ПАМЯТЬ

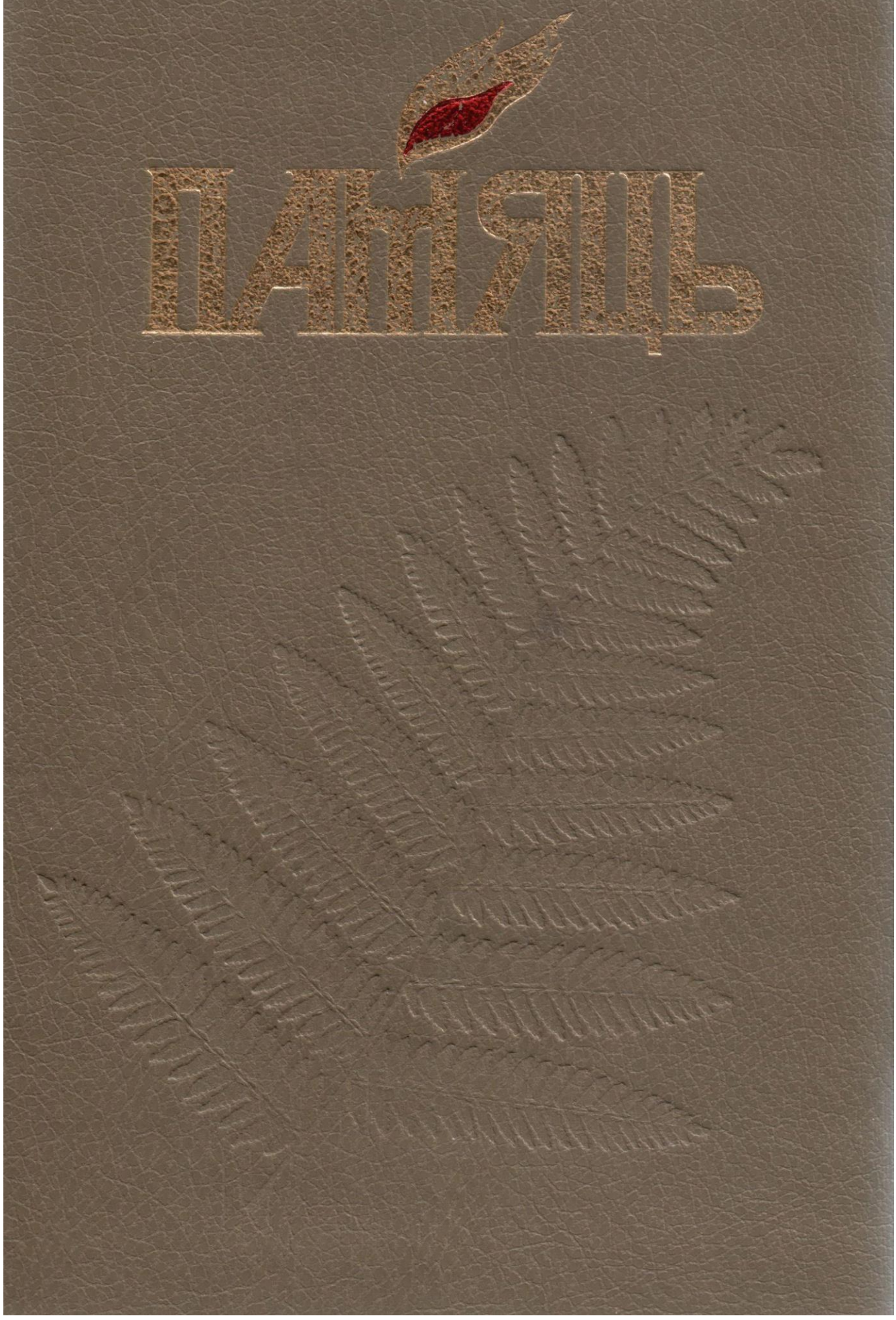

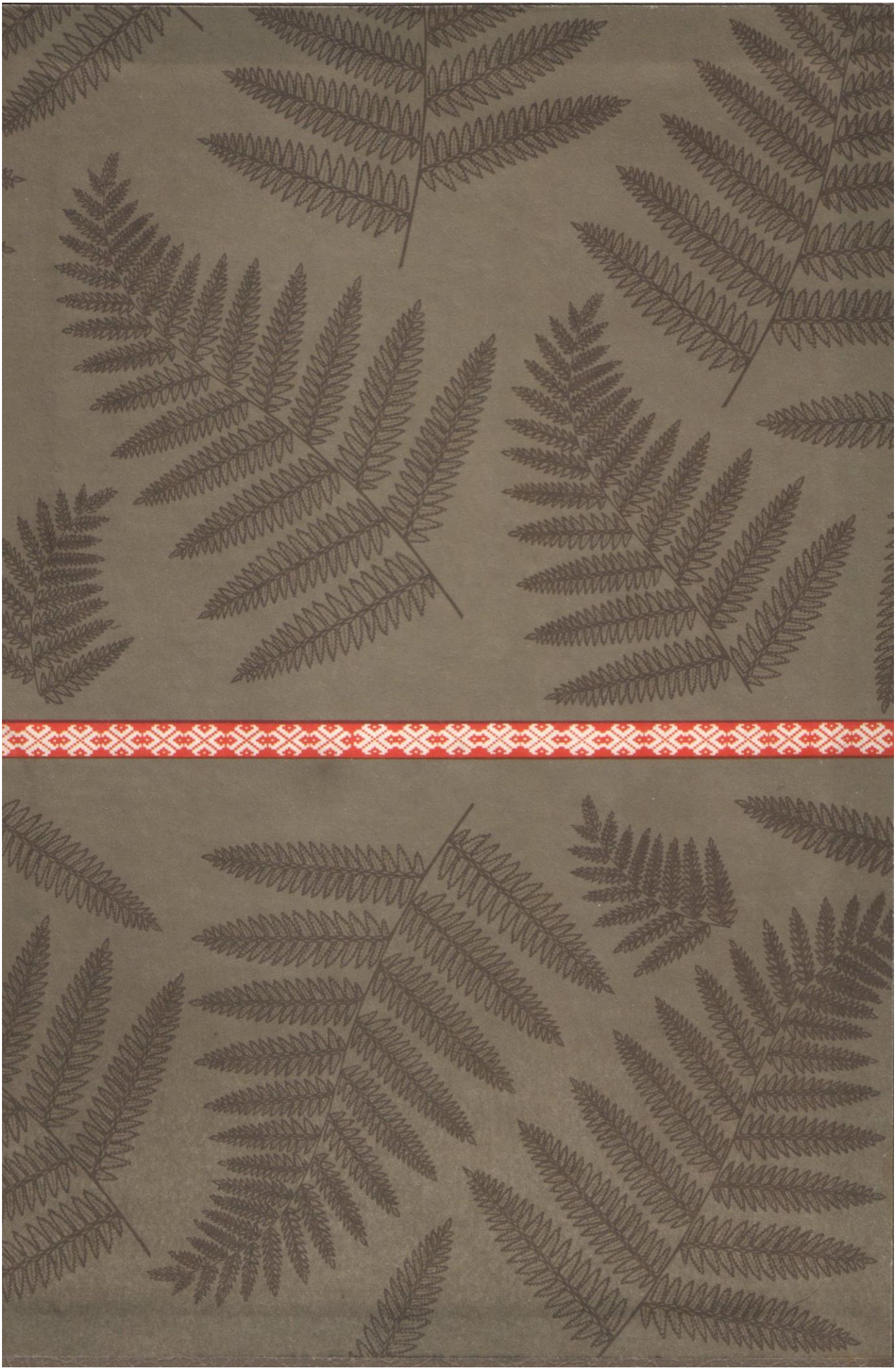

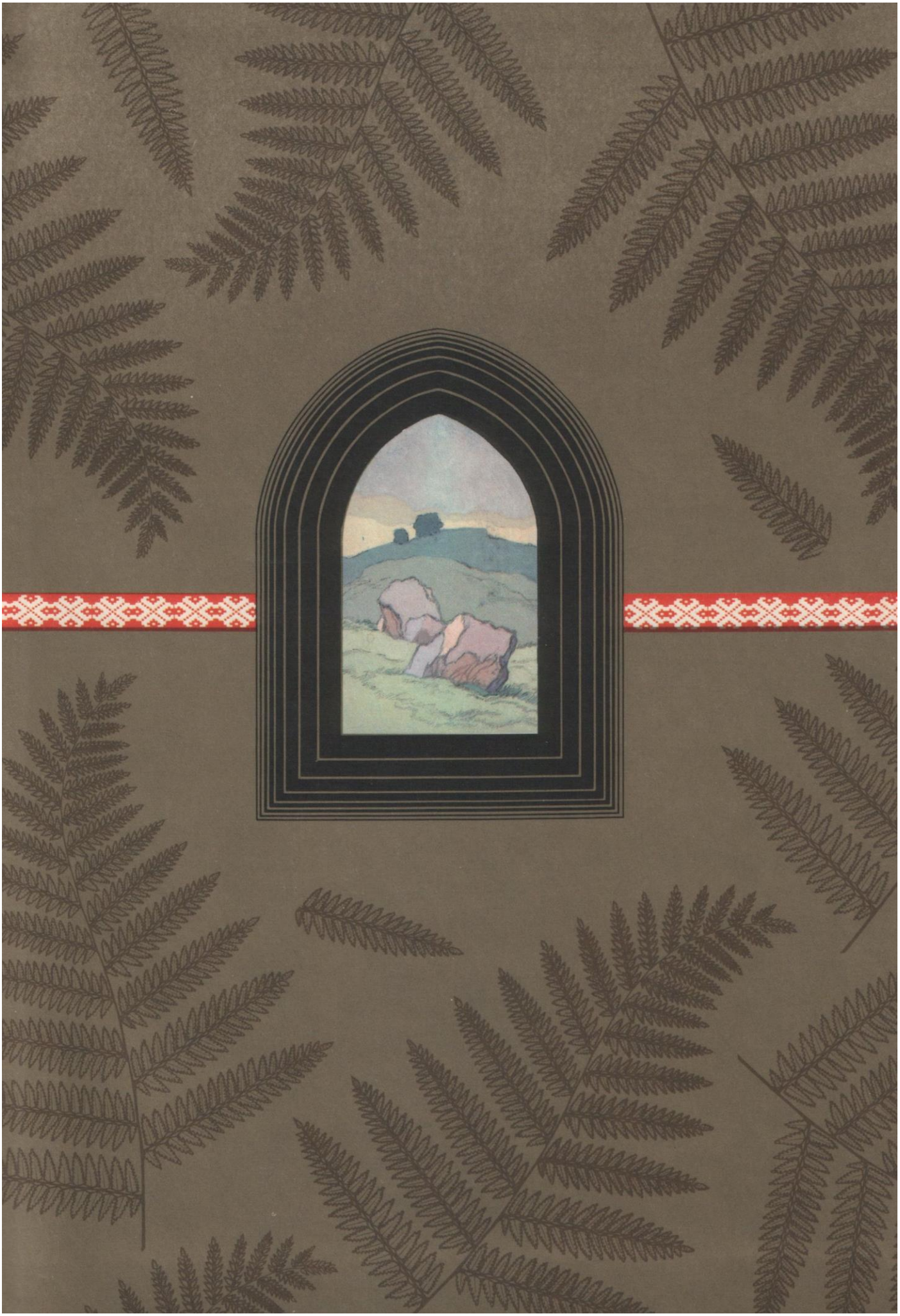

ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНЫЯ ХРОНІКІ ГАРАДОЎ І РАЁНАЎ БЕЛАРУСІ

ШМАТТОМНАЕ ВЫДАННЕ СТВАРАЕЦЦА ПАВОДЛЕ РАШЭННЯ ЎРАДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ГОРАЦКІ РАЁН

МІНСК
«ВЫШЭЙШАЯ ШКОЛА»
1996

ББК 63.3(4 Беи)
П 15
УДК 947.67

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:

А. А. КРЫВЯНКОЎ, У. М. ЛІЎШЫЦ, Р. І. МАСЛОЎСКІ, А. Л. ПЕТРАШКЕВІЧ, М. П. ХОБАТАЎ

РАЁННАЯ КАМІСІЯ ПА СТВАРЭННІ
ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНАЙ ХРОНІКІ:

А. А. КРЫВЯНКОЎ (старшыня камісіі), В. Т. ГУЛЕВІЧ, І. М. ЖУК, У. М. ЛІЎШЫЦ, Р. Я. МАКЕЕЎ, В. У. НЯМЫКІН, П. І. ПАНАСЮГА, В. Я. РЭНДАЎ, І. М. СТАЛЬМАШОНАК.

АРГАНІЗАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНЫ ЦЭНТР
ПА ВЫДАННІ ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНЫХ ХРОНІК ПАМЯЦІ
ДЗЯРЖАЎНАГА КАМІТЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ПА ДРУКУ:

А. Л. ПЕТРАШКЕВІЧ (кіраўнік цэнтра), У. І. ЛЕМЯШОНАК (галоўны рэдактар), А. П. ЯРОХІН (галоўны метадыст), М. З. БАШЛАКОЎ (вядучы рэдактар)

Рэдактары:

Г. П. БЕРЛІНА, С. А. КАГАДЗЕЕВА, Р. І. МАСЛОЎСКІ (вядучы)

Мастак Э. Э. ЖАКЕВІЧ

Распрацоўка мастацка-тэхнічнага афармлення серыі В. А. РАГАЛЕВІЧА

Рэцэнзент доктар гістарычных навук У. І. ЛЕМЯШОНАК

9470670000—041
П ——————— 62—96
М 304(03)—96

ISBN 985-06-0180-9

© Выдавецтва «Вышэйшая школа», 1996

Гарадзішча, помнік археалогіі.

10 -12 тыс. гадоў назад на тэрыторыі сучаснага раёна з'явіліся першыя пасяленні людзей.

XII ст. Першыя пісьмовыя звесткі, якія датычацца тэрыторыі раёна.

1497 г. У «Літоўскай метрыцы» ўпершыню згадваюцца Горы.

1544 г. У «Літоўскай метрыцы» ўпершыню згадваюцца Горкі.

Царква Ушэсця.

1619 г. Л. Сапега даў жыхарам Гор і Горак прывілей на самакіраванне.

1676 г. У Горках было заснавана праваслаўнае брацтва. Пры ім існавала школа.

1708 г. Падчас Паўночнай вайны Пётр I знаходзіўся ў Горках.

1717 г. Горы-Горацкае графства набыў паплечнік Пятра I А. Меншыкаў.

У гісторыка-этнаграфічным музеі.

1772 г. Горацкая зямля ўвайшла ў склад Расійскай імперыі.

1812 г., 14 ліпеня. Французскія войскі захапілі Горкі.

1812 г., 8 лістапада. Стаўка Галоўнага камандавання размясцілася ў мяст. Раманава. Пачалося вызваленне Горацкай зямлі ад французскіх захопнікаў.

1840 г. Пачала працаваць Горы-Горацкая земляробчая школа.

Вучэбны корпус Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. На пярэднім плане помнік Дз. М. Пранішнікаву.

1848 г. Пачаў працаваць Горы-Горацкі земляробчы інстытут.

1861 г., 26 снежня. Царскі ўрад прыняў рашэнне мяст. Горкі перавесці ў стан павятовага горада і ўтварыць Горацкі павет.

1862 г. У Горках сфарміравалася падпольная студэнцкая арганізацыя.

1863 г., 24 красавіка. Паўстанцы на чале з Л. Звяждоўскім захапілі Горкі.

Помнік І. І. Якубоўскаму.

1864 г., 24 чэрвеня. Царскі ўрад прыняў рашэнне аб пераводзе Горы-Горацкага земляробчага інстытута ў Санкт-Пецярбург.

1867 г., жнівень. Урадам зацверджана палажэнне аб гербе горада Горкі.

1902 г., студзень. У Горках была арганізавана сацыял-дэмакратычная група.

1903—04 гг. У Горках узніклі першыя гурткі сацыялістаў-рэвалюцыянераў.

Музей савецка-польскай садружнасці.

1904—05 гг. У Горках узнікла арганізацыя Бунда.

1917 г., снежань. У Горках і павеце перамагла Савецкая ўлада.

1919 г., 7 красавіка. Горацкія сярэднія сельскагаспадарчыя ўстановы рэарганізаваны ў Горацкі сельскагаспадарчы інстытут.

1919 г., 10 кастрычніка. Пачала працаваць Беларуская секцыя студэнтаў Горацкага сельскагаспадарчага інстытута.

Брацкая магіла падпольшчыкаў і ахвяр фашызму.

1921 г. Пачаў працаваць чыгуначны ўчастак дарогі Орша—Крычаў, які прайшоў праз Горкі.

1924 г. Пабудаваны будынак чыгуначнай станцыі «Беларускія Горкі», з 1930 г. — «Пагодзіна».

1924 г., 17 ліпеня. Утворана Аршанская акруга. Горацкі павет увайшоў у яе склад.

1925 г. У Горках створаны літаратурны гурток, які ўваходзіў у аршанскую філію «Маладняка».

Помнік выкладчыкам, студэнтам, рабочым і служачым Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі.

1925 г., 5 жніўня. Аб'яднаны Беларускі інстытут сельскай гаспадаркі (г. Мінск) і Горацкі сельскагаспадарчы інстытут. Утворана Беларуская акадэмія сельскай гаспадаркі імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

1926 г., 1 мая. Пры БСГА адкрыты першы ў СССР нядзельны двухгадовы універсітэт для сялян. У 1930 г. рэарганізаваны ў калгасны універсітэт.

1930 г., 22 кастрычніка. Выйшаў першы нумар раённай газеты «Ленінскі шлях».

1941 г., 12 ліпеня. Горкі акупіраваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Горкі, праспект Інтэрнацыянальны.

1943 г., жнівень. Створаны Горацкі падпольны камітэт КП(б)Б.

1944 г., 26 чэрвеня. Горкі вызвалены воінамі 70-й стралковай дывізіі пад камандаваннем М. М. Калеснікава.

1949 г., 13 лістапада. У гарадскім скверы адбыўся мітынг, прысвечаны адкрыццю бюста двойчы Героя Савецкага Саюза І. І. Якубоўскага.

1953 г., 1 верасня. Пачала працаваць музычная школа з двума аддзяленнямі: фартэп'янным і народных інструментаў.

У Горацкай конна-спартыўнай школе.

1957 г., кастрычнік. Адкрыты раённы Дом піянераў і школьнікаў.

1958 г., студзень. Пабудавана высакавольтная лінія электраперадач ад Оршы да Горак.

1959 г., 5 жніўня. Адкрыта паветраная авіяцыйная лінія зносін паміж Горкамі і Мінскам.

1967 г., май. Закладзены новы парк імя 50-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Народны студэнцкі ансамбль «Радасць».

1974 г., красавік. Здадзены ў эксплуатацыю будынак аўтавакзала.

1975 г. Адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяла «Смуткуючая маці». Запалены агонь Славы.

1982 г., 29 кастрычніка. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Горкі аднесены да катэгорыі гарадоў абласнога падпарадкавання.

1984 г., 14 снежня. Заснаваны раённы гісторыка-этнаграфічны музей.

Верхняе возера.

1987 г. Пачаў працаваць гарадскі стадыён.

1990 г., 25 верасня. Адкрыты раённы Дом рамёстваў.

1993 г. Створана раённае краязнаўчае таварыства.

1994 г., 8 кастрычніка. У Горках пачала дзейнічаць царква «Милосердие».

ДА ЧЫТАЧА

Гэтай кнігай працягваецца серыя гісторыка-дакументальных Хронік Памяці, якая выдаецца ў Рэспубліцы Беларусь па рашэнні ўрада. Іх паяўленне выклікана патрабаваннем часу. Складаны працэс адраджэння і развіцця беларускай нацыі, яе культуры, пабудова незалежнай дэмакратычнай дзяржавы шчыльна звязаны з беражлівымі адносінамі да гістарычнай спадчыны.

Кніга створана на аснове навуковых даследаванняў, разнастайных дакументаў з дзяржаўных архіваў, шматлікіх публікацый у газетах, кнігах, успамінаў удзельнікаў і сведак падзей, якія адбываліся ў жыцці Горацкага раёна.

Апрача матэрыялаў па гісторыі раёна, асаблівая ўвага ў кнізе нададзена ўвекавечанню памяці загінуўшых у Вялікую Айчынную вайну, адлюстраванню неўміручага подзвігу абаронцаў Радзімы. Безумоўна, стваральнікі хронікі не могуць гарантаваць поўную вычарпальнасць прыведзеных матэрыялаў. На жаль, засталіся яшчэ невядомыя салдаты, што спачылі на зямлі Беларусі, імёны далёка не ўсіх рэпрэсіраваных у гады сталіншчыны ўстаноўлены. Але пошукавая работа не спыняецца з выхадам кнігі, з'яўляюцца новыя звесткі, даследаванні, а значыць, і новыя імёны.

У пошуку, зборы і падрыхтоўцы матэрыялаў да хронікі прымалі ўдзел мясцовыя краязнаўцы, работнікі архіваў, музеяў, супрацоўнікі дзяржаўных органаў і ўстаноў, ваенкаматаў, навукоўцы, рэдактары выдавецтва.

Раённая камісія па падрыхтоўцы кнігі «Памяць» і выдавецтва «Вышэйшая школа» вельмі ўдзячныя ўстановам, арганізацыям і прыватным асобам, якія дапамаглі ў зборы, падрыхтоўцы, удакладненні матэрыялаў і выданні гісторыка-дакументальнай Хронікі «Памяць. Горацкі раён».

2 Зак. 2613

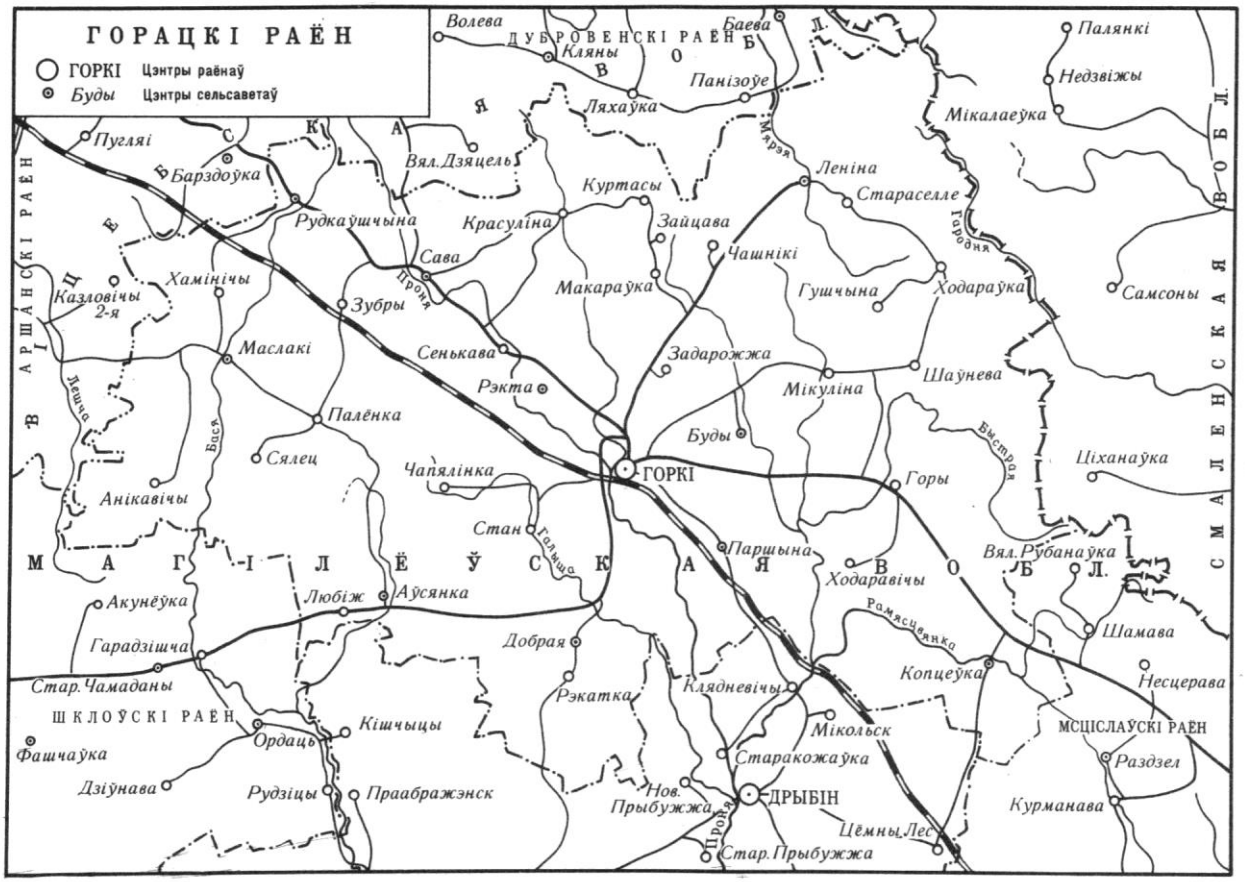

Горацкі раён размешчаны на паўночным усходзе Магілёўскай вобласці. Утвораны 17.7.1924 г. Плошча 1,3 тыс. км^2. Населеных пунктаў 177, у тым ліку горад Горкі — цэнтр раёна. 12 сельсаветаў: Аўсянкаўскі, Будскі, Горскі, Горацкі, Добраўскі, Копцеўскі, Ленінскі, Маслакоўскі, Паршынскі, Рудкаўшчынскі, Ракцянскі, Саўскі. 2/3 тэрыторыі раёна занята Аршанска-Магілёўскай раўнінай. На паўночным усходзе адгор'і Смаленскага ўзвышша. 75 % тэрыторыі размешчана на вышыні 190—200 м над узроўнем мора, 20 % — ніжэй за 190 м.

Сярэдняя тэмпература студзеня —8,2 °С, ліпеня + 17,8 °С. Ападкаў 640 мм за год. Вегетацыйны перыяд 183 суткі. Цэнтральную частку раёна перасякае р. Проня з прытокамі Парасіца, Быстрая, Вербаўка, Галыша. На захадзе цячэ рака Бася з прытокамі Пална, Галубіца; на ўсходзе прытокі ракі Быстрай — Рамасцвянка, Лебедзеўка, Дняпрэц. На паўночным усходзе пачынаецца р. Мярэя. Карысныя выкапні: торф, пясок, гліна. Пад лесам 1,8 %, сельскагаспадарчымі ўгоддзямі — 82,4 % тэрыторыі раёна. У раёне 11 калгасаў і сельскагаспадарчых аб'яднанняў, 7 саўгасаў і аграгандлёвых прадпрыемстваў, якія спецыялізуюцца па мяса-малочнай жывёлагадоўлі, агародніцтве і льнаводстве, вырошчваюць збожжавыя культуры і бульбу. Працуюць прадпрыемствы па вытворчасці будматэрыялаў, харчовай і лёгкай прамысловасці, дзяржаўнае прадпрыемства «Прэма», міжгаспадарчае прадпрыемства «Дняпрэц», доследная станцыя БСГА. Па тэрыторыі раёна праходзіць чыгунка, аўтамабільная дарога Орша — Мсціслаў. Выдаюцца раённая газета «Ленінскі шлях» і шматтыражная газета «Советский студент» (БСГА).

АД ЧАСОЎ ПЕРШАБЫТНЫХ

1917

АРХЕАЛАГІЧНАЯ СПАДЧЫНА ГОРАЦКАЙ ЗЯМЛІ

Першапачатковае засяленне і асваенне людзьмі вярхоўя р. Проні ў многім залежала ад мацерыковых абледзяненняў. Мяжа апошняга з іх 17—18 тыс. гадоў назад праходзіла каля г. Оршы, дзе таўшчыня лёду дасягала больш за 100 м. Перад фронтам ледавіка шырокай паласой распасціралася пустыня. Халодны клімат, без прыкмет жыцця азёры, блізкасць ледавіка не спрыялі тут жыццю чалавека ў эпоху палеаліту — старажытнага каменнага веку. Толькі пасля адступлення ледавіка, пацяплення, фарміравання сучаснай рачной сеткі, прыкладна 10—12 тыс. гадоў назад, на тэрыторыі цяперашняга Горацкага раёна з'яўляюцца першыя пасяленні — паляўнічых на паўночнага аленя. Археалагічна гэта падмацоўваецца распаўсюджваннем грэнскай і свідэрскай культур у Верхнім Падняпроўі.

Па меры адступлення ледавіка насельніцтва грэнскай культуры рухалася на поўнач, асвойваючы новыя землі.

Важнейшым тэхнічным дасягненнем гэтага часу было вынаходніцтва лука — самай дасканалай хуткастрэльнай дыстанцыйнай зброі старажытнасці, якую чалавек выкарыстоўваў на працягу тысячагоддзяў.

Наканечнікі стрэлаў былі касцянымі або крамянёвымі. Асабліва паказальныя грэнскія асіметрычныя чаранковыя наканечнікі, якія апрацаваны рэтушшу па адным краі і маюць выразку на другім. Узброеныя лукам і стрэламі паляўнічыя на паўночнага аленя былі піянерамі асваення рэгіёну, прылады працы з крэменю (скрабкі, востры, праколкі, разцы, нажы, тапары і інш.) служылі ім для апрацоўкі шкуры, косці і дрэва. Помнікі грэнскай культуры генетычна звязаны з пасяленнямі позняга палеаліту на паўночнай Украіне, што сведчыць аб тым, што рух насельніцтва на поўнач першапачаткова ішоў па Дняпры, Сожы і іх шматлікіх прытоках, адным з якіх была р. Проня.

Адначасова з носьбітамі грэнскай культуры ў Верхняе Падняпроўе з басейна Вісты і вярхоўя Прыпяці пранікаюць свідэрскія плямёны, іх рух па Нёману і Заходняй Дзвіне аж да вярхоўя Волгі тлумачыцца міграцыяй паўночнага аленя за адступаючым ледавіком. Адметнай рысай крамянёвага інвентару свідэрцаў было шырокае выкарыстанне наканечнікаў стрэлаў вербалістай формы.

У эпоху мезаліту (10—7 тыс. гадоў назад) тэрыторыя сучаснага Горацкага раёна была пакрыта глухімі лясамі, у якіх вадзіліся ўсе зараз вядомыя віды жывёлін.

Шырокае распаўсюджанне атрымала паляванне з дапамогай лука і стрэлаў, што дазваляла паспяхова паляваць на

зубра, лася, мядзведзя, ваўка, лісу, зайца, вадаплаўную дзічыну і г. д. Важную ролю адыгрывалі рыбалоўства і збіральніцтва.

Неабходнасць апрацоўкі дрэва ў лясным краі стымулявала вытворчасць прылад для сячэння — тапароў і цяслоў, кліноў, якія выкарыстоўваліся пры будаўніцтве жылля, гаспадарчых пабудоў, для нарыхтоўкі паліва, вырабу драўляных прылад працы, паляўнічых і рыбалоўных прыстасаванняў, сродкаў транспарту (чоўнаў) і інш.

У сваю чаргу спецыфіка гаспадарчай дзейнасці першабытнага чалавека, якая была звязана з міграцыяй жывёлы, паспяваннем пладоў, нерастам рыбы, здабычай крэменю, спрыяла з'яўленню шматлікіх сезонных паселішчаў.

Стаянка мезалітычнага часу была знойдзена ў 1,5 км на паўднёвы захад ад в. Вялікія Шарыпы на першай надпоплаўнай тэрасе левага берага р. Проня. Дзве невялікія рачулкі Пнеўка і Маханаўка, якія ўпадаюць у Проню, ствараюць мыс, на якім у 1985 г. В. Ф. Капыцін і В. Е. Кудрашоў на плошчы 40×100 м выявілі прадукты расшчаплення крэменю (пласціны, адшчэпы), скрэблападобныя вырабы, востры. Асобныя вырабы з крэменю знойдзены каля в. Пнеўшчына, на правым беразе р. Рамясцвянкі, пры ўпадзенні ў яе р. Лядня.

Важным вынаходніцтвам эпохі неаліту быў гліняны посуд. Першыя пасудзіны востраднай формы выраблялі спосабам налепкі або стужачным, што дазваляла складаць любыя формы і не абмяжоўваць памеры посуду. Прыкмета неалітычнай керамікі — арнаментацыя — сведчыць аб эстэтычных густах стваральнікаў.

У эпоху неаліту мелі месца буйныя ўдасканальванні ў вырабе каменных прылад. У вялікай колькасці сустракаюцца прадметы паляўнічага ўзбраення: буйныя крамянёвыя лістападобныя наканечнікі дзідаў і дроцікаў, касцяныя кінжалы з крамянёвымі ўкладышамі ў пазах, разнастайныя наканечнікі стрэлаў. Значная частка іх выраблялася з адколаў: шматлікія скрабкі, нажы, праколы, радзей — разцы. Характэрныя сякучыя прылады: сякеры, цяслы, долаты. Асноўным матэрыялам для іх вырабу па-ранейшаму быў крэмень, але пры гэтым выкарыстоўваліся і іншыя пароды каменю: кварцыт, дыярыт, якія апрацоўваліся шляхам шліфавання, пілавання, свідравання.

У II тысячагоддзі да н. э. тэрыторыя сучаснай Беларусі ўступіла ў бронзавы век — час адкрыцця і ўжывання металу, прыкметнага прагрэсу ў развіцці вытворчых сіл. На жаль, гісторыя раёна ў гэты перыяд да сённяшняга дня застаецца слаба вывучанай. У эпоху бронзы ў Верхнім Падняпроўі рассяляюцца плямёны, якія займаюцца земляробствам і жывёлагадоўляй. Як яны самі сябе называлі, мы, напэўна, ніколі не даведаемся. Археолагі называюць іх плямёнамі сярэднедняпроўскай культуры. Яны адносяцца да культуры шнуравой керамікі або культуры баявых сякераў, плямёны якіх размяшчаліся на шырокай тэрыторыі ад басейна Эльбы і Одэра на захадзе да Верхняй Волгі на ўсходзе, Сярэдняга Падняпроўя на поўдні, Швецыі і Данііі на поўначы. Гэтыя плямёны, па меркаванню даследчыкаў, з'яўляліся прадстаўнікамі старажытных індаеўрапейцаў — продкаў славян, балтаў і германцаў.

Пасяленні сярэднедняпроўскіх плямён часцей за ўсё размяшчаліся ў поймах рэк, на пясчаных узвышшах і па краі надпоплаўных тэрас, гэта значыць, у мясцінах, найбольш прыгодных для жывёлагадоўлі і земляробства, што і садзейнічала развіццю гэтых асноўных заняткаў.

Знаходкі вырабаў з бронзы ўказваюць на тое, што сярэднедняпроўскія плямёны былі знаёмы з металургіяй. Аднак месцанараджэнні меднай руды на тэрыторыі Верхняга Падняпроўя адсутнічаюць. Такім чынам, першыя мясцовыя металургі выкарыстоўвалі тую сы-

равіну, якую атрымлівалі ў выніку абмену.

Дрэва апрацоўвалі бронзавымі і каменнымі свярдзёлкамі і клінападобнымі сякерамі, цясламі і нажамі. Каменныя сякеры свідравалі пустой у сярэдзіне касцяной трубкай з прымяненнем мокрага пяску. Пасля свідравання вырабы паліравалі на паліравальных плітах з пясчаніку. Каменныя прасвідраваныя сякеры — самая частая знаходка на тэрыторыі раёна.

Па-ранейшаму шырока выкарыстоўваўся для вырабу прылад працы мясцовы мелавы крэмень шэрага і цёмна-шэрага колеру. З яго выраблялі скрабкі, нажы, свярдзёлкі і інш. Звяртае ўвагу дасканаласць апрацоўкі наканечнікаў стрэлаў трохвугольнай формы з выразкай у аснове.

Кераміка, як і раней, выраблялася ўручную. Але значна змяніўся характар арнаментацыі, кампазіцыі сталі больш складаныя, адрозніваліся і дасканаласцю малюнка ў выглядзе адбіткаў вяровачкі і ўціскання «у ёлачку». Шырока практыкавалася апрацоўка шкур, на што ўказваюць шматлікія знаходкі нажоў і скрабкоў.

Вывучэнне помнікаў сярэднедняпроўскай культуры прымусіла адмовіцца ад памылковага ўяўлення аб тым, што паўночныя раёны Верхняга Падняпроўя з'яўляліся глухім кутком, дзе старыя неалітычныя традыцыі ўтрымліваліся доўгі час. Насельніцтва, якое жыло тут, нейкі час існавала з сярэднедняпроўскімі плямёнамі, а потым было асімілявана прышэльцамі — носьбітамі больш прагрэсіўнага гаспадарчага ўкладу — жывёлаводамі і земляробамі.

У першай чвэрці I тысячагоддзя да н. э. насельніцтва сучаснага Горацкага раёна ўжо магло атрымліваць жалеза з мясцовых балотных руд, вырабляла з яго больш складаныя прылады працы. Знаёмства з металам не толькі пераўтварыла ўсю матэрыяльную культуру, яно зрабіла сапраўдную рэвалюцыю ў жыцці чалавека.

Змены ў гаспадарчай дзейнасці насельніцтва прывялі да змен у грамадскім ладзе. На змену старажытнай родавай арганізацыі прыходзіць патрыярхальна-абшчынны, або вялікасямейны ўклад. Змена форм гаспадаркі і частыя ваенныя сутыкненні, якія былі звязаны з накапленнем лішку прадуктаў, прывялі да змены ў тыпах і размяшчэнні паселішчаў. Замест ранейшых стаянак па берагах рэк пачалі будаваць умацаваныя гарадзішчы. Іх узводзілі на высокіх пляцоўках на мысах пры зліцці двух яроў або рэк. Прыродная непрыступнасць гарадзішчаў дапаўнялася штучнымі ўмацаваннямі ў выглядзе земляных валоў (часцей за ўсё з частаколам па грэбню), равоў і драўляных агароджаў. Сістэмы ўмацаванняў з земляных валоў і равоў захаваліся да нашых дзён.

У I тысячагоддзі да н. э. паўночна-ўсходнюю Беларусь засялялі плямёны днепра-дзвінскай культуры, старажытныя балты, продкі літоўцаў і латышоў. Са старажытных гарадзішчаў у раёне найбольш вывучаны два: каля вёсак Горы і Мікадзімава. Шматгадовыя раскопкі гэтых помнікаў далі разнастайны археалагічны матэрыял.

Рэшткі гарадзішчаў захаваліся ў г. Горкі, каля вёсак Ваўкоўшчына, Завідаўка, Курганне, Маслакі, Малыя Шарыпы, Паршына, Паляшчыцы, Сенькава, Шаўнева, Ярцаўка. Сярод іх можна выдзеліць гарадзішчы на правым беразе р. Лядня ў 1 км на паўднёвы захад ад Мемарыяльнага комплексу савецка-польскай баявой садружнасці ў в. Леніна, дзе яшчэ ў дарэвалюцыйныя гады былі знойдзены срэбны бранзалет з рознымі выявамі птушак і срэбныя завушніцы, якія былі ўпрыгожаны дутымі шарыкамі і сканню. Вырабы эпохі Кіеўскай Русі — завушніцы, бранзалеты, грыўны візантыйскай работы — знойдзены і на гарадзішчы каля в. Шаўнева.

У 1873 г. каля в. Пнеўшчына на правым беразе р. Лядня (правы прыток р. Рамасцвянкі) быў выяўлены унікаль-

Знешні выгляд гарадзішча ў г. Горкі.

ны помнік. Гэта пірамідальнай формы гранітны валун, вагой каля 500 кг, даўжынёй да 1 м, у шырыню і вышыню да 0,75 м, які знаходзіўся на вяршыні кургана, складзенага з каменю. На паверхні валуна былі нанесены знакі вышынёй 130—140 мм, шырынёй 6 мм і глыбінёй 4—5 мм на адным баку ў выглядзе суцэльнага надпісу, а з другога боку бязладна раскіданых на паверхні. А. М. Дандукоў-Корсакаў лічыў надпіс рунічным, а А. Мюлер (Аўстрыя) — фінікійскім — «Помнік Ваала. Тут мы яго выдаўблі (высеклі)». На другім баку надпіс з найбольшай колькасцю знакаў застаўся нерасшыфраваным.

У другой палове I тысячагоддзя н. э. на Верхняй Проні з'явіліся крывічы. Яны былі аднымі з самых шматлікіх усходнеславянскіх плямёнаў, якія напярэдадні ўтварэння Кіеўскай Русі займалі абшырныя прасторы «на верх Волгі і на верх Дзвіны, і на верх Дняпра». На тэрыторыі Горацкага раёна помнікамі пахавання крывічоў з'яўляюцца паўсферычныя курганы — насыпы вышынёй 0,5—3 м і дыяметрам 6—12 м. Курганы размяшчаюцца невялікімі групамі, радзей сустракаюцца адзіночныя ці ўзвышаюцца блізнятамі. З імі звязаны легенды і паданні. Яны нагадваюць нам аб суровым і гераічным часе, аб бітвах і ратных подзвігах, аб людзях, якія пахаваны там, — продках сучасных беларусаў. Курганы захаваліся каля вёсак Лугіны, Маслакі, Нежкава, Паршына, Светлая, Студзянец. Па звестках за 1873 г., курганоў было значна больш, у тым ліку каля вёсак Анікавічы, Асіповічы, Нівішчы.

Для крывічоў у X—XIII ст. быў

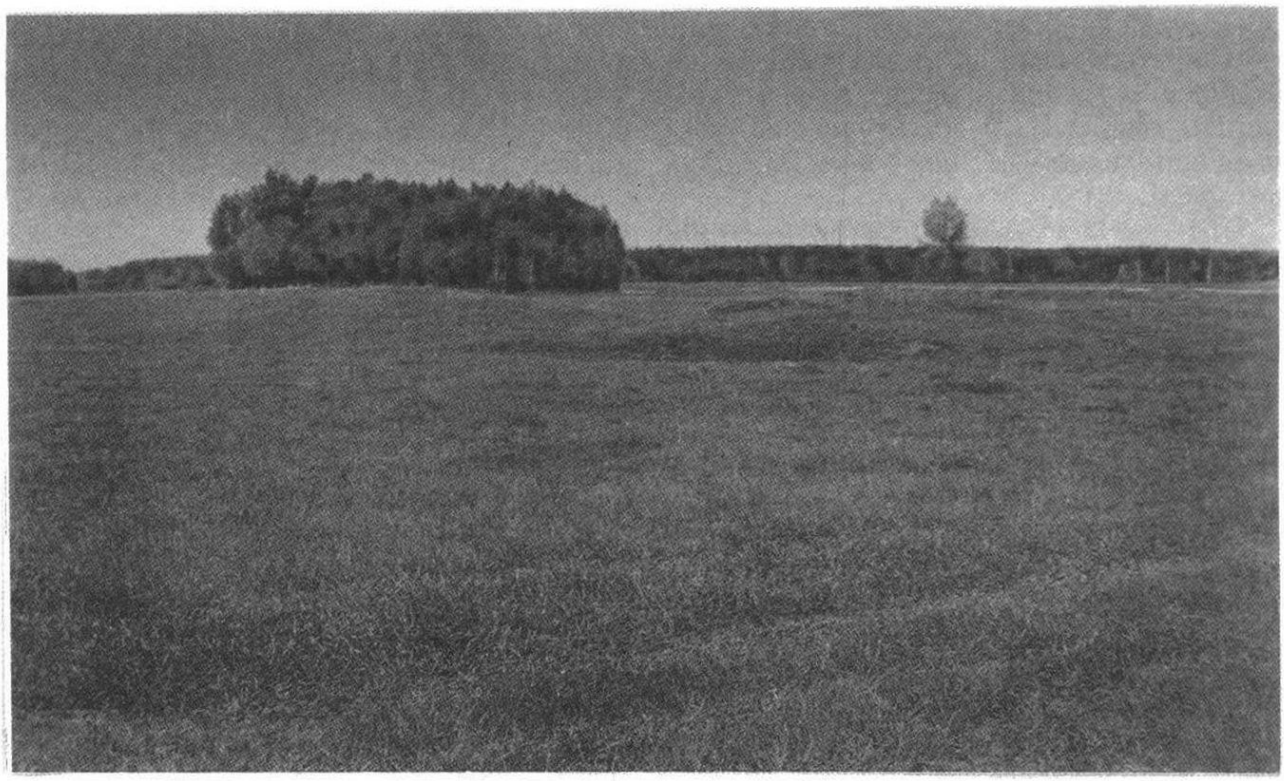

Знешні выгляд курганоў у в. Асіповічы.

характэрны пэўны тып жаночых упрыгажэнняў — скроневыя бранзалетападобныя кольцы з завязанымі канцамі. Дыяметр кольцаў — 5—11 см. Іх насілі каля скроняў на скуранай галаўной павязцы звычайна па тры з кожнага боку. Акрамя кольцаў у жаночых пахаваннях знаходзяць пацеркі і падвескі, пярсцёнкі і бранзалеты, шыйныя грыўны і спражкі. У мужчынскіх пахаваннях сустракаюцца нажы, сякеры, дзіды, розныя спражкі. Як у жаночых, так і ў мужчынскіх пахаваннях заўсёды прысутнічае гліняны посуд.

Курганы над нябожчыкамі насыпаліся да XIII ст., а затым пад уплывам хрысціянства насельніцтва пачало хаваць памерлых па сучаснаму абраду.

Археалагічныя сведчанні аб славянах дапаўняюцца візантыйскімі і арабскімі пісьмовымі крыніцамі. Так, візантыйскі гісторык сярэдзіны VI ст. Пракопій піша, што славяне адрозніваліся магутным целаскладам, высокім ростам, вялікай сілай. Аб славянах паведамляе і візантыйскі імператар Маўрыкій у сваёй працы «Страцегікон», якая была напісана ў пачатку VII ст.: «Жывуць славяне ў лясах, пры рэках, у балотах, пры азёрах — мясцінах непрыступных, жывуць яны разрозненымі плямёнамі... Плямёны славян вядуць аднолькавы вобраз жыцця, маюць аднолькавыя норавы, любяць свабоду і не выносяць іга, рабства, падпарадкавання. Яны лёгка пераносяць спёку і холад, нагату цела і ўсе магчымыя нязручнасці і недахопы». Аб сіле і храбрасці нашых продкаў гаворыць і арабская крыніца: «Славяне народ такі магутны і страшны, што калі б ён не быў раздзелены на мноства родаў, ні адзін народ у свеце не памерыўся б з імі сілаю».

У X — XI ст. тэрыторыя сучаснага Горацкага раёна ўваходзіла ў склад Кіеўскай Русі. Да гэтага часу сфарміравалася старажытнаруская (ці ўсход-

неславянская) народнасць. Станаўленне старажытнарускай дзяржаўнасці і народнасці суправаджалася бурным развіццём эканомікі і культуры, аб чым сведчаць вядомыя нам помнікі пісьменнасці.

Працэс кансалідацыі зямель вакол асобных феадальных цэнтраў прывёў да адасаблення княстваў, якія ўваходзілі ў састаў Кіеўскай Русі. Адным з першых у XI ст. аддзялілася Полацкае княства. Землі па рэчках Сож, Проня і верхняму цячэнню Дняпра ўвайшлі ў склад Смаленскай зямлі.

В. Капыцін.

Гарадзішчы ў в. Мікадзімава і каля в. Шаўнева

Са старажытнага часу вярхоўі рэк Басі і Проні былі заселены чалавекам, аб чым сведчаць шматлікія археалагічныя помнікі. Сярод іх каля 20 гарадзішчаў — умацаваных пасяленняў эпохі ранняга жалезнага веку і ранняга сярэдневякоўя, якія захаваліся на тэрыторыі Горацкага раёна.

Адно з найбольш даследаваных гарадзішча ў в. Мікадзімава (за 0,6 км на паўднёвы ўсход ад вёскі на левым беразе р. Быстрая). Яно пабудавана на высокім мысе паміж двума ярамі. Паселішча з'яўляецца гарадзішчам-сховішчам трэцяй чвэрці I тысячагоддзя н. э., пад якое было перабудавана больш старажытнае гарадзішча днепра-дзвінскай культуры.

Мікадзімаўскае гарадзішча мае магутную сістэму абарончых збудаванняў. Вал, які аплыў, дзеліць пляцоўку на дзве часткі памерам 40×36 м і 48×48 м. Яны ўзвышаюцца над поймай ракі Быстрая на 12—18 м. З боку поля гарадзішча ўмацавана валам вышынёй 4,5 м пры шырыні 20 м. У мысавой частцы ёсць яшчэ два валы, а паміж імі і пляцоўкай — западзіна.

Помнік вядомы з 1903 г., яго абследавалі ў 1936 г. А. Д. Каваленя, у 1978 г.— В. І. Шадыра. Пачынаючы з 1986 г. археалагічны атрад Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея пад кіраўніцтвам А. А. Седзіна праводзіць археалагічныя раскопкі на Мікадзімаўскім гарадзішчы.

У ходзе раскопак на пляцоўцы ў цёмнашэрым культурным слоі (які ўтварыўся ў выніку чалавечай дзейнасці) і мацерыку выяўлены сляды доўгай кругавой пабудовы слупавой канструкцыі. Яна падзялялася на асобныя памяшканні, аб чым сведчаць рэшткі бярвенняў і размяшчэнне ям ад апорных слупоў. У жыллёвых памяшканнях знойдзены ачагі, якія складзены з камянёў. Пабудовы і драўляныя абарончыя збудаванні былі знішчаны пажарам. Сустракаецца вялікая колькасць вугалю і абгарэўшыя бярвенні.

Галоўным заняткам насельніцтва былі жывёлагадоўля і земляробства. Знойдзены шматлікія косці буйной рагатай жывёлы, коней, свіней, а таксама адзінкавыя — сабакі і дробнай рагатай жывёлы.

У культурным слоі сустракалася зерне розных культурных раслін: ячменю, проса, пшаніцы, гароху, бабоў кармавых, аўса, жыта.

Магутнасць культурнага слоя дасягала, а ў асобных месцах і значна перавышала 1 м. Пры яго даследаванні атрымана вялікая колькасць розных рэчаў, якія даюць нагляднае ўяўленне аб матэрыяльнай культуры насельніцтва міжрэчча Верхняга Сожа і Дняпра ў эпоху вялікага перасялення народаў. Гэта важны перыяд у жыцці плямёнаў Усходняй Еўропы.

Самымі шматлікімі знаходкамі з'яўляюцца фрагменты ляпнога посуду. Яны маюць прамы ці адагнуты наверх венчык, на некаторых ёсць налеплены валік з косай насечкай. З гліны таксама выраблены прасліцы біканічныя для прадзення.

У калекцыі рэчаў даволі шмат прадметаў узбраення — лісцепадобныя, полымяпадобныя і двухшыпныя наканечнікі коп'яў; наканечнікі дроцікаў, трохлапасныя чаранковыя наканечнікі стрэлаў для лука. Аб выкарыстанні коней для верхавой язды можна меркаваць па знаходках шпор і цугляў. Акрамя таго, маюцца і іншыя жалезныя вырабы — нажы з прамой спінкай, шылы, спражкі, пінцэты, рыбалоўны кручок, фіцільныя трубкі і інш. Атрыманне жалеза з балотных

Знешні выгляд гарадзішча ў в. Мікадзімава.

руд, яго кавальская апрацоўка, а таксама бронзаліцейная вытворчасць былі найбольш складанымі заняткамі і яны існавалі на гарадзішчы. У калекцыі шмат крыц, шлакаў, льячак, ліцейных формачак, кавалкаў белага металу і бронзы аморфных абрысаў. З бронзы выраблялiся бранзалеты, скроневыя кольцы, званковыя падвескі, пальчатыя фібулы і іншыя ўпрыгажэнні. Асаблівую цікавасць уяўляюць пальчатыя фібулы. Яны сустракаюцца вельмі рэдка. Адна з іх мае ў даўжыню каля 10 см, упрыгожана завіткамі, галоўка паўкруглая з пяццю пальцамі (промнямі). Фібулы выкарыстоўваліся ў якасці заплічак і адначасова служылі ўпрыгажэннямі. Маюцца срэбныя бранзалеты і падвеска, а таксама больш за 200 шкляных і паставых пацерак рознай расфарбоўкі, формаў і памераў, а таксама выкарабленых з бурштыну.

У наваколлях Мікадзімава ёсць і іншыя помнікі. Некаторыя з іх існавалі адначасова з вышэйназваным пасяленнем.

Раскопкі на Мікадзімаўскім гарадзішчы працягваюцца. Напярадзе новыя адкрыцці, якія раскрыюць яшчэ адну старонку старажытнай гісторыі Горацкага раёна ў эпоху вялікага перасялення народаў.

А. Седзін.

* * *

Адным з помнікаў археалогіі ў Горацкім раёне з'яўляецца гарадзішча каля в. Шаўнева Горскага сельсавета. Гарадзішча было выяўлена яшчэ ў пачатку XX ст. вядомым беларускім краязнаўцам Е. Р. Раманавым, які шмат зрабіў для вывучэння старажытнасцей Магілёўскай губерні. Яно размешчана на 8—10 метраў над узроўнем рэчкі. Гарадзішча мае трохвугольную форму, яго памеры 60×45 м, яшчэ да сённяшняга дня захаваліся рэшткі абарончага вала вышынёй да 3 м.

Гарадзішча здаўна прыцягвала да сябе даследчыкаў. Яшчэ ў канцы мінулага стагоддзя на ім быў знойдзены скарб срэбных рэчаў: завушніцы, спражкі, бранзалеты,

грыўны. У наш час гарадзішча неаднаразова абследавалася археолагамі, але раскопкі на ім не праводзіліся. У 1978 г. яно разам з другім гарадзішчам, размешчаным у самой в. Шаўнева, было ўзята пад ахову як помнік археалогіі рэспубліканскага значэння. Нягледзячы на гэта, у 1986 г. гарадзішча ў в. Шаўнева было поўнасцю знішчана, калі пашыралі дарогу на в. Ходараўку. У 1989 г. другое гарадзішча, на беразе р. Каменкі, было моцна пашкоджана кар'ерам.

Невялікія археалагічныя даследаванні, праведзеныя ў 1991 г. (было вывучана 140 м^2 плошчы, пры магутнасці культурнага слоя ад 0,4 да 0,8 м), далі вельмі цікавы матэрыял.

У ходзе раскопак былі вывучаны рэшткі гаспадарчай пабудовы памерам 2,5×2,5 м, сцены якой былі слупавой канструкцыі. У яе запаўненні былі знойдзены нажы, накладкі ад замка, пружыны ад замка з драўляным засовам, шкляныя бранзалеты, прабой. Сярод знаходак, якія датуюцца канцом XI — XIII ст., шырока прадстаўлены прадметы ўпрыгажэнняў — бронзавыя бранзалеты, шпілька, медны пярсцёнак, шарападобная бразготка з лінейнай шчылінай. XII — пачаткам XIII ст. датуюцца шкляныя бранзалеты рознага колеру — зялёныя, сінія, бірузовыя, жоўтыя, іх хутчэй за ўсё прывозілі са Смаленска, а таксама з Кіева і Віцебска. Шматлікія знаходкі прадметаў штодзённага карыстання — нажы, прабоі, вушкі ад катлоў, шпількі, ключы ад вісячых і розных замкоў, дэталі да іх, якія датуюцца другой паловай XII — XIII ст. Касцяныя вырабы прадстаўлены шматлікімі двухбаковымі наборнымі грабянямі XII — XIII ст., нешматлікім рыштункам конніка і каня: абломак шпоры, спражкі, наканечнік стралы з квадратным сячэннем, які выкарыстоўваўся для прабіцця кальчужных ці іншых абарончых даспехаў. Самай шматлікай катэгорыяй знаходак з'яўляецца бытавы посуд. Значная колькасць гаршкоў арнаментавана — у асноўным узор нанесены ў выглядзе хвалі ў спалучэнні з насечкамі, сустракаецца таксама і лінейны. Знойдзены гаршкі, пакрытыя палівай. Яны, безумоўна, належалі заможнаму чалавеку і прывозіліся сюды з буйных рамесных цэнтраў. Цікавыя фрагменты гаршкоў з вузкім горлам, упрыгожаных налепнымі валікамі і арнаментаваных у выглядзе насечак. Гаршкі такога тыпу былі характэрныя для паўднёва-заходніх зямель Кіеўскай Русі. Шмат донцаў ад гаршкоў. На некаторых з іх ёсць клеймы, у тым ліку і клеймы накшталт знака Рурыкавічаў. Магчыма, на гарадзішчы існавала свая вытворчасць посуду, але дакладна аб гэтым мы пакуль гаварыць не можам. Знойдзены толькі кавалкі соплаў ад горна.

Цікавай знаходкай з гарадзішча Шаўнева з'яўляецца невялікі фрагмент шкляного посуду, упрыгожанага каляровым арнаментам. На жаль, сам арнамент поўнасцю аднавіць немагчыма — ад яго захавалася толькі некалькі ліній, нанесеных жоўтай, чырвонай і сіняй фарбай. Такі шкляны посуд у Кіеўскую Русь паступаў з краін Блізкага Усходу ці Візантыі. З паўднёварускіх зямель прывозілі шыферныя праселкі, якія выкарыстоўваліся пры прадзенні нітак.

Невялікая вывучаная плошча і значная пашкоджанасць гарадзішча не даюць магчымасці пакуль што гаварыць аб яго функцыянальным прыстасаванні. Але знаходка на ім скарбу срэбных рэчаў, наяўнасць вырабаў, належачых знаці, дазваляе меркаваць, што перад намі рэшткі буйной феадальнай сядзібы другой паловы XII — XIII ст.

А. Мяцельскі.

З СІВОЙ ДАЎНІНЫ

Першыя пісьмовыя звесткі, якія непасрэдна тычацца тэрыторыі Горацкага раёна, паходзяць з XII ст., калі гэтыя землі ўваходзілі ў склад Смаленскага княства. Тагачасныя княствы падзяляліся на больш дробныя адзінкі — воласці, цэнтрамі якіх былі ўмацаваныя двары (пагосты) ці драўляныя замкі. Такія воласці падпарадкоўваліся княжацкім намеснікам з ліку найбольш значных баяр.

У 1136 г. смаленскі князь Расціслаў Мсціславіч вызначыў з падпарадкаваных яму валасцей дзесяціну на карысць новазаснаванага смаленскага епіскапства. У ліку валасцей, частка даніны з якіх павінна была ісці ў склад дзесяціны, названа і воласць Басея. Гісто-

рыкі і археолагі лакалізуюць яе ў вярхоўях ракі Басі. Такім чынам, гэтая воласць займала заходнюю частку сучаснага Горацкага раёна[1].

У той жа грамаце прыгадваецца воласць Мярэцічы, якая займала вадазбор ракі Мярэі. Напэўна, яна ўключала ў сябе і самыя вярхоўі гэтай ракі — сучасны Ленінскі сельсавет Горацкага раёна, дзе ў больш познія часы знаходзіўся феадальны маёнтак Раманава.

Асноўная частка раёна, у парэччы Проні і яе доплываў, была, відаць, занята іншай воласцю, цэнтрам якой мог быць старажытнарускі замак ля сучаснай вёскі Горы. Археалагічныя раскопкі сведчаць, што ў XII — XIII ст. гэта быў значны, добра ўмацаваны цэнтр. Сярод знаходак ёсць днішча гаршка з кляймом у выглядзе так званага двухзубца — радавога знака княжацкай дынастыі Рурыкавічаў[2]. Такія гаршкі, напэўна, выраблялiся ў княжацкай майстэрні, якая магла знаходзіцца непасрэдна ў замку ці на неўмацаваным пасадзе побач з ім.

Вышэйзгаданая грамата князя Расціслава не называе той воласці, цэнтрам якой мог быць замак у Горах. Гэта сведчыць, што на той момант Смаленск не атрымліваў з яе даніны. Так магло быць у выпадку, калі воласць не кіравалася намеснікам, а належала князю непасрэдна на ўмовах асабістай уласнасці (гісторыкі называюць такі від уласнасці даменам).

Беларускі археолаг А. Мяцельскі выказаў меркаванне, што замак у Горах можна атаясаміць з горадам Ізяслаўлем, які прыгадваецца сярод гарадоў Смаленскага княства ў другой палове XII ст. Паводле гэтай версіі, у XIII ст. замак прыйшоў у часовы заняпад, а калі пазней адрадзіўся, то атрымаў новую назву — Горы, пад якой ён і вядомы ў больш познія часы[3]. Гэта не выключана, але магчыма і тое, што замак з самага пачатку меў назву Горы, а ў тагачасныя дакументы чамусьці не трапіў.

На мяжы XIII і XIV ст. Смаленскае княства ўвайшло ў склад Вялікага княства Літоўскага (ВКЛ), якім тады кіраваў вялікі князь Вітаўт. Апошні смаленскі князь Юрый Святаслававіч страціў уладу ў 1401 г., пасля чаго Смаленск падпарадкоўваўся намеснікам Вітаўта. Пры Вітаўце распачалася практыка шырокай раздачы дзяржаўных валасцей і асобных сёл з іх складу ў прыватную ўласнасць вялікакняжацкім васалам — князям і буйным баярам (якія на польскі лад пачалі называцца панамі). Раздача зямель яшчэ больш паскорылася пры пераемніках Вітаўта — яго малодшым браце Жыгімонце Кейстутавічу і стрыечным браце Свідрыгайле Альгердавічу, якія ў 1430-я гады вялі жорсткую міжусобную барацьбу. Імкнучыся мацней прывязаць да сябе прыхільнікаў, абодва шчодра надзялялі іх зямельнымі маёнткамі.

Недзе ў гэты час (і, верагодна, у сувязі з гэтымі падзеямі) змянілі свой статус Басейская і Горская воласці. Як вынікае з больш позніх звестак, абедзве гэтыя воласці перайшлі ва ўласнасць да князя Івана Сямёнавіча Пуцяты з роду князёў Друцкіх[4]. Гэты князь вядомы тым, што разам са сваім старэйшым братам Іванам Бабаем быў актыўным прыхільнікам Свідрыгайлы, уваходзіў у склад яго рады спярша ў бытнасць Свідрыгайлы вялікім князем (1430—32 гг.), а потым у час вайны з Жыгімонтам, калі ўладу Свідрыгайлы прызнавала ўсходняя частка ВКЛ. Вельмі падобна, што менавіта з рук Свідрыгайлы Іван Пуцята атрымаў дзве вялізныя воласці, што зрабіла яго адным з буйнейшых землеўладальнікаў.

Іван Пуцята апошні раз упамінаецца ў 1440 г., калі ён знаходзіўся пры двары Свідрыгайлы ў Валынскім княстве. У тым жа годзе быў забіты вялікі князь Жыгімонт, пераемнікам якога стаў чатырнаццацігадовы пляменнік Свідрыгайлы Казімір Ягайлавіч. Ён, напэўна, прызнаў за Іванам Пуцятам і яго нашчадкамі права на валоданне набытымі вотчынамі.

У Пуцяты засталося чацвёра сыноў, якія падзялілі паміж сабой бацькоўскія ўладанні. Нашчадкі двух з іх пазней выступаюць як саўладальнікі Горскай і Басейскай валасцей (гл. схемы *1* і *2*). Гэта і дазваляе нам меркаваць, што абедзве воласці належалі ўжо Пуцяце, хаця непасрэдных упамінанняў пра іх няма да канца XV ст. (увогуле ад гэтага стагоддзя засталося вельмі мала дакументаў).

Такім жа ўскосным чынам высвятляецца, што маёнтак Раманава са складу Мярэйскай воласці не пазней сярэдзіны XV ст. перайшоў у рукі іншай прыкметнай асобы таго часу — князя Юрыя Сямёнавіча Гальшанскага (памёр каля 1457 г.) ці яшчэ яго бацькі Сямёна Лютага, які загінуў у час міжусобнай вайны паміж Свідрыгайлам і Жыгімонтам у 1433 г. Пасля смерці Юрыя Сямёнавіча і падзелу яго маёмасці між сынамі Раманава дасталося аднаму з іх — Юрыю Юр'евічу. Калі ж ён памёр без нашчадкаў, яго тры браты каля 1480 г. падзялілі маёнтак на роўныя часткі паміж сабой (схема *5*).

Першыя непасрэдныя ўпамінанні пра маёнткі на тэрыторыі Горацкага раёна захаваліся ў так званай «Літоўскай метрыцы» — архіве канцылярыі ВКЛ, у кнігі якой заносіліся дакументы аб набыцці, падзелах маёнткаў і іншых жыццёвых справах феадалаў — пераважна буйных (князёў і паноў), якія падлягалі юрысдыкцыі самога вялікага князя. У канцы XIX ст. польскі даследчык Юзаф Вольф выбраў з Метрыкі звесткі, якія тычыліся асоб княжацкага стану, і паведаміў аб іх у сваёй працы «Літоўска-рускія князі з канца XIV стагоддзя»[5].

Горы ўпершыню ўпамінаюцца ў «Літоўскай метрыцы» ў 1497 г., калі чацвёра сыноў князя Васіля Іванавіча Пуцяціча (Іван, Алелька, Дзмітрый і Міхаіл, схема *2*) судзіліся са смаленскім епіскапам Іосіфам за спрэчныя землі сваіх маёнткаў Горы і Чурылавічы (пазнейшае Чурылава), якія межавалі з уладаннямі епіскапа[6]. Ад маёнтка Горы гэтыя князі і іх нашчадкі ў далейшым тытулаваліся князямі Горскімі альбо Друцкімі-Горскімі.

Стрыечны брат князёў Горскіх Юрый, сын Міхаіла Пуцяціча, у дакументах пачатку XVI ст. названы князем Шышаўскім. Гэты тытул паходзіць ад маёнтка Шышава, які быў цэнтрам яго ўладанняў у Горскай воласці. Пазней Юрый пісаўся ўжо князем Талачынскім (ад маёнтка Талачын у Друцкім княстве), але долю ў Горскай воласці з маёнткам Шышава захаваў да канца жыцця і перадаў у спадчыну адзінаму сыну Васілю (схема *1*).

На жаль, ніякіх падрабязнасцей пра жыццё на тэрыторыі раёна ў канцы XV — пачатку XVI ст. не захавалася. Можна толькі меркаваць, што пасля пераходу маёнткаў у прыватную ўласнасць лад жыцця мясцовага насельніцтва змяніўся мала. Жыхары выплочвалі даніну — часткова грашыма, часткова натуральнымі прадуктамі (мёдам, збожжам). Галоўныя сялібы князёў Друцкіх і Гальшанскіх знаходзіліся далёка адсюль, таму падданыя нячаста бачылі сваіх гаспадароў. Ім даводзілася мець справу пераважна з княжацкімі цівунамі (ураднікамі), якія збіралі даніну і кіравалі дваровай гаспадаркай.

З пачатку XVI ст. тэрыторыя раёна стала арэнай ваенных дзеянняў паміж ВКЛ і набіраючай моц Маскоўскай дзяржавай. Апошняя ў 1514 г. пасля доўгай барацьбы захапіла Смаленск і неаднаразова пасылала свае войскі далей на захад. У 1522 г. было нарэшце заключана перамір'е, паводле якога новая мяжа паміж ВКЛ і Маскоўскай дзяржавай прайшла прыкладна так, як і зараз праходзіць мяжа Беларусі з Расіяй. Замкі ў Горах і Раманаве сталі памежнымі і ў сувязі з гэтым набылі важнае абарончае значэнне. Яны неаднаразова прыгадваюцца ў дыпламатычнай перапісцы і перамовах ВКЛ з Масквой. Пазней, падчас Лівонскай вайны ў 1563 г. Горская воласць зноў зведала жорсткае спусташэнне, калі маскоўскія

войскі часова занялі ўсё левабярэжжа Дняпра. Замак у Горах быў спалены, сяляне разбегліся падчас ваеннага ліхалецця. Аднаўленне разбуранай гаспадаркі заняло потым шмат часу.

Вяртаючыся крыху назад, адзначым, што да сярэдзіны XVI ст. адбылося моцнае раздрабненне маёнткаў на тэрыторыі раёна. Гэта было звязана са спадчынным правам, што дзейнічала ў ВКЛ. Паводле старажытных звычаяў, усе маёнткі падлягалі падзелу на роўныя долі паміж сынамі. Дачкам выдавалася грашовае забеспячэнне (пасаг). Калі ж уладальнік маёнтка не пакідаў сыноў, яго ўдава захоўвала правы на вотчыну да сваёй смерці ці новага шлюбу. Потым маёнтак адыходзіў да дачок ці сясцёр уладальніка і затым пераходзіў у спадчыну да іх нашчадкаў. Такі маёнтак называўся «мацярынскім» і падлягаў роўнаму падзелу не толькі паміж сынамі, але і дочкамі спадкаеміцы.

Адзначым, што да 1566 г. уладальнік спадчыннага маёнтка не мог адвольна прадаваць альбо дарыць больш чым $^{1}/_{3}$ яго. Астатнія $^{2}/_{3}$ абавязкова павінны былі пераходзіць да прамых нашчадкаў, а пры іх адсутнасці — да больш аддаленых родзічаў. Пазней гэтая забарона была адменена, але на практыцы ўладальнікі рэдка адступаліся ад старых звычаяў.

У такіх умовах лёс маёнтка амаль цалкам вызначаўся генеалагічнымі акалічнасцямі — колькасцю сыноў і дачок уладальніка. Так, тры сыны князя Івана Горскага (схема *2*) памерлі ў першай палове XVI ст. без нашчадкаў. Спадчыннiцай іх уладанняў (у тым ліку і часткі Горскай воласці з Чурылавічамі) стала адзіная сястра Аўдоцця — жонка пана Храбтовіча. Пасля яе смерці маёнтак падлягаў роўнаму падзелу паміж яе сынам і дачкой у якасці «мацярынскага». На практыцы, аднак, дачка Аўдоцці Багдана са сваім мужам Анікеем Гарнастаем выкупілі ў яе брата Пятра Храбтовіча яго долю маёнтка, аб'яднаўшы яе такім чынам са сваёй доляй[7].

Пляменнік Івана Фёдар Дзмітрыевіч таксама меў сястру, але, паколькі ў яго засталіся два сыны, маёнтак адышоў у спадчыну да іх, сястра ж атрымала грашовы пасаг. Пры падзеле паміж сынамі Фёдара доля ў Горах цалкам адышла да малодшага, Абрагама. Яго брат Рыгор атрымаў на кошт сваёй долі іншыя маёнткі.

Прыкладна ў той жа час памёр адзіны сын Юрыя Шышаўскага Васіль Талачынскі (схема *1*), які валодаў, апрача часткі Друцкага княства вакол Талачына, маёнткамі Шышава, Юркава, Горкі і часткай Басейскай воласці, у якой пазней знаходзіліся вёскі Сялец і Палёнка. Перад смерцю, у верасні 1544 г., ён завяшчаў сваёй жонцы Марыі з роду князёў Заслаўскіх $^{1}/_{3}$ сваіх маёнткаў (у гэтым дакуменце, дарэчы, упершыню непасрэдна ўпамінаецца будучы райцэнтр Горкі)[8]. Астатнія $^{2}/_{3}$ павінны былі адысці да дзвюх яго сясцёр. Аднак незадоўга да смерці князь Васіль пазычыў у жонкі вялікую суму грошаў пад заклад гэтых $^{2}/_{3}$. Гэта азначала, што сёстры Васіля маглі ўступіць ва ўладанне маёнткамі толькі пасля таго, як вернуць яго ўдаве пазычаную ім суму. Сёстры паспрабавалі аспрэчыць гэтае завяшчанне, але безвынікова. Тым часам Марыя ў 1554 г. паўторна выйшла замуж за пана Івана Гарнастая (схема *3*), разам з якім працягвала карыстацца спадчынай першага мужа.

Сёстрам Васіля Талачынскага засталося толькі збіраць грошы, каб выкупіць братні маёнтак (які, відаць, быў варты таго). Гэта ім удалося толькі часткова. У 1555 г. адна з сясцёр, Людміла, выкупіла было сваю частку, але з-за недахопу грошаў вымушана была тут жа скасаваць акт выкупу[9].

Тым часам адзіная дачка другой сястры, Настассі, князёўна Багдана Друцкая, пасля смерці свайго першага мужа выйшла замуж за вельмі энергічнага пана Івана Сапегу. Да таго ж і цётка Багданы Людміла перад смерцю завяшчала свае правы на гэтую спадчыну ёй і яе мужу. Сапега рашуча ўзяўся за

ажыццяўленне правоў сваёй жонкі і цешчы. Ужо ў 1554 г. Іван Гарнастай скардзіўся на пана Сапегу і княгіню Настассю за гвалтоўны захоп яшчэ не выкупленага маёнтка[10]. Пазней Іван Сапега выкупіў і адсудзіў свае законныя $^{2}/_{3}$ Шышава, Горак і Басеі, але трэцяя частка ўсё ж засталася ў руках паноў Гарнастаяў. Каля 1558 г. Настасся абвінавачвала ўрадніка Гарнастая, дробнага шляхціча Багдана Дэдэрку, што ён, збіраючы грашовыя павіннасці на карысць свайго пана, рабіў гэта і ў той частцы маёнтка Басея, што належала ёй[11].

Яшчэ адным саўладальнікам азначаных маёнткаў у першай палове XVI ст. быў князь Сямён Ямантовіч-Падбярэзскі. Ён не належаў да роду князёў Друцкіх, таму невядома, якім чынам частка іх вотчыны трапіла да яго. Магчыма, яго маці была спадкаеміцай кагосьці з сыноў Івана Пуцяты (звесткі пра яе не захаваліся, невядома нават дакладна імя бацькі князя Сямёна).

Сямён Падбярэзкі не меў дзяцей. У 1522 г., яшчэ ў не вельмі старым узросце, ён напісаў завяшчанне, паводле якога частку свайго маёнтка Басея (а менавіта сёлы Казловічы і Хамінічы, з якіх апошняе — у сучасным Горацкім раёне) завяшчаў на карысць царквы. Рэшту ж сваёй долі ў Басейскай воласці, якая ахоплівала землі на правабярэжжы Басі на стыку сучасных Шклоўскага і Горацкага раёнаў, князь Падбярэзкі завяшчаў вельмі заможнаму пану Альбрэхту Гаштаўту, уладальніку суседняга маёнтка Шклоў. Гэта было парушэннем правіла, паводле якога адчужаць можна было толькі трэць вотчыны. Каб абысці гэтую перашкоду, князь абвясціў, што ўсынаўляе пана Гаштаўта (які, дарэчы, быў старэйшы за яго).

Але гэтае завяшчанне не мела непасрэдных наступстваў, бо пасля яго складання Сямён пражыў яшчэ 18 гадоў, на год перажыўшы свайго прыёмнага сына. Другім завяшчаннем ён адпісаў спадчыну сваёй жонцы, але гэтае завяшчанне было аспрэчана яго сястрой Ульянай, якая мела ад шлюбу з полацкім баярынам Яцкам Сенькавічам двух сыноў (схема *3*). Цікава, што Ульяна была паслядоўна замужам за двума роднымі братамі, Міхаілам і Яцкам Сенькавічамі. Царкоўны суд прызнаў другі з гэтых шлюбаў незаконным, але дзяцей ад гэтага шлюбу тым не менш палічыў законнымі і паўнапраўнымі.

Ульяна выйграла працэс ва ўдавы свайго брата, і ў 1542 г. доля апошняга ў Басеі (у тым ліку і некалі запісаныя на царкву Хамінічы) была прысуджана ёй і яе сынам. Праз тры гады старэйшы з сыноў, Рыгор, без згоды свайго брата Івана падараваў іх агульную частку Басеі вялікаму князю. Іван падаў скаргу, але, відаць, безвынікова, бо ў далейшым ніводны з братоў дачынення да Басеі ўжо не меў. Праўда, крыху пазней адным з саўладальнікаў маёнтка Горы і іншай спадчыны Сямёна Падбярэзскага выступаў пан Андрэй Цеханавецкі. Гэта наводзіць на думку, што Ульяна мела яшчэ і трэці шлюб, з панам Цеханавецкім, сын якога Андрэй атрымаў ад яе частку спадчыны Падбярэзскага[12].

Між тым першае завяшчанне Сямёна Падбярэзскага ўсё ж мела нейкія вынікі, бо ўрэшце доля Басеі з Хамінічамі і іншым абшарам (там пазней узніклі вёскі Любіж, Аўсянка, Гулідаўка і інш.) апынулася прылучанай да маёнтка Шклоў — колішняй уласнасці Альбрэхта Гаштаўта. У 1542 г., калі памёр без нашчадкаў адзіны сын Альбрэхта Станіслаў, іх вялізныя ўладанні (дарэчы, самая буйная на той час латыфундыя ў дзяржаве) адышлі да вялікага князя. Сын Ульяны Падбярэзскай нагадаем, таксама падараваў Басею вялікаму князю. Напэўна, пасля таго басейскія сёлы і былі прылучаны да Шклова, які ў 1565 г. быў нанава пажалаваны пану Яну Ераніму Хадкевічу[13] і ў далейшым належаў яго нашчадкам (схема *8*).

Падобныя ж заблытаныя акалічнасці былі звязаны і з лёсам маёнтка Рамана-

ва. У першай чвэрці XVI ст. яго саўладальнікамі былі стрыечныя браты, князі Юрый Іванавіч і Павел Аляксандравіч Гальшанскія, а таксама іх стрыечная сястра Таццяна Сямёнаўна — жонка славутага военачальніка Канстанціна Астрожскага (схема *5*). Пасля яе смерці спадчыннікамі долі ў Раманаве сталі князь Астрожскі і яго сын Ілля (другі сын Астрожскага, Васіль Канстанцін, паходзіў ад іншага шлюбу і права на спадчыну Таццяны Гальшанскай першапачаткова не меў). У выніку шматэтапных абменаў з князямі Гальшанскімі Канстанцін Астрожскі сканцэнтраваў у сваіх руках ці не ўвесь маёнтак Раманава, аддаўшы ўзамен часткі іншых маёнткаў.

Калі ў 1539 г. памёр Ілля Канстанцінавіч Астрожскі, пакінуўшы маладую жонку Беату і нованароджаную дачку Альжбету, вакол яго вялізнай спадчыны (доля ў Раманаве складала толькі яе невялічкую частку) разгарнуліся даволі драматычныя падзеі. У час дзяцінства Альжбеты маёнткі заставаліся ў руках яе маці. Калі ж паўстала пытанне аб шлюбе юнай князёўны Астрожскай, на яе руку знайшлося некалькі прэтэндэнтаў, якіх прываблівала не столькі яе прыгажосць, колькі багацце. Адзін з іх, князь Дзмітрый Сангушка, не атрымаўшы згоды Беаты на шлюб з яе дачкой, у 1554 г. выкраў чатырнаццацігадовую князёўну і гвалтоўна абвянчаўся з ёй. Пасля скаргі Беаты каралю князь Сангушка за гэты ўчынак быў абвешчаны па-за законам і загінуў ад рук яе родзічаў.

Затым, аднак, ужо сам кароль Жыгімонт Аўгуст без згоды Беаты знайшоў жаніха для Альжбеты, у тым жа годзе абвянчаўшы яе ў Варшаве з польскім графам Лукашам Гурскім. Беата вывезла дачку ў Львоўскі дамініканскі кляштар, дзе забарыкадавалася з ёю ў касцёле, не дапускаючы туды графа Лукаша. Туды быў патаемна выкліканы князь Сямён Слуцкі, з якім Беата і абвянчала дачку (ужо ў трэці раз!). Аднак пасля аблогі касцёл вымушаны быў адчыніць браму графу Лукашу, і ў выніку Альжбета ўсё ж мусіла стаць яго жонкай, тым больш што князь Слуцкі хутка затым памёр (гэты сюжэт знайшоў адлюстраванне ў аповесці Вольгі Іпатавай «Чорная княгіня»).

Сама ж Беата, каб не дапусціць ненавіснага ёй Гурскага да спадчыны свайго мужа, у 1564 г. паўторна выйшла за буйнога польскага магната Альбрэхта Ласкага, якому і адпісала ўсе маёнткі (паводле польскага права яна магла зрабіць гэта). Ласкага, аднак, таксама прываблівалі толькі багацці Астрожскіх. Атрымаўшы запіс на маёнткі, ён адхіліў жонку ад усіх спраў і некалькі год трымаў яе пад дамашнім арыштам[14].

Альжбета Астрожская пасля смерці графа Лукаша ў 1573 г. разам са сваім дзядзькам Канстанцінам паспрабавала вярнуць сабе маёнткі, якія яе маці падаравала Альбрэхту Ласкаму, але апошні, відаць, захаваў фактычны кантроль над імі, а пасля смерці Беаты ў 1576 г. падараваў іх каралю. Свае правы на бацькоўскую спадчыну Альжбета завяшчала Канстанціну Астрожскаму, ад якога гэтыя правы затым перайшлі да яго зяця Крыштафа Радзівіла па мянушцы Пярун, аднаго з буйнейшых магнатаў у дзяржаве. Апошні, карыстаючыся сваім вялізным аўтарытэтам, у 1597 г. здолеў дамагчыся таго, каб кароль вярнуў яму колішнія ўладанні Беаты, сярод якіх было і Копыскае графства з далучаным да яго Раманавам[15]. З гэтага моманту на доўгі час Раманава зрабілася ўласнасцю славутага роду Радзівілаў (схема *6*).

Тым часам адным з саўладальнікаў суседняй Горскай воласці стаў старэйшы сын Івана Сапегі і Багданы Друцкай Леў Сапега — будучы канцлер Вялікага княства і адзін з яго найбольш таленавітых дзеячаў. Пры падзеле мацярынскай спадчыны ён атрымаў апрача іншага ўсю яе долю ў Горках, Шышаве і Басеі[16], астатнім братам дасталіся іншыя маёнткі. Саўладальнікамі Льва Сапегі на той момант былі сын князя Абрагама Горскага Юрый (схема *2*),

унук Івана Гарнастая Геранім і верагодны сын Ульяны Падбярэзскай Андрэй Цеханавецкі (схема *3*).

Да гэтага часу вынікі разбурэнняў, прынесеных Лівонскай вайной, былі ўжо пераадолены, хаця стары замак у Горах так і не адрадзіўся. Узамен Леў Сапега пабудаваў побач з ім новы замак бастыённага тыпу[17]. Увогуле ён імкнуўся пераадолець у сваіх уладаннях феадальную цераспалосіцу, ператварыць кожнае з іх у эфектыўны гаспадарчы механізм. З гэтай мэтай на працягу 1590-х гадоў ён ажыццявіў шэраг абменаў і купляў са сваімі саўладальнікамі, у выніку якіх Горская воласць (ці, як яе хутка пачалі называць, Горы-Горацкае графства) цалкам апынулася ў яго руках і стала адным з буйнейшых маёнткаў у дзяржаве.

У сваім маёнтку Леў Сапега правёў так званую валочную памеру — рэформу сістэмы павіннасцей, якая паступова ажыццяўлялася ў ВКЛ з другой паловы XVI ст. Раней усе павіннасці на карысць феадала вызначаліся на кожны сялянскі двор («дым») альбо нават на ўсю вясковую абшчыну з наступнай раскладкай па «дымах». Характар і аб'ём гэтых павіннасцей у розных мясцінах вельмі адрозніваўся. Валочная памера прадугледжвала пэўную уніфікацыю. Уся сельскагаспадарчая зямля маёнтка падзялялася на стандартныя ўчасткі — валокі, за карыстанне якімі вызначаліся фіксаваныя памеры грашовых (чынш) альбо адпрацовачных (прыгон) павіннасцей. Сялянскі двор у залежнасці ад колькасці працоўных рук мог атрымаць у карыстанне цэлую валоку, яе палову, $^{2}/_{3}$ альбо $^{1}/_{3}$ і нават меншую частку. Прапарцыянальна таму вызначаўся памер павіннасцей, накладзеных на гэты двор. Найбольш тыповыя надзелы на практыцы вагаліся паміж $^{1}/_{3}$ і $^{2}/_{3}$ валокі, у сярэднім — каля паўвалокі.

Калі ў маёнтку ўводзілася чыншавая сістэма, уся зямля дзялілася паміж сялянскімі сем'ямі, якія самі апрацоўвалі яе, збіралі і прадавалі ўраджай, а пану аддавалі фіксаваную грашовую суму, у дадатак да якой звычайна меліся і невялікія натуральныя паборы (дзежка ці паўдзежкі збожжа, курыца, мёд і інш.). Калі ж у маёнтку ўводзіўся прыгон, частка зямлі адводзілася пад фальварак, у якім трымальнікі кожнай валокі павіны былі адпрацаваць на сельскагаспадарчых работах некалькі чалавека-дзён на тыдзень. Увесь ураджай з фальваркавай зямлі цалкам ішоў пану.

У бібліятэцы Віленскага дзяржаўнага універсітэта захаваліся некаторыя дакументы з архіва Льва Сапегі, у тым ліку інвентар маёнтка Шышава за 1609 г.[18] Да яго на той час адносіліся 13 вёсак (Буда, Марозава, Кацялёва, Шарыпы, Сава і інш.), з якіх ішоў чынш у агульным памеры 1349 коп і 17 грошаў (капа — лічбавая адзінка ў 60 грошаў). Для параўнання: бочка ячменю тады каштавала 20 грошаў, аўса — 15 грошаў, бочка пшаніцы ці пуд мёду — 1 капу (60 грошаў). Захаваўся таксама рэестр чыншу з усіх маёнткаў Льва Сапегі за 1624 г.[19] У той час з маёнткаў Горы і Шышава разам ішоў чынш у памеры 15 692 злотых і 6 грошаў (1 злоты раўняўся 24 грошам), а з валасцей Якаўлевічы (зараз у Аршанскім раёне на мяжы з Горацкім) і Басея — 4835 злотых.

Крыху больш позні інвентар 1666 г.[20] сведчыць, што Горы-Горацкі маёнтак тады складаўся з двух войтаўстваў: Горацкага з 37 вёскамі і Горскага з 39 вёскамі. Цэнтрам першага з іх было мястэчка Горкі, у якім мелася 470 мяшчанскіх пляцаў і звыш 35 валок ворыўнай зямлі, цэнтрам другога — мястэчка Горы з 210 пляцамі і 33 валокамі. Буйнейшымі сёламі ў маёнтку былі Масалыкі (звыш 53 валок), Клядневічы (29 валок), Андрухі (25 вал.), Мядзведзева (16 вал.), Вялікія Шарыпы (15 вал.). Асноўная маса паселішчаў налічвала ад 1 да некалькіх валок зямлі. Тым не менш агульны зямельны фонд маёнтка ахопліваў звыш 1422 валок (каля 30 тыс. га).

Тэрыторыя Горацкага раёна ў сярэдзіне XVII ст.:

1 — мястэчкі; *2* — значныя сёлы; *3* — сучасныя межы Горацкага раёна; *4* — межы ваяводстваў Рэчы Паспалітай; *5* — межы маёнткаў; *6* — цэнтры маёнткаў. Лічбамі на карце абазначаны: 1 — тэрыторыі, якія належаць Шклоўскаму графству; 2 — Копыскае графства; 3 — часткі тэрыторыі Магілёўскай эканоміі. *Карту склаў В. Насевіч.*

У Шклоўскім графстве валочная памера адбылася ў 1614 г. Яго ўладальнік граф Аляксандр Хадкевіч абраў прыгонную форму гаспадарання. Быў заснаваны цэлы шэраг фальваркаў. З іх землі Басейскай воласці, што ахоплівала і частку Горацкага раёна, адносіліся да фальварка Сарціслаў. У сярэдзіне XVII ст. гэтая воласць падзялілася на Сасноўскае, Кішчыцкае і Сарціслаўскае войтаўствы. У апошнім з іх у 1650 г. упамінаюцца сёлы Гулідаўка, Ходараўка, Аўсянка, Крыўцы, Шэды, Любіж. Іншую частку колішняй Басейскай воласці займала Казловіцкае войтаўства, у якім тады ж існавалі

сёлы Хамінічы, Маслакі, Грывец і Паўна[21].

Паміж гэтымі двума абшарамі Шклоўскага графства ўкліноваўся кавалак Басейскай воласці, які належаў Льву Сапегу, а затым яго нашчадкам. Там знаходзіліся сёлы Сялец, Палёнка, Асіповічы, Анікавічы. Два паселішчы са складу гэтай воласці, а менавіта Міхайлавічы і Бася, былі падараваны кімсьці з Сапегаў Аршанскаму базыліянскаму кляштару і з таго часу заставаліся яго ўласнасцю да канца існавання ВКЛ.

Захаваліся і інвентары маёнтка Раманава за 1647 і 1648 гг., калі ён належаў унуку Крыштафа Пяруна Багуславу Радзівілу[22]. У мястэчку Раманава тады было 44 пляцы, колькасць мяшчанскіх двароў на якіх адзін інвентар вызначае ў 56, а другі — у 74. У маёнтку было 27 вёсак, з якіх частка сёння знаходзіцца ў Дубровенскім раёне. Буйнейшымі былі Стараселле (27 валок, 52 двары), Чашнікі (22 валокі, 53 двары), Сысоева (20 валок, 40 двароў), Трыгубы (16 валок, 40 двароў), Старына (15 валок, 37 двароў).

Характэрнай асаблівасцю гісторыі Горацкага раёна ў часы ВКЛ і Рэчы Паспалітай было тое, што практычна ўся яго тэрыторыя ўваходзіла ў склад некалькіх буйнейшых магнацкіх латыфундый у дзяржаве. Тут зусім не было дробных шляхецкіх маёнткаў, сфармаваліся толькі неабсяжныя ўладанні самых славутых родаў: Сапегаў, Хадкевічаў, Радзівілаў. Пры гэтым такія буйныя маёнткі, як Горы-Горкі і Раманава, былі толькі часткамі вялізных маёнткавых комплексаў, раскіданых па ўсёй Беларусі і Літве.

Каля сярэдзіны XVII ст. гэтыя комплексы адзін за адным змянілі сваіх уладальнікаў. У Аляксандра Хадкевіча, які валодаў Шклоўскім графствам, засталася толькі дачка Ефрасіння Ганна, якая была жонкай польскага пана Пракопа Сеняўскага і памерла ў маладым узросце. Шклоў пасля гэтага заставаўся ў руках удавы Аляксандра Хадкевіча, а затым перайшоў у спадчыну да сына Ефрасінні Ганны, пасля чаго некалькі дзесяцігоддзяў быў уласнасцю роду Сеняўскіх (схемы *8, 9*).

Пасля Льва Сапегі засталіся тры сыны, але ўсе яны не пакінулі нашчадкаў. Апошні з іх, Казімір Леан, паміраючы ў 1656 г., завяшчаў свае шматлікія вотчыны блізкім і далёкім родзічам[23]. У прыватнасці, Басейская воласць у ліку іншых маёнткаў дасталася яго стрыечнай пляменніцы Ганне, удаве Станіслава Нарушэвіча, а Горы-Горацкае графства — стрыечнай сястры Зоф'і, удаве князя Канстантыя Палубінскага (схема *4*).

Біржайская галіна Радзівілаў, якой належала Раманава, спынілася па мужчынскай лініі ў 1669 г. са смерцю Багуслава. Яго спадчына дасталася дачцэ Людвіцы Караліне, якая паслядоўна была жонкай двух нямецкіх магнатаў (схема *6*). Значна пазней іншая, нясвіжская галіна Радзівілаў набыла ад удаўца Людвікі Караліны князя Нейбургскага ўсе яе вотчыны, у тым ліку і Раманава.

У сярэдзіне XVII ст. тэрыторыя раёна зноў зведала спусташэнне падчас жорсткай вайны паміж Расіяй і Рэччу Паспалітай. Ужо напачатку вайны, летам 1654 г., маскоўскія войскі занялі Горскі замак, гарнізон якога здаўся без бою. Спачатку насельніцтва даволі прыязна сустрэла войска расійскага цара, які абвясціў сябе абаронцам праваслаўных ад каталіцкага засілля. Хутка, аднак, стала відавочна, што маскоўцы вядуць сябе як звычайныя захопнікі, якіх цікавіць толькі нажыва. Шмат народу яны захапілі ў палон, каб пазней прадаць ці ператварыць у халопаў. Нямала горскіх мяшчан было пераселена ў Маскву.

Ужо ў канцы 1655 г. з'яўляюцца ўпамінанні пра дзеянні партызан у ваколіцах Гор. Асабліва моцная ўспышка антымаскоўскага руху адбылася ў сакавіку 1659 г., калі з суседняга Мсціслаўскага павета зайшоў казацка-сялянскі атрад палкоўніка Івана Рыдара. Гэ-

ты атрад нават учыніў аблогу Горскага замка і толькі пасля падыходу новых расійскіх войскаў адышоў назад да Мсціслава, папаўняючы ў навакольных вёсках запасы правіянту[24].

У жніўні — верасні наступнага 1660 г. асноўнае войска ВКЛ, паступова вяртаючы страчаныя тэрыторыі, заняло Шклоў і Копысь. У кастрычніку крыху на поўдзень ад Горацкага раёна на рацэ Басі адбылася вялікая бітва беларускалітоўскага войска з маскоўцамі. Аднак гэтае наступленне не прывяло да поўнага вызвалення тэрыторыі раёна. Яна апынулася як бы ў прамежкавай зоне, на якую перыядычна заходзілі вайсковыя аддзелы абодвух бакоў. Толькі ў 1665 г. было дасягнута трывалае замірэнне. Мяжа ВКЛ з Расіяй была адноўлена ў тым выглядзе, у якім яна існавала з 1522 г. — па ўсходняй мяжы сучаснага раёна.

Нягледзячы на ваеннае спусташэнне, Горы-Горацкае графства заставалася адным са значнейшых маёнткаў у краіне. У другой палове XVII ст., калі яно належала князям Палубінскім, колькасць сялянскіх двароў у ім вагалася паміж 1500 і 1700, а колькасць падданых, напэўна, — вакол лічбы ў 10 тысяч.

У 1683 і 1685 гг. адзін за адным у прыкладна трыццацігадовым узросце памерлі два браты Палубінскія, якім належала Горы-Горацкае графства. У іх засталіся дзве сястры, з якіх старэйшая, Ганна Марцыяна, была жонкай Дамініка Мікалая Радзівіла (з клецкай галіны гэтага роду), а малодшая, Ізабела, не дасягнула яшчэ паўналецця. Маёнтак Горы-Горкі стаў яе шлюбным пасагам. У 1686 г. яна выйшла замуж за пана Ежы Станіслава Сапегу, аддаленага родзіча колішніх уласнікаў Гор і Горак, сына віленскага ваяводы Казіміра Яна Сапегі (схема 7).

Свёкар Ізабелы Палубінскай у канцы XVII ст. быў бадай што найбольш уплывовай асобай у ВКЛ. Аднак яго прага да ўсеўладдзя парадзіла яму шмат ворагаў. Ва ўмовах шляхецкай анархіі, якая набірала тады моц у Рэчы Паспалітай, гэта прывяло да сапраўднай грамадзянскай вайны паміж кланам Сапегаў і іх праціўнікамі. Пацярпеўшы паражэнне ў гэтай барацьбе, Казімір Ян Сапега разам са сваімі родзічамі перайшоў у 1704 г. на бок шведскага караля Карла XII і прыняў актыўны ўдзел у Паўночнай вайне. Хаця гэтая вайна вялася галоўным чынам паміж Расіяй і Швецыяй, асноўныя баявыя дзеянні адбываліся на зямлі Рэчы Паспалітай.

У ваеннай калаверці Казімір Ян Сапега і яго сын Ежы Станіслаў, які па жонцы валодаў Горы-Горацкім графствам, страцілі кантроль над сваімі маёнткамі. Горы-Горкі, як і суседняе Дубровенскае графства Казіміра Яна, спачатку захапіў адзін з правадыроў антысапегаўскай кааліцыі Людвіг Пацей, а затым набліжаны расійскага цара Пятра I князь Аляксандр Меншыкаў. Хаця Сапегі ў канцы Паўночнай вайны паладзілі з каралём Рэчы Паспалітай Аўгустам і атрымалі палітычную амністыю, іх фінансавае становішча было моцна падарвана. Князь Меншыкаў у 1717 г. прапанаваў ім вялікую грашовую суму адступнога за Горы-Горкі, якая, аднак, не была цалкам выплачана[25].

У такіх умовах свае прэтэнзіі да маёнтка выставілі пляменнікі Ізабелы Палубінскай, прадстаўнікі клецкай галіны Радзівілаў, якія па жаночай лініі былі прамымі нашчадкамі папярэдніх уласнікаў. Пасля апалы, якая напаткала ў Расіі Меншыкава, ім удалося на пэўны час завалодаць Горы-Горацкім графствам[26], хаця сын Ежы Станіслава Сапегі Антоні Казімір і спрабаваў адсудзіць спадчыну сваёй маці.

У выніку досыць заблытаных акалічнасцяў спрэчны маёнтак быў зноў прададзены. Яго набыў каля 1740 г. віцебскі ваявода Ян Міхал Салагуб, пасля смерці якога ў 1748 г. маёнтак быў падзелены на дзве часткі (маёнткі Горкі і Горы) паміж яго сынамі.

Тым часам род паноў Сеняўскіх, ула-

дальнікаў Шклоўскага графства, таксама згас па мужчынскай лініі. Адзінай спадчынніцай засталася Марыя Соф'я Сеняўская, якая была жонкай Станіслава Дэнгофа. Хутка аўдавеўшы, яна выйшла замуж за князя Аўгуста Аляксандра Чартарыйскага, ва ўладанні якога маёнтак і застаўся да першага падзелу Рэчы Паспалітай у 1772 г., калі тэрыторыя раёна адышла да Расійскай імперыі.

Праз кароткі час, у самым канцы 1777 г., князі Чартарыйскія прадалі Шклоўскае графства аднаму з фаварытаў Кацярыны II, выхадцу з Сербіі Сямёну Зорычу. Пасля яго смерці ў 1799 г. абцяжараны вялізнымі даўгамі маёнтак адышоў да яго брата Давыда Няранчыча Зорыча, затым да пляменніка Сямёна Чарнаевіча. Пасля смерці апошняга ў 1813 г. Шклоўскае графства перайшло за даўгі да дваранскага апякунскага савета[27], а ў 1821 г., пасля смерці ўдавы Чарнаевіча, было распрададзена па кавалках. Пры гэтым адну яго частку (у тым ліку вёску Хамінічы) купіла княгіня Валконская, вёскі Маслакі, Лямцы і Шапялёўку — пан М. І. Цуката, абшар з вёскамі Шэды, Крыўцы, Ходараўка, Гулідаўка, Любіж — Д. А. Лелякоўскі[28].

З пераходам пад уладу Расіі ў 1772 г. пачаўся новы этап у гісторыі сённяшняга Горацкага раёна. На новадалучаных да Расіі землях былі зменены адміністрацыйныя межы. Тэрыторыя раёна, якая раней цалкам уваходзіла ва ўтвораны ў 1565 г. Аршанскі павет Віцебскага ваяводства, апынулася падзеленай паміж чатырма паветамі новаўтворанага Магілёўскага намесніцтва Расійскай імперыі. Як вынікае з картаў генеральнага межавання Магілёўскага намесніцтва за 1785 г. і тлумачэнняў да іх[29], радзівілаўскі маёнтак Раманава, больш дробны маёнтак Гарадзец на самай мяжы са Смаленшчынай, які тады належаў графу Пацею, а таксама большая частка маёнтка Горкі Юзафа Салагуба ўвайшлі ў Аршанскі павет. Асноўная частка маёнтка Горы Юрыя Салагуба і паўднёвая частка маёнтка Горкі адышлі да Чавускага павета, а самы паўднёва-ўсходні куток раёна (сучасны Копцеўскі сельсавет) — да Мсціслаўскага. Вузкая паласа Горацкага маёнтка з сялом Тушавая, усе землі Шклоўскага графства і маёнтка Сялец (ён тады належаў Міхаілу Лабкоўскаму), а таксама фальварак Міхайлавічы з засценкам Бася (уладанне аршанскіх базыліянаў) былі ўключаны ў Копыскі павет. Калі не ўлічваць часовыя змены ў час панавання імператара Паўла, гэты адміністрацыйны падзел захаваўся ў далейшым да сярэдзіны XIX ст.

[1] Алексеев Л. В. Смоленская зямля в IX — XIII вв. М., 1980.

[2] Бектинеев Ш. И., Левко О. Н. Средневековые Горы // Сярэдневяковыя старажытнасці Беларусі. Мн., 1993. С. 8—19.

[3] Мяцельскі А. А. Некаторыя пытанні гістарычнай геаграфіі Смаленскай зямлі XII — XIII стст. // Гістарычна-археалагічны зборнік памяці Міхася Ткачова. Ч. 2. Мн., 1993. С. 60—77.

[4] Насевіч В. Л. Род князёў Друцкіх у гісторыі Вялікага княства Літоўскага (XIV — XVI ст.) // Старонкі гісторыі Беларусі. Мн., 1992. С. 80—104.

[5] Wolff J. Kniaziowie litewsko-ruscy od końca czternastego wieku. Warszawa, 1895.

[6] Акты, относящиеся к истории Западной России. Т. 1. Спб., 1846. С. 168—170.

[7] Wolff J. Kniaziowie ... S. 137—138; Аддзел рукапісаў бібліятэкі Акадэміі навук Літвы, ф. 1, спр. 164, л. 1.

[8] Archivum książąt Sangushków w Sławucie. T. 4. Lwów, 1890. S. 395; Wolff J. Kniaziowie ... S. 537—540.

[9] Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. КМФ-18, воп. 1, спр. 248, л. 60.

[10] Там жа, л. 61.

[11] Там жа, спр. 247, л. 1004.

[12] Wolff J. Kniaziowie ... S. 151—153, 672—673; Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. КМФ-18, воп. 1, спр. 27, л. 27; Там жа, спр. 229, л. 214; спр. 235, л. 1.

[13] Расійскі дзяржаўны гістарычны архіў (далей РДГА). ф. 1526, воп. 1, спр. 1024, л. 6.

[14] Wolff J. Kniaziowie ... S. 98—106, 347—356.

[15] Sapiehowie, materyały historyczno-genealogiczne i majątkowie. T. I. Petersburg, 1890. S. 154.

[16] Там жа, s. 144.

[17] Ткачоў М. А. Замкі і людзі. Мн., 1991. С. 103.

[18] Аддзел рукапісаў бібліятэкі Віленскага дзяржаўнага універсітэта, спр. F4-36926 (А-4045).

[19] Там жа, спр. F4-34354 (А-1795).

[20] Там жа, спр. F4-34352 (А-1793).

[21] Topolska M. Dobra Szkłowskie na Białorusi Wschodniej w XVII i XVIII wieku. Warszawa, 1969.
[22] Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. КМФ-5, воп. 1, спр. 3550, 3551.
[23] Sapiehowie ... T. 2. Petersburg, 1891. S. 245—260.
[24] Сагановіч Г. Невядомая вайна. Мн., 1995. С. 77, 81; Ткачоў М. А. Замкі і людзі. С. 105.
[25] Троицкий С. М. Хозяйство крупного сановника России в первой четверти XVIII в. (по архиву князя А. Д. Меншикова) // Россия в период реформ Петра I. М., 1973. С. 215—248; Sapiehowie ... T. 3. Petersburg, 1894.
[26] Дзяржаўны гістарычны архіў Літвы. Ф. 1177, воп. 1, спр. 3381, 3382.
[27] РДГА, ф. 1526, воп. 1, спр. 1024, л. 8, 19 адв.
[28] Там жа. Спр. 1087, л. 371, 410, 413, 457.
[29] Там жа. ф. 1350, воп. 312, спр. 16, 94, 95.

В. Насевіч.

ГЕНЕАЛАГІЧНЫЯ СХЕМЫ ЎЛАДАЛЬНІКАЎ МАЁНТКАЎ НА ТЭРЫТОРЫІ ГОРАЦКАГА РАЁНА Ў XV — XVIII ст.

Склаў В. А. Насевіч

У схемах адлюстраваны радавыя адносіны паміж асобамі, якія валодалі найбольш значнымі маёнткамі на тэрыторыі Горацкага раёна: Горацкай воласцю, Басейскай воласцю (апошняя пазней падзялілася на драбнейшыя маёнткі — Хамінічы, Сялец і інш.) і Раманавам. Усе гэтыя воласці першапачаткова былі, верагодна, дзяржаўнай уласнасцю і былі пажалаваны князям Івану Друцкаму-Пуцяце і Юрыю Гальшанскаму ў першай палове XV ст. У далейшым яны пераходзілі ў спадчыну да іх нашчадкаў мужчынскага полу, а пры іх адсутнасці — і да жанчын. На схемах прыводзяцца не поўныя радаводы феадальных родаў, а толькі асобы, непасрэдна звязаныя з гісторыяй Горацкага раёна.

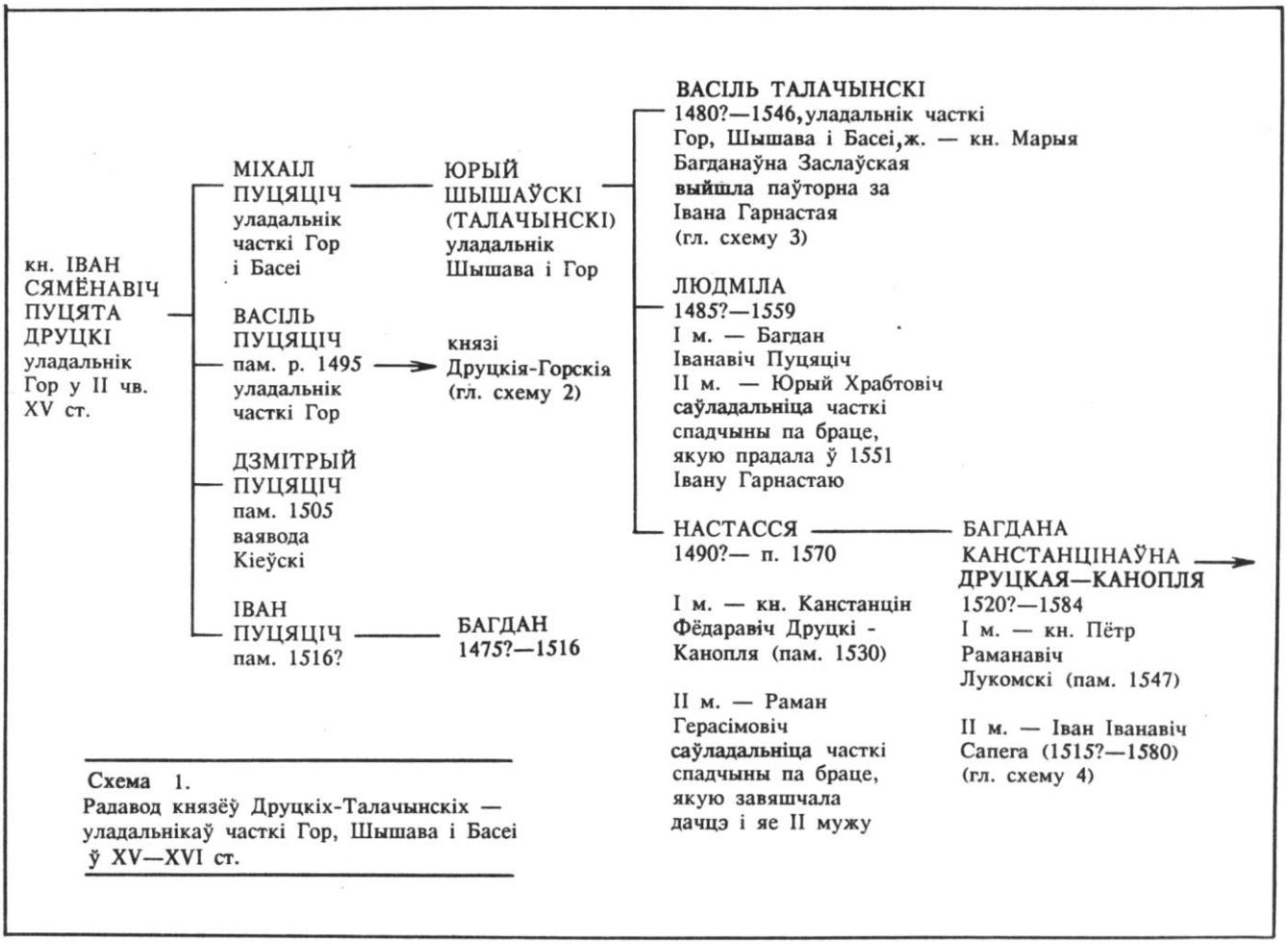

Схема 1.
Радавод князёў Друцкіх-Талачынскіх — уладальнікаў часткі Гор, Шышава і Басеі ў XV—XVI ст.

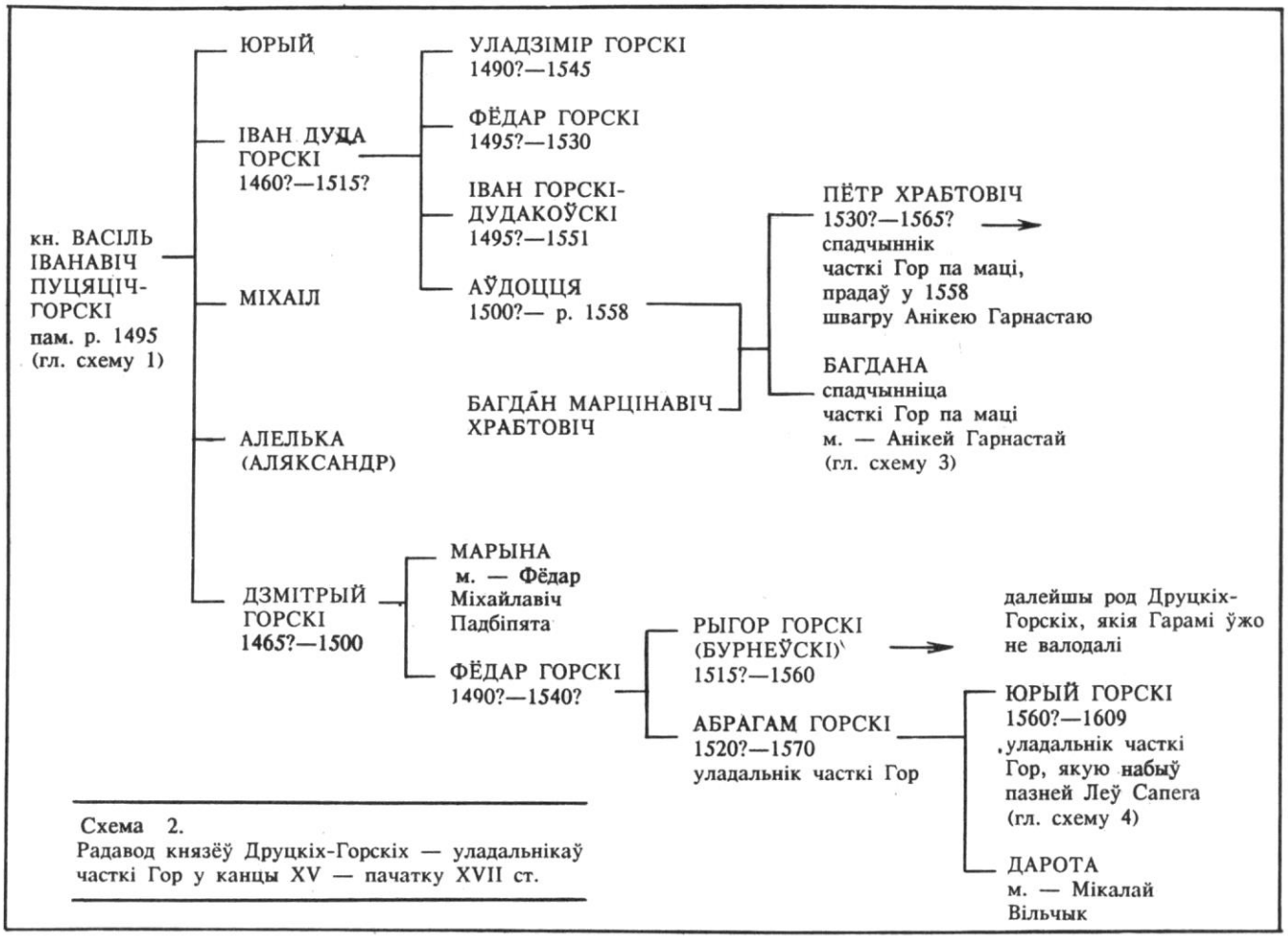

Схема 2.
Радавод князёў Друцкіх-Горскіх — уладальнікаў часткі Гор у канцы XV — пачатку XVII ст.

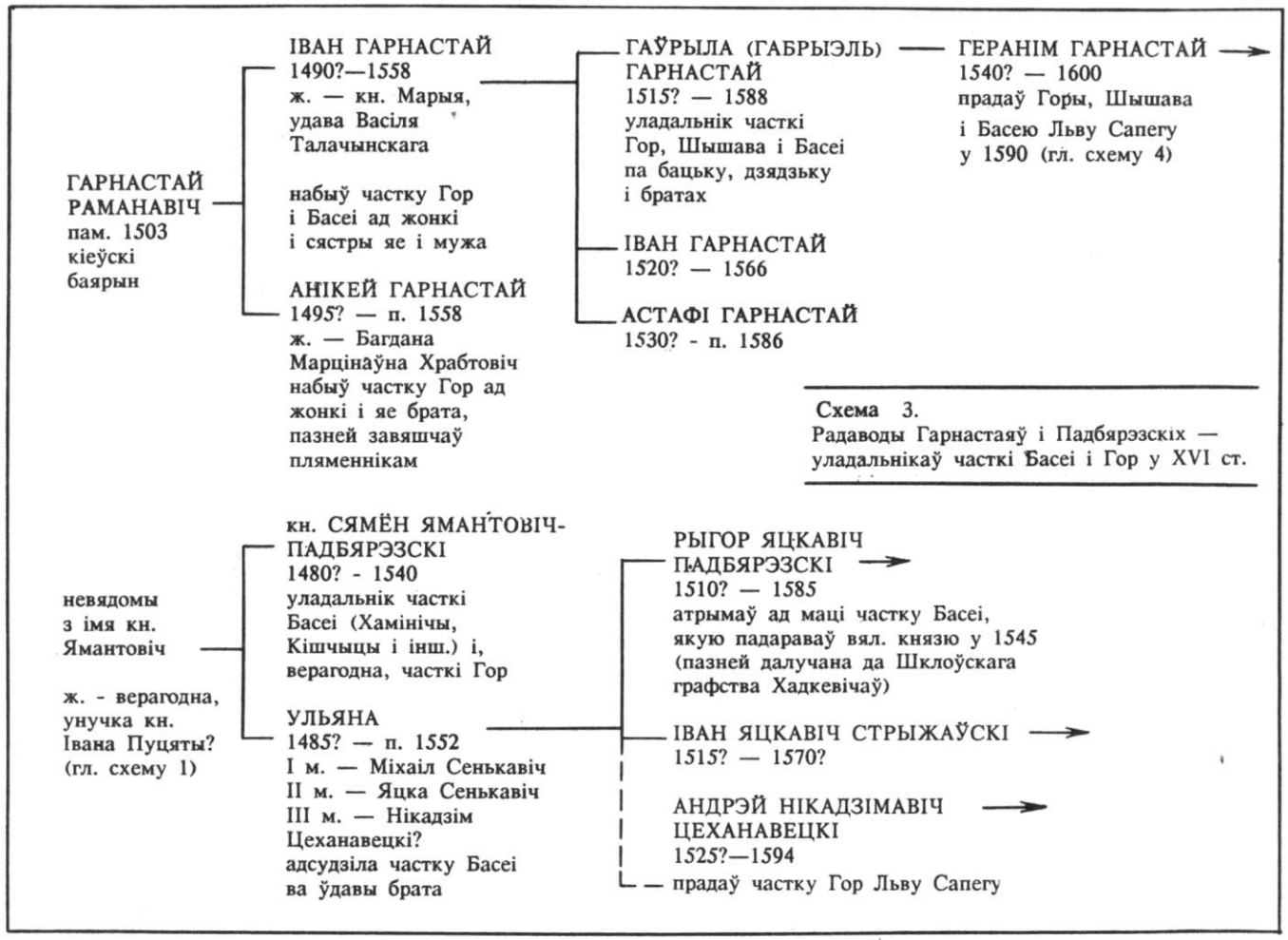

Схема 3.
Радаводы Гарнастаяў і Падбярэзскіх — уладальнікаў часткі Басеі і Гор у XVI ст.

Схема 4. Радаводы Сапегаў і Нарушэвічаў — уладальнікаў Гор-Горак і Сяльца ў XVII ст.

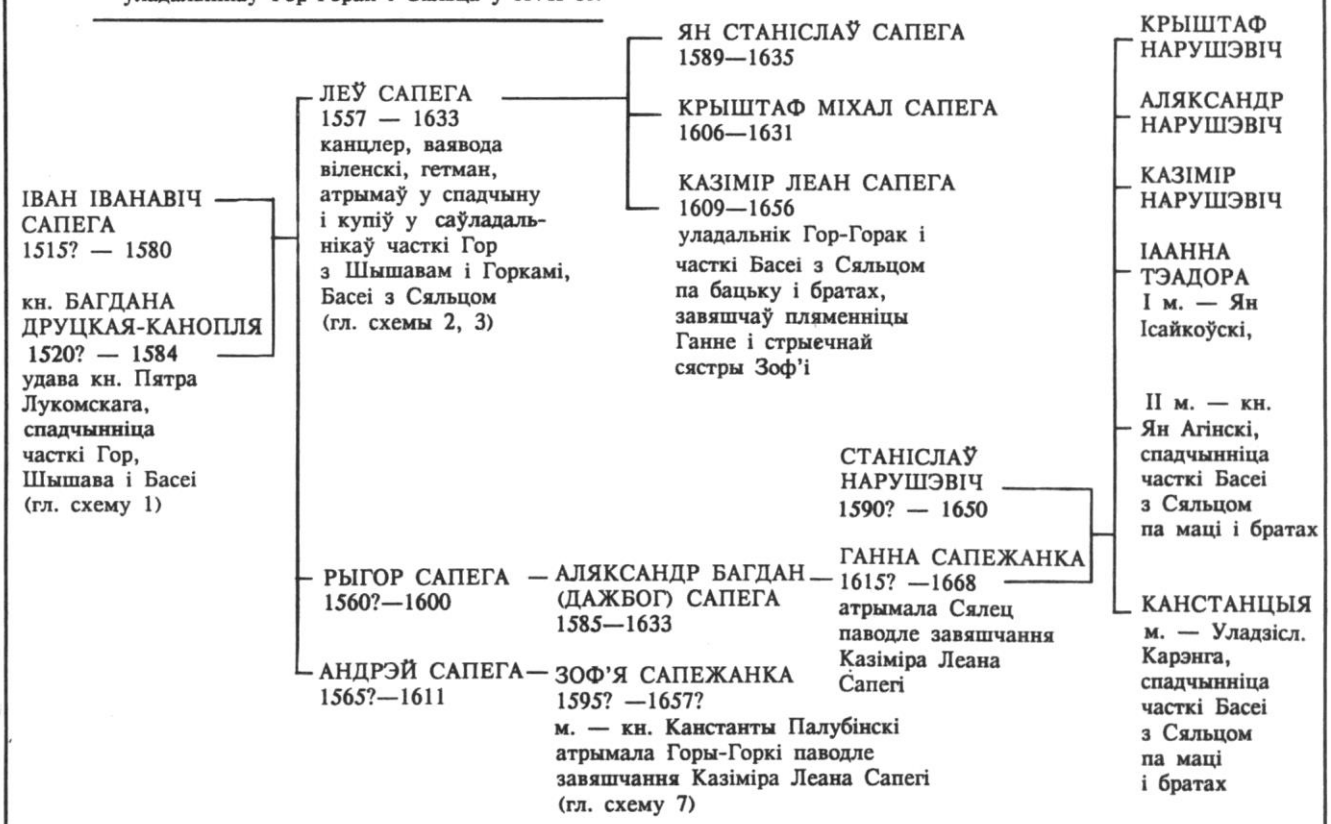

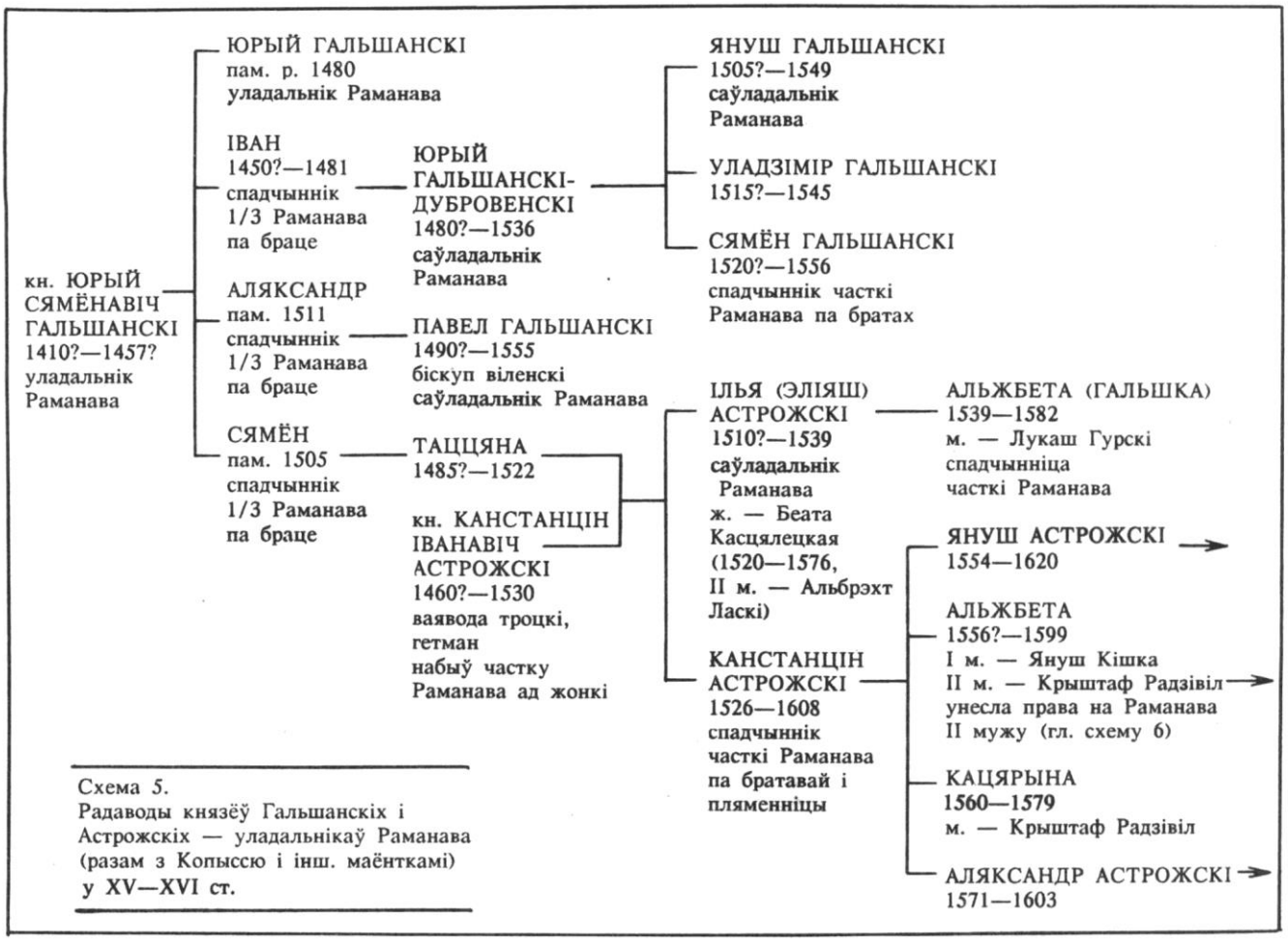

Схема 5.
Радаводы князёў Гальшанскіх і Астрожскіх — уладальнікаў Раманава (разам з Копыссю і інш. маёнткамі) у XV—XVI ст.

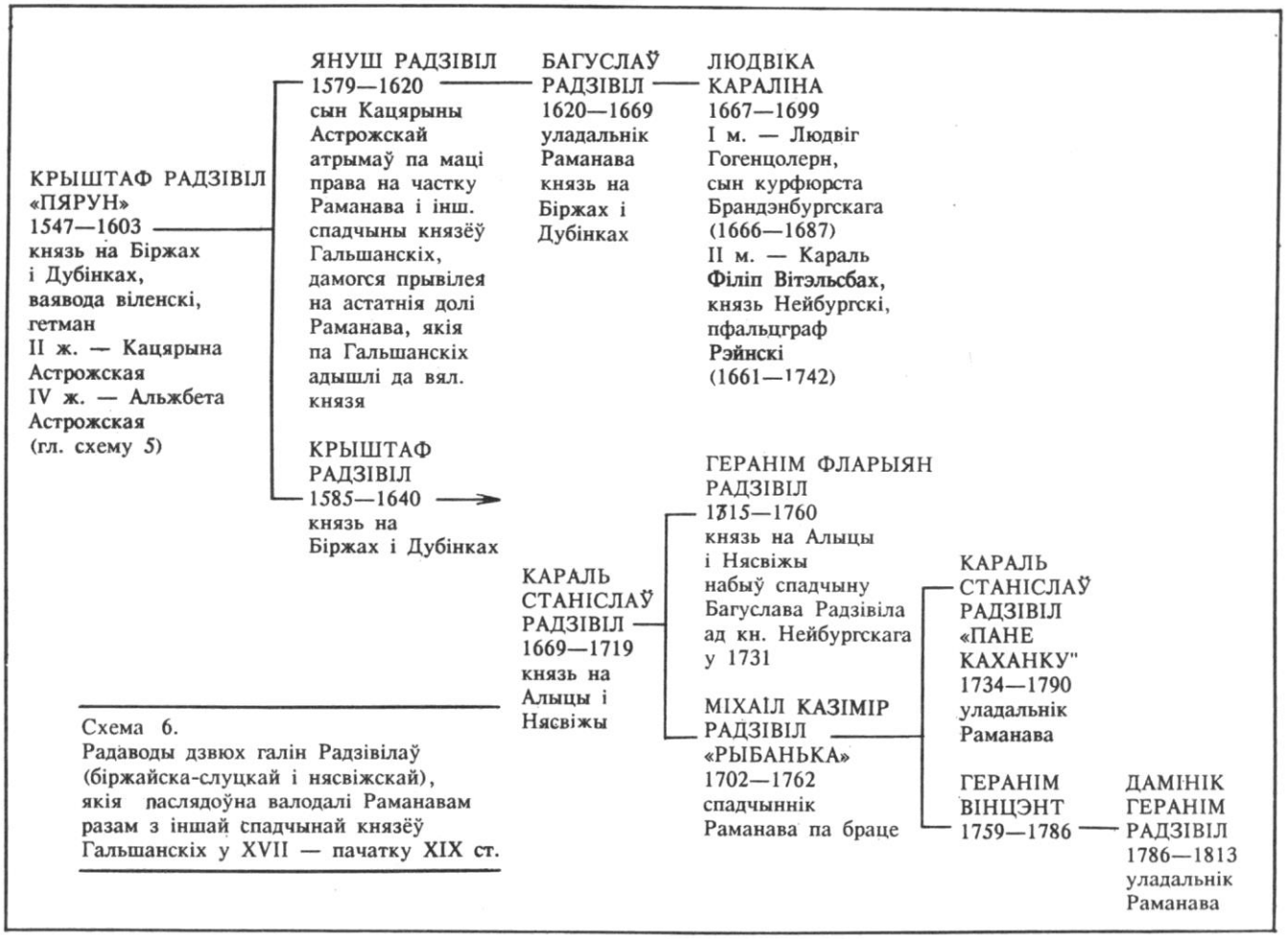

Схема 6.
Радаводы дзвюх галін Радзівілаў (біржайска-слуцкай і нясвіжскай), якія паслядоўна валодалі Раманавам разам з іншай спадчынай князёў Гальшанскіх у XVII — пачатку XIX ст.

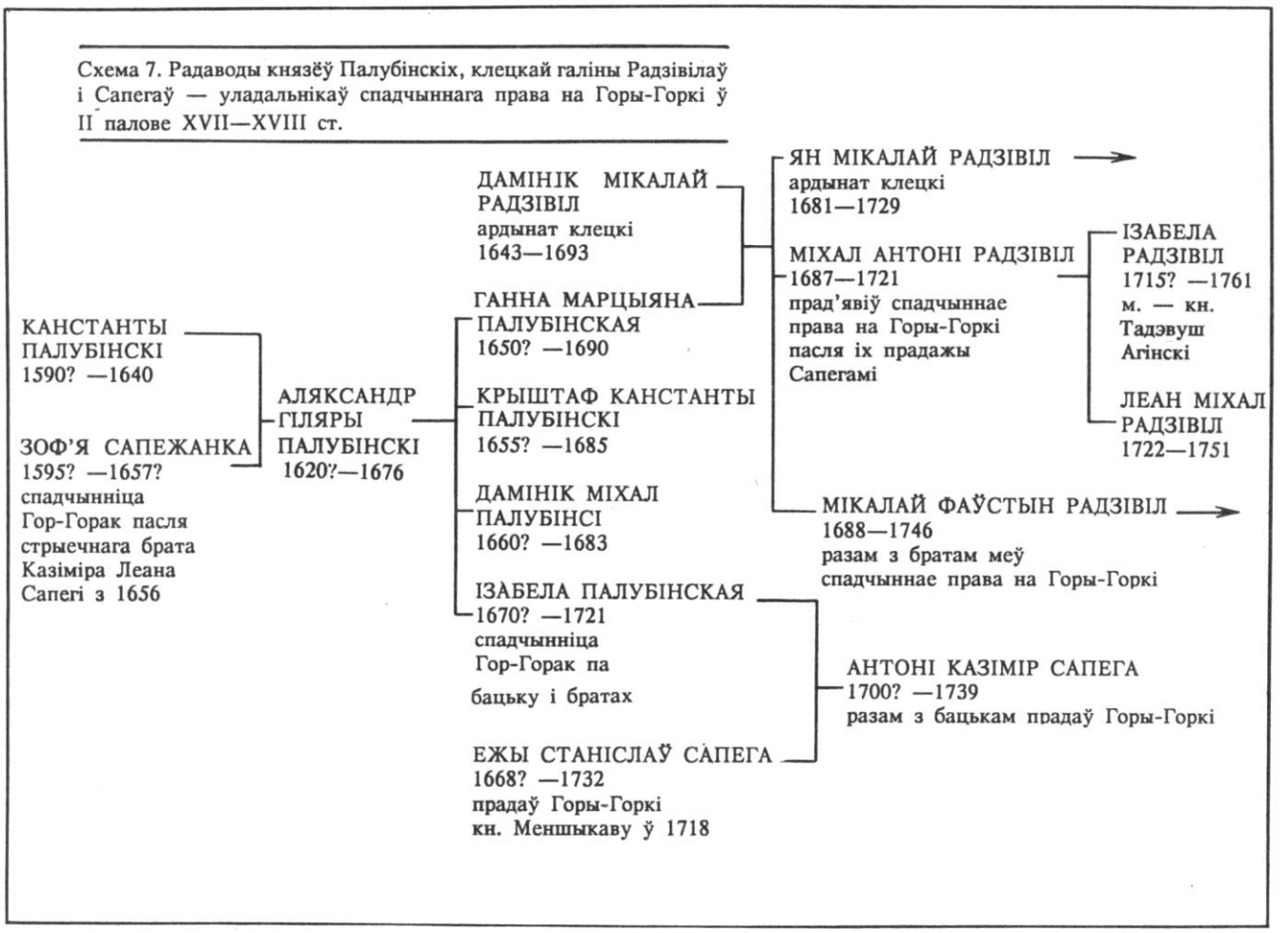

Схема 7. Радаводы князёў Палубінскіх, клецкай галіны Радзівілаў і Сапегаў — уладальнікаў спадчыннага права на Горы-Горкі ў II палове XVII—XVIII ст.

Схема 8. Радавод Хадкевічаў — уладальнікаў Басейскай воласці ў складзе Шклоўскага графства ў II палове XVI — пач. XVII ст.

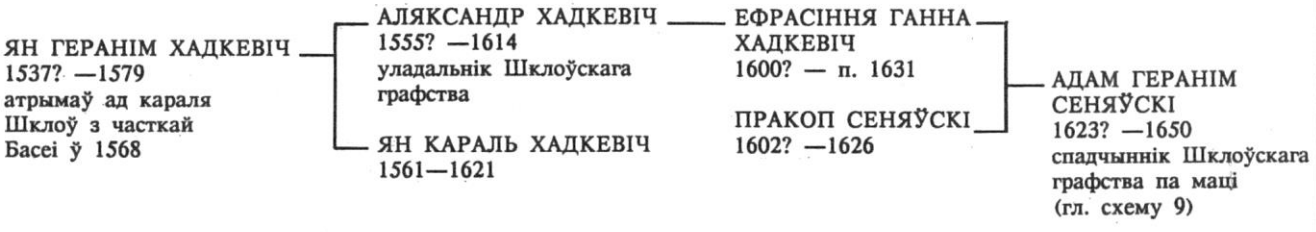

Схема 9. Радаводы Сеняўскіх і князёў Чартарыйскіх — уладальнікаў Шклоўскага графства ў XVII—XVIII ст.

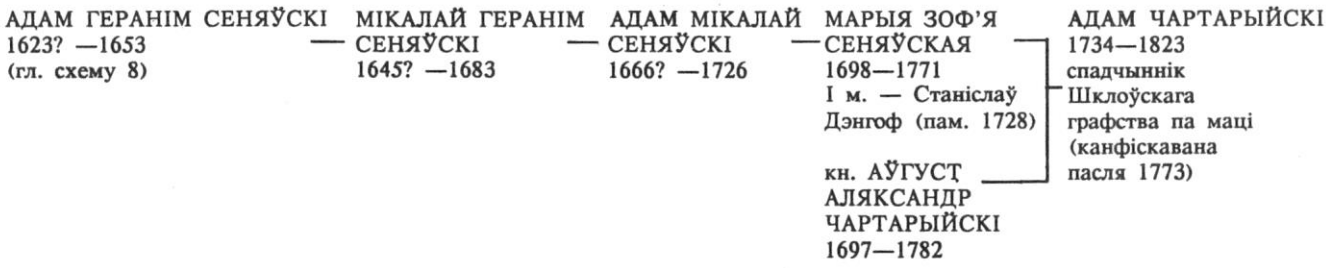

У выпадках, калі яны пакідалі нашчадкаў, якія ўжо не мелі маёнткаў на гэтай тэрыторыі, працяг такіх родаў абазначаны стрэлкай.

У схемах ужыты скарачэнні: гл. — глядзі; ж. — жонка; кн. — князь, княгіня; м. — муж; пам. — памёр; р. — раней.

У выпадках, калі гады нараджэння ці смерці прыблізныя, яны пазначаны пытальнікам.

Дакументы сведчаць

ГРАМАТА ІМПЕРАТРЫЦЫ ГАННЫ ІААНАЎНЫ ПАДСТОЛІЮ МІХАІЛУ ПАТОЦКАМУ НА ВАЛОДАННЕ МАЁНТКАМІ ГОРЫ-ГОРКІ І ІНШЫМІ

5 студзеня 1732 г.

Божию поспешествующего милостию Мы Анна, императрица и самодержица Всероссийская, Московская, Киевская, Владимерская, Новгородская... Объявляем и ведомо чиним сею нашею грамотою и дипломом всим, которым ныне и впредь о том ведать надлежит, понеже мы к благородному графу Михаилу Антонию Потоцкому — великого княжества Литовского подстолию, нашего ордена святого Андрея кавалеру, особливую милость и благоволение имеем и для оказательства оной милости мы намерены лежащия в помянутом великом княжестве Литовском маетности, а именно: в Белой России, в Оршанском дискрикте, графство Горы-Горки, в воеводстве Полоцком маетности Улу, Поль-Езерье, да Галю, и в воеводстве Мстиславском маетность Краснополе, которыя чрез бывшаго князя Александра Меньшикова у вольной нации законным образом купленны и по силе прав речи посполитой Польской конфирмованы, а в городе Могилеве юрисдикция по Магдебурским правам за означенную в декрете сумму признана, но по бывшем князе Меньшикове оныя маетности в наше владение пришли, пожаловать ему благородному графу Михаилу Антонию Потоцкому вечным и никогда неотменяемым правом, яко же мы ныне чрез сию нашу грамоту и диплом жалуем, отдаем и даруем со всими поданными

жилыми и нежилыми, со обретающимися ныне на лицо или збеглыми издревле, с женами, детьми и со всеми их сродники, с дачею скота, с платежем денежного оброку, со всеми пахотными и к тем маетностям принадлежащими посеянными и пустыми полями, садами, сенокосами, реками, ручаями, мельницами, корчмами, лесами, прудами, с рыбною ловлей и звериною и всеми угодии, так как сии маетности в своих межах и околичностях изстари состояли. Мы же оных маетностей ленное право, власть в отказе, описи, межевые книги, декреты и прочия письма, которыя бывший князь Меньшиков получил, без всякого себя предоставленья выдать повелеваем и кгде бы не сыскал их какия доказательства, хотя в России или инде, на то ему господину графу в приисканное позоволение (sic) даем, не оставляя ни себе, ни всепросветлейшим наследникам нашим никакого протесту таким образом, штоб никто, под каким бы видим оное ни было, помянутого господина графа Михаила Антония Потоцкого в его владеньи беспокойствовать не мог. А ежели на тых маетностях явятся какие долги, которые еще прежде бывшаго князя Меньшикова покупки учинилися, то господам кредиторам оныя не на господине графе Потоцком, но на прежних помещиках, которые тыми маетностями до того времени владели, взыскивать и тако помянутому благородному графу Михаилу Антонию Потоцкому — великаго княжества Литовского подстолию, сего числа власть и вольность дается, сии от нас законним образом ему пожалованные милости, а именно графство Горы-Горки, маетности Улу, Поль-Езерье, Гале и Краснополе и Могилевскую юриздикцию содержать, в доходах с них по своему произволению располагать и оныя раздавать, подарить и продать, или своим правом уступать, кому он похочет, еже мы для вяшьчаго уверенья сею нашею грамотою и дипломом за собственноручным подписаньем и приложением печати потверждаем. Дан в Москве, Генвара пятого дня тысяча семьсот тридесять второго году.

Акты, издаваемые Виленской археологической комиссией. Т. XIII. Вильно, 1886, стр. 149—150.

«Фортеция Горская»

Гісторыя Горскага замка сваімі каранямі ўводзіць далёка ў глыб стагоддзяў, у тыя часы, калі яшчэ не існавала пісьменнасць і толькі археалагічныя знаходкі даюць магчымасць даведацца, як на месцы старажытнага гарадзішча з цягам часу падняўся замак.

Гарадзішча «Курганы», якое датуецца раннім жалезным векам, знаходзіцца ля сутокі р. Быстрая і Карчаваха, на высокім выступе берагавога плато. Гэта гарадзішча мысавага тыпу, знойдзеныя на ім кавалкі ляпнога посуду гавораць аб тым, што людзі тут жылі ў III ст. да н. э.— V ст. н. э.

Першапачаткова гарадзішча мела выцягнутую авальную форму па лініі ўсход-захад і дасягала памераў каля 180×70 м (болей за 1,2 га). Вышыня пляцоўкі над далінай ракі перавышала 10 м.

У старажытнасці па краі гарадзішча ішоў земляны вал, адрэзак якога вышынёю каля 3 м цяпер захаваўся толькі з усходняга боку. Невялікі адрэзак вала праглядаецца таксама ў паўднёвай частцы гарадзішча. На астатняй тэрыторыі вал знівілірaваны ці абваліўся.

Уезд на гарадзішча знаходзіўся ў яго ўсходняй частцы, ішоў па вузкім дамбападобным насыпу. Перад колішняй брамай і гэтым насыпам быў роў шырынёю 6—7 м. У цэнтральнай частцы пляцоўкі, бліжэй да яе паўночнага краю, захавалася невялікае ўзвышэнне, дыяметрам каля 8 м і вышынёю 0,8 м. Падобныя планавыя кампазіцыі знойдзены ў Тураве, Камянцы, Пінску і іншых месцах, яны даюць магчымасць зрабіць выснову, што гэта ўзвышэнне з'яўляецца старажытнай назіральнай вежай, якая разам з іншымі драўлянымі пачатковымі збудаваннямі магла абараняць паселішча ў хвіліны небяспекі, адтуль таксама вялося назіранне за мясцовасцю вакол гарадзішча. Падобныя вежы з'яўляюцца характэрнымі для гарадоў і феадальных замкаў на тэрыторыі Беларусі і іншых суседніх земляў.

Вынікі раскопак, праведзеных аўтарамі, даюць падставы меркаваць аб існаванні тут паселішча гарадскога тыпу, якое ўзнікла ўжо ў XII ст. На карысць гэтага сведчаць і археалагічныя матэрыялы, і плошча ўмацаванага паселішча.

У час вывучэння гарадзішча быў атрыманы цікавы матэрыял, які дазваляе нам сцвярджаць аб развіцці разнастайнага рамяства на гарадзішчы. Жыццё чалавека ў тыя далёкія часы ў значнай меры залежала ад умення апрацоўваць металы, з якіх выраблялiся прылады працы. Матэрыялы сведчаць, што жыхары гарадзішча займаліся

Знешні выгляд гарадзішча ў в. Горы.

металаапрацоўкай — знойдзены гліняныя соплы ад горнаў, у якіх выплаўлялася з руды жалеза.

Мясцовыя рамеснікі выраблялі розныя прадметы, якія былі знойдзены ў час раскопак. Сярод іх шматлікія нажы, крэсівы, ключы ад замкоў і замкі. Знойдзены жалезная патэльня, пяшня, якая выкарыстоўвалася для прабіцця лёду, фрагмент касы, сярпа. Цесляры карысталіся сякерамі і стругамі. Шматлікія знаходкі даспехаў воіна — наканечнікі стрэлаў і дзідаў, шпоры, касцяныя абкладкі складанага лука і арнаментаваныя абкладкі калчана для стрэлаў, цуглі, спражкі. Усе гэтыя рэчы датуюцца XII — XIV ст.

Сярод знаходак шматлікія вырабы з косці — грабяні, арнаментаваныя пласціны, праколкі і «жужалкі» — дзіцячыя цацкі. Аб мясцовым занятку касцярэзным рамяством сведчаць знаходкі загатовак і апрацаваных касцей.

Кераміка прадстаўлена абломкамі ганчарнага посуду XII — XIV ст. Па сваёй форме яна тыповая для посуду, які выраблялася ў гэты час на тэрыторыі сучаснай Усходняй Беларусі. Мясцовую вытворчасць посуду пацвярджаюць шматлікія знаходкі бракаванай керамікі.

Розныя знаходкі сведчаць аб трывалых гандлёвых сувязях гарадзішча з іншымі раёнамі Кіеўскай Русі і болей далёкімі краінамі. Гэта перш за ўсё шаля ад вагаў — абавязковая рэч для гандляра, знойдзеная на гарадзішчы, і срэбны злітак вагой 92,64 г., знойдзены ў Горах у 1885 г. Такія грашовыя зліткі бытавалі ў Вялікім княстве Літоўскім у XIV ст.

Шыферныя праселкі XII — першай паловы XIII ст. выраблялiся і ўвозіліся ў паўночныя княствы з Оўруча (сучасная Украіна). Шкляныя бранзалеты траплялі ў Горы з Кіева, Смаленска і Полацка. Сувязі з іншымі землямі пацвярджаюць знаходкі візантыйскіх пацерак, знаходка «кудравага» скроневага кольца, якое характэрна для Падунаўя. Аб занятках мясцовага насельніцтва гандлёвай дзейнасцю сведчаць металічныя вырабы.

Сярод знаходак з гарадзішча ёсць рэчы рэлігійнага культу. Гэта фрагмент меднага трохстворкага абразка XIV ст., медны крыж XV ст. з выявамі святых. У 1990 г. была знойдзена унікальная рэч — каменны абразок з надпісамі. Абразок вытачаны з мяккага пясчаніка і мае памеры 6×5 см. На правай паверхні выразаны крыж, з бакоў якога чытаюцца літары «ІС» — Ісус, «Х — Хрыстос». Унізе падзеленае крыжам «ІКА» — Пераможца. З ніжняга боку абразка ёсць яшчэ моцна пашкоджаны надпіс з трох радкоў. У першым радку чытаецца напісанае скарочана «Госпадзі», далей надпіс пашкоджаны. Ад другога радка захаваліся толькі асобныя, не звязаныя паміж сабой, літары. Трэці радок чытаецца поўнасцю — «напісаўшаму». Поўнасцю гэты надпіс, відаць, меў такі выгляд: «Госпадзі,

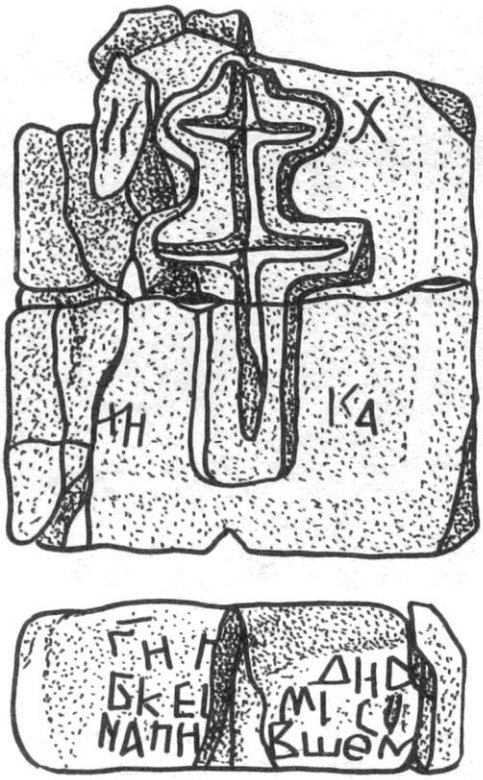

Каменны абразок з надпісам, які быў знойдзены на гарадзішчы ў в. Горы.

помозі рабу сваему се напісаўшему». Па асаблівасцях напісання літар абразок датуецца рубяжом XII — XIII ст. Каб абразок меў больш прыемны выгляд, старажытны майстар пафарбаваў яго чырвонай вохрай з дамешкай кінавары.

Гарадзішча каля в. Горы ў XII — XIII ст., безумоўна, было цэнтрам акругі і з'яўлялася буйным замкам Смаленскай зямлі, на падставе якога пачынаў расці горад. Але, як паказалі даследаванні, недзе ў канцы XIII — пачатку XIV ст. рост гэтага цэнтра спыніўся, хаця жыццё на гарадзішчы працягвалася і ў XV — XVI ст. Пісьмовых сведчанняў аб Горах XV — XVI ст. крайне мала.

У канцы XVI ст. уладальнікам Гор стаў Леў Сапега. Пры ім стары замак быў пакінуты, а яго пляцоўку ператварылі ў могілкі. Але на суседняй, больш высокай гары заклалі новы замак з бастыённымі ўмацаваннямі галандскага тыпу. Пад абаронай яго выросла мястэчка, а затым і «места» — горад Горы Вялікія, якое ў 1619 г. атрымала ад Сапегі вялікія прывілеі, запісаныя ў «Уставе».

Новы Горскі замак размясціўся на гары, ля падножжа якой з усходу і поўначы працякала р. Карчаваха. Вышыня валоў над далінай ракі і сёння перавышае 20 метраў. Замак бараніўся 7 бастыёнамі, злучанымі паміж сабою валамі-курцінамі рознай даўжыні і вышыні. Паўднёва-ўсходні бок замка, звернуты да «места» і ім прыкрытага, меў больш слабы вал (вышынёю да 3 м і шырынёю да 8 м). Гэта курціна, звернутая да горада, пры даўжыні больш за 210 м не мела ні аднаго прамежкавага бастыёна. Бастыёны размешчаны толькі па яе канцах. Перад валам, аддзяляючы замак ад «места», ляжаў абарончы роў шырынёю да 15 м і глыбінёю 8—10 м. Праход да курціны, зроблены прыблізна па яе сярэдзіне, ішоў па дамбе.

Старажытны і адзіны ўваход у замак размяшчаўся з паўночнага боку. Відаць, як гэта было ва ўсіх бастыённых замках, у Горах мелася для гэтай мэты спецыяльная 2-ярусная вежа-брама, убудаваная ў тоўшчу земляного вала.

Аналіз планавай кампазіцыі Горскага бастыённага замка паказвае, што гэты старажытны ўваход знаходзіўся пад абаронаю двух бастыёнаў, з якіх фланкіравалі перакрыжаваным агнём усе подступы да яго. Заходні напольны ўчастак замкавых умацаванняў адрозніваецца канцэнтраванай магутнасцю і прадуманасцю агню з бастыёнаў і курцінаў.

Усходні ўчастак абароны замка адрозніваецца памерамі бастыёнаў і магутнасцю абарончага рова. Апошні пры шырыні 15 м дасягае тут 12 м глыбіні. Вуглавы паўднёва-ўсходні бастыён, акрамя таго, меў дадатковы ніжні бастыён, што значна ўзмацняла ўсходні сектар абароны замка.

Агульны перыметр абароны ўмацаванняў Горскага замка крыху пераважаў 800 м. Нягледзячы на тое, што галандская бастыённая сістэма не прадугледжвае наяўнасці на бастыёнах вежаў, на валах высокіх сцен, такія на пачатку існавання новага замка, напэўна, меліся. Асобныя даследчыкі прама гавораць аб існаванні «драўлянага замка з 7 вежамі».

З архіўных звестак аб новым Горскім замку захавалася «Ревизия в замку Горском в цекгавзе армате», зробленая «року 1617 месяца мая 13 дня» слугою ваяводы Віленскага і гетмана Вялікага княства Літоўскага Льва Сапегі Кандратам Давыдовічам і прадстаўленая Горскаму гараднічаму Фёдару Дабрасельскаму. З гэтага дакумента відаць, што ў замку мелася наступная зброя і амуніцыя: «дел польных спижовых два, штурмаков железных двадцать девять, гаковниц двадцать

пять, шостая зорвана, на колках гаковниц тры, мушкетов «кобыл» семдесят, мнейших мушкетов шестьдесят семь а осьм зорваныя, шабель гайдуцких девятьдесть и одна... емалей девятьдесть и одна, барва каразиева гайдуцкая лазуровая чырвоным киром спереду подшыта, жупанов девятьдесть и девет, а дылей девятдесть, десятницких дылей чырвоных девять, дарду (коп'ё) новых десять, при них прапорце шаховане, дердов старых без древок пять, бубен пехотный, а другие бубны гусарские, хоругвов казацкая жолтые китайки, крыж чырвоны, звон новы, бердышев шесть, пил тартиевых чотыры».

Хаця ў замку, як гэта вынікае з дакумента, мелася ўсяго дзве медныя гарматы, аднак пералічаная агнястрэльная зброя была найноўшай для свайго часу і прызначалася яўна на абарону. Так, «штурмакі» стралялі галоўным чынам шротам або сечаным жалезам і лічыліся галоўнай зброяй супраць штурмуючага праціўніка. Гакаўніцы казацкія лёгкія і гакаўніцы цяжкія на колах выкарыстоўваліся для знішчэння праціўніка на далёкай адлегласці. Яшчэ больш грознай зброяй былі мушкеты, якія з'явіліся на ўзбраенні ў 1601 г. Яны па калібры былі буйнейшыя за гакаўніцы, мелі большыя зарад і дальнасць стральбы. Зараджаныя шротам або сечаным жалезам, яны наносілі нападаўшаму праціўніку вялікія страты. Маючы значную вагу, вялікія мушкеты («кобылы») стралялі са спецыяльных падставак-фаркетаў.

Колькасць агнястрэльнай зброі ў Горскім замку (без гарматаў) была такая, што ў выпадку аблогі на земляных умацаваннях стралкі размяшчаліся праз кожныя 4 м. Шчыльнасць агню для таго часу была даволі значная.

Паводле «Рэвізіі...» насельніцтва Гор Вялікіх, разбітае на «дзесяткі», абавязвалася абараняць пэўны ўчастак абароны, а значыць, яго даглядаць і рамантаваць. Больш таго, мяшчанскія і сялянскія фарміраванні нярэдка мабілізоўваліся для ўдзелу ў вайне. Так здарылася, напрыклад, у 1614 г., калі для бою пад Кадзінам (памежжа са Смаленшчынай) чакалася прыбыццё пяхоты — «горян мужыков с пищальми 150 человек».

Згодна звестак 1621 г., Горы Вялікія былі паселішчам у 172 «пляца», з «которых 46 было пустых». Сярод гараджан частка была занята на «послузе замковой»: замкавыя гайдукі, слесар, цесля і іншыя. Да сярэдзіны XVII ст. у горадзе значна павялічылася колькасць жыхароў. У 1683 г. дакументы згадваюць уласна гарадскую лінію ўмацаванняў — «паркан». Вельмі верагодна, што ён існаваў значна раней, да 1654 г. Земляныя ўмацаванні пасада захаваліся з паўднёвай часткі замчышча. Яны ахопліваюць плошчу 190×150 м. Пасад быў умацаваны валам вышынёю 1,5—2,5 м і шырынёю 4 м, які цягнуўся ад р. Карчавахі да р. Быстрай.

У 1663 г. «фортеция Горская» згадваецца, як вельмі разбураная, але ў дакументах 80-х гадоў XVII ст. ужо згадваецца замак і гарадскі астрог. Сярод розных павіннасцяў мясцовыя жыхары абавязаны былі выконваць работы па рамонту ўмацаванняў і прымаць удзел у «абароне той маентнасці».

Пазней замак страціў сваё ваеннае значэнне.

М. Ткачоў, А. Мяцельскі.

Горкі ў старажытнасці

Горкі ўпершыню згадваюцца ў «Літоўскай метрыцы» як вёска ў 1544 г. У той час яны ўваходзілі ў склад Аршанскага павета Віцебскага ваяводства Вялікага княства Літоўскага.

Блізкае размяшчэнне да такіх адносна буйных гарадоў, як Смаленск, Магілёў, Орша, дало магчымасць Горкам вырасці ў даволі значны гандлёвы цэнтр. Слава аб гандлёвым значэнні Горак таго часу разыходзілася далёка за межы Аршанскага павета. Аб гэтым сведчыць ліст ад 1565 г. княгіні Масальскай з Друі да княгіні Друцкай-Гарской (жонкі гаспадара Горы-Горацкага маёнтка), у якім яна запрашае іх на вяселле да дачкі і просіць прывезці з Горак каштоўны вэлюм, таму што ў Друі такога вясельнага ўбору для нявесты няма.

У час Лівонскай вайны 1558—83 гг. у 1563 г. Горкі былі заняты рускімі войскамі.

У 1619 г. вялікі канцлер ВКЛ Л. Сапега даў мястэчкам Горкі і Горы «Устав о вольностях» з мэтай іх эканамічнага развіцця

Горкі ў старажытнасці.

і перасялення сюды мяшчан з іншых мясцін. Устаў уяўляў сабой малое магдэбургскае права. У мястэчках дазвалялася праводзіць кірмашы, гандляваць, мелася сваё самакіраванне і суд. На рынку быў абсталяваны асобны свіран, куды купцы і гандляры, якія прыязджалі на кірмаш, маглі здаць свае тавары на захаванне.

У першай палове XVII ст. Горкі згадваюцца ўжо як горад. На пачатку вайны Расіі з Рэччу Паспалітай (1654—67 гг.) Горкі знаходзіліся пад кантролем Беларускага палка пад камандаваннем К. Паклонскага. У 1654 г. яго жыхары перайшлі на бок рускай дзяржавы. У маі — чэрвені 1655 г. атрады паўстанцаў дзейнічалі ў раёне Горак, Гор, Раманава. Звесткі аб тым, што горацкія сяляне і мяшчане запісваліся ў казацкія атрады, ёсць і ў адпісцы палкавога ваяводы Васіля Шарамецьева ў Разрадны прыказ ад 13 чэрвеня 1657 г. Пасля Андрусаўскага перамір'я (1667 г.) Горкі засталіся ў складзе Рэчы Паспалітай.

Як вядома, асабліва пасля зліцця ВКЛ і Польскага каралеўства ў адзіную дзяржаву — Рэч Паспалітую ўзмацніўся працэс акаталічвання народных мас. У процівагу гэтаму ў Горках ствараецца праваслаўнае брацтва, пры якім у 1676 г. пачала дзейнічаць першая ў гісторыі мястэчка школа. Горацкае брацтва і адчыненая ім школа вялі культурна-асветніцкую дзейнасць, змагаліся супраць апалячвання і акаталічвання.

Якім жа быў горад Горкі ў канцы XVII ст.? Паводле інвентара 1683 г. у Горках было 510 дамоў, 2 прадмесці — Зарэчча і Казіміраўская Слабада. У гэты час у горадзе працавалі рамеснікі 28 спецыяльнасцей, сярод іх ткачы, ганчары, ружэйнікі, вінакуры, гандаль праходзіў на трох рынках. Прыязджалі сюды купцы са Смаленска, Мсціслаўля, Магілёва, Шклова, Оршы. У сваю чаргу горацкія купцы, як сведчаць мытныя кнігі Масквы і Смаленска, гандлявалі ў гэтых гарадах сукном, палатном і рыбай. Ёсць звесткі аб тым, што купцы з Горак гандлявалі і ў іншых гарадах Расіі і ВКЛ. У 1695 г. Е. Сапега даў яўрэям горада прывілеі на права будаваць сінагогі і займацца

гандлем. Захаваліся і ўспаміны відавочцаў аб Горках канца XVII ст. Так, напрыклад, стольнік Пятра I П. А. Талсты, які 24 сакавіка 1697 г. прыпыняўся ў Горках на начлег на шляху ў Італію, у сваім дарожным дзённіку запісаў, што ў горадзе больш за тысячу жыхароў, пабудаваны праваслаўная царква, дзве уніяцкія, касцёл і яўрэйскі малітоўны дом. У 1698 г. сакратар аўстрыйскага пасольства У. Корб адзначаў, што горад вельмі доўгі і густа заселены яўрэямі.

У час Паўночнай вайны 1700—21 гг. Горкі апынуліся ў зоне ваенных дзеянняў. (Гэта асобная старонка ў гісторыі горада і яна даволі падрабязна асветлена ў іншых матэрыялах кнігі.) Цікава, што падзеі гэтай вайны засталіся ў назвах некаторых куткоў нашай зямлі. Так, напрыклад, узгорак, дзе была стаўка Пятра I, атрымаў назву Пятрова горка. Другі ўзгорак з той пары завецца гарой Мазепы.

У 1717 г. Горкі і маёнтак набыў князь Меншыкаў і валодаў імі да высылкі ў Сібір у 1727 г., пасля гэтага горад адышоў да царскіх уладанняў. 5 студзеня 1732 г. імператрыца Ганна Іаанаўна аддала Горкі графу М. А. Патоцкаму. У 1745 г. горад і маёнтак зноў атрымалі новага гаспадара. Ім стаў граф Л. Салагуб. 5 кастрычніка 1748 г. ён выдаў грамату жыхарам горада на будаўніцтва новай праваслаўнай Успенскай царквы, настаяцелем якой у 1776 г. быў Г. А. Курганскі, вядомы дзеяч адукацыі на Магілёўшчыне.

Палітычнае становішча Рэчы Паспалітай у другой палове XVIII ст. было вельмі складаным. Гэта скарысталі тры краіны — Прусія, Аўстрыя і Расія ў сваіх мэтах. У 1772 г. яны першы раз падзялілі гэту краіну паміж сабой. Горкі адышлі да Расіі. Пачалася новая старонка ў гісторыі Горак.

У. Ліўшыц.

Пётр I у Горках

У 1700—21 гг. Расія вяла вайну супраць Швецыі за выхад да Балтыйскага мора. Многія баявыя дзеянні ў гэты час праходзілі на тэрыторыі Беларусі.

У пачатку чэрвеня 1708 г. Карл XII выступіў з Радашковічаў у напрамку да Мінска, адтуль пачаў рухацца да Бярэзіны. На поўдзень ад мястэчка Беразіно ў сярэдзіне чэрвеня шведская армія фарсіравала раку.

Руская ж армія пасля адступлення размясцілася ў раёне мястэчка Галоўчын на рацэ Вабіч, дзе яна прыкрывала шляхі на Магілёў, Шклоў, Копысь. Тут у чэрвені і адбыўся бой. Руская армія заняла на рацэ ўсе пераправы і яе войскі расцягнуліся больш чым на 10 км па фронту. На правым флангу палкі Шарамецьева і Меншыкава, на левым — князя Галіцына. Яны былі адрэзаны балотамі ад цэнтра, дзе знаходзіўся са сваімі палкамі Рэпнін. Карл XII выкарыстаў гэта становішча і атакаваў пазіцыі Рэпніна. Рускія аказалі рашучае супраціўленне. Але сілы былі няроўнымі, да таго ж палкі Рэпніна не атрымалі дапамогі і былі вымушаны адступіць да Дняпра. 5 ліпеня рускія палкі пераправіліся цераз раку, а 8 ліпеня шведы ўступілі ў Магілёў.

Бітва пад Галоўчынам была першай пасля Нарвы. Шведы перамаглі, але з вялікімі стратамі. У гэты час Пётр I быў на шляху ў армію. Заначаваў у Горках, дзе амаль у поўным саставе знаходзіўся ганералітэт на чале з Шарамецьевым. Тут ён падрабязна даведаўся аб баі пад Галоўчынам. Рэпнін быў разжалаваны ў радавыя, бо многія яго палкі «прыйшлі ў канфузію», бязладна адступілі, пакінуўшы пушкі, а астатнія ваявалі «казацкім», а не «салдацкім» боем. Праўда, радавым Рэпнін быў нядоўга: у бітве пад Лясной ён паказаў сябе храбрым воінам і зноў атрымаў чын генерала.

Пасля бітвы пад Галоўчынам ініцыятыва ў баявых аперацыях перайшла да рускіх. Цяпер ужо шведы не мелі ніводнага поспеху. Вывучыўшы вопыт Галоўчынскага бою, Пётр складае вядомыя «правілы бітвы», у якіх дэталёва распрацоўвае ўзаемадзеянні розных родаў войск. Вялікае значэнне ён надае дысцыпліне: «Хто месца сваё пакіне або адзін аднаго выдасць і ганебны бег учыніць, то ён будзе пазбаўлены жывата і гонару».

Шведы затрымаліся ў Магілёве да 5 жніўня — чакалі корпус Левенгаўпта. У Шклове на ваенным савеце рускай арміі 6 ліпеня было вырашана адыходзіць да Горак. Шарамецьеў ва ўсіх дэталях распрацаваў парадак забеспячэння адыходу рускай арміі да Горак і мерапрыемствы для затрымання шведаў за Дняпром.

У Горках, Раманаве, Клядневічах, Расне і іншых населеных пунктах было сканцэнтравана 25-тысячнае рускае войска. Для пры-

крыцця ў раёне Горак па лініі Дняпра ад Магілёва да Шклова былі пакінуты атрады конніцы. У раёне Горак будаваліся ўмацаванні, вялася разведка за непрыяцелем, невялікія атрады нападалі на шведскія часці. Штаб-кватэра Пятра I знаходзілася ў Горках. Цар часта бываў у палках, правяраў ахоўныя збудаванні і баявую гатоўнасць войск. У Расне ён агледзеў гвардыю і драгунскія палкі.

Колькі часу прабыў Пётр у Горках? Акадэмік Е. В. Тарле ў кнізе «Паўночная вайна» піша, што Пётр I стаяў у Горках з 13 ліпеня да першых дзён жніўня. Далей ён паведамляе, што ў пачатку жніўня атрымаў сапраўдныя даныя аб прасоўванні варожых сіл да Прапойска. У той жа час, 8 жніўня, было загадана накіроўваць конныя палкі да пагражаемага пункта. Выходзіць, што Пётр быў у Горках яшчэ 8 жніўня і выехаў, відавочна, толькі дзевятага. Пётр наведваўся ў Горкі і некалькі раней, у пачатку ліпеня, калі ехаў у армію. Тут ён начаваў.

Горацкая штаб-кватэра Пятра, магчыма, знаходзілася ў лагеры, які размяшчаўся ў раёне Горацкага гарадзішча, дзе цяпер гарадская паліклініка. Гэта месца і зараз называюць Пятровай горкай.

Вядома, што цар наведаў Горацкую Георгіеўскую царкву ў час паніхіды па загінуўшых. Цяпер на тым месцы стаіць дом пад нумарам 39 па вуліцы Якубоўскага.

І яшчэ раз пабываў Пётр у Горках. Гэта было ў 1711 г., калі ён з жонкай Кацярынай накіроўваўся ў Прускі паход. 11 сакавіка цар адправіў пісьмо Меншыкаву.

А ўпершыню цар наведаўся ў Горкі яшчэ да пачатку Паўночнай вайны, у 1698 г., калі вяртаўся з-за мяжы ў Расію.

Богословский М. М. Пётр I. Материалы для биографии. Т. 1—5. М., 1940. С. 48.

Павленко Н. И. Петр I. М., 1975.

Пушкин А. С. История Петра. Сб. твораў. Т. 9. М., 1958.

Тарле Е. В. Северная война и шведское нашествие на Россию. М., 1958.

Тельпуховский Б. С. Северная война 1700—1721. М., 1946.

І. Стальмашонак.

Паплечнік Пятра I

З Горкамі звязана імя паплечніка Пятра I — Аляксандра Меншыкава. У 1717 г. ён набыў Горы-Горацкае графства. Гэтае ўладанне ў 1736 г., праз сем гадоў пасля смерці Меншыкава, было прызначана як пасаг за яго дачкой Аляксандрай, калі тая выходзіла замуж за Густава Бірона, брата вядомага сваёй жорсткасцю фаварыта Расійскай імператрыцы Ганны Іаанаўны. Сын А. Д. Меншыкава ў той час прадаў графства графу Патоцкаму за 70 тыс. рублёў і грошы ў пасаг не аддаў.

Ці выпадкова трапілі Горы і Горкі да Меншыкава? І чаму наогул рускі вяльможа, «полудержавный властелин», другая асоба ў Расіі пасля Пятра I, так ахвотна набываў маёнткі менавіта ва Усходняй Беларусі і нідзе больш за межамі Расійскай імперыі?

На гэтыя разважанні нас навяло чытанне «Истории Петра» Пушкіна — канспекта гістарычнай працы, якую ён у свой час рыхтаваў, але так і не напісаў. Вядома, што Пушкін быў кваліфікаваным гісторыкам, бо ў Царскасельскім ліцэі давалася адукацыя ў памерах гуманітарнага універсітэта. Вядома, як Пушкін старанна вывучаў гістарычныя крыніцы і аналізаваў гістарычныя даследаванні.

Дык вось, у «Истории Петра» ён пісаў: «Меньшиков происходил от дворян белорусских. Он отыскивал около Орши свое родовое имение. Никогда он не был лакеем и не продавал пирогов. Это шутка бояр, принятая историками за истину».

У святле гэтага робяцца зразумелымі некаторыя факты з біяграфіі святлейшага князя Расійскай Імперыі, генералісімуса, вярхоўнага тайнага сапраўднага саветніка, прэзідэнта Ваеннай калегіі, адмірала Чырвонага сцяга, санкт-пецярбургскага губернатара і г. д. А. Д. Меншыкава.

Аказалася, што абодва княжацкія дыпломы Меншыкава аднолькава гавораць пра яго паходжанне «из фамилии благородной литовской», г. зн. з Вялікага княства Літоўскага, якое складалася ў той час з Беларусі і Літвы (часта абодва краі тады называлі проста Літвою, не падзяляючы іх).

У снежні 1707 г. з'езд шляхты Літвы і Беларусі зацвердзіў дакумент, па якому Аляксандр Менжык (Меншыкаў) прызнаваўся «нашай айчыны княства Літоўскага сынам».

Згодна з дадзенымі самога Меншыкава, бацька святлейшага князя Даніла Менжык перайшоў на царскую службу ў час рускапольскай вайны 1654—67 гг., калі сотні тысяч беларусаў былі пераселены ў рускую дзяржаву. Даніла Менжык у Расіі збяднеў. Тут яго пачалі зваць на рускі звычай Меншыкавым.

Дваранскі род Менжык вядомы ў Мінскім, Віленскім і Рускім (з цэнтрам у Львове) ваяводствах Рэчы Паспалітай па шматлікіх дакументах XVII ст. Дарэчы, А. Д. Меншыкаў ва ўсіх дакументах і сачыненнях свайго часу на польскай мове заўсёды завецца толькі як «Менжык» і ніколі як «Меншыкаў», што ўскосна пацвярджае версію яго паходжання з Беларусі або Літвы. Сам ён таксама падпісваўся як Меншыкаў, без мяккага знака ў прозвішчы, хоць яго жонка Дар'я па рускай звычцы змякчала сваё прозвішча ў подпісах. Так што нічога дзіўнага ў гіпотэзе, якую падтрымаў Пушкін, няма. Не сумняваецца ў беларускім паходжанні Меншыкава і яго біёграф Б. Д. Паразоўская.

І вось цікава, што Меншыкаў набыў з 1711 па 1717 г. ва Усходняй Беларусі маёнткі Галі і Бікложы, Улу і Паўазер'е ля Бешанковіч у Полацкім ваяводстве, Дуброўну і Горкі ў Аршанскім павеце.

Ці выпадкова гэта? Здаецца, не. Меншыкаў яўна хацеў пацвердзіць сваё беларускае паходжанне, і, мусіць, Пушкін менавіта гэта і лічыў «пошукам ля Оршы яго радавога маёнтка».

Каб умацавацца сярод рускага баярства, Меншыкаў хацеў парадніцца з вядомымі па ўсёй Літве і Беларусі магнатамі Сапегамі, якія паходзілі з віцебскіх баяраў. Староста бабруйскі Ян Сапега па абаюднай дамоўленасці ў 1727 г. прывёз у Пецярбург свайго сына Пятра на заручыны з Марыяй Аляксандраўнай Меншыкавай (яе мастацкі вобраз увасоблены Сурыкавым у вядомай карціне «Меншыкаў у Бярозаве»).

Сама імператрыца Кацярына I, удава Пятра I, заручыла маладых. У пасаг за дачкой Меншыкаў хацеў даць свае беларускія маёнткі, у першую чаргу Горы і Горкі. Сюды ён спецыяльна ездзіў, каб мець уяўленне аб іх становішчы.

Як жа быць з гістарычнай традыцыяй, згодна з якой Меншыкаў быў «подлородным» чалавекам, чалавекам з гістарычных нізоў? Сын збяднелага беларускага шляхціца, якога фартуна ўзнесла да другога ў дзяржаве месца, для баяр быў не кім іншым, як «подлородным», ды яшчэ чужынцам па паходжанню.

Гэту традыцыю эмацыянальна падмацоўвае адпаведны вобраз царскага дзеншчыка ў кнізе А. Талстога «Петр I» і яе экранізацыях. Нельга забываць, што раман Талстога дае мастацкі, а не навуковы вобраз Меншыкава і адлюстроўвае пункт гледжання на Меншыкава адной толькі часткі гісторыкаў, якая падабалася пісьменніку па сваёй канцэпцыі: паказу цара-рэфарматара, які нібыта абапіраўся на нізы народа. Але той жа цар яскрава бачыў класавы падзел народа на дваран і падатнае саслоўе. Менавіта пры ім выбухнула народная вайна супраць прыгнёту пад кіраўніцтвам Кандрата Булавіна. І царом-дэмакратам ён ніколі не быў.

Ці можам мы цалкам прыняць «аршанскую гіпотэзу» паходжання Меншыкава? Здаецца, яшчэ не. Патрэбны далейшыя пошукі ў архівах і кнігасховішчах. Але ясна адно. Абвяргаць спробы Меншыкава даказаць сваё паходжанне з Беларусі, як гэта рабілася некаторымі гісторыкамі, ужо нельга. І гэта галоўнае. Навуковае ўяўленне аб тым або іншым персанажы гісторыі, у адрозненне ад мастацкага, заўсёды змяняецца ў залежнасці ад разумення і тлумачэння гістарычных крыніц. Гістарычная ісціна, у адрозненне ад мастацкай, ніколі не бывае завершанай. Гэтаму вучыць дыялектыка.

В. Грыцкевіч.

У СКЛАДЗЕ РАСІЙСКАЙ ІМПЕРЫІ

1772 год — гістарычная веха ў існаванні не толькі Горацкай зямлі, але і ўсяго Беларускага края. У гэты год адбыўся І падзел суверэннай дзяржавы Рэчы Паспалітай паміж трыма дзяржавамі — Расіяй, Прусіяй і Аўстрыяй. Імяннымі ўказамі Кацярыны II, якія датуюцца 1,12 і 21 верасня, было аб'яўлена аб далучэнні да Расійскай імперыі ўсходніх зямель Беларусі, на

якіх былі заснаваны дзве губерні — Пскоўская і Магілёўская. Указам сената ад 23 кастрычніка гэтага ж года Магілёўская губерня дзялілася на 4 правінцыі — Магілёўскую, Мсціслаўскую, Рагачоўскую і Аршанскую. Горкі і тэрыторыя вакол яго ўвайшлі ў Аршанскую правінцыю, а з 1777 г.— Аршанскі, потым Копыскі павет.

Далучэнне да Расіі, з аднаго боку, прывяло да таго, што замест павалочнага падатку насельніцтва пачало плаціць больш цяжкі — падушны. Акрамя гэтага плацілі яшчэ земскі збор. З горацкіх вёсак пачалі браць рэкрутаў на службу ў царскую армію. Замест акаталічвання і апалячвання насельніцтва пачаўся працэс русіфікацыі. З другога боку, далучэнне да Расіі садзейнічала развіццю эканомікі, гандлю, рамяства, адукацыі.

Развіццё прамысловасці Горак і яго наваколля ў канцы XVIII ст. было вельмі ўмоўным. У другой палове XVIII ст. былі заснаваны наступныя прадпрыемствы: сукнавальня князя Я. Любамірскага ў в. Цілівічы ў 1750 г., талесны завод купцоў Гешаля Нохіма і Меера Сахерава ў мяст. Дуброўна ў 1750 г., вінакурні князя Я. Любамірскага ў фальварках Станіслава і Зарубы ў 1750 г. У 1790 г. у Горках была заснавана парусінавая, а ў 1795 г. суконная мануфактура. У канцы XVIII ст., а дакладней у 1780 г., у горадзе пражывала 992 чал. (мяшчан-хрысціян — 594, мяшчан-яўрэяў — 394). У Горках былі праваслаўная і дзве уніяцкія царквы, касцёл, яўрэйскі малітоўны дом. Праводзіліся два кірмашы ў год.

У першай палове XIX ст. працэс заснавання прамысловых прадпрыемстваў на Горацкай зямлі некалькі пашырыўся. Пачалі працаваць сукнавальні князя А. Дандукова-Корсакава ў мяст. Раманава (1819 г.), графа Р. Цукаты ў фальварку Маслакі (1830 г.), князя Я. Любамірскага ў мяст. Баева (1831 г.), А. Пракаповіча ў фальварку Стары Сялец (1843 г.), генерала А. Рэйна ў фальварку Бабінічы (1850 г.), вінакурні князя Дандукова-Корсакава ў фальварку Раманава (1821 г.), двараніна Дз. Цэкерта ў фальварку Усвяты (1836 г.), мешчаніна З. Піваварава ў фальварку Каз'яны (1846), кафляны завод дваранкі В. Чачковай у фальварку Смятанка (1850 г.). У 1814 г. суконная фабрыка графа Л. Салагуба мела 3 станкі, там працавалі 25 прыгонных рабочых, выраблялася салдацкага сукна 500 аршын і байкі 150 аршын у год.

У 1809 г. у Горы-Горацкім маёнтку была заснавана палатняная мануфактура з фарбавальняй. 4 станкі абслугоўвалі 34 рабочых. Мясцовую сыравіну выкарыстоўвалі гарбарны і вінакурны заводы. У мяст. Горы ў 1811 г. (па іншых даных у 1808 г.) пачала працаваць палатняна-парусінавая мануфактура, якая выпускала парусіну, рэвендук, брызендук, палатно. Прадпрыемства размяшчалася спачатку ў двух, а з 1828 г. у чатырох драўляных будынках. На 150 станках працавала больш за 200 чал. Работа майстроў аплочвалася грашыма або натурай. У 1830-я гады за 12-гадзінны рабочы дзень ткачы атрымлівалі 85 кап., нітачнікі — 9, сторажы — 3 кап. У 1837 г. за выбелку 80 пудоў нітак давалі 2 пуды жыта і 2 гарцы ячменных круп, жанчынам за мыццё гэтых нітак — 1 пуд жытняй мукі. За год на мануфактуры выраблялася ў сярэднім каля 150 тыс. аршын прадукцыі. Гэта прадпрыемства было адным з найбуйнейшых у Магілёўскай губерні.

Полымя Айчыннай вайны 1812 г. апаліла і Горацкую зямлю. 14 ліпеня французскія войскі захапілі Горкі. У выніку ваенных дзеянняў і ў час акупацыі французскае войска разрабавала Горацкі замак, Горкі і Горы, фальваркі Наталін, Сенькава, Сава, Рудкаўшчына, Анігоф і іншыя, шмат вёсак. Французы нанеслі вельмі значную шкоду прадпрыемствам, спалілі аранжарэю з рэдкімі для Беларусі раслінамі. У Горы-Горацкім маёнтку было забіта і памерла ад пабояў 2070 чал., 34 чал. былі захоплены ў палон,

303 жыхары маёнтка пакінулі свае дамы і збеглі ў лясы, агульная колькасць чалавечых страт у выніку напалеонаўскага нашэсця па Горы-Горацкаму маёнтку склала 2407 чал. Матэрыяльныя страты склалі больш за 3 млн руб. У гэтыя лічбы ўваходзяць і страты жывёлы, збожжа, прадуктаў харчавання. Да таго ж у Горках з ліпеня па лістапад знаходзіўся французскі вайсковы магазін для збору харчавання і фуражу. Зразумела, што рабіўся гэты «збор» сілаю.

У пачатку лістапада 1812 г. французскія войскі пачалі адступленне з горацкай зямлі. 8 лістапада стаўка Галоўнага камандавання на чале з М. І. Кутузавым размясцілася ў мяст. Раманава. Пасланыя адтуль рускія палкі пад камандаваннем генерала Ажароўскага вызвалілі Горкі.

«Пустые дома крестьян, умерших от голода, бледные, высохшие лица еще живущих наполняют душу страхом», — так апісваў Горкі сучаснік пасля вызвалення іх ад французаў.

Цяжкае становішча жыхароў Горак і сялян маёнтка пагаршалася таксама з-за безгаспадарчасці апошняга ўладальніка маёнтка графа Л. Салагуба. На адным з пагоркаў быў пабудаваны белакаменны палац, уладальнік якога не адмаўляў сабе ні ў чым.

А ў Горках — драўляныя хаткі з саламянымі стрэхамі і маленькімі акенцамі, якія пакасіліся ад часу, на Слабадзе і Зарэччы — вузкія, гразкія вуліцы, па якіх восенню і ўвесну ні праехаць, ні прайсці... «Хлебных запасов у крестьян почти не было, поэтому из-за бывших неурожаев и общей крайней бедности крестьян большая часть их без хлеба, отчего большая часть крестьянских полей осталась без обработки и обсеменения» — так характарызаваў становішча горацкіх сялян царскі чыноўнік.

З 850 сялян Горы-Горацкага маёнтка 32 наогул не мелі страхі над галавой, 280 туліліся ў хатках, непрыгодных для жылля. Даўгі ж гаспадара — графа Салагуба з кожным днём павялічваліся. Ён нават не выканаў падрад на дастаўку харчавання ў армію Кутузава, які падпісаў у 1812 г. За гэта ўрад вырашыў канфіскаваць Горы-Горацкі маёнтак у казну (ён уключаў 15 фальваркаў, 2770 прыгонных сялян і 1760 дзес. зямлі), што і было зроблена ў 1828 г. Пасля канфіскацыі маёнтка Магілёўскай казённай палатай быў састаўлены яго план.

Новы этап у гісторыі Горацкай зямлі звязаны з адкрыццём у Горках у 1840 г. земляробчай школы, якая ў 1848 г. была пераўтворана ў земляробчы інстытут. З гэтага часу Горкі сталі цэнтрам сельскагаспадарчай адукацыі на Беларусі. У 1859 г. былі адчынены каморніцка-таксатарскія курсы. З 1850 па 1865 г. скончылі земляробчую школу і атрымалі пасведчанні аграномаў і каморнікаў больш за 500 чал.

Аднак народная асвета ў цэлым да сярэдзіны XIX ст. заставалася на вельмі нізкім узроўні. Сваіх нашчадкаў багатыя купцы і паны накіроўвалі вучыцца ў народныя і павятовыя вучылішчы Оршы і Мсціслаўля. Толькі ў 1847 г. з мэтай навучання дзяцей мяшчан і іншых саслоўяў царскі ўрад адчыніў у Горках Горацка-Казіміраўскую пачатковую народную школу. Такая ж школа ў 1846 г. была адчынена ў мяст. Горы. У гэтых школах дзяцей вучылі рускаму пісьму і чытанню, закону божаму, царкоўнаславянскаму чытанню і пачаткам арыфметыкі.

Адчыняючы ў невялікім мястэчку земляробчыя навучальныя ўстановы, царскі ўрад разлічваў, што тут будуць выхоўвацца верныя яму чыноўнікі. Але жыццё ўнесла свае карэктывы ў пажаданне ўлад. Адукацыя моладзі садзейнічала фарміраванню ў студэнтаў і навучэнцаў прагрэсіўных поглядаў. Горкі сталі цэнтрам вальнадумства і рэвалюцыйных падзей усяго раёна.

Ужо ў 1851 г. з Горак высылаецца студэнт А. Ранбінскі, які, па меркаванню кіраўніцтва інстытута, аказваў «дрэнны ўплыў на моладзь».

У кастрычніку 1857 г. студэнты напалі на кватэру і канцылярыю станавога прыстава. Яны знішчылі ўсе справы і разграмілі канцылярыю. Даследаванне па гэтай справе не выявіла вінаўных і было спынена.

У гэтым жа годзе на легальных умовах адкрыўся студэнцка-прафесарскі клуб, у дзейнасці якога прымалі ўдзел вядучыя выкладчыкі інстытута. У клубе абмяркоўваліся злабадзённыя палітычныя пытанні і будучая аграрная рэформа.

У 1861 г. за ўдзел у рэвалюцыйных выступленнях у Бялынічах і Оршы з інстытута быў выключаны студэнт П. Ульяноўскі. У абарону яго больш за 50 студэнтаў з'явіліся да дырэктара і заявілі аб сваім намеры пакінуць інстытут. 21 красавіка 1862 г. студэнты арганізавалі гулянні ў фальварку Шыманоўка, што ў 1,5 вярсты ад горада. Прысутнічала каля 50-ці чалавек. Пелі нацыянальны польскі гімн, рэвалюцыйныя песні. Гулянне гэта насіла палітычны характар.

У канцы 1862 г. у Горках сфарміравалася падпольная студэнцкая арганізацыя пад кіраўніцтвам камітэта з 11 чалавек. У яго ўваходзілі С. Віскоўскі, В. Дамарацкі, В. Антановіч, П. Козел, К. Дзеконскі, Д. Кілдыш, С. Маргулец, Р. Чарвінскі, З. Міткевіч, Ф. Чудоўскі, С. Дымкевіч. Кожны член камітэта меў свае абавязкі і даручэнні. Так, С. Віскоўскі падтрымліваў сувязь з нелегальнымі арганізацыямі ў Пецярбургу, Маскве і Вільні, В. Антановіч займаўся зброяй, а П. Козел — правіянтам, фуражом і транспартам. Кіраваў камітэтам С. Дымкевіч, вядомы пад мянушкай «Біскуп». Некалькі год ён вучыўся ў інстытуце на правах вольнага слухача, карыстаўся вялікім аўтарытэтам сярод студэнтаў, кіраваў касай узаемадапамогі, арганізаваў сталовыя для бедных навучэнцаў. Для распаўсюджвання свайго ўплыву на сялян Горы-Горацкага маёнтка С. Дымкевіч разам з іншымі студэнтамі адкрыў беларускую народную школу. Навучанне было на беларускай мове па польскіх букварах і кніжках. Школа працавала на працягу чатырох год, а аб яе існаванні ўлады і не здагадваліся.

Пасля смерці С. Дымкевіча ў студзені 1863 г. камітэт узначаліў С. Віскоўскі. Ён устанавіў сувязь з Літоўскім правінцыяльным камітэтам у Вільні, ездзіў па зброю ў Пецярбург і Маскву. Атрымаўшы зброю, студэнты выязджалі за горад і трэніраваліся там у стральбе, рыхтаваліся да будучых баёў.

У сакавіку 1863 г. Віленскі камітэт вырашыў пачаць паўстанне на Магілёўшчыне. Кіраўніком яго і ваенным начальнікам Магілёўскага ваяводства быў назначаны Л. Звяждоўскі. Ураджэнец Віленскай губерні, сын калежскага рэгістратара, ён скончыў ваеннае вучылішча, затым Акадэмію Генеральнага штаба, удзельнічаў у Крымскай вайне, узнагароджаны двума ордэнамі. У 1860—62 гг. служыў у Вільні, але наклікаў на сябе «подозрение в неблагонамеренном образе мыслей и участии в сходках с преступной целью» і быў пераведзены ў Маскву, дзе ўзначаліў афіцэрскую падпольную арганізацыю 1-га Армейскага корпуса. Звяждоўскі быў перакананым прыхільнікам руска-польскага рэвалюцыйнага саюза. Ён на працягу некалькіх гадоў удзельнічаў у рускім рэвалюцыйным руху.

У першыя дні красавіка 1863 г. Л. Д. Звяждоўскі разам з баявымі саратнікамі — Я. Жукоўскім, І. Будзіловічам, З. Гайдамовічам, С. Дзержаноўскім, З. Міткевічам прыбылі ў маёнтак Ліцвінавічы Аршанскага павета, затым наведалі месцы, дзе планавалася паўстанне. Там жа на пасяджэнні былі вызначаны кіраўнікі груп паўстанцаў на Магілёўшчыне, прынята ваенная дыспазіцыя, у якой адзначалася, што характар ваенных дзеянняў павінен быць партызанскім, а галоўная мэта — прыцягнуць народ да барацьбы.

15 красавіка 1863 г. атрад Л. Звяждоўскага, які налічваў каля 40 чалавек, прыбыў у вёску Зарубы і стаў рыхтавацца да выступлення.

План Горы-Горацкага маёнтка 1834 г.

А ў Горках і вучэбных земляробчых установах і не падазравалі аб паўстанні. Дырэктар інстытута Р. Э. Траўтфэттэр на запытанне магілёўскага губернатара заявіў, што «собственно за учебные заведения опасаться нет повода, и восстание в Горках будет лишь тогда, когда оно совершится в Могилеве».

Да гадзіны ночы 24 красавіка атрад Л. Звяждоўскага ўвайшоў у горад, у якім з вайсковых часцей была толькі інвалідная каманда. На плошчы каля гасцініцы да іх прымкнулі студэнты, а таксама паўстанцы, якія прыбылі з Магілёва.

Кіраўніку Горацкага падпольнага камітэта была ўручана пастанова ад 13 сакавіка 1863 г. аб тым, што «националь-

ное правительство назначает гражданина Станислава Висковского начальником города Горы-Горки».

Удзельнікі паўстання падзяліліся на 5 груп і адначасова напалі на кватэру начальніка ўнутранай аховы, казарму, цэйхгауз, пошту і казначэйства. Паміж паўстанцамі і салдатамі інваліднай каманды завязаўся бой, у якім загінулі В. Дамарацкі і К. Пржэбольскі, трое паўстанцаў атрымалі раненні. У горадзе згарэла некалькі хат. Горкі апынуліся ў руках паўстанцаў.

Раніцай 24 красавіка паўстанцы і жыхары горада сабраліся на плошчы. Л. Звяждоўскі выступіў з прамовай, у якой заявіў, што яны змагаюцца за мужыкоў і хочуць даць свабоду народу. Ён заклікаў сялян не плаціць подаці і ўступаць у атрад паўстанцаў. Жыхарам, якія пацярпелі ад пажару, была выдзелена грашовая дапамога. Мітынг прайшоў таксама на вучэбнай ферме.

На тэрыторыі дэндрапарку інстытута з воінскімі ўшанаваннямі быў пахаваны загінуўшы В. Дамарацкі. Атрад стаў рыхтавацца да адыходу. Л. Звяждоўскі меў намер падняць паўстанне ва ўсходняй частцы Магілёўскай губерні, затым перайсці на Смаленшчыну і рухацца далей — у Паволжа.

Днём 24 красавіка паўстанцы, колькасць якіх даходзіла ўжо да 200 чалавек, забралі з вучэбнай фермы частку коней і спешна накіраваліся ўбок Крычава.

Як сцвярджае А. Дамбавецкі ў кнізе «Опыт описания Могилевской губернии», «в ночь с 23 на 24 апреля мятежники разграбили казначейство, сожгли 52 обывательских дома и убили 12 человек солдат местной команды. При грабеже казначейства взят железный сундук, в котором хранилось около 15 000 руб. казенных денег. По выходе мятежников из города, сундук, который они не умели разломать и оставили на берегу р. Поросицы, найден и доставлен с деньгами в казначейство».

Аднак Л. Звяждоўскаму не ўдалося схіліць на свой бок шырокія масы сялянства, якое ўспрыняло паўстанне як барацьбу памешчыкаў за зварот прыгонніцтва.

Калі паўстанцаў акружылі царскія салдаты, Л. Звяждоўскі 30 красавіка прыняў рашэнне распусціць атрад і прабівацца на захад невялікімі групамі. Зрабіць гэта ўдалося толькі атраду на чале са Звяждоўскім. 145 чалавек былі затрыманы і пасаджаны ў магілёўскую турму.

У чэрвені 1863 г. пачалося следства. Да крымінальнай адказнасці па справе аб паўстанні прыцягнулі 61 навучэнца і 5 выкладчыкаў. У сакавіку 1864 г. адбыўся суд, які жорстка пакараў паўстанцаў: 26 студэнтаў былі асуджаны на катаргу, 33 высланы за межы Беларусі, ва ўсходнія губерні. Большасць катаржан і высланых загінула ў турмах.

Удзел студэнтаў у рэвалюцыйным руху 1863 г., як адзначае гісторык С. Г. Цітовіч, быў «...сочувственным откликом на польское национально-освободительное восстание, выражением солидарности с революционно-демократической стороной этого движения..., способствовало также сближению поляков, русских, белорусов и других учащихся в совместной революционно-демократической борьбе».

Для царскага ўрада выступленне навучэнцаў горацкіх вучэбных устаноў паслужыла падставай для таго, каб у 1863 г. адмяніць прыём у земляробчы інстытут. Летам 1864 г. пытанне аб лёсе гэтай навучальнай установы абмяркоўвалася ў Міністэрстве дзяржаўных маёмасцей і 24 чэрвеня было прынята рашэнне аб яе пераводзе ў Пецярбург, у будынак Ляснога інстытута.

Аднак трэба адзначыць, што адкрыццё сельскагаспадарчых устаноў спрыяла эканамічнаму развіццю Горак. Так, пры Горы-Горацкім земляробчым інстытуце ў 1859 г. пачаў працаваць чыгуна-ліцейны завод, былі адчынены паштовая станцыя (1840), аптэка (1840), метэастанцыя (1841). У 1856 г. у Горках было ўжо 3830 жыхароў. З іх мужчынскага полу — 2415, жаночага —

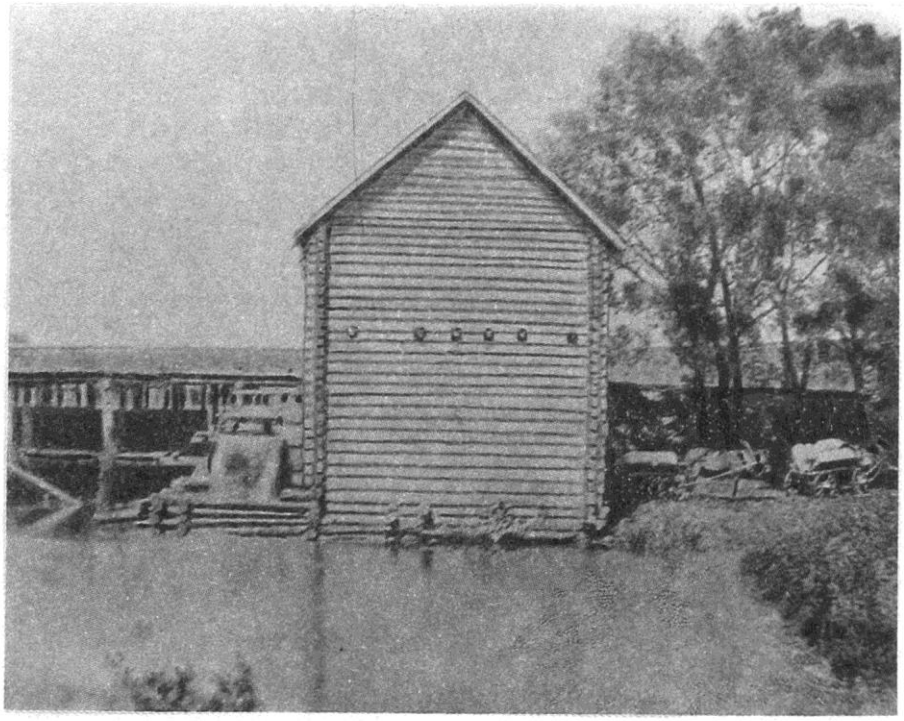

Горкі. Млын, які знаходзіўся на Аршанскай дарозе.

1415 чал. Па веравызнанню жыхары падраздзяляліся наступным чынам: праваслаўных 1328 мужчын і 1213 жанчын, католікаў 239 мужчын і 40 жанчын, лютэранаў 34 мужчын і 12 жанчын. Яўрэяў было 845 мужчын і 811 жанчын. У Горках было драўляных дамоў 496 і адзін мураваны, дзве мураваныя і чатыры драўляныя царквы, адзін драўляны касцёл, чатыры драўляныя яўрэйскія малітоўныя дамы. Напярэдадні адмены прыгоннага права ў Горках было ўжо 4462 жыхары.

26 снежня 1861 г. царскі ўрад прыняў рашэнне казённае мястэчка Горкі перавесці ў стан павятовага горада і ўтварыць з частак Аршанскага, Магілёўскага і скасаванага Копыскага паветаў Горацкі павет. Плошча новаўтворанага павета складала 2487 кв. вёрст, насельніцтва каля 80 тыс. чал. Дзяржаўныя сяляне, якія жылі ў Горках, мелі права застацца ў ранейшым званні або перайсці ў мяшчане, але зямля іх была павінна перайсці ў Міністэрства дзяржаўных маёмасцей. Для вядзення гарадской гаспадаркі, грамадскіх і судзебных спраў у Горках была заснавана гарадская дума. У наступным годзе ў Горкі з Копысі былі пераведзены павятовы суд з дваранскай апекай, павятовае казначэйства, паштовая кантора, гарадская бальніца, інвалідная каманда, канцылярыя, маршалак дваранства і страпчага, іншыя ўстановы.

Да сямідзесятых гадоў XIX ст. цэнтр павета заставаўся няўтульным, брудным. Не было водаправода, вуліцы не асвятляліся. У 1868 г. у горадзе было 4908 жыхароў, з якіх толькі 857 чал. пісьменных (17,5 %), працавалі рамеснікі: хлебапёкаў — 13, булачнікаў — 6, маслабойшчыкаў — 4, краўцоў — 39, шаўцоў — 46, башмачнікаў — 1, мадзістак — 4, пальчатачнікаў — 1, шапачнікаў — 4, кушняроў — 5, печнікоў — 7, сталяроў — 12, меднікаў — 1, шорнікаў — 1, бондараў — 1, кавалёў — 19, шкляроў — 3, цырульнікаў — 2, фарбавальшчыкаў — 7, золатасярэбранікаў — 1, цесляроў — 15, таксама было 2 музыканты, 41 чорнарабочы, 12 прыказчыкаў.

У жніўні 1867 г. было зацверджана палажэнне аб гербе горада: «...изобразить в сём гербе, как главную эмблему города Горки, три горы, средняя выше других, а чтобы указать на занятие

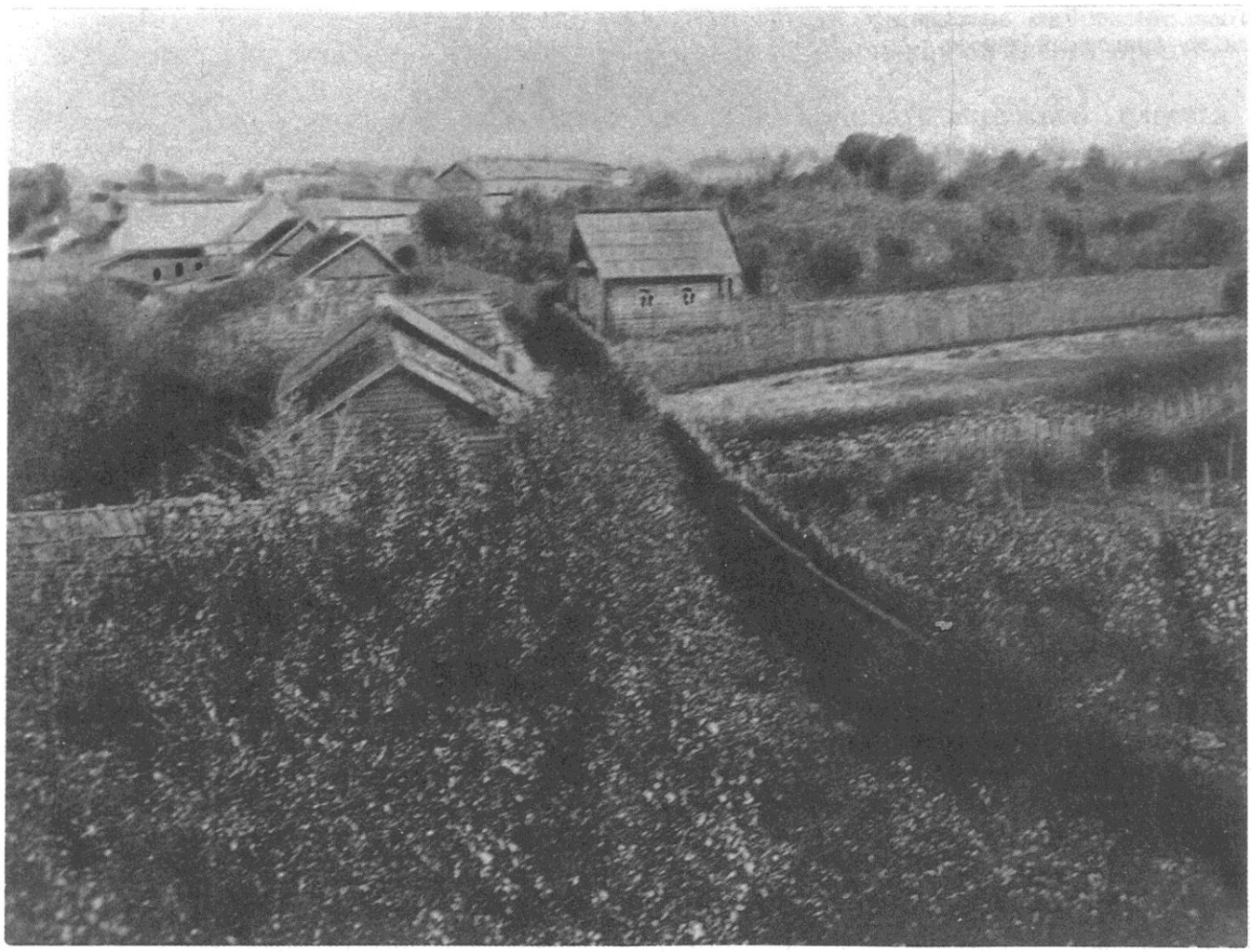

Горкі. Салдацкая слабодка.

земледелием жителей города — вырастающие из гор колосья, в вольной части щита поместить герб Могилевской губернии. Щит украсить башней с тремя зубцами».

У наступныя 10—15 гадоў назіраліся некаторыя змены ў эканамічным развіцці павятовага цэнтра, паляпшэнні яго знешняга выгляду. Былі правільна распланаваны вуліцы, зраўнаваны ямы і пагорачкі, зроблены тратуары з дошак часткаю на сродкі домаўладальнікаў, часткаю на грошы, якія былі сабраны па падпісцы, на галоўных вуліцах на гарадскія сродкі ўстаноўлены 30 ліхтароў. У 1881 г. на земскія сродкі былі пабудаваны два масты праз рэкі Проня і Парасіца. У гэтым жа годзе ў горадзе была адчынена тэлеграфная станцыя. Было пабудавана каля 100 прыватных дамоў, у тым ліку і тыя, дзе крыху пазней размясціліся гарадская паліцыя і турма. Аднак будаўніцтва і змяненні да лепшага праходзілі марудна і з цяжкасцямі. Прычына гэтага — вельмі малыя сродкі, якія мела гарадская дума, да таго ж горад не меў уласнай зямлі: уся зямля, на якой ён знаходзіўся, належала казне, усе выкупныя за зямлю грошы таксама паступалі ў казну. Паводле перапісу 1897 г. у павятовым цэнтры было 6735 жыхароў (3491 мужчын, 3244 жанчын), у павеце — 122 559 жыхароў (60 356 мужчын, 62 203 жанчыны).

Не палепшыліся эканамічнае становішча, справы ў адукацыі і медыцынскім абслугоўванні насельніцтва ў па-

веце і ў павятовым цэнтры ў апошнія гады XIX ст. і ў пачатку XX ст. Напрыклад, у 1901 г. увесь бюджэт Горак складаў усяго 6617 руб. 40 кап. З гэтых грошай толькі 522 руб. адпускаліся на асвятленне вуліц і рамонт дарог. Усё астатняе ішло на ўтрыманне чыноўнікаў. У той жа час даўгі горада складалі больш за 5 тыс. руб.

У 1904 г. у горадзе знаходзіліся 10 гасцініц і нумароў, 7 заезных дамоў, 5 шынкоў, харчэўняў і чайных. Вуліцы асвятлялі 45 ліхтароў. Колькасць жылых пабудоў у павятовым цэнтры — 821, у тым ліку мураваных — 22, драўляных — 799. На адзін дом прыходзілася 8,7 чал.

Асноўная маса насельніцтва была пазбаўлена медыцынскай дапамогі. Не хапала грошай нават на прышчэпкі. У 1900 г. у павеце прывіліся ад воспы ўсяго 108 чал. — менеў, чым ва ўсіх

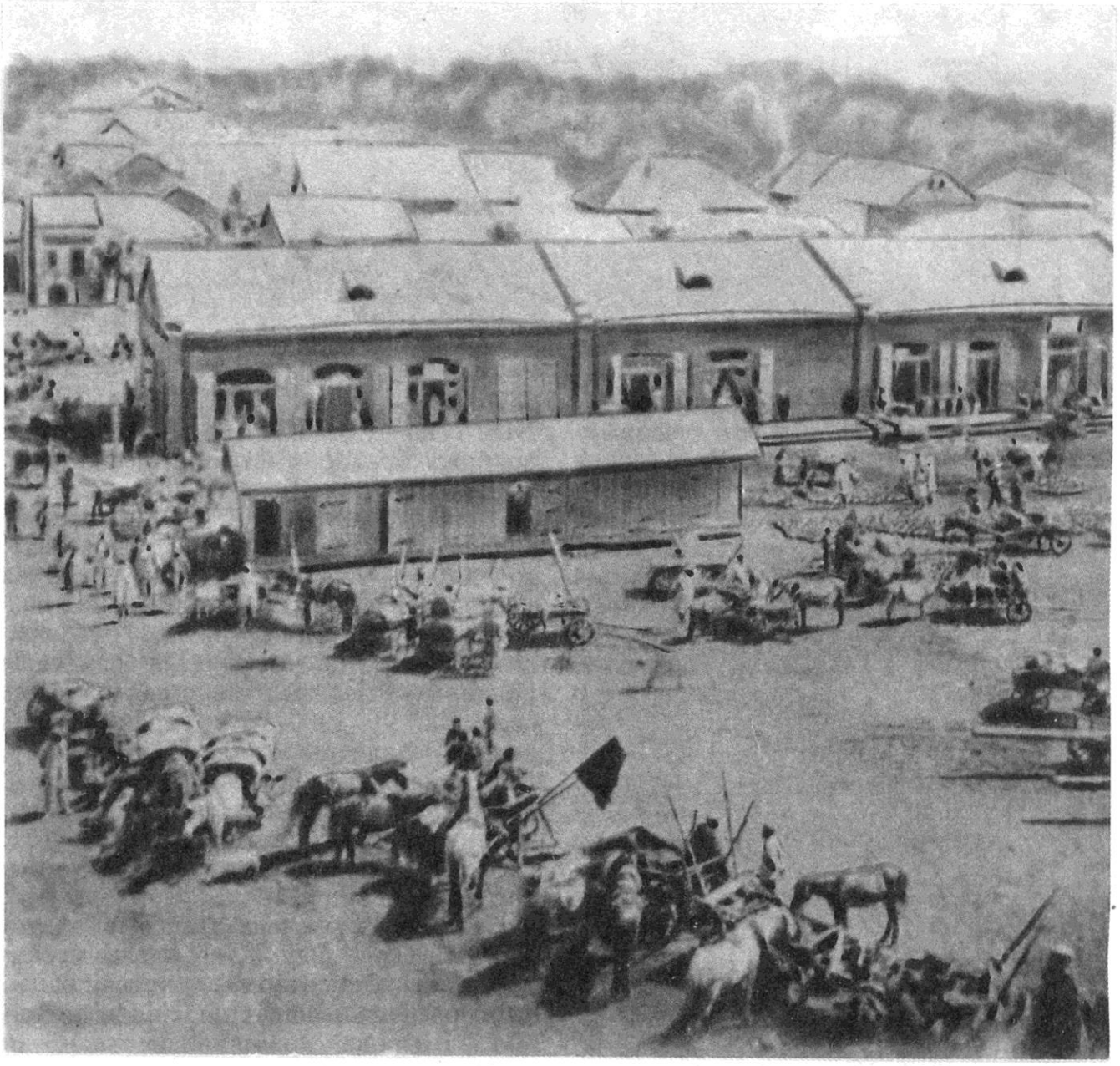

Горы-Горкі. Рынкавая плошча.

Горкі. Вуліца Паштовая.

іншых паветах губерні. З прычыны частых эпідэмій, адсутнасці медыцынскай дапамогі ў павеце была высокая смяротнасць. Людзі паміралі ад дызентэрыі, сібірскай язвы, тыфу. У 1904 г. горад абслугоўвалі 4 урачы, 2 акушэркі, 4 фельчары, а гарадская бальніца мела ўсяго 13 месц.

Для большасці працоўных людзей практычна быў закрыты шлях да адукацыі. У 1883 г. у Горацкім павеце было 15 пачатковых народных школ, у якіх навучаліся 662 хлопчыкі і 44 дзяўчынкі. Дадзеныя перапісу 1897 г. сведчаць аб тым, што толькі 19,4 % насельніцтва павета было пісьменным, у павятовым цэнтры — 41,3 %. Аб агульнай адукацыі моладзі сведчыць і той факт, што сярод прызыўнікоў у 1894—98 гг. непісьменных было 51 %. На рубяжы стагоддзяў у павеце ўжо налічвалася 17 школ Міністэрства народнай адукацыі, 29 — царкоўнапрыходскіх, 126 школ граматы. Толькі 30 % дзяцей школьнага ўзросту мелі магчымасць вучыцца.

Прамысловасць Горак у канцы XIX — пачатку XX ст. складалася з дробных прадпрыемстваў рамеснага тыпу. Аднак колькасць іх пастаянна павялічвалася. Так, калі ў 1888 г. дзейнічала 7 паўкустарных прадпрыемстваў, то ў 1900 — ужо 29, а ў 1904 г. — 34. На іх працавала ўсяго 160 чал., якія выраблялі ў год на 90—100 тыс. руб. прадукцыі. Праўда, некаторыя рамесныя прадпрыемствы былі вядомыя на ўвесь свет. Так, у 1900 г. у майстэрні пры аптэцы, якая належала Падзерскаму, быў вынайдзены крэм «Метамарфоза», які дазваляў выводзіць вяснушкі. Уладальнік аптэкі за гэты крэм у 1900 г. на сусветнай выстаўцы ў Парыжы атрымаў залаты медаль.

На прадпрыемствах горада і павета рабочы дзень быў 12—14 гадзін, адсутнічала элементарная ахова працы, што прызнавалі нават царскія чыноўнікі. Шырока прымянялася жаночая і дзіцячая праца. Заробак быў мізэрны. Так, чорнарабочыя мужчыны атрым-

лівалі 48 руб., а жанчыны — 36 руб. у год.

Увесь час раслі цэны на прадукты харчавання. «Ввиду страшной дороговизны предметов первой необходимости мы, рабочие, нуждаемся часто в куске хлеба, потому что наш заработок ограничен, а цены на хлеб все дорожают», — пісалі рабочыя Горацкага павета магілёўскаму губернатару.

Цяжкім было і становішча сялян. Каля 4 працэнтаў двароў былі беззямельнымі, а 13,6 % — не мелі коней. Павет быў аграрна перанаселены. Агульная плошча пасеваў у павеце ў 1890 г. складала 53 078 дзес. Каб яе апрацоўваць, было неабходна 22 749 чал. Лішак працоўных у сельскай гаспадарцы складаў 18 719 чал., або да 50 % ад колькасці ўсіх занятых у гэтай галіне вытворчасці. Не знаходзячы прымянення сваёй працы, горацкія сяляне ў пошуках крыніц існавання, накіроўваліся ў іншыя раёны царскай Расіі і нават за мяжу. Аб перасяленні ў Сібір, напрыклад, у 1898 г. хадайнічалі сяляне в. Шышава Горацкай вол., с. Юркава і в. Ульяшына Саўскай вол., в. Барсукі, с. Слабада Сватошыцкай вол. і іншыя. Хадайніцтва аб перасяленні ў Сібір і нават у Чарнаморскую губерню і на Каўказ сяляне падавалі і ў першае дзесяцігоддзе XX ст.

Цяжка жылося і навучэнцам горацкіх земляробчых і рамесных вучылішчаў, каморніцка-таксатарскіх класаў, дзе ў 1904 г. навучалася 437 чал. Кошт навучання быў высокі — 150 руб. у год. Гэта сярэдні гадавы заробак кваліфікаванага рабочага. Акрамя таго, з кожнага паступаючага бралі залог у памеры 25 руб. Нядзіўна, што многія з дзяцей рабочых і сялян кідалі вучобу. Праўда, некаторыя навучэнцы атрымлівалі стыпендыю, але на кожную стыпендыю прэтэндавалі да 10—12 чал.

Палітычнае бяспраўе, эксплуатацыя і прыгнёт будзілі да барацьбы супраць самаўладдзя.

У 70-я гады ў горадзе дзейнічалі некалькі народніцкіх гурткоў, якія былі аб'яднаны ў цэнтральны. Гэта пацвярджае заклік «Русскому студенчеству от Горецкого центрального кружка», які быў знойдзены ў Яраслаўлі. У ім горацкія рэвалюцыянеры заклікалі студэнтаў усёй Расіі «сойти с почвы своих интересов и стать в строй борцов за дело народа». У рэвалюцыйным руху канца 70-х — пачатку 80-х гадоў удзельнічаў вядомы народнік, ураджэнец Горак В. І. Бычкоў. Актыўную рэвалюцыйную работу праводзілі навучэнцы Н. Рыжкоўскі, Э. Акушка, М. Снесарэўскі, якія падтрымлівалі сувязь са студэнтамі Пецярбургскага універсітэта В. Івановым і М. Русанавым.

Некалькі разоў у Горкі да гурткоўцаў прыязджаў вядомы народнік, член выканаўчага камітэта «Народнай волі» Г. П. Ісаеў. Разам з сястрой і братам Н. і Ф. Паповымі і С. Чалоўскім, жыхарамі Горацкага павета, ён спрабаваў арганізаваць тут народніцкае пасяленне. Як лічыць гісторык С. М. Сам-

Горкі. Мікалаеўская царква.

бук, гэта была адна з нешматлікіх вядомых у Беларусі спроб арганізаваць пасяленне накшталт землявольчаскіх. Хаця вядома, што сам Г. П. Ісаеў адмаўляў свой удзел у агітацыі сялян Горацкага павета, так як лічыў гэта на Магілёўшчыне справай безнадзейнай, таму што «положение народа так ужасно, что никакая пропаганда там невозможна, немыслима даже».

Рост рэвалюцыйнага руху садзейнічаў арганізацыі гурткоў сацыял-дэмакратычнага кірунку. У 1901 г. у павеце на кафляных заводах узнікла іскраўская група. У студзені 1902 г. была арганізавана група сацыял-дэмакратаў-іскраўцаў, членамі якой сталі вучні каморніцка-таксатарскіх класаў. Яе ўзначальвалі рэпетытар А. Крэер і навучэнец П. Папоў. У маі 1902 г. адбылася першая маёўка. У Зарэцкім лесе сабралася невялікая група рэвалюцыянераў, якія абмеркавалі метады далейшай работы, пытанне аб распаўсюджванні газеты «Искра».

Праз год, 1 мая 1903 г. ужо 90 навучэнцаў і рабочых сустрэліся ў лесе. Перад пачаткам маёўкі была распаўсюджана лістоўка Арганізацыйнага камітэта II з'езда РСДРП, якая называлася «Первое мая».

На наступны дзень навучэнцы рамеснага вучылішча арганізавалі забастоўку, прад'явілі палітычныя і эканамічныя патрабаванні. Яе ўзначалілі П. Папоў, А. Крэер, А. і С. Фабрыставы, Т. Гоманаў.

Становішча навучэнцаў было некалькі палепшана, але 18 найбольш актыўных удзельнікаў забастоўкі выключылі з вучылішча без права паступаць у іншыя навучальныя установы. Частка з іх была саслана ў Сібір.

Аднак барацьба працягвалася, выкарыстоўваліся розныя прыёмы і метады яе вядзення. Так, навучэнец Д. Белкін 24 мая 1903 г. вывесіў з акна земляробчага вучылішча ліхтар з надпісам «Далоў самадзяржаўе!».

22 чэрвеня 1903 г. у Горках адбылася першая палітычная дэманстрацыя. Прычынай стала пахаванне Н. Клявіна, навучэнца рамеснага вучылішча. На другі дзень у бацькоў памерлага паліцыя адабрала чырвоную стужку з вянка, на якой быў надпіс: «Вечная память таварышу! Барацьбіту за роўнасць і свабоду! Ад аднадумцаў». Аднадумцы — гэта С. Фабрыстаў, Ф. Смірноў, Д. Ратнер, С. Быкаў, З. і Е. Канавалавы, Р. Муравін, П. Зіноўеў, І. Дзям' янаў, Л. Мілкінд.

У 1903 г. горацкія рэвалюцыянеры ўжо мелі сваю друкарню (гектограф), якая знаходзілася на кватэры навучэнцаў земляробчага вучылішча С. Радзікоўскага і Дз. Мандрыкава. На працягу 1903 г. былі надрукаваны і распаўсюджаны лістоўкі і пракламацыі «Праект программы РСДРП», «К новобранцам», «Народ и царь», «Ближайшие политические требования РСДРП» і іншыя.

У канцы 1903 г. у Горкі прыехалі 15 навучэнцаў, якіх перавялі з Казанскага земляробчага вучылішча за ўдзел у рэвалюцыйным руху. Сярод іх былі А. Лепін, К. Розенбек, Ф. Галавізнікаў, А. Ларыёнаў, І. Шышкін і іншыя. Гэты перавод садзейнічаў пашырэнню работы сацыял-дэмакратычнай групы, якая ў канцы 1903 — пачатку 1904 гг. вырасла ў арганізацыю РСДРП. Арганізацыю ў гэты перыяд узначальваў навучэнец земляробчага вучылішча К. Коранеў.

У студзені 1904 г. Горацкая арганізацыя РСДРП асабліва актыўна праводзіла агітацыю сярод сялян павета, распаўсюджвала надрукаваную на гектографе брашуру У. І. Леніна «К деревенской бедноте».

У канцы 1904 г., калі па ўсёй краіне прайшла хваля стачак і забастовак, горацкія рэвалюцыянеры актывізавалі работу, рыхтаваліся са зброяй у руках сустрэць надыход рэвалюцыі. «Молодежь, которая принадлежит к социал-демократической партии, практиковалась в стрельбе из револьверов» — такія паведамленні паступалі з Горак у канцылярыю магілёўскага губернатара.

П. Ю. Бруцэр

Акрамя іскраўцаў у Горках і павеце ў пачатку XX ст. існавалі гурткі эсэраў і арганізацыя Бунда. У 1902—03 гг. у Горках дзейнічаў рэвалюцыйна-прапагандысцкі гурток эсэраўскага кірунку пад назвай «Вечавы звон». У яго ўваходзілі 5 навучэнцаў земляробчай школы: І. П. Папоў, які ў 1901 г. быў выключаны са школы за атрыманне з-за мяжы забароненай брашуры Л. Талстога, В. К. Пятроў, А. Я. Іпатаў, Ф. К. Кірсанаў і В. Н. Тамараў, якія вучыліся ў школе пасля выключэння за ўдзел у палітычных хваляваннях з Казанскага земляробчага вучылішча. Гурткоўцы склалі і надрукавалі літаграфічным спосабам пракламацыю «Да ўсяго сялянскага люду», якую разам з іншымі друкаванымі матэрыяламі эсэраў распаўсюджвалі ў лютым і красавіку 1903 г. па вёсках Горацкага і Чавускага паветаў. Неўзабаве гурток разграміла паліцыя. Папоў быў высланы на 5 гадоў ва Усходнюю Сібір, Пятроў і Іпатаў — на 3 гады ў Архангельскую губерню, Тамараў і Кірсанаў на 3 гады аддадзены пад публічны нагляд паліцыі па месцы жыхарства бацькоў. Асобныя гурткі сацыялістаў-рэвалюцыянераў узніклі ў 1903—04 гг. У іх склад уваходзілі сяляне, рабочыя, настаўнікі, урачы, навучэнцы вучылішчаў і інш. У 1905 г. у павеце вядомы дзве арганізацыі эсэраў — у мяст. Горкі і Дуброўна. У канцы 1904 — пачатку 1905 г. у Горках узнікла арганізацыя Бунда. У яе кіруючае ядро ўваходзілі Эстрын, Нехамкін, Двоскін, браты Маклеры. Усяго яна налічвала каля 30 чал.

У студзені 1905 г. царскі ўрад расстраляў мірную дэманстрацыю працоўных у Пецярбургу. Пачалася першая руская рэвалюцыя. Яе хвалі дакаціліся і да Горак. Вестка аб «Крывавай нядзелі» ўскалыхнула горацкую моладзь. У студзені — ліпені 1905 г. у Горках прайшлі палітычныя дэманстрацыі, ініцыятарамі якіх з'яўляліся мясцовыя арганізацыі РСДРП, Бунда і сацыялістаў-рэвалюцыянераў.

У дэманстрацыі, якая адбылася ў Горках 16 студзеня, паліцыяй былі забіты два чалавекі — навучэнцы рамеснага вучылішча Фама Ерафееў і земляробчага вучылішча Пётр Бруцэр.

Расстрэл дэманстрацыі выклікаў абурэнне горацкіх рэвалюцыянераў, моладзі. Забойства двух навучэнцаў прымусіла магілёўскага акруговага пракурора зрабіць дадатковае расследаванне. У выніку было высветлена, што першы выстрал зрабіў паліцэйскі і што пры разгоне дэманстрацыі паліцыя прымяняла недазволеныя прыёмы. Аб гэтым ён 12 красавіка паведаміў Кіеўскаму пракурору і прапанаваў узбудзіць крымінальную справу супраць рада чыноў горацкай паліцыі. Аднак гэта прапанова не мела ніякіх вынікаў. Наадварот, 11 кастрычніка 1905 г. у г. Магілёве выязная сесія Кіеўскай судовай палаты судзіла арганізатараў дэманстрацыі. А. Н. Карунчыкаў быў асуджаны на два гады турмы, а астатнія — на 1 год 4 месяцы. Суд прызнаў іх вінаватымі ў арганізацыі антыўрадавай дэманстрацыі.

Трагічныя студзеньскія падзеі ў Горках не спынілі рэвалюцыйны рух у павеце.

23—28 лютага забаставаліі рабочыя кафельных заводаў у г. Копысь. Забастоўка была выклікана вельмі цяжкімі ўмовамі працы і нізкай заработнай платай, аднак палітычных патрабаванняў рабочыя не выстаўлялі. Забастоўка скончылася 25 сакавіка, калі рабо-

чыя атрымалі некаторыя ўступкі з боку ўладальнікаў.

Архіўныя матэрыялы сведчаць, што 18 красавіка 1905 г. у 10 гадзін вечара на Аршанскай вуліцы адбылася дэманстрацыя. У ёй удзельнічала больш за 50 чал. З воклічамі «Ура!», «Далоў самадзяржаўе!» дэманстранты рушылі ў парк навучальных установ. Па дарозе дэманстрацыя вырасла да 200 чал. У цёмнай алеі парку нехта выступіў з прамовай, якая суправаджалася заклікамі «Далоў царскіх слуг-сабак!», «Далоў самадзяржаўе!». 1 мая ў парку навучальных устаноў быў праведзены мітынг, а затым дэманстрацыя. 21 мая дэманстрацыя паўтарылася.

У канцы мая 1905 г. адбыўся I з'езд арганізацый РСДРП Палескага камітэта, які прызнаў Горацкую арганізацыю РСДРП паўнапраўным членам Палескага камітэта.

На падаўленне рэвалюцыйнага руху ў Горках і павеце былі пасланы казакі Іркуцкага палка і дзве роты пяхотнага Аляксандраўскага палка. Горацкія арганізацыі РСДРП і эсэраў праводзілі сярод салдат агітацыйную работу. У 1905 г. за агітацыю сярод салдат былі прыцягнуты да адказнасці навучэнцы А. Р. Ларыёнаў і Ф. Крызанковіч.

Падчас вобыску на кватэры, дзе жылі вучні земляробчага вучылішча Сцяпан Радзікоўскі і Дзмітрый Мандрыкаў, паліцыя знайшла гектограф, лістоўку «Таварышы сяляне», фарбу, паперу. У тайніку было знойдзена 190 экземпляраў розных лістовак і пракламацый. Паліцыя зрабіла засаду. Праз некалькі гадзін туды зайшоў і быў схоплены паліцыяй навучэнец Сцяпан Аляксандровіч. Пры вобыску ў яго знайшлі скрутак з лістоўкамі «Таварышы сяляне», «Да сялян і рабочага народа», «Пісьмо да рабочых і сялян», «За што мы змагаемся», «Таварышы салдаты», «Чаго хочуць людзі, якія ходзяць з чырвоным сцягам», песні «Смела, таварышы, у нагу», «Варшавянка» і іншыя.

Большасць лістовак была перадрукавана з лістовак, выдадзеных ЦК РСДРП, Палескім і Магілёўскім камітэтамі РСДРП. Частка тэкстаў лістовак была складзена горацкай арганізацыяй РСДРП. У горадзе раскідваліся лістоўкі «Праўда аб вайне».

4 ліпеня ў Горках прайшла агульная забастоўка. Паліцыя скарыстала зброю, адзін чалавек быў цяжка паранены. За ўдзел у забастоўцы нямала рабочых паштова-тэлеграфнай станцыі звольнілі з работы.

Летам 1905 г у Горацкім павеце адбываліся і масавыя выступленні сялян, якія выліліся ў парубкі памешчыцкага лесу, патраву сенажацей і пасеваў, арганізацыю забастовак батракоў, пагромы і падпалы маёнткаў.

Так, у маёнтку Гебеля 17 чэрвеня апоўдзень сяляне в. Кішыцы пры ўказанні таксатарамі мяжы лугу, якая выклікала спрэчкі, аказалі ўзброенае супраціўленне ўладзе. Паліцыя не здолела навесці парадак, была выклікана вайсковая сіла. Вайскоўцы прымянілі спачатку халодную зброю, аднак сяляне завязалі з салдатамі бойку, тады была выкарыстана агнястрэльная зброя. У выніку — 8 чал. забіты, 16 чал. паранены.

9 жніўня 1905 г. газета бальшавікоў «Пролетариат» паведамляла аб памерах і ходзе сялянскага руху ў Магілёўскай губерні ўвесну і летам таго ж года, на першае месца яна паставіла Горацкі павет.

Звесткі аб сялянскіх хваляваннях паступалі з маёнтка Стафанова, вёсак Старасельле, Асталопава, Гушчына, Саракапуды, Паршына Раманаўскай вол., маёнтка Усвяты, вёсак Масліна, Буда Халбнянскай вол. і іншых мясцін.

У канцы 1905 г. пад кіраўніцтвам эсэра А. Котава ў в. Бурая Дубровенскай вол. адбыліся выступленні сялян, якія жорстка падаўлены ўладамі — 1 селянін забіты, 4 паранены. Котаў быў асуджаны на тры гады ссылкі.

Магутная хваля рэвалюцыйнай барацьбы працоўных, якая ахапіла ўсю краіну, прымусіла цара 17 кастрычніка 1905 г. выдаць маніфест, дзе гасудар

абяцаў народу дэмакратычныя свабоды. Працоўныя Горак сустрэлі царскі маніфест з недаверам. Ужо 18 кастрычніка ў горадзе, паводле паведамленняў паліцыі, «ночью и весь день происходят демонстрации со стрельбой».

У перыяд снежаньскага ўзброенага паўстання ў Маскве з мэтай аказання дапамогі маскоўскім рабочым у Горках была сфарміравана баявая дружына колькасцю 100 чал. На жаль, прабіцца ў Маскву яна не здолела з прычыны забастоўкі чыгуначнікаў.

На пачатку 1906 г. эсэры Горацкага павета арганізавалі «Сялянскі саюз» і правялі некалькі нелегальных сялянскіх з'ездаў.

Рэвалюцыйныя выступленні працягваліся і ў 1906—07 гг. Вось пералік некаторых з іх.

У студзені 1906 г. у мяст. Ляды адбыўся мітынг сялян, на якім прысутнічалі каля тысячы чалавек.

27 ліпеня 1906 г. быў асуджаны Іван Кажанаў. Яго затрымала паліцыя ў мяст. Чэчэч Сенненскага павета. У ходзе следства высветлілася, што ён працаваў служачым горацкай пошты. У Горках уступіў у арганізацыю РСДРП. Яму было прад'яўлена абвінавачанне, што ён 4 чэрвеня 1906 г. на рыначнай плошчы ў мяст. Крычаў на сходзе, на якім прысутнічалі 200 чалавек, заклікаў да звяржэння цара. Суд асудзіў яго на 8 месяцаў турэмнага зняволення.

У гэты ж час быў асуджаны слесар горацкага рамеснага вучылішча Лейба Іофе, ураджэнец мяст. Горы. Як сведчаць архіўныя матэрыялы, 20 лістапада 1905 г. у мяст. Горы быў скліканы сход жыхароў мястэчка і воласці для чытання царскага маніфеста. Аднак Іофе перабіў прамоўцу і заявіў, што цар усіх ашуквае. Пасля мітынгу ён быў арыштаваны, у час вобыску ў яго былі знойдзены 17 экземпляраў лістовак, выдадзеных горацкай арганізацыяй РСДРП. За распаўсюджванне лістовак і пракламацый летам 1906 г. былі таксама асуджаны сяляне Горацкага павета Іван Малах і Іван Ратнікаў.

Восенню 1906 г. быў асуджаны вучань IV класа земляробчага вучылішча Харытон Еркулёў, які спрабаваў сярод салдат распаўсюдзіць лістоўку «Салдат салдату», выдадзеную горацкай арганізацыяй РСДРП.

Цікава, што навучэнцы горацкіх навучальных устаноў распаўсюджвалі лістоўкі і пракламацыі і за межамі павета. Так, летам 1906 г. паліцыяй былі арыштаваны браты Леанід і Міхаіл Харкевічы, якія распаўсюджвалі пракламацыі сярод пасажыраў парахода, які ішоў з Магілёва ў Оршу.

30 красавіка 1907 г. за горадам у лесе адбылася сходка навучэнцаў і рабочых г. Горкі. Аб гэтым даведалася паліцыя. Атрад паліцэйскіх спрабаваў акружыць сходку, але выстралам двух ракет рэвалюцыянеры былі папярэджаны і паспелі схавацца. Паліцыі ўдалося затрымаць толькі аднаго вучня Мацвея Ермашкевіча. У яго было знойдзена 6 экземпляраў лістоўкі «1 Мая», у якой гаварылася, што свята 1 Мая з'яўляецца святам будучага, святам сацыялізму. Лістоўка заклікала пакінуць у гэты дзень работу, каб пралетарыят меў магчымасць паказаць сваім ворагам, што сілы яго не паслаблі і на месцы загінуўшых і арыштаваных змагароў з'явяцца тысячы новых. Лістоўка заканчвалася заклікамі «Далоў самадзяржаўе!», «Няхай жыве сацыялізм!».

Пасля паражэння рэвалюцыі горацкія сацыял-дэмакраты растлумачвалі працоўным вялікае значэнне рэвалюцыі 1905—07 гг., заклікалі народныя масы рыхтавацца да новага ўсенароднага выступлення супраць царызму. Вядома, што ў 1912 г. горацкія бальшавікі распаўсюджвалі газету «Правда», аказвалі ёй матэрыяльную дапамогу.

У 1911—14 гг. у горадзе актыўна дзейнічала падпольная сацыял-дэмакратычная арганізацыя. У яе ўваходзілі А. і С. Фабрыставы, С. Пагодзін, П. Максімаў і іншыя. Падпольшчыкі збіраліся звычайна ў глухіх месцах горада, чыталі марксісцкую літаратуру. У кожнага былі свае абавязкі. Адны ад рукі

пісалі лістоўкі, другія іх распаўсюджвалі.

У 1914 г. пачалася першая сусветная вайна, якая прынесла народным масам пакуты і галечу. У Горках і павеце зачыняліся прадпрыемствы, раслі цэны на харчовыя тавары і прадметы першай неабходнасці. Гэта прыводзіла да абвастрэння класавых супярэчнасцей. У красавіку 1916 г. адбылася забастоўка рабочых суконнай фабрыкі барона Корфа, на якой выраблялася сукно для царскай арміі. Рабочыя патрабавалі павышэння заработнай платы. Жыхары Горак і павета прымалі таксама ўдзел у забастоўцы на будаўніцтве чыгункі Орша — Варажба. Сярод арганізатараў яе быў вучань II класа Горацкага рамеснага вучылішча А. Мартулёў.

Непатрэбная народу вайна выклікала рост антываеннага настрою сярод салдат царскай арміі, у тым ліку і ўраджэнцаў Горак і павета. Салдаты самавольна пакідалі армію і вярталіся дамоў. Горацкі павятовы спраўнік у рапарце магілёўскаму губернатару паведамляў, што толькі ў снежні 1916 г. затрымана ў горадзе і павеце 8 ніжэйшых чыноў.

З 10 чэрвеня па 15 ліпеня 1916 г. у Магілёўскай губерні праводзіўся сельскагаспадарчы перапіс. Паводле яго вынікаў стала вядома, што насельніцтва Горацкага павета складала 109 803 чал. — 47 116 мужчынскага і 62 627 жаночага полу, на 100 мужчын у павеце прыходзілася 133 жанчыны, на адну гаспадарку асоб мужчынскага полу было 2,58, абодвух палоў — 6,01. Змяншэнне колькасці насельніцтва адбылося ў сувязі з перасяленнем часткі жыхароў у Сібір, на Каўказ і іншыя мясціны і з мабілізацыяй мужчын на ваенную службу падчас першай сусветнай вайны. Колькасць гаспадарак і насельніцтва па валасцях была наступнай: Дубровенская — 1601 гаспадарка, 8744 чал. (3728 мужчын, 5016 жанчын); Халбнянская — 1221 гаспадарка, 7571 чал. (3104 мужчыны, 4467 жанчын); Сватошыцкая — 1677 гаспадарак, 10063 чал. (4303 мужчыны, 5760 жанчын); Баеўская — 1493 гаспадаркі, 9471 чал. (4063 мужчыны, 5408 жанчын); Раманаўская — 1235 гаспадарак, 7575 чал. (3163 мужчыны, 4412 жанчын); Горацкая — 1158 гаспадарак, 6297 чал. (2739 мужчын, 3558 жанчын); Саўская — 1154 гаспадаркі, 7052 чал. (2965 мужчын, 4087 жанчын); Пугляеўская — 1323 гаспадаркі, 7742 чал. (3355 мужчын, 4387 жанчын); Гарадзішчанская — 1663 гаспадаркі, 9289 чал. (3983 мужчыны, 5306 жанчын); Маслакоўская — 2068 гаспадарак, 11 661 чал. (5139 мужчын, 6522 жанчыны); Любініцкая — 1846 гаспадарак, 10 741 чал. (4724 мужчыны, 6017 жанчын); Нічыпаровіцкая — 1928 гаспадарак, 10 732 чал. (4584 мужчыны, 5148 жанчын); уладальніцкіх гаспадарак — 156.

У 1916 г. у Горацкім павеце было 33 594 кані, 38 160 галоў буйной рагатай жывёлы, 124 342 галавы дробнай жывёлы. На адну гаспадарку прыходзілася 1,84 каня, 1,35 каровы. Пасяўная плошча ў павеце складала 83830,05 дзес. Пад пасевамі азімага жыта было занята 32375,15 дзес., азімай пшаніцы — 492,86, ячменю — 7664,98, яравога жыта — 190,46, яравой пшаніцы — 2097,54, аўса — 24086,53, проса — 261,33, грэчкі — 704,71, гароху — 370, бабовых — 18,28, сачавіцы — 1,91, бульбы — 5931,46, лёну — 3804,69 дзес. Найбольш значныя пасевы азімага жыта былі ў Нічыпаровіцкай (3555,91 дзес.), Раманаўскай (3537,85 дзес.), Сватошыцкай (3381,81 дзес.), Гарадзішчанскай (3256,26 дзес.) валасцях; азімай пшаніцы ў Халбнянскай (89,06 дзес.), Горацкай (69,09 дзес.), Раманаўскай (64,18 дзес.) валасцях; ячменю ў Нічыпаровіцкай (1354,45 дзес.), Любініцкай (982,54 дзес.), Маслакоўскай (896,74 дзес.), Гарадзішчанскай (850,5 дзес.) валасцях; яравога жыта ў Любініцкай (116,68 дзес.) воласці; яравой пшаніцы ў Маслакоўскай (356,37 дзес.), Халбнянскай (302,5 дзес.) валасцях; аўса ў Нічыпаровіцкай (2801,8 дзес.), Сватошыцкай (2582,98 дзес.),

Маслакоўскай (2385,5 дзес.), Гарадзішчанскай (2312,86 дзес.) валасцях; бульбы ў Нічыпаровіцкай (789,49 дзес.), Гарадзішчанскай (597,44 дзес.), Сватошыцкай (558,58 дзес.) валасцях; лёну ў Халбнянскай (518,85 дзес.), Маслакоўскай (518,75 дзес.) валасцях.

Такімі паказчыкамі стану сельскай гаспадаркі Горацкі павет сустрэў рэвалюцыйны 1917 год.

4 сакавіка Горкі абляцела вестка аб тым, што царызм паў. У цэхі рамеснікаў, на рабочыя ўскраіны і ў студэнцкія аўдыторыі ўварвалася слова «рэвалюцыя».

Як і ўсюды ў краіне, улада ў горадзе перайшла да Саветаў рабочых і сялянскіх дэпутатаў. Кіруючае ядро Горацкага Савета складалася з прадстаўнікоў партый эсэраў і меншавікоў. Гэта не задаволіла прадстаўнікоў горацкіх сельскагаспадарчых устаноў. Па іх патрабаванню ў састаў выканаўчага камітэта Савета былі ўключаны шэсць навучэнцаў.

10 сакавіка 1917 г. у Мар'іным гаі адбылася вялікая маніфестацыя, дзе выступіў Я. В. Гарбачоў, вызвалены з арлоўскай катаржнай турмы. Удзельнікі мітынгу сабралі грошы, частка з якіх была адпраўлена бацькам П. Бруцэра і Ф. Ерафеева.

Для ўмацавання ўлады Часовым урадам была ўведзена новая пасада — павятовага камісара. 9 сакавіка па горадзе былі расклеены загады і звароты горацкага павятовага камісара, у якіх ён заклікаў прыйсці «...помогать новому правительству». Хаця ўрад быў і новы, але пры ім усё заставалася па-старому. Ні Савет, ні камісар Часовага ўрада не збіраліся праводзіць у жыццё рэвалюцыйныя пераўтварэнні. Міліцыя з навучэнцаў была распушчана і сфарміравана з былых стражнікаў і ўраднікаў. Газета «Известия Петроградского Совета» 15 красавіка 1917 г. паведамляла, што ў Горацкім павеце прыхільнікі старога рэжыму вядуць контррэвалюцыйную агітацыю супраць устанаўлення новых парадкаў.

Працоўныя Горак і павета выступілі на барацьбу з самавольствам. 29 сакавіка 1917 г. забаставалі рабочыя маёнтка Раманава, яны патрабавалі павелічэння заработнай платы.

Вясною і летам 1917 г. сяляне дзялілі землі памешчыкаў і захоплівалі сядзібы, нават салдаты царскай арміі адкрыта выказвалі сваё незадавальненне, патрабавалі заключэння міру. У вёсцы Кастрыца па закліку франтавікоў жыхары ўзнялі бунт, каб уціхамірыць яго прыбыў узброены атрад.

У пачатку чэрвеня 1917 г. забаставалі рабочыя Горацкіх механічных майстэрняў па рамонту сельскагаспадарчых машын і пракатных пунктаў, служачыя пошты і бальніцы.

Для таго каб адцягнуць рабочыя і сялянскія масы ад рэвалюцыйнай барацьбы, Часовы урад вырашыў правесці перавыбары валасных і павятовых земстваў, стварыў зямельныя камітэты. Але працоўныя практычна байкаціравалі гэтыя кампаніі. Так, у Горацкім павеце ў выбарах удзельнічала толькі 13 выбаршчыкаў з 66. У краіне наспявалі ўмовы для новай рэвалюцыі.

Абецедарский Л. С. Белоруссия и Россия. XVI — XVII вв. Мн., 1978.

Акты, документы и материалы для истории 1812 года. Т. 3. Спб., 1912.

Акты, издаваемые Виленской археологической комиссией. Т. XIII. Вильно, 1886.

Археологический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси. Т. 4. Вильно, 1912.

Без-Корнилович М. О. Исторические сведения о примечательнейших местах в Белоруссии с присовокуплением и других сведений к ней же относящихся. Спб., 1855.

Белоруссия в эпоху феодализма. Т. 1—3. Мн., 1959—1961.

Васілеўскі Д. М. Кароткі нарыс гісторыі Горацкага раёна і г. Горак/Праца навуковага таварыства па вывучэнню Беларусі пры Беларускай Дзяржаўнай Акадэміі сельскай гаспадаркі ў Горках. Т. III. Горкі, 1927.

Восстание 1863 г. и русско-польские революционные связи 60-х годов. М., 1960.

Всероссийская сельскохозяйственная перепись 1916 года. Могилевская губерния. Могилев, 1916.

Грицкевич А. П. Частновладельческие города Белоруссии в XVI — XVIII вв. Мн., 1974.

Документы и материалы по истории Белоруссии (1900—1917 гг.). Т. III. Мн., 1953.

Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Магілёўская вобласць. Мн., 1986.

Игнатенко А. П. Борьба белорусского народа за воссоединение с Россией (вторая половина XVII—XVIII вв.). Мн., 1974.

Игнатенко А. П. Ремесленное производство в городах Белоруссии в XVII — XVIII вв. Мн., 1963.

Корб И. Г. Дневник путешествия в Московию. Спб., 1906.

Липинский Л. П. Крестьянское движение в Белоруссии в 1914—1917 гг. Мн., 1975.

Ліпецкі Э. А. Горацкая арганізацыя Бунда. Горацкая арганізацыя сацыялістаў-рэвалюцыянераў/Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т. 3.

Лучин А. П. 1812-й год. Наполеон в пределах Могилевской губернии. Ист. очерк. Могилев, 1912.

Могилев. Историко-экономический очерк. Мн., 1971.

Могилевская старина/Сб. статей «Могилевских губернских ведомостей». Вып. 1—3. Могилев, 1900—1903.

Опыт описания Могилевской губернии в историческом, физико-географическом, этнографическом, промышленном, сельскохозяйственном, местном, учебном, медицинском и статистическом отношении. Кн. 2. Могилев, 1882.

Осмоловский А. Воспоминания очевидца о польском восстании в городе Горках 23 апреля 1863 г. Могилев, 1870.

Памятная книжка Могилевской губернии на 1861 г. Могилев, 1861.

Паўстанне ў Літве і Беларусі 1863—1864 гг. М., 1965.

Первая всеобщая перепись населения Российской империи. 1897. Могилевская губерния. Т. XXIII. Спб., 1903.

Революционное движение в Белоруссии в 1905—1907 гг. Мн., 1955.

Русский архив. Вып. 2. Кн. 2. Спб., 1888.

Самбук С. М. Революционные народники Белоруссии (70-е — начало 80-х годов XIX в.). Мн., 1972.

Столпянский Н. Девять губерний Западно-Русского края в топографическом, географическом, статистическом, экономическом, этнографическом и историческом отношениях. Спб., 1866.

Цитович С. Г. Горы-Горецкий земледельческий институт — первая в России высшая сельскохозяйственная школа. Горки, 1960.

Цытовіч С. 1863 год у Горы-Горках быўшай Магілёўскай губерні/Запіскі аддзела гуманітарных навук Беларускай Акадэміі навук. Кн. 8. Т. 3. Мн., 1929.

Шыбека З. В. «Вечавы звон»/Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т. 2. Мн., 1994.

Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. 2001, воп. 1, спр. 23; ф. 2014, воп. 1, спр. 1789, 1799, 1804, 1805, 1806, 1809, 2269, 2270, 2670, 2677.

У. Ліўшыц.

Дакументы сведчаць

АПІСАННЕ ЎРОНУ, ЯКІ ПАНЕСЛІ ЖЫХАРЫ ГОРЫ-ГОРАЦКАГА ГРАФСТВА ПАДЧАС НАШЭСЦЯ НАПАЛЕОНАЎСКІХ ВОЙСК У 1812 г.

Какое сделано разорение	На какую сумму	
	руб	коп
1	2	3

1-е. РАЗОРЕНЫ ГОСПОДСКИЕ СТРОЕНИЯ И ПРОЧИЕ ЗАВЕДЕНИЯ

В Горецком замке, вмещающем в себе четыре больших дома на каменном фундаменте, из коих один главный на горе у самого саду, с флигелями по обеим сторонам и коридорами, под одной связью выломаны двери, окошки и полы повреждены, фонари выдраны. Имеющаяся в оных домах разного сорта мебель, посуда столовая серебряная, фаянсовая портилась.

Полотняные и прочие комнатные графские украшения, также и гардероб графа и графини весь разграблен, люстра и зеркала разбиты, печи испорчены, хранившиеся в погребах разные виноградные вина разграблены, ворота и ограда вокруг замка поломаны, в двух деревянных близ ворот домиках окна

Працяг табл.

1	2	3
выбиты, полы и печи попорчены, в двух деревянных погребах двери разломаны, замки испорчены, и разная деревянная посуда побрана, в каменных оранжереях окна выбиты, разные цветы попорчены и ананасы разграблены, в деревянных оранжереях полы и двери выломаны, в саду разные плодоносные деревья попорчены, а плоды с них оторваны с сучьями, в больших конюшнях стойлы и потолки выломаны, в кузницах инструменты ограблены и стыки выломаны, а горны разбиты. Все служительские дома на местечке против замка разорены, также разорен кожевенный завод со всеми принадлежностями.	51 025	
Состоящая близ оного замка винокурня с медной посудой разорена до основания.	5000	
В ФОЛЬВАРКАХ		
Наталин. В доме выбиты окна и печи повреждены, калитки выломаны, дверцы вынуты в трёх огородах, ограды и две пуни из еловых бревен совсем истреблены, ангар елового лесу сожжен, в прочих ангарах двери выломаны, а частью и полы, в винокурном заводе окна вовсе выбиты, и горны разломаны и вся фольварковая посуда и мебель из разного дерева разграблена.	3000	
Находящиеся близ оного фольварка мельница и кирпичный завод разорены.	2000	
Сеньково. В доме выломаны окошки, повреждены двери и полы. В амбарах двери на железных крюках и засовах выломаны, мебель господская и разная посуда разграблена. В винокурных заводах окна выбиты, горны разбиты, на сукновальне котелки взяты. Находившаяся близь фольварка корчма разорена и мельница с сукновальней повреждена.	7000	
Сава. В доме окна вовсе выломаны, двери и печи повреждены, холсты сатина оторваны, в амбарах двери на железных крюках выломаны. Сараи разломаны и кровли сняты, въездные ворота истреблены, в избах полы, а частью и стены разобраны.	5000	
Рудковщина. В доме окна вовсе выломаны и двери повреждены, в экономических амбарах двери и полы выломаны, в винокурном заводе горны разорены, медная посуда из оных вынута, двери и окна выломаны, мельница близь винокурни повреждена. К оному фольфарку корчма вовсе разорена.	4250	
Ленполье. В домах выломаны двери на железных крюках и засовах, замки попорчены, брёвна, приготовленные к постройке винокурни, сожжены, вся фольварковая посуда забрана.	3000	
Иваново. В доме выбиты окна и двери выломаны, печи повреждены, замки испорчены, в амбарах двери на железных крюках и петлях, равно и полы выломаны и вся фольварковская глиняная посуда разграблена.	720	
Ангофф. В доме и амбаре двери выломаны, приготовленные к устройству сего фольварка брёвна сожжены, вся посуда разграблена.	250	
Микалиново. В большом господском доме окна выломаны и печи повреждены, в амбарах двери и замки поломаны и ограда сломана.	1000	
Пуплы. Сделано такое же разорение.	700	
Прибужье. В большом господском доме, имеющем положение на горе, при самом фольварке Прибужье с основными коридорами полы и двери повреждены, оборваны со стен обои цветного атласу, окна выбиты, замки у комнатных дверей		

Заканчэнне табл.

1	2	3
обломаны, вся мебель как люстра, зеркала, комоды, кресла, стулья красного дерева и ломберные столики истреблены, печи кафельные разбиты, чашки чугунные и дверцы медные вынуты, в цветнике стеклянные окна разбиты, находящиеся вблизи самого дома рощи вырублены, в флигелях печи попорчены, окна выбиты, двери медные и чашки чугунные вынуты и полы выломаны, равно из фольварковского дома сделано также разорение, а гумно повреждено и в оном двери выломаны, на скотном дворе ворота на железных крюках выломаны и ограда деревянная, разорено в пунях и конюшнях, все железные вещи ограблены.		20 000
В замке Горском, состоящем из трех больших деревянных домов на каменных фундаментах, занавесы разной материи от окон оторваны, комнатные украшения как то: разные портреты, картины и прочая мебель разграблены, а юшки чугунные, дверцы медные из них выняты, хранившаяся в самом замке библиотека из двух тысяч книг разного сочинения, арсенал и гардероб покойного генерал-майора графа Ивана Антоновича разграблен весь без остатка, также разграблены музыкальные инструменты и ноты, составляющие полный оркестр на 42 чел. музыкантов, ворота при въезде в замок с решеткой выломаны, в погребе напитки выбраны, в оранжереях и фруктовых садах деревья поломаны, плоды с них оборваны с сучьями, все огородные овощи ограблены, на местечке служительские дома разорены, а в кузнице все инструменты разграблены.		80 000
В 35 корчмах как то: елионковской, савской, олейниковской, спирденской, лебедевской, скаковской, блажковской, волковской, лихачевской, ташевской, шеваровской, становской, каралевской, голеонковской, губинской, староприбужской, еськовской, городецкой, сазаровской, рекотской, кледневицкой, чепелинской, галышинской, будской, коптевской, воловецкой, алиохновской, цыбульской, радионовской, шарипской, колотильской, пилипской, мошковской, сеньковской и шимановской выломаны двери, окошки, печи, полы и стены: в принадлежащих к сим корчмам амбарах выломаны двери и полы, а другие корчмы и амбары вовсе истреблены.		30 000

Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. 2001, воп. 1, спр. 23, л. 34—35.

ПІСЬМО АПЕКУНА ГОРЫ-ГОРАЦКАГА МАЁНТКА ІВАНА НЯПЛЮЕВА МАГІЛЁЎСКАМУ ГУБЕРНАТАРУ

16 сакавіка 1813 г.

Милостивый государь мой, Граф Дмитрий Александрович! Управляющий по высочайшей воле Государя императора, находящейся во вверенной Вашему сиятельству Могилевской губернии, Горы-Горецкого имения покойного Генерал-майора Графа Соллогуба, старший его наследник граф Лев Соллогуб по занятии неприятелем Белорусского края вступил в военную службу по изгнании неприятеля из пределов России, был он Граф Лев Соллогуб послан от главнокомандующего армиями по комиссии в Кострому, и на возвратном пути

своем заезжал в имение. В пребывание свое там навидался он о положении крестьян и о всех бывших заведениях и о экономическом имуществе и представляет мне, что неприятелем все заведения в конец разорены, имущество разграблено, крестьяне также грабительством и поборами доведены до нищеты, многие число их страждает болезнями, и многое число померло, а не менее того удалилось из жительств своих по причине недостаточной в провинции;

по причине таковых крайностей на оное имение разные повинности налагаются не соразмерно против других владельцев, к тому же еще обременяется оно учрежденным в нем Депо и Лазаретами, из коих последний служит причиной распространения возникшей там заразы. Представляет при том Граф Лев Соллогуб, что он подал Вашему сиятельству прошение об оказании защиты имению и крестьянам в отношении нарядов и других повинностей и о предписании Депо и Лазарета перевести в имения не потерпевших таких бедствий.

Я имел долг опекунства, возложенный на меня Государем императором и видя из представления Льва Соллогуба, что имения и крестьяне приведены в крайнее разорение и что при всем том имение несет тягости, несоответственным его положению, обращаются к вам с просьбою, облегчить несчастных крестьян в нарядах и налогах могущих истащить последние их силы и сделать распоряжение, чтобы переведены были Депо и Лазареты в имениях не столько настрадавшие, дабы возникшая в Горы-Горках зараза не приводила крестьян в бессилие доставать им пропитание. Горы-Горецкое имение покойного графа Соллогуба порученное мне в опеку Государем императором, по особенное его императорского величества милости к семейству покойного, долженствует в, теперешнем обстоятельстве по крайней мере получать уравнение к подобным ему, и по уважении того что старший наследник Граф Лев Соллогуб по занятии неприятелем Белоруссии сказал истинное усердие и преданность к Монарху вступлением в военную службу, которую и ныне продолжает с ревностными подвигами и отличием.

В заключение повторяю Вашему Сиятельству просьбу мою и выдаче находящемуся теперь в имении покойного Графа Соллогуба Титулярному Советнику Перепелицыну свидетельство, нужного мне для представления в Государственный банк на отсрочку платежа процентов с заклатой оным под Горы-Горецкое имение суммы и для откомандования в сие имение чиновников для засвидетельствования особо того всех причиненных неприятелем разорений и той крайности в которой теперь находятся крестьяне.

С совершенным почтением и преданностью имею честь быть Вашего Сиятельства покорнейший слуга Иван Неплюев.

16 марта 1813-го года

Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. 2001, воп. 1, спр. 23, л. 8.

РАПАРТ ГОРАЦКАГА ПАВЯТОВАГА ПАЛІЦЭЙСКАГА ЎПРАЎЛЕННЯ МАГІЛЁЎСКАМУ ГУБЕРНАТАРУ А. П. БЕКЛЯМІШАВУ АБ ЗАХОПЕ ПАЎСТАНЦАМІ ГОРАК

25 красавіка 1863 г.

С 23 на 24 число сего апреля на рассвете в гор. Горках появилась шайка мятежников, уничтожившая поджогом значительную часть города; она ограбила казначейство и, забрав с собой начальника команды, вышла из города уже часу в четвертом после полудня 24 числа и, как удостоверяют жители окрестных деревень, направилась к гор. Чаусы. При открывшейся перестрелке с солдатами инвалидной команды, защищавшими город, потеря была с обеих сторон, но сколько именно убито, сведений положительных еще не собрано.

Об этом в. п. уездное полицейское управление честь имеет донести с присовокуплением, что вслед за сим подробное донесение будет представлено.

За исправника старший заседатель Фальковский

Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. 2001, воп. 3, спр. 163, л. 61.

ПРАВАСЛАЎНЫЯ ЦЭРКВЫ І ПРЫХОДЫ ГОРАЦКАГА ПАВЕТА

Романовское Благочиние	*Число прихожан*	
	муж.	жен.
М. Баево. Вознесенская	377	345
М. Баево. Параскевиевская. Приписная	—	—
С. Городец. Успенская	698	725
М. Романово. Рождества Богородицы	1580	1653
С. Шишево. Св. Константина и Елены	776	769
С. Шарипы. Успенская	528	615
С. Сава. Св. Духа	644	679
С. Чирин. Воскресенская	813	866
С. Липицы. Покровская. Приписная	—	—
С. Михалиново. Св. Духа	899	961
С. Литвиново. Петропавловская	383	406
С. Хольни. Николаевская	487	559
С. Хомино. Вознесенская	486	473
М. Ляды. Св. Духа	330	394
М. Ляды. Покровская	331	372
М. Ляды. Иоанновская	—	—
М. Ляды. Св. Косьмы и Дамиана. Приписная	—	—
С. Кисели. Успенская	243	260
	8629	9077
	17 706	

Копыское Благочиние		
Г. Копысь. Св. Духа	706	
Г. Копысь. Вознесенская	821	
Г. Копысь. Преображенская	963	
М. Александрия. Ильинская	564	609
С. Зубревичи. Вознесенская	788	870
С. Барань. Преображенская	900	981
С. Голошевка. Св. Духа	761	900
М. Кохоново. Николаевская	498	498
С. Езеры. Покровская	300	280
С. Чирчин. Успенская	427	498
С. Слободка. Преображенская	664	720
С. Тросна. Михайловская. Кладбищ.	—	—
С. Слижи. Преображенская	402	421
Д. Окуневка. Петропавловская. Клад.	—	—
	13 571	

Аниковицкое Благочиние		
С. Аниковичи. Ильинская	274	325
С. Козловичи. Св. Митрофания	723	776
С. Любиж. Петропавловская	570	643
С. Маслаки. Рождества Богородицы	790	865
С. Русаки. Св. Духа	445	459
С. Шестаки. Покровская. Приписная	—	—
С. Городище. Николаевская	508	519
С. Караси. Успенская. Приписная	—	—
С. Старое Сельцо. Покровская	500	514
С. Любиничи. Рождества Богородицы	579	658
С. Яковлевичи. Преображенская	462	492
С. Городец. Покровская	287	361
С. Славени. Успенская. Приписная	—	—
	5138	5612
	10 750	

Друкуецца па кн.: Атлас народонаселения Западно-Русского края по исповеданиям. Спб., 1864.

Як дзед Бяляс французаў чаем паіў

Вы не былі ў вёсцы Машкова? Значыць, вы не чулі і цікавай легенды аб тым, як дзед Бяляс французаў чаем паіў. Гэтая легенда перадаецца з пакалення ў пакаленне.

Аднойчы ў вёску Машкова ўвайшоў буйны французскі атрад. Большасць жыхароў паспелі ўцячы ў лес. Але старога дзеда Бяляса французы схапілі і прывялі да афіцэра.

— Ты ест Мурамец? — каверкаючы словы, запытаў ён. — Мы твая вешай на дубовы сук, — і ён паказаў пальцам у бок лесу. — А да таго ты зрабі чай, я люблю чай.

Здаравенны салдат з падбітым вокам павёў дзеда да хаты, загадаў яму запаліць печ і паставіць чыгун вады — чай для пана афіцэра, а сам сеў на парозе вартаваць дзеда.

— Чакайце, — думаў дзед Бяляс, — я вас, панове, напаю чаем, што свету не ўбачыце.

Калі вада закіпела, ён выбраў момант і перакуліў чыгун кіпятку на галаву французу. Той дзіка зароў, а дзед пераскочыў праз яго і сігануў у лес — толькі яго і бачылі.

Раз'юшаныя французы запалілі вёску.

Аднак афіцэру, які абяцаў павесіць дзеда Бяляса на дубовым суку, не давялося вярнуцца ў Францыю. Калі зімой французы пабеглі з Масквы, сяляне, узброеныя віламі-трайчаткамі, узялі ў палон кучку абмарожаных французаў, сярод якіх дзед Бяляс апазнаў і колішняга знаёмага афіцэра. Яго прывялі на папялішча, засыпанае снегам, і вадзілі ад шалаша да шалаша, у якіх юціліся пагарэльцы. Захутаныя ў лахманы бабы галасілі па памерлых ад холаду дзецях і намагаліся ўчапіцца рукамі ў твар афіцэра. Але дзед Бяляс шырокаю спіною загароджваў француза ад насядаўшых жанчын.

— Збірайцеся на сход, судзіць будзем яго па ўсіх правілах, — казаў ён.

Француза павесілі на тым самым дубовым суку, які ён раней аблюбаваў для дзеда Бяляса.

Запісаў П. Лахаданаў.

Аб лёсе музыкантаў графа Салагуба

У пачатку XIX ст. уладальнік Горы-Горацкага маёнтка, палкоўнік у адстаўцы граф Л. І. Салагуб разарыўся на спекуляцыях. Пра яго прыгонны аркестр, якім кіраваў дваранін Сіпайла, даведаліся ў Санкт-Пецярбургу. Паколькі маёнтак быў прызначаны на продаж, клопаты пра перавод музыкантаў у сталіцу ўзяў на сябе міністр імператарскага двара князь П. М. Валконскі.

У лісце да Дырэкцыі імператарскіх тэатраў ад 26 лютага 1829 г. ён пісаў «Калі Горы-Горацкі маёнтак адстаўнога палкоўніка Салагуба па сканчэнні законнага тэрміну не будзе прададзены за даўгі, дык з ліку 29 музыкантаў прызначыць 10 чалавек, што іграюць на скрыпках, віяланчэлях, альтах і кантрабасах, у тэатральную Дырэкцыю».

Пасля таго як салагубаўскіх музыкантаў прывезлі ў сталіцу, яны былі прызначаны: 10 чалавек у тэатральную Дырэкцыю, астатнія 19 у палкі лейб-гвардыі, апошнія былі пераважна музыканты, якія ігралі на духавых інструментах.

Друкуецца па кн.: Гісторыя беларускага тэатра. Т. 1. Мн., 1983. С. 222.

Горацкі павет у канцы XIX ст.

Знаходзіўся на паўночным усходзе Магілёўскай губерні, на мяжы са Смаленскай; плошча — 2487 кв. вёрст, насельніцтва 153 000 жыхароў* (на 1911 г., акрамя г. Горкі). Сярод рэк найбольш значнымі былі Днепр і Проня. На тэрыторыі павета былі 2 возеры, 2090 дзесяцін балот. Асноўным заняткам жыхароў была сельская гаспадарка. Кустарнымі промысламі ў 1881 г. займаліся 4946 жыхароў павета, у 1889 г. на яго тэрыторыі працавалі 22 фабрыкі і заводы.

У Горацкім павеце было 6 мястэчак: Баева, Дуброўна, Ляды, Росасна, Зарэчны Шклоў, Раманава і заштатны г. Копысь.

* Далей жых.

У Горацкі павет уваходзіла 12 валасцей, 6 з іх сёння знаходзяцца за межамі Горацкага раёна: Дубровенская, Любініцкая, Нічыпаровіцкая, Пугляеўская, Сватошыцкая, Халбнянская. Ніжэй прыводзяцца звесткі пра тыя воласці, якія часткай або поўнасцю ўвайшлі ў Горацкі раён.

Баеўская воласць (цэнтр мяст. Баева) налічвала 13 сельскіх таварыстваў, 38 населеных пунктаў, 802 двары*, 6302 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты, акрамя мяст. Баева, сёлы Кісялі (18 дв., 130 жых., меліся царква, багадзельня, вадзяны млын); Міхалінава (40 дв., 308 жых., царква, багадзельня, вадзяны млын). На тэрыторыі воласці таксама знаходзіліся народныя вучылішчы Міністэрства народнай асветы (МНА) і царкоўнапрыходскія школы (ЦПШ) у вёсках Асташкавічы, Людзінічы, Куртасы, Дзям'янаўка, Кісялі; млыны ў вёсках Слатоўшчына, Казарынава, Старына, Міколенка, Асташкавічы, Кулакоўшчына, Валькова. Жыхары воласці займаліся наступнымі промысламі (на 1880 г.): кушнерскім у мяст. Баева — 2 чал., с. Кісялі — 2 чал., вёсках Карышкова — 2 чал., Сысоева (20 дв., 152 жых.) — 2 чал.; кравецкім у мяст. Баева — 4 чал., с. Міхалінава — 4 чал., вёсках Бацвінева (19 дв., 94 жых.) — 4 чал., Асташкавічы — 2 чал., Дзям'янаўка — 2 чал., Парэжэнкаў — 2 чал., Карышкова — 4 чал., Ірвяніца — 2 чал., Жалезкава — 2 чал.

Гарадзішчанская воласць (валасное праўленне ў в. Літвінавічы) налічвала 23 сельскія таварыствы, 27 населеных пунктаў, 931 дв., 6589 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты на тэрыторыі воласці: в. Літвінавічы (63 дв., 406 жых.), с. Любіж (65 дв., 436 жых., царква), в. Ордаць (95 дв., 604 жых.), в. Чамаданы (91 дв., 569 жых.), с. Шастакі (33 дв., 226 жых., царква). На тэрыторыі воласці таксама знаходзіліся паштова-тэлеграфнае аддзяленне ў Засценках; цэрквы ў вёсках Русакі, Акунёўка, Вялікія Сліжы; вучылішча МНА і ЦПШ у вёсках Гарадзішча, Чамаданы, Сліжы, Карасі, Любіж, Аўсянка, Цімохаўка, Ордаць; прыёмны пакой у в. Гарадзішча; казённыя вінныя лаўкі ў вёсках Гарадзішча, Варкава, Ордаць; млыны ў вёсках Чамаданы, Навасёлкі, Сарціслаў, Ходараўка, Аўсянка, Душкаўка, Шастакі, Ордаць, Благаўка; лесапільны завод у в. Аўсянка. Жыхары воласці займаліся наступнымі промысламі (на 1880 г.): вытворчасцю драўляных вырабаў і посуду ў в. Рудня — 50 чал.; бандарным у с. Любіж (75 дв., 314 жых.) — 126 чал., вёсках Аўсянка (35 дв., 160 жых.) — 52 чал., Крыўцы — 28 чал., Гулідаўка (23 дв., 123 жых.) — 48 чал., Ходараўка (21 дв., 116 жых.) — 64 чал.

Горацкая воласць (цэнтр у Зарэчанскай Сотні г. Горкі) налічвала 11 сельскіх таварыстваў, 23 населеныя пункты, 643 дв., 4249 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты на тэрыторыі воласці: Горная і Казіміраўская Сотні (Зарэчанская Сотня) — часткі г. Горкі — 300 дв., 1910 жых., с. Шышава — 36 дв., 257 жых. На тэрыторыі воласці знаходзіліся Горацкая паштова-тэлеграфная кантора; праваслаўныя цэрквы, а таксама вучылішчы МНА і ЦПШ у Казіміраўскай Сотні, Горнай Сотні г. Горкі, с. Шышава; млыны ў Зарэчанскай Сотні г. Горкі, вёсках Шыманоўка, Задарожжа, Ваўкоўшчына, Зайцава, Шалаханаўка. Жыхары воласці займаліся наступнымі промысламі (на 1880 г.): кушнерскім у г. Горкі (150 дв., 807 жых.) — 2 чал.; кравецкім у Казіміраўскай Сотні г. Горкі (150 дв., 807 жых.) — 6 чал.; вытворчасцю драўляных вырабаў і посуду ў с. Шышава (25 дв., 50 жых.) — 20 чал.; калёсным у вёсках Чашнікі (89 дв., 140 жых.) — 12 чал., Шалаханаўка (16 дв., 58 жых.) — 6 чал.; калёсным у вёсках Чашнікі — 12 чал., Шалаханаўка — 6 чал.

Маслакоўская воласць (цэнтр с. Маслакі) налічвала 21 сельскае таварыства, 32 населеныя пункты, 929 дв., 6259 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты на тэрыторыі воласці: сёлы Маслакі (99 дв., 558 жых., меліся валасное праўленне, царква, ЦПШ, прыёмны пакой, казённая вінная лаўка, млын, лесапільны завод. У 12 в. ад сяла знаходзілася паштовая станцыя Засценкі), Анікавічы (41 дв., 250 жых., царква, вучылішча МНА, вадзяны млын), Казловічы (92 дв., 589 жых., царква, багадзельня, школа, казённая вінная лаўка), Стара-Сялец (32 дв., 196 жых., царква, вадзяны млын, школа), Якаўлевічы (46 дв., 286 жых., царква, школа, млын). На тэрыторыі воласці таксама размяшчаліся паштова-тэлеграфны аддзел на ст. Засценкі, яўрэйскі малітоўны дом у аколіцы Напраснаўка, вучылішчы МНА і ЦПШ у вёсках Ермалоўка, Лявонаўка, Сідаравічы, Хамінічы, Турлаеўка; млыны ў маёнтку Сяльцы, в. Сцяпкова. Жыхары воласці займаліся

* Далей дв.

наступнымі промысламі (на 1880 г.): абутковым у с. Маслакі — 2 чал.; вытворчасцю драўляных вырабаў і посуду ў вёсках Лявонаўка (40 дв., 219 жых.) — 65 чал., Турлаеўка (52 дв., 258 жых.) — 8 чал., Ермалоўка (33 дв., 210 жых.) — 28 чал., с. Маслакі — 10 чал.; вытворчасцю вырабаў з лыка і кары ў с. Маслакі — 290 чал., вёсках Хамінічы (56 дв., 282 жых.) — 140 чал., Ермалоўка — 100 чал., Турлаеўка — 135 чал., Чорнае (33 дв., 207 жых.) — 90 чал., Люціна (28 дв., 60 жых.) — 88 чал., Ліца (30 дв., 142 жых.) — 67 чал., Шапялёўка (38 дв., 209 жых.) — 106 чал., Міхайлавічы (7 дв., 19 жых.) — 15 чал., Пална (15 дв., 71 жых.) — 37 чал., Тушавая (18 дв., 68 жых.) — 39 чал.; калёсным промыслам у с. Маслакі — 22 чал., вёсках Шапялёўка — 38 чал., Міхайлавічы — 3 чал.; сталярным промыслам у аколіцы Напраснаўка (30 дв., 125 жых.) — 2 чал., в. Шапялёўка — 4 чал.; бандарным промыслам у с. Маслакі — 35 чал., вёсках Хамінічы — 70 чал., Сідаравічы (43 дв., 235 жых.) — 17 чал.; кавальскім промыслам у с. Маслакі — 3 чал., в. Міхайлавічы — 3 чал.

Раманаўская воласць (раней Шаўнеўская, цэнтр мяст. Раманава) налічвала 17 сельскіх таварыстваў, 32 населеныя пункты, 788 дв., 5906 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты воласці (акрамя мястэчка): в. Шаўнева (42 дв., 269 жых., млын), с. Гарадзец (40 дв., 232 жых., царква, багадзельня, школа, млын). На тэрыторыі воласці таксама знаходзіліся паштова-тэлеграфнае аддзяленне, яўрэйскі малітоўны дом, царква ў мяст. Раманава, вучылішчы МНА і ЦПШ у мяст. Раманава, вёсках Кацярынгоф, Сакалоўка, Каменка, прыёмны пакой і казённая вінная лаўка ў мяст. Раманава, млыны ў мяст. Раманава, вёсках Стараселле, Андзекалава, Асталопава, Блажкі, Буда, Валынцава, Гушчына, Кацярынгоф, Каменка, Канюхі, Лукі, Навасёлкі, Акушкі, Аршані, Першына, Палішына, Саракапуды, Турышчава, Ходараўка, Клімацічы, вінакурныя заводы ў маёнтках Раманава і Стафанова. Жыхары воласці займаліся наступнымі промысламі (на 1880 г.): кушнерскім у вёсках Акушкі (30 дв., 179 жых.) — 4 чал., Андзекалава (54 дв., 394 жых.) — 2 чал.; кравецкім у вёсках Шаўнева — 4 чал., Андзекалава — 6 чал.

Саўская воласць (цэнтр с. Сава) налічвала 24 сельскія таварыствы, 33 населеныя пункты, 732 дв., 4924 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты ў воласці: сёлы Сава (43 дв., 280 жых., меліся валасное праўленне, царква, багадзельня, школа, вадзяны млын, казённая вінная лаўка), Шарыпы (32 дв., 200 жых., царква, багадзельня, школа). На тэрыторыі воласці таксама размяшчаліся вучылішчы МНА і ЦПШ у вёсках Масалыкі, Красуліна, Паташы, Філіпава, Зубры, Мышкаўка, казённая вінная лаўка ў в. Рудкаўшчына, млыны ў вёсках Сенькава, Зубры, Казлы, Мышкаўка, Радзівонаўка, Маралёўка, Юркава, Цяплухі, Лугіны, Філіпава, Масалыкі, Рэкта, Ульяшына. Сяляне дзвюх вёсак займаліся кравецкім промыслам (на 1880 г.): Мацюты (22 дв., 175 жых.) — 2 чал., Шарыпы (56 дв., 396 жых.) — 4 чал.

У склад тэрыторыі сучаснага Горацкага раёна ўваходзілі часткі Гарадзецкай і Горскай валасцей Чавускага павета Магілёўскай губерні.

Гарадзецкая воласць (цэнтр с. Гарадзецк) налічвала 16 сельскіх таварыстваў, 29 населеных пунктаў, 966 дв., 5713 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты воласці: сёлы Гарадзецк (41 дв., 202 жых., меліся валасное праўленне, царква, багадзельня, школа, прыёмны пакой, казённая вінная лаўка), Клядневічы (91 дв., 521 жых., царква, багадзельня, вадзяны млын, школа, казённая вінная лаўка). На тэрыторыі воласці таксама знаходзіліся: царква ў с. Добры Двор, вучылішчы ў вёсках Новае Прыбужжа, Старакожаўка, Старое Прыбужжа, Асінаўка, Рэкатка, Панкратаўка, Еськаўка, Стан, с. Добры Двор, казённая вінная лаўка ў в. Зубараўка, млыны ў вёсках Тушкава, Старакожаўка, Нікольск, Саф'янполле, Рэкатка, Панкратаўка, Стан, Галышына, Асінаўка, выселках Добры Двор, калоніі Анінгоф. Жыхары воласці займаліся наступнымі промысламі (на 1880 г.): кушнерскім у вёсках Старакожаўка (72 дв., 440 жых.) — 4 чал., Саф'янполле (25 дв., 125 жых.) — 4 чал., Пералогі (29 дв., 150 жых.) — 2 чал.; кравецкім у вёсках Старакожаўка — 8 чал., Старое Прыбужжа (69 дв., 382 жых.) — 5 чал., Галышына (31 дв., 184 жых.) — 6 чал., Асінаўка (12 дв., 88 жых.) — 2 чал., абутковым у вёсках Новае Прыбужжа (70 дв., 448 жых.) — 2 чал., Нікольск (52 дв., 318 жых.) — 2 чал.; вытворчасцю драўляных вырабаў і посуду ў вёсках Новае Прыбужжа — 16 чал., Старое Прыбужжа — 19 чал., Машкова (24 дв., 137 жых.) — 8 чал., Рэкатка (49 дв., 255 жых.) — 12 чал., Сахараўка (27 дв., 169

жых.) — 6 чал., Панкратаўка (32 дв., 216 жых.) — 6 чал., с. Гарадзецк — 10 чал.; вытворчасцю вырабаў з лыка і кары ў вёсках Сахараўка — 4 чал., Рэкатка — 5 чал., Машкова — 3 чал.; калёсным промыслам у вёсках Машкова — 3 чал., Панкратаўка — 6 чал., Балбечына (32 дв., 236 жых.) — 3 чал., Старакожаўка — 5 чал.; бандарным промыслам у вёсках Машкова — 3 чал., Панкратаўка — 5 чал.; такарным промыслам у вёсках Машкова — 5 чал., Рэкатка — 3 чал., Сахараўка — 2 чал.; кавальскім промыслам у вёсках Старакожаўка — 3 чал., Крукаўшчына (36 дв., 286 жых.) — 3 чал.; рамізніцкім промыслам у с. Гарадзецк — 28 чал., вёсках Міхееўка — 11 чал., Новае Прыбужжа — 27 чал., Старое Прыбужжа — 60 чал., Пералогі (29 дв., 150 жых.) — 10 чал., Рэкатка — 37 чал., Сахараўка — 23 чал., Балбечына — 34 чал., Панкратаўка — 40 чал., Стан (49 дв., 362 жых.) — 27 чал., Тушкава (41 дв., 218 жых.) — 35 чал., Галышына — 14 чал., Ермакі (17 дв., 124 жых.) — 10 чал., Равячына (18 дв., 111 жых.) — 20 чал., Язычкава (18 дв., 91 жых.) — 8 чал., Асінаўка (12 дв., 88 жых.) — 10 чал., Крукаўшчына (36 дв., 286 жых.) — 43 чал., Ярыгі (39 дв., 230 жых.) — 46 чал., Старакожаўка — 86 чал., Нікольск (52 дв., 318 жых.) — 18 чал., Еськаўка (31 дв., 219 жых.) — 14 чал., с. Клядневічы — 50 чал., калоніі Анінгоф (7 дв., 24 жых.) — 9 чал.

Горская воласць (цэнтр мяст. Горы) налічвала 18 сельскіх таварыстваў, 26 населеных пунктаў, 907 дв., 6155 жых. (на 1885 г.). Найбольш значныя населеныя пункты воласці, акрамя мяст. Горы, с. Кацялёва (20 дв., 102 жых., 2 царквы, багадзельня, школа, млын). На тэрыторыі воласці таксама знаходзіліся царква і малітоўны дом у мяст. Горы, вучылішчы МНА і ЦПШ у мяст. Горы, вёсках Буда, Каралёўка, Лебедзева, Мядзведзева, Нівішчы, Паршына, прыёмны пакой і казённая вінная лаўка ў мяст. Горы, млыны ў вёсках Азаравічы, Буда, Каралёўка, Кварцяны, Кузавіна, Лебедзева, Мядзведзева, Мікуліна, Марозава, Нівішчы, Целяшоўка, Паляшчыцы, Паршына, мяст. Горы. Жыхары воласці займаліся наступнымі промысламі (на 1880 г.): кушнерскім у в. Кварцяны (37 дв., 209 жых.) — 6 чал.; кравецкім у в. Тосна (20 дв., 140 жых.) — 4 чал., мяст. Горы (199 дв., 1004 жых.) — 10 чал.; абутковым у мяст. Горы — 8 чал.; кавальскім у мяст. Горы — 10 чал., вёсках Мядзведзева (67 дв., 428 жых.) — 3 чал., Мікуліна (28 дв., 180 жых.) — 3 чал.

У 1881 г. на тэрыторыі Горацкага павета працавалі наступныя фабрыкі і заводы: *гарбарныя заводы* Радчанкі Максіма, селяніна, мяст. Дуброўна, засн. у 1860 г.; Кароткіна Дзяніса, селяніна, мяст. Дуброўна, засн. у 1860 г.; Эйдзінава Залмана, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1845 г.; Эйдзінава Залмана, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1871 г.; Эйдзінава Нота, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1855 г.; Засценкіна Гершана, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1870 г.; *сукнавальні* Гельтцля Уладзіміра, двараніна, с. Гарадзішча, засн. у 1865 г., Станкевіч Марыі, дваранкі, ф. Малыя Сліжы, засн. у 1855 г.; Ватацы Веры, жонкі ген.-лейт., ф. Анікавічы, засн. у 1858 г.; Цукаты Рыгора, графа, ф. Маслакі, засн. у 1830 г.; Пракаповіча Аляксандра, ф. Стары Сялец, засн. у 1843 г.; Ваейкава Мікалая, двараніна, ф. Ніжнія Пруды, засн. у 1860 г.; Любамірскага Яўгена, князя, в. Цілівічы, засн. у 1750 г., мяст. Росасна, засн. у 1881 г., мяст. Баева, засн. у 1831 г., с. Міхалінава, засн. у 1876 г., с. Кісялі, засн. у 1880 г.; Рэйна Аскара, генерала, ф. Бабінічы, засн. у 1850 г.; Таварыства сялян в. Казарынава, засн. у 1878 г.; Дандукова-Корсакава Аляксея, князя, мяст. Раманава, засн. у 1819 г.; *талесны завод* Гешаля Нохіма і Меера Сахерава, купцоў, мяст. Дуброўна, засн. у 1750 г.; *піваварня* Вязнера Мардуха, купца, г. Копысь, засн. у 1848 г.; *маслабойні* ў г. Горкі Вільнера Мардуха, мешчаніна, засн. у 1861 г.; Муравіна Лейвіка, мешчаніна, засн. у 1872 г., Любізера Велька, мешчаніна, засн. у 1876 г.; Пеўзнера Іцкі, мешчаніна, засн. у 1873 г.; Чарняка Абрама, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1880 г.; *крупадзёрні* ў г. Горкі Гаўрылава Піліпа, мешчаніна, засн. у 1873 г.; Лейкіна Яўзера, мещчаніна, засн. у 1878 г.; Гурэвіча Сымона, мешчаніна, засн. у 1877 г.; Амнуэля Сора, мешчаніна, засн. у 1874 г.; Ватацы Веры, ф. Анікавічы, засн. у 1858 г.; Чачковай Веры, дваранкі, в. Лешча, засн. у 1865 г.; Шнеерсона Мойшы, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1870 г.; Слуцкага Моські, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1871 г.; Майзеля Рохлі, мешчаніна, мяст. Ляды, засн. у 1871 г.; *крупчатныя заводы* Магілёўскага Кафедральнага Іосіфаўскага Сабора, в. Церахавы Пруды, засн. у 1864 г.; Казлоўскага Сільвестра, селяніна, Мацееўшчына, засн. у 1872 г.; *драждавы завод* Чачковай Веры, дваранкі, ф. Ляўкі, засн. у 1871 г.; *крухмальны завод* Чачковай Веры, дваранкі, ф. Смятанка, засн. у

1871 г.; *цагельны завод* Брэмзена Мікалая, барона, ф. Спасок, засн. у 1876 г.; *кафельныя заводы* Чачковай Веры, дваранкі, ф. Смятанка, засн. у 1850 г.; Песельніка Іцкі, купца, г. Копысь, засн. у 1874 г.; Гінзбурга Янкеля, купца, г. Копысь, засн. у 1876 г.; Гурэвіча Мойшы, мешчаніна, г. Копысь, засн. у 1876 г.; *чыгуна-ліцейны завод* пры Горы-Горацкім земляробчым вучылішчы Ведамства Дзяржаўных маёмасцей, засн. у 1859 г.; *вінакурні* (за 1880—81 гг.) Ліўшыца Лейбы і інш., мяшчан, г. Копысь, засн. у 1872 г.; Любамірскага Яўгена, князя, ф. Станіслававa, засн. у 1750 г.; Любамірскага Яўгена, князя, ф. Зарубы, засн. у 1750 г.; Дандукова-Корсакава, князя, ф. Раманава, засн. у 1821 г.; Цэкерта Дзмітрыя, двараніна, ф. Усвяты, засн. у 1836 г.; Піваварава Захара, мешчаніна, ф. Каз'яны, засн. у 1846 г.

Усяго фабрык і заводаў у Горацкім павеце — 43, у г. Горкі — 11.

Волости и важнейшие селения Европейской России. Спб, 1886.

Список населенных мест Могилевской губернии. Могилев, 1910.

Опыт описания Могилевской губернии/Под ред. А. С. Дембовецкого. Кн. 1—3. Могилев, 1882—1884.

В. Князева.

З гісторыі вёсак

АЎСЯНКА, вёска, цэнтр Аўсянкаўскага сельсавета (з чэрвеня 1992 г.) і калгаса «Аўсянка». Вядома з XVII ст. У 1695 г.— вёска, 12 дв., Кішчыцкага войтаўства Шклоўскага графства, шляхецкая ўласнасць. З 1772 г.— у складзе Расійскай імперыі, Капыскі, з 1861 г. Горацкі павет Магілёўскай губерні. З 1878 г. маёнтак Аўсянка ва ўладанні З. Дзянісава, 194 дзес. зямлі. У 1880 г.— 160 жых., частка вяскоўцаў займалася бандарным промыслам, вырабам розных бытавых рэчаў з лыка і кары. У 1897 г.— 285 жых., Гарадзішчанская вол. У 1909 г.— 374 жых., тут знаходзіліся млын, магазін, школа, лесапільны завод. З 26.04.1919 г.— у Горацкім павеце Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г. у Любіжскім сельсавеце Горацкага раёна Аршанскай акругі БССР (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г.— 76 дв., 410 жых. У 1934 г. арганізаваны калгас «XVII партз'езд». У ліпені 1941 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. З кастрычніка 1941 г. да лістапада 1942 г. у вёсцы дзейнічала падпольная група (кіраўнік В. К. Асюцін). У сакавіку і верасні 1943 г. гітлераўцы спалілі вёску (82 дв.), загубілі 7 жых. Вызвалена 26.06.1944 г. На ўскраіне вёскі ў 1973 г. на ўшанаванне памяці загінуўшых у вайне 264 землякоў з вёсак сельсавета (43 з іх жыхары в. Аўсянка), пастаўлена стэла. Пасля вайны вёска і калгас адноўлены. Цяпер вёска — цэнтр калгаса «Аўсянка» (да лютага 1992 г. калгас «XVII партз'езд»). З чэрвеня 1992 г.— цэнтр сельсавета. Тут размешчаны ферма буйной рагатай жывёлы, свінагадоўчы комплекс, пры якім ёсць Дом жывёлавода, машынны двор з Домам механізатара, піларама, асфальтавы завод, а таксама цэхі: камбікормавы, па перапрацоўцы шкур і пашыву мехавых вырабаў. Ёсць гандлёвы цэнтр, Дом быту, аптэка, бальніца, паліклініка, спартыўны комплекс с басейнам, аддзяленне ашчаднага банка, аўтаматычная тэлефонная станцыя, бібліятэка, музычная і сярэдняя школы, дзіцячы сад, клуб, гасцініца. У вёсцы жыве Герой Сацыялістычнай працы, былы старшыня калгаса І. І. Мельнік (нарадзіўся 21.01.1927 г.).

БУДА, вёска, цэнтр Будскага сельсавета і калгаса імя С. Дз. Пагодзіна. У 1785 г.— вёска маёнтка Горы, 27 дв., 180 жых., Чавускі павет Магілёўскай губерні, уладанне графіні Н. Л. Салагубавай. У 1897 г.— 48 дв., 368 жых., Горская воласць Чавускага павета. У 1909 г.— 56 дв., 367 жых., млын. З 8.04.1918 г. вёска ў Горацкім павеце Магілёўскай, з 26.04.1919 г. Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г. у Кацялёўскім сельсавеце Горацкага раёна Аршанскай акругі (да 26.07.1930 г.), з 6.07.1954 г.— цэнтр сельсавета, з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1931 г. у вёсцы арганізаваны калгас «Спартак». У 1940 г.— 64 дв., 417 жых. У ліпені 1941 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У кастрычніку 1943 г. карнікі спалілі 63 дв., загубілі 3 жых. Вызвалена 26.06.1944 г. Пасля вайны адбудавана, адноўлены калгас. 34 вяскоўцы загінулі на франтах вайны. З 21.04.1954 г.— цэнтр узбуйненага калгаса імя А. А. Жда-

нава (цяпер імя С. Дз. Пагодзіна). У вёсцы размешчаны 4 жывёлагадоўчыя фермы, машынны двор, магазін, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, бібліятэка, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, пачатковая школа, дзіцячы сад, клуб, лазня.

ГОРЫ, вёска, цэнтр сельсавета (з 20.08.1924 г.) і калгаса імя Свярдлова. Вядома з XV ст., маёнтак асобнай галіны кн. Друцкіх-Горскіх, у складзе Аршанскага павета Вялікага княства Літоўскага. У 1501 г. у час вайны паміж Княствам і Маскоўскай дзяржавай Горы наведаў літоўскі ваявода Станіслаў Белы з часткай войска. У 1508 г. адпаведна Грамаце кн. М. І. Мсціслаўскага Горы прыпісаны да існаваўшага непадалёк Нікольскага манастыра. У канцы XVI ст. мястэчка часткова ва ўладанні Сапегаў. У 1619 г. Горы атрымалі магдэбургскае права. У 1654 г. — занята і разрабавана рускімі войскамі пад камандаваннем А. Н. Трубяцкога. У 1660 г. уладальнік мястэчка кн. Палубенскі (атрымаў мястэчка і маёнтак з пасагам жонкі з Друцкіх-Горскіх) выдаў дазвол на будаўніцтва тут праваслаўнай царквы. Потым зноў ва ўладанні Сапегаў. Нядоўгі час уладальнікам мястэчка быў кн. Меншыкаў. З 1772 г. — у складзе Расіі. У 1785 г. — мястэчка Чавускага павета, 146 дв., 930 жых., уладанне кн. Салагубаў; тут размяшчаліся замак (гаспадарскі дом, які складаўся з 3-х вялікіх драўляных дамоў), млын, кузня, царква. У 1811 г. пачала працаваць палатняная фабрыка, якая ў канцы 20-х — пачатку 30-х гадоў XIX ст. была самай вялікай прыгоннай фабрыкай на Беларусі. Яна прыносіла памешчыку, а з 1829 г. казне вялікія даходы (10—15 тыс. руб. у год). У 1828 г. фабрыка размяшчалася ў 4 флігелях, налічвала 85 станкоў, працавалі 137 прыгонных сялян. Тут перапрацоўвалася пража, што рыхтавалася па хатах сялянкамі з ільну і пянькі, і выраблялася фламскае, равендучнае, паўпаруснае палатно. Аплата працы на фабрыцы была нізкай, прычым жанчыны атрымлівалі ў 2 разы менш. Толькі ў 1837 г. Магілёўская казённая палата дазволіла ўпраўляючаму маёнткам павялічыць аплату. У 1844 г. фабрыка зачынена.

У 1812 г. мястэчка і маёнтак разрабаваны напалеонаўскімі войскамі. Страты толькі па Горскаму замку склалі 80 000 руб. Была вывезена мэбля, карціны, бібліятэка (2 тыс. кніг), музычныя інструменты. У 1829 г. мястэчка і маёнтак за даўгі ўладальніка аддадзены ў падпарадкаванне Магілёўскай казённай палаты. У 1860 г. Горы налічвалі 140 дамоў, 1199 жых., тут знаходзіліся царква, яўрэйская малітоўная школа, сукнавальнае прадпрыемства (заснавана ў 1871 г.), школа (адчынена ў 1846 г.). У 1861 г. пачало працаваць народнае вучылішча. У 1880 г. — 1332 жых., у 1885 г. — мястэчка, цэнтр воласці Чавускага павета, 130 дв., 789 жых., валасное праўленне, 2 царквы, яўрэйскі малітоўны дом, школа, вадзяны млын, 11 лавак. У 1909 г. — 285 дв., 1615 жых., меліся народнае вучылішча, дзе ў 1907/08 навучальным годзе вучыліся 40 вучняў, прыёмны пакой, паштова-тэлеграфны аддзел, пажарная дружына (з 1902 г.), паштовая станцыя на шляху Горкі — Шамава, млын, казённая вінная лаўка. З 26.04.1919 г. мястэчка ў Гомельскай губерні, з 4.05.1922 г. у Горацкім павеце, з 27.07.1922 г. у Смаленскай губерні РСФСР, з 3.03.1924 г. у складзе БССР, з 20.08.1924 г. — цэнтр сельсавета Горацкага раёна Аршанскай акругі (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1930 г. арганізаваны калгас «Чырвоны Сцяг». У вёсцы дзейнічалі 2 млыны: вадзяны, з 1917 г., і нафтавы, з 1932 г. З 1930 г. працавала кавальская майстэрня арцелі «Перамога». Працаваў маслазавод, з 1933 г. — ільнозавод. У 1940 г. — 200 дв., сярэдняя школа, бальніца, аптэка, 2 магазіны, нарыхтоўчы і харчовы ларкі, Горская МТС (з 2-й паловы 1930-х гадоў). З ліпеня 1941 г. па 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У верасні 1943 г. карнікі спалілі 180 дв., знішчылі 93 вяскоўцаў. 474 жыхары 10 вёсак Горскага сельсавета (тэрыторыя калгаса імя Свярдлова) загінулі ў баях з гітлераўцамі. На ўшанаванне памяці зямлякоў у 1967 г. у цэнтры вёскі ўстаноўлены помнік. 538 воінаў Савецкай Арміі загінулі ў баях за вызваленне вёскі ў 1943 г. і ў баях 1943—44 гг. на тэрыторыі раёна. Пахаваны ў цэнтры вёскі. З 1944 г. адноўлены калгас, Горская МТС (працавала да 1958 г.), з 1950 г. Горы — цэнтр узбуйненага калгаса «Чырвоны Сцяг», з 1954 г. — калгаса імя Н. С. Хрушчова; з 1957 г. калгас названы імем Свярдлова; з 1960 г. Горы — цэнтр сучаснага калгаса, СГА «Гарское». У вёсцы размешчаны выканком сельсавета, праўленне СГА «Гарское», клуб, бібліятэка, бальніца, аптэка, сярэдняя школа, дзіцячы сад, аддзяленні сувязі і ашчаднага банка, сталовая,

магазін, жывёлагадоўчая ферма, млын, гаспадарчы двор.

Вёска — радзіма першага старшыні Анадырскага рэўкома (Чукотка) М. С. Мандрыкава (1888 г.— 2.02.1920 г.). Помнік на радзіме ўстаноўлены ў 1984 г.

ДОБРАЯ, вёска, цэнтр Добраўскага сельсавета (з 18.02.1972 г.) і калгаса «Праўда». У 1785 г.— вёска, 36 дв., 249 жых., у складзе Горы-Горацкага маёнтка Чавускага павета Магілёўскай губерні, уладанне графіні Н. Л. Салагубавай. У 1897 г.— 44 дв., 312 жых., Гарадзецкая воласць Чавускага павета, школа граматы. У 1909 г.— 54 дв., 395 жых., працавала школа граматы. З 26.04.1919 г. у Гарадзецкай воласці Чавускага павета Гомельскай губерні, з 4.05.1922 г. у Горацкім павеце, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 18.02.1923 г. у Горацкай воласці, з 20.08.1924 г. у Панкратаўскім сельсавеце Горацкага раёна Аршанскай акругі БССР (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г.— вёска, 54 дв., 281 жых. і хутары, 13 дв., 82 жых. У 1931 г. арганізаваны калгас «Пэўны шлях». У ліпені 1941 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. З кастрычніка 1941 г. да лістапада 1942 г. у вёсцы дзейнічала падпольная група пад кіраўніцтвам Д. Ф. Вайстровай. Вызвалена 26.06.1944 г. 263 жых. з вёсак Добраўскага сельсавета загінулі ў вайне. На ўшанаванне іх памяці ў 1978 г. каля будынка Дома культуры пастаўлена стэла. З 1960 г.— цэнтр калгаса «Праўда». Тут размешчаны майстэрні па рамонту сельскагаспадарчай тэхнікі і сталярна-плотніцкая, лесанарыхтоўчае прадпрыемства, жывёлагадоўчая ферма, магазін, Дом культуры, дзіцячы сад-яслі, аддзяленне сувязі, сталовая, фельчарска-акушэрскі пункт, аўтаматычная тэлефонная станцыя, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, бібліятэка.

Вёска — радзіма аднаго з кіраўнікоў партызанскага руху ў Магілёўскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, камісара партызанскай брыгады 61-й Дз. Ф. Вайстрова.

ЗУБРЫ, вёска ў Саўскім сельсавеце, чыгуначная станцыя на лініі Орша — Крычаў. У 1785 г.— вёска, 27 дв., 179 жых., уладанне графа І. А. Салагуба, Копыскі павет Магілёўскай губерні. У 1897 г.— 41 дв., 227 жых., у Саўскай вол. Горацкага павета. У 1910 г.— 48 дв., 356 жых., працаваў млын, дзейнічала школа граматы (з 1905 г.), у якой ў 1907 г. вучыліся 32 хлопчыка і 6 дзяўчынак. З мая 1917 г. на працягу 5 месяцаў працаваў лесапільны завод, які належаў Маканоўскаму і Лейтману. З 27.04. 1919 г.— вёска Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 18.02. 1923 г. у Горацкай вол., з 20.08.1924 г. у Рудкаўшчынскім сельсавеце Аршанскага раёна і акругі (да 26.07.1930 г.), з 5.04. 1935 г. Горацкага раёна, з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці, з 26.06.1954 г. у Саўскім сельсавеце. У 1926 г.— 59 дв., 308 жых.; завод і млын, 15 дв., 43 жых.; хутары: 21 дв., 122 жых. і 9 дв., 30 жых. У 1934 г. вяскоўцы аб'ядналіся ў калгас «XX МЮД». З ліпеня 1941 г. да 26.06. 1944 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У 1944—58 гг. на тэрыторыі вёскі размяшчалася Зубраўская МТС. З 1954 г. у складзе калгаса імя І. В. Мічурына. Тут размешчаны чыгуначны вакзал, пачатковая школа, аддзяленне сувязі, дзве крамы, фельчарска-акушэрскі пункт, лясніцтва, жывёлагадоўчая ферма.

Вёска — радзіма генерал-лейтэнанта авіяцыі Н. Э. Глушанкова (14.03.1902— 20.12.1959 гг.).

КОПЦЕЎКА — вёска, цэнтр сельсавета (з 19.01.1960 г.) і саўгаса «Копцеўскі». У 1765 г.— сяло Копцеўскага староства Мсціслаўскай правінцыі, уладанне Лапацінскага. З 1772 г.— у складзе Расійскай імперыі. У 1785 г.— сяло, цэнтр маёнтка Мсціслаўскага павета, 15 дв., 91 жых., уладанне Ушаковай. Тут знаходзіліся царква (раней была уніяцкая), гаспадарскі дом, млын. З 1814 г. працавала сукнавальня. У 1860 г.— уладанне Цеханавецкіх, 2045 дзес. зямлі, 2 млыны, сукнавальня. У 1885 г.— сяло, 8 дв., 30 жых., Шамаўская воласць Мсціслаўскага павета. У 1909 г. сяло, 8 дв., 71 жых. і фальварак, 27 жых., уладальнік Цеханавецкі, працавалі млын, лесапільня, сукнавальня. З 1913 г. да 1915 г. працаваў вінакурны завод. У 1925 г. саўгас «Копцеўка» арганізаваны на базе маёнтка, меў 197,25 дзес. зямлі, дзейнічалі вадзяны млын, піваварня, з 1925 г.— вінакурны завод. З 26.04.1919 г. у Смаленскай губерні РСФСР, з 3.03.1924 г. у складзе БССР, з 20.06. 1924 г. у Калінінскім павеце, з 20.08. 1924 г. у Чурылаўскім сельсавеце Дрыбінскага раёна Аршанскай акругі (да 26.07. 1930 г.), з 8.07.1931 г. Горацкага раёна, з 12.02.1935 г. Дрыбінскага раёна, з 20.02. 1938 г. Магілёўскай вобласці, з 1959 г. у Горацкім раёне. У 1926 г.— сяло, 16 дв., 66 жых. і вёска, 14 дв., 30 жых. У 1931 г.

арганізаваны калгас «1-е Мая», у тым жа годзе арганізаваны яшчэ адзін калгас — «Пралетарый». З ліпеня 1941 г. да кастрычніка 1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У брацкай магіле, каля будынка выканкома сельсавета, пахаваны 24 воіны, якія загінулі ў баях з гітлераўцамі пры вызваленні вёскі. 531 жыхар з вёсак сельсавета не вярнуліся з палёў вайны, у т. л. 54 жыхары в. Копцеўка. На ўшанаванне іх памяці ў 1968 г. каля будынка канторы саўгаса пастаўлены абеліск. У вёсцы размешчаны машынны двор з рамонтнай майстэрняй, спіртзавод, млын, піларама, комплекс па адкорму буйной рагатай жывёлы, гандлёвы цэнтр, сярэдняя школа, сталовая, бібліятэка, бальніца, амбулаторыя, аптэка, клуб, аддзяленні сувязі і ашчаднага банка, аўтаматычная тэлефонная станцыя, дзіцячы сад.

ЛЕНІНА (да 10.1918 г. Раманава), вёска, цэнтр сельсавета і племзавода «Леніна». Вядома з XVI ст., упамінаецца ў Дагаварной грамаце 1523 г. аб перамір'і паміж Маскоўскай дзяржавай і Вялікім княствам Літоўскім, падпісанай Васілём III і каралём Сігізмундам, Аршанскі павет Віцебскага ваяводства. У 1529 г. Раманава купіў князь Астрожскі, пазней аддаў яго ў пасаг дачцы Кацярыне. У 1647 г. — мястэчка, 56 дв., гаспадарскі двор, фальварак, вінакурня, млын, сукнавальня, карчма, царква. У час Паўночнай вайны ў верасні 1708 г. тут размяшчаліся атрады рускіх войск. У 1741 г. маёнтак Раманава, уладанне Радзівілаў, 407 дв., у 1777 г. — 395 дв. З 1772 г. — у складзе Расійскай імперыі, мястэчка Аршанскай правінцыі, потым Аршанскага павета Беларускай, з 1802 г. Магілёўскай губерні. У чэрвені 1773 г. пасля адмовы ўладальніка Карла Радзівіла прысягнуць на вернасць імператрыцы Кацярыне II мястэчка з 34 вёскамі ўзята ў казённае кіраванне, а ў 1774 г. пажалавана імператрыцай ва ўладанне князям Дандуковым-Корсакавым. У 1785 г. — памешчыцкае ўладанне, 38 дв., 219 жых. У 1797 г. працавала цаглянае прадпрыемства, а ў 1809—16 гг. — суконна-талесная мануфактура, на якой у 1809 г. працавалі 86 прыгонных сялян і вольнанаёмны майстар. У 1821 г. заснавана вінакурня (працавала да 1914 г.), з 1895 г. дзейнічала паравая машына, у 1880 г. — 11 рабочых. У 1812 г. мястэчка і маёнтак захоплены арміяй Напалеона і разрабаваны. 8.11.1812 г. тут размяшчалася галоўная кватэра М. І. Кутузава. У 1860 г. — 492 жых. У 1880 г. — цэнтр вол., 728 жых., меліся вадзяны млын, бальніца, паштовая станцыя (мела 5 коней), мураваная царква, яўрэйская малітоўная школа, вінакурня і сукнавальня (заснавана ў 1819 г.). У 1862 г. у склад маёнтка Раманава, уладанне кн. Дандуковых-Корсакавых, уваходзілі мяст. Раманава, вёскі Собалева, Стараселле, Логавіны, Майсеева, працавалі вінакурня, два млыны, карчма. У 1895 г. у маёнтку заснаваны вінакурна-рэкціфікацыйны завод. У 1897 г. у мястэчку 958 жых., гарбарны і клеяварны заводы, 7 кузняў, царкоўнапрыходская школа (дзяржаўная) і народнае вучылішча (прыватнае), фельчарскі пункт, паштовае аддзяленне, 21 лаўка, піцейны дом, царква, 2 малітоўныя дамы, 4 разы на год праводзіліся кірмашы, па нядзелях — таржкі. У 1902 г. у народным вучылішчы (Сяргееўскае прыватнае народнае вучылішча) вучыліся 53 хлопчыкі і 4 дзяўчынкі, у 1905/06 навучальным годзе — 50 хлопчыкаў і 30 дзяўчынак, працаваў адзін настаўнік. З 1898 г. дзейнічала пажарная дружына (38 членаў), было 2 пажарныя машыны і трубы, 4 бочкі, 2 лесвіцы. У 1909 г. у мястэчку — 754 жых., у маёнтку — 110. У кастрычніку 1917 г. быў створаны Раманаўскі валасны Савет рабочых і сялянскіх дэпутатаў. Старшыня — С. А. Філіпаў. Была арганізавана партыйная ячэйка, якая ў жніўні 1918 г. аб'ядноўвала 12 членаў РКП(б). З 26.04.1919 г. — вёска ў Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г. — цэнтр сельсавета Горацкага раёна Аршанскай акругі БССР (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1918 г. было вырашана на базе былога маёнтка арганізаваць саўгас, а таксама назваць яго і мястэчка імем Леніна. У 1926 г. у вёсцы 765 жых. У 1929 г. арганізаваны калгас «Новае жыццё», які ў 1932 г. аб'ядноўваў 75 гаспадарак. У 1937 г. арганізавана Ленінская МТС. У 1940 г. — 335 жых. У ліпені 1941 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У верасні і снежні 1943 г. поўнасцю спалена гітлераўцамі, загублена 186 жых. На франтах вайны загінулі 16 вяскоўцаў. Вызвалена 2.10.1943 г. 12—13.10.1943 г. у баі каля вёскі атрымалі баявое хрышчэнне воіны 1-й Польскай дывізіі імя Т. Касцюшкі (камандзір З. Берлінг). На ўшанаванне памяці гэтых падзей у вёсцы ў 1968 г. адкрыты Мемарыяльны комплекс. Пасля вызвалення вёска і калгас адноўлены. З 1951 г. Леніна — цэнтр узбуйненага калгаса імя

Кірава (3 вёскі), з 1954 г.— імя К. Я. Варашылава (6 вёсак), з 1957 г.— саўгаса «Леніна», цяпер племзавод.

У вёсцы размешчаны выканком сельсавета, дырэкцыя племзавода, аддзяленне сувязі, Дом быту, Дом культуры, гандлёвы цэнтр, рэстаран, гасцініца, амбулаторыя з пунктам хуткай дапамогі, сярэдняя і музычная школы, бібліятэка, Музей савецка-польскай баявой садружнасці. З 1975 г. працуе Горацкае педвучылішча, якое рыхтуе настаўнікаў пачатковых класаў. Сярод гаспадарчых пабудоў — свінагадоўчы комплекс, ферма буйной рагатай жывёлы, машынны двор.

У сувязі з 25-годдзем баёў пад Леніна 10.10.1968 г. Ленінскі с/с узнагароджаны ордэнам «Крыж Грунвальда» 2-й ступені.

ЛЮБІЖ — вёска ў Аўсянкаўскім сельсавеце, цэнтр сельсавета з 20.08.1924 г. да чэрвеня 1992 г. Вядома з XVI ст., сяло Аршанскага павета Вялікага княства Літоўскага. З 1772 г. у складзе Расійскай імперыі, Копыскі, Горацкі павет Магілёўскай губерні. У 1875 г.— 57 дв., 418 жых., уладанне С. Г. Зорыча, меліся царква, млын. У 1880 г.— 75 дв., 314 жых. Частка вяскоўцаў займаліся вырабам бытавых рэчаў з лыка і кары, бандарным промыслам. У 1885 г.— 65 дв., 436 жых., царква. У 1879 г. маёнтак Любіж ва ўладанні Былеўскіх, 2147 дзес. зямлі, вадзяны млын. У 1909 г.— 106 дв., 694 жых., млын, магазін, царква, царкоўнапрыходская школа. З 26.04.1919 г.— у Горацкім павеце Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г.— цэнтр сельсавета Горацкага раёна Аршанскай акругі БССР (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г.— 160 дв., 824 жых. У 1931 г. арганізаваны калгас «Адраджэнне», які ў 1932 г. аб'ядноўваў 28 гаспадарак. У вёсцы працавалі ветраны млын, магазін, кузня. З ліпеня 1941 г. да 26.06.1944 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У цэнтры вёскі, у дзвюх брацкіх магілах пахавана 11 савецкіх воінаў і 6 партызан. 35 вяскоўцаў загінулі на франтах вайны. Цяпер вёска ў складзе калгаса «Аўсянка». Тут размешчаны ферма буйной рагатай жывёлы, магазін, бібліятэка, клуб.

Вёска — радзіма Героя Савецкага Саюза М. Ф. Шындзікава.

МАСЛАКІ, вёска, цэнтр сельсавета і калгаса «Шлях Леніна». У сярэдзіне XVII ст. вёска, шляхецкае ўладанне, у Казловіцкім войтаўстве Шклоўскага графства. У 1785 г.— сяло, 65 дв., 586 жых., уладанне С. Г. Зорыча, Копыскі павет Магілёўскай губерні. У 1830 г.— у фальварку Маслакі, уладанне Г. Цукаты, заснавана сукнавальня, працаваў млын. У 1885 г.— сяло, цэнтр воласці Горацкага павета, 99 дв., 558 жых., знаходзіліся валасное праўленне, бальніца, царква, хлебны магазін, школа (з 1875 г.). Жыхары выраблялі абутак, драўляны посуд, вырабы з лыка і кары, займаліся бандарным, кавальскім і іншымі промысламі. У 1889/90 навучальным годзе ў Маслакоўскім аднакласным вучылішчы вучыліся 43 хлопчыкі, 2 дзяўчынкі, у 1905/06 навучальным годзе— 24 хлопчыкі і 29 дзяўчынак, у 1907/08 навучальным годзе — 76 хлопчыкаў, 28 дзяўчынак. У 1898 г. пачало дзейнічаць добраахвотнае пажарнае таварыства (50 членаў, 1 пажарная машына і труба). З 1905 г. працавала казённая вінная лаўка. У 1910 г.— 152 дв., 994 жых., цэнтр вол., дзе знаходзіліся паштовая станцыя, народнае вучылішча, бальніца, хлебны магазін, казённая вінная лаўка. У аднайменным маёнтку было 4 дв., 7 жых. У 1908 г. у сяле адчынены лесапільны завод, які працаваў да 1913 г. У 1918 г. выбраны Маслакоўскі валвыканком, першым старшынёй якога быў абраны А. Драздоў. З 26.04.1919 г.— цэнтр воласці Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 3.03.1924 г.— у складзе БССР, з 20.08.1924 г.— цэнтр сельсавета Копыскага раёна Аршанскай акругі (да 26.07.1930 г.), з 8.07.1931 г. Горацкага раёна, з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г.— сяло, 215 дв., 1113 жых., і хутары, 18 дв., 89 жых. У 1929 г. вяскоўцы стварылі калгас «Камінтэрн», дзе працавала кузня па рамонту сельскагаспадарчага інвентару. У 1932 г. калгас аб'ядноўваў 65 гаспадарак. У 1939 г. у вёсцы адчыніўся медпункт, дзе працавалі ўрач, фельчар і стаматолаг. Медпункт абслугоўваў 20 калгасаў Маслакоўскага сельсавета. З ліпеня 1941 г. да 27.06.1944 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У цэнтры вёскі ў скверы пахаваны 2 савецкія воіны і 3 партызаны. За гады вайны загінулі 337 жых. Маслакоўскага сельсавета. У 1983 г. на ўсходняй ускраіне вёскі, на могілках, на ўшанаванне іх памяці ўстаноўлены помнік. З 1957 г.— вёска, цэнтр калгаса «Шлях Леніна» (з 1954 г. калгас імя Маленкова). Тут знаходзяцца 2 жывёлагадоўчыя фермы, млын, лесапільня, машынны двор з рамонтнай майстэрняй, збож-

жаток, Дом культуры, бібліятэка, бальніца, аптэка, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, сярэдняя школа, дзіцячы сад-яслі, ветэрынарная лячэбніца, аддзяленні сувязі і ашчаднага банка, гандлёвы цэнтр, сталовая, гасцініца, аўтаматычная тэлефонная станцыя, радыёвузел.

ПАЛЁНКА, вёска, у Аўсянкаўскім сельсавеце, цэнтр сельсавета (з 20.08.1924 г. да 21.08.1925 г.; з 24.09.1926 г. да 1931 г.; з 6.07.1954 г. да чэрвеня 1992 г.). З 1772 г. у складзе Расійскай імперыі, Копыскі, з 1861 г. Горацкі павет Магілёўскай губерні. У 1785 г. — вёска маёнтка Сялец, памешчыцкае ўладанне, 26 дв., 273 жых. У 1909 г. вёска Маслакоўскай вол., 35 дв., 278 жых. З 26.04.1919 г. у Горацкім павеце Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г. цэнтр сельсавета Горацкага раёна Аршанскай акругі (да 26.07.1930 г.), з 21.08.1925 г. да 24.09. 1926 г. і з 1931 г. у Ліхачоўскім сельсавеце, 6.07.1954 г. цэнтр сельсавета, з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці, з чэрвеня 1992 г. у Аўсянкаўскім сельсавеце. На вясковых могілках пахаваны 4 члены вясковага камітэта беднаты, забітыя бандытамі ў час сялянскага сходу 21.07.1924 г. У 1926 г.— 71 дв., 423 жых. У 1930 г. вяскоўцы аб'ядналіся ў калгас «Барацьбіт», мелася кузня па рамонту сельскагаспадарчага інвентару. У 1936 г. каля вёскі была арганізавана Ліхачоўская МТС, працавала да ліпеня 1941 г. У 1940 г.— 92 дв., 447 жых. З ліпеня 1941 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. З кастрычніка 1941 г. да лістапада 1942 г. у вёсцы дзейнічала група падпольшчыкаў пад кіраўніцтвам Ф. М. Дзям'янава. У сакавіку і верасні 1943 г. гітлераўцы поўнасцю спалілі вёску, загубілі 21 жых. Пасля вайны адбудавана. У цэнтры вёскі ў брацкай магіле пахавана 15 савецкіх воінаў. У час вайны 56 вяскоўцаў загінулі. Вызвалена 26.06.1944 г. Цяпер вёска ў складзе калгаса «Аўсянка». Размешчаны магазін, аддзяленне сувязі, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва.

ПАРШЫНА, вёска, цэнтр сельсавета і племсаўгаса імя В. П. Чкалава. Вядома з XVI ст., сяло Аршанскага павета, шляхецкая ўласнасць. З 1772 г.— у складзе Расійскай імперыі, Чавускі павет. У 1785 г.— вёска ў складзе маёнтка Горы, уладанне Н. Л. Салагубавай, 39 дв., 261 жых. У 1909 г.— вёска Горскай воласці Чавускага павета, 69 дв., 510 жых., меліся млын, народнае вучылішча. З 26.04.1919 г. у Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г. цэнтр сельсавета Горацкага раёна Аршанскай акругі БССР (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці, з 6.07.1954 г. у Будскім сельсавеце, з 20.06.1966 г.— цэнтр сельсавета. У 1926 г.— 49 дв., 257 жых. У 1929 г. вяскоўцы аб'ядналіся ў калгас «Прамень». У 1940 г. вёска налічвала 97 дв., 350 жых. З ліпеня 1941 г. акупіравана гітлераўцамі. У верасні 1943 г. карнікі поўнасцю спалілі вёску, забілі 2 жых. Вызвалена 26.06. 1944 г. У цэнтры вёскі пахавана 114 савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў 1944 г. 259 вяскоўцаў-землякоў загінулі ў гады вайны. На ўшанаванне іх памяці на ўсходняй ускраіне вёскі ў 1968 г. пастаўлена стэла. З 1965 г. вёска — цэнтр племсаўгаса імя В. П. Чкалава. Тут размешчаны фермы буйной рагатай жывёлы і свінагадоўчая, лесапільня, майстэрня па рамонту тэхнікі, машынны двор, клуб, 2 магазіны, дзіцячы сад-яслі, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, сярэдняя школа, фельчарска-акушэрскі пункт.

РУДКАЎШЧЫНА, вёска, цэнтр сельсавета (з 20.08.1924 г.). У 1785 г. Рудкаўшчына — сяльцо маёнтка Горы-Горкі, 7 жых., уладанне Н. Л. Салагубавай, у Аршанскім павеце. У час вайны 1812 г. французы абрабавалі фальварак Рудкаўшчына, вінакурны завод, млын і карчму. Агульныя страты склалі 4250 руб. У 1844 г. у склад фальварка ўваходзілі 5 вёсак; тут было ворыва і сенакоснай зямлі 165 дзес. 2300 саж., у сялян — 728 дзес. зямлі. У 1875 г. маёнтак набыў М. М. Іскра, 158 дзес. зямлі. У Рудкаўшчыне размяшчалася паштовая станцыя на тракце з Горак у Оршу. У 1909 г.— калонія Рудкаўшчына, 4 дв., 29 жых., мелася казённая вінная лаўка, у Саўскай воласці Горацкага павета. З 26.04.1919 г.— у Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 18.02.1923 г. у Горацкай воласці, з 20.08.1924 г.— цэнтр сельсавета Аршанскага раёна Аршанскай акругі БССР (да 26.07. 1930), з 5.04.1935 г. Горацкага раёна, з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г. хутары Рудкаўшчына, 9 дв., 46 жых., і Сталыпінскі хутар (с. Рудкаўшчына), 19 дв., 92 жых. У 1932 г. арганізаваны калгас «Чырвоная Рудкаўшчына». У 1940 г.— 103 дв., 618 жых. У ліпені 1941 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі

захопнікамі. За гады вайны ворагі спалілі 13 дв., загубілі 32 жых. Вызвалена 26.06. 1944 г. На паўднёвай ускраіне вёскі, каля шашы, у брацкай магіле пахавана 12 савецкіх воінаў, якія загінулі ў 1944 г. На франтах вайны загінулі 53 вяскоўцы. Каля будынка выканкома сельсавета на ўшанаванне памяці 112 землякоў з вёсак Рудкаўшчына, Валаўцы, Казлы, якія загінулі ў баях з гітлераўцамі ў гады вайны, у 1968 г. пастаўлены абеліск. Цяпер вёска — у складзе калгаса імя У. І. Леніна. Размешчаны паляводчая брыгада, машынны двор, фермы буйной рагатай жывёлы і свінагадоўчая, магазін, аддзяленне сувязі, 8-гадовая школа, бібліятэка, клуб, фельчарска-акушэрскі пункт.

РЭКТА, вёска, цэнтр сельсавета (з 21.08. 1925 г. да 24.09.1926 г. і з 1931 г.) і аграгандлёвага прадпрыемства «Горацкае». Вядома з XVI ст., сяло Аршанскага павета, шляхецкая ўласнасць. З 1772 г. — у складзе Расійскай імперыі, Аршанскі павет. У 1785 г. — 46 дв., 360 жых., у складзе маёнтка Горы-Горкі, уладанне Н. Л. Салагубавай. У час вайны 1812 г. вёска абрабавана французскімі войскамі. З 1829 г. — уладанне Магілёўскай казённай палаты. У 1909 г. — вёска Саўскай воласці Горацкага павета, 80 дв., 617 жых., працавалі царкоўнапрыходская школа, млын. З 26.04.1919 г. у Саўскай воласці Горацкага павета Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 17.07.1924 г. у Горацкім раёне Аршанскай акругі (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г. на месцы вёскі — хутары, 103 дв. 574 жых. У 1929 г. арганізаваны калгас «Чырвоны асветнік». З ліпеня 1941 г. да 26.06.1944 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У цэнтры вёскі, каля школы, пахавана 10 савецкіх воінаў і 3 партызаны. Цяпер тут размешчаны машынны двор, жывёлагадоўчая ферма, бібліятэка, магазін, фельчарска-акушэрскі пункт, клуб, 8-гадовая школа, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, дзіцячы сад, школа мастацтваў.

САВА, вёска, цэнтр сельсавета (з 6.07. 1954 г.) і калгаса імя І. В. Мічурына. Вядома з XVI ст., сяло Аршанскага павета, шляхецкая ўласнасць. З 1772 г. — у складзе Расійскай імперыі, Аршанскі павет. У 1785 г. — сяло маёнтка Горы-Горкі, уладанне Н. Л. Салагубавай, мелася карчма. У час вайны 1812 г. сяло і фальварак Сава разрабаваны французскімі войскамі. У гэты час каля вёскі дзейнічаў партызанскі атрад Д. Давыдава. З 1829 г. сяло і фальварак у падпарадкаванні Магілёўскай казённай палаты. У 1844 г. у склад фальварка ўваходзілі 2 вёскі, 204 дзес. 590 саж. зямлі, у сялян было 884 дзес. У 1885 г. сяло — цэнтр воласці Горацкага павета, 43 дв., 280 жых., меліся царква, вадзяны млын, народнае вучылішча, у якім у 1889/90 навучальным годзе займаліся 22 хлопчыкі і 7 дзяўчынак; у 1902/03 навучальным годзе — 64 хлопчыкі, 5 дзяўчынак. У 1909 г. на месцы вёскі: калонія Сава, дзе размяшчалася валасное кіраванне; выселак, 3 дв., 32 жых., і сяло, 71 дв., 525 жых., дзе працавалі казённая вінная лаўка, хлебны магазін, млын, школа, мелася царква. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі выбраны валасны Савет рабочых, сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў. З 26.04.1919 г. у Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г. у Сенькаўскім, з 21.08.1925 г. у Шарыпскім сельсавеце Горацкага раёна Аршанскай акругі (да 26.07.1930 г.), з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г. хутары Сава, 134 дв., 660 жых.; выселкі, 12 дв., 50 жых., і калонія, 8 дв., 31 жых. У 1929 г. арганізаваны калгас «Пяцігодка». З ліпеня 1941 г. да 26.06.1944 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. На ўсходняй ускраіне вёскі ў брацкай магіле пахаваны 3 воіны Савецкай Арміі і 3 партызаны, што загінулі ў 1943—44 гг. Цяпер вёска — цэнтр калгаса імя І. В. Мічурына. Тут размешчаны механічны двор, Дом механізатара, 2 жывёлагадоўчыя фермы, сярэдняя школа, клуб, аддзяленні сувязі і ашчаднага банка, бібліятэка, магазін, дзіцячы сад.

Вёска — радзіма пісьменніка В. П. Каваля (4.08.1907—29.10.1937 гг.).

ХАМІНІЧЫ, вёска, у Рудкаўшчынскім сельсавеце, цэнтр калгаса імя У. І. Леніна. З 1772 г. у складзе Расійскай імперыі, Копыскі, Горацкі павет Магілёўскай губерні. У 1785 г. — вёска, 31 дв., 309 жых., уладанне С. Г. Зорыча. У 1880 г. — у Маслакоўскай вол., 56 дв., 282 жых. Частка сялян вёскі займаліся бандарным промыслам, вырабам бытавых рэчаў з лыка і кары. У 1907 г. адчынена царкоўнапрыходская школа. У 1909 г. — 81 дв., 552 жых. З 26.04. 1919 г. у Маслакоўскай вол. Горацкага павета Гомельскай, з 27.07.1922 г. Смаленскай губерні РСФСР, з 20.08.1924 г. у Маслакоўскім сельсавеце Копыскага раёна Аршанскай акругі (да 26.07.1930 г.), з 3.07.1931 г.

Горацкага раёна, з 20.02.1938 г. Магілёўскай вобласці. У 1926 г. — вёска, 80 дв., 370 жых., і аднайменныя хутары, 37 дв., 193 жых. У 1930 г. вяскоўцы стварылі калгас «Шлях сацыялізму». Дзейнічала лесапілка. Працавалі клуб, школа-сямігодка. У 1940 г. — 180 дв., 601 жых. У ліпені 1941 г. акупіравана гітлераўцамі. Акупанты спалілі 17 дв., усе калгасныя пабудовы, разрабавалі маёмасць. Вызвалена 26.06. 1944 г. У вайну загінулі 72 вяскоўцы. На ўшанаванне памяці загінуўшых у вайну 133 жых. вёсак Хамінічы, Калінаўка, Ермалоўка, Кустоўка ў цэнтры вёскі каля будынка праўлення калгаса ў 1968 г. пастаўлены абеліск. У вёсцы знаходзяцца машынны двор з майстэрняй, лесапільня, сталярна-плотніцкая майстэрня, 2 фермы буйной рагатай жывёлы, 8-гадовая школа, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, бібліятэка, магазін, дзіцячы сад-яслі, Дом культуры.

Без-Корнилович М. О. Исторические сведения о примечательнейших местах в Белоруссии с присовокуплением и других сведений к ней же относящихся. Спб., 1855.

Белоруссия в эпоху феодализма. Т. 3. Мн., 1961.

Белоруссия и Литва. Исторические судьбы Северо-Западного края. Спб., 1890.

Болбас М. Ф. Промышленность Белоруссии 1860—1900. Мн., 1978.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии. Мн., 1957.

Войстров Д. Ф. В Горецком редколесье. Мн., 1986.

Волости и важнейшие селения Европейской России. Спб., 1886.

Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Магілёўская вобласць. Мн., 1986.

Городские поселения Российской империи. Т. 3 Спб., 1863.

Давыдов Д. Надежда Дурова. М., 1987.

Историко-юридические материалы, извлеченные из актовых книг губерний Витебской и Могилевской. Вып. 23. Витебск, 1892.

КБелСЭ. Т. 1. Мн., 1978.

Любавский М. Областное деление и местное управление Литовско-русского государства ко времени издания первого Литовского Статута. М., 1892.

Мелешко В. И. Очерки аграрной истории Восточной Белоруссии. Мн., 1975.

Нацистская политика геноцида и «выжженной земли» в Белоруссии. Мн., 1984.

Обзор Могилевской губернии за 1901 г. Могилев, 1902.

Опыт описания Могилевской губернии. Кн. 2, 3. Могилев, 1884.

Памятная книжка Могилевской губернии на 1905 г. Могилев, 1905.

Памятная книжка Могилевской губернии на 1907 г. Могилев, 1907.

Памятная книжка Могилевской губернии на 1909 г. Могилев, 1909.

Памятная книжка Могилевской губернии на 1910 г. Могилев, 1910.

Памятная книжка Могилевской дирекции народных училищ на 1889—1900 учебный год. Могилев, 1889.

Памятная книжка Могилевской дирекции народных училищ на 1902—1903 учебный год. Могилев, 1903.

Памятная книжка училищ Могилевской дирекции за 1905—1906 учебный год. Могилев, 1905.

Памятная книжка училищ Могилевской дирекции за 1907—1908 учебный год. Могилев, 1908.

Прамысловыя прадпрыемствы дарэвалюцыйнай Беларусі. Мн., 1988.

Тельпуховский Б. С. Северная война. М., 1946.

Список населенных мест Могилевской губернии. Могилев, 1910.

Спіс прамысловых прадпрыемстваў БССР. Вып. 1. Мн., 1935.

Спіс прамысловых прадпрыемстваў БССР (дробная прамысловасць). Мн., 1935.

Список церковно-приходских школ и школ грамоты в Могилевской епархии.

Список фабрик и заводов Европейской России/Под ред. В. Варзара. Спб., 1903.

Список фабрик и заводов Российской империи/Под ред. Кондаурова. Спб., 1914.

Труды БСХА. Т. XXXIII. Горки, 1960.

Турчинович Ф. Обозрение истории Белоруссии с древнейших времен. Спб., 1857.

Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т. 1. Мн., 1993.

M. Topolska. Dobra Szklowskie.

«Ленінскі шлях». 3.01.1936; 26.02.1936; 5.06. 1936; 5.12.1939; 1.01.1940; 2.10.1947; 1.09.1981; 22.04.1982; 9.07.1983; 4.08.1983; 20.03.1984.

Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. 2001, воп. 1, спр. 23, 24, 247; КМФ-5, воп. 1. спр. 3550.

Беларускі дзяржаўны архіў, ф. 30, воп. 2, спр. 6139, 6148; ф. 48, воп. 1, спр. 4930; ф. 338, воп. 1, спр. 323.

Расійскі дзяржаўны гістарычны архіў, ф. 1290, воп. 11, спр. 1347, 1375, 1538.

Расійскі дзяржаўны архіў старажытных актаў, ф. 1355, воп. 1, спр. 716, 724, 732.

В. Князева.

Браты-нарадавольцы

Бычкоў Яўген Іванавіч. Нарадзіўся ў 1858 г. у Горках. Вучыўся ў Горным інстытуце і Кіеўскім пяхотным вучылішчы, арганізоўваў ваенныя гурткі нарадавольцаў. 30 сакавіка 1881 г. арыштаваны і сасланы пад нагляд паліцыі ў Падольскую губерню, адкуль падтрымліваў сувязь з ваеннай арганізацыяй «Народнай волі». У студзені 1884 г. прыцягнуты да следства па справе забойства жандарскага падпалкоўніка Судзейкіна — фактычнага кіраўніка тайнага палітычнага вышуку ў Расіі. Памёр у Жытоміры.

Бычкоў Уладзімір Іванавіч. Нарадзіўся ў 1861 г. у Горках. У рэвалюцыйны рух уключыўся ў 1878 г. у Кіеўскім універсітэце. У 1879 г. арганізаваў тэрарыстычны гурток, які прыняў праграму «Народнай волі». Вёў прапаганду сярод рабочых, вайскоўцаў, вучнёўскай моладзі, падрыхтаваў замах на жандарскага падпалкоўніка Судзейкіна. Арыштаваны 30 сакавіка 1881 г. і сасланы на пяць гадоў ва Усходнюю Сібір. 19 снежня 1882 г. уцёк з турмы, вёў рэвалюцыйную дзейнасць, пасля арышту В. М. Фігнер узначальваў Харкаўскую групу нарадавольцаў. Улетку 1883 г. паехаў у Томск, каб наладзіць уцёкі ссыльных. Быў выдадзены правакатарам. Пры арышце (18 жніўня 1883 г.) аказаў супраціўленне паліцыі і застрэліўся.

Друкуецца па кн.: Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т. 2. Мн., 1994. С. 152.

Рэвалюцыянер і журналіст

У дарэвалюцыйных газетах і часопісах даволі часта можна было сустрэць матэрыялы з подпісам «Белорусов». Гэта псеўданім нашага земляка Бялеўскага Аляксея Сцяпанавіча.

Нарадзіўся А. С. Бялеўскі ў вёсцы Шэды 17 сакавіка 1859 г. У 1869—76 гг. вучыўся ў гімназіі спачатку ў Магілёве, затым у Полацку.

У 1876 г. стаў студэнтам Пятроўска-Разумоўскай земляробчай і лясной акадэміі. Удзень ён старанна вывучаў земляробчую справу, а па вечарах разам з сябрамі прысутнічаў на сходках народніцкага гуртка, займаўся распаўсюджваннем рэвалюцыйнай літаратуры. У 1879 г. ім зацікавілася царская паліцыя. Вынік гэтага інтарэсу — ссылка пад галосны нагляд у Валагодскую губерню.

А. С. Бялеўскі

У паўночнай губерні Бялеўскі шмат працаваў над сваёй самаадукацыяй, вывучаў сельскагаспадарчыя навукі і ў 1886 г. экстэрнам здаў экзамены ў Пятроўска-Разумоўскай акадэміі і абараніў працу на ступень магістра сельскагаспадарчых навук. Не застаецца А. С. Бялеўскі ўбаку і ад рэвалюцыйнай дзейнасці. Вядома, што ў 1887 г. ён актыўна працаваў у маскоўскай групе «сацыялістаў-фэдэралістаў», быў рэдактарам двух нумароў газеты «Самоуправление», якія ўбачылі свет у Жэневе.

У красавіку 1889 г. царская жандармерыя зноў прыцягвае яго да адказнасці па справе газеты «Самоуправление». Яму было забаронена жыць у Маскве. Аляксей Сцяпанавіч вяртаецца на радзіму, працуе некаторы час выкладчыкам батанікі і садаводства ў Го-

рацкім земляробчым вучылішчы. Але аб гэтым даведалася жандармерыя, і Бялеўскі быў звольнены. Да мая 1893 г. ён жыў у роднай вёсцы Шэды, затым у Рэчыцкім павеце.

З 1894 г. А. С. Бялеўскі зноў працуе ў Пецярбургу і ўваходзіць у групу нарадавольцаў. Як адзначаецца ў кнізе «Деятели революционного движения в России» (т. III, вып. I. М., 1933 г.), «з'яўляўся галоўным тэарэтыкам і галоўнай літаратурнай сілай, вёў барацьбу з тэрарыстычнымі тэндэнцыямі, меў нахільнасць да марксізму». У гэты час ён — рэдактар і аўтар важнейшых артыкулаў «Летучего листка группы народовольцев».

Па даручэнню нарадавольцаў у маі 1896 г. Бялеўскі зняў дачу ў пасёлку Лахбе пад Пецярбургам, дзе стварыў партыйную друкарню. Але паліцыя хутка знайшла яе, і Бялеўскі быў арыштаваны. Амаль год ён знаходзіўся ў Петрапаўлаўскай крэпасці. А потым Бялеўскі быў сасланы ў Якуцію тэрмінам на 8 гадоў.

Першая руская рэвалюцыя вызваліла рэвалюцыянера, і ён пачаў актыўна займацца літаратурнай працай у газетах і часопісах «Наша жизнь», «Русские ведомости», «Вестник Европы» і іншых. Пасля паражэння першай рускай рэвалюцыі Бялеўскаму прыйшлося эмігрыраваць за мяжу. Там ён працаваў карэспандэнтам «Русских ведомостей» у Турцыі і Францыі. У 1917 г. вяртаецца на радзіму. Памёр Аляксей Сцяпанавіч у 1919 г. у Іркуцку.

У. Ліўшыц.

Лідэр паўстаўшых

Іван Іванавіч Стаўскі нарадзіўся ў 1877 г. у вёсцы Аршані Горацкага павета ў беднай сялянскай сям'і. Аб адукацыі і думаць не даводзілася. Толькі закончыў пачатковую школу, як пайшоў працаваць па найму. Пасвіў у заможных сялян кароў, свіней. Аднойчы пачуў, што можна ўладкавацца на вялікі завод у горадзе.

У далёкі горад бацькі вырашылі накіраваць двух братоў — Івана і Пятра.

Непрыветліва сустрэў беларускіх падлеткаў Растоў. Разразілася непагадзь. Недзе было спыніцца. На другія суткі 16-гадовага Івана прынялі вучнем слесара ў галоўныя майстэрні Уладзікаўказскай чыгункі, буйнейшага прадпрыемства на Паўночным Каўказе.

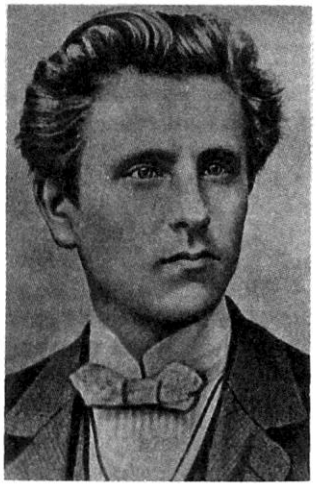

І. І. Стаўскі

Асвойваць прафесію слесара Івану Стаўскаму дапамагалі Сямён Глазкоў, Іван Козін, Пётр Стральцоў — члены сацыял-дэмакратычнага гуртка.

У 1894 г. у майстэрнях адбылася масавая стачка, на якой сацыял-дэмакраты заклікалі рабочых змагацца за свае правы. Яна зрабіла на Стаўскага моцнае ўражанне, аказала вялікі ўплыў на фарміраванне яго палітычных поглядаў. Але не можа быць змагара без ведаў, без падрыхтоўкі.

Стаўскі захапляецца кнігамі, шмат чытае, у тым ліку нелегальную літаратуру, цікавіцца палітычнымі пытаннямі, выконвае даручэнні сацыял-дэмакратычнага гуртка. Але нечаканая павестка ў армію змяніла наладжаны лад жыцця. Іван звольніўся з майстэрняў, аднак па стану здароўя не быў прызваны на службу. Вярнуцца на ранейшае месца не давялося. Вымушаны быў пайсці працаваць у чыгуначнае дэпо ў суседнім Батайску.

Амаль кожны вечар Іван Стаўскі ездзіў у Растоў, дзе сустракаўся з сябрамі-рэвалюцыянерамі. У хуткім часе яму пашанцавала ўладкавацца на працу на растоўскі завод «Джон Марцін» разметчыкам. Гэта пасада дазваляла яму свабодна перамяшчацца па цэхах, выходзіць на іншыя прадпрыемствы, наладжваць канспіратыўныя сувязі.

Вясной 1900 г. з-за мяжы ў горад прыйшла пракламацыя, якая заклікала адзначыць першамайскае свята. Актывісты Спі-

рыдон Мялешка, Іван Стаўскі, Павел Сакалоў выпусцілі на гектографе пракламацыю і распаўсюдзілі яе па ўсіх фабрыках і заводах. Многія бачылі, як Стаўскі раскідваў лістоўкі.

Паліцыя распачала пошук тых, хто распаўсюджваў лістоўкі. І. Стаўскі быў арыштаваны. Яго заключылі ў растоўскую турму, дзе ён прабыў больш месяца і быў адпушчаны пад асобы нагляд паліцыі. Таварышы пераправілі яго ў Керч на металургічны завод. Потым ён быў вымушаны перабрацца на поўнач, у Яраслаўль, дзе працягваў рэвалюцыйную барацьбу: стаў кіраўніком рабочага гуртка на ткацкай фабрыцы Ганшына. Восенню 1900 г. Стаўскі зноў быў арыштаваны і прыцягнуты да дазнання, але рэвалюцыянер змог уцячы і даехаць да Растова. Тут яго чакала непрыемная навіна: яго сябры-аднадумцы былі арыштаваны.

Усе свае сілы ён аддае аднаўленню арганізацыі, наладжванню канспіратыўных сувязей з рабочымі, распаўсюджванню ленінскай «Іскры», якая рэгулярна паступала ў горад і ў якой пад псеўданімам «Іван» друкаваўся і Стаўскі. У першай палове 1902 г. Іван Стаўскі зноў быў арыштаваны і пасаджаны ў Новачаркаскую турму. У няволі ён імкнуўся папоўніць свае веды, многа чытаў. Толькі ў жніўні ён апынуўся на свабодзе.

У лістападзе 1902 г. у Растове адбылася стачка кацельшчыкаў чыгуначных майстэрань, да якой са спачуваннем аднесліся працоўныя ўсёй Расіі. Даведзеныя да адчаю жорсткімі паводзінамі майстроў, сістэматычным зніжэннем імі расцэнак, кацельшчыкі запатрабавалі ад адміністрацыі звольніць зарваўшыхся майстроў. Адміністрацыя не згадзілася. Гэта была апошняя кропля, якая перапоўніла чашу цярпення рабочых. Яны пачалі стачку.

Раніцай у майстэрнях адбыўся мітынг, на якім ад імя Данскога камітэта РСДРП выступіў І. Стаўскі. Яго прамова была страснай і палымянай. Ён выклаў эканамічныя і палітычныя патрабаванні рабочых, выказаўся за правядзенне стачкі.

На другі дзень сход чыгуначнікаў стаў больш масавым. Да іх далучыліся сем'і, рабочыя іншых прадпрыемстваў.

Паліцыя спрабавала збіць полымя народнага гневу, але стачка працягвалася. Бадай, самай масавай яна была 10 лістапада, калі ў лагчыне сабралася больш за 30 тыс. гараджан. Стаўскі з дапамогай перадавых рабочых стараўся надаць ёй найбольш рэвалюцыйны характар. У сваёй прамове ён аб'явіў, што на сустрэчы з прадстаўнікамі рабочых атаман прапанаваў выдаць паліцыі зачыншчыкаў, і тады патрабаванні рабочых будуць задаволены. Выкрываючы крывадушша ўлад, ён пераконваў, што рабочыя павінны выйграць стачку і дабіцца перамогі для ўсіх.

На наступны дзень улады прымянілі ўсе сілы, каб паралізаваць стачку. У Растоў прыбылі войскі, горад аб'явілі на асадным становішчы. У лагчыне адбылася рукапашная бойка з паліцыяй, у якой загінула шэсць рабочых, 23 чалавекі былі паранены.

На дваццаць трэці дзень растоўская стачка спынілася. Пачаліся арышты. Стаўскі вымушаны быў бегчы з горада. Ніколі не думаў ехаць за граніцу, ды яшчэ нелегальна, але давялося. Цяжкі быў яго шлях у Швейцарыю, нямала выпрабаванняў ён пераадолеў, перш чым апынуўся сярод вопытных рэвалюцыянераў.

Стаўскі сумаваў у эміграцыі. Атрымаўшы яўку ў Кіеве, ён накіраваўся ў Расію. Але на граніцы быў затрыманы і пасаджаны ў турму. Амаль два гады таварышы па барацьбе нічога не ведалі пра яго лёс.

У Растове Стаўскі з'явіўся, калі пачалася першая руская рэвалюцыя. Загартаваная гвардыя — А. І. Белянец, К. П. Багданаў, М. Ф. Васільчанка, В. А. Друцкі — цёпла прынялі Стаўскага ў сваю сям'ю. Разам яны праводзілі сходкі, мітынгі, вялі барацьбу з меншавікамі...

У ноч на 13 кастрычніка ў горадзе пачаліся масавыя арышты. У ліку 23 сацыял-дэмакратаў Стаўскі быў пасаджаны ў растоўскую турму. Абураныя ганебным царскім маніфестам, гараджане дружна выйшлі на палітычную дэманстрацыю. Рабочыя накіраваліся да турмы з патрабаваннямі вызваліць палітзняволеных. 18 кастрычніка 1905 г. былі выпушчаны на свабоду Стаўскі, Друцкі і іншыя бальшавікі.

Каб зноў не трапіць у рукі паліцыі, Іван Іванавіч вандраваў па розных гарадах. Здавалася, ён добра абасноўваўся ў Адэсе, сустрэўся са сваімі старымі знаёмымі Сяргеем Гусевым, Канкордзіяй Самойлавай, але хутка быў вымушаны пераехаць у Луганск, дзе яго выдаў правакатар. Два месяцы Стаўскі правёў у турме, а ў красавіку 1906 г. быў высланы ў ссылку ў Табольскую губерню. Праз два тыдні ён далучыўся да

групы ссыльных, з якімі восенню 1907 г. паспхова дабраўся да Пецярбурга. Але затрымлівацца ў сталіцы было небяспечна. Стаўскі атрымаў канспіратыўны адрас у Маскве, дзе і ўладкаваўся рабочым трамвайнага парка. З дапамогай Сяргея Гусева ён пазнаёміўся з маскоўскімі рэвалюцыянерамі Ц. С. Баброўскай, К. Н. Ляпідзеўскім і іншымі. Стаўскі працаваў у нелегальных гуртках, прапагандаваў ленінскія ідэі рэвалюцыі. У снежні 1908 г. восьмы раз быў арыштаваны і высланы з горада.

Пасля кастрычніка 1917 г. І. Стаўскі працаваў у Вышэйшым Савеце Народнай гаспадаркі, дырэктарам некаторых маскоўскіх заводаў. За выдатныя заслугі перад рэвалюцыяй з выпадку 30-годдзя растоўскай стачкі І. І. Стаўскі быў узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

І. І. Стаўскі памёр у 1957 г. у Маскве.

Э. Карніловіч.

Вязень Шлісельбургскай крэпасці

У снежні 1911 г. палітычныя зняволеныя, якія знаходзіліся ў Пскоўскай турме, аб'явілі галадоўку. Іх патрабаванні былі задаволены. Але тых, на каго пала падазрэнне ў кіраўніцтве галадоўкай, пастроілі на двары. Іх вырашылі перавесці ў турмы больш суровага рэжыму і строгай ізаляцыі.

— Муравін Рыгор Майсеевіч, з мяшчан, 1883 года нараджэння, ураджэнец горада Горкі Магілёўскай губерні, — грамавым голасам аб'явіў начальнік турмы, — у Шлісельбургскую крэпасць.

Змрочныя дні чакання пераводу. Будучыя цяжкасці не палохалі рэвалюцыянера. У Муравіна ў 28 год за спіной быў ужо вялікі вопыт класавай барацьбы.

У семнаццаць гадоў Рыгор стаў вучнем земляробчага вучылішча. Удзень ён слухаў лекцыі, працаваў на вучэбнай ферме, а вечарамі наведваў сходы групы іскраўцаў, якая выросла затым у арганізацыю РСДРП, чыталі падпольную літаратуру, друкавалі пракламацыі.

1 мая 1903 г. у Зарэцкім лесе больш за 90 вучняў і рабочых правялі маёўку. Сярод удзельнікаў была распаўсюджана лістоўка «1 мая». На другі дзень навучэнцы аб'явілі забастоўку з прад'яўленнем палітычных і эканамічных патрабаванняў. Найбольш актыўных удзельнікаў забастоўкі выключылі з вучылішча. Сярод іх быў і Рыгор Муравін.

21 чэрвеня 1903 г. у лазарэце вучылішча з-за таго, што не была аказана своечасовая медыцынская дапамога, памёр вучань другога класа рамеснага вучылішча Мікалай Клявін. Пасля яго пахавання адбыўся мітынг і дэманстрацыя, у якой удзельнічалі Сцяпан Фабрыстаў, Фёдар Смірноў, Давід Ратнер, Сямён Бычкоў, Рыгор Муравін і іншыя.

16 студзеня 1905 г. Р. Муравін прымаў удзел у дэманстрацыі пратэсту, дзе загінулі яго таварышы — Пётр Бруцэр і Фама Ерафееў. А ў жніўні 1905 г. з «воўчым білетам» — без права паступлення ў навучальныя ўстановы Расіі — ён паехаў да сваякоў у Екацярынаслаў. Школа класавай барацьбы, атрыманая ў Горках, не прайшла дарэмна. У кастрычніцкія дні 1905 г. Муравін змагаецца на барыкадах Екацярынаслаўскага камітэта РСДРП, удзельнічае ў арганізацыі пабегу таварыша Арцёма.

Каб пазбегнуць нагляду паліцыі, Р. Муравін у 1906 г. пераехаў у Самару, дзе 23-гадовага рэвалюцыянера выбіраюць сакратаром камітэта РСДРП.

Затым Муравін быў прызваны ў царскую армію. Служыў у Фінляндыі. У 1907 г. за прыналежнасць да Выбаргскай арганізацыі РСДРП і рэвалюцыйную прапаганду сярод салдат быў арыштаваны. У 1908 г. па судоваму працэсу «32 салдат Выбаргскай крэпасці» быў прыгавораны да 10 год катаржных работ з далейшай высылкай на вечнае пасяленне ў Сібір.

Да суда Муравіна як актыўнага члена групы РСДРП царскія жандары ізалявалі ў адзіночнай камеры. 16 месяцаў трымалі на гаўптвахце без права выхаду на прагулку і тры месяцы ў падзямеллі Выбаргскай крэпасці. Потым адбываў пакаранне ў Фінляндыі і Пскове. 26 студзеня 1902 г. яго прывозяць у Шлісельбургскую крэпасць.

У крэпасці Р. М. Муравін пазнаёміўся з С. Арджанікідзе, які адбываў тут пяцігадовы тэрмін. Пад яго ўплывам, як потым успамінаў Муравін, ён пачаў больш працаваць над сваім тэарэтычным узроўнем.

У студзені 1917 г. скончыўся тэрмін знаходжання Муравіна ў крэпасці і яго па этапу адправілі ў бестэрміновую ссылку ў Сібір. Але 3 сакавіка 1917 г. вызвалілі з Іркуцкай турмы: адбылася лютаўская рэвалюцыя. Муравін зноў уключаецца ў рэвалюцыйную барацьбу.

У лютым 1917 г. — ён дэлегат Першага Архангельскага губернскага з'езда Савета сялянскіх, рабочых і салдацкіх дэпутатаў. Як вязень Шлісельбурга, карыстаецца правам рашаючага голасу.

У сакавіку 1917 г. Р. М. Муравін быў выбраны членам камітэта, а 2 мая — членам Часовага губернскага камітэта РСДРП(б). У верасні 1917 г. яго выбіраюць дэлегатам II Усерасійскага з'езда Саветаў.

У лютым 1918 г. Р. М. Муравін увайшоў у састаў Першага губвыканкома ад Архангельскай арганізацыі РСДРП і ў сакавіку 1918 г. быў назначаны спачатку камісарам кантрольнага аддзела, а затым камісарам фінансаў.

З верасня 1918 г. па студзень 1925 г. Р. М. Муравін вучыўся ў сацыялістычнай акадэміі грамадскіх навук у Маскве, працаваў на прафсаюзнай і грамадскай рабоце ў Архангельску і Волагдзе.

У далейшым Муравін быў на гаспадарчай рабоце ў Маскве. У гады культа асобы Сталіна Рыгор Майсеевіч быў рэпрэсіраваны. З 1938 г. знаходзіўся ў лагерах і ссылках і толькі ў кастрычніку 1955 г. быў поўнасцю рэабілітаваны. Яму была назначана пенсія саюзнага значэння. Р. М. Муравін памёр у Маскве ў 1968 г.

У. Ліўшыц.

Жыццё ў барацьбе

Гарбачоў Яфім Васільевіч нарадзіўся 5 сакавіка 1889 г. у Горках Магілёўскай губерні ў сям'і сталяра. Член РСДРП з 1907 г., эсэр. Вучыўся ў рамесным вучылішчы. Удзельнік рэвалюцыі 1905—07 гг., распаўсюджваў нелегальную літаратуру. У 1907 г. быў у баявой дружыне партыі эсэраў у Смаленску, захоўваў і распаўсюджваў нелегальную літаратуру, арыштаваны і пасаджаны ў турму. У тым жа годзе Маскоўскай судзебнай палатай асуджаны да 3 гадоў турмы. Пасля вызвалення вёў актыўную рэвалюцыйную работу ў Магілёве, у баявым атрадзе Паўночна-Заходняй вобласці, пазней быў арыштаваны і пасаджаны ў турму. 12 лістапада 1909 г. зрабіў замах на забойства магілёўскага паліцмайстара Радзіёнава. За гэта Я. В. Гарбачова прыгаварылі да пакарання смерцю, але потым замянілі гэты прыгавор на 20 гадоў катаргі. Пакаранне адбываў у Арлоўскім цэнтрале. Пасля лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. вярнуўся ў Горкі. 10 сакавіка выступіў на маніфестацыі рабочых і студэнтаў. Удзельнічаў ва ўстанаўленні Савецкай улады ў горадзе. Дэлегат Усерасійскага з'езда Саветаў ад Горацкага павета (ліпень 1918). Далейшы лёс невядомы.

Э. Карніловіч.

Рэвалюцыйныя падзеі ў Горацкім павеце — вачыма сведак

А. Я. Аболін. Падзеі 9 студзеня 1905 г. у Пецярбургу боллю адгукнуліся ў сэрцах навучэнцаў вучылішчаў г. Горкі. Было вырашана ў нядзелю, 16 студзеня, наладзіць дэманстрацыю пратэсту.

На дэманстрацыю сабраліся раніцай 16 студзеня каля вучылішча. Акрамя навучэнцаў земляробчага і таксатарскага вучылішчаў былі і вучні рамеснага вучылішча. Яны асобна ад нас таксама абмяркоўвалі пытанне аб арганізацыі дэманстрацыі.

Калонай з рэвалюцыйнымі песнямі мы рушылі па Аршанскай вуліцы. У горадзе да нас далучылася гарадская моладзь. Наперадзе калоны лунаў чырвоны сцяг. На нашым вучэбным полі мы правялі мітынг пратэсту супраць крывавай расправы з рабочымі і арганізавана пайшлі назад у горад.

Перад самым горадам дарогу нам загарадзіла каманда гарадавых, якія былі ўзброены шашкамі і рэвальверамі. Каманда «Стаяць!» нас не спыніла, тады па загаду памочніка спраўніка гарадавыя пачалі страляць. Былі забіты навучэнец земляробчага вучылішча Пётр Бруцэр, вучань рамеснага вучылішча Фама Ерафееў, 5 чалавек былі паранены.

А. Я. Аболін

На наступны дзень мы ў знак пратэсту аб'явілі забастоўку і падалі пісьмовую заяву дырэктару вучылішча. Пад ёй падпісалася 116 навучэнцаў, свае подпісы не паставілі ўсяго каля сарака чалавек. Сабраўся педагагічны савет і, напэўна, з санкцыі Пецярбурга вынес пастанову аб выключэнні 116 вучняў і часовым спыненні заняткаў.

Труну з целам Бруцэра мы вывезлі ў Оршу і ў суправаджэнні яго землякоў-латышоў адправілі па чыгунцы ў Латвію, на радзіму. Там ён і пахаваны.

Мы раз'ехаліся па дамах. А ў канцы лютага я, як і іншыя выключаныя, атрымаў ад дырэктара вучылішча пісьмо з прапановай вярнуцца ў вучылішча, куды нас зноў прынялі, але з рознымі абмежаваннямі. Я, напрыклад, быў выключаны з пансіяната.

І. П. Хмуровіч. Аб расстрэле дэманстрацыі ў Пецярбургу 9 студзеня мы, навучэнцы рамеснага вучылішча, даведаліся на другі дзень пасля гэтых жудасных падзей. Паведамленне было нечаканым і ўспрымалася неаднолькава. У размовах чулася незадаволенасць, агульнае абурэнне паводзінамі ўрада.

У знак пратэсту вырашана было арганізаваць дэманстрацыю. 15 студзеня ў суботу вечарам усе члены партыі, якія працавалі на заводзе, сабраліся на сход. У назначаны час я прыйшоў на кватэру Ажыгінава, навучэнца земляробчага вучылішча, які жыў побач з домам майго бацькі, у доме Малашонкава Пятра па Гарыстай вуліцы. Сабралася нас чалавек 15. Было вырашана заўтра выйсці на дэманстрацыю пратэсту з лозунгам «Далоў самадзяржаўе».

Нядзеля. 16 студзеня. Надвор'е стаяла бязветранае, тэмпература не больш 10° марозу. Ярка свяціла сонца... Мы пастроіліся ў калоны. Над калонай калыхалася чырвонае палотнішча з надпісам «Далоў самадзяржаўе». Яго трымалі навучэнец 4-га класа рамеснага вучылішча Фама Ерафееў і навучэнец земляробчага вучылішча Пётр Бруцэр.

Але дарогу дэманстрантам перагарадзіла паліцыя. У выніку налёту коннай паліцыі былі забіты Фама Ерафееў і Пётр Бруцэр.

Аб тым, што забілі Ерафеева, тэрмінова паведамілі яго бацькам, якія жылі ў вёсцы каля Горак. Па сына прыехалі бацька Фамы і бліжэйшыя родзічы. Труну вырабілі ў сталярнай майстэрні завода, дзе ён вучыўся рамяству. Праводзіць Фаму прыйшлі жыхары горада. Труна была пакладзена на падводу. Жалобнае шэсце расцягнулася амаль на вярсту, ішлі па горадзе, па Слабадзе да самага выхаду ў поле. Паліцыя не адважылася разагнаць і прымяніць зброю да гэтай незапланаванай дэманстрацыі, якая рухалася за труной.

Сярод нас пасля дэманстрацыі была нейкая разгубленасць. Мы не маглі арганізаваць рамеснікаў нават старэйшых класаў для таго, каб калектыўна праводзіць свайго загінуўшага сябра. Усе баяліся быць арыштаванымі, і, сапраўды, паехаць у вёску на пахаванне азначала вынесці сабе прысуд да турмы. Але я вырашыў паехаць, праводзіць таварыша ў яго апошні шлях.

Каля 12 гадзін апоўдні сабралася амаль усё насельніцтва вёскі. Вынеслі труну і паціху рушылі на могілкі. Апошнія развітанні, плач родных, суседзяў — труна паціху апусцілася ў магілу. Так пахавалі нашага сябра Фаму Ерафеева.

Дакументы сведчаць

ПІСЬМО ВУЧНЯ АДНАГО З ГАРАДСКІХ ВУЧЫЛІШЧАЎ, У ЯКІМ ЁН ПАВЕДАМЛЯЕ АБ ПАХАВАННІ ЗАБІТЫХ НА ДЭМАНСТРАЦЫІ

15 студзеня 1905 г.

Сначала их не позволяли хоронить открыто, так как они политические преступники, но ученики всех наших училищ, в числе около 500, отправились в полицию отнимать тела, чтобы похоронить самим. Полиция, конечно, вся попряталась, а из полицейского дома вышел наш директор и сказал, что послана в Могилев телеграмма о разрешении похоронить открыто. Ученики начали караулить поочередно, чтобы убитых не похоронили как-нибудь ночью.

Разрешение от могилевского губернатора пришло, и сегодня тела убитых отправлены на родину при большом стечении народа. Была подписка среди учеников и интеллигенции на расходы по перевозке тел: в земледельческом училище собрали 100 рублей, таксаторском 65 и горецкая публика пожертвовала 45 рублей. Теперь все ученики в глубоком трауре, а полиция, штат которой увеличен до 30 человек, прячется по закаулкам, открыто не показывается. Помощнику исправника послано письмо с извещением скорой его смерти, так как он убил Бруцера и товарищи убитых поклялись жестоко отомстить. Теперь все ученики — социал-демократы.

Искра. 1905 г., № 88.

ПІСЬМО ВУЧНЯЎ ГОРАЦКАГА ЗЕМЛЯРОБЧАГА ВУЧЫЛІШЧА

26 кастрычніка 1905 г.

Русское общество чересчур долго стонало под гнетом самодержавной опеки; много времени было ему предоставлено для критики старого политического режима, и наконец оно проснулось для новой жизни, ясно осознав свои цели.

Почти все прогрессивные элементы его увидели, что конечный пункт развития народоправления, при котором не будет места политике, выгодной для одной лишь, часто незначительной части населения, заключается в Демократической Республике, они и потребовали скорейшего установления таковой.

Мы учащиеся Горецкого земледельческого училища, находя себя вполне солидарными с мнением прогрессивных сил общества, требуем: Созыва учредительного собрания на основании всеобщего для всех, достигших 20-летнего возроста лиц, независимо от пола и национальности, равного, прямого и тайного голосования. Скорейшего проведения в жизнь полной гражданской свободы, свободы слова, печати, собраний и союзов, свободы совести, неприкосновенности личности и жилищ, свободы стачек, передвижения и промыслов.

Полной амнистии всем пострадавшим за политические и религиозные убеждения.

Но кроме нашего желания быть истинными гражданами своей родины, мы, как ученики подавленной бюрократическим режимом школы, наиболее сильно чувствуем на своей спине гнет старого порядка и обращаемся к обществу с требованием обратить внимание на неестественное положение Русской средней школы, совершенно несоответствующее своему назначению.

Имея в виду, как пример, нашу среднюю сельскохозяйственную школу, мы находим неотложным: введение автономии училища и отделение такового от церкви.

Коренную переделку всей системы преподавания, как теоретических так и практических знаний.

Находя неосновательными привилегии некоторых типов перед другими касательно приема в высшие учебные заведения путем свободного доступа всем окончившим среднюю школу в высшую независимо от типа последних.

Желая сделать среднюю школу действительно народной, на средства которого она содержится, мы требуем свободного доступа в среднюю школу всем желающим, независимо от максимума возраста, пола и национальности, а также допущения вольнослушателей. В частности для наших с.-х. школ требуем уничтожения экзаменов при приеме окончивших низшие с.-х. школы.

Ввиду невозможности, живя в обновленной России, продолжать занятия в старой школе, режим которой умерщвляет все светлое, живое, коверкает и ломает наши души, готовя из нас сухих, односторонних чиновников, слепых слуг капитала — мы решили употребить все усилия, чтобы способствовать скорейшей замене его новым, и ввиду этого на нашей ученической сходке постановили большинством 128 против 21 объявить забастовку.

Просим солидарных с нами товарищей к нам присоединиться.

Горки, Могилевской губ. Ученики Горецкого Земледельческого училища

26 октября 1905 г.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі, ф. 102, воп. 1881, спр. 32, ч. 4, л. 232.

ЛІСТОЎКА ГАРАЦКАЙ АРГАНІЗАЦЫІ РСДРП

1905 г.

Братья крестьяне! До каких пор вы будете терпеть непосильные налоги? До каких пор вы будете терпеть огромную нехватку земли? Долго вы ждали царских милостей, но вас кормили обещаниями и постоянно повышали налоги.

Правительство не хочет передать власть народу и хочет остановить народное движение незначительными уступками. Оно обещает созвать Государственную думу и освободить крестьян от выкупных платежей. Народ знает, что в думу попадут люди богатые, что дума ничего не сделает, что отмена выкупных платежей не искоренит всех крестьянских бед и что может остаться только одними обещаниями. Потому все эти уступки не остановят народного движения, еще больше его усилят.

Каждый день приносит известия о новых и новых крестьянских выступлениях. Неужели вы, братья, будете по-прежнему гнуть спину перед вашими угнетателями в то время, когда ваши братья по всей России вступили с ними в последний бой.

Мы, социал-демократы, призываем вас присоединиться к восставшим.

Договаривайтесь друг с другом и отказывайтесь платить налоги. За это царские приспешники будут продавать вашу собственность, но можно сделать так, что никто не будет покупать ее.

Долой царское правительство!

Цэнтральны дзяржаўны гістарычны архіў Украіны, ф. 318, спр. 1264, л. 17.

Першыя дні лютаўскай рэвалюцыі ў Горках

3-го марта Горки жили в полном неведении о происшедшем в столицах и армии. Жизнь шла спокойно, хотя и тревожно из-за трехдневного отсутствия газет. 4-го утром получили через разносчика Московские газеты за 2-е марта. В 12 ч. дня в зале сельхоз. училища «Русское слово» с начала и до конца было прочитано в присутствии всех учеников и учителей. После чтения газеты были прочитаны телеграммы, переданные из Орши по телефону ученику С. об отречении от престола Николая II и Михаила. Чтение газеты и телеграмм прошло при сравнительном спокойствии. На следующий день, т. е. 5 марта в воскресенье, собрались некоторые представители г. Горок в доме городского старосты К. Поздзерского для обсуждения мероприятий в связи с происшедшим. Решено было созвать вечером в клубе различных представителей для организации исполнительного комитета. Утром же по Б. Оршанской начали дефилировать большие группы учащихся: было предположение устроить манифестацию, передавали, что уже готов красный флаг, но манифестация встретила возражения со стороны некоторых лиц, указывавших на вооруженную полицию, хотя нигде ни одного городового видно не было. Передавали, что на каланче приготовлен пулемет, но это оказалось вздором. В 7 часов вечера состоялось довольно многолюдное собрание различных представителей в клубе. Председателем был избран суд. след. Казимирский, секретарями Волчков и Розен-

вальд. Собрание началось речью Белильникова, предложившего почтить вставанием погибших борцов за свободу. Очень много говорил предводитель дворянства Трусов, сидевший рядом с исправником Лорченковым. Трусов говорил о невозможности возврата к прежнему, о невозможности вручения старой полиции охраны жизни и имущества горожан и населения уезда. Против доверия полиции, боровшейся с «внутренним» врагом, выступили Н. Успенский и Цитович и др. Во время речей Ашенбренером была открыта провокационная попытка полиции, поддержанная исправником Лорченковым, вызвать недовольствие учащихся сельхоз. и зем. агрон. училищ. Лорченков просил у воинского начальника Лейтнера охраны казначейства от будто бы предполагавшегося разгрома учащимися. Эта дикая мысль была энергично отвергнута Кулешей, учеником земл.-агр. училища.

Никто из собрания Трусова не поддержал. В самый разгар речей получили «Русское слово» за 3-е Марта. Цитовичем были прочитаны состав министерства и его декларация. Чтение декларации было встречено восторженными аплодисментами. Затем единогласно было решено организовать исполнительный комитет из 15 лиц, из них 3 по должности — председатель земской управы, городской староста и воинский начальник, а 12 здесь были избраны путем подачи записок. Всего было подано 95 записок: избранными оказались: Цитович, Мечинский, Гинзбург, Казимирский, Розенвальд, Волчков, Аристов, Ашенбренер, Белильников, Пуйде, Красиков, Челкевич. Ввиду отсутствия среди избранных крестьян решено было пополнить комитет двумя представителями, стоявшими в порядке, — Воробьевым и Масленым. За отказом Челкевича вступил в комитет Креер. Несмотря на настойчивость некоторых из присутствовавших ввести в комитет Трусова, он оказался забаллотированным. На следующий день передавали, что многие на собрание не допускались, что в действительности и имело место, чем же руководствовались недопускавшие, установить не удалось.

На следующий день 6 марта исполнительный комитет имел свое первое заседание в доме Поздзерского. В председатели комитета был предложен и открытым голосованием избран Цитович, товарищем председателя Гинзбург, секретарями — Волчков и Розенвальд. На собрание явились представители от учащихся и настаивали на включении их представителей в комитет. Подполк. Лейтнер произнес речь, указывая на заслуги учащихся перед родиной: многие ушли добровольцами и погибли. Решено было допустить по 2 представителя от имеющихся в Горках 3-х учебных заведений Мин. Земл. Таким образом комитет уже состоял из 21 члена. Затем была послана приветственная телеграмма Исполнительному комитету Государственной Думы с просьбой прислать инструкции для нашего комитета (ответа на нее не получилось). Но самым острым вопросом был вопрос о полиции. Исправник Лорченков еще накануне поздно вечером получил от губернатора телеграмму о передаче своей власти лицу, на которое укажет общественный комитет. Лорченков, присутствовавший в комнате, смежной с заседанием, попросил разрешения дать ему свои объяснения комитету. Комитет разрешил. Лорченков с драматизмом в голосе и почти со слезами указал на верность своей службы по охране населения, что такая же верность им будет вестись и при новом строе, если это потребуется и просил разрешить подать прошение губернатору об отставке. Комитет в присутствии Лорченкова обсудил его заявление и решил Лорченкова отстранить от власти, охрану же города и бывшую полицию поручить здесь же избранному начальнику милиции Ашенбренеру совместно с начальником гарнизона Лейтнером. В отношении подачи прошения Лорченкову была предоставлена свобода действий. Во время заседания получилась телеграмма от Мин. Земл. Шингарева через Могилевского уполномоченного по продовольствию о реквизиции запасов хлеба у имеющих не менее 50 десятин запашки, у торговых предприятий и банков. Решено было произвести ревизию в тот же день, а вечером некоторые члены комитета отправились в намеченные пункты и опечатали запасы. Уполномоченным от Горок на Могилевское совещание по продовольствию был избран Н. Гинзбург. На собрании было решено осведомлять население о деятельности комитета через известия, и на следующий день были выпущены известия — воззвание «Исполнительный комитет призывает всех граждан г. Горок сохранить единение, порядок и ни на минуту не прерывать текущей работы и оказывать всемерное содействие организованному комитету».

В этот же день полиция сдала вооружение Ашенбренеру и Лейтнеру и стала организовываться милиция по преимуществу из учащихся. Несмотря на сильную снежную метель, на многих пунктах города уже стояли вооруженные ученики.

Еще в известиях исполнительного комитета 6 марта предлагалось крестьянам избрать своих представителей в комитет.

12 марта — воскресенье тоже носило характер праздника свободы. Весеннее солнышко ласкало и пригревало массы толпящегося люда по Б. Оршанской ул. и по базару. В этот день исполнительным комитетом был организован кружечный сбор в пользу жертв революции. Было выпущено 12 кружек для сбора. Сбор был очень удачен.

Понятно, каждому опускающему в кружку хотя бы копейку интересна судьба ее. Мне представляется возможность дать хотя и запоздалый отчет о сборе.

Кружечный сбор дал	1022 р. 22 к.
Сбор по подписке	243 р. 54 к.
Итого	1263 р. 76 к.
Расход по сбору	27 р. 85 к.
Итого чистого сбору:	1237 р. 91 к.

Распределилась эта сумма следующим образом:

Горбачеву, по постановлению исполнительного комитета в середине марта 500 р. и ему же в конце апреля 100 р.; Ерофееву-Долженкову, отцу упомянутого ученика ремесленного училища Фомы Ерофеева, убитого в 1905 г. — 200 р., Котикову — амнистированному политическому — 200 руб. и передано представителю исполнительного комитета Аристову 8 мая — 237 р. 91 к.

Кружечный сбор был проведен в тот же день вечером в присутствии казначея горецкого казначейства Беляцкого.

В тот же день 12-го в 4 час. дня состоялся первый многолюдный митинг в землемерно-агрономическом училище, устроенный Цитовичем, сделавшим доклад на тему: «Государственный переворот и война». Кроме Цитовича выступил Колосков, рассказавший, как ему в 1905 г. после митинга пришлось прятаться, чтобы избежать жандармской руки. Протасевич говорил о необходимости усовершенствований в хозяйстве, о необходимости просвещения. Павлов указал на преимущество республики перед монархией.

Митинг прошел при переполненном зале и прилегающем коридоре и в присутствии большого числа крестьян. Во время митинга был произведен шапочный сбор на пасхальные подарки солдатам в окопы. Сбор дал 112 р. 20 к. Эти деньги были отправлены во Всероссийский союз городов, пересылавших в окопы подарки.

Таким образом первый идейный сбор в нашем захолустье дал почти 1400 рублей, сумму, которую вероятно никогда не давали на благотворительные спектакли, концерты, на многочисленные кружечные сборы. Сердце горецкого гражданина горячо и искренне отозвалось на весеннее солнышко свободы.

20 марта было довольно бурное заседание исполнительного комитета. В начале заседания был прочитан тов. Председателя Н. Гинзбурга мотивированный отказ Цитовича его председательствования в комитете. Сущность отказа сводится к следующему. Красиков, избранный в то время начальником милиции вместо отказавшегося Ашенбренера, как секретарь комитета протестовал против экстренного создания комитета по предложению комиссара и угрожал Цитовичу арестом и затем поставил Цитовичу на выбор — или отказ от председательствования в комитете или выход его Красикова из комитета и из начальников милиции, не имея возможности спокойно работать при таких условиях. Цитович отказался от председательствования в исполн. комитете. После замечания некоторых членов комитета по адресу Красикова, последний заявил о своем уходе из комитета и ушел. Уход Красикова вызвал большое волнение среди публики, главным образом среди учащихся, настолько сильное волнение, что комитет постановил направить к Красикову делегацию с просьбой вернуться. Делегация из членов комитета отправилась к нему, и Красиков возвратился и вступил в комитет. Председателем комитета был избран Аристов, 22 марта были выборы комиссара. К этому дню приехал в Горки С. Н. Прокопович. Многие называли его кандидатом в горецкие комиссары, но уже тогда, из бесед с ним обнаружилось, что он кандидат в министры (маленькая разница) и в министры труда. Министерство труда было тогда еще в проекте, и составление записки об организации его, между прочим, было поручено Прокоповичу.

В 4 часа дня в земл.-агр. училище было назначено предвыборное собрание перед избранием комиссара. На это собрание прибыл С. Н. Прокопович. Публики было сравнительно мало, так как весть о прибытии Прокоповича не успела распространиться. Прокопович сделал небольшой доклад о том, как прошел переворот в Москве. Он рассказал, как бескровно протекали в Москве дни с 27 февр. по 5 марта, какую роль сыграл командующий Московским военным округом Грузиков, как с 6 марта Москва стала жить

нормальной жизнью, указал на грандиозную демонстрацию 12 марта. После доклада Прокоповичу была устроена овация. В уездные комиссары была выдвинута кандидатура Красикова. Вечером, при переполненном зале земл.-агр. училища публикой и членами исполнительного комитета, которых вместе с уездными набралось больше 100, под председательством Прокоповича были проведены выборы комиссара. Из 90 приблизительно поданных записок около 70 было за Красикова. Избрание Красикова комиссаром и приветствие Прокоповича «гражданину комиссару» сопровождались аплодисментами.

На выборах комиссара участвовали, кроме сорокачленного городского исполнительного комитета, представители по 2 от волости, по 1 от кооператоров и др. организаций. Между прочим, было отвергнуто участие в выборах комиссара главных Уездного Земства.

С. Ц.

«Горецкий вестник». 1917. № 23, 27, 30, 33.

Па старонках газет

«МОГИЛЕВСКИЕ ГУБЕРНСКИЕ ВЕДОМОСТИ»

1865 г.

№ 4

6 января в Горках крестный ход на Иордань на речке Поросица совершен был из Троицкой и Успенской Церкви; народу было очень много, церемонию сопровождали городские власти, жандармы и квартирующие войска. При водоосвящении сделано было несколько ружейных залпов бывшей при церемонии ротой солдат.

№ 6

Общественные удовольствия в Могилевской губернии

...В Горках был дан один из спектаклей с благотворительной целью 6 января. Сыграны были водевили: «Иван Иванович Иванов», «Смесь языков», «Школьный учитель» и «Ямщики». Театр был полон: первые ряды заняты были горецкими чиновниками и их семействами, а дальнейшие ряды гражданами и больше гражданками города Горок. Оркестр музыки состоял из 6 или 7 евреев. Публики собралось до 200 асоб и в кассу собрано до 60 руб... Играли ученики земледельческого училища, один гимназист и один бывший студент института до того удовлетворительно, что публика с видимым удовольствием пробыла во все время спектакля с $5^1/_2$ до 11 часов.

1870 г.

№ 35

Педагогический совет Горецких учебных заведений доводит до сведений господ землевладельцев, желающих ознакомиться с правильной обработкой земли и употреблением некоторых земледельческих орудий и машин, что в течение нынешнего лета на Горецкой учебной ферме, при обработке полей, посевах и уборке сена будут употребляться следующие орудия:

При подъеме почвы на пару: плуги Аббея, Говарда, Грипьонский и Гогенчеймский с почвоуглубителями Рида и Бажанова.

При бороновании: бороны Говарда, Альтона (цепная) и другие.

При уборке сена: сенокосилка Вуда, сеноворотилка Говарда и конные грабли.

При посеве хлебов: сеялка Робильяра и рядовая сеялка Гаррета.

Удобнейшим временем для ознакомления с работами совет полагает для уборки сена с 20 по 30 июня, для пахоты, бороньбы и озимых посевов время между 10 и 20 августом.

1871 г.

№ 26

От Горецкой дворянской опеки объявляется, что имение Каменка наследников Ватацы, состоящее в ведении опеки, отдается в арендное содержание на один год, с 1 мая 1871 г. по 23 апреля 1872 г. Срок торгам назначен на месте в имении Каменка 15 апреля 1871 года. Имение это состоит в двух станах Горецкого уезда.

1875 г.

№ 37

Горецкая городская дума объявляет, что в присутствии ея назначен срок торга 3 будущего июня с узаконенною чрез три дня переторжкою, на отдачу в шестилетнее содержание 5 городских мясных лавок с двумя погребами. Желающие участвовать в торгах приглашаются в думу на означенный срок с узаконенными залогами.

№ 77

Горецкая городская дума Могилевской губернии объявляет всем тем евреям Горецкого уезда, кои подлежат освидетельствованию в летах по наружному виду, чтобы они до поступлении срока призыва в сем году, т. е. до 1 ноября, явились в Горецкое уездное по воинской повинности Присутствие для освидетельствования их в летах по наружному виду.

1877 г.

№ 46

Горецкое уездное полицейское управление объявляет: по неплатежу землевладельцем Горецкого уезда Александром Михайловичем Звягинцевым Графу Георгию Михайловичу Цукатто 4000 руб. серебром с процентами и неустойкой назначено в продажу на 6-ое число июля сего года движимое имущество, находящееся в фольварке Козьянах Горецкого уезда, заключающееся в рогатом и нерогатом скоте, птицах, экипажах, рухляди, мебели, зерновом хлебе, винокуренными принадлежностями и прочее, оцененное в 4314 руб. 50 коп. Торги будут производиться на месте, в ф. Козьянах, с аукциона.

1904 г.

№ 68

М. Романово

Наша пожарная дружина заслуживает самого лестного отзыва за свою энергичную и самоотверженную работу на пожаре. На первый удар зловещего набата дружинники немедленно собираются на месте пожара и начинают усердно работать и почти не было ни одного пожарного случая, чтобы загоревшиеся строения сгорели до тла: мигом строение разбрасывается, а пламя потухает. Пожарная дружина много обязана бывшему начальнику ея, покойному князю В. М. Дондукову-Корсакову, который своими щедрыми пожертвованиями много помог устройству команды.

П. Шницер.

1905 г.

№ 95

20-го июля, в день храмового праздника в деревне Аниковичи Маслаковской волости Горецкого уезда праздновалось открытие чайной Могилевского попечительства о народной трезвости, устроенной в этой деревне стараниями Горецкого уездного комитета попечительства и местного землевладельца в должности гофмейстера Высочайшего Двора Эммануила Александровича Ватаци...

Открытие чайной состоялось при огромном стечении народа, прибывшего из многих соседних деревень. Священник Аниковичей отец Четыркин сказал прочувствованное слово...

Кроме чая, крестьяне будут пользоваться прекрасно обставленной для их нужд библиотекой и несколькими газетами...

1906 г.

№ 17

После долгого затишья жизнь начала проявляться и в г. Горки. Так, 2 февраля в помещении общественного собрания, по почину Н. И. Деньгига, был устроен танцевальный вечер, который прошел весьма оживленно, а 9 февраля в том же помещении любителями сценического искусства дан был спектакль в пользу местного вольнопожарного общества. Спектакль возник по инициативе начальника вольнопожарной дружины А. К. Поздзерского и его помощника В. Е. Робцера. Ставились: комедия в 2-х действиях и фарс в 1 действии. Спектаклю предшествовал концерт. Как концерт, так и спектакль прошли вполне удовлетворительно, с незначительными минусами, но в общем в такой глуши, которую представляют из себя Горки, публика осталась довольна. Сбор от спектаклей получился полный и тесное помещение клуба битком было набито публикой. Будем надеяться, что хороший почин и достойный подражания пример привлечет больше инициаторов и развеет скучную, однообразную сонливость, в которую впали жители Горок.

Ш. Ярмолик.

1908 г.

№ 69

В настоящее время приглашенными земством мастерами из новгородской губернии производится в уездах Горецком и Рогачевском устройство глиносоломенных несгораемых крыш у крестьян-владельцев, пожелавших устроить таковыя на своих строениях.

1913 г.

№ 79

Обязательное постановление об очистке земского мощения в г. Горках

Очистка от сора, грязи и снега замощенных улиц г. Горок Большой Оршанской и Институтской возлагается на обязанность прилегающих к мощению домовладений и земельных участков в длину и в пределах границ каждого владения, и в ширину до середины мощения.

Виновные в неисполнении сего постановления подвергаются законной ответственности.

Настоящее обязательное постановление вступает в законную силу через две недели со времени опубликования его.

Могилевский губернатор А. Пильц.

«ГОРЕЦКИЙ ВЕСТНИК»

1917 г.

№ 23

К выборам в волостное земство

13 августа было днем выборов по Горецкому уезду в волостное земство — эту первоначальную самоуправляющуюся единицу, бывшую для многих передовых земцев мечтой.

Нельзя сказать, чтобы эти выборы на самых демократических началах протекли гладко и дружно. В № 12 «Горецкого Вестн.» указывалось, что Горецкой Уездной Земской Управой посылалась губернскому комиссару телеграмма о переносе выборов на 8 сентября, вследствие отвлечения населения полевыми работами и получения дополнительных правил 26 июля. Сущность правил 26 июля (опубликованных в «Вестнике Временного Правительства» от 4 Августа) заключается в том, что рядом с мажоритарной системой выборов (т. е. по большинству голосов) могут быть произведены по разрешению Уездной Земской Управы, пополненной представителями местных общественных организаций, и с согласия Губернского Комиссара и пропорциональные выборы — как напр., были произведены выборы во все городские думы. Понятно, переход от одной системы к другой не обязателен.

И можно утверждать, что прежняя система (мажоритарная) более отвечает интересам крестьянства, что она скорей покажет подлинный голос крестьянства, могущего наметить местным кандидатам из своей среды, а не голосующего по чужой указке. И ссылка Горецкой Уездной Земской Управы в телеграмме Губернскому Комиссару на правила 26 июля нам представляется несущественной. Может быть важнее ссылка на отвлечение населения полевыми работами. В этом отношении очень любопытная телеграмма председателя Дубровенской избирательной комиссии Князькова, что выборы волост. гласных не состоятся. Почему? Или Дубровенская воласть решила перейти на пропорциональные выборы, вопреки точному смыслу правил 26 июля, или помешали полевые работы, или недоставало организационных сил — или еще что?

В настоящее время еще не представляется возможным сказать что-либо определенное о выборах по всему Горецкому уезду до получения сведений от всех волостей. В предыдущем № «Гор. Вестн.» приведена справка об одном округе Горецкой волости, где из 351 избирателя явилось 134, т. е. всего 38 %, процент слишком малый. Видимо, избирательные кампании в различные комитеты крестьянам попросту приелись и в то же время они не сознают всей важности волостных земств. В передовой статье «Г. В.» от 4 августа указывалось, что «Земская Управа» делает все возможное для успешного проведения выборов: намечен выезд членов существующих общественных организаций.

Отвлечение ли населения полевыми работами, простой ли индифферентизм (уклонение) избирателей, недостаточная ли подготовка и организация выборов или же удовлетворительность выборов — покажут сведения с мест.

ЭН.

№ 25

Правление Общества Распространения образования в г. Горках и его уезде настоящим сообщает, что в предстоящем учебном году открывается 6-й класс женской гимназии и что паевые взносы принимаются казначейством Правления Н. С. Гинзбургом ежедневно.

Правление

№ 27

На всех мельницах уезда с 31 августа по постановлению Уездного Продовольственного Комитета вводится десятинный сбор за помол ржи и виновные в невыполнении этого постановления будут привлечены к ответственности.

№ 30

14 сентября состоялось заседание Уездного Продовольственного Комитета. Обсуждалось собственно только 2 вопроса: об совершенной отмене десятинного сбора при помоле на мельницах и выборы председателя и двух членов вместо отказавшихся. Заседание носило весьма бурный характер.

* * *

Винокурение в уезде принимает все большие и большие размеры, в особенностях в Романовской и Баевской волостях. В настоящее время спирт получается уже довольно хорошего качества, причем по своим качествам винокуры различают: первый отгон самый лучший, второй хуже и третий — последний сорт. Пуд хлеба при выкурке на спирт оплачивается в 60 руб.

№ 31

Заседание гласных Горецкой Городской Думы 16-го сентября

Заседание, назначенное в 8 часов вечера, едва открылось в 10 часов ночи: для законности заседания пришлось многих гласных приглашать особыми приглашениями. Согласно телеграмм исполняющего обязанности губернского Комиссара Певзнера избрание председателя думы и его заместителя признано вступившим в силу. Поэтому 16 сентября были произведены выборы городского головы, членов управы и городского секретаря. Избранными оказались: городским головой — А. И. Креер (13 избирательных против 3), членами Управы — Минкин и Иванов, городским секретарем — Кожуро.

№ 32

20 сентября в помещении Земской Управы состоялось совещание волостных комиссаров и секретарей по вопросу о выборах в Учредительное собрание. На совещании присутствовал Уездный Комиссар и Председатель Крестьянских Депутатов. Совещание было созвано по инициативе Земской Управы и ознаменовалось крупными инцидентами.

* * *

Ремонт здания, предназначенного для гимназии, не успел к 16 сентября, поэтому занятия в гимназии предположительно начать 2-го октября. 2-го же октября будет молебствие пред началом учебных занятий в училищах Министерства Земледелия.

№ 34

О заседании первого Горецкого Волостного Земского Собрания 26 сентября 1917 г.

Горецкое Волостное Земское Собрание было при 19 гласных в помещении волостного правления открыто в половине второго председателем Волостной избирательной комиссии Коробовым Я. А. при секретаре С. Е. Мавцевиче.

При открытии собрания председательствующий ознакомил гласных со ст. 42—62 Временного положения о волостном земском собрании, а затем согласно ст. 45 и 46 того же положения было предложено собранию выбрать председателя и его заместителя на 1917 год. При сем Председателем Волостного Земского Собрания оказался избранным Я. А. Коробов, а его заместителем — И. С. Зотов...

№ 35

Волостное земство

С образованием волостных земств вводится новая должность волостного сборщика, на обязанности которого будет лежать взыскание разных повинностей, налогов и сборов. По этому поводу на совещании представителей уездных земств, бывшем в Могилеве 3 сентября, высказано было предположение, что для Горецкого уезда следует установить 6 участковых сборщиков...

№ 38

От Могилевской Окружной по делам о выборах в Учредительное Собрание комиссии

Настоящим доводится до всеобщего сведения список кандидатов в Члены Учредительного Собрания от Могилевского избирательного Округа, заявленный 5-го октября в 6 часов вечера.

№ 1

Могилевский Губернский Совет Крестьянских Депутатов
и Губернская Организация партия Социалистов-Революционеров

Хрисаненков Лукьян Афанасьевич, гор. Горки Могилевской губернии.

«СВОБОДНОЕ СЛОВО»

1917 г.

№ 2

От редакции

Газета «Свободное слово», защищая интересы трудового народа, издается на скромные гроши этого народа. Редакция просит всех сочувствующих направлению газеты оказать ей помощь как деньгами, так и привлечением подписчиков и распространителей «Свободного

слова». Редакция просит крестьян, у кого имеются какие-нибудь вопросы, требующие разъяснения, присылать их в редакцию и редакция на страницах газеты будет давать ответы на эти вопросы. Редакция также убедительно просит жителей уезда присылать заметки и статьи с изложением происшествий и событий, которые имеют у них место. Эти заметки редакция охотно поместит на страницах «Свободного слова»...

Товарищи крестьяне! Всеми силами поддерживайте свою крестьянскую газету «Свободное слово»!

№ 3

23-го июля состоялось первое собрание новой Городской Думы. Городским Головой 14 голосами против 6 избран А. И. Креер. Членами Иванов и Зильберман, секретарем Кожуро. Жалованье назначено Городскому Голове — 2000 р., членам Управы по 1200 р., секретарю — 1800 р.

№ 6

Местная жизнь

1-го августа закончился прием прошений в местные учебные заведения. В 1-й приготовительный класс землемерно-агрономического училища подано около 110 прошений, в 1-й класс среднего сельскохозяйственного училища приблизительно столько же. Вакансий 30.

По ходатайству группы родителей в гимназии Успенской открывается 6 класс.

Местным отделением помощи жертвам войны в г. Горках открывается училище для беженцев.

№ 15

31 августа состоялось заседание Горецкого Совета рабочих депутатов совместно с комиссаром и революционными организациями. Обсуждался текущий момент и вынесена резолюция о всемерной поддержке Временного правительства в борьбе с Корниловым. Решено выпустить воззвание к населению.

В закрытой части заседания обсуждались вопросы, имеющие местный характер.

№ 19

26 сентября в здании землемерно-агрономического училища состоялось собрание представителей всех существующих в Горках общественных, политических и профессиональных организаций, на котором обсуждался вопрос о создании в Горках «Народного университета».

На 15 октября решено созвать Общее собрание для рассмотрения Устава общества и для записей членов.

* * *

С 27 сентября Городская Дума и Управа вступила в исполнение своих обязанностей.

№ 20

1 октября по инициативе Совета крестьянских депутатов и комитета партии «социалистов-революционеров» был устроен на открытом воздухе возле помещения Совета митинг. По случаю ярмарки собралось много народу, особенно крестьян. Тов. Ильницкий изложил на общедоступном языке программу партии «социалистов-революционеров». Крестьяне слушали с большим вниманием...

После митинга было роздано собравшимся «Обращение Совета крестьянских депутатов и комитета партии социалистов-революционеров», содержащее в себе призыв голосовать за партию «социалистов-революционеров».

Надо отметить, что крестьяне с большой охотой получали эти воззвания: есть у крестьян стремление читать и поэтому необходимо в этом отношении идти им навстречу.

№ 21

С 1 октября начались занятия в Горецких Учебных заведениях. Город значительно оживился. Тяжелые условия жизни, дороговизна побудила учеников создать свой коопера-

тив. Согласно разработанному проекту членами его могут быть учащиеся всех учебных заведений г. Горок, паевой взнос предлагается в 10 рублей. Вступительный взнос один рубль.

№ 22

7 октября в здании землемерно-агрономического училища местным литературно-музыкально-драматическим кружком был поставлен спектакль «Волки и овцы» Островского.

№ 23

Учащиеся Горецких Учебных Заведений соорганизовали агитаторские группы перед выборами в Учредительное Собрание. Задача интеллигенции самая насущная и неотложная — это побудить крестьян идти голосовать, подавать голоса.

Падрыхтавалі М. Студнева, С. Кротава.

З гісторыі горацкіх сельскагаспадарчых навучальных устаноў

УКАЗ ЦАРА МІКАЛАЯ І СЕНАТУ ВЫКАНАЦЬ ПАЛАЖЭННЕ АБ АДКРЫЦЦІ ГОРЫ-ГОРАЦКАЙ ЗЕМЛЯРОБЧАЙ ШКОЛЫ

24 красавіка 1836 г.

Изыскивая способы к постепенному усовершенствованию земледелия в Империи Нашей, яко главнейшаго источника богатства частного и общего, учредили МЫ, для открытия ближайших к тому средств, особый Комитет, по заключениям коего разныя мероположения приведены уже в действие, но как главный способ к достижению столь желаемой цели состоит в распространении нужных сведений и приготовлении практических людей, для введения лучших метод сельского хозяйства, то ко предначертанию того Комитета ПОВЕЛЕЛИ МЫ Министру Финансов приступить неотлагательно к учреждению Земледельческой Школы с образцовым сельским хозяйством и коренною овчарнею. Одобрив ныне окончательныя предположения того Комитета о сем заведении, МЫ утвердили прилагаемое при сем Положение о Горы-Горецкой Земледельческой Школе, и дав Министру Финансов нужныя повеления по прочим предметам, до сего дела относящимся, ПОВЕЛЕВАЕМ Правительствующему Сенату вышеозначенное Положение привести в надлежащее исполнение.

Николай

С. Петербург

24 Апреля 1836

Министр финансов

Получ. *16 Апреля 1836 г.*

З фондаў музея гісторыі БСГА.

У першай палове XIX ст. на значнай частцы тэрыторыі царскай Расіі былі частыя неўраджаі, лютаваў голад. Сельская гаспадарка была ў заняпадзе, не хапала спецыялістаў. У гэтай сувязі ў лістападзе 1833 г. на пасяджэнні Камітэта міністраў было прынята рашэнне заснаваць асобы камітэт, які б займаўся пытаннямі ўдасканальвання земляробства ў Расіі. Гэты камітэт рашыў выдаваць «Земледельческую газету», друкаваць агранамічную літаратуру і адкрыць земляробчую школу з двума разрадамі — вышэйшым і ніжэйшым. Летам 1835 г. была выслана спецыяльная камісія для абследавання і выбару фальваркаў, якія б падыходзілі для стварэння школы. Камісія спынілася на Горы-Горацкім маёнтку.

24 красавіка 1836 г. быў выдадзены указ Сената аб заснаванні Горы-Горацкай земля-

робчай школы. На працягу 1837—40 гг. пад кіраўніцтвам італьянскага архітэктара А. Кампіоні для школы было ўзведзена 35 будынкаў: 3 цагляныя трохпавярховыя корпусы, майстэрні, аранжарэі, жылыя дамы для выкладчыкаў, лазня, лазарэт і іншыя гаспадарчыя пабудовы. Царскі ўрад выдзеліў на будаўніцтва ўсяго 296 тыс. руб.

Урачыстае адкрыццё земляробчай школы адбылося 15 жніўня 1840 г. Яна мела 2 разрады: першы (ніжэйшы) і другі (вышэйшы) з тэрмінам навучання ў кожным 3 гады. Першы разрад павінен быў рыхтаваць «земледельческих учеников» і даваць ім асновы агранаміі. Камплектаваўся ён у асноўным з дзяцей дзяржаўных і прыгонных сялян. Прымалі юнакоў 16—20-гадовага ўзросту, ад якіх патрабавалі ўменне чытаць, пісаць і ведаць чатыры дзеянні арыфметыкі. У першым разрадзе вывучалі земляробства, жывёлагадоўлю, гадоўніцтва, лесаводства, агульнаадукацыйныя навукі, вучні выконвалі практычныя работы. Паспяхова скончыўшыя першы разрад, акрамя дзяцей прыгонных сялян, залічваліся ў другі, які рыхтаваў аграномаў. Навучэнцы другога — вышэйшага — разрада вывучалі агранамію, лесаводства, гісторыю і статыстыку сельскай гаспадаркі, хімію, заалогію, батаніку.

Усе навучэнцы жылі ў пансіёне, увесь час насілі форму. За імі вялі нагляд інспектары, наглядчыкі з унтэр-афіцэраў. Апошнія пільна сачылі за паводзінамі юнакоў, забаранялі ім чытаць кнігі, «коих чтение могло иметь вредное влияние на нравственность». Навучэнцаў каралі розгамі і саджалі ў карцэр. Іх на працягу трох гадоў не адпускалі дадому нават на канікулы.

19 студзеня 1842 г. была зацверджана дадатковая пастанова да палажэння Горы-Горацкай земляробчай школы. Згодна з ёй другі разрад быў рэарганізаваны ў самастойную навучальную установу — Вышэйшую сельскагаспадарчую школу. У яе прымалі дзяцей дваран і разначынцаў, якія скончылі гімназію і вытрымалі экзамен, неабходны для паступлення ва універсітэт. У 1843 г. тэрмін навучання ў Вышэйшай сельскагаспадарчай школе быў скарочаны да двух гадоў. У гэтай школе вывучалі хімію, фізіку, батаніку, агранамію, лесаводства, статыстыку, архітэктуру, мінералогію, ветэрынарыю, механіку, геадэзію і іншыя дысцыпліны. З мэтай вывучэння практычнага вопыту вядзення сельскай гаспадаркі праводзіліся агранамічныя падарожжы.

У 1845 г. пры школе пачала дзейнічаць вучэбная ферма, якой былі перададзены зямля і асноўныя гаспадарчыя пабудовы. На ферме вучылі вядзенню гаспадаркі і рыхтавалі вучняў да паступлення ў ніжэйшы разрад земляробчай школы. Тэрмін навучання складаў чатыры гады.

За 1840—48 гг. абодва разрады школы і ферму скончылі 162 навучэнцы. Адначасова з вучэбнымі заняткамі ў Горы-Горацкай земляробчай школе пад кіраўніцтвам прафесара Б. А. Цалінскага і ад'юнкт-прафесара Б. Г. Міхельсона праводзіліся навуковыя даследаванні. Для гэтага выкарыстоўвалася спецыяльнае доследнае поле ў дваццаць дзесяцін зямлі ў Горацкім фальварку і ўчастак у батанічным садзе. У галіне раслінаводства вывучаўся ўплыў розных угнаенняў на ўрадлівасць пшаніцы, ячменю, аўса, бульбы, ільну. За 1841—47 гг. выпрабавана 47 гатункаў бульбы, 23 гатункі пшаніцы, ячменю, аўса і канюшыны. У жывёлагадоўлі даследавалася эфектыўнасць кармоў розных відаў. Праводзіліся выпрабаванні сельскагаспадарчых машын і прылад, спосабы захавання сельскагаспадарчых прадуктаў. У 1848 г. ніжэйшы разрад быў пераўтвораны ў земляробчае вучылішча з 6-гадовым тэрмінам навучання.

30 чэрвеня 1848 г. шляхам рэарганізацыі вышэйшага разраду Горы-Горацкай земляробчай школы пачаў працаваць Горы-Горацкі земляробчы інстытут з 4-гадовым тэрмінам навучання. Яго выпускнікі атрымлівалі званне вучонага памочніка ўправіцеля, а праз шэсць гадоў працы па спецыяльнасці — атэстат вучонага ўправіцеля. У інстытут прымалі выпускнікоў гімназій без экзаменаў і асоб, якія здалі экзамены за гімназічны курс. У розныя гады ў ім навучалася ад 100 ад 200 студэнтаў, пераважна дзяцей дваран, мяшчан, купцоў, духавенства з усіх губерняў Расіі, а таксама з Германіі і Францыі. На працягу чатырох гадоў студэнты вывучалі фізіку, хімію, батаніку, заалогію, паляводства, лугаводства, жывёлагадоўлю, лесаводства, бухгалтэрыю, архітэктуру, геадэзію, з 1859 г. пачалі вывучаць палітэканомію. Амаль чвэрць вучэбнага часу адводзілася вывучэнню гуманітарных навук — рускай мовы, гісторыі рускай літаратуры, замежнай мовы, права, логікі і іншых. Пасля заканчэння інстытута маладыя людзі атрымлівалі дыплом агранома ці сапраўднага студэнта агранаміі.

У летнія месяцы студэнты пад кіраўніцт-

План маёнтка, які належаў Горы-Горацкай земляробчай школе ў 1840—44 гг. (трохвугольнікам пазначаны фальваркі).

вам выкладчыкаў ажыццяўлялі агранамічныя падарожжы ў іншыя губерні Расіі. Адной з форм навучання была пастаноўка перад студэнтамі конкурсных задач, адказы на якія даваліся ў выглядзе сачыненняў, лепшае сачынне адзначалася залатым медалём.

У 1859 г. пры земляробчым інстытуце пачала дзейнічаць новая навучальная ўстанова — класы прыватных каморнікаў і таксатараў з тэрмінам навучання два гады. Прымалі ў гэтую навучальную ўстанову шаснаццацігадовых юнакоў «усіх свабодных станаў», але ўсё ж такі перавага аддавалася дзецям дваран. Навучэнцам выкладалі ніжэйшую геадэзію, нівеліраванне, таксацыю, чарчэнне, іншыя спецыяльныя прадметы.

У 1909 г. горацкія каморніцка-таксатарскія класы былі пераўтвораны ў каморніцка-агранамічнае вучылішча з тэрмінам навучання 6 гадоў. Гэта была адзіная ў Расіі навучальная ўстанова такога профілю.

Студэнты і выкладчыкі інстытута прымалі актыўны ўдзел у сельскагаспадарчых з'ездах і выставах, якія праводзіліся пры Горы-Горацкім інстытуце.

Пры інстытуце дзейнічалі завод па вырабу цэглы і дрэнажных труб, майстэрня сельскагаспадарчых машын, сыраварня, вучэбная пасека, музеі: заалагічны, анатамічны, сельскагаспадарчых машын, у апошнім знаходзілася вялікая калекцыя замежных і айчынных сельскагаспадарчых прылад і тэхнікі, батанічны сад (калекцыя налічвала больш за 3870 раслін), бібліятэка, у фондзе якой у канцы 50-х гадоў XIX ст. налічвалася звыш 7 тыс. кніг.

У Горы-Горацкім сельскагаспадарчым інстытуце праводзіліся навуковыя даследаванні: вапнаванне глебы, удасканальванне ільняной вытворчасці, кормавытворчасці; вывучэнне эфектыўнасці ўгнаенняў, розных тыпаў севазвароту, абарона раслін ад шкоднікаў, канструяванне сельскагаспадарчых машын, асушэнне зямель закрытым дрэнажом і іншыя. Была выведзена парода танкарунных авечак, прыстасаваных да кліматычных умоў сярэдняй паласы Расіі. У інстытуце выкладалі прафесары А. А. Гінцаль, Э. Ф. Рэга, Б. А. Цалінскі, К. Д. Шмідт, выпускнікі інстытута А. М. Бажанаў, С. С. Касовіч, А. В. Саветаў, І. А. Сцебут. Сярод выпускнікоў інстытута — вядомыя вучоныя ў галіне сельскагаспадарчай навукі А. П. Людагоўскі, І. М. Чарнапятаў, Е. С. Фалькоў, У. І. Палімпесаў, Ю. Ю. Жабенка, А. Н. Казлоўскі і іншыя.

За ўдзел студэнтаў і выкладчыкаў у паўстанні 1863—64 гг. заняткі ў інстытуце былі спынены, а ў 1864 г. ён быў пераведзены ў Пецярбург. За 16 гадоў свайго існa-

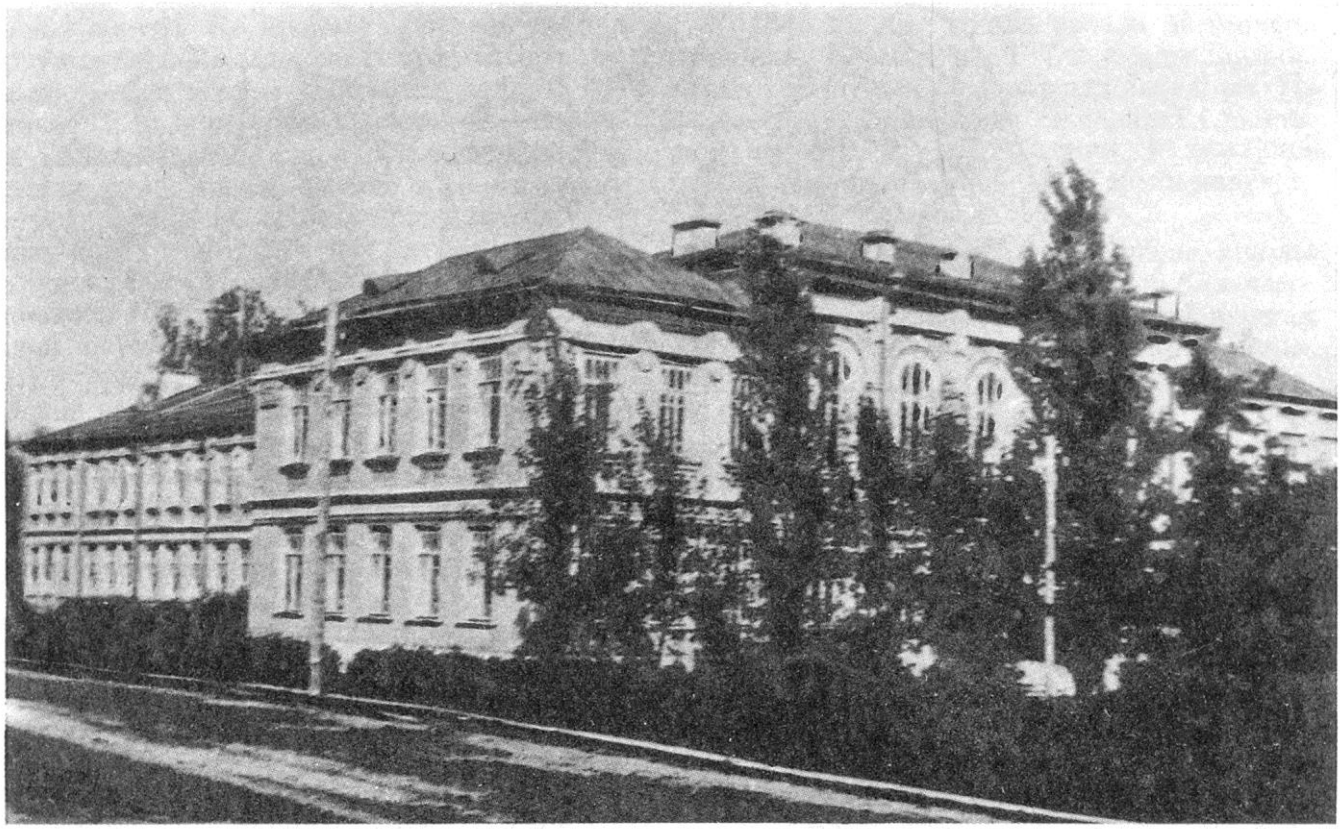

Будынак фізіка-хімічнага корпуса.

вання ў інстытуце было падрыхтавана 499 аграномаў вышэйшай кваліфікацыі.

Значную ролю ў станаўленні адукацыі ў Горках адыгралі і сярэднія сельскагаспадарчыя навучальныя ўстановы, размешчаныя ў горадзе, якія за перыяд з 1840 па 1864 г. выпусцілі 604 спецыялістаў сярэдняй кваліфікацыі. Больш 600 чал. скончылі каморніцка-таксатарскія класы, вучэбную ферму і школу авечнікаў.

«Одой в честь сахалинского плодородия» назваў працу выпускніка Горы-Горацкага земляробчага інстытута М. С. Міцуля пісьменнік А. П. Чэхаў. Імя Міцуля і сёння носяць горны хрыбет на захад ад Паўднёва-Сахалінска, перавал і горны пік, два сялы ў Сахалінскай вобласці — Міцулёўка і Міхайлаўка.

З 1851 па 1853 год у інстытуце вучыўся П. А. Бахмецеў, прататып галоўнага героя рамана М. Г. Чарнышэўскага «Что делать?».

Сярод беларускіх літаратуразнаўцаў існуе версія аб тым, што студэнт Горы-Горацкага земляробчага інстытута з'явіўся аўтарам вядомай беларускай паэмы «Тарас на Парнасе».

Нягледзячы на закрыццё земляробчага інстытута, Горкі як цэнтр сельскагаспадарчай адукацыі Расіі захаваў сваё значэнне. Асноўнай навучальнай установай у Горках стала земляробчае вучылішча. Да 1864 г. яно знаходзілася ў падпарадкаванні інстытута і ўзначальвалася яго дырэктарам. Выкладчыкамі вучылішча былі прафесары інстытута. Пасля закрыцця інстытута вучылішчу быў нададзены асобны штат. Зацверджаны пасады дырэктара, шасці настаўнікаў, інспектара, законавучыцеля і двух наглядчыкаў.

У вучылішча прымалі юнакоў усіх саслоўяў ва ўзросце 16—20 гадоў, якія вытрымалі ўступныя экзамены. Пры паступленні ў вучылішча таксама ўлічвалася класавая і рэлігійная прыналежнасць. Пераважай карысталіся дзеці, бацькі якіх належалі да маёмных класаў, і праваслаўныя. Руская мова была абавязковай для ўсіх вучняў. Навучанне працягвалася чатыры гады, а з 1870 г. — пяць.

Пры пераходзе з аднаго класа ў другі вучні былі павінны здаваць экзамены па ўсіх прадметах, якія вывучалі ў адпавед-

Будынак рамеснага вучылішча.

ным класе, акрамя гэтага, у ліпені і жніўні вучні старэйшых класаў экзаменаваліся ў час праходжання імі сельскагаспадарчай практыкі. У канцы навучання праводзіліся выніковыя экзамены, пасля чаго вучні размяркоўваліся на практыку ў прыватныя маёнткі або казёныя фермы ў розныя губерні Расіі, часцей за ўсё Магілёўскую, Смаленскую, Мінскую, Палтаўскую, Віцебскую, Чарнігаўскую, Пецярбургскую.

Пасля заканчэння практыкі кожны вучань быў павінен зрабіць справаздачу педагагічнаму савету аб сваёй рабоце.

Выпускнікі вучылішча атрымлівалі званне «учебного управительского помощника», а праз шэсць гадоў працы ў сельскай гаспадарцы — атэстат на званне «ученого управителя». Большасць былых вучняў працавалі ў якасці аканомаў у прыватных маёнтках.

Па палажэнню ў вучылішчы было 40 казённых стыпендый па 100 руб. у год кожная, а з 1872 г. — па 125 руб. Такая колькасць казённых стыпендый захавалася да 1911 г., калі земляробчае вучылішча было пераўтворана ў сярэдняе сельскагаспадарчае. Тыя, хто карыстаўся гэтымі стыпендыямі, павінны былі пасля заканчэння вучобы працаваць ва ўстановах, якія належалі Міністэрству дзяржаўных маёмасцей столькі гадоў, колькі яны атрымлівалі стыпендыю.

У 1879—1910 гг. Горацкае земляробчае вучылішча было адным з буйнейшых сярэдніх сельскагаспадарчых навучальных устаноў. У розныя гады ў ім набывалі веды ад 132 да 212 вучняў. Гэта былі юнакі з усіх губерняў Расіі. Так, у 1902 г. з 204 вучняў з Магілёўскай губерні было 53 чал., Ліфляндскай — 37, Мінскай — 10, Курляндскай — 7, Чарнігаўскай — 7, Віцебскай — 6, Курскай — 6, Санкт-Пецярбургскай — 4, Калужскай — 4, Ковенскай — 4, Ніжагародскай — 4, з іншых — 30 чал. З 1840 па 1890 г. вучылішча скончылі 621 чал., якія сталі спецыялістамі сельскай гаспадаркі сярэдняй кваліфікацыі. З 1901 па 1910 г. вучылішча скончылі 254 чал.

У 1911 г. на падставе «Палажэння аб сельскагаспадарчай адукацыі», якое было прынята Міністэрствам дзяржаўных маёмасцей, пачалася перабудова земляробчых вучылішчаў у чатырохкласныя сельскагаспадарчыя

вучылішчы. У Горацкім вучылішчы гэта перабудова была праведзена ў 1911—15 гг. Згодна з новым Палажэннем асобы, якія скончылі вучылішча, атрымлівалі званне агранома.

У 1911—17 гг. у Горацкім сельскагаспадарчым вучылішчы працавалі: Е. М. Безсонаў, Н. В. Найдзёнаў, М. М. Высоцкі, А. Э. Пуйдэ, І. І. Красікаў, М. М. Міхайлаў, П. С. Ларыёнаў і іншыя.

Неабходнасць падрыхтоўкі майстроў па вырабу, абслугоўванню, рамонту сельскагаспадарчых машын і прылад выклікала адкрыццё пры Горацкім земляробчым вучылішчы на базе механічнага завода рамеснага вучылішча. Палажэнне аб рамесным вучылішчы было зацверджана 18 лютага 1872 г., а заняткі пачаліся з першага верасня гэтага ж года. У гэта вучылішча прымалі юнакоў ва ўзросце 16 гадоў, моцнага целаскладу, якія маглі пісаць, чытаць, ведалі тры дзеянні арыфметыкі. Курс навучання ў вучылішчы працягваўся пяць гадоў. Два дні ў тыдзень вучні праходзілі тэарытычны курс, чатыры дні — практычныя заняткі па 8—10 гадзін у дзень.

У пачатку XX ст. Горацкае рамеснае вучылішча мела вялікае значэнне ў сістэме сельскагаспадарчай адукацыі Расіі. Аднак узнікла неабходнасць прывесці навучанне ў вучылішчы ў большую адпаведнасць патрабаванням тэхнічнай адукацыі таго часу. У сувязі з гэтым 12 сакавіка 1901 г. Дзяржаўны савет прыняў рашэнне аб пераўтварэнні рамеснага вучылішча, згодна з якім былі дакладна акрэслены ўмовы прыёму вучняў, тэрмін і аб'ём навучання, правы і абавязкі асоб, якія скончылі вучылішча, зацверджаны штат вучылішча, дадзены вядомыя правы яго служачым.

Вучні, якія паспяхова скончылі поўны курс навучання, атрымлівалі званне сельскага майстра-механіка і пасля выканання воінскай павіннасці карысталіся правамі скончыўшых курс навучальных устаноў другога разраду.

У 1911 г. Горацкае рамеснае вучылішча было пераўтворана ў сельскагаспадарчае рамеснае вучылішча. Тэрмін навучання быў скарочаны да трох гадоў. У 1912—17 гг. у вучылішчы набывалі веды ад 66 да 92 чал. у год.

За гады першай сусветнай вайны колькасць вучняў скарацілася, так як маладыя людзі прызыўнога ўзросту былі мабілізаваны ў армію, але тыя вучні, якія засталіся ў навучальных установах, паспяхова працягвалі авалодваць сельскагаспадарчымі ведамі.

Белорусская сельскохозяйственная академия. 150 лет. Краткий очерк истории и деятельности. Мн., 1990.

Высшее сельскохозяйственное образование в России и за границей. Спб., 1893.

Журнал сельского хозяйства. 1857. № 11.

Записки Горы-Горецкого земледельческого института. Кн. 1, Спб., 1852; кн. 3, Спб., 1854.

Литературное наследство. Т. 57. М., 1959.

Сборник сведений по сельскохозяйственному образованию. Вып. III. Спб., 1900.

Цитович С. Г. Горы-Горецкий земледельческий институт — первая в России высшая сельскохозяйственная школа. Горки, 1960.

Чехов А. П. Собр. соч. Т. 10. М., 1956.

Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. Т. 28.

Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, ф. 2260.

У. Ліўшыц, М. Дзюбакова, З. Зябкіна.

Першыя даследаванні эфектыўнасці дрэнажных сістэм

Выключна важнае месца ў гісторыі развіцця земляробства і меліярацыі займаюць класічныя вопыты асушэння зямель закрытым дрэнажом пры Горы-Горацкім земляробчым інстытуце, праведзеныя ў 1856—63 гг. пад кіраўніцтвам Аляксандра Мікалаевіча Казлоўскага. А. М. Казлоўскі нарадзіўся ў 1832 г. у сям'і збяднелага шляхціца Магілёўскай губерні. У 1852 г. ён скончыў Горы-Горацкі земляробчы інстытут. У 1856 г. быў накіраваны ў Горы-Горацкі інстытут для арганізацыі работ па асушэнню зямель, а ў 1860 г. стаў прафесарам сельскагаспадарчай механікі і архітэктуры ў гэтым жа інстытуце.

А. М. Казлоўскі дасканала вывучыў вопыт прымянення дрэнажу ў Заходняй Еўропе і Прыбалтыцы. Гэты вопыт ён творча прымяніў пры правядзенні меліярацыйных работ і залажэнні закрытага дрэнажу пры Горы-Горацкім інстытуце.

Пабудаваная ў Горках пад кіраўніцт-

вам А. М. Казлоўскага меліярацыйная сістэма атрымала ў гісторыі навукі назвы «первого русского дренажа», «первого дренажа в России». Аднак з пункту гледжання гістарычных фактаў з гэтымі назвамі можна не згадзіцца, так як па сведках Дэпартамента сельскай гаспадаркі за 1851 г. на тэрыторыі Расійскай імперыі ўжо праводзілася асушэнне зямель закрытым дрэнажом у Курляндыі, Эстляндыі, Ліфляндыі і інш.

У той час дрэнажныя работы пры Горы-Горацкім інстытуце трэба разглядаць як першыя вялікамаштабныя навуковыя даследаванні па вывучэнню эфектыўнасці дрэнажных сістэм у розных глебамеліярацыйных умовах для мэт сельскай гаспадаркі і будаўніцтва. А. М. Казлоўскі ў кнізе «Дренажные работы при Горы-Горецких учебных заведениях» (1860 г.) пісаў: «Дрэнажаванне зямель пры Горы-Горацкіх навучальных установах у выглядзе вопыту ў малым маштабе было пачата ў 1853 г., а з 1856 г. яно ўжо набыло вялікія памеры. Дрэнажаванне зямель пры Горы-Горацкіх навучальных установах заслугоўвае ўвагі з боку дапытлівага гаспадара і спецыяліста па дрэнажу».

Дрэнаж пры Горы-Горацкім інстытуце быў найбольш дэталёва абследаваны А. Д. Дубахам у 1921—23 гг., калі па выяўленай дакументацыі былі праведзены раскопкі, якія дазвалялі аднавіць гісторыю работ і на месцах знайсці ўсе выкананыя ў 1856—63 гг. дрэнажныя сістэмы, высветліць іх стан і падрабязна апісаць. У наступныя гады абследаванне дрэнажу праводзілася Б. І. Якаўлевым у 1947—48 гг. і В. І. Кліпертам у 1957—58 гг.

Вынікі гэтых абследаванняў дрэнажу, закладзенага ў 1856—63 гг. пры Горы-Горацкім інстытуце, можна звесці да наступнага: агульная плошча дрэніраваных зямель каля 200 га (было абследавана каля 100 га), асушаліся мінеральныя глебы і тарфянікі, дрэнажныя сістэмы былі закладзены пад лугапашавымі ўгоддзямі, палявымі і агародніцкімі севазваротамі, дрэнаж таксама прымяняўся для асушэння зямель пры правядзенні будаўніцтва. Вынікі абследаванняў сведчаць аб тым, што дрэнажныя работы пры Горы-Горацкім інстытуце былі першымі унікальнымі навуковымі даследаваннямі па вывучэнню эфектыўнасці асушэння зямель закрытым дрэнажом.

В. Нямыкін.

Славутыя выпускнікі Горы-Горацкіх земляробчых навучальных устаноў

Бажанаў Аляксей Міхайлавіч (1820—89) у 1851 г. скончыў Горы-Горацкі земляробчы інстытут і стаў выкладаць сельскую гаспадарку ў Маскоўскай семінарыі. З 1863 г. пачаў працаваць у Горы-Горацкім земляробчым інстытуце. Ён напісаў кнігу «Что можно заимствовать у иностранцев по части земледелия?» (Спб., 1863), у якой абагульніў вынікі сваіх назіранняў у час замежнай камандзіроўкі ў 1861 г. у Англію, Бельгію, Германію, Францыю і Швейцарыю. А. М. Бажанаў у артыкуле «Об искусственно возделываемых лугах» (Журнал Министерства государственных имуществ. 1863, ч. 82) адным з першых апісаў геабатанічныя заканамернасці размяшчэння лугавых фітацэнозаў, іх структур і дынаміку развіцця. А. М. Бажанаў першым распрацаваў экалагічныя аспекты падбору травасумесі для лугавой кормавытворчасці, біялагічныя асновы агратэхнікі апрацоўкі лугавых траў.

Пасля пераводу ў 1864 г. земляробчага інстытута ў Пецярбург А. М. Бажанаў працаваў там прафесарам, затым быў дырэктарам Нова-Аляксандрыйскага інстытута сельскай гаспадаркі і лесаводства. Ён зрабіў рускі пераклад кнігі В. Бурмейстра «О разведении, содержании и употреблении домашних животных» (1865, 1867), напісаў кнігу «Руководство к разведению крупного рогатого скота, применительно к климатическим и сельскохозяйственным условиям России» (Спб., 1867), якія былі аднымі з першых дапаможнікаў па жывёлагадоўлі ў Расіі.

* * *

Іваноў Міхаіл Фёдаравіч нарадзіўся 21 верасня 1871 г. у Ялце. Яго бацька працаваў настаўнікам садаводства ў школе пры Нікіцкім батанічным садзе. У дзяцінстве Міхаіл вельмі любіў праводзіць час на авечкагадоўчай ферме, дзе банітаванне статка вёў выкладчык Горацкага земляробчага вучылішча Н. П. Сініцкі, які час ад часу прыязджаў сюды, што і вырашыла лёс хлапчука. У 1885 г. Міхаіл Іваноў паступіў у гэта вучылішча і паспяхова скончыў яго ў 1891 г. Потым ён скончыў яшчэ дзве навучальныя ўстановы: у 1893 г. баніцёрскую школу пры земляробчым вучылішчы ў Дзяркачах, што пад Хар-

кавам, і Харкаўскі ветэрынарны інстытут, дзе быў адным з лепшых студэнтаў. Сваю працоўную дзейнасць М. Ф. Іваноў пачаў у г. Кромы Арлоўскай губерні на пасадзе земскага ветэрынарнага ўрача. Потым у Харкаўскім ветэрынарным інстытуце чытаў курс жывёлагадоўлі. У 1903 г. ён абараняе магістэрскую дысертацыю на тэму «К вопросам об изменении азотистых веществ в плесневелых кормах». Яго зацвярджаюць прафесарам, затым загадчыкам кафедры жывёлагадоўлі. Потым М. Ф. Іваноў працаваў у Пятроўскай сельскагаспадарчай акадэміі, Маскоўскім заатэхнічным інстытуце і ў Камуністычным універсітэце імя Я. М. Свярдлова. Ён арганізаваў у дзяржаўным запаведніку «Асканія-Нова» фелецыя-племянную заатэхнічную станцыю. М. Ф. Іваноў — аўтар больш за дзвесце навуковых прац па пытаннях жывёлагадоўлі. У 1929 г. М. Ф. Іванову было прысвоена званне заслужанага дзеяча навукі і тэхнікі СССР, у 1934 г. без абароны прысуджана вучоная ступень доктара сельскагаспадарчых навук. У 1934 г. на VII Усесаюзным з'ездзе Саветаў ён быў выбраны членам ЦВК СССР. Памёр 29 верасня 1935 г.

* * *

Людагоўскі Аляксей Пятровіч (1840—82) у 1861 г. скончыў Горы-Горацкі земляробчы інстытут, дзе пад кіраўніцтвам І. А. Сцебута напісаў сваю першую навуковую працу «О костяном удобрении и способах его применения». Гэта была першая ў Расіі навуковая праца на гэту тэму. У 1861—65 гг. А. П. Людагоўскі працаваў у Маскоўскай земляробчай школе, склаў «Материалы для сельскохозяйственного описания Московской губернии», якія ўвайшлі ў «Сборник материалов для изучения Москвы и Московской губернии» (1864 г.). У 1865 г. А. П. Людагоўскі быў запрошаны на пасаду прафесара кафедры земляробства ў Пецярбургскі земляробчы інстытут, дзе абараніў магістэрскую дысертацыю «Подсолнечник. Принятие, распределение и движение минеральных питательных веществ в связи с образованием органического вещества» (1869 г.), якая была другой (пасля І. А. Сцебута) працай у Расіі па аграхімічных даследаваннях. У 1870 г. А. П. Людагоўскі быў выбраны па рэкамендацыі І. А. Сцебута прафесарам і загадчыкам кафедры эканомікі Пятроўскай земляробчай і лясной акадэміі, дзе напісаў першае ў Расіі кіраўніцтва па эканоміцы сельскай гаспадаркі — «Основы сельскохозяйственной экономии и сельскохозяйственного счетоводства» (1875 г.), удзельнічаў у стварэнні першай арыгінальнай сельскагаспадарчай экспедыцыі «Настольная книга для русских сельских хозяев» (1875—76 гг., т. 1—2).

* * *

Міцуль Міхаіл Сямёнавіч нарадзіўся 8 лістапада 1836 г. у сяле Малашэй Ціраспальскага павета Херсонскай губерні ў сям'і дзяржаўнага селяніна. Пасля заканчэння Адэскага вучылішча садаводства ён працаваў у батанічным садзе Горы-Горацкага земляробчага інстытута, потым быў прыняты ў гэты інстытут як стыпендыят Вольнага эканамічнага таварыства. Пасля заканчэння інстытута М. С. Міцуль служыць у дэпартаменце сельскай гаспадаркі Міністэрства дзяржаўных маёмасцей. У 1869 г. абіраецца членам Вольнага эканамічнага таварыства. У гэты час ён актыўна займаецца навуковай дзейнасцю і публікуе некалькі сваіх прац. У 1870 г. яму прапанавалі месца агранома ў экспедыцыі на востраў Сахалін. На востраве ён усебакова вывучаў расліны, глебу, прыроду. У выніку абагульнення навуковых даследаванняў ім была напісана кніга «Очерки истории Сахалина в сельскохозяйственном отношении», якая звярнула на сябе ўвагу А. П. Чэхава і атрымала яго высокую адзнаку. Памёр М. С. Міцуль 27 красавіка 1883 г. на Сахаліне.

* * *

Неручаў Міхаіл Васілевіч. Унёс значны ўклад у справу выдання літататуры па праблемах сельскай гаспадаркі. У 1867—69 гг. ён быў загадчыкам вучэбнай фермы Пятроўскай земляробчай акадэміі. Разам з І. А. Сцебутам прыняў непасрэдны ўдзел у стварэнні часопіса «Русское сельское хозяйство». Выданне гэтага часопіса, які рэдагаваў да 1876 г. выпускнік Горы-Горацкага земляробчага інстытута М. В. Неручаў, мела вялікае значэнне для распаўсюджвання і папулярызацыі дасягненняў сельскагаспадарчай навукі.

У 1870 г. М. В. Неручаў быў зволены з Пятроўскай акадэміі за апублікаванне некралога А. Н. Герцэну і да 1879 г. працаваў упраўляючым Бутырскім хутарам Маскоўскага грамадства сельскай гаспадаркі, потым дырэктарам Херсонскага земляробчага вучылішча. М. В. Неручаў напісаў значную колькасць работ па пытаннях сельскай гаспадаркі, выпусціў шэраг перакладаў замежных кніг, толькі за 1874—76 гг. ён апублікаваў больш за 100 артыкулаў і кніг у выданнях Маскоўскага грамадства сельскай гаспадаркі. У сваіх працах М. В. Неручаў асвятляў пытанні земляробства і жывёлагадоўлі, механізацыі і эканомікі сельскай гаспадаркі, у аглядах аналізаваў перспектывы развіцця сельскагаспадарчай адукацыі. Значную ўвагу ён удзяляў удасканальванню прылад для асноўнай апрацоўкі глебы, стварыў спецыяльныя плугі для апрацоўкі стэпавай глебы, напісаў шэраг артыкулаў аб асаблівасцях устройвання і прымянення розных плугоў і іншых сельскагаспадарчых прылад і машын. Асобае месца займаюць яго працы па вывучэнню прычын і метадаў барацьбы з засухай.

* * *

Саветаў Аляксандр Васілевіч нарадзіўся 15 лістапада 1826 г. у сяле Гульнева Дзмітрыеўскага

павета Маскоўскай губерні ў сям'і святара. Пачатковую адукацыю атрымаў у Дзмітрыеўскім духоўным вучылішчы. Потым вучоба ў Віфанскай семінарыі. У 1846 г. Сінод накіраваў А. В. Саветава на вучобу ў вышэйшы разрад Горы-Горацкай земляробчай школы. У 1850 г. А. В. Саветаў павінен быў вярнуцца ў духоўную семінарыю, але вучоны савет вырашыў пакінуць яго ў інстытуце і рыхтаваць да выкладчыцкай дзейнасці. Спачатку ён выкладаў сельскагаспадарчую тэхналогію, а затым асновы сельскай гаспадаркі і хіміі. У Маскоўскім універсітэце ў 1859 г. паспяхова абараніў магістэрскую дысертацыю «О разведении кормовых трав на полях». Яна была выдадзена асобнай кнігай і за дваццаць гадоў вытрымала чатыры выданні. У студзені 1859 г. А. В. Саветава зацвердзілі на пасаду ад'юнкт-прафесара, а ў канцы лістапада перавялі ў Санкт-Пецярбургскі універсітэт, дзе ён пачаў чытаць лекцыі па агранаміі, узначаліў агранамічны кабінет і кафедру сельскай гаспадаркі, стаў старшынёй сельскагаспадарчага аддзялення Вольнага эканамічнага таварыства, апублікаваў шэраг навуковых прац, у тым ліку кнігу «О системах земледелия», якая ўбачыла свет у 1867 г. На гэтую ж тэму ён паспяхова абараніў доктарскую дысертацыю і 16 студзеня 1867 г. атрымаў дыплом доктара сельскагаспадарчых навук — першы ў Расіі. У 1888 г. быў назначаны дэканам фізіка-матэматычнага факультэта. Памёр А. В. Саветаў 25 лістапада 1901 г.

* * *

Сцебут Іван Аляксандравіч нарадзіўся 12 лютага 1833 г. у сям'і аптэкара ў горадзе Вялікія Лукі Пскоўскай губерні. У 1843 г. паступіў у другую Пецярбургскую гімназію і ў 1850 г. скончыў яе з правам паступлення ва універсітэт. Аднак Іван Аляксандравіч вырашыў прадоўжыць сваю адукацыю ў Горы-Горацкім земляробчым інстытуце, дзе ён і вучыўся з 1850 па 1854 год. Потым працаваў памочнікам упраўляючага вучэбнай фермай, зрабіў агранамічнае падарожжа ў Прыбалтыйскія губерні, вывучаў развіццё сельскай гаспадаркі ў Германіі, Англіі, Шатландыі, Францыі. З 1860 г. зноў працуе ў Горы-Горацкім земляробчым інстытуце, дзе чытае курс земляробства, укараняе новыя формы выкладання ў выглядзе гутарак і семінараў. Пасля пераводу ў 1864 г. Горы-Горацкага земляробчага інстытута ў Санкт-Пецярбург І. А. Сцебут пераязджае туды і працуе над магістэрскай дысертацыяй на тэму: «Известкование почвы». Абарона адбылася на вучоным савеце Пецярбургскага універсітэта. З імем І. А. Сцебута звязана ўзнікненне ў Расіі жаночай сельскагаспадарчай адукацыі. З 1857 г. ён апублікаваў больш за 250 навуковых прац па самых разнастайных пытаннях земляробства і раслінаводства. Ім быў створаны першы сістэматычны курс раслінаводства. І. А. Сцебут удзельнічаў у рабоце Маскоўскага таварыства сельскай гаспадаркі, у рэдагаванні часопіса «Русское сельское хозяйство». І. А. Сцебут памёр 2 лістапада 1923 г.

* * *

Чарнапятаў Ілля Мікітавіч (1822—79). Вядомы сваімі працамі ў галіне заатэхнікі і агранаміі. І. М. Чарнапятаў скончыў вышэйшы разрад Горы-Горацкай земляробчай школы ў 1846 г. у ліку першых выпускнікоў (да 1846 г. вышэйшы разрад Горы-Горацкай школы закончыла ўсяго 2 чалавекі) і пачаў працаваць тапографам. У 1851 г. вытрымаў экзамен на званне агранома ў Горы-Горацкім земляробчым інстытуце. З 1853 г. працаваў выкладчыкам Пецярбургскага ляснога (з 1864 г. — земляробчага) інстытута. Тут ён падрыхтаваў свае першыя навуковыя манаграфіі — «Руководство к торфяному хозяйству», «Руководство к орошению разных земельных угодий», апошняя праца стала яго магістэрскай дысертацыяй. У 1863 г. І. М. Чарнапятаў вытрымаў экзамен на званне магістра сельскай гаспадаркі і лесаводства і з 1865 г. стаў працаваць прафесарам Пятроўскай земляробчай акадэміі, дзе кіраваў кафедрай жывёлагадоўлі. Вялікае значэнне для развіцця жывёлагадоўлі мелі працы І. М. Чарнапятава ў вобласці заатэхніі. Ён адным з першых указаў, што ў фарміраванні высокай прадукцыйнасці жывёлы вялікае значэнне мае паўнацэннае кармленне цялят, якое «должно начаться со времени его утробной жизни». На падставе вывучэння стану жывёлагадоўлі і заатэхнічнай навукі І. М. Чарнапятаў упершыню навукова абаснаваў тэорыю і асноўныя метады ўдасканальвання парод буйной рагатай жывёлы малочнага напрамку, ён падыходзіў да азначэння пароды і яе стварэння з прыродна-гістарычнага пункту гледжання, зазначаў, што не пароды мясцовай буйной жывёлы (яраслаўская, кастрамская і інш.) з'яўляюцца дрэннымі, а эканоміка сялянскіх гаспадарак не дазваляе павысіць іх прадукцыйнасць. І. М. Чарнапятаў напісаў шэраг прац па авечкагадоўлі, якія былі першымі аглядамі гэтай галіны жывёлагадоўлі. Ім быў напісаны раздзел па жывёлагадоўлі ў вядомай «Настольной книге для русских сельских хозяйств», у якой ён выклаў прагрэсіўныя для свайго часу погляды на развіццё жывёлагадоўлі і заатэхнічнай навукі.

У. Ліўшыц, В. Нямыкін.

Яны аддавалі свае веды моладзі

У 1899 г. у Горкі пасля заканчэння Маскоўскага сельскагаспадарчага інстытута быў накіраваны **Дзмітрый Дзмітрыевіч Арцыбашаў** (1873—1942), тут ён працаваў выкладчыкам і ўпраўляючым Горацкім рамесным вучылішчам. У Горках Дз. Дз. Арцыбашаў пачаў сваю плённую працу па акліматызацыі драўняных культур і дэкаратыўнаму садоўніцтву, напісаў шмат прац па прыкладной батаніцы і сельскагаспадарчаму машыназнаўству. Пасля Дз. Дз. Арцыбашаў працаваў у сельскагаспадарчым вучоным камітэце Міністэрства земляробства, з 1906 г. выкладаў на Сцебутаўскіх вышэйшых жаночых аграномічных курсах у Пецярбургу.

Дз. Дз. Арцыбашаў быў адным з нямногіх спецыялістаў па інтрадукцыі і акліматызацыі дэкаратыўных, драўняных і травяністых раслін у розных рэгіёнах СССР на доследных станцыях і акліматызацыйных гадавальніках. У Маскве ён праводзіў эксперыментальныя даследаванні ў асабістым садзе. Свой 40-гадовы вопыт у вобласці прыкладной батанікі, пачатак якога быў пакладзены яшчэ ў Горках, Дз. Дз. Арцыбашаў абагульніў у кнізе «Декоративное садоводство» (М., 1941), шэрагу артыкулаў па выніках вывучэння акліматызацыі рада раслін, даследаванняў у кветкаводстве і садоўніцтве.

* * *

У 1854—58 гг. выкладчыкам сельскагаспадарчай механікі ў Горы-Горацкім земляробчым інстытуце працаваў **Філіп Мікалаевіч Каралёў** (1821—94), вядомы вучоны ў галіне сельскагаспадарчай навукі і тэхнікі. Ф. М. Каралёў пасля заканчэння Харкаўскага універсітэта і абароны дысертацыі па механіцы на ступень магістра матэматыкі быў абраны ад'юнкт-прафесарам матэматыкі і механікі ў Горы-Горацкі земляробчы інстытут, дзе пачаў свае даследаванні па сельскагаспадарчай механіцы і будаўніцтву. У Горы-Горацкім інстытуце ў той перыяд была сабрана вялікая колькасць сельскагаспадарчых прылад працы і машын, набытых у 1852 г. у Англіі і Амерыцы, вывучэннем і ўдасканальваннем якіх заняўся Ф. М. Каралёў. В «Записках» (Т. 6. Спб., 1857) быў апублікаваны артыкул Ф. М. Каралёва «Об извести, как строительном материале, и преимущественно об оршанской», у якім ён разгледзеў склад розных вапнавых матэрыялаў у прымяненні да будаўніцтва, рэсурсы вапнякоў каля Оршы. Па словах А. В. Саветава, Ф. М. Каралёў палюбіў будаўнічую справу, удзельнічаў у будаўніцтве новых будынкаў Горы-Горацкага інстытута.

* * *

У 1871—74 гг. у Горацкім земляробчым вучылішчы выкладаў раслінаводства А. К. Краўзэ.

Б. А. Міхельсон

Аляксандр Карлавіч Краўзэ нарадзіўся ў 1847 г. у Прыбалтыцы. У 1869 г. ён скончыў Пецярбургскі земляробчы інстытут са званнем кандыдата сельскай гаспадаркі і лесаводства і ў 1871 г. быў назначаны старшым настаўнікам у Горы-Горацкае вучылішча, дзе разам з выкладчыцкай работай займаўся навуковымі даследаваннямі па вывучэнню біяхімічнага складу клубняў бульбы, распрацоўваў пытанні лесаводства, вывучаў эфектыўнасць вядзення рубак і яловых пасадак пры натуральным лесааднаўленні.

* * *

У 1840—60 гг. упраўляючым Горы-Горацкай вучэбнай фермай працаваў вядомы аграном і педагог **Барыс Андрэевіч** (Бернард Генрыхавіч) **Міхельсон** (1812—87). Пад яго кіраўніцтвам вучэбная ферма стала адной з узорных гаспадарак, ён таксама загадваў доследным полем і тэхнічнымі ўстановамі, працаваў ад'юнкт-прафесарам Горы-Горацкага земляробчага інстытута, праводзіў практычныя заняткі па сельскай гаспадарцы на вучэбнай ферме, разам з Б. А. Цалінскім кіраваў правядзеннем сельскагаспадарчых доследаў, складаў справаздачы аб стане і дзеянні Горы-Горацкай вучэбнай фермы па вучэбнай, гаспадарчай і доследнай частках, якія, па водгуках «Журнала сельского хозяйства», былі «справочным листком для сельских хозяев и самым верным и надежным руководителем в деле ведения хозяйства». Б. А. Міхельсон у сваіх працах адзначаў, што прыгоннае земляробства перашкаджае развіццю сельскай гаспадаркі. Ён бачыў выйсце з гэтага становішча расійскага земляробства ў адмаўленні ад прыгоннай працы і пераходзе да вольнанаёмнай, прадукцыйнасць якой ён вызначаў у два разы вышэй, чым прыгоннай. З аграномічнага пункту гледжання ён рэкамендаваў увядзенне ў земляробства так званых выгонных севазваротаў як часовай меры, якая паляпшае глебу і падрыхтоўвае яе да ўвядзення плодазменнай сістэмы. Б. А. Мі-

Рытаў М. В. з навучэнцамі.

хельсон апублікаваў таксама шэраг работ па праблеме вырошчвання цукровых буракоў і па іншых пытаннях сельскай гаспадаркі.

* * *

У 1841 г. у Горы-Горацкую земляробчую школу быў накіраваны ветэрынарным урачом і выкладчыкам заалогіі і ветэрынарыі **Павел Аляксандравіч Раздольскі** (1815—81), які закончыў Маскоўскую медыка-хірургічную акадэмію. Тут, у Горках, П. А. Раздольскі пачаў свае даследаванні ў галіне ветэрынарнай медыцыны. У артыкуле «Наблюдения над болезнями домашнего скота в 1846 году в Горы-Горецкой земледельческой школе» П. А. Раздольскі апісаў больш за 40 захворванняў коней, буйной рагатай жывёлы, авечак і свіней, прывёў этыялогію, патагенез і дыягностыку гэтых захворванняў, іх хірургічнае лячэнне, лекавую тэрапію і прафілактыку. Будучы адначасова выкладчыкам Горы-Горацкага земляробчага інстытута і ветэрынарным урачом, П. А. Раздольскі з 1849 г. загадваў конным заводам пры інстытуце, у 1853 г. арганізаваў у Горках першую ў Беларусі ветэрынарную клініку. За поспехі ў галіне ветэрынарнай медыцыны ў 1854 г. быў узнагароджаны сярэбраным медалём Міністэрства дзяржаўных маёмасцей. У 1864 г. за ўдзел у паўстанні 1863 г. у Горках П. А. Раздольскі быў звольнены з Горы-Горацкага земляробчага інстытута.

* * *

Больш за сорак гадоў адпрацаваў у Горацкім земляробчым вучылішчы **Міхаіл Васільевіч Рытаў.** Ён нарадзіўся 17 студзеня 1845 г. у горадзе Новаміргарадзе Херсонскай губерні ў сям'і інжынера-хіміка. Пасля заканчэння гімназіі Міхаіл Рытаў працягвае вучобу на юрыдычным факультэце, потым на прыродазнаўчым аддзяленні фізіка-матэматычнага факультэта Маскоўскага універсітэта. Пасля абароны магістэрскай дысертацыі ў 1879 г. М. В. Рытаў прыязджае працаваць у Горкі. Ён выкладае батаніку, фізіялогію раслін, фізіку і мінералогію, а праз некаторы час — агародніцтва, пладаводства і мінералогію.

Першыя навуковыя доследы Міхаіл Васілевіч праводзіць на вядомым «Сцебутаўскім агародзе», а затым, з дапамогай навучэнцаў быў расчышчаны ўчастак уздоўж рэчкі Капылкі, дзе быў закладзены батанічны гадавальнік. У 1889 г. ён за ўласныя сродкі набывае зямельны ўчастак, стварае на

Р. Э. Траўтфэтар

ім яшчэ пладовы гадавальнік для правядзення доследаў з пладовымі культурамі. Даследаванням вучонага прысвечаны тысячы артыкулаў, якія былі надрукаваны ў часопісах «Вестник садоводства, плодоводства и огородничества», «Русское садоводство», «Сад и огород», «Прогрессивное садоводство и огородничество». М. В. Рытаў быў шырока вядомы і як аўтар падручнікаў і кніг па агародніцтву і пладаводству, якія выходзілі ў Пецярбургу ў 1895—1901 гг. і якія некалькі разоў перавыдаваліся. Яго цікавілі таксама эканамічныя праблемы прамысловага садаводства. Працэс развіцця гандлёвых зносін у прамысловасці садаводства і агародніцтва атрымаў развіццё ў працы М. В. Рытава «Агляд рускага агародніцтва», якая была надрукавана ў зборніку «Вытворчыя сілы Расіі» (1886 г.).

У 1896 г. М. В. Рытава выбіраюць членам-карэспандэнтам Расійскага таварыства пладаводства. У тым жа годзе Акадэмія навук зацвердзіла яго карэспандэнтам Галоўнай фізічнай абсерваторыі.

М. В. Рытаў упершыню паказаў вялікае значэнне мясцовых сартоў пладовых культур, магчымасць вегетатыўнай гібрыдызацыі. Шырока вядомы агурок, выведзены Рытавым. Ён быў і цудоўным вынаходнікам. Агароднікі дагэтуль карыстаюцца рытаўскімі маркерамі для пікіроўкі агародніны, нажамі для абрэзкі пры пікіроўцы пладовых сеянцаў без перасадкі, машынкай для прышчэпкі і абрэзкі чаранкоў. Рытаў адстойваў і прапагандаваў тэорыю Дарвіна. Ён падняў голас супраць утойвання тэарэтычных і практычных прац І. В. Мічурына.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі М. В. Рытава выбіраюць прафесарам Петраградскага сельскагаспадарчага інстытута, але пераехаць туды ён не змог па стану здароўя. Калі ж у 1919 г. быў адноўлены Горацкі сельскагаспадарчы інстытут, М. В. Рытаў быў абраны загадчыкам кафедры батанікі. Ён актыўна пачаў рыхтаваць да друку курс лекцый. Аднак захварэў і 17 красавіка 1920 г. памёр.

* * *

У 1860—64 гг. дырэктарам Горы-Горацкага земляробчага інстытута працаваў **Рудольф Эрнеставіч Траўтфэтар** (1809—89), вядомы айчынны батанік, доктар прыродазнаўчых навук.

Па прыезду ў Горкі Р. Э. Траўтфэтар трапіў у асяроддзе выкладчыкаў і рэвалюцыйна настроеных студэнтаў Горы-Горацкага інстытута. Вучоны аказаўся захопленым хваляй вызваленчых ідэй і праявіў сябе ў адміністрацыйна-педагагічнай дзейнасці як ліберал.

У час нацыянальна-вызваленчага паўстання (1863 г.) ён выступіў супраць распаўсюджвання гарадской паліцэйскай улады на Горы-Горацкі інстытут, а на следстве аб удзеле выкладчыкаў і студэнтаў інстытута ў паўстанні выступіў у іх абарону разам з А. І. Сцебутам.

У час работы Р. Э. Траўтфэтара дырэктарам змяніўся накірунак вучэбнай і навуковай дзейнасці Горы-Горацкага інстытута, якая стала насіць больш практычны, прыкладны характар, служыць інтарэсам сялян.

У 1864 г. быў назначаны дырэктарам Пецярбургскага батанічнага сада, дзе ён працаваў да канца свайго жыцця. Заслугі Р. Э. Траўтфэтара былі ацэнены Акадэміяй навук, якая выбрала яго ганаровым членам Пецярбургскага батанічнага саду ў 1875 г., а за даследаванні рускай флоры ў 1885 г. ён быў узнагароджаны ганаровым залатым медалём К. М. Бэра.

* * *

Багдан Андрэевіч Цалінскі (1812—66), вядомы аграном і педагог, першы прафесар і дэкан (інспектар) Горы-Горацкага земляробчага інстытута, лаўрэат Дзямідаўскай прэміі (1863) — «награды за лучшие по разным частям сочинения в России» — па паходжанню з латвійскіх сялян. У 1835 г. ён скончыў філасофскі факультэт Дэрпцкага універсітэта, потым вучыўся ў Практычнай навучальнай установе сельскай гаспадаркі (Акультгофскі інстытут). У 1841 г. абараніў у Дэрпцкім універсітэце магістэрскую дысертацыю і быў накіраваны ў Горкі, дзе працаваў дваццаць тры гады (1841—64) — спачатку ў земляробчай школе, а затым з 1848 г. — у земляробчым інстытуце і быў самым дзейным арганізатарам і педагогам як вышэйшай сельскагаспадарчай школы, так і іншых горацкіх сельскагаспадарчых навучальных устаноў. Вучэбныя планы, якія ён складаў для сельскагаспадарчых устаноў, уключалі вывучэнне не толькі спецыяльных дысцыплін, але і цэлы шэраг прыродазнаўчых, тэхнічных, эканамічных і агульна-палітычных прадметаў.

У Горы-Горацкім земляробчым інстытуце Б. А. Цалінскі выкладаў земляробства і арганізацыю гаспадаркі. Па курсу земляробства ім было складзена «Руководство для преподавания земледелия в духовных семинариях» (Спб, 1860), якім карысталіся як дапаможнікам і ў сельскагаспадар-

чых навучальных установах, і ў рабоце аграномы-практыкі.

Пасля падзей 1863 г. у Горках Б. А. Цалінскі быў назначаны выконваючым абавязкі дырэктара Горы-Горацкай земляробчай школы, абараняў выкладчыкаў, якія абвінавачваліся ва ўдзеле ў паўстанні, дабіўся адмены секвестра, які быў накладзены на маёмасць і зарплату выкладчыкаў у час іх арышту і высылкі з Горак. Пасля пераводу земляробчага інстытута ў Пецярбург Б. А. Цалінскі быў назначаны прафесарам агранаміі Пецярбургскага земляробчага інстытута, дзе пасля выхаду ў адстаўку яму было прысвоена званне заслужанага прафесара.

* * *

У 1857—62 гг. у Горы-Горацкім земляробчым інстытуце працаваў **Іван Артамонавіч Цютчаў** (1834—93), вядомы рускі хімік і крышталограф, паплечнік і таварыш Дз. І. Мендзялеева. З імем І. А. Цютчава звязаны пачатак хімічных даследаванняў у Беларусі, станаўленне хімічнай навукі на Украіне.

У Горках І. А. Цютчаў працягваў работу па арганізацыі хімічнай лабараторыі Горы-Горацкага інстытута, пачатак якой быў пакладзены ў 40-х гадах вядомым рускім хімікам К. Д. Шмідтам. Гэта хімічная лабараторыя — першая ў Беларусі, была добра абсталявана і дазваляла праводзіць не толькі хімічны практыкум для студэнтаў, але і выконваць шырокія навуковыя даследаванні.

Адначасова з вялікай арганізатарскай работай І. А. Цютчаў працягваў даследаванні па арганічнай хіміі, пачаў цікавіцца праблемамі аграхіміі і мінералогіі. У 1862 г. апублікаваў фундаментальную працу «Введение к изучению кристаллографии», якая атрымала станоўчы водгук у навукоўцаў.

* * *

Вялікая роля ў развіцці хімічнай навукі ў Беларусі належыць **Канстанціну Данілавічу Шмідту** (1817—72). К. Д. Шмідт пасля абароны магістэрскай дысертацыі ў 1843 г. быў назначаны ў Горы-Горацкую земляробчую школу, дзе стварыў добра абсталяваную вучэбную лабараторыю, якая дазваляла праводзіць дэманстрацыйныя эксперыменты на лекцыях і выконваць неабходныя хімічныя даследаванні. У час працы ў Горы-Горацкім інстытуце К. Д. Шмідт напісаў некалькі кніг, якія адыгралі немалаважную ролю ў развіцці выкладання хіміі ў Расіі ў мінулым стагоддзі. К. Д. Шмідт быў шырока эрудыраваным педагогам. Акрамя хіміі, ён чытаў курс фізікі і метэаралогіі, прыродазнаўства, лекцыі для жыхароў Горак.

Вялікі ўплыў К. Д. Шмідт аказаў на станаўленне навуковых поглядаў А. В. Саветава і І. А. Сцебута ў галіне аграхіміі. У 1858 г. К. Д. Шмідт быў вымушаны на час пайсці ў адстаўку па стану здароўя.

У 1863 г. К. Д. Шмідт зноў вяртаецца ў Горкі і працуе ў земляробчым інстытуце, але ў 1864 г. у сувязі з пераводам установы ў Пецярбург працаваць туды пераязджае і вучоны. У 1866 г. К. Д. Шмідт ідзе ў адстаўку і вяртаецца ў Горкі.

В. Нямыкін, І. Нямыкіна,
У. Ліўшыц, М. Сядун.

«Записки Горы-Горецкого земледельческого института»

У сярэдзіне XIX ст. для распаўсюджвання і папулярызацыі сельскагаспадарчай навукі і адукацыі ўзнікла неабходнасць у стварэнні спецыяльных друкаваных прац сельскагаспадарчай школы. Гэтымі працамі сталі «Записки Горы-Горецкого земледельческого института» — першае ў Расійскай імперыі перыядычнае выданне сельскагаспадарчай школы. У 1850 г. Міністэрства дзяржаўных маёмасцей дазволіла Горы-Горацкаму земляробчаму інстытуту выдаваць свае працы па адной кніжцы ў год і ў 1852 г. выйшаў у свет першы том «Записок Горы-Горецкого земледельческого института». Усяго з 1852 па 1857 год выйшла шэсць тамоў «Записок», аднак з 1858 г. іх выданне было спынена з-за выдавецкіх цяжкасцей і прыдзірак цэнзуры. Нягледзячы на кароткачасовасць выдання, «Записки» адыгралі значную ролю ў развіцці тэорыі і прыктыкі сельскай гаспадаркі, прапагандзе сельскагаспадарчай навукі, паказалі Горы-Горацкі земляробчы інстытут як сапраўды вышэйшую сельскагаспадарчую школу таго часу, часткова, ва ўмовах царскай цэнзуры, адлюстравалі перадавыя дэмакратычныя погляды, якія ў 60-х гадах мінулага стагоддзя ярка праявіліся ў Горы-Горацкім інстытуце, і, апісваючы становішча сельскай гаспадаркі сярэдзіны XIX ст., адлюстравалі важны гістарычны матэрыял.

Кожны том «Записок» складаўся з двух

аддзелаў: справаздачнага і спецыяльнага, дзе былі змешчаны навуковыя артыкулы і актавыя прамовы выкладчыкаў інстытута, у ліку якіх былі выдатныя вучоныя А. В. Саветаў і І. А. Сцебут. Справаздачны аддзел складаўся з афіцыйных дакументаў, асноўнай мэтай якіх была прапаганда навукова-педагагічнай дзейнасці інстытута як цэнтра сельскагаспадарчай адукацыі Расійскай імперыі.

Справаздачы і артыкулы ў «Записках» адлюстроўвалі стан сельскагаспадарчай вытворчасці ў сярэдзіне XIX ст. і таму з'яўляліся каштоўнай крыніцай для вывучэння гісторыі сельскай гаспадаркі. Многія выкладчыкі Горы-Горацкага інстытута, сабраўшы фактычны матэрыял, які адлюстроўваў становішча ў земляробстве, спрабавалі раскрыць прычыны ўпадку прыгоннай гаспадаркі і ў сваіх друкаваных працах рабілі шэраг прапаноў па ўдасканальванню земляробства. Таму «Записки» ўтрымоўваюць не толькі фактычны матэрыял аб становішчы сельскай гаспадаркі, але і выражаюць погляды і адносіны выкладчыкаў Горы-Горацкага інстытута — прадстаўнікоў дваранскага лібералізму — да прыгоннага ладу.

«Записки» могуць служыць гістарычнай крыніцай пры вывучэнні станаўлення вышэйшай і сярэдняй сельскагаспадарчай адукацыі ў сярэдзіне XIX ст. Асноўныя даведкі па гэтаму пытанню змешчаны ў прадмове да першага тома «Записок» і справаздачах па Горы-Горацкаму земляробчаму інстытуту і вучылішчу. Гэтыя матэрыялы адлюстроўваюць дзейнасць Горы-Горацкага інстытута — першай у Расійскай імперыі вышэйшай сельскагаспадарчай вучэбнай установы і Горы-Горацкага земляробчага вучылішча — адной з вядучых сярэдніх сельскагаспадарчых вучэбных устаноў. Аб вышэйшым узроўні вучэбна-педагагічнай дзейнасці гэтых устаноў сведчыць рэцэнзія на справаздачны аддзел «Записок» «Журнала сельского хозяйства», у якім адзначалася, што «таков и должен быть ход занятий в образцовом земледельческом заведении».

У «Записках» змешчаны справаздачы Горы-Горацкай вучэбнай фермы, якія адлюстроўваюць перадавыя дасягненні сельскагаспадарчай навукі таго часу, даюць уяўленне аб пастаноўцы сельскагаспадарчай вопытнай справы, змяшчаюць звесткі аб узроўні развіцця земляробства ў сярэдзіне XIX ст. Аб тым, што справаздачы вучэбнай фермы Горы-Горацкага земляробчага інстытута адлюстроўвалі перадавыя дасягненні сельскай гаспадаркі таго часу, сведчыць рэцэнзія «Журнала сельского хозяйства», у якім справаздачы называюцца «справочным листком для сельских хозяйств и самым надежным руководителем в деле ведения хозяйства».

Цікавы гістарычны матэрыял, які характарызуецца дасягненнямі сельскагаспадарчай навукі і практыкі ў Беларусі ў сярэдзіне XIX ст., змешчаны ў «Записках» у выглядзе справаздачы аб сельскагаспадарчых з'ездах і выстаўках пры Горы-Горацкім земляробчым інстытуце. Аб іх значнасці для вывучэння гісторыі сельскай гаспадаркі сведчыць выкарыстанне матэрыялаў «Записок» у даследаваннях Інстытута гісторыі Акадэміі навук Беларусі. (Чепко В. В. Сельское хозяйство Белоруссии в первой половине XIX века. Мн., 1966). У «Записках» змешчаны справаздачы аб чатырох сельскагаспадарчых з'ездах пры Горы-Горацкім інстытуце ў 1853—56 гг., прычым гэта былі першыя на тэрыторыі Расійскай імперыі сельскагаспадарчыя з'езды. У рабоце з'ездаў, якія «имели целью посредством совещаний и обмена мыслей между хозяевами способствовать развитию и улучшению сельского хозяйства», прымалі ўдзел памешчыкі і сельскія гаспадары, у асноўным з Магілёўскай губерні, выкладчыкі і супрацоўнікі Горы-Горацкага інстытута, дзякуючы якім гэтыя з'езды сталі эфектыўным сродкам уздзеяння на мясцовую сельскую гаспадарку. Круг пытанняў, якія абмяркоўваліся на сельскагаспадарчых з'ездах, быў разнастайным: земляробства і жывёлагадоўля, меліярацыя і эканоміка, вялікая ўвага ўдзялялася развіццю сялянскіх гаспадарак. «Журнал Министерства государственных имуществ» адзначаў, што «в числе 19 вопросов, предложенных членами съезда (1853 г.) на разрешение, многие важны не только для Белорусского края, но и для всей средней полосы. У 1854 г. у «Записках Горы-Горецкого земледельческого института» была змешчана справаздача аб выстаўцы сельскіх вырабаў, на якой экспанавалася 1432 экспанатаў (у тым ліку з Магілёўскай губерні — 555) сельскагаспадарчай прадукцыі, земляробчых прылад і машын, саматужных вырабаў, сярод якіх значнае месца займалі экспанаты з сельскіх гаспадарак.

Вялікую цікавасць для вывучэння гісторыі сельскай гаспадаркі ўяўляюць справа-

здачы аб агранамічных падарожжах выкладчыкаў і студэнтаў Горы-Горацкага інстытута, надрукаваныя ў «Записках», дзе апісваецца стан сельскагаспадарчай вытворчасці ў сярэдзіне XIX ст. у многіх губернях Расійскай імперыі, у т. л. і ў беларускіх губернях, і ў шэрагу краін Заходняй Еўропы. Так, дадзеныя справаздач аб агранамічных падарожжах у 1851—53 гг. пад кіраўніцтвам Э. Ф. Рэга дазвалялі даволі поўна ўявіць узровень развіцця садаводства і агародніцтва ў цэнтральных, беларускіх і ўкраінскіх губернях. У гэтых справаздачах даецца апісанне вядомых садоў і паркаў — помнікаў садова-паркавага мастацтва, у т. л. Э. Ф. Рэга прыводзіць першыя апісанні сада І. Ф. Паскевіча ў Гомелі і сада А. І. Бенкендорфа ў Прапойску.

У «Записках» змешчаны навуковыя артыкулы і прамовы выкладчыкаў Горы-Горацкага інстытута на ўрачыстых актах, прысвечаных пачатку заняткаў у інстытуце. Гэтыя матэрыялы даволі поўна адлюстроўваюць стан сельскагаспадарчай навукі і па асобных пытаннях — стан сельскай гаспадаркі ў сярэдзіне XIX ст. Так, у прамове П. А. Раздольскага ўтрымліваецца гісторыя развіцця і сучасны стан ветэрынарнай медыцыны, у артыкуле І. Савініча «Мочальный промысел поселян Могилевской губернии» прыводзяцца дадзеныя аб упадку гэтага промыслу з прычыны нерацыянальнага выкарыстання лясных рэсурсаў і г. д.

У цэлым «Записки Горы-Горецкого земледельческого института» як крыніца гістарычных звестак аб стане сельскагаспадарчай адукацыі, навукі і прамысловасці з'яўляюцца прадметам спецыяльных даследаванняў як з пункту гледжання гістарычнай навукі, так і сельскагаспадарчай, біялагічнай і педагагічнай.

В. Нямыкін, У. Ліўшыц.

Батанічны сад у Горках

Гісторыя стварэння аднаго са старэйшых батанічных садоў звязана з імем вядомага батаніка і садавода Эдуарда Фёдаравіча Рэга (нар. у 1816). У 1843 г. ён стаў працаваць прафесарам батанікі ў Горы-Горацкай земляробчай школе (з 1848 г. — Горы-Горацкі земляробчы інстытут) і прыняў самы актыўны ўдзел у арганізацыі Горацкага батанічнага сада, праца па стварэнню якога на базе аранжарэі земляробчай школы пачалася ў 1841 г. Пад кіраўніцтвам Э. Ф. Рэга ў 1848 г. быў заснаваны дэндрарый пад першапачатковай назвай «драўняны пітомнік», які ўвайшоў як адна з галоўных частак у Горацкі батанічны сад. Праект закладкі дэндрарыя быў распрацаваны вядомым архітэктарам А. Кампіоні. Цэнтральная частка дэндрарыя была спраектавана ў строгім, геаметрычным, стылі з характэрным круглым партэрам, ад якога веерападобна разыходзяцца радыяльныя і кальцавыя маляўнічыя алеі. Апрача гэтага, было прадугледжана фарміраванне паркавых і лесапаркавых маляўнічых участкаў і спецыялізаванага рэзервата. Па ініцыятыве Э. Ф. Рэга ў склад дэндрарыя была ўключана дуброва на беразе р. Капылкі. Плошча непасрэдна дэндрарыя павінна была складаць каля 90 га, да яго прымыкаў лясны масіў (урочышча Дабрэннае) плошчай каля 150 га як лясны запаведнік. У 1849—63 гг. пад кіраўніцтвам Э. Ф. Рэга ў Горках была сабрана вялікая калекцыя драўняна-хмызняковых раслін, створаны дэндралагічны парк, які з'яўляецца помнікам прыроды Беларусі. У Горацкім батанічным садзе сабрана унікальная для таго часу калекцыя сельскагаспадарчых культур.

Дэндрарый уяўляў сабой унікальны аб'ект паркавай культуры з высокімі мастацкімі якасцямі. Э. Ф. Рэга стварыў 12 унікальных па жывапісу паркавых ландшафтаў. Граматна трактуючы магчымасці рэльефу мясцовасці і дэкаратыўную каштоўнасць раслін, ён у кампаноўцы экспазіцыі дэндрарыя прымяняў розныя стылі і выкарыстоўваў класічны прынцып чаргавання закрытых і адкрытых участкаў.

Спалучэнне свабодных ландшафтных пасадак дрэў і кустарнікаў з рэгулярнымі, іх чаргаванне з адкрытымі прасторамі (узлескамі, палянамі, газонамі) і творчы падыход Э. Ф. Рэга да падбору спалучэння парод драўняна-хмызняковых раслін стварылі непаўторны каларыт дэндрарыя Горацкага батанічнага сада, яго высокую жывапісную каштоўнасць, прыгажосць яго непаўторных пейзажаў, якія часта змяняліся.

Э. Ф. Рэга ўдзельнічаў у стварэнні унікальнай калекцыі сельскагаспадарчых куль-

тур. Усяго было сабрана каля 800, у тым ліку яравой пшаніцы было 56 гатункаў, азімага жыта — 20, аўса — 33, гароха — 26 гатункаў. У Горацкім батанічным садзе Э. Ф. Рэга сабраў да 1863 г. вельмі рэдкую калекцыю бэзу, якая налічвала 87 відаў, форм і гатункаў. Э. Ф. Рэга адным з першых у Беларусі пачаў навуковыя даследаванні па дэндралогіі і інтрадукцыі. У Горацкім батанічным садзе ён вывучаў эколага-біялагічныя асаблівасці мясцовых і экзатычных драўняных раслін, магчымасці іх культуры ва ўмовах Беларусі. У вялікім інтрадукцыйным пітомніку расло мноства каштоўных хваёвых і лісцевых драўняных пародаў, пладовых, арэхаплодных і ягадных драўняна-хмызняковых раслін, дэкаратыўных культур. У Горацкім батанічным садзе былі прадстаўлены акацыі, каштаны, арэхі, бэз, рабіны, яблыні, грушы, слівы, піхты, кедры, сосны, дугласіі і інш. Э. Ф. Рэга вывучаў асаблівасці цвіцення, плоданашэння і магчымасцей інтрадукцыі разнастайных драўняных экзотаў, ён быў ініцыятарам закладкі лесапрамысловых пасадак з лістоўніц (польскай, еўрапейскай і сібірскай) на Зубраўскай лясной дачы, на Прылукскай дачы — з бархата амурскага, на Магілёўскай дачы — з сосен (Мурэя, Веймута). Гэтыя даследаванні, асабліва па інтрадукцыі хваёвых экзотаў, былі актуальнымі для Беларусі, флора якой бедная хваёвымі пародамі, хаця прыродныя ўмовы спрыяльныя для іх росту.

Э. Ф. Рэга быў ініцыятарам вывучэння мясцовых і інтрадуцыраваных драўняна-хмызняковых культур як лекавых раслін. На матэрыялах вялікай калекцыі садова-ягадных культур Горацкага батанічнага сада ён з 50-х гадоў пачаў даследаванне лекавых якасцей груш, іргі, рабіны, парэчкі, маліны, яблынь і інш. Э. Ф. Рэга сабраў вялікі батанічны гербарый мясцовых раслін, у 1860 г. ён склаў «Естественную историю растительного царства, преимущественно в применении к русской флоре средних губерний», якая выкарыстоўвалася ў якасці вызначэння і ўключала больш за тысячу апісанняў відаў раслін. Э. Ф. Рэга адзначаў, што ў Магілёўскай губерні садаводствам займаюцца пераважна памешчыкі. У той жа час Э. Ф. Рэга пісаў, што ў наваколлі Горак сяляне купляюць прывіўкі пладовых культур у пітомніку Горы-Горацкага земляробчага інстытута і пачынаюць закладваць у сябе сады.

В. Нямыкін.

Адзін з заснавальнікаў аграхіміі

У другой палове XIX ст. пачалася распрацоўка навуковых асноў арганічнай хіміі, глебазнаўства і фізіялогіі раслін. Сярод заснавальнікаў гэтых навук адметная роля належала П. С. Касовічу, памяць якога аднолькава шануюць аграномы і аграхімікі, глебазнаўцы і фізіёлагі.

Пётр Самсонавіч Касовіч нарадзіўся 28 верасня 1862 г. у Горках Магілёўскай губерні. Яго бацька, Самсон Сямёнавіч Касовіч (1830—98) пасля заканчэння ў 1853 г. Горы-Горацкага земляробчага інстытута выкладаў у ім геадэзію і чарчэнне, а з 1859 г. — матэматыку ў Горы-Горацкім земляробчым вучылішчы. У 1870 г. С. С. Касовіч з сям'ёй пераехаў у Маскву, дзе да 1890 г. працаваў дырэктарам земляробчай школы, упраўляючым Бутырскім хутарам Маскоўскага таварыства сельскай гаспадаркі. Маці П. С. Касовіча была сястрой І. А. Сцебута, які, па ўспамінах В. С. Касовіча, «вельмі ўважліва адносіўся да свайго пляменніка П. С. Касовіча».

Пасля заканчэння гімназіі ў 1883 г. П. С. Касовіч паступіў на прыродазнаўчае аддзяленне фізіка-матэматычнага факультэта Маскоўскага універсітэта, дзе разам са сваім аднакурснікам Д. Н. Пранішнікавым вялікую ўвагу ўдзяляў заняткам па хіміі, апублікаваў ў 1887 г. сваю першую работу па біяхіміі раслін. У тым жа годзе ён быў узнагароджаны залатым медалём Маскоўскага універсітэта за работу «Паходжанне азоту ў раслінах». Яна стала пачаткам плённай працы П. С. Касовіча па вывучэнню працэсаў біялагічнай фіксацыі малекулярнага азоту раслінамі.

Пасля заканчэння Маскоўскага універсітэта ў 1887 г. П. С. Касовіч разам з Д. Н. Пранішнікавым паступілі на трэці курс Пятроўскай земляробчай і лясной акадэміі, дзе займаліся даследаваннямі ў галіне фізіялогіі раслін пад кіраўніцтвам І. А. Сцебута. Пасля заканчэння акадэміі ў 1889 г. П. С. Касовіч быў пакінуты пры кафедры земляробства. У 1891 г. чытаў

курс «Біялагічныя працэсы ў глебе» ў Маскоўскім універсітэце, а з 1892 г.— курс аграхіміі. У 1892 г. ім было ўпершыню даказана, што клубяньковыя бактэрыі звязваюць азот атмасферы, які паступіў не праз карэнне, а праз лісты бабовых раслін. У 1882—94 гг. П. С. Касовіч быў у Германіі і Францыі, дзе правёў рад даследаванняў па вывучэнню засваення азоту багавіннямі і бактэрыямі. У 1895 г. ён абараніў у Маскоўскім універсітэце магістэрскую дысертацыю, у якой абагульніў вынікі сваіх даследаванняў па азотафіксацыі.

З 1894 г. П. С. Касовіч працаваў дацэнтам, а з 1902 г.— прафесарам кафедры глебазнаўства ў Пецярбургскім лясным інстытуце.

Тут П. С. Касовіч арганізаваў доследную лабараторыю ў той час, калі «был упразднен курс агрономической химии и вытравлено даже самое название этого предмета из учебного плана». Д. Н. Пранішнікаў у далейшым пісаў, что «только это и позволило не дать погаснуть в глухую пору 1894—1905 гг. делу агрохимических исследований в России, подготовить основы для разрешения вопросов удобрения к моменту, когда страна предъявит соответственные запросы, и сохранить от вымирания самый тип агронома, работающего в области соприкосновения химии и физиологии с земледелием».

З 1895 г. П. С. Касовіч узначальваў Бюро па земляробству і глебазнаўству навуковага камітэта Міністэрства земляробства, арганізаваў пры ім лабараторыю па даследаванню глебы і музей глебы. У 1897 г. ён быў выбраны членам навуковага камітэта Міністэрства земляробства, арганізаваў пры ім і кіраваў сельскагаспадарчай хімічнай лабараторыяй, якая адыграла вялікую ролю ў аграхімічным даследаванні глебы краіны. П. С. Касовіч прымаў актыўны ўдзел у працы камісіі па доследнай справе: аказаў значны ўплыў на арганізацыю сеткі сельскагаспадарчых доследных устаноў, напрамак іх дзейнасці. У 1900 г. ён заснаваў і выдаваў (першыя дзесяць гадоў за ўласны кошт) «Журнал опытной агрономии», які выходзіў да 1931 г. і адыграў значную ролю ў станаўленні і развіцці айчыннай аграномічнай навукі. П. С. Касовіч выдаў і адрэдагаваў 8 тамоў «Трудов сельскохозяйственной химической лаборатории», больш чым 20 выпускаў «Сообщений Бюро по земледелию и почвоведению».

Сярод навуковых інтарэсаў П. С. Касовіча ў галіне фізіялогіі раслін былі пытанні вывучэння праблем харчавання раслін, іх азотнага абмену, выкарыстання раслінамі цяжкараствары мых фасфатаў, значэння пры гэтым каранёвых выдзяленняў. Ён цікавіўся таксама пытаннямі ўплыву тэмпературных умоў і воднага рэжыму на рост і развіццё раслін.

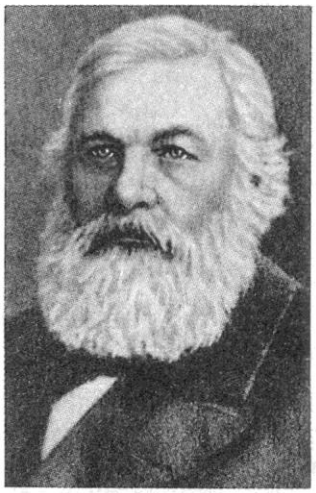

С. С. Касовіч

П. С. Касовіч

Вялікае значэнне мелі працы П. С. Касовіча ў галіне глебазнаўства, дзе ён з'яўляўся адным з заснавальнікаў эксперыментальнага вывучэння фізічных, хімічных і аграхімічных уласцівасцей глебы. Ён распрацаваў найбольш разгорнутую для свайго часу генетычную класіфікацыю глебы. П. С. Касовіч быў прадстаўніком Расіі на II Міжнароднай аграгеалагічнай канферэнцыі ў 1910 г., дзе зрабіў даклад аб асновах класіфікацыі глебы. Яго даследаванні па вывучэнню кругавароту серы і хлору ў прыродзе не страцілі свайго значэння і для сучаснай біягеахіміі.

У галіне аграхіміі П. С. Касовіч вывучаў пытанні прымянення фосфарных, азотных, арганічных і бактэрыяльных угнаенняў. Ён распрацаваў метады ацэнкі даступнасці элементаў харчавання глебы і патрэбнасці ва ўгнаеннях сельскагаспадарчых культур, іх групіроўку па здольнасцях да засваення цяжкараствары мых фасфатаў і адчуванне да вапнавання, даследаваў значэнне мікраэлементаў у развіцці раслін і арганічных угнаенняў у працэсах дэнітрыфікацыі ў глебе. Вялікае народнагаспадарчае значэнне мелі даследаванні П. С. Касовіча па вывучэнню харчавання раслін, прымянення ў земляробстве фасфарытаў. Ён навукова абгрунтаваў палажэнне аб актыўнай ролі карнявой сістэмы ў растварэнні па-

жыўных рэчываў глебы, у тым ліку і фасфатаў. Гэтыя даследаванні адчынілі дарогу вялізным залежам нізкапрацэнтных фасфатаў на мільёны гектараў кіслых глеб, дзе іх прымяненне аказалася эфектыўным. Для распрацоўкі біялагічных асноў земляробства вялікае значэнне мелі работы П. С. Касовіча па вывучэнню азотфіксуючых мікраарганізмаў. Ён даказаў уласцівасць вышэйшых раслін засвойваць аміячны азот без пераходу яго ў нітраты, што падцвярджала і развівала тэорыю азотнага харчавання Д. Н. Пранішнікава. П. С. Касовіч распрацаваў пытанні прымянення бактэрыяльных угнаенняў ў залежнасці ад іх спецыфічнасці і актыўнасці для розных раслін і глебы, абгрунтаваў прымяненне цыаміду кальцыю як азотнага ўгнаення, шэраг новых для таго часу арыгінальных метадаў правядзення эксперыментаў, вегетацыйных і палявых доследаў.

Яму належыць унікальная методыка і тэхніка доследаў па вывучэнню ізаляванага харчавання раслін, адным з першых стаў прымяняць вегетацыйны метад у аграхімічных даследаваннях.

Сучаснікі, характарызуючы вучонага, адзначалі і незалежнасць яго меркаванняў, выключную працавітасць, патрабавальнасць да сябе і да іншых. «Сярдзіты Касовіч», якім ён часта здаваўся людзям па першаму ўражанню, быў, па словах Г. Ф. Марозава, чалавекам надзвычайнай дабрыні і чуласці.

Памёр П. С. Касовіч 26 жніўня 1915 г. і пахаваны ў с. Сястрына Смаленскай губерні.

В. Нямыкін.

Літаратурныя скрыжалі

ХТО АЎТАР?

На тэрыторыі Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ёсць узгорак, які з даўніх часоў завецца «Парнас». З ім звязана версія аб напісанні ў Горках вядомай беларускай паэмы «Тарас на Парнасе».

Гэта паэма ўпершыню была надрукавана 16 мая 1889 г. у газеце «Минский листок», і з той пары літаратуразнаўцы спрачаюцца аб аўтары гэтага бессмяротнага твора. «Тараса» прыпісвалі В. І. Дуніну-Марцінкевічу, А. Вярыгу-Дарэўскаму, Г. Марцінкевічу, А. Крупеньку, К. В. Вераніцыну і іншым. У кожнай версіі ёсць свае «за» і «супраць». Але ж мы спынімся на адной з іх — горацкай.

Упершыню яе выказаў вядомы беларускі этнограф і краязнаўца Е. Р. Раманаў. У 1896 г. у рукапісе «Проба пяра» ён пісаў: «Во коли, дякуй богу, дождались мы, што й нашего «Тараса» увяли у книжку! Ужо годов боли як сорок (зачеркнуто: пятьдесят) белоруськая байка ета стала усим вядома у трох губерниях: Могилевской, Витебской и Минской... Говоруть, што яго написали у Горках студенты, тогды, як там была, до мятежа, большая школа. И ето, можа, больш усяго пахожа на правду».

У 1900—02 гг. паэма была надрукавана асобнымі выданнямі ў Магілёве. Перагарнём старыя старонкі і ва ўступах прачытаем (іх пісаў таксама Е. Р. Раманаў): «Более вероятным надо признать мнение, что «Тарас» написан в г. Горках, в начале пятидесятых или в конце сороковых годов минувшего столетия, именно в первые годы существования горецкого земледельческого института, бывшего в то время высшим учебным заведением».

У 1896 г. Е. Р. Раманаў выказаў думку аб тым, што «Тараса» напісалі студэнты. Дацэнт Магілёўскага педінстытута імя А. А. Куляшова, кандыдат філалагічных навук М. Абабурка мяркуе, што Е. Р. Раманаў лічыў «Тараса» калектыўным творам, які напісалі студэнты Горы-Горацкага інстытута. Для абгрунтавання гэтага ён прыводзіць і такі аргумент: «Думаецца, што падабенства данай паэмы з «Энеідай» якраз і з'яўляецца неабвержным доказам калектыўнага аўтарства, таму што адзін аўтар не запазычваў бы не толькі вобразы і малюнкі, але і суцэльныя выказванні з-за боязі агульнага абвінавачвання яго ў плагіятстве. Ды і ў некаторых спісах (варыянтах) паэмы ёсць канцоўка, што непасрэдна ўказвае на аўтарскі калектыў:

Пісаў Хімка, пісаў Яўтух,
Пісалі б болей, але агонь
патух.

Дык ці быў «Тарас» калектыўным творам? Наўрад! У ім жа выразна праслежва-

ецца геніяльная індывідуальнасць, самабытнасць аўтара. Іншая справа, што шматлікія дэталі твора абмяркоўваліся, шліфаваліся пры непасрэдным удзеле іншых (аб гэтым мы скажам ніжэй).

Тым больш, што Е. Р. Раманаў у 1900 г. удакладняе і піша ўжо не «студэнты», а проста «у Горках». Магчыма, гэта былі і студэнты інстытута або навучэнцы земляробчага вучылішча ці фермы, выкладчыкі ці проста жыхары Горак.

Е. Р. Раманаў выказвае думку адносна часавых рамак напісання паэмы. Ён лічыць, што паэма напісана «в первые годы существования горецкого земледельческого института». Як вядома, інстытут існаваў да 1864 г. — усяго 16 гадоў. Калі гаварыць аб першых гадах існавання інстытута, то хутчэй за ўсё гэта — 1848—54 гг.

Горацкай версіяй зацікавіўся і ўраджэнец Горак Барыс Ісакавіч Іофе. Ён нарадзіўся 23 лістапада 1918 г. У 1937 г. паступіў на філалагічны факультэт Ленінградскага універсітэта. Загадцы напісання вядомай беларускай паэмы «Тарас на Парнасе» ён прысвяціў артыкул «Паэма "Тарас на Парнасе"» (аб часе і месцы напісання і гістарычна-літаратурным значэнні), які быў надрукаваны ў часопісе «Полымя рэвалюцыі» ў 1940 г. У артыкуле Б. І. Іофе ўпершыню вылучыў версію аб месцы напісання паэмы. «На тэрыторыі Горацкага сельскагаспадарчага інстытута (у 1940 г. так называлася сённяшняя акадэмія. — У. Л.), — пісаў Іофе, — паблізу ад фундаментальнай бібліятэкі ёсць узгорак, які студэнты з даўніх часоў і дагэтуль называюць Парнасам. Насупраць узгорка, як частка надзвычай маляўнічага месца, уздымаецца так званая Пятрова Горка. Тут зараз размешчаны леспрамгас, а даўней было ляснiцтва. На той жа горцы, недалёка ад «Парнаса» былі і лазні. На тэрыторыі інстытута знаходзіцца невялікае возера. Яго мусіць і пільнаваў Тарас. Ці не гаворыць гэта аб напісанні паэмы ў Горках? Ва ўсякім выпадку, студэнты з любога вучэбнага будынка маглі бачыць усе памянёныя ў паэме месцы, размешчаныя ў парку інстытута ці блізка да яго».

У сваёй кнізе «Разыскивается классик. Историко-литературная дилогия» Г. В. Кісялёў прысвячае горацкай версіі цэлы раздзел, які назваў «Городок в Могилевской глуши». Даследчык на працягу многіх гадоў распрацоўвае горацкую версію. Па-першае, ён добра апісаў атмасферу ў Горках таго часу. А як бачна з гісторыі, яна была даволі творчай. Чатырохгадовы вучэбны план інстытута ўключаў у розныя гады да 40 прадметаў, з якіх прадметы гуманітарнага напрамку займалі 24 % вучэбнага часу. Г. В. Кісялёў знайшоў успаміны студэнтаў горацкага інстытута аб іх удзеле ў літаратурных гуртках і вечарах. Вось сведчанне былога студэнта, ураджэнца вёскі Расна (Дрыбінскага раёна) Ф. Сурына: «...мы среди гомона, смеха и самого развесёлого разговора, ждали начала чтения. Предметом же его бывали прежде всего местные рукописные газетенки, редактировавшиеся безымянно и рассылавшиеся в запечатанных конвертах. Больше всего в них привлекали текущие местные горецкие дела или полемика о более важных вещах, по общественным вопросам, порой конспект и оценка какого-нибудь более серьезного исторического труда, а часто стишок или оригинальный рассказ».

Беларускіх літаратуразнаўцаў здзіўляюць у паэме дакладныя характарыстыкі пісьменнікаў і паэтаў. Цікава, што як раз у першы перыяд існавання Горы-Горацкага земляробчага інстытута, тут вучыліся студэнты, якія добра ведалі літаратуру і асабіста вядомых пісьменнікаў.

Да гэтага трэба дадаць, што, як вядома з гісторыі акадэміі, студэнты і навучэнцы шмат чыталі мастацкай літаратуры. Акрамя інстытуцкай, мелася яшчэ грамадская бібліятэка, а шматлікія студэнты мелі шмат і асабістых кніг. Адным словам, атмасфера была творчай, і тут, у Горках, былі даволі добрыя ўмовы для мастацкай творчасці.

Генадзь Кісялёў у згаданай намі кнізе спрабуе вызначыць імя магчымага аўтара таямнічай паэмы. Ён зноў прыводзіць успаміны Феліцыяна Сурына, які ў далейшым з захапленнем займаўся краязнаўствам, вывучаў беларускі фальклор. І ў сваіх успамінах аб Горках Сурын называе імя горацкага паэта. Вось як гучыць гэта мясціна: «Кушалеўскі спрабаваў свае сілы ў лірычных вершах і быў гэта сапраўдны талент. Пазнейшыя вершы яго, поўныя чуллівай меланхоліі і пранізлівага болю, паўсюдна цаніліся на Беларусі, і вельмі шкада, што ён не стаў вядомым больш шырокаму колу, друкуючы свае творы...» Такім чынам, перад намі яшчэ адзін таленавіты прадстаўнік горы-горацкага Парнаса — паэт Кушалеўскі. Але Кісялёў, улічваючы паходжанне Кушалеўскага (Валынь, а не Усходняя Беларусь), не ўпэўнены ў яго дачыненні да паэмы.

У Дзяржаўным гістарычным архіве Літвы Г. Кісялёў знайшоў лісты Чудоўскага да Кіркора, пана, які меў маёнтак каля Горак і добра ведаў мясцовых студэнтаў. У лісце ад 10 лютага 1857 г. ён паведамляе аб пошуках карэспандэнта для часопіса «Тэка виленьска», які рэдагаваў Кіркор: «Поскольку сам не могу быть теперь в Горках для подыскания корреспондента, направляю туда по этому делу двоих, а именно одного весьма порядочного молодого человека Яна Менжинского, окончившего в том году Горы-Горецкий институт, и своего приятеля Януша Коссаковского, который из самих Горок на пишет тебе о результатах своих шагов и пере говорах, если найдет кого-нибудь в корреспонденты, в чем, однако, не сомневаюсь, поскольку из нынешних учеников есть двое довольно способных, а о третьем тоже слышал, что с необыкновенным поэтическим талантом пишет по-белорусски».

Аб кім ідзе размова, Г. Кісялёў не высветліў. Але той факт, што паэт вучыўся ў Горках, натхняе на новыя пошукі.

ПРАТАТЫП РАХМЕТАВА

Апоўдні 1 верасня 1857 г. на борт англійскага кліпера «Акаста» падняўся былы студэнт Горы-Горацкага сельскагаспадарчага інстытута Павел Аляксандравіч Бахмецеў. Да гэтага ён быў у Пецярбургу, дзе «правёў ноч з Чарнышэўскім, гуляючы на набярэжнай Фантанкі». Апошнім, хто бачыў П. А. Бахмецева — прататыпа героя рамана М. Г. Чарнышэўскага «Что делать?» быў А. І. Герцэн, да якога той заехаў у Лондан.

Мала што вядома аб жыцці Паўла Бахмецева: сын багатага саратаўскага памешчыка, у пятнаццаць гадоў паступае ў Саратаўскую гімназію.

Пісьменнік Д. Л. Мардоўцаў, які ведаў яго асабіста, у артыкуле «Аб Рахметаве» («Северный курьер», № 164 за 1900 год) пісаў: «Я яго ведаў вельмі добра, таму што ў канцы саракавых гадоў вучыўся з ім у адной гімназіі ў Сарататве. Жыў з ім на кватэры побач. Здольнасці Бахмецева былі не бліскучыя, і я часта дапамагаў яму рашаць матэматычныя задачы, перакладаць з латыні цяжкія месцы. Але тое, што засвоіў з цяжкасцю, трымалася ў яго пераканаццях настолькі моцна, што і абцугамі не выцягнеш». У доме-музеі М. Г. Чарнышэўскага захоўваецца атэстат на імя П. А. Бахмецева, выдадзены 11 ліпеня 1851 г. Сярод подпісаў настаўнікаў і подпіс М. Г. Чарнышэўскага.

У Дзяржаўным архіве Саратаўскай вобласці ёсць спіс вучняў VII класа гімназіі з назвай месц, куды яны пасля заканчэння курса жадаюць паступаць. У спісе ўказана: «Павел Бахмецеў заявіў аб жаданні паступаць у Горы-Горацкі сельскагаспадарчы інстытут». Чаму ў сельскагаспадарчы інстытут? Ды таму, што да гэтага часу ён цвёрда рашыў будаваць сельскагаспадарчую камуну на сацыялістычных прынцыпах. Ехаць у Горкі яму мог параіць і М. Г. Чарнышэўскі, які добра ведаў пра гэты інстытут ад І. В. Палімсестава, таварыша па Саратаўскай гімназіі, да гэтага часу ён закончыў інстытут і ў далейшым стаў вядомым аграномам-педагогам.

Восенню 1852 г. Павел Бахмецеў паступіў у Горы-Горацкі сельскагаспадарчы інстытут. У бібліятэцы Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі захоўваецца 3-я кніга «Записок Горы-Горецкого земледельческого института» за 1854 год. Тут у справаздачы за 1852/53 навучальны год мы знаходзім сярод прозвішчаў студэнтаў і прозвішча знаёмага нам П. Бахмецева. Цікава, што ў справаздачы сказана: «падвяргаліся іспытам 46 студэнтаў, з якіх пераводзяцца на другі курс 42 у наступным па старшынству парадку...» Бахмецеў лічыўся трэцім па старшынству (г. зн. па поспехах). Аднак мяркуючы па справаздачы за 1853/54 навучальны год, ён пакінуў інстытут, не скончыўшы другі курс. Тут дарэчы нагадаць, што і Рахметаў скончыў вучобу на другім курсе.

Пра жыццё П. Бахмецева ў 1853—56 гг. мы нічога не ведаем.

Пісьменнік Раман Белавусаў у кнізе «Аб чым прамаўчалі кнігі» расказвае: «У адзін з летніх вечароў 1857 г. Мікалай Гаўрылавіч працаваў у сваім кабінеце. Раптам з'явіўся госць. Мікалай Гаўрылавіч пазнаў у ім земляка, саратаўскага памешчыка Паўла Аляксандравіча Бахмецева. Прыселі да стала. Спачатку размова не вязалася. І раптам Бахмецеў разгаварыўся. Ён стаў гаварыць аб сваёй гарачай любві да Радзімы, яе народа, але тут жа прызнаўся, што нягледзячы на гэта, прыняў рашэнне назаўсёды пакінуць Радзіму.

І ён расказаў, што прадаў сваё памесце, што на руках сума ў пяцьдзесят тысяч рублёў. Грошы ж ён рашыў выкарыстаць для патрэб чалавецтва. А для гэтага збіраецца

адправіцца на Маркізскія астравы для заснавання земляробскай калоніі, нейкага ідэальнага грамадства тыпу камуны, дзе праца будзе крыніцай радасці.

Павел Бахмецеў добра запомніўся Чарнышэўскаму. У ім Мікалай Гаўрылавіч убачыў чалавека дзеяння, натуру асаблівага складу, характару, які склаўся ў выніку нястомнага самавыхавання».

У жніўні 1857 г. Павел Бахмецеў едзе ў Лондан, дзе сустракаецца з А. І. Герцэнам. У сёмай частцы кнігі «Былое и думы» ў главе «Маладая эміграцыя» Герцэн піша: «Аднойчы раніцай я атрымаў запіску, вельмі кароткую, ад нейкага незнаёмага рускага: ён пісаў мне, што «мае неабходнасць мяне бачыць», і прасіў назначыць час сустрэчы.

Я ў гэты час ішоў у Лондан, а таму замест усялякага адказу зайшоў сам у «Саблан'-ер» — атэль і спытаў пра яго, ён быў дома. Малады чалавек з выглядам кадэта, сарамлівы, вельмі невясёлы і з асаблівым знешнім выглядам, маўклівы... бачна было, што ў яго на душы нешта, але ён не дайшоў да магчымасці выказаць гэта.

Я пайшоў, запрасіўшы яго дні праз два-тры абедаць...»

Далей А. І. Герцэн піша, што ён сустрэў яго выпадкова на вуліцы. Яны разгаварыліся, і П. А. Бахмецеў прапанаваў Герцэну 20 тысяч франкаў на справу рэвалюцыйнай прапаганды, жадаючы зрабіць што-небудзь карыснае для пакідаемай Радзімы. Герцэн не адразу прыняў прапанову, таму што яго выдавецтва ў гэты перыяд не адчувала фінансавых цяжкасцей. Нарэшце ён уступіў, але паставіў Бахмецеву свае ўмовы: Герцэн заявіў, што без крайняй патрэбнасці грошы на мэты прапаганды не возьме, а будзе берагчы іх да магчымага вяртання Бахмецева з Маркізскіх астравоў.

1 верасня 1857 г. Павел Бахмецеў адплываў на Маркізскія астравы. «...На другі дзень, — піша Герцэн у рамане «Былое і думы», я абяцаў прыйсці да яго развітацца. Ён быў зусім гатовы. Маленькі кадэцкі або студэнцкі чамаданчык, шынель, перавязаны папругай і ... трыццаць тысяч франкаў золатам, завязаныя ў тоўстым футляры так, як завязваюць фунт агрэсту ці арэхаў.

Так паехаў гэты чалавек на Маркізскія астравы».

Праз некалькі гадоў у Аляксандраўскай катаржнай турме Мікалай Гаўрылавіч расказваў паліткатаржаніну С. Г. Стахевічу аб сваёй паездцы ў 1859 г. у Лондан, да Герцэна. Чарнышэўскі ўспамінае і пра гутарку Бахмецева з Герцэнам.

Заключныя словы Мікалая Гаўрылавіча былы катаржанін памятаў з поўнай дакладнасцю:

— У сваім рамане я назваў асаблівага чалавека Рахметавым у гонар іменна вось гэтага Бахмецева.

Сляды Бахмецева губляюцца з таго вераснёўскага дня 1857 г., калі Герцэн праводзіў яго на параход.

ПІСАЎ КАБЗАР У ГОРКІ

«В семье вольной, новой...» — гэтыя словы вялікага Кабзара, якія адлюстроўваюць яго мару аб усенародным аб'яднанні ў свабоднай краіне, з удзячнасцю памятаюць у Горках. Асаблівыя адносіны да іх звязаны з тым, што Тарас Рыгоравіч Шаўчэнка быў у перапісцы з выкладчыкамі Горы-Горацкага інстытута.

Яшчэ ў 1935 г. у «Литературном наследии» былі апублікаваны два нявыдадзеныя лісты Шаўчэнкі Піліпу Мікалаевічу Каралёву і канверт ад трэцяга ліста, які не дайшоў да нас.

У прадмове да публікацыі гэтых лістоў літаратуразнаўца І. Айзенштак пісаў, што «...не удалось обнаружить каких-либо сведений аб адресате писем». Напэўна, ён не звярнуў увагі, што на канверце трэцяга пісьма напісана «Его высокоблагородию Филиппу Николаевичу Королеву. Профессору Горы-Горецкого института в местечке Горки Могилевской губернии». На паштовым штэмпелі значыцца месца, адкуль ліст быў адпраўлены: Ахтырка, Харкаўскай губерні, і дата — 14 жніўня 1846 г.

Хто ж ён, горкаўскі адрасат Т. Шаўчэнкі? Нарадзіўся П. М. Каралёў у Харкаўскай губерні ў сям'і селяніна ў 1821 г. Яму пашанцавала скончыць фізіка-матэматычны факультэт Харкаўскага універсітэта, пасля чаго працаваў настаўнікам матэматыкі ў Харкаўскай гімназіі. З 1844 г. ён у Горках. Як адзначае С. Т. Цітовіч у кнізе «Горы-Горецкий земледельческий институт», Каралёў вядзе заняткі па матэматыцы, сельскай архітэктуры і прыкладной механіцы.

Аб чым гаварылася ў гэтых пісьмах? Перш за ўсё яны з'яўляюцца вялікай каштоўнасцю пры вывучэнні біяграфіі паэта. Так, у гэтых пісьмах ён упершыню паведамляе аб паездках у Швецыю і Данію, аб дакладнай даце напісання паэмы «Гамалія». З тых жа лістоў можна ўстанавіць і гіста-

рычныя крыніцы, якімі карыстаўся паэт пры напісанні гэтай паэмы. Гэта даслаы П. М. Каралёвым збор запарожскіх песень і дум «Запорожская старина». Т. Р. Шаўчэнка расказвае аб сваіх выдавецкіх справах, аб тым, што ў цяжкую хвіліну яму давялося прадаць правы на выданне ўсіх сваіх твораў. У лістах адчуваецца глыбокая асабістая дружба Тараса Рыгоравіча і Піліпа Мікалаевіча, іх узаемная прыхільнасць. Так, у першым лісце Шаўчэнка піша: «Спасибо тебе, добрый человек, за ласковое слово, за гроши...» У другім лісце: «Спасибо тебе, мой голубь, что хоть ты меня не забываешь. Прочитал я твое ласковое письмо...»

Магчыма, з 1847 г. сувязь сяброў абарвалася, так як паэт за ўдзел у дзейнасці Кірыла-Мяфодзьеўскага таварыства быў арыштаваны і сасланы радавым у асобны Арэнбургскі корпус. У 1858 г. Т. Р. Шаўчэнка вяртаецца ў Пецярбург, а П. М. Каралёў выязджае з Горак у Маскву. Аб іх далейшай сувязі і перапісцы пакуль што нічога невядома.

ДА СЯБРОЎ, У ГОРКІ І ГОРЫ

З Горацкай зямлёй звязана імя вядомага рускага паэта Гаўрылы Раманавіча Дзяржавіна. Некаторыя свае вершы, напрыклад «Горы», «Горки», «Мельник», «Виши», ён напісаў у Горках і ў вёсках Горацкага маёнтка ў 1799 г., калі паэт па даручэнню Кацярыны II прыязджаў у Шклоў, дзе разбіраў скаргу мяшчан Шклова на прыгнёт С. Г. Зорыча, былога фаварыта Кацярыны II.

Уладальнік Горы-Горацкага маёнтка граф І. А. Салагуб быў знаёмы Гаўрылу Раманавічу. Ён быў жанаты на дачцэ знаёмага Дзяржавіна А. А. Нарышкіна, вядомага вяльможы XVIII ст., папулярнага ў пецярбургскім свеце дзякуючы сваёй дасціпнасці і таварыскасці.

Цікава, што граф І. А. Салагуб быў дзедам вядомага ў першай палове XIX ст. пісьменніка В. А. Салагуба. Аб гэтым ён пісаў у сваіх «Воспоминаниях».

Дзяржавін наведаў Горкі 12 чэрвеня 1799 г. Гэта быў дзень нараджэння жонкі Л. А. Нарышкіна — Марыны Восіпаўны, якая знаходзілася ў Горках. Паэта ўгаварылі застацца пагасцяваць. І за святочным сталом Гаўрыла Раманавіч прачытаў толькі што складзены верш «Горки»:

Сегодня мы твое рожденье
Пируем в Горках и Горах;
За здравие пьем и в восхищенье
Тебе желаем всяких благ,
А тож и твоему супругу,
Чтоб долго и приятно жить,
И недругу давать и другу
Пиры, забавы — есть и пить.

Літаратуразнаўца С. У. Букчын піша, што потым Дзяржавін пераязджае ў вёску Горы. Па дарозе ў Горы ён сустракаецца з дзяўчынай-яўрэйкай, якая прапанавала яму купіць некалькі ўпаляваных бакасаў. Дзяржавін пазнаў у пераапранутай дзяўчыне дачку І. А. Салагуба — Кацярыну. Гэты выпадак ён адлюстраваў у вершы «Горы».

Свае ўражанні ад прыгажосці беларускай прыроды Дзяржавін выказаў у вершы «Виши»:

Сей день усыпали цветами
Младые девы ложе мне
И тихих песен голосами
Восхитили мой дух во сне.
Казалося, за ними следом
Я по лугам, лесам ходил
И, с лип златым питаясь мёдом,
Благоуханный воздух пил,
Близ вод жил в поле елисейском,
Веселостей вкушая тьму;
Но, встав, увидел: в милом сельском
Твоем, Жуковский, я дому.

Гэты верш быў напісаны пасля наведвання памешчыка Жукоўскага, які меў маёнтак у маленькай вёсцы Вішы. Зараз гэтай вёскі няма ў Горацкім раёне. Нічога пакуль што невядома і аб памешчыку Жукоўскім, які ведаў Дзяржавіна.

Исторические рассказы и анекдоты из жизни русских государей и замечательных людей XVIII и XIX столетий. Спб., 1885. С. 272—281.

Соллогуб В. А. Повести. Воспоминания. Спб., 1888. С. 346.

БУДЗЬ ЗАЎСЁДЫ СУМЛЕННЫМ І ГОДНЫМ

Такія словы сказаў пісьменнік Іван Сяргеевіч Тургенеў свайму прыгоннаму селяніну, калі адпраўляў яго вучыцца ў Горацкую земляробчую школу. Як гэта адбылося, сведчаць пісьмы пісьменніка, адрасаваныя ў Горкі, у Горы-Горацкі земляробчы інстытут.

Сын прыгоннага селяніна, ён сябраваў з Іванам Сяргеевічам, чытаў кнігі з яго бібліятэкі, дапамагаў перапісваць творы пісьменніка, вёў гаспадарчыя запісы.

Увесну 1859 г. І. С. Тургенеў прыехаў у свой маёнтак і прапанаваў Фядоту ехаць вучыцца ў Горкі. Хлопец згадзіўся.

15 жніўня Ф. Бізюкін адправіўся ў Горкі і паступіў у школу.

А ці цікавіўся Іван Сяргеевіч лёсам Фядота ў час яго вучобы? Так. Аб гэтым сведчаць пісьмы, якія ён пісаў Е. Я. Калбасіну (1831—85 гг.), белетрысту і гісторыку літаратуры. Вядома яго 39 пісьмаў, і ў двух з іх, якія былі дасланы з Парыжа, Тургеневу успамінае Фядота.

13(24) лістапада 1860 г.: «P. S. Навошта ж Вы будзеце плаціць за Фядота? Напішыце ад майго імя Аненкаву і вазьміце з яго выдадзеныя Вамі грошы. У яго ёсць мае грошы на такія выпадкі».

14(25) снежня 1860 г.: «Пра Бізюкіна я напісаў сёння ж да дзядзькі энергічны ліст — і справа будзе зроблена».

Па ўсёй верагоднасці, гаворка ідзе аб плаце за вучобу Фядота Бізюкіна, якую, мабыць, упраўляючы нерэгулярна высылаў у Горкі.

Ці перапісваліся яны ў гэты час? Пакуль аб гэтым невядома. Але ў чэрвені 1861 г., як успамінае Бізюкін, яго выклікаў дырэктар школы Б. А. Цалінскі і паведаміў, што «Івану Сяргеевічу пажадана, каб я атрымаў вольную, прычым аддаў мне і само пісьмо». Вось яго змест:

«Ласкавы пане, Багдан Андрэевіч, маю гонар паведаміць Вам, што, як відаць, вольнаадпускная Фядота Бізюкіна да яго не дайшла — дык я, на падставе Палажэння, загадаў напісаць яму новую, якая паслязаўтра (з прычыны святаў) будзе засведчана і тэрмінова адпраўлена ў Горы-Горацкую школу. Дазвольце падзякаваць Вам ад душы за аказаную Вамі ласку і спадзяюся, што Бізюкін дастойны яе. У той жа час прашу прыняць запэўненне ў поўнай павазе, з якой застаюся

Ваш пакорны слуга
Ів. Тургенеў

С. Спаскае.
30 мая 1861 г.»

У 1863 г. Ф. Бізюкін скончыў курс навук і атрымаў пасведчанне на званне памочніка вучонага ўпраўляючага. У асабістай справе Ф. Бізюкіна, якая захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі, ёсць яго справаздача аб рабоце з 1863 па 1870 гг. Яна была прадстаўлена 2 студзеня 1870 г. у педагагічны савет вучылішча на атрыманне правоў вучонага аканома. Тут жа знаходзіцца і копія атэстата Ф. Бізюкіна.

У. Ліўшыц.

ГОРЫ-ГОРКІ

Так называется маленький белорусский городок, в котором я родился и прожил большую часть своего детства.

...Город начинался незаметно, исподволь, от старой Оршанской дороги — шляха, обсаженного огромными, еще екатерининских времен березами. Почти двести лет эти деревья являлись объектом тиранства городских мальчишек, весной безжалостно изрезавших их ножами для добычи сладкого березового сока... И деревья снисходительно относились к этим ежегодным истязаниям. Летом, покрытые многочисленными рубцами и шрамами, с корой, еще розовой от высохшего сока, они стояли незыблемые, высокие — величественные свидетели почти всей истории города. Впрочем, город был намного старше берез на шляху. В нем еще сохранились следы Петровской эпохи: под Горками во время русско-шведской войны стояли большим лагерем русские войска, и за городом до сих пор тянется длинный вал — остатки укреплений русской армии. Осевший, заросший желтой акацией вал стал любимым местом прогулок горожан, а узенькая тропка вдоль вала вела к Бабьему броду — излюбленному месту мальчишеских купаний. А на кладбище, в самой старой церкви города — деревянной, с гонтовым шатровым куполом — хранилось Евангелие, которое, по преданию, читал здесь сам Петр.

Два кладбища — русское и еврейское, расположенные одно напротив другого, как бы выполняли роль городских ворот: от них начиналось предместье. Если верно, что кладбище является выражением духа религии, то трудно было бы найти лучшее подтверждение этому, чем два соседних горецких кладбища. Русское было уютным, веселым, совсем не страшным: приземистые могильные холмики заросли густой травой, нехитрыми полевыми цветами. Все здесь бы-

ло округлым, улыбающимся: невысокие березы, густая сирень, нарядные памятники. По воскресеньям и в летние теплые ночи оттуда всегда доносились смех, визг девушек, шепот парочек. И похоронное шествие, медленно двигающееся к кладбищу, не вызывало у нас, детей, страха. Казалось, совсем не страшно лежать в земле в этой веселой, зеленой роще, где на Пасху катают яйца, а летом мальчишки делают из стручков акации пронзительные свистульки.

Еврейское кладбище совсем не походило на своего соседа — даже зеленью. Щербатая кирпичная стена кладбища была обсажена высокими пирамидальными тополями. Их вершины качались и мрачно шумели всегда — даже в безветренные солнечные дни. И само кладбище, заросшее лопухами и колючками, тесно уставленное плоскими исписанными надгробными камнями и досками, было мрачно и безнадежно. Здесь не пели песен, не играли дети. Не пение, а вой и причитания женщин сопровождали мрачную и быструю церемонию еврейских похорон. И мы невольно бросались к воротам своих домов, увидев спешащую, почти бегущую похоронную процессию: черные носилки, на которых под черным покрывалом угадываются очертания зашитого в саван мертвеца. Служка похоронного братства идет впереди носилок, стучит в медную кружку и пронзительно провозглашает: «Здоке таце лымовес» — предложение жертвовать в пользу братства.

Для меня долгое время началом и концом города был перекресток, у которого стоял дом Минкиных, где мои родители снимали квартиру. Дом стоял в начале главной улицы города — Большой Оршанской. Окна его выходили на другую широкую улицу, скорее напоминавшую разъезженную сельскую дорогу. Перед домами и на задах были большие огороды, неподалеку виднелись деревья институтской рощи, от которой начинался Романовский шлях — шоссейная дорога в Романово — имение князей Дондуковых-Корсаковых.

Большая Оршанская имела все отличительные черты главных улиц российских уездных городов. Большинство домов на ней было обшито тесом и имело высокие крылечки с обязательными лавочками. Чем ближе к городской площади — тем улица становилась наряднее и приобретала все более городской вид. Деревянные тротуары делались шире, изредка появлялись кирпичные дома, принадлежащие богатым еврейским купцам, и, наконец, улица переходила в городскую площадь — центр всех материальных и духовных интересов горожан, в особенности мальчишеского населения города. Напротив Базарной площади стоял длинный каменный дом — единственное двухэтажное здание в городе, если не считать тюрьмы и института. В этом доме помещались Дворянское собрание, городской ресторан, библиотека, местный театр — словом, почти все культурно-увеселительные учреждения. На Рождество в зале Дворянского собрания устраивалась елка, в один из дней сюда приглашали детей мелких служащих, приказчиков, даже рабочих немногочисленных предприятий города. Один раз и меня отец повел на елку, и много лет после этого никакие другие впечатления не могли вытеснить воспоминания об огромной елке, обвешанной золочеными орехами, блестящей канителью и стеклянными игрушками, потрясшими детское воображение. Забыть это было невозможно, и даже несколько орехов да небольшой ватный ангелочек, врученные мне толстой дамой с широченным ртом, набитым зубами, не успокоили сердце, распаленное недоступной прелестью елочных украшений.

От Дворянского собрания начиналась Базарная площадь — самое веселое и интересное место в нашем городе. Правую часть площади занимали две большие деревянные церкви, стоящие рядом и обнесенные узорчатой кирпичной оградой. Налево от церквей — пожарная каланча с вышкой и большим флагштоком, на котором вывешивались пожарные сигналы. Различать эти сигналы в обязательном порядке должны были все мальчишки, начиная с четырех лет.

Вдоль всей площади тянулись несколькими линиями торговые ряды. В бесчисленных мелких лавчонках продавались, главным образом, бублики, сладкие лепешки — кухоны и разнообразная, неопределенная мелочь, именуемая бакалеей. Ассортимент такой «бакалеи» состоял из нескольких бутылочек с уксусом, баночки с перцем, спичек, большой жестяной коробки леденцов «Ландрин и К^0» да еще любимого лакомства детворы — рожков: коричневых твердых стручков, прельщавших не столько сладостью, сколько экзотичностью происхождения — мы знали, что они из каких-то жарких, полусказочных стран. Торговый оборот этих полунищих лавчонок был ничтожен, и трудно было понять, что же заставляет еврейских старух просиживать в них целый день. Старый еврейский анекдот про торговку, которая утверждала,

будто каждый день торгует себе в убыток и едва сводит концы с концами лишь потому, что в субботу ее предприятие закрыто, почти точно определял экономический базис подобной торговли.

Захватывающе интересна была Базарная площадь в воскресные и праздничные дни, заполненная людьми, заставленная возами с высоко задранными к небу оглоблями. На возах, на ряднах и рогожах, навалены самые разнообразные товары: цветастые горшки и глечики, блещущие глазурованными боками; берестовые сита, полные земляники и малины; груды яблок, груш и слив; лубочные картинки, яркие сытинские книжки, иконы и медные крестики. Толпа на площади так густа, что продвигаться в ней можно с трудом, продавливаясь одним плечом. И тем не менее — в этой толпе цыгане продают лошадей, страшно крича, непрерывно хлопая грязными смуглыми ладонями о ладонь растерянного покупателя. Рядом, при активном участии соседей и просто любопытствующих, еврейка покупает корову. Нищие у церковной ограды на одной ровной и безнадежной ноте выводят не то псалмы, не то подобие песни, в которой больше стонов, чем слов. Над большой площадью стоит гул, слитый из человеческих голосов, мычания скота, звона колоколов, пронзительного свиста глиняных свистулек.

В этой толпе немного страшно, но очень интересно. Интереснее всего, конечно, постоять у воза, на котором продаются книги, портреты царя — отдельно и в окружении его многочисленного семейства. Ловкий продавец надрывается, выхваляя свой товар. Стоит только какому-нибудь зеваке проявить интерес к любой книге, как перед его глазами начинают мелькать картинки, переворачиваться страницы. Офеня впивается в покупателя с такой силой, что избавиться от него можно, только купив какую-нибудь нелепую картинку о том, как солдат Петра I спас. Или наоборот, царь солдата. На нас, мальчишек, продавец почти не обращает внимания, и за час-другой мы можем совершенно бесплатно налюбоваться всеми богатствами, которые он разложил на возу.

Между пожарной каланчой и богадельней, приткнувшись к углу Базарной площади, проходит узенький и короткий переулок. Стоит лишь войти в него — и сразу стихает базарный гомон. Через несколько домов переулок кончается, и перед глазами возникает большая пустынная площадь. Всего несколько десятков шагов отделяют ее от базара, но она настолько другая, что кажется перенесенной с чужой планеты, даже почва иная — не мягкая пыль или чвакающая под ногами грязь базара, а жесткий, крупный песок с булыжниками и валунами. Площадь окружена длинными, почерневшими от времени деревянными зданиями. Над широкими окнами, над нарядными крыльцами укреплены ажурные, вырезанные из дерева шестиконечные звезды — Могендовид. Это — синагоги. И песчаный пустырь называется Синагогальной площадью. Прямо от нее круто катится вниз улица. Деревянные тротуары здесь сломаны, проезжая незамощенная часть улицы напоминает дно оврага, размытого потоками, с ревом несущимися после каждого дождя. Почти на всех домах этой улицы висит заржавленная вывеска, гласящая о том, что в доме «варшавский портной принимает заказы, а также шьет офицерам и стацким». В окнах видны сгорбленные фигуры с поджатыми ногами, сидящие на столах, с мелькающей иглой в руках, и облупленный манекен в глубине комнаты выглядит обезглавленным трупом. Все эти портные «варшавские», хотя родились и безвыездно прожили всю жизнь в Горках. Когда я уже научился читать и встречал в газетах или книжке слово «Варшава» — мне долго представлялся огромный город, весь состоящий из таких вот покосившихся домов, где в каждом у окна сидит чахлый портной в ермолке и шьет, шьет, шьет...

Но портные, жившие на этой улице, были аристократами среди других ремесленников города. Внизу, у самой Поросицы, на ее вязких илистых берегах примостилось множество домов, не пытавшихся даже сгруппироваться в подобие улиц. Это место называлось Глинище. Жила здесь самая отчаянная городская беднота — сапожники, жестянщики, люди со странными и печальными профессиями — обмывальщики мертвецов, плакальщицы, городские нищие, городские сумасшедшие. Последнее занятие считалось в городе тоже профессией — почти ничем не хуже любой другой. Бугристая, никогда не просыхающая почва Глинища была завалена обрывками кожи, вываренными костями, внутренностями животных, дохлыми кошками — все это раскисало, разлагалось, распространяло какую-то особую вонь, которой настолько пропахли все жители Глинища, что их легко было опознать по одному этому запаху.

От моста через Поросицу начиналась Сло-

бода. Вместе с другим предместьем — Заречьем — она составляла русскую часть города.

В Горках были и другие места и улицы — разные по своему характеру, назначению и населению. Была обычная в каждом уездном городе Дворянская улица, заселенная не столько дворянами, сколько состоятельными евреями; была Солдатская слободка у маленькой каменной тюрьмы; был городской бульвар с кинематографом. И, наконец, украшение и гордость города — старинный сельскохозяйственный институт, стоявший в глубине огромного красивого парка. Много интересного было в этом городе, который я открывал постепенно, шаг за шагом, с каждым месяцем и годом моей жизни...

Друкуецца па кн.: Разгон Л. Позавчера и сегодня. Москва — Тель-Авив, 1995.

Назвы зямлі горацкай

У спадчыну ад мінулых часоў нам засталася вялікая колькасць назваў вёсак, урочышчаў, гор, гаёў, палёў, рэк і азёр. Усе гэтыя назвы імянуюць тапонімамі. У назвах кожнага кутка горацкай зямлі ўвасоблены геаграфічныя, прыродна-кліматычныя асаблівасці гэтай мясціны, яго дэмаграфічныя рысы.

Аднак вёскі па розных прычынах знікаюць, знікаюць і іх назвы. Толькі за пасляваенны перыяд зніклі вёскі Верашчакі, Цяплухі, Бася, Іванова. А ў апошняй, напрыклад, у 1840 г. было 1115 жыхароў. Зараз няма ніводнага! Таму нам неабходна вывучаць тапаніміку, захоўваць гэтыя сведкі гісторыі.

Частка назваў населеных месцаў звязана з размяшчэннем ці асваеннем прыродных рэсурсаў, такіх як падземныя воды (Студзянец), карысныя выкапні (Каменка, Пясочня), а таксама з асаблівасцямі рэльефу (Горы, Горкі, Халмы, Курганне).

У нашым раёне шмат тапонімаў «раслінага» паходжання (Чарнічны, Вішня, Альхавец, Дубовы Вугал) і фауністычнага паходжання (Сава, Зубры, Мядзведаўка, Барсукі, Зайцава, Лебедзева).

Сярод тапонімаў ёсць і тыя, што маюць дачыненне да развіцця кустарных промыслаў. На горацкай зямлі ў старажытнасці людзі дабывалі балотную руду. Так з'явілася назва вёскі Рудня. Асобна былі распаўсюджаны ганчарныя вырабы. Адсюль назва — Кукшынава. У былыя часы значныя плошчы лясоў адводзіліся для паташнага промыслу. Адсюль назва — Паташы. Некалькі населеных пунктаў раёна носяць назву Буда. У старажытнасці словамі буда, будка называлі прадпрыемствы для смолакурэння, гонкі дзёгцю, пасёлкі для будаўнікоў.

Імёны людзей пакінулі таксама вельмі глыбокі след у тапаніміцы Горацкага раёна. Да іх адносяцца Міхайлавічы, Стафанова, Ермакі, Ермалоўка, Мікадзімава, Панкратаўка і інш.

Акрамя тапонімаў, вялікую ролю адыгрываюць мікратапонімы — назвы ўзгоркаў, гаёў, паркаў, палеткаў і г. д. Толькі ў г. Горкі мы ведаем мікратапонімы: Пятрова Горка, гара Мазепы, Мар'ін гай, Зарэцкі лес...

Аднак мы ведаем вельмі-вельмі мала пра назвы нашага горацкага краю. Напрыклад, чаму вёскі завуцца Сахараўка ці Турышчава, Блажкі ці Стрыкілі? Наогул назвы многіх вёсак пакуль што мы не можам расшыфраваць.

У. Ліўшыц.

Воіны-землякі, якія загінулі ў час руска-турэцкай вайны 1877—78 гг.*

АКСЁНАЎ Антон, рад. 117-га пяхотнага Яраслаўскага палка, загінуў.

БУСЛІНАЎ Іван Рыгоравіч, рад. 13-га грэнадзёрскага Эрыванскага Яго Вялікасці палка, загінуў

ГАРЛАВІЦКІ Гаўрыла Гаўрылавіч, рад. 13-га грэнадзёрскага палка, прапаў без вестак.

ГАЎРЫЛАЎ Фёдар Гаўрылавіч, унтэр-афіцэр 62-га пяхотнага Суздальскага палка, загінуў.

НІКІЦІН Мікіта Мікітавіч, унтэр-афіцэр 62-га пяхотнага Суздальскага палка, загінуў.

* Спіс складзены на падставе «Именного списка нижних чинов, убитых в сражении с неприятелем» па Магілёўскай губерні, што быў змешчаны на старонках газеты «Могилевские губернские ведомости» за 1877 і 1878 гг.

Воіны-землякі, якія загінулі ў гады руска-японскай вайны 1904—05 гг.*

ВОЛЬФ Лайзар, рад. 140-га пяхотнага Зарайскага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ГЛІКІН Рувім, н. у Горацкай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ДЗМІТРЫЕЎ Іван, н. у Раманаўскай вол., яфр. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905.

ДОЛЬНІКАЎ Пётр, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 24.2.1905 каля в. Сантайцзы.

ЖМУДАЎ Андрэй, н. у Маслакоўскай вол., ст. унтэр-афіцэр 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ЖУРАЎЛЁЎ Акім, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ЗАНЕЎ Кляменцій, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 18.2.1905 каля в. Тафашынь.

ЗЯМЦОЎ Андрэй, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 22.2.1905 каля в. Цаохетунь.

ІВАНОЎ Сямён, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 18.2.1905 г. каля в. Тафашынь.

КАВАЛЁЎ Рыгор, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 18.2.1905 каля в. Тафашынь.

КАЖУРЫН Барыс, н. у Маслакоўскай вол., яфр. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

КАПІТОНАЎ Міхаіл, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 22.2.1905 каля в. Сантайцзы.

КАПЫТОЎСКІ Селівестар, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

КРАЎЦОЎ Мартын, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 22.2.1905 каля в. Цаохетунь.

КУЗНЕЦ Біпіямін, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

КУКАЛКА Іван, рад. 3-га пяхотнага Сібірскага Нерчынскага палка, прапаў без вестак 21.2.1905 каля в. Цагоу.

КУПЧЫН Мікіта, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

КУХАРОНАК Кузьма, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ЛІПІНСКІ Давыд, н. у Саўскай вол., яфр. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

ЛЫСЕНЯЎ Аляксандр, н. у Саўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

ЛЯВОНАЎ Астап, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

МАРОЗАЎ Аляксей, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

МАРТЫНЕНКА Даніла, н. у Маслакоўскай вол., яфр. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 24.2.1905 каля в. Сантайцзы.

МАЦВЕЕЎ Карней, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

МІРОНАЎ Авакум, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 18.2.1905 каля в. Тафашынь.

МІЧЫНЬ Пётр, н. у Гарадзішчанскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

МІШУЛЬСКІ Фёдар, ст. унтэр-афіцэр 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 22.2.1905 каля в. Цаохетунь.

МІШЧАНОК Цімафей, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

НАУМАЎ Пётр, яфр. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

ПАГОДЗІН Яфім, н. у Раманаўскай вол., ст. унтэр-афіцэр 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 23.2.1905 г. каля в. Падзядзы.

ПАНАСЁНАК Ціт, н. у Горацкай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ПАРАЖЫНСКІ Афанасій, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 24.2.1905 каля в. Сантайцзы.

ПІНЧАКОЎ Фёдар, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 22.2.1905 каля в. Сантайцзы.

ПУЗЫРЭЎСКІ Герасім, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 22.2.1905 каля в. Цаохетунь.

РАБЦАЎ Фёдар, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 22.2.1905 каля в. Сантайцзы.

---

* Спіс складзены на падставе «Списка нижних чинов, убитых, раненых и пропавших без вести в делах с японцами» па Магілёўскай губерні, што быў змешчаны на старонках газеты «Могилёвские губернские ведомости» за 1906 г.

РАДЗЬКОЎ Васіль, фельчар 41-ай артылерыйскай брыгады, прапаў без вестак 25.2.1905.

СЕНАКОС Станіслаў, рад. 161-га Аляксандрапольскага палка, загінуў 24.2.1905 каля в. Сантайцзы.

СІВЯКОЎ Карп, н. у Горацкай вол., яфр. 161-га Аляксандрапольскага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

СІДАРАЎ Кандрат, н. у Гарадзішчанскай вол., яфр. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

СНАРОК Якаў, яфр. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 23.2.1905 каля в. Падзядзы.

ТАЛКАЧОЎ Цімафей, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 22.2.1905 каля в. Цаохетунь.

ХАРАШОНАК Васіль, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2. 1905 каля г. Мукдэн.

ЦЁПЛЫ Кузьма, рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 24.2.1905 каля в. Сантайцзы.

ЧУМАКОЎ Канстанцін, ст. унтэр-афіцэр 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, загінуў 22.2.1905 каля в. Цаохетунь.

ШАРАШЭВІЧ Лявон, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ШЫДЛОЎСКІ Яфрэм, н. у Саўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 18.2.1905 каля в. Тафашынь.

ЮФАРА Мойша, н. у г. Горкі, рад., прапаў без вестак 22.2.1905 каля в. Юхуантунь.

ЯЎСЕЕЎ Сцяпан, н. у Маслакоўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 25.2.1905 каля г. Мукдэн.

ЯЦКОЎ Андрэй, н. у Саўскай вол., рад. 161-га Аляксандрапольскага пяхотнага палка, прапаў без вестак 18.2.1905 каля в. Тафашынь.

Воіны-землякі, якія загінулі ў час першай сусветнай вайны*

АЛЕНІК Станіслаў Восіпавіч, н. у Любініцкай вол., рад., католік, жанаты, прапаў без вестак 5.11.1914.

АМЯЛЬЯНАЎ Агафон Цімафеевіч, н. у Маслакоўскай вол., мал. унтэр-афіцэр, праваслаўны, жанаты, загінуў 20.10.1914.

АФАНАСЬЕЎ Сцяпан Апанасавіч, н. у Маслакоўскай вол., улан, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак.

БЕЛАВУСАЎ Фядул Фаміч, н. у Маслакоўскай вол., яфр., праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак 30.8.1914.

БОНДАРАЎ Васіль Ануфрыевіч, н. у Маслакоўскай вол., рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

БРАГІН Сільвестр, рад., праваслаўны, халасты, загінуў 1.11.1914.

БУРДА Міхаіл, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 1.9.1914.

ВАЙНІЦКІ Мойша Рувімавіч, н. у Раманаўскай вол., рад., іудзей, халасты, прапаў без вестак 9.10.1914.

ВАРАБ'ЁЎ Іван, фельчар, праваслаўны, прапаў без вестак 1.11.1914.

ВАРАБ'ЁЎ Уладзімір Акімавіч, н. у Маслакоўскай вол., рад., праваслаўны, халасты, загінуў 6.10.1914.

ВАРЭННІКАЎ Пракоп Сямёнавіч, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 20.10.1914.

ГАКОНАЎ Міхаіл Амвросьевіч, мал. унтэр-афіцэр, праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак 16.10.1914.

ГАЛАГАНАЎ Яўсей Макаравіч, фельчар, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ГАЛАЧКІН Міхаіл Сцяпанавіч, яфр., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак.

ГАЛЬПЕР Лейба, мал. унтэр-афіцэр, іудзей, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ГАРБАТОЎСКІ Ціхан Іванавіч, абозны рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ГАЎРЫЛАЎ Ермалай, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ДЗЯМ'ЯНАЎ Георгій Міхайлавіч, рад., праваслаўны, халасты, загінуў 30.8.1914.

ЖУРАЎЛЁЎ Апанас Пятровіч, абозны рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ЗАРОЎСКІ Іларыён, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 31.8.1914.

КАВАЛЁЎ Іван Патапавіч, грэнадзёр, праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак 16.8.1914.

КАЛІНІН Мікалай Сямёнавіч, ст. унтэр-афіцэр, праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак 8.11.1914.

КАМАРОЎ Яфім Мікалаевіч, н. у Саўскай вол., рад., праваслаўны, жанаты, загінуў 24.8.1914.

КОРСАКАЎ Сільвестр Пятровіч, мал. унтэр-афіцэр, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

---

* Спіс складзены на падставе «Именного списка убитым, раненым и без вести пропавшим нижним чинам Могилевской губернии», што быў змешчаны на старонках газеты «Могилевские губернские ведомости» за 1915 г.

КРУКАЎ Васіль, н. у Маслакоўскай вол., рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 21.10.1914.

КРЭСАЎ Антон Андрэевіч, мал. унтэр-афіцэр, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 21.11.1914.

КУЛЯШОЎ Спірыдон Андрэевіч, фельчар, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ЛАБАЦЭВІЧ Нічыпар Піліпавіч, фельчар, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ЛАКАВЕНКАЎ Якаў, рад., праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак 31.8.1914.

ЛІШАНКОЎ Нічыпар, ст. унтэр-афіцэр, загінуў 15.9.1914.

МАЛАШАНКА Герасім Ермалаевіч, мал. унтэр-афіцэр, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 11.11.1914.

МАРКОВІЧ Гірэм, рад., іудзей, жанаты, прапаў без вестак 7.11.1914.

МЕЛЯШКОЎ Кандрат Іванавіч, н. у Маслакоўскай вол., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 21.11.1914.

МЫШАЛАЎ Мацвей, н. у Саўскай вол., рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 1.11.1914.

НЕСЦЯРЭНКА Мітрафан Лявонавіч, рад., праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак.

НІКІЦІН Іван Мікітавіч, н. у Маслакоўскай вол., рад., праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак 20.10.1914.

ПРОХАРАЎ Захар Лаўрэнавіч, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 5.11.1914.

РАМАНАЎ Залман, рад., іудзей, жанаты, прапаў без вестак 1.11.1914.

РАМАНАЎ Свірыд Цімафеевіч, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак, 6.11.1914.

РАШКЕВІЧ Пракоп Васільевіч, фельчар, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

САДАВЫ Іван, рад., праваслаўны, жанаты, загінуў 4.8.1914.

СІЎЧЫК Рыгор Рыгоравіч, н. у Любіжскай вол., праваслаўны, жанаты, загінуў 7.8.1914.

СКОБЕЛЕЎ Васіль Піліпавіч, н. у Раманаўскай вол., яфр., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 21.11.1914.

СТУПАК Пётр Адамавіч, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

СЦЯМПКОЎСКІ Пётр Амбросьевіч, рад., праваслаўны, жанаты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ТАТКА Іосіф Калістратавіч, н. у Саўскай вол., рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 31.10.1914.

ТУРКАЎ Іван Піліпавіч, н. у Раманаўскай вол., рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 1.11.1914.

ФАЛЬКОВІЧ Архіп Якаўлевіч, яфр., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак.

ФІЛІПАЎ Яфім Парфёнавіч, н. у Раманаўскай вол., унтэр-афіцэр, праваслаўны, халасты, загінуў 8.11.1914.

ХОРТАЎ Піліп Васільевіч, рад., праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

ЦЫГАНАЎ Іван Самсонавіч, яфр., праваслаўны, халасты, загінуў 20.10.1914.

ЧАРПАКОЎ Васіль Герасімавіч, мал. унтэр-афіцэр, праваслаўны, халасты, прапаў без вестак 8.11.1914.

ШПАЕР Іосіф Гільевіч, мал. унтэр-афіцэр, іудзей, халасты, прапаў без вестак 30.8.1914.

Падзеі, факты, лічбы

1497 г.	У «Літоўскай метрыцы» ўпершыню ўпамінаецца в. Горы.
1544 г.	Упершыню ўпамінаюцца Горкі.
1675 г.	Уладальніца Горак і маёнтка Ізабэла Сапега аддала Горкі ў арэнду шляхціцу Скрэбеню за 1000 талераў у год.
1676 г.	У Горках было заснавана праваслаўнае брацтва, пры ім брацкая школа.
1678 г., 24 сакавіка.	Горкі наведаў пасол Рэчы Паспалітай у Маскоўскай дзяржаве Б. Танер. У сваіх запісках адзначаў багатае ўбранства праваслаўнай царквы.
1695 г.	Уладальнік Горак граф Юрый Сапега даў прывілей яўрэям на права мець свае сінагогі, абіраць рабіна, мець лазні, гандляваць.
1709 г.	Уладальнік маёнтка Сапега заснаваў касцёл на свае сродкі.
1711 г., 11 сакавіка.	Пётр I разам з імператрыцай праязджаў праз Горкі і адправіў з Горак 2 пісьмы.
1745 г.	Горацкія сяляне, якія перахрысцілі дзяцей у праваслаўнай царкве, былі пасаджаны ў турму па загаду ўладальніка графа Салагуба, які нядаўна набыў маёнтак.
1748 г., 5 кастрычніка.	Уладальнік маёнтка граф Салагуб выдаў грамату жыхарам на пабудову праваслаўнай царквы.

1750 г. Заснавана талесная фабрыка купцоў Сахаравых.

1754 г. Іезуітамі пабудаваны касцёл.

1783 г. Складзены атлас і карта Аршанскага павета Магілёўскай губерні, у якіх пазначаны Горкі.

1795 г. Заснавана суконная вытворчасць графа Л. Салагуба.

1799 г., 12 чэрвеня. У Горкі ў маёнтак графа Л. Салагуба прыехаў паэт Г. Р. Дзяржавін.

1804 г. Горкі наведаў падарожнік акадэмік У. М. Севяргін.

1805 г. Уладальнік мястэчка граф Салагуб выгнаў яўрэяў з лавак і забараніў ім займацца гандлем.

1809 г. Была заснавана суконная мануфактура з фарбавальняй. Працавалі гарбарны і вінакурны заводы.

1833 г. Пачала працаваць дробная гарбарная вытворчасць.

1839 г. Горацкі каталіцкі касцёл быў капітальна адрамантаваны і адноўлены.

1840 г. У Горках пачала працаваць паштовая станцыя і аптэка.

1841 г., 24 снежня. На аснове ўказа Дзяржаўнага Савета Расійскай імперыі людзі свабоднага саслоўя, якія перасяляюцца ў Горкі, карыстаюцца ільготамі, як і ў іншых гарадах Магілёўскай губерні.

1844 г. Міністэрствам дзяржаўнай маёмасці прынята пастанова аб будаўніцтве ў Горках «ежегодно по 15 новых хат с выдачей для этого селянам заимообразно строительного леса».

Як паведамлялі «Могилевские губернские ведомости» збор з публічных відовішчаў у Горках склаў 50 руб.

1846 г. Пачало дзейнічаць народнае вучылішча.

1847 г. Адчынена Горацкае Казіміраўскае народнае вучылішча.

1848 г. Праз раку Проня пабудаваны плаціна і мост на палях.

1859 г. Пры Горы-Горацкім земляробчым інстытуце пабудаваны дзяржаўны чыгуналіцейны завод, які меў паравую машыну. Працавала 27 чалавек, выпрацоўвалася ад 700 да 1000 пудоў металу ў год.

Пры Горы-Горацкім земляробчым інстытуце адчынена механічная майстэрня па вытворчасці сельскагаспадарчых машын і прылад.

1861 г., 15 верасня. Горацкія студэнты наладзілі дэманстрацыю ў мясцовым касцёле са спевамі нацыянальнага польскага гімна.

Пачала дзейнічаць маслабойня мешчаніна В. Мордуха.

1864 г. Горацкі павятовы казначэй Сліжкоў за выдатныя поспехі ў справе аховы казённай маёмасці ў час нападу мяцежнікаў на Горкі быў узнагароджаны ордэнам Св. Станіслава 3-й ступені.

31 кастрычніка. Быў урачыста асвечаны помнік, які пастаўлены на месцы пахавання воінаў, што загінулі ў час мяцяжу ў г. Горкі.

У вялікай зале галоўнага корпуса былога Горы-Горацкага земляробчага інстытута абсталяваны тэатр.

1866 г. Працавала адна бальніца на 18 ложкаў.

1869 г., 1 лютага. Прынята рашэнне аб стварэнні пры Горацкім земляробчым вучылішчы рамеснага вучылішча для падрыхтоўкі майстроў па вырабу, абслугоўванню і рамонту сельскагаспадарчых машын.

1871 г., 20 лютага. Прыстаў 1-га стана Магілёўскага павета Астроўскі назначаны памочнікам Горацкага павятовага спраўніка.

1873 г. У час археалагічнай разведкі ў адной чвэрці вярсты ад горада ў напрамку да сяла Кацялёва на ўзвышаным месцы, за дарогай было знойдзена гарадзішча даўжынёй 7 сажняў і шырынёй 5 сажняў.

Заснавана крупадзёрка Гаўрылава.

1878 г. Заснавана крупадзёрка Гурэвіча.

1880 г. У Горках працуюць два гарбарныя заводы, адзін дражджавы, 4 крупадзёркі і 5 маслабойняў.

1881 г. У Горках пачала дзейнічаць тэлеграфная станцыя.

На паштовых дарогах праз рэкі Парасіца і Капылка на земскія грошы пабудаваны 2 масты.

1882 г., 6 і 15 мая. Пажары знішчылі ў Горках 92 жылыя дамы, паштовую станцыю, будынак народнага вучылішча, 3 яўрэйскія малітоўныя школы, вайсковыя казармы. Страты ад пажараў склалі 128 тыс. руб.

1883 г. Пры Успенскай царкве заснавана аднакласная царкоўнапрыходская школа.

Даход горада склаў 3998 руб.
У Горках 93 гандлёвыя ўстановы з гадавым абаротам 115 тыс. руб.

Механічны завод пры Горацкіх сельскагаспадарчых вучэбных установах вырабіў: малатарняў — 4, веялак вялікіх — 5, саломатрасаў малых — 2, саломатрасаў вялікіх — 3, прывадаў для малатарняў — 2, таксама плугі і іншы інвентар. Усяго на 5400 руб.

1884 г. Барон С. І. Нолькен ахвяраваў сялянцы Горацкага павета Феакцісце Бразгуновай, якая нарадзіла чацвёра дзяцей адначасова — трох дзяўчынак і аднаго хлопчыка, тры рублі.

1885 г. У Горках было 10 прамысловых устаноў, на якіх працавалі 67 рабочых.
Паштовае аддзяленне аб'яднана з тэлеграфным.

Пры Вазнясенскай царкве адчынена аднакласная царкоўнапрыходская школа.

Пры горацкіх цэрквах дзейнічалі тры багадзельні.

20 жніўня. У вёсцы Задарожжа Горацкай воласці пажарам было знішчана 17 двароў і 10 сушняў. Страты склалі 8950 руб.

1886 г. Механічны завод пры Горацкіх сельскагаспадарчых навучальных установах пераўтвораны ў механічныя майстэрні.

1887 г., 17 мая. На палях сялян Гарадзецкай воласці вёсак Панкратаўка і Добрая град знішчыў азімыя пасевы хлеба на плошчы 144 дзес. Страты склалі 1851 руб. 25 кап.

На Усерасійскай выставе ў Харкаве Горацкае земляробчае вучылішча было ўзнагароджана ганаровай граматай за навуковыя і вучэбныя калекцыі агароднага насення і пладоў.

1891 г., 12 мая. У Горках згарэла 205 дамоў, у тым ліку павятовае паліцэйскае ўпраўленне і іншыя ўстановы са ўсімі справамі, кнігамі за 1891 г., справамі мінулых гадоў. Страты склалі 33 842 руб.

Зацверджаны Статут пажарнага таварыства і дружыны ў Горках.

Пры Горацкім земляробчым вучылішчы пачалі функцыяніраваць курсы для настаўнікаў народных школ, аматараў садаводства і агародніцтва, для падрыхтоўкі агранамічных стараст.

1892 г. На Усерасійскай выставе ў Маскве Горацкае земляробчае вучылішча за калекцыю насення, узоры глебы, садовыя прылады, план драўнянага пітомніка ўзнагароджана залатым медалём.

1897 г., 27 мая. Заснавана друкарня Хайкіна.

У Горацкім земляробчым вучылішчы адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны 100-годдзю А. С. Пушкіна. На тэрыторыі вучылішча быў устаноўлены бюст паэта.

1899 г. У горадзе працавалі чатыры царквы: Свята-Троіцкая, драўляная і пры ёй царкоўнапрыходская школа; Успенская — драўляная; Вазнясенская, мураваная, пры ёй школа граматы; Мікалаеўская, мураваная, пры Горацкіх навучальных установах.

Яўрэйскае насельніцтва Горак налічвала 4659 чал.

Пачало працаваць таварыства дапамогі бедным жыхарам хрысціянскага веравызнання.

1900 г. Узнікла прыватная бібліятэка Вольфа.

1901 г., 12 сакавіка. Прынята рашэнне аб рэарганізацыі Горацкага рамеснага вучылішча. Устанаўліваўся пяцігадовы тэрмін навучання. Выпускнікі атрымлівалі званне сельскага майстра-механіка па рамонту сельскагаспадарчых машын.

1902 г. Майстэрнямі пры Горацкіх сельскагаспадарчых установах было зроблена: плугоў — 1326 шт., барон-акучнікаў — 119, веялак і сарціровак — 60, малатарняў — 5 і іншыя сельскагаспадарчыя прылады.

1904 г. Пры павятовым камітэце Чырвонага Крыжа пачаў працаваць жаночы камітэт. Яго старшынёй была абрана М. А. Дзеньгіна, членамі сталі М. А. Мартынава, А. Л. Рытава і Я. А. Вейс. Паступіла на карысць Чырвонага Крыжа: па Горацкаму камітэту з 15 па 22 сакавіка было 477 руб. 48 кап., паступіла 135 руб. 90 кап., палатна больш за 400 аршын і некаторае гатовае адзенне.

Сяляне Горскай воласці з 1 па 16 лютага 1905 г. ахвяравалі Горацкаму казначэйству: Нікіфар Яфрэмаў 4 руб. 31 кап., Марка Антонаў 1 руб. 60 кап., Сямён Кандратаў 1 руб. 20 кап., Сяргей Аўдзееў 1 руб., Яўмень Якаўлеў 1 руб., Леў Ярафееў 4 руб. 5 кап., усяго 13 руб. 16 кап. Гэтыя грошы былі пераведзены ў Санкт-Пецярбургскую кантору Дзяржаўнага банка на ўмоўны бягучы рахунак № 31369 камітэта на ўзмацненне ваеннага флоту.

У ноч з 20 на 21 ліпеня ў Горках пажарам поўнасцю знішчаны дом, які належаў ветэрынарнаму фельчару З. Пачкаеву. У гэтым доме знаходзіўся горацкі сялянскі прыёмны пакой.

1907 г. У ноч з 26 на 27 сакавіка пажарам знішчана памяшканне Горацкага павятовага з'езда з усімі дакументамі.

У Горках і павеце праводзілася 13 ярмарак. Гадавы абарот склаў 122 000 руб.

1908 г., сакавік. Адбылася сесія акружнога суда па справе аб яўрэйскім пагроме ў Горках у 1904 г. Прыцягнута да адказнасці 27, асуджана 11 чал.

Адчынена спажывецкае таварыства.

1909 г., 19 красавіка. Прынята рашэнне аб пераўтварэнні Горацкіх каморніцка-таксатарскіх класаў у каморніцка-аграномічнае вучылішча з шасцігадовым тэрмінам навучання. Гэта было адзінае ў Расіі вучылішча такога профілю.

1911 г. Узнікла Горацкае сельскагаспадарчае таварыства.

Пачала дзейнічаць прыватная прагімназія.

1913 г., 1 чэрвеня. Адчынена змешанае вышэйшае пачатковае вучылішча.

Пачало дзейнічаць другое крэдытнае таварыства.

1914 г. Пачалося будаўніцтва чыгуначнай лініі Орша — Унеча, якая праходзіла праз Горкі.

1917 г., 16 ліпеня. Выйшаў першы нумар газеты «Свободное слово». Рэдактар — член партыі эсэраў Л. А. Хрысаненкаў.

27 жніўня. У будынку каморніцка-аграномічнага вучылішча адбылося пасяджэнне другога сялянскага з'езда, які быў скліканы Горацкім павятовым Саветам сялянскіх дэпутатаў.

Верасень. Адчынена яўрэйская пачатковая школа.

1917

1941

У ГАДЫ ВЫПРАБАВАННЯЎ

26 кастрычніка 1917 г. у Горках і павеце стала вядома аб перамозе ўзброенага паўстання ў Петраградзе. Але Горацкі Савет, у якім былі ў асноўным прадстаўнікі партый меншавікоў і эсэраў, доўгі час не прызнаваў перамогу бальшавікоў у Петраградзе. Горацкія бальшавікі даручылі былому салдату царскай арміі С. Дз. Пагодзіну арганізаваць чырвонагвардзейскі атрад, у які ў першыя дні ўступіла больш за 80 чалавек. Улічваючы перавагу ў ваеннай сіле, Горацкі Савет вымушаны быў назначыць С. Дз. Пагодзіна ваенным камісарам, а намеснікамі — бальшавікоў А. Ф. Фабрыстава і С. Н. Шчура.

Абапіраючыся на чырвонагвардзейскі атрад, бальшавіцкая арганізацыя, якую падтрымлівалі рабочыя мясцовых майстэрняў і будаўнікі, рэвалюцыйна настроеныя навучэнцы горацкіх земляробчых установ, дабілася палітычнай перамогі. У канцы 1917 г. на першым павятовым з'ездзе Саветаў рабочых, чырвонагвардзейскіх і сялянскіх дэпутатаў большасць атрымалі бальшавікі. У Горках перамагла Савецкая ўлада.

У студзені 1918 г. быў створаны новы апарат Савецкай улады, пачаліся першыя пераўтварэнні. Ажыццяўляўся Дэкрэт Савецкага ўрада ад 17 лістапада аб нацыяналізацыі суконнай фабрыкі «Якаўлевічы» Горацкага павета, Дэкрэт аб зямлі.

Але мірнае будаўніцтва было спынена нападам войск кайзераўскай Германіі. Калі фронт прыблізіўся да мяжы Горацкага павета, савецкія органы з горада былі эвакуіраваны ў вёску Баева. Ваенны аддзел выканкома і чырвонагвардзейскі атрад пад камандаваннем С. Дз. Пагодзіна перадыслацыраваўся ў вёску Собалева, бліжэй да лініі фронту. У Горках застаўся Камітэт абароны.

14 сакавіка 1918 г. апазіцыі ўдалося арыштаваць членаў Камітэта абароны і захапіць уладу ў Горках. 15 сакавіка, калі атрад пад кіраўніцтвам С. Дз. Пагодзіна вызваляў арыштаваных членаў Камітэта абароны, ваенком быў смяротна паранены.

З воінскімі ўшанаваннямі пахавалі чырвонагвардзейцы свайго камандзіра ў яго роднай вёсцы Гушчына. У памяць аб загінуўшым атрад быў названы імем С. Дз. Пагодзіна.

Горкі былі цэнтрам абароны Магілёўскай губерні. Да 1 красавіка 1918 г. у Чырвоную Армію ў горадзе запісалася больш за тысячу чалавек.

У 1920 г. у сувязі з наступленнем палякаў Горкі зноў аказаліся ў прыфрантавой паласе. У павеце быў арганізаваны Ваенна-рэвалюцыйны камітэт, які падпарадкоўваўся Рэўваенсавету 16-й арміі. Старшынёй рэўкома назначылі М. С. Новікава.

Удзельнікі грамадзянскай вайны.

У дапамогу Чырвонай Арміі рэўком сфарміраваў спецыяльны ўзброены атрад — каравульную роту. Яна складалася з 210 чалавек.

Нягледзячы на грамадзянскую вайну, у павеце і горадзе працягвалася будаўніцтва новага жыцця. Навучальныя ўстановы былі рэарганізаваны ў адзіную працоўную школу. У школах горада і павета ў 1920 г. займалася амаль 17 тыс. дзяцей. Для дарослых працавала 20 курсаў ліквідацыі непісьменнасці. Для дзяцей, якія страцілі бацькоў, адкрыліся 5 дзіцячых дамоў. Дзейнічала 43 хаты-чытальні, 2 клубы.

Пры павятовым камітэце РКП(б) быў арганізаваны жансавет пад кіраўніцтвам В. Гольберга, які адкрыў чытальню, дзіцячыя яслі, курсы па ліквідацыі непісьменнасці. Для жанчын чыталіся лекцыі на палітычныя, эканамічныя і бытавыя тэмы.

Па ініцыятыве павятовай партыйнай арганізацыі ў верасні 1919 г. у Горках прайшоў першы камуністычны суботнік, у якім удзельнічала 35 камуністаў. Працавалі на аднаўленні згарэўшага Горацкага завода сельскагаспадарчых машын.

Высокі працоўны ўздым адрозніваў і Усерасійскі суботнік, які адбыўся 1 мая 1920 г. У Горках працавала ўсё дарослае насельніцтва.

Але ж менавіта ў гэты час ішло ўзмацненне палітычнага рэжыму, парушэнне правоў чалавека. На аснове дэкрэта аб працоўнай павіннасці ўсё працаздольнае насельніцтва павета прыцягвалася да бясплатнай абавязковай працы. Па харчразвёрстцы ў сялян забіралі лішкі прадукцыі. Усё гэта прыводзіла да такіх падзей, якія адбыліся ў Горацкім павеце 26 мая 1919 г. Члены харчатрада Уладзімір Арэф'еў, Міха-

іл Стрэпетаў, Рыгор Шумілаў, Арцём Гобрыкаў, Залман Міркінд, Іван Хліманкоў, Ошэр Лібкінд, Іона Дымшыц, Максім Чуба, Плотнікаў былі акружаны ў вёсцы Шэды і забіты. Целы загінуўшых перавезлі і пахавалі ў Горках. На магіле быў устаноўлены помнік.

Калектыў выкладчыкаў і навучэнцаў Горацкіх сельскагаспадарчых навучальных устаноў падняў пытанне аб аднаўленні дзейнасці Горы-Горацкага земляробчага інстытута. Рашэннем калегіі Народнага камітэта па асвеце РСФСР ад 7 красавіка 1919 г. сельскагаспадарчы інстытут быў адноўлены. Да канца 1920 г. у інстытуце вучылася 260 студэнтаў.

Пасля грамадзянскай вайны краіна Саветаў прыступіла да аднаўлення разбуранай гаспадаркі. За гады вайны зменшылася колькасць рамесных прадпрыемстваў, рэзка скараціліся пасяўныя плошчы, знізілася ўраджайнасць, пагалоўе жывёлы.

13 верасня 1921 г. адбылася канферэнцыя беспартыйных рабочых, сялян і чырвонаармейцаў Горацкага раёна, якая «...адобрыла лінію, узятую Савецкай уладай у галіне эканамічнай палітыкі ў напрамку ўсёй рэарганізацыі народнай гаспадаркі».

У пачатку лістапада 1921 г. старшынёй Горацкага павятовага выканкома быў выбраны М. М. Галадзед, які пазней стаў сакратаром ЦК КПБ і Старшынёй Савета Народных Камісараў. Ён паставіў задачу: рэарганізаваць павятовы выканком, «зрабіць яго больш гібкім, менш колькасным і больш працаздольным».

У гэты час у Горках ствараюцца прафсаюзы харчавікоў, будаўнікоў, работнікаў дзяржаўных органаў, асветы і аховы здароўя.

У 1921—22 гг. у павеце асобная ўвага

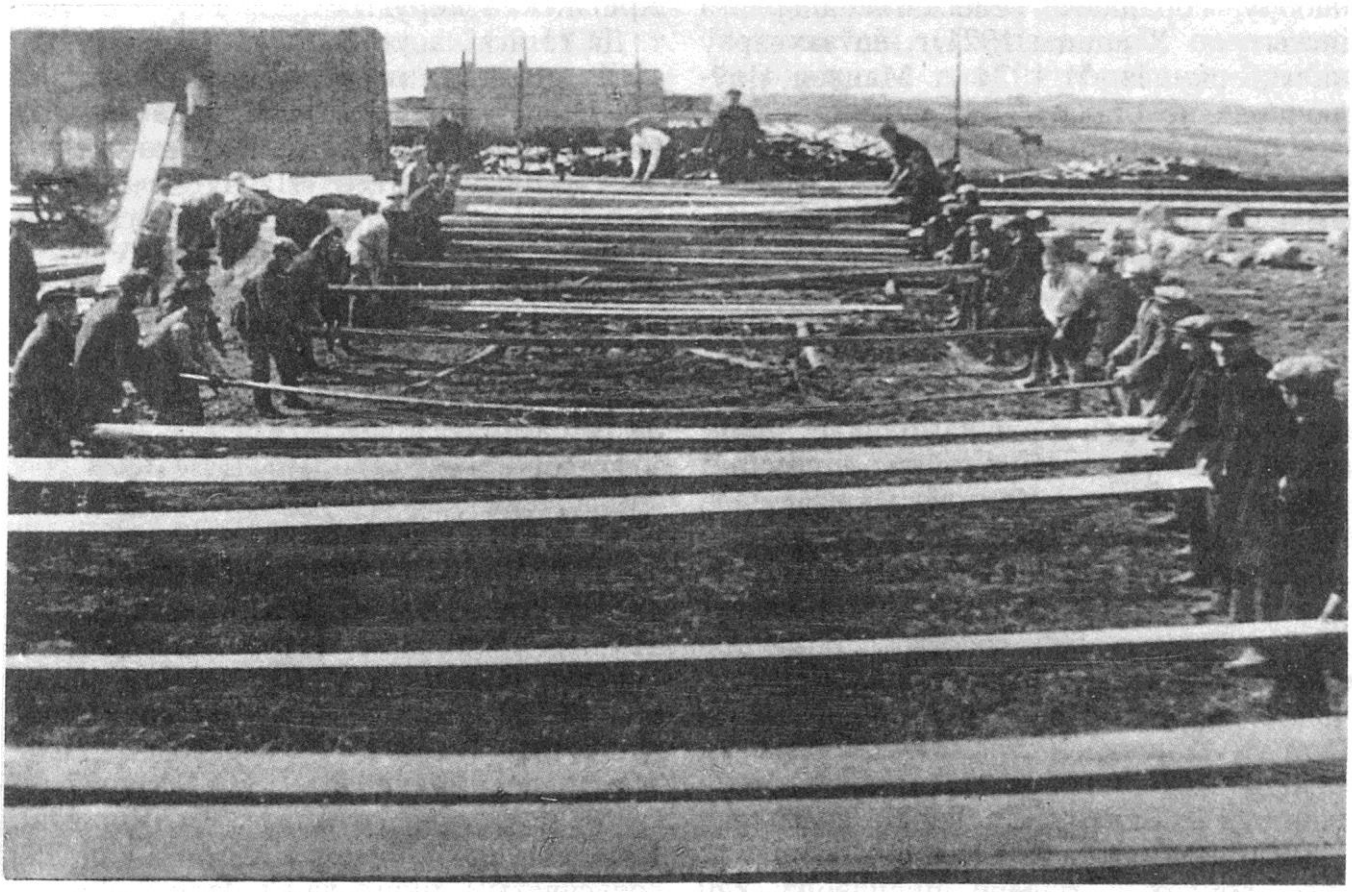

Першы суботнік у Горках. 1919 г.

ўдзялялася аказанню дапамогі галадаючаму насельніцтву Паволжа. Арганізоўваліся зборы грошай і каштоўнасцей, праводзіліся суботнікі і нядзельнікі, а заробак пералічваўся ў фонд галадаючых. Некалькі дзесяткаў дзяцей былі прыняты ў дзіцячыя дамы Горак і павета.

Горацкі павятовы РКСМ звярнуўся да камсамольцаў і моладзі горада і павета з заклікам збіраць сродкі для галадаючых. Пры кожнай камсамольскай ячэйцы была арганізавана камісія па аказанню дапамогі галадаючым. Камсамольцы горада і павета (а іх тады было 275) збіралі харчаванне, грошы, адзенне.

Павятовы камітэт РКСМ у гэты перыяд узначальваў Мацвей Паўлючкоў, ураджэнец вёскі Валынцава. У 1920 г. пасля заканчэння школы 2-й ступені (такую назву мела сярэдняя агульнаадукацыйная школа ў першыя гады пасля рэвалюцыі) ён стаў студэнтам першага набору Горацкага сельскагаспадарчага інстытута. У канцы 1921 г. ён захварэў на туберкулёз. У 1924 г. Мацвея Паўлючкова не стала.

Першы павятовы з'езд камсамола адбыўся летам 1919 г. у Горках. Сюды з'ехаліся дэлегаты з Дуброўна, Копысі, Лядаў, Раманава. Усяго прысутнічала 25 дэлегатаў.

У 1922—23 гг. аднавілі працу нацыяналізаваныя ў 1918 г. лесапільныя прадпрыемствы ў вёсках Ліхачова, Зубры, лесапільнае і мукамольнае прадпрыемства ў в. Цімохаўка, вінакурні ў былых маёнтках Копцеўка і Раманава (Леніна).

Да канца 1923 г. аднавілі 186 прамысловых і рамесных прадпрыемстваў, дзе працавала 885 чалавек. Развіццю эканомікі Горак садзейнічала заканчэнне будаўніцтва чыгуначнай лініі Орша — Унеча. У трох кіламетрах ад горада была пабудавана чыгуначная станцыя — Беларускія Горкі, якой пазней прысвоілі імя С. Дз. Пагодзіна.

У Горках і павеце працавала 240 школ 1-й ступені і 13—2-й, усяго навучалася каля 17 тыс. вучняў, 3 дзіцячыя сады на 150 месц і 5 дзіцячых дамоў на 127 чалавек. Для дарослых былі адкрыты 2 вячэрнія школы.

Новае жыццё наладжвалася і ў вёсцы. Для сялян адкрыліся аграпункты з шасцю доследнымі ўчасткамі і 13 пракатных станцый. Дзейнічала 28 камун і арцелей, 10 саўгасаў. Адным з першых на тэрыторыі павета быў саўгас «Леніна», арганізаваны ў 1918 г. на базе былога маёнтка Раманава. У 1923 г. у якасці шэфскай дапамогі ад У. І. Леніна сюды быў прысланы трактар «Фардзон», які стаў першым у Горацкім павеце. У 1934 г. саўгас налічваў 6 трактароў. У 1926 г. у раёне працавалі саўгасы «Леніна», «Горкі», «Іванова».

З ліпеня 1922 г. Горкі і павет уваходзілі ў склад Смаленскай губерні. З сакавіка 1924 г. быў выдадзены дэкрэт аб перадачы БССР 16 паветаў Віцебскай, Гомельскай і Смаленскай губерняў. Горацкі павет увайшоў у склад Аршанскай акругі.

Да гэтага часу працоўныя Горак дабіліся значных поспехаў у аднаўленні народнай гаспадаркі. Стала даваць ток электрастанцыя. У дамах загарэлася электрычнае святло. Пачаў дзейнічаць цагельны завод, прадукцыя якога была вельмі патрэбна гораду. Па пуцёўцы камсамола на прадпрыемства прыйшоў працаваць Іван Якубоўскі — будучы маршал, двойчы Герой Савецкага Саюза. Аб гэтым перыядзе свайго жыцця ён успамінае ў кнізе «Земля в огне».

Горацкі раён утвораны 17.7.1924 г. у Аршанскай акрузе (да 26.7.1930 г.). З 15.1.1938 г. у Магілёўскай вобласці. 20.8.1924 г. падзелены на 12 сельсаветаў: Горацкі, Гарадзецкі, Горскі, Кацялёўскі, Красулінскі, Ленінскі, Любіжскі, Паленскі (Паленкаўскі), Панкратаўскі, Паршынскі Сенькаўскі, Чашніцкі. 2.1.1925 г. Гарадзецкі сельсавет перайменаваны ў Ходараўскі. 21.8.1925 г. утвораны Казіміраўскі, Каменкаўскі (Каменскі), Асталопаўскі сельсаветы; ліквідаваны Горацкі сельсавет; перайменаваны сельсаветы: Кра-

Удзельнікі 2-га з'езда прафсаюзаў Горацкага павета.

сулінскі — у Шарыпскі, Паленскі (Паленкаўскі) — у Ліхачоўскі, Сенькаўскі — у Рэкценскі (Ракцянскі), Чашніцкі — у Макараўскі, 24.9.1926 г. зноў перайменаваны сельсаветы: Ліхачоўскі — у Паленскі (Паленкаўскі), Рэкценскі (Ракцянскі) — у Сенькаўскі. У 1931 г. гэтым сельсаветам зноў вернуты іх назвы. У 1927 г. ліквідаваны Ходараўскі сельсавет; 25.3.1931 г. Казіміраўскі сельсавет уключаны ў Горацкую гарадскую мяжу, 11.7.1931 г. сельсавет ліквідаваны. 8.7.1931 г. да раёна далучаны Бельскі (Кішчыцкі), Гасподаўскі (Трылесінскі), Гарадзецкі, Дрыбінскі, Кледнявіцкі, Карэбскі, Пакуцьенскі, Чурылаўскі (Студзянецкі) сельсаветы ліквідаванага Дрыбінскага раёна, Маслакоўскі сельсавет ліквідаванага Копыскага раёна, Пячонкаўскі сельсавет ліквідаванага Раснянскага раёна. 25.7.1931 г. далучаны Чэрнеўскі сельсавет Чавускага раёна, Пячонкаўскі сельсавет перададзены Мсціслаўскаму раёну. 5.9.1931 г. далучаны Жданавіцкі сельсавет Чавускага раёна. 20.11.1934 г. Асталопаўскі сельсавет перайменаваны ў Варашылаўскі. 12.2.1935 г. Бельскі (Кішчыцкі), Гарадзецкі, Гасподаўскі (Трылесінскі), Дрыбінскі, Жданавіцкі, Карэбскі, Кледнявіцкі, Пакуцьенскі, Чэрнеўскі, Чурылаўскі (Студзянецкі) сельсаветы перададзены зноў утворанаму Дрыбінскаму раёну.

15 ліпеня 1924 г. на 2-й сесіі ЦВК БССР быў пакладзены пачатак беларусізацыі як афіцыйнай дзяржаўнай палітыцы. У дзяржаўных, прафсаюзных, кааператыўных і навучальных арганізацыях Горацкага раёна пачалася праца па пераходу на беларускую мову.

З архіўных матэрыялаў вядома, што ўжо ў 1925 г. партыйныя і савецкія органы пачалі весці справаводства на беларускай мове, на ўсіх установах з'явіліся шыльды на беларускай мове.

Паспяхова праходзіла беларусізацыя ў навучальных установах. Ужо ў 1927 г. больш чым палова агульнаадукацыйных школ раёна працавалі на беларускай мове.

Асабліва вялікія поспехі былі зроблены ў Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, дзе ў 1925 г. была створана кафедра беларускай мовы, літаратуры і гісторыі. З 1 лютага 1926 г. яе ўзначальваў пісьменнік М. І. Гарэцкі. Ра-

Аграномічны гурток у Горках. 1924 г.

зам з ім працавалі Ю. П. Гаўрук, у будучым вядомы паэт і перакладчык, і П. В. Мядзёлка, заслужаная дзяячка культуры Беларусі. Ю. П. Гаўрук у «Запісках Беларускай дзяржаўнай акадэміі сельскай гаспадаркі» пісаў, што заняткі па беларускай мове, літаратуры і гісторыі праводзіліся на двух першых курсах усіх факультэтаў. На першых курсах выкладалася беларуская мова, літаратура і гісторыя, на другіх чытаўся курс лекцый па новай (паслякастрычніцкай) літаратуры.

Выкладчыкі гэтай кафедры рэдагавалі навуковыя «Запіскі акадэміі», якія выходзілі на беларускай мове, кіравалі тэрміналагічнымі камісіямі, што былі створаны на кожным факультэце, рэцэнзіравалі дыпломныя работы, напісаныя па-беларуску. Пры кафедры плённа працаваў гурток беларускай культуры і хор. Вялікая бібліятэчка беларускай літаратуры была створана пры кабінеце кафедры.

Напружаная праца кафедры на чале з М. І. Гарэцкім пачала даваць добры плён. У справаздачы рэктара акадэміі М. Ц. Козырава за 1927 г. адзначалася, што амаль 60 % прафесараў і дацэнтаў і 90 % асістэнтаў вялі заняткі па-беларуску. На беларускую мову было пераведзена ўсё справаводства. Планавалася ўвесці і дзяржаўныя экзамены па беларускай мове і літаратуры.

Вялікая праца па беларусізацыі праводзілася філіяй «Маладняка», шырокае развіццё атрымала краязнаўства.

Такім чынам, у сярэдзіне 1920-х гадоў прыхільнасць да беларускай мовы лічылася за гонар. Але ў 1930-я гады гэта трансфармавалася ў сваю процілегласць. Неабгрунтавана рэпрэсіраваны былі М. Гарэцкі, Ю. Гаўрук, асудзілі таксама і С. Фаміна.

У 1925 г. у Горках быў арганізаваны камбінат, які аб'ядноўваў электрастанцыю, жывёлабойню і млын. Працавалі два лесапільныя і адзін скураны заводы, на тэрыторыі раёна дзейнічала Якаўлевіцкая суконная фабрыка, у той час адзіная ў Беларусі.

Адраджаліся традыцыйныя промыслы: шавецкі, сталярны, ганчарны. У 1925 г. тут працавалі ўжо 83 прадпрыемствы. Вырабы горацкіх рамеснікаў экспанаваліся на кустарнай сельскагаспадарчай выставе, у якой прынялі ўдзел усе саюзы саматужнікаў і 435 сялянскіх гаспадарак.

Паступова развіваўся прыватны і ка-

Хата-чытальня. У гуртку лікбеза.

аператыўны гандаль. У горадзе і павеце было створана больш за 100 кааператываў.

У 1930 г. працавалі торфараспрацоўчая арцель «Сысоўка» (в. Сысоева), торфзавод «Чапялінка», Самадумскі лесапільны завод, Шарыпскі льнозавод, маслазаводы ў в. Любіж, мяст. Горы, мяст. Леніна, піваварнае прадпрыемства ў в. Леніна. З 1924 г. дзейнічаў Ліхачоўскі льнозавод. У 1935 г. у раёне на тэрыторыі калгасаў і саўгасаў працавалі 39 млыноў, 74 кузні па рамонту сельскагаспадарчага інвентару, 2 бандарныя і 1 шавецкая майстэрні.

Да пачатку 40-х гадоў дала ток першая гарадская электрастанцыя, быў пабудаваны новы цагельны завод. Да 1934 г. у раёне дзейнічала 8 заводаў і 6 прамысловых арцелей, дзе працавала 5700 чалавек. У 1940 г. гэтымі прадпрыемствамі было выраблена 2,5 млн штук цэглы, 27 тыс. тон торфу, 7130 пар абутку, 5319 т хлебабулачных вырабаў.

Фарсіраванне тэмпаў індустрыялізацыі каштавала неверагоднага напружання сіл рабочых горада і раёна. Адным з метадаў уцягнення рабочых у фарсіраваную індустрыялізацыю было сацыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне пяцігадовых планаў. Яно ахапіла ўсе прадпрыемствы, прамысловыя арцелі і ўстановы. Раённая газета «Ленінскі шлях» друкавала прозвішчы ўдарнікаў працы. Увесь раён ведаў І. А. Вярбіцкага — рабочага цэха цагельнага завода, А. В. Котава — лесаруба, М. Н. Кунцакову — работніцу швейнай арцелі, Н. К. Бальцава — рабочага хлебазавода.

Пачалася калектывізацыя. Яна праходзіла ў складаных абставінах. З аднаго боку, былі парушаны прынцыпы добраахвотнасці, каля тысячы сялян былі падвергнуты раскулачванню незаконна. У час раскулачвання, пад якое часта траплялі і сераднякі, забіраўся жывы і мёртвы інвентар, да новых калгасаў бясплатна пераходзіла жыллё і вытворчыя будынкі. З другога боку, некаторыя заможныя сяляне не здавалі паставак сельскагаспадарчай прадукцыі і сыравіны, нават забівалі вясковых актывістаў.

У калгас вёскі Ермалоўка ўступіла спачатку 10 чалавек, старшынёй выбралі 25-гадовага Ігната Лосева. За чатыры гады сяляне стварылі калгас, які быў адным з перадавых. Ігнат вучыў грамаце непісьменных сялян. Аднак у 1935 г. Ігнат Антонавіч і яго жонка Алена Данілаўна Мядзведская былі забітыя па-зверску. Выпадкова засталіся жывымі дзеці — сядзелі пад сталом.

Тым не менш калектывізацыя ў раёне працягвалася. І калі ў маі 1931 г. у раёне налічвалася 106 калгасаў, то ў 1934 г. іх лічба складала 250. Амаль усе сяляне былі ўцягнуты ў калгасы.

У гэты час на горацкія палі прыйшлі трактары. У лістападзе 1930 г. у Горках была створана МТС. Да лютага 1931 г. у ёй было 40 трактароў і іншая сельскагаспадарчая тэхніка. МТС абслугоўвала 76 калгасаў і сельскагаспадарчых камун 8 сельсаветаў. Пазней у раёне былі створаны (1935—36 гг.) Ленінская, Горская, Паленкаўская (Ліхачоўская) МТС (ліквідаваны ў 1957—58 гг.). На курсах маладых рулявых навучалася 114 калгаснікаў, 16 % з іх былі жанчыны. Пры МТС працавалі курсы па падрыхтоўцы брыгадзіраў. Палітаддзел станцыі выпускаў газету «За бальшавіцкія калгасы».

Некаторыя калгасы даказвалі сваю перавагу перад уласнымі гаспадаркамі. Напрыклад, гадавы даход бедняка да ўступлення ў калгас «Таварыш» вёскі Жаўлачоўка складаў 175 руб., серадняка — 350, а калі была арганізавана гаспадарка, даход калгасніка склаў 437 рублёў.

Як і ў горадзе, масавая агітацыя і прапаганда партыі садзейнічала разгортванню ў вёсцы сацыялістычнага спаборніцтва.

10 чэрвеня 1933 г. адбыўся першы раённы злёт калгаснікаў-ударнікаў, які падвёў вынікі сацыялістычнага спаборніцтва і намеціў шляхі яго далейшага развіцця. Пасланцы Горацкага раёна прымалі ўдзел у рэспубліканскім з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў у Мінску.

У тую пару на ўвесь раён было шырока вядома імя Д. С. Каравосавай, якая ўстанавіла ў 1934 г. рэкорд па цярабленню льну. Першай у раёне яна была ўзнагароджана ордэнам «Знак Пашаны».

Актыўна ў пераўтварэннях вёскі ўдзельнічала горацкая моладзь. 20 членаў ЛКСМБ сталі старшынямі калгасаў, 96 брыгадзірамі, 46 — загадчыкамі малочнатаварных фермаў. Камсамольцы былі ініцыятарамі стварэння калгасаў «Чырвоная змена» вёскі Асінаўка і «Калгаснік Беларусі» ў Міхайлавічах.

Вясной 1931 г. у горадзе была адкрыта маладзёжная доследная сельскагаспадарчая станцыя. Яна заклала ў калгасах 8 доследных дзялянак пад яравыя культуры.

У ходзе калектывізацыі змянялася сялянская псіхалогія. З аднаго боку, пачалі фарміравацца калектыўныя адносіны да працы. З другога — пачаўся працэс адчужэння сялян ад зямлі, ад сялянскай працы.

Адбываліся змены і ў культурным жыцці горада і раёна. Перш за ўсё адкрываліся новыя школы і хаты-чытальні, бібліятэкі. У 1924 г. у горадзе і павеце працавала 2 сямігодкі, 32 пачатковыя школы, 4 бібліятэкі. У горадзе адчыніліся дзіцячыя яслі і сады, дзіцячая амбулаторыя. У павеце выдавалася газета. Спачатку яна называлася «Известия», затым «Луч Интернационала». З 1925 па 1929 г. газета ў Горках не друкавалася і зноў пад назвай «Ленінскі шлях» пачала выходзіць з 1930 г.

Развіваўся сельскагаспадарчы інстытут, які ў жніўні 1925 г. быў ператвораны ў акадэмію. На ўрачыстым сходзе прысутнічалі народныя паэты Беларусі Янка Купала і Якуб Колас, выступілі перад будучымі спецыялістамі сельскай гаспадаркі.

Далейшае развіццё атрымала ахова здароўя. Горацкая раённая бальніца лічылася адной з лепшых у Магілёўскай вобласці. У 1940 г. галоўнаму ўрачу раёна А. І. Татарскай адной з першых у рэспубліцы было прысвоена ганаровае званне «Заслужаны ўрач БССР».

У 1940 г. у Горках і раёне працавалі 50 пачатковых, 10 сярэдніх і 11 сямігадовых школ.

30-я гады. З аднаго боку — поспехі ў эканоміцы, культуры, з другога — бюракратызацыя грамадска-палітычнага жыцця, масавыя рэпрэсіі. Пад іх

Выпускнікі Горацкага лікбеза. 1929 г.

колы трапілі многія жыхары Горацкага раёна. Сярод іх былы рэвалюцыянер А. Фабрыстаў, рабочы М. Гладкі, пісьменнік В. Каваль, калгаснік М. Цельпухоўскі, святар Ф. Глінскі, студэнтка БСГА М. Прэс, выкладчык БСГА В. Аксельрод і інш.

Ніхто не адчуваў сябе ў поўнай бяспецы. Ніхто, кладучыся спаць, не ведаў, ці можа пазбегнуць начнога арышту. Нікому не было літасці. Герой рэвалюцыі і яе вораг, стары бальшавік і беспартыйны, калгасны селянін і народны камісар, рабочы і інтэлігент, — усе былі роўныя перад дэспатызмам улады.

Вясной 1935 г. НКУС былі арыштаваны шэсць студэнтаў аграхімфака сельгасінстытута. Яны абвінавачваліся ва ўдзеле ў віктарыне, пераказах палітычных анекдотаў, амаральных учынках. Але недаказанасць віны і палітычная галадоўка аднаго з арыштаваных выратавала іх ад пакарання.

Сярод крымінальных спраў значную частку складалі так званыя сялянскія справы. Калі на адказных партыйных і савецкіх работнікаў, военачальнікаў улікі фабрыкаваліся больш-менш дасканала, то на радавых «ворагаў народа» супрацоўнікі НКУС гэтым сябе не абцяжарвалі. Парушэнне норм закона было звычайнай з'явай. Большасць крымінальных спраў, звязаных з «контррэвалюцыяй», не ўзбуджаліся, людзей арыштоўвалі без усякіх санкцый і адразу ж прад'яўлялі абвінавачванне.

Летам 1937 г. была раскрыта «контрэвалюцыйная трацкістская арганізацыя», у якую ўваходзілі восем жыхароў Горацкага раёна. У віну ім ставілася тое, што яны ў размове паміж сабой

шкадавалі аб расстрэле «ворагаў народа» Тухачэўскага і Убарэвіча. Траім гэта размова каштавала жыцця, пяцёра былі пазбаўлены волі на 10 год кожны.

1941 год. Матэрыялы раённай газеты «Ленінскі шлях» ад 22 чэрвеня адлюстроўвалі мірную стваральную працу рабочых, калгаснікаў і служачых. Перадавы артыкул заклікаў арганізавана і своечасова правесці падрыхтоўку да новага навучальнага года ў школах. Газета расказвала аб поспехах меліяратараў раёна, аб калгасе «Шлях сацыялізму».

А ўдзень 22 чэрвеня жыхары горада і раёна даведаліся аб тым, што пачалася вайна.

У. Ліўшыц.

Дакументы сведчаць

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГОРАЦКАГА ІНФАРМАЦЫЙНАГА БЮРО ГАЛОЎНАКАМАНДУЮЧАМУ АРМІЯМІ ЗАХОДНЯГА ФРОНТУ АБ АРГАНІЗАЦЫІ ПАВЯТОВЫМІ САВЕТАМІ МАГІЛЁЎСКАЙ ГУБЕРНІ БАРАЦЬБЫ З НЯМЕЦКІМІ АКУПАНТАМІ

30 сакавіка 1918 г.

С занятием Могилева немцами губернский исполнительный комитет фактически не существует.

Руководство местной жизнью перешло в руки местных уездных Советов. Горецкий Совет организует оборону Могилевской губ., собирает оставшиеся силы и закрепляет связь с ближайшими местностями.

По всем уездам организованы партизанские отряды для борьбы с германскими бандами, переходящими демаркационную линию в целях грабежа.

Борьба с обеих сторон беспощадная. Пленных не берут. Из германского тыла к нам приходят группами и поодиночке наши там оставшиеся солдаты, приводя нередко с собою пленных германцев или легионеров, пулеметы и оружие.

Железная дорога до Орши со ст. Копысь и Шклов занята немцами.

Информационное бюро.

Комитеты бедноты Белоруссии. Мн., 1958, с. 50.

АБ КАНТРОЛІ КАМБЕДА ЗА РАБОТАЙ ШАРЫПСКАГА ЦАГЕЛЬНАГА ЗАВОДА

14 лістапада 1918 г.

Кирпичный завод оставить в ведении гражданина Онуфрия Кузовкова с установлением на заводе контроля совнархоза через Шарипский сельский комитет бедноты.

Отпуск кирпича производить под строгим контролем названного комитета бедноты по цене 20 руб. за сотню лицам неимущим, доставившим удостоверения своих комитетов бедноты о бедном их состоянии, и 30 руб. за сотню — лицам, материально обеспеченным.

За каждую сотню отпущенного с завода кирпича 20 руб. поступает в пользу Кузовкова, а 10 руб. с сотни кирпича, который будет отпускаться по 30 руб. сотня — в распоряжение Шарипского сельского комитета бедноты.

Предложить Онуфрию Кузовкову немедленно приступить к обжигу не обоженного еще кирпича, а в случае отказа Кузовкова весь кирпич конфисковать.

Шарипский комитет бедноты в деле распоряжения кирпичом обязан подробно отчитываться перед Горецким уездным советом народного хозяйства.

Комитеты бедноты Белоруссии. Мн., 1958. С. 466.

ПІСЬМО ПРАФЕСАРУ М. В. РЫТАВУ АБ ВЫСЯЛЕННІ З УЛАСНАГА ДОМУ

9 снежня 1919 г.

Гражданину Рытову

По приказанию уполномоченного чрезвычайной тройки предлагаем Вам в 2-дневный срок освободить занимаемое Вами помещение в здании уездвоенкома, т. к. частная квартира не может быть совместима с военными учреждениями и занимаемое Вами помещение предлагается очистить без всяческих в дальнейшем оговорок.

Уполномоченный чрезвычайной тройки — подпись

Предкомдезертир — подпись

Делопроизводитель — подпись

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь, ф. 2260, воп. 1, спр. 4233, л. 196.

Невядома, ці быў выселены вядомы вучоны са свайго дому. Але ў заяве ў акадэмію яго жонка пісала, што памёр ён у чужым куце — заўвага *У. Ліўшыца.*

НАСЕЛЕНЫЯ ПУНКТЫ ГОРАЦКАГА РАЁНА

1924 г.

Яковлевичский с/с (Копысский район): Кустовка (род населенного пункта — околица; число хозяйств — 23; число жителей — 124), Черное (деревня; 64; 425), Клин (д.; 18; 135), Застенки (д.; 11; 119), **Маслаковский с/с:** Михайловичи (д.; 89; 520), Ферма (д.; 17; 102), имение Аниковичи (д.; 15; 80), Бася (д.; 15; 76), Варьково (д.; 82; 472), Аниковичи (село; 103; 582), Стрикили (д.; 130; 708), Маслаки (с.; 200; 1164), Напрасновка (д.; 48; 292); Шепелевка (д.; 86; 520); Хоминичи (д.; 137; 698). **Паршинский с/с:** Паршино (д.; 102; 544), Ревячино (д.; 31; 178), Кузовино (д.; 102; 560), Королевка (д.; 62; 338), Пуплы (д.; 13; 84), Сапрыки-Озаровичи (д.; 40; 245), Иваново (фольварок), Нивищи (д.; 67; 416), Телешовка (д.; 18; 109), Осада-Телешовка (д.; 23; 145), Поляшицы (д.; 116; 679), Тосна (д.; 42; 260), Волколаки (д.; 38; 202). **Панкратовский с/с:** (Горецкий район), Панкратовка (д.; 81; 521), Балбечино (д.; 86; 483), Сахаровка (д.; 59; 280), Стан (д.; 124; 749), Тушково (д.; 94; 535), Голышино (д.; 68; 378), Ермаки (д.; 35; 198), Добрая (д.; 77; 499), Добрый Двор (хутор; 5; 26), Матюты (д.; 64; 334).**Чашниковский с/с:** Чашники (д.; 55; 358), Куртасы (д.; 85; 531), Зайцево (д.; 22; 145), Макаровка (д.; 13; 82), Шведы (д.; 6; 42), Андрюхи (д.; 39; 269), Шелухановка (д.; 24; 135), Антропенки (д.; 6; 42), Волковщина (д.; 49; 286), Конюхи (д.; 62; 350), Блажки (д.; 47; 261), Андеколово (д.; 101; 668), Луки (д.; 54; 359), Жевлачевка (д.; 13; 83), Шимановка (д.; 40; 205), Нежково (д.; 118; 814). **Котелевский с/с:** Котелево (с.; 47; 282), Задорожье (д.; 126; 724), Суравцово (д.; 18; 113), Славики (д.; 60; 325), Буда (д.; 78; 413), Квартяны (д.; 68; 356), Никулино (д.; 55; 279), Большое Морозово (д.; 56; 287), Турищево (д.; 67; 411), Котелево (д.; 117; 658), Малое Морозово (д.; 63; 305), Тормаль (д.; 12; 93). **Горской с/с:** Горы (местечко; 81; 399), Никодимово (д.; 43; 273), Лебедево (д.; 144; 799), Горская Слобода (д.; 113; 612), Закомчинское общество (д.; 92; 447), Запрудское общество (д.; 54; 298), Курганское общество (д.; 82; 405), Соколово (д.; 66; 452), Мальки (д.; 28; 159), Шавнево (д.; 83; 477), Ольховец (д.; 23; 128), Окушки (д.; 49; 326), Оршани (д.; 83; 439), Высоцкие (д.; 62; 324), Волынцево (д.; 137; 642), Быстринское общество (д.; 79; 405). **Красулинский с/с:** Красулино (д.; 74; 404), Малые Шарипы (с.; 92; 543), Большие Шарипы (д.; 104; 596), Колотилы (д.; 48; 323), Юрково (д.; 48; 308), Верещаки (колония; 54; 269), Поташи (д.; 45; 311), Пьяньково (д.; 34; 217), Широкие (д.; 31; 187), Теплухи (д.; 18; 118), Лугины (д.; 28; 155), Филиппово (д.; 47; 296). **Сеньковский с/с:** Сеньково (д.; 55; 304), Ректа (д.; 120; 680), Попковка (д.; 39; 215), Шеваровка (д.; 45; 252), Ульяшино (д.; 59; 343), Глиньково (д.; 59; 279), Шишево (д.; 95; 543), Холмы (д.; 61; 372), Масалыки (д.; 103; 564), Саса (с.; 117; 602), Выселки Сава (с.; 14; 78), Орлы (д.; 13; 77), Орловщина (д.; 10; 64), **Любижский с/с:** Любиж (с.; 146; 880), Сальники (фольварок; 25; 145), Осиповичи (д.; 66; 360), Гулидовка (д.; 72; 475), Любижский (фольварок; 35; 206), Чепелинка (д.; 91; 488), Ходоровка (д.; 73; 416), Овсянка (д.; 82; 445), Кривцы (д.; 54; 288), Тимоховка (д.; 59; 376), Душки (д.; 74; 407), Душки

(фольварок; 1; —). **Ленинский с/с:** Ленино (местечко; 168; 4138), Тригубово (д.; 71; 407), Моисеево (д.; 55; 336), Сысоево (д.; 51; 326), Пузики (д.; 62; 388), Логовино (д.; 70; 423), Ботвиньево (д.; 45; 275), Коровяки (д.; 53; 354), Старина (д.; 54; 237), Чистики (д.; 48; 273), Николенка (д.; 27; 174), Староселье (д.; 75; 465), Ползухи (д.; 47; 287). **Ходоровский с/с:** Ходоровка (д.; 82; 335), Асталопово (д.; 36; 200), Скаковщина (д.; 33; 187), Климатичи (д.; 34; 214), Гущино (д.; 53; 355), Каменка (д.; 54; 303), Сорокопуды (д.; 51; 308), Стефаново (фольварок; 31; 201), Городец (с.; 89; 481), Полишино (д.; 65; 326), Першино (д.; 96; 499), Межевичи (д.; 13; 72), Новоселки (д.; 13; 97), Буда (д.; 65; 351). **Паленский с/с:** Паленки (д.; 70; 407), Селец (с.; 108; 591), Старый Селец (фольварок; 3; 176), Полна (д.; 37; 222), Ташевая (д.; 54; 295), Лихачево (д.; 39; 200), Гривец (д.; 41; 258), Кукшиново (д.; 32; 199). **Городской с/с:** Горки (город; 470; 4458), Слобода Казимировская (314; 1530), Заречье (208; 1611), Особняки (29; 162). **Рудковщинский с/с** (Оршанский район): Рудковщина (д.; 28; 133), Валовцы (д.; 60; 365), Ермаловка (д.; 86; 508), Козлы (д.; 44; 199), Радионовка (д.; 62; 359), Харьковка (д.; 39; 224), Зубры (д.; 78; 447), Зубры (ж.-д. ст.), Лысая Слобода (д.; 42; 205).

Беларускі дзяржаўны архіў, ф. 30, воп. 2, спр. 6016, л. 16, 18—21, 42. Прадставіла В. Князева.

КАЛГАСЫ ГОРАЦКАГА РАЁНА

21 сакавіка 1932 г.

Маслакоўскі с/с: «Камінтэрн», Маслакі (колькасць гаспадарак 65; колькасць усёй зямлі 635 дзес.), «Авангард», Кустаўка (25; 367), «Чырвоная Ферма», Ферма (21; 156), «Чырвонае звяно», Варкава (58; 596), «Чырвоны Клін», Н. Стрыкілі (19; 212), «Новае жыццё», Напраснаўка (13; 131), «Чырвоная Альхоўка», Альхоўка (15; 141), «Чырвоная Каменка», Каменка (13; 117), імя Варашылава, Тудараўка (30; 274), «Звязда», Чэпелеўка (44; 453), «Прасвет», Трасное (33; 390), «Савецкая Беларусь», Бася (13; 102), «Чырвоны Зімнік», Зімнік (28; 286), «Барсукі», Барсукі (10; 113). **Пакуцянскі с/с:** «Чырвоная звязда», Пічаўка (18/1; 187), VI Раз'езд, Галалобаўка (31/1; 393), «Ленінскі прызыў», Цёмны Лес (16/1; 195), «Пабеда», Шаблавое (31; 281), «Чырвоны куст», Гантоўля (13; 148), «Майская кветка», Еськаўка (23; 178), «Чырвоны ўдарнік», Патошня (17; 210), **Гарадзецкі с/с:** «Майскае утра», Язычкава (13/1; 96), «Полымя», Гарадзец (31/3; 245), «Чырвоны ўдарнік», Ярыгі (19/1; 148), «Пражэктар», Крукаўшчына (21/9; 233), «Міхееўка», Міхееўка (12/1; 80), «Чырвоная змена», Асінаўка (34; 221). **Кледнявіцкі с/с:** «Чырвоны ўсход», Мядзведзеўка (15; 151), «Чырвоная горка», Нікольск (54/5; 477), «Пралетперамога», Мядзведзеўка (36; 363), «Чырвоная кветка», Мядзведзева (40/2; 293), «III-ці рашаючы», Кледнявічы (20; 172), «Колас № 1», Нікольск 4 (17/5; 172). **Гаспадаўскі с/с:** «Рассвет», Жэвань (32; 355), «Майскі дзень», Трылесіна (32; 262), «Чырвоны багатыр», Сласцёны (12; 154), «Зерня», Губіна (24; 281), «Чырвоны сад», Бір (14; 226), «Бальшавік», Барадзенкі (31/4; 154), «Чырвоная змена», Гасподы (13/2; 238), «Чырвоны гай», Навасёлкі (5; 44), «Камінтэрн», Жэвань (8; 107). **Чурылаўскі с/с:** «Новы свет», Чурылава (50/12; 610), «Іскра», Студзянец (60/4; 658), «Чырвоны луч», Ходаравічы (14/1; 468), «Новы шлях», Рудня (34; 260), «Першага», Пнеўшчына (52; 378), «Новы быт», Галенкі (56; 454), «Садок», Студзянец (21; 295), «Новае жыццё», Пясочня (34; 370), «Аганёк», Буда (47/2; 360), «Гарадок», Чапляеўка (31; 195), «Ярцаўка», Ярцаўка (28; 304), «Лянполле», Лянполле (14; 208), «Першага Мая», Копцеўка (20; 124), «Пралетары», Копцеўка (20; 119). **Карэбскі с/с:** «Чырвоны луч», Халіпы (15/1; 183), «Колас № 2», Карэбы (35; 316), «Першага Мая», Бестрынь (40; 303), «Вольны труд», Панеча (23; 274), «Камбайн», Палоскі (6/1; 79), «Новая сіла», Ляскаўка (10; 49). **Дрыбінскі с/с:** «Зарава», Лядзешня (32/2, 387), «III-ці рашаючы», Новае Прыбужжа (24/2; 162), «Шлях Ільіча», Дрыбін (28/5; 359), «Чырвоны стралок», Стары Дрыбін (40/10; 296), «Чырвоны пахар», Старакожаўка (38/3; 313), «Прагрэс», Старое Прыбужжа (14; 115). **Бельскі с/с:** «Праўда» (камуна), Кішчыцы (24; 224), «Чырвоны баявік», Рабкі (48; 571), «Зарава», Кішчыцы (39; 310), «Чырвоны ўсход», Засценкі Белыя (23; 275), «Ударнік», Чартоўшчына (23; 134), «Чырвоны сцяг», Белая (12; 181). **Кацялёўскі с/с:** «Вясёлае жыццё», Сураўцова (24; 262), «Праўда», Кацялёва (34/1; 459), «Сацыялізм», Турышчава (60/4; 527), «Бальшавік», Мікуліна (25; 223), імя Будзённага, Задарожжа (76; 660), «Труд», Славікі (33; 281), «Чырвоная Беларусь», Кварцяны (50/1; 435), «Спартак», Буда (27; 360), «Чырвоны Кастрычнік», Кацялёва (43; 426), «За ўладу Саветаў», Малое Марозава (35; 272), імя Леніна, Вялікае Марозава (47/1, 565). **Горацкі гарсавет:** «Шлях сацыялізму», Горнае (50/7; 344), «Чырвоны ўсход», Зарэчча (123/4; 652),

імя с/г Акадэміі, Слабада (80; 481), **Ракцянскі с/с:** «Чырвоны асветнік», Рэкта (48/3; 457), «Культура», Шышава (87/7; 645), імя Молатава, Сенькава (62/3; 490), «Новае жыццё», Ульяшына (17; 129), «Чырвоны сад», Глінькава (24/5; 211), імя Варашылава, Шэвароўка (44; 225), «Чырвоны трактар», Халмы (21; 181), «Чырвоны пахар», Папкоўка (18; 130), «Чырвоны партызан», Чапялінка (59/4; 455), **Ліхачоўскі с/с:** «Чырвоны батрак», Сялец (75; 883), «Ударнік», Паўна (Пална) (34; 329), «Маяк», Грывец (30; 290), «Заветы Ільіча», Ліхачова (35; 277), «Чырвоная зорка», Арлоўшчына (12; 157), «Камуністычны шлях», Ташэвая (17; 169), «Варашылавец», Дыбоўскія (19; 138), «Барацьба», Паленка (13; 126). **Любіжскі с/с:** «Чырвоны барацьбіт», Шэды (36; 198), «Чырвоная перамога», Ходараўка (54; 575), «Чырвоны шлях», Сальнікі (22; 257), «Вазраждзеніе», Любіж (28; 280), «Чырвоны партызан», Крыўцы (33; 243), імя Варашылава, Гулідаўка (34; 168), «Авангард», Душкі (52; 519). **Паршынскі с/с:** «Красавік», Каралёўка (13/1; 142), «Серп і молат», Пуплы (35; 335), «Чырвоны Кастрычнік», Паляшэвіцы (90/1; 894), імя Кастычніцкай рэвалюцыі, Азаравічы (32/2; 357), «Звяно камуны», Целяшоўка (22; 145), «Прамень», Паршына (29/1; 287), «Новы Свет», Кузавіна (14; 151), «Адказ шкоднікам», Нівішчы (59/1; 646), **Панкратаўскі с/с:** імя Варашылава, Тушкава (15/1; 111), «Праўда», Рэкатка (22/1; 166), «Першага», Галышына (19/1; 186), «Пэўны шлях», Добрае (16; 132), «Чарны», Чарны (10; 99), «Бальшавік», Панкратаўка (24/4; 176), «Гошч», Гошч (8; 41), «Чырвоны партызан», Стан (10; 89), «Чырвоная зорка», Балбечына (10, 133). **Шарыпскі с/с:** імя Красіна («Серп і молат»), Калацілы (30/1; 244), «Шлях волі», Шарыпы (48; 432), «Авангард», Шарыпы (67; 624), «Камінтэрн», П'янькава (63; 427), «Новы шлях», Верашчакі (17; 157), «Сталінскі прызыў», Масалыкі (20; 197), «Максім Горкі», Паташы (53/1; 315), «Чырвоны луч», Юркава (47; 479), «Пяцігодка», Сава (22; 212), «Рассвет», Красуліна (55/1; 599), «Чырвоны камбайн», Маралеўка (21; 193). **Ленінскі с/с:** «Новае жыццё», Леніна (75; 530), «Таварыш», Жаўлачоўка (46/2; 657), «Зара», Маісеева (42; 479), «Ясная раніца», Трыгубава (57; 547), «Надзея», Старына (28; 430), «Пабеда», Каравякі (16; 270), «Зорка сацыялізму», Сысоева (30; 367), «Маяк», Пузікі (39; 552), «Новы будаўнік», Логавіна (52; 656), «Рабочы шлях», Ніколенка (16; 242), імя Сталіна, Старасселле (63; 783), «Сталінец», Бацвіннева (17; 183), «Авангард», Чысцікі (5/1; 88), «Свабода», Паўзухі (26/1; 310). **Асталопаўскі с/с:** «Камунар», Канюхі (94/4; 783), «Ленінскі шлях», Андзекалава (115; 1456), «Колас», Гарадзец (72; 719), «Пабедзіцель», Асталопава (64; 565), «Чырвоны маяк», Буда (20; 270), «Камінтэрн», Скакоўшчына (30; 335), «Варашылавец», Лукі (48/2; 410). **Каменскі с/с:** імя Молатава, Палішына (46; 574), «Клім Варашылаў», Ходараўка (60; 681), «Чырвоны ўсход», Альхавец (27; 349), «Першамайскі № 2», Першына (40/4; 434), «Барацьба», Гушчына (26; 435), «Шлях Леніна», Каменка (27; 325), імя Парыжскай Камуны, Саракапуды (16; 148), імя Калініна, Малькі (14/2; 146), «Новы шлях», Шаўнева (46/3; 548), «Барэц за пяцігодку», Аршань (11/4; 107), «Чырвоны марак», Акушкі (28/2; 403). **Макараўскі с/с:** «3-ці Інтэрнацыянал», Воўкаўшчына (34; 372), імя Сталіна, Шалаханаўка (20; 227), «Пабеда», Нежкава (68; 794), «Камінтэрн», Андрухі (48; 527), імя Молатава, Шырокія (29; 438), «Чырвоны трактарыст», Чашнікі (44; 603), «Новы шлях», Філіпава (44; 563), «Ленінскі», Лугіны (34; 290), «Першамайскі № 3», Цяплухі (14/1; 138), імя Пагодзіна, Куртасы (33; 456), «Звязда», Зайцава (18; 370), «Кааператыўны шлях», Шыманоўка (24; 198), «Арлы», Арлы (19; 153). **Горскі с/с:** «Першамайскі № 1», Нікадзімава (55/1; 434), «Барэц Аршаншчыны», Лебедзева (43/2; 517), «Дзям'ян Бедны», Лебедзева (17; 202), «Раннія ўсходы», Валынцава (76; 732), імя Сталіна, Высоцкія (17; 174), «Кастрычнік», Быстрыя (32; 406), «Запруддзе», Запруддзе (32; 300), «Шлях сацыялізму», Сакалова (34/1; 315), «Новая Слабада», Слабада (41/2; 607), «Новае Курганне», Курганне (88; 839).

Беларускі дзяржаўны архіў, ф. 338, воп. 1, спр. 323, л. 15–18. Прадставіла В. Князева.

З ПАВЕДАМЛЕННЯ СТАРШЫНІ СНК БССР М. М. ГАЛАДЗЕДУ

1933 г.

В октябре 1933 года Райтройка: зам. предРИКА Городецкий, начальник Горецкого ГПУ Вольфсон, райпрокурор Дыкман сообщили Председателю Совнаркома БССР тов. Голодеду, что по Горецкому району репрессировано хозяйств с конфискацией имущества с 1931 по октябрь 1933 года, семьи и отдельные члены их семей, которые проживают на территории Горецкого района: а) кулацких хозяйств 88, б) зажиточных 25, в) середняцких 11, г) бедняцких 1. Всего 125 хозяйств.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь, ф. 205, воп. 1, спр. 390, л. 210.

Помнік С. Дз. Пагодзіну.

Іх выклікаў час

У віхуры бурных гістарычных падзей нараджаюцца героі, вартыя людской памяці. Нялёгкае, поўнае барацьбы жыццё пражылі гэтыя людзі. Яны верылі ў ідэалы рэвалюцыі і, не шкадуючы сябе, змагаліся за іх ажыццяўленне. С. Дз. Пагодзіну бальшавікі даручылі арганізацыю атрада Чырвонай гвардыі. З першых дзён у ваеннае фарміраванне ўступілі А. Фабрыстаў, І. Ларчанка, І. Ганчароў, М. Шумоўскі, М. Чуба, Ф. Маслоўскі, К. Доманаў, І. Хліманкоў і інш.

ЛАРЧАНКА Іван Макаравіч, н. у 1898 г. у Горках. З сялян. У 1913 г. працаваў у майстэрні Горацкага рамеснага вучылішча, у 1916 г. прызвалі ў царскую армію на румынскі фронт. Пасля рэвалюцыі ў Петраградзе прыехаў у Горкі, уступіў у атрад Чырвонай гвардыі. У 1919 г. разам з атрадам чырвонагвардзейцаў накіраваны ў армію на барацьбу з Дзянікіным. У 1920 г. быў паранены і дэмабілізаваны. З пачатку 1921 г. у Горацкай павятовай Надзвычайнай камісіі, у 1924 г. на гаспадарчай рабоце, з 1935 г. па 1941 г. інструктар пажарнай аховы ў акадэміі. У гады Вялікай Айчыннай вайны служыў у пажарных часцях. Пасля вайны працаваў начальнікам пажарнай аховы.

МІРОНАЎ Дзмітрый Кірылавіч, н. 23.9.1895 г. у в. Ордаць Горацкага павета Магілёўскай губерні — 26.10.1923, удзельнік барацьбы за Савецкую ўладу ў Магілёўскай губерні. З рабочых. Член партыі з 1918. З 1914 у арміі. З 1916 г. вёў рэвалюцыйную работу сярод студэнтаў у Горках, у 1917 г. адзін з кіраўнікоў устанаўлення Савецкай улады ў Горацкім павеце. У 1918 г. удзельнік падаўлення контррэвалюцыйнага мяцяжу ў Горках, потым старшыня Горацкага павятовага выканкома. З 1922 г. старшыня Гомельскага губернскага саюза спажывецкай кааперацыі і член губкома РКП(б). Яго імем названа вуліца ў Магілёве.

ПАГОДЗІН Сцяпан Дзям'янавіч, н. у 1890 г. у в. Гушчына Горацкага павета Магілёўскай губерні — 15.3.1918, удзельнік барацьбы за ўладу Саветаў на Беларусі. З сялян. Рэвалюцыйную дзейнасць пачаў у Данбасе, удзельнік дэманстрацый і забастовак шахцёраў Юзаўкі. У першую сусветную вайну ў арміі, вёў рэвалюцыйную прапаганду. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Горках. Адзін з арганізатараў атрада Чырвонай гвардыі (80 чалавек), які ўстанаўліваў Савецкую ўладу ў павеце, павятовы ваенком. У сакавіку 1918 г. у час барацьбы з контррэвалюцыяй у Горках забіты. Пахаваны на радзіме. Яго імем названы чыгуначная станцыя, вуліца ў Горках, калгас.

ФАБРЫСТАЎ Антон Фёдаравіч, н. у 1892 г. у Горках — 1937 г. З сялян. З 1915 г. на фронце, з 1918 г. у ваенным камісарыяце ў Горках. З сярэдзіны 1919 г. зноў на фронце. Працаваў на гаспадарчай рабоце. З 1930 г. у Горацкім Асаавіяхіме. Быў рэпрэсіраваны, рэабілітаваны ў 1958 г.

ЦЫРКУНОЎ Фама, ураджэнец Горацкага павета. Працаваў у Горацкім ваенным камісарыяце. З лета 1918 г. у павятовым земаддзеле. Працаваў

А. Ф. Фабрыстаў.

старшынёй выканкома Чавускага павета. Калі пачалася польская інтэрвенцыя, добраахвотнікам уступіў у Чырвоную Армію. 8 ліпеня 1920 г. у баі пад мястэчкам Далгінава загінуў смерцю храбрых.

МІХАІЛ СЯРГЕЕВІЧ МАНДРЫКАЎ

Міхаіл Мандрыкаў вучыўся ў Горацкім рамесным вучылішчы. Але за ўдзел у дэманстрацыі 16 студзеня 1905 г. аказаўся ў ліку выгнаных з вучылішча. Пошукі работы прывялі яго ў Пецярбург, дзе ўладкаваўся на Пуцілаўскі завод. Неўзабаве падышоў тэрмін прызыву на ваенную службу. Мандрыкаў трапіў на флот і быў залічаны на мінаносец «Грамавой». У хуткім часе яго перавялі на крэйсер «Алег» механікам машыннага аддзялення.

Пасля дэмабілізацыі прыехаў дадому ў мястэчка Горы. Бацька марыў, што сын застанецца працаваць у кузні. Але М. Мандрыкаў паехаў на Далёкі Усход. Наведваў нядзельныя чытанні, лекцыі, канцэрты, якія праходзілі ў Народным доме. Там вялася і нелегальная работа. Уступіў у рабочы кааператыў «Эканаміст» і хутка стаў членам праўлення, а затым і першым старшынёй саюза прыамурскіх кааператываў.

18 ліпеня 1916 г. адзін з правакатараў данёс ахранцы пра першую сходку, якую арганізавалі сацыял-дэмакраты 17 ліпеня.

У канцы 1916 г. ахраннае аддзяленне вырашыла расправіцца з членамі РСДРП. Быў зроблены «спіс асоб, якія падлягаюць ліквідацыі». Але да Уладзівастока дакацілася рэха лютаўскай рэвалюцыі.

У кастрычніку 1917 г. М. С. Мандрыкаў прыехаў у Петраград. Ён прымаў удзел у рабоце III Усерасійскага з'езда Саветаў. А ў ліпені 1918 г. зноў працуе ва Уладзівастоку. Аднак у жніўні 1918 г. яго арыштавалі і кінулі ў канцлагер. У дажджлівую жнівеньскую ноч 1919 г. Мандрыкаў з таварышамі ўцяклі з канцлагера. Нейкі час ён хаваўся ва Уладзівастоку. А потым невялікі параход «Табольск» накіраваўся на поўнач Далёкага Усходу. Сярод пасажыраў знаходзіліся Сяргей Яўстаф'евіч Бязрукаў і Дзмітрый Марцінавіч Хваан. Пад гэтымі імёнамі хаваліся Міхаіл Сяргеевіч Мандрыкаў і яго новы знаёмы — Аўгуст Марцінавіч Берзін, латыш з горада Цесіс.

Праз некалькі дзён яны пачалі працаваць. Мандрыкаў уладкаваўся прыказчыкам на прадуктовым складзе і хутка стаў адным з кіраўнікоў падпольнай групы. Група вырашыла захапіць уладу і абвясціць перамогу Савецкай улады. Выступаць вырашылі ў ноч з 15 на 16 снежня.

Раніцай 16 снежня 1919 г. над будынкам былой павятовай управы лунаў чырвоны сцяг. У Анадыры перамагла Савецкая ўлада. Быў выбраны першы рэвалюцыйны камітэт Чукоткі. У яго ўвайшлі прадстаўнікі розных нацыянальнасцей. Старшыня Міхаіл Мандрыкаў — беларус, сакратар Міхаіл Куркуцкі — чуваш, яго намеснік Аляксандр Булат — літовец, камісар народнай аховы А. Берзін — латыш, камісар радыёстанцыі В. Цітоў — рускі, член рэўкома Якуб Мальсагаў — асецін, Сямён Грынчук — украінец, Мікалай Каліноўскі — камчадал і Арэнс Вольтар — нарвежац.

У канцы студзеня 1920 г. Анадыр апусцеў. Паляўнічыя пайшлі ў тундру на промысел пясца, а рыбакі адправіліся на падлёдную лоўлю. У гэты час контрэвалюцыйныя сілы арганізавалі контрэвалюцыйную групу.

Раніцай 31 студзеня, калі рэўкому стала вядома аб змове, было прынята рашэнне аб увядзенні асаднага становішча ў Анадыры. У час экстранага пасяджэння рэўкома раздаліся выстралы, адна з куль трапіла ў галаву Цітова, паранілі яшчэ двух таварышаў. М. С. Мандрыкаў, бачачы, што супраціўленне немагчыма, вырашыў здацца, каб выйграць час. А магчыма, ён думаў, удасца ўцячы з-пад арышту. Арыштаваных зачынілі ў цёмны хлеў, дзе пратрымалі двое сутак без ежы і вады.

2 лютага 1920 г. рэўкомаўцам аб'явілі што іх хочуць перавесці ў турму, якая знаходзіцца на другім беразе ракі Казачкі. Калі арыштаваныя ступілі на лёд, варта хутка разбеглася ў бакі, а з акон берагавых будынкаў пачалася страляніна.

Расправіўшыся з рэўкомам, бандыты зрабілі засаду і сталі чакаць вяртання групы Берзіна. 8 лютага яны былі схоплены і расстраляны. У Анадыры быў створаны белагвардзейскі «савет», аднак ён праіснаваў нядоўга. У чэрвені 1920 г. над Анадырам зноў узняўся чырвоны сцяг. Пасёлак быў вызвалены атрадам чырвонагвардзейцаў.

Імя М. С. Мандрыкава носяць вуліцы ў г. Анадыры і г. Горкі, залатыя прыскі. У Анадыры і ў в. Горы ўстаноўлены помнік.

У. Ліўшыц.

Арганізоўвалася моладзь

5 сакавіка 1917 г. у Горках быў выбраны першы Савет рабочых і сялянскіх дэпутатаў, арганізаваны выканаўчы камітэт з 15 чалавек. Як паведамляла газета «Горецкий вестник» (№ 24 за 1917 г.), 6 сакавіка 1917 г. на мнагалюдным сходзе навучэнцаў і моладзі Горак было вырашана патрабаваць уключыць у выканком прадстаўнікоў моладзі. На наступны дзень 6 навучэнцаў былі ўключаны ў састаў выканкома. З рэвалюцыйнай моладзі была сфарміравана міліцыя. 10 сакавіка 1917 г. студэнты арганізавалі маніфестацыю ў Мар'іным гаі. Выступіў былы палітзняволены Гарбачоў. На маніфестацыі арганізавалі збор грошай на карысць ахвяр рэвалюцыі.

Увосень 1918 г., у перыяд арганізацыі камітэтаў беднаты сталі стварацца Саюзы моладзі і клубы сельскай моладзі.

У сакавіку 1919 г. войскі буржуазна-памешчыцкай Польшчы пачалі наступленне на Літву і Беларусь. 20 мая 1919 г. ЦК камсамола Літвы і Беларусі звярнуўся да ўсіх камсамольцаў і моладзі рэспублікі стаць на абарону Савецкай Радзімы.

У першыя дні пасля мабілізацыі камсамольская арганізацыя Горак паслала на фронт 19 камсамольцаў. Аўтару вядомы імёны двух. Гэта А. С. Новікаў і І. І. Шміт.

Горацкія камсамольцы прымалі ўдзел у кампаніях па аказанню дапамогі фронту і інш.

У. Ліўшыц.

Па старонках газет

«ГОРЕЦКИЙ ВЕСТНИК»

2 января 1918 г.

28 декабря в помещении уездного съезда по инициативе председателя Совета Крестьянских Депутатов Хрисаненкова состоялось собрание представителей 26 различных общественных организаций...

Вначале выступили с небольшими докладами Фабристов и Хоцкий, бывшие на белорусском съезде в Минске...

Единодушия среди выступавших не было: в то время как одни — Кулеша, Иоффе, Цитович — склонялись к мысли о необходимости образования белорусской краевой власти, другие — Харкевич, Мильшин — указывали, что единственный выход из тяжких испытаний общероссийское единение. Резолюции никакой собрание не приняло. В конце Хрисаненков говорил о Ленине, как о производящем опыты над Россией и не признающем Учредительного Собрания.

* * *

Хрисаненков Лукьян Афанасьевич, крестьянин Горецкого уезда, Романовской волости избран кандидатом в Учредительное собрание от крестьян Горецкого уезда. Учился в Киевском коммерческом институте. Окончил Горецкие землемерно-таксаторские классы, после чего работал как землемер в Минской, Смоленской губерниях, в 1905 году примкнул к партии Социалистов-Революционеров. Четыре раза был арестован. После последнего ареста был сослан в Вологодскую губернию. Председатель Горецкого уездного Совета Крестьянских Депутатов и Уездного Земельного Комитета.

«ЛУЧ ИНТЕРНАЦИОНАЛА»

Борьба с неграмотностью

Отделом Наробраза в последнее время развивается усиленная деятельность по ликвидации неграмотности. В Горках открывается школа для неграмотных. Разосланы также по уезду инструктора для налаживания внешкольного образования в деревне и точного учета неграмотных.

«РАБОЧИЙ ПУТЬ»

1922 г.

№ 279

Помогите!

(Письмо горецкого рабкоровца)

Нас бросили сюда учиться, накоплять знания, а о нашем материальном положении не позаботились. Паек получается не вовремя и в мизерном количестве, но и это еще не беда. Главное, что каждого из нас волнует и тревожит — это отсутствие обуви. По снегу, при сильном морозе шагаем мы на лекции или обедать на своих собственных подошвах, натянув сверху остатки сапога.

Простуживаемся, заболеваем, отрываемся от занятий.

Но без сапог, без хлеба, сидя в неотопленной комнате, мы говорим себе:

— Я послан сюда учиться, и буду делать это до тех пор, пока кое-как хватает сил.

Эй, помогите!

Из нас выйдут люди, которые закончат эту гигантскую работу строения коммунистического общества.

Вы, начальники и заведывающие хозяйственными и промышленными органами, вы, имеющие средства, прислушайтесь к этому крику, ибо только нужда и отчаяние вызвали его.

Рабкоровец.

№ 287

В Горках совершенно отсутствуют театры и кинематограф, и служащие и рабочие свободные вечера проводят в пивных да бильярдных. Нардом, ввиду ветхости здания, накануне ремонта, а в сельскохозяйственном институте редко что бывает.

Горецким Угоркоммунотделом производится сейчас ремонт старого кинематографа и через полтора месяца предполагают открыть таковой: аппарат и фильмы уже имеются: это будет единственное развлечение в Горках.

«КАМУНІСТЫЧНЫ ШЛЯХ»

19 лістапада 1925 г.

В сельскохозяйственную академию поступило 8 человек из зарубежной Белоруссии. Работники академии провели сбор в пользу эмигрантов. Поступило 48 р. 50 к. деньгами и некоторое количество одежды.

13 снежня 1925 г.

Вучні Горацкіх асветных курсаў ухвалілі прапанову да 1 снежня гэтага года ўсе школьныя вучнёўскія арганізацыі перавесці на беларускую мову на 100 %, насценгазету на 50 %. Гэта ўхвала ўжо ажыццяўляецца.

12 мая 1928 г.

Пры Горацкай беларускай сямігодцы арганізавана ячэйка «Прыхільнікаў дзяцей». Запісалася ў ячэйку 60 вучняў і 20 настаўнікаў. Праца ячэйкі праходзіць пад лозунгам «Усе на дапамогу беспрытульным дзецям».

І. Сцяпанаў

17 жніўня 1928 г.

Аканчваецца пабудова ветэрынарнай лячэбніцы ў Горках. Пабудова лячэбніцы абыдзецца ў 1000 руб., што складае суму менш асігнаванай на 3500 руб. Гэта дасягнута новай канструкцыяй пабудовы.

Беларуская секцыя вучняў горацкіх сельскагаспадарчых школ

Успаміны М. М. Ганчарыка

ГАНЧАРЫК Міхаіл Мікалаевіч скончыў у 1924 г. Горацкі сельскагаспадарчы інстытут, член-карэспандэнт АН Беларусі, доктар біялагічных навук, прафесар.

Пасля закрыцця ў 1863 г. першай у Расіі вышэйшай агранамічнай школы — Горы-Горацкага інстытута, у Горках засталіся тры сельскагаспадарчыя ўстановы: сярэдняя сельскагаспадарчая, каморніцка-агранамічная школы і сельскагаспадарчае вучылішча.

Атрымаць агранамічныя веды сюды ехалі з Прыбалтыкі, Польшчы, Украіны, Карэліі і інш. З 28 вучняў, прынятых у 1917 г. у першы клас Горацкай сярэдняй сельскагаспадарчай школы, было чатыры латышы, два палякі, адзін карэец, адзін яўрэй, тры ўкраінцы, восем рускіх і дзевяць беларусаў. Прыкладна такі склад вучняў па нацыянальнасці быў і ў іншых класах дзвюх сярэдніх агранамічных школ.

Увосень 1917 г. з'явіўся гурток пад назвай «Беларуская секцыя вучняў горацкіх сельскагаспадарчых школ». Гурток меў статут, які быў зацверджаны Горацкім выканкомам, ён будаваў і праводзіў сваю работу пад кіраўніцтвам павятовага аддзела народнай адукацыі. З самага пачатку дзейнасці гурток праяўляў вялікую актыўнасць у розных напрамках. Вучнёўскі клуб быў забяспечаны беларускай літаратурай, для чытання лекцый запрашаліся маскоўскія прафесары, была выпушчана лістоўка «Як чытаць па-беларуску», дзе даваліся асноўныя асаблівасці беларускай мовы і яе маўлення.

Але найбольш шырокая дзейнасць гуртка праявілася ў тэатральнай справе. Была арганізавана тэатральная група, якая пачала рыхтаваць камедыю Крапіўніцкага «Пашыліся ў дурні». Артысты, пастаноўшчыкі, мастакі і рэжысёры — калектыў з 18 чалавек. Гурткоўцы ведалі, што першая ў Горках пастаноўка на беларускай мове, да якой многія адносіліся адмоўна, павінна быць цудоўнай, бо толькі так можна было прыпыніць тых, хто крычаў, што ніякай беларускай мовы няма, ёсць толькі мужыцкае маўленне рускай мовы. І тэатральны гурток прыклаў вялікія намаганні, каб пастаноўка прайшла паспяхова.

Для многіх было нечаканым тое, што беларуская мова прыгожая і на ёй можна выказваць усе свае пачуцці.

Праз Беларускае аддзяленне Народнага камісарыята гурток атрымліваў з Масквы розную літаратуру на беларускай мове і ў перакладзе на рускую мову, газету «Дзянніца», а з Мінска — газету «Савецкая Беларусь» і інш. У вучнёўскім клубе заўсёды можна было пачытаць свежыя газеты і кнігі на беларускай і рускай мовах.

П'есу «Апошняе спатканне» паставілі ў 1919 г. Потым падрыхтавалі яшчэ шэраг п'ес і сярод іх — «Ганка» У. Галубка.

За перыяд з 1917 па 1925 г. вучнямі, а затым студэнтамі ў Горках было пастаўлена каля 25 спектакляў на беларускай мове.

У 1919 г. Горы-Горацкі інстытут быў адноўлены. Большасць вучняў з «Беларускай секцыі» сталі студэнтамі, і таму секцыя пачала называцца «Беларускай секцыяй студэнтаў Горацкага сельгасінстытута».

Беларуская секцыя студэнтаў Горацкага сельскагаспадарчага інстытута

15 кастрычніка 1919 г. быў зацверджаны статут, паводле якога Беларуская секцыя студэнтаў Горацкага сельскагаспадарчага інстытута мела задачы «пашыраць свядомасць паміж беларусамі, знаёміць з літаратурай, тэатральнымі творамі, гісторыяй, культурным і эканамічным становішчам Беларусі і дапамагаць беларускаму нацыянальнаму руху захопліваць шырэйшыя народныя праслоі». Ініцыятарамі стварэння секцыі былі Г. Гарэцкі, С. Журык, Я. Чарняўскі. Пры секцыі існавалі аддзелы: гісторыка-эканамічны, літаратурны, музычны, чыстага мастацтва. Члены драматычнага аддзела (кіраўнік І. Каяла) інсцэніравалі паэму «Тарас на Парнасе», ставілі п'есы Ф. Аляхновіча, У. Галубка, В. Дуніна-Марцінкевіча, Я. Купалы і інш. Заснавалі беларускія драматычныя гурткі ў навакольных вёсках. Сябры секцыі выступалі перад сялянамі

Горацкага павета па беларускім нацыянальным пытанні, наладжвалі культурныя і навуковыя мерапрыемствы. У 1918 г. выдалі лістоўку для сялян «Як чытаць па-беларуску», у 1919 г. займаліся ўкладаннем беларускай тэрміналогіі па сельскай гаспадарцы, апрацоўкай і перакладам на беларускую мову сельскагаспадарчай літаратуры для сялян, у пачатку 1920-х гадоў сябры секцыі складалі «Беларускі батанічны слоўнік». У 1918—20 гг. палітычная платформа секцыі ў асноўным супадала з платформай Беларускай партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў. 8.4.1920 г. зарэгістравана ў Горацкім павятовым аддзеле народнай асветы, 8.7.1921 г. — у кіраўніцтве інстытута. У 1918 г. кантактавала з Беларускім нацыянальным камісарыятам, у 1920-я гады з Беларускім Цэнтральным Бюро пры Народным камісарыяце асветы РСФСР, з Інбелкультам.

У 1920—22 гг. супрацоўнічала з гурткамі «Беларуская моладзь» у Мінску, «Асвета» ў Магілёве, разам з беларускай культурна-навуковай асацыяцыяй пры Пятроўскай сельскагаспадарчай акадэміі рыхтавала да друку часопіс «Беларускі гаспадар». Летам 1922 г. прадстаўнікі секцыі ўдзельнічалі ў канферэнцыі пралетарскага студэнцтва БССР у Мінску. З 1922 г. старшыня секцыі — М. Ганчарык, сакратар — Я. Грушэўскі. Вясной 1923 г. па заданні павятовага аддзела асветы распрацоўвала план-сетку па пераводзе некаторых школ Горацкага павета Смаленскай губерні на беларускую мову навучання. Супрацоўнічала з перыядычнымі выданнямі Горак, Мінска, Вільні. На працягу ўсяго існавання рабоце секцыі перашкаджалі рускія вялікадзяржаўныя шавіністы і асобы, якія варожа ставіліся да беларускага нацыянальнага адраджэння. Непрыхільную пазіцыю займалі мясцовыя партыйныя, камсамольскія і савецкія органы. Ранні перыяд дзейнасці секцыі адлюстраваў М. Гарэцкі ў аповесці «Дзве душы» ў вобразах Міколы Канцавога, Сухавея, Іры Сакавічанкі. Спыніла існаванне пасля далучэння Горацкага павета да БССР, бо паводле тагачаснага заканадаўства БССР дзейнасць створаных па нацыянальнай прыкмеце арганізацый не дазвалялася.

Ю. Васілеўскі.

Друкуецца па кн.: Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т. 1. Мн., 1993. С. 414.

З гісторыі Горацкага краязнаўчага таварыства

7 снежня 1924 г. у Горках было ўтворана раённае таварыства краязнаўства. У аўдыторыі імя Фрунзе акадэміі сабраліся на свой устаноўчы сход краязнаўцы. Праз год у таварыстве налічвалася ўжо 363 сябры: 15 прафесараў, 18 выкладчыкаў, 220 студэнтаў і 110 настаўнікаў[1].

16 красавіка 1925 г. з раённага таварыства вылучылася новая арганізацыя пад назвай «Навуковае таварыства па вывучэнню Беларусі», якая, як навукова-даследчая ўстанова, увайшла ў склад Інбелкульта. Але яе шматлікія сябры прадаўжалі працаваць і ў раённай краязнаўчай арганізацыі.

Раённыя краязнаўцы пад кіраўніцтвам прафесара П. Ц. Салаўёва за 1925—27 гг. правялі 17 сходаў таварыства, дзе заслухалі 39 навуковых дакладаў, прысвечаных вывучэнню прыроды, эканомікі і гісторыі раёна. Свае матэрыялы яны друкавалі ў газетах «Звязда», «Савецкая Беларусь», часопісе «Наш край».

Найбольш значныя артыкулы друкаваліся ў «Працах навуковага таварыства па вывучэнню Беларусі». Так, у першым томе (1925 г.) былі змешчаны артыкулы А. Ц. Савельева «Вапна і матыльковыя расліны на глебах Горацкага раёна», С. Журыка «Быдла Горацкага раёна», С. П. Мельніка «Стары парк пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі сельскай гаспадаркі».

Вывучэнню гісторыі этнаграфіі, эканомікі, прыроды Горацкага павета цалкам быў прысвечаны трэці том, што выйшаў у 1927 г. Тут былі змешчаны артыкулы Д. Васілеўскага «Кароткі нарыс гісторыі Горацкага раёна і Горак», «Народная асвета ў Горацкім раёне», М. Сраговіча «Яўрэйскае насельніцтва ў Горацкім раёне», Н. Пелехава «Аб становішчы сялян Горацкага раёна ў першай палове мінулага стагоддзя». Цікавыя матэрыялы аб глебах, геалагічнай пабудове, фауне і флоры, лясах Горацкага раёна надрукавалі Ф. Люнгэрзгаўзен, Н. Пелехаў,

Г. Несцярчук, П. Салаўёў, У. Васількоў і інш.[2] Сярод аўтараў былі як навуковыя супрацоўнікі, так і настаўнікі школ раёна. Краязнаўчыя матэрыялы друкаваліся і ў пятым — восьмым тамах таварыства. Праца раённых краязнаўцаў атрымала высокую адзнаку ў Мінску і Маскве. У прывітанні Цэнтральнага Бюро краязнаўства РСФСР, якое было падпісана акадэмікам М. Я. Марам, адзначалася: «Цэнтральнае Бюро краязнаўства РСФСР з вялікай цікавасцю сочыць за поспехамі працы Горацкага таварыства, якое па вестках яго старшыні, прафесара П. Ф. Салаўёва, з'яўляецца сталым карэспандэнтам ЦБК, паведамляючы аб поспехах краязнаўчай працы на Беларусі...»[3]

Аднак у хуткім часе краязнаўчая праца была згорнута. Было распушчана ў Мінску Цэнтральнае бюро краязнаўства, у 1933 г. перастаў выходзіць часопіс «Савецкая краіна» (так з 1930 г. называўся часопіс «Наш край»). Горацкае краязнаўчае таварыства было таксама ліквідавана.

[1] Запіскі Беларускай дзяржаўнай акадэміі сельскай гаспадаркі. Т. 6. Горкі, 1928. С. 84.
[2] Працы навуковага таварыства па вывучэнню Беларусі. Т. 3. Горкі, 1927.
[3] Запіскі Беларускай дзяржаўнай акадэміі сельскай гаспадаркі. Т. 6. Горкі, 1928. С. 84.

У. Ліўшыц.

Горацкія маладнякоўцы

У Оршы існавала філія «Маладняка». Аб тым, як яна стваралася, расказаў М. М. Ганчарык, які пасля вучобы ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі быў прызначаны загадчыкам Аршанскага акруговага аддзела народнай асветы: «Не памятаю дакладна, але, здаецца, у сакавіку, да мяне прыехалі К. Крапіва і У. Дубоўка. З імі я ўжо быў знаёмы па паездках у Мінск і па наведванню рэдакцыі газеты «Советская Белоруссия», дзе я сустракаўся з З. Жылуновічам, М. Чаротам, З. Бядулем і інш.

Крапіва і Дубоўка звярнуліся да мяне з прапановай — арганізаваць філію «Маладняка». Такія філіі ўжо былі ў некаторых акругах, і ім было даручана арганізаваць такую ж у Оршы. У гэты час у Оршы працаваў рабфак, якім кіраваў Акулік, загадчыкам вучэбнай часткі быў Сташэўскі. Я звязаўся з імі. Мы пагутарылі са студэнтамі, сярод якіх быў «знойдзены» Тодар Кляшторны і два-тры хлопцы, якія пажадалі ўдзельнічаць у будучым «Маладняку». Кіраўніцтва было сфарміравана ў саставе членаў праўлення Сташэўскага і Кляшторнага. Мяне прызначылі старшынёй філіі. Было вырашана выдаць і першы нумар часопіса «Аршанскі маладняк» (1925 г.). Праз тры месяцы літаратурныя матэрыялы для першага нумара былі гатовы і надрукаваліся за кошт сродкаў аддзела народнай адукацыі. Мной у гэтым нумары былі напісаны нарыс «Аб творчасці М. Багдановіча» і верш «Усміхаючыся сонцу ў вочы» пад псеўданімам Я. Савец. Амаль усё астатняе было напісана У. Дубоўкам, акрамя байкі «Не будзе горшай» К. Крапівы.

Да пачатку 1926 г. я вярнуўся на працу ў Горкі ў якасці асістэнта кафедры фізіялогіі раслін. І ўся асноўная літаратурная работа па гуртку была перанесена ў Горкі. Часопіс «Аршанскі маладняк» друкаваўся ў друкарні БСГА. З'явіліся і новыя аўтары — члены філіі Ю. Гаўрук, В. Каваль, У. Прыбыткоўскі, А. Вечар і інш.»

У горацкі перыяд філіі «Маладняка» пачаліся рэгулярныя літаратурныя сходы, друкаваліся новыя работы маладнякоўцаў.

Выйшла ўсяго сем нумароў часопіса «Аршанскі маладняк». У горацкі студэнцкі гурток аршанскай філіі «Маладняка» ўваходзілі: Вечар, Мурашка, Чыжанок, Прыбыткоўскі, Каляда, Мятко, Сяргейчык, Ганчарык (кіраўнік), Каваль, Гаўрук, Дземідовіч і інш.

З апошняга, сёмага нумару за 1928 г. мы даведаліся, што 12 лютага 1928 г. у Горках адбылася акруговая канферэнцыя аршанскай філіі «Маладняка». Прадстаўнік часовага кіраўніцтва Васіль Каваль зрабіў даклад аб стане маладнякоўскага руху на Беларусі. Было вырашана падтрымаць ідэю аб уваходзе «Маладняка» ва Усесаюзную Асацыяцыю пралетарскіх пісьменнікаў.

У. Ліўшыц.

Горацкі павет у 1924 г.

Горацкі павет быў адным з самых заселеных паветаў тагачаснай Беларусі. На 1 квадратную вярсту тут прыходзілася ў сярэднім 58,15 чал. (па другіх даных нават 63 чал.), у той час як у сярэднім па БССР да 1924 г. было 32,76 чал. Па гушчыні насельніцтва ён уступаў толькі Мінскаму. Таму на адну сялянскую гаспадарку прыходзілася ў сярэднім толькі 9,5 дзес. зямлі. І, відаць, па гэтай прычыне да сярэдзіны 1924 г. у Горацкім і Мсціслаўскім раёнах было распрацавана 55,4 % зямель. Гэта быў самы высокі паказчык на Беларусі. Па інтэнсіўнасці земляробства Горацкі павет прыраўноўваўся да Мінска-Слуцкага, аднак сялянства не магло пазбавіцца ад хранічнага малазямелля і невыпадкова інспектары народнага камісарыята фінансаў Беларусі, якія ў лютым 1924 г. абследавалі Горацкі павет, зрабілі выснову, што, знаходзячыся ў аднаасобным выкарыстанні, землі не забяспечвалі элементарныя патрэбы пасяленцаў, і звярталі ўвагу кіраўніцтва рэспублікі на «незабяспечанасць земляроба зямлёю», на «маларосласць сялянскага каня, убогасць яго збруі, цалкам вяровачнай і часцяком нават зусім без шляі і да т. п.» Таму і сельскагаспадарчы падатак у 1923/24 гаспадарчым годзе сяляне выконвалі вельмі марудна.

Падчас вяртання Горацкага павета ў склад Беларусі узровень развіцця прамысловасці быў невысокі. Аднак усё-такі тут дзейнічала 80 прадпрыемстваў. Гэта былі ў асноўным саматужныя промыслы: бандарныя, вуглепальныя, смалакурныя, і іншыя, звязаныя з апрацоўкай драўніны, а таксама цагельныя, гарбарныя, маслабойныя, кавальскія, шавецкія, мукамольныя, крупадзёрныя, валёначныя і інш. Акрамя таго, дзейнічалі дзве мануфактурныя фабрыкі (так у дакуменце — **А.К.**) — у мястэчку Дуброўна і сяле Якаўлевічы — і два кафляныя заводы ў Копысі, 1 піваварня і 2 спіртагонныя. Усяго на 1 тыс. жыхароў павета выходзіла ў сярэднім 6,7 рознага роду прадпрыемстваў, у тым ліку 1,5 прамысловых, 3,4 асабістых і 3,6 гандлёвых. Колькасць апошніх была бóльшая, чым у павеце Мінскай губерні, але яны былі меншымі па велічыні. Так, 60 % з іх уяўлялі сабой перасовачныя гандлёвыя пункты і дробныя ларкі.

Бюджэт Горацкага павятовага выканкома за 1923 г. складаўся з адлічэнняў ад дзяржаўных падаткаў, працэнтнай надбаўкі да гэтых падаткаў, а таксама з мясцовых падаткаў і розных збораў. Усяго існавала 25 падаткаў, у тым ліку «з веласіпедаў і самаходных экіпажаў», «з відовішч і забаў», «з плакатаў і афіш», і, як адзначалася ў матэрыялах фінансавай інспекцыі, «у самых нязначных і глухіх гарадах Горках і Рагачове» прапісачны збор даваў за год адпаведна 298 і 687 руб., у той час як у Оршы — толькі 62 руб. Разам з тым, у адрозненне ад іншых паветаў, у Горацкім на першым месцы расходнай часткі бюджэту знаходзіліся расходы на народную адукацыю, на другім — на ахову здароўя, у той час як амаль ва ўсіх паветах першае — другое месца займалі адміністрацыйныя расходы.

З развіццём новай эканамічнай палітыкі набірала моц дзейнасць таварыстваў сялянскай узаемадапамогі і другіх кааператыўных аб'яднанняў. На пачатак 1924 г. дзейнічалі 1 гарадскі, 3 местачковых і 15 сельскіх спажывецкіх кааператываў з 45 аддзяленнямі пры іх. Толькі кааператывам сяла Леніна было ахоплена 55 000 чал. Характэрным для дзейнасці спажыўкааперацыі было тое, што кааператывы забяспечвалі сялян дэфіцытнымі таварамі і прадавалі іх па цэнах амаль заўсёды ніжэй рыначных. Пайшчыкі карысталіся скідкай на 5 % на тавары ў кааперацыі і кааператыўных магазінах горада і павета, а сельскагаспадарчыя прадукты прымаліся па цэнах значна ніжэй за рыначныя, беднякам давалася растэрміноўка ўступнага паю і г. д.

Нягледзячы на гэта, Горацкі павет у 1924 г. адзначаўся як павет, дзе жыхары распараджаліся самымі дробнымі даходамі, а Горкі былі ў ліку тых гарадоў, аб якіх гаварылася, што «жыццё гарадскіх паселішчаў, далучаных да Беларусі паветаў, не адзначана бойкасцю; нават былы губернскі асяродак Магілёў выглядае мёртвым».

Соха и молот. 1924. 9 февраля.
Соха и молот. 1924. 20 июня.
Камуністычны шлях. 1925. 4 кастрычніка.
Беларускі дзяржаўны архіў, ф. 15, воп. 1, спр. 628, л. 21, 28.
Тамсама, ф. 93, воп. 3, спр. 109, л. 7—9, 13, 14, 16, 20, 21, 23, 24.
Тамсама, ф. 332, воп. 1, спр. 1949, л. 9, 10, 50, 52.

А. Каданчык, Г. Каданчык.

Як ствараліся першыя камуны і арцелі

Першыя калектыўныя гаспадаркі і саўгасы ў Горацкім павеце стварыліся адразу пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Адным з іх быў саўгас «Раманава» (цяпер саўгас «Леніна»). Гаспадарка ў той жа час мела 949 дзес. зямлі, невялікі цагельны завод, дзве сукнавальні, сталярню. Узначальваў саўгас спачуваючы партыі бальшавікоў П. Е. Пінчук.

Для кіраўніцтва работай па арганізацыі саўгасаў пры павятовым выканкоме была арганізавана асобая камісія па культурных гаспадарках у саставе І. С. Анюхоўскага і агранома Б. К. Чахоўскага. Камісіяй у 1918 г. у павеце былі арганізаваны саўгасы «Зубры», «Собалева», «Леўкі», «Арловічы», «Халоўе», «Смятаніна».

Першыя саўгасы былі слабыя. Так, саўгас «Халоўе» меў 325 дзес. зямлі і ўсяго 16 коней, 24 плугі і 18 барон. На жывёлагадоўчай ферме налічвалася 21 карова. Нягледзячы на гэта, ураджаі ў саўгасе былі вышэйшыя, чым у сялянскіх гаспадарках. У 1918 г. сабралі ў саўгасах з дзесяціны па 100 пудоў жыта, у той час як у сялянскіх гаспадарках — 6. Гэта гаварыла аб перавагах калектыўнага земляробства.

Паведамленні аб арганізацыі калектыўных гаспадарак у Горацкім павеце друкаваліся ў цэнтральных газетах. «Известия ВЦИК» паведамлялі: «6 жніўня зарэгістравана камуна ў фальварку Коннік Горацкага павета Магілёўскай губерні. У камуну ўваходзяць былыя батракі. Яна абсталявана, мае свайго агранома».

У Горацкім павеце ў 1918 г. было арганізавана 9 камун і арцелей.

У. Ліўшыц.

Горацкі раён у пачатку 30-х гадоў

У склад раёна ўваходзяць 23 сельсаветы і 1 гарсавет. На поўначы Горацкі раён мяжуецца з Дубровенскім і Аршанскім раёнамі, на захадзе з Шклоўскім, на поўдні з Чавускім і Мсціслаўскім і на ўсходзе з РСФСР. Агульная тэрыторыя раёна 164 268 га. Пад землямі сельскагаспадарчага прызначэння 82,5 %, пад лясамі 17 %. Усяго насельніцтва ў раёне 94 752, нацыянальны склад якога ў працэнтах: беларусаў 95,45, яўрэяў 2,29, палякаў 0,06, рускіх 1,18, літоўцаў 0,02, латышоў 0,01, іншых 0,99.

Па тытульнаму спісу 1931 г. у раёне налічвалася 54 прадпрыемствы з агульнай колькасцю рабочых 748. Сярод прадпрыемстваў было: электрастанцый 1, тарфяны завод 1, кавальскіх арцеляў 5, смалакураная арцель 1, цагельных заводаў 2, арцеляў па выпрацоўцы цэглы 1, ільнозавод 1, ткацкая арцель 1, фарбенная 1, шавецкіх 3, кравецкіх 3, друкарня 1, вадзяных млыноў 7, паравых 2, нафтавы млын 1, млыноў 5, жывёлабойня 1, цукеркавая арцель 1, крухмальны завод 1, броварны завод 1, тарфяных арцеляў 3.

Асноўнымі прамысловымі прадпрыемствамі раёна ў 1932 г. з'яўляюцца: электрастанцыя ў г. Горкі з лікам рабочых у сярэднім за паўгоддзе 23, валавая прадукцыя за гэты ж час у цэнах 1926—27 г.— 68,34 тыс. р.; тарфяны завод «Чапялінка» ў вёсцы Чапялінка з лікам рабочых 64 і валавой прадукцыяй 22 тыс. р., майстэрня пры МТС пры с. Пагодзіна з лікам рабочых 43 і валавой прадукцыяй 33,27 тыс. р., два цагельныя заводы ў г. Горкі з лікам рабочых 32 і 87 і валавой прадукцыяй 7,80 тыс. р. і 22,80 тыс. р.; лесапільны завод на ст. Цімохаўка з лікам рабочых 37 і валавой прадукцыяй 94,21 тыс. р.; лесазавод «Зорка» ў г. Горкі з лікам рабочых 25 і валавой прадукцыяй 91 027 тыс. р.; лесазавод «Чырвоны Баявік» на ст. Бабкі з лікам рабочых 33 і валавой прадукцыяй 40,61 тыс. р.; арцель «Беларускі паясок» у в. Высацкі з лікам рабочых 45 і валавой прадукцыяй 9,35 тыс. р., ваўначоска ў г. Горкі з лікам рабочых 48 і валавой прадукцыяй 70,40 тыс. р.; абутковая арцель «Камінтэрн» у г. Горкі з лікам рабочых 38 і валавой прадукцыяй 45,86 тыс. р., швейная арцель «Прагрэс» у г. Горкі з лікам рабочых 56 і валавой прадукцыяй 70,15 тыс. р.; друкарня ў г. Горкі з лікам рабочых 16 і валавой прадукцыяй 23,72 тыс. р., вінзавод у в. Копцеўка з лікам рабочых 22 і валавой прадукцыяй 85,56 тыс. р., цагельны завод у с. Шатыны з лікам рабочых 7 і валавой прадукцыяй 7,14 тыс. р.

Спажыўкааперацыя раёна мае 23 сельпо з гандлёвай сеткай у 57 адзінак. Пайнікаў спажыўкааперацыі налічваецца 19 918 чал.

У раёне знаходзяцца наступныя карысныя выкапні: гліны — ур. Грышанаўка, ур. Зарэчча, ур. Слабада; гліны-даламіты і даламітызаваныя вапнякі — в. Палоскі; крэйда — в. Палоскі, маргелі розныя — в. Халіпы, Валаво.

Сельская гаспадарка раёна спецыялізуецца ў льно-малочным напрамку.

У раёне ёсць 5 наступных саўгасаў: Дрыбін — са свінагадоўчай спецыялізацыяй і з плошчай сенапахаці 820,35 га, з агульным лікам рабочых 101; «Прагрэс» — са свінагадоўчай спецыялізацыяй і з плошчай сенапахаці 445 га, з агульным лікам рабочых 39, з пагалоўем жывёлы: буйной рагатай 65, свіней 369, коней 36; Леніна-Гарадзец — з насенаводнай спецыялізацыяй і з плошчай сенапахаці 972,60 га, з агульным лікам рабочых 114, трактароў 4, буйной рагатай жывёлы 291, свіней 6, коней 79; Чапялінка — з ільнаводнай спецыялізацыяй і з плошчай сенапахаці 1827 га, з агульным лікам рабочых 18; «№ 56 Племхоз» — з ільнаводнай спецыялізацыяй і плошчай сенапахаці 14,84 га.

У калгасах раёна ёсць наступныя фермы: свінагадоўчых 24, з агульнай колькасцю пагалоўя на 20.9.1932 г. 940, малочнатаварных ферм 24, з пагалоўем на 10.11.1932 1437; па вырошчванні маладняку і цялят 45, з пагалоўем на 10.9.1932 г. 1136; каняводчых 2, з пагалоўем 40.

У калгасах раёна ёсць наступная колькасць складаных сельскагаспадарчых машын: сенакасілак 58, конных грабляў 96, жняярак-самакасілак 151, снопавязалак 17, бульбакапалак 9, сеялак радковых 102, трактароў 3, складаных малатарняў 25. У МТС складаных малатарняў 23, ільнотрапалак 76, сеялак 24, радковых 3.

Пасяўная плошча раёна ў 1932 г. складала 81,851 га, у тым ліку збожжавых 64,4 %, бульбы 13 %, тэхнічных культур 13,6 %, траў 7,1 %.

Сетка навучальных устаноў па раёну на 1.10.1932 г.: ВНУ 5, лік студэнтаў 1414; тэхнікумаў 2, лік студэнтаў 480; рабфакаў 2, студэнтаў 527; ШКМ 26, вучняў 3159, настаўнікаў 174; 4-годак 97, настаўнікаў 253, вучняў 12 859. Працэнт пісьменнасці: дарослых 70 %, вучняў 98 %.

Партарганізацыя раёна складаецца з 53 ячэек з агульнай колькасцю камуністаў 610, з іх членаў КП(б)Б 389 і кандыдатаў 221. Камсамольская арганізацыя складаецца з 130 ячэек з лікам камсамольцаў 1917.

У раёне працуе палітаддзел, які арганізаваны пры Горацкай МТС.

У раёне выдаецца газета «Ленінскі шлях».

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Усе раёны БССР. Мн., 1933. С. 283–285.

Аб арганізацыі калгаса ў вёсцы Міхайлавічы

З успамінаў Ф. Д. Мядзведскага

Звыш пяці гадзін праходзіў камсамольскі сход, на якім абмяркоўвалася пытанне аб арганізацыі ў нашай вёсцы калгаса. У прынятай пастанове было сказана: «Лічыць наспеўшым пытанне аб арганізацыі калгаса ў вёсцы Міхайлавічы. Усім камсамольцам першымі запісацца і ўцягнуць свае сем'і ў калектыўную гаспадарку».

Бурным быў агульны сход сялян. Першымі падалі заявы ў калгас камсамольцы М. Макееў, К. Дашкевіч, Андрэй Клімаў і інш. За імі пайшлі яшчэ 65 сялян. Калгас быў названы «Калгаснік Беларусі». У склад праўлення калгаснікі выбралі мяне і яшчэ двух камсамольцаў, старшынёй калгаса — бедняка Сцяпана Лабусава.

Першая перамога акрыліла людзей. Калгаснікі добра дагледзелі пасевы, своечасова ўбралі ўраджай. З кожнага гектара калгас атрымаў па 14 цэнтнераў збожжавых і па 80 цэнтнераў бульбы. У той час гэта быў вялікі ўраджай. Калгаснікі сталі з павагай адносіцца да камсамольцаў. Праўленне калгаса, падводзячы вынікі сельскагаспадарчага года, прэміравала іх.

У 1932 г. райком камсамола накіраваў мяне на вучобу. Пасля заканчэння працаваў у Горацкім райкоме камсамола. Спачатку прапагандыстам, затым сакратаром райкома. У той час у раёне не хапала вопытных кадраў, якія б маглі кіраваць буйной гаспадаркай. Райком камсамола накіраваў у калгасы звыш ста пісьменных камсамольцаў, якія працавалі старшынямі і брыгадзірамі ў калгасах. Камплектавалі кадры жывёлаводаў, стваралі камсамольска-маладзёж-

ныя звенні па вырошчванню тэхнічных культур, арганізоўвалі брыгады па нарыхтоўцы і вывазцы ўгнаенняў.

Кадры механізатараў у большасці сваёй камплектаваліся з ліку камсамольцаў і моладзі. Пасля закліку «Камсамольцы — на трактар!» звыш ста юнакоў і дзяўчат пайшлі на курсы трактарыстаў. Камсамольцы ўзначалілі рух маладых механізатараў за высокую прадукцыйнасць у выкарыстанні тэхнікі.

Звыш 500 юнакоў і дзяўчат з нашага раёна выехалі па камсамольскіх пуцёўках у шахты Данбаса, на будаўніцтва Днепрагэса, Урала-Кузнецкага камбіната, Камсамольска-на-Амуры. Горача адгукнулася моладзь раёна на камсамольскі заклік «Кожны камсамолец павінен стаць ударнікам».

Актыўны ўдзел у правядзенні ўсіх мерапрыемстваў прымалі члены бюро райкома камсамола, актывісты В. Прохараў, І. Якубёнок, І. Пліско, Ф. Сурганаў, Л. Наймарк, Т. Падгурская, В. Ізотава, П. Каравосаў, І. Мядзведскі і інш.

Першая ардэнаноска

Яшчэ падлеткам Домна Сцяпанаўна Каравосава працавала ў калгасе «Новы шлях». Як самую кемлівую і працавітую ў 1934 г. адпраўляюць яе ў Горкі на 3-месячныя курсы льноцерабільшчыкаў, якія былі створаны пры МТС. Пасля заканчэння курсаў далі льноцерабілку, машыну «ВНПЛ-5», трактар, на якім працаваў Міхілёў Фёдар. Калі першы раз яны выехалі на поле, сабраліся малыя і старыя, бо такога дзіва яшчэ ніхто не бачыў. Працавала Домна ва ўсіх калгасах Макараўскага сельсавета. Акрамя гэтага, быў у яе доследны ўчастак лёну, які яна даглядала. Першыя прызы — хустка і карункі — былі атрыманы за перамогу ў конкурсе па трапленню льну. Потым іх будзе шмат — грамат, прызоў, за якімі былі недаспаныя ночы, калі бегла на працу досвіткам, вярталася на змярканні. Былі ахвота, спрыт у руках.

У 1935 г. Домна Сцяпанаўна прымае ўдзел у нарадзе перадавікоў сельскай гаспадаркі ў Мінску, а ў 1936 яе адпраўляюць у Маскву, на з'езд калгаснікаў. Збіралі ўсёй сям'ёй: не было чаго абуць, апрануць.

Ордэн «Знак Пашаны» ўручыў М. І. Калінін. У адказ на ўзнагароду абяцала працаваць яшчэ лепш.

А потым былі падрыхтоўчыя курсы ў Ціміразеўскую акадэмію — за год атрымала сярэднюю адукацыю і паступіла на аграномічны факультэт, перайшла на другі курс. Але ўсё пераблытала вайна.

Усю вайну Домна Сцяпанаўна была ў роднай вёсцы, жыла ў сям'і сястры, дзе было пяцёра дзяцей, і толькі дзякуючы таму, што часта яе выдавалі за маці малодшай сястрыной дачкі, удалося мінуць Германіі.

Дачакаліся вызвалення, пачалі памалу ўладкоўваць, прыводзіць да ладу гаспадарку, калгас. Зноў праца зранку да вечара, без выхадных, без адпачынкаў.

Былі і радасныя хвіліны — вярнуўся з вайны Павел Хомчанка, той, якога яна чакала і ўжо баялася не дачакацца. Больш яны не расставаліся: усё жыццё разам. Прыбавілася клопату пра дзяцей, трэба было падымаць на ногі чатырох дачок.

Нялёгкае жыццё было ў гэтай жанчыны, але ніводнага разу не пайшла яна супраць свайго сумлення.

М. Студнева.

Прамысловыя прадпрыемствы

Цагельны завод № 10 — ст. Пагодзіна, заснаваны ў 1931 г., 36 рабочых (цэгла-сырэц 1134 тыс. шт., цэгла паленая 1146 тыс. шт.).

Кантора Белплодагародніны — ст. Пагодзіна, заснавана ў 1931 г., 4 рабочых (перапрацоўка плодагародніны).

Электрастанцыя с.-г. інстытута — ст. Пагодзіна, заснавана ў 1931 г., 23 рабочых, электраэнергіі 327 тыс. кВт · гадз.

Механічная майстэрня — ст. Пагодзіна, заснавана ў 1917 г., 7 рабочых, гаспадарча-бытавы рамонт.

Сталярная майстэрня — ст. Пагодзіна, заснавана ў 1917 г., 5 рабочых.

Льнозавод № 22 — ст. Пагодзіна, заснавана ў 1930 г., 70 рабочых.

Друкарня с.-г. інстытута — ст. Пагодзіна, заснавана ў 1919 г., 19 рабочых.

Кузня саўгаса № 6 — 4 рабочых, рамонт сельскагаспадарчага інвентару.

Маслазавод саўгаса № 6 — заснаваны ў 1917 г., 4 рабочых.
Цагельны завод № 1 — Прафесарскі завулак № 1, заснаваны ў 1932 г., 4 рабочых.
Кузня — вул. Інстытуцкая, заснавана ў 1931 г., 3 рабочых, гаспадарча-бытавы рамонт.
Лесапілка — вул. Інстытуцкая, заснавана ў 1933 г., 7 рабочых.
Вадзяны млын і сукнавалка, заснаваны ў 1917 г., 5 рабочых.
Кузнечная майстэрня арцелі «Чырвоная Зара», заснавана ў 1930 г., 15 рабочых (гаспадарча-бытавы рамонт).
Трыкатажная майстэрня арцелі «Калгас», заснавана ў 1930 г., 52 рабочых.
Кравецкая майстэрня арцелі «Прагрэс», заснавана ў 1928 г., 46 рабочых.
Абутковая майстэрня арцелі «Камінтэрн», заснавана ў 1928 г., 26 рабочых.
Вытворчая арцель «Харчсмак», заснавана ў 1930 г., 6 рабочых.
Сталярна-бандарная майстэрня арцелі «Чырвоны бандар», заснавана ў 1932 г., 10 рабочых.
Лесапілка арцелі «Зара», заснавана ў 1931 г., 31 рабочы.
Вытворчая арцель «Інвалідаў», заснавана ў 1931 г., 25 рабочых.
Маслазавод, заснаваны ў 1928 г., 31 рабочы.
Хлебазавод, заснаваны ў 1929 г., 14 рабочых.
Скотабойня, заснавана ў 1928 г., 3 рабочых.
Вадзяны млын, заснаваны ў 1917 г., 4 рабочых.
Вадзяны млын калгаса «Шлях да сацыялізму», заснаваны ў 1917 г., 2 рабочых.

Друкуецца па кн.: Спіс прамысловых прадпрыемстваў БССР. Мн., 1935. С. 128, 129.

З гісторыі акадэміі

7 красавіка 1919 г. калегія Наркамасветы РСФСР пераўтварыла Горацкія сярэднія сельскагаспадарчыя навучальныя ўстановы ў вышэйшую навучальную ўстанову — сельскагаспадарчы інстытут. На першым арганізацыйным сходзе, які адбыўся 25 красавіка 1919 г., тайным галасаваннем быў створаны аргкамітэт інстытута з 25 чалавек. Старшынёй быў абраны У. І. Кіркор, намеснікам старшыні — І. К. Хрысценка, сакратаром — Ф. І. Шэкіна, намеснікам сакратара — В. М. Лубяка. Першымі выкладчыкамі былі У. І. Кіркор, І. К. Хрысценка, С. М. Басаў, І. І. Красікаў, Л. В. Горскі, С. П. Міхайлаў, Б. У. Чапкевіч, М. В. Высоцкі, М. В. Найдзёнаў, Л. П. Розанаў, А. І. Турышчын, А. І. Чараповіч, Ю. А. Вейс, А. Д. Дубах, А. І. Кайгарадаў, А. К. Кедраў-Зіхман, П. А. Хадаровіч, Л. І. Яшноў. Былі зацверджаны загадчык гаспадаркі інстытута, загадчык фінансавага аддзела, кіраўнік канцылярыяй і інш. З 1 чэрвеня пры інстытуце былі адкрыты падрыхтоўчыя курсы.

У чэрвені — ліпені 1919 г. была абрана гаспадарчая камісія з трох чалавек, а таксама было вырашана запрасіць прафесара М. В. Рытава загадчыкам кафедры батанікі і фізіялогіі раслін і залічыць выкладчыкамі прафесараў І. К. Богаяўленскага і М. Я. Якабсона, якія прыехалі з Масквы і Петраграда. Прафесар Дз. М. Пранішнікаў быў абраны прафесарам-кансультантам інстытута. У канцы 1919 г. часовы савет інстытута завяршыў падрыхтоўчую работу па стварэнні пастаяннага савета. У савет увайшлі прадстаўнікі ад прафесарска-выкладчыцкага саставу (16 чалавек), ад партыйных і савецкіх арганізацый і ўстаноў павета і губерні (5 чалавек) і студэнтаў (11 чалавек). На першым пасяджэнні савета (12 верасня 1919 г.) рэктарам быў абраны У. І. Кіркор, прарэктарам — М. Я. Якабсон, сакратаром — А. А. Веялко.

На гэтым жа пасяджэнні быў абраны прэзідыум савета інстытута ў саставе рэктара, прарэктара і сакратара, створаны гаспадарчы камітэт у саставе рэктара (старшыня), прарэктара, дэканаў факультэтаў, кіраўніка фермай, загадчыка гаспадаркі, прадстаўніка Дзяржкантролю і прадстаўнікоў ад рабочых, служачых і студэнтаў (члены камітэта). Было вырашана залічыць студэнтамі інстытута 75 выпускнікоў 1919 г. былых сельскагаспадарчага і каморніцка-агранамічнага вучылішчаў. Савет прыняў рашэнне запрасіць для арганізацыі пры інстытуце даследчай станцыі У. У. Вінера.

У 1919 г. у бібліятэцы інстытута было 10 тыс. 850 тамоў. Да канца 1923/24 навучальнага года — 60,3 тыс. тамоў, у тым ліку больш за 7,2 тыс. у замежным аддзеле.

30 верасня 1919 г. савет інстытута прыняў рашэнне пачаць 3 кастрычніка заняткі на двух факультэтах: сельскагаспадарчым і культуртэхнічным (189 чалавек).

У. І. Кіркор.

18 снежня 1919 г. савет абраў прарэктарам інстытута прафесара Р. П. Спарро, культуртэхнічны факультэт быў перайменаваны ў інжынерна-меліярацыйны. Былі створаны курсы павышэння кваліфікацыі і аднагадовыя курсы па паляводству і сельскагаспадарчаму машынабудаванню.

У ліпені 1920 г. пры інстытуце быў адкрыты рабфак з трохгадовым тэрмінам навучання (65 чалавек). Улетку студэнты першага і другога курсаў усіх факультэтаў праходзілі абавязковую практыку па кожным прадмеце. Многія студэнты ўступалі ў працоўную арцель.

У пачатку 1921 г. інстытуту быў перададзены фальварак у Дрыбіне, дзе было створана трэцяе даследчае поле. На вучэбнай ферме ў Горках і ў фальварках Іванава і Дрыбін вырошчвалі сартавыя зернявыя культуры, бульбу і шматгадовыя травы, быў уведзены шматпольны севазварот, вырошчвалі племянную жывёлу — кароў, свіней, коней. Іх колькасць да 1924 г. дасягнула 365 галоў. У фальварку Іванава зямлю апрацоўвалі трактарам, які інстытут атрымаў па распараджэнні Наркамзема РСФСР у пачатку 1921 г. Ферма і фальваркі былі вучэбнай базай для студэнтаў, шырока выкарыстоўваліся ўсімі спецыяльнымі кафедрамі інстытута, забяспечвалі сельскую гаспадарку раёнаў сартавым насеннем, пародзістай жывёлай, з'яўляліся паказальнымі гаспадаркамі для сялян.

У двух лясных дачах у 1924 г. — Горацкай і Дрыбінскай — налічвалася больш за 19 тыс. дзесяцін леса, частка якога выкарыстоўвалася для вучэбна-даследчай справы.

Побач з Горацкім лясніцтвам на тарфяным балоце пад кіраўніцтвам прафесараў А. Д. Дубаха і Р. П. Спарро была закладзена трохкіламетровая асушальная магістраль, а ў верасні 1922 г. была створана буйнейшая ў Заходняй зоне краіны даследча-меліярацыйная арганізацыя (станцыя), якая стала базай навукова-даследчых работ па розных галінах меліярацыйнай навукі.

У 1922/23 навучальным годзе замест чатырох факультэтаў было створана два: сельскагаспадарчы з аддзяленнямі раслінаводства і прамысловых культур і лясной гаспадаркі, земле-агранамічны з аддзяленнямі сельскагаспадарчай меліярацыі і сельскагаспадарчага машынабудавання. Працягваў сваю дзейнасць рабочы факультэт.

ЦК КП(б)Б і Саўнарком БССР у ліпені — жніўні 1924 г. прынялі рашэнне адкрыць землеўпарадкавальны факультэт, другі курс меліярацыйнага аддзялення расфарміраваць, яго слухачам прапанаваць перайсці на землеўпарадкавальны факультэт, трэці курс меліярацыйнага аддзялення аставіць да заканчэння інстытута да кастрычніка 1925 г., аддзяленне машыназнаўства зачыніць, слухачоў лясного аддзялення перавесці ў Мінскі сельскагаспадарчы інстытут.

У інстытуце на кафедрах, у аддзелах і ўстановах працавала 26 прафесараў, 13 выкладчыкаў, 16 асістэнтаў і 21 навуковы супрацоўнік.

1 чэрвеня 1923 г. была створана кафедра грамадска-палітычных навук. Узначаліў яе прафесар А. Н. Грыгор'еў. Пры кафедры былі адкрыты вучэбны кабінет і бібліятэка. Курс палітэканоміі чытаў А. Н. Грыгор'еў, гістарычны матэрыялізм — А. І. Кайгарадаў, асновы Савецкай канстытуцыі — З. Х. Ошэраў, капіталізм і пралетарская рэвалюцыя — А. К. Кедраў-Зіхман.

У інстытуце штогод праходзілі з'езды і нарады па даследчай справе, распаўсюджванні сельскагаспадарчых ведаў, агранаміі, глебазнаўству, меліярацыі і іншыя, працавалі розныя курсы.

З 1921 г. працавала навуковае таварыства. У маі 1925 г. было створана навуковае таварыства па вывучэнні Беларусі.

Базай навукова-даследчай работы ў інстытуце з'яўляліся таксама садовыя прадпрыемствы. Да вясны 1924 г. сады былі адноўлены. Быў створаны гадавальнік, у якім мелася да 15 тыс. пладовых дрэў і кустовых раслін, адноўлены памалагічны сад, пабудавана цяпліца, адрамантаваны дапаможныя памяшканні, праведзены асушальныя работы.

Выкладчыкі Горацкага сельскагаспадарчага інстытута.

З 1920 г. у інстытуце функцыяніравала майстэрня дакладных прыбораў.

Глебавая лабараторыя пад кіраўніцтвам прафесара Я. І. Афанасьева праводзіла даследаванні па класіфікацыі глебаў у Горках, Гомельскай і Бранскай губернях.

Аддзел жывёлагадоўлі сельскагаспадарчай даследчай станцыі, які ўзначальваў М. В. Найдзёнаў, даследаваў кармавыя нормы для цялят, што звязана з ростам маладняку, кармленнем малочных кароў і інш.

Работнікі аддзела садоўніцтва даследчай станцыі на чале з М. І. Бурштэйнам абследавалі сады Беларусі і сумежных абласцей РСФСР, выявілі перспектыўныя сарты яблынь народнай селекцыі, якія пазней увайшлі ў асартымент памалагічнага сада інстытута.

На базе аддзела машынавыпрабавання даследчай станцыі даследаваліся розныя тыпы і канструкцыі плугоў, сеялак і іншыя машыны пад кіраўніцтвам прафесара Ю. А. Вейса. Вывучалася дэфармацыя глебаў пад уздзеяннем адвалаў розных тыпаў, вызначаліся структура і фізічныя ўласцівасці глебаў, розныя прынцыпы сартыроўкі зерня і інш. Вынікі дэманстраваліся на ВСХВ.

Аграхімічная лабараторыя разам з кафедрай аграхіміі пад кіраўніцтвам А. К. Кедрава-Зіхмана вяла навукова-даследчыя работы па пяці тэмах. Сістэматычна вялася навукова-даследчая работа балотнай вопытнай станцыі разам з кафедрай меліярацыі пад кіраўніцтвам прафесара А. Д. Дубаха.

З 1920 па 1924 г. было апублікавана 135 значных работ, прафесарамі 106 работ, выкладчыкамі 25, навуковымі супрацоўнікамі 4 работы. У 1923 і 1924 гг. інстытут выпусціў першы і другі тамы «Записок Горецкого сельскохозяйственного института», «Труды Горецкой сельскохозяйственной опытной станции». Выдавецтва інстытута мела сваю друкарню і літаграфію.

7 красавіка 1924 г. інстытут адзначаў пяцігадовы юбілей сваёй дзейнасці пры Савецкай уладзе. Гэтаму быў прысвечаны спецыяльны нумар часопіса «Голос революционного студенчества».

5 жніўня 1925 г. СНК БССР прыняў

пастанову аб зліцці Беларускага інстытута сельскай гаспадаркі і Горацкага сельскагаспадарчага інстытута і ўтварэнні ў Горках Беларускай дзяржаўнай акадэміі сельскай гаспадаркі імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

У 1925/26 навучальным годзе былі прыняты новыя вучэбныя планы факультэтаў, якія былі разлічаны на чатырохгадовы тэрмін навучання.

У 1926—28 гг. у акадэміі былі пабудаваны вучэбны корпус, пяць жылых дамоў, тры студэнцкія інтэрнаты, клуб-тэатр на 820 месцаў, пераабсталявана памяшканне пад друкарню. Была рэканструявана энергетычная база акадэміі: пабудавана электрастанцыя з магутным рухавіком, упарадкавана электрычная сетка і інш. Праведзены работы па добраўпарадкаванні, створаны новыя кветнікі, скверы.

У 1929—30 гг. быў пабудаваны гідрамеліярацыйны факультэт, закончана пераабсталяванне бібліятэкі.

Вучэбная ферма была пашырана, агульная зямельная плошча складала 933 га.

На 1 кастрычніка 1930 г. у бібліятэцы налічвалася 134 тыс. кніг. Выходзіла шматтыражная газета «За пролетарские кадры», першы нумар выйшаў 4 кастрычніка 1929 г.

Цэнтрам культурна-асветнай работы быў клуб-тэатр акадэміі. Тут працавалі розныя гурткі мастацкай самадзейнасці. З 1925 па 1930 г. працаваў літаратурны гурток, у які ўваходзілі пісьменнік Ю. П. Гаўрук, заслужаная дзеячка культуры БССР П. В. Мядзёлка, пісьменнік Васіль Каваль і інш.

Вынікі даследаванняў, якія праводзіліся ў акадэміі, друкаваліся ў навуковых працах пад назвай «Записки Белорусской сельскохозяйственной академии». К 1931 г. выйшла 12 тамоў, дзе было надрукавана звыш 200 работ. Выходзілі таксама «Труды научного общества по изучению Белоруссии» (7 тамоў), «Труды Горецкой сельскохозяйственной опытной станции» (4 тамы), «Труды лесной опытной станции» (4 тамы) і інш.

Да пачатку 30-х гадоў захапіліся стварэннем дробных навучальных устаноў з вузкім профілем падрыхтоўкі спецыялістаў. Меркавалася з увядзеннем вузкай спецыялізацыі скараціць тэрміны падрыхтоўкі спецыялістаў. У сувязі з гэтым у 1930 г. на базе лясного факультэта БСГА быў створаны і пераведзены ў Гомель лесатэхнічны інстытут. Праз год было створана яшчэ 10 асобных інстытутаў. Асноўныя з іх (аграхіміі і глебазнаўства, буйной рагатай жывёлы, меліярацыі, прадзільных культур, аэрафотагеадэзічны камбінат, кармавых культур) засталіся ў Горках. Іншыя інстытуты былі пераведзены ў Мінск, Віцебск, Лошыцу.

Раздзяленне БСГА прывяло да ліквідацыі адзінага выкладчыцкага калектыву. Была раздроблена вучэбная і вытворчая база акадэміі. У яе памяшканнях размясцілася 7 навучальных устаноў, якія не мелі ні сваіх выкладчыкаў, ні неабходнай матэрыяльна-вучэбнай базы. Частка абсталявання і літаратуры была вывезена інстытутамі ў іншыя гарады. З Горак выехала ў іншыя навучальныя ўстановы значная частка прафесарска-выкладчыцкага саставу, у тым ліку прафесары В. В. Далініна-Іванскі, В. М. Лубяка, К. К. Кісялёў і інш.

Рэарганізацыя, як у хуткім часе паказаў вопыт, знізіла ўзровень вучэбнай работы.

У жніўні 1933 г. СНК БССР прыняў пастанову аб аб'яднанні ўсіх Горацкіх інстытутаў у адзін — Беларускі сельскагаспадарчы інстытут. З 1 кастрычніка 1933 г. студэнты сталі атрымліваць 600 грамаў хлеба ў дзень, 600 грамаў цукру ў месяц, стыпендыя была павялічана на 15 руб. З 1 студзеня 1934 г. пры амбулаторыі БСГІ адкрыўся стацыянар для хворых на 25 ложкаў. Пачаў фарміравацца калектыў выкладчыкаў. Пасля рэарганізацыі ў Горках засталіся прафесары Ю. А. Вейс, А. К. Кедраў-Зіхман, І. І. Красікаў, Ц. М. Годнеў.

У БСГІ пачалі прыбываць новыя спецыялісты, якія былі накіраваны ЦК КП(б)Б, Наркамземам БССР. Асаблівая ўвага была звернута на ўмацаванне саставу выкладчыкаў-грамадазнаўцаў. Па накіраванні ЦК КП(б)Б у 1933/34 навучальным годзе прыбылі дацэнты Левін і Герман, В. С. Аксельрод і інш.

У БСГІ было створана пяць асноўных факультэтаў: раслінаводства (пазней стаў называцца агранамічным), заатэхнічны, арганізацыі тэрыторыі (землеўпарадкавальны), аграхіміі і глебазнаўства, эканамічнай палітыкі і планавання (эканамічны). У снежні 1933 г. дэканамі факультэтаў былі прызначаны прафесары Ц. М. Годнеў, Ю. З. Уман, В. В. Папоў, І. І. Красікаў. У 1934 г. з Лошыцы быў пераведзены зноў у Горкі садова-агародны інстытут. Ён стаў аддзяленнем, а потым плодаагародніннным факультэтам БСГІ.

Да канца 1933/34 навучальнага года прафесарска-выкладчыцкі калектыў налічваў каля 100 чалавек. У іх ліку 20 прафесараў, 29 дацэнтаў.

Былі адкрыты сталовыя для студэнтаў і супрацоўнікаў інстытута, дзіцячыя сад і яслі, адрамантаваны студэнцкі клуб.

У сярэдзіне 30-х гадоў працавала 24 кафедры, пры іх 67 лабараторый і вучэбных кабінетаў.

У 1934—36 гг. БСГІ выпусціў 576 спецыялістаў. У 1938/39 навучальным годзе інстытут па паспяховасці заняў 1-е месца сярод сельскагаспадарчых ВНУ краіны.

У 1941 г. у кніжным фондзе бібліятэкі налічвалася больш за 600 тыс. тамоў.

Для ацяплення ўсіх памяшканняў інстытута штогод нарыхтоўвалася ў канцы 30-х гадоў 70 тыс. кубаметраў торфа і 6 тыс. кубаметраў дроў.

Адмоўна адбілася на дзейнасці інстытута частая змена кіраўніцтва. З 1933 па 1941 г. змянілася пяць рэктараў. Акрамя таго, тры чалавекі прызначаліся часова выконваючымі абавязкі. На пасадзе рэктара працавалі Барысевіч, Г. З. Пелікан, П. С. Шастапал, С. І. Цішкоў і інш.

Па выніках навуковых даследаванняў кафедры БСГІ давалі рэкамендацыі вытворчасці, дзяржаўным органам БССР. Навуковыя супрацоўнікі інстытута пастаянна ўдзельнічалі ў рабоце Дзяржплана, НКЗ, АН БССР, прадстаўлялі даклады і даведкі па пытаннях развіцця сельскай гаспадаркі ў ЦК КП(б)Б і інш.

З 1931 па 1941 г. было выдадзена больш за 20 тамоў навуковых прац і запісак інстытута, апублікавана каля 300 навуковых і навукова-папулярных артыкулаў. На навуковых канферэнцыях зроблена 220 дакладаў. Навуковыя супрацоўнікі БСГІ сканструявалі 20 і выпрабавалі 89 розных сельскагаспадарчых машын і прылад працы, склалі 613 глебавых карт для калгасаў, саўгасаў і раёнаў БССР.

Трагічная з'ява ў жыцці грамадства ў 30-я гады не абышла і калектыў БСГІ. У выніку беспадстаўных паклёпаў былі рэпрэсіраваны 17 прафесараў і дацэнтаў. У іх ліку першы рэктар інстытута У. І. Кіркор, прафесары, загадчыкі кафедрамі Я. М. Афанасьеў, М. М. Ганчарык, У. У. Вінер, К. Г. Рэнард і інш. Усе яны ў 50-я гады былі рэабілітаваны.

У пачатку 30-х гадоў у інстытуце было рэзка скарочана прадстаўніцтва студэнтаў у органах кіраўніцтва. Выбарнасць рэктара, прарэктараў і дэканаў была заменена іх прызначэннем. Нават размеркаванне стыпендый студэнтаў было перададзена ў распараджэнне адміністрацыі, студэнцкае самакіраванне было абмежавана выхаваўчымі функцыямі.

У інстытуце вялася ваенная падрыхтоўка студэнтаў. Жадаючым было дазволена паступаць у ваенные вучылішчы. Былі арганізаваны курсы падрыхтоўкі медсясцёр (70 чалавек). У сакавіку 1941 г. курсы скончылі 32 дзяўчыны. Д. Бярозкіна, Н. Бондарава, Г. Гульбіс, Л. Зуева, А. Канавалава, Т. Кісялёва, А. Савянкова, Н. Лазарэнка, М. Лядава, В. Семяненка скончылі курсы з адзнакай. Усе яны пайшлі на фронт у першыя дні вайны.

Разгарнулася спаборніцтва за лепшую пастаноўку абаронна-масавай работы. Яе арганізатарамі былі камсамольцы. Працавала школа падрыхтоўкі авіятараў. У першым корпусе быў устаноўлены вучэбны самалёт, мелася неабходная літаратура. Заняткі вялі лётчыкі-інструктары Аршанскага аэраклуба. Школу наведвалі 45 чалавек. У 1940 г. яе скончылі 20 студэнтаў. У інстытуце ішла актыўная падрыхтоўка планерыстаў, вадзіцеляў, матацыклістаў.

Мастацкую самадзейнасць інстытута ўзначальваў артыст К. Я. Рэкала. У 1937 г. у драматычным гуртку было 50 чалавек, у харавым — 46, музычным — 42, мастацкім — 24 чалавекі. Працавалі шахматна-шашачны гурток — 250 чалавек, фота — 200, радыё — 81 чалавек.

У снежні 1940 г. інстытут адзначыў 100-гадовы юбілей. Гісторыя яго развіцця і дзейнасці была прадстаўлена на юбілейнай выставе ў чатырох залах бібліятэкі.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў БСГІ ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Ордэны і медалі былі ўручаны старэйшым работнікам.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР узнагародзіў 14 работнікаў інстытута Ганаровымі граматамі, 17 — граматамі Вярхоўнага Савета БССР. Быў выраблены юбілейны значок інстытута. На святкаванні прысутнічала больш за 100 гасцей.

Адбылася юбілейная навуковая сесія. Было заслухана 20 дакладаў аб перспектывах развіцця сельскай гаспадаркі, яе механізацыі, асваенні новых зямель. У юбілейным зборніку прац БСГІ апублікаваны артыкулы 30 навуковых супрацоўнікаў.

За перадваенны час БСГІ даў краіне больш за 2 тыс. спецыялістаў. Сярод іх Ф. А. Сурганаў, У. Е. Лабанок, С. Г.

Скарапанаў, С. Н. Іваноў, М. Дз. Мухін, П. Я. Пракопаў, Я. К. Дубоўскі, І. А. Лебедзеў, А. Т. Цяглоў, С. Р. Хомчанка і інш.

Калектыў інстытута вёў вялікую работу па прапагандзе навуковых ведаў і ўкараненні перадавога вопыту ў сельскагаспадарчую вытворчасць. Навуковыя работнікі выдалі 25 падручнікаў для сельскагаспадарчых ВНУ і тэхнікумаў, больш за 30 манаграфій і брашур.

М. Дзюбакова, І. Кажамякаў, П. Кавалёў.

Аддавалі талент і веды

АЛЯКСЕЕЎ Яўген Кузьміч (22.2.1884, с. Вісімауткінск Екацярынбургскай губерні — 1972), беларускі аграном. Акадэмік АН БССР (1940), доктар сельскагаспадарчых навук (1936). У 1928—59 прафесар сельскагаспадарчых ВНУ (Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, працаваў загадчыкам кафедры агульнага земляробства, Маскоўскага заатэхнічнага інстытута пушнафутравай гаспадаркі; Усесаюзнага сельскагаспадарчага інстытута завочнай адукацыі і інш.). Загадчык аддзела лубіну і сідэрацыі Беларускага НДІ земляробства (1940—1959). Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны», медалямі.

АФАНАСЬЕЎ Якаў Мікітавіч (21.10.1877, г. Балашоў Саратаўскай губерні — 25.12.1938), глебазнавец. Акадэмік АН БССР (1931). Скончыў Пецярбургскі універсітэт (1901), працаваў выкладчыкам на Галіцкіх жаночых курсах у Маскве. У 1913 член Глебавага камітэта Маскоўскага таварыства сельскай гаспадаркі. З 1921 прафесар і загадчык кафедры глебазнаўства ў Горацкім сельскагаспадарчым інстытуце. У 1931 узначаліў Беларускі НДІ аграглебазнаўства і аграхіміі. Пад яго кіраўніцтвам праведзены даследаванні глебаў БССР і складзена першая глебавая карта рэспублікі. Стаў ахвярай рэпрэсій перыяду культа асобы Сталіна.

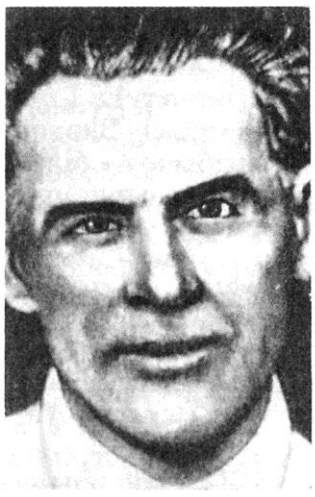

Я. М. Афанасьеў.

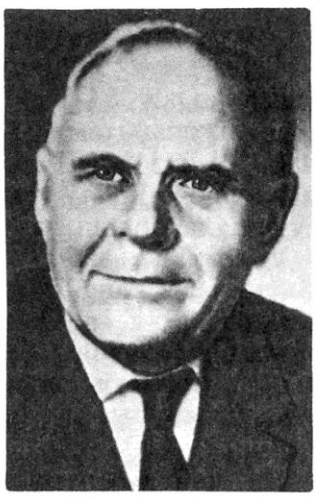

Г. І. Гарэцкі.

БУРШТЭЙН Майсей Ісакавіч (5.4.1889, г. Смаргонь Віленскай губерні), беларускі вучоны ў галіне садоўніцтва. Доктар сельскагаспадарчых навук (1944), прафесар (1922). Скончыў Нова-Александрыйскі інстытут сельскай і лясной гаспадаркі (Люблінская губерня). Загадваў кафедрай Горацкага сельскагаспадарчага інстытута (1922). Выяўляў каштоўныя мясцовыя сарты пладовых культур для закладкі калектыўных садоў, вывучаў уплыў прышчэпы на прышчэпак, падбіраў прышчэпы для закладкі гадавальнікаў.

ВЕЙС Ювеналій Аляксандравіч (5.1.1878, Екацярынбург — 12.12.1950), беларускі вучоны ў галіне машыназнаўства і механізацыі сельскай гаспадаркі. Акадэмік АН БССР (1940), доктар тэхнічных навук (1937), прафесар (1909), заслужаны дзеяч навукі БССР (1940). У 1899 скончыў Нова-Александрыйскі інстытут сельскай і лясной гаспадаркі (Люблінская губерня). У 1920—41 загадчык кафедры механізацыі сельскай гаспадаркі Горацкага сельскагаспадарчага інстытута (Беларуская сельскагаспадарчая акадэмія). З 1947 дырэктар і загадчык лабараторыі па вывучэнні фізіка-механічных уласцівасцей раслін Інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі АН БССР. Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі. Устаноўлена мемарыяльная дошка на вучэбным корпусе № 3.

ГАРЭЦКІ Гаўрыла Іванавіч (10.4.1900, в. Малая Багацькаўка Мсціслаўскага павета Магілёўскай губерні, цяпер в. Багацькаўка Мсціслаўскага раёна — 20.11.1988), беларускі геолаг, географ, эканаміст, статыстык, дэмограф, дзеяч беларускага нацыянальна-культурнага руху. Акадэмік АН БССР (1928), доктар геолага-мінералагічных навук (1946). Заслужаны дзеяч навукі БССР (1972). Брат М. Гарэцкага. Скончыў Пятроўскую (Цімірязеўскую) акадэмію (1924). У 1917—19 супрацоўнічаў з Беларускай секцыяй студэнтаў Горацкага сельскагаспадарчага інстытута. У верасні 1922 арыштаваны органамі АДПУ у Маскве, праз месяц вызвалены. Старшыня Беларускай культурна-навуковай асацыяцыі пры Пятроўскай сельскагаспадарчай акадэміі (1920—22). Адзін з ініцыятараў і аўтараў зборніка «Маладая Беларусь» (1922, выйшаў 1 нумар). У 1924/25 навучальным годзе выкладаў эканамічную геаграфію на беларускім сектары Камуністычнага універсітэта нац. меншасцей Захаду ў Маскве.

З 1925 дацэнт кафедры эканамічнай геаграфіі Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. З 1927 дырэктар Беларускага НДІ сельскай і лясной гаспадаркі імя Леніна пры СНК БССР. Незаконна арыштаваны ў 1930, пазбаўлены звання акадэміка АН БССР, засуджаны ў 1931 да высылкі за межы Беларусі. У 1931—41 працаваў у інжынерна-геалагічных экспедыцыях Гідрапраекта СССР. Датэрмінова вызвалены ў 1934. Быў арыштаваны ў 1937 і 1938. У 1941—42 галоўны геолаг абарончых работ у Ржэве і Чарапаўцы. У 1943—68 намеснік галоўнага геолага, галоўны геолаг у арганізацыях Гідрапраекта. Рэабілітаваны ў 1958. У 1965 адноўлены ў званні акадэміка АН БССР. У 1969—85 загадчык аддзела (з 1977 лабараторыі) Інстытута геахіміі і геафізікі АН БССР.

ГАРЭЦКІ Максім Іванавіч (18.2.1893, в. Малая Багацькаўка Мсціслаўскага павета Магілёўскай губерні, цяпер в. Багацькаўка Мсціслаўскага раёна — 10.2. 1938), класік беларускай літаратуры, празаік, крытык, літаратуразнавец, фальклярыст, лексікограф, відны прадстаўнік беларускай думкі. Брат Г. Гарэцкага. Скончыў Горацкае каморніцка-агранамічнае вучылішча (1913). У імперыялістычную вайну быў на фронце. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі супрацоўнічаў у «Известиях Смоленского Совета рабочих, солдатских и крестьянских депутатов», у газеце «Звезда», з рэдакцыяй якой у 1919 пераехаў у Вільню. Займаўся выдавецкай, навуковай і выкладчыцкай дзейнасцю. Меў сувязі з віленскімі камуністамі, за што ў 1922 трапіў у Лукішскую турму. У Горацкую акадэмію накіраваны Пастановай наркома асветы БССР ад 25 студзеня 1926. З 1 лютага 1926 працуе на кафедры беларускай мовы, літаратуры і гісторыі. З сярэдзіны верасня 1928 у Мінску ў Інбелкульце, АН БССР. 19.7.1930 арыштаваны на падставе сфабрыкаванага абвінавачвання ў прыналежнасці да т. зв. «Саюзу вызвалення Беларусі». У красавіку — маі 1931 асуджаны на 5 гадоў высылкі ў Вятку, дзе працаваў чарцёжнікам, на іншых работах. У 1935 у пас. Пасочня Смаленскай вобласці, выкладаў рускую мову і літаратуру ў школе. 4.11.1937 зноў арыштаваны, расстраляны ў г. Вязьма Смаленскай вобласці па рашэнні «тройкі» НКУС. Рэабілітаваны 15.11.1957.

З успамінаў Ю. Гаўрука

Гарэцкі вельмі любіў выкладаць мову. А прынцып выкладання ў нас быў такі. Тэарэтычныя ўступы, тлумачэнні, азнаямленне з катэгорыямі, правіламі беларускай граматыкі. Практыка ж зводзілася да наступнага. У той час выходзіла вельмі многа сельскагаспадарчых брашур па самых розных пытаннях земляробства, жывёлагадоўлі. Усе яны ў значнай колькасці траплялі ў сельгасакадэмію. Студэнты перакладалі гэтыя брашуры з рускай мовы і тым самым засвойвалі тэрміналогію і набывалі практыку перадачы думак па-беларуску.

П. П. Кабека.

ГАЎРУК Юрка (Юрый Паўлавіч; 6.5.1905, Слуцк — 1979), беларускі перакладчык і паэт. Скончыў Вышэйшы літаратурна-мастацкі інстытут імя Брусава (1925). Дацэнт кафедры беларускай мовы і літаратуры Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі (1925—31, пасля ад'езду М. І. Гарэцкага ўзначальваў кафедру), Магілёўскага педагагічнага інстытута (1931—35). За думку «Няма на свеце большага гвалту, як адабраць ад таленту права на яго творчасць» Юрку Гаўрука аб'явілі нацдэмам. Пад многімі вершамі, змешчанымі ў кнізе «Узвіхрыцца ветразь» (Мн., 1990), стаяць даты з 1938 па 1953 і месца напісання — станцыя Урульга, станцыя Унта Комі АССР. Пасля вызвалення ў 1957—67 загадчык літаратурнай часткі тэатра імя Я. Купалы.

ГОДНЕЎ Ціхан Мікалаевіч (5.4.1893, г. Задонск Варонежскай губерні), беларускі фізіёлаг раслін і біяхімік, стваральнік школы даследчыкаў біясінтэзу хларафілу. Акадэмік АН БССР (1940, член-карэспандэнт 1935). Доктар біялагічных навук (1935), прафесар (1926), заслужаны дзеяч навукі БССР (1944). Скончыў фізіка-матэматычны факультэт Маскоўскага універсітэта (1916). З 1927 працаваў у Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, з 1935 — у БДУ і АН БССР. Працы пра ўтварэнне і стан хларафілу ў раслінах. Прэмія АН СССР імя Ціміразева (1967). Узнагароджаны 2 ордэнамі Леніна, 3 іншымі ордэнамі, медалямі.

ЗУБРЫЦКІ Іван Васільевіч (17.2.1898, Рэчыца — 25.11.1963), беларускі геадэзіст. Прафесар (1960). Скончыў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію (1926). З 1930 дацэнт кафедры геадэзіі БСГА, у 1942—47 працаваў у Новасібірскім інстытуце інжынераў геадэзіі, у 1947—63 загадчык кафедры геадэзіі БСГА.

КАБЕКА Павел Паўлавіч (11.6.1897, Вільня — 1954). Член-карэспандэнт АН СССР (1943). Скончыў Мсціслаўскую гімназію (1917), працаваў настаўнікам, лектарам у бюро школьных работнікаў Мсціслаўскага паветвыканкома. У 1921—24 вучыўся і быў супрацоўнікам пры кафедрах арганічнай і агранамічнай хіміі і асіс-

А. К. Кедраў-Зіхман.

тэнтам пры кафедры фізікі Горацкага сельскагаспадарчага інстытута. З 1925 у Ленінградскай фізіка-тэхнічнай лабараторыі. Доктар тэхнічных навук (1935), прафесар (1936). У жніўні 1941 фізіка-тэхнічны інстытут быў эвакуіраваны ў Казань, а частка супрацоўнікаў пад кіраўніцтвам П. П. Кабекі вяла даследаванні па абароннай тэматыцы. З 1952 загадчык лабараторыі механічных і фізічных уласцівасцей палімераў у Інстытуце высокамалекулярных злучэнняў. Узнагароджаны ордэнам Леніна.

КАРАТКОЎ Канстанцін Мікалаевіч (1890—1954), хімік-арганік. Член-карэспандэнт АН БССР (1947). Заслужаны дзеяч навукі (1949). Акадэмік АН БССР (1950). Скончыў Горацкі сельскагаспадарчы інстытут (1924). Дацэнт БСГА (1925—30). Прафесар і загадчык кафедры хіміі Беларускага лесатэхнічнага інстытута ў Гомелі (1930—41). Загадчык кафедры хіміі Уральскага лесатэхнічнага інстытута ў Свярдлоўску (1941—44). Загадчык кафедры Беларускага лесатэхнічнага інстытута імя С. М. Кірава (1945). Дырэктар Інстытута хіміі АН БССР (1949—52). З 1952 загадваў лабараторыяй гэтага інстытута.

КЕДРАЎ-ЗІХМАН Аскар Карлавіч (31.12.1885, Курляндская губерня — 12.2.1964), беларускі аграхімік. Акадэмік АН БССР (1931), акадэмік УАСГНІЛ (1935). Заслужаны дзеяч навукі БССР (1940). Скончыў Кіеўскі універсітэт (1913). Удзельнік грамадзянскай вайны. У 1923—30 прафесар Горацкага сельскагаспадарчага інстытута і Маскоўскай сельскагаспадарчай акадэміі імя Ціміразева (1930—41). Кіраўнік лабараторыі вапнавання глебы Усесаюзнага НДІ ўгнаенняў і аграглебазнаўства (1931—63). Узнагароджаны ордэнам Леніна, двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга і ордэнам «Знак Пашаны».

КРАСІКАЎ Інакенцій Ільіч (27.11.1875, Томск — 27.2.1943), беларускі хімік, прафесар (1925). З 1896 вучыўся ў Пецярбургскім лясным інстытуце, выключаны за ўдзел у рэвалюцыйным руху. У 1909 скончыў Томскі тэхналагічны інстытут. З 1910 працаваў у каморніцка-агранамічным вучылішчы ў Горках. У 1925—40 загадчык кафедры неарганічнай і аналітычнай хіміі ў Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. Навуковыя працы па хіміі і хімічнай тэхналогіі. Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

ЛУПІНОВІЧ Іван Сцяпанавіч (6.7.1900, мяст. Шацк Ігуменскага павета Мінскай губерні — 9.10.1968), беларускі вучоны ў галіне глебазнаўства і аграхіміі. Акадэмік АН БССР (1947). Доктар сельскагаспадарчых навук (1944). Прафесар (1953). Заслужаны дзеяч навукі БССР (1951). Скончыў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію (1925), працаваў навуковым супрацоўнікам Беларускай вопытнай агранамічнай станцыі. У 1934—38 загадчык кафедры агульнага земляробства Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. У 1938—47 у АН СССР. Віцэ-прэзідэнт АН БССР (1947—56). Прэзідэнт Акадэміі сельскагаспадарчых навук БССР (1957—61). З 1950 загадчык кафедры глебазнаўства БДУ. Узнагароджаны ордэнам Леніна, трыма ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнам Чырвонай Зоркі і «Знак Пашаны».

МЕЛЬНІК Сцяпан Паўлавіч (13.8.1883—1943), беларускі вучоны ў галіне батанікі і лесаводства. Член-карэспандэнт АН БССР (1936). Доктар біялагічных навук (1935), прафесар (1923). Скончыў Пецярбургскі лясны інстытут (1911). У 1914—19 выкладчык Харкаўскага інстытута сельскай і лясной гаспадаркі. Прафесар кафедры агульнага лесаводства Горацкага сельскагаспадарчага інстытута (з 1923), дырэктар Цэнтральнай лясной доследнай станцыі БССР (1926—30). У 1933—38 дырэктар батанічнага саду АН БССР. Асноўныя працы ў галіне лесаводства, дэндралогіі і феналогіі раслін. У 1938 быў рэпрэсіраваны, арыштаваны і пазбаўлены звання члена-карэспандэнта. С. П. Мельнік рэабілітаваны і адноўлены ў званні члена-карэспандэнта АН Беларусі.

МЯДЗЁЛКА Паўліна Вікенцьеўна (8.12.1893, мяст. Будслаў Віленскага павета Віленскай губерні — 1974), заслужаная дзяячка культуры БССР (1966). Скончыла агульнаадукацыйныя курсы ў Пецярбургу (1914). Удзельніца Віленскага музычна-драматычнага гуртка (1914), Першага таварыства беларускай драмы і камедыі (1917—18, 1920). Адна з першых выканала ролю Паўлінкі ў аднайменнай п'есе Я. Купалы (1913); стварыла харавыя і драматычныя гурткі ў Дзвінскай беларускай гімназіі (1922—25), Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі (1927—30).

ПАПОЎ Васіль Васілевіч (7.2.1887, в. Няўзорава Скапінскага павета Разанскай губерні — 29.11.1955), беларускі геадэзіст. Акадэмік АН БССР (1950), член-карэспандэнт (1940). Доктар тэхнічных навук (1936), прафесар (1939). Заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі БССР (1954). Скончыў Маскоўскі межавы інстытут (1911). У 1912—24 у машынабудаўнічым тэхнікуме ў Пензе. З 1928 прафесар Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. У 1942—49 загадчык кафедры вышэйшай геадэзіі Новасібірскага інстытута інжыне-

раў геадэзіі, аэрафотаздымкі і картаграфіі. З 1949 у Беларускім лесатэхнічным і політэхнічным інстытутах. Адначасова (з 1951) акадэмік-сакратар Аддзялення фізіка-матэматычных і тэхнічных навук АН БССР. Арганізатар прац па здымцы гарадоў Беларусі і РСФСР, па пракладванню прэцызійных траверсаў у СССР. Узнагароджаны ордэнам Леніна, 2 іншымі ордэнамі, медалямі.

ФАМІН Сяргей Уладзіміравіч (29.4.1906, в. Пепелеўка Мсціслаўскага павета — 4.12.1941), беларускі паэт. Скончыў Магілёўскі педтэхнікум (1925), працаваў настаўнікам на Барысаўшчыне. Пасля заканчэння БДУ прыехаў у Горкі (1930), працаваў выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры. Пісаў вершы, кіраваў літаратурным гуртком студэнтаў пры шматтыражнай газеце «За пролетарские кадры». 4.1.1935 арыштавалі ўсіх гурткоўцаў. Абвінавацілі ў арганізацыі контррэвалюцыйнай групы. Па сведчанні аднаго з гурткоўцаў М. Стэльмашука, іх арыштавалі па лжываму даносу студэнта-стукача. Фаміна асудзілі на 10 гадоў. Зняволенне адбываў у Комі АССР. Працаваў у тапаграфічнай партыі, пісаў вершы. 29.9.—2.10.1941 адбыўся другі суд. Зноў паэта абвінавацілі ў стварэнні контррэвалюцыйнай арганізацыі. Прыгаварылі да выключнай меры пакарання. У 1957 і 1958 абодва прыгаворы адменены, С. У. Фамін рэабілітаваны.

ШКАТЭЛАЎ Уладзімір Віктаравіч (19.5.1861, Пецярбург — 7.10.1940), беларускі хімік, заснавальнік лесахіміі ў БССР. Акадэмік АН БССР (1929). Доктар хімічных навук (1889), прафесар (1893). Заслужаны дзеяч навук БССР (1938). Скончыў Маскоўскае вышэйшае тэхнічнае вучылішча (1884). З 1923 прафесар Беларускага інстытута сельскай і лясной гаспадаркі ў Мінску, з 1925 у БСГА. У 1930 дырэктар НДІ хіміі АН БССР. З верасня таго ж года ў Гомелі, кіраўнік лесахімічнай групы Інстытута хіміі, з 1938 загадчык лабараторыі лесахіміі таго ж інстытута ў Мінску.

ЯШНОЎ Леанід Іванавіч (1860—1936). Адзін з заснавальнікаў вучэння аб лесе, ім распрацавана лесатыпалагічная класіфікацыя лясных раслін і пасадак. У 1921—26 у Горацкім сельскагаспадарчым інстытуце. Напісаў падручнікі «Курс общего лесоводства» (Горки, 1922), «Технические свойства древесины, фауты и сортименты» (Горки, 1924), «Курс лесной статики; конспект лекций» (Горки, 1923) і інш. Ініцыятар і арганізатар Горацкай лясной даследчай станцыі (1922). Многа зрабіў у галіне лясной гаспадаркі Татарыі, Чувашыі, Удмуртыі і іншых раёнах Паволжа.

Падрыхтавана паводле даных, змешчаных у БелСЭ (т. 1—11), Энцыклапедыі гісторыі Беларусі (т. 2), звестак, прадстаўленых В. Нямыкіным, У. Ліўшыцам.

Па старонках раённай газеты «Ленінскі шлях»

9 мая 1936 г.

Сёння ў раёне

90 старшынь калгасаў з 150 у раёне маюць свае веласіпеды. 40 брыгадзіраў калгасаў набылі веласіпеды восенню мінулага года за прададзены хлеб дзяржаве.

7 лістапада 1937 г.

Па нашаму раёну на сённяшні дзень ёсць 28 грузавых і 8 легкавых аўтамашын. Гэта ў той час, калі 10 год назад у раёне не было ні адной аўтамашыны.

* * *

Па нашаму раёну ёсць 91 школа, у якіх навучаецца 12 628 дзяцей працоўных раёна.

* * *

Працоўныя нашага раёна на лістапад месяц выпісваюць 8682 экземпляры газет 89 выданняў.

* * *

Толькі з адной вёскі Маслакі Маслакоўскага сельсавета працуе 42 спецыялісты розных спецыяльнасцей, сярод якіх настаўнікаў 15 чалавек, медработнікаў 4 чалавекі, ветработнікаў 3, аграномаў — 2, шафёраў 7 чалавек, трактарыстаў 5 чалавек, навучаецца ў сярэдніх і вышэйшых установах 20 чалавек.

* * *

У нашым раёне з кожным годам расце тэлефонная сець па калгасах, установах, прадпрыемствах і сельсаветах. Усяго па раёну ёсць ужо 164 тэлефонных апараты.

11 мая 1939 г.

Узнагароджанне асоба вызначыўшыхся настаўнікаў сельскіх школ

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за выдатныя поспехі ў справе школьнага абучэння і савецкага выхавання дзяцей у сельскіх школах, за выдатную пастаноўку вучэбнай работы і актыўны ўдзел у грамадскім жыцці вёскі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі Саюза ССР 4331 асоба вызначыўшыхся настаўнікаў сельскіх школ, у тым ліку па нашаму раёну:

Ордэнам Леніна

Малышаў Радзівон Якаўлевіч — загадчык Быстранскай пачатковай школы Горскага сельсавета.

Ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга

Грыгор'ева Аляксандра Паўлаўна — настаўніца Нівішчанскай пачатковай школы Паршынскага сельсавета.

Дамарацкі Мікалай Рыгоравіч — настаўнік Маслакоўскай няпоўнай сярэдняй школы Маслакоўскага сельсавета.

Медалём «За трудовую доблесть»

Шумейка Анна Сцяпанаўна — настаўніца Горскай сярэдняй школы Горскага сельсавета.

Медалём «За трудовое отличие»

Сямёнаў Севасцян Іванавіч — дырэктар Панкратаўскай няпоўнай сярэдняй школы, Панкратаўскага сельсавета.

7 лістапада 1940 г.

Лічбы і факты

У горадзе і вёсках раёна зараз працуе 62 пачатковых, 13 няпоўных сярэдніх і 8 поўных сярэдніх школ. У школах навучаецца 13 128 чалавек. Апрача гэтага, у горадзе ёсць сельскагаспадарчы інстытут, калгасны тэхнікум імя Леніна, землеўпарадкаваўчы тэхнікум, школа медсясцёр.

У раёне зараз працуе 4 бальніцы, у якіх налічваецца 160 коек, 2 амбулаторыі, венерычны і туберкулёзны пункты, дзіцячая кансультацыя. У сельскай мясцовасці арганізавана 5 урачэбных і 9 фельчарска-акушэрскіх пунктаў. Усяго працуе 27 урачоў і 85 чалавек сярэдняга персанала.

Лёс вырашылі за 15 хвілін

«Дело № 10898 С по обвинению гр-на Коваля Василия Петровича по ст. 58-10, 58-11, 58-7, 58-8, ЦК РСФСР». У «Протоколе закрытого судебного заседания выездной сессии Военной коллегии Верховного суда Союза ССР от 28 октября 1937 г.» пазначана: пасяджэнне адкрыта ў 12 гадзін. Скончылася ў 12.15. Сведкі не выклікаліся. Не выклікаўся і сам падсудны.

За 15 хвілін справа была разгледжана і прынята рашэнне прыгаварыць Каваля Васіля Пятровіча «...к высшей мере наказа-

ния — расстрелу с конфискацией всего лично принадлежащего ему имущества. Приговор окончательный и обжалованию не подлежит и на основании Пост. ЦИК СССР от 1 декабря 1934 г. подлежит немедленному исполнению».

В. Каваль аўтар асобных кніг «Як вясну гукалі!» (1927), «На загонах» (1928), «Крыніцы» (1929), «Выбраныя творы» (1932), а таксама аповесцей для дзяцей «Санька-сігналіст» (1936). Друкаваўся ён у рэспубліканскіх часопісах і газетах.

Аднак творчы працэс быў прыпынены: у ноч на 2 лістапада 1936 г. у кватэру па адрасу: Мінск, вул. Маякоўскага, д. 3-2, кв. 4, пастукалі і В. Каваль быў арыштаваны.

В. Каваль скончыў два курсы Беларускага дзяржаўнага універсітэта. Ён сябраваў і сустракаўся з многімі беларускімі пісьменнікамі — М. Зарэцкім, А. Дударам, В. Сташэўскім, М. Гарэцкім, Ю. Гаўруком, У. Дубоўкам, Т. Кляшторным, А. Астапенкам, М. Чаротам, М. Лужаніным, А. Вольным, В. Мараковым, У. Харыкам. Многія з іх потым сталі вязнямі Гулага ці загінулі ў Курапатах.

Разам з беларускімі пісьменнікамі В. Каваль многа ездзіў па краіне. У 1927 быў у Кіеве — Днепрапятроўску — Харкаве, у 1928 — у Маскве, у 1930 — у Адэсе і Харкаве, у 1933 — зноў у Харкаве. Як потым было сфармулявана ў пратаколах, усе гэтыя паездкі былі неабходны для контррэвалюцыйнай нацыянальна-дэмакратычнай дзейнасці за мяжой Беларусі. І дзе б ні жыў ці працаваў В. Каваль, усюды ён быў звязаны з «контрреволюционными подпольными организациями». Ці то былі Мінск, Горкі, Магілёў, ці то родная вёска Сава, дзе ён «...по заданию Гаврука пропагандировал контрреволюционные идеи в деревне». Нават у арміі, дзе ён спачатку, з 1931 г., служыў у якасці камандзіра ўзвода 4-га стралковага палка, потым карэспандэнтам, а затым адказным рэдактарам газеты «Красноармейская правда». Дарэчы, В. Каваль у гэты час быў выключаны з радоў камсамола і дэмабілізаваны як класава чужы за сувязь з бацькам, які ў гэты час (1932 г.) быў выключаны з калгаса за ўдзел у развале калгаснага ладу. У спісах рэпрэсіраваных у гады таталітарнага рэжыму, што змешчаны ў гэтай кнізе, значыцца Кавалёў Пётр Кліменцьевіч з вёскі Сава. 12 лістапада 1937 г. ён быў расстраляны ў Оршы.

«Васіля Каваля і яго жонку Паліну, — успамінае А. Звонак, — я добра ведаў па сумеснай літаратурнай працы. Спачатку разам уваходзілі ў аб'яднанне «Маладняк», потым разам вучыліся ў Беларускім дзяржаўным універсітэце. Гэта быў таленавіты пісьменнік.

Я чуў, што ён быў арыштаваны. І вось у маі 1937 г. мяне прывялі на допыт у кабінет следчага. Там ужо сядзеў Васіль Каваль. Ён быў вельмі бледны, нервова курыў цыгарку з махоркі, якую яму, відаць, нядаўна далі. Выгляд у яго быў вельмі стомлены, ён стараўся не глядзець у вочы.

Спачатку нас спыталі, ці ведаем мы адзін аднаго. Мы гэта пацвердзілі. Потым следчы патрабаваў, каб мы пацвердзілі сваю контррэвалюцыйную дзейнасць. Я адмовіўся. Спачатку следчы мяне ўгаворваў, а потым пачаў пагражаць... Калі я заўважыў, што яшчэ адзін пачаў закасваць рукавы, я ўзяў паперку і напісаў, што я не займаўся контрэвалюцыйнай дзейнасцю. Не чытаючы паперу, мяне таўханулі ў плечы і вывелі з кабінета. Выходзячы, я заўважыў на вачах В. Каваля слёзы. З Васілём Кавалём я сустракаўся яшчэ раз, калі ў кастрычніку 1937 г. нас судзілі і ён выклікаўся як сведка».

27 верасня быў вынесены прысуд.

«В. Коваль обвиняется в том, что:

а) являлся активным участником объединенной антисоветской террористической, шпионско-диверсионной организации, связанной с польразведорганами;

б) был связан с членом Московского троцкистско-зиновьевского террористического центра Гессеном, участвовал при встречах с ним, где обсуждались вопросы совместной борьбы троцкистов и нацфашистов Советской власти;

в) являлся сторонником вооруженного восстания и военной интервенции против СССР со стороны фашистских государств Польши и Германии;

г) принимал активное участие на нелегальных нац. фашистских собраниях;

д) вербовал и обрабатывал в контрреволюционную организацию антисоветски настроенную молодежь;

е) по заданию организации установил связь с к-р. нацфашистской организацией на Украине;

т. е. в преступлениях, предусмотренных

ст. ст. 72-76, 69, 22-70 УК БССР (58-11, 58-8 УК РСФСР)».

28 кастрычніка адбыўся вельмі кароткі суд: бязвіннага чалавека прыгаварылі да расстрэлу. «Приговор о расстреле Коваля Василия Петровича приведен в исполнение в г. Минске 29.X.1937 г.»

24 верасня 1957 г. Ваенная калегія Вярхоўнага суда СССР пастанавіла адмяніць прыгавор і справу спыніць.

У. Ліўшыц.

Выпадак з партрэтам маршала Блюхера

Да вайны я вучыўся на рабфаку пры Беларускім сельскагаспадарчым інстытуце.

7 лістапада 1938 г. студэнты інстытута, рабфака і землеўпарадчага тэхнікума павінны былі выйсці на дэманстрацыю з нагоды 21-й гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі. Перад выхадам на дэманстрацыю камендант нашага барака-інтэрната Фруза Гайдаманава ўручыла нам партрэты кіраўнікоў партыі і ўрада, транспаранты і другую нагляднасць.

З раніцы паваліў мокры снег, шугаў халодны пранізлівы вецер. Увагнуўшы галовы ў каўняры стракатых адзежын, студэнты неслі сваю нагляднасць не ў высока ўзнятых руках, а апусціўшы іх долу.

Перад нашай калонай з'явіўся маладзенькі лейтэнант.

— Узняць транспаранты! — звонкім голасам скамандаваў ён.

Угару ўзняліся сцягі, лозунгі, партрэты. Глянуўшы ўверх, лейтэнант падскочыў да невысокага каржакаватага юнака ў абцягнутым сукном кажушку, ударыў яго кулаком па твары, злосна прагаварыў.

— Ты каго гэта, контра, прынёс?

Лейтэнант вырваў з рук юнака дрэўка з партрэтам маршала Блюхера, бразнуў яго на мокрую зямлю і прыняўся таптаць нагамі. Я стаяў непадалёку ад юнака. Гэта быў стараста нашай групы Башлыкоў.

— Марш адсюль! — злосна пракрычаў лейтэнант.

З таго дня мы больш не бачылі свайго старасту. Бясследна знікла за ім і камендант.

Маршал Блюхер быў расстраляны роўна праз два дні пасля выпадку з яго партрэтам у Горках — 9 лістапада 1938 г.

М. Якушэвіч.

Народная газета. 1993. 4 лістапада. Друкуецца са скарачэннем.

Восстановить доброе имя прокурора

С июня 1934 г. я занимал должность заместителя директора Белорусского сельхозинститута по научно-исследовательской работе. Директором был А. Борисевич, заместителем по учебной части П. Шестернев.

Наша работа началась в сложных условиях. Вместо существовавшей в 1931 г. Горецкой сельхозакадемии было создано 8 мелких, искусственно оторванных один от другого сельскохозяйственных вузов, нам не раз приходилось обращаться в республиканские организации за содействием. Не получая помощи со стороны руководящих органов БССР, директор института и его заместители решили написать в ЦК ВКП(б) письмо с описанием действительного положения. Оно было направлено на имя Сталина и Кагановича в декабре 1934 г. Однако без рассмотрения по существу его отправили в Центральный Комитет Компартии Белоруссии, в адрес руководителей которого высказывались критические замечания.

В одну из своих поездок в Минск я встретил инструктора орготдела ЦК Компартии Белоруссии Тавакальяна. Он сказал, что если работники сельхозинститута будут ставить вопросы, дискредитирующие руководителей БССР, то «сломают себе шею».

В постановлении бюро ЦК КП(б)Б от 11 января 1935 г. сказано: «Расследование установило, что заявление дирекции тт. Борисевича, Иезуитова, Шестернева в ЦК ВКП(б) является сплошной ложью и имеет одну цель — прикрыть антипартийную деятельность этих лиц в институте. Исходя из этого бюро ЦК КП(б)Б постановляет:

1. т.т. Борисевича, Иезуитова, Шестернева за обман партии, за полную потерю классовой бдительности, привлечение бывших троцкистов, изгнанных из ряда организаций и советских учреждений, к работе института, за безуспешные, бюрократические отношения к студентам, за провал учебы по ряду дисциплин и полный провал научно-исследовательской работы — исключить из партии...

7. Поручить прокуратуре командировать в Горецкий институт тов. Меерзона для выявления подсудно-криминальных дел в административно-хозяйственной части института и привлечения виновных к ответственности».

Спустя несколько дней в Горецкий институт приехал помощник прокурора БССР Меерзон. В это время я находился в Горках под домашним арестом. В конце января Меерзон вызвал меня и сказал, что он допросил по делу десятки людей — преподавателей, студентов, технических работников института и что собранные им материалы не дают оснований возбуждать уголовное дело. Меерзон отменил мой домашний арест и дал совет ехать в Москву и добиваться восстановления в партии.

После того как Меерзон доложил бюро ЦК КП(б)Б о своем отказе искусственно создавать уголовное дело, его сразу же исключили из партии, внесли в списки «врагов народа». Он многие годы находился в районах вечной мерзлоты в лагерях.

Расследование поручили другому работнику прокуратуры. За несколько месяцев он создал фальсифицированное уголовное дело против авторов заявления в ЦК ВКП(б).

1 июня 1935 г. Уголовная коллегия Верховного Суда БССР рассмотрела дело о руководителях Горецкого института и приговорила каждого из авторов заявления в ЦК ВКП(б) к 10 годам лишения свободы.

Одновременно работники органов МВД БССР сделали попытку создать против меня еще одно дело. Был арестован студент сельхозинститута Г. Вашкевич. Следователь поставил перед ним вопрос так: «Если ты хочешь вернуться к жене и ребенку, напиши лишь три строчки, что зам. директора института Иезуитов систематически занимался контрреволюционной пропагандой в студенческих интернатах, поставь дату, подпиши бумагу и ты сегодня же будешь дома. А с Иезуитовым ты больше не увидишься никогда». Г. Вашкевич ответил, что предателем и лжецом он никогда не был и не будет. 9 месяцев он пробыл в заключении, испытал допросы «с пристрастием». После долгих моральных и физических мучений его освободили.

По протесту заместителя прокурора СССР Леплевского приговор Верховного Суда БССР от 1 июня 1935 г., постановление его Президиума от 8 сентября 1935 г. были отменены сначала Судебно-надзорной коллегией Верховного Суда СССР от 14 декабря 1935 г. (частично), а затем пленумом Верховного Суда СССР от 21 октября 1963 г. (полностью). Все авторы письма в ЦК ВКП(б) реабилитированы.

Впоследствии мне сказали, что Меерзона тоже реабилитировали и он умер тяжело больным в Минске. Вашкевич в годы Великой Отечественной войны служил в танковых войсках и погиб.

В. Иезуитов.

Социалистическая законность. 1988. № 9. С. 38, 39.

Вернутыя імёны

Зараз вядома вялікая колькасць матэрыялаў аб судовых справах, лёсах бязвінна пацярпеўшых людзей у гады культу асобы Сталіна. Масавыя рэпрэсіі былі прыменены да тысяч людзей, якія былі падвергнуты маральным і фізічным катаванням, а іх сем'і і родныя траплялі ў паласу знявагі і пакут. Зараз ідзе працэс рэабілітацыі, людзям вяртаюць добрыя імёны. Ніжэй прыводзяцца прозвішчы, якія сталі вядомымі ў працэсе работы над кнігай «Памяць».

АЎСЯНКАЎСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА АРЛОЎШЧЫНА

ЖЭЎНЕРАЎ Іван Усцінавіч, н. у 1876, 12.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

КАРЖУЕЎ Дзям'ян Андрэевіч, н. у 1895, 12.3.1930 асуджаны да 10 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КРЫСІКАЎ Анісім Мацвеевіч, н. у 1875,

27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1966.

ПРУДНІКАЎ Яфрэм Пятровіч, н. у 1870, 1.2.1933 высланы на 3 гады ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА АСІПОВІЧЫ

АНТОНАЎ Аляксей Емяльянавіч, н. у 1877, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

АНТОНАЎ Самуіл Емяльянавіч, н. у 1884, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989 г.

КАНДРАЦЬЕЎ Кузьма Паўлавіч, н. у 1900, 23.7.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1967.

ЧАРНАМОРДЗІК Цярэнцій Несцеравіч, н. у 1904, рэпрэсіраваны ў 1930, рэабілітаваны ў 1930.

ВЁСКА АЎСЯНКА

ВАРОНІН Рыгор Якаўлевіч, н. у 1880, 27.9. 1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВАРОНІН Савелій Якімавіч, н. у 1872, 27.3.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВАРОНІН Сямён Савельевіч, н. у 1896, 25.11.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ДАЛЖАНКОЎ Іван Гаўрылавіч, н. у 1883, працаваў дырэктарам школы ў Горках, 14.12.1946 высланы на 5 гадоў у Молатаўскую вобл., рэабілітаваны ў 1962.

КАСМАТАЎ Канстанцін Васільевіч, н. у 1874, 21.1.1933 высланы на 3 гады, рэабілітаваны ў 1961.

ПРУДНІКАЎ Васіль Анціпавіч, н. у 1867, 24.12.1932 высланы на 5 гадоў у Казахстан, рэабілітаваны ў 1961.

ПРУДНІКАЎ Яфрэм Пятровіч, н. у 1872, 15.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

СЕВАСЦЕЕНКАЎ Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1892, 12.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ГРАЗІНА

ВІШНЕЎСКІ Харытон Нічыпаравіч, н. у 1890, малапісьменны, 8.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

КРОТАЎ Архіп Анісімавіч, н. у 1895, малапісьменны, 8.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера за антысавецкую агітацыю і прапаганду, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

КРОТАЎ Сямён Лявонавіч, н. у 1894, 28.9. 1931 асуджаны на 2 гады пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

ЛАРЫЁНАЎ Пімен Кандратавіч, н. у 1896, непісьменны, 8.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ЛАРЫЁНАЎ Трафім Кандратавіч, н. у 1904, 29.9.1931 высланы ў Казахстан, 8.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЛЕНЧЫКАЎ Аляксей Якаўлевіч, н. у 1903, калгаснік, 8.2.1933 асуджаны на 5 гадоў канцлагера па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі і прапагандзе, рэабілітаваны ў 1989.

ПЫШКОЎ Сямён Логінавіч, н. у 1894, непісьменны, 8.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ЧЭРНІКАЎ Логін Сямёнавіч, н. у 1898, разам з жонкай Агаф'яй Пятроўнай (1896 г. н.), сынамі Іванам, Паўлам, дачкой Верай раскулачаны і высланы ў Свярдлоўскую вобл., рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА ГРЫВЕЦ

ЕМЯЛЬЯНАЎ Сідар Емяльянавіч, н. у 1875, 25.5.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КУПРЭЕЎ Кірыла Уласавіч, н. у 1895, калгаснік калгаса «Маяк», 23.7.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1967.

КУПРЭЕЎ Лука Уласавіч, н. у 1883, калгаснік калгаса «Маяк», 21.5.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, пакаранне адбываў у Башкірыі, рэабілітаваны ў 1989.

НІКІФАРАЎ Нічыпар Макеевіч, н. у 1894, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СТРЫГУНОЎ Азар Цімафеевіч, н. у 1910, рэабілітаваны ў 1968.

ВЁСКА ГУЛІДАЎКА

БАЗЕКІН Ілья Васілевіч, н. у 1920, 6.8. 1941 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ВЁСКА ДУШКІ

АНЦІПЕНКА Іоў Сямёнавіч, н. у 1887, калгаснік калгаса «Авангард», 5.5.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, 14.8.1934 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

АНЦІПЕНКА Фядос Сямёнавіч, н. у 1886, 5.5.1933 высланы ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

БАРАНОЎСКІ Павел Канстанцінавіч, раскулачаны ў 1931, рэабілітаваны ў 1995.

ДЗЕМЯНКОЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1880, 9.5.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

ДЗЕМЯНКОЎ Нупрэй Дзям'янавіч, н. у 1867, 9.5.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

ДЗЕМЯНКОЎ Пётр Мікалаевіч, н. у 1893, 9.5.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, 24.9. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1964 і 1989.

ДЗЕМЯНКОЎ Сцяпан Мікалаевіч, н. у 1882, 9.5.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

ПАЧКОЎ Іван Яўменавіч, н. у 1894, 24.12. 1941 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

САРОКІН Лук'ян Якаўлевіч, н. у 1905, арыштаваны 2.7.1931, рэабілітаваны 7.9.1931.

САРОКІН Мяфодзій Якаўлевіч, н. у 1902, рабочы цагельнага завода, арыштаваны 1.7.1931, рэабілітаваны 31.8.1931.

ХАДАНКОЎ Дзямід Майсеевіч, н. у 1873, 24.12.1932 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, 14.8.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1961.

ХАДАНКОЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1875, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ХАДАНКОЎ Яфрэм Рыгоравіч, н. у 1892, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ЯКІМЕНКА Гаўрыла Фядотавіч, н. у 1873, арыштаваны 2.7.1931, рэабілітаваны 17.8.1931.

ВЁСКА ДЫБАЎСКІЯ

КАЛЬПЧАЎ Прохар Трафімавіч, н. у 1877, 25.11.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЧАРВІНСКІ Рыгор Яўціхавіч, н. у 1871, 1.2.1933 высланы на 3 гады ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА КРЫЎЦЫ

БАЛОБІН Антон Цімафеевіч, н. у 1896, 9.5.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

БАЛОБІН Максім Цімафеевіч, н. у 1889, 9.5.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

БАЛОБІН Пётр Цімафеевіч, н. у 1872, 9.5. 1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

КУПАЛІН Трафім Іванавіч, 9.5.1933 высланы ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

ПАЗНЯКОЎ Нікадзім Аўсеевіч, н. у 1888, працаваў загадчыкам сепаратарным пунктам у в. Горы, рэпрэсіраваны 17.8.1938, рэабілітаваны 19.1.1939.

ПАЗНЯКОЎ Нічыпар Юр'евіч, н. у 1896, 17.5.1935 рэпрэсіраваны, рэабілітаваны 8.8. 1935.

ПАЗНЯКОЎ Павел Юр'евіч, н. у 1904, рэпрэсіраваны 27.5.1935, рэабілітаваны 8.8.1935.

ВЁСКА ЛІХАЧОВА

ІВАНОЎ Захар Якаўлевіч, н. у 1907, працаваў брыгадзірам Ліхачоўскай МТС, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1959.

КУЗЬМІН Трыфан Лявонавіч, н. у 1898, калгаснік калгаса «Запаветы Ільіча», 25.11. 1937 асуджаны да 10 гадоў ВПЛ, рэабілітаваны у 1959.

ЧАРВІНСКІ Антон Рыгоравіч, н. у 1904, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЛЮБІЖ

ВЯЗАЎ Андрэй Фёдаравіч, н. у 1899, калгаснік, 11.10.1939 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ГАЛУБКОЎ Максім Рыгоравіч, н. у 1878, святар, 12.3.1930 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

КАНДЭРАЎ Рыгор Ерафеевіч, н. у 1894, 2.2. 1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КІСЯЛЁЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1896, 26.12. 1932 прыгавораны да 10 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1961.

КРАЎЦОЎ Афанасій Арцёмавіч, н. у 1832, 12.3.1930 залічаны ў 3-ю катэгорыю, рэабілітаваны ў 1956.

КРАЎЦОЎ Фядот Арцёмавіч, н. у 1897, 23.4.1938 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, пакаранне адбываў на Калыме, рэабілітаваны ў 1961.

МАКАРЭВІЧ Аляксандр Паўлавіч, н. у 1887, рэпрэсіраваны 8.2.1938, рэабілітаваны 11.4. 1939.

ПАНАМАРОЎ Павел Мікіціч, н. у 1895, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ПЕТУШКОЎ Федасей Карпавіч, 25.11.1934 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ПОВАРАЎ Леў Селівестравіч, н. у 1907, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ПОВАРАЎ Раман Селівестравіч, н. у 1898, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ПОВАРАЎ Юрый Селівестравіч, н. у 1898, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

СЕЛЮКОЎ Аляксей Фёдаравіч, н. у 1898, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

УСОЎСКІ Ілья Калістратавіч, н. у 1898, рэпрэсіраваны 4.11.1938, рэабілітаваны 2.6. 1939.

ХІТЛІКАЎ Емяльян Аляксеевіч, н. у 1894, калгаснік калгаса «Адраджэнне», 30.3.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1961.

ЦЕПЛЯКОЎ Ісак Дзянісавіч, н. у 1881, 9.3.1930 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЦЁПЛЫ Якаў Дзянісавіч, н. у 1888, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ШАЎЦОЎ Яфім Акімавіч, н. у 1915, рэпрэсіраваны 5.5.1943, рэабілітаваны 25.6.1943.

ШЫНДЗІКАЎ Антон Рыгоравіч, н. у 1879, 12.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1956.

ШЫНДЗІКАЎ Герасім Антонавіч, н. у 1911, 27.9.1930 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ШЫНДЗІКАВА Настасся Андрэеўна, н. у 1900, раскулачана ў 1930, рэабілітавана ў 1990.

ШЫНДЗІКАЎ Якаў Рыгоравіч, н. у 1898, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ЯЦАЎ Фама Лупавіч, н. у 1869, 25.11.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ВЁСКА ПАЛЁНКА

ГАЛАВАЧ Аляксандр Дарафеевіч, н. у 1887, 17.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Магілёве, рэабілітаваны ў 1989.

ГАЛАВАЧ Фама Дарафеевіч, н. у 1885, 27.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Магілёве, рэабілітаваны ў 1989.

ІВАНОЎ Пракоп Данілавіч, н. у 1899, 27.3.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 27.9. 1937 – да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1967 і ў 1989.

КОНАНАЎ Аляксей Ягоравіч, н. у 1874, 25.11.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1959.

КОНАНАЎ Андрэй Іванавіч, н. у 1882, 23.7.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1968.

КОНАНАЎ Барыс Іванавіч, н. у 1881, 25.11. 1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1959.

ФЯДОТАЎ Аўрам Фядотавіч, н. у 1886, 1.2. 1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, 19.12.1934 пакаранне заменена на 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ФІЛІМОНАЎ Цярэнцій Арцёмавіч, н. у 1876(1882), 23.7.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 24.2.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1967 і 1989.

ВЁСКА ПАЛНА

ГАЛАВАЧ Васіль Дарафеевіч, н. у 1879, 9.3. 1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

ГРЫГОР'ЕЎ Ермалай Архіпавіч, н. у 1885, 27.8.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1957.

КАРАЛЬКОЎ Яфім Барысавіч, н. у 1882, 15.11.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1965.

ЛЬВОЎ Антон Міхайлавіч, н. у 1908, рэпрэсіраваны ў 1931, рэабілітаваны ў 1959.

ЛЬВОЎ Кузьма Міхайлавіч, н. у 1906, 27.9. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1957.

ЛЬВОЎ Міхаіл Лявонавіч, н. у 1874, 27.9. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ФАМІН Восіп Аляксеевіч, н. у 1893, калгаснік, 8.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў контррэвалюцыйнай рабоце па зрыву мерапрыемстваў Савецкай улады ў вёсцы, 27.3.1937 асуджаны на 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1958.

ФАМІН Канстанцін Аляксеевіч, н. у 1871, 1.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА САЛЬНІКІ

БОНДАРАЎ Ціт Ерафеевіч, н. у 1877, 30.12. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЦЫГАНКОЎ Несцер Нікадзімавіч, н. у 1882, 14.11.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1958.

ВЁСКА СЯЛЕЦ

ВАСІЛЬЕЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1896, 23.7. 1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1967 і ў 1989.

КАЗЮКОЎ Сямён Майсеевіч, н. у 1884, 27.8. 1931 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

МІНІН Якаў Фядосавіч, н. у 1900, 25.11. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПЕЦЮКОВА Марыя Пятроўна, н. у 1923, рэпрэсіравана 26.4.1945, рэабілітавана 28.9.1945.

ПЫШКОЎ Варапон Логінавіч, н. у 1886, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

РАБЦАЎ Мікіта Міхайлавіч, н. у 1883, 27.8. 1931 асуджаны да пазбаўлення волі на 1 год умоўна, рэабілітаваны ў 1989.

СЦЕПАНЬКОЎ Емяльян Пракопавіч, н. у 1904, 23.7.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1968.

СЦЕПАНЬКОЎ Сяргей Сямёнавіч, н. у 1885, 27.8.1931 асуджаны да 2 гадоў канцлагера, 15.9. 1937 расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

СЦЕПАНЬКОЎ Фёдар Мікалаевіч, н. у 1901, рэпрэсіраваны 31.12.1944, рэабілітаваны 5.6. 1945.

СЦЯПАНАЎ Андрэй Васілевіч, н. у 1899, 29.12.1932 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СЦЯПАНАЎ Іван Зіноўевіч, н. у. 1882, 27.8. 1931 асуджаны да пазбаўлення волі на 1 год, 23.7.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1967 і ў 1989.

СЦЯПАНАЎ Пракоп Зіноўевіч, н. у 1876, 27.8.1931 асуджаны да пазбаўлення волі на 1 год умоўна, рэабілітаваны ў 1989.

ТУСТОЎ Барыс Фядосавіч, н. у 1909, рэабілітаваны 8.7.1943.

ТУСТОЎ Герасім Анісімавіч, н. у 1891, 28.8. 1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 24.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ТУСТОЎ Фама Анісімавіч, н. у 1902, 1.2. 1933 асуджаны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ТУШАВАЯ

ГАРБАТОЎСКІ Васіль Канстанцінавіч, н. у 1871, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КРАСНЯНКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1903, 4.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КРАСНЯНКОЎ Якаў Фёдаравіч, н. у 1894, 25.11.1937 асуджаны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

СЯЎНІЦКІ Нічыпар Пятровіч, н. у 1902, калгаснік, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў пазбаўлення волі, абвінавачваўся ў распаўсюджванні слухаў аб хуткай вайне, за сувязь з бандай, памёр у заключэнні 1.12.1942, рэабілітаваны ў 1989.

ХОЛУСЕЎ Ігнат Якаўлевіч, н. у 1871, у 1930 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ХОЛУСЕЎ Сцяпан Ігнатавіч, н. у 1902, аднаасобнік, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў пазбаўлення волі па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ХОДАРАЎКА

КІСЯЛЁЎ Іван Мацвеевіч, н. у 1876, 24.12. 1932 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1961.

КІСЯЛЁЎ Рыгор Васілевіч, н. у 1892, 15.11. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1965.

ХАДАНКОЎ Кузьма Майсеевіч, н. у 1891, 24.12.1932 асуджаны да 10 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1961.

ВЁСКА ЦІМОХАЎКА

ДРАЗДОЎ Аўрам Іванавіч, н. у 1887, калгаснік, 7.6.1945 прыгавораны да 15 гадоў катаргі, рэабілітаваны ў 1989.

ЛАБУСАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1876, 9.5. 1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

СЛАСЦЁНАЎ Ігнат Апанасавіч, н. у 1907, 27.9.1930 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СТРАШКІН Мікалай Максімавіч, н. у 1907, 27.9.1930 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СТУКАНАЎ Ігнат Ерафеевіч, н. у 1891, 27.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ТАРАНАЎ Аляксей Лявонавіч, н. у 1905, 27.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ШЭДЫ

АНЦІПЕНКА Пётр · Сямёнавіч, н. у 1898, раскулачаны ў 1930, рэабілітаваны ў 1992.

АРЦЁМЕНКАЎ Яфім Яфімавіч, н. у 1909, 9.5.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

БЕНДАЎ Малах Філімонавіч, н. у 1890, калгаснік калгаса «Чырвоны барацьбіт», 15.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1965.

ДЗЯТЛАЎ Васіль Яфрэмавіч, н. у 1890, 27.9. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ДЗЯТЛАЎ Піліп Яфрэмавіч, н. у 1888, 25.11. 1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1965.

ДЗЯТЛАЎ Якаў Ігнатавіч, н. у 1870, 9.5. 1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

ЖАВАРАНКАЎ Адам Фядосавіч, н. у 1902, калгаснік калгаса «Чырвоны барацьбіт», 25.11. 1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1965.

КАВАЛЁЎ Ілья Архіпавіч, н. у 1901, 24.12. 1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

КАМАРОЎ Савелій Нічыпаравіч, рэпрэсіраваны ў 1937, рэабілітаваны ў 1965.

КАРМАНАЎ Селівестар Дзмітрыевіч, рэпрэсіраваны ў 1937, рэабілітаваны ў 1980.

КАРМАНАЎ Сямён Нічыпаравіч, рэпрэсіраваны ў 1937, рэабілітаваны ў 1945.

КУКСЯНКОЎ Іван Лук'янавіч, н. у 1913, арыштаваны 25.5.1935, вызвалены 23.8.1935.

НОВІКАЎ Якаў Яўменавіч, н. у 1903, 27.9. 1930 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, 25.2.1950 высланы ў Краснаярскі край, рэабілітаваны ў 1960.

НОВІКАЎ Яўмен Ерафеевіч, н. у 1872, 24.12.1932 высланы на 5 гадоў ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1961.

СІДАРЭНКА Сямён Ерафеевіч, н. у 1891, 9.5.1933 высланы ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1964.

ХАРКЕВІЧ Якаў Арцёмавіч, н. у 1895, калгаснік калгаса «Чырвоны барацьбіт», 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

БУДСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА БУДЫ

САФРОНЕНКА Іван Ларывонавіч, н. у 1912, 30.4.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

САФРОНЕНКА Ларывон Піменавіч, н. у 1875, 30.4.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1962.

ХАТУЛЕЎ Павел Максімавіч, н. у 1898, 20.1. 1933 заключаны на 3 гады ў канцлагер, рэабілітаваны ў 1990.

ХАТУЛЕЎ Фёдар Юр'евіч, н. у 1880, рэпрэсіраваны 9.2.1945, рэабілітаваны 10.7.1945.

ЦЮХЦЕЎ Даніла Аляксандравіч, н. у 1892, 28.3.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1962.

ЯКУШАЎ Даніла Фёдаравіч, н. у 1873, 30.4. 1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1962.

ЯКУШЭВІЧ Раман Фёдаравіч, н. у 1883, 28.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА КАЦЯЛЁВА

КАВАЛЁЎ Аляксандр Мітрафанавіч, н. у 1884, рэпрэсіраваны 3.1.1933, рэабілітаваны ў 1962.

КАВАЛЁЎ Архіп Мітрафанавіч, н. у 1894, 30.4.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, 29.8.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

КАРОБКІНА Дар'я Кірылаўна, н. у 1871, 8.1.1938 асуджана да 10 гадоў ППЛ, рэабілітавана ў 1990.

КОРШУНАЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1878, 12.3.1931 высланы ў Сібір на 3 гады, рэабілітаваны ў 1990.

КРЫСЦЯЛЁЎ Яфім Савельевіч, н. у 1875, 30.4.1933 высланы ў Казахстан на 3 гады, рэабілітаваны ў 1962.

МІЗГАРОЎ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1902, 11.5.1932 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

НОВІКАЎ Андрэй Цімафеевіч, н. у 1887, 30.4.1933 высланы ў Казахстан на 3 гады, рэабілітаваны ў 1962.

РУМЫСАЎ Сямён Іванавіч, н. у 1892, 21.9. 1938 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, 14.3.1939 памёр ў заключэнні, рэабілітаваны ў 1959.

ХАДАСЦОЎ Кірыл Арцёмавіч, н. у 1897, асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА КВАРЦЯНЫ

ВАСІЛЕВІЧ Васіль Мікітавіч, н. у 1893, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера з канфіскацыяй маёмасці, рэабілітаваны ў 1989.

ВАСІЛЕЎСКІ Рыгор Васілевіч, н. у 1893, 21.5.1933 высланы ў Казахстан на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1989.

КАЗЛОЎ Карп Прохаравіч, н. у 1886, рэпрэсіраваны 17.8.1938, рэабілітаваны 26.11.1938.

КАРОБКІН Андрэй Пятровіч, н. у 1881, 17.8. 1938 рэпрэсіраваны, рэабілітаваны ў 1939.

КАРОБКІН Апанас Самуілавіч, н. у 1896, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КАРОБКІН Ісак Ніканавіч, н. у 1896, у 1933 асуджаны да 10 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КАРОБКІН Кірыл Ільіч, н. у 1898, рэпрэсіраваны 17.8.1938, рэабілітаваны 15.3.1939.

КАРОБКІН Мяфод Пятровіч, н. у 1884, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ВЯЛІКАЕ МАРОЗАВА

СУХАБАЕЎСКІ Кірыл Дзмітрыевіч, н. у 1874, 12.3.1931 высланы ў Сібір, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1984.

ВЁСКА МАЛОЕ МАРОЗАВА

БАЗЫЛЕВА Ганна Мікалаеўна, н. у 1915, арыштавана 25.11.1944, рэабілітавана ў 1946.

ГЛЕБКА Мікалай Усцінавіч, н. у 1876, вартаўнік калгаса «Чырвоны Усход», рэпрэсіраваны 18.8.1938, рэабілітаваны 8.4.1939.

СВІРЫДАЎ Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1886, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА СЛАВІКІ

МЯШКОЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1863, 27.8. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ПРАКОПАЎ Пракоп Пракопавіч, н. у 1873, 28.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

САЛДАЦЕНКА Раман Кузьміч, н. у 1904, калгаснік калгаса «Труд», рэпрэсіраваны 5.6. 1935, рэабілітаваны 2.7.1935.

ВЁСКА ТУРЫШЧАВА

ВІШНЕЎСКІ Васіль Цімафеевіч, н. у 1900, 7.4.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ДОМАНАЎ Мікіта Іванавіч, н. у 1891, 15.11.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

САБАЛЕЎСКІ Уладзімір Фёдаравіч, асуджаны 30.12.1932, рэабілітаваны ў 1962.

ГОРАД ГОРКІ

АКСЕЛЬРОД Веніамін Сямёнавіч, н. у 1902, загадчык кафедры палітэканоміі БСГІ, рэпрэсіраваны 10.12.1937, рэабілітаваны ў 1939.

АЛЕСІН Віктар Піліпавіч, н. у 1907, працаваў аграномам у БСГІ, рэпрэсіраваны 19.4.1935, рэабілітаваны 26.5.1935.

АЛЯКСЕЕЎ Яўген Кузьміч, прафесар кафедры земляробства БСГІ, 23.7.1931 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1938.

АЛЬТБЕРТ Марта Карлаўна, н. у 1896, працавала лабаранткай у БСГІ, 16.8.1938 прыгаворана да расстрэлу, рэабілітавана ў 1989.

АПОЛЬКА Анастасія Пятроўна, н. у 1890, працавала вахцёрам у БСГІ, 28.9.1938 асуджана да 10 гадоў ППЛ, рэабілітавана ў 1989.

АРЦЕМЕНКАЎ Цярэнцій Майсеевіч, н. у 1888, працаваў вартаўніком у Белгандлі, 25.11. 1939 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

АРЫЕЛЬ Самуіл Якаўлевіч, н. у 1881, 27.9. 1931 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

АЎТАМЕЕНКА Іван Лук'янавіч, н. у 1870, 9.3.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, 25.11.1937 — да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973 і 1989.

БАБЫШКІН Кандрат Харытонавіч, н. у 1883, рахункавод водаканалбуда, 23.10.1931 высланы ў Паўночны край на 3 гады, як член контррэвалюцыйнай арганізацыі па звяржэнню Савецкай улады, рэабілітаваны ў 1989.

БАГАМОЛАЎ Андрэй Іванавіч, н. у 1893, рабочы, 23.10.1931 высланы на 3 гады ў Паўночны край, як член контррэвалюцыйнай арганізацыі па звяржэнню Савецкай улады, рэабілітаваны ў 1989.

БАЗА Канстанцін Пятровіч, н. у 1903, 11.3. 1931 асуджаны на 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

БАЗЫЛЕЎ Дзмітрый Васілевіч, н. у 1904, арыштаваны 14.4.1943, рэабілітаваны 9.9.1943.

БАЕР Мікалай Мікалаевіч, н. у 1886, працаваў выкладчыкам у БСГІ, 11.6.1949 асуджаны на 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

БАЛЬЦАЎ Фядот Фядотавіч, н. у 1880, вартаўнік лесазавода, рэпрэсіраваны 29.8.1938, рэабілітаваны 9.1.1939.

БЕЛАН Дзяніс Арцёмавіч, н. у 1908, студэнт БСГІ (аграфака), рэпрэсіраваны 10.3.1935, рэабілітаваны 17.5.1935.

БЕРЗІН Аўгуст Іванавіч, н. у 1898, рэпрэсіраваны 14.11.1933, рэабілітаваны ў 1995.

БІКАДЭР Пётр Ігнацьевіч, н. у 1902, працаваў выкладчыкам БСГІ, рэпрэсіраваны 8.2. 1931, рэабілітаваны 24.7.1931.

БОЛДАРАЎ Андрэй Піліпавіч, н. у 1868, 27.9.1934 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВАЛАСЕНКА Уладзімір Восіпавіч, н. у 1909, студэнт БСГІ, 10.3.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1958.

ВАРАБЕЙЧЫК Хоня Шаломавіч, працаваў пекарам-кандытарам, у 1932 асуджаны на 5 гадоў ППЛ, у 1935 яшчэ на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1939.

ВІТКОЎСКІ Піліп Якаўлевіч, н. у 1893, працаваў у бані, 28.9.1945 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

ГАЎРЫЛАЎ Яфім Іванавіч, н. у 1889, 30.4.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1962.

ГЕЗІН Мендэль Ізрайлевіч, н. у 1880, шавец, рэпрэсіраваны 24.7.1938, рэабілітаваны 9.1. 1939.

ГІНЕСІН Іосель-Ельевіч Калманавіч(?), н. у 1887, шапачнік, рэпрэсіраваны 13.7.1938, рэабілітаваны 9.1.1939.

ГОМАНАВА Серафіма Георгіеўна, н. 27.4. 1904, працавала ў Інстытуце эканомікі АН БССР, арыштавана 25.11.1937, 28.11.1937 асуджана да 8 гадоў ППЛ, рэабілітавана 2.10.1956.

ГРОМАЎ Дзмітрый Ніканавіч, н. у 1909, студэнт БСГІ, рэпрэсіраваны 19.4.1935, рэабілітаваны 26.5.1935.

ГРУША Ніна Арсенцьеўна, н. у 1914, студэнтка 4 курса БСГІ, арыштавана 17.12.1937, рэабілітавана ў 1938.

ГРЫГОР'ЕЎ Кандрат Рыгоравіч, н. у 1887, 15.5.1931 высланы на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ГРЫШКОЎ Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1912, студэнт БСГІ, рэпрэсіраваны 10.3.1935, рэабілітаваны 9.5.1935.

ГУЗЯЕЎ Сідар Васілевіч, н. у 1877, 27.3. 1931 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ГУЦІКАЎ Акім Савельевіч, н. у 1912, 27.5. 1934 асуджаны да 2 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ДВОСКІН Давыд Хаймавіч, н. у 1879, 27.9. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1988.

ДЗЕЕЎ Фёдар Мікалаевіч, н. у 1906, студэнт БСГІ, рэпрэсіраваны 8.2.1931, рэабілітаваны 24.7.1931.

ДЗЯТЛАЎ Раман Гаўрылавіч, н. у 1901, 23.8. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ДРАБЛЯНКОЎ Мікалай Канстанцінавіч, н. у 1919, 31.1.1945 прыгавораны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны 17.8.1990.

ДРОЗД Іван Міхайлавіч, н. у 1895, дацэнт кафедры палітэканоміі БСГІ, 30.12.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1957.

ЖАБІНСКІ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1883, працаваў камендантам у інтэрнаце, 25.11.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, памёр у заключэнні, рэабілітаваны ў 1966.

ЖЫВУЛКІН Восіп Фёдаравіч, дырэктар Горацкай нарыхтоўчай канторы, 17.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1962.

ЗАКУРДАЕЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1903, студэнт БСГІ, 16.6.1935 прыгавораны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1958.

ЗЯМПАНАЎ Яфім Рыгоравіч, н. у 1873, 8.2. 1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

ІВАНОЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1881, 25.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ІНТЭРЭСАВА Палагея Аляксандраўна, н. у 1910, 27.3.1945 асуджана да 15 гадоў ППЛ, рэабілітавана ў 1960.

КАВАЛЁЎ Аляксандр Мітрафанавіч, н. у 1882, 28.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

КАДАМАНАЎ Ціт Дзмітрыевіч, н. у 1880, працаваў сталяром на льнозаводзе, рэпрэсіраваны 9.7.1938, рэабілітаваны 13.9.1939.

КАЖУРАЎ Аляксей Лявонавіч, н. у 1875, 11.3.1931 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1975.

КАЗУТА Даніла Лукіч, н. у 1889, 20.4.1938 прыгавораны да 4 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1991.

КАЛАЧОЎ Арцём Рыгоравіч, н. у 1910, 3.3. 1949 высланы ў Краснаярскі край, рэабілітаваны ў 1961.

КАЛЧЫНСКІ Палікарп Генрыхавіч, н. у 1902, працаваў слесарам, 20.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1961.

КАПІТАЙКІН Залман Львовіч, н. у 1917, асуджаны 13.1.1943, рэабілітаваны ў 1989.

КАРАЛЁЎ Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1898, рэпрэсіраваны ў 1938, рэабілітаваны ў 1957.

КАРАТКЕВІЧ Аляксандр Лявонцьевіч, н. у 1899, працаваў ст. навуковым супрацоўнікам Беларускай занальнай станцыі льну, рэпрэсіраваны 10.10.1937, рэабілітаваны ў 1939.

КАРОБКІН Яўген Яфімавіч, н. у 1900, 24.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

КАРСЕКА Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1898, у 1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1957.

КАШПАР Пётр Якаўлевіч, н. у 1909, рэпрэсіраваны ў 1935, рэабілітаваны 26.5.1935.

КІДАЛІНСКІ Андрэй Варфаламеевіч, н. у 1874, 11.3.1931 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1989.

КОРАБАЎ Парфір Сяргеевіч, н. у 1885, 14.8. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

КРАМСКАЯ Ядзвіга Станіславаўна, н. у 1895, рэпрэсіравана 15.3.1938, рэабілітавана 19.6.1939.

КРАЎЗ Генрых Вільгельмавіч, н. у 1861, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КРУГЛІКАЎ Аляксей Кандратавіч, н. у 1888, 8.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КРЫМСКІ Леанід Яўгенавіч, н. у 1919, 3.9.1944 асуджаны да 7 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1967.

КУЛІКАВА Ксенія Іванаўна, н. у 1919, працавала брыгадзірам на льнозаводзе, арыштавана 2.7.1934, рэабілітавана 17.8.1934.

КУНІН Веніамін Лейбавіч, н. у 1870, рэпрэсіраваны 25.7.1938, рэабілітаваны 10.6.1939.

КУРЫНЫ Фёдар Калейнікавіч, н. у 1898, працаваў выкладчыкам у БСГІ, 15.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1955.

ЛАПУНОЎ Піліп Якаўлевіч, н. у 1900, інжынер, рэпрэсіраваны 3.2.1935, рэабілітаваны 24.5.1935.

ЛУКІН Іосіф Майсеевіч, н. у 1888, 27.9. 1937 прыгавораны да 10 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛАШЭЎСКІ Фёдар Мінаевіч, н. у 1877, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, памёр у заключэнні 13.8.1938, рэабілітаваны ў 1960.

З успамінаў сына, І. Ф. Малашэўскага

Нарадзіўся бацька ў 1877 г. у Слабадзе, у сялянскай сям'і. Скончыў чатыры класы царкоўнаприходскай школы. У 1900 г. ён ажаніўся на Кубышкінай Зінаідзе Емяльянаўне (маёй маці, яна памерла ў 1921 г.). У 1910 г. бацька аддзяліўся ад свайго бацькі і па сталыпінскай рэформе атрымаў надзел зямлі плошчай 5,25 га. Уся зямля была пахатнай, без сенажаці. У 1910—11 гг. ён пабудаваў хату і пабудовы для жывёлы.

У сувязі з тым, што на хутары не было сенажаці, бацька, мабыць, па кансультацыі супрацоўнікаў сельгасінстытута, арганізаваў дзевяціпольную сістэму земляробства ці севазвароту і гэтай сістэмай севазвароту карыстаўся да калектывізацыі ў 1929 г.

У другой палове 20-х гадоў (1925—29) у Горках амаль штогод увосень праводзілася раённая выстава-кірмаш, на якой разам з фермамі сельгасінстытута выстаўлялася жывёла і прадукцыя сельскай гаспадаркі асабістага сектара. Бацька быў удзельнікам амаль усіх выставаў. Атрымаў дыплом за высокапрадукцыйную карову і ўкараненне дзевяціпольнай сістэмы севазвароту.

Я жыў разам з бацькам да 1930 г. і яшчэ быў сведкам таго, як для вывучэння вопыту да яго прыходзілі студэнты сельгасінстытута.

У 1930 г. пасля арганізацыі калгаса «Чырвоны Усход» ён адным з першых уступіў у калгас, дзе да 1935 г. працаваў брыгадзірам. Выбыў з калга-

Ф. М. Малашэўскі.

са па стану здароўя. Апошнія два гады, да арышту ў 1937 г., працаваў вартаўніком на лесазаводзе.

МАКАРЭВІЧ Ігнат Іванавіч, н. у 1866, 28.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛЬЦАЎ Віктар Іосіфавіч, н. у 1915, студэнт БСГІ, 4.9.1938 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

МАРАК Ісак Самойлавіч, н. у 1902, навуковы супрацоўнік БСГІ, рэпрэсіраваны 10.12. 1937, рэабілітаваны 30.11.1938.

МАРТУЛЕВА Пелагея Іосіфаўна, н. у 1912, 24.6.1945 выслана ў Нарыльск на 10 гадоў, рэабілітавана ў 1955.

МАРТУЛЕЎ Фёдар Сідаравіч, н. у 1866, 15.12.1929 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1991.

МЕЛАМЕД Янкель-Кулі Нісанавіч, н. у 1888, рэпрэсіраваны 4.7.1938, рэабілітаваны 5.3. 1939.

МЕЛЬНІКАЎ Пётр Паўлавіч, н. у 1881, 29.8. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

МІНАЕЎ Макар Яфрэмавіч, н. у 1889, 22.4.1946 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

МІНАЕЎ Рыгор Кірылавіч, н. у 1882, працаваў выкладчыкам БСГІ, рэпрэсіраваны 18.11. 1937, рэабілітаваны 24.3.1938.

МІНЧАНКА Сазон Мітрафанавіч, н. у 1904, студэнт БСГІ, рэпрэсіраваны 8.2.1931, рэабілітаваны 24.7.1931.

МІХАЙЛАЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1874, 26.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

МУРАВІН Рыгор Майсеевіч, н. у 1903, рэпрэсіраваны ў 1938, рэабілітаваны ў 1955.

МУРАВІН Саламон Майсеевіч, н. у 1888 у Горках, рэпрэсіраваны ў 1938, рэабілітаваны ў 1956.

Пасля заканчэння пачатковай школы Саламон Муравін быў вучнем у пераплётнай майстэрні. Тут ён прыахвоціўся да літаратуры, што ўпотай ад гаспадара друкавала Горацкая падпольная арганізацыя бальшавікоў. У 15 гадоў яго прымаюць у арганізацыю РСДРП. Спачатку ён удзельнічаў у друкаванні на гектографе лістовак і праклямацый, распаўсюджваў іх у Горках і бліжэйшых вёсках, а ў канцы 1904 г. уступіў у баявую групу.

У 1905 г. працаваў у падпольнай друкарні, уступіў у рабочую баявую дружыну ў Самары.

Увосень 1906 г. вымушаны быў вярнуцца ў Горкі, дзе працягваў рэвалюцыйную дзейнасць да 1910 г. Затым тры гады ў царскай арміі, а пасля службы жыў у Архангельску. Там працягваў рэвалюцыйную работу сярод чыгуначнікаў. З восені 1917 г. на Доне. Арганізоўваў рэвалюцыйныя атрады па барацьбе з Каледзіным і атрады па нарыхтоўцы прадуктаў.

Пасля заняцця Растова Чырвонай Арміяй быў выкліканы туды і па даручэнню рэўкома арганізоўваў інтэрнацыянальныя атрады. З утварэннем

Р. М. Муравін.

С. М. Муравін.

БССР партыя накіравала яго ў Горкі, адкуль ён на чале камуністычнага атрада едзе на ўсходні фронт супраць Калчака. Потым ЦК партыі бальшавікоў паслаў Муравіна ў Архангельск, дзе ён быў загадчыкам агітацыйна-прапагандысцкага аддзела губкома РКП(б), затым рэдактарам газеты. У наступныя гады працаваў у савецкім друку. У 1938 г. быў неабгрунтавана рэпрэсіраваны і загінуў.

У. Ліўшыц.

МЯКОТА Іосіф Казіміравіч, н. у 1909, працаваў аграномам у БСГІ, рэпрэсіраваны 22.3. 1935, рэабілітаваны 26.5.1935.

НАВІЦКІ Міхей Пятровіч, н. у 1882, працаваў качагарам у БСГІ, 17.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

НАВІЧЭНКА Анастасія Іванаўна, н. у 1920, старшыня арцелі «Прагрэс», арыштавана 17.2. 1945, рэабілітавана 4.7.1945.

НЕКРАШЭВІЧ Валянцін Фадзеевіч, н. у 1918, студэнт БСГІ, 22.11.1937 асуджаны на 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1957.

НЕКРАШЭВІЧ Міхаіл Фадзеевіч, н. у 1918, студэнт БСГІ, 19.11.1939 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1957.

НІКАЛАЕЎ Сафон Мінаевіч, н. у 1871, 27.9. 1937 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў закліку да антысавецкіх выступленняў, рэабілітаваны ў 1989.

ОРТ-БУЗЮК Варвара Вільгельмаўна, н. у 1904, 3.1.1938 прыгаворана да расстрэлу, расстраляна ў Оршы, рэабілітавана ў 1989.

ОСІПАЎ Ціт Емяльянавіч, н. у 1878, 30.4. 1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1962.

ПАЛЕЙ Герман Іосіфавіч, н. у 1909, студэнт БСГІ, 7.7.1936 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў прапагандзе трацкізму, рэабілітаваны ў 1956.

ПАЛЬГУЕЎ Пётр Фёдаравіч, н. у 1879, 25.11. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілатаваны ў 1957.

ПАНКРУЦКІ Нічыпар Андрыянавіч, н. у 1885, 21.12.1934 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1956.

ПАПЕЛЬ Уладзімір Адамавіч, н. у 1894, 28.3.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1957.

ПЕЎЗНЕР Ілья Барысавіч, н. у 1907, ваенны інжынер, арыштаваны 2.6.1938, рэабілітаваны ў 1939.

ПЕЎЗНЕР Ісак Іосіфавіч, н. у 1891, рэпрэсіраваны 15.8.1938, рэабілітаваны 13.11. 1938.

ПІМЕНАЎ-КАНДРАЦЕНКА Іван Фаміч, н. у 1884, 15.11.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПІПЧАНКА Панкрат Яфімавіч, н. у 1886, асуджаны ў 1938, прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1956.

ПІУЛЬСКІ Браніслаў Мікалаевіч, н. у 1903, 5.2.1940 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ПІШКОВА Зінаіда Тарасаўна, н. у 1924, асуджана 30.12.1942 да 10 гадоў ППЛ, выслана ў Краснаярскі край, рэабілітавана 7.5.1959.

ПРЭС Марыя Юр'еўна, н. у 1906, 10.11.1937 прыгаворана да расстрэлу па абвінавачванню ў шпіянажы на карысць Польшчы, рэабілітавана ў 1957.

ПЫКА Іван Іванавіч, н. у 1915, студэнт БСГІ, 20.10.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ПЯТРОЎ Мікалай Васілевіч, н. у 1905, студэнт БСГІ, 10.2.1934 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1966.

ПЯТРОЎ Пётр Аляксеевіч, н. у 1884, 30.10. 1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

РАДАВЫ Іван Андрэевіч, н. у 1902, працаваў аграномам у БСГІ, рэпрэсіраваны 8.2.1931, рэабілітаваны 24.7.1931.

РАЖДЗЕСТВЕНСКІ Яўген Уладзіміравіч, н. у 1885, ст. бухгалтар водабудканала, 23.10. 1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера па абвінавачванню ў членстве ў антысавецкай арганізацыі, рэабілітаваны ў 1989.

РАЖКОЎ Аляксандр Палікарпавіч, н. у 1892, працаваў інспектарам у лясгасе, 17.9.1937 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

РАМАНАЎ Мікалай Раманавіч, н. у 1908, студэнт БСГІ, рэпрэсіраваны 19.4.1935, рэабілітаваны 26.5.1935.

РАМАНОЎСКІ Іван Андрэевіч, н. у 1901, інспектар Горацкага аддзялення Дзяржбанка, рэпрэсіраваны 30.10.1938, рэабілітаваны 1.1.1939.

РУБАНАЎ Андрэй Сямёнавіч, н. у 1900, 30.4.1933 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

РУБАНАЎ Іван Андрэевіч, н. у 1901, камандзір узвода 4-га ап, 14.2.1938 прыгавораны да 6 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

РУБАНАЎ Тарас Лявонцьевіч, н. у 1881, арыштаваны 7.4.1932, рэабілітаваны 14.10.1932.

РУДАКОЎ Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1914, студэнт БСГІ, рэпрэсіраваны 22.3.1935, рэабілітаваны 25.5.1935.

РЭНАРД Канстанцін Густававіч, н. у 1884, прафесар БСГІ, 27.3.1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1945.

САВЕЛЬЕЎ Ісак Давыдавіч, н. у 1876, 15.12. 1929 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1991.

САВІЦКІ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1917, 4.9.1936 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

САВІЦКІ Ягор Пятровіч, н. у 1901, рэпрэсіраваны 27.4.1933, рэабілітаваны 27.7.1933.

САРАКАЛЕТАЎ Павел Андрэевіч, н. у 1892, 28.8.1931 прыгавораны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

САРАКАЛЕТАЎ Парфір Іванавіч, н. у 1892, 27.8.1931 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СВЕТАГОРАЎ Павел Андрэевіч, н. у 1877, касір арцелі інвалідаў, 27.9.1935 асуджаны да 10 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

СЕЗАНОВІЧ Васіль Усцінавіч, н. у 1897, працаваў настаўнікам, рэпрэсіраваны 4.4.1937, рэабілітаваны 25.5.1938.

СЕЛЯЗНЁЎ Андрэй Васілевіч, н. у 1911, працаваў матарыстам цагельнага завода, рэпрэсіраваны 22.8.1939, рэабілітаваны 9.2.1940.

СІВАКОЎ Карп Маркавіч, н. у 1874, 15.12. 1929 высланы ў Паўночны край на 3 гады, 25.11. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960 і ў 1989.

СІВАКОЎ Нічыпар Маркавіч, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, пакаранне адбываў у г. Маршанску, рэабілітаваны ў 1989.

СТРАТАНОВІЧ Міхаіл Іванавіч, 30.1. 1939 прыгавораны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

СТРУКАЎ Рыгор Еўдакімавіч, н. у 1872, 15.12.1929 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1991.

СЦЕФАНОВІЧ Вікент Іосіфавіч, н. у 1880, 17.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1945.

УСЦІНОВІЧ Лявонцій Захаравіч, н. у 1894 у Польшчы, працаваў дырэктарам горацкай вячэрняй школы, 20.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1962.

ФАБРЫСТАЎ Аляксей Усцінавіч, н. у 1884, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ФАБРЫСТАЎ Антон Фёдаравіч, н. у 1892, у 1918 камісар Горацкага павета, з 1930 — старшыня раённай арганізацыі Асаавіяхім, прыгавораны да расстрэлу ў 1937, рэабілітаваны ў 1958.

ФАБРЫСТАЎ Лявон Яфімавіч, н. у 1890, працаваў аграномам у Расне, 16.1.1931 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ФАБРЫСТАЎ Сцяпан Харытонавіч, н. у 1882, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ФІЛЬМАНОВІЧ Ілья Якаўлевіч, н. у 1897, суддзя, 22.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1956.

ХАРУЖЭНКАЎ Гаўрыіл Харытонавіч, н. у 1888, 17.5.1931 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1989.

ХМЯЛЕЎСКІ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1894, працаваў выкладчыкам БСГІ, рэпрэсіраваны 23.1.1938, рэабілітаваны 5.6.1938.

ХУДЗЯКОЎ Ілья Міхайлавіч, н. у 1895, арыштаваны 22.12.1944, рэабілітаваны ў 1945.

ЦІМОШЧАНКА Пётр Сідаравіч, н. у 1881, 15.12.1929 высланы ў Паўночны край на 3 гады, 25.11.1957 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960 і 1991.

ЦІПЛЯКОЎ Міхаіл Панкратавіч, н. у 1872, 30.4.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1962.

ЦІТОВІЧ Васіль Іванавіч, н. у 1876, святар горацкай царквы, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ЦІШКОВІЧ Васіль Анісімавіч, н. у 1883, 30.1.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1972.

ЦІШКОВІЧ Цімафей Мікалаевіч, н. у 1893, працаваў кавалём, 28.1.1937 асуджаны на 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ЦІШКОЎ Якаў Ануфрыевіч, н. у 1874, 25.11. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, памёр у заключэнні, рэабілітаваны ў 1962.

ЦЫПІН Ісак Майсеевіч, н. у 1898, старшыня арцелі інвалідаў, рэпрэсіраваны 24.7.1938, рэабілітаваны 13.11.1938.

ЦЫПІН Марк Якаўлевіч (Мордух Янкелевіч), н. у 1902, намеснік начальніка ваеннага шпіталю № 348, 12.8.1953 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1957.

ЧАЙКОЎСКІ Франц Міхайлавіч, н. у 1906, рэпрэсіраваны ў 1939, рэабілітаваны ў 1989.

ЧЫШ Канстанцін Дзянісавіч, н. у 1882, у 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ШАБЛОЎСКІ Франц Адамавіч, н. у 1881, працаваў плотнікам па найму, 15.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ШАПІРА Давыд Рыгоравіч, н. у 1909, студэнт 5 курса БСГІ, 17.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1958.

ШАПОТНІКАВА Марыя Фадзееўна, н. у 1895, працавала лабаранткай у БСГІ, 20.10.1937 прыгаворана да расстрэлу, рэабілітавана ў 1960.

ШАЎЧУК Георгій Зіноўевіч, н. у 1886, 28.12. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ШТЭЙГАРТ Аркадзь Міхайлавіч, працаваў сакратаром Горацкага РК КП(б)Б, рэпрэсіраваны 20.11.1937, рэабілітаваны 10.3.1939.

ШТЫРЫКАЎ Іван Пятровіч, н. у 1871, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

ШЫЯКОЎ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1893, рахункавод водаканалбуда, 23.10.1931 высланы ў Сібір на 3 гады па абвінавачванню ў членстве ў контррэвалюцыйнай арганізацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ШЭМПЕЛЬ Іван Міхайлавіч, н. у 1897, працаваў дырэктарам МТС, 12.12.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1958.

ЯНЕЛЬ Пётр Іванавіч, н. у 1905, студэнт БСГІ, 20.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ГОРАЦКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА АЗАРАВІЧЫ

БАРКОЎСКІ Лаўрэн Міронавіч, н. у 1884, 21.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

КАРАЎСКІ Аляксей Сямёнавіч, н. у 1884, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ЛЕЎШУНОЎ Лаўрэнцій Цырэнцьевіч, н. у 1880, 24.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ХАДАСЕВІЧ Парфен Цімафеевіч, н. у 1892, арыштаваны 23.12.1944, рэабілітаваны ў 1945.

ХАДАСЕВІЧ Трафім Цімафеевіч, н. у 1878, рэпрэсіраваны 16.5.1931, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА АНДРУХІ

ГЛЯБКОЎСКІ Трафім Сцяпанавіч, н. у 1869, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

КАПЫТОЎСКІ Фама Нічыпаравіч, н. у 1862, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

КАПЫТОЎСКІ Якаў Фаміч, н. у 1905, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ТРУБАНАЎ Ілья Лявонцьевіч, н. у 1889, працаваў бухгалтарам, рэпрэсіраваны 16.8.1938, рэабілітаваны 16.4.1939.

ВЁСКА ВАЎКОЎШЧЫНА

ЛАРКЕВІЧ Апанас Мітрафанавіч, н. у 1907, 1.2.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ЛАРКЕВІЧ Арцём Мітрафанавіч, н. у 1901, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ЛАРКОВІЧ Яфрэм Мяфодзьевіч, н. у 1896, працаваў старшынёй калгаса «Чырвоны трактарыст», рэпрэсіраваны 28.12.1937, рэабілітаваны ў 1960.

НОВІКАЎ Яфім Піменавіч, н. у 1880, 25.10. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ШЛЯХЦІЦАЎ Афанасій Фёдаравіч, н. у 1877, 27.9.1930 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ВОРАНАВА

КІРЭЕЎ Пракоп Ананьевіч, н. у 1894, 30.1. 1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЗАДАРОЖЖА

БЯЛЯЕЎ Іван Цімафеевіч (Ціханавіч), н. у 1901, 10.6.1943 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ Тарас Сяргеевіч, н. у 1901, 5.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ Фёдар Яфімавіч, н. у 1892, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

МАРТЫНАЎ Аўрам Іванавіч, н. у 1891, 29.9. 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

РАБЦАЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1887, 27.9. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

РАДЗЬКОЎ Дзмітрый Ціханавіч, н. у 1918, арыштаваны 7.12.1944, рэабілітаваны 1.8.1945.

РАДЗЬКОЎ Логін Нічыпаравіч, н. 16.10. 1880, 27.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1971.

РАДЗЬКОЎ Сафрон Сямёнавіч, н. у 1900, 5.4.1938 асуджаны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны 14.1.1957.

СЕМЧАНКА Емяльян Акімавіч, н. у 1882, 2.1.1945 арыштаваны, рэабілітаваны 27.5.1945.

ВЁСКА ЗАЙЦАВА

ЖМАЧЫНСКІ Васіль Яфрэмавіч, н. у 1880, 9.3.1930 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА МАЦЮТЫ

КРАЎЧАНКА Мірон Дзям'янавіч, н. у 1885, 25.11.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЛАЎДЗІКАЎ Якаў Цімафеевіч, н. у 1884, 25.11.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЧАРЭВІН Кузьма Мікалаевіч, н. у 1883, 3.1. 1930 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1955.

ВЁСКА МАКАРАЎКА

БРАЗГУНОЎ Яфім Усцінавіч, н. у 1890, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

НОВІКАЎ Рыгор Фядотавіч, н. у 1873, 25.5. 1935 прыгавораны да 19 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

НОВІКАЎ Рыгор Фёдаравіч, н. у 1868, арыштаваны 12.2.1930, рэабілітаваны 30.3.1930.

ВЁСКА НЕЖКАВА

ШОЛАКАЎ Кузьма Яўціхавіч, раскулачаны ў 1931, рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА СТАН

БЯЗНОСАЎ Пётр Самуілавіч, н. у 1898, 27.10.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

НАПРЭЕНКА Кузьма Зіноўевіч, н. у 1879, 25.11.1937 расстраляны, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА СУРАЎЦОВА

МАКАРАЎ Якаў Фёдаравіч, н. у 1880, 25.1.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, памёр у заключэнні 22.7.1938, рэабілітаваны ў 1987.

ЦЫРКУНОЎ Кірыла Кузьміч, н. у 1871, рэпрэсіраваны 11.12.1937, рэабілітаваны 16.3. 1938.

ВЁСКА ТУШКАВА

АРЦЁМЕНКА Аляксей Іванавіч, н. у 1879, 3.1.1930 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1961.

АРЦЁМЕНКА Ерафей Іванавіч, н. у 1892, 2.1.1930 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

АРЦЁМЕНКА Сяргей Іванавіч, н. у 1873, рэпрэсіраваны 2.7.1931, рэабілітаваны 24.8. 1931.

АРЦЁМЕНКА Церах Міхайлавіч, н. у 1911, 11.5.1932 прыгавораны да 10 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

АТРОШАНКА Сяргей Іванавіч, н. у 1872, 31.10.1933 прыгавораны да 3 гадоў пазбаўлення волі ўмоўна, рэабілітаваны ў 1989.

ДРОБЫШАЎ Міхаіл Ісакавіч, н. у 1888, 3.1.1930 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ДРОБЫШАЎ Пётр Міхайлавіч, н. у 1911, 11.5.1932 прыгавораны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

КАПУСЦІН Іван Рыгоравіч, н. у 1886, 3.1.1930 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КОЦІКАЎ Марк Пятровіч, н. у 1910, 11.5. 1932 прыгавораны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

КОЦІКАЎ Парфен Арцёмавіч, н. у 1908, 11.5.1932 прыгавораны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

КОЦІКАЎ Пётр Фядотавіч, н. у 1871, арыштаваны 16.2.1932, рэабілітаваны 5.4.1932.

МАЛАХАЎ Аляксей Мітрафанавіч, н. у 1912, 11.5.1932 прыгавораны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1990.

МАЛАХАЎ Лявон Мітрафанавіч, н. у 1907,

11.5.1932 прыгавораны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛАХАЎ Мітрафан Мітрафанавіч, н. у 1887, 31.10.1933 прыгавораны да 3 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛАХАЎ Міхаіл Ягоравіч, н. у 1911, працаваў сталяром на папяровай фабрыцы ў Магілёве, арыштаваны 27.7.1931, рэабілітаваны ў 1991.

МАЛАХАЎ Мяфодзій Ягоравіч, н. у 1912, 3.6.1932 высланы ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛАХАЎ Ягор Яўсеевіч, н. у 1884, 3.1.1930 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

МЯШЫНСКІ Мікіта Харысанавіч, н. у 1882, 21.10.1933 прыгавораны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1984.

ПАЦЕЕЎ Аўтаном Тарасавіч, н. у 1888, 21.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1957.

САРОКІН Якаў Іванавіч, н. у 1874, арыштаваны 2.7.1931, рэабілітаваны 27.8.1931.

САЎЧАНКОЎ Аляксей Фаміч, н. у 1893, 11.5.1932 прыгавораны да 3 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

САЎЧАНКОЎ Карп Кірылавіч, н. у 1881, 21.10.1933 прыгавораны да 3 гадоў ссылкі, рэабілітаваны ў 1989.

ЯКІМЕНКАЎ Лука Фядотавіч, н. у 1888, 3.1.1930 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, 27.9. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959 і 1989.

ВЁСКА ЧАПЯЛІНКА

ЖАРЫКАЎ Васіль Майсеевіч, н. у 1899, 17.3.1933 прыгавораны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

ХАМЯКОЎ Нічыпар Сяргеевіч, н. у 1889, 17.3.1933 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ХАМЯКОЎ Самсон Яфімавіч, н. у 1877, 30.12.1934 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ХАМЯКОЎ Піліп Панкратавіч, н. у 1887, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЧАШНІКІ

ЦЕЛЬПУХОЎСКІ Максім Карпавіч, 29.9. 1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ЧАБАТАРЭЎСКІ Андрэй Уладзіміравіч, 29.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ШАЛАХАНАЎКА

ЛАРКОВІЧ Цімафей Уладзіміравіч, н. у 1900, працаваў сталяром на лесазаводзе, 28.12. 1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ЧАБАТАРЭЎСКІ Трафім Раманавіч, н. у 1898, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ГОРСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА АКУШКІ

БУТАРАЎ Трафім Яфімавіч, н. у 1875, 3.3.1930 высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ВОДНЕЎ Андрэй Антонавіч, н. у 1884, арыштаваны 17.11.1943, рэабілітаваны 30.12.1943.

ІВАНОЎСКІ Максім Міронавіч, н. у 1877, 23.9.1930 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ІВАНОЎСКІ Ціхан Рыгоравіч, н. у 1900, 3.3.1930 асуджаны да 5 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

ПАТАШОЎ Павел Дзмітрыевіч, н. у 1880, 3.3.1930 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

СТАЎСКІ Ісак Нічыпаравіч, н. у 1884, у 1930 асуджаны да 1 года пазбаўлення волі ўмоўна, рэабілітаваны ў 1989.

УСАЎ Ціхан Іванавіч, н. у 1893, 23.9.1933 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ЧАРНЯЎСКІ Іван Лявонавіч, н. у 1896, 23.9.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА АЛЬХАВЕЦ

ПРОХАРАЎ Павел Пятровіч, н. у 1884, рэпрэсіраваны 20.12.1944, рэабілітаваны 10.10. 1945.

ВЁСКА АРШАНІ

ЗАВІДОЎСКІ Мікалай Андрэевіч, н. у 1893, 27.3.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

ЗАВІДОЎСКІ Мікіта Іванавіч, н. у 1908, рэпрэсіраваны 22.12.1944, рэабілітаваны 17.8. 1945.

ЗАПРУДСКІ Ціт Сцяпанавіч, н. у 1887, 14.2. 1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

КАЗАКОЎ Міход Азаравіч, н. у 1899, 27.1. 1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

КРАСНЯНКОВА Кацярына Севасцьянаўна, н. у 1904, 11.11.1944 выслана ў Краснаярскі край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

ВЁСКА БЫСТРАЯ

КВАСАЎ Пётр Савельевіч, н. у 1892, рэпрэсіраваны 20.1.1930, рэабілітаваны 22.4.1990.

КВАСАЎ Фёдар Конанавіч, н. у 1897, працаваў шаўцом у арцелі «Камінтэрн», асуджаны 9.1. 1938, рэабілітаваны ў 1972.

МАЛАНАЧКІН Андрэй Панкратавіч, н. у 1901, 14.11.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ФРАЛОЎ Міхаіл Абрамавіч, н. у 1918, рэпрэсіраваны 8.2.1945, рэабілітаваны 19.4.1945.

ХАМУТОВА Ганна Андрэеўна, н. у 1922, працавала настаўніцай, рэпрэсіравана 23.12.1944, рэабілітавана 15.9.1945.

ВЁСКА ВАЛЫНЦАВА

БАРЫСЕНКАЎ Ігнат Васілевіч, н. у 1888 (1877), 12.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ДЗМІТРЫЕВА Акуліна Сцяпанаўна, н. у 1907, рэпрэсіравана 19.1.1945, рэабілітавана 7.7. 1945.

КАЛМАКОВА Ганна, расстраляна 25.6.1920, працавала рэгістратаркай у канцылярыі агульнага аддзела Томскай Надзвычайнай камісіі па барацьбе з контррэвалюцыяй, спекуляцыяй і службовым злачынствам, бяздоказна абвінавачвалася ў прыналежнасці да белагвардзейскай арганізацыі, была жонкай белага афіцэра С. Калмакова.

Из письма заместителя Председателя ВЧК Ксенофонтова всем Губкомам Р. К. П. (1920 г.)

...Надежным тыл может быть лишь тогда, когда очищен от всех активных контрреволюционеров, а пассивные терроризированы и не способны для контрреволюционной борьбы. Но в этом ВЧК очень часто мешают свои же товарищи, далекие от понимания необходимости решительной и беспощадной борьбы с врагами Советской власти.

Для нас, чекистов, наученных опытом борьбы с контрреволюцией, ясно, что история скорее простит нам излишнюю решительность, чем мягкотелость, которую всегда стараются использовать контрреволюционеры...

Народная газета. 1995. 11—13 лістапада.

МАРКАЎ Гапей Малахавіч, н. у 1892, калгаснік калгаса «Ранні Усход», рэпрэсіраваны 16.8.1938, рэабілітаваны 25.5.1939.

СІВАКОЎ Аксён Іванавіч, н. у 1877, 15.3. 1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ВЫСОЦКІЯ

АЛЕЙНІКАЎ Апанас Рыгоравіч, н. у 1888, 15.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

БОБАВА Лідзія Ціханаўна, н. у 1917, рэпрэсіравана 23.12.1944, рэабілітавана 12.10. 1946.

ВАЛЕЙША Яфім Кузьміч, н. у 1901, калгаснік калгаса імя Сталіна, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ПРАКОФ'ЕЎ Яфім Цітавіч, н. у 1873, 1.2. 1933 высланы на 3 гады па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ТАРАСАЎ Васіль Селівестравіч, калгаснік калгаса імя Сталіна. 25.11.1937 асуджаны на 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ВЁСКА ГАРАДЗЕЦ

КОБЗАЎ Міхаіл Піліпавіч, н. у 1897, 9.6. 1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

КОБЗАЎ Піліп Піліпавіч, н. у 1870, 9.6. 1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

ЛАБУСАЎ Канстанцін Яфімавіч, н. у 1902, 30.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ПІНЕВІЧ Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1886, 12.3. 1930 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

ПІНЕВІЧ Яўлампія Сяргееўна, н. у 1885, 9.6.1933 выслана на 3 гады ў Казахстан, рэабілітавана ў 1973.

РАБЦАЎ Апанас Фокіч, н. у 1870, 9.6.1933 асуджаны на 3 гады ППЛ умоўна, рэабілітаваны ў 1973.

СТРАМУЖЭЎСКІ Аркадзь Андрэевіч, н. у 1898, 3.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ГОРЫ

БАЛАБАЙКІНА Афанасся Іванаўна, н. у 1908, рэпрэсіравана ў 1929, рэабілітавана ў 1992.

БАРАНАЎ Сямён Дзмітрыевіч, н. у 1889, 19.7.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, 14.3.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

ГАНКЕВІЧ Аляксей Васілевіч, н. у 1883, 19.7.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЗАКУРДАЕЎ Канстанцін Мікалаевіч, н. у 1905, 19.4.1951 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1971.

МАНДРЫКАЎ Фядос Рыгоравіч, н. у 1877, рэпрэсіраваны 23.12.1944, рэабілітаваны 5.5. 1945.

МАРОЗАЎ Віктар Фёдаравіч, н. у 1905, 4.10. 1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1957.

МІХАЕНКІН Васіль Давыдавіч, н. у 1913, рэпрэсіраваны 15.6.1942, рэабілітаваны ў 1958.

ПЕТУХОВІЧ Леанід Васілевіч, н. у 1888, 19.7.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПРЫСТРОЕЎ Іван Ільіч, н. у 1909, 27.9. 1930 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СІНЯКОЎ Парфір Іванавіч, н. у 1866, 30.3. 1930 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

СІНЯКОЎ Рыгор Парфіравіч, н. у 1902, ст. лейт. 34-га сп 12-й сд, 29.3.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны 25.1.1958.

ХАМУТОЎ Іван Кірэевіч, н. у 1893, аднаасобнік, 1.2.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў антысавецкай прапагандзе, рэабілітаваны ў 1989.

ЧАТЫРКІН Сяргей Сцяфанавіч, н. у 1878, 30.3.1930 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ШАКУНОЎ Кузьма Пятровіч, н. у 1892, 19.3. 1932 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ЮРЧАНКОЎ Іван Піліпавіч, н. у 1882, асуджаны ў 1929 і высланы на Урал, рэабілітаваны ў 1992.

ЮРЧАНКОВА Наталля Клімаўна, асуджана ў 1929 і выслана на Урал, рэабілітавана ў 1992.

ЯКІМЕНКА Сяргей Рыгоравіч, н. у 1880, 10.2.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў антысавецкай прапагандзе, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ГУШЧЫНА

АЎТАМЕЕНКА Мікалай Сямёнавіч, н. у 1907, 15.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

БАГАЧОЎ Дарафей Барысавіч, н. у 1893, 9.6.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

БАГАЧОЎ Якаў Аляксеевіч, н. у 1887, 9.6. 1933 высланы на 3 гады, рэабілітаваны ў 1973.

КЛОПАТАЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1885, рэпрэсіраваны 28.5.1938, рэабілітаваны 13.9. 1938.

КЛОПАТАЎ Мяфодзій Ануфрыевіч, н. у 1875, рэпрэсіраваны 30.11.1938, рэабілітаваны 9.1.1939.

КЛОПАТАЎ Усцін Маркавіч, н. у 1891, рэпрэсіраваны 27.5.1938, рэабілітаваны 13.9.1938.

МАСЛОЎСКІ Барыс Максімавіч, н. у 1906, 16.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

МАСЛОЎСКІ Ягор Сяргеевіч, н. у 1897, 9.6.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

МІНАКОЎ Іван Стафанавіч (Сцяпанавіч), н. у 1894, 10.3.1934 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

МІНАКОЎ Трафім Мікітавіч, н. у 1873, 19.2.1934 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПАГОДЗІН Улас Дзям'янавіч, н. у 1878, 9.6. 1933 высланы ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1973.

ПУЗЫРЭЎСКАЯ Надзея Паўлаўна, н. у 1920, працавала бухгалтарам, рэпрэсіравана 5.1.1945, рэабілітавана 26.9.1945.

САБАЛЕЎСКІ Пётр Яфімавіч, н. у 1890, 10.2.1934 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ТРУБЯНСКІ Аляксандр Васілевіч, н. у 1880, 2.3.1934 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЗАВІДАЎКА

КАВАЛЁЎ Фока Міхайлавіч, н. у 1900, раскулачаны ў 1930, рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА КАМЕНКА

МІНЧАНКАВА Марыя Фёдараўна, н. у 1918, рэпрэсіравана 23.12.1944, рэабілітавана 9.9. 1946.

ШАМАГОНАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1886, 9.3.1930 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА КУРГАННЕ

БАРАНАЎ Несцер Мартынавіч, н. у 1916, студэнт Дрыбінскага заатэхнікума, 4.5.1935 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў контррэвалюцыйнай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ЗАЙЦАЎ Емяльян Сяргеевіч, н. у 1889, 10.3. 1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

КАВАЛЕЎСКІ Леанід Калістратавіч, н. у 1926, старш. в/ч 20653, 29.10.1950 асуджаны да 25 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1953.

КАКОСЦІКАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1885, калгаснік, непісьменны, 1.2.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛАНАЧКІНА Вера Піліпаўна, н. у 1903, у 1930 выслана ў Сібір, рэабілітавана ў 1992.

МАЛАНАЧКІН Іван Піліпавіч, н. у 1906, у 1930 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1992.

МАЛАНАЧКІНА Настасся Піліпаўна, н. у 1912, у 1930 выслана ў Сібір, рэабілітавана ў 1992.

МАЛАНАЧКІН Пётр Піліпавіч, н. у 1914, у 1930 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1992.

МАЛАНАЧКІН Піліп Іванавіч, н. у 1875, у 1930 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1992.

САВЕЛЬЕВА Вольга Еўсцігнееўна, н. у 1922, 25.11.1944 выслана ў Краснаярскі край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

ВЁСКА ЛЕБЕДЗЕВА

КАВАЛЁЎ Рыгор Фядотавіч, н. у 1875, 11.1.1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КАСЯКОЎ Аркадзь Сцяфанавіч, н. у 1879, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны 14.3.1938 у Мінску, рэабілітаваны ў 1965.

НЕСЦЯРЭНКА Андрэй Ільіч, н. у 1888, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

САЗАНКОЎ Яфім Іванавіч, н. у 1877, 9.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

ЛАПЦУЕЎ Лявон Фядотавіч, н. у 1866, рэпрэсіраваны ў 1933, рэабілітаваны 22.5.1992.

ЧУДЗІКАЎ Кірыл Ягоравіч, н. у 1883, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1965.

ВЁСКА МАЛЬКІ

ЖУКАВА Ніна Фёдараўна, н. у 1923, вучылася ў педвучылішчы ў Оршы, рэпрэсіравана 3.1.1945, рэабілітавана 9.8.1946.

ВЁСКА МІКАДЗІМАВА

БАРАНАЎ Акім Герасімавіч, н. у 1878, у 1929 раскулачаны, рэабілітаваны 15.5.1992.

БАРАНАЎ Герасім Сямёнавіч, н. у 1848, рэпрэсіраваны 9.2.1930, рэабілітаваны 3.3.1930.

ЖЭНЖАРУХІН Цімафей Яўменавіч, н. у 1888, 27.9.1938 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1958.

ІСАЧАНКА Канстанцін Піліпавіч, н. у 1879, калгаснік, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў распаўсюджванні правакацыйных слухаў пра вайну з Японіяй, у зневажальных адносінах да веруючых, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ПАЛІШЫНА

ДАРАШКЕВІЧ Несцер Мялетавіч, н. у 1897, 28.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КОЗІКАЎ Фёдар Яўціхавіч, н. у 1899, 25.7.1945 высланы на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1991.

СНЫТКОЎ Мікалай Яфімавіч, н. у 1895, 28.12.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ПЕРШЫНО

БУДЗЯНКОЎ Міхаіл Фаміч, н. у 1886, 28.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

СТРАМУЖЭЎСКІ Азар Нічыпаравіч, н. у 1887, арыштаваны 18.1.1945, рэабілітаваны 7.7.1945.

ЯЦКОЎ Георгій Уаравіч, н. у 1896, рэпрэсіраваны 12.12.1944, рэабілітаваны ў 1946.

ВЁСКА САКАЛОВА

БЕЛКІН Ілья Барысавіч, н. у 1890, 16.4.1931 высланы з сям'ёй у Пермскую вобл., рэабілітаваны ў 1965.

МАКСІМІХІН Якаў Сямёнавіч, н. у 1880, 25.1.1933 асуджаны да 5 гадоў, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, выказванні тэрарыстычных намераў, распаўсюджванні слухаў аб вайне, рэабілітаваны ў 1989.

НОВІКАЎ Сямён Міхайлавіч, н. у 1909, рэпрэсіраваны 9.2.1945, рэабілітаваны 12.7.1991.

САВЕЛЬЕЎ Павел Ерафеевіч, н. у 1898, 29.3.1934 высланы ў Паўночны край на 3 гады, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

САВЕЛЬЕЎ Ягор Ерафеевіч, н. у 1905, 29.3.1934 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ЦІШКОЎ Андрыян Рыгоравіч, н. у 1888, 29.3.1934 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЦІШКОЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1886, 21.3.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, 29.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ЦІШКОЎ Сяргей Максімавіч, н. у 1870, у 1930 раскулачаны і разам з жонкай Ганнай Максімаўнай (1885 г. н.) і дзецьмі Аляксандрам (1915), Васілём (1926), Ганнай (1910), Ефрасінняй (1912), Іванам (1918), Міхаілам (1905), Паўлам (1924) высланы ў Свярдлоўскую вобл., рэабілітаваны ў 1992.

ЦІШКОЎ Ціхан Рыгоравіч, н. у 1882, 29.3.1934 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА САРАКАПУДЫ

МАЛАХАЎ Іван Самуілавіч, н. у 1872, рэпрэсіраваны 28.2.1932, рэабілітаваны ў 1989.

САЛАЎЁЎ Апанас Іванавіч, н. у 1899, 9.6.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

САЛАЎЁЎ Васіль Іванавіч, н. у 1895, 28.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

САЛАЎЁЎ Елісей Мікалаевіч, н. у 1898, 28.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

САЛАЎЁЎ Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1885, 9.6.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

САЛАЎЁВА Тамара Міхайлаўна, н. у 1923, рэпрэсіравана 7.10.1943, рэабілітавана 19.11. 1943.

ВЁСКА СЛАБАДА

ІВАНОЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1890, 27.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1961.

КАРСАКОЎ Андрэй Сяргеевіч, н. у 1875, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ПАЎЛОЎСКАЯ Таццяна Фёдараўна, н. у 1904, 11.11.1944 выслана ў Краснаярскі край, рэабілітавана ў 1991.

ПАЎЛОЎСКІ Ціхан Данілавіч, н. у 1899, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1958.

СНЫТКО Антон Паўлавіч, н. у 1911, 26.8.1930 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СНЫТКОВА Ефрасіння Міхайлаўна, н. у 1884, 30.3.1930 выслана ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітавана ў 1989.

ШАВАЛДЗІН Несцер Самуйлавіч, н. у 1880, 2.3.1930 раскулачаны і разам з жонкай Ганнай Клімаўнай (1887 г. н.) і дзецьмі Сямёнам (1908), Арынай (1910), Пелагеяй (1912), Еўдакіяй (1914), Данілам (1916), Іванам (1919), Якавам (1927) высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ХОДАРАЎКА

СЦЕЛІКАЎ Мікіта Рыгоравіч, н. у 1909, 24.1.1945 асуджаны да 20 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ВЁСКА ШАЎНЕВА

ВАРАБ'ЁЎ Павел Цітавіч, н. у 1895, 23.7.1932 высланы ў Казахстан на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ЦЕРАШОНКАЎ Ігнат Еўдакімавіч, н. у 1901, 23.7.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ЧУМАКОЎ Пётр Максімавіч, н. у 1909, чырвонаармеец 24-га ап 25-й дыв., рэпрэсіраваны 14.6.1933, рэабілітаваны 2.1.1934.

ДОБРАЎСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА БАЛБЕЧЫНА

КОРАБАЎ Павел Анісімавіч, н. у 1883, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ЛАВЕЙКІН Васіль Аляксеевіч, н. у 1873, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

СІДАРАЎ Ціхан Дзянісавіч, н. у 1882, 28.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ШТАНЮК Уладзімір Восіпавіч, н. 10.6.1893, прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1966.

ВЁСКА ГАЛЫШЫНА

ГЛІНСКІ Фама Іванавіч, н. у 1887, святар, 24.2.1932 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ГУРСКІ Арцём Іванавіч, н. у 1886, 9.4.1933 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЛІКСУНОЎ Несцер Харытонавіч, н. 25.11.1937, асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1957.

РЫЖКОЎ Лявон Мартынавіч, н. у 1872, 26.7.1931 высланы на 3 гады, 29.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ШАРАЎ Ніканор Барысавіч, н. у 1910, 9.4.1934 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ДОБРАЯ

МАЦУЕЎ Пракоп Ягоравіч, н. у 1890, 26.7.1931 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СТРУКАЎ Ягор Міхайлавіч, н. у 1880, 26.7.1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ХАНДУРАТАЎ Арцём Якаўлевіч, н. у 1891, 26.4.1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ХАНДУРАТАЎ Еўдакім Кірылавіч, н. у 1875, асуджаны 27.10.1935 на 4 гады, рэабілітаваны 20.4.1936.

ВЁСКА ДОБРЫ ДВОР

БАТАЛІН Лаўр Сцяпанавіч, н. у 1869, 26.7.1931 высланы ў Сібір на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ЕРМАЛАЕЎ Кірыл Панкратавіч, н. у 1875, 3.6.1932 высланы ў Сібір на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

МАЦУЕЎ Кірыл Панкратавіч, н. у 1875, 26.7.1931 высланы на Урал на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЕРМАКІ

МІХАСЁЎ Акім Піліпавіч, н. у 1903, 26.7.1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

МІХАСЁЎ Ісак Піліпавіч, н. у 1889, 26.7.1931 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА МАШКОВА

ЖМАЧЫНСКІ Васіль Яфрэмавіч, н. у 1880, 9.3.1930 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА ПАНКРАТАЎКА

ГЛАДКІ Майсей Іванавіч, н. у 1884, плотнік Горацкага цагельнага завода, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ГЛАДКІ Павел Васілевіч, н. у 1885, 28.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КАНАПЛЁЎ Фядос Якаўлевіч, н. у 1884, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1988.

ЧЭЧЫКАЎ Фядот Ананавіч, н. у 1886, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ПАСЁЛАК ПАЎДНЁВЫ

АСЮЦІН Еўдакім Васілевіч, н. у 1871, 5.5.1932 пазбаўлены права пражывання ў 12 пунктах на 3 гады, 18.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА РЭКАТКА

АНУФРЫЕЎ Аўрам Клімавіч, н. у 1872, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу за антысавецкую агітацыю, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ЖУКАЎ Самуіл Якаўлевіч, 11.11.1938 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

КАМІСАРАЎ Лаўрэнцій Калінавіч, н. у 1884, 17.3.1939 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1959.

САФРОНАЎ Яфім Герасімавіч, н. у 1884, калгаснік, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА САХАРАЎКА

ГАРЭЛЕНАЎ Іван Майсеевіч, н. у 1870, 12.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1956.

МАЛЕВАНКІН Арцём Васілевіч, н. у 1893, 15.11.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

МАЛЕВАНКІН Кандрат Васілевіч, н. у 1889, 3.6.1932 высланы ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛЕВАНКІН Павел Васілевіч, н. у 1900, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1961.

НОВІКАЎ Патап Максімавіч, н. у 1874, калгаснік, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1961.

КОПЦЕЎСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА БУДА

СЕМЯНКОЎ Фёдар Фаміч, н.у 1888, старшыня калгаса «Аганёк», 15.2.1947 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ТУРАЎ Сцяпан Паўлавіч, н. у 1885, 25.11.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА КОПЦЕЎКА

СЛЯПЦОЎ Павел Барысавіч, н. у 1874, арыштаваны 5.4.1933, рэабілітаваны ў 1933.

СЕРГУЧОЎ Іван Акулавіч, н. у 1905, рэпрэсіраваны 4.12.1930, рэабілітаваны 31.10.1931.

ЦЕРПЛОЎСКІ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1892, працаваў на вінзаводзе, 12.10.1935 пазбаўлены волі на 1 год і 6 месяцаў, рэабілітаваны 2.6.1936.

ВЁСКА ЛЯНПОЛЛЕ

МАРКІН Іван Цімафеевіч, асуджаны ў 1930, высланы ў Хабараўскі край, рэабілітаваны ў 1992.

МАРКІНА Марыя Іванаўна, н. у 1912, у 1930 выслана ў Хабараўскі край, рэабілітавана ў 1992.

ВЁСКА МЯДЗВЁДАЎКА

МАЙСТРОЎ Павел Піліпавіч, н. у 1891, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

МАЙСТРОЎ Піліп Філімонавіч, н. у 1886, 29.7.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

ВЁСКА ПНЕЎШЧЫНА

ЦЮЦЮНКОЎ Рыгор Кузьміч, н. у 1877, 18.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Магілёве, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА СТУДЗЯНЕЦ

ДЗІВАКОЎ Іван Андронавіч, н. у 1904, калгаснік калгаса «Іскра», рэпрэсіраваны 12.11.1932, рэабілітаваны 7.3.1933.

ВЁСКА ХОДАРАВІЧЫ

ПЫЛЬЧАНКА Іван Азаравіч, н. у 1886, у 1930 раскулачаны разам з жонкай Варварай Сямёнаўнай (1886 г. н.), дзецьмі Ганнай (1916), Мікалаем (1918), Лідай (1926), Настай (1924), Пятром (1922), Праскоўяй (1926), рэабілітаваны ў 1994.

ЦАРЫКАЎ Ілья Іванавіч, н. у 1930, высланы на Урал, рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА ЧУРЫЛАВА

ЖДАНКОВА Дар'я Іванаўна, н. у 1894, 10.2.1945 выслана ў Краснаярскі край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

КАРНЕЕЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1880, у 1930 раскулачаны разам з дзецьмі: Філімонам (1903 г. н.), Іванам (1912), Палагеяй (1915), нявесткай Ганнай (1907), унучкай Любай (1929), рэабілітаваны ў 1994.

МІНЧАНКА Самуіл Кірылавіч, н. у 1870, у 1930 раскулачаны разам з жонкай Ксеніяй Фёдараўнай (1873 г. н.), дзецьмі: Агрыпінай (1908 г. н.), Андрэем (1903), Іванам (1909), Пятром (1911), Цімафеем (1906), нявесткай Аляксандрай (1911), рэабілітаваны ў 1995.

СЦЕПАНЬКОЎ Елісей Ерафеевіч, у 1931 раскулачаны разам з жонкай Ганнай Пятроўнай, дзецьмі: Васілём, Лідай (1921 г. н.), Палінай, Аляксеем, рэабілітаваны ў 1994.

СЯРКОЎ Лявон Іванавіч, н. у 1891, рэпрэсіраваны 28.11.1937, рэабілітаваны ў 1960.

ЦІШКОЎ Савелій Сілахцеевіч, яго жонка Агрыпіна Міхайлаўна, дзеці Аляксандра (1909 г. н.), Пётр (1912), Трыфан (1915), Ганна (1918), Матрона (1921), Агап'я (1925) раскулачаны ў 1929 г., высланы ў Амурскую вобл., рэабілітаваны ў 1991.

ШЫНКАРОВА Акуліна Панкратаўна, н. у 1885, 24.7.1944 выслана ў Новасібірскую вобл. на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

ВЁСКА ЯРЦАЎКА

КНЫШАЎ Дзяніс Сілавіч, н. у 1904, 28.1.1933 прыгавораны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КНЫШАЎ Ціт Сілавіч, н. у 1897, 28.1.1933 прыгавораны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

КОТАЎ Арцём Максімавіч, н. у 1888, 28.1.1933 прыгавораны да 10 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

ХАЦЯШОЎ Кірыл Самуйлавіч, н. у 1887, 28.1.1933 прыгавораны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

ХАЦЯШОЎ Кірыл Яфімавіч, н. у 1889, 28.1.1933 прыгавораны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

ХАЦЯШОЎ Ягор Яфімавіч, н. у 1889, 28.1.1933 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЛЕНІНСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА АНДЗЕКАЛАВА

БАРЫСЕНКА Мірон Тарасавіч, н. у 1880, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

БАРЫСЕНКА Якаў Тарасавіч, н. у 1892, рэпрэсіраваны 16.5.1945, рэабілітаваны 26.9.1945.

ГРУКАЎ Аляксандр Мікітавіч, 8.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1962.

ЛЕНЧЫКАЎ Сямён Пятровіч, н. у 1890.

Л. І. Сяркоў.

1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

МУРЗОЎ Ахрэм Аўрамавіч, н. у 1904, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

МУРЗОЎ Сцяфан Васілевіч, н. у 1906, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

ПАЛАВЫ Максім Іванавіч, н. у 1883, рэпрэсіраваны 24.10.1938, рэабілітаваны 2.1.1939.

ВЁСКА БАЦВІННЕВА

ГАРБАЧЭЎСКІ Венядзікт Ануфрыевіч, н. у 1895, калгаснік калгаса імя Сталіна, 30.12.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

СЕРАФІМОВІЧ Анісім Фокавіч, н. у 1880, 9.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1982.

СІЛЬВЕСТРАЎ Аўрам Васілевіч, н. у 1882, аднаасобнік, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА БЛАЖКІ

САБАЛЕЎСКІ Марк Пятровіч, н. у 1894, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

СЕМЯНКОЎ Фёдар Аўрамавіч, н. у 1886, калгаснік калгаса «Ленінскі шлях», 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА БУДА

КАМКОЎ Севасцян Андрэевіч, н. у 1870, рэпрэсіраваны 9.2.1945, рэабілітаваны 9.7.1945.

ЧУМАКОЎ Васіль Савельевіч, н. у 1899, рэпрэсіраваны 30.8.1938, рэабілітаваны 8.9.1938.

ЯКУШАЎ-ЦЕРАШОНКАЎ Ягор Данілавіч,

н. у 1907, 27.9.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1969.

ВЁСКА ВАРАШЫЛАВА

ВАСЬКОЎСКІ Максім Патапавіч, н. у 1889, 30.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

НАВІЦКІ Тарас Іванавіч, н. у 1895, 30.1.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ГАРАДЗЕЦ

ЖУРАЎСКІ Фёдар Факеевіч, н. у 1910, чырвонагвардзеец, 6.6.1942 асуджаны да 7 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1988.

ВЁСКА ДРУЖНАЯ

ВЕРАМЕЕВА Ксенія Аўсееўна, н. у 1889, у 1930 выслана на Урал, рэабілітавана ў 1992.

ВЕРАМЕЕЎ Парфен Фёдаравіч, н. у 1912, у 1930 высланы на Урал, рэабілітаваны ў 1992.

ВЕРАМЕЕЎ Фёдар Самуілавіч, у 1930 раскулачаны і высланы на Урал, рэабілітаваны ў 1992.

ГУДЫНА Ігнат Лявонавіч, н. у 1883, 12.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

ГУДЫНА Кузьма Ігнатавіч, н. у 1911, 12.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЖАЎЛАЧОЎКА

ВОЙТАЎ Іван Васілевіч, н. у 1856, 9.3.1930 высланы ў Сібір па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

ЗАВАЦКІ Мікалай Іванавіч, н. у 1889, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

РАЗІНКЕВІЧ Герасім Макаравіч, н. у 1899, калгаснік, 29.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, памёр у заключэнні, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА КАНЮХІ

ЛІСОЎСКІ Апанас Гапеевіч, н. у 1893, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА КАСЦЮШКАВА

ІВАНОЎ Сцяфан Фядосавіч, н. у 1885, 16.3.1939 асуджаны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1966.

ПУЗЫРЭЎСКІ Якаў Захаравіч, н. у 1889, 29.9.1937 асуджаны да 20 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1983.

ЯКУШЭВІЧ Іван Іпалітавіч, н. у 1885, 25.11.1930 заключаны ў канцлагер на 3 гады, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА ЛЕНІНА

ДУШКЕВІЧ Якаў Іпалітавіч, н. у 1872, 14.4.1921 заключаны ў канцлагер у Смаленску на 5 гадоў за службу ў паліцыі, 31.10.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1991.

КАПЯЛЬЧУК Андрэй Яўстаф'евіч, н. у 1895, працаваў дырэктарам саўгаса «Леніна», 20.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1968.

КАРНЕЕЎ Сямён Сцяпанавіч, н. у 1883, аднаасобнік, 27.9.1934 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў контррэвалюцыйнай дзейнасці па зрыву мерапрыемстваў у вёсцы, рэабілітаваны ў 1989.

МАРШАЛАЎ Пракоп Пятровіч, н. у 1888, арыштаваны 6.8.1944, рэабілітаваны 14.10.1944.

СТРАТАНОВІЧ Сяргей Аляксандравіч, н. у 1865, святар, 9.3.1931 высланы ў Сібір па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ЯКУБОЎСКАЯ Аўхім'я Дзянісаўна, н. у 1887, 24.9.1945 выслана ў Краснаярскі край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

ВЁСКА ЛОГАВІНА

ЖАЛЯЗОЎСКІ Анісім Іўдавіч, н. у 1881, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Якаў Кандратавіч, н. у 1912, рэпрэсіраваны ў 1942, рэабілітаваны ў 1958.

ПТАШЫНСКІ Цімафей Цімафеевіч, н. у 1894, 19.6.1932 заключаны на 3 гады ў канцлагер, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА МАІСЕЕВА

РАЕМСКІ Фядос Харытонавіч, н. у 1899, асуджаны ў 1933 да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ХМАРСКІ Сцяпан Аксёнавіч, н. у 1881, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ШАМБАРОЎ Аляксандр Андрэевіч, н. у 1890, 26.11.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ВЁСКА ПЕРАМОЖНАЯ

ЛАБКОЎСКІ Ягор Самсонавіч, н. у 1895, рэпрэсіраваны 3.10.1938, рэабілітаваны 9.1.1939.

МАТЫСКІН Ксенафонт Сяргеевіч, н. у 1899,

8.2.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны 7.3.1964.

МАТЫСКІН Майсей Сяргеевіч, н. у 1883, 12.10.1937 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

МАТЫСКІН Якаў Сяргеевіч, н. у 1885, 29.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, памёр у заключэнні 14.1.1945, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА САФОНАВА

ЛІПІНСКІ Ціт Цімафеевіч, н. у 1870, 25.1.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

РАЕМСКІ Аляксей Харытонавіч, н. у 1894, аднаасобнік, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край на 3 гады па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

РАЕМСКІ Фядос Харытонавіч, н. у 1899, 25.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ТУРКОЎ Павел Карпавіч, н. у 1894, 25.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА СВЕТЛАЯ

КРУЦІНСКІ Антон Пятровіч, н. у 1907, 9.5.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

КРУЦІНСКІ Сямён Пятровіч, н. у 1905, 9.6.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

ВЁСКА СТАРАСЕЛЛЕ

ВОЙТАВА Марына Сямёнаўна, н. у 1904, 28.4.1945 выслана ў Краснаярскі край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

ЗАЙЦАЎ Сцяпан Арцёмавіч, н. у 1885, у 1930 раскулачаны і разам з сям'ёй высланы ў Паўночны край на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1993.

МАЖАЙСКАЯ Ганна Аўрамаўна, н. у 1906, 28.8.1945 выслана ў Паўночны край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

МАЖАЙСКАЯ Таццяна Парфіраўна, н. у 1927, 28.8.1945 выслана ў Краснаярскі край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

КАМКОЎ Севасцян Андрэевіч, н. у 1870, рэпрэсіраваны 9.2.1945, рэабілітаваны 9.7.1945.

ШПАКОЎСКІ Іван Паўлавіч, н. у 1904, арыштаваны 29.11.1938, рэабілітаваны 11.2.1940.

ВЁСКА СТАРЫНА

БЫНЬКОЎ Яфрэм Дзмітрыевіч, н. у 1891, 13.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1990.

КАЗЛОЎ Арцём Спірыдонавіч, н. у 1903,

А. С. Казлоў.

працаваў начальнікам таварна-транспартнай групы трэста «Хакаслес» г. Абакана, 16.7.1941 асуджаны да 10 гадоў пазбаўлення волі, памёр у заключэнні 5.8.1942, рэабілітаваны ў 1991.

КАРПІЦКІ Агей Фёдаравіч, н. у 1890, 12.3.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

МЕЛІХАЎ Еўсцігней Мітрафанавіч, н. у 1895, 13.3.1933 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА СЦЕФАНОВА

БЕЛЯСАЎ Мітрафан Фёдаравіч, н. у 1885, 12.2.1933 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі і прапагандзе супраць калгасаў, рэабілітаваны ў 1989.

МАЦЭВІЧ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1894, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

МАЦЭВІЧ Рыгор Антонавіч, н. у 1863, 9.3.1930 высланы ў Паўночны край па 2-й катэгорыі, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА СЫСОЕВА

ГАЕЎСКІ Кірыл Іванавіч, н. у 1886, 9.1.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КАЛЬЧЭЎСКІ Міхаіл Ціханавіч, н. у 1883, аднаасобнік, 9.1.1931 асуджаны і высланы ў Сібір па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЧЫСЦІКІ

АЎРАМЕНКА Анікім Аляксеевіч, н. у 1887, 25.12.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

АЎРАМЕНКА Савелій Трафімавіч, н. у 1899, 9.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

МАСЛАКОЎСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА АНІКАВІЧЫ

АПЕТАЎ Рыгор Мікалаевіч, н. у 1888, 30.1.1930 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ІЛЫН Антон Емяльянавіч, н. у 1887, рэпрэсіраваны 31.7.1938, рэабілітаваны 8.3.1939.

МАЛАХОТКІН Ерафей Васілевіч, н. у 1888, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1972.

МАРОЗАЎ Сямён Мітрафанавіч, н. у 1859, 30.1.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 27.11.1937 — да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989 і 1959.

САДОЎСКІ Максім Іванавіч, н. у 1862, расстраляны ў 1937, рэабілітаваны ў 1989.

СЕРАБРАКОВА Юлія Дзмітрыеўна, н. у 1898, 30.10.1938 асуджана да 8 гадоў ППЛ, рэабілітавана ў 1989.

СУЛІМАЎ Марк Сцяпанавіч, н. у 1898, 7.6.1944 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА БАСЯ

ГРУЗДОЎ Якаў Якаўлевіч, н. у 1898, у 1930 раскулачаны і разам з жонкай Верай Васілеўнай (1903 г. н.), сынамі Іванам (1919) і Васілём (1922) высланы ў в. Екацярынаўка Свярдлоўскай вобл., рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА ВАРКАВА

КАРЦАЎ Авакум Фёдаравіч, н. у 1860, разам з жонкай Марфай і сынам Цярэнціем у 1930 раскулачаны і высланы ў Свярдлоўскую вобл., рэабілітаваны ў 1994.

КІРЭЕЎ Пракоп Ананьевіч, н. у 1894, 30.1.1933 асуджаны да 10 гадоў канцлагера, 15.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ПРАКАПОВІЧ Яфім Лявонавіч, н. у 1894, 20.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, 29.8.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989 і 1959.

ВЁСКА ЗІМНІК

ВАЛОДЧАНКА Платон Якаўлевіч, н. у 1882, калгаснік, 14.8.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1958.

ВЁСКА МАСЛАКІ

БАДЗЕЛКА Карп Савельевіч, н. у 1881, калгаснік калгаса «Чырвоная Альхоўка», 1.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны 24.12.1966.

Г. Б. Карпін.

БАРАНАЎ Аляксей Дзмітрыевіч, н. у 1922, працаваў бухгалтарам у г. Усць-Каменагорску, 4.3.1950 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1955.

БУЛАХАЎ Несцер Міхайлавіч, н. у 1891, калгаснік, рэпрэсіраваны 3.10.1938, рэабілітаваны 28.4.1939.

ВОЙТАЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1894, 15.12.1935 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1980.

КАРПІН Гаўрыла Барысавіч, н. у 1900, калгаснік калгаса «Камінтэрн», 1.2.1933 па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 27.9.1937 па абвінавачванню ў выступленні супраць калгаснага будаўніцтва асуджаны да 10 гадоў пазбаўлення волі, памёр у заключэнні 5.4.1942, рэабілітаваны ў 1966 і 1989.

КЛІМАЎ Андрэй Яфімавіч, н. у 1907, 8.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, абвінавачваўся ў антысавецкай прапагандзе, рэабілітаваны ў 1983.

КЛІМАЎ Канстанцін Малахавіч, н. у 1882, 15.12.1929 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1980.

ЛОБАЎ Цімафей Савельевіч, н. у 1882, 18.12.1929 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1980.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Архіп Васілевіч, н. у 1884, 27.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

НЕСЦЯРЭНКА Павел Васілевіч, н. у 1873, рэпрэсіраваны 10.1.1933, рэабілітаваны 20.1.1933.

РЫЛЬКОЎ Фёдар Дзмітрыевіч, н. у 1902, 15.12.1929 высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1980.

СВЯТЛОЎ Цярэнцій Ільіч, н. у 1852, рэпрэсіраваны 15.11.1929, рэабілітаваны 26.11.1929.

СУВОРАЎ Віктар Іванавіч, н. у 1889, 27.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1946.

СУВОРАЎ Самуіл Пятровіч, н. у 1899,

28.1.1933 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЦІТКОЎ Давыд Дзянісавіч, н. у 1892, 1.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 15.9.1937 – да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1966.

ЦІТКОЎ Васіль Аляксеевіч, н. у 1874, 15.12.1929 высланы на 3 гады ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1980.

ЦІТКОЎ Павел Васілевіч, н. у 1895, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1960.

ЧУДА Самуіл Акімавіч, н. у 1880, калгаснік калгаса «Камінтэрн», 1.2.1933 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1966.

ШЫНКАРОЎ Андрэй Паўлавіч, н. у 1897, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, 12.10.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1960 і 1988.

ВЁСКА МІХАЙЛАВІЧЫ

АРЛОЎ Васіль Нічыпаравіч, н. у 1887, рэпрэсіраваны 19.5.1945, рэабілітаваны 15.11.1945.

БАГУЦКІ Аляксей Міхайлавіч, н. у 1918, рэпрэсіраваны ў 1938, рэабілітаваны ў 1971.

БАДРЫЦКІ Іван Паўлавіч, н. у 1898, 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1965.

БАДРЫЦКІ Павел Піменавіч, н. у 1905, калгаснік калгаса «Беларусь», 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1965.

БАДРЫЦКІ Ульян Піменавіч, н. у 1893, 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1965.

БАДРЫЦКІ Фядос Піменавіч, н. у 1909, калгаснік калгаса «Беларусь», 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1965.

ГАНЧАРОЎ Аляксей Давыдавіч, н. у 1881, 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1965.

ДАШКЕВІЧ Аляксандр Сафонавіч, н. у 1914, 9.12.1942 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

СЕРГІЕНКА Аляксей Іванавіч, н. у 1902, 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 29.8.1934 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ЦІТОЎ Павел Іванавіч, н. у 1905, 21.5.1946 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1967.

ЧАРНЯЎСКІ Антон Арцёмавіч, н. у 1884, 10.8.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ШАРШНЕЎ Іван Селівестравіч, н. у 1919, рэабілітаваны ў 1965.

ВЁСКА СТРЫКІЛІ

АНУФРЫЕЎ Канстанцін Спірыдонавіч, н. у 1887, 30.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

МІРОНАЎ Іван Міронавіч, н. у 1884, 30.1.1933 высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ПУНІНСКІ Аляксандр Уладзіміравіч, н. у 1882, 30.1.1933 асуджаны да 10 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ЯЎСЕЕЎ Захар Парфіравіч, н. у 1885, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ТРАСНОЕ

ГАНЧАРОЎ Апанас Кузьміч, н. у 1895, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, памёр у заключэнні 5.4.1942, рэабілітаваны ў 1967.

ГАНЧАРОЎ Васіль Кузьміч, н. у 1904, працаваў плотнікам мясакамбіната ў Оршы, 30.12.1934 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1962.

ЛОСЕЎ Іван Еўдакімавіч, н. у 1884, калгаснік, 14.8.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1958.

ВЁСКА ТУДАРАЎКА

БЕЛАВУСАВА Ганна Іванаўна, у 1930 раскулачана, рэабілітавана ў 1992.

ВЫРВІЧ Анастасія Сцяпанаўна, у 1930 раскулачана, рэабілітавана ў 1992.

ВЫРВІЧ Антон Іванавіч, н. у 1912, у 1930 раскулачаны, рэабілітаваны ў 1992.

ВЫРВІЧ Іван Сямёнавіч, у 1930 раскулачаны, рэабілітаваны ў 1992.

ВЫРВІЧ Кацярына Іванаўна, н. у 1923, асуджана ў 1930, рэабілітавана ў 1992.

ВЫРВІЧ Любоў Іванаўна, н. у 1921, у 1930 раскулачана, рэабілітавана ў 1992.

КРАСОЎСКАЯ Лукер'я Іванаўна, у 1930 раскулачана, рэабілітавана ў 1992.

ШЫНДЗІКАЎ Андрэй Васілевіч, н. у 1891, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў пазбаўлення волі, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ШАПЯЛЁЎКА

КАЗЛОЎ Парфен Нічыпаравіч, н. у 1884, 15.9.1937 асуджаны да 10 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

КАРПАЕЎ Рыгор Цімафеевіч, н. у 1875, 1.2.1933 высланы ў Паўночны край на 3 гады, 15.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1966 і 1989.

КАСЦЮШКІН Міхей (Міхаіл) Нічыпаравіч, н. у 1887, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КУЛЬКОЎ Восіп Іванавіч, н. у 1913, камандзір узвода 332-га сп 104-й сд, 16.9.1946 асуджаны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

МАЛАХОТКІН Рыгор Васілевіч, н. у 1880, 25.11.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПАЛЯКОЎ Зіновій Агафонавіч, н. у 1894,

А. М. Кавалёў.

24.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПАЛЯКОЎ Парфір Кандратавіч, н. у 1891, 12.3.1930 высланы ў Паўночны край, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1967.

ШУРЫНАЎ Андрэй Платонавіч, н. у 1895, рахункавод калгаса «Звязда», 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1966.

ШУРЫНАЎ Маркіян Платонавіч, н. у 1888, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПАРШЫНСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА КАРАЛЁЎКА

КАБАЙКОЎ Міхаіл Давыдавіч, н. у 1881, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

КАВАЛЁЎ Андрэй Мацвеевіч, н. у 1896, аднаасобнік, у 1934 прыгавораны да расстрэлу за невыкананне паставак па нарыхтоўцы льну, растраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1993.

З успамінаў сына, І. А Кавалёва

Бацька нарадзіўся і вырас у вёсцы Каралёўка. Да рэвалюцыі служыў у царскай арміі. Пасля грамадзянскай вайны вярнуўся дамоў і пачаў працаваць у гаспадарцы.

Сям'я была вялікая — 20 чалавек. Пабудавалі вялікую хату, набылі дзве каровы, 2 кані, розную дробную хатнюю жыўнасць. Пабудавалі нават ветраны млын. Бацька вельмі добра зарабляў, бо быў майстрам-сталяром. Калі абвясцілі калектывізацыю, нас абклалі вялікім падаткам. Памятаю, што толькі льновалакна мы павінны былі здаць 3 цэнтнеры. А ў 1934 г. бацька быў вызваны ў раённую пракуратуру і там яго арыштавалі. Неўзабаве адбыўся суд, і яго прыгаварылі да расстрэлу. У той жа дзень да нашай хаты была прыстаўлена ахова. Усю маёмасць нашу забралі і з хаты выгналі. Спачатку мы жылі ў бані дзеда. Але потым і яе разабралі, а нас прытуліла дальняя сваячка.

Доўгі час маці, як жонку ворага народа, не бралі на работу, і толькі пазней уладкавалася яна ў Горках на сенную базу. Звольнілі з працы і старэйшую сястру. Праз некаторы час дазволілі нам вярнуцца ў родную вёску, і мы купілі старэнькую хату, дзе і жылі да пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

ЦІВАНАЎ Анісім Раманавіч, н. у 1896, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ЦІВАНАЎ Восіп Лаўрэнцьевіч, н. у 1870, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА КУЗАВІНА

ВОЛКАЎ Дзяніс Трафімавіч, н. у 1877, 23.12.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВОЛКАЎ Нічыпар Савельевіч, н. у 1883, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ВОЛКАВА Таццяна, н. у 1904, працавала настаўніцай, 18.6.1945 асуджана да 10 гадоў ППЛ, рэабілітавана ў 1956.

КУЛЯШОЎ Мікалай Міронавіч, н. у 1877, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ЛЮХЦІКАЎ Максім Баніфацьевіч, н. у 1888, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

МАСЛЁНКІН Кузьма Емяльянавіч, н. у 1892, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ПАДБЯРОЗКІН Аляксей Мацвеевіч, н. у 1898, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ПАДЧЫШЧАЛАЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1896, 27.6.1935 асуджаны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ПРАКОПАЎ Іван Спірыдонавіч, н. у 1893, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ПРАКАПОВІЧ Сямён Спірыдонавіч, н. у 1889, 27.6.1935 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

СЕВАСЦЯНАЎ Павел Рыгоравіч, н. у 1896, 27.6.1935 асуджаны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ТРУСКОЎ (ТРУСАЎ) Раман Архіпавіч, н. у 1891, 27.6.1935 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ХАЛУПАЎ Анісім Цімафеевіч, н. у 1881, 27.6.1935 асуджаны да 8 гадоў ППЛ, рэабілітаваны 24.8.1960.

ВЁСКА МЯДЗВЕДЗЕВА

ПАСЮКОЎ Андрэй Яфімавіч, н. у 1892, 29.7.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

ВЁСКА НІВІШЧЫ

КАМІНСКІ Пётр Мінаевіч, н. у 1905, 24.7.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ХМУРОВІЧ Аляксей Сафонавіч, н. у 1883, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

ВЁСКА ПАЛЯШЧЫЦЫ

БАРКОЎСКІ Пракоп Емяльянавіч, н. у 1877, 3.2.1933 высланы на 5 гадоў у Паўночны край, рэабілітаваны ў 1965.

БАШЛАКОЎ Аляксей Цімафеевіч, н. у 1881, 30.4.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1962.

БАШЛАКОЎ Іван Цімафеевіч, н. у 1870, 3.2.1933 высланы на 5 гадоў у Паўночны край, рэабілітаваны ў 1965.

БАШЛАКОЎ Канстанцін Іванавіч, н. у 1905, 11.4.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

ЖУРАЎ Назар Аляксандравіч, у 1931 раскулачаны, рэабілітаваны ў 1992.

КРАЎЧАНКА Захар Парфіравіч, н. у 1890, 3.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

КРАЎЧАНКА Іларыён Парфіравіч, н. у 1907, 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, 27.9.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965 і 1989.

КРАЎЧАНКА Рыгор Парфіравіч, н. у 1894, 3.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

КРАЎЧАНКА Сідар Парфіравіч, н. у 1906, 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ЛІСІЦЫН Фёдар Васілевіч, н. у 1900, 3.2.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964 і 1965.

РЫЖАНКОЎ Лявон Сцяпанавіч, н. у 1883, 17.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ПАРШЫНА

БАГАЧОЎ Георгій Рыгоравіч, н. у 1894, працаваў настаўнікам, 1.2.1936 высланы ў Краснаярскі край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1957.

БАГАЧОЎ Захар П., н. у 1885, рэпрэсіраваны ў 1937, рэабілітаваны ў 1988.

БАГАЧОЎ Фядот Паўлавіч, н. у 1896, у 1931 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1982.

В. С. Усава.

БАГАЧОЎ Ягор Уласавіч, н. у 1889, 18.6.1932 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

БАГАЧОЎ Якаў Канстанцінавіч, н. у 1904, жыў у Томску, працаваў грузчыкам шпалапрапітнага завода, у 1946 асуджаны да 7 гадоў ППЛ і 5 гадоў пазбаўлення правоў, рэабілітаваны ў 1988.

ЖАЛЯЗНОЎ Трыфан Мінаевіч, н. у 1887, 21.12.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

МАЛЧАНАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1911, студэнт БСГІ, 26.3.1931 рэпрэсіраваны, рэабілітаваны 28.9.1931.

САЛАЎЁВА Аляксандра Архіпаўна, н. у 1925, 11.3.1945 асуджана да 10 гадоў ППЛ, рэабілітавана ў 1959.

УСАВА Вольга Сцяпанаўна, н. у 1898 у г. Дуброўна, з 1917 па 1923 працавала настаўніцай у г. Дуброўна, а з 1923 настаўнічала ў Горацкім р-не, у 1944—45 працавала ў Іваноўскай школе, рэабілітавана 10.8.1963.

З успамінаў сына, Я. П. Усава

5 студзеня 1945 г. на настаўніцкай раённай нарадзе ў Горках маці была арыштавана па абвінавачванню ў антысавецкай агітацыі і прапагандзе. У Магілёўскую турму ішлі пешшу, адтуль была пераведзена ў Кайскі раён Кіраўскай вобласці. Следства цягнулася вельмі доўга. І толькі 25 студзеня 1947 г. па пастанове асобай нарады МДБ была прыгавораны да 3 гадоў папраўча-працоўных лагераў. Але маці пашанцавала: яна пападала пад амністыю ад 7.7.45 г. і была вызвалена 28 лютага 1947 г. Працавала настаўніцай да 1957 г.

ВЁСКА ПУПЛЫ

ГЛАЗДУНОЎ Антон Васілевіч, н. у 1893, 28.4.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

ГЛАЗДУНОЎ Сідар Фядосавіч, н. у 1890, 28.4.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

КАРТАЎНЁЎ Фядос Фёдаравіч, н. у 1889, 28.4.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

КАСАРОЎ Іван Сцяфанавіч, н. у 1890, 28.4.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

ЛАПЦУЕЎ Ягор Міхайлавіч, н. у 1904, 23.4.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1964.

ШЧАМЯЛЁЎ Іван Іванавіч, н. у 1886, 9.3.1930 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ТОСНА

ЧЫКАНОЎСКІ Сямён Пахомавіч, н. у 1916, 27.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1984.

ВЁСКА ЦЕЛЯШОЎКА

ГАРБАЦЕНКА Макар Паўлавіч, н. у 1885, 28.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1960.

ЛЯШНЕЎСКІ Ціхан Кузьміч, н. у 1897, малапісьменны, 14.2.1938 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў антысавецкай дзейнасці, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1989.

СІЗІКАЎ Майсей Піліпавіч, н. у 1891 (1893), 12.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

РАКЦЯНСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА НЕЖКАВА

БОРВАНАЎ Павел Сяргеевіч, н. у 1868, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВОЛКАЎ Андрос Рыгоравіч, н. у 1873, 1.1.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ВОЛКАЎ Мікіта Рыгоравіч, н. у 1872, 1.1.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ГАЙДУКОЎ Ермалай Сідаравіч, *н. у 1888, працаваў пастухом, рэпрэсіраваны 7.8.1938,* рэабілітаваны ў 1939.

ДАЛІДОВІЧ Сямён Пятровіч, н. у 1894, святар Шышаўскай царквы, 28.3.1931 пазбаўлены права пражывання ў 15 населеных пунктах, рэабілітаваны ў 1989.

КАЗЛОЎ Цімафей Уладзіміравіч, раскулачаны ў 1934, рэабілітаваны ў 1992.

МАСЛЯНЫ Панцеляймон Якаўлевіч, н. у 1880, 28.9.1931 асуджаны, рэабілітаваны ў 1980.

МАСЛЯНЫ Піліп Якаўлевіч, н. у 1881, рэпрэсіраваны 28.9.1931, рэабілітаваны ў 1989.

ШАЛАКОЎ Кузьма Яўціхавіч, н. у 1891, у 1931 раскулачаны і з жонкай Агап'яй Пракопаўнай (1893 г. н.) і дзецьмі Марыяй (1919), Аляксандрай (1925), Ганнай (1929) высланы ў Свярдлоўскую вобл., рэабілітаваны ў 1992.

ШАЎЛОЎ Мацвей Фёдаравіч, раскулачаны ў 1930, рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА РЭКТА

БЛІНДЗЕРАЎ Васіль Іосіфавіч, н. у 1881, 3.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

БЛІНДЗЕРАЎ Сафрон Антонавіч, н. у 1888, 30.1.1933 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

БЛІНДЗЕРАЎ Сцяфан Антонавіч, н. у 1887, 7.1.1933 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1990.

ІЛЬЯНАЎ Кузьма Сілавіч, н. у 1887, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ЖУКАЎ Самуіл Якаўлевіч, н. у 1880, 11.11.1938 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЖУКАЎ Фядот Мінаевіч, н. у 1863, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ПАЗНЯКОЎ Пракоп Паўлавіч, н. у 1889, 27.9.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1958.

ПРУДНІКАЎ Павел Рыгоравіч, н. у 1900, працаваў выкладчыкам Магілёўскага педінстытута, у 1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

СТАРАСОЦКІ Іван Андрэевіч, н. у 1905, 15.5.1946 высланы на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1990.

СТАЎБАНАЎ Іларыён Парфенавіч, н. у 1889, 30.1.1933 заключаны ў канцлагер на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА СЕНЬКАВА

БАЛУЕЎ Мяфод Якаўлевіч, н. у 1886, 30.1.1933 асуджаны да 3 гадоў канцлагера, 9.1.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1990 і 1968.

ПАЎЛАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1874, *29.8.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.*

ПЕТРУСЕЎ Рыгор Мікітавіч, н. у 1898, 30.1.1933 заключаны ў канцлагер на 3 гады, рэабілітаваны ў 1990.

СЕМАРЖОЎ Герасім Гаўрылавіч, н. у 1897, 28.8.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

СЕМАРЖОЎ Палікарп Яфрэмавіч, н. у 1888, 30.1.1933 заключаны на 3 гады ў канцлагер, рэабілітаваны ў 1989.

СЕМАРЖОЎ Рыгор Яфрэмавіч, н. у 1875, 8.2.1938 расстраляны, рэабілітаваны ў 1990.

СЕМАРЖОЎ Юрый Яфрэмавіч, н. у 1875, 30.1.1933 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА ПАПКОЎКА

ВАРАБ'ЁЎ Анісім Мікалаевіч, н. у 1895, працаваў ветфельчарам у раённай нарыхтоўчай канторы, 20.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

ВАРАБ'ЁЎ Мітрафан Міхеевіч, н. у 1863, 20.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

КОРАБАЎ Яўмен Парфір'евіч, н. у 1906, 21.4.1932 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1990.

ШЧАМЯЛЁЎ Малах Дзмітрыевіч, н. у 1883, 9.3.1938 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1962.

ВЁСКА УЛЬЯШЫНА

ЛІСЯНКОЎ Парфір Іванавіч, н. у 1921, рэпрэсіраваны ў 1944, рэабілітаваны ў 1945.

МАРКАЎ Міна Данілавіч, н. у 1884, 8.2.1938 расстраляны, рэабілітаваны ў 1990.

ФЁДАРАЎ Андрэй Дзмітрыевіч, н. у 1870, 15.11.1937 расстраляны, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА ХАЛМЫ

КАЛТУНОЎ Апанас Астапавіч, н. у 1898, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1989.

КАЛТУНОЎ Іван Андрэевіч, н. у 1875, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1989.

КАЛТУНОЎ Кандрат Андрэевіч, н. у 1880, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, 27.9.1934 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КАЛТУНОЎ Кузьма Піліпавіч, н. у 1872, 16.4.1931 высланы ў Сібір з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1989.

КАЛТУНОЎ Раман Кузьміч, н. у 1901, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1989.

КАЛТУНОЎ Яўціх Ермалаевіч, н. у 1885, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

НОВІКАЎ Фядос Сямёнавіч, н. у 1875, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1989.

СМАЛЮГАЎ Яўген Фёдаравіч, н. у 1882, калгаснік калгаса «Чырвоны трактар», 3.12.1938 асуджаны да 7 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА ШЫВАРОЎКА

ГОЛІКАВА Еўдакія Васілеўна, н. у 1908, 10.6.1946 выслана ў Краснаярскі край на 5 гадоў, рэабілітавана ў 1991.

ГОЛІКАЎ Пракоп Васілевіч, н. у 1876, калгаснік калгаса імя Варашылава, 1.2.1933 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1989.

КРУГЛІКАЎ Піліп Ціханавіч, н. у 1875, 1.2.1933 высланы ў Сібір на 3 гады, рэабілітаваны ў 1990.

КРУГЛІКАЎ Сідар Кандратавіч, н. у 1883, 16.4.1931 высланы разам з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1964.

МАЛАШКОЎ Андрэй Ігнатавіч, н. у 1871, 13.4.1931 высланы разам з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1964.

НОВІКАЎ Аўтамон Сцяпанавіч, н. у 1875, 16.4.1931 высланы разам з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1964.

НОВІКАЎ Цярэнцій Сцяпанавіч, н. у 1880, 1.2.1933 заключаны ў канцлагер на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1990.

ПЯТРОЎ Майсей Емяльянавіч, н. у 1879, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1964.

ПЯТРОЎ Максім Емяльянавіч, н. у 1876, рэпрэсіраваны ў 1938, рэабілітаваны ў 1965.

СЯМЁНАЎ Леў Яўменавіч, н. у 1886, рэпрэсіраваны ў 1937, рэабілітаваны ў 1957.

СЕМЯНКОЎ (СЯМЁНАЎ) Яфім Яўменавіч, н. у 1892, 1.2.1933 заключаны ў канцлагер на 3 гады, рэабілітаваны ў 1990.

ВЁСКА ШЫШАВА

БРАНЦЭВІЧ Арсен Фаміч, н. у 1906, 19.7.1933 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

БРАНЦЭВІЧ Сямён Іванавіч, н. у 1886, 15.12.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ГНЕДЗЯНКОЎ Цімафей Еўдакімавіч, н. у 1891, 27.11.1945 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1954.

ГОЛІКАЎ Сяргей Пракоф'евіч, н. у 1902, 1.2.1933 асуджаны да 10 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ТРАПАЧОЎ Аляксей Самсонавіч, н. у 1876, рэпрэсіраваны ў 1929 і 1938, рэабілітаваны ў 1982.

ТРАПАЧОЎ Самсон Пятровіч, н. у 1874, 29.10.1929 заключаны ў канцлагер на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1989.

ХНЫКАЎ Тарас Ігнатавіч, н. у 1897. 11.3.1931 заключаны ў канцлагер на 5 гадоў, рэабілітаваны ў 1989.

РУДКАЎШЧЫНСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА ЕРМАЛОЎКА

БЕКАСАЎ Мікіта Яўменавіч, н. у 1905, каваль, 5.6.1935 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

БЕЛЯНКОЎ Якаў Ігнацьевіч, н. у 1898, урач ваеннага шпіталю ў Смаленску, арыштаваны 28.12.1934, рэабілітаваны ў 1989.

ЛЕЎКІН Мяфод Архіпавіч, н. у 1909, калгаснік, 5.5.1935 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1961.

ЛОСЕЎ Яўсей Тарасавіч, н. у 1890, 5.6.1935 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ПАПОЎ Карней Васілевіч, н. у 1900, калгаснік, 5.6.1935 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1966.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Раман Ларывонавіч, н. у 1891, калгаснік, 27.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

ШЫЦІКАЎ Яфрэм Мартынавіч, н. у 1897, калгаснік, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

ХАЛЮКОЎ Цімафей Яфімавіч, н. у 1881, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА КАЗЛЫ

АЎРАМЕНКА Аўрам Аксёнавіч, н. у 1880, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВАСАРАЎ Сафрон Яўсеевіч, н. у 1891, 21.4.1934 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, 15.5.1945 — на 15 гадоў катаргі, рэабілітаваны ў 1965 і 1989.

КАБАНАЎ Дзямід Патапавіч, н. у 1862, 5.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1956.

КАЗЛОЎ Савелій Іванавіч, н. у 1880, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ШАБУНІН Леў Рыгоравіч, н. у 1898, працаваў лесніком, 28.8.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

ШМУР'ЕЎ Фёдар Трафімавіч, н. у 1866, 15.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА КУСТОЎКА

ПІСТАЛЕНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1876, 9.1.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА РУДКАЎШЧЫНА

ВАРАНКОЎ Фауст Іванавіч, н. у 1892, арыштаваны 18.1.1945, рэабілітаваны 9.8.1945.

ІЗМАЙЛОВІЧ Леанід Пракопавіч, н. у 1925, 16.7.1943 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны 13.12.1957.

ІНТАРЭСАЎ Васіль Іванавіч, н. у 1894, у 1932 раскулачаны, 19.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1962.

ІНТАРЭСАЎ Парфір Іванавіч, н. у 1872, 5.3.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1956.

ІНТАРЭСАВА Яўгенія Васілеўна, рэпрэсіравана ў 1932, рэабілітавана ў 1992.

КАВАЛЕЎСКІ Пракоп Трыфанавіч, н. у 1893, 5.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1956.

КАВАЛЕЎСКІ Яфрэм Трыфанавіч, н. у 1897, 5.3.1933 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

МАКАЎЦОЎ Сямён Клімавіч, н. у 1886, 5.3.1933 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ТАЛАШОЎ Міхаіл Васілевіч, н. у 1905, 5.3.1933 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ЧАРВІНСКІ Аўрам Міхайлавіч, н. у 1883, 12.10.1938 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1989.

ЧАРВІНСКІ Барыс Апанасавіч, н. у 1882, 5.12.1932 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1962.

ЧАРВІНСКІ Іван Варфаламеевіч, н. у 1902, 5.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1956.

ШУТАЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1914, 5.3.1933 асуджаны да 10 гадоў, рэабілітаваны ў 1956.

ВЁСКА ХАМІНІЧЫ

БЕРАСНЕВА Агнеса Іванаўна, н. у 1900, арыштавана 11.2.1945, рэабілітавана ў верасні 1945.

БЕРАСНЕЎ Васіль Ціханавіч, н. у 1905, у 1931 раскулачаны і высланы ў Комі-Пярмяцкую акругу, рэабілітаваны ў 1992.

БЕРАСНЕВА Насця Сцяпанаўна, н. у 1903, у 1931 раскулачана, выслана ў Комі-Пярмяцкую акругу, рэабілітавана ў 1992.

БЕРАСНЕЎ Ціхан Майсеевіч, у 1931 раскулачаны і высланы ў Комі-Пярмяцкую акругу, рэабілітаваны ў 1992.

БУЛАСАЎ Кірыл Лявонавіч, н. у 1901, калгаснік калгаса «Шлях да сацыялізму», 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1960.

БУЛАСАЎ Павел Лявонавіч, н. у 1882, 27.10.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

КАРЖУЕЎ Ігнат Савельевіч, н. у 1871, калгаснік калгаса «Шлях да сацыялізму», 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1960.

КАРЖУЕЎ Яфрэм Савельевіч, н. у 1873, арыштаваны 28.1.1945, рэабілітаваны ў жніўні 1945.

ЛЯТУЧЫ Давыд Пракопавіч, н. ў 1874, 25.11.1934 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1960.

РАМАНОЎСКАЯ Раіса Давыдаўна, н. у 1896, арыштавана 4.2.1945, рэабілітавана ў красавіку 1945.

УРОДА Іван Андрэевіч, н. у 1867, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1960.

ЦАПКОВА Феадосія Савельеўна, н. у 1898, 29.4.1945 выслана ў Краснаярскі край, рэабілітавана ў 1991.

САСУНОЎ Аўдзей Яфрэмавіч, н. у 1884, калгаснік, 4.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

САЎСКІ СЕЛЬСКІ САВЕТ

ВЁСКА ВІШНЯ

ТУЗКОЎ Юрый Мілетавіч, н. 6.1.1883, рабочы завода «Сельмаш» у г. Разань, 7.7.1935 высланы ў Краснаярскі край па абвінавачванню ў антысавецкай дзейнасці, рэабілітаваны ў 1983.

ВЁСКА ВЯЛІКІЯ ШАРЫПЫ

ГАЛАВАЧОЎ Якаў Васілевіч, н. у 1877, 29.8.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1962.

ЗУЕЎ Мікалай Сямёнавіч (КРАЎЦОЎ Панфіл Мікітавіч), н. у 1907, 10.5.1931 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ІВАНОЎ Іван Паўлавіч, н. у 1888, 30.10. 1934 асуджаны да 3 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

КАСЬЯНАЎ Савелій, у 1932 асуджаны і раскулачаны, рэабілітаваны ў 1992.

КУЗАЎКОЎ Ануфрый Кузьміч, н. у 1856, 9.3.1930 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1989.

КУЗАЎКОЎ Арцём Ануфрыевіч, н. у 1887, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ПЕТРУСЕНКА Елісей Міронавіч, н. у 1882, 10.4.1930 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ЗУБРЫ

БЫНЬКОЎ Якаў Сідаравіч, н. у 1896, 13.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КАСЯКОЎ-ПЫШКОЎ Сяргей Герасімавіч, н. у 1905, 12.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ПАЎЛОЎСКІ Юрый Аляксандравіч, н. у 1903, табельшчык на чыгунцы, 16.9.1927 асуджаны да 3 гадоў высылкі, рэабілітаваны ў 1957.

ПЕЛІКАЎ Герасім Самуілавіч, н. у 1877, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1957.

СКАРАХОДАЎ Сяргей Лявонавіч, н. у 1895, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1969.

ШТУКІН Іван Сямёнавіч, н. у 1902, 25.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1959.

ШЧЭРЫН Фока Іванавіч, н. у 1875, 29.8.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

ВЁСКА КАЛАЦІЛЫ

ЦІМОШЧАНКА Лука Агафонавіч, н. у 1874, 19.11.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1959.

ВЁСКА КРАСУЛІНА

БАРАДОЎСКІ Іван Яфімавіч, н. у 1875, 26.12.1932 высланы на 3 гады ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ВІШНЕЎСКІ Яўціх Епіфанавіч, раскулачаны ў 1932, рэабілітаваны ў 1992.

ПРЫВАЛІНСКІ Яфім Кірылавіч, н. у 1878, 7.2.1933 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА КУРТАСЫ

БАРЫСОЎСКІ Савелій Цітавіч, н. у 1892, 29.4.1932 асуджаны да 5 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

БІРУНДА Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1893, 1.9.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, 23.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1965 і 1989.

КАРПІЦКІ Іван Нічыпаравіч, н. у 1891, 29.6.1932 высланы на 3 гады ў Казахстан, рэабілітаваны ў 1989.

КАРПІЦКІ Павел Анісімавіч, н. у 1878, асуджаны і раскулачаны ў 1933, рэабілітаваны ў 1992.

КАРПІЦКІ Ягор Нічыпаравіч, н. у 1878, 29.6.1932 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ЛАГУНОЎ Пётр Андрэевіч, н. у 1892, 15.11.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ПРЫГАРОЎСКІ Ілья Васілевіч, н. у 1889, 11.3.1931 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

СЕРАФІМОВІЧ Іван Міхайлавіч, н. у 1894, 1.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, 23.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1965 і 1989.

СЕРАФІМОВІЧ Яўмен Міхайлавіч, н. у 1899, 1.2.1933 асуджаны да 7 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1965.

ЯКУБОЎСКІ Кандрат Герасімавіч, н. у 1891, 15.6.1932 высланы ў Сібір на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ЯКУБОЎСКІ Мікалай Герасімавіч, н. у 1889, 28.6.1932 высланы ў Паўночны край на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ЯКУБОЎСКІ Сямён Герасімавіч, н. у 1888, 29.6.1932 заключаны ў канцлагер на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

В. П. Кавалёў.

ВЁСКА ЛУГІНЫ

ФОМЧАНКА Архіп Ігнатавіч, н. у 1880, рэпрэсіраваны 25.7.1938, рэабілітаваны 7.2. 1939.

ВЁСКА МАЛЫЯ ШАРЫПЫ

КРАЎЦОЎ Мікіта Апанасавіч, у 1927 разам з жонкай Еўдакіяй Емяльянаўнай і сынамі Тарасам (1912 г. н.), Панфілам (1909) раскулачаны і высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА МАСАЛЫКІ

ХАРУЖЭНКА Акім Васілевіч, н. у 1913, рэпрэсіраваны 10.11.1938, рэабілітаваны 2.6. 1939.

ВЁСКА ПАТАШЫ

КУДРАЎЦАЎ Іван Ермалаевіч, н. у 1880, 7.2.1933 прыгавораны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

КУДРАЎЦАЎ Іван Мікітавіч, н. у 1901, рахункавод калгаса «Авангард», 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1940.

КУДРАЎЦАЎ Іларыён Елісеевіч, н. у 1904, 7.2.1933 асуджаны да 5 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА РАДЗІВОНАЎКА

ЦЫРКУНОЎ Сямён Піліпавіч, н. у 1895, 5.3.1933 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ВЁСКА САВА

КАВАЛЁЎ Васіль Пятровіч (псеўд. **В. Каваль**), н. у 1907, пісьменнік, 29.10.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1957.

КАВАЛЁЎ Пётр Кліменцьевіч, н. у 1885, у 1937 г. прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

КАЗЛОЎ Лазар Рыгоравіч, н. у 1890, 20.1.1934 асуджаны да 3 гадоў ППЛ умоўна, рэабілітаваны ў 1989.

КАЗЛОЎ Фама Іпалітавіч, н. у 1878(83), 20.1.1934 асуджаны да 3 гадоў ППЛ умоўна, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1961 і 1989.

НОВІКАЎ Ксенафонт Патапавіч, н. у 1887, 20.1.1931 асуджаны да 3 гадоў ППЛ умоўна, рэабілітаваны ў 1989.

РАДЧАНКА Навум Мікалаевіч, н. у 1885, 3.1.1939 прыгавораны да 3 гадоў канцлагера, рэабілітаваны ў 1989.

ФЕДАРОВІЧ Уладзімір Мінаевіч, н. у 1912, арыштаваны 1.12.1951, рэабілітаваны ў 1952.

ЦЫРКУНОЎ Арцём Маркавіч, н. у 1890, асуджаны 15.10.1938, рэабілітаваны 23.7.1957.

ЦЫРКУНОЎ Варфаламей Патапавіч, н. у 1883, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЦЫРКУНОЎ Фадзей Мамантавіч, н. у 1869, 27.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЧЭРНІКАЎ Ніканор Лазаравіч, н. у 1891, у 1937 асуджаны да 1 года пазбаўлення волі, у 1945 — да 6 гадоў ППЛ, у 1951 — на 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1955.

ВЁСКА СЛАБАДА

МАСЛЯКОЎ Якаў Якаўлевіч, н. у 1863, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1960.

УГНАЧОЎ Арцём Яўціхеевіч, н. у 1886, 14.8.1937 расстраляны, рэабілітаваны ў 1989.

УГНАЧОЎ Кузьма Яўціхеевіч, н. у 1894, 15.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

УГНАЧОЎ Лука Іванавіч, н. у 1874, 5.3.1933 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1956.

УГНАЧОЎ Цімафей Яўціхавіч, н. у 1890, калгаснік калгаса «Верны шлях», 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, пакаранне адбываў у г. Улан-Удэ, рэабілітаваны ў 1960.

ХАМЯКОЎ Павел Пятровіч, н. у 1885, 25.11.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ШЧАРБАКОЎ Уладзімір Кандратавіч, н. у 1890, 9.3.1933 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў антысавецкай дзейнасці, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1956.

ШЧАРБАКОЎ Якаў Кандратавіч, н. у 1874, 5.3.1933 прыгавораны да расстрэлу па абвінавачванню ў антысавецкай дзейнасці, расстраляны ў Мінску, рэабілітаваны ў 1956.

ВЁСКА ФІЛІПАВА

ІЛЬЯНАЎ Ксенафонт Яфімавіч, н. у 1886, калгаснік калгаса «Новы шлях», 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, расстраляны ў Оршы, рэабілітаваны ў 1973.

НОВІКАЎ Гаўрыла Іванавіч, н. у 1899, рахункавод сельпо, рэпрэсіраваны 25.7.1938, рэабілітаваны 9.2.1939.

НОВІКАЎ Іван Аўтаномавіч, н. у 1879, 27.9.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1973.

НОВІКАЎ Якаў Максімавіч, н. у 1912, 17.5.1931 высланы ў Сібір, рэабілітаваны ў 1989.

НОВІКАЎ Якаў Рыгоравіч, н. у 1881, 29.8.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1968.

ЦЫКУНОЎ Васіль Кузьміч, н. у 1919, 5.4.1941 асуджаны да 7 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1956.

ШЧАМЯЛЁЎ Васіль Паўлавіч, н. у 1865, 12.3.1930 высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ШЧАМЯЛЁЎ Іван Піліпавіч, н. у 1891, 17.5.1931 высланы, рэабілітаваны ў 1981.

ШЧАМЯЛЁЎ Міна Васілевіч, н. у 1901, 12.3.1930 высланы ў Паўночны край, рэабілітаваны ў 1989.

ШЧАМЯЛЁЎ Мірон Васілевіч, н. у 1908, 27.9.1930 заключаны ў канцлагер на 3 гады, рэабілітаваны ў 1989.

ШЧАМЯЛЁЎ Селіван Антонавіч, н. у 1884, 29.8.1934 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1965.

ШЧАМЯЛЁЎ Селівестр Антонавіч, н. у 1899, рэпрэсіраваны 3.8.1932, рэабілітаваны 17.12. 1933.

ШЧАМЯЛЁЎ Сямён Антонавіч, н. у 1886, 17.5.1931 высланы, рэабілітаваны ў 1989.

ВЁСКА ХАРКАЎКА

АВЯР'ЯНАЎ Васіль Антонавіч, н. у 1917, 14.8.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

УТКІН Максім Іванавіч, н. у 1908, 17.4.1937 асуджаны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

УТКІН Мацвей Мікалаевіч, н. у 1879, 27.9.1937 прыгавораны да 10 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1989.

ЧЭРНІКАЎ Васіль Лазаравіч, н. у 1893, у 1933 раскулачаны і высланы ў Мурманскую вобл., рэабілітаваны ў 1991.

ВЁСКА ЦЯПЛУХІ

АРЛОЎСКІ Герасім Фядосавіч, н. у 1872, 27.9.1937 прыгавораны да расстрэлу, рэабілітаваны ў 1989.

ПУХОЎСКІ Іван Піменавіч, н. у 1884, рэпрэсіраваны ў 1937, рэабілітаваны ў 1992.

ВЁСКА ШЫРОКІЯ

БЕЛКІН Кандрат Юр'евіч, н. у 1896, 16.4.1931 высланы разам з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1965.

БЕЛКІН Трафім Аляксеевіч, н. у 1901, 22.3.1946 асуджаны да 6 гадоў ППЛ, рэабілітаваны ў 1978.

ВАЙЦЯХОЎСКІ Сямён Пракопавіч, н. у 1890, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1965.

КАВАЛЁЎ Андрон Лаўрэнавіч, н. у 1892, 16.4.1931 высланы ў Пермскую вобл., рэабілітаваны ў 1965.

ПРАНЖЫЛА Дзяніс Аўрамавіч, н. у 1884, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1965.

ПРАНЖЫЛА Сяргей Майсеевіч, н. у 1904, 16.4.1931 высланы з сям'ёй у Пермскую вобл., рэабілітаваны ў 1965.

СНЫТКОЎ Восіп Мікалаевіч, н. у 1894, 17.5.1931 высланы, рэабілітаваны ў 1959.

ХАДЗЯНКОЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1884, 16.4.1931 высланы з жонкай Марыяй Нілаўнай, дзецьмі Сяргеем, Мікітам, Андрэем, Ульянай, Марыяй у Пермскую вобл., рэабілітаваны ў 1992.

ЦІТОЎ Ілья Канстанцінавіч, н. у 1899, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1965.

ЦІШКОЎ Іван Піліпавіч, н. у 1894, 16.4.1931 высланы з сям'ёй, рэабілітаваны ў 1965.

ШЛЯХЦІЦАЎ Сямён Восіпавіч, н. у 1884, 16.4.1931 высланы з сям'ёй ў Пермскую вобл., рэабілітаваны ў 1965.

Воіны-землякі, якія загінулі ў савецка-фінляндскую вайну 1939—40 гг.

АНІХОЎСКІ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1919 у в. Леніна, вучыўся ў Ленінградскім караблебудаўнічым інстытуце, у 1939 пайшоў добраахвотнікам у Чырвоную Армію, загінуў 22.2.1940 на Карэльскім перашыйку.

АСЮЦІН Фёдар Еўсцігнеевіч, н. у 1906

П. А. Зубкоў.

Ц. І. Харужэнка.

у в. Добрая, працаваў старшынёй калгаса «Верны шлях», у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у лютым 1939 на Карэльскім перашыйку.

БАЛАБОСАЎ Максім Яфімавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1940.

БАРАШКОЎ Якаў Ільіч, н. у 1912 у в. Арлоўшчына.

ВАСІЛЕНКА Фёдар Паўлавіч, н. у в. Азаравічы, прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ГАРАВЫ Кузьма Нічыпаравіч, н. у 1908 у в. Глінькава, прапаў без вестак у студзені 1940.

ГЛЕБКІН Дзяніс Іванавіч, н. у 1909 у в. Вялікае Марозава, прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ГУДЫНСКІ Пётр Данілавіч, н. у г. Горкі, загінуў 18.2.1940.

ДАРАШКЕВІЧ Пётр Кузьміч, н. у 1919, у в. Палішына, загінуў у 1939.

ДРОБЫШАЎ Апанас Несцеравіч, н. у 1907 у в. Кацялёва.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Карней Арцёмавіч, н. у в. Ходараўка, загінуў у 1940.

ЖАРЫКАЎ Антон Васілевіч, н. у 1905 у в. Панкратаўка, загадчык фермы калгаса «20 год Кастрычніка», у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., кам. аддз., прапаў без вестак 23.2.1940.

ЖАРЫКАЎ Піліп Аўрамавіч, н. у 1902 у в. Стан, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1940.

ЖУКОЎСКІ Прохар Паўлавіч, н. у 1907 у в. Цяплухі, прапаў без вестак у сакавіку 1939.

ЗУБКОЎ Пракоп Аляксеевіч, н. у 1905 у в. Стан, загінуў у 1940.

ЗУЕЎ Фядот Сямёнавіч, н. у 1909 у в. Вялікія Шарыпы, загінуў 16.2.1940.

ІВАНОЎ Якаў Данілавіч, н. у 1916 у в. Маслакі, загінуў 20.2.1940.

КАВАЛЁЎ Мікіта Восіпавіч, н. у 1902, прапаў без вестак 9.3.1940.

КАМАСАЎ Цярэнцій Емяльянавіч, н. у 1902 у в. Балбечына, працаваў у лясніцтве, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 4.3.1940.

КАМКОЎ Мікалай Севасцьянавіч, н. у 1908 у в. Буда, загінуў 12.2.1940.

КАНАЎКОЎ Фядос Ніканавіч, н. у 1905 у в. Мядзведзева, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у 1939.

КАНАПЛЁЎ Кузьма Міхайлавіч, н. у 1906 у в. Анікавічы, памёр ад ран 16.2.1940.

КРУГЛЯКОЎ Нічыпар Фёдаравіч, н. у 1918 у в. Аршань, прапаў без вестак у сакавіку 1940.

КУЛЯШОЎ Пётр Васілевіч, н. у 1912 у в. Равячына, загінуў 22.2.1940.

КУРТАСАЎ Васіль Фролавіч, н. у 1909 у в. Паташы, прапаў без вестак у лютым 1940.

ЛАЗАВЫ Карп Аляксеевіч, н. у г. Горкі, загінуў 25.9.1939.

ЛАСТОЎСКІ Андрэй Паўлавіч, н. у 1910 у в. Сахараўка, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1939.

МАНЕЦКІ Панас Паўлавіч, н. у 1910 у в. Сахараўка, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1939.

МАЦВЕЕЎ Андрэй Фаміч, н. у 1913 у в. Варкава, загінуў у сакавіку 1940.

НЕМЦАЎ Павел Іванавіч, н. у 1915 у в. Добрая, у Чырвонай Арміі з 1937, лейт., загінуў у сакавіку 1940.

НОВІКАЎ Рыгор Лаўрэнцьевіч, н. у 1901 у в. Сахараўка, калгаснік калгаса імя Куйбышава, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1939.

ОСІПАЎ Рыгор Пятровіч, н. у 1912, загінуў у 1940.

ПАДБЯРОЗКІН Кірыла Яфімавіч, н. у 1910 у в. Целяшоўка, загінуў 22.2.1940.

САХАРАЎ Ціт Паўлавіч, н. у 1910 у в. Палзухі, загінуў у 1939.

СВІРЫДЭНКА Фёдар Раманавіч, н. у 1904 у в. Валынцава, загінуў у 1940.

СІМАКОЎ Ігнат Яфрэмавіч, н. у 1924 у в. Шышава, у Чырвонай Арміі з 1930, ст. лейт., загінуў 12.03.1940.

СЛІВАНКОЎ Емяльян Малахавіч, н. у 1908 у в. Тормаль, працаваў на цагельным заводзе ў г. Горкі, у Чырвонай Арміі з 1938.

СТАЛЬЧАНКА Апанас Мацвеевіч, н. у 1911, памёр ад ран 12.2.1940.

ТУЗКОЎ Фадзей Ціханавіч, н. у 1908 у г. Горкі, прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ФЕСІН Сяргей Іванавіч, н. у в. Сакалова.

ХАРУЖЭНКА Цімафей Іванавіч, н. у в. Чапялінка, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у верасні 1939.

ЧАРНАМОРДЗІК Іван Яўсеевіч, н. у в. Асіповічы, прапаў без вестак 24.2.1940.

ШЭКІН Фядос Фёдаравіч, загінуў 22.2.1940.

ШУПЛАЎ Тарас Сямёнавіч, н. у 1909 у в. Тушкава, загінуў 25.2.1940.

Падзеі, факты, лічбы

1917 г., снежань. У Горках і павеце перамагла Савецкая ўлада.

1918 г., жнівень. Пачала выходзіць газета «Известия Горецкого уездного Совета рабочих, крестьянских и солдатских депутатов».

1919 г., 7 красавіка. Рашэннем калегіі Наркамасветы РСФСР горацкія сярэднія сельскагаспадарчыя ўстановы рэарганізаваны ў Горацкі сельскагаспадарчы інстытут.

1919 г., 25 мая. Пастановай 1-га Гомельскага губернскага з'езда г. Горкі і павет уключаны ў склад Гомельскай губерні.

1919 г., 27 верасня. Адбыўся першы камуністычны суботнік. Працавала 35 чалавек на ачыстцы тэрыторыі згарэўшага завода сельскагаспадарчых машын.

1919 г. Пачала выходзіць газета «Луч Интернационала».

1920 г., 26 мая. У Горках вайсковая і грамадзянская ўлада перайшла да Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта, які падпарадкаваўся Рэўваенсавету 16-й арміі.

1921 г., лістапад. Старшынёй Горацкага павятовага выканкома выбіраецца М. М. Галадзед, будучы сакратар ЦК КПБ, старшыня СНК БССР.

1921 г., снежань. Праведзены месячнік дапамогі галадаючым Паволжа.

1921 г. Пачаў працаваць чыгуначны ўчастак дарогі Орша — Крычаў, які прайшоў праз Горкі і павет.

1922 г., ліпень. Прэзідыум ВЦВК РСФСР пастанавіў Горацкі павет і г. Горкі ўключыць у склад Смаленскай губерні.

1922 г., 1 верасня. Пры Горацкім сельскагаспадарчым інстытуце створана Заходняя доследна-меліярацыйная арганізацыя.

1923 г., красавік. Раённая газета пачала выходзіць пад назвай «Горецкие известия» — орган павятовага РКП, павятовага выканкома Савета рабочых, сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў і прафбюро.

1923 г., верасень. Каморніцка-таксатарскія курсы, якія працавалі пры Горацкім сельскагаспадарчым інстытуце, былі рэарганізаваны ў землеўпарадкавальны тэхнікум.

1923 г. Выйшаў першы том «Запісак Горацкага сельскагаспадарчага інстытута».

1924 г., люты. Заснаваны раённы Саюз спажывецкіх таварыстваў.

1924 г., 3 сакавіка. Прынята пастанова ВЦВК «О передаче Белоруссии районов с преобладающим белорусским населением». Горкі і павет увайшлі ў склад БССР.

1924 г., 17 ліпеня. Утворана Аршанская акруга. Горкі і павет увайшлі ў яе склад.

1924 г., 1 жніўня. У горадзе працуе 4 пачатковых школы, 1 сямігодка, 3 дзетдамы, 1 дзетсад, 1 прафшкола, школа для дарослых, 2 лікпункты, 2 бібліятэкі, у якіх налічваецца 52 тыс. кніг, бібліятэкі наведвае 2845 чытачоў.

1924 г. Пабудаваны будынак чыгуначнай станцыі «Беларускія Горкі», з 1930 г. — «Пагодзіна».
У Горках пражывае 7761 жыхар.

1925 г., 6 чэрвеня. Горкі наведаў Я. Купала. Ён удзельнічаў у літаратурным вечары, які адбыўся ў парку на гары «Парнас».

1925 г., 5 жніўня. СНК БССР прыняў пастанову аб зліцці Беларускага інстытута сельскай гаспадаркі (г. Мінск) і Горацкага сельскагаспадарчага інстытута і ўтварэнні Беларускай акадэміі сельскай гаспадаркі імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

1925 г., 28 лістапада. Я. Купала і Я. Колас прысутнічалі на ўрачыстым сходзе, які быў прысвечаны пераўтварэнню сельскагаспадарчага інстытута ў акадэмію.

1925 г. БСГА наведаў М. І. Вавілаў для выбару месца пад філіял Інстытута прыкладной батанікі ў Беларусі. У Горках быў створаны апорны пункт гэтага інстытута.

У Горках арганізаваны камбінат, які аб'яднаў электрастанцыю, бойню і млын. Працавалі таксама два лесапільныя і адзін гарбарны заводы, друкарня.

1926 г., люты. У Горках працуе бальніца, дзве амбулаторыі, дзіцячая кансультацыя.

1926 г., 17 снежня. Паводле перапісу ў раёне 56 829 чал., з іх мужчын 27 804, жанчын 29 025. У Горках 8527 чал., 1262 дамы.

1927 г., 24 красавіка. У клубе БСГА адбылася сустрэча з Я. Коласам.

1927 г., 1 мая. Пры БСГА адкрыты першы ў СССР нядзельны двухгадовы універсітэт для сялян. У 1930 г. рэарганізаваны ў калгасны універсітэт.

1927 г. У Горках працавала 83 саматужныя прадпрыемствы.

1928 г., люты. Прыязджалі пісьменнікі Я. Купала, Ц. Гартны, М. Зарэцкі, А. Александровіч.

1928 г., 26 красавіка. У памяшканні клуба адбыліся гастролі Першага Беларускага Дзяржаўнага тэатра.

1929 г., 4 кастрычніка. Выйшаў першы нумар шматтыражнай газеты БСГА «За пралетарскія кадры»

1929 г. У Горках пражывала 8928 жыхароў. Жылая плошча ў горадзе ў 1925 г. складала 40 859 кв. метраў, у 1928 г. — 44 223 кв. метраў. Дзяржаве належала 4856 кв. метраў, прыватнаму сектару — 39 367 кв. метраў.

У Горацкім прамысловым камбінаце працавала 23 рабочых.

1930 г., вясна. У актавай зале БСГА адбылася сустрэча з Я. Коласам.

1930 г., 22 кастрычніка. Выйшаў першы нумар раённай газеты «Ленінскі шлях».

1930 г., лістапад. Створана машынна-трактарная станцыя.

1931 г., 1 лістапада. Дала ток гарадская электрастанцыя.

1931 г., лістапад. Пушчаны ў строй Горацкі льнозавод з магутнасцю перапрацоўкі 9 тыс. тон сухой трасты ў год.

1934 г. Працуюць ільнозавод, крухмальны завод, хлебазавод, 2 лесапільныя заводы, пункт па апрацоўцы дрэва Белдзяржбуда, электрастанцыя, 6 арцелей прамкааперацыі.

1935 г., май. Выйшаў тысячны нумар газеты «Ленінскі шлях».

1937 г., верасень. Ажыццяўляўся збор сродкаў у фонд дапамогі працоўным Іспаніі.

1939 г. У Горках 12,3 тыс. жыхароў.

1940 г., 17 снежня. Беларускі сельскагаспадарчы інстытут у сувязі са 100-годдзем з дня заснавання ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. 14 супрацоўнікаў інстытута ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі СССР.

1941

1945

ІШЛА ВАЙНА СВЯШЧЭННАЯ

У першыя дні

22 чэрвеня 1941 г. у Горках, на плошчы, размешчанай супраць клуба Беларускага сельскагаспадарчага інстытута, адбыўся мітынг. Рабочыя і служачыя горада, выкладчыкі і студэнты заявілі аб сваёй рашучасці стаць на абарону Радзімы. Многія ўдзельнікі мітынгу адразу ж накіраваліся ў райваенкамат з просьбай адправіць іх на фронт. Пайшлі ў дзеючую армію афіцэры запаса, тыя, хто меў мабілізацыйнае прадпісанне. На другі дзень вайны праводзілі на фронт 27 студэнтак, якія атрымалі ў інстытуце кваліфікацыю медыцынскіх сясцёр. У горадзе паявіліся бежанцы. Інстытут рыхтаваўся да эвакуацыі. Студэнты старэйшых курсаў былі мабілізаваны на будаўніцтва аэрадрома.

Для барацьбы з варожымі лазутчыкамі і парашутыстамі ў Горках быў створаны знішчальны батальён. Яму была даручана ахова чыгункі і шасэйнай дарогі Орша — Горкі.

На ўскраіне Горак узводзіўся абарончы рубеж. Тысячы жыхароў горада і навакольных вёсак капалі процітанкавыя равы. Людзі працавалі па 14—16 гадзін у суткі.

У Горках не было буйных прадпрыемстваў, тым не менш, пачынаючы з 27 чэрвеня, горад падвяргаўся налёту фашысцкай авіяцыі. Былі разбураны гарадок механізацыі сельскай гаспадаркі, музей сельскагаспадарчай тэхнікі, гаражы трактароў і аўтамабіляў, іншыя аб'екты інстытута.

Раённыя ўстановы, прадпрыемствы, інстытут падрыхтавалі больш каштоўнае абсталяванне і маёмасць да эвакуацыі. Аднак вывезці яго не ўдалося — транспарт быў перагружаны перавозкай войск, узбраення, абсталявання буйных прамысловых прадпрыемстваў. 3 і 6 чэрня ад станцыі Пагодзіна адправіліся на ўсход два чыгуначныя эшалоны, эвакуіравалася каля 2 тысяч жыхароў горада.

12 ліпеня ўсе ваеннаабавязаныя па ўказанні Горацкага райваенкамата пешшу накіраваліся на сборны пункт, дзе ўліліся ў воінскія падраздзяленні. У горадзе засталася частка знішчальнага батальёна. У гэты ж дзень фашысцкія войскі занялі Горкі. У хуткім часе быў акупіраваны ўвесь Горацкі раён.

Абарона

Нягледзячы на гераічнае супраціўленне, часці Заходняга фронту не змаглі затрымаць ворага ў прыгранічнай зоне і з цяжкімі баямі адступалі на ўсход.

Камандаванне нямецка-фашысцкіх войск прыняло рашэнне акружыць савецкія падраздзяленні, што абаранялі рубеж Заходняй Дзвіны і Дняпра, авалодаць раёнам Орша — Віцебск — Смаленск і адкрыць самы кароткі шлях на Маскву. Да канца першай дэкады ліпеня танкі праціўніка выйшлі да Дняпра ў раёне Орша — Шклоў — Магілёў. Войскі Заходняга фронту адбілі ўсе спробы ворага фарсіраваць Днепр з ходу.

10 ліпеня нямецка-фашысцкія часці аднавілі наступленне: 2-я танкавая група Гудэрыяна масіраванымі ўдарамі на вузкіх участках зламала супраціўленне савецкіх войск. 24-ы танкавы корпус праціўніка пераправіўся праз Днепр паміж Быхавам і Магілёвам і наносіў удар у напрамку Слаўгарад — Рослаў. 46-ы матарызаваны корпус фарсіраваў раку ў раёне Шклова і наступаў на Горкі — Пачынак — Ельня. 47-ы матарызаваны корпус фарсіраваў Днепр у раёне Копысі ў ноч на 11 ліпеня і накіраваўся на Смаленск.

Савецкае камандаванне прыняло рашэнне спыніць наступленне ворага. 1-я Маскоўская мотастралковая дывізія, якой камандаваў Я. Р. Крэйзер, атрымала загад пераправіцца на ўсходні бераг Дняпра і разам з 61-м стралковым корпусам нанесці ўдар на Копысь і адкінуць праціўніка за Днепр. Дывізія перайшла праз мост у Оршы на ўсходні бераг Дняпра і рушыла на паўднёвы ўсход, напярэймы ворагу, які рухаўся на Горкі. У гэты час перадавыя нямецкія часці прасоўваліся да ракі Бася, іх разведка снавала ўздоўж шашы Орша — Горкі. Над раёнам Копысі, прыкрываючы фарсіраванне Дняпра асноўнымі сіламі ворага, баражыравалі «месершміты». Нямецкія самалёты з малых вышынь бамбілі нашы адыходзячыя часці.

Камандзір дывізіі Я. Р. Крэйзер вырашыў нанесці ўдар па нямецкіх калонах: адным палком уздоўж шашы Сава — Горкі, другім — на Казловічы. Але здзейсніць гэты намер не ўдалося. Я. Р. Крэйзер папаў пад налёт варожай авіяцыі, асколкам бомбы быў паранены і адпраўлены ў шпіталь. Камандаванне дывізіяй прыняў палкоўнік Глуздоўскі.

175-ы мотастралковы полк гэтай дывізіі атакаваў аўтакалону праціўніка з пяхотай, якая рухалася ад Казловічаў на Добрынь і падыходзіла да шашы Орша — Горкі, і разбіў яе. Але поспех быў часовы.

6-ы мотастралковы полк стрымліваў праціўніка ў раёне вёскі Сава, на шашы Орша — Горкі. Падыходзячыя нямецкія калоны, якія сустракалі ўпартае супраціўленне, пакідалі заслоны і абыходзілі полк бокам, працягваючы рух на Горкі. У напрамку горада наступала 10-я нямецкая дывізія 46-га матарызаванага корпуса 2-й танкавай групы нямецкіх войск. Часці 61-га стралковага корпуса, што абараняліся ў раёне Копысі, не вытрымалі ўдару нямецкіх танкаў і авіяцыі, пачалі адыходзіць у напрамку рэк Бася, Проня.

1-я Маскоўская мотастралковая дывізія апынулася ў тыле ворага. Яе спробы прабіцца ў напрамку на Ляды ці Чырвонае поспеху не мелі. 16 ліпеня камандзір дывізіі прыняў рашэнне прарвацца ў напрамку Магілёва. Пачаўся цяжкі паход па тылах ворага. Рухаліся ў напрамку Сава — Зубры — Палёнка — Арлоўшчына — Любіж. На зыходзе 25 ліпеня дывізія падышла да Магілёва, дзе злучылася з войскамі, што абаранялі горад.

Ад Шклова ў напрамку Горак па палявых дарогах на Маслакі — Чапялінку адыходзіў 2-і стралковы корпус: 100-я і 161-я стралковыя дывізіі, 151-ы кар-

пусны артылерыйскі полк і іншыя часці.

161-я стралковая дывізія палкоўніка А. І. Міхайлава атрымала загад: да раніцы 12 ліпеня заняць абарону на захад ад Горак на рубяжы Папкоўка — Мацюты — Стан. У ноч на 12 ліпеня дывізія пачала адыход на ўказаны рубеж. На досвітку і на працягу дня варожыя самалёты неаднаразова бамбілі і абстрэльвалі з паветра калоны дывізіі. Некаторыя падраздзяленні, што рухаліся па лясных дарогах, адхіліліся ад зададзеных маршрутаў. Таму на ўказаны рубеж дывізія выйшла толькі раніцай 13 ліпеня.

Да гэтага часу гітлераўскія часці, што абышлі савецкія войскі справа і злева, 12 ліпеня ўступілі ў Горкі. 161-я стралковая дывізія і іншыя часці 2-га стралковага корпуса і яго штаб апынуліся ў тыле ворага ў раёне вёсак Гулідаўка, Чапялінка.

Ацаніўшы абставіны, камандаванне дывізіі прыняло адпаведнае рашэнне (гл. артыкул «Дзейнічалі рашуча»).

100-я стралковая дывізія генерала Русіянава адыходзіла ад Дняпра па свайму маршруту, прайшла праз Горацкі раён, выйшла ў Манастыршчанскі раён Смаленскай вобласці і там злучылася з дзеючымі савецкімі войскамі.

100-я і 161-я стралковыя дывізіі 2-га стралковага корпуса ў першыя дні вайны паказалі прыклады мужнасці, гераізму і арганізаванасці. Яны ў ліку першых былі перайменаваны ў гвардзейскія: 100-я стала называцца 1-й гвардзейскай, 161-я — 4-й гвардзейскай стралковымі дывізіямі. Гвардзейскай стала і 1-я Маскоўская мотастралковая дывізія, якая пазней атрымала назву 1-я гвардзейская Маскоўска-Мінская стралковая дывізія.

У сярэдзіне ліпеня 1941 г. 57-я танкавая дывізія атрымала загад затрымаць наступленне гітлераўцаў на Смаленск. Мотастралковы полк маёра Асокіна і прыдадзеныя яму танкавыя падраздзяленні з баямі адыходзілі па дарозе Копысь — Горкі. Не даходзячы да Горак, у раёне вёсак Пална — Палёнка — Тушавая — Ліхачова занялі абарону.

Раніцай 17 ліпеня з'явілася калона варожых аўтамашын, якая рухалася пад аховай танкаў і матацыклістаў. Танкісты нанеслі ёй сакрушальны ўдар (гл. артыкул «Атакавалі калону»).

Вечарам, згодна з загадам, мотастралковы полк з прыдадзенымі яму танкамі адышоў у лес і ўзяў кірунак на пасёлак Чырвоны Смаленскай вобласці, дзе асноўныя сілы дывізіі стрымлівалі немцаў, што рваліся да Смаленска.

Акупацыйны рэжым

Горацкі раён быў акупіраваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі 12 ліпеня 1941 г. У адміністрацыйным плане ён уваходзіў у вобласць армейскага тылу групы армій «Цэнтр».

Кантроль над акупіраванай тэрыторыяй раёна забяспечваўся сістэмай нямецкіх гарнізонаў і паліцэйскіх участкаў. У горадзе акупанты стварылі камендатуру, магістрат. У клубе інстытута размясцілі лагер ваеннапалонных, гестапа заняло першы корпус, аўдыторыю № 81 ператварылі ў камеру смяротнікаў.

З першых дзён акупацыі раёна фашысты пачалі ствараць так званы «новы парадак» — жорсткі рэжым беззаконня, гвалту, грабяжу і крывавага тэрору. Уся паўната ўлады належала фашысцкім ваенным і цывільным акупацыйным уладам. Насельніцтва было пазбаўлена элементарных грамадзянскіх правоў, былі ўведзены надзвычайнае становішча, сістэма заложнікаў.

Асаблівая жорсткасць праяўлялася да яўрэйскага насельніцтва. Яго сабралі ў межах вуліц Мсціслаўскай, часткі Інтэрнацыянальнай, дзе і ўтварылі

горацкае гета. Голад, цяжкая праца і пабоі рабілі невыносным жыццё тых, хто там знаходзіўся. 7 кастрычніка 1941 г. у раёне в. Задарожжа, па расказах сведкаў, было расстраляна больш за 2 тыс. чалавек. Яўрэйскае насельніцтва было знішчана ў мястэчку Раманава, вёсках Горы, Леніна, Рудкаўшчына, Верашчакі (гл. дакумент «Акт Горацкай раённай камісіі...).

Абапіраючыся на сістэму ваенных і паліцэйскіх гарнізонаў, акупанты праводзілі падатковую палітыку, накіраваную на выкачванне з насельніцтва як мага большай колькасці сельскагаспадарчых прадуктаў, жорсткі рэжым паднявольнай працы і бесчалавечная эксплуатацыя таксама ўваходзілі ў паняцце «новага парадку». Сельскае насельніцтва абкладвалася непасільнымі падаткамі, паборамі, пастаўкамі, працоўнымі павіннасцямі, якія неабмежавана мог назначыць і павялічыць любы прадстаўнік акупацыйнай адміністрацыі.

Мэтай акупацыйнай палітыкі гітлераўцаў было планамернае знішчэнне насельніцтва. Гэтаму служыла сістэма лагераў смерці, турмы, карныя аперацыі.

Фронт у тыле ворага

Жорсткімі расправамі над насельніцтвам акупанты імкнуліся запалохаць людзей, зламаць волю да барацьбы і веру ў перамогу. Але савецкія людзі не скарыліся ворагу, яны ўзняліся на барацьбу. У першыя дні прыходу немцаў у Горкі камсамольцы Файкін, Леўшуноў і Салодкі падпалілі прадуктовыя склады. Акупанты жорстка расправіліся з маладымі патрыётамі. Яны кінулі Салодкага жывым у агонь, а Файкіна і Леўшунова расстралялі. Але пажары працягваліся. Згарэў хлебазавод, гарэлі бальніца, магазіны і грамадскія будынкі — патрыёты дзейнічалі.

Камуністы і камсамольцы, беспартыйныя, воіны, якія трапілі ў акружэнне, аб'ядноўваліся для барацьбы з акупантамі. Узніклі патрыятычныя падпольныя групы. «Выросла сеть патриотического подполья в Горецком районе. Зародившись зимой 1941/42 г., к маю подпольные группы действовали на многих предприятиях и в учреждениях Горок, в ряде других населенных пунктов. Советские патриоты сумели внедриться в горецкий магистрат, местную комендатуру, полицейскую школу, солдатское казино. Они вели массово-политическую и организаторскую работу среди рабочих кирпичного, деревообрабатывающего, маслодельного и льняного заводов, на электростанции, в городской кузнице и МТС, а также среди жителей Губино, Овсянки, Ольховки, Паленки, Чепелинки и других деревень»*.

Актыўны ўдзел у стварэнні падпольнай арганізацыі ў Горках прымалі П. І. Яцун, С. І. Вараб'ёў, П. Н. Савінаў, А. П. Кузняцоў, П. Х. Кажура, В. М. Філіпеня, Н. В. Аляхновіч і іншыя. На адной з сустрэч В. М. Філіпеня пазнаёміў падпольшчыкаў з Л. Дз. Нярушкіным, які да вайны працаваў дырэктарам Чэрнеўскай МТС, і супрацоўнікам сельгасінспекцыі Н. В. Аляхновічам. Дамовіліся, што Нярушкін будзе падбіраць людзей для барацьбы з акупантамі ў Дрыбіне, а ў Горках

* Всенародная борьба в Белоруссии против немецко-фашистских захватчиков в годы Великой Отечественной войны. Мн., 1983. Т. 1. С. 265.

разгорнуць гэту барацьбу В. М. Філіпеня і Н. В. Аляхновіч.

17 снежня 1941 г. у доме А. П. Кузняцова сустрэліся С. І. Вараб'ёў, П. Х. Кажура, П. Н. Савінаў і П. І. Яцун. Вырашылі стварыць падпольныя групы ў горадзе, на льнозаводзе, на цагельным заводзе, Горацкай МТС.

Горацкую падпольную групу ўзначаліў П. Х. Кажура. У яе склад увайшлі дачка Пятра Хрысанавіча Вольга, А. С. Магазіншчыкаў, М. Я. Шыпілін, П. І. Яцун.

Падпольнай групай на льнозаводзе, у якую ўваходзілі М. І. Грамакоўскі, М. К. Дурнеў, М. І. Колакалаў, А. П. Кузняцоў, кіраваў П. Н. Савінаў.

А. І. Трэмба ўзначаліў падпольшчыкаў на цагельным заводзе, сярод якіх былі І. С. Марчанка, В. М. Махлаёў, І. В. Махлаёў, К. В. Махлаёў.

У Горацкай МТС групу арганізаваў С. І. Вараб'ёў. У яе склад увайшлі В. І. Вараб'ёва, Е. І. Вараб'ёва, С. І. Дзенісенка, С. П. Сарокін, П. А. Філімонаў, В. М. Філіпеня.

Кіраваў групамі Горацкі падпольны цэнтр: П. І. Яцун, А. П. Кузняцоў, С. І. Вараб'ёў, П. Н. Савінаў, П. Х. Кажура, А. І. Трэмба.

Падпольшчыкі ратавалі людзей ад выгану ў Германію, збіралі зброю. Яны перадалі партызанам каля 95 вінтовак, два ручныя кулямёты, больш за 160 гранат, 15 000 патронаў. На іх рахунку дыверсіі на электрастанцыі, цагельным заводзе, яны спалілі хлебазавод, зерне ў былым саўгасе «Горкі», нямецкае казіно, якое было размешчана ў вучэбным корпусе сельскагаспадарчай акадэміі.

Дзейнічалі патрыёты не толькі ў горадзе. Падпольную групу ў вёсцы Добрая ўзначальвала Д. Ф. Вайстрова, у склад уваходзіла яе сястра Л. Ф. Вайстрова, М. І. Мацуеў, І. П. Немцава, П. А. Рыжкоў.

Старшыня калгаса В. К. Асюцін арганізаваў падпольную групу ў вёсцы Аўсянка. Усе яе члены — А. П. Грыгор'еў,

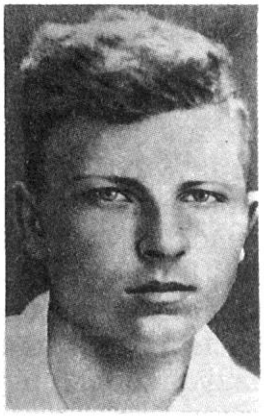

А. С. Магазіншчыкаў.

І. В. Махлаёў.

А. А. Свістуноў, Я. М. Шардулева, В. Р. Шураў загінулі.

У Альхоўцы работу вялі В. В. Быкаў, Е. М. Жарыкаў, І. М. Лебедзеў, М. Л. Міркін, Я. Я. Папсуеў, І. П. Шарснёў. Актыўна дзейнічалі браты Уладзімір і Васіль Мацюшэнкі, іх сястра Рая.

З камсамольцаў А. З. Васільева, І. М. Воранава, І. М. Дзям'янава, В. М. Дзям'янава, С. В. Ісакава, А. К. Кузьміна, С. М. Арлова, І. А. Панцялеева, Ц. К. Шыцікава складалася група ў вёсцы Палёнка. Узначальваў яе Ф. М. Дзям'янаў.

Раённая падпольная арганізацыя налічвала 78 чалавек, аб'яднаных у 12 груп.

Больш падрабязныя звесткі захаваліся пра дзейнасць падпольных груп у вёсках Рэкатка, Тудараўка, Чапялінка.

Вёска Рэкатка размяшчалася сярод вялікага лясного масіву. Да вайны тут налічвалася 70 двароў. Ужо ўвосень 1941 г. у вёсцы пачала дзейнічаць падпольная група, якой кіраваў Я. Е. Дзмітрыеў. Нарадзіўся ён у 1924 г. Перад вайной паспеў скончыць дзевяць класаў сярэдняй школы ў Горках. Група ўстанавіла сувязь з падпольшчыкамі горада. Яўген Дзмітрыеў і Мікалай Ануфрыеў некалькі разоў прыходзілі ў Горкі да П. І. Яцуна, атрымлівалі ад яго ўказанні, прывозілі зброю, узрыўчатку, бікфордаў шнур. У доме

В. М. Шчарбатавай пісалі ад рукі лістоўкі, распаўсюджвалі іх па вёсках.

Патрыётам дапамагалі жыхары вёскі. Калі з акружэння вярнуўся дадому Ф. А. Вараб'ёў, падпольшчыкам удалося вылучыць яго на пасаду старасты вёскі. Праз сваю жонку Елізавету Сямёнаўну і сына Жэню ён паведамляў падпольшчыкам аб небяспецы альбо на вуглу яго пуні вывешваўся белы ручнік — умоўны знак. Калі па даносу здраднікаў каго-небудзь арыштоўвалі, за яго паручаўся староста Ф. А. Вараб'ёў. Немцы даведаліся аб тым, што ён аказвае дапамогу падпольшчыкам, і арыштавалі. З жніўня 1942 г. пасля жорсткіх допытаў Ф. А. Вараб'ёў быў расстраляны. Расправіліся акупанты і з яго братам Фядотам. Жонка Ф. А. Вараб'ёва, трынаццацігадовы сын і бацька пайшлі ў партызаны. 5 жніўня ў час блакады бацька быў схоплены карнікамі і расстраляны. 1 мая 1944 г. загінуў у баі і яго сын Жэня.

У верасні 1942 г. моладзь Рэкаткі пайшла ў лес, улілася ў партызанскую брыгаду «Звязда».

У заходняй частцы Горацкага раёна, на самай мяжы са Шклоўскім, ёсць вёска Тудараўка. У пачатку вайны лёс закінуў сюды чырвонаармейцаў Вагана Агаджаняна, Барыса Шыманоўскага, Віктара Андрэева, Івана Нямыкіна, Іосіфа Жытнікава. Пазней аказаўся тут і Ф. І. Чабыкін. Добрыя людзі далі прытулак салдатам, прынялі як родных. Ваган Агаджанян і Барыс Шыманоўскі вырашылі арганізаваць у Тудараўцы падпольную групу. Іх падтрымалі астатнія акружэнцы. Удзельнічаць у барацьбе з ворагам выказалі жаданне маладыя хлопцы Тудараўкі — Фёдар Гульцоў, Цімафей Галазубаў, браты Іван і Мікалай Дуцько, Пётр Ларыёнаў і іншыя.

Пачалі з лістовак, у якіх прызывалі насельніцтва не верыць фашысцкай прапагандзе, пераконвалі, што савецкі народ пераможа. Пісалі іх Агаджанян і Шыманоўскі, Мікалай Дуцько перапісваў і размнажаў, Іван Дуцько і Цімафей Галазубаў раскідвалі іх па вёсцы.

Віктар Андрэеў цудоўна іграў на гармоніку, Іван Нямыкін хораша танцаваў. Маючы добрага гарманіста, падпольшчыкі пачалі наладжваць вечарынкі ў Тудараўцы, потым у Зімніках, Трасным, Анікавічах і іншых вёсках. Туды збіралася ўся моладзь, прыходзілі людзі старэйшага ўзросту. Падпольшчыкі знаёміліся з імі, расказвалі аб становішчы на франтах, зверствах захопнікаў. Былі ўстаноўлены сувязі з падпольшчыкамі Шклоўскага раёна. У сярэдзіне 1942 г. В. Агаджанян і Ф. І. Чабыкін пайшлі ў партызаны.

У вёсцы Чапялінка таксама дзейнічала падпольная група, якой кіраваў І. Ф. Вінаградаў. Яна была цесна звязана з Горацкім падполлем. І. Ф. Вінаградаў часта бываў у П. І. Яцуна, аднаго з членаў цэнтра. Сувязь з ім падтрымлівалася праз Лаўдзікава, які вазіў хлеб для рабочых торфазавода. Потым яго фашысты расстралялі. Па загаду П. І. Яцуна ў доме Е. Г. Ленчыкава была схавана рацыя разведчыка Смелава. У Чапялінку па суботах хадзілі разведчыцы Яўгенія Сарокіна і Аляксандра Гарбузова і перадавалі ў Маскву сабраныя за тыдзень звесткі аб руху варожых часцей. Немцы даведаліся аб гэтым. Яны прыехалі ў Чапялінку, акружылі дом Е. Г. Ленчыкава, але нікога там не знайшлі. Гаспадар з жонкай, а таксама Лагімахаў, Сарокіна, Гарбузова і іншыя пайшлі ў партызанскі атрад.

У ліпені 1942 г. Горацкай падпольнай арганізацыі, якая трапіла ў поле зроку палявой паліцыі, быў нанесены цяжкі ўдар. У горадзе і раёне гітлераўцы арыштавалі 75 чалавек. Расправа над патрыётамі працягвалася каля месяца. 11 ліпеня быў расстраляны член падпольнага цэнтра горада А. П. Кузняцоў, 12 ліпеня карнікі павесілі кіраўніка П. І. Яцуна, падпольшчыкаў І. С. Марчанку, В. М. Махлаёва,

С. І. Дзенісенку, А. С. Магазіншчыкава.

Пакаранне было публічным, у скверы інстытута. У якасці шыбеніц былі выкарыстаны старыя ліпы. Сведкі расказвалі, што падпольшчыкі вялі сябе мужна. Павел Яцун сам надзеў на шыю пятлю і крыкнуў: «Нашы прыйдуць...» Выстралам ў патыліцу фашыст абарваў жыццё героя.

Пасля масавага пакарання падпольшчыкаў барацьба з акупантамі працягвалася. Той, хто застаўся ў жывых, вёў барацьбу і ў горадзе і на сяле.

ГОРАЦКІ ПАДПОЛЬНЫ РАЙКОМ КП(б)Б

Организован 28 августа 1943 года уполномоченным Могилевского подпольного обкома КП(б)Б. Секретарем райкома партии утвержден П. О. Тишков. Базировался в партизанской бригаде № 17 Н. И. Китаева (комиссар П. С. Ревяков).

Состав подпольного райкома КП(б)Б.

Секретарь Тишков Павел Осипович (28.8.1943—2.12.1943).

Члены райкома: Овсянников Андрей Александрович (28.8.1943—2.12.1943), Ревяков Петр Сильвестрович (28.8.1943—2.12.1943), Коршунов Михаил Федорович (28.8.1943—2.12.1943), Шульгин Алексей Васильевич (28.8.1943—2.12.1943).

Друкуецца па кн.: Подпольные партийные органы компартии Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (1941—1944). Мн., 1975. С. 192.

ГОРАЦКІ ПАДПОЛЬНЫ РАЙКОМ ЛКСМБ

До создания подпольного райкома ЛКСМБ комсомольской работой в районе руководил уполномоченный ЦК ЛКСМБ С. Е. Янченко (8.1942—1.1943).

Подпольный райком комсомола приступил к работе 5 января 1943 года. Его основная база находилась в 17-й партизанской бригаде (командир Н. И. Китаев, комиссар П. С. Ревяков) и 35-й бригаде (командиры П. И. Савчук, И. Г. Прохоренко, комиссары С. А. Шовин, А. К. Соломатин) в Горецком районе.

САСТАЎ ПАДПОЛЬНАГА РАЙКОМА ЛКСМБ

Секретари: Янченко Степан Ефимович (5.1.1943—18.9.1943), Черняков Борис Павлович (18.9.1943—28.10.1943, погиб), Моряков Михаил Николаевич (28.10.1943—2.12.1943), секретарь по пропаганде (1.7.1943—28.10.1943). Члены райкома: Васильев Афанасий Захарович (5.1.1943—18.9.1943), Ховренкова Зинаида Филипповна (5.1.1943—18.9.1943), Матюшенко Владимир Федорович (5.1.1943—18.9.1943), Бабурский Юрий Андреевич (18.9.1943—2.12.1943), Глеков Григорий Яковлевич (18.9.1943—2.12.1943), Дмитриев Евгений Евдокимович (18.9.1943—2.12.1943).

Друкуецца па кн.: Подпольные комсомольские органы Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (1941—1944). Мн., 1976. С. 233—234.

ПАРТЫЗАНСКІЯ ФАРМІРАВАННІ, ЯКІЯ ДЗЕЙНІЧАЛІ НА ТЭРЫТОРЫІ ГОРАЦКАГА РАЁНА Ў ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ*.

Бригада «Звезда» — создана в августе 1942 г. в Горецком районе. Весной 1942 г. в Горецком районе начался массовый выход подпольщиков в лес. Еще раньше, в феврале, приступила к партизанским действиям патриотическая группа, руководимая А. В. Шульгиным — Д. Ф. Войстровым. В июне, после присоединения к ней подпольщиков во главе с П. Н. Савиновым, С. И. Воробьевым и другими, группа оформлена в Горецкий отряд (командир — Войстров Д. Ф., комиссар — Савинов П. Н.). В середине лета он численно вы-

* Друкуецца па кн.: Партизанские формирования Белоруссии в годы Великой Отечественной войны 1941—1944. Мн., 1983. С. 571, 573, 574, 579, 583, 595.

М. І. Іўлеў.

Д. І. Тамашэўскі.

рос за счет подпольщиков Горецкого и восточной части Шкловского районов. В августе сюда же из советского тыла по заданию ЦК КП(б)Б прибыл небольшой отряд «Победа». 8 августа на общем собрании партизан Горецкий отряд разделен на 2 самостоятельных. На базе этих отрядов сформирована бригада «Звезда». Вскоре в ее составе организованы еще 2 отряда. В октябре 1942 г. в условиях начавшейся карательной экспедиции противника решением командования бригада была рассредоточена на мелкие группы и отряд, который возглавил Д. Ф. Войстров (с апреля 1943 г.— Н. И. Китаев). Группы действовали самостоятельно в Горецком и Шкловском районах, не порывая связи между собой и головным отрядом. Весной 1943 г. несколько групп влились в отряд. В апреле отряд перебазировался в Чаусский район, где в начале 1943 г. вошел 4-м батальоном в состав полка «Тринадцать».

Бригада действовала в Горецком, Шкловском, Дрибинском районах Могилевской, Оршанском, Дубровенском — Витебской областей.

Численный состав на август 1942 г.— 370 партизан. Командиры бригады: Ивлев Михаил Игнатьевич (август 1942 — сентябрь 1942), Войстров Дмитрий Федорович (сентябрь 1942 — октябрь 1942). Комиссар — Савинов Павел Никифорович (август 1942 — сентябрь 1942). Начальник штаба — Томашевский Даниил Иванович (август 1942 — сентябрь 1942).

47-я бригада «Победа» — в июне 1942 г. в советском тылу по решению ЦК КП(б)Б из слушателей Особого белорусского сбора сформировали отряд «Победа» (с мая 1943 г.— 47-й «Победа»). В составе 43 партизан в конце июля он прибыл в Горецкий район, осенью перебазировался в Пропойский, а с октября 1942 по март 1943 г. действовал в Краснопольском и Чечерском районах в составе группы отрядов М. Н. Иванова.

Соединился с частями Красной армии 1 октября 1943 г. После выхода в советский тыл отряд приказом БШПД определен 47-й бригадой «Победа» с марта 1943 г. На день соединения насчитывалось 554 партизана. Из них мужчин — 527, женщин — 27, белорусов — 377, русских — 138, украинцев — 19, других национальностей — 20, членов ВКП(б) — 16, кандидатов — 32, членов ВЛКСМ — 96, беспартийных — 410. Командиры: Перепечкин Михаил Петрович (июнь 1942 — май 1943), Липкин Федор Павлович (май 1943 — октябрь 1943), и. о. Комиссары: Орловский Вячеслав Константинович (июнь 1942 — январь 1943), Калимулин Хайрула (январь 1943 — октябрь 1943). Начальники штаба: Горловенко Антон Владимирович (май 1943 — август 1943), Лосев Александр Николаевич (август 1943 — октябрь 1943).

35-я бригада — в тудоровском лесу Шкловского района в сентябре 1942 г. образовалось 5 разрозненных партизанских групп, отставших в период боев с карателями от основных сил отряда Ф. И. Чебыкина (см. отдельный 2-й отряд). В апреле 1943 г. они объединились в отряд, который действовал самостоятельно в Горецком, Дрибинском и Шкловском районах, а в сентябре перебазировался в Белыничский район, где был включен в Белыничскую ВОГ 35-м отрядом.

После соединения отряда с частями Красной Армии Белорусский штаб партизанского движения определил его 35-й партизанской бригадой с января 1944 г.

На день соединения, 30 июня 1944 г., насчитывала 554 партизана.

Из них: мужчин — 486, женщин — 48, белорусов — 265, русских — 231, украинцев — 17, других нац.— 21, членов ВКП(б) — 24, кандидатов — 37, членов ВЛКСМ — 125, беспартийных — 348.

Демографические данные на 20 человек не установлены. Командиры бригады: Савчак Петр Иванович (апрель 1943 — май 1943), погиб, Прохоренко Иван Григорьевич (май 1943 — июль 1944). Комиссары: Шонин Степан Алексеевич (апрель 1943 — июль 1943), Думчев Григорий Ильич (июнь 1943 — июль 1943, апрель 1944 — июнь 1944), Соломатин Андрей Константинович (июль 1943 — апрель 1944). Начальник штаба — Мамонов Изот Николаевич (июль 1943 — июнь 1944).

115-я Горецкая бригада — в октябре 1943 г. из разрозненных партизанских групп 17-й бригады и других формирований, вышедших из блокады в Горецкий и смежные с ним районы, организовался отряд 35-а (8 февраля 1944 г. переименован в 115-й Горецкий). Отряд сформировал в своем составе 4 роты, распространил влияние на второй отряд (позже 112-й Горецкий) и с ноября 1943 г. выполнял функции головной организации. Это объединение партизанских отрядов в разное время именовалось «гарнизоном», бригадой «Звезда», «84-м соединением». В мае 1944 г. 112-й Горецкий отряд приказом Могилевской (областной) военно-оперативной группы выделен в самостоятельный.

115-й Горецкий отряд действовал в Горецком,

Шкловском, Дрибинском районах Могилевской и Дубровенском, Оршанском — Витебской областей.

Соединился с частями Красной армии 26 июня 1944 г. общей численностью 801 партизан. Из них: мужчин — 705, женщин — 96, белорусов — 453, русских — 286, украинцев — 24, других национальностей — 38, членов ВКП(б) — 22, кандидатов — 32, членов ВЛКСМ — 174, беспартийных — 573.

После выхода отряда в советский тыл БШПД определил его 115-й Горецкой бригадой с октября 1943 г. Командир — Ленчиков Георгий Григорьевич (октябрь 1943 — июнь 1944). Комиссары: Логимахов Иван Иванович (октябрь 1943 — май 1944), Поликарпов Алексей Фролович (май 1944 — июнь 1944).

2-й отдельный отряд — начал организовываться в июле 1942 г. в Шкловском и Горецком районах. Окончательно сформировался в сентябре 1942 г.

Отряд действовал в Шкловском, Горецком, Чериковском, Пропойском, Краснопольском районах.

На день соединения с частями Красной Армии, 29 сентября 1943 г., насчитывалось 97 партизан. Из них: мужчин — 92, женщин — 4, белорусов — 36, русских — 54, украинцев — 5, других национальностей — 1, членов ВКП(б) — 3, кандидатов — 8, членов ВЛКСМ — 18, беспартийных — 67.

Демографические данные на 1 человека не установлены. Командиры отряда: Чебыкин Федор Иванович (сентябрь 1942 — апрель 1943), Кириллов Евгений Петрович (апрель 1943 — сентябрь 1943). Комиссары: Кириллов Евгений Петрович (сентябрь 1942 — апрель 1943), Проскурин Семен Захарович (апрель 1943 — сентябрь 1943).

3-й отдельный отряд — создан в сентябре 1942 г.

В январе 1942 г. около д. Лозицы Шкловского района образовалась группа (8 чел.) во главе с И. В. Кононыхиным. В июне 1942 г. она влилась в бригаду «Чекист». В августе 1942 г. по приказу командования бригады группа перешла в Шкловский и Горецкий районы, численно выросла и в сентябре оформилась в отряд. С 6 октября 1942 г. по март 1943 г. он входил в состав группы отрядов М. Н. Иванова в Чечерском районе.

Отряд действовал в Шкловском, Горецком, Дрибинском, Кричевском районах Могилевской, а также в Чечерском районе Гомельской областей.

На день соединения с частями Красной Армии, 2 октября 1943 г., насчитывал 214 партизан. Из них: мужчин — 209, женщин — 5, белорусов — 89, русских — 89, украинцев — 14, других национальностей — 22, членов ВКП(б) — 8, кандидатов — 20, членов ВЛКСМ — 48, беспартийных — 138.

Командир отряда — Конаныхин Иван Васильевич (сентябрь 1943 — октябрь 1943), комиссар — Мартыненко Яков Илларионович (сентябрь

Г. Р. Ленчыкаў.

І. І. Лагімахаў.

В. Д. Шараў.

1942 — октябрь 1943). Начальник штаба — Тенищев Иван Иванович (сентябрь 1942 — октябрь 1943).

17-я бригада — создана в августе 1943 г. В июне 1943 г. на основании приказа по полку «Тринадцать» на базе Горецкого отряда (см. бр. «Звезда») сформирован 4-й батальон (командир — Китаев Н. И., комиссар — Ревяков П. С., начальник штаба — Савинов П. Н.). В соответствии с распоряжением БШПД и решением уполномоченного Могилевского подпольного обкома КП(б)Б по Северо-Восточной зоне 4-й батальон в августе 1943 г. выделен из полка и развернут в 17-ю бригаду в составе 123, 124, 125-го отрядов. Позднее сформированы 122-й и 124-й отряды.

Бригада действовала в Чаусском, Дрибинском, Пропойском и Быховском районах.

Соединилась с частями Красной Армии 1 октября и 2 декабря 1943 г. общей численностью 457 партизан. Командир бригады — Китаев Николай Иванович (август 1943 — декабрь 1943). Комиссар — Ревяков Петр Сильвестрович (август 1943 — октябрь 1943). Начальник штаба — Сергеев Борис Алексеевич (август 1943 — октябрь 1943).

112-й отдельный Горецкий отряд — организован в сентябре 1943 г. в Горецком районе из разрозненных групп 17-й бригады, вышедших из бло-

кады, и инициативной группы В. Д. Шарова, которая была направлена в Дубровенский район Витебским подпольным обкомом КП(б)Б. До мая 1944 г. входил 2-м отрядом в 115-ю Горецкую бригаду, затем выделился в самостоятельный.

Отряд действовал в Горецком, Шкловском районах Могилевской и Дубровенском, Оршанском Витебской областей.

На день соединения с частями Красной Армии, 26 июня 1944 г., насчитывал 681 партизана. Из них мужчин — 579, женщин — 102, белорусов — 415, русских — 232, украинцев — 22, других национальностей — 12, членов ВКП(б) — 28, кандидатов — 17, членов ВЛКСМ — 133, беспартийных — 503.

Командир отряда — Шаров Василий Данилович (октябрь 1943 — июнь 1944), комиссары: Бурлаев Владимир Захарович (ноябрь 1943 — январь 1944), Ревяков Петр Сильвестрович (январь 1944 — июнь 1944), погиб. Начальник штаба — Кучмий Сергей Титович (октябрь 1943 — июнь 1944).

Вызваленне

У жніўні — верасні 1943 г. войскі Заходняга фронту правялі Смаленскую наступальную аперацыю. У выніку гэтага былі вызвалены гарады Смаленск і Рослаў. Праціўнік, страціўшы гэтыя важныя вузлы абароны на подступах да Дняпра, імкнуўся стрымаць наступленне савецкіх войск на прамежкавых рубяжах. Аднак войскі Чырвонай Арміі, наносячы моцныя ўдары па ворагу, вызвалілі Чырвоны, Мсціслаў, Крычаў і да 2 кастрычніка 1943 г. выйшлі на рубеж Ляды — Леніна — Дрыбін і далей па рацэ Проня.

Але ў гэтым раёне нашы войскі сустрэлі арганізаванае супраціўленне праціўніка. Спробы развіць наступленне на аршанскім і магілёўскім напрамках поспеху не мелі. Савецкія войскі занялі абарону на дасягнутым рубяжы. 2 кастрычніка Смаленская наступальная аперацыя была завершана, у выніку яе ўсходняя частка Горацкага раёна была вызвалена. А з поўначы на поўдзень па тэрыторыі раёна пралегла лінія фронту. Яна праходзіла праз вёскі Бацвіннева, Леніна, Лукі, Клімацічы, Турышчава, Нікуліна, Паляшчыцы, Мядзвёдаўка. Гэтыя і ўсе іншыя населеныя пункты, што размяшчаліся на ўсход ад іх, былі вызвалены да 2 кастрычніка 1943 г.

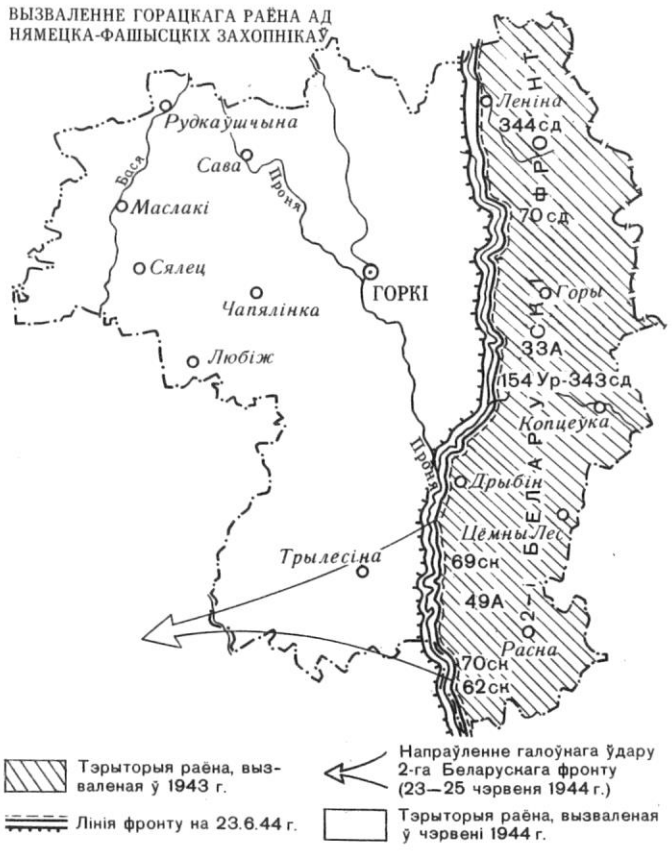

Нямецкія войскі ўмацаваліся на рубяжы Палзухі — Трыгубава — Андзекалава — Блажкі — Конюхі — Кацялёва — Кварцяны — Целяшоўка — Пуплы — Кледнявічы — Старакожаўка і далей па правым беразе ракі Проня. Усе населеныя пункты раёна, што былі на захад ад гэтай лініі, знаходзіліся яшчэ доўгіх дзевяць месяцаў пад акупацыяй нямецка-фашысцкіх войск.

Усходнюю частку раёна вызвалялі 21-я, 33-я і 49-я арміі. У раён Баева — Леніна выйшлі 21-я армія і 5-ы механізаваны корпус, а таксама рухомая група фронту (камандзір генерал Аслікоўскі) у складзе 3-га кавалерыйскага і 2-га танкавага гвардзейскіх карпусоў. На ўсход ад Горак дзейнічалі 33-я армія і 6-ы гвардзейскі кавалерыйскі

корпус, у раёне Дрыбіна да Проні выйшла 49-я армія.

Першай уступіла на тэрыторыю раёна 153-я стралковая дывізія палкоўніка Краснова. У яе састаў уваходзілі 557-ы, 563-і, 566-ы стралковыя палкі. Былы камандзір 557-га стралковага палка палкоўнік Ф. С. Фядотаў у сваёй кнізе «Полк продолжает бой» пісаў: «да раніцы 26 верасня полк заняў вёскі Палянкі, Лучынкі, Лапцева, Данігубава, Бытава, Поўзікі і выйшаў да Вялікалесся. Пасля пяцігадзіннага бою, узаемадзейнічаючы з іншымі палкамі і кавалерыйскім корпусам, мы прарвалі абарону ворага. У ноч на 27 верасня 1943 г. батальёны ўварваліся ў вёскі Пусталессе і Каравяк»*. Вёска Каравяк была вызвалена першай у раёне.

Працягваючы наступленне, 557-ы полк вызваліў Бацвіннева, з ходу фарсіраваў Мярэю. Але за гэтай ракой у праціўніка аказаліся тры лініі добра абсталяваных траншэй, а вёскі Казлы, Азарава і Асташкавічы гітлераўцы ператварылі ў моцныя апорныя пункты. Роты сустрэлі шчыльны артылерыйска-мінамётны агонь і вымушаны былі адысці на ўсходні бераг ракі. Толькі першы ўзвод першай роты пад камандаваннем лейтэнанта Ялуніна захапіў могілкі каля вёскі Казлы, на заходнім беразе Мярэі і замацаваўся там.

Полк Ф. С. Фядотава заняў абарону на захад ад Бацвіннева, а яго штаб размясціўся ў гэтай вёсцы. Калі 12 кастрычніка пачалося наступленне пад Леніна, палку было загадана атакаваць пярэдні край праціўніка і авалодаць вёскай Казлы раніцой 13 кастрычніка.

Такім чынам, самую паўночную частку раёна, вёскі Каравяк і Бацвіннева, вызвалілі 27 кастрычніка 1943 г. воіны 557-га стралковага палка 153-й Смаленскай стралковай дывізіі (камандзір палка Ф. С. Фядотаў, намеснік камандзіра па палітчастцы А. П. Горбік — загінуў 13 кастрычніка ў Бацвінневе, начальнік штаба Р. Я. Янчук).

Дз. Р. Юркоў.

Лявей 153-й дывізіі ў напрамку на Буды, Пузікі, Маісеева наступала 95-я стралковая дывізія. Тут вызначыўся камандзір узвода 241-га стралковага палка лейтэнант Юркоў. Гэта быў першы савецкі воін, удастоены звання Героя Савецкага Саюза за баі на тэрыторыі Горацкага раёна (гл. матэрыял «Героямі сталі на Горацкай зямлі»).

У напрамку непасрэдна на Леніна наступала 222-я Смаленская стралковая дывізія, якая ў ноч з 2 на 3 кастрычніка 1943 г. вызваліла гэты населены пункт. 23 чэрвеня 1944 г. гэта дывізія прарвала абарону нямецкіх войск на Проні ў вёсцы Галавічы. У баі вызначылася шмат воінаў, больш за дзесяць з іх удастоены звання Героя Савецкага Саюза, у тым ліку камандзір дывізіі палкоўнік А. М. Юрын.

У раёне вёсак Гарадзец — Сцяфанава — Ходараўка вяла баі 247-я Рослаўская стралковая дывізія. Тут загінуў намеснік камандзіра батальёна на палітчастцы 920-га стралковага палка лейтэнант Рабінкін.

290-я стралковая дывізія пасля баёў на Смаленшчыне ў канцы верасня 1943 г. уступіла на тэрыторыю Горацкага раёна, вызваліла мястэчка Горы. Затым яна ажыццявіла марш і выйшла ў раён на ўсход ад Леніна. 12 кастрычніка сумесна з польскай пяхотнай дывізіяй уступіла ў бой з ворагам. У чэрвені 1944 г. дывізія ўдзельнічала ў пра-

* Цяпер называецца Дружная.

рыве абароны нямецкіх войск на Проні. У баях тут вызначыўся Герой Савецкага Саюза Ю. М. Двужыльны.

Лявей 290-й наступала 70-я стралковая дывізія. У апошняй дэкадзе верасня 1943 г. яна вызваліла Копцеўку, Нікольскае і шэраг іншых вёсак Горацкага раёна. 1 кастрычніка дывізія выйшла да Проні супраць Кледнявіч і Старакожаўкі. 252-і стралковы полк пад камандаваннем падпалкоўніка А. Т. Яцэнкі авалодаў чыгуначным раз'ездам, сялом Нікольскае, але з ходу фарсіраваць раку Проню яму не ўдалося. 2 кастрычніка гэты полк сумесна з 1293-м палком 160-й стралковай дывізіі наступаў у напрамку вёскі Кледнявічы. Баі працягваліся да 7 кастрычніка, а ў гэты дзень 252-і полк і іншыя часці 70-й дывізіі былі перакінуты ў раён вёсак Лукі, Гушчына, Турышчава, Нікуліна, Лебедзева, дзе занялі абарону. Калі 12 кастрычніка пачалося наступленне пад Леніна, гэты полк падтрымліваў атаку суседніх часцей, вёў баі ў напрамку на Андзекалава. Побач з 252-м стралковым палком змагаўся 227-ы артылерыйскі полк гэтай жа дывізіі. 12 кастрычніка ў час аднаго з налётаў нямецкіх самалётаў на вёску Гушчына ад прамога пападання бомбы ў памяшканне, якое займаў штаб артпалка, загінулі начальнік штаба палка капітан Парфенаў і 14 салдат, сяржантаў і афіцэраў.

У сярэдзіне кастрычніка 1943 г. 352-я стралковая дывізія вяла баі ў раёне вёскі Лукі, падтрымлівала дзеянні савецкіх і польскай дывізій у раёне Леніна, затым да лютага 1944 г. удзельнічала ў абарончых баях на рубяжы Баева — Леніна. Гэты рубеж абароны воіны дывізіі зрабілі непрыступным для ворага.

Часці 344-й Рослаўскай стралковай дывізіі 1 кастрычніка вызвалілі мястэчка Расна і шэраг іншых населеных пунктаў у паўднёвай частцы Дрыбінскага раёна. Адгэтуль дывізія была перакінута ў раён Леніна і знаходзілася ў рэзерве, калі там ішлі баі.

Такім чынам, у вызваленні ўсходняй часткі раёна прымалі ўдзел 70-я, 95-я, 153-я, 222-я, 247-я, 290-я, 344-я, 352-я стралковыя дывізіі і шэраг іншых асобных часцей і падраздзяленняў войск Заходняга фронту.

1 верасня 1943 г. пад Разанню закончыла фарміраванне і навучэнне Першая польская пяхотная дывізія імя Т. Касцюшкі і ў той жа дзень адбыла на фронт. 12 кастрычніка пад мястэчкам Леніна адбылося яе баявое хрышчэнне.

Войскі 33-й арміі Заходняга фронту, у састаў якой увайшла Першая польская дывізія, спыніліся перад рубяжом абароны праціўніка на подступах да Віцебска, Оршы, Магілёва. Гітлераўскае камандаванне імкнулася ўтрымаць гэтыя населеныя пункты — важныя вузлы камунікацый. Рубеж трэба было прарваць. Гэта задача ўскладалася на 33-ю армію. Яна атрымала загад наступаць у аршанскім напрамку і захапіць плацдарм на заходнім беразе Дняпра. Меркавалася ліквідаваць варожую абарону імгненным ударам на ўчастку, які далучаўся да Леніна з поўначы. Паласа наступлення працягвалася шэсць кіламетраў.

Для выканання задачы 33-я армія на ўчастку намечанага прарыву размясцілася ў два эшалоны: у першым — 42-я стралковая дывізія, Першая польская дывізія, 290-я стралковая дывізія, у другім — 164-я і 222-я стралковыя дывізіі. Да арміі быў далучаны 2-і механізаваны і 6-ы гвардзейскі кавалерыйскія корпусы.

42-я стралковая дывізія займала зыходны рубеж паміж вёскамі Собалева, Сысоева, Польская пяхотная дывізія — паміж вёскай Сысоева і мястэчкам Леніна, 290-я стралковая дывізія — у мястэчку Леніна.

Размяшчэнне больш вопытных савецкіх дывізій на флангах, як адзначаў былы начальнік аператыўнага ўпраўлення Генеральнага штаба С. М. Штэменка, было выклікана тым, што ў пала-

се 42-й дывізіі знаходзілася ўмацаваная праціўнікам вышыня 217,6, а ў паласе 290-й дывізіі была складаная мясцовасць з вышынямі і нізінамі, моцна забалочанымі ручаямі, што ўпадалі ў непраходную для танкаў раку Мярэю, якая працякала перад абаронай праціўніка. Меркавалася, што гэтыя дывізіі змогуць хутка пераадолець на сваім шляху перашкоды, прасунуцца ўперад і забяспечыць паспяховае дзеянне Першай польскай дывізіі. Касцюшкаўцам жа трэба было збіць гітлераўцаў з важнай вышыні 215,5, прарваць абарону праціўніка, а затым развіваць наступленне ў заходнім напрамку і падрыхтавацца да фарсіравання Дняпра на поўдзень ад Оршы. Поспех дывізій намячалася забяспечыць, кінуўшы ўперад 5-ы механізаваны корпус.

Раніцай 12 кастрычніка была праведзена разведка боем сіламі па батальёну ад кожнай дывізіі. Адна рота 42-й стралковай дывізіі перайшла раку Мярэю і залягла перад пярэднім краем праціўніка. Батальён Першай польскай дывізіі таксама залёг, толькі невялікая частка змагла ўварвацца ў першую траншэю. Батальён 290-й стралковай дывізіі змог захапіць першую траншэю праціўніка.

У 9 гадзін 20 мінут залп «кацюш» абвясціў аб пачатку артпадрыхтоўкі. У 10.30 паднялася ў атаку пяхота. Пад прыкрыццём артылерыйскага агню з траншэй каля вышыні 215,5 выйшлі байцы 1-га батальёна. Побач цягнуліся ланцугі перадавых батальёнаў 1-га і 2-га пяхотных палкоў. Яны хутка прасоўваліся ўперад, каб да канца артпадрыхтоўкі, пад прыкрыццём вогненнага вала, падысці да нямецкіх акопаў. Наступаючыя фарсіравалі Мярэю, апынуліся на заходнім беразе ракі і рушылі на штурм варожай траншэі.

Гітлераўцы люта супраціўляліся. З вёскі Палзухі і вышыні 217,6 яны вялі моцны агонь. 2-і пяхотны полк наступаў на Трыгубава, яго 1-ы батальён уварваўся ў вёску і пасля кароткага бою заняў яе.

У. Высоцкі.

Пры падтрымцы танкаў немцы пачалі контратакі. 1-ы батальён 1-га пяхотнага палка не вытрымаў націск і пачаў адыходзіць на заходнія схілы вышыні 215,5. Падышлі 2-і і 3-і батальёны і заляглі пад агнём ворага. Тады капітан Высоцкі з заклікам: «За Радзіму!» пайшоў у атаку (гл. артыкул «Прарываў абарону»). Палякі зноў уварваліся ў Трыгубава, але з прычыны моцнага агню немцаў заляглі. Некаторыя роты і ўзводы пачалі адступаць і панеслі вялікія страты. Абяскроўленыя батальёны 1-га пяхотнага палка пачалі адыходзіць ад Трыгубава. На перадавой з'явіўся намеснік камандзіра дывізіі палкоўнік Баляслаў Каневіч. Ён прыпыніў адыход байцоў і арганізаваў абарону ў 350 метрах ад Трыгубава. 2-і пяхотны полк умацаваўся на ўсходняй ускраіне вёскі Палзухі.

Становішча Першай польскай дывізіі ўскладнялася тым, што суседнія фарміраванні, абяскроўленыя ў папярэдніх баях, не змаглі дабіцца істотнага поспеху. Наступленне 42-й дывізіі было адбіта. Яна, хаця і «ўчапілася» ў вышыню 217,6, але не змагла яе ўзяць. Воіны 290-й дывізіі пераадолелі балоцістую пойму ручая на захадзе ад Леніна і авалодалі Трыгубавам. Гітлераўцы контратакавалі і выбілі іх на ўсходнюю ўскраіну вёскі. Бой працягваўся, але руху ўперад і тут не было.

У другой палове дня праціўнік, падцягнуўшы значныя сілы, правёў серыю

жорсткіх контратак. Пад яго ўраганным агнём абарона 1-га польскага палка пахіснулася. Але ў гэты момант артылерысты 67-й савецкай гаўбічнай брыгады абрушылі на праціўніка ўсю моц агню. Гітлераўцы панеслі вялікія страты і сталі адступаць. Да гэтага часу падышло некалькі польскіх танкаў. 1-ы пяхотны пайшоў у атаку і зноў захапіў усходнюю ўскраіну Трыгубава і безыменную вышыню.

Тады гітлераўцы кінуліся ў контратаку на 2-і польскі полк, які трымаў абарону каля вёскі Палзухі, і ён пачаў адыход на паўднёвую ўскраіну вёскі. І зноў, як пад Трыгубавам, становішча выратавалі артылерысты. Іх агонь накрыў гітлераўцаў, яны не змаглі зрабіць ні кроку ўперад. Абодва бакі акапаліся.

Пасля новай контратакі немцаў у раёне Трыгубава польскі полк адышоў на 300 метраў ад вёскі. Праціўнік яшчэ некалькі разоў спрабаваў контратакаваць пры падтрымцы танкаў, каб адкінуць палякаў за Мярэю. Цэлы дзень дзейнічала яго авіяцыя. Нямецкія самалёты бамбілі перадавыя падраздзяленні, пойму Мярэі, агнявыя пазіцыі і тылы савецкіх і польскіх войск.

Пад вечар 1-ы пяхотны полк страціў баяздольнасць, яго месца заняў 3-і. Разам з 2-м ён атрымаў загад рыхтавацца да наступлення. У ноч з 12 на 13 кастрычніка асобная разведрота дывізіі зрабіла смелы рэйд у тыл ворага, дайшла да вёскі Трыгубава, знішчыла штаб батальёна, захапіла дакументы. 3-і пяхотны полк наступаў таксама ў гэтым напрамку. Праціўнік сустрэў яго моцным агнём. На досвітку полк яшчэ раз перайшоў у наступленне і выйшаў да ўсходняй ускраіны Трыгубава.

2-і пяхотны полк поўнасцю выбіў немцаў з вёскі Палзухі і ўмацаваўся на яе заходняй ускраіне. На досвітку немцы двойчы контратакавалі, але выбіць палякаў не змаглі.

У першыя суткі бою наступаючыя панеслі вялікія страты. 1-ы пяхотны полк страціў каля трэцяй часткі асабістага саставу. У 290-й стралковай дывізіі выйшла са строю больш за 420 чалавек. У 5-м механізаваным корпусе згарэла 9 танкаў, 18 было падбіта. Цяжкае раненне атрымаў камандуючы танкавымі войскамі 33-й арміі палкоўнік Нікулін. Пры бамбёжцы былі кантужаны камандзір 882-га стралковага палка 290-й дывізіі падпалкоўнік Стэфаненка, замполіт палка маёр Пракоф'еў і начальнік штаба маёр Анісімаў.

Ноччу праз Мярэю пераправілі танкі і самаходныя гарматы.

Раніцай 13 кастрычніка пасля артпадрыхтоўкі перайшлі ў наступленне 2-і і 3-і пяхотныя палкі. Але пасля налёту нямецкай авіяцыі атака захліпнулася. Пяхота залягла, і толькі частка танкаў рухалася ўперад. Нямецкая артылерыя вяла па іх агонь. Зноў пачаўся налёт варожай авіяцыі.

Суседзям таксама не ўдалося дабіцца поспеху. Была ўведзена ў бой 222-я стралковая дывізія. С. М. Штэменка, які апісаў бой пад Леніна ў кнізе «Генштаб в годы войны», адзначаў, што цяжкія абставіны на флангах паласы наступлення арміі не ўдалося змяніць у нашу карысць. Гэта неспрыяльна адбілася і на становішчы Першай польскай дывізіі, якая наступала ў цэнтры. Ёй прыйшлося адбіваць шматлікія контратакі праціўніка, якія падтрымліваліся вялікай колькасцю авіяцыі. Наш 5-ы механізаваны корпус панёс вялікія страты ў танках і не аказаў прыкметнага ўплыву на ход бою. Было адбіта наступленне і ў палосах суседніх армій. Рубеж абароны праціўніка заставаўся моцным.

У канцы дня са штаба арміі паступіла паведамленне: Першую польскую дывізію вырашана вывесці з бою і ноччу замяніць яе часцямі 164-й стралковай дывізіі. Што і было зроблена.

14 кастрычніка бой працягваўся. У першым эшалоне арміі дзейнічалі 42-я, 164-я, 290-я, 222-я стралковая дывізіі, а таксама самаходныя гарматы 5-га механізаванага корпуса. У выніку цяжкіх баёў, якія цягнуліся ўвесь

дзень, удалося выбіць праціўніка з вышыні 217,6 і з тэрыторыі былых хутароў Раманава (у 2-х кіламетрах на паўднёвы захад ад мястэчка Леніна).

У наступныя два дні наступленне працягвалася, у бой была ўведзена яшчэ адна стралковая дывізія. Гітлераўцы па-ранейшаму аказвалі жорсткае супраціўленне, якое не дазволіла дасягнуць поспеху. Тады 33-я армія канчаткова перайшла да абароны і пачала ўмацоўваць свае пазіцыі. Лінія фронту на гэтым участку заставалася нязменнай на працягу васьмі месяцаў.

23 чэрвеня 1944 г. пачалася Беларуская наступальная аперацыя (пад кодавай назвай «Баграціён»), адна з найбуйнейшых стратэгічных наступальных аперацый Чырвонай Арміі ў Вялікую Айчынную вайну. На Магілёўскім напрамку баявыя дзеянні вяла ўзмоцненая 49-я армія 2-га Беларускага фронту. На усход ад Горак у абароне знаходзіліся войскі 33-й арміі таго ж фронту.

З 22 па 25 чэрвеня 1944 г. усе стралковыя палкі першага рубяжа абароны 33-й арміі праводзілі разведку боем. Раніцай 22 чэрвеня 1-й стралковы батальён гвардыі капітана П. П. Рудэнкі з 252-га стралковага палка 70-й стралковай дывізіі нечаканым ударам завалодаў першай, а затым і другой траншэяй праціўніка і замацаваўся на поўнач ад в. Малое Марозава. На працягу трох дзён ішлі ўпартыя баі за гэты рубеж. Пастаўленая перад 70-й стралковай дывізіяй задача не даць праціўніку перакінуць свае войскі ў раён на поўдзень ад Дрыбіна, дзе 49-я армія ажыццяўляла галоўны ўдар, была выканана.

49-я армія, прарваўшы добра замацаваную абарону нямецкіх войск на рацэ Проня на поўдзень ад Дрыбіна, рушыла да Дняпра. Паспяхова наступалі на Оршу войскі 3-га Беларускага фронту. Былі створаны ўмовы для акружэння нямецкіх часцей, размешчаных у раёне Горак. 25 чэрвеня немцы спынілі контратакі і сталі рыхтавацца да адыходу.

У ноч з 25 на 26 чэрвеня 1944 г. праціўнік спешна пакінуў свае пазіцыі. Яго сталі даганяць атрады праследавання. Перадавы атрад капітана Піліпаса раніцай 26 чэрвеня ўвайшоў у Горкі.

Услед за перадавымі атрадамі рушылі і галоўныя сілы. 252-і стралковы полк падпалкоўніка А. Т. Яцэнкі пайшоў на поўнач ад Горак, 329-ы падпалкоўніка В. А. Гусева ўвайшоў у Горкі і, не затрымаўшыся ў горадзе, узяў напрамак на Чапялінку, Гулідаўку і далей да Дняпра.

Да канца дня 26 чэрвеня 1944 г. уся тэрыторыя Горацкага раёна была вызвалена ад захопнікаў.

І. Стальмашонак.

Гартаючы падшыўкі

ПА СТАРОНКАХ ГАЗЕТЫ «ЛЕНІНСКІ ШЛЯХ»

25 чэрвеня 1941 г.

Палкі патрыятызм

Вось што піша ў сваёй заяве старшы выкладчык кафедры асноў марксізма-ленінізма Беларускага сельскагаспадарчага інстытута Круцько Г. Е.

— Пачуўшы выступленне па радыё Намесніка старшыні Саўнаркома СССР і народнага Камісара Замежных Спраў Вячэслава Міхайлавіча Молатава аб нападзе на нашу сацыялістычную Радзіму варожых сіл германскага фашызма і аб уступленні СССР у Айчынную справядлівую вайну, супраць парабашчэння, я, як і ў гады грамадзянскай вайны, з глыбокай свядомасцю і выкананнем абавязкаў перад краінай Саветаў і з нянавісцю да ворагаў, жадаю быць у перадавых радах на фронце вайны. Прашу накіраваць мяне ў адну з часцей Чырвонай Арміі для абароны Радзімы.

Заявы для паступлення ў рады Чырвонай Арміі падаюць не толькі мужчыны, але і жанчыны-патрыёткі. Тэлефаністка-марзістка станцыі Пагодзіна Міхасёва Ніна Іванаўна ў сваёй заяве піша:

— Прашу залічыць мяне ў рады Рабоча-сялянскай Чырвонай Арміі, так як я з усёй адданасцю жадаю абараняць сваю Радзіму.

25 чэрвеня 1941 г.

Абуздаць зарваўшагася агрэсара

Піянеры і школьнікі горада ўключыліся ў спаборніцтва на дапамогу калгасам у правядзенні праполачнай кампаніі. Так, па ініцыятыве настаўніцы Ленінградскай школы, прыехаўшай у адпачынак тав. Шэфтэр Р. М. каля 30 школьнікаў горада выйшлі на праполку ў калгас «Шлях сацыялізма» (Горсавет). На праполцы яны працуюць з выключнай энергіяй, паказваюць высокую прадуктыўнасць працы.

— Мы гатовы ў любую хвіліну, — гавораць піянеры і школьнікі, — замяніць сваіх бацькоў па рабоце на сацыялістычных палях. Бацькі нашы ідуць абараняць ад нападу зарваўшагася агрэсара нашы свяшчэнныя рубяжы, а мы будзем выдатна працаваць на сацыялістычных палях. Дапаможам калгасам у правядзенні праполачнай і ўборачнай кампаніі.

26 чэрвеня 1941 г.

Працуем без перабою

Пачуўшы аб зверскім нападзе фашысцскіх захопнікаў на нашы свяшчэнныя рубяжы, усе работнікі арцелі інвалідаў «Трэці год пяцігодкі» аднадушна заявілі:

— Для таго, каб наша доблесная Рабоча-сялянская Чырвоная Армія паспяхова разграміла да канца фашыстаў, мы павінны працаваць яшчэ з большай энергіяй, выпускаць яшчэ больш тавараў, павышаць іх якасць.

Зараз у арцелі кіпіць творчая работа. Усе цэхі арцелі працуюць бесперабойна, без малейшых прастояў.

Большасць работнікаў арцелі перавыконваюць нормы выпрацоўкі. Па 1,5—2 нормы штодзённа выконваюць работнікі швейнага цэха Бейлінм, Мураўёва, Маскалёва, камсамолец Карпіцкі і інш. Штодзённа перавыконвае нормы 65-гадовы стаханавец тав. Гінзбург.

28 чэрвеня 1941 г.

Жанчыны замяняюць працу мужчын

З вялікім энтузіязмам адносіцца кожны рабочы арцелі да сваіх абавязкаў. Там, дзе працавалі мужчыны, зараз пайшоўшыя ў рады нашай доблеснай Чырвонай Арміі біць фашысцкіх варвараў, іх працу замянілі жанчыны і працуюць выдатна.

Так майстра разіначнага цэха тав. Баркоўскага, пайшоўшага на фронт, замяніла работніца гэтага цэха тав. Эськіна. Яе цэх штодзённа перавыконвае вытворчы план. Тав. Жмачынская замяніла брыгадзіра фарміровачнага цэха. Яна хутка асвоіла сваю работу, цэх працуе нармова, выконвае вытворчы план на 140 %.

Дзейнічалі рашуча

З успамінаў ветэрана 161-й стралковай дывізіі Н. З. Кадырава

В связи с неблагоприятной обстановкой, сложившейся на фронте, командир 161-й дивизии полковник А. И. Михайлов получил приказ к утру 12 июля занять оборону западнее Горок на рубеже Попковки, Стан. В ночь на 12 июля полки выступили из районов сосредоточения. С рассветом и в течение дня вражеские самолеты неоднократно бомбили и обстреливали с воздуха колонны частей. Некоторые подразделения, двигавшиеся лесными дорогами, отклонились от заданных маршрутов. Поэтому на указанный рубеж дивизия вышла лишь утром следующего дня. К этому времени гитлеровцы, обойдя наши части слева и справа, овладели Горками. Дивизия и находившийся в этом районе штаб корпуса оказались в тылу противника.

Полковник А. И. Михайлов, оценив обста-

новку вместе с начальником штаба корпуса полковником Л. А. Пэрном, полковым комиссаром А. И. Орловым и начальником штаба дивизии майором А. И. Мурашовым, решил пробиться на восток через дорогу между населенными пунктами Сахаровка и Тимоховка. 603-й и 542-й полки должны были уничтожить противника в этом районе, обеспечить переход дороги всем частям, штабам и тылам и далее через Рябки и Абраимовку выйти в район урочища Темный Лес. 477-й полк прикрывал их действия с тыла.

С наступлением темноты командиры 603 и 542-го полков выдвинули подразделения на лесную опушку и в рощи, расположенные параллельно дороге, идущей из Тимоховки на Сахаровку. Батальоны 603-го полка младшего лейтенанта И. И. Вавильченко (исполнявшего обязанности комбата) и старшего лейтенанта Ф. А. Корзуна должны были с началом боя перекрыть дорогу (первый — западнее Сахаровки, второй — восточнее Тимоховки) и не допустить врага к месту перехода. 542-й полк обеспечивал прикрытие идущих за ним частей и обозов. Для ведения огня прямой наводкой 45 орудий дивизионной артиллерии и 151-го корпусного артполка заняли огневые позиции по опушке леса у хутора Холмы на участке шириной 2,5 км.

К полуночи подготовка к бою закончилась. Подразделения, приготовившиеся к атаке, ждали установленного сигнала. Неожиданно один из немецких гусеничных бронетранспортеров встал поперек дороги и загородил путь. Скоро в этом месте на сотни метров в несколько рядов скопилось большое количество автомашин, танков, мотоциклов.

Тогда с опушки леса и рощ, прилегающих к дороге с севера, открыли огонь орудия. Пулеметные роты 603-го полка под командованием старшего лейтенанта Д. М. Симакова, лейтенанта А. Н. Щелокова и младшего лейтенанта П. Р. Приймака почти в упор кинжальным огнем уничтожили живую силу врага. Артиллеристы батареи этого же полка младшего лейтенанта Н. Е. Щебельского подожгли танк в середине колоны. Загорелись автомашины и в других местах. Гитлеровцы метались среди охваченной огнем техники, фонтанов земли, поднятой взрывами снарядов.

После 15-минутного шквального огня орудий и пулеметов подразделения 603-го полка и 542-го бросились в атаку, уничтожая на дороге все, что уцелело, и заняли указанные им рубежи.

Всего в боях в районе Сахаровка, Тимоховка 161-я дивизия вывела из строя 48 танков, 30 бронетранспортеров, около 130 автомашин и мотоциклов, уничтожила 350 солдат и офицеров противника.

Пройдя Рябки, Абраимовку, Головичи, хутор Темный Лес, части дивизии во второй половине дня 14 июля сосредоточились в лесу у Еськовки (25 км юго-восточнее Горок). Однако собрались там не все. Подвергаясь воздействию наземного и воздушного противника, тыловые подразделения потеряли связь с впереди идущими и отклонились от установленного маршрута. Руководство ими взяли на себя интендант 2 ранга Г. К. Кирсанов и старший батальонный комиссар А. Г. Михайлов. Они сумели вывести за линию фронта 1059 человек с вооружением. По приказу командующего Западным фронтом этот отряд был направлен в район Гжатска (ныне Гагарин).

Преследуемый превосходящими силами противника батальон 542-го полка (с двумя батареями 632-го артполка) во главе с майором П. И. Шумеевым вынужден был повернуть на юг. Отдельные группы бойцов и командиров этого батальона с боями пробились в Могилев и приняли участие в обороне города.

Друкуецца па кн.: Кадыров Н. З. От Минска до Вены. М., 1985.

Атакавалі калону

З успамінаў Ю. Паграбава, былога камандзіра танкавага ўзвода 57-й танкавай дывізіі.

З першага дня вайны ўступіла ў бой з акупантамі 57-я танкавая дывізія, якой камандаваў палкоўнік В. А. Мішулін. У сярэдзіне ліпеня 1941 г. яна атрымала загад заняць абарону і затрымаць гітлераўцаў на далёкіх подступах да Смаленска.

Мотастралковы полк гэтай дывізіі пад камандаваннем маёра Асокіна і прыдадзеныя яму танкавыя падраздзяленні з баямі адыходзілі па дарозе Копысь — Горкі. У раёне Горак занялі абарону.

Бой разгарэўся раніцай 17 ліпеня, калі нашы танкі накіравалі свой сакрушальны ўдар па калоне варожых аўтамашын, якая рухалася пад аховай танкаў і матацыкліс-

таў. Першымі трапнымі стрэламі экіпаж баявой машыны старшага сяржанта Полазава вывеў са строю і падпаліў Т-3, а лейтэнант Кравец ператварыў у палаючыя факелы дзве фашысцкія аўтамашыны. Тараніў штабную радыёстанцыю і легкавую машыну палітрук Ярохін.

Фашыстаў ахапіла паніка. Яны спрабавалі павярнуць свае машыны назад, але былі сустрэты вінтовачна-кулямётным агнём нашых стралкоў. Трапныя чэргі касілі акупантаў. Толькі кулямётчыкі Бронны і Курбатаў знішчылі тады да двух дзесяткаў захопнікаў. Павялічылася колькасць падпаленых аўтамашын. Са звязкаю гранат падняўся насустрач стальной махіне, якая прарвалася ў наш тыл, старшына камуніст Давыдзенка. Кулямётная чарга абарвала яго жыццё, але і гітлераўскі Т-3 замёр на месцы, а потым пачаў гарэць. Экіпаж танка знішчылі ў рукапашным баі разведчыкі ўзвода старшага сяржанта Чарнавока.

Вызначыліся тады і артылерысты. Агнём «саракапятак» былі спынены тры фашысцкія машыны. Не вытрымаўшы нашага агню, гітлераўцы хутка павярнулі назад, але на змену танкам амаль адразу ж з'явілася нямецкая авіяцыя.

Гітлераўцам удалося прарвацца на агнявыя пазіцыі нашых артылерыстаў, і гарматныя разлікі ўступілі з імі ў рукапашную схватку. Хаця фашыстаў і было ўдвая больш, чырвонаармейцы прымусілі іх адступіць. Вечарам па загаду камандавання дывізіі мы адышлі на новыя рубяжы ў раёне вёскі Краснае, дзе такія ж упартыя баі грымелі яшчэ больш тыдня.

Тыя чорныя дні

З успамінаў М. Капілевіч

Праз два дні пасля пачатку вайны студэнты сельскагаспадарчага інстытута праводзілі на фронт дзяўчат-дружынніц, якія добраахвотна рашылі пайсці змагацца з ворагам. 6 ліпеня пайшлі на фронт сотні рабочых, служачых, калгаснікаў нашага раёна. А раніцай 12 ліпеня камсамольская арганізацыя будучай акадэміі праводзіла на фронт студэнтаў, разам з якімі адправіліся выпускнікі сярэдніх школ і многія дзесяцікласнікі. Пачаліся напружаныя дні. Працавалі ўстановы, супрацоўнікі бальніцы спешна аказвалі першую дапамогу раненым байцам і грамадзянскаму насельніцтву, эвакуіравалі іх у тыл. Увечары гэтага дня вораг захапіў горад.

Свой прыход у Горкі гітлераўцы адзначылі вялізным пажарам. Потым раз'юшаныя бандыты пачалі расправу з моладдзю. Першай іх ахвярай стаў Лёва Леўшуноў, вучань. Убачыўшы, што полымя ахапіла родную школу, ён прыбег на пажар і быў застрэлены як «падпальшчык».

Здзекаваючыся з усяго светлага і дарагога ў жыцці нашага народа, фашысты зрабілі гарадок акадэміі месцам допыту, катаванняў і смерці сумленных людзей.

У скверы інстытута летам 1942 г. гітлераўцы павесілі за ўдзел у партызанскім руху некалькі юнакоў.

У новым вучэбным корпусе ёсць пакой, які з'яўляўся тады «камерай смяротнікаў». Тут загінулі камуністы Баркулаў і Марозаў, настаўнікі Усціновіч, Патапаў, Стамброўская, старшыня калгаса вёскі Славікі т. Карначоў, сем'і партызан Вараб'ёва, Філіпені і іншыя.

Захапілі ўчастак

З успамінаў А. З. Васільева

Васільеў Апанас Захаравіч. Нарадзіўся 1.4. 1923 г. у в. Палёнка Горацкага раёна. Адзін з арганізатараў Палёнкаўскай падпольнай групы, былы камандзір узвода, роты, 2-га атрада 35-й партызанскай брыгады. Пасля вайны быў дырэктарам Краснапольскай, а затым Асвейскай МТС, старшынёй выканкома Палёнкаўскага сельскага Савета. Узнагароджаны ордэнам Леніна, ордэнамі Айчыннай вайны 1-й і 2-й ступеняў, медалямі. Памёр 3.1.1992 г.

Набліжалася гадавіна Кастрычніцкай рэвалюцыі. Напярэдадні гэтай даты камсамольцы і моладзь падпольнай арганізацыі вёскі Палёнка рашылі напасці на Ліхачоўскі нямецка-паліцэйскі ўчастак. Быў распрацаваны план.

Вечарам удзельнікі аперацыі пакінулі вёску і сабраліся ля Валожкаўскага балота, дзе ўзброіліся аўтаматамі, гранатамі. Раздзяліліся на тры групы, якія па сігналу павінны былі пачаць акружэнне ўчастка.

Ф. М. Дзям'янаў яшчэ раз папярэдзіў:

— Будзьце асцярожнымі! Параненых і забітых не пакідаць!

У гэты час пачалася стральба. Усе насцярожыліся. За вёскай Палёнка стральба паўтарылася. Было бачна, што з'явіліся фашысты.

— Мо хто баіцца ісці? — спытаў я ў хлопцаў.

— Такіх няма. Толькі ў бой! — адказалі сябры.

Усе паклялiся, што ніякія здзекі ворага не прымусяць выдаць сваіх таварышаў і тайну маладзёжна-камсамольскай арганізацыі. Пасля гэтага ўсе асцярожна накіраваліся да месца аперацыі.

Нас сустрэлі мой брат Уладзімір і Пётр Шыцікаў.

— Гітлераўцы паехалі ў вёску Маслакі, — сказаў Пётр.

— Паліцаі хадзілі на ўчастак, там вартавы, — дадаў Уладзімір.

Усе разышліся па сваіх месцах і сталі чакаць сігналу.

У прызначаны час мы адкрылі стральбу і з ходу занялі памяшканне ўчастка, але паліцаям удалося ўцячы.

Захапіўшы дакументы і зброю, мы адышлі на ўмоўленае месца да ракі. Трэба было бачыць, як узрадаваў моладзь гэты баявы поспех.

Зброю, захопленую ў час аперацыі, захавалі ля вёскі, каб у любы момант яе можна было ўзяць у рукі.

Дакументы сведчаць

З АДМІНІСТРАЦЫЙНАГА РАСПАРАДЖЭННЯ № 1 КАМАНДУЮЧАГА ГРУПАЙ АРМІЙ «ЦЭНТР»

7 ліпеня 1941 г.

III. Отличительные знаки для евреев и евреек

1. Все евреи и еврейки, находящиеся на занятой русской территории и достигшие 10-летнего возраста, немедленно обязаны носить на правом рукаве верхней одежды и платья белую полосу шириной в 10 см с нарисованной на ней сионистской звездой или же желтую повязку шириной в 10 см.
2. Такими повязками обеспечивают себя сами евреи и еврейки.
3. Евреям категорически запрещается приветствовать.

Нарушители будут строжайше наказываться местным комендантом по месту жительства.

Командующий тылом группы армий «Центр» фон Шенкендорф, генерал инфатерии

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь, ф. 4683, воп. 3, спр. 952, л. 2.

Падрыхтаваў У. Лемяшонак.

З ПАПЯРЭДЖАННЯ КАМАНДЗІРА 16-га АХОЎНАГА ПАЛКА ЖЫХАРАМ ВЁСАК МАШКОВА, РЭКАТКА І ДОБРАЙ АБ МЕРАХ ПАКАРАННЯ ЗА СУВЯЗЬ З ПАРТЫЗАНАМІ І НЕВЫКАНАННЕ ЗАГАДАЎ АКУПАЦЫЙНЫХ УЛАД

7 кастрычніка 1942 г.

При отступлении войск созвать жителей дер. Мошково, Рекотки и Доброй и через переводчика объяснить им следующее:

...Всякого, кто будет встречен в тылу немецкого фронта с оружием, мы будем считать разбойником или бандитом и беспощадно наказывать. Виновным является всякий, кто помогает бандитам, их командирам и комиссарам, и за это будут наказаны все жители деревни, в которой он проживал.

Известно, что жители вашей деревни кормили бандитов и помогали им. Скот в этой деревне находился в распоряжении бандитов. Они приходили сюда и уходили снова. Точно

установлено, что в Мошкове 2 дня назад они устраивали праздник.

В непосредственной близости от этих деревень, недалеко от Рекотки, располагался лагерь, в строительстве которого принимали участие жители деревни, и поэтому расположение его, безусловно, известно вам.

Ваша деревня, несмотря на распоряжение немецких властей, в противоположность другим населенным пунктам, занятым немецкими войсками, до сего времени не выполнила поставки скота и зерна. Необходимо, чтобы жители рассчитались по ним, потому что Советы проиграли войну, и поставки скота и зерна все равно придется выполнять.

Поэтому прежде всего все коровы в деревне будут собраны и их перегонят в Горки. Как только требуемые поставки будут выполнены, коров возвратят владельцам.

Мужчины, которые состояли в бандах, по военным законам будут расстреляны. Лица, заподозренные в связях с бандитами, будут доставлены в лагерь для военнопленных. Женщины, непосредственно помогавшие бандам, также будут расстреляны.

Ничего не случится с теми, кто сторонится банд и сообщает о них немецкому командованию, а также указывает, кто состоит в бандах, так как немецкие вооруженные силы и полиция, гражданское управление и сельскохозяйственные власти делают все, чтобы обеспечить сельскому населению мирную деятельность.

Сообщения, которые привозятся комиссарами, евреями и агентами из Москвы, являются ложными. Неправда, что немецкий фронт где-то прорван или находится в опасности. Кто этому не верит, пусть съездит в Ленинград, Ржев, Сталинград или Майкоп и там убедится сам, где стоят немецкие войска. Война для Советов проиграна, и здесь, за сотни километров от линии фронта, война не должна чувствоваться. Отдельные нарушения спокойствия в вашем сельском хозяйстве производятся бандитами, и вы должны быть полностью заинтересованы в том, чтобы устранить их.

На этот раз мы вас не тронем, но ставим в известность, что:

если в этой деревне обыск еще раз укажет на существование вооруженной деятельности против немецких войск, а немецкие войска сразу же не будут поставлены в известность об этом, а также если здесь появятся новые члены банд, деревня будет сожжена, а все ее население — расстрелено.

Подполковник и командир полка
Подпись неразборчива.

Друкуецца па кн.: Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии. 1941—1944. Мн., 1965. С. 40, 41.

Рызыкуючы жыццём

З успамінаў былых падпольшчыкаў

Жарыкава В. П. Мой муж Коўшык (Вінаградаў Іван Піліпавіч) у гады акупацыі працаваў на торфазаводзе, дзе ўзначальваў падпольную групу. У нашай хаце часта бывалі П. М. Савінаў, С. І. Вараб'ёў, Д. С. Шупілаў. Сувязь з Горкамі падтрымлівалася праз возчыка хлеба Лаўдзікава з в. Мацюты. Калі фашысты даведаліся аб гэтым, то расстралялі яго.

У ліпені падпольшчыкі торфазавода спалілі пабудовы завода, перабілі ахову і пайшлі ў партызанскі атрад.

На другі дзень у Чапялінку прыбылі на 4 машынах фашысты. Партызаны ўстроілі засаду і знішчылі карацеляў. У гэтым баі мой муж быў паранены.

У атрадзе ён быў камандзірам, загінуў у 1943 г. у жалезінскіх лясах.

Бацькоў маіх Давыда Фёдаравіча Глуздова і Марфу Пятроўну расстралялі. Яны хавалі ў сябе двух параненых лётчыкаў. Іх лячыла медсястра В. А. Хамякова, якая працавала ў нямецкім шпіталі, што знаходзіўся ў Чапялінскай школе. Адтуль яна прыносіла медыкаменты.

Па заданні падпольшчыкаў я не аднойчы хадзіла ў разведку. Пасля адыходу ў атрад выконвала шмат другіх даручэнняў.

Кузняцова А. М. У нашай хаце збіраліся падпольшчыкі П. М. Савінаў, С. І. Вараб'ёў, М. Грамакоўскі, А. Магазіншчыкаў, М. І. Філіпаў і іншыя.

Масла для партызан даваў дырэктар маслазавода Холін. Першы раз мы хадзілі па прадукты з яго жонкай. Прынеслі 2 скрыні па 20 кг да нас на кватэру па вуліцы К. Маркса. Па масла прыязджала В. Е. Сафронава. Другі раз я хадзіла адна і таксама прынесла

20 кг. У гэты раз па яго прыязджала не знаёмая мне дзяўчына. Мы перадавалі партызанам не толькі прадукты, але збіралі і розныя звесткі аб немцах.

10 ліпеня раніцай майго мужа А. І. Кузняцова арыштавалі на льнозаводзе. Муж сядзеў у памяшканні міліцыі. Я пайшла туды, але нічога не даведалася. На другі дзень я бачыла, як са двара павялі майго мужа і яшчэ нейкага мужчыну са звязанымі рукамі на расстрэл. Мне давялося бачыць, як вешалі падпольшчыкаў І. Марчанку, А. Магазіншчыкава, Махлаёва і іншых.

Паліцэйскі М. П. Упаўнаважанага ЦК ЛКСМБ С. Я. Янчанку (Слаўку) я добра ведаў. Першая сустрэча з ім адбылася ў адрыне Лукі Ануфрыева за вёскай. На ёй прысутнічалі Яўген Дзмітрыеў, Аляксандр Дзмітрыеў і я. У той раз С. Я. Янчанка звярнуў нашу ўвагу на канспірацыю, прапанаваў раздзяліцца на тройкі. Затым ён бываў некалькі разоў у нас дома, дапамагаў састаўляць тэксты для лістовак. Аднойчы прысутнічаў на камсамольскім сходзе ў Веры Шчарбатавай. Лістоўкі мы пісалі ў Веры, а затым хлопцы расклейвалі іх па суседніх вёсках.

Мы працавалі ў цеснай сувязі з Фёдарам Вараб'ёвым — старастам вёскі Рэкатка. Праз свайго сына Жэню ён інфармаваў нас аб усім, аб чым даведваўся ў немцаў. Аб небяспецы мы даведваліся па белай анучцы на двары Вараб'ёвых і па адзенню старасты.

Зброю, якую мы збіралі, нам рамантаваў Канон Сафронаў. Ён рабіў прыклады да стрэльбаў. Зброю на рамонт прыносілі Мікалай Ануфрыеў і я.

Хамякова Е. А. Я жыла ў Чапялінцы. Пасля бою ў Чарнічным да нас звярнуліся партызаны са 115-й брыгады, каб мы дасталі для параненых рэваполь — дэзінфіцыруючы сродак для ран. Мая сястра Вольга перад вайной працавала медсястрой. Яна выпісала нам рацэпт, і мы пайшлі з Марусяй Цішковай у Горкі, у аптэку. І калі я падала рацэпт, аптэкарка сказала:

— Для чаго столькі рэваполю? Для партызан? Ідзіце адсюль зараз жа.

Мы спужаліся і амаль бягом кінуліся з аптэкі. Але што рабіць? Лекі ж патрэбны. І тады мы звярнуліся да Д. Марчанкі, якая працавала ў магістраце прыбіральшчыцай. Яна ў сваю чаргу падалася да знаёмага паліцая і сказала, што Маруся Цішкова яе дваюрадная сястра, маці якой упала і разбіла галаву. Паліцай пайшоў разам з намі і пацвердзіў выдуманую версію. Лекі мы атрымалі і перадалі партызанам. Так было не адзін раз.

Хмуровіч В. А. (Хамякова). Пасля адступлення нашых войск у вёсцы Чапялінка заставалася шмат параненых салдат, якіх мы хавалі ў школе, пунях, стараліся аказаць дапамогу. Я, як медсястра, рабіла перавязку. Сярод насельніцтва збіралі мы для іх прадукты харчавання, кармілі, чым маглі. Аднойчы я з М. С. Цішковай (Хамяковай) пайшлі па ягады і знайшлі ў лесе цяжка параненага байца. Я пабегла ў вёску па каня. Пагрузілі салдата на калёсы, павезлі да маёй маці. Накармілі і памясцілі ў школе, дзе былі іншыя параненыя. Па вечарах я хадзіла туды і перавязвала. Летам 1942 г. па заданню Ленчыкава я здабывала медыкаменты для партызан. Калі ў чапялінскім баі быў паранены камандзір атрада І. Ф.Вінаградаў, я хадзіла ў лес і перавязвала яго. Для маскіроўкі брала з сабою граблі і ішла як на сенакос.

Чарняк О. С. У гады Вялікай Айчыннай вайны я жыла ў Горках. Мой муж яўрэй і да мая 1942 г. вымушаны быў хавацца дома. Аб гэтым ведалі падпольшчыкі і давяралі мне. Я стала сувязной паміж імі і Любай Краўцовай, якая працавала ў магістраце.

Любу спачатку мабілізавалі на перапіс насельніцтва, а затым перавялі ў пашпартны стол.

Я трымала сувязь з Аксенціем Патапавым. Па яго заданню хадзіла да Любы Краўцовай і атрымоўвала розныя звесткі аб немцах. Два ці тры разы я прыносіла ад яе пачкі пасведчанняў і пропускаў з подпісамі, пячаткамі і перадавала А. Е. Патапаву ці яго жонцы Кісцянёвай.

Люба Краўцова выратавала Ніну Ласкевіч, якая працавала перакладчыцай і была звязана з партызанамі. Люба даведалася, што Ніну павінны арыштаваць, а тая ў гэты дзень выехала з немцамі. Люба чакала, пакуль яна вярнулася, а потым упусціла яе праз акно ў свой кабінет і схавала за шафай. Вечарам Ніну пераправілі ў партызанскі атрад разам з Вараб'ёвай Валяй. Вядома, што Ніна загінула ў партызанскім атрадзе ў адным з баёў.

Яшчэ раней мой муж таксама пайшоў у партызанскі атрад, куды яго завёў А. Е. Патапаў.

Маці Ніны Ласкевіч схапілі і расстралялі як заложніцу.

Сям'я падпольшчыкаў

Вестка аб вайне застала У. П. Фомчанку ў Панкратаўскай школе, дзе ён працаваў настаўнікам рускай мовы і літаратуры.

Двое сыноў Уладзіміра Пятровіча — васемнаццацігадовы Рыгор і Віктар, якому толькі споўнілася шаснаццаць, пажадалі добраахвотна ўступіць у Чырвоную Армію. Але да Горак не дайшлі. Немцы адрэзалі дарогу на ўсход. Юнакі павярнулі дамоў. Разам з імі былі і Яўген Дзмітрыеў — сакратар камсамольскай арганізацыі Панкратаўскай школы, аднагодкі Мікалай Мельнікаў і Мікалай Ануфрыеў.

Фашыстаў у вёсцы Рэкатка яшчэ не было. Баі прайшлі дзесьці ўбаку, але людзі разумелі, што родную зямлю трэба бараніць. Уладзімір Пятровіч стварыў падпольную групу. Спачатку туды ўваходзілі вучні-камсамольцы Панкратаўскай школы, якіх ён выхоўваў: Яўген Дзмітрыеў, Мікалай Мельнікаў, а таксама сыны.

Падпольшчыкі збіралі зброю, склáдалі, перапісвалі і распаўсюджвалі лістоўкі.

У. П. Фомчанка як мог аберагаў хлопцаў. Разумеў, што група яшчэ не вельмі моцная, не мае баявога вопыту, слаба падрыхтавана да актыўных дзеянняў. Але камсамольцаў цяжка было ўтрымаць.

Па дарозе Панкратаўка — Рэкатка — Машкова ў напрамку Дрыбіна час ад часу паяўляліся групы немцаў колькасцю не больш за ўзвод. Юныя патрыёты вырашылі напасці на іх. Сонечным днём у пачатку кастрычніка яны выбралі месца для засады. У гэты раз падпольшчыкі знішчылі 16 фашыстаў. Затым хлопцы яшчэ больш актыўна пачалі праводзіць дыверсіі — зразалі тэлеграфна-тэлефонныя слупы па дарозе Рэкатка — Горкі, рабілі засады на адзіночныя машыны і невялікія групы акупантаў.

Гітлераўцы ўзмацнілі рэпрэсіі. У час раптоўнага налёту былі арыштаваны сакратар падпольнай камсамольскай арганізацыі Яўген Дзмітрыеў, Рыгор Фомчанка і Мікалай Мельнікаў. Камсамольцы трымаліся мужна і, нягледзячы на катаванні, нікога не выдалі. Прамых доказаў у карнікаў не было. А Мікалай Ануфрыеў увайшоў у давер да немцаў і пераканаў іх у невінаватасці хлопцаў.

Арышт не запалохаў юнакоў. Насупраць, арганізацыя расла, набірала баявы вопыт. Восенню 1941 г. у ёй было ўжо 30 чалавек. Але аб дзейнасці падпольшчыкаў даведаліся фашысты. Зноў пачаліся арышты. Першым схапілі У. П. Фомчанку, затым Васіля Старавойтава, Лізавету Вараб'ёву, Дзмітрыя Афанасьева і Мікалая Мельніка. Іх прывезлі ў Горацкую камендатуру. У вёсцы ніхто не ведаў, куды павезлі арыштаваных. Высветліць усё гэта ўзяўся Віця Фомчанка. Верхам на кані вырашыў паехаць у разведку ў Горкі. Але каля вёскі Галышана карнікі схапілі яго і кінулі ў хлеў бургамістра. На допытах патрабавалі выдаць падпольшчыкаў, але Віця маўчаў. Карнікі распранулі яго і збілі да страты прытомнасці. Вырашыўшы, што ён памёр, немцы паехалі. Жыхары вёскі выратавалі Віктара. З іх дапамогай ён выбраўся з хлева і ўцёк.

А ў гэты час карнікі пачалі допыт падпольшчыкаў. Яны моцна збілі У. П. Фомчанку, патрабуючы выдаць астатніх і прызнаць сябе кіраўніком. У. П. Фомчанку, В. Р. Старавойтава, Дзмітрыя Афанасьева прыгаварылі да пакарання смерцю. Але ім удалося ўцячы. Некаторы час У. П. Фомчанка жыў у вёсках Гліньківка, Панкратаўка, Ярыгі. Затым перабраўся ў Рэкатку і працягваў кіраваць падпольнай групай. Дзейнічаць даводзілася вельмі асцярожна. Паліцаі і нямецкія карнікі ўсё часцей рабілі налёты на вёску.

Быў ліпень 1942 г. За некалькі дзён фашысты схапілі і расстралялі больш як 20 жыхароў Рэкаткі. Вёску поўнасцю спалілі. Цэлыя сем'і Шчарбатавых, Вараб'ёвых, Фомчанкаў, Старавойтавых, усяго 40 чалавек, пайшлі ў партызаны. Хутка аказаліся там і малодшыя сёстры братоў Фомчанкаў.

А. Асмалоўскі.

Дакументы сведчаць

СА СПРАВАЗДАЧЫ ГРУПЫ ГФП № 723 АБ ДЗЕЙНАСЦІ ЗА СТУДЗЕНЬ 1943 ГОДА*

26 студзеня 1943 г.

Группа провела многочисленные проверки, в ходе которых выяснила, что староста деревни Кашино Криштоп Павел поддерживает тесную связь с бандитами.** Так, например, в одной из деревень в октябре прошлого года он созвал антинемецкое собрание, на котором среди прочих присутствовал и выступал с речью известный (позже арестованный группой и расстрелянный) бандит «Валентин», а также Криштоп агитировал за бандитов. Кроме того, он собирал для бандитов зерно и продовольствие... Он был расстрелян.

В периферийную команду в Горках 3-м батальоном 664-й охранной дивизии были доставлены 4 русские, проживающие в дер. Тушевая (14 км западнее Горок), которые обвинялись в связях с бандитами. В ходе следствия подозрения полностью подтвердились. Все арестованные — коммунисты-фанатики систематически укрывали у себя бандитов, снабжали их продольствием и разведматериалами. Они призывали население к саботажу. Все арестованные расстреляны...

* * *

Периферийной командой в Горках был арестован и расстрелян староста деревни Ходоровки (14 км юго-восточнее Горок). Последний все время саботировал выполнение немецких приказов и распоряжений, в особенности приказ о вырубке и очищении от леса полосы вдоль железнодорожной линии. Переданный ему об этом приказ он порвал на глазах у передавшего полицейского службы порядка и отказался от его выполнения. Среди населения он считался враждебно относящимся к немцам...

* * *

Периферийной командой в Горках были арестованы русский Евницкий Филимон и русская Шершнева Евдокия из дер. Черная (14 км западнее Горок). Летом прошлого года они работали на торфзаводе Чепелинка (9 км юго-западнее Горок), а затем уговорили к побегу работающих там 20 военнопленных и бежали вместе с ними. Они были расстреляны...

* * *

Периферийной командой в Горках арестованы два жителя деревни Трегубово (18 км северо-восточнее Горок), которые систематически под угрозой оружия грабили население окрестных деревень. Во время обыска в домах были найдены 2 винтовки. Арестованные расстреляны...

* * *

Периферийной командой в Горках были арестованы и расстреляны как активные бандитские пособники русская Литвинова Ганна и её 18-летний сын Василий из дер. Тушевая. Второй сын Литвиновой Иван, политрук Красной Армии, находится в банде Виноградова. Арестованные сознались в том, что до настоящего времени поддерживали с ним и с бандой связь, добровольно передали бандитам зерно и две коровы с тем, чтобы при отступлении немцы не забрали их...

---

* ГФП (Гейхаймфельдполицай — нем.) — исполнительный орган военной контрразведки в действующей армии гитлеровской Германии, которая занималась борьбой против подполья и партизан. Группа № 723 этого органа действовала в Оршанском, Горецком, Дубровенском, Шкловском, Могилевском районах.

** Пытаясь опорочить и дискредитировать партизанское движение, гитлеровцы именовали партизан и подпольщиков «бандитами», а их боевые формирования — «бандами».

* * *

СА СПРАВАЗДАЧЫ ГРУПЫ ГФП № 723 АБ ДЗЕЙНАСЦІ ЗА МАЙ 1943 ГОДА

26 мая 1943 г.

Во время операции против бандитов «Ток тетеревов» (Биркханбальс), которая предусматривала очищение западной части Горецкого района и лесного массива в восточной части Шкловского района, принимали участие части дивизии, а также секретариата группы в Шклове и Горках каждый одной командой. Этот район являлся территорией оперативного действия банды Мишина, о которой исчерпывающие данные собрал направленный в банду наш разведчик из числа вспомогательных служащих. Сам разведчик группы ГФП, а также другие вспомогательные служащие ГФП участвовали в этой операции. Командами ГФП было прочесано множество населённых пунктов и проверено большое количество жителей, доставленных пленных, всего проверено 250 чел. Из этого числа 39 чел. на месте были разоблачены как бандиты и бандитские пособники и на основании приказа расстреляны. 19 чел. были временно арестованы и доставлены в группу. 16 чел. в целях безопасности направлены в трудовой лагерь. Против остальных 176 чел. компрометирующих материалов не было добыто. Из 19 чел. арестованных 16 чел. на основании дополнительно собранных материалов и свидетельских показаний были разоблачены как активные бандитские пособники, в том числе и староста деревни Тросное Поляков Евдоким, а также Апетова Мария из дер. Тудоровки, которая по сообщению нашего разведчика является женой Мишина (он видел и познакомился с ней во время своего пребывания в банде Мишина). В числе бандитских пособников оказался также один военнопленный, бежавший из шталага Орши, который во время операции пытался выбраться из деревни в женском платье. Указанные выше 16 чел. на основании приказа также были расстреляны.

СА СПРАВАЗДАЧЫ ГРУПЫ ГФП № 723 АБ ДЗЕЙНАСЦІ ЗА ЛІПЕНЬ 1943 ГОДА

27 ліпеня 1943 г.

По приказу секретариата ГФП в Горках был арестован бывший бургомистр дер. Аниковичи Купреев Кирилл, который подозревался в участии в нападении на немецких солдат (см. отчет за май месяц, пункт 8 — совершено нападение на немецкий патруль возле дер. Аниковичи (19 км северо-восточнее Шклова), во время которого были убиты 1 унтер-офицер, 5 солдат и 2 полицейские службы порядка) и даже был зачинщиком нападения. В процессе многочисленных улик, допросов и прежде всего свидетельских показаний бежавших во время нападения полицейских службы порядка он был полностью изобличен в том, что организовал это нападение. На основании приказа он был расстрелян.

3.07 около 19.00 на станции Погодино (непосредственно возле Горок) загорелся и полностью сгорел состав с нефтью одного из складов ГСМ. Состав до этого долгое время без охраны стоял на станции Орша Западная и около 17.00 оттуда ушел в направлении Кричева. И в данном случае предполагается применение магнитной мины с часовым механизмом...

Робраде
Комиссар полевой полиции
и начальник группы

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь, ф. 4683, воп. 3, спр. 963, л. 6, 9—10, 29, 31, 48—49, 71, 73, 90—91, 110—111, 132—133.

Падрыхтаваў У. Лемяшонак.

Змагалася моладзь

З успамінаў былога ўпаўнаважанага ЦК ЛКСМБ па Горацкаму раёну С. Я. Янчанкі

С. Я. Янчанка.

Да вайны я скончыў Віцебскае педвучылішча. 8 ліпеня 1941 г. прыступіў да работы выхавацелем дзіцячага дома ў в. Ляды Дубровенскага раёна. Затым разам з установай эвакуіраваўся ў Тамбоўскую вобласць.

У маі 1942 г. мяне выклікалі ў Маскву і накіравалі вучыцца ў спецшколу, па заканчэнні якой паслалі ў тыл для разгортвання камсамольскага падполля. Перайшоў лінію фронту ў ноч з 6 на 7 ліпеня 1942 г. У канцы гэтага месяца прыбыў у Горацкі раён. Знаходзіўся спачатку ў атрадзе Перапечкіна, з якім прыйшоў з-за лініі фронту. Партызанскія брыгады летам і ўвосень 1942 г. базіраваліся ў лясным масіве паміж вёскамі Рэкатка і Чапялінка. Пачаў знаёміцца з моладдзю суседніх вёсак — Рэкатка, Машкова, Добрая, Чапялінка, Палёнка і інш.

Моладзь в. Рэкатка выдзялялася сваім патрыятычным настроем, актыўна дапамагала партызанам. У жніўні тут быў праведзены камсамольскі сход, дзе я расказаў аб задачах падпольшчыкаў у тыле ворага, аб формах барацьбы і палітычнай работы сярод моладзі. Сакратаром камсамольскай арганізацыі быў абраны аўтарытэтны сярод моладзі Жэня Дзмітрыеў.

Падпольшчыкі в. Рэкатка вялі вялікую палітычную работу сярод насельніцтва, збіралі і перадавалі партызанам зброю, зрывалі гаспадарчыя мерапрыемствы акупантаў, рыхтавалі моладзь да ўступлення ў партызанскі атрад. Я перадаваў ім зводкі Саўінфармбюро, якія прымаліся па рацыі ў атрадзе Перапечкіна. У верасні ўся моладзь Рэкаткі пайшла ў партызаны.

Пасля карнай экспедыцыі восенню 1942 г. атрад Перапечкіна выйшаў за р. Сож, а я застаўся ў 35-ым атрадзе, які знаходзіўся ў Баронавым лесе. Былі створаны падпольныя групы ў вёсках Альхоўка, Тудараўка, Клін, Шапялёўка і інш.

У жніўні 1943 г. 35-ы атрад перайшоў у Бялыніцкі раён. Для папаўнення атрада ў Горацкім раёне была пакінута невялікая група партызан, якую ўзначалілі намеснік камандзіра атрада Г. Дулічаў і я.

Выканаўшы заданне, мы пайшлі ўслед за 35-ым атрадам у Бялыніцкі раён, дзе я быў абраны сакратаром падпольнага Бялыніцкага райкома камсамола.

Армейскія разведчыкі

19 лютага 1942 г. штабам Заходняга фронту ў Горацкі раён была накіравана разведвальная група з пяці чалавек. У яе ўваходзілі Г. І. Смелаў — камандзір, У. П. Пятроўскі — намеснік камандзіра групы, Я. І. Сарокіна — радыстка, А. В. Гарбузава, Ю. У. Новікаў. Прызямліліся яны недалёка ад вёскі Малькаўка Дрыбінскага раёна. Закапалі парашуты і рацыю. Праз пяць дзён А. В. Гарбузава і радыстка Жэня Сарокіна накіраваліся ў Горкі, каб уладкавацца на працу, знайсці жыллё, а потым да іх павінны былі далучыцца Г. І. Смелаў, У. П. Пятроўскі, Ю. У. Новікаў.

Дакументы былі выдадзены ў Маскве. З імі дзяўчыны прыйшлі ў Горацкую камендатуру. Тут сустрэлі Пятра Краўчанку. Ён уладкаваў іх на працу і дапамог з жыллём. У далейшым сям'я Пятра вельмі дапамагала, асабліва яго маці. Пётр пазнаёміў разведчыкаў з Юрам Купчынавым, Шурай Рубанавай і іншымі, на якіх можна было паспадзявацца ў небяспечнай справе.

Жэня Сарокіна з Шурай Рубанавай працавалі на воўначосцы, а Гарбузава — на розных работах у горадзе.

Гарбузава жыла ў доме Лейтнер Сафіі Фамінічны на Мсціслаўскай вуліцы, Жэня Сарокіна — у пустым яўрэйскім доме.

Трэба было правезці рацыю, якую схавалі ў лесе, дзе прызямліліся. За ёй ездзілі ўтрох: Шура Гарбузава, Пётр Краўчанка і Ягор Купчынаў. Купчынаў ляжаў на санях, у коўдрах, нібы хворы на тыф. Пад ім у саломе і схавалі рацыю. Прыбылі ў Горкі паспяхова. Некалькі дзён рацыя знаходзілася ў развалінах дома Пятра Краўчанкі і ў доме П. Е. Кажарова. Але была небяспека, што яе маглі знайсці немцы або паліцаі. Тады вырашылі пераправіць рацыю ў Чапялінку да Ягора Ленчыкава. Па суботах туды прыходзілі Жэня Сарокіна і Шура Гарбузава і вялі перадачы радыёграм у Маскву.

Былая партызанка 115-й партызанскай брыгады Е. Н. Новікава, якая добра ведала падпольшчыкаў, расказала, што яе муж Ю. У. Новікаў працаваў загадчыкам лазні акадэміі. Туды хадзілі нямецкія салдаты і афіцэры. З іх размоў разведчыкі даведваліся шмат карысных звестак і паведамлялі ў штаб фронту. У зборы дадзеных дапамагалі і горацкія падпольшчыкі.

17 мая 1942 г. немцы зрабілі аблаву. Ж. Сарокіна і Ш. Гарбузава трапілі ў рукі ворага, але ім удалося ўцячы. Яны дабраліся да Чапялінкі, адкуль з групай падпольшчыкаў пайшлі ў партызаны. Потым да іх далучыўся У. П. Пятроўскі. Г. І. Смелаў і Ю. І. Новікаў засталіся ў Горках, пазней і яны пайшлі да партызан.

І. Стальмашонак.

«Летучка» адляталася

З успамінаў Дз. Ф. Вайстрова

Вайстроў Дзмітрый Фёдаравіч нарадзіўся 7.11.1906 г. у в. Добрая Горацкага раёна, адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Магілёўскай вобласці. З 1930 г. на партыйнай і савецкай рабоце. У пачатку Вялікай Айчыннай вайны пакінуты ў тыле ворага. У партызанах з кастрычніка 1941 г., з лютага 1942 г. камандзір групы, атрада, у верасні — кастрычніку 1942 г. выконваў абавязкі камандзіра брыгады «Звязда». З кастрычніка 1942 г. па сакавік 1943 г. камандзір галоўнага партызанскага атрада, са жніўня 1943 г. член Мсціслаўскага падпольнага РК КП(б)Б, у студзені — чэрвені 1944 г. камісар партызанскай брыгады 61-й. У 1944—57 гг. на партыйнай, савецкай і гаспадарчай рабоце. Аўтар кнігі «У горацкім рэдкалессі».

Мы пригласили на совещание командиров групп, которые располагались в чепелинском лесу, — Алексея Поликарпова, Петра Ревякова и Бориса Сергеева. Они дали согласие участвовать в рейде и также начали готовиться к операции.

Дз. Ф. Вайстроў.

6 января 1943 года на двадцати с лишним подводах мы выехали из чепелинского леса. Вечером пересекли железную дорогу на кукшиновском переезде между станциями Зубры и Погодино. Остановились на опушке леса невдалеке от поселка Черничный и выслали вперед разведку. В 14 часов разведчики вернулись и доложили, что в поселке пока все спокойно. Мы двинулись вперед.

На дороге из Горок в Оршу движения не было. Мы ехали не спеша. На первых санях — командир взвода Владимир Сергеевич Семенцов, комиссар Иван Иосифович Барков, медсестра Надежда Сергеевна Сойкина. Я находился на первой подводе. Со мной — командир отделения разведки Иван Логимахов, начальник разведки отряда Михаил Шипилин и Дарья Войстрова. Миновали один, второй сарай, стоявшие в поле. До окраины поселка оставалось не более 50 метров. И вдруг ехавшие впереди в снежном тумане заметили фигуры. Это из подворий выбегали гитлеровцы.

— Фашисты! В деревне враги, — крикнула Сойкина.

Шипилин и Логимахов хлестнули коня кнутом, и он помчал сани в посёлок. На других санях следом за нами неслись Василий Матюхин, Сергей Астахов, Исмат Юсупов, Григорий Глеков, Саша Кончев. С криком «ура» бойцы ворвались в поселок.

Это был стремительный налет, что и решило успех боя. Сани с партизанами проноси-

лись мимо домов, а выбегавшие из них фашисты, ошеломленные внезапной атакой, вели редкий и неорганизованный огонь. А в поселок с криком «ура!» въезжали все новые и новые группы партизан.

Паника среди гитлеровцев усилилась. Они начали отступать на другой конец поселка. Партизаны теснили их к заболоченным берегам незамерзающей реки Прони. Огонь велся со всех сторон, потому что наши ребята непрестанно меняли позиции, маскировались за заборами, запорошенными снегом, копнами соломы и сена.

Вслед за первой волной атакующих в поселок ворвались бойцы взвода Сергея Сорокина. Впереди бежал комиссар Иван Астапенко, за ним — партизаны Евгений Дмитриев, Константин Баринов, Василий Воробьев, Михаил Щербатов, Алексей Другаков, Фома Сибирков.

Группа партизан из взвода Сорокина — пулеметчик Константин Антонов, коммунист Терентий Щупляков, комсомольцы Михаил Куриленко, Иван Черников, бойцы Михаил Щербатов, маскируясь за сараями и заборами, по огородам заходили в тыл карателям со стороны деревни Сава. Занимали партизаны позиции и на заболоченных берегах реки, отрезая карателям путь к отступлению к деревне Шарипы через Проню, где проходила зимняя дорога.

А в поселок на полном ходу уже въезжали бойцы Ивана Виноградова и Алексея Поликарпова. Они стремительно атаковали карателей, прижимая их к берегам Прони и отрезая им путь к отступлению в Горки. Следом двигалась группа Петра Ревякова.

Фашистам ничего не оставалось, как залечь на берегу Прони. Яростно бил их пулемет, раздавались автоматные очереди, над головами наших бойцов свистели пули.

Комиссар взвода Иван Астапенко и пулеметчик Константин Антонов, решив уничтожить засевшую под мостом группу карателей, по оврагам спустились на лед реки и стали в упор расстреливать фашистов. Но недолго стрелял наш пулемет. Вражья пуля попала в отважного парня, и умолкли губительные очереди нашего пулемета. Комиссар Астапенко вынес раненого бойца на берег реки. К нему подбежали медсестры Елена Мельникова и Ксения Щербатова. Они сделали перевязку и унесли Антонова с поля боя.

В эту минуту мне сообщили, что ранен в ногу Петр Ревяков. Его тоже унесли бойцы на окраину поселка, где уже развернула работу наша санслужба.

Темнело. Бой затягивался, но фашисты все еще не сдавались. Непрерывно бил их пулемет. На подавление этой огневой точки поползли комсомольцы Михаил Липин, Николай Ануфриев, Николай Мельников, Василий Ивашкевич и Василий Протчев. Их не заметил вражеский пулеметчик, увлекшийся обстрелом партизан, штурмовавших мост, и был уничтожен. Пулемет оказался в руках Михаила Лапина. Он повернул его в сторону фашистов, засевших под мостом. Поддержанные его огнем, партизаны штурмом взяли мост. На льду под его фермами нашли себе могилу около 10 гитлеровцев.

Бой затихал. Перевес был явно на нашей стороне. Но тут мне не повезло. Я получил ранение в правую руку и в живот. Ко мне подбежали Александр Поликарпов, Михаил Шипилин и Иван Логимахов, подхватили под руки и повели к дому Леона Ивановича Платонова. Пока меня перевязывали, хозяйка дома шепнула Поликарпову, что во дворе в их погребе укрылись два немецких солдата. Поликарпов вышел во двор, отбросил крышку погреба и дал туда автоматную очередь, а Шипилин бросил гранату.

В руки наших бойцов попался и довольно интересный документ. Это был приказ горецкой комендатуры о том, что личный состав отряда «Летучка» за прежние «заслуги» отмечен командованием вермахта. Каждый солдат после войны получит по 15 гектаров пахотной земли.

— Дали мы им землицы! Долго будут помнить, — смеялись партизаны.

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Войстров Д. Ф. В горецком редколесье. Мн., 1986. С. 127—132.

На прымусовых работах

З успамінаў жыхароў Горацкага раёна, якія былі вывезены

Жумарына Хрысціна Арцёмаўна. Нарадзілася я 16 кастрычніка 1918 г. у вёсцы Вялікае Кацялёва. З 1936 г. да вайны працавала ў Горках у арцелі «Пищевкус».

У 1942 г. пачалі адпраўляць у Германію. У гэты лік трапіла і я. 2 чэрвеня ў таварняках нас павезлі ў Нямеччыну. Прывезлі нас

у горад Пархім, дзе працавала на кансервным заводзе 6 месяцаў. Кармілі вельмі дрэнна.

Потым мяне разам з іншымі адправілі ў Гамбург на ваенны завод, дзе я прабыла 1 год і 7 месяцаў. Памятаю, што горад моцна бамбіла англійская авіяцыя і хоць было страшна, але мы ўсё роўна радаваліся. Гамбург амаль поўнасцю быў разбураны. Нас перавезлі ў Песніг, што ў Цюрынгіі, дзе мы таксама працавалі на ваенным заводзе. Там жа вызвалялі нас амерыканцы. Потым вывезлі ў рускую зону, дзе працавала на падсобнай гаспадарцы да 7 верасня 1945 г. Вярнулася ў Горкі, працавала ў адноўленай арцелі «Пищевкус», потым у пякарні, у сталовай.

Раемская Ніна Патапаўна. Нарадзілася ў в. Макараўка ў 1924 г. У 1942 г. 27 лістапада нас вывозілі ў Германію. Пасадзілі ў Горках у «цялятнік», у Оршы праходзілі медкамісію.

За дарогу, пакуль даехалі да Берліна, вельмі многа людзей памерла — не хапала вады, не кажучы ўжо пра ежу. Затым адправілі нас у Фоенпостам, дзе 40 дзён трымалі на пахлёбцы і 10 грамах хлеба ў суткі. Потым перавезлі ў Бомбліц, дзе я больш чым год працавала на ваенным заводзе. Затым мяне перавялі на кухню, абіраць бульбу.

Два гады і 7 месяцаў знаходзілася я пад канвоем, пад вартай. Увесь гэты час я не бачыла ў вочы сапраўднага хлеба, нават вады рэдка піла ўволю. Нас ніхто не лічыў за людзей, мы былі толькі бясплатнай рабочай сілай. Я стараюся не ўспамінаць тыя страшныя гады, бо вельмі цяжка робіцца на сэрцы.

У маі 1945 г. нас вызвалілі англічане, пераправілі ў рускую зону, потым я вярнулася ў Горкі. Працавала медсястрой.

Саўчанка Мікалай Рыгоравіч. Нарадзіўся я ў Горках, скончыў 7 класаў Слабадской школы. У Германію быў вывезены ў 1942 г. Закінулі нас у горад Фрыдрыхгаффэн, на бераг Бадэнскага возера, дзе размяшчаўся маторабудаўнічы завод «Майбахматорэнбаум». Лагер, у якім я апынуўся, называўся «Алімпія». Было нас там усіх каля дзвюх тысяч з усёй Еўропы, у асноўным з Усходняй. Працаваў я на разгрузцы вагонаў. Умовы былі жудасныя. На тачцы павінен быў перавозіць груз па 400 кг, а сілы не было зусім. Мы хадзілі, як жывёліны, ні ў кога не было імён, толькі нумары (у мяне $\frac{24}{123}$), ды жоўтыя павязкі, якія потым замянілі жоўтай паласой, што наносілася фарбай. Хацелася толькі аднаго — памерці. Часта ў чалавека не было нават крыві, мы пухлі з голаду. Дома ў 15 гадоў я важыў 64 кілаграмы, а ў Германіі з'ехаў да 44. Кармілі нас бручкай і бульбай, хлеб быў як апілкі. Есці хацелася ўвесь час, а на абед часта нам давалі намяшаную з вадой траву. Каб падняцца па прыступках у сталовую, часта ногі трэба было перастаўляць рукамі — слабасць была страшэнная.

Каралі па любой прычыне. Памятаю, як вешалі хлопца з Магілёва — украў бохан хлеба з кухні...

Сувязі са знешнім светам амаль што не было, толькі па паводзінах немцаў здагадваліся аб тым, што робіцца на франтах. Аб перамозе даведаліся ўжо непасрэдна пасля вызвалення часцямі саюзнікаў.

У 1943 г. у Германію былі вывезены мая маці, Саўчанка Кацярына Патапаўна, а таксама бацька Рыгор Іванавіч і брат Уладзімір, якому было тады ўсяго 6 гадоў. Бацька і брат вярнуліся, а маці памерла.

Страшна ўсё гэта ўспамінаць і не дай Бог такому паўтарыцца.

Сцелікаў Ягор Пятровіч. Нарадзіўся ў 1926 г. у в. Ходаравічы.

У 1943 г. адправілі нас у Горацкую камендатуру, дзе шмат моладзі трымалі пад замком. Потым з чыгуначнай станцыі адправілі на Оршу, а адтуль у таварняк — і ў Германію. Ехалі доўга, часта спыняліся, памятаю, што вельмі хацелася піць. Прывезлі нас у горад Наймарк і ўжо адсюль рассылалі каго куды. Я трапіў у Брайтэнбрук на капанне водаправоду. Было вельмі цяжка. Потым я працаваў у розных гарадах і мястэчках — Нітанаў, Гімал, Штраўбінг. У памяці гэтыя гады засталіся нейкай чорнай плямай, і адзінае, што трымала ў жыцці — гэта толькі надзея на перамогу нашых і вызваленне.

Падрыхтавалі М. Студнева, С. Кротава

Дакументы сведчаць

З ЖУРНАЛА БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ 112-ГА АСОБАГА ГОРАЦКАГА АТРАДА

10.10.43 Партизаны 2-й роты Ковалевский А. с группой 6 человек обрезали телефонной связи 800 метров на участке Копысь-Пронцевка. Партизан 3-й роты Матиенко уничтожил 1 пролет 6-ти жильного кабеля по шоссейной дороге Орша — Могилев. Группа разведчиков Цариков И., Гераськов В., Солдатенко В. и Оськин И. произвели налет на немецкую кухню, стоявшую в д. Козловичи 1. В результате чего был убит 1 немец, 1 нем. ранен.

11.10.43 Партизаны Котов С., Цариков В. и Романьков М., обрезали связь по дороге Орша — Могилев 1600 метров.

12.10.43 Партизаны 1-й роты Котов С., Августовский, Барабанов Т., Миночкин В., Махаркин и Елиферовский обрезали связь по дороге Орша — Могилев 300 метров, Зам. ком. 2-й роты Посудновский Т. убил полицейского в д. Сидоровка. Отнята 1 винтовка СВТ. Партизаны 2-й роты Калашников с группой 7 человек сделали засаду на шоссе Орша — Могилев. Была подбита легковая машина, убиты 1 офицер и 1 унтер-офицер, ранен шофер. Ими пойман предатель-фашист Витько В.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь, ф. 3500, воп. 4, спр. 127, л. 6.

З ДЗЁННІКА РАБОТЫ 115-га ПАРТЫЗАНСКАГА АТРАДА

1. Магистраль Шклов — Горки. У д. Городище уничтожено 2 моста, длиной 1-й 70 м, 2-й — 22 м	17.9.43	1-й взвод ком. Житников	Участвовало 18 чел.
2. Телефонная связь уничтожена на 2 км	17.9.43	1-й взвод ком. Житников	18 чел.
3. В дер. Селец Горецкого р-на уничтожено 2 моста: первый — 18 м, второй — 9 м. Задержано передвижение войск на 1,5 суток	28.9.43	1-й взвод ком. Конев Г. З.	5 чел.
4. В д. Басе Горецкого р-на уничтожен мост на реке Бася длиной 36 м. Задержано передвижение на 1 сутки	19.9.43	1-й взвод ком. Конев Г. З.	6 чел.
5. В д. Сальники Горецкого р-на на р. Бася уничтожен мост длиной 61 м. Задержано передвижение немецких войск на 1,5 суток	19.9.43	1-й взвод ком. Ленчиков, Логимахов	6 чел.
6. Уничтожено телефонной связи на 2 км от д. Сальники до д. Варьково. Горецкий район	19.9.43	1-й взвод ком. Конев Г. З.	6 чел.
7. По магистрали на территории Тушевского леса уничтожен мотоциклет с 3 немецкими разведчиками. При обыске найдены планы с расположением фронта	5.10.43	1-й взвод ком. Ленчиков, Конев	15 чел.
8. По магистрали на территории Тушевского леса была обстреляна автомашина, где было убито 4 немца, 8 немцев ранено	6.10.43	1-й взвод ком. Ленчиков, Конев	8 чел.
9. По магистрали Черневка — Шклов уничтожено 2 автомашины. Взято вооружение и боеприпасы	20.10.43	1-й взвод ком. Конев	18 чел.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь, ф. 3500, воп. 4, спр. 128, л. 105, 106.

З ЖУРНАЛА БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ ПАРТЫЗАНСКАГА АТРАДА № 47 «ПАБЕДА» МАГІЛЁЎСКАЙ ВОБЛ. АБ БАЯВОЙ ДЗЕЙНАСЦІ АТРАДА З 3 ЖНІЎНЯ ПА 26 ВЕРАСНЯ 1942 г.

Месяц	Дата	Описание боевых действий	Участники
Август	3	Спущен воинский эшелон под откос с военным имуществом и боеприпасами, следовавший со стн. Орша на стн. Горки	Нач. группы Горковенко, Андреев, Чуприков, Григорьев
	13	Спущен воинский эшелон под откос в районе Зубры с офицерским составом. Опрокинуто 17 вагонов, убито и ранено 500 чел., в том числе погиб генерал со своей охраной. Эшелон следовал со стн. Орша на стн. Горки	Нач. группы Горковенко, Андреев, Чуприков и Григорьев
	14	Уничтожено 4 автомашины, и в боях на Гулидовском торфоболоте уничтожено 32 фашиста...	
	18	Сожжен лесопильный завод в районе Рябки, Дрибинского района, вырабатывавший пиломатериалы для строительства военных укреплений	
	22	Пущен под откос воинский эшелон, следовавший из Орши на Кричев с техникой	Нач. группы Горковенко, Чуприков, Корачков, Ротобыльский, Вехотка, Якубов...
	с 25 на 26	Спущен воинский эшелон с боеприпасами, техникой и живой силой. Убито 350 чел. Эшелон следовал на фронт из Орши на стн. Кричев. Разбиты паровоз и 13 вагонов с живой силой	Нач. группы Горковенко, Андреев, Резепов, Ротобыльский, Вехотка, Яковлев
	27	Сожжен Самодумский лесопильный завод Горецкого района, распиловочный материал которого шел на строительство дотов	Нач. группы Горковенко, Андреев, Люся, Ротобыльский, Ефременко
	28	Спущен под откос воинский эшелон с неизвестным грузом, следовавший на фронт из Орши на Горки	Вехотка, Якубов, Болашев
Сентябрь	8	Взорваны: ж.-д. труба (мост железобетонный) в районе (дер.) Матюты, Горецкого района, и 50 погонных м ж.-д. полотна	Нач. группы Перепечкин, Корачков, Горковенко, Болашев, Вехотка, Якубов...
	22	В боях в районе дер. Добрая, Горецкого района, уничтожено 13 немцев, 22 полицейских. Взяты трофеи	Старший Тучин
	22	Сожжен мост на грунтовом большаке Шклов в дер. Добрая, Горецкого района	Горки
	26	Спущен воинский эшелон под откос, следовавший из Горок на Оршу, гружёный зерном. Разбиты паровоз, 21 вагон	Нач. группы Горковенко, Андреев, Вехотка, Резепов, Якубов, Болашев, Ротобыльский...

Командир партизанского отряда № 47 «Победа» ст. сержант Липкин
Комиссар партизанского отряда № 47 «Победа» политрук Калимулин
Нач. штаба партизанского отряда № 47 «Победа» сержант Лосев.

Друкуецца па кн.: Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944). Мн., 1967. Т. 1. С. 320—321.

У наступленні і абароне

З успамінаў ветэрана 70-й стралковай дывізіі У. Дз. Коршунава

8 кастрычніка 1943 г. дывізію перакінулі ў раён вёскі Горы. Да 12 кастрычніка яна заняла зыходнае становішча для наступлення на рубеж вышыні 215,0 на паўднёвы захад ад вёсак Лукі, Турышчава, Мікуліна. Раніцой 12 кастрычніка часці перайшлі ў наступленне на Канюхі, Блажкі. Баявымі дзеяннямі дывізія садзейнічала 1-й польскай дывізіі і іншым злучэнням 33-й арміі ў раёне Леніна. Баі на гэтым рубяжы працягваліся да 20 кастрычніка і насілі жорсткі характар.

З 20 кастрычніка часці дывізіі перайшлі да абароны па рубяжы ад вёскі Лукі да вёскі Паляшчыцы. У абароне знаходзіліся да 22 чэрвеня 1944 г. У гэты перыяд палкі дывізіі вялі баі за авалоданне пануючымі высотамі, разведку праціўніка, удасканальвалі сваю абарону. Асабліва вылучыліся ў гэты час нашы разведчыкі і снайперы.

У 252-м стралковым палку была арганізавана школа снайпераў. Заняткі ў ёй праводзіў І. Л. Грыгор' еў. Снайперскаму майстэрству вучылася група дзяўчат. Толькі з 16 лютага да 24 сакавіка снайперы знішчылі 462 фашыстаў. І. Л. Грыгор'еў давёў свой лік да 300 ворагаў, яму першаму ў дывізіі было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

24 красавіка 1944 г. дывізія была ўключана ў састаў войск 33-й арміі. У канцы мая камандаванне дывізіяй прыняў палкоўнік Калеснікаў.

Перад пачаткам наступлення 2-га Беларускага фронту праводзілася дасканальная разведка праціўніка. У ноч з 21 па 22 чэрвеня 1-ы батальён 252-га стралковага палка правёў разведку боем, заняў дзве траншэі праціўніка ў раёне вёскі Малое Марозава. Для таго каб увесці ў зман праціўніка па ўсяму фронту арміі дзейнічалі пошукавыя разведгрупы.

23 чэрвеня 68-ы стралковы полк авалодаў першай і другой траншэямі немцаў на поўнач ад вёскі Малое Марозава і першай траншэяй на ўсходняй ускраіне вёскі Канюхі.

24 чэрвеня 68-ы і 252-і палкі адбілі ўсе контратакі немцаў і ўтрымалі захопленыя рубяжы. 25 чэрвеня праціўнік вёў моцны агонь па нашых баявых пазіцыях.

26 чэрвеня 1944 г. у 3.30 праціўнік пачаў адыход. Нашы войскі пачалі праследаванне. 68-ы і 252-і палкі дзейнічалі на правым флангу дывізіі, да 5.00 завалодалі чацвёртай лініяй траншэй у раёне Малое Марозава — Кварцяны, перадавыя атрады падышлі да Кацялёва.

329-ы стралковы полк пачаў рухацца ад вёскі Паляшчыцы ў накірунку Горак і далей на Мацюты, Чапялінку, Гулідаўку, Арлоўшчыну, Асіповічы. Перадавы атрад пад камандаваннем капітана В. В. Піліпаса першым увайшоў у Горкі 26 чэрвеня, а ў наступны дзень 27 чэрвеня выйшаў да Дняпра, фарсіраваў яго і ўварваўся ў Шклоў. В. В. Піліпасу за гэту аперацыю было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

252-і стралковы полк рухаўся ў накірунку Малое Марозава, Кацялёва, Сураўцова, Задарожжа, Сенькава, Ліхачова, Пална, Дубовы Вугал, Міхайлавічы.

Ратавала дакументы

Анеля Кжывань да апошняга дыхання выконвала свой нялёгкі салдацкі абавязак. 12 кастрычніка 1943 г., калі польскія воіны-касцюшкаўцы вялі наступленне, яна ахоўвала машыну з важнымі дакументамі і раненымі. Варожая авіяцыя некалькі разоў бамбіла размяшчэнне часці. Пры адным з такіх налётаў машына загарэлася. Адважная аўтаматчыца кінулася ў полымя і выратавала аператыўныя дакументы. Гэты подзвіг каштаваў ёй жыцця. 19-гадовай Анелі

А. Кжывань.

Кжывань было пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

У гонар 40-годдзя Вялікай Перамогі савецкага народа на адным з будынкаў вуліцы, якая носіць імя Анелі Кжывань у вёсцы Леніна, урачыста адкрыта мемарыяльная дошка. У горадзе Канску Краснаярскага края на плошчы перад лесапільна-дрэваапрацоўчым камбінатам, на якім працавала Анеля і адкуль пайшла добраахвотніцай на фронт, у яе гонар устаноўлены помнік.

А. Фядосенка

Павёў у бой

Нарадзіўся Юліуш Сямёнавіч Гюбнер у 1912 г., па нацыянальнасці паляк. У Польскую армію прыбыў 15 жніўня 1943 г. з Францыі, дзе знаходзіўся ў канцлагеры для ўдзельнікаў вайны ў Іспаніі.

12 кастрычніка 1943 г. у баі пад Леніна — Трыгубава намеснік камандзіра палка па палітчастцы капітан Ю. С. Гюбнер асабіста камандаваў першым палком. Упэўнены, спакойны, выдатны знаўца сваіх афіцэраў і салдат, ён адным з першых павёў свой полк у наступленне. Асабістым прыкладам падтрымліваў высокі воінскі дух польскіх воінаў.

А калі на адзін з батальёнаў абрушыўся флангавы агонь нямецкіх кулямётаў і батальён залёг, несучы вялікія страты, капітан Ю. Гюбнер хутка ацаніў становішча, першым узняўся з зямлі. З крыкам «Уперад, мсціўцы Варшавы!» кінуўся ён на ворага, падымаючы за сабой салдат і афіцэраў, вывеў іх з-пад лініі агню і штыкавой схваткай выбіў немцаў з займаемай пазіцыі. У гэтым баі вораг страціў каля батальёна салдат.

Пры штурме вёскі Трыгубава капітан Ю. Гюбнер, паранены ў ногі, не дазволіў вынесці сябе з поля бою да заканчэння атакі. Ён працягваў кіраваць наступленнем. І толькі пасля таго, як далажыў камандзіру дывізіі аб выкананні баявой задачы, пакінуў полк.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 11 лістапада 1943 г. капітану Юліушу Сямёнавічу Гюбнеру было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Б. Шалуха.

Прарываў абарону

Высоцкі Уладзіслаў, Герой Савецкага Саюза (1943). Нарадзіўся ў 1908 г. у Польшчы. З мая 1943 г. у Польскай дывізіі імя Т. Касцюшкі. Намеснік камандзіра батальёна капітан Высоцкі вызначыўся ў баях каля в. Леніна. Хуткасць, з якой ён атакаваў, ашаламіла ворага, прымусіла яго адступіць. 12 кастрычніка 1943 г. батальён, якім камандаваў Высоцкі, авалодаў апорным вузлом супраціўлення гітлераўцаў і ўклініўся ў другую лінію абароны непрыяцеля каля в. Трыгубава (цяпер в. Касцюшкава). Апынуўшыся ў акружэнні, Высоцкі, каб не трапіць у палон, пакончыў з сабою.

Атаку вялі танкісты

З успамінаў старшыны запасу Б. Цымбалюка

У баі пад Леніна асабліва вызначыліся танкісты камандзіра ўзвода Героя Савецкага Саюза лейтэнанта І. Я. Бутэнкі. Ідучы ў першым эшалоне, ён агнём сваёй пушкі падбіў два танкі, у тым ліку адзін «тыгр». Праследуючы адступаючага ворага, машына Івана Бутэнкі загрузла на ўскраіне лесу. Нямецкія гарматы, якія стаялі там, адкрылі ўраганны агонь. Танк загарэўся. Бутэнка загадаў экіпажу зняць кулямёты. Экіпаж, выскачыўшы з танка, адкрыў агонь. Тут па гітлераўцах ударыла наша артылерыя. Разам з танкамі ў наступленне пайшла гвардзейская мотастралковая брыгада пад камандаваннем палкоўніка В. Л. Саўчанкі. Мужны экіпаж уліўся ў рады наступаючых мотастралкоў. Недалёка разарвалася міна і асколкам цяжка раніла Івана Бутэнку ў галаву (21 кастрычніка 1943 г. ён памёр).

Бой разгараўся. Уперадзе чорныя фантаны зямлі ад выбухаў, грукат асколкаў па брані. Цяжка арыентавацца. Але Міхайлаў упэўнена вядзе баявую машыну. Нямецкія танкі спрабуюць спыніць наша наступленне. Танк Міхайлава заходзіць у фланг немцам. Заражаючы Баброў толькі паспявае падаваць снарады. Адзін фашысцкі танк загарэўся. Стралок-радыст Міша Чугулёў адкрыў агонь па аўтаматчыках у шэра-зялёнай форме. Яны як падкошаныя падаюць на зямлю. Праціўнік у паніцы.

— Упарад! — камандуе Міхайлаў.

Механік-вадзіцель суседняга танка старшы сяржант Мезенцаў дае поўны газ, і баявая машына накіроўваецца на варожую батарэю, якая падбіла танк Івана Бутэнкі, давіць яе гусеніцамі. Але раптам моцны ўдар патрос машыну. Разбіта гусеніца. Паказаліся два нямецкія танкі.

Міхайлаў разгадаў іх намер і рашыў не падпускаць бліжэй чым на 600 метраў. Два выстралы, і танкі праціўніка заклубіліся дымам. Але загарэлася машына Міхайлава. Уперадзе акопы, а ў іх ворагі. Міхайлаў кідае туды гранаты — некалькі фашыстаў знішчана. З-за павароту траншэі паказаўся нямецкі афіцэр. Міхайлаў застрэліў яго з пісталета. На яго накідваецца нямецкі салдат. Пісталет даў асечку. Аднак Аляксандр Міхайлаў аказаўся пераможцам.

Падтрымлівалі агнём

З успамінаў былога парторга дывізіёна 5-й гвардзейскай Сталінградскай дывізіі А. У. Юшко

У пачатку кастрычніка 1943 г. наш гаўбічны полк тэрмінова перакінулі з іншага ўчастка Заходняга фронту пад Леніна. Артылерысты адразу ж пачалі абсталяванне агнявых пазіцый.

Раніца 12 кастрычніка. Яна выдалася на рэдкасць яснай. Усе на сваіх месцах, ля грозных гаўбіц застылі разлікі. Праціўнік неспакойны: вядзе хаатычны агонь яго артылерыя, мінамёты, цішыню раніцы прашываюць кулямётныя чэргі. І вось жаданая каманда: «Агонь!»

Аглушальны грукат страсянуў паветра, вогненны віхар пранёсся над батарэямі.

Раптоўна спынілася сувязь агнявога рубяжа з назіральным пунктам, дзе знаходзіліся карэктыроўшчыкі. Прыхапіўшы з сабою байца, я перабежкамі накіраваўся на пошукі пашкоджання. Мы неўзабаве выявілі перабіты асколкамі бомбы тэлефонны провад. Праз лічаныя секунды сувязь аднавілася.

Роўна гадзіну грымела кананада. Прагучаў апошні залп артылерыйскай падрыхтоўкі і вось пранеслася ўжо аддаленае «Напшуд!». Яно змяшалася з рускім «ура!». Цяжка перадаць хвалюючае відовішча той атакі. Уся дывізія касцюшкаўцаў паднялася з укрыццяў і шарэнгамі, у поўны рост, пайшла наперад, нягледзячы на агонь ажыўшых варожых пунктаў, разрывы авіябомб.

З АПЕРАТЫЎНАЙ ЗВОДКІ ЗА 26 ЧЭРВЕНЯ 1944 г.

На Могилевском направлении наши войска, успешно продвигаясь вперед, с боем овладели районным центром Могилевской области городом Горки, а также заняли более 450 других населенных пунктов...

Сообщения Советского Информбюро. М., 1945. Т. 7. С. 10.

Вызваляў горад

Старшы лейтэнант Л. К. Крыжыцкі ўдзельнічаў у вызваленні Горацкага раёна і райцэнтра. Ён быў тады камандзірам батальёна 70-й стралковай Верхнедняпроўскай дывізіі. Незадоўга да пачатку летняга наступлення правёў разведку боем. Захапілі сем палонных, высветлілі размяшчэнне агнявых сродкаў праціўніка.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 24 сакавіка 1945 г. старшага лейтэнанта Л. К. Крыжыцкага ўзнагародзілі ордэнам Леніна. Атрымаў ён гэту ўзнагаро-

ду за вялікі ўклад у вызваленне гарадоў Горкі і Шклоў. У прадстаўленні адзначалася, што старшы лейтэнант стаў камбатам у студзені 1944 г. у Горацкім раёне і на сваім участку выдатна арганізаваў абарону.

У Літве камбата яшчэ ўзнагародзілі ордэнамі Чырвонага Сцяга і Аляксандра Неўскага. Пасля вайны ён працягваў службу і звольніўся ў запас падпалкоўнікам.

П. Фралоў.

Данясенні з Млавы

...Вось ужо чацвёртую гадзіну ляціць самалёт. У кабіне, цесна прыціснуўшыся адзін да аднаго, сядзяць разведчыкі. Яны маўчаць. А каля ілюмінатара глядзіць уніз камандзір групы «Неўскі» капітан Іван Чэрнікаў. Дзесьці там, унізе, родная Беларусь, спаленая і стаптаная ботамі фашыстаў. Там родная вёска Сава Горацкага раёна, рэчка і лес, куды разам з братамі Рыгорам і Міхаілам хадзілі лавіць рыбу і па грыбы. Як даўно гэта было... Вучоба ў сямігодцы, якую закончыў у 1935 г. І мара — быць лётчыкам.

З канца лістапада 1938 г. ён — тэхнік дыстанцыі пуці Свярдлоўскага аддзялення чыгункі. А неўзабаве ён быў пасланы для работы ў раёны Заходняй Беларусі.

Пачатак Вялікай Айчыннай Іван сустрэў курсантам Смаленскага ваенна-палітычнага авіяцыйнага вучылішча. І вось у дваццаць два гады ён камісар авіяэскадрыллі. Не хапала лётнага саставу, і Чэрнікаў авалодвае пілатаваннем баявога самалёта. Удзельнічае ў жорсткіх паветраных баях. У верасні 1942 г. быў узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

У адным з баёў асколак снарада сур'ёзна параніў нагу. Лятаць нельга — такое заключэнне ўрачоў.

А праз некалькі месяцаў, улічваючы выдатнае веданне нямецкай мовы, Івана Чэрнікава накіроўваюць у разведцэнтр. І вось ён ляціць за лінію фронту.

— Падрыхтавацца! Самалёт над цэллю, — падаў каманду пілот. — Адкрыўся люк, і праз некалькі хвілін над Румацкай пушчай раскрыліся белыя купалы парашутаў. Аперацыя «Неўскі» пачалася.

Вакол дрымучы лес. Да ўзлесся падступаюць непраходныя балоты. А побач, усяго *ў трох кіламетрах, гітлераўскі штаб Млаўскага* апорнага пункта. Як зрабіць першыя крокі, каб яны не сталі апошнімі? Да таго ж няма ніводнай яўкі. Усё трэба пачынаць на голым месцы.

Ужо літаральна на наступны дзень група

І. Е. Чэрнікаў.

пачала перадаваць важныя звесткі. У мястэчку Шэранск быў выяўлены замаскіраваны штаб 2-й фашысцкай арміі. Кароткая вестка ў разведцэнтр, і савецкая авіяцыя хутка яго знішчыла.

Гарадскі суддзя Юшкевіч у краязнаўчых запісках, надрукаваных у кнізе «Нарысы па гісторыі горада Млавы» піша: «Добрая палавіна жыхароў Млавы ведала аб дзейнасці савецкай разведвальнай групы, а для гітлераўцаў яна заставалася тайная».

Польскія патрыёты Пётр Гранкевіч і Станіслаў Сакалоўскі з вёскі Завалы былі першымі, хто пазнаёміўся з капітанам Чэрнікавым. Потым да іх далучыўся Яўген Леманскі. Вось што гаворыцца ў даведцы, напісанай рукой І. Е. Чэрнікава: «Леманскаму Яўгену Уладзіслававічу, 1922 года нараджэння, выдадзена ў тым, што ён аказваў актыўную дапамогу ў рабоце спецыяльнай групы Чырвонай Арміі ў перыяд нямецкай акупацыі са жніўня 1944 па студзень 1945 года». Рызыкуючы жыццём польскія патрыёты збіралі для савецкіх разведчыкаў каштоўную інфармацыю аб фашысцкіх войсках, дапамагалі ім ежай, хавалі ад непагадзі.

У канцы лістапада 1944 г., калі выпаў снег і заставацца ў лесе было небяспечна, капітан Чэрнікаў прыняў рашэнне раздзяліць атрад на дзве групы. Адна з іх пад кіраўніцтвам А. Чаклуева пайшла ў напрам-

ку горада Цэханаў, на злучэнне з часцямі Чырвонай Арміі. Капітан І. Е. Чэрнікаў разам з радысткай Лебедзевай вырашыў застацца ў Млаве. Пацяклі дні і тыдні, самыя небяспечныя і цяжкія. Чэрнікаў паранейшаму ў форме нямецкага афіцэра хадзіў па гораду, збіраў звесткі.

Аднойчы ён зайшоў да падпольшчыка, які ўтрымліваў невялікі магазін на ўскраіне горада. Той паведаміў яму цікавую навіну. У вёску Бромберг прыбылі 200 салдат, многа машын і бронетранспарцёраў. Усё строга засакрэчана. Але ў яго доме размясціўся обер-лейтэнант з роты аховы. Лічыў сябе дэмакратам, бо дазваляў сабе пагаварыць з палякам.

— Пагаварыць? — перапытаў Чэрнікаў, — наладзь мне з ім сустрэчу.

Ужо зусім сцямнела, калі капітан са сваім верным сябрам і памочнікам Пятром Гранкевічам падышлі да адасобленага будынка на краі Млавы.

— Прашу про..., — не паспеў дагаварыць вартавы, як упаў, скошаны ўдарам разведчыка. Праз некалькі хвілін капітан гукнуў Пятра. У пакоі з вокнамі, закрытымі шчыльнымі шторамі, ляжаў звязаны дзяжурны афіцэр.

— Дык вось, — працягваў спыненую гутарку Іван Чэрнікаў, — я савецкі разведчык.

— Гэта немагчыма, — прахрыпеў у адказ немец. — Гэта шантаж... старыя штучкі гестапа. Няўжо я паверу вам, што савецкі разведчык у Млаве?

— Як бачыце, магчыма. Але ў нас мала часу. Я гарантую жыццё, калі падрабязна праінфармуеце аб тэхніцы і мэтах вашай часці.

Немец падпарадкаваўся безагаворачна. Адкрыў сейф, паклаў на стол рулоны паперы.

— Ракеты? — запытаў капітан.

— Так, — дрыжачым голасам адказаў немец, — ракеты «фау». Гэта вельмі страшная зброя.

Капітан Чэрнікаў перадаў Пятру фотаапарат «Фэд».

— Не спяшайся, здымкі павінны быць выдатнымі, — сказаў ён.

Ракеты так і не ўзляцелі, іх разбамбіла савецкая авіяцыя.

Быў студзень 1945 года. У Млаве ўжо выразна чуўся гул фронту. У форме гітлераўскага афіцэра Чэрнікаў з'явіўся ў падвал, дзе размяшчаліся штабы Млаўскага апорнага раёна. Спыніўся каля тэлефаністаў, сувязных. А ноччу ў цэнтр ішлі апошнія данясенні...

19 студзеня Саўінфармбюро паведаміла, што войскі 2-га Беларускага фронту «...працягваючы наступленне, авалодалі горадам Млава». Радавалася радыстка Ганна Лебедзева, калі ўбачыла на вуліцы савецкія войскі. Але на душы расла трывога. Абыходзячы явачныя кватэры польскіх таварышаў, яна не знаходзіла там Івана Чэрнікава. І раптам убачыла свайго камандзіра. Ён ляжаў сярод забітых гітлераўскіх афіцэраў.

Так трагічна абарвалася жыццё савецкага разведчыка. Яму было 25 год.

За мужнасць і гераізм пры выкананні баявога задання ў тыле ворага І. Е. Чэрнікаў быў пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны 1-й ступені. У 1964 г. Дзяржаўны савет ПНР пасмяротна ўзнагародзіў яго залатым ордэнам «Віртуці мілітары». Яго імя носіць вуліца ў Горках.

У. Ліўшыц.

Героямі сталі на Горацкай зямлі

У баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на тэрыторыі раёна воіны Чырвонай Арміі праявілі мужнасць і гераізм. Некаторым з іх прысвоена высокае званне.

БАРСУКОЎ Васіль Мікалаевіч. Нарадзіўся 6.8.1922 г. у пас. Грымучы Ручай Бежацкага раёна Цвярской вобласці. У 1941 г. скончыў Чарнігаўскую ваенную авіяцыйную школу лётчыкаў. На фронце Вялікай Айчыннай вайны з ліпеня 1942 г. 12 кастрычніка 1943 г. у баі пад Леніна В. М. Барсукоў збіў нямецкі бамбардзіроўшчык, 15 кастрычніка яшчэ на адну адзінку папоўніў свой баявы рахунак. Камандзір авіяэскадрыллі 18-га гвардзейскага знішчальнага палка 303-й знішчальнай авіяцыйнай дывізіі капітан В. М. Барсукоў да марта 1945 г. здзейсніў 286 баявых вылетаў, удзельнічаў у 44 паветраных баях, асабіста збіў 20 самалётаў праціўніка і 2 у групе. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 19.4.1945 г. Пасля вайны працягваў службу ў арміі. Узнагароджаны ордэнам Леніна, 2 ордэнамі Чырвонага Сцяга, Аляк-

сандра Неўскага, Айчыннай вайны 1-й і 2-й ступені, медалямі.

ЛАХІН Рыгор Радзівонавіч. Нарадзіўся 4.11.1916 г. у пас. Троіцкі Качкоўскага раёна Новасібірскай вобласці. У Чырвонай Арміі з 1940 г. У 1942 г. скончыў паскораныя курсы Томскага артылерыйскага вучылішча. Камандзір батарэі 1309-га знішчальнага супрацьтанкавага палка лейтэнант Р. Р. Лахін вызначыўся ў баях пад Леніна. 13 кастрычніка 1943 г. у час контратакі праціўніка ён стаў каля гарматы, якая засталася без камандзіра і наводчыка, адначасова кіраваў боем. Вораг адступіў. У баі быў цяжка паранены і 26.10.1943 г. памёр у шпіталі. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 29.3.1944 г. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Чырвонай Зоркі.

ЮРКОЎ Дзмітрый Рыгоравіч. Нарадзіўся 3.11.1914 г. у в. Дубовае Узлоўскага раёна Тульскай вобласці. На фронце Вялікай Айчыннай вайны з ліпеня 1941 г. У 1942 г. скончыў Маскоўскае ваенна-пяхотнае вучылішча. Камандзір узвода 241-га стралковага палка 95-й стралковай дывізіі малодшы лейтэнант Дз. Р. Юркоў вызначыўся 28.8. 1943 г. пры прарыве абароны праціўніка ў раёне в. Горкі. Яго ўзвод першым уварваўся ў варожыя траншэі. У баі за в. Пузікі 29.9.1943 г. Дз. Р. Юркоў знішчыў з ручнога кулямёта каля ўзвода пяхоты праціўніка. У кастрычніку гэтага ж года ў час разведкі каля в. Леніна шасцёра воінаў на чале з лейтэнантам знішчылі 20 гітлераўцаў, захапілі дакументы і «языка». Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 3.6.1944 г. Пасля вайны жыў у Маскве, працаваў на будоўлях. Узнагароджаны ордэнам Леніна, медалямі. Памёр 26.9.1966 г.

Падрыхтаваў І. Стальмашонак.

Сталёвы таран

Якубоўскі Іван Ігнатавіч. Маршал Савецкага Саюза (1967), двойчы Герой Савецкага Саюза (студзень, верасень 1944), Герой ЧССР (1970). Нарадзіўся 7.1.1912 г. у в. Зайцава. Скончыў Аб'яднаную беларускую ваенную школу імя ЦВК БССР (1934), Ваенную акадэмію Генштаба (1948). У Чырвонай Арміі з 1932 г. Удзельнік паходу ў Заходнюю Беларусь, савецка-фінляндскай вайны. У Вялікую Айчынную вайну на Бранскім, Паўднёвым, Паўднёва-Заходнім, Сталінградскім, Данскім, Цэнтральным і 1-м Украінскім франтах — камандзір танкавага палка, брыгады, намеснік камандзіра танкавага корпуса. Удзельнік абарончых баёў пад Мінскам, Магілёвам, Сталінградскай і Курскай бітваў, вызвалення Украіны, Сандамірска-Сілезскай, Опельскай, Вісла-Одэрскай, Берлінскай і Пражскай аперацый. Вызначыўся пры фарсіраванні Дняпра і Віслы, вызваленні Фастава. Пасля вайны на адказных пасадах у войсках. З 1957 г. першы намеснік Галоўнакамандуючага і Галоўнакамандуючы Групы савецкіх войск у Германіі. З 1956 г. камандуючы войск Кіеўскай ваеннай акругі, з 1967 г. першы намеснік міністра абароны СССР і Галоўнакамандуючы Аб'яднаных Узброеных Сіл краін Варшаўскага Дагавору. На XXII — XXIV з'ездах КПСС выбраны членам ЦК. Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР 6—9 склада. Узнагароджаны 4 ордэнамі Леніна, 8 іншымі ордэнамі, медалямі, 11 ордэнамі і медалямі замежных краін. Памёр 30.11.1976 г. У г. Горкі ўстаноўлены бюст.

І. І. Якубоўскі.

Біяграфія палкаводца пачалася на беларускай зямлі. «Радзіма мая — зямля беларуская. Год нараджэння — 1912. Дзяцінства, малалецтва і юнацтва непарыўна звязана з вёскай Зайцава Горацкага раёна, што на Магілёўшчыне, — пісаў у адным са сваіх біяграфічных артыкулаў Іван Ігнатавіч. — Сям'я наша была вялікая. Жылі надзвычай бедна, нярэдка голадна, апраналіся ў зрэбнае палатно, насілі лапці. У сям'ю рана прыйшло гора — у 1917 годзе памерла маці, Акуліна Андрэеўна».

Пачатковую школу ён скончыў у п. Куртасы, сямігодку — у Горках.

Пасля заканчэння школы некаторы час працуе ў Горках на цагельным заводзе, а за-

тым па камсамольскай пуцёўцы паступае ў Аршанскі педагагічны тэхнікум, а з 1934 г. пачалася яго ваенная служба.

Вялікую Айчынную капітан Якубоўскі сустрэў пад Мінскам, дзе камандаваў танкавым батальёнам. І першы свой ордэн Чырвонага Сцяга атрымаў за абарончыя баі ў Беларусі.

За 1418 дзён вайны ён удзельнічаў у сотнях бітваў, з баямі прайшоў каля пяці тысяч кіламетраў. Вясной 1943 г. І. І. Якубоўскі фарміруе 91-ю асобную танкавую брыгаду, з якой прайшоў шлях ад Сталінграда да Прагі. Брыгада была ўзнагароджана ордэнамі Леніна, Чырвонага Сцяга, Суворава і Багдана Хмяльніцкага. 18 яе выхаванцаў удастоены звання Героя Савецкага Саюза.

Танкавая брыгада асабліва вызначылася 7 лістапада пры вызваленні г. Фастава, за што ёй было прысвоена найменне Фастаўская. А камандзіру брыгады І. І. Якубоўскаму за ўмелае кіраўніцтва, асабістую мужнасць і гераізм было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Яго прызначаюць намеснікам камандзіра 6-га гвардзейскага танкавага корпуса.

Мужнасць і бясстрашнасць маладога камандзіра, а часам і пагарда да небяспекі здзіўлялі многіх. Былы воін 6-га гвардзейскага танкавага корпуса Б. Разумаў успамінаў: «Багата на вачах прайшло камандзіраў у розных званнях, але Якубоўскі запомніўся адразу. Крочыць палкоўнік, высокі, стройны, мужны, валявы твар, Герой Савецкага Саюза. А мы, салдаты, ведалі, што Герояў на вайне давалі толькі героям і толькі за подзвіг. Ну, думаем, цяпер наш корпус папрэ, дадзім нямецкім ваякам дыхту. Уяўляеце, нейкі новы прыліў храбрасці і бязбоязнасці невядома адкуль з'явіўся, бо вынослівыя камандзіры, смелыя, валявыя і рашучыя, натхняюць на вайне нават без заклікаў, каманд.»

Як адзначае ў кнізе «Вартавыя стаяць на пасту» пісьменнік А. Первенцаў, «...у бітвах лета 44-га Якубоўскі знаходзіцца ў росквіце сваіх сіл. І гэтыя сілы ён не траціць упустую. Падначаленае яму аб'яднанне становіцца таранным. Хтосьці назваў яго сталёвым таранам генерала Рыбалкі...».

У канцы ліпеня 1944 г. пад яго кіраўніцтвам частка корпуса, без пантоннага моста, фарсіравала раку Віслу і захапіла плацдарм на левым яе беразе, што дазволіла паспяхова фарсіраваць раку ўсяму злучэнню. У гэтай аперацыі ў поўнай меры раскрыўся палкаводчы талент Якубоўскага. 23 верасня 1944 г. яму было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза паўторна.

Пасля вайны І. І. Якубоўскі займаў адказныя пасады ў войсках.

Яго жонка, Зінаіда Фёдараўна, успамінала: «Вельмі любіў Іван Ігнатавіч сваю родную Беларусь. У памяць аб сваёй зямлі ён, дзе б ні жыў — у Германіі, Львове ці ў Падмаскоўі, высаджваў побач з домам тры беластволыныя бярозкі: такія бярозкі раслі ля парога яго роднага дома.

У свой час — ужо генералам — ён марыў вярнуцца ў Беларусь служыць і працаваць... Але лёс распарадзіўся інакш. Ён быў салдатам Айчыны.»

У. Ліўшыц.

За мужнасць і гераізм

У перыяд Вялікай Айчыннай вайны шмат сыноў і дачок — ураджэнцаў Горацкага раёна былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі. Трое з іх Р. У. Дольнікаў, Ф. А. Угначоў і М. Ф. Шындзікаў удастоены высокага звання — Героя Савецкага Саюза.

З ПЛЕЯДЫ АДВАЖНЫХ

Невялічкая вёска Сахараўка Добраўскага сельскага Савета Горацкага раёна. Тут 8 мая 1921 г. у сялянскай сям'і нарадзіўся Рыгор Усцінавіч Дольнікаў.

Вучыўся ў Панкратаўскай васьмігодцы, у 1936—40 гг. у ФЗВ, працаваў слесарам на вагонарамонтным заводзе ў Мінску. Тут займаўся ў аэраклубе, а потым вучыўся ў Батайскай авіяцыйнай школе. Скончыў яе «на выдатна». У службовай характарыстыцы курсанта было запісана: «лятаць любіць, у палёце вынослівы. Актыўна ўдзельнічае ў грамадскім і палітычным жыцці падраздзялення. Мэтазгодна выкарыстоўваць у знішчальнай авіяцыі...»

Аднак трапіць у знішчальнікі Дольніка-

Р. У. Дольнікаў.

ву адразу не ўдалося. Спачатку служыў у 25-м запасным авіяцыйным палку, што базіраваўся ў Азербайджане. Толькі вясной 1943 г. ён накіроўваецца на фронт, у 100-ы гвардзейскі знішчальны авіяцыйны полк, дзе ваявалі знакамітыя лётчыкі, такія як двойчы Герой Савецкага Саюза Д. Глінка, яго брат Б. Глінка, І. Бабак, М. Лявіцкі — Героі Савецкага Саюза.

За жнівень 1943 г. Р. Дольнікаў збіў тры варожыя самалёты. Аднак не мог ведаць ён, якое выпрабаванне рыхтаваў лёс у пяцьдзесят шосты вылет.

30 верасня 1943 г. эскадрылля атрымала загад — не прапусціць ніводнага самалёта да нашых пазіцый у раёне Вялікага Такмака. Шасцёра знішчальнікаў падняліся ў паветра і сустрэліся з больш як 60 нямецкімі штурмавікамі Ю-87. Разгарэўся бой. Р. Дольнікаў наблізіўся да вядучага нямецкай групы і збіў яго. Толькі выйшаў з атакі — у прыцэле яшчэ адзін варожы самалёт. Палец націснуў на гашэтку, але пушка маўчала: скончыліся боепрыпасы. Р. Дольнікаў вырашае пайсці на таран, але ў гэты час фашысцкія лётчыкі падпалілі яго самалёт, і ён ледзь паспеў выкінуцца з парашутам.

Што было з ім потым, можна прачытаць у кнізе Р. У. Дольнікава «Летит стальная эскадрилья». Пасля працяглых допытаў Р. У. Дольнікава кінулі ў канцлагер. Але і тут ён не скарыўся. Увайшоў у падпольны партыйны камітэт. Двойчы арганізоўваў уцёкі. Аднак удалося збегчы толькі ў трэці раз — 2 снежня 1943 г.

А праз некаторы час ён апынуўся ў партызанскім атрадзе «За савецкую Радзіму». Ваяваў радавым, потым быў прызначаны начальнікам узбраення.

Вясной 1944 г., калі партызанскі атрад далучыўся да часцей Чырвонай Арміі, Р. У. Дольнікаў вярнуўся ў свой полк. А там верылі, што ён вернецца — нават лётнай кніжкі ў архіў не здалі.

Зноў пачаў ваяваць і збіў яшчэ 12 варожых самалётаў, зрабіўшы за вайну 160 баявых вылетаў. Фактычна ён заслужваў вышэйшай узнагароды, але ў біяграфіі быў палон...

На працягу многіх пасляваенных гадоў Р. У. Дольнікаву прыйшлося прайсці некалькі праверак НКУС на надзейнасць. У артыкуле Б. Мацкевіча «Пасля першай не закусваю», надрукаваным у «Настаўніцкай газеце», пісалася, што былі і такія моманты ў жыцці Р. Дольнікава, што карцела прыставіць рэвальвер да скроні...

Аднак ён вытрымаў і застаўся ў арміі. Служыў вельмі добра, воінскія званні маёр і палкоўнік яму прысвоены датэрмінова.

У 1955 г. Р. У. Дольнікаў скончыў Ваенна-паветраную акадэмію, у 1965 г. яму было прысвоена званне «Заслужаны ваенны лётчык СССР». Стаў кандыдатам гістарычных навук.

За асабістую мужнасць і адвагу, праяўленыя ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў Вялікай Айчыннай вайне, поспехі ў баявой падрыхтоўцы войск, авалодванні складанай баявой тэхнікай і ў сувязі з 60-годдзем Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту Р. У. Дольнікаву 21 лютага 1978 г. было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

31 мая 1994 г. рашэннем прэзідыума Горацкага гарадскога Савета дэпутатаў Р. У. Дольнікаву прысвоена званне «Ганаровы грамадзянін г. Горкі».

У. Ліўшыц.

ЗАМЯНІЎ КАМАНДЗІРА

Стаяў зімовы халодны дзень. Воіны Чырвонай Арміі, зламаўшы ўпартае супраціўленне праціўніка, выйшлі на рубеж ракі Одэр. Сярод наступаючых былі воіны 1052-га палка 301-й стралковай дывізіі 1-га Беларускага фронту.

Перад узводам, якім камандаваў малодшы лейтэнант Шорнікаў і дзе служыў старшыной Фёдар Антонавіч Угначоў, была пастаўлена задача — фарсіраваць раку і замацавацца на супрацьлеглым беразе.

Доўгія, пакутлівыя гадзіны перад наступленнем. Успамінаў Угначоў сваю родную вёску Слабада, што размясцілася каля чыгуначнай станцыі Зубры Горацкага раёна. Тут 2 студзеня 1913 г. нарадзіўся ён у сям'і

селяніна, скончыў школу і спачатку працаваў у калгасе, потым дзесятнікам у Горацкім леспрамгасе. У 1935—37 гг. служба ў Чырвонай Арміі. Калі вярнуўся ў родную вёску, то спачатку ўзначальваў паляводчую брыгаду, а затым кіраваў жывёлагадоўчай фермай. Марыў паступіць у Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. Але пачалася вайна.

З першых дзён на фронце, быў двойчы паранены і кантужаны, узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны 1-й ступені, трыма медалямі. І вось зноў на перадавой...

З задумення Фёдара Угначова вывела чырвоная ракета. Па гэтаму ўмоўнаму сігналу байцы падняліся ў атаку. Фашысты абрушылі шквал кулямётна-аўтаматнага агню. Але спыніць байцоў было ўжо немагчыма, і яны хутка ўварваліся ў варожыя траншэі. Кідаючы зброю, гітлераўцы ў паніцы пабеглі.

У момант схваткі гераічна загінуў камандзір узвода Шорнікаў. І таму прыйшлося Фёдару Антонавічу, як старшыне, узяць на сябе камандаванне.

Пачало світаць. І гітлераўцы, апрытомнеўшы, зноў пачалі наступаць. Першую атаку праціўніка адбілі хутка, і тады пачала біць варожая артылерыя. Зноў атака і так некалькі разоў.

Па рацыі Угначоў папрасіў падтрымкі. У адказ паступіў загад: пратрымацца яшчэ некалькі гадзін. Пазней, калі скончыўся гэты бой, ён даведаўся, што яго падраздзяленне адцягвала ўвагу ворага ў той час, калі асноўныя сілы дывізіі фарсіравалі раку Одэр у другім месцы і занялі населены пункт Ортвых.

Сем гадзін змагаўся з ворагам сцякаючы крывёю ўзвод. У ходзе баёў за плацдарм былі знішчаны тры танкі і бронетранспарцёр, звыш 50 гітлераўцаў. 6 красавіка 1945 г. Фёдару Антонавічу Угначову было прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Пасля вайны ён вярнуўся дадому, на родную Беларусь. Потым працаваў у Сотрынскім леспрамгасе Свярдлоўскай вобласці. Апошнія гады жыў і працаваў у гарадскім пасёлку Слабадзей, што ў Малдове. Памёр у 1978 г.

АБ УЗНАГАРОДЗЕ НЕ ДАВЕДАЎСЯ

Мікалай Фаміч Шындзікаў нарадзіўся 30 кастрычніка 1925 г. у вёсцы Любіж.

Ф. А. Угначоў.

М. Ф. Шындзікаў.

Скончыў пяць класаў Цімохаўскай сямігадовай школы. У 1939 г. сям'я пераехала на пастаяннае месца жыхарства ў сяло Тэнгулы Марыінскага раёна Кемераўскай вобласці.

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна бацька Фама Іванавіч пайшоў на фронт і Мікалаю, старэйшаму з пяці дзяцей, давялося ўзяць на сябе ўсе клопаты аб сям'і. Пасля заканчэння сямі класаў ён працаваў падлікоўцам у калгасе «Перамога», затым вучыўся ў школе механізатараў пры Благавешчанскай МТС і стаў трактарыстам.

29 снежня 1943 г. Мікалай Шындзікаў быў прызваны ў Чырвоную Армію. Неўзабаве ён стаў механікам-вадзіцелем танка Т-34.

Ішоў ліпень 1944 г. Войскі 1-га Беларускага фронту, зламаўшы жорсткае супраціўленне ворага, пачалі вызваленне Беларусі. І сярод тых, хто па-геройску змагаўся з фашыстамі, быў Мікалай Шындзікаў.

Палкоўнік запасу Н. Махаў у газеце «Камсамолец Кузбаса» пісаў: «У адным з баёў танк гвардыі малодшага лейтэнанта Паўла Махава, дзе механікам-вадзіцелем быў гвардыі сяржант Мікалай Шындзікаў, першым вырваўся ўперад. Змяў кулямёт, супрацьтанкавую гармату і падышоў да лесу, дзе знаходзіўся дзот, які сваім агнём перашкаджаў наступленню стралковага падраздзялення. Калі разнеслі на кавалкі дзот ворага і рассеяўся пыл, праз вузкую назіральную шчыліну Шындзікаў убачыў сілуэты нямецкіх «тыграў».

— Лейтэнант, «тыгры»! — крыкнуў ён камандзіру танка.

— Бачу... Коля, жмі, — адказаў камандзір.

Яны ўступілі ў паядынак з двума «тыграмі» і пасля гарачай схваткі падбілі іх. Раптам нечаканы моцны ўдар. Прамым трапленнем варожага снарада танк быў выведзе-

ны з бою. Кантужаны, пераадольваючы боль, Шындзікаў адкрыў люк танка, дапамог выбрацца з ахопленай полымем машыны раненаму камандзіру.

У гэты час гітлераўцы беглі да падбітага танка. Мікалай укрыў лейтэнанта, лёг каля танка і з аўтамата даў доўгую чаргу. Свінцовы струмень знішчыў некалькі фашыстаў. Другая, трэцяя і чацвёртая спробы захапіць танкістаў у палон дорага абышліся ворагу.

...Расстрэляны апошні магазін. Вораг зразумеў гэта і зноў кінуўся на танкістаў. Гітлераўцы зусім побач. Вось ранены афіцэр падпоўз да сяржанта, падаў яму свой аўтамат і крыкнуў:

— Я дрэнна бачу... Страляй. А мне дай гранату.

— Рус, здавайся!

— На, вазьмі! — крыкнуў лейтэнант і кінуў гранату ў гітлераўцаў. У гэты час зусім блізка раздалося роднае «ура!»

Праз некалькі дзён механік-вадзіцель гвардыі сяржант Мікалай Шындзікаў апрабаваў новы танк, на якім з баямі прайшоў звыш 500 кіламетраў. Але асабліва цяжкімі былі кіламетры, пройдзеныя воінамі ў Польшчы. Вораг чапляўся за кожны метр зямлі.

16 студзеня 1945 г. М. Ф. Шындзікаў на сваім танку імкліва ўварваўся ў горад Сахачоў. Экіпаж танка знішчыў у тым баі 35 адступаючых аўтамашын з рознымі грузамі, дзве гарматы разам з артылерыйскай прыслугай, 25 павозак з боепрыпасамі і прадуктамі харчавання, 46 салдат і афіцэраў праціўніка.

19 студзеня ў баях за горад Любань гусеніцамі танка была знішчана гармата. Затым, імкліва ўварваўшыся на аэрадром, экіпаж танка знішчыў тры самалёты, якія імкнуліся ўзняцца ў паветра.

У ноч на 22 студзеня батальёну была пастаўлена задача авалодаць горадам Інаўрацлаў. Група ў складзе чатырох танкаў, у якой была і машына Мікалая Шындзікава, першай уварвалася ў горад, захапіла чыгуначную станцыю, тэлеграф, радыёвузел і аэрадром праціўніка. Працягваючы наступленне, танкі перарэзалі дарогу ў заходняй частцы горада і закрылі шлях для адыходу праціўніка. Экіпажам было знішчана 41 аўтамашына, 4 самалёты і 56 фашыстаў.

У гэтым баі гвардыі сяржант М. Ф. Шындзікаў загінуў. За ўзорнае выкананне заданняў камандавання і праяўленыя пры гэтым адвагу і гераізм 27 лютага 1945 г. яму было пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Адважны танкіст быў пахаваны з воінскімі шанаваннямі ў брацкай магіле горада Сахачоў.

Імя Мікалая Фаміча Шындзікава прысвоена школе і піянерскай дружыне сяла Тэнгулы Марыінскага раёна Кемераўскай вобласці.

У. Ліўшыц.

Удзельнік Парада Перамогі

Пуцёўку ў жыццё Дзмітрый Харытонавіч Давыдзенка атрымаў яшчэ да вайны, разам з дыпломам заатэхніка пасля заканчэння Горацкага сельгасінстытута ў 1938 г. А потым былі ўсе чатыры нялёгкія гады ваеннага ліхалецця. Пачаў пад Віцебскам у ліпені сорак першага і закончыў на Эльбе ў сорак пятым. Такі баявы шлях адмерыў франтавік, які прайшоў праз Магілёўшчыну, Віцебшчыну. Вызваляў родную вёску Машкова, што ў Горацкім раёне.

Пасля было нямала баёў. Вось толькі адзін з іх. Пасля ўзяцця Данцыга 49-я армія, у састаў якой уваходзіла 43-я Магілёўская Чырвонасцяжная ордэна Суворава 2-й ступені артылерыйская брыгада, рушыла далей на захад. 14 красавіка пачалося наступленне, аперацыя па фарсіраванню Одэра.

Пойма ракі пры вясновым разліве складала два-тры кіламетры. А за ёй — лес, вышыні, дзе засеў вораг. Артылерысты павінны былі падаўляць агнявыя кропкі фашыстаў, знішчаць рэзервы.

Шостая батарэя старшага лейтэнанта Д. Х. Давыдзенкі была падручнай камандуючага артылерыяй арміі. У час бою генерал знаходзіўся на назіральным пункце. Завязалася дуэль батарэй абодвух бакоў. Падраздзяленні Давыдзенкі прымусілі замоўкнуць тры батарэі ворага.

— Малайцы, хлопцы! — радаваўся за іх камандуючы.

Смелым ударам наша пяхота збіла ворага з важнага рубяжа. Немцы нешматлікімі групамі сталі збірацца ў невялікім гаі. Гэта заўважылі артылерыйскія назіральнікі, якія зорка сачылі за ворагам.

— Да контратакі рыхтуюцца, — зрабілі вывад камандзіры і сталі чакаць.

Хутка немцаў у гаі сабралася не менш за роту.

— Пара, — рашыў старшы лейтэнант Дз. Х. Давыдзенка і перадаў загад на агнявую пазіцыю батарэі.

Грозна загаварылі цяжкія гарматы, аж зямля задрыжала.

Варожая контратака правалілася ў самым сваім «зародку». Так пісаў у франтавой дывізіёнцы 26 лютага 1945 г. чырвонаармеец В. Чурыкаў.

За гэты бой Дзмітрый Харытонавіч быў узнагароджаны ордэнам Аляксандра Неўскага.

Вайну закончыў у Германіі, пад Грабавам, на прытоку Эльбы, дзе нашы войскі сустрэліся з англійскімі. Неўзабаве Дз. Х. Давыдзенку выклікалі ў штаб дывізіёна.

— Мы рэкамендуем цябе для ўдзелу ў парадзе Перамогі, у саставе зводнага палка 2-га Беларускага фронту, — уважліва аглядзеўшы прыбыўшага, сказаў камандзір брыгады палкоўнік Цюрын.

Нарэшце прыйшоў памятны дзень 24 чэрвеня сорак пятага. 7 гадзін раніцы. Зводныя палкі франтоў былі пастроены на Чырвонай плошчы, упрыгожанай партрэтамі, лозунгамі, транспарантамі, і нават імжэўшы дожджык не мог азмрочыць прыўзнятага ва ўсіх настрою.

Дзмітрыю Харытонавічу пашчасціла стаяць у шарэнзе якраз насупраць Маўзалея. Завяршыў свята феерверк. Сталіца салютавала трыццаццю залпамі тысячы гармат. Масква святкавала Вялікую Перамогу.

І. Лапо.

Дакументы сведчаць

СПАЛЕНЫЯ І РАЗБУРАНЫЯ КАЛГАСЫ*

Ленинский сельсовет: Новая жизнь, Им. Сталина, Новый будауник, Маяк, Победа, Зорька 1 Мая, Заря, Свобода, Кирова, Товарищ.

Ворошиловский сельсовет: Коммунар, Ворошиловец, Ленинский шлях, Коминтер, Переможец.

Котелевский сельсовет: Чырвоны Октябрь, Чырвоная Беларусь, За власть Советов, Им. Ленина, Социализм, Большевик, Правда.

Паршинский сельсовет: Звено коммуны, Прамень, Чырвоны Октябрь, Чырвоны будауник.

Горский сельсовет: Им. Куйбышева, Демьян Бедный, Борьба, Коммунистический путь.

Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці, ф. 540, воп. 2, спр. 3, л. 2.

АКТ ГОРАЦКАЙ РАЁННАЙ КАМІСІІ ПА ЎСТАНАЎЛЕННІ І РАССЛЕДАВАННІ ЗЛАЧЫНСТВАЎ НЯМЕЦКІХ ЗЛАЧЫНЦАЎ У ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Г. Горкі **10 снежня 1944 г.**

Комиссия в составе: председатель комиссии Бычков (председатель исполкома) и члены комиссии т.т. Емельянов И. С. (секретарь КП(б)Б), Селезнев И. И. (начальник РОНКГБ), Протонин В. О. (начальник РОНКВД) Лоханов (райпрокурор), Кириченко В. М. (секретарь РПК) с участием свидетелей и экспертов т. Кривицкой (зав. райздравотделом), Климова (председателя Маслаковского сельского Совета), Штындиковой Валентины и Аханьковой Лидии (очевидцы злодеяний), в присутствии депутата Верховного Совета БССР профессора Захарова Ф. С. составили настоящий акт о причиненных немецко-фашистскими захватчиками и их сообщниками злодеяний над мирным населением и военнопленными красноармейцами на территории Горецкого района Могилевской области за период временной оккупации района немцами с 13 июля 1941 г. по 26 июня 1944.

Из материалов опроса свидетелей-очевидцев массового и одиночного истребления мирного населения и истязания перед смертью, а также из осмотров мест злодеяний, убийств и могил, где зарыты останки трупов безвинных жертв установлено, что немецко-фашистские изверги злоумышленно истребляли поголовно русское население.

* Праз іх тэрыторыю праходзіла лінія фронту.

1. Так в д. Тудоровка Маслаковского сельского Совета 25 мая 1943 г. в 5 часов утра приехали немецкие части численностью около 800 человек, арестовали 19 человек мирных жителей деревни мужчин и женщин, после зверских издевательств, побоев, пыток и надругательств всех их расстреляли на опушке леса в 100 м севернее д. Тудоровка и прикрыли еловыми ветками, приказав под страхом смерти никому не подходить близко к лесу.

Из числа расстрелянных случайно остался в живых раненый гражданин Вакушков Даниил, который пролежал под трупами до ночи и ночью пришел в деревню, рассказал о всех издевательствах пьяной фашистской орды над мирными жителями. Он сказал: «После побоев нас всех выстроили в ряд, а потом офицер скомандовал: «Огонь». Фашисты открыли пулеметный и автоматный огонь. После нас раздели до белья, стянули в одну выемку, накрыли еловыми ветвями и со свистом и руганью уехали в Горки. Ночью я выбрался из-под трупов, сообщил жене и после скрывался в лесу до изгнания фашистов с нашей территории».

Сейчас Вакушков Даниил призван в ряды РККА мстить врагу за слезы и кровь.

2. В январе 1944 г. немецкий карательный отряд 30-й танковой дивизии схватил первых попавшихся 11 человек из д. Тудоровка и Зимник Маслаковского сельского Совета. Вначале их до полусмерти избили, потом свозили в г. Оршу, после, вечером, привезли в д. Зимник закрыли в сарае с соломой и, никого не подпустив, подожгли его. Стража стояла до полного сгорания постройки и трупов. Этим фашистские изверги хотели скрыть следы своих злодеяний.

3. 11 июня 1944 г. 14 граждан из д. Осиповичи, будучи выгнаны из своей деревни немцами за Днепр, вернулись в деревню за картофелем. В это время проезжали немецкие солдаты с офицером и без никакого разбора всех их расстреляли возле бурта с картошкой, после чего со всех сняли верхнюю одежду и обувь.

4. Массовое убийство еврейского населения немецко-фашистские изверги произвели в д. Напрасновка Маслаковского сельского Совета, там осталось восемь ям, где зарыты расстрелянные. Массовый расстрел немцы организовали 22 марта 1942 г., расстреляли 250 евреев. Перед смертью их жестоко избивали, требуя от них откупа золотом. Потом их всех повели на опушку леса, в 200 м западнее д. Напрасновка, и там над ними учинили массовый расстрел. Детей в яму бросали живыми, а наверх бросали расстрелянных взрослых. Массовое убийство еврейского населения немцы произвели в г. Горки.

По приблизительным данным в г. Горки расстреляно свыше 300 евреев.

5. Невиданные злодеяния немецко-фашистские захватчики учинили в г. Горки летом 1942 г. В июле и августе 1942 г. гестаповцы арестовали 30 человек мирных жителей и после диких издевательств 18 человек расстреляли и 12 человек повесили в парке Белорусского сельскохозяйственного института.

6. В г. Горки немцами был устроен лагерь военнопленных, в нем помещалось около 800 человек военнопленных красноармейцев. Военнопленные находились в ужасных антисанитарных и бытовых условиях. В сутки им выдавали один раз так называемой «баланды» — воды с прелой гречкой, порция поллитра. Работать заставляля 18—20 часов в сутки. Побои сопутствовали каждому шагу. В бараке невыносимая теснота и грязь, что способствовало эпидемии тифа.

Побои, голод, непосильный труд и эпидемия тифа, без всякой медицинской помощи, и регулярные беспричинные расстрелы, довели до того, что к осени 1942 года все до единого военнопленные погибли. Всех их закопали в Горках в саду учхоза БСХИ.

На северной окраине города в саду учхоза БСХИ имеется 9 могил размером 6×8 м. В этих ямах-могилах по приблизительным подсчетам лежит около 2000 человек, замученных советских граждан.

Ямы заблаговременно приготавливались глубиной 5—6 м и туда ежедневно немцы водили на расстрел советских граждан, военнопленных и мирных жителей. По мере наполнения расстрелянными, ямы прикрывали землей, маскировали, а в новом месте рыли другие. В то время это место было под охраной и запретом для входа граждан.

Исходя из этого комиссией установлено приблизительное количество замученных и расстрелянных граждан фашистскими оккупантами и их сообщниками — оно составляет 2530 человек.

Это свидетельство о небывалых в истории зверствах над мирным населением, злоумышленном его истреблении фашистскими людоедами, что еще раз подтверждает кровожадную человекоистребительную тактику ведения войны людоедами Гитлера.

В чем и подписали

Депутат Верховного Совета БССР, профессор

Камиссия:

Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці, ф. 306, воп. 1, спр. 10, л. 43.

НАСЕЛЕНЫЯ ПУНКТЫ ГОРАЦКАГА РАЁНА, ЯКІЯ БЫЛІ ЗНІШЧАНЫ З ЧАСТКАЮ НАСЕЛЬНІЦТВА Ў ПЕРЫЯД ФАШЫСЦКАЙ АКУПАЦЫІ І АДНОЎЛЕНЫЯ ПАСЛЯ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Название населенного пункта	Количество накануне		Количество уничтоженных		Примечание
	дворов	населения	дворов	населения	
1	2	3	4	5	6
Андеколово	61	305	61		сентябрь 1943
Андрюхи	38	159	38	1	сентябрь 1943
Аниковичи	30	156	30	1	сентябрь 1943
Барсуки	31	119	27	13	сентябрь 1943
Бася	29	135	29	3	март 1943
Блажки	39	174	39		октябрь 1943
Большое Морозово	40	189	40	2	октябрь 1943
Буды	64	417	63	2	октябрь 1943
Волковщина	32	163	32		октябрь 1943
Городец	73	336	65	14	сентябрь 1943
Горы	200	530	180	93	сентябрь 1943
Гривец	46	251	46	2	октябрь 1943
Гулидовка	89	421	89	8	октябрь 1943
Дружная	30	156	30		сентябрь 1943
Жевлачевка	57	364	57		октябрь 1943
Завидовка	46	235	46	2	октябрь 1943
Квартяны	61	230	61	3	сентябрь 1943
Климатичи	28	104	28	10	март, октябрь 1943
Козлы	41	84	41	8	октябрь 1943
Конюхи	43	176	43	4	сентябрь 1943
Королевка	65	210	58	4	сентябрь 1943
Костюшково	45	190	45	9	октябрь 1943
Котелево	140	687	138	17	октябрь 1943
Кривцы	55	289	55	5	октябрь 1943
Кукшиново	40	175	40	6	октябрь 1943
Лебедево	150	650	150		сентябрь 1943
Ленино	198	835	198	186	сентябрь 1943
Лихачево	42	194	42	6	октябрь 1943
Луки	52	203	52	7	сентябрь 1943
Малое Морозово	48	198	48	4	сентябрь 1943
Матюты	68	274	68		июль 1941
Медведево	76	374	76	72	сентябрь 1943
Медведовка	70	339	70	50	сентябрь 1943
Моисеево	42	208	42	1	октябрь 1943
пос. Мостовой	61	223	60	29	сентябрь 1943
Никольск	140	672	104	4	сентябрь 1943
Никольск, пос.	40	230	37	18	сентябрь 1943
Овсянка	82	413	82	7	март, сентябрь 1943
Орлы	20	89	19		октябрь 1943
Паленка	92	447	92	21	март, сентябрь 1943
Паршино	97	350	97	2	сентябрь 1943

1	2	3	4	5	6
Переможная	54	365	54		сентябрь 1943
Полна	49	260	49	11	октябрь 1943
Полящицы	120	383	120	5	сентябрь 1943
Пуплы	30	115	30		октябрь 1943
Сафоново	33	162	31	4	март, сентябрь 1943
Светлая	27	148	27		октябрь 1943
Селец	149	611	149	19	октябрь 1943
Скаковщина	12	43	12		октябрь 1943
Славики	48	240	48	2	октябрь 1943
Стрикили	52	263	52	4	октябрь 1943
Суравцово	26	112	25		январь 1944
Сысоево	50	300	50		октябрь 1943
Телешовка	29	92	29		сентябрь 1943
Тимоховка	71	300	71	3	август 1941
Тосна	53	165	51		октябрь 1943
Трасное	42	200	41		сентябрь 1943
Турищево	52	254	52		октябрь 1943
Тушевая	60	250	60	34	март, сентябрь 1943
Ферма	29	143	29	1	март 1943 г.
Харьковка	57	278	54		сентябрь 1943
Ходоровичи	119	543	119	61	март, октябрь 1943
Чепелинка	110	500	110	65	август 1941
Черничный, пос.	42	211	42	2	октябрь 1943
Шатиловка	20	94	20		март, сентябрь 1943

Друкуецца па кн.: Нацистская политика геноцида и «выжженой земли» в Белоруссии 1941—1945. Мн., 1984.

З ПРАТАКОЛА № 1 АБ'ЯДНАНАГА ПАСЯДЖЭННЯ ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА ГОРАЦКАГА РАЁННАГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ ПРАЦОЎНЫХ І РК КП(б)Б

18 января 1944 г.

1. Слушали: о восстановлении школ и открытии занятий. Докладывал и. о. заведующего районо т. Фомченко.

2. Постановили: 1. Восстановить школы и открыть занятия с 20 января 1944 г. а). 4-х комплектные начальные школы в д.д. Волынцево и Першино. б). 2-х комплектные начальные школы в д.д. Быстрая и Ольховец. в). Н. с. ш. 4-мя классами начальной школы и 1 пятым и 1 шестым классами в д. Каменка. 2. Обязать председателя Горского сельсовета т. Иванова освободить от жильцов школьное помещение в д. Каменка.

2. Слушали: о восстановлении изб-читален. Постановили: Восстановить две избы-читальни при Горском и Каменском сельсоветах, обязать председателей сельсоветов т. Иванова и т. Кажекина предоставить помещения под избы-читальни. Т. Фомченко подобрать заведующих изб-читален и представить на утверждение райисполкома.

Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці, ф. 540, воп. 3, спр. 1, л. 173—174.

З ПРАТАКОЛА № 2 ПАСЯДЖЭННЯ ГОРАЦКАГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ ПРАЦОЎНЫХ

20 августа 1944 г.

3. О развертывании торговли в городе. Слушали: Зав. пищеторга т. Тершичного. Открыта столовая в городе, 2 магазина, завтра начинают ремонт заготовительного ларька. Пекарня будет работать два дня. Прошу Горсовет дать досок для дежек. Выдача пайков идет трудно, потому что нет карточек. С мукой трудно, так как нет наряда из Могилева. Товары есть в Кричеве и Мстиславле, но доставить нельзя так как плохо с транспортом, всего 4 лошади. Завтра начнут заготавливать грибы. База соления на станции Погодино. В настоящее время нет ни ржи, ни муки.

Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці, ф. 1266, воп. 1, спр. 1, л. 2.

З ПРАТАКОЛА № 1 ПАСЯДЖЭННЯ ГОРАЦКАГА САВЕТА НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ

19 января 1945 г.

Об оказании помощи особо пострадавшим семьям колхозников хлебом из выделенного горсовету фонда 500 кг зерна.

1. Концевой Палагеи Гавриловне, семье фронтовика, колхознице колхоза «Чырвоныя усходы», имеет 3-х детей, 1 школьного возраста и 2-е малолетних. Назначить 60 килограмм. 2. Позняковой Христине Андреевне, матери фронтовика, колхознице колхоза «Чырвоныя усходы» имеет семью: старуху мать, 2-е детей, 1 школьника и малолетнюю. Назначить 50 кг. 3. Волковой Татьяне Митрафановне, к-це колхоза «Чырвоныя усходы». Имеет 3-х детей от 5-ти до 8 лет. Назначить 45 кг. 4. Дивакову Игнату, семья фронтовика, колхозник к-за «Шлях да сацыялізму», имеет семью: жену и 4 детей. Назначить 55 кг.

Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці, ф. 1266, воп. 1, спр. 2, л. 3.

З ПРАТАКОЛА № 2 ПАСЯДЖЭННЯ ГОРАЦКАГА САВЕТА НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ

20 февраля 1945 г.

Утвердить бюджет горсовета на 1945 г. по расходам.

Библиотеки — 68 523, колхозный базар — 57 999. Заречанская школа — 16 161, Русская школа — 34 548, Погодинская школа — 18 389, детсад — 237 400, детясли — 113 222, коммунальный отдел — 58 601, жилуправление — 25 950, гостиница — 36 659, бани — 80 280, инвентарное бюро — 41 028, благоустройство — 1 457 790. Всего — 2 312 689. Всего доходов — 572 042. Дотация — 1 740 647.

Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці, ф. 1266, воп. 1, спр. 2, л. 18—19.

Вяртанне

З успамінаў М. Капілевіча

На далёкі казацкі хутар, які прытуліў у цяжкія ваенныя гады нашу сям'ю, радыё прынесла доўгачаканую радасць: савецкія войскі вызвалілі родныя Горкі...

Так склаліся абставіны, што толькі ў верасні нага ступіла на родную горацкую зямлю, а вочы ўбачылі тое, што засталося ад некалі прыгожага горада.

Пустэча і бур'ян панавалі там, дзе былі вуліцы і стаялі дамы. Толькі на ўскраінах уцалела частка дамоў. Ні машын, ні коней, ні людзей, ні руху.

Войск у горадзе даўно ўжо не было, але напружана працавалі атрады мінёраў. Ня-

лёгка было зрабіць прыгоднай для жыцця былую лінію фронту. Райком КПБ, які размяшчаўся ў адным з дамоў акадэміі, стаў цэнтрам аднаўленчых работ. У невялікіх хатах размясціліся ўстановы. Дэпутаты, выбраныя народам, яшчэ ваявалі з ворагам, і іх месца часова занялі былыя партызаны і дэмабілізаваныя па раненню воіны В. П. Фомчанка, Ф. В. Маразевіч, У. К. Емяльянаў, Тамара Падгурская, Т. Я. Крывіцкая, М. М. Шаргаеў і іншыя. Дзень за днём горад ажываў.

У верасні 1944 г. ужо давалі прадукцыю прамарцель «Прагрэс», сталярны цэх прамкамбіната. Аднаўлялася гаспадарка трох прыгарадных калгасаў. Мне ўспамінаюцца Ефрасіння Люлянкова, Лукер'я Курбасава, Праскоўя Хрысаненка, Вольга Латушкіна — жанчыны з вёскі Слабада. У той час яны, жонкі франтавікоў, насілі на плячах насенне для сяўбы, рыдлёўкамі ўскопвалі глебу, цягалі па полі цяжкую барану...

Брыгады дзяўчат і падлеткаў расчышчалі вуліцы, складвалі цэглу, рамантавалі прыгодныя будынкі і саджалі дрэўцы і кусты ў гонар перамог нашай арміі.

Хлебапякарня і магазін былі абсталяваны ў прыватных дамах на Мсціслаўскай вуліцы. Па картачках жыхары атрымлівалі хлеб, неабходныя прадукты і вопратку. Працавала сталовая. Спецыяльны дзіцячы дом даў прытулак асірацелым дзецям воінаў і партызан.

У невялікай хаціне, дзе часова размясціўся гарсавет, сакратар Вольга Бавыкіна сядзела над стосам пісьмаў. Яны прыходзілі з усіх франтоў. Байцы і камандзіры хваляваліся за лёс сем'яў, пакінутых у Горках у ліпені сорак першага. Што магла адказаць ім дзяўчына? Што хаты іх спалены, маёмасць разрабавана, а бацькі, жонкі і дзеці запоўнілі восем ям на ўскраіне горада? Але і маўчаць было немагчыма.

Раніцай усе сцежкі запаўнялі дзеці. Апранутыя ў што папала — трафейныя кіцелі, салдацкія ватоўкі і белыя панчохі горацкай вытворчасці — яны ішлі на Слабаду, дзе ва ўцалеўшай школе праводзіліся заняткі. Першыя класы ахапілі дзяцей пяці ўзростаў. Настаўнікі А. У. Зянюк, К. С. Тычкова, Е. П. Мачульская рыхтаваліся да 1 кастрычніка пачаць заняткі ў старэйшых класах. У цэнтры горада другі педагагічны калектыў, які ўзначальвала Н. Ф. Знаменская, спешна абсталёўваў адну з уцалеўшых «каробак» для другой школы.

Кожны дзень вярталіся ў горад жыхары і ўключаліся ў працу, атрымлівалі хлебныя картачкі. Сталі ўзнікаць на агародах зямлянкі, саломай і цэглай забіваліся пустыя аканіцы ва ўцалеўшых каробках дамоў, у невялікіх хатах жылі па 3—4 сям'і.

Падзеі, факты, лічбы

1941 г., 22 чэрвеня. На плошчы каля Палаца культуры інстытута адбыўся мітынг рабочых горада, студэнтаў і выкладчыкаў.

Чэрвень. У Горках створана тры знішчальныя батальёны.

30 чэрвеня. Горкі наведаў Я. Купала з сям'ёй. Сустракаўся з дырэктарам бібліятэкі сельскагаспадарчага інстытута Дз. Р. Новікавым.

3, 6 ліпеня. Двума эшалонамі з Горак эвакуіравана больш 2-х тысяч жыхароў горада.

Ліпень-кастрычнік. У клубе Беларускага сельскагаспадарчага інстытута фашыстамі зроблены часовы лагер для ваеннапалонных.

17 снежня. На канспіратыўнай нарадзе ў доме А. П. Кузняцова было вырашана стварыць Горацкі антыфашысцкі цэнтр.

1942 г., студзень. Адбылася другая нарада антыфашысцкага падпольнага цэнтра на кватэры П. Н. Савінава.

19 лютага. Штабам Заходняга фронту ў Горкі была накіравана разведгрупа ў саставе: Г. У. Смялова, В. П. Пятроўскага, Ю. В. Новікава, Е. І. Сарокіна, А. В. Гарбузавай.

10 мая. Падпольны антыфашысцкі цэнтр прыняў рашэнне аб выхадзе падпольшчыкаў у лес і далучэнні іх да партызанскага атрада пад камандаваннем А. В. Шульгіна і Дз. Ф. Вайстрова, які дзейнічаў з сакавіка 1942 г.

Родныя вы нашы.
У смутку вялікім схіліўшы галовы,
стаім перад Вамі.
Вы не скарыліся лютым забойцам
у чорныя дні фашысцкай навалы.
Вы смерць прынялі,
ды полымя сэрцаў Вашай любові
да Савецкай Радзімы
навек незгасальна.
Памяць пра Вас у нас назаўсёды,
як неўміручая наша зямля
і як вечна яркае сонца над ёю!

Загінуўшыя ўдзельнікі антыфашысцкага падполля, партызаны, асобы, якія актыўна садзейнічалі партызанскаму руху і антыфашысцкаму падполлю, члены іх сем'яў, жыхары партызанскіх зон і раёнаў, што падвергліся фашысцкаму тэрору

АЎСЯНКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АРЛОЎШЧЫНА

КУРДУКОВА Вольга Клімаўна, н. у 1916, працавала ў калгасе, у партызанах з 1942, загінула ў 1943 у Тушаўскім лесе, там і пахавана.

ЧУБАРАЎ Іван Арывонавіч, н. у 1905, працаваў у калгасе, расстраляны за сувязь з партызанамі, пахаваны на могілках у в. Арлоўшчына.

ВЁСКА АСІПОВІЧЫ

АНТОНАВА Аксіння Іванаўна, н. у 1910, калгасніца, у партызанах з 1942, загінула ў 1942.

АНТОНАВА Алена Тарасаўна, н. у 1910, калгасніца, у партызанах з 1942, загінула ў 1942.

АНТОНАЎ Макар Іванавіч, н. у 1897, калгаснік, расстраляны ў 1942.

АНТОНАЎ Пётр Аляксеевіч, н. у 1909, калгаснік, у партызанах з 1942, загінуў у 1942 у Тушаўскім лесе.

ГАРБУЗОЎ Якаў Мікалаевіч, н. у 1910, калгаснік, расстраляны ў 1944 за садзейнічанне партызанам, пахаваны ў Тушаўскім лесе.

ГРЭКАВА Ганна Антонаўна, н. у 1920, калгасніца, *расстраляна ў 1942.*

ЧАРНАМОРДЗІК Мар'я Іванаўна, н. у 1907, калгасніца, расстраляна ў 1942.

ЧАРНАМОРДЗІК Надзея Фёдараўна, н. у 1931, расстраляна ў 1942.

ВЁСКА АЎСЯНКА

ГРЫГОР'ЕЎ Арцём Пракопавіч, н. у 1890, загінуў у 1942 у Горках.

ГРЫГОР'ЕЎ Віктар Арцёмавіч, н. у 1923 у г. Магілёў, працаваў на заводзе слесарам, удзельнік падполля з 1941, загінуў у 1943.

СВІСТУНОЎ Аляксей Аляксеевіч, н. у 1926, удзельнік падполля з 1941, пахаваны ў Горках.

ШАРДУЛЁВА Яўгенія Мартынаўна, н. у 1918, працавала настаўніцай, сувязная з 1941, загінула 13.10.1942 у Горках.

ШЧЫРОВА Антаніна Рыгораўна, н. у 1920, загінула 14.10.1942 у Горках.

ШЧЫРОЎ Віктар Рыгоравіч, н. у. 1926, партызан, загінуў у лістападзе 1942.

ШЧЫРОВА Кацярына Рыгораўна, н. у 1922, медсястра, загінула ў лістападзе 1942.

ШЧЫРОЎ Сяргей Рыгоравіч, н. у 1925, загінуў у 1942 у Горках.

ВЁСКА ГРЫВЕЦ

БЕЛАВУСАЎ Фёдар Арсеньевіч, н. у 1918, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ЛЕВУСАЎ Іван Сцяпанавіч, н. у 1924, калгаснік, прапаў без вестак.

ВЁСКА ГУЛІДАЎКА

КАСЦЯНІКАЎ Ілья Давыдавіч, н. у 1914, працаваў старшынёй Любіжскага с/с, загінуў у 1942.

КУРАЛЕНКА Ксенія Палікарпаўна.

ЧЭРНІКАВА Марыя Андрыянаўна, н. у 1922, калгасніца, загінула *ў 1943 у Германіі.*

ЧЭРНІКАВА Марфа Сямёнаўна.

ВЁСКА ДУШКІ

АНЦІПЕНКА Барыс Фёдаравіч, н. у 1913, калгаснік калгаса «Авангард», удзельнік падполля з 1941, загінуў у 1942 і пахаваны ў в. Душкі.

ІСАЕЎ Мікалай Сямёнавіч, н. у 1909, вучыўся ў Магілёўскім педінстытуце, удзельнік падполля з 1941, загінуў 18.3.1943, пахаваны ў в. Душкі.

ІСАЕЎ Сяргей Сямёнавіч, н. у 1909, калгаснік калгаса «Авангард», у падполлі з 1941, загінуў 18.3.1942, пахаваны ў в. Душкі.

ВЁСКА КРЫЎЦЫ

БЫЦЬКОВА Еўдакія Дзям'янаўна, н. у 1870 у в. Душкі.

ПАЗНЯКОЎ Мікалай Ануфрыевіч, н. у 1936, забіты за сувязь бацькоў з партызанамі ў 1941 у Горках.

ПАЗНЯКОЎ Пётр Ануфрыевіч, н. у 1927, расстраляны ў 1941 у Горках.

ПАЗНЯКОЎ Уладзімір Ануфрыевіч, н. у 1925, калгаснік, у падполлі з 1941, расстраляны ў 1941 у Горках.

ПАЗНЯКОВА Ульяна Фёдараўна, н. у 1905, партызанка, загінула ў лістападзе 1942.

ШПІТАЛЁВА Елізавета Пятроўна, н. у 1870 у в. Галабурды Шклоўскага р-на, калгасніца, спалілі фашысты ў 1943 за тое, што адмаўлялася выязджаць у Германію.

ВЁСКА КУКШЫНАВА

БЫКАВА Ульяна Л., н. у 1913, калгасніца, закатавана немцамі ў Горках.

МАЦВЕЕВА Вольга Кузьмінічна, н. у 1932, вучаніца, расстраляна ў 1943.

МАЦВЕЕВА Ганна Мікітаўна, н. у 1915, калгасніца, загінула ў 1943.

ЧАРВІНСКІ Лукаш Фёдаравіч, н. у 1900, калгаснік, загінуў у 1943, пахаваны ў брацкай магіле ў Горках.

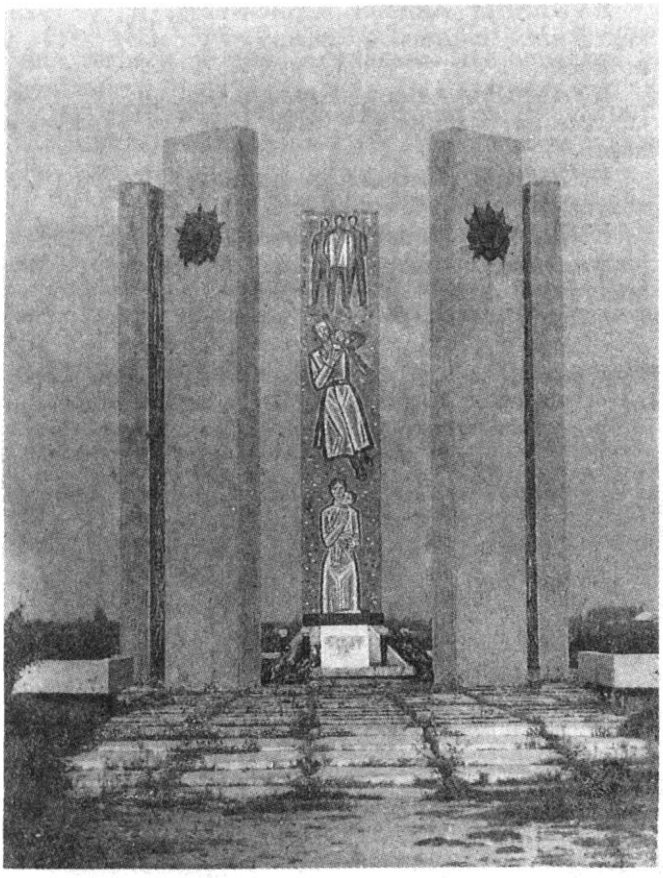

Помнік загінуўшым землякам у в. Аўсянка.

Я. М. Шардулёва.

М. С. Ісаеў.

С. С. Ісаеў.

ЧАРВІНСКІ Раман Фёдаравіч, н. у 1925, навучэнец, расстраляны ў 1943, пахаваны ў брацкай магіле ў Горках.

ВЁСКА ЛІХАЧОВА

ТАЛІВАНАЎ Макар Осіпавіч, н. у 1915, калгаснік, расстраляны немцамі ў Горках.

УСАЎ Іван Васілевіч, н. у 1913, калгаснік, загінуў у лесе Горацкага р-на ў час блакады.

ШЫДЛОЎСКІ Пётр Максімавіч, н. у 1913, партызан, загінуў 25.12.1943.

ВЁСКА ЛЮБІЖ

КУРЦІН Мацвей Гаўрылавіч, н. у 1889, калгаснік калгаса «Адраджэнне», удзельнік падполля з 1941, расстраляны фашыстамі ў маі 1943 у Горках.

КУРЦІН Мікалай Мацвеевіч, н. у 1926, працаваў у калгасе «Адраджэнне», актыўна садзейнічаў партызанскаму руху з 1941, расстраляны ў 1943 у Горках.

У. П. Васільева.

У. З. Васільеў.

КУРЦІНА Таццяна Мацвееўна, н. у 1919, калгасніца, удзельнічала ў падполлі з 1941, расстраляна ў маі 1943 у Горках.

МОЦЬКІН Адам Міхайлавіч, н. у 1925, калгаснік, актыўна садзейнічаў партызанскаму руху з 1941, расстраляны ў маі 1943 у Горках.

МОЦЬКІН Міхаіл Кузьміч, н. у 1907, калгаснік, удзельнік падполля і партызанскага руху з 1941, расстраляны ў маі 1943 у Горках.

ВЁСКА ПАЛЁНКА

АРЛОВА Аляксандра, н. у 1903, калгасніца, загінула ў лютым 1943.

АРЛОВА Таццяна Максімаўна, н. у 1923, загінула ў ліпені 1941.

ВАСІЛЬЕЎ Захар Навумавіч, н. у 1894, калгаснік, загінуў у кастрычніку 1942.

ВАСІЛЬЕЎ Захар Яфімавіч, н. у 1918, працаваў у органах МУС у Мінску, у партызанах з верасня 1943, загінуў у студзені 1944 у Тушаўскім лесе.

ВАСІЛЬЕВА Ульяна Піліпаўна, н. у 1896, працавала ў калгасе звеннявой па льну, у партызанах з 1942, загінула 18.2.1943.

ВАСІЛЬЕЎ Уладзімір Захаравіч, н. у 1928, навучэнец, загінуў у кастрычніку 1942 у Горках.

ВОРАНАВА Ефрасіння Майсееўна, н. у 1926, навучэнка, загінула ў маі 1944 у Тушаўскім лесе.

ВОРАНАВА Малання Майсееўна, калгасніца, у партызанах з 1943, загінула ў жніўні 1943 у Слаўгарадскім р-не, пахавана ў в. Ліцягі.

ГЛУШАКОЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1910, партызан, загінуў у кастрычніку 1942.

ДЗЯМ'ЯНАЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1896, калгаснік, загінуў у жніўні 1942 у Горках.

ІСАКОВА Афанасія Аляксандраўна, н. у 1925, навучэнка, загінула ў 1944, пахавана ў Тушаўскім лесе.

ІСАКОВА Васіліса Аляксандраўна, н. у 1922, калгасніца, загінула ў 1943.

ІСАКОЎ Васіль Сідаравіч, н. у 1890, калгаснік, загінуў у лютым 1943 у Горках.

ІСАКОЎ Рыгор Аляксандравіч, н. у 1928, вучань, загінуў у 1944 у Тушаўскім лесе.

КОНАНАВА Аляксандра Максімаўна, н. у 1922, калгасніца, загінула ў 1943, пахавана ў Горках.

КУЗЬМІН Андрэй Кліментавіч, н. у 1925, калгаснік, партызан, загінуў у маі 1943 у в. Бася.

КУЗЬМІНА Вера Пракопаўна, н. у 1923, калгасніца, загінула ў маі 1944 у Тушаўскім лесе.

КУЗЬМІН Кліменцій Кузьміч, н. у 1870, калгаснік, загінуў у ліпені 1941.

КУЗЬМІН Мацвей Кліменцьевіч, н. у 1910, чыгуначнік, працаваў на ст. Зубры, забіты фашыстамі ў 1942.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў і землякоў у в. Палёнка.

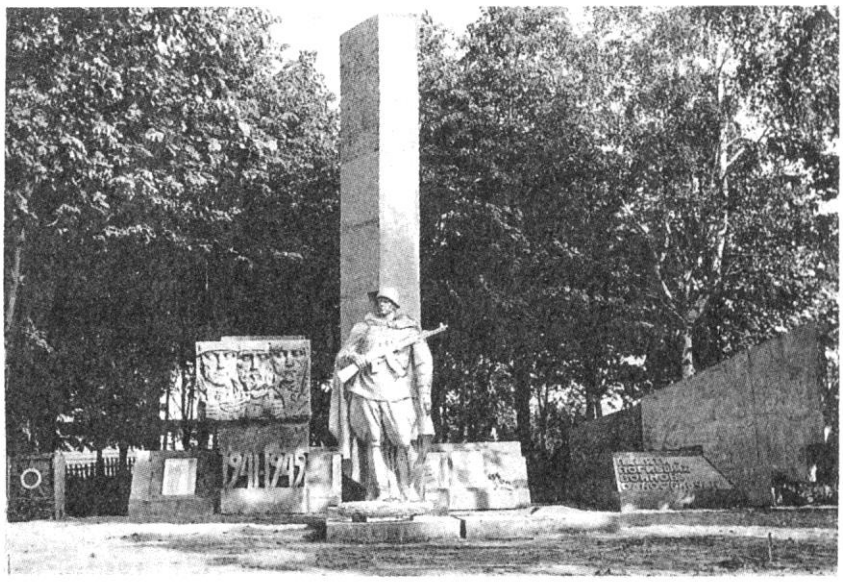

КУЗЬМІНА Фядосся Іванаўна, н. у 1865, калгасніца, з 1942 актыўна змагалася супраць фашыстаў, загінула ў 1943 у Тушаўскім лесе, пахавана ў в. Палёнка.

МІЛЮЦІН Леанід Трыфанавіч, н. у 1926, навучэнец, у падполлі з 1942, загінуў у 1943.

ПАНЦЯЛЕЕЎ Антон Мікітавіч, н. у 1893, калгаснік, партызан, загінуў у 1944 у Тушаўскім лесе.

ПАНЦЯЛЕЕЎ Рыгор Антонавіч, н. у 1929, навучэнец, садзейнічаў партызанам, загінуў у 1944 у Тушаўскім лесе.

РАЎКОВІЧ Марыя Пракопаўна, н. у 1908, калгасніца, загінула ў маі 1944 у Тушаўскім лесе.

СПАСІБЕНКА Васіль Аляксеевіч, н. у 1922, калгаснік, загінуў у ліпені 1941.

ШЫЦІКАЎ Пётр Карпавіч, н. 12.7.1927, навучэнец, у партызанах са жніўня 1942, загінуў 25.10.1943 у Боўскім лесе, пахаваны ў в. Жалезенка Слаўгарадскага р-на.

ЯКУШЭВІЧ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1908, працаваў рахункаводам калгаса, загінуў у ліпені 1941.

ВЁСКА ПАЛНА

ГАЛКІН Клім Апанасавіч, н. у 1870, калгаснік, загінуў 3.5.1943 у Горках.

ГАЛКІН Стафан Клімавіч, н. у 1923, калгаснік, загінуў у 1943, пахаваны на могілках у в. Пална.

ЖАРЫКАВА Марфа Еўфанаўна, н. у 1907, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках за сувязь з партызанамі.

ЖАРЫКАЎ Мікалай, н. у 1905, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках за сувязь з партызанамі.

КЛАПКОЎ Стафан Еўфанавіч, н. у 1918, настаўнік, у партызанах з 1943, загінуў і пахаваны ў Тушаўскім лесе.

КЛІМАЎ Данііл Лукіч, н. у 1882, калгаснік, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

КЛІМАВА Соня Ігнацьеўна, н. у 1888, калгасніца, загінула 24.12.1943, пахавана ў в. Пална.

КРАСІКАЎ Мікалай Кірылавіч, н. у 1925, калгаснік, партызан, загінуў у 1943, пахаваны ў в. Тударайка Маслакоўскага с/с.

ЛЬВОВА Кацярына Міхайлаўна, н. у 1923, навучэнка, загінула ў 1943 у Тушаўскім лесе.

РУБАНАВА Аніcся Панцялееўна, н. у 1909, калгасніца, загінула ў 1943.

ВЁСКА САЛЬНІКІ

СТАМБРОЎСКІ Фёдар Аляксандравіч, працаваў у лясніцтве, у партызанах з 1942, загінуў у 1943.

Ф. А. Стамброўскі.

Н. Дз. Абакановіч.

П. Дз. Абакановіч.

ВЁСКА СЯЛЕЦ

АБАКАНОВІЧ Кірыл Данілавіч, н. 20.5.1896, працаваў старшынёй калгаса, у падполлі з 1941, загінуў 6.2.1942.

АБАКАНОВІЧ Кірэй Данілавіч, н. у 1912.

АБАКАНОВІЧ Надзея Дзям'янаўна, н. у 1922, навучэнка педтэхнікума, у партызанах з 1942, загінула 4.6.1944 у лесе каля в. Савы.

АБАКАНОВІЧ Пётр Дзям'янавіч, н. у 1924, навучэнец, у партызанах з 1942, загінуў 15.6.1944 у в. Клін.

ЖАРЫКАЎ Іван Аляксандравіч, н. у 1923, служыў у Чырвонай Арміі, у партызанах з 1942, загінуў 24.1.1944, пахаваны ў лесе каля в. Кукшынава.

ЖАРЫКАВА Клаўдзія Аляксандраўна, н. у 1924, навучэнка, у партызанах з 1942, загінула 1.6.1944 у лесе каля в. Клін.

ЖАРЫКАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1924, навучэнец, у партызанах з 1942, загінуў 20.3.1944 у лесе каля в. Тушавая.

РАБЦАЎ Пётр Мікітавіч, н. у 1927, калгаснік калгаса «Бальшавік», у партазанах з 1943.

Помнік ахвярам фашызму ў в. Тушавая.

Помнік савецкім воінам і партызанам у в. Тушавая.

ВЁСКА ТУШАВАЯ

ВАСІЛЬЕВА Кацярына Фёдараўна, н. у 1920, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ВАСІЛЬЕЎ Мірон Карпавіч, н. у 1888, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ВАСІЛЬЕЎ Фёдар Карпавіч, н. у 1891, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ВАСІЛЬЕЎ Фёдар Савельевіч, н. у 1890, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ВЯТКІН Ілья, кам. узвода 115-й партызанскай брыгады, загінуў у Тушаўскім лесе.

ГАРБАТОЎСКАЯ Алена Іванаўна, н. у 1904, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ГАРБАТОЎСКІ Андрэй Ігнатавіч, н. у 1881, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ГАРБАТОЎСКІ Аўрам Ігнатавіч, н. у 1885, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ГАРБАТОЎСКІ Сідар Васілевіч, н. у 1889, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ГАРБАТОЎСКІ Уладзімір Ціханавіч, н. у 1923, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

ДРАГУНОЎ Фядос, н. у 1882, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

ЖАРЫКАЎ Аляксандр Пракопавіч, н. у 1914, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

ЖАРЫКАЎ Емяльян Мікалаевіч, н. у 1910, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

ЖАРЫКАЎ Мікалай Стафанавіч, н. у 1871, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ЖАРЫКАЎ Фама Стафанавіч, н. у 1896, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

КРАПЎНІКАВА Ганна Цімафееўна, н. у 1910, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАЎ Аляксандр Іванавіч, н. у 1897, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАВА Антаніна Цімафееўна, н. у 1921, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАЎ Барыс Яўсеевіч, н. у 1912, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАЎ Васіль Цімафеевіч, н. у 1925, навучэнец, расстраляны ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАВА Ганна Лукінічна, н. у 1903, калгасніца, з 1942 актыўна садзейнічала падполлю і партызанскаму руху, расстраляна ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАВА Ганна Цімафееўна, н. у 1910, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАВА Дар'я Іванаўна, н. 1907, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАЎ Ларывон Іванавіч, н. у 1905, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ЛІТВІНАЎ Мікалай Міронавіч, н. у 1887, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ЛІТВІНАВА Надзея, н. у 1872, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАЎ Сяргей Раманавіч, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ЛІТВІНАВА Ульяна Аўхімаўна, н. у 1907, калгасніца, расстраляна ў 1943 у Горках.

ЛІТВІНАЎ Яўсей Антонавіч, н. у 1871, калгаснік, расстраляны ў 1943.

СІЛАЕЎ Аляксей, кам. узвода 115-й партызанскай брыгады.

СЯЎНІЦКІ Васіль Нічыпаравіч, н. у 1927, калгаснік, расстраляны ў 1943.

СЯЎНІЦКІ Васіль Осіпавіч, н. у 1922, калгаснік, у партызанах з 1942, загінуў 20.6.1943.

СЯЎНІЦКІ Восіп Рыгоравіч, н. у 1881, калгаснік, расстраляны ў 1943.

СЯЎНІЦКІ Міхаіл Восіпавіч, н. у 1918, калгаснік, партызан з 1943, загінуў у 1943.

СЯЎНІЦКІ Філімон Феакціставіч, н. у 1889, калгаснік, расстраляны ў 1943 у Горках.

ХОЛУСЕЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1915, калгаснік, расстраляны ў 1943.

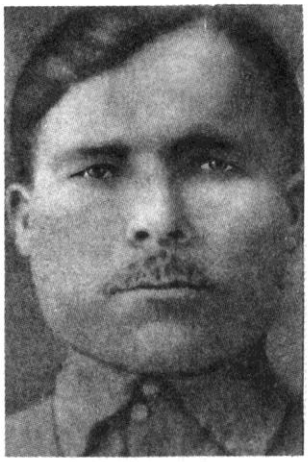

В. М. Махлаёў.

З успамінаў жыхаркі в. Тушавая А. М. Жарыкавай

Гэта здарылася 3 кастрычніка 1943 года. Вёску акружыў атрад карнікаў. Яны ўрываліся ў кожную хату і ўсіх выганялі на вуліцу. Людзей сабралі ў канцы вёскі і пад канвоем пагналі ў поле. Калі ўжо адышлі ад вёскі, я азірнулася. Падпаленая з двух бакоў, вёска гарэла. Потым пачулі выбухі. Гэта немцы закідвалі гранатамі скляпы. Дзяцей, жанчын, старых гналі ад вёскі кіламетры два і загадалі спыніцца. З калоны адабралі старых, а таксама хлапчукоў-падлеткаў і адвялі ўбок. Ім далі ў рукі рыдлёўкі, загадалі капаць яму. Калі загад быў выкананы, іх паставілі на ўскрайку і расстралялі. Расстраляна было 16 чалавек. Астатніх пратрымалі да вечара, а затым пад канвоем пагналі ў Шклоў.

ВЁСКА ХОДАРАЎКА

АНТАНЮЖАНКА Алена Фёдараўна, н. у 1918, расстраляна ў 1943 у Горках.

РОТНІКАЎ Віктар Сямёнавіч, партызан, загінуў 2.4.1944.

СОЙКІН Аляксандр Сідаравіч, н. у 1925, працаваў у калгасе, партызан з 1943, загінуў у 1944 у лесе каля в. Чапялінка.

СОЙКІН Іван Якаўлевіч, н. у 1925, кам. аддз. партызанскага атрада, загінуў 12.4.1944 у в. Чапялінка, астанкі перазахаваны на могілках у в. Ходараўка.

ВЁСКА ЦІМОХАЎКА

КУПАЛАЎ Пётр Васілевіч, н. у 1923, калгаснік, партызан з 1942, загінуў у 1943.

БУДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БУДЫ

АРГУНОЎ Віктар, н. у г. Новасібірск, расстраляны ў 1941 у Горках.

МАРЧАНКА Іван Васілевіч, фашысты павесілі ў парку ў Горках.

МАРЧАНКА Іван Сямёнавіч, н. у 1903 (1905), працаваў на шахтах Данбаса, Юзаўкі, перад пачаткам вайны гасцяваў у сястры Домны Сямёнаўны Елісеенкі, дзе яго і застала вайна. У 1941 пайшоў на фронт, але трапіў у акружэнне і вярнуўся назад у Горкі, стаў членам падпольнай арганізацыі Горацкага цагельнага завода. У ліпені 1942 быў арыштаваны, а 12 ліпеня 1942 — павешаны. Пахаваны ў брацкай магіле ў Горках на тэрыторыі акадэміі.

МАХЛАЁЎ Васіль Міронавіч, н. у 1886, павешаны фашыстамі 12.7.1942 у Горках.

МАХЛАЁЎ Іван Васілевіч, н. у 1921, калгаснік, падпольшчык падпольнай групы Горацкага цагельнага завода, з ліпеня 1942 у партызанах, загінуў 18.10.1942, пахаваны ў в. Кузавіна.

ЦЮХТОЎ Данііл Аляксандравіч, н. у 1885.

ВЁСКА КАЦЯЛЁВА

ШЧУПЛЯКОВА Ефрасіння, расстраляна ў жніўні 1942 у Горках.

ШЧУПЛЯКОЎ Канстанцін Церахавіч, н. у 1927, расстраляны ў 1942 у Горках у двары камендатуры.

ШЧУПЛЯКОВА Кацярына, расстраляна ў жніўні 1942 у Горках.

ШЧУПЛЯКАЎ Пімен Максімавіч, н. у 1912, працаваў ветэрынарам, павешаны фашыстамі ў Горках.

ШЧУПЛЯКОЎ Яфім Піменавіч, ветурач, расстраляны ў жніўні 1942.

ШЧУПЛЯНКОЎ Пімен Піменавіч, н. у 1918, працаваў рахункаводам, расстраляны ў 1942 і пахаваны ў в. Кацялёва.

ВЁСКА МАРОЗАВА ВЯЛІКАЕ

БАЙКОЎ Пракоп Іванавіч, н. у 1905, партызан.

ВЁСКА МАРОЗАВА МАЛОЕ

ІГНАЦЬЕВА Ірына Пятроўна, н. у 1926, расстраляна ў верасні 1942, пахавана ў в. Малое Марозава.

ТАЛКАЧОВА Вольга Ахтанонаўна, н. у 1926, расстраляна ў верасні 1942, пахавана ў в. Малое Марозава.

ВЁСКА МІКУЛІНА

КАВАЛЁЎ Пётр Іванавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942 у г. Быхаў.

ВЁСКА СЛАВІКІ

ДРОБЫШАВА Варвара Емяльянаўна, н. у 1890, расстраляна ў 1942 як маці партызана.

ДРОБЫШАЎ Уладзімір Паўлавіч, н. у 1907, калгаснік, загінуў у 1942 у в. Рэкатка.

КАРНАЧОЎ Назар Яфімавіч, н. у 1896, калгаснік, расстраляны ў 1941.

ВЁСКА ТУРЫШЧАВА

ЗАЙЦАЎ Апанас Якаўлевіч, н. у 1916, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў пад в. Кледнявічы.

ГОРАЦКІ *СЕЛЬСАВЕТ*

ВЁСКА АНДРУХІ

МАРЧАНКА Парфір Антонавіч, н. у 1914, загінуў 28.7.1941 у Сахараўскім лесе.

ВЁСКА ВАЎКОЎШЧЫНА

БАЛЫШКОЎ Мікалай Ціханавіч, н. у 1919, партызан, прапаў без вестак у канцы 1942.

ВЁСКА ЗАДАРОЖЖА

БЕЛАВУСАЎ І. І., н. у 1909, сувязны, загінуў 27.2.1942.

РАДЗЬКОЎ Даніла Сямёнавіч, н. у 1910, калгаснік, удзельнік падполля з 1941, загінуў у 1942, пахаваны ў в. Чапялінка.

ВЁСКА ЗАЙЦАВА

АВЯР'ЯНАВА Соф'я Карнееўна, н. у 1929, прапала без вестак у студзені 1943.

ВЁСКА МАЦЮТЫ

ТРАФІМЕНКА Еўдакія Усцінаўна, н. у 1906, загінула 20.7.1942.

ХАРУЖЭНКА Фёкла Яфімаўна, н. у 1892, сувязная, загінула ў лістападзе 1942, разам з сынамі Іванам і Сцяпанам.

ВЁСКА СТАН

БАРЫСАВА Алена Яфімаўна, н. у 1928, загінула ў лютым 1944 каля в. Балбечына.

БАРЫСАВА Фёкла Сяргееўна, н. у 1907, калгасніца, загінула ў лютым 1944 каля в. Балбечына.

БАРЫСАЎ Яфім Іванавіч, н. у 1906, калгаснік, загінуў у лютым 1944 каля в. Балбечына.

БЯЗНОСАЎ Пётр Самуілавіч, н. у 1898, рабочы, загінуў 17.7.1942.

ЗУБКОВА Алена Анціпаўна, калгасніца, загінула ў 1943.

ЗУБКОЎ Леанід Пракопавіч, н. у 1937, загінуў у 1943.

ЗУБКОВА Надзея, н. у 1939, загінула ў 1943.

ЛАБУСАВА Еўдакія Мяфодзьеўна, н. у 1929, загінула ў 1944.

ЛАБУСАВА Еўдакія Яфімаўна, н. у 1905, загінула ў 1944.

ЛАБУСАЎ Мяфодзій Антонавіч, н. у 1900, працаваў трактарыстам, загінуў у 1944, сям'я расстраляна.

ЛАБУСАЎ Фёдар Мяфодзьевіч, н. у 1926, загінуў у 1944.

ЛЕНЧЫКАВА Ганна Іванаўна, калгасніца, загінула ў студзені 1944.

МАГІЛЬНЫ Раман Якаўлевіч, калгаснік, загінуў у 1942.

МАЛАШАНКА Панцеляймон Васілевіч.

НАПРЭЕНКА Яфім Піліпавіч, н. у 1887, працаваў пчаляром, партызан з 1943, загінуў у студзені 1944, пахаваны ў в. Стан.

ВЁСКА ТУШКАВА

САРОКІН Мікалай Панцялеевіч, н. у 1925, партызан з 7.8.1942, загінуў 26.11.1943.

ВЁСКА ЧАПЯЛІНКА

АЛЯКСЕЕВА Надзея Васілеўна, н. у г. Орша, партызанка 115-й Горацкай партызанскай брыгады.

БЫЧКОВА Анастасся М., расстраляна ў 1942.

БЫЧКОЎ Антон Мацвееевіч, расстраляны ў 1942.

БЫЧКОВА Ганна Мацвееўна, расстраляна ў 1942.

БЫЧКОЎ Дзмітрый В.
БЫЧКОВА М.
БЫЧКОЎ Мацвей Яфімавіч, расстраляны ў 1942.
БЫЧКОЎ Павел Філіпавіч, сувязны, загінуў у снежні 1942.
БЫЧКОЎ Фёдар Дзямідавіч, н. у 1913, сувязны, расстраляны ў лістападзе 1942, пахаваны ў Горках.
БЫЧКОЎ Фёдар Д.
БЫЧКОЎ Фядот М.
БЫЧКОЎ Якаў В.
ГЛУЗДОЎ Давыд Фёдаравіч, н. у 1899, сувязны, загінуў у лістападзе 1942.
ГЛУЗДОВА Марфа П.
ЛЕНЧЫКАВА Анастасія.
ЛЕНЧЫКАЎ Андрэй Парфенавіч, н. у 1907, партызан, загінуў у лістападзе 1942.
ЛЕНЧЫКАЎ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1913, працаваў кавалём, партызан, павешаны немцамі 13.11.1942.
МАГАЗІНШЧЫКАЎ Аляксей (Аляксандр) Сцяпанавіч, падпольшчык, расстраляны ў 1942 у Горках.
МАГАЗІНШЧЫКАЎ Міхаіл Сцяпанавіч, расстраляны летам 1942 у Горках.
МАГАЗІНШЧЫКАВА Надзея Сцяпанаўна, расстраляна летам 1942 у Горках, пахавана ў брацкай магіле на тэрыторыі акадэміі.
МАКСІМАЎ Сцяпан Аляксеевіч, н. у 1925, партызан, загінуў 22.5.1944.
САРОКІН Стафан Іванавіч, н. у 1909, загінуў у лістападзе 1942.
ХАМЯКОЎ Іосіф П.
ХАМЯКОЎ Іван Васілевіч, н. у 1881, сувязны, загінуў у лістападзе 1942.
ХАМЯКОЎ Павел Іванавіч, н. у 1913, сувязны, загінуў у лістападзе 1942.
ХАМЯКОЎ Пётр Іванавіч.
ХАМЯКОЎ Рыгор.
ХАМЯКОЎ Якаў.
ШУМЕЙКА Якаў Сямёнавіч, н. у 1911, сувязны, загінуў у лістападзе 1942.

ГОРАД ГОРКІ

БАЗЫЛЕВА Вольга Пятроўна, н. у 1926, скончыла 7 класаў, у жніўні 1943 выгнана ў Германію, працавала ў фермера. У лютым 1944 захварэла, была перавезена ў г. Кёльн, дзе і загінула.

З пісьма В. Базылевай да родных

Добры дзень, дарагія браты! Хачу вам паведаміць, што я захварэла. Вось ужо 17 дзён я ляжу ў ложку. Тэмпература трымаецца ўвесь час высокая — 38—39 градусаў. Доктар прыходзіць праз 2—3 дні, ён гаворыць што, напэўна, запаленне лёгкіх, а можа, прастудзілася. Не ведаю, як будзе далей, але пакуль што дрэнна.

Ф. Р. Ленчыкаў.

БАБРОЎ Самуіл, настаўнік.
БАРКУЛАЎ.
БАРЫНАЎ Пётр Рыгоравіч, н. у 1888, працаваў бухгалтарам на пошце, загінуў у 1943.
ВАРАБ'ЁВА Валянціна, н. у 1921, партызанка.

Помнік ахвярам фашызму ў г. Горкі.

В. П. Базылева.

П. Х. Кажура.

Е. Ф. Крушава.

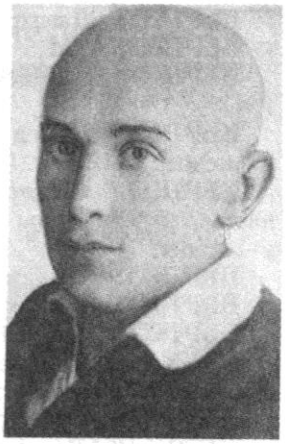

А. П. Кузняцоў.

І. Т. Марчанка.

І. І. Мартулёў.

У. М. Муштукова.

А. Е. Патапаў.

ВАРАБ'ЁВА Вольга Іванаўна, н. у 1920, падпольшчыца, расстраляна летам 1942.

ВЕРАБ'ЁЎ Фёдар Андрэевіч, н. у 1904, партызан, загінуў у лістападзе 1942.

ГРАМАКОЎСКІ Фёдар Андрэевіч, партызан.

ГУЦІКАЎ Анатоль Ціханавіч, н. у 1925.

ГУЦІКАЎ Уладзіслаў Ціханавіч, н. у 1915.

ДАНІЛАВА Вольга, н. у 1923, партызанка.

ДЗЕНІСЕНКА С. І.

ДЗЕЎСАЎ Леанід, партызан, расстраляны 23.2.1943 у г. п. Старобін.

ДЗМІТРЫЕВА Ганна Дзмітрыеўна, н. у 1893, сувязная, загінула ў лістападзе 1942.

КАЖУРА Пётр Аляксеевіч, загінуў 7.9.1942.

КАЖУРА Пётр Харысанавіч, н. у 1902, кіраўнік Горацкай падпольнай групы, затым партызан, загінуў у 1942 у в. Кацялёва.

КАРАНЬКОЎ Сяргей Аляксеевіч.

КАРНАЧОЎ.

КРУЧКОЎ Фёдар Мікітавіч, н. у 1899, сувязны, загінуў у чэрвені 1943.

КРУШАВА Е. Ф.

КУЗНЯЦОЎ Аляксандр Пракопавіч, н. у 1912, загінуў 8.8.1942.

КУЛІКОЎ Кузьма.

ЛАПЕЗА Еўдакія Ільінічна, спалена немцамі ў в. Тушавая.

ЛАСКЕВІЧ Ніна, н. у 1922, навучэнка, удзельніца падполля, загінула ў ліпені 1942, яе маці немцы расстралялі як заложніцу.

ЛАТУШКІНА Зоя Іванаўна, н. у 1921, выгнана немцамі ва Усходнюю Прусію, там і памерла 21.1.1944.

ЛЕЎШУНОЎ Леў Трафімавіч, расстраляны 12.7.1941.

МАРОЗАЎ.

МАРЧАНКА І. Т., партызан.

МАРТУЛЁЎ Іван Іосіфавіч, н. у 1914, працаваў аграномам, удзельнік падполля з 1942, загінуў у 1943 у канцлагеры ў Германіі.

МАХЛАЁЎ В. М.

МАХЛАЁЎ Іван Васілевіч, н. у 1923, партызан з ліпеня 1942, загінуў 18.10.1942 у в. Кузавіна.

МУШТУКОВА Ульяна Міхайлаўна, н. 10.6.1887, хатняя гаспадыня, з 1941 па 1942 — сувязная партызан, загінула ўвосень 1942.

ПАЛЬГУЕВА Аляксандра Мяфодзьеўна, працавала настаўніцай, загінула ў Германіі ў 1943.

ПАЛЬГУЕВА Ангеліна Мяфодзьеўна, н. у 1928, вучаніца, загінула ў Германіі ў 1943.

ПАЛЬГУЕВА Васа Міхееўна, н. у 1876, хатняя гаспадыня, загінула ў Германіі ў 1943.

ПАТАПАЎ А. Е.

САЛОДКІ, спалены жывым у агні летам 1941.

ТАПАРКОЎ М. Т.

ТАРАСАВА Лідзія, н. у 1920.

ТАТАРСКАЯ Ганна Ісакаўна, н. у 1884, галоўны ўрач Горацкай райбальніцы, заслужаны ўрач БССР (1940).

ТУЗКОЎ Пётр Яфімавіч, н. у 1923, партызан, прапаў без вестак 11.1.1944.

М. Т. Тапаркоў.

В. Ф. Усцімовіч.

УСЦІМОВІЧ Вера Фёдараўна, н. у 1904, працавала настаўніцай, загінула ў жніўні 1942.

ЯВОРСКІ Анатоль Уладзіміравіч, н. у 1928, забіты 23.6.1944, пахаваны ў в. Суслаўка Дрыбінскага р-на.

ЯЦУН П. І.

Мірныя жыхары, расстраляныя і закатаваныя нямецка-фашысцкімі захопнікамі 7 кастрычніка 1941 г. і пахаваныя ў брацкай магіле ва ўрочышчы Белы Ручай

АЗІМАВЫ, загінула ўся сям'я.

АМНУЭЛЬ Хана Абрамаўна, н. у 1882, працавала поварам у дзіцячым садзе.

АМНУЭЛЬ, сям'я з дзесяці чалавек, чацвёра дзеці.

АРАНСОН Маня Абрамаўна, н. у 1906, хатняя гаспадыня.

АРАНСОН Майсей Айзікавіч, н. у 1926.

АРАНСОН Роза Айзікаўна, н. у 1928.

АРЫЕЛЬ Барыс.

АРЫЕЛЬ Муся Ізраілеўна.

АРЫЕЛЬ Нэля.

БАЕЎСКІ, н. у 1890.

БАЕЎСКАЯ, н. у 1892.

БАЕЎСКАЯ Алена, н. у 1940.

БАЕЎСКАЯ Бейля, н. у 1915, працавала тэхнолагам-кандытарам.

БАЕЎСКАЯ Ліля, н. у 1940.

БЕЙЛІНА Вера Лазараўна, н. у 1924.

БЕЙЛІН Лазар Аронавіч, н. у 1879.

БЕЙЛІНА Хана Аронаўна, н. у 1889.

БРАВІН Гірша, дзве яго дарослыя дачкі.

БРАВІНА Рэйза, хатняя гаспадыня.

БРАЎДЭ Геня Саламонаўна, н. у 1929, школьніца.

БРАЎДЭ Гілій Кусевіч, н. у 1925.

БРАЎДЭ Елізавета Саламонаўна, н. у 1932, школьніца.

БРАЎДЭ Ісак Абрамавіч, н. у 1864, працаваў кавалём.

БРАЎДЭ Рахіль Ісакаўна, н. у 1914, працавала бухгалтарам.

БРАЎДЭ Саламон Ісакавіч, н. у 1895, працаваў бухгалтарам-касірам у сельгасінстытуце.

БРАЎДЭ Сёма Кусевіч, н. у 1938.

БРАЎДЭ Хайгіся Гілеўна, н. у 1903, хатняя гаспадыня.

З успамінаў З. К. Браўдэ, сына Х. Г. Браўдэ

Мая маці была родам з Дрыбіна. У 1920 г. яна выйшла замуж за Браўдэ, які быў патомным кавалём. У першыя ж дні вайны ён пайшоў на

Д. Х. Верабейчык.

І. Х. Верабейчык.

С. Гінесіна.

фронт і загінуў. За дзень да прыходу немцаў у Горкі маці разам з двума сынамі пайшла пехатой у бок в. Горы. Аднак фашысты нагналі іх і вярнулі ў Горкі. Там яны і сустрэлі смерць.

БРАЎДЭ Хайка Айзікаўна, н. у 1883, хатняя гаспадыня.

БРАЎДЭ Цыля Лібензонаўна, н. у 1907, хатняя гаспадыня.

БРАЎДЭ Цыля Паўлаўна, н. у 1893, хатняя гаспадыня.

БРАЎДЭ Эсфір Ісакаўна, н. у 1916.

ВАЛОДЗІНА Ева, н. у 1922, загінула разам з бацькамі.

ВЕРАБЕЙЧЫК Давыд Хоневіч.

ВЕРАБЕЙЧЫК Іда Хонеўна, н. у 1928.

ВЕРАБЕЙЧЫК Крэйна.

ВЕРАБЕЙЧЫК Хоня Шаломавіч.

З успамінаў Ф. Х. Верабейчык, дачкі Х. Ш. Верабейчыка

Бацька быў па прафесіі пекар-кандытар, працаваў саматужна. У свой час маці навучылася кандытарскай справе ў Вільнюсе і навучыла гэтаму свайго мужа. У 1932 г. маці памерла, а праз год бацьку асудзілі на 5 год турэмнага зняволяння. Праз 2,5 гады ён вярнуўся, але ненадоўга. Яго зноў асудзілі на 5 гадоў. Пяцёра дзяцей засталіся без сродкаў на існаванне. Толькі дзякуючы нашаму дзядулю мы выжылі. Перад самай вайной бацька вярнуўся дахаты, але пачалася вайна, а потым трагедыя ў кастрычніку 1941 г. Бацька, яго жонка, мой брат і сястра апынуліся ў адной магіле.

ВІЛЬНЕР Майсей, н. у 1865, працаваў аптэкарам.

ВІЛЬНЕР Сіма Ізраілеўна, н. у 1872.

ГІНЕСІНА Малка Іосіфаўна, н. у 1883, хатняя гаспадыня.

ГІНЕСІНА Соня.

ГІНЕСІНА Соф'я Іосіфаўна, н. у 1922, студэнтка сельгасінстытута.

ГІНЕСІНА Хая Яфімаўна, н. у 1911, інвалід.

ГОЛЬДБЕРГ Брайна, н. у 1881, хатняя гаспадыня.

ГОЛЬДБЕРГ Вера, н. у 1938.

ГОЛЬДБЕРГ Марыя Рыгораўна, н. у 1909, настаўніца.

ГОЛЬДБЕРГ Раман, н. у 1935.

ГОЛЬДБЕРГ Рыгор, н. у 1876.

ГОЛЬДБЕРГ Самуіл, цырульнік.

ГОРФІНКЕЛЬ Хая Самуілаўна, н. у 1878 у Горках, працавала швачкай, у апошнія гады — хатняя гаспадыня.

ГОРФІНКЕЛЬ Шмера Ільевіч, н. у 1880 у г. Ноўгарад-Северскі, рабочы, удзельнік першай сусветнай вайны, працаваў на Горацкім лесапільным заводзе, у апошнія гады — вахцёрам галоўнага вучэбнага корпуса сельгасінстытута.

ГРЫЎНІНА Бейля-Іохе Гільеўна, н. у 1900, хатняя гаспадыня.

ГРЫЎНІН Велвул Яфімавіч, н. у 1928.

ГРЫЎНІНА Маня Яфімаўна, н. у 1926.

ГРЫЎНІНА Фрыда Яфімаўна, н. у 1935.

ГУРЭВІЧ Дыня.

ГУРЭВІЧ Эля, з сям'ёй.

ГУЦІН Барыс Ільіч, працаваў шаўцом, расстраляны разам з жонкай і шасцю дзецьмі.

ГУЦІН Саламон Іосіфавіч, школьнік.

ГУЦІНА Хая.

ДВОСКІНА Геня Барысаўна, н. у 1910, працавала лабаранткай у сельгасінстытуце.

ДВОСКІНЫ, сям'я.

ЕЛІСЕЕНКА Бая, з двума дзецьмі.

ЗАВІРЫН Мара Саўлавіч, н. у 1930.

ЗАВІРЫН Саўл Яўсеевіч, н. у 1898, працаваў загадчыкам аптэкі.

ЗАВІРЫН Цэзар Саўлавіч, н. у 1932.

ЗЕВІНА Геня Навумаўна, н. у 1886, хатняя гаспадыня.
ЗЭЛІКАВА Бася, н. у 1885, хатняя гаспадыня.
ІОФЕ Берта Абрамаўна, н. у 1924, школьніца.
ІОФЕ Рахіль Іонаўна, н. у 1898, хатняя гаспадыня.

З успамінаў А. Х. Іофе, сына Р. І. Іофе

Наша маці была хатняй гаспадыняй, мела пяць дзяцей. У той трагічны дзень расстраляна, маючы на руках гадавалага сына Яўгена. Побач з ёй была наша сястра Фаіна, вучаніца дзесятага класа, выдатніца, многім запомнілася тым, што добра іграла на гітары. У 1943 г. загінуў на фронце мой брат Барыс.

ІОФЕ Фаіна Ісакаўна, н. у 1925, школьніца.
ІОФЕ Фрыда Абрамаўна, н. у 1897, хатняя гаспадыня.
ІОФЕ Яўген Ісакавіч, н. 15.2.1940.
ІОФЕ, маці з дачкой.
ІСАКАВА Марыя Паўлаўна, н. у 1936.
ІСАКАЎ Павел Паўлавіч, н. у 1910.
ІСАКАЎ Сямён Паўлавіч, н. у 1939.
ІЦЫНЫ, сям'я з трох чалавек.
КАЗІННІК Іда, н. у 1875, хатняя гаспадыня.
КАЗІННІК Яўсей, н. у 1870.
КАРПЛАВА Ганна, н. у 1885, хатняя гаспадыня.
КАРПЛАВА Любоў, н. у 1918, студэнтка сельгасінстытута.
КАРПЛАВА Фіра, н. у 1914, працавала настаўніцай.
КАЧАНАЎ Уладзімір, студэнт III курса Смаленскага медінстытута.

З успамінаў Л. С. Грынберг, сястры У. Качанава

Уладзімір быў маім зводным братам. Да вайны паступіў у Смаленскі медінстытут. Вайну сустрэў у Горках, дапамагаючы прыглядаць за параненымі. На запрашэнне родных паехаць разам з імі на кані адказаў, што яму трэба везці параненых у Смаленск. Аднак выехаць з Горак ён так і не паспеў.

КЕГЕЛІС Дора, з двума хлопчыкамі.
КЕГЕЛІС Самуіл, працаваў кавалём у в. Горы.

З успамінаў У. І. Хадасевіч, знаёмай С. Кегеліса

Самуіл разам з жонкай і дзецьмі прыехаў з Магілёва зімой 1942 г. Жыў каля вёскі Горы

Р. І. Іофе.

Ф. І. Іофе.

ў знаёмых. Аб гэтым даведаліся паліцэйскія. Схапілі яго і сям'ю, павезлі ў Горкі. Там іх расстралялі.

КЛЯЦКІН Залман Майсеевіч, н. у 1865, працаваў сталяром.
КЛЯЦКІНА Хана Ісакаўна, н. у 1870.
КОЦІНА Іда, н. у 1911, працавала сакратаром у нарсудзе.
КОЦІНА Фаня, н. у 1909, працавала ў нарсудзе.

КРАСІЛЬШЧЫКАЎ, шавец.
КРУПКІНА Крэйна Хацкелеўна, н. у 1925.
КРУПКІНА Мера Янкелеўна, н. у 1898.

З успамінаў Г. Х. Крупкінай, пляменніцы М. Я. Крупкінай

Мае маці і бацька памерлі яшчэ да вайны. Жыла з намі цёця. Па прафесіі яна была швачка. Калі ў Горках была арганізавана арцель «Прогресс», яна працавала там інструктарам, вучыла швачак. Аднак захварэла, потым скончыла курсы правізараў, працавала ў горацкай аптэцы. 12 ліпеня 1941 г., калі немцы ўжо ўваходзілі ў Горкі, яна займалася эвакуацыяй аптэкі. Некаторы час суседзі чакалі яе, каб паехаць разам, а потым вырашылі ехаць без яе. Раптам мая сястра Крэйна закрычала, што без цёці яна не паедзе. Я не пускала яе, аднак яна вырвалася і пабегла ў аптэку. Больш я іх не бачыла. Пасля вайны суседзі расказалі мне, што яны разам ішлі на расстрэл.

КУЗНЯЦОВА Двейра Ісакаўна, н. у 1889.
КУЗНЯЦОВА Лея Майсееўна, н. у 1930.
КУЗНЯЦОЎ Майсей Міхайлавіч, н. у 1887.
КУЗНЯЦОВА Соня Майсееўна, н. у 1925.
КУЗНЯЦОВА Хана Майсееўна, н. у 1927.
КУКУЙ, дзве сястры.

Л. Кунін.

З. Куцман.

Д. Я. Лапатухіна.

Дз. Э. Лапатухін.

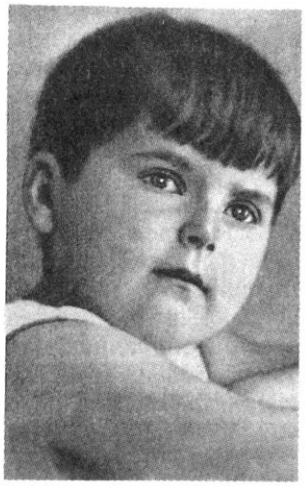

Ф. Э. Лапатухіна.

КУЛІКОЎ Віктар Мікалаевіч, н. у 1937.
КУНІН Лейба, н. у 1866, шавец.
КУЦМАН Зінаіда, н. у 1921.

КУЦМАН Саламон Давыдавіч, працаваў у сельгасінстытуце.
ЛАПАТУХІНА Двейра Яфімаўна, н. у 1904, працавала бібліятэкарам.
ЛАПАТУХІН Дзмітрый Элевіч, н. у 1932, школьнік.
ЛАПАТУХІНА Фрыда Элеўна, н. у 1929, школьніца.
ЛЕВІНА Ганна Пятроўна, н. у 1939.
ЛЕВІНА Ніна Яўсееўна, н. у 1914, працавала інжынерам-эканамістам.
ЛЕВІН Яўсей Маркавіч, н. у 1870, працаваў зубным урачом.
ЛІБЕНЗОН Геня, н. у 1926, школьнік.
ЛІБЕНЗОН Ёсель Навумавіч, н. у 1898, працаваў бухгалтарам.
ЛІБЕНЗОН Ліза, н. у 1931.
ЛІБЕНЗОН Майсей Давыдавіч, з сям'ёй.
ЛІБЕНЗОН Павел Ёселевіч, н. у 1927, школьнік.
ЛІБЕНЗОН Соня, н. у 1901, працавала касірам у магазіне.
ЛІБЕНЗОН Хася, н. у 1898, з двума хлопчыкамі 10 і 15 год.
ЛІБЕНЗОН Цыра, н. у 1899.
ЛІБЕРМАН, н. у 1895, жыла ў г. Беразіно, за некалькі дзён да расстрэлу прыйшла да сястры ў госці.
ЛІВІЦІНА Мая Майсееўна, н. у 1928.
ЛІВІЦІНА Нінэль Майсееўна, н. у 1934.
ЛІВІЦІНА Роза Майсееўна, н. у 1938.
ЛІПОВІЧ Ізраіль Лейбавіч, н. у 1929.
ЛІПОВІЧ Лейба Іцкавіч, н. у 1882.
ЛІПОВІЧ Рыся Ізраілеўна, н. у 1889.
ЛІЎШЫЦ Давыд Ісакавіч, н. у 1900, працаваў у кінатэатры.
ЛІЎШЫЦ Ісак Давыдавіч, н. у 1930.
ЛЮБМАН Вера Іонаўна, н. у 1885, працавала фельчарам.

З успамінаў З. І. Блуменау, пляменніцы В. І. Любман

Наша цёця атрымала адукацыю ў Саратаўскім фельчарскім вучылішчы і некалькі дзесяткаў гадоў працавала ў раённай бальніцы, дапамагала на аперацыях галоўнаму ўрачу А. І. Татарскай. Не маючы сваёй сям'і, дапамагала нашай маці, сваёй сястры, падымаць пяцярых дзяцей. Побач яна была з ёй і ў час гібелі.

МАКСІМАВА Тамара Аляксандраўна, н. у 1931, школьніца.
МЕЙЦІНА Ніна Сямёнаўна, н. у 1941.
МЕРЗОН Абрам, з жонкай і двума дзецьмі.
МЕРЗОН Ісак, з жонкай.
МЕРЗОН Сіма Хаімаўна, з немаўляці.
МЕРЗОН Хаім, з жонкай.
МІЕЛІНА Хая Барысаўна, н. у 1915, хатняя гаспадыня.

МІНДЛІНА Бэла Майсееўна, н. у 1922, працавала бухгалтарам у гарсавеце.

МІНДЛІН Залман Майсеевіч, н. у 1907, працаваў рамізнікам.

МІНДЛІН Залман Элевіч, рамеснік.

МІНДЛІНА Ізя.

МІНДЛІНА Маня, н. у 1910, хатняя гаспадыня.

МІНДЛІН Міра, пенсіянер.

МІНДЛІНА Рая.

МІНДЛІНА Рахіль Майсееўна, хатняя гаспадыня.

МІНДЛІНА Рахіль Майсееўна, н. у 1910, працавала загадчыцай кніжнага магазіна.

В. І. Любман.

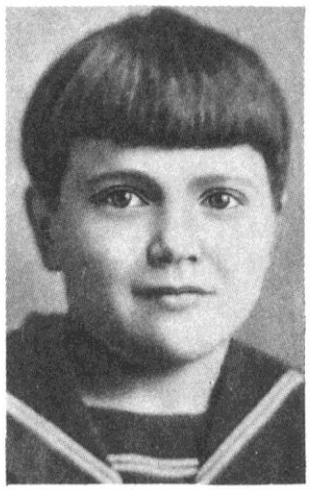

Т. А. Максімава.

З успамінаў І. Б. Закрэўскага, мужа Р. М. Міндлінай

Мая жонка была камсамольскай актывісткай. Перад вайной уступіла ў партыю. Таму незадоўга перад акупацыяй немцамі Горак звярнулася ў райком КПБ за дазволам эвакуіравацца. Адказ быў такі: «Не панікаваць!» і яшчэ 11 ліпеня іх паслалі капаць акопы ў раёне аэрадрома. 12 ліпеня нямецкія танкі, што ішлі з Магілёва, рассеклі горад напалам і адрэзалі тых людзей, што не паспелі выйсці на Гарскі шлях. Сярод іх была і мая жонка.

МІНДЛІНА Рыся Беньямінаўна, н. у 1923.

МІНДЛІНА Рыва, н. у 1920, жыла ў г. Брэст, у пачатку вайны прыехала ў Горкі.

МІНДЛІНА Фаня.

МІНДЛІН Эля, пенсіянер.

МІНДЛІНА Эсфір Майсееўна, н. у 1920, працавала аграномам.

МІНДЛІНА Эся Майсееўна, н. у 1917.

МНУХІНА, зубны ўрач.

МОСІНА Галіна Уладзіміраўна, н. у 1905, працавала на заводзе безалкагольных напіткаў.

МУРАВІНА Ганна, н. у 1913, працавала настаўніцай.

МУРАВІНА Гіта Навумаўна, н. у 1890, працавала акушэркай у райбальніцы.

З успамінаў Ф. І. Цырлінай, дачкі Г. Н. Муравінай

Наша маці скончыла акушэрскую школу ў Варшаве. Цяжкае сіроцкае дзяцінства (у 12 год засталася круглай сіратой) не зрабіла яе злой. Яна была самым добрым і светлым чалавекам на зямлі. Яна ішла да хворых не толькі ў межах горада, але і ў навакольныя вёскі. Разам з роднымі маці эвакуіравалася з Горак, але ў лесе ёй прыйшлося прымаць роды ў адной з бежанак. Іх акружылі немцы. Давялося вяртацца ў Горкі. Калі ў горадзе было расстраляна яўрэйскае насельніцтва, людзі схавалі маці ў вёсцы. Але паліцэйскі яе выдаў, і яна была расстраляна ў лістападзе 1941 г.

МУРАВІНА Маня Пальціераўна, н. у 1927.

МУРАВІНА Рахіль Пальціераўна, працавала загадчыцай аддзела ўліку ў райкоме камсамола.

МУРАВІН Самуіл.

МУРАВІНА Сара, н. у 1911, з шасцігадовай дачкой і трохгадовым сынам.

МУРАВІНА Соня Якаўлеўна, працавала ў трыкатажнай арцелі «Калгас».

МУШКІН Велвул Гільевіч, н. у 1901, з двума маленькімі дзецьмі.

МУШКІН Гіля, н. у 1885.

МУШКІНА Цыля, хатняя гаспадыня.

НАЙМАРК Генрых Ізраілевіч, н. у 1941.

НАЙМАРК Стэфа Ізраілеўна, н. у 1935.

НІЗАЎЦОЎ Мікалай Капітонавіч, н. у 1906, працаваў землеўпарадчыкам у райзо, расстраляны разам з жонкай Лізаветай Ільінічнай (1911 г. н.) і дзецьмі Верай (1935 г. н.) і Элай (1938 г. н.)

З успамінаў М. І. Цэйціна, брата Л. З. Нізаўцовай

У дзень расстрэлу М. К. Нізаўцову прапанавалі пакінуць сям'ю, але ён адмовіўся. Калі ўжо калону вялі на расстрэл, яму зноў прапанавалі выйсці з калоны, на што ён адказаў: «Куды сям'я, туды і я».

ПЕЙСАХЗОН Борах Мендэлевіч, н. у 1925, школьнік.

ПЕЙСАХЗОН Іда, н. у 1886, хатняя гаспадыня.

ПЕЙСАХЗОН Мендэль, н. у 1886, працаваў сталяром.

ПЕРАПЛЁТЧЫК Веле, з жонкай Бесяй Ізраілеўнай і дзецьмі.

А. М. Пеўзнер.

З. І. Раскіна.

Л. Рысіна.

ПЕРАПЛЁТЧЫК Лейзер, з дачкой Фрэйдай, у якой было немаўля.

ПЕЎЗНЕР Агнэса Міронаўна, н. у 1928, школьніца.

ПЕЎЗНЕР Элька Навумаўна, н. у 1895, працавала рахункаводам у банку.

ПЛОТКІНА Іда, н. у 1875.

РАБІНОВІЧ Ізраіль, н. у 1889, працаваў шкляром.

РАБІНОВІЧ Павел Ізраілевіч, н. у 1926, школьнік.

РАБІНОВІЧ Раман Ізраілевіч, н. у 1931, школьнік.

РАБІНОВІЧ Хася Паўлаўна, н. у 1891, хатняя гаспадыня.

РАЙХЛІНА Ганна Копелеўна, н. у 1929, школьніца.

РАЙХЛІН Сеня Копелевіч, н. у 1931, школьнік.

РАЙХЛІНА-МЕЙЦІНА Рэвека Копелеўна, н. у 1915, студэнтка.

РАЙХЛІНА Хася, н. у 1891, хатняя гаспадыня.

РАСКІН Ісак, н. у 1890, працаваў бляхаром.

РАСКІНА Зэльда Ісакаўна, н. у 1918, студэнтка БСГІ.

РАСКІНА Міра, н. у 1885.

РАСМАН Алена Маркаўна, н. у 1936.

РАСМАН Геня, н. у 1882.

РАСМАН Ісак Маркавіч, н. у 1880, рабочы.

РАСМАН Марк, н. у 1911, працаваў юрыстам.

РАХЛІН Рыгор, н. у 1893, працаваў бухгалтарам.

РАХЛІНА Хася Маркаўна, н. у 1895, працавала загадчыцай гаспадаркі ў бальніцы.

РОБЦЭР Алтэр, н. у 1890.

РОБЦЭР Гнеся, н. у 1895, хатняя гаспадыня.

РОДЗІНА Лізавета Рыгораўна, н. у 1900, працавала ўрачом.

РОЗІН Майсей Маркавіч, н. у 1879, працаваў вартаўніком.

РОЗІНА Фрыда Ісакаўна, н. у 1875, хатняя гаспадыня.

РЫЗОВА Роза, з дзецьмі.

РЫСІН Аляксандр, н. у 1928.

РЫСІНА Доба, н. у 1921.

РЫСІНА Ліза, н. у 1927.

РЫСІН Рыгор, н. у 1933.

РЭЗОЙ Арон Анкелевіч, н. у 1865.

РЭЗОЙ Марыя, н. у 1875, хатняя гаспадыня.

СІМКІНА Соф'я Навумаўна, н. у 1890, хатняя гаспадыня.

СМАЛЯНІЦКАЯ Роза Барысаўна, н. у 1924, школьніца.

СМАЛЯНІЦКАЯ Шэйна Мордухаўна, н. у 1896, хатняя гаспадыня.

СОРЫНА Бася Моўшаўна, н. у 1898, хатняя гаспадыня.

СОРЫН Іосіф Ільіч, н. у 1894, працаваў у райспажыўсаюзе.

ТАТАРСКІ Леў Міхайлавіч, н. у 1914, настаўнік гісторыі.

ТАТАРСКІ Рыгор Герасімавіч, н. у 1880, працаваў урачом.

З успамінаў М. Р. Татарскай, дачкі Р. Г. Татарскага і яго ўнука Г. І. Жалезняка

Рыгор Герасімавіч скончыў медыцынскі факультэт універсітэта ў г. Берне (Швейцарыя). У 1907 г. разам з жонкай, урачом Ганнай Ізраілеўнай, пераехаў працаваць у мястэчка Ляды, дзе арганізаваў бальніцу. У 1924 г. сям'я пераязджае ў Горкі, дзе бацька працаваў урачом у гарадской паліклініцы. Заняты эвакуацыяй параненых і хворых, сам не паспеў выехаць з Горак. Калі яўрэйскае насельніцтва было сагнана ў гета, лячыў там людзей. За дзень да расстрэлу ўскрыў сабе вены і памёр. У кастрычніку 1941 г. у г. Барысаве была схоплена і расстраляна наша маці і бабуля Г. І. Татарская.

ТЭЙНІН Якаў, н. у 1878.

ФАЕРМАН Вера.

ФАЕРМАН Геня.

ФАЕРМАН Мендэль Ісакавіч, н. у 1875, працаваў кавалём.

ФАЕРМАН Міля Мендэлевіч, н. у 1913, працаваў бухгалтарам.

ФАЕРМАН Самуіл Аронавіч, н. у 1911, працаваў поварам у сталовай БСГІ.

ФАЕРМАН Чэрня Абрамаўна, н. у 1890, працавала прыбіральшчыцай, яе трое дзяцей.

ФАЕРМАН Эстэр Міхайлаўна, н. у 1882.

ФАЕРМАН Янкель, працаваў кавалём.

ФАЕРМАН-ЛІВІЦІНА Лія Мендэлеўна, н. у 1913, працавала настаўніцай.

ФАЕРМАН-ШУМЯЧЭР Рыся Мендэлеўна, н. у 1906, працавала бухгалтарам.

ФАЙКІН Ізраіль.

ФЛЕЕР-ГОЛЬДБЕРГ Іда Саламонаўна, н. у 1880, хатняя гаспадыня.

ФЛЕЕР Залман, н. у 1875.

ФРАДКІНА Дора Маркаўна, н. у 1905, працавала ўрачом-педыятрам.

ФРАДКІНА Сіма-Эстэр, н. у 1879.

ФРЫДМАН-МЕЙЦІНА Рыва, н. у 1915, працавала рахункаводам.

ФРЫДМАН-МЕЙЦІНА Таня, н. у 1941.

ФРЫДМАН Рахіль, н. у 1935.

ФРЫДМАН Сеня, н. у 1931.

ФРЫДМАН Хана, н. у 1926, школьніца.

ФРЫДМАН Хася, н. у 1893.

ФРУМКІН Завель Маркавіч, н. у 1880, працаваў шаўцом.

З успамінаў Е. А. Геселевай

Наш сусед і сябра Завель Маркавіч быў вельмі добрым шаўцом, шыў мадэльны абутак. Добра спяваў, танцаваў, прымаў удзел у мастацкай самадзейнасці Горак. Яго тры сыны ваявалі на франтах Вялікай Айчыннай і адзін з іх загінуў.

ФРУМКІНА Рахіль, н. у 1941.

ФРУМКІНА Рахіль Завелеўна, н. у 1827, школьніца.

ФРУМКІНА Рыва Абрамаўна, н. у 1890, хатняя гаспадыня.

ФРУМКІН Рома Завелевіч, н. у 1931, школьнік.

ФРУМКІН Сеня, н. у 1930, школьнік.

ХАІМАВА Рыва, н. у 1891, хатняя гаспадыня.

ХАІТ Соня, н. у 1922, студэнтка сельгасінстытута.

ХАІТ, з трыма дарослымі дочкамі і іх дзецьмі.

ХЕЙФЕЦ Мота, н. у 1895, працаваў кавалём, з жонкай Верай Патапаўнай (1896 г. н.) і дачкой Шыфмай (1924 г. н.)

ЦОПІКАВА Гіся, н. у 1872, хатняя гаспадыня.

ЦОФНАС Лізавета Ураўна, н. у 1899, працавала ў пральні БСГІ, з сястрой.

ЦОФНАС Лазар Паўлавіч, н. у 1925, школьнік.

Б. Я. Цырліна.

І. Ш. Цырлін.

С. С. Цырліна.

ЦОФНАС Навум Паўлавіч, н. у 1926, школьнік.

ЦЫПІН Ісак Майсеевіч, працаваў у гандлі.

ЦЫПІН, з сям'ёй.

ЦЫПІН Давыд Рыгоравіч, пенсіянер.

ЦЫПІНА Зоя Яфімаўна, школьніца.

ЦЫПІНА Клара Майсееўна.

ЦЫПІН Лазар Якаўлевіч, н. у 1938.

ЦЫПІН Леў Якаўлевіч, н. у 1935.

ЦЫПІНА Люся Яфімаўна, школьніца.

ЦЫПІНА Песя Майсееўна.

ЦЫПІНА Сара, пенсіянерка.

ЦЫПІНА Хана.

ЦЫПІН Якаў Майсеевіч.

ЦЫРЛІНА Алена Шаеўна, н. у 1938.

ЦЫРЛІНА Бейля Яфімаўна, н. у 1915, працавала тэхнікам-хімікам.

ЦЫРЛІН Ізраіль Шаевіч, н. у 1931.

ЦЫРЛІН Ізя Шаевіч, н. у 1936.

ЦЫРЛІНА Ліля, н. у 1939.

ЦЫРЛІНА Міра Абрамаўна, н. у 1889, працавала рабочай у сталовай.

ЦЫРЛІН Рахміел Абрамавіч, н. у 1902, працаваў кавалём.

Ф. І. Цырліна.

Х.-Л. І. Цырлін.

ЦЫРЛІНА Рая Шаеўна, н. у 1935.

ЦЫРЛІНА Сара Самуілаўна, н. у 1872.

ЦЫРЛІНА Тамара, н. у 1930, школьніца.

ЦЫРЛІНА Фаіна Ільінічна, н. у 1909.

ЦЫРЛІН Хаім-Лейб Ісакавіч, н. у 1871, працаваў кавалём.

ЦЫРЛІНА-МІНДЛІНА Фаня, н. у 1912, хатняя гаспадыня.

ЦЫРУЛЬНІКАВА Соня, н. у 1924 (1925).

ЦЭЙЦІНА Ліза Ільінічна.

ЧАК Рывека, н. у 1905, хатняя гаспадыня.

ЧАК Саламон Ісакавіч, н. у 1905, працаваў шаўцом.

ЧАК Сара-Эстэр, н. у 1899, працавала рабочай у сталовай.

ЧАК Ціка, н. у 1882, працаваў шаўцом.

ЧАРНУХІНА, н. у 1939 (1940).

ЧАРНУХІНА Ганна Нотаўна, н. у 1901, працавала ў гарсавеце.

ЧАРНУХІН Янка, н. у 1928 (1929).

ЧЭРЦІНА, з двума дзяцьмі (дачка Маня).

ШАГАЛАЎ Давыд Хацкелевіч, н. у 1910, працаваў у г. Гжацк, быў прызваны ў армію ў 1939, ст. лейт., у пачатку вайны трапіў у палон, з палону ўцёк, прыйшоў да бацькоў.

ШАГАЛАЎ Леў Навумавіч, н. у 1936.

ШАГАЛАВА Міра Якаўлеўна, н. у 1897, хатняя гаспадыня.

ШАГАЛАЎ Хацкель Абрамавіч, н. у 1886.

ШАПІРА Вера Ізраілеўна, н. у 1913, працавала тэлефаністкай.

ШАПІРА Сара Ізраілеўна, н. у 1914, хатняя гаспадыня, з трыма дзецьмі (два хлопчыкі і дзяўчынка).

ШВАРЦМАН Раіса, працавала закройшчыцай у арцелі «3-ці год пяцігодкі», з дзвюма дочкамі і сынамі Карлам і Уладзімірам.

ШКОЛЬНІКАВА Сара Ізраілеўна, н. у 1882, працавала бібліятэкарам.

ШУМЯЧЭР Давыд Ісакавіч, н. у 1905, працаваў прадаўцом.

ШУМЯЧЭР Любоў Давыдаўна, н. у 1931, школьніца.

ШУМЯЧЭР Хана Давыдаўна, н. у 1934, школьніца.

ШУЛЬМАН Іда Навумаўна, н. у 1914, студэнтка.

ШУЛЬМАН Кейля, н. у 1880, хатняя гаспадыня.

ШУЛЬМАН Нохем, н. у 1878, працаваў шаўцом.

ШУЛЬМАН Нота, з сям'ёй.

ШУЛЬМАН Таццяна Навумаўна, н. у 1916, працавала настаўніцай, расстраляна з двума дзецьмі.

ШУЛЬМАН Этэль Навумаўна, н. у 1906.

ШУХМАН, маляр.

ШУХМАН, муж і жонка.

ШЫТНІКАЎ Барыс Пятровіч, н. у 1935.

ШЫТНІКАВА Вера Бенцыянаўна, н. у 1909, працавала настаўніцай.

ШЫТНІКАЎ Пётр Пятровіч, н. у 1941.

ШЭВЕЛЕВЫ, сям'я з чатырох чалавек.

ШЭВЕЛЕВЫ, маці з дачкой Ідай.

ШЭМІН Самуіл, н. у 1890, працаваў кавалём.

ШЭФТЛІН, з жонкай і дзецьмі.

ШЭФТЛІН Саламон, н. у 1868.

ШЭФТЛІНА Сара, н. у 1870, хатняя гаспадыня.

ШЭФТЭР Марк Захаравіч, н. у 1880, працаваў фельчарам.

ЭПШТЭЙН, з сям'ёй з чатырох чалавек.

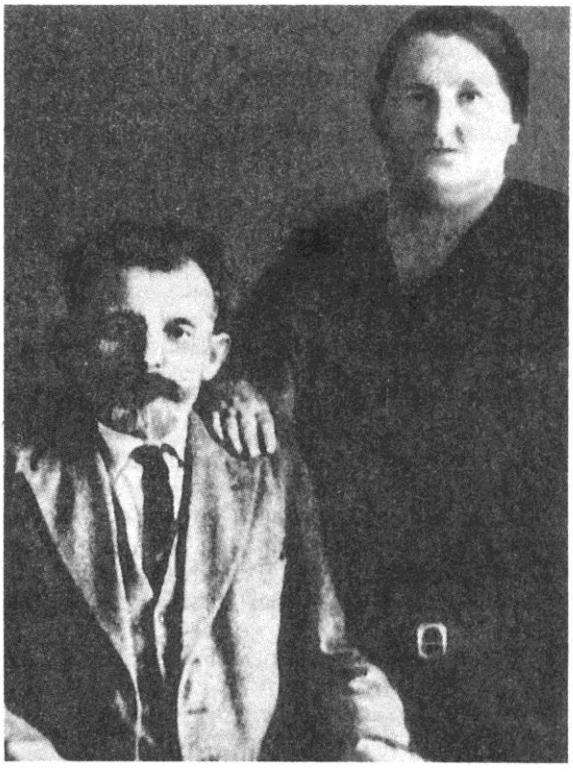

М. Я. і Х. А. Шагалавы.

ГОРСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БЫСТРАЯ

МАЦВЕЕНКА Наталля Анісімаўна, н. у 1908, загінула ў ліпені 1943.

ВЁСКА ВАЛЫНЦАВА

ДЗМІТРЫЕЎ Сямён Ягоравіч, н. у 1913, працаваў настаўнікам, расстраляны ў верасні 1941.

ЗЫЛЬКОВА Ульяна Ісакаўна, н. у 1920, калгасніца, расстраляна ў 1943.

ПАЎЛЮЧКОВА Ганна Несцераўна, н. у 1907, калгасніца, загінула ў чэрвені 1943 у в. Буда Копцеўскага с/с, пахавана ў в. Валынцава.

ЯШКОВА Дар'я Несцераўна, калгасніца, закатавана фашыстамі ў чэрвені 1943 у в. Буда Копцеўскага с/с, пахавана ў в. Валынцава.

ЯШКОЎ Раман Ананьевіч, н. у 1910, калгаснік, закатаваны фашыстамі ў чэрвені 1943.

ВЁСКА ВЫСОЦКІЯ

БОБАЎ Леанід Паўлавіч, загінуў 26.4.1945 пры размініраванні Горацкага р-на.

ВЁСКА ГОРЫ

АНІШЧАНКА Андрэй Патапавіч, н. у 1919, партызан, загінуў 3.1.1944 у в. Бестрань.

АЛЬТШУЛЕР Абрам.
АЛЬТШУЛЕР Анатоль Абрамавіч.
АЛЬТШУЛЕР Генэся.
АЛЬТШУЛЕР Леанід Анатольевіч.
АЛЬТШУЛЕР Міня.
АЛЬТШУЛЕР Тамара Анатольеўна.
КЕГЕЛЕС Неха.
КЕГЕЛЕС Сіма, разам з двума дзецьмі.
КЕГЕЛЕС Фаня.
ЛЕВІН Бэра.
ЛЕВІНА Зэльда.
ЛУЦЫКАЎ, н. у 1921, вучыўся ў г. Ленінград, загінуў у час блакады.
НІХАМКІНА Бася.
НІХАМКІНА Муся.
ТАМАРКІНА Геня Абрамаўна.
ТАМАРКІН Залман.
ФРЭЙДЗІН Ісак.
ФРЭЙДЗІНА Рэйза, двое маленькіх дзяцей і двое пляменнікаў з Ленінграда.
ХАЙКІН.
ШЫФРЫН Мардухай Шмуілавіч, н. у 1911, загінуў 15.10.1941.
ШЫФРЫН Мендэль Шмуілавіч, загінуў у 1942.
ЭНШТЭЙН Асна.
ЭНШТЭЙН Берта Лейбавіч.
ЭНШТЭЙН Буня Лейбавіч.
ЭНШТЭЙН Лейка Янкелевіч.
ЭНШТЭЙН Рахіль Лейбавіч.
ЭНШТЭЙН Фрэйда.
ЭНШТЭЙН Фрула Лейбаўна.

ВЁСКА ГУШЧЫНА

ПУЗЫРЭЎСКІ Савелій Андрэевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, трапіў у палон, пасля палону памёр дома.

ВЁСКА ЗАПРУДДЗЕ

МЕЛЬНІКАЎ Ларывон Гаўрылавіч, н. у 1906, загінуў, пахаваны ў г. Шклоў на Рыжкавіцкіх могілках.

ВЁСКА САКАЛОВА

НОВІКАЎ Іван Яфімавіч, н. у 1923, працаваў у брыгадзе в. Сакалова, у 1943 выгнаны ў Германію, не вярнуўся.

Помнік загінуўшым землякам у в. Горы.

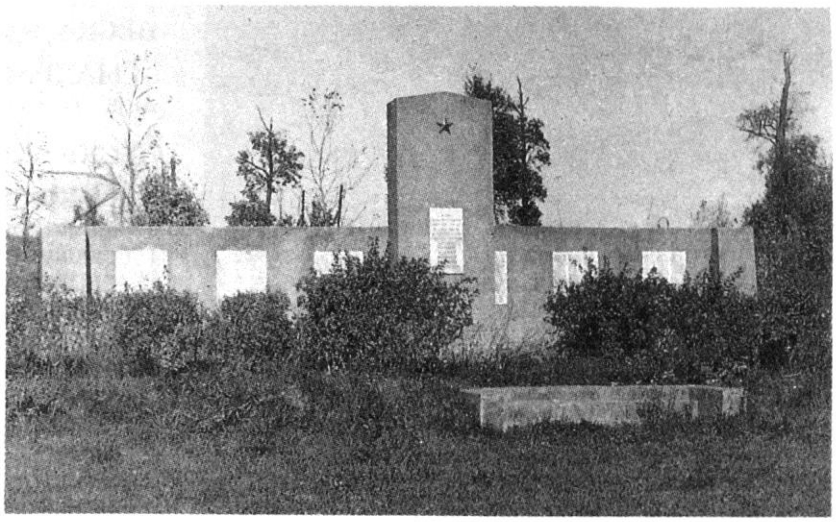

РАЗЯНКОЎ Майсей Афанасьевіч, н. у 1910, калгаснік, загінуў у 1944 на тэрыторыі калгаса.

РАЗЯНКОЎ Мікалай Кірылавіч, н. у 1923, калгаснік, партызан, загінуў у 1943 у в. Бацвінева Ленінскага с/с.

ВЁСКА ШАЎНЕВА

ЕЎЖАКОЎ Васіль Цімафеевіч, н. у 1907, працаваў у г. Мінск, інжынер-землеўпарадчык, партызан.

ДОБРАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГАЛЫШЫНА

ЗУБКОВА Ганна Кузьмінічна, н. у 1916, загінула ў час фашысцкай акупацыі.

КУЛЯШОЎ Парфірый Фаміч, н. у 1891, яго жонка Аніся, 15-гадовы сын Іван, 12-гадовы сын Анатоль, 16-гадовая дачка Таццяна, нявестка (сын Цімафей знаходзіўся на фронце) і маленькая ўнучка — усю сям'ю расстралялі ў лесе.

ПРЫСТРОМАЎ Гаўрыла Яфімавіч, н. у 1910, працаваў дырэктарам школы ў Міхалеўскім с/с Віцебскай вобл., закатаваны ў канцлагеры за сувязь з партызанамі, пахаваны ў г. Віцебск.

ВЁСКА ДОБРАЯ

АСЮЦІН Васіль Кірылавіч, н. у 1902, працаваў старшынёй калгаса ў в. Аўсянка, загінуў 31.10.1942 у Горках.

ВАЙСТРОВА Дар'я Фёдараўна, н. 25.3.1919, загадвала Добраўскай пачатковай школай, у падполлі з кастрычніка 1941, загінула ў кастрычніку 1943 у Слаўгарадскім р-не.

КАСЬЯНАЎ Арсеній Архаламавіч, н. у 1914, працаваў настаўнікам у в. Суслаўка, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., расстраляны ў 1942 у Горках.

КАСЬЯНАЎ Савелій Вархаламеевіч, н. у 1904, калгаснік, загінуў 30.11.1942.

КРУШАЎ Кузьма Сяргеевіч, н. у 1900, працаваў міліцыянерам, расстраляны ў 1943 у Горках.

ВЁСКА ЕРМАКІ

КУКСЯКОВА Саламіда Сільвестраўна, н. у 1916, расстраляна ў лесе.

ПОЗАРАВА Еўдакія, расстраляна ў лесе.

ПОЗАРАЎ Леанід Мікалаевіч, н. у 1937, расстраляны ў лесе.

СІВАКОЎ Мікіта Азаравіч, калгаснік, інвалід грамадзянскай вайны, загінуў у 1943.

СІВАКОЎ Сільвестар, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., трапіў у палон, вярнуўся з палону ў 1943 і ў гэтым годзе расстраляны за сувязь з партызанамі.

ВЁСКА МАШКОВА

АЎДАШКІН Іван Нічыпаравіч, н. у 1922, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

АЎДАШКІН Нічыпар Фёдаравіч, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

АЎДАШКІН Пётр Нічыпаравіч, н. у 1924, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

ДАВЫДЗЕНКА Васіль Піліпавіч, н. у 1922, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

ІВАНОЎ Васіль Іванавіч, н. у 1924, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

ІВАНОЎ Васіль Маркавіч, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

ІВАНОЎ Фёдар Маркавіч, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

ЛЁЎКІН Васіль Лазаравіч, н. у 1922, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

МАХРАНКОЎ Аляксей Мікітавіч, н. у 1921, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

МАХРАНКОЎ Васіль Мікітавіч, н. у 1922, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

ТАБАНЮХАЎ Сяргей Кірылавіч, н. у 1922, калгаснік, расстраляны ў Горках увосень 1943 за сувязь з партызанамі.

ВЁСКА ПАНКРАТАЎКА

КАПУСЦІН Віктар Рыгоравіч, н. у 1928, выгнаны ў Германію ў 1943.

КАПУСЦІН Сяргей Мацвеевіч.

КАПУСЦІН Яфім Мітрафанавіч.

ФОМЧАНКА Канстанцін Мяфодзьевіч, н. у 1923, выгнаны ў Германію ў 1942.

ВЁСКА РАВЯЧЫНА

МАХРАНКОВА Таццяна Майсееўна, калгасніца, загінула ў Машкоўскім лесе.

ВЁСКА РЭКАТКА

АНУФРЫЕВА Валянціна Аўрамаўна, расстраляна разам з двума малымі дзецьмі Валяй і Грышам.

АНУФРЫЕЎ Лука Кліменцьевіч.

АНУФРЫЕЎ Мікалай Аўрамавіч, н. у 1890, партызан з 1942, загінуў у 1943.

АНУФРЫЕВА Палагея Лукінічна.

АСТАПЕНКА Мірон.

АСТАПЕНКА Фёкла Міронаўна.

АФАНАСЬЕВА Аляксандра.

АФАНАСЬЕЎ Дзмітрый.

АФАНАСЬЕЎ Іван Ягоравіч.

АФАНАСЬЕВА Соф'я Дзмітрыеўна.
БАРЫНАВА Васа Сямёнаўна.
БАРЫНАЎ Фядот.
ВАРАБ'ЁЎ Андрэй, н. у 1872, партызан з 5.8.1942, расстраляны 5.5.1943.
ВАРАБ'ЁВА Ганна.
ВАРАБ'ЁЎ Дзяніс Андрыянавіч.
ВАРАБ'ЁЎ Мікіта Савельевіч.
ВАРАБ'ЁЎ Фёдар Андрэевіч, сувязны.
ВАРАБ'ЁЎ Фядот Андрэевіч.
ВАРАБ'ЁЎ Яўген Фёдаравіч, н. у 1928, загінуў 1.6.1944.
ДАНІЛАВА Ганна.
ДАНІЛАЎ Нічыпар Іванавіч.
ДЗМІТРЫЕЎ Аляксей Ціханавіч, н. у 1924, партызан з 12.9.1942.
ДЗМІТРЫЕВА Ганна Дзмітрыеўна, н. у 1893, партызанка, загінула ў лістападзе 1942.
ДРУГАКОВА Дар'я.
ЕРМАЛАЕЎ Архіп Антонавіч.
МЕЛЬНІКАВА Алена Фёдараўна, н. у 1919, у партызанах з 1942, загінула 27.2.1943.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Фёдаравіч, у партызанах з 1942, загінуў у Рэкацкім лесе.
МЕЛЬНІКАЎ Цімафей Фёдаравіч.
ПАЛІЦЭЙСКАЯ Аляксандра Мяходаўна.
ПАЛІЦЭЙСКІ Іван.
ПАЛІЦЭЙСКАЯ Ніна Пятроўна, расстраляна разам з маленькай дачкой.
САФРОНАВА Аляксандра.
САФРОНАЎ Ермалай.
САФРОНАЎ Мікалай Ермалаевіч.
СТАРАВОЙТАВА Аксіння, н. у 1897, у партызанах з кастрычніка 1942, расстраляна 5.12.1942.
СТАРАВОЙТАЎ Васіль Радзівонавіч.
СТАРАВОЙТАЎ Іван, н. у 1908, у партызанах з кастрычніка 1942.
СТАРАВОЙТАЎ Радзівон, н. у 1890, у партызанах з кастрычніка 1942, прапаў без вестак 28.11.1942.
СТАРАВОЙТАЎ Усцін Радзівонавіч, н. у 1911, настаўнік, у партызанах з 1941, загінуў 27.11.1942.
СЦЕПАНЕНКА Аляксей Іванавіч.
СЦЕПАНЕНКА Іван.
СЦЕПАНЕНКА Мікалай Іванавіч.
СЦЕПАНЕНКА Сцепаніда Яўгеньеўна.
СЦЕПАНЕНКА Юля Іванаўна.
ФОМЧАНКА Аляксей Міхайлавіч.
ФОМЧАНКА Варвара Дзмітрыеўна.
ЦЕРАХАВА Праскоўя Парфіраўна.
ШЧАРБАТАВА Еўдакія Іванаўна.
ШЧАРБАТАВА Марыя.
ШЧАРБАТАЎ Максім Ціханавіч.
ШЧАРБАТАЎ Мікалай Іванавіч.

Ф. А. Вараб'ёў.

Я. Ф. Вараб'ёў.

Ц. Ф. Мельнікаў.

А. Сафронава і яе сын Мікалай.

КОПЦЕЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА МЯДЗВЁДАЎКА

БАЖКОЎ Фёдар Якаўлевіч, н. у 1908, рабочы, загінуў у 1943.

БЯЗРУКАЎ Іван Сцяфанавіч, н. у 1918, рабочы, загінуў у 1943.
ГЕРАСЬКІН Пётр Ціханавіч, н. у 1922, рабочы, удзельнік падполля з 1942, загінуў у 1942.
ГЕРАСЬКІН Цімафей Іванавіч, н. у 1909, рабочы, загінуў у 1941.

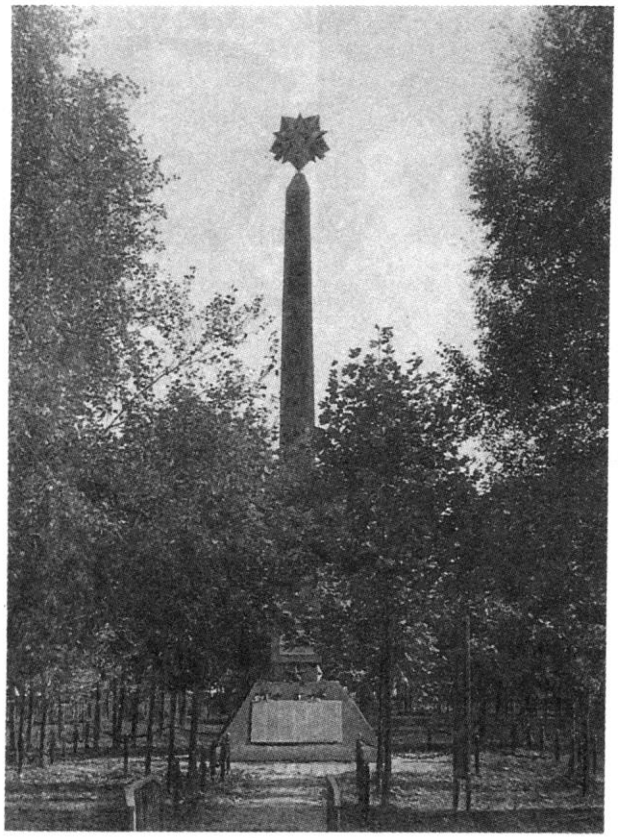

Помнік загінуўшым землякам у в. Копцеўка.

ДОЛЬНІКАЎ Рыгор Васілевіч, н. у 1916, рабочы, загінуў у 1942.

КРАЎЦОЎ Конан Якаўлевіч, н. у 1916, рабочы, загінуў у 1943.

САЎЧАНКА Афанасій Якаўлевіч, н. у 1907, загінуў у 1941.

СТРУКІН Ерафей Паўлавіч, н. у 1920, рабочы, удзельнік падполля з 1941, загінуў у 1943, пахаваны ў в. Валькоўка Віцебскай вобл.

СТРУКІН Павел Яўціхавіч, рабочы, загінуў у 1942.

ЛЕНІНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АНДЗЕКАЛАВА

МУЖЫКОЎ Рыгор Міхайлавіч, загінуў пры размініраванні вёскі 3.5.1945.

ВЁСКА БУДА

МАРТЫНОВІЧ Макар Савельевіч, н. у 1908, расстраляны немцамі ў Горках, пахаваны ў брацкай магіле.

ЧУМАКОЎ Максім, расстраляны немцамі ў Горках, пахаваны ў брацкай магіле.

ЧУМАКОЎ Сяргей, расстраляны немцамі ў Горках, пахаваны ў брацкай магіле.

ВЁСКА КАСЦЮШКАВА

БАБАРЫКІН Сямён Андрэевіч, н. у 1907, партызан, загінуў 12.6.1942.

ПРЫСТАЎКІН Максім Сяргеевіч, расстраляны за сувязь з партызанамі ў 1942 у Горках.

ВЁСКА ЛЕНІНА

БЕКЕР Арон.
БЕКЕР Гаўрыла.
ЗЛАКІН Барыс.
ЗЛАКІН Меер.
МІНІНА Бася Навумаўна.
МІНІН Ілья Майсеевіч.

ВЁСКА МІКОЛЕНКА

ТУРКОЎ Яфім Максімавіч, н. у 1925, выгнаны ў Германію, загінуў.

МАСЛАКОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЬХОЎКА

БАДЗЕЛКА Андрэй Канстанцінавіч, н. у 1924, партызан, загінуў 24.10.1943, пахаваны ў в. Альхоўка.

БУРЛАЕВА Марыя Захараўна, н. у 1924, навучэнка, партызанка, загінула ў 1943.

ВЁСКА АНІКАВІЧЫ

ВАСІЛЬЕЎ Сафон Рыгоравіч, н. у 1923, забіты немцамі 22.2.1944 у Чапялінскім лесе.

ВАСІЛЬЕЎ Уладзімір Васілевіч, н. у 1926, навучэнец, расстраляны ў 1943 у Горках.

КАЦЭРАЎ Васіль, н. у 1892, забіты ў 1944.

МАКАРАНКА Васіль Ільіч, н. у 1924, працаваў у калгасе «Чырвоны агароднік», расстраляны ў 1943.

МАКАРАНКА Лідзія Ільінічна, н. у 1923, калгасніца калгаса «Чырвоны агароднік», партызанка, расстраляна 22.5.1944.

ЯЎСЕЕЎ Васіль Цімафеевіч, н. у 1910, калгаснік, партызан з 1941, загінуў у 1941.

ВЁСКА БАСЯ

АЛЯКСЕЕЎ Майсей Захаравіч, партызан, загінуў 31.10.1943.

ЛОГІНАЎ Андрэй Васілевіч, н. у 1912, загінуў у 1943.

ЛОГІНАЎ Кліменцій Клімавіч, н. у 1890, калгаснік калгаса «Савецкая Беларусь», загінуў у 1943 у в. Бася.

ЛОГІНАЎ Пётр Міхайлавіч, н. у 1820, загінуў у 1943.

ЛОГІНАЎ Яфрэм Васілевіч, н. у 1905, расстраляны.

НІКІЦІН Кірыл Ціханавіч, *н. у 1922, нау-*

Помнік загінуўшым землякам у в. Маслакі.

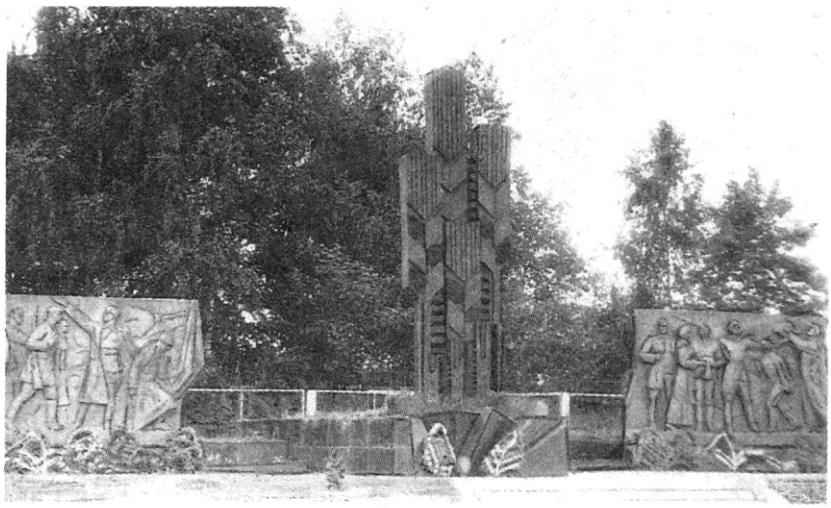

чэнец, партызан, загінуў у 1943 у Чапялінскім лесе.

ЧАРНЯЎСКАЯ Вольга Фядотаўна, н. у 1921, медсястра, партызанка, забіта 25.5.1943.

ЧАРНЯЎСКІ Сцяпан Фядотавіч, н. у 1923, навучэнец, забіты 8.1.1943.

ВЁСКА ВАРКАВА

МАКАРАЎ Макар Макаравіч, н. у 1910, актыўны ўдзельнік падполля і партызанскага руху з 1941, загінуў у 1944.

ВЁСКА ЗІМНІК

КАВАЛЁВА Ганна Афанасьеўна, н. у 1924, у партызанах з 1942, загінула ў 1945 у г. Лендэнберг, Польшча.

СУЧКОЎ Фёдар Емяльянавіч, удзельнік падполля і партызанскага руху з 1941, загінуў у 1943 у г. Шклоў.

ЦЕРАХАЎ Сяргей Інкавіч, н. у 1922, удзельнік падполля і партызанскага руху з 1941, загінуў у 1943.

ШВЕДАЎ Сямён Трафімавіч, н. у 1904, працаваў брыгадзірам, загінуў 25.5.1943.

ШТЫНДЗІКАЎ Канстанцін Рыгоравіч, н. у 1922, удзельнік падполля і партызанскага руху з 1941, загінуў у 1943.

ВЁСКА КЛІН

ЦЕРАХАЎ Васіль Васілевіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1941, актыўна дапамагаў партызанам, загінуў у 1944.

ЦЕРАХАЎ Павел Андрэевіч, н. у 1889, партызан, сувязны брыгады «Звязда».

ЯЎСЕЕВА Аксіння Іванаўна, н. у 1890, калгасніца калгаса «Чырвоны Клін», немцы спалілі ў 1943.

ЯЎСЕЕЎ Павел Пятровіч, н. у 1926, працаваў у калгасе, расстраляны ў 1943 у Горках.

ЯЎСЕЕЎ Уладзімір Пятровіч, н. у 1929, загінуў у 1943.

ВЁСКА МАСЛАКІ

БАСЯКОЎ Данііл Майсеевіч, н. у 1923, навучэнец, партызан, рад., загінуў у 1943.

БУРСКІ Нічыпар Ягоравіч, загінуў у кастрычніку 1941.

ІВАНОВА Уліта Сяргееўна, н. у 1903, калгасніца, партызанка, расстраляна начальнікам паліцыі.

КУЛЬКОЎ Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1925 у г. Шклоў, навучэнец, партызанскі сувязны, загінуў у 1942.

МАЦЮШЭНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1916, працаваў у г. Ленінград шафёрам, расстраляны ў 1943 у г. Орша.

МАЦЮШЭНКА Раіса Фёдараўна, н. у 1910, расстраляна ў 1943 у г. Орша.

МІХАСЁЎ Васіль, н. у 1923, расстраляны ў 1943 у Горках.

МІХАСЁЎ Міхаіл, калгаснік калгаса «Другая пяцігодка», расстраляны ў 1943 у Горках.

ПАТАПАЎ Несцер Малахавіч, н. у 1919, загінуў у кастрычніку 1943.

УСЦІНАЎ Дзмітрый, н. у 1906, партызан, загінуў у 1944.

ЦЕРАХАВА Ніна Епіфанаўна, н. у 1912, расстраляна ў 1942 у Горках.

ЦЕРАХАЎ Павел, н. у 1889, расстраляны ў 1944 у Горках.

ЯЎСЕЕВА Аксіння Іванаўна, н. у 1890 у Шклоўскім р-не, калгасніца, загінула ў 1943.

ЯЎСЕЕЎ Уладзімір Бенеравіч, навучэнец, спалілі фашысты ў 1943.

ВЁСКА МІХАЙЛАВІЧЫ

ГЛЕКАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1921, навучэнец, партызан, расстраляны ў 1942.

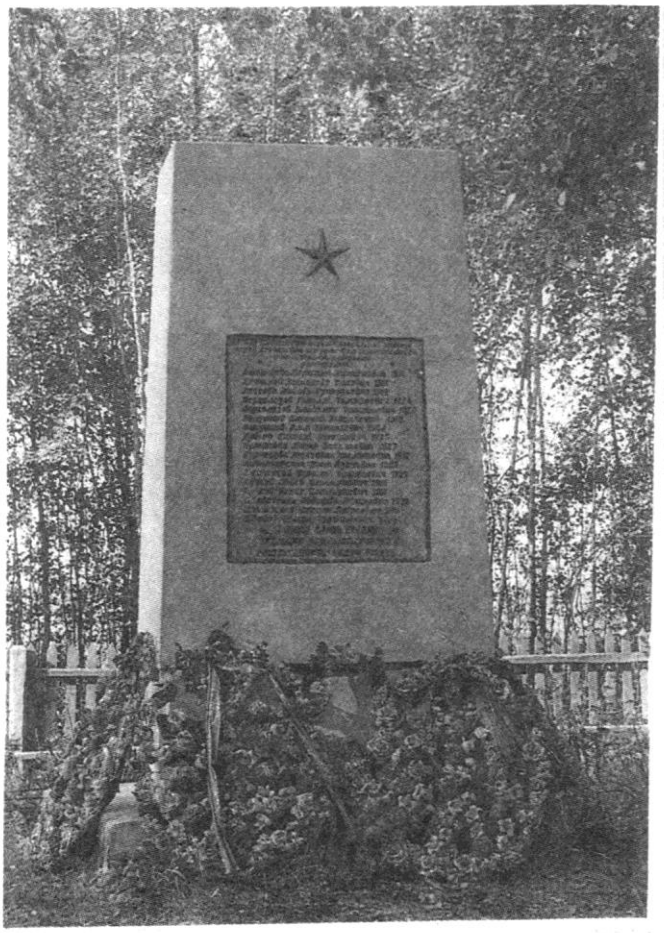

Помнік на магіле загінуўшых патрыётаў у в. Тудараўка.

ГЛЕКАЎ Рыгор Якаўлевіч, н. у 1923, навучэнец, партызан, расстраляны ў 1944.

СЯРГЕЕНКА Міхаіл Захаравіч, расстраляны ў Горках.

ШАРСНЁЎ Іван Паўлавіч, н. у 1919, партызан, загінуў 1.5.1943.

ВЁСКА СТРЫКІЛІ

АРЭШНІКАЎ Якаў Аксёнавіч, н. у 1882, працаваў у г. Орша ахоўнікам, забіты немцамі ў 1944.

БАГУНОЎ Васіль Нічыпаравіч, н. у 1886, калгаснік калгаса «Другая пяцігодка», спалены ў 1944.

БАГУНОЎ Якаў Пятровіч, н. у 1927, навучэнец, забіты ў 1944.

ДАВЫДАВА Лізавета Іванаўна, н. у 1914, калгасніца калгаса «Другая пяцігодка», спалена ў хаце ў 1943.

ДЗМІТРЫЕЎ Дзмітрый Парамонавіч, н. у 1908, расстраляны ў 1943 у Горках.

ІЛЬІН Пётр Дзмітрыевіч, н. у 1926, навучэнец, загінуў ад разрыву гранаты ў 1943.

КАНЦЭРАЎ Мікалай Васілевіч, н. у 1923, навучэнец, загінуў у 1944 у Чапялінскім лесе.

КАЦЭРАВА Марфа Ягораўна, н. у 1892, забіта ў 1944 каля в. Маёнтак Анікавічы.

КАЦЭРАВА Ніна Васілеўна, н. у 1924, забіта ў 1944 каля в. Маёнтак Анікавічы.

КРЫСІКАЎ Мікалай Макаравіч, н. у 1918, партызан, расстраляны 15.2.1944 у г. Орша.

ПЛОТКІН Трафім Савельевіч, н. у 1906, расстраляны ў 1944 у Горках.

САМСОНАЎ Рыгор Пракопавіч, н. у 1905, працаваў міліцыянерам у в. Старасселле Шклоўскага р-на, расстраляны ў 1941 каля в. Лотва Шклоўскага р-на.

СУЛІМАЎ Піліп, н. у 1884, забіты ў 1944.

СУЧКОВА Ульяна Уласаўна, н. у 1905, партызанка, загінула ў 1944 у Чапялінскім лесе.

УДАЛЬЕВА Марфа Цімафееўна, н. у 1914, загінула ў час бамбёжкі нямецкіх самалётаў у 1941 у в. Кулажанка Шклоўскага р-на.

ФАЛЬКОВА Акуліна Уласаўна, н. у 1909, забіта ў 1944 у Чапялінскім лесе.

ЯЎСЕЕЎ Павел Пятровіч, н. у 1926, навучэнец, расстраляны ў 1943 у Горках.

ВЁСКА ТРАСНОЕ

КАНАПЛЁВА Ніна Іванаўна, н. у 1915, медсястра, удзельніца падполля з 1941, загінула ў 1943.

КАНАПЛЁЎ Мікалай Іванавіч, н. у 1919, калгаснік калгаса «Чырвоны Кастрычнік», удзельнік падполля ў 1941, загінуў у 1943 і пахаваны ў в. Трасное на могілках.

КАНАПЛЁЎ Сяргей Іванавіч, н. у 1926, актыўна садзейнічаў падполлю і партызанскаму руху з 1941, загінуў у 1943.

ПАЛЯКОЎ Ёўдакім Ігнатавіч, н. у 1910, калгаснік, у падполлі і партызанах з 1941, закатаваны ў Горках.

РОГАНАВА Ульяна Міхайлаўна, н. у 1913, калгасніца калгаса «Чырвоны Кастрычнік», у падполлі і партызанах з 1941, загінула ў 1943 у г. Орша.

САМСОНАЎ Фёдар Васілевіч, н. у 1928, вучыўся ў Анікавіцкай НСШ, актыўна садзейнічаў падполлю і партызанскаму руху з 1942, загінуў 22.5.1944 у Чапялінскім лесе.

СУЧКОЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1918, калгаснік, партызан з 1941, прапаў без вестак.

ШВЕДАЎ Сямён Трафімавіч, н. у 1904, працаваў трактарыстам, брыгадзірам трактарнай брыгады, партызан з 1941, загінуў 25.5.1943.

ШЫПІЛІН Міхаіл Якаўлевіч, акружэнец, партызан брыгады «Звязда», начальнік разведкі, загінуў 15.5.1943.

ВЁСКА ТУДАРАЎКА

АПЕТАВА Марыя Рыгораўна.

АХАНЬКОЎ Аляксандр Сілавіч, н. у 1916, працаваў у Горацкім райваенкамаце, удзельнік падполля з 1941, загінуў 25.5.1943.

ВАКУШКОЎ Яфрэм Макаравіч, н. у 1910, загінуў 2.8.1943.

ГАНЧАРОЎ Канстанцін Фёдаравіч.

ГАНЧАРОЎ Фёдар Фёдаравіч.

САЛДАЦЕНКА Надзея Яфімаўна, н. у 1927, актыўна садзейнічала партызанскаму руху з 1941, загінула 25.5.1943.

РАССТРАЛЯНЫ Ў 1943

АПЕТАВА Любоў Рыгораўна.
АХАНЬКОВА Агрыпіна Міхайлаўна.
ВАКУШКОЎ Дзмітрый Мікалаевіч.
ВАКУШКОЎ Ілья Мікалаевіч.
ВЕРХАЛАЗАЎ Мікалай Цімафеевіч.
ВЕРХАЛАЗАЎ Уладзімір Цімафеевіч.
ДУЦЬКО Мікалай Сцяпанавіч.
КУРНОСАВА Анастасія Філатаўна.
КУРНОСАВА Марыя Вітальеўна.
ЛІВАНЧЭЎСКАЯ Ніна Азараўна.
СУЧКОЎ Ігнат Емяльянавіч.
СУЧКОЎ Яўсей Емяльянавіч.
СЯРЖАНТАЎ Мікалай Пракопавіч.
ШТЫНДЗІКАЎ Сцяпан Андрэевіч.

ВЁСКА ФЕРМА

ЛЕБЕДЗЕЎ Анатоль Іонавіч, н. у 1928, расстраляны ў 1942.

ЛЕБЕДЗЕЎ Іван Іванавіч, н. у 1916, настаўнік, партызан, загінуў у 1942.

ЛЕБЕДЗЕЎ Іван, н. у 1886, калгаснік калгаса «Чырвоная Ферма», расстраляны ў 1942.

ЛЕБЕДЗЕВА Лізавета Іванаўна, н. у 1906, калгасніца калгаса «Чырвоная Ферма», расстраляна ў 1942.

ЛЕБЕДЗЕВА Матруна, н. у 1884, калгасніца калгаса «Чырвоная Ферма», расстраляна ў 1942.

ШЫЛАЎ Елісей Нічыпаравіч, калгаснік калгаса «Чырвоная Ферма», загінуў у 1943.

ВЁСКА ШАПЯЛЁЎКА

ПАЛЯКОЎ Васіль Мікалаевіч, н. у 1922, расстраляны ў 1944.

РОДЗІНАЎ Марк Мікітавіч, н. у 1893, загінуў у 1944.

ПАРШЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КАРАЛЁЎКА

ГАЛУБЦОЎ Еўсцігней Радзівонавіч, расстраляны ў 1944.

ГАЛУБЦОЎ Ігнат Еўсцігнеевіч, расстраляны ў 1944.

КАВАЛЁВА Алена Андрэеўна, расстраляна ў 1944.

КАЗАКОВА Агаф'я Іванаўна, расстраляна ў 1944.

КАЗАКОЎ Емяльян Якаўлевіч, загінуў у 1944.

КАЗАКОЎ Фёдар Емяльянавіч, расстраляны ў 1944.

ЛЮХЦІКАВА Лідзія Ігнатаўна, загінула ў 1944.

ЦІВАНАВА Вольга Іванаўна, загінула ў 1943.

ЦІВАНАЎ Кузьма Фядосавіч, загінуў у 1943.

ШАБАНАЎ Рыгор Іванавіч, загінуў у 1943.

ВЁСКА КУЗАВІНА

АСІПЕНКА Ірына Андрэеўна, загінула ў 1943.

ЛЯГЧЫЛАЎ Ягор Апанасавіч, партызан, загінуў 11.6.1944.

ПАЎЛАВА Марыя Мінаўна, загінула ў 1943.

ПАЎЛАЎ Уладзімір Рыгоравіч, загінуў у 1943.

СМАЛЯКОВА Ганна Аляксееўна, загінула ў 1943.

ПАСЁЛАК МАСТАВЫ

ВАРАБ'ЁЎ Андрэй Дзянісавіч, загінуў у 1943.

КУЛАГІН Пётр Аксёнавіч, загінуў у 1944.

НОВІКАЎ Пракоп Сямёнавіч, загінуў у 1944.

ВЁСКА НІВІШЧЫ

АЗАРАВА Луцэя, загінула ў 1942.

АЛЯКСЕЕЎ Нічыпар Аляксеевіч, загінуў у 1943.

АНІХОЎСКІ Міхаіл Цярэнцьевіч, загінуў у 1945.

БІНКОЎСКІ Рыгор Іванавіч, загінуў у 1942.

ВАСІЛЕЎСКІ Дзмітрый Савельевіч, загінуў у 1943.

КАМІНСКАЯ Матруна Міхайлаўна, загінула ў 1944.

КАРЖАКОВА Марфа Еўсцігнееўна, загінула ў 1941.

ЛАСЬКОЎ Іван Ягоравіч, загінуў у 1943.

МАЧУЛЬСКІ Іван Яфрэмавіч, загінуў у 1942.

ПУХОЎСКАЯ Ганна Емяльянаўна, загінула ў 1944.

ПУХОЎСКАЯ Ганна Цімафееўна, загінула ў 1942.

ПУХОЎСКІ Цімафей Анісімавіч, загінуў у 1943.

РЫЖКОВА Ганна Сямёнаўна, загінула ў 1941.

СТАЎСКАЯ Еўдакія Якаўлеўна, загінула ў 1942.

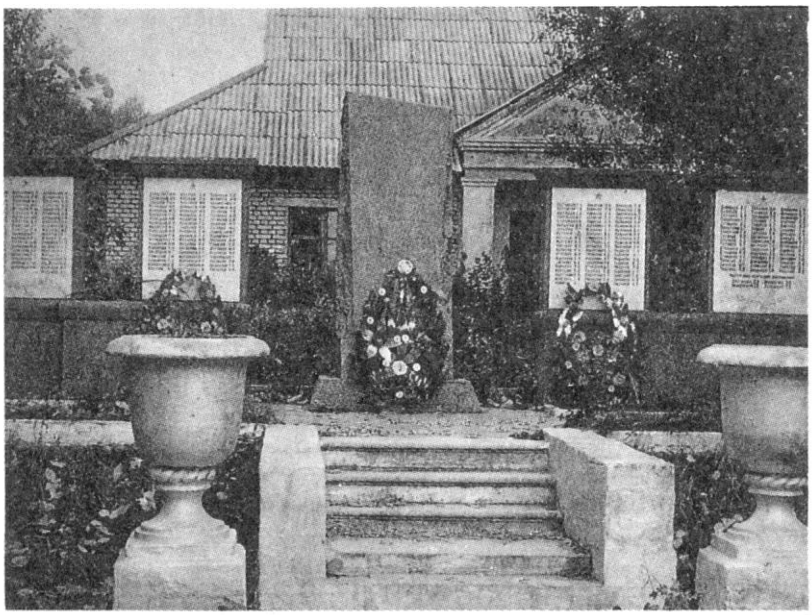

Помнік загінуўшым землякам у в. Паршына.

СТАЎСКАЯ Лідзія Лаўрэнаўна, загінула ў 1944.

СУТОЦКАЯ Антаніна Парфенаўна, загінула ў 1942.

СУТОЦКІ Антон Емяльянавіч, загінуў у 1943.

СУТОЦКІ Емяльян Гаўрылавіч, загінуў у 1943.

ХМУРОВІЧ Агаф'я Архіпаўна, загінула ў 1943.

ХМУРОВІЧ Агаф'я Яфрэмаўна, загінула ў 1941.

ХМУРОВІЧ Максім Аляксеевіч, загінуў у 1943.

ХМУРОВІЧ Максім Сафонавіч, загінуў у 1944.

ХМУРОВІЧ Пётр Астапавіч, загінуў у 1943.

ХМУРОВІЧ Ульяна Мікітаўна, загінула ў 1944.

ВЁСКА ПАЛЯШЧЫЦЫ

БАРКОЎСКІ Яфрэм Захаравіч, загінуў у 1943.

ПРАКОПАВА Васіліса Іванаўна, загінула ў 1943.

РЫЖАНКОВА Валянціна Міхайлаўна, загінула ў 1943.

САДОЎСКІ Піліп Яфрэмавіч, падарваўся на міне ў 1945.

ВЁСКА ПАРШЫНА

АЗАРАВА Пелагея Кузьмінічна, загінула ў 1943.

АРХІПЕНКА Іван Іосіфавіч, расстраляны ў 1943.

АРХІПЕНКА Іосіф Іосіфавіч, расстраляны ў 1943.

БАГАЧОВА Таццяна Емяльянаўна, загінула ў 1943.

КАРТАЎНЁВА Акуліна Фёдараўна, загінула ў 1943.

КАРТАЎНЁЎ Аляксандр Іванавіч, загінуў у 1943.

РАДЗЬКОВА Ганна Іларыёнаўна, загінула ў 1943.

РАКЦЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА НЕЖКАВА

ШАЛАКОВА Анастасія Апанасаўна, н. у 1915, партызанка 35-га партызанскага атрада, загінула ў баі 25.3.1943.

ВЁСКА ПАПКОЎКА

ЗУБКОВА Кацярына Андрэеўна, загінула ў 1943.

ЯФІМАВА Еўдакія Еўсцігнееўна, н. у 1922, працавала ў райбюро ЗАГС у Горках, расстраляна ў ліпені 1941.

ВЁСКА РЭКТА

ЛАРКОВІЧ Цімафей.

МАСКАЛЁЎ Піліп Васілевіч, н. у 1920, студэнт БСГІ, актыўны ўдзельнік падполля і партызанскага руху, расстраляны летам 1942.

ПАТАПАЎ Аксён Яфімавіч, партызан, загінуў у ліпені 1942.

ХАМЯКОЎ Ігнат Іванавіч, партызан, прапаў без вестак.

ВЁСКА СЕНЬКАВА

КАНДРАШОЎ Архіп Ларывонавіч, н. у 1914, працаваў лесніком, удзельнік падполля і партызанскага руху з 1941.

ПАЎЛАЎ Кузьма Цярэнцьевіч, калгаснік, удзельнік падполля, загінуў у 1943 (1944).

ШКОЛЬНІКАЎ Пётр, удзельнік падполля і партызанскага руху з 1941, загінуў у маі 1944.

ВЁСКА УЛЬЯШЫНА

ГАПЕЕНКА Захар Сцяфанавіч, н. у 1905, працаваў на чыгунцы, удзельнік падполля і партызанскага руху з 1941, загінуў у 1943.

ГАПЕЕНКА Кузьма Сцяфанавіч, н. у 1894, інвалід, пакараны 24.12.1942 у Горках за сувязь з партызанамі.

РУДКАЎШЧЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВАЛАЎЦЫ

БАКАЧОВА Палагея.

ДЗЯЛОЎСКІ Арцём Пятровіч, н. у 1923, загінуў з 1944.

МІРАНКОВА Дар'я Міхайлаўна, загінула ў 1943.

ВЁСКА КАЗЛЫ

ШАБУНІНА Марыя Міхайлаўна, н. у 1921, да вайны працавала на Аршанскім мясакамбінаце, 13.2.1943 немцы на вачах у жыхароў вёскі спалілі ў хаце.

ВЁСКА КУСТОЎКА

ЛІНАЧКІН Уладзімір Макаравіч, н. у 1923, расстраляны 24.8.1942 за сувязь з партызанамі.

ВЁСКА МУШКАЎКА

КУХЦЯНКОЎ Дзяніс Парфіравіч, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі, пахаваны ў Горках у брацкай магіле на тэрыторыі БСГА.

ВЁСКА РУДКАЎШЧЫНА

АЛКІН ЛЕЙБА, н. у 1894.

АЛКІНА Роза Лейбаўна, н. у 1931.

АЛКІНА Хава, н. у 1899.

БОСЫ, н. у 1865 у Горках, расстраляны ў в. Рудкаўшчына.

БОСАЯ Рыва, н. у 1871 у Горках, расстраляна ў в. Рудкаўшчына.

БЫНЬКОЎ Міхаіл Пятровіч, н. у 1920, працаваў настаўнікам у Зуброўскай школе, загінуў у 1944.

Помнік загінуўшым землякам у в. Рудкаўшчына.

ГАРАНОК Ганна Мотаўна, н. у 1937, расстраляна ў Горках.

ДОДКІНА Галіна Якаўлеўна, н. у 1940.

ДОДКІНА Геня Рыгораўна, н. у 1901.

ДОДКІН Давыд Якаўлевіч, н. у 1926.

ДОДКІН Навум Якаўлевіч, н. у 1932.

ДОДКІН Якаў Азаравіч, н. у 1901.

ІОФЕ, н. у 1866.

КАПЖЫНЕВІЧ Сара, н. у 1898.

КАРЖЫНЕВІЧ Геся Гамшэевіч, н. у 1937.

КУХЦЯНКОЎ Данііл, н. у 1923, расстраляны ў 1942 у Горках.

МІЛЬГОЦІНА Бася Лейбаўна, н. у 1892.

МІЛЬГОЦІН Гірша Хаімавіч, н. у 1931.

МІЛЬГОЦІН Лейба Хаімавіч, н. у 1925.

СІМЯНКОЎ Раман Яфімавіч, н. у 1894, да вайны працаваў старшынёй с/с у в. Рудкаўшчына.

СТАРШЫНСКІ Анатоль, н. у 1914, загінуў у 1942 у Горках.

СТАРШЫНСКАЯ Сіма, н. у 1915, загінула ў 1942 у Горках.

ТАПТУНОВА Сара, н. у 1861, загінула ў Горках.

ФРАЛОЎ Карп Еўсцігнеевіч, н. у 1906, замучаны ў засценках гестапа ў снежні 1941.

Помнік загінуўшым воінам і партызанам у в. Сава.

ЧАРНАМОРДЗІК Ганна Іванаўна, н. у 1935.
ЧАРНАМОРДЗІК Мордух, н. у 1866.
ЧАРНАМОРДЗІК Роза Іванаўна, н. у 1937.
ШАЎКОВЫ Канстанцін Клімавіч, н. у 1923, загінуў у 1942 у Горках.

ВЁСКА ХАМІНІЧЫ

КАРЖУЕЎ Леанід Яфрэмавіч, н. у 1924, загінуў 19.2.1942.
МІНАЧКІНА Антаніна Іванаўна, н. у 1901.
РАМАНОЎСКАЯ Аляксандра Ціханаўна, н. у 1922.
ХАЦЕЕВА Алена Еўдакімаўна, н. у 1928, калгасніца, загінула ў 1943 у Германіі.
ЭВІЛ Пётр Рыгоравіч, партызан, загінуў 19.12.1942, пахаваны ў Хамінічах.

САЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕРАШЧАКІ

АРОНАВА Стэсія Ісакаўна, н. у 1877.
АРОНАЎ Шлёма Мордухавіч, н. у 1875, з 1930 працаваў старшынёй калгаса «Шлях да сацыялізму», трагічна загінуў разам з аднавяскоўцамі ў 1941.

ВЁСКА ЗУБРЫ

БЫНЬКОЎ Міхаіл Пятровіч, н. у 1920, настаўнік, партызан, загінуў 5.5.1944.

ВЁСКА КРАСУЛІНА

БАРАДОЎСКІ Сяргей Цярэнцьевіч, н. у 1927, партызан, загінуў 24.2.1944.

ВЁСКА КУРТАСЫ

ВАЙЦЭХОЎСКІ Ягор, загінуў у в. Рэкта, кінуў гранату ў натоўп нямецкіх салдат.

ВЁСКА ЛУГІНЫ

МАКСІМАВА Аксіння Ісакаўна, выгнана немцамі ў Германію, там і загінула.

ВЁСКА МАСАЛЫКІ

ФРАЛОЎ Міхаіл Гаўрылавіч, партызан, загінуў 5.5.1944.

ВЁСКА САВА

ЧЭРНІКАЎ Барыс Паўлавіч, партызан, сакратар падпольнага райкома ЛКСМБ, загінуў 28.10.1943.
ЦЫРКУНОЎ Мікалай Рыгоравіч, партызан, загінуў у маі 1944.

ВЁСКА СЛАБАДА

КУЗЬМЕНКА Мацвей Кліменцьевіч, н. у 1905, працаваў на чыгуначнай станцыі Зубры, расстраляны ў 1942.
УГНАЧОЎ Парфен Ігнатавіч, н. у 1924, партызан, загінуў 7.7.1941.

ВЁСКА ФІЛІПАВА

САМУСЕЎ Якаў Сідаравіч, н. у 1926, выгнаны ў Германію, там і загінуў.

ВЁСКА ЦЯПЛУХІ

АВЯР'ЯНАВА Таццяна Калістратаўна, н. у 1904, працавала ў калгасе «3-я пяцігодка», у 1943 у в. Драздоўка схапілі немцы.

Воины Красной Армии, погибшие при обороне и освобождении Горецкого района и захороненные на его территории

БУДСКОЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. КОТЕЛЕВО

АЛЕКСАНДРОВ Лаврентий Ануфриевич, р. в 1908, п/п 02263, погиб 4.12.1943.

АНДРЕЕВ Иван Герасимович, ряд., п/п 02311, погиб 19.10.1943.

АРЗУМАМЯН Хачатур Арутюнович, погиб 17.6.1944.

АРТЕМЬЕВ Егор Гордеевич, ряд., п/п 02263, погиб 23.12.1943.

БАБКИН Николай Петрович, ряд. 160-го сп, погиб 2.11.1943.

БАХМАТ Иосиф Федорович, ряд. 160-го сп, погиб 5.12.1943.

БЕРЕНЦЕВ Сергей Харитонович, ряд. 160-й сд, погиб 26.10.1943.

БЕРЕСНЕВ Аркадий Гаврилович, ряд. 293-го сп 160-й сд, погиб 5.12.1943.

БОГДАНОВ Евсей Терентьевич, ряд. 1293-го Краснознаменного сп, погиб 5.12.1943.

БОЛТКОВ Дмитрий Павлович, ряд. 1293-го Краснознаменного сп, погиб 21.11.1943.

БОНДАРЕВ Аверкий Николаевич, р. в 1907 в д. Пикикасы Ориниского с/с Моргаушского р-на, Чувашия, работал председателем колхоза «Аврора», в армии с 1942, ряд., погиб 5.12.1943.

БУБНОВ Алексей Петрович, ряд., п/п 02263, погиб 4.12.1943.

ВАСИЛЕНКО Василий Васильевич, ряд., п/п 02263, погиб 14.1.1944.

ВЕРГЕЛЕС Михаил Кузьмич, р. в 1913, ст. лейт., погиб 5.12.1943.

ВИКЕНТЬЕВ Евгений Артемович, р. в 1902, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

ВЛАСИХИН Валентин Иванович, серж., в/ч 35645, погиб 2.10.1943.

ВОРОНИН Василий Николаевич, ряд. 1293-го Краснознаменного сп, погиб 26.10.1943.

ГАВРИКОВ Степан Федорович, ряд., п/п 02263, погиб 23.12.1943.

ГОНЧА Николай Николаевич, род. в 1917, ряд., погиб 6.6.1944.

ГОРДИЛКОВСКИЙ Иван Иванович, р. в 1919, ряд., погиб 26.10.1943.

Из письма А. А. Гордилковского*

Здравствуйте, уважаемые создатели книги «Память», пишет вам внук Гордилковского Ивана Ивановича. Гордилковский И. И. – уроженец д. Безгачево Мстиславского р-на. Высылаю фотографии дедушки. Это очень хорошо, что вы взялись за это нужное дело.

ГУСАРОВ Михаил Никитович, р. в 1917, ряд., погиб 4.12.1943.

ДЖУЛАБЕКОВ Курманяз, ряд. 1293-го Краснознаменного сп, погиб 21.11.1943.

ДУРНИЦЫН Иван Елиферьевич, ряд., п/п 19702, погиб 18.12.1943.

ЕЖОВ Георгий Александрович, ряд. 1233-го сп, погиб 5.12.1943.

ЗАРУБАЙ Александр Никитич, ряд., погиб 20.10.1943.

КАБЫЛОВ Джапа, р. в 1911, ряд. 293-го сп 180-й сд, погиб 4.12.1943.

КАСИМОВ Сухрай, р. в 1918, ряд. 33-го сп 130-й сд, погиб 12.8.1943.

КАЩЕЕВ Борис Анатольевич, р. в 1920, мл. лейт. 293-го сп 160-й сд, погиб 21.11.1943.

КОСОЛАПОВ Михаил Игнатьевич, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

КРУГЛОВ Иван Николаевич, р. в 1910, серж., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

КСЕНЗОВ Федор Иванович, , ряд. 1293-го Краснознаменного сп, погиб 30.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Иван Семенович, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Михаил Петрович, мл. серж., п/п 56239, погиб 1.10.1943.

КУЗЬМЕНКОВ Федор Еремеевич, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

И. И. Гордилковский.

*Письма, опубликованные в списках, присланы в Горецкий историко-этнографический музей по инициативе сотрудников музея.

Е. Д. Прокопов.

С. А. Святкин.

Б. С. Назинян.

КУИМОВ Александр Алексеевич, ряд. 1293-го сп, погиб 5.12.1943.

КУРНОСОВ Василий Иванович, ряд., п/п 02263, погиб 21.12.1943.

ЛОРЧЕНКО Михаил Ильич, ряд., п/п 37742, погиб 16.10.1943.

МАКЕЕВ Семен Павлович, ряд. 193-го сп 160-й сд, погиб 5.12.1943.

МАЛКОВ Петр Иванович, серж., в/ч 56239 «К», погиб 1.10.1943.

МАМЕДОВ Гаджибиба, р. в 1923, серж., п/п 35645, погиб 2.10.1943.

МАТВЕЕВ Михаил Федорович, серж., п/п 02311, погиб 23.10.1943.

МАТВЕЕНКО Дмитрий Иванович, ряд., п/п 02263, погиб 4.10.1943.

МАТЮХИН Андрей Савельевич, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

МЕРЕНКОВ Моисей Павлович, ряд., п/п 02263, погиб 4.12.1943.

НОГОВИЩЕВ Петр Иванович, ряд. 160-й сд, погиб 21.11.1943.

ОДОХОВСКИЙ Григорий Александрович, кап., погиб 26.1.1944.

ОСМИНИН Константин Иванович, старш., п/п 37637, погиб 18.10.1943.

ПАВЛОВ Дмитрий Захарович, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 21.11.1943.

ПАДАЛИН Илья Васильевич, ряд., п/п 56239«К», погиб 1.10.1943.

ПЕТРОВ Степан Демьянович, р. в 1913, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

ПОЛЫНИН Петр Поликарпович, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 21.11.1943.

ПРОКОПОВ Егор Дмитриевич, ряд., погиб 21.11.1943.

ПУГАЧЕВ Ефим Иванович, ряд., в/ч 37742, погиб 12.10.1943.

РОГАЧЕВ Михаил Трофимович, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

САДИРБЕКОВ Эдрис, ряд. 1293-го Краснознаменного полка, погиб 21.11.1943.

СВЯТКИН Семен Анисимович, серж., п/п 02263, погиб 31.12.1943.

СИМОНОВ Егор Иванович, серж., п/п 49823, погиб 2.10.1943.

СОЛОВЬЕВ Леонид Николаевич, ряд. 293-го сп, погиб 21.10.1943.

СТАРЧЕНКО Антон Яковлевич, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 5.12.1943.

ТАРАСОВ Лукьян Васильевич, ряд., п/п 02263, погиб 4.12.1943.

ТУРАВЦЕВ Алексей Михайлович, р. в 1923, ряд. 1293-го Краснознаменного сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

УТАРБАЕВ Айджан, р. в 1918, ряд., погиб 21.12.1943.

ФАДЕЕВ Иван Тимофеевич, ряд. 1293-го Краснознаменного сп, погиб 5.12.1943.

ХОЛЗУНОВ Мирон Дмитриевич, ряд., п/п 02263, погиб 4.12.1943.

ШАГЕЕВ Ахат Бахмукаметов, ряд. 83-го полевого госпиталя, погиб 1.10.1943.

ШАРИФУЛМЕН Хатди, ряд., п/п 41047, погиб 16.7.1944.

ШЕЛУХИН Андрей Афанасьевич, ряд., п/п 02263, погиб 23.12.1943.

ШИРОБОКОВ Сергей Васильевич, ряд., п/п 54268, погиб 2.10.1943.

ЩУКИН Александр Михайлович, ряд., погиб 1.10.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В г. ГОРКИ

ВОЛКОВ Константин Вуколович, р. в 1913, серж., в/ч 4606, погиб 1.4.1944.

ВОСКОБОЙНИКОВ Степан Васильевич, ряд. 112-го военно-строительного отряда, погиб 6.10.1944.

ГЛУЗДОВ Давыд Федосович, погиб 6.11.1942.

ГУЩИН Петр Иванович, погиб 9.8.1941.

ЕРМОЛАЕВ Василий Владимирович, р. в 1922, погиб 30.7.1941.

КУРАЕВ Пётр Михайлович, р. в 1904, ряд., погиб 24.9.1943.

Помнік воінам-вызваліцелям у Горках.

ЛЕОНЕНКО Павел Антонович, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

НАЗИНЯН Баграт Степанович, лейт., в/ч 36992, погиб 14.10.1943.

СЕВЕРОВ Евгений Павлович, р. в 1915, мл. лейт. 201-й вдбр, погиб 27.10.1941.

СКВОРЦОВ В. А., ряд., погиб в 1944.

СУКАЧ Иван Кондратьевич, ряд., погиб 9.8.1944.

СУСЛОВ Михаил Михайлович, в/ч 4596, погиб 9.6.1941.

ТАРАНЕНКО Анатолий Васильевич, серж., погиб 1.3.1944.

ХОТЯШОВ Григорий Иосифович, ст. лейт., погиб 30.9.1943.

ЦИБУЛЬСКИЙ Константин Иванович, майор, погиб в 1944.

Из воспоминаний К. Я. Цибульской, жены К. И. Цибульского

В 1915 г. окончил Киевский техникум железнодорожного транспорта, а в 1928 г. Киевский заочный институт инженеров железнодорожного транспорта. Работал на строительстве железнодорожных мостов.

Мы были на Припяти, возле новых Шеленгов на Киевщине, на Исети и Миясе около Шадринска, возле Днепропетровска, в Растове-на-Дону. Возводил он мосты на Оби в Новосибирске, на Волге в Саратове, на Москва-реке возле Воскресенска, на реке Ока возле Каширы.

В 1937 г. К. И. Цибульского перевели на работу в Центральный трест по строительству железнодорожных мостов. В августе 1941 г. его призвали в ряды Красной Армии. Оборона Москвы и Кавказа, участие в освобождении Беларуси. Об этом говорят его награды: ордена Отечественной войны 2-й степени, Красной Звезды, медали «За отвагу», «За оборону Москвы», «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги».

ШУМЕЙКО Яков Семенович, погиб 4.11.1942.

ГОРСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. ГОРЫ

АБАШКИН В. В., р. в 1924, лейт., погиб 8.10.1943.

АБДУВОСИЛОВ Гани, мл. серж. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

АБДУЛЛАЕВ Мирзарахмат, р. в 1901, ряд., погиб 22.6.1944.

АБУРАШИТОВ Мингали, ряд., п/п 29513, погиб 14.10.1943.

АВДЮШКИН Кирилл Петрович, п/п 54264, погиб 4.10.1943.

АВЕРЬЯНОВ Павел Александрович, ряд., п/п 14043, погиб 27.1.1944.

АГАФОНОВ Кирилл Сидорович, старш. 244-го сп, погиб 3.2.1944.

АГЛЯМОВ Кузей Аглямович, ряд. 17-го отд. огн. батальона, погиб 1.2.1944.

АЗАРОВ Виктор Федорович, мл. серж., п/п 03763-Д, погиб 24.3.1944.

АЗАРОВ Иван Иванович, ряд. 252-го сп, погиб 25.4.1944.

АЗЕНКОВ Иван Васильевич, ряд. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

АКСЕНОВ Василий Иванович, р. в 1923, ряд., погиб 27.10.1943.

АКТУГАНОВ Спиридон Михайлович, р. в 1911, ряд., погиб 14.12.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Василий Иванович, ряд., п/п 51194, погиб 25.5.1944.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў на станцыі «Пагодзіна», г. Горкі.

АЛЕКСЕЕВ Николай Михайлович, мл. серж., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

АЛЕШКИН Василий Дмитриевич, р. в 1905, ряд. 64-го осапб, погиб 26.1.1944.

АЛИППЕНКО Виктор Васильевич, ряд., п/п 14046-10, погиб 27.1.1944.

АЛЬДШУЛЬ Зиновий Семенович, р. в 1901, серж. 252-го сп, погиб 23.4.1944.

АНДРЕЕВ Тихон Егорович, р. в 1910, Ельненский р-н Смоленской обл., ряд., погиб 13.4.1944.

АНДРЕЕВ Яков Андреевич, ряд. 227-го ап, погиб 2.2.1944.

АНДРОНОВ Егор Васильевич, р. в 1905, ряд., погиб 25.6.1944.

АНДРЮШИН Михаил Матвеевич, 882-й сп, погиб 4.10.1943.

АНИСИМОВ Михаил Павлович, ст. серж. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

АНОШКИН Николай Нилович, р. в 1919, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

АНТИФОРОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

АНТОНОВ Михаил Кузьмич, р. в 1905, ряд. 145-й армейской роты, погиб 20.6.1944.

АНЦЕВИЧ Всеволод Борисович, р. в 1924, серж., погиб 4.10.1943.

АРМИЗОВ Зыкирья Армизович, ефр. 227-го ап, погиб 8.3.1944.

АРТЕМОВ Иосиф Ефимович, р. в 1914, Починковский р-н Смоленской обл., ряд., погиб 11.1.1944.

АРТЕМОВ Кузьма Иванович, Починковский р-н Смоленской обл., ряд. 329-го сп, погиб 6.12.1943.

АРТЮХОВСКИЙ Константин Мартинович, мл. серж. 329-го сп.

АСАЧАКОВ Архип Прокофьевич, р. в 1916, ряд., в/ч 1006-Б, погиб 29.9.1943.

АСТАШКИН Семен Михайлович, серж., п/п 38777, погиб 15.3.1944.

АТОДЖАНОВ Жулияд, ряд. 68-го сп, погиб 5.4.1944.

АФАНАСЬЕВ Петр Иванович, ряд., п/п 54259, погиб 10.1.1944.

БАБАНОВ Григорий Иосифович, Починковский р-н Смоленской обл., ряд., п/п 02263, погиб 14.12.1943.

БАБАНОВ Дмитрий Спиридонович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

БАБАНОВ Иван, Монастырщинский р-н Смоленской обл., ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1. 1944.

БАЙДАКОВ Петр Данилович, ряд., п/п 03763, погиб 17.1.1944.

БАЙДАКОВ Семен Иванович, ряд. 163-го Краснознаменного кп 8-й кд, погиб 29.9.1943.

БАЙКИН Ефим Яковлевич, р. в 1909, Монастырщинский р-н Смоленской обл., ряд., погиб 30.4.1944.

БАЛАШОВ Александр Иванович, ряд., п/п 10065, погиб 23.9.1943.

БАЛТАЕВ Курбандурд, р. в 1921, ряд., в/ч 38772, погиб 23.6.1944.

БАЛУШЕВСКИЙ Гавриил Михайлович, ряд., в/ч 20714, погиб 25.10.1943.

БАРАБАНОВ Демьян Федосеевич, ряд. 329-го сп, погиб 17.2.1944.

БАРБИЦКИЙ Борис Васильевич, серж., погиб 24.3.1944.

БАРИНОВ Федор Николаевич, р. в 1914, мл. серж. 252-го сп, погиб 29.6.1944.

БАРКОВ Александр Филиппович, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

БАРАБЕРЧУК Василий Терентьевич, ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

БАРЫКИН Борис Петрович, Монастырщинский р-н Смоленской обл., ряд., в/ч 03763-Д, погиб 26.1.1944.

БАХАШВИЛИ Акакий Макарович, ряд., в/ч 29435, погиб 16.4.1944.

БАХТИЯРОВ Курман, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

БАЦАНИН Максим Яковлевич, мл. серж. 227-го ап, погиб 2.6.1944.

БАЧОНИН Петр Иванович, ряд., в/ч 02025, погиб 5.2.1944.

БЕДНОВ Марк Яковлевич, ряд., в/ч 10065, погиб 29.9.1943.

БЕЗВОДНИЦКИЙ Анатолий Александрович, р. в 1924 в Мстиславском р-не Могилевской обл., погиб 5.4.1944.

БЕЗГАЧЕВ Тимофей Афанасьевич, ряд., п/п 35255, погиб 6.5.1944.

БЕЛАН Трофим Елисеевич, р. в 1914, майор, артиллерист, погиб 5.10.1943.

Из письма Н. М. Лесенко, жены Т. Е. Белана

Уважаемые товарищи! Сердечное спасибо Вам и низкий поклон за увековечивание памяти погибших в годы Великой Отечественной войны. Трофим Елисеевич участвовал в войне с Финляндией в составе 158 артполка. Там и застала его Великая Отечественная, воевал на Карельском фронте. В 1942 г. на переподготовке в Артиллерийской ордена Ленина академии им. Дзержинского (г. Самарканд), откуда с новой техникой отбыл на Белорусский фронт.

БЕЛОУСОВ Михаил Иванович, р. в 1901, ряд., погиб 20.10.1943.

БЕЛЬКЕВИЧ Василий Петрович, серж., п/п 56239-К, погиб 3.10.1943.

БЕЛЯЕВ Артем Иванович, р. в 1909, Монастырщинский р-н Смоленской обл., мл. серж. 323-го сп, погиб 29.4.1944.

БЕРДНИКОВ Михаил Анифонтьевич, Иркутская обл., ряд., п/п 54259, погиб 19.3.1944.

БЕРДЫШЕВ Александр Андреевич, ряд., п/п 14173, погиб 4.10.1943.

БЕРТОВ Иван Васильевич, серж., п/п 02263, погиб 14.1.1944.

БЕССОНОВ Михаил Иванович, р. в 1914, серж., п/п 4106-Г, погиб 4.12.1943.

БИБАНЦЕВ Николай Савельевич, г. Кушва Свердловской обл., серж. 252-го сп, погиб 14.4.1944.

БИБИКОВ Кузьма Константинович, р. в 1907, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

БЛОХИН Сергей Сергеевич, ряд. 368-го отд. пулеметно-артиллерийского батальона, погиб 8.5.1944.

БОБКОВ Василий Васильевич, серж. 17-го отд. огнеметного батальона, погиб 6.3.1944.

БОБРИКОВ Петр Антонович, р. в 1909, ряд., погиб 22.6.1944.

БОГАТОВ Михаил Васильевич, мл. лейт. 329-го сп 70-й сд, погиб 27.4.1944.

БОГДАН Степан Акимович, р. в 1917, мл. серж., п/п 03763-Д, погиб 26.1.1944.

БОГОМОЛОВ Иван Васильевич, ст. серж., п/п 10979, погиб 30.9.1943.

БОЖЬЕВ Федор Алексеевич, серж., п/п 35255, погиб 30.4.1944.

БОКАЕВ Хайрула, р. в 1918, ряд. 252-го сп, погиб 18.5.1944.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў у в. Горы.

БОНАДЫШЕВ Аркадий Титович, Мстиславский р-н Могилевской обл., ряд., п/п 35255, погиб 26.4.1944.

БОРИСОВ Виктор Аврамович, Знаменский р-н Смоленской обл., ряд., п/п 29513, погиб 4.12.1943.

БОРИСОВ Ифтар Бельсирович, ряд., погиб 4.10.1943.

БОРИСОВ Степан Петрович, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

БОРЩЕВ Иван Семенович, р. в 1903, Хиславичский р-н Смоленской обл., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

БОЧЕНКОВ Михаил Игнатьевич, Починковский р-н Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 24.2.1944.

БОЧКАРЕВ Владимир Анатольевич, лейт. мед. службы 882-го сп, погиб 3.10.1943.

БРАЖНИКОВ Павел Дмитриевич, р. в 1901, ряд., погиб 8.10.1943.

БРАНДУКОВ Емельян Григорьевич, ряд., п/п 19701, погиб 4.5.1944.

БРУСОВ Петр Михайлович, ряд. 252-го сп, погиб 23.6.1944.

БУЗДАЛИН Владимир Иванович, ряд., п/п 03763, погиб 5.3.1944.

Т. Е. Белан.

М. В. Богатов.

БУРИЛИН Николай Федорович, ряд. 252-го сп, погиб 27.1.1944.

БУКОЛДИН Николай Трофимович, ряд., в/ч 35255, погиб 22.4.1944.

БУШЕВ Матвей Иванович, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

БУШЕНКО Ефрем Егорович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

БЫКОВ Иван Самойлович, Духовщинский р-н Смоленской обл., ряд. 21-го омедсб, погиб 26.1.1944.

БЫСТРОВ Дмитрий Андреевич, Починковский р-н Смоленской обл., ряд, п/п 19702, погиб 4.5.1944.

БЫЧЕНКОВ Иван Никифорович, Починковский р-н Смоленской обл., ряд., п/п 03763, погиб 5.3.1944.

ВАГАНОВ Григорий Федорович, ряд. 68-го сп, погиб 26.1.1944.

ВАЛДАКОВ Лаврентий Леонтьевич, серж. 21-го омедсб, погиб 26.6.1944.

ВАСИЛЕВСКИЙ Александр Петрович, р. в 1904, Смоленская обл., старш., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

ВАСИЛЬЕВ Василий Васильевич, ряд., погиб 13.2.1944.

ВАСИЛЬЕВ Григорий Павлович, ряд., п/п 30627, погиб 23.6.1944.

ВЕЙСОВ Е. И., р. в 1919, лейт.

ВЕЛУЦКИЙ Николай Николаевич, серж. 21-го омедсб, погиб 20.6.1944.

ВЕРЕМЬЕВ Петр Фролович, Починковский р-н Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 24.2.1944.

ВЕРКЕЕВ Фома Михеевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ВИКОТСКИЙ Павел Михайлович, серж., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ВЛАДЫКО Сергей Герасимович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ВОДОПЬЯНОВ Иван Емельянович, р. в 1908, ряд., погиб 29.9.1943.

ВОЙТЕНКОВ Иван Захарович, Хиславичский р-н Смоленской обл., ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ВОЛКОВА Антонина Сергеевна, ст. санинструктор, п/п 19702, погибла 14.3.1944.

ВОЛОБУЕВ Федор Евдокимович, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ВОРОБЬЕВ Юрий Борисович, ряд. 785-го сп 144-й сд, погиб 29.9.1944.

ВОРОНИН Иван Кириллович, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ВОЛОХИН Иван Семенович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ГАБДРОХИМОВ Загид Габдрохимович, курсант, п/п 08720, погиб 14.10.1944.

ГАВРИЛОВ Александр Арсентьевич, р. в 1909, ряд., погиб 23.6.1944.

ГАВРИКОВ Игнат Ильич, Починковский р-н Смоленской обл., ряд. 329-го сп, погиб 16.2.1944.

ГАЛЕНКА Николай Игнатьевич, Мстиславский р-н Могилевской обл., 252-й сп, погиб 23.6.1944.

ГАПЕЕНКОВ Михаил Кириллович, Рудненский р-н Смоленской обл., мл. серж. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

ГАПКИН Илья Борисович, р. в 1911, ст. лейт., погиб 29.9.1943.

ГАФАРОВ Минахмет, р. в 1921, ряд. 363-го отд. пулеметно-артиллерийского батальона, погиб 23.6.1944.

ГЕЛДИЕВ Гани, ряд., п/п 38772, погиб 23.6.1944.

ГЕНЕРАЛОВ Александр Николаевич, серж. 262-го сп, погиб 22.6.1944.

ГЛАГОЛОВ Александр Степанович, серж. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ГЛУШКО Николай Поликарпович, ряд., госпиталь № 2587, погиб 11.6.1944.

ГОЛОВКИН Евгений Григорьевич, р. в 1924, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ГОЛОВЛЕВ Петр Матвеевич, р. в 1908, ряд., погиб 19.4.1944.

ГОЛОЛОБОВ Николай Иванович, ряд., п/п 35255, погиб 18.3.1944.

ГОЛУБОВ Иван Иосифович, ряд. п/п 29522, погиб 7.10.1944.

ГОРБУНОВ Иван Александрович, серж. 52-го сп, погиб 4.4.1944.

ГОРДЕЕВ Семен Викентьевич, старш. 252-го сп, погиб 24.2.1944.

ГОРИН Федор Прокофьевич, р. в 1897, ряд. 68-го сп, погиб 26.2.1944.

ГОРЛОВ Александр Никифорович, ефр., п/п 56239, погиб 5.10.1943.

ГОРОБЕЦКИЙ Николай Илларионович, лейт., п/п 54269, погиб 4.10.1943.

ГОРЧАКОВ Сергей Федорович, р. в 1924, ст. лейт. 329-го сп, погиб 23.3.1944.

ГОРШКОВ Тихон Трофимович, р. в 1893, ряд., погиб 23.3.1944.

ГРЕЧУХИН Николай Михайлович, р. в 1914, серж, 68-го сп., погиб 16.2.1944.

ГРИГОРЬЕВ Григорий Родионович, погиб 7.10.1943.

ГРИГОРЬЕВ Иван Андреевич, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ГРИЩЕНКО Иван Гордеевич, ряд., погиб 1.5.1944.

ГРИШИН Александр Федорович, ст. серж. 329-го сп, погиб 15.5.1944.

ГРОМОВ Федор Иванович, р. в 1902, ряд. 366-го сп, погиб 3.6.1944.

ГУРИН Алексей Мартынович, Починковский р-н Смоленской обл., п/п 03763, погиб 27.1.1944.

ГУСЕВ Василий Родионович, р. в 1912, ряд., п/п 10065, погиб 29.9.1943.

ГУСЕВ Петр Тимофеевич, ряд. 68-го сп, погиб 12.3.1944.

ДАНИЛЕНКО Алексей Егорович, р. в 1924, Мстиславский р-н Могилевской обл., ряд. 68-го сп, погиб 4.1.1944.

ДАРМИНОВ Егор Егорович, ряд., п/п 38772, погиб 23.6.1944.

ДЕЕВ Николай Корнеевич, ряд. 65-й отд. разведроты, погиб 19.6.1944.

ДЕМЕНКОВ Феоктист Иванович, Мстиславский р-н Могилевской обл., ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

ДЕМИДЕНКО Николай Ильич, р. в 1921, ряд., п/п 02263, погиб 2.1.1944.

ДЕМИДОВ Федор Васильевич, ряд., погиб 5.10.1943.

ДЕНИСЕНКО Константин Ильич, Мстиславский р-н Могилевской обл., ряд., п/п 28112, погиб 21.1.1944.

ДЕНИСОВ Александр Иванович, мл. лейт., п/п 56239-К, погиб 3.10.1944.

ДЕНИСОВ Михаил Федорович, ряд., п/п 20714, погиб 21.10.1943.

ДЕНИСОВ Николай Николаевич, серж., п/п 92029, погиб 27.2.1944.

ДЕНУНУСОВ Джура, р. в 1906, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ДЖУНУШБАЕВ Ташибай, р. в 1897, ряд. 21-го медсб, погиб 6.5.1944.

ДМИТРИЕВ Владимир Федорович, р. в 1925, ряд., погиб 2.12.1943.

ДОЙБОВ Н. К., р. в 1916, ст. лейт., погиб 20.3.1944.

ДОРОЖКИН Иван Георгиевич, д. Луковец Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд., погиб 28.1.1944.

ДРАЧЕВ Михаил Агеевич, мл. лейт., погиб в октябре 1943.

ДРЫГА Никон Яковлевич, р. в 1907, д. Шамово Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., п/п 02263, погиб 4.12.1943.

ДУБОК Николай Гаврилович, р. в 1908, старш. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ДУНДУКОВ Иван Емельянович, ряд. 21-го омедсб.

ДЬЯКОНОВ, р. в 1903, подполк., погиб 30.10.1943.

ДЯДЮШИН Петр Григорьевич, мл. серж. 386-го отд. пулеметного батальона, погиб 8.6.1944.

ЕВДОКИМОВ Василий Андреевич, ряд. 252-го сп, погиб 8.4.1944.

ЕГОРОВ Сергей Семенович, лейт., п/п 41144, погиб 5.10.1943.

С. М. Ерофеев.

ЕЖОВ Константин Филиппович, р. в 1905, ряд. 252-го сп, погиб 26.6.1944.

ЕЛИСЕЕВ Георгий Семенович, серж. 329-го сп, погиб 2.6.1944.

ЕНИН Павел Егорович, р. в 1917, мл. лейт., п/п 41106, погиб 21.11.1943.

ЕРМАКОВ Иван Владимирович, д. Гутаревщина Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ЕРМАЧЕНКОВ Даниил Васильевич, ряд., погиб 27.1.1944.

ЕРОФЕЕВ Сергей Михайлович, ряд. 329-го сп, погиб 26.1.1944.

ЕФИМЕНКО Егор Исаевич, Хиславичский р-н Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 27.1.1944.

ЖУРАВЛЕВ Василий Васильевич, ряд., п/п 54269, погиб 4.10.1943.

ЖУРОВ Андрей Назарович, д. Каменщики Починковского р-на Смоленской обл., ряд. 329-го сп, погиб 9.2.1944.

ЗАДУБРОВСКИЙ Павел Иванович, серж., п/п 29513, погиб 14.10.1943.

ЗАЗЫКИН Виктор Матвеевич, серж., п/п 14043-10, погиб 27.10.1943.

ЗАЙЦЕВ Степан Антонович, с. Петровка Починковского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

ЗАЛЕСКИЙ Александр Николаевич, р. в 1919, д. Пенковичи Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., погиб 21.11.1943.

ЗЕКИН Михаил Иванович, р. в 1908, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ЗИНОВЬЕВ Павел Федорович, ряд., погиб 8.11.1943.

ЗУБАРЕВ Григорий Владимирович, р. в 1921, ряд., погиб 2.10.1943.

ЗУБОВ Матвей Васильевич, ряд., п/п 36401, погиб 3.10.1943.

ЗУЕВ Афанасий Михайлович, д. Ивачкина Екимовичского р-на Смоленской обл., ряд., погиб 25.10.1943.

ИБРАИМХАНОВ Зиядар, ряд., погиб 8.6.1944.

ИВАНОВ Александр Яковлевич, д. Барсуки Починковского р-на Смоленской обл., ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

П. Н. Корин.

А. Г. Коробов.

ИВАНОВ Василий Васильевич, р. в 1902, ряд., погиб 17.5.1944.

ИВАНЬКИН Василий Герасимович, д. Михайлово Починковского р-на Смоленской обл., ряд. 21-го омедсб, погиб 5.12.1944.

ИВАШКИН Павел Федорович, ряд., п/п 08745, погиб 6.10.1943.

ИГНАТЕНКОВ Макар Григорьевич, д. Стадолище Починковского р-на Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 24.2.1944.

ИСАКОВСКИЙ Александр Ксенофонтович, р. в 1925, п/п 49862, ряд., погиб 4.9.1943.

ИСТРОПИЛОВ Гаджимагамет, р. в 1915, ряд., п/п 10065, погиб 18.11.1943.

КАДОЧНИКОВ Андрей Иванович, р. в 1918, серж. 21-го омедсб, погиб 26.6.1944.

КАЗАКОВ Александр Филиппович, г. Мстиславль, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

КАЗЕНЕЦ Григорий Федорович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КАЛАЧЕВ Георгий Кондратьевич, ряд., п/п 54259, погиб 17.2.1944.

КАЛИНИН Николай Пантелеевич, р. в 1911, ряд., погиб 12.10.1943.

КАЛИНЧЕНКО Павел Петрович, д. Живель Хиславичского р-на Смоленской обл., п/п 14043-10, погиб 27.2.1944.

КАЛИСТРАТОВ Иван Гаврилович, Хиславичский р-н Смоленской обл., мл. серж. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

КАНАЕВ Асан, р. в 1916, ряд. 329-го сп, погиб 8.5.1944.

КАПЛЕНКО Николай Трофимович, р. в 1924, мл. серж., погиб 26.1.1944.

КАРАВСКИЙ Петр Порфирьевич, д. Грязи Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 28.2.1944.

КАРПЕНКОВ Василий Михайлович, р. в 1909, ряд., погиб 22.6.1944.

КАТАСОНОВ Тарас Иванович, р. в 1898, с. Зенкино Чаплыгинского р-на Липецкой обл., ряд. 17-го отд. огн. батальона, погиб 29.3.1944.

КИБЛОВ Иван Семенович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КИДАЛЕЕВ Матрадул, ряд. 252-го сп, погиб 23.6.1944.

КИКИЛАШВИЛИ Николай Гаврилович, г. Гори, Грузия, ст. серж. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

КИРИЛЛОВ Андрей Федорович, мл. серж. 252-го сп, погиб 30.4.1944.

КИРИЛЛОВ Петр Иванович, мл. серж. 68-го сп, погиб 24.06.1944.

КЛИМОВ Сергей Дмитриевич, д. Игнатьевка Малоярославецкого р-на Смоленской обл., п/п 35255, погиб 27.04.1944.

КЛОКОВ В. М., р. в 1922, майор, погиб 16.10.1943.

КЛЮХИН Михаил Иванович, ряд., п/п 03765-Д, погиб 24.3.1944.

КНЯЗЬКОВ Тимофей Федорович, ряд. 252-го сп, погиб 23.6.1944.

КОВАЛЕВ Максим Иванович, р. в 1902, серж., погиб 8.10.1943.

КОЗЛОВ Василий Семенович, ряд., п/п 38772, погиб 23.6.1944.

КОЗЛОВ Иван Иванович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КОЗЛОВ Петр Дмитриевич, ряд., п/п 01892, погиб 4.10.1943.

КОЗЛОВ Петр Матвеевич, ефр. 761-го ап, погиб 3.10.1943.

КОЗЛОВ Федор Анисимович, р. в 1920, мл. лейт. 252-го сп, погиб 24.5.1944.

КОЛЕСНИКОВ Гавриил Савельевич, ряд. 329-го сп, погиб 22.5.1944.

КОЛКАНОВ Михаил Петрович, ряд. 252-го сп, погиб 31.3.1944.

КОМАРОВ Иван Иванович, ряд., погиб 9.2.1944.

КОМАРОВ Сергей Григорьевич, д. Горянка Знаменского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КОМИССАРОВ Серафим Васильевич, р. в 1922, ст. серж., погиб 15.3.1944.

КОМОЛОВ Петр Васильевич, ряд., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

КОНДРАТЕНКО Евдоким Константинович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КОНДРАТЬЕВ Евгений Васильевич, мл. серж. 368-й отд. абр, погиб 25.3.1944.

КОНДРАШИН Архип Ильич, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

КОНОХОВ Алексей Петрович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КОПЫЛОВ Владимир Николаевич, ряд., погиб 26.1.1944.

КОРИН Петр Николаевич, ряд., п/п 38777, погиб 24.3.1944.

КОРОБОВ Александр Григорьевич, ряд. 252-го сп, погиб 23.6.1944.

КОРОЛЕВ Василий Антонович, ряд. 329-го сп, погиб 15.5.1944.

КОРОЛЕВ Тимофей Никифорович, ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

КОРОЛЬКОВ Константин Алексеевич, ряд. 878-го сп, погиб 3.10.1943.

КОРЯЧИН Николай Семенович, р. 20.12.1925 в д. Никоново Палехского р-на Ивановской обл., мл. серж., п/п 56239, погиб 4.10.1943.

Из письма сестер С. Н. Корячина

Нас очень взволновало и обрадовало известие о нашем единственном брате. По окончании 7 классов и ФЗУ он работал на литейном заводе в Майдыково Ивановской обл. Такие малолетние трудились по 12 и даже 18 часов, изготовляли продукцию для войны, для победы. Находили время еще и на военную подготовку, учились метко стрелять. На фронт пошел прямо с завода, отработав смену.

КОСТЕНКОВ Владимир Игнатьевич, р. в 1898, д. Митьковщина Мстиславского р-на, ряд. 329-го сп, погиб 18.2.1944.

КОСТЯЕВ П. Ф., р. в 1918, мл. лейт., погиб 1.5.1944.

КОТИКОВ Николай Алексеевич, р. в 1920, погиб 22.6.1944.

КОХАЛЬНИКОВ Борис Андреевич, д. Слобода Хиславичского р-на Смоленской обл. ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КОШКАРЕВ Николай Максимович, р. в 1922, ряд. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

КРАВЧЕНКОВ Кузьма Лаврентьевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КРАСНОВ Павел Николаевич, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

КРИВОШЕЕВ Федор Емельянович, ряд., погиб 23.6.1944.

КРИЦКИЙ Сергей Степанович, лейт.

КРОТОВ Василий Тимофеевич, д. Коробчино Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

КРЫЛОВ Алексей Андреевич, ряд. 329-го сп, погиб 20.2.1944.

КСЕНЗОВ Иван Филиппович, ряд. 252-го сп, связист, погиб 15.2.1944.

КУБЫШЕВ Хайдар, р. в 1911, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

КУДРЯВЦЕВ Иван Иванович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

КУДРЯВЦЕВ Павел Иванович, серж., погиб 26.1.1944.

КУДРЯШОВ Степан Тихонович, р. в 1902, ряд., п/п 20714, погиб 25.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Григорий Иванович, Рогань Харьковской обл., ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

КУЗЬМИН Павел Кузьмич, р. в 1901, ряд. 1245-го сп, погиб 17.11.1943.

КУЛЬБАЧКО Антон Тимофеевич, ефр., п/п 19702, погиб 24.12.1943.

КУПЦОВ Иван Александрович, мл. лейт., п/п 37742, погиб 15.1.1944.

КУПЧИКОВ Федор Васильевич, ряд. 329-го сп, погиб 19.4.1944.

КУРУЖБАЕВ Карим, серж. 252-го сп, погиб 15.2.1944.

И. Ф. Ксензов.

С. Н. Кучер.

А. П. Леонов.

КУТЫРЕВ Владимир Иванович, мл. лейт., погиб 4.10.1943.

КУЧЕР Станислав Николаевич, р. в 1921, серж., погиб 27.7.1944.

ЛАПТЕВ Иван Семенович, ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

ЛАПШИН Андрей Васильевич, ряд., п/п 38772, погиб 23.1.1944.

ЛАРКИН Василий Иванович, старш., п/п 35255, погиб 16.4.1944.

ЛЕБЕДЕВ Михаил Иванович, ряд., погиб 23.2.1944.

ЛЕОНЕНКО Николай Федорович, д. Лапшина Мстиславского р-на, ряд. 252-го сп, погиб 7.2.1944.

ЛЕОНОВ Алексей Петрович, д. Богдановка Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 21-го омедсб, умер от ран 14.2.1944.

Из письма Л. П. Леоновой, племянницы А. П. Леонова

Несколько раз была в Горах, где похоронен мой дядя Лёша. Папа рассказывал, что Алексей Петрович был призван на действительную службу

Г. Т. Лопасов.

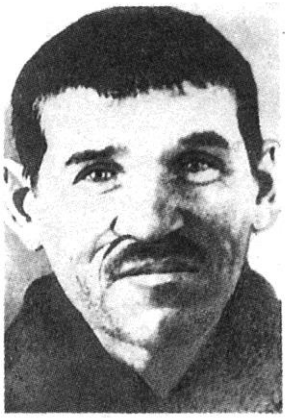

В. Ф. Максимов.

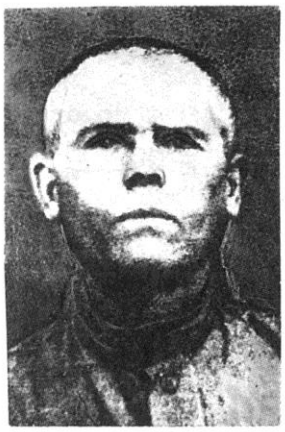

Е. Д. Матвеенко.

в Красную Армию осенью 1940 г., служил в Бобруйске, где и застала война.

ЛЕТНИКОВ Василий Васильевич, р. в 1917, кап. 298-го армейского инж. батальона, погиб 8.5.1944.

ЛЕУХИН Федор Алексеевич, ряд., п/п 28112, погиб 25.1.1944.

ЛИМАНОВ Егор Васильевич, ряд. 282-го сп, погиб 4.10.1943.

ЛИСЕНКОВ Иван Петрович, р. в 1925, ряд., п/п 38772, погиб 23.6.1944.

ЛОГАЧЕВ Николай Филиппович, р. в 1922, с. Чермашное Измайловского р-на Орловской обл., ряд., п/п 20714, погиб 29.10.1943.

ЛОПАСОВ Григорий Тихонович, р. в 1924, призывался Ковылкинским РВК из с. Паньша, Мордовия, ряд., бронебойщик, наводчик ПТР, погиб 23.6.1944.

Из фронтового письма Г. Т. Лопасова

Привет с фронта. Бои здесь тяжелые, ожесточенные. На боевом дежурстве, на посту всю ночь без смены, в траншеях вода, грязь, на фашистов мы злые, буду бить их по-комсомольски, как бьют их на 1, 2, 3 Украинских фронтах и как на юге. Союзники стали помогать, финны переходят к нам и говорят: «Гитлер капут». Это они говорят правильно. Я им верю, но больше надеемся на себя и скорее разобьем врага. Тогда заживем.

ЛУКАШЕНКО Иван Емельянович, Хиславичский р-н Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ЛЫПКО Николай Максимович, р. в 1917, кап., погиб 4.1.1944.

ЛЬВОВ Павел Иванович, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

ЛЯМКИН Ефим Иванович, р. в 1900, ряд., п/п 49896, погиб 4.10.1943.

ЛЯХОВ Николай Митрофанович, р. в 1913, ряд. п/п 49896, погиб 24.3.1944.

МАЗУРОВ Федор Степанович, ряд. 17-го отд. огн. батальона, погиб 13.3.1944.

МАКСИМОВ Василий Федорович, р. в 1897 в д. Столбищи Кстовского р-на Нижегородской обл., ряд., погиб в ноябре 1943.

МАКСИМОВ Иван Васильевич, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

МАЛЕНКО Иван Стефанович, р. в д. Прилеповка Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 38772, погиб 23.6.1944.

МАЛИКОВ Николай Семенович, р. в 1922, ст. серж., погиб 9.2.1944.

МАЛЫШЕВ Михаил Иванович, р. в 1915, ст. серж., погиб 14.8.1941.

МАЛЯВИН Константин Иванович, р. в 1923, ряд. 64-го осапб, погиб 11.5.1944.

МАМОНТОВ Василий Ульянович, ряд., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

МАНИКОВСКИЙ Василий Васильевич, р. в 1918, старш., погиб 24.3.1944.

МАРИНОВ Петр Михайлович, серж., погиб 24.3.1944.

МАРКИН Петр Егорович, серж., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

МАРКИН Федор Емельянович, р. в 1921, ряд., погиб 27.1.1944.

МАРТЫНОВ Александр Константинович, ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

МАРТЫНОВ Яков Афанасьевич, ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

МАРЧЕНКО Леонид Николаевич, р. в 1924, д. Быстрица Мстиславского р-на Могилевской обл., серж. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

МАРШАКИН, р. в 1911, лейт., погиб 16.4.1944.

МАРФОНОВ Кузьма Иванович, р. в д. Тудоровка Мстиславского р-на, ряд., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

МАСЛОВ Леонид Федорович, мл. лейт. 329-го сп, погиб 2.5.1944.

МАТВЕЕНКО Елисей Демидович, ряд., погиб 3.1.1944.

МАХЛИС Арон Миронович, лейт.

МАХЛОВ Василий Макарович, р. в д. Н. Село

Мстиславского р-на, мл. лейт., п/п 38472, погиб 10.6.1944.

МЕДВЕДЕВ Павел Николаевич, ряд. 785-го сп, погиб 4.10.1943.

МЕЛЬНИК Иван Кондратьевич, р. в 1905, ряд., п/п 16580-Щ, погиб 30.9.1943.

МЕШКОВ Иван Митрофанович, ст. серж., погиб 24.4.1944.

МИЛЬЧАКОВ Борис Васильевич, р. в 1905, мл. лейт. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

МИНАЕВ Иван Петрович, мл. серж., п/п 49862, погиб 2.10.1943.

МИРОШНИКОВ Николай Борисович, р. в 1923, ефр.

МИРОШНИЧЕНКО Василий Николаевич, ст. серж., погиб 28.6.1944.

МИХАЛЬЧЕНКОВ Иван Иванович, р. в д. Думаничи Починковского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 02263, погиб 9.12.1943.

МИХАЛЬЧЕНКОВ Сергей Васильевич, р. в д. Плешаково Сафоновского р-на Смоленской обл., ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

МИШКИН Иван Иванович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

МОИСЕЕВ Михаил Иванович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

МОИСЕЕНКОВ Иван Федорович, ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

МОЛЧАНОВ Анатолий Николаевич, р. в 1925, ряд., погиб 22.6.1944.

МОРДВИНОВ Василий Михайлович, р. в Хиславичском р-не Смоленской обл., ряд., п/п 28112, погиб 18.1.1944.

МОРЕНКОВ Алексей Герасимович, р. в д. Ст. Стан Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 329-го сп, погиб 11.5.1944.

МОРОЗОВ Александр Сидорович, р. в 1910 в д. Ширки Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., погиб 5.4.1944.

МОРОЗОВ Василий Федорович, р. в д. Воровка Починковского р-на Смоленской обл., серж. 70-й сд, погиб 24.3.1944.

МОРОЗОВ Даниил Егорович, р. в д. Хващевка Починковского р-на Смоленской обл., ряд. 26-го омедсб, погиб 22.6.1944.

МОРОЗОВ Степан Иванович, р. в д. Тудоровка Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., п/п 38777, погиб 24.3.1944.

МОСКАЛЕВ Андрей Федорович, р. в д. Подсосна Смоленской обл., кап., погиб 10.10.1943.

МОСКАЛЕВ Юрий Прокофьевич, р. в д. Исаково Батуринского р-на Смоленской обл., ст. серж. 252-го сп, погиб 6.3.1944.

МУДРАКОВ Александр Иванович, р. в 1916, ряд., погиб 29.11.1943.

МУДРИЧЕНКОВ Спиридон Ефимович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

МУТАСОВ Михаил Иванович, р. в 1918, ряд., п/п 14043, погиб 27.1.1944.

МЯМИН Иван Афанасьевич, ряд. 329-го сп, погиб 18.4.1944.

НАУМОВ Семен Миронович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

Ю. П. Москалев.

НЕВЗОРОВ Виталий Александрович, мл. серж., погиб 4.10.1943.

НЕЛЮБОВ Юрий Григорьевич, ряд., в/ч 35255, погиб 10.3.1944.

НЕЩЕТА Сергей Павлович, ряд. 70-й сд, погиб 24.3.1944.

НИКИТИН Николай Дмитриевич, мл. лейт., погиб 21.10.1943.

НИКИТИН Николай Иванович, лейт. 1293-го сп 160-й сд, погиб 26.10.1943.

НИКИТИН Павел Степанович, ряд., п/п 01873, погиб 7.10.1943.

НИКОЛАЕВ Иван Савельевич, ряд. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

НИКОЛАЕВ Изот Николаевич, р. в 1902 в д. Жизлино Старорусского р-на Новгородской обл., ряд., погиб 22.6.1944.

НИКОЛАЕВ Сергей Григорьевич, старш., п/п 35255, погиб 21.3.1944.

НИКОЛЕНКО Петр Романович, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

НИКОЛЬСКИЙ Иосиф Николаевич, ст. серж., погиб 2.9.1943.

НИМЕРЕСОВ Федот Евстафьевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

НИЯЗМУРАТОВ Юкач, р. в 1920, ряд. 252-го сп, погиб.

НОВИКОВ Александр Степанович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

НОВИКОВ Сергей Спиридонович, р. в 1900 в Починковском р-не Смоленской обл., ряд., погиб 5.4.1944.

НОГТЕВ Алексей Николаевич, серж. 252-го сп, погиб 27.1.1944.

НОСОВА Ирина Захаровна, р. в 1925 в д. Сосновка Борятинского р-на Калужской обл., ряд. 282-го сп, погибла 4.10.1944.

ОВЧИННИКОВ Матвей Ионович, ряд., п/п 03763, погиб 27.1.1944.

ОВЧИННИКОВ Николай Поликарпович, мл. серж. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ОДИНЦОВ Иван Петрович, ряд. 21-го омедсб, погиб 25.5.1944.

ОЖОГИН *Сергей Никифорович,* мл. серж., п/п 56239-К, погиб 4.10.1943.

ОКУНЕВ Степан Семенович, р. в 1911, ряд. 33-й армии, погиб 23.6.1944.

Н. А. Пальгунов.

В. Н. Пеньков.

М. М. Рулев.

ОСАДЧИЙ Федор Филиппович, ряд., п/п 49862, погиб 4.10.1943.

ОСИПОВ, кап., погиб 16.10.1943.

ПАЛЬГУНОВ Николай Александрович, р. в 1919, призывался в 1938 из Москвы, служил в погранвойсках.

ПАНОВ Николай Иванович, ряд. 147-й армейской роты, погиб 23.6.1944.

ПАРКИН Николай Алексеевич, ряд., п/п 54269, погиб 9.10.1943.

ПАСАЧНИКОВ Гавриил Гаврилович, р. в 1917, ст. лейт., в/ч 28112, погиб 23.6.1944.

ПЕКОВ Петр Алексеевич, ряд., в/ч 38777, погиб 24.3.1944.

ПЕНЬКОВ Василий Никифорович, р. в 1923, призывался из г. Гусь-Хрустальный Владимирской обл., умер от ран 3.12.1943.

ПЕРЕГОНЦЕВ Иван Николаевич, р. в д. Садки Смоленской обл., ряд. 21-го омедсб, погиб 29.4.1944.

ПЕРЕПЕЛИЦА Николай Иванович, ряд. 68-го сп, погиб 11.6.1944.

ПЕРЕГУДОВ Иван Николаевич, ряд., погиб 23.6.1944.

ПЕТРОВ Александр Дмитриевич, р. в 1922, д. Филиппинская Угличского р-на Ярославской обл., ст. серж. 252-го сп, погиб 15.4.1944.

ПЕТРОВ Иван Яковлевич, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ПЕЧИКОВ Б. П., мл. лейт., погиб 29.4.1944.

ПИНЕВИЧ Виктор Сергеевич, р. в 1906, ряд., погиб 27.11.1943.

ПИНЯСКИН Дмитрий Васильевич, ряд. 123-го мостостроительного батальона, погиб 26.1.1944.

ПЛАТОНОВ Алексей Николаевич, р. в 1922 в д. Ликово Киржачского р-на Владимирской обл., ряд. 39-го санбата.

ПОВАРОВ Александр Филиппович, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ПОДГУРСКИЙ Степан Ефимович, р. в д. Усково Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

ПОЛТАВЕЦ Иван Ильич, р. в 1923 в д. Рублевка Советского р-на, Казахстан, ряд. 252-го сп, погиб 23.6.1944.

ПОЛЯКОВ Степан Ермолаевич, р. в 1902, г. Родники Ивановской обл., ряд., погиб 6.3.1944.

ПОПОВ Андрей Семенович, серж. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

ПОПОВ Николай Никифорович, р. в д. Скверета Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 21-го омедсб, погиб 30.4.1944.

ПОРОШИН Иван Яковлевич, р. в 1920, серж. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

ПОРОШКОВ Николай Иосифович, г. Астрахань, ряд., погиб 12.6.1944.

ПОТЕМКИН Иван Борисович, р. в 1908 в с. Куйбышевка Туапсинского р-на Краснодарского края, ряд., п/п 02263, погиб 26.1.1944.

ПРИМЕРОВ Терентий Иванович, р. в д. Мазыки Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ПРОКОПЕНКО Анатолий Павлович, р. в 1924 в д. Раздельная Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., п/п 38777, погиб 24.3.1944.

ПРОСКУРЯКОВ Илья Михайлович, ряд. 70-го сп, погиб 24.3.1944.

ПРОСОЛОВ Ефим Иванович, ряд., п/п 22522, погиб 4.10.1943.

ПРОТАСОВ Иван Трофимович, ряд. 329-го сп, погиб 26.6.1944.

ПРОХОРЕНКОВ Иван Васильевич, р. в д. Сосновка Смоленской обл., старш., погиб 25.2.1944.

ПРОХОРЕНКОВ Семен Васильевич, р. в д. Пересуды Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 15.5.1944.

ПРОШКИН Александр Матвеевич, ряд., п/п 14043, погиб 27.1.1944.

ПРУДНИКОВ Василий Иванович, р. в д. Мозыки Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 37742, погиб 21.12.1943.

ПУГИН Кузьма Ефтеевич, ряд., п/п 03466-С.

ПУРДЫТОВ Владимир Николаевич, ряд. 68-го сп, погиб 25.6.1944.

ПШЕНИЧНЫЙ Савелий Алексеевич, р. в 1923 в с. Зубры Ровенского р-на Белгородской обл., ряд. 252-го сп, погиб 30.4.1944.

ПЯТКИН Петр Андреевич, р. в 1919 в Новороссийском р-не Актюбинской обл., ефр. 21-го омедсб, погиб 15.4.1944.

РАГОЗИН Василий Петрович, ряд. 68-го сп, погиб 21.4.1944.

РАМАЗАНОВ Сандали, ряд. 252-го сп, погиб 20.5.1944.

РАМАНЕНКОВ Матвей Петрович, р. в 1893, ряд., погиб 29.12.1943.

РАХМАНИН Николай Поликарпович, р. в 1923, ефр., в/ч 20714, погиб 5.12.1943.

РАЧИНСКИЙ Петр Михайлович, р. в д. Белышино Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд. 252-го сп, погиб 6.5.1944.

РЕШЕТНЕВ Лука Харитонович, р. в д. Шерсневка Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

РЗАКУЛОВ Мусакул, ряд. 368-го сп, погиб 29.2.1944.

РОДИОНОВ Григорий Николаевич, р. в Починковском р-не Смоленской обл., ряд. 64-го осапб, погиб 13.5.1944.

РОМАНОВ Леон Семенович, р. в Хиславичском р-не Смоленской обл., ряд. 68-го сп, погиб 28.1.1944.

РОЯНОВ Закир Мирзаянович, р. в 1910, ряд., погиб 28.10.1943.

РУЛЕВ Матвей Михайлович, р. в д. Моляково Ремешковского р-на Тверской обл., ряд. 368-го отд. пулеметного батальона, пулеметчик, погиб 22.4.1944.

РУСАЛЕЕВ Василий Емельянович, р. в 1921 в д. Суслово Мариинского р-на Кемеровской обл., ряд., погиб 16.12.1943.

РУСЛЯКОВ Андрей Прокофьевич, р. в 1914 в Алтайском крае, ст. серж. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

РУСЛЯКОВ Павел Прокофьевич, р. в 1903 в Алтайском крае, ряд., погиб в июле 1944.

Из письма дочерей П. П. Руслякова

Мы безмерно благодарны людям, которые чтут память бойцов, отдавших жизнь за нашу Родину. Очень просим по возможности выслать нам книгу «Память» по ее выходу в свет. Эта книга будет у нас семейной реликвией.

РЫБИН И. Т., р. в 1910, ст. лейт., погиб 4.2.1944.

РЫЖЕНКОВ Афанасий Леонович, ряд., погиб 3.6.1944.

САВИНЦЕВ Аркадий Алексеевич, ряд., п/п 29513, погиб 14.10.1943.

САВЧЕНКО Николай Ильич, кап. 472-го сп, погиб 12.10.1943.

САВЧЕНКОВ Терентий Киреевич, р. в д. Лобаново Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 329-го сп, погиб 6.12.1943.

САГАЙДАК Владимир Аксентьевич, р. в 1920, серж., п/п 56902, погиб 6.12.1943.

САЗОНОВ Василий Терентьевич, р. в 1919, майор 878-го сп, погиб 13.10.1943.

САМАНКОВ Владимир Андреевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

В. Е. Русалеев.

А. П. Русляков.

П. П. Русляков.

САТЫХ-БАЛДЫЕВ Исмаил, ст. серж., п/п 03763, погиб 27.1.1944.

СВИЩЕВ Георгий Алексеевич, ряд. 329-го сп, погиб 2.9.1943.

СЕДЕЛЬНИКОВ Сергей Михайлович, серж. 368-го отд. пулеметно-артиллерийского батальона, погиб 26.4.1944.

СЕДЫХ Алексей Григорьевич, р. в 1906, с. Протасово Озерского р-на Московской обл., лейт., ком. роты, погиб 3.10.1943.

СЕЛЕЗНЕВ Владимир Никитович, р. в г. Городок Мстиславского р-на Могилевской обл., ст. серж. 252-го сп, погиб 23.6.1944.

СЕЛИВАНОВ Михаил Александрович, р. в 1918 в д. Владимировка Лукояновского р-на Нижегородской обл., серж. 878-го сп, погиб 3.10.1943.

Из письма родственников М. А. Селиванова

До войны он служил в кадровой армии на Дальнем Востоке, г. Ворошилов, Уссурийск. В 1941 на Западном фронте, сержант. В Смоленской области был в окружении, вышел, в связи с истощением находился в госпитале в Калуге, в августе 1943 был ранен, по излечении снова в бой, который был для него последним.

А. Г. Седых.

М. А. Селиванов.

П. С. Синицын.

Мы благодарим общественность Горского Совета, колхоза имени Свердлова и школы за внимание к ветеранам, за добрую память о погибших.

СЕМЕНОВ Василий Никитич, р. в д. Кривозеры Вышегорского р-на Вологодской обл., мл. серж. 1238-го сп, погиб 4.10.1944.

СЕМЕНОВ Н. С., р. в 1922, лейт., погиб 26.2.1944.

СЕМЕНОВ Тихон Сысоевич, р. в 1907, ст. серж., погиб 19.5.1944.

СЕМЕНИСТЫЙ Иван Яковлевич, мл. лейт. 252-го сп, погиб 17.6.1944.

СЕРГЕЕВ Василий Сергеевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

СЕРОВ Александр Степанович, ряд., погиб 4.10. 1943.

СИДОРКИН Павел Ефимович, ряд. 329-го сп, погиб 28.4.1944.

СИНИЦИН Павел Степанович, р. в 1895, Богрaмовский с/с Рыбновского р-на Рязанской обл., ст. серж., погиб 8.10.1943.

Из письма В. П. Синицина, сына П. С. Синицина

Отец был мобилизован осенью 1941, служил в Москве в войсках ПВО, был ранен в руку, получил ожоги и на шесть месяцев комиссован. После излечения снова призван в действующую армию, попал на Белорусский фронт. В 1943 в первых числах октября мы от него получили письмо. Писал, что идут сильные бои. Дня через 2—3 пришло письмо от его боевого товарища с печальной вестью. Спасибо за память.

СКОЛЬЗНЕВ Григорий Васильевич, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

СКУЛЬБЕДОВ Марк Федорович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

СМИРНОВ Виталий Иванович, ряд., п/п 29513, погиб 14.10.1943.

СМИРНОВ Федор Никифорович, р. в д. Ольшанки Жирковского р-на Смоленской обл., мл. серж. 368-го отд. пулеметно-артиллерийского батальона, погиб 18.6.1944.

СМОЛОВ Александр Федорович, ряд. 1309-го иптап, погиб 4.10.1943.

СОБИНОВ Федор Никонорович, ряд. 252-го сп, погиб 14.4.1944.

СОБОЛЕВСКИЙ Алексей Николаевич, ст. серж., погиб 29.9.1943.

СОКОЛОВ Андрей Иванович, серж., п/п 38777, погиб 24.3.1944.

СОЛНЦЕВ Валентин Федорович, ст. серж. 368-го отд. пулеметно-артиллерийского полка, погиб 27.3.1944.

СОЛОВЬЕВ Борис Аркадьевич, р. в 1922, кап., п/п 37637, погиб 15.10.1943.

СОНЬКИН, лейт., погиб 8.6.1944.

СПИРИДОНОВ Владимир Иванович, р. в д. Борщевка Починковского р-на Смоленской обл., мл. серж. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

СОСНОВСКИЙ Федор Ануфриевич, р. в д. Ивановка Канского р-на Красноярского края, ряд. 329-го сп, погиб 7.4.1944.

СТАРОДУБЦЕВ Петр Сергеевич, р. в 1918, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

СТАСЕНКО Иван Савельевич, ряд., погиб 22.6.1944.

СТЕПАНЕНКО Михаил Федорович, р. в 1921 в пос. Чертково Ростовской обл.

СТЕПАНОВ Петр Ефимович, р. в д. Мишки Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., п/п 38772, погиб 23.6.1944.

СТЕПАНОВ Тимофей Трофимович, ряд., п/п 03763, погиб 27.1.1944.

СТЕФАНОВСКИЙ Павел Иванович, ряд. 64-го осапб, погиб 2.5.1944.

СТЕФАНЦОВ Дмитрий Федорович, р. в Хиславичском р-не Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 24.2.1944.

СТУКАЛОВ Михаил Семенович, серж., п/п 14043, погиб 27.1.1944.

СТЫРОВ Василий Арсентьевич, р. в 1922, мл. серж., погиб 23.6.1944.

СУББОТИН Е. В., р. в 1921, мл. лейт., погиб 11.6.1944.

СУРКОВ Сергей Степанович, ряд., п/п 56239-К, погиб 5.11.1943.

СУРОНИВСКИЙ Алексей Михайлович, р. в д. Никифоровка Екимовичского р-на Смоленской обл., ряд., погиб 4.10.1943.

СУЧКОВ Николай Яковлевич, ряд. 429-й отд. разведроты, погиб 5.10.1943.

ТАРАБАРОВ Василий Андреевич, серж., погиб 22.6.1944.

ТАСКАЕВ Василий Михайлович, ряд., п/п 54233, погиб 13.10.1943.

ТАТАРЕНКО Анатолий Михайлович, р. в 1925 в Москве, серж., погиб 6.3.1944.

ТАТАРЕНКО Андрей Яковлевич, ряд., п/п 38772, погиб 23.6.1944.

ТЕЛЕГИН Василий Иванович, ряд., п/п 54269, погиб 4.10.1943.

ТИМОФЕЕВ Егор Федорович, ряд. 68-го сп, погиб 26.1.1944.

ТКАЧЕВ Петр Егорович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ТОКАРЕВ Евдоким Матвеевич, р. в д. Стан Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 329-го сп, погиб 26.10.1944.

ТОКМАКОВ Илья Зиновьевич, Солотчанский р-н Рязанской обл., ряд., п/п 56239-К, погиб 4.11.1943.

ТОЛПЫГО Павел Иванович, р. в д. Крутая Монастырщинского р-на Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ТОПУНОВ Яков Андреевич, р. в 1895, ряд. 252-го сп, погиб 23.3.1944.

ТОРОПЧИН Иван Изотович, р. в 1902 в с. Буховая Чаплыгинского р-на Липецкой обл., ряд. 785-го сп, погиб 4.10.1943.

ТРОФИМОВ, майор, погиб 12.10.1943.

ТРОШКОВ Павел Васильевич, р. в 1925, ряд., погиб 11.2.1944.

ТРЫНЬКО Б. Н., р. в 1924, мл. лейт., погиб 10.6.1944.

ТУМАРЕВ Павел Васильевич, р. в д. Старое Село Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

ТУРАНОВ Алексей Андреевич, серж., п/п 49862, погиб 2.10.1943.

ТУРКИН Сергей Степанович, серж., погиб 4.10.1943.

ТУРУКЕСОВ Хаджимура, р. в 1909, ряд. 64-го омедсб, погиб 19.6.1944.

УЛЬЧЕНКО Михаил Семенович, ряд., п/п 10065, погиб 29.9.1943.

УРАКОВ Николай Васильевич, серж. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

УРЛИЕВ Салтан, р. в 1915, ряд. 329-го сп, погиб 17.4.1944.

УСКОВ Семен Иванович, р. в 1911, лейт. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

УТУРБАЕВ Мустафа, ряд. 252-го сп, погиб 23.6.1944.

УФИМЦЕВ Александр Федорович, ряд., п/п 10065, погиб 29.9.1943.

Н. В. Ураков.

К. М. Фунтусов.

ФАЗЛИАХМЕТОВ Нургаян Фазлиахметович, р. в 1921 в поселке шахты имени Энгельса Краснодонского р-на Луганской обл., ряд. 303-го инж. батальона, погиб 7.5.1944.

Из письма Н. Фазлиахметова, брата Н. Фазлиахметова

Нургаян прызывался в армию в 1941. До начала войны служил в Москве. Когда началась война, воевал на Смоленском направлении. Со слов матери, попал в плен, но вскоре (в неволе был всего 6 дней), завладев немецким оружием и формой, бежал к своим. И снова в боях. Только один год и два дня не дожил до Победы.

ФАЛЕЛЕЕВ Петр Леонтьевич, ряд. 252-го сп, погиб 24.6.1944.

ФЕДОРОВ Федор Антонович, р. в 1908, серж. 368-го отд. пулеметно-артиллерийского полка, погиб 15.11.1943.

ФЕДОРОВ Федор Васильевич, ст. серж., п/п 10979, погиб 4.10.1943.

ФЕДОРЫШКИН Федор Иванович, р. в д. Муравьево Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 16.2.1944.

ФЕДОСОВ Михаил Яковлевич, старш., погиб 5.12.1943.

ФЕДОТЧЕНКО Павел Гаврилович, старш. 329-го сп, погиб 10.2.1944.

ФИЛИПЕНКО Михаил Григорьевич, ст. серж. 252-го сп, погиб 24.3.1944.

ФИЛИМОНОВ Константин Николаевич, р. в 1922, ряд., п/п 38777, погиб 24.3.1944.

ФИЛИМОНОВ Яков Михайлович, р. в г. Кричев Могилевской обл., ряд. 252-го сп, погиб 25.4.1944.

ФИЛИППОВ Николай Семенович, р. в д. Красноручье Мстиславского р-на Могилевской обл., 329-й сп, погиб 29.5.1944.

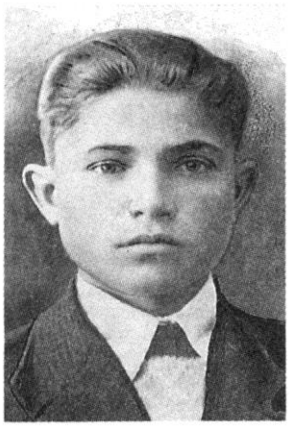

Х. Х. Хаиров.

Г. Т. Чайкин.

В. А. Чистяков.

И. Ф. Штеменко.

ФЛЯГИН Павел Николаевич, ряд., п/п 54269, погиб 4.10.1943.

ФУНТУСОВ Куприян Матвеевич, р. в 1905 в д. Фунтусово Тавдинского р-на Свердловской обл., ряд., погиб 22.6.1944.

ХАИРОВ Хафис Хусаинович, ряд., п/п 22145-С, погиб 3.10.1943.

ХАЛИН Иван Григорьевич, ряд., погиб 29.9.1943.

ХАМЗОВ Филипп Тихонович, р. в 1898 в п. Давенда Молочинского р-на Читинской обл., ряд. 329-го сп, погиб 11.1.1944.

ХАНАНОВ Салимгула Хайлулович, р. в д.Черкассы Уфимского р-на, Башкирия, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ХАРИТОНОВ Андрей Федорович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.1.1944.

ХАРЛАМОВ Иван Семенович, ряд. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

ХАЙЛЕНОВ Хаджа, ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ХЛОПОВ Михаил Андреевич, р. в 1916, ст. лейт. 252-го сп, погиб 26.1.1944.

ХОБОТОВ Михаил, ст. серж., погиб 17.3.1944.

ХОХЛОВА Татьяна Ивановна, ряд. 882-го сп, погибла 4.10.1943.

ЦЫГАНКОВ Семен Агеевич, р. в д. Подерни Монастырщинского р-на Смоленской обл., ряд. 68-го сп 70-й сд, сапёр, умер от ран 25.4.1944.

ЧАДОВ Михаил Алексеевич, ряд., п/п 49862, погиб 4.10.1943.

ЧАЙКИН Григорий Тимофеевич, р. в 1912, хут. Степь Ивнянского р-на Белгородской обл., ряд., погиб 3.6.1944.

ЧЕБОТАРЕВ Петр Иванович, р. в 1907 в д. Ерошевичи Оршанского р-на Витебской обл., ряд., погиб 27.1.1944.

ЧЕРНЫШЕВ Александр Семенович, р. в 1906, майор 472-го ап, погиб 12.10.1943.

ЧЕРНЫШЕВ Николай Павлович, р. в 1919 в д. Дятловка Починковского р-на Смоленской обл., погиб 25.1.1944.

ЧИЖ Ростислав Иванович, р. в д. Гололобовка Ряснянского с/с Дрибинского р-на Могилевской обл., ряд., погиб 27.1.1944.

ЧИСТЯКОВ Вениамин Александрович, р. в 1920, ряд. 23-й авд, погіб 13.7.1941.

ШАВЦОВ Адам Александрович, р. в д. Лопатино Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., п/п 20714, погиб 25.10.1943.

ШАКИРОВ Асхад, р. в 1901, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

ШАСТИН Владимир Васильевич, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

ШЕВЦОВ Егор Моисеевич, р. в д. Городок Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 14043, погиб 27.1.1944.

ШЕВЧЕНКО Иван Петрович, ст. серж., п/п 35255, погиб 11.5.1944.

ШЕВЧЕНКО М. И., р. в 1902, ст. лейт., погиб в 1944.

ШЕЛГУНОВ Михаил, ряд. 325-го сп, погиб 24.3.1944.

ШЕРЕМЕТЬЕВ Иван Пивкович, р. в д. Крутая Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд. 68-го сп, погиб 25.6.1944.

ШИРИКОВ Егор Сергеевич, р. в д. Короли Починковского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 20714, погиб 25.10.1943.

ШОРНИКОВ Иван Хрисанович, ряд, п/п 29513, погиб 27.11.1943.

ШОРНИКОВ Никита Абрамович, р. в д. Родионовка Хиславичского р-на Смоленской обл., погиб 27.1.1944.

ШПАКОВ Александр Алексеевич, ряд. 329-го сп, погиб 23.6.1944.

ШПАКОВ Кирилл Яковлевич, р. в д. Шершневка Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд. 250-го сп, погиб 28.3.1944.

ШПЕЛЕВ Иван Тимофеевич, ряд., п/п 54269, погиб 4.10.1943.

ШТЕМЕНКО Иван Федосеевич, р. в д. Катальино Красноградского р-на Харьковской обл., ряд., п/п 3763, погиб 5.3.1944.

ШТЕРЕНГАС Моисей Михайлович, ряд., п/п 38777, погиб 17.3.1944.

ШУКМЕНОВ Павел Тимофеевич, серж., п/п 02263, погиб 31.12.1943.

ШУПИКОВ Иван Никифорович, ряд. 17-го отд. огн. батальона, погиб в 1944.

ЩЕРБАКОВ Василий Иосифович, ряд., п/п 03763, погиб 27.1.1944.

ЩЕРБАКОВ Михаил Евдокимович, р. в д. Варки Починковского р-на Смоленской обл., ряд. 252-го сп, погиб 22.6.1944.

ЮДЕНКОВ Михаил Петрович, р. в д. Красиловка Починковского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 28112, погиб 26.1.1944.

ЮДИН Александр Андреевич, мл. серж. 252-го сп.

ЮНЦОВ Степан Федорович, р. в д. Погадаевка Шиянского р-на Читинской обл., ряд., п/п 10065, погиб 29.9.1943.

ЮРОЧКИН Владимир Анисимович, ряд., п/п 03763, погиб 27.1.1944.

ЮСУПОВ Ашет, р. в 1923, ряд., погиб 1.5.1944.

ЮСУПОВ Нури, р. в д. Балак Чемогушевского р-на, Башкирия.

ЯКОВЛЕВ Борис Петрович, р. в 1914, ряд., п/п 40242, погиб 18.5.1944.

ЯКОВЛЕВ Василий Георгиевич, р. в г. Рудня Смоленской обл., ряд., п/п 38772, погиб 19.5.1944.

ЯКОВЛЕВ Владимир Александрович, р. 4.11.1919, ряд. 1315-го сп 173-й сд, погиб 4.10.1943.

Из письма З. А. и Е. А. Яковлевых, сестер В. А. Яковлева

Володя родился в г. Пржевальске Киргизской ССР в семье крестьянина, состоящей из 6 человек. С 1927 по 1933 учился в средней школе им. Крупской в г. Пржевальске. В 1933 семья переезжает в г. Фрунзе и Володя поступает учиться в СШ № 6. Окончив в 1939 г. десятилетку, он поступает, сдав все предметы на «отлично», в Киргизский пединститут на физико-математический факультет. Был невысокого роста, но физически крепкий. В декабре 1939 его призывают в войска НКВД. Служил в Ростове-на-Дону, Армении. Осенью 1940 полк был переведен в Прибалтику. При наступлении гитлеровцев полк был разбит, Володя писал, что осталось только 30 человек. До 1942 мы от него ничего не получали, в это время он был в плену, из которого ему чудом удалось бежать.

Он работал связистом, потом был переведен в артиллерию. Служил наводчиком и разведчиком.

Из фронтового письма домой В. Яковлева

29.9.1943 г.

Здравствуйте, дорогие! Время летит довольно быстро, да, теперь уже сентябрь 1943. Сентябрь — месяц уборки и дождей, месяц грязи, начало холодов. Но это не страшно. Впереди победа. Немцы летят в свой свинарник довольно быстро. Ну, пока.

В. А. Яковлев.

С. С. Агафонов.

Из письма В. М. Васильева, товарища В. А. Яковлева

Мы были вместе в одной батарее с мая 1943. Тогда мы жили под Москвой, он был разведчик-наблюдатель, мы вместе с ним провели несколько жарких боев, в которых он показал себя смелым, отважным, умелым воином. Мы вместе с ним воевали, вместе на досуге выпускали Боевые листки, он неплохо художественно их оформлял. Был всегда весел и неутомим, но слишком застенчив, и так до дня его гибели. Погиб он при выполнении долга перед Родиной. Погиб вместе со своим командиром взвода, таким же молодым, как и Володя, их убило одной миной при разведке. Смерть Володи произошла мгновенно, хоронили его всей батареей, на высоком кургане.

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. КАМЕНКА

АБРОСИМЕНКО Петр Илларионович, ряд., погиб 14.10.1943.

АВДЮШКИН Иван Павлович, р. в 1898, ряд., п/п 28114, погиб 24.11.1943.

АГАФОНОВ Сергей Степанович, ряд., п/п 56259«К», погиб 25.10.1943.

Из наградного листа С. С. Агафонова

При атаке на д. Коровино первым бросился вперед, увлекая за собой бойцов, ворвался в деревню, в рукопашной схватке убил двух немцев, забросал гранатами вражескую траншею, уничтожил еще пять гитлеровцев. Враг в смятении и панике оставил населенный пункт.

АКУЛИН Иван Семенович, ряд., п/п 02263, погиб 29.11.1943.

Н. И. Антифоров.

И. И. Асипенко.

В. И. Барабанов.

Ф. И. Безводицкий.

И. Е. Белимов.

В. И. Боровик.

АЛАБУШИН Василий Мефодьевич, лейт., п/п 28112, погиб 16.10.1943.

АЛЕЙНИК А. И., лейт., погиб 15.10.1943.

АЛЕКСЕЕВ Александр Михайлович, кап., п/п 02263, погиб 30.11.1943.

АЛЕКСЕЕВ Николай Дмитриевич, ряд., п/п 54269, погиб 29.9.1943.

АЛЕКСЕЕВ Тимофей Сергеевич, ряд., п/п 56341, погиб 27.10.1943.

АЛЕХИН Иван Михайлович, р. в 1921, серж., п/п 14412, погиб 27.11.1943.

АЛИМОВ Тихон Васильевич, р. в 1900, старш., погиб 9.10.1943.

АЛФЕРОВ Леонид Михайлович, ряд. 718-го сп, погиб 20.10.1943.

АМАНБАЕВ Тюрихан, ряд., погиб 14.10.1943.

АМИНИН Федор Иванович, р. в 1923, мл. лейт., п/п 08112, погиб 29.11.1943.

АНДРОНИН Никифор Тихонович, ряд. 1156-го сп, погиб 30.11.1943.

АНИКЕЕВ Михаил Васильевич, ряд., погиб 22.1.1944.

АНИСИМОВ Григорий Евдокимович, ряд., п/п 28112, погиб 10.10.1943.

АНИЩЕНКО Петр Николаевич, ряд., п/п 28112, погиб 16.10.1943.

АНТИФОРОВ Николай Исаевич, ряд., погиб 28.10.1943.

АРЕФЬЕВ Василий Иванович, р. в 1924, ряд., п/п 37742, погиб 10.11.1943.

АРИФТЖАНОВ Абдула, р. в 1911, ряд. 115-го сп, погиб 22.10.1943.

АСИПЕНКО Иван Иосифович, р. в 1910, погиб 29.6.1944.

АСКАРОВ Салай, ряд. 68-го сп, погиб 14.2.1943.

АСМАГОВСКИЙ Андрей Иванович, ряд., п/п 02263, погиб 14.10.1943.

АСТАШКИН Андрей Петрович, ряд. 435-го омедсб, погиб 15.3.1944.

АТРОШЕНКОВ Дмитрий Анисимович, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

АШИКОВ Степан Ефимович, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

БАБАНОВ Иван Климович, ряд., п/п 14043-10, погиб 29.11.1943.

БАГРЯНЦЕВ Зосим Андреевич, р. в 1896, ряд. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

БАЗАНОВ Степан Павлович, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

БАЛАБОНОВ Николай Никитович, ряд., погиб 21.10.1943.

БАРАБАНОВ Василий Игнатьевич, р. в 1925, ряд. 68-го сп, погиб 24.6.1944.

БАРИНОВ Никита Васильевич, ряд., п/п 66522, погиб 18.10.1943.

БАСОВ Яков Сергеевич, р. в 1905, ефр., погиб 5.10.1943.

БАШКАНОВ Василий Емельянович, ряд., погиб 25.10.1943.

БЕЗВОДИЦКИЙ Федор Игнатьевич, р. в 1906, ряд. 1156-го сп, погиб 8.10.1943.

БЕЛЬЧЕНКО Петр Григорьевич, ряд., п/п 56341, погиб 26.10.1943.

БЕЛИМОВ Илья Ефимович, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

БЕЛЯЕВ Владимир Степанович, ряд., п/п 66522, погиб 17.10.1943.

БЛЯХИН Александр Михайлович, ряд. 1162-го сп, погиб 17.10.1943.

БОБКОВ Николай Иванович, ряд., погиб 16.10.1943.

БОБАКОВ Макар Герасимович, ряд., погиб 14.10.1943.

БОГДАНОВСКИЙ Алексей Владимирович, ряд., п/п 66522, погиб 20.10.1943.

БОРДУКОВ Николай Иосифович, ряд., п/п 2812, погиб 26.10.1943.

БОРИСОВ Николай Васильевич, ряд., погиб 25.10.1943.

БОРКОВ Степан Борисович, ряд., п/п 28112, погиб 29.10.1943.

БОРОВИК Василий Исаевич, старш., п/п 29500, погиб 10.10.1943.

Ф. И. Булеев.

И. А. Венедиктов.

Из письма А. П. Боровик, жены В. И. Боровика

Родился в Карниловском районе Омской области в селе Сыропятском. Любил играть на гармони, был хороший охотник, трудолюбивый, веселый, но неграмотный. Уходил на фронт с односельчанами, они рассказывали, что Василий был храбрым, мужественным. Когда были в окружении, он пробирался в деревни и приносил еду.

БРЫШКОВ Федор Трофимович, ряд., погиб 14.10.1943.

БУБАКОВ Нестер Васильевич, ряд., погиб 14.10.1943.

БУЗОВ И. И., мл. лейт., погиб 24.10.1943.

БУЛЕЕВ Федор Иванович, р. в 1904, ст. лейт., п/п 49862, погиб 3.10.1943.

Из письма Ф. И. Булеева с фронта семье

28.9.1943 г.

Здравствуйте, дорогие родные и все, кто меня знает — Булеева Федора Ивановича. Поздравляю Вас с освобождением от ига немецких оккупантов и всем вам боевой привет. Настало долгожданное время уведомить вас, что я жив и здоров, награжден правительственной наградой — орденом Красной Звезды. Сейчас преследуем немцев и уже вступили на территорию Белоруссии. Просто не верится, что так близко от дома.

Целую вас всех. Ваш муж и отец.

БУРАВЛЕВ Матвей Федорович, р. в 1910, ряд., погиб 25.10.1943.

БУРАВЦЕВ Петр Максимович, р. в 1922, серж., погиб 17.10.1943.

БУТИЕВ Рошид, р. в 1920, ряд. 252-го сп, погиб 4.3.1944.

БУХТЕЕВ Даниил Нестерович, р. в 1903, ряд., п/п 28112, погиб 16.10.1943.

БЫЗОВ Михаил Иванович, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

Из письма С. М. Ясниковой, дочери М. И. Бызова

Наш отец до мобилизации в армию и отправки в 1942 на фронт длительное время работал на химическом заводе им. Фрунзе в г. Кинешма Ивановской области, где прошел трудовой путь от рабочего до начальника цеха. В 1936 г. за доблестный труд был награжден орденом «Знак Почета». Он был членом ВКП(б), принимал активное участие в общественной жизни коллектива завода. В начале войны в 1941 г. райкомом партии был направлен на работу в колхоз, где вскоре стал председателем, до мобилизации в 1942 г.

БЫХОВ Владимир Егорович, ряд., погиб 23.6.1944.

ВАНЮШИН Евгений Вячеславович, мл. лейт., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

ВАСИЛЬЕВ Василий Федорович, ряд., погиб 16.3.1944.

ВЕЛЬНЕВИЦКИЙ Александр Иванович, ряд., п/п 08663, погиб 13.11.1943.

ВЕНЕДИКТОВ Иван Александрович, р. в 1895, ряд., погиб 23.6.1944.

ВЕРЕМЬЕВ Демид Дмитриевич, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

ВЕРКЕЕНКО Никодим Николаевич, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

ВИНИДИКТОВ Николай Степанович, р. в 1923, ст. серж. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

ВИТКОВСКИЙ Тимофей Федорович, ряд., п/п 28112, погиб 17.10.1943.

ВЛАСОВ Яков Власович, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

ВОЛОБУЕВ Тихон Афиногенович, р. в 1905, ряд. 913-го ап, погиб 3.1.1944.

ВОРОБЬЕВ Игнат Никитович, ряд., п/п 37742, погиб 30.10.1943.

А. Н. Галин.

П. А. Гондюхин.

В. У. Давыденко.

М. С. Дорошенко.

А. И. Дроздов.

ВОРОНИН Александр Константинович, ряд., п/п 50341, погиб 25.10.1943.

ВОРОНИН Захар Федорович, мл. лейт., п/п 56239 «К», погиб 29.9.1943.

ВОСКРЕСЕНСКИЙ Анатолий Федорович, погиб 16.10.1943.

ВОХОНИН Иван Павлович, ряд., п/п 54209, погиб 20.10.1943.

ГАВРИЛИК Сергей Андреевич, р. в 1912, серж. 435-го омедсб, погиб 9.2.1944.

ГАВРИЛОВ Иван Семенович, ряд., п/п 02263, погиб 15.12.1943.

ГАВЯТНИН Ефим Гаврилович, ряд. 916-го сп, погиб 30.10.1943.

ГАЛИН Абдурахман Нафикович, ефр., погиб 14.10.1943.

ГАЛКИН Михаил Павлович, р. в 1913, ряд. 452-го омедсб, погиб 4.10.1943.

ГАСЕНКОВ Евгений Константинович, ряд., р. в 1924, погиб 29.3.1944.

ГЛАЗОВ Елисей Федорович, мл. серж., п/п 29500, погиб 20.03.1944.

ГЛАЗОВ Павел Петрович, ряд., п/п 66522, погиб 16.11.1943.

ГЛУХИН, ряд., погиб 22.11.1943.

ГЛУШАКОВ Александр Сергеевич, ряд. 1156-го сп, погиб 5.12.1943.

ГОЛОХОВ Яков Давыдович, ряд., п/п 14043-10, погиб 29.11.1943.

ГОЛУБЕВ Николай Сергеевич, серж., п/п 92029, погиб 8.1.1944.

ГОЛУБКИН Александр Семенович, ряд., п/п 03653, погиб 12.10.1943.

ГОНЧАРОВ Иван Абрамович, ряд., погиб 29.10.1943.

ГОНДЮХИН Прокопий Арсентьевич, р. в 1906 в д. Гончарово Лузского р-на Кировской обл., ряд., п/п 20763, погиб 14.10.1943.

ГОРЕЛОВ Павел Тихонович, р. в 1913, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

ГРАМЫКО Виктор Петрович, ряд., п/п 28112, погиб 15.10.1943.

ГРЕКОВ Федосий Фомич, ряд., п/п 14043, погиб 24.11.1943.

ГРИНЕВИЧ Константин Ефимович, ряд. 329-го сп, погиб 25.10.1943.

ГРУШКО Андрей Моисеевич, р. в 1915, серж., погиб 29.10.1943.

ГУРИН Александр Федорович, р. в 1900, ряд. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

ГУРКОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 14043, погиб 28.11.1943.

ГУРЦА Анатолий Михайлович, ряд. 435-го омедсб, погиб 9.3.1944.

ДАВЫДЕНКО Василий Устинович, ряд., п/п 14043-10, погиб 29.11.1943.

ДАВЫДОВ Алексей Алексеевич, ряд. 435-го омедсб, погиб 27.3.1944.

ДАВЫДОВ Василий Михайлович, серж. 250-го омедсб, погиб 30.6.1944.

ДАСАЕВ Илья Васильевич, ряд., п/п 03653, погиб 12.10.1943.

ДВОРЦОВ Василий Александрович, р. в 1919, серж., погиб 28.11.1943.

ДЕНИСОВ Алексей Дмитриевич, мл. серж., п/п 54269, погиб 29.9.1943.

ДЕНИСЕНКОВ Леон Кузьмич, ряд., п/п 54269, погиб 15.1.1944.

ДЕНЬГИН Андрей Михайлович, ряд., п/п 28112, погиб 15.10.1943.

ДЕМЧЕНКО Иван Васильевич, ряд. 68-го сп, погиб 24.6.1944.

ДЖУРАЕВ Хамракул, р. в 1923, ряд. 68-го сп, погиб 17.2.1944.

ДОЛМАТОВ Николай Ефимович, ряд., п/п 20740, погиб 3.1.1944.

ДОЛЬНИКОВ Иван Евдокимович, ряд. 229-го сп, погиб 30.10.1943.

ДОМОВ Алексей Романович, ряд., п/п 96663, погиб 29.10.1943.

ДОРОШЕНКО Мирон Савельевич, ряд. 609-го сп, погиб 28.10.1943.

ДРОЗДОВ Антон Иванович, старш., п/п 28112, погиб 18.10.1943.

ДРОЗДОВ Семен Васильевич, р. в 1907 в д. Кабаново Называемского р-на Омской обл., старш., п/п 28112, погиб 18.10.1943.

ДУДИКОВ Алексей Николаевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

ДУДИН Василий Иванович, р. в 1910, ряд. 718-го сп, погиб 20.10.1943.

ДУПАК Иван Дмитриевич, ст. серж., п/п 02263, погиб 30.11.1943.

ДУХАНИН П. К., майор, погиб 16.10.1943.

ЕВСТИГНЕЕВ Михаил Иванович, ряд., п/п 02263, погиб 25.9.1943.

ЕГОРЕНКОВ Афанасий Тимофеевич, ряд. 1160-го сп, погиб 16.10.1943.

ЕДАПИН Тимофей Степанович, ряд., п/п 08663, погиб 30.10.1943.

ЕМЕЛЬЯНОВ Григорий Тимофеевич, ряд., погиб 11.1.1944.

ЕРМАКОВ Филипп Семенович, ряд. 6-го сп, погиб 25.10.1943.

ЕРОШЕНКОВ Сергей Борисович, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

ЖАНГАЗИНОВ Айтобай, ряд. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

ЖАРИКОВ Семен Титович, ряд., п/п 56341, погиб 24.10.1943.

ЖАРКОВ Федор Гаврилович, ряд. 609-го сп, погиб 25.10.1943.

ЖЕЛТУН Максим Васильевич, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

ЖУРАВКОВ Иван Илларионович, ряд., п/п 14043-10, погиб 1.1.1944.

ЗАЙЦЕВ Павел Александрович, ряд., п/п 02263, погиб 1.12.1943.

ЗАРЕЦКИЙ Иван Семенович, ряд. 529-го сп, погиб 10.11.1943.

ЗАРУБА Владимир Антонович, ряд. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

ЗЕЛЕНКОВ Игнатий Афанасьевич, ряд., п/п 30644, погиб 8.12.1943.

ЗЕРНОВ Василий Иванович, п/п 29500, погиб 6.10.1943.

ЗОРИН Александр Иванович, р. в 1923, ряд., п/п 20768, погиб 12.10.1943.

ЗУБАРЕВ Дмитрий Павлович, ряд., п/п 37742, погиб 19.10.1943.

ЗУБКОВ Алексей Сидорович, мл. серж., погиб 19.11.1943.

ЗУБКОВ Дмитрий Акимович, р. в 1925, погиб 12.10.1943.

ЗЫКОВ Гавриил Осипович, ряд., п/п 02205, погиб 20.10.1943.

С. В. Дроздов.

В. И. Зернов.

В. А. Ионов.

ИВАНОВ Василий Никитович, р. в 1910, ряд., п/п 02263, погиб 27.10.1943.

ИВАНОВ Егор Иванович, ряд., п/п 01154, погиб 9.2.1944.

ИВАНОВ Федор Архипович, ряд. 436-го медсб, погиб 31.10.1943.

ИВАНЬКИН Василий Герасимович, ряд., п/п 02263, погиб 5.12.1943.

ИВАНКОВ Тихон Парфенович, ряд. 609-го сп, погиб 25.10.1943.

ИВАЩЕНКОВ Прохор Владимирович, ряд., п/п 14042-10, погиб 28.11.1943.

ИЗОТОВ Иван Федорович, лейт., погиб 13.6.1944.

ИЗЫБАЕВ Александр Васильевич, ряд., п/п 66522, погиб 22.10.1943.

ИЛЬИН Георгий Михайлович, ряд., погиб 15.10.1943.

ИЛЬИН И. Б., мл. лейт., погиб 21.11.1943.

ИЛЬИЧЕВ Иван Афанасьевич, ряд. 438-го медсб, погиб 14.10.1943.

ИЛЬНИКОВ Стефан Ефимович, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

ИОНОВ Василий Александрович, р. в 1924 в д. Дмитривское Вологодского р-на, мл. серж. 452-го омсб, погиб 22.10.1943.

И. А. Климов.

А. А. Ключенков.

П. П. Кондрашев.

Из письма сестры В. А. Ионова

После школы учился в ремесленном училище в г. Ленинграде. По окончании училища в начале войны его направили на работу на один из заводов г. Ленинграда, где делали снаряды. В начале 1943 г. его, больного, обессиленного, эвакуировали в Вологду. В Вологде он подлечился, стал пригоден для службы и был призван.

Проходил учебу и формирование в г. Грязовце Волгоградской обл., где получил звание сержанта. В июне 1943 г. был направлен на Белорусский фронт.

ИОНОВ Владимир Иванович, ряд., п/п 56239, погиб 28.9.1943.

ИСАЕНКО Петр Маркович, ряд., п/п 28113, погиб 17.10.1943.

ИСАКОВ Александр Никандрович, ряд., п/п 14043-10, погиб 1.1.1944.

ИСМАНОВ Тогай, р. в 1923, ряд. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

КАЖАМЕТОВ Рахмет, ряд., погиб 30.11.1943.

КАЗАКОВ Михаил Дмитриевич, ряд., п/п 14142, погиб 29.11.1943.

КАЛИНКИН Степан Устинович, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

КАЛУЖЕНСКИЙ Николай Евгеньевич, ряд., погиб 18.10.1943.

КАЛЯЕВ Александр Алексеевич, ряд., п/п 66522, погиб 19.10.1943.

КАМРАКОВ Дмитрий Андреевич, ряд., погиб 6.10.1943.

КАНДРАШОВ Павел Пахомович, ряд., погиб 17.11.1943.

КАПУШИН Василий Григорьевич, ст. лейт. 1160-го сп, погиб 17.10.1943.

КАРПЕНКОВ Иван Никандрович, ряд., п/п 14043, погиб 1.1.1944.

КАСИМОВ Желлам, ряд., погиб 23.6.1944.

КИЛИН Иван Дмитриевич, ряд., п/п 66522, погиб 20.10.1943.

КИРЕЕВ Дмитрий Тихонович, р. в 1923, ряд. 329-го сп, погиб 30.10.1943.

КИРИЕНКОВ Кузьма Данилович, ряд., п/п 02263, погиб 21.1.1944.

КИСЛАНЬ Степан Дмитриевич, ряд., погиб 23.6.1944.

КЛИКУШИН Константин Иванович, р. в 1913, ряд., п/п 14043-10, погиб 17.11.1943.

КЛИМОВ Иван Алексеевич, ряд. 68-го сп, погиб 26.6.1944.

КЛЮК Гавриил Федорович, ряд., п/п 14094, погиб 21.1.1943.

КЛЮЧЕНКОВ Алексей Андреевич, ряд., п/п 37742, погиб 25.10.1943.

КМЫШ Николай Максимович, ряд., п/п 37742, погиб 30.10.1943.

КОВАЛЕВ Афанасий Антонович, ряд., п/п 29500, погиб 19.10.1943.

КОВАЛЕВ Григорий Яковлевич, ряд. 1160-го сп, погиб 18.10.1943.

КОВАЛЕНКО Иван Иванович, р. в 1924, ст. лейт., п/п 29435, погиб 29.11.1943.

КОВАЛЕНКО Макар Дмитриевич, р. в 1899, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

КОГТЕВ Сергей Иванович, ряд. 247-го сп, погиб 15.9.1943.

КОЗЛОВ Василий Яковлевич, ряд., п/п 02263, погиб 29.11.1943.

КОЗЛОВ Константин Иванович, ряд. 68-го сп, погиб 30.11.1943.

КОЗЛОВСКИЙ Андрей Павлович, ряд., п/п 14043-10, погиб 1.1.1944.

КОЛЕЗНОВ Егор Иванович, ряд., п/п 02263, погиб 30.11.1943.

КОЛИТКИН Иван Андреевич, п/п 28112, погиб 16.10.1943.

КОНДРАШЕВ Петр Пахомович, р. в 1913, серж., погиб 27.11.1943.

Из письма М. П. Виденко, сестры П. П. Кондрашева

Действительную службу проходил в 1936—1937 гг. на Дальнем Востоке, перед войной работал дежурным инженером на электростанции, мобилизован на фронт 6.VII.1941.

КОНСТАНТИНОВ Василий Максимович, ряд., п/п 14043, погиб 27.11.1943.

КОПЕЙКИН Евгений Петрович, ряд., п/п 28112, погиб 22.10.1943.

КОПЫЛОВ Василий Павлович, ефр., п/п 03653, погиб 12.10.1943.

КОРНЕЕВ Сергей Семенович, р. в 1921, мл. лейт. 170-го сп, погиб 30.9.1943.

КОРОЛЕВ Петр Иванович, р. в 1923, ряд. 436-го медсб, погиб 29.10.1943.

КОРОЛЬКОВ Иван Захарович, ряд., п/п 28112, погиб 29.10.1943.

КОРОТЕЕВ Антон Дмитриевич, р. в 1907, ряд. 68-го сп, погиб 24.6.1944.

КОРОТКОВ Николай Семенович, р. в 1925, ряд. 452-го медсб, погиб 2.10.1943.

КОРОТЧЕНКОВ Степан Маркович, ряд., п/п 28112, погиб 29.10.1943.

КОСТЕНКОВ Федор Ильич, ряд., п/п 28112, погиб 14.10.1943.

КОСТИН Петр Васильевич, мл. серж., п/п 56239, погиб 28.9.1943.

КОТИКОВ Николай Алексеевич, ст. серж. 227-го сп, погиб 22.4.1944.

КОТИКОВ Николай Григорьевич, ряд. 435-го медсб, погиб 12.1.1944.

КОТОВ Егор Варфоломеевич, ряд. 452-го медсб, погиб 2.10.1943.

КОТОВ Леонид Михайлович, р. в 1906, ряд., п/п 29135, погиб 2.1.1944.

КОТЯШОВ Борис Михайлович, ряд., п/п 28112, погиб 18.10.1943.

КОЧНЕВ Александр Зиновьевич, р. в 1925, лейт. 227-го сп, погиб 22.6.1944.

КРАВЧЕНКО Николай Андреевич, ряд. 1154-го сп, погиб 29.12.1943.

КРИВОШЕЙ Н. И., лейт., погиб 1.10.1943.

КРИЩИН Иван Алексеевич, ряд., п/п 14142, погиб 22.1.1944.

КРУТЕЛЕВ Андрей Иванович, ряд., п/п 14142, погиб 29.11.1943.

КСЕНЗОВ Семен Филиппович, ряд., п/п 28112, погиб 29.10.1943.

КСЕНОФОНТОВ Александр Федорович, р. в 1903, ряд., п/п 20740, погиб 22.12.1943.

КУДРЯШОВ Сергей Максимович, р. в 1914, лейт. 909-го сп 247-й сд, погиб 16.10.1943.

КУЗИН Григорий Никифорович, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

КУЗИРИН Афанасий Иванович, ряд. 436-го медсб, погиб 14.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Михаил Филиппович, серж. 435-го омедсб, погиб 11.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Николай Семенович, р. в 1923, мл. лейт. 1156-го сп, погиб 4.12.1943.

КУКУШКИН Николай Маркович, ряд., п/п 14142, погиб 27.11.1943.

КУЛАЖКИН Иван Ануфриевич, ряд., п/п 20740, погиб 30.12.1943.

КУЛЕНКОВ Петр Иванович, р. в 1902, серж., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

С. С. Корнеев.

И. З. Корольков.

Г. Н. Кузин.

Г. П. Культин.

КУЛИКОВ Иван Герасимович, р. в 1925, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

КУЛЬТИН Геннадий Павлович, ряд. 1156-го сп, погиб 8.2.1944.

КУПРИН Герасим Прокопович, ряд., п/п 29500, погиб 6.10.1943.

КУСАЕВ Яков Тимофеевич, р. в 1911, ряд. 352-й сд, погиб 17.10.1943.

КУХАРЕВ Василий Семенович, ряд., погиб 23.6.1944.

КУЧИН Борис Яковлевич, мл. серж. 1011-го сп, погиб 23.6.1944.

ЛАВЕЛИН Михаил Яковлевич, серж., п/п 03763, погиб в 1944.

ЛАЗАРЕВ Тихон Захарович, ряд. 916-го сп, погиб 17.10.1943.

ЛАПСОВ Арсений Лукьянович, ряд., п/п 28112, погиб 15.10.1943.

ЛАРЧЕНКО Павел Васильевич, ряд., п/п 37742, погиб 19.10.1943.

ЛЕБЕДЕВ Александр Михайлович, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

ЛЕДОВИЦКИЙ Павел Васильевич, погиб 16.10.1943.

В. С. Кухарев.

А. С. Леусов.

Н. И. Мельник.

А. С. Митрофанов.

ЛЕПЕТЕНОК Зиновий Федорович, ряд., п/п 28112, погиб 11.1.1944.

ЛЕПИЦКИЙ Николай Федорович, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

ЛЕОНОВ Василий Александрович, ряд., п/п 8112, погиб 29.9.1943.

ЛЕУСОВ Александр Семенович, ряд., п/п 37742, погиб 22.10.1943.

ЛИФАНЕНКОВ Никита Дмитриевич, р. в 1900, ряд. 609-го сп, погиб 26.10.1943.

ЛОБЕЦКИЙ Петр Казимирович, мл. серж., п/п 03653, погиб 12.10.1943.

ЛОЖКИН Николай Романович, ряд., п/п 66522, погиб 20.10.1943.

ЛУКЬЯНЕНКОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 14043-10, погиб 28.11.1943.

ЛЫСЕНКО Василий Степанович, серж., погиб 21.9.1943.

МАКАРОВ Михаил Егорович, р. в 1923, ряд. 452-го медсб, погиб 4.10.1943.

МАКСИМЕНКО Влас Данилович, ряд., п/п 28112, погиб 16.10.1943.

МАКСИМОВ Александр Максимович, ряд., п/п 14043, погиб 17.11.1943.

МАКСУРОВ Иван Герасимович, ряд. 1154-го сп, погиб 24.12.1943.

МАЛЫК Павел Михайлович, ряд., п/п 56239, погиб 29.9.1943.

МАРЧЕНКОВ Алексей Иванович, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

МАРЧЕНКОВ Дмитрий Захарович, ряд. 68-го сп, погиб 30.11.1943.

МАРОШНИКОВ Борис Моисеевич, ефр. 916-го сп, погиб 17.10.1943.

МАСАЛОВИЧ Андрей Андреевич, ряд. 334-го сп, погиб 29.10.1943.

МАСЛОВ Иван Владимирович, ряд., погиб 22.10.1943.

МАТУЗОВ Алексей Сидорович, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

МАХНОВСКИЙ Василий Степанович, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

МЕДВЕДЕВ Павел Михайлович, серж., п/п 02263, погиб 3.12.1943.

МЕЖЕНКОВ Николай Антонович, мл. серж., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

МЕЖЕНЦЕВ Владимир Федорович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

МЕЛЬНИКОВ Михаил Герасимович, ряд., погиб 29.10.1943.

МЕЛЬНИК Николай Иванович, серж. 352-го сп, погиб 14.10.1943.

МЕНТУРЕНКОВ Парфен Сафонович, ряд., п/п 28012, погиб 25.10.1943.

МЕРКУЛОВ Василий Семенович, ряд. 452-го омедсб, погиб 2.10.1943.

МИЛАЧНОВ Сергей Федорович, серж., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

МИРОШНИКОВ Николай Борисович, ефр. 916-го сп, погиб 26.10.1943.

МИСНИК Степан Семенович, серж., п/п 55239, погиб 29.9.1943.

МИТРОФАНОВ Алексей Степанович, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

МИХАЙЛОВ А. Ф., ст. лейт., погиб 30.10.1943.

МИХАЛЕВ Иван Афанасьевич, ряд. 62-го сп, погиб 30.11.1943.

МИХАЛКОВ Павел Герасимович, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

МОИСЕЕВ Иван Семенович, ряд., п/п 29740, погиб 25.12.1943.

МОЛЧАНОВ Павел Васильевич, р. в 1910, лейт., п/п 562239, погиб 29.10.1943.

МОРГУНОВ Калистрат Филиппович, ряд. 435-го омедсб, погиб 11.2.1944.

МОРОЗОВСКИЙ Константин Николаевич, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

МОРОХОВЕЦ Савелий Васильевич, р. в 1901, ряд., погиб 31.10.1943.

МОСИН Петр Егорович, ряд., п/п 29500, погиб 15.10.1943.

МОТЮНИН Иван Семенович, ряд., п/п 28112, погиб 12.10.1943.

МОЦАКОВ Парфен Дмитриевич, ряд., погиб 10.11.1943.

МУРДАКОВ Александр Иванович, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

НЕЖНИН Самуил Антонович, ряд., п/п 28112, погиб 29.10.1943.

НЕМЦЕВ Андрей Парфенович, р. в 1918, ряд., п/п 56341, погиб 28.10.1943.

НЕСТЕРКОВ Андрей Романович, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

НЕСТЕРКОВ Яков Романович, ряд. 112-го сп, погиб 26.10.1943.

НЕСТЕРЧУК Александр Николаевич, ряд. 89-го сп, погиб 23.6.1943.

НЕЧЕПУРЕНКО Петр Филимонович, р. в 1922, погиб 6.10.1943.

НИКИПЕЛОВ Павел Иванович, р. в 1920, ряд. 436-го омедсб, погиб 30.9.1943.

НИКИФОРОВ Михаил Семенович, ряд. 609-го сп, погиб 25.10.1943.

НИЯЗОВ Сергей, ряд. 344-й сд, погиб 22.2. 1944.

НОВИКОВ Василий Семенович, ряд. 435-го омедсб, погиб 31.3.1943.

НОВИКОВ Григорий Ипполитович, ряд., п/п 14043, погиб 1.1.1944.

НОВИКОВ Иван Федорович, мл. серж. 718-го сп, погиб 21.10.1943.

НОВИКОВ Михаил Иванович, серж., п/п 29435 «Б», погиб 19.12.1943.

НОВИКОВ Михаил Никитович, ряд., п/п 28112, погиб 29.10.1943.

НОВИКОВ Петр Сергеевич, ряд., п/п 14043, погиб 29.11.1943.

НОВИКОВ Степан Титович, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

НОЖИНСКИЙ Александр Васильевич, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

НОСКОВ Михаил Сергеевич, ряд., п/п 03733, погиб 1.1.1944.

ОДОХОВСКИЙ Григорий Александрович, кап., п/п 28112, погиб 30.1.1943.

ОЛЕЙНИК Арсентий Иванович, лейт. 909-го сп, погиб 18.10.1943.

ОРЛОВЕЦКИЙ Александр Иванович, кап., погиб 10.1943.

ОСИПЕНКОВ Егор Федорович, ряд., п/п 54209, погиб 29.10.1943.

ПАВЕЛ Федор Петрович, ряд., п/п 66522, погиб 22.10.1943.

ПАНТЮХОВ Феоктист Васильевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 1.1.1944.

ПАРЕЦКИЙ Егор Мартынович, ряд. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

ПАТАПЕНКО Дмитрий Иванович, серж., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

ПАХОМОВ Алексей Иванович, р. в 1914, старш. 718-го сп, погиб 15.10.1943.

ПЕНЗИН Павел Яковлевич, ряд., погиб 8.2.1944.

ПЕРШИН Александр Степанович, ряд., погиб 30.11.1943.

ПЕРЕПЕЧКИН Иван Аверьянович, ряд. 1154-го сп, погиб 11.1.1944.

ПЕРЕВЕГЕНЦЕВ Степан Васильевич, ряд., погиб 17.10.1943.

ПЕРМЯКОВСКИЙ Константин Константинович, ряд. 227-го ап, погиб 29.5.1944.

П. Я. Пензин.

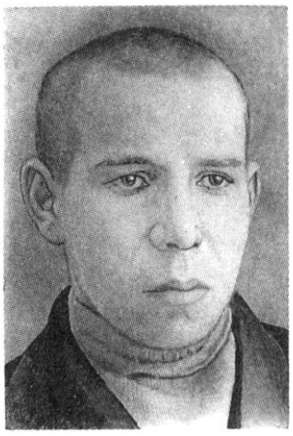

В. С. Пучков.

ПЕТРОЧЕНКО Иван Романович, ряд. 435-го омедсб, погиб 17.1.1944.

ПЕТРОЧЕНКОВ Иван Романович, р. в 1896, ряд. 1132-го сп, погиб 19.1.1944.

ПЕТРОЧЕНКОВ Степан Иванович, ряд. 68-го сп, погиб 24.11.1943.

ПЕТУХОВ Николай Федорович, ряд., п/п 08663, погиб 29.10.1943.

ПИТЕЛКОВ Потап Иудович, ряд. 435-го омедсб, погиб 8.3.1944.

ПОПОВ Алексей Михайлович, ряд. 452-го медсб, погиб 4.10.1943.

ПОТЕХИН Афанасий Тимофеевич, ряд., п/п 14043-10, погиб 29.11.1943.

ПОТЕХИН Гавриил Егорович, ряд., п/п 56341, погиб 22.10.1943.

ПОТЕКОВ Петр Николаевич, р. в 1917, лейт. 352-й сд, погиб 16.10.1943.

ПРОХОШЕНКОВ Егор Тимофеевич, ряд., п/п 30644, погиб 26.11.1943.

ПРОХОРЕНКО Илья Тимофеевич, ряд., п/п 37742, погиб 30.10.1943.

ПРОШИН Егор Васильевич, ряд., п/п 66522, погиб 6.11.1943.

ПУЗАНОВ Михаил Захарович, р. в 1894, ряд., погиб 10.10.1943.

ПУЧКОВ Виктор Сергеевич, р. в 1925, ряд. 435-го омедсб, погиб 4.10.1943.

Из фронтового письма В. С. Пучкова

14.4.1943 г.

Добрый день! Здравствуйте, родители: мама, папа, бабушка и все родные и знакомые. Шлю я вам свой сердечный привет и сообщаю, что я жив и здоров и живу на старом месте. Мама, ты пишешь, чтобы я описал свою жизнь. Учимся 10 часов, подъем в 7 часов, отбой в 11 часов вечера. Занимаюсь до обеда, потом топлю печку в роте. Кормят нас три раза в день. Мама, скоро будет смотр и будем принимать присягу.

В. И. Редченко.

Л. А. Решетнев.

В. Н. Рыжов.

У. А. Рысаев.

Г. Ф. Рябчиков.

Мама, сегодня вечером или завтра утром нас отправляют на фронт, не знаю куда, так что пока не пиши. Не беспокойся и не плачь, передай привет всем родным и пожелай им здоровья.

РАДЧЕНКОВ Прохор Федорович, ряд. 1156-го сп, погиб 4.12.1943.

РАЙСКИЙ Павел Николаевич, мл. серж., п/п 20768, погиб 17.10.1943.

РАКИТИН Терентий Родионович, р. в 1900, ряд. 451-го сп, погиб 15.12.1943.

РАССОХИН Иван Иванович, ряд., п/п 14043, погиб 27.11.1943.

РАСПОЛОВ Николай Васильевич, ряд. 364-го сп, погиб 20.10.1943.

РЕВЯКИН Григорий Михайлович, ряд., п/п 28172, погиб 29.10.1943.

РЕДЧЕНКО Виктор Иванович, р. в 1909, в Новоузском р-не Саратовской обл., кап., погиб 15.10.1943.

Из письма О. Е. Мацко, жены В. И. Редченко

После смерти родителей в 1921 г. воспитывался в детском доме. С 1933 г. работал агрономом совхоза «Духовницкий» Саратовской области. Служил в РККА одногодичником. С сентября 1937 г. до июля 1941 работал заведующим государственного сортоиспытательного участка в колхозе им. Шкарбанова Балаковского района Саратовской области. В августе 1941 г. ушел на фронт.

РЕШЕТНЕВ Леон Антонович, ряд., п/п 28112, погиб 29.10.1943.

РОМАНОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 29435, погиб 8.2.1944.

РОМАНОВ Николай Михайлович, ряд. 435-го омедсб, погиб 9.11.1944.

РОМАНЕНКО Василий Петрович, ряд., п/п 56341, погиб 23.10.1943.

РОМАНЕНКОВ Яков Григорьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 31.10.1943.

РЫЖОВ Василий Дмитриевич, р. в 1922, ряд., п/п 37742, погиб 19.10.1943.

РЫЖОВ Василий Никонорович, р. в 1904, ряд., п/п 56341, погиб 25.10.1943.

РЫМОРЕНКО Никита Сергеевич, погиб 3.1.1944.

РЫСАЕВ Усман Абакирович, ряд., п/п 14142, погиб 29.11.1943.

РЯБЧИКОВ Григорий Федорович, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

САБЫБАНДИН Абильмантин, ряд. 252-го сп, погиб 6.3.1944.

САВЕЛЬЕВ Николай Петрович, старш. 352-й сд, погиб 27.10.1943.

САВОСТЬЯНОВ Александр Иванович, р. в 1915, ряд., погиб 15.10.1943.

САЗАНКОВ Никифор Терентьевич, ряд., погиб 23.6.1944.

САМОХВАЛОВ Михаил Прокофьевич, ряд., погиб 15.10.1943.

САМОХИН Антон Акимович, ряд., погиб 15.10.1943.

САРАТОВ Николай Кириллович, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

САФИУЛИН Сафик, ряд. 1156-го сп, погиб 6.12.1943.

САФОНОВ Николай Николаевич, ряд., п/п 02263, погиб 1.12.1943.

САХИН Михаил Иванович, ряд. 609-го сп, погиб 25.8.1943.

СВИРИДЕНКОВ Александр Родионович, ряд., погиб 15.10.1943.

СВИРИДЕНКОВ Иван Михайлович, ряд., п/п 14043-10, погиб 29.11.1943.

СВИРИДКИН Иван Андреевич, р. в 1910, ст. серж., погиб.

СВОБОДЧИКОВ Кузьма Павлович, ряд. 329-го сп, погиб 30.10.1943.

СЕДНЕВ Михаил Алексеевич, ряд. 11-го омедсб, погиб 28.10.1943.

СЕДОВ Александр Иванович, р. в 1924 в с. Тимохино Некрасовского р-на Ярославской обл., серж., погиб 8.11.1943.

А. И. Седов.

И. Ф. Симоненко.

П. И. Скороходов.

Из письма В. И. Седова, брата А. И. Седова

В 1937 г. окончил Тимохинскую начальную школу, в 1939 — Ильинскую неполную среднюю школу. В 1940 г. поступил в Ярославский автомеханический техникум. В связи с тяжелым семейным положением поступил работать на завод «Красный Маяк» слесарем. В 1942 г. был призван в Красную Армию, окончил школу младших командиров, затем был отправлен на фронт.

СЕЛЕЗОВ Дмитрий Тимофеевич, ряд., п/п 30644, погиб 22.1.1944.

СЕМЕНОВ Егор Трофимович, ряд., п/п 29740, погиб 1.1.1944.

СЕРОВ Сергей Александрович, р. в 1914, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

СИДОРСКИЙ Андрей Антонович, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

СИЗОВ Иван Николаевич, р. в 1914, ст. лейт. 68-го сп, погиб 30.11.1943.

СИЗОВ Михаил Васильевич, ряд., погиб 8.11.1943.

СИМОНЕНКО Иван Федорович, р. в 1909, ряд., п/п 08663, погиб 13.11.1943.

СИРЯКОВ Егор Яковлевич, ряд., п/п 08663, погиб 16.10.1943.

СКОРОХОДОВ Павел Иванович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

СКРИПУХИН Г. Ф., лейт., погиб 20.10. 1943.

СЛЕПЫНИН Петр Гурьевич, р. в 1901, ряд., погиб 13.10.1943.

СМИРНОВ Аркадий Александрович, р. в 1925, мл. серж. 452-го омедсб, погиб 2.10. 1943.

СМИРНОВ Константин Александрович, мл. серж., п/п 49862, погиб 20.10.1943.

СНЕГИРЕВ Александр Ильич, р. в 1925, серж. 452-го омедсб, погиб 6.10.1943.

СОКОЛОВСКИЙ Василий Иванович, ряд., погиб 19.10.1943.

СОКОЛОВ Владимир Петрович, ряд., п/п 66522, погиб 16.10.1943.

СОКОЛОВ Михаил Яковлевич, р. в 1912, ст. серж. 436-го медсб, погиб 13.10.1943.

СОЛОВЬЕВ Семен Васильевич, ряд., п/п 02263, погиб 28.10.1943.

СОЛТАКОВ Сергей Иванович, ряд. 609-го сп, погиб 25.10.1943.

СОРОКОПУД Алексей Иосифович, р. в 1915, лейт., погиб 19.7.1941.

СОСНИЦКИЙ Николай Павлович, р. 15.10.1925, ряд., п/п 28112, погиб 15.10.1943.

Из письма А. П. Васильевой, сестры Н. П. Сосницкого

Брат был добр к своим родным и к людям, трудолюбив. Рано стал помогать родителям, так как в семье было 6 детей. С 13 лет начал работать в колхозе на раз-

М. Т. Суздалев.

А. И. Толстов.

С. И. Травинов.

П. Ф. Ханин.

ных работах, с 16 пошел учиться на тракториста и работал до начала войны.

В начале 1942 г. был призван в армию. Вскоре пошел на фронт, был ранен, лежал в госпитале, потом опять воевал.

СОЧНЕВ Александр Константинович, серж., п/п 49862, погиб 4.10.1943.

СПИРИДОНОВ Василий Спиридонович, ряд., погиб 28.11.1943.

СТАРКОВСКИЙ Василий Александрович, ряд., погиб 18.10.1943.

СУЗДАЛЕВ Михаил Трофимович, р. в 1903, мл. лейт., погиб 19.12.1943.

СЫЧЕВ Матвей Герасимович, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

ТАГРЫКИН Василий Павлович, ряд., п/п 14043-10, погиб 29.11.1943.

ТАРАКАНОВ Стефан Ф., ряд., п/п 66522, погиб 22.10.1943.

ТЕГАНЧИК Анета Ивановна, медсестра 21-го омедсб, погибла 14.10.1943.

ТЕТЕНЕВ Александр Иванович, р. в 1903, ряд. 914-го ап, погиб 15.10.1943.

ТИМОШЕНКОВ Николай Киреевич, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

ТИТОВ Алексей Петрович, р. в 1923, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

ТКАЧЕВ Демьян Васильевич, ряд. 364-го сп, погиб 29.10.1943.

ТОЛСТОВ Александр Иванович, р. в 1912 в д. Колдево Клепиковского р-на Рязанской обл., ряд. 1158-го сп, погиб 16.10.1943.

Из письма В. А. Толстова, сына А. И. Толстова

Отец мой работал в рыболовецкой бригаде, потом был заведующим сельским клубом. В 1941 г. направлен на фронт, в 1942 г. был ранен, после госпиталя приезжал домой. После выздоровления опять на фронте.

ТРАВИНОВ Сергей Игнатьевич, р. в 1924 в д. Костино Чихламского р-на Костромской обл., серж. 435-го омедсб, погиб 8.4.1944.

ТРАФИМЕНКОВ Тарас Павлович, ряд. 435-го омедсб, погиб 9.2.1944.

ТРЕФИЛОВ Петр Ильич, ряд. 486-го медсб, погиб 16.9.1943.

ТРИФОНОВ Иван Дмитриевич, ряд. 52-го сп, погиб 24.6.1944.

ТРОФИМОВ Иван Трофимович, ряд., п/п 14142, погиб 29.11.1943.

ТРОФИМОВ Николай Федорович, ряд., п/п 37742, погиб 25.10.1943.

ТУРКОВ Иван Владимирович, ряд. 360-го сп, погиб 21.10.1943.

ТУРОВСКИЙ Василий Григорьевич, ряд., п/п 56522, погиб 22.10.1943.

УЛАНОВ Роман Васильевич, ряд. 1160-го сп, погиб 18.10.1943.

ФЕДОТОВ Владимир Григорьевич, р. в 1923, ряд., погиб 28.10.1943.

ФЕОКТИСТОВ Иван Семенович, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

ФЕСЬКОВ Иван Моисеевич, ряд., погиб 30.1.1944.

ФИЛИМОШКИН Андрей Павлович, р. в 1906, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

ФОЛОМЕЕВ Александр Иванович, ряд., п/п 28112, погиб 10.11.1943.

ФРОЛОВ Николай Павлович, ряд., п/п 29435«Б», погиб 6.3.1944.

ХАНИН Петр Федорович, ряд., п/п 14043, погиб 1.1.1944.

ХАПУСОВ Федор Климентьевич, п/п 28112, погиб 16.10.1943.

ХАЧЕВ Михаил Иванович, лейт.

ХИСАМУТДИНОВ Ризван, ряд. 456-го омсб, погиб 13.10.1943.

ХОМУТОВ Кузьма Кириллович, ряд. 718-го сп, погиб 19.10.1943.

ХОМЯКОВ Иван Ильич, ряд., п/п 14043-10, погиб 1.1.1944.

ХОМЯКОВ Федор Давыдович, ряд., погиб 29.11.1943.

ХОТЕШОВ Павел Игнатьевич, погиб 24.6.1944.

ЦАРЕВ Петр Леонович, ряд., п/п 14043-10, погиб 27.11.1943.

ЦАРЕВ Семен Демьянович, ряд., п/п 28112, погиб 17.10.1943.

ЦУЛИН Михаил Васильевич, старш. 68-го сп, погиб 23.6.1944.

ЦЫГАНОВ Василий Афанасьевич, ряд. 1156-го сп, погиб 7.2.1943.

ЦЫГАНОВ Павел Петрович, серж. 718-го сп, погиб 17.10.1943.

ЧЕПРАСОВ Сергей Ефимович, р. в 1915, ряд., п/п 02263, погиб 29.11.1943.

ЧЕРНЕНКОВ Николай Егорович, ряд., п/п 14043-10, погиб 29.11.1943.

ЧЕРНЕНКО Тимофей Ефимович, ряд., п/п 1162, погиб 14.10.1943.

ЧЕРНЯВСКИЙ Андрей Григорьевич, ряд. 435-го медсб, погиб 31.1.1944.

ЧУМАКОВ Иван Герасимович, ряд., п/п 02263, погиб 30.11.1943.

ШАВАЛИЕВ Хайсигали, ефр., п/п 08663, погиб 13.11.1943.

ШАПОВАЛОВ Владимир Андреевич, старш., п/п 02263, погиб 11.10.1943.

ШАРИКОВ Виктор Викторович, серж., п/п 20769, погиб 4.10.1943.

ШАТАЛОВ Григорий Ермолаевич, ряд., п/п 06476, погиб 14.12.1943.

ШАЦКИЙ Александр Иванович, р. в 1921, ряд., п/п 66522, погиб 20.10.1943.

ШИРОКОУС Олег Леонтьевич, ряд., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

ШКРЕДОВ Александр Ефимович, ряд., п/п 14043-10, погиб 28.11.1943.

ШКУРАТОВ Алексей Лаврентьевич, р. в 1912, ряд., п/п 28112, погиб 30.11.1943.

ШМИДТОВ Николай Стефанович, серж., п/п 28112, погиб 29.11.1943.

ШОПАРОВ Григорий Никифорович, ряд., п/п 02263, погиб 1.12.1943.

ШУБЕЙКИН Кузьма Емельянович, р. в 1907, серж., п/п 29435, погиб 2.1.1944.

ЩАРЬКОВ Алексей Константинович, р. в 1916, ст. лейт., погиб 25.10.1943.

ЩЕРБАКОВ Николай Иванович, р. в 1919, ряд., погиб 4.10.1943.

ЩЕРБИНИН Василий Трофимович, р. в 1913, ряд. 609-го сп, погиб 25.10.1943.

ЯКУБЕНКО Владимир Романович, ряд., п/п 20644, погиб 4.12.1943.

ЯКУШЕВ Владимир Федорович, ряд., п/п 28112, погиб 26.10.1943.

ЯШИН Федор Васильевич, ряд. 916-го сп, погиб 20.10.1943.

С. Е. Чепрасов.

Н. С. Шмидтов.

КОПТЕВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. КОПТЕВКА

АХМЕДОВ Ахмед Мурадович, р. в 1906, ряд., п/п 24615, погиб 6.10.1943.

БАЛЯСНИКОВ Иван Андреевич, ряд., п/п 12321, погиб 26.10.1943.

БОЙКО Феоктист Семенович, р. в 1919, лейт., п/п 92567, погиб 5.7.1944.

БЫЧКОВ Алексей Иванович, ряд. 1206-го сп 362-й Краснознаменной сд, погиб 5.10. 1943.

ЕВДОКИМОВ Борис Сергеевич, ряд. 70-го стрелкового железнодорожного батальона, погиб 20.5.1944.

ЕГОРОВ Алексей Васильевич, р. в 1905, ряд., п/п 15263«Г», погиб 1.10.1943.

ЕФРЕМОВ Павел Филиппович, р. в 1916, кап., погиб 10.10.1943.

ЗОТОВ Петр Михайлович, р. в 1923, мл. лейт., п/п 12321, погиб 17.10.1943.

КИРИЛИЧЕНКО Петр Трофимович, п/п 15249, погиб 30.11.1943.

КОМАРОВ Михаил Павлович, лейт., п/п 20721, погиб 7.10.1943.

КУПРИЯНОВ Егор Максимович, ряд., п/п 24615, погиб 5.10.1943.

ЛЕВИЧ Григорий Михайлович, р. в 1908, ряд., погиб 29.9.1943.

ЛЕШУКОВ Петр Емельянович, ст. лейт., п/п 01933, погиб 22.11.1943.

МАЛЬКОВ Сергей Михайлович, р. в 1921, ефр., погиб 28.10.1943.

МИРЗАЛИЕВ Абдулай, р. в 1902, ряд., п/п 02072-Э, погиб 5.10.1943.

ПИРОГОВ Иван Михайлович, ряд. 27-го сп, погиб 30.9.1943.

ПЛЕШИВЦЕВ Рафаил Александрович, погиб 9.10.1943.

П. Е. Лешуков.

Т. И. Порядченко.

ПОРЯДЧЕНКО Тихон Исаакович, р. в 1913, погиб 22.6.1944.

Из письма командира роты С. А. Пушкарева родным Т. И. Порядченко

Старшина Тихон был внешне красивый мужчина, честный человек, храбрый, добросовестно выполнял свой нелегкий труд—оказание первой помощи раненым, а если нужно и заставляли обстоятельства, то дрался с врагом.

В этот день мы захватили траншеи противника утром и в течение дня нас десять раз контратаковали, каждая контратака сопровождалась артиллерийским обстрелом. Я был дважды ранен, и старшина Порядченко дважды мне оказывал помощь. Нас оставалось 12 человек, когда мы получили разрешение на отход. Уже стало темнеть, по нашей маленькой группе фашисты открыли огонь. До спасительного укрытия оставалось 20—30 метров. Вот на этом участке мы потеряли 4-х человек, в том числе и старшину Порядченко.

РОЗАНОВ Гурий Сергеевич, мл. лейт. 343-й сд, погиб 23.6.1944.

РОМАНЕЦ Адам Иванович, р. в 1924, погиб 3.10.1943.

РУБАН Александр Маркович, кап., погиб 26.10.1943.

РЫЖКОВ Григорий Иванович, ряд., погиб 5.6.1944.

ТИМОФЕЕВ Даниил Тимофеевич, р. в 1900, ряд. 356-го сп, погиб 24.6.1944.

ТКАЧЕВ Александр Григорьевич, ряд., погиб 11.10.1943.

ФЕКЛИН Иван Васильевич, р. в 1899, ряд. 335-го сп, погиб 6.10.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. СТУДЕНЕЦ

АБДУЛАЕВ Нашархан, ряд. 1206-го сп 362-й сд, погиб 5.10.1943.

ЛЕНИНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. БОТВИНЬЕВО

АБРОСИМЕНКОВ Сергей Дорофеевич, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

АГАЕВ Александр Иванович, мл. серж., отдельный лыжный батальон 314-й сд, погиб 29.3.1944.

АЗАРОВ Григорий Митрофанович, мл. серж. 1162-го сп, погиб 2.12.1943.

АЙТКАЗИНОВ Кужахмет, р. в 1905, ряд. 1132-го, погиб 29.4.1944.

АКИМЖАНОВ Акал, ряд. 1152-го сп, погиб 4.6.1944.

АКИМОВ Василий Романович, р. в 1907, ряд. 1162-го сп, погиб 10.1.1944.

Из письма Н. В. Ивановой, дочери В. Р. Акимова

Я помню, что отец писал о своих ранениях, три раза его ранили, лежал в госпитале. Подлечат—и обратно на фронт. А на четвертый раз его убили.

АЛЕКСАНДРОВ Тихон Емельянович, ряд., п/п 1156, погиб 18.4.1944.

АЛЬБЕЩЕНКО Семен Илларионович, р. в 1902, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

Из фронтового письма С. И. Альбещенко родным

6, 7 ноября 1943 г.

Нахожусь в Красной Армии, гоним немцев и освобождаем вас от гитлеровской кабалы. Меня правительство наградило орденом Красной Звезды. Очень соскучился по всем и надеюсь на встречу.

АМАНОВ Серик, ряд. 1152-го сп, погиб 29.4.1944.

АНДРЕЕВ Николай Григорьевич, р. в 1902, погиб 26.1.1944.

АНТОНОВ Георгий Мартынович, р. в 1923, ряд., погиб 13.1.1944.

АСЛЯШЕВ Сабир Хисамертдинович, ряд. 1156-го сп, погиб 31.5.1944.

АТАМАНОВ Федор Иванович, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

АФАНАСЬЕВ Борис Иосифович, ряд., Управление 344-й сд, погиб 7.6.1944.

БАБАКОВ Дмитрий Васильевич, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 2.1.1944.

БАБАНОВ Александр Васильевич, р. в 1919, ст. лейт. 1158-го сп, 352-й сд, погиб 3.1.1944.

БАБУРЕНКОВ Григорий Андреевич, ряд. 1158-го сп, погиб 3.1.1944.

БАГОНОВ Семен Иванович, мл. серж. 1160-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

БАЙХАНОВ Усман, р. в 1907, ряд., погиб 22.4.1944.

БАНЫКИН Василий Кузьмич, р. в 1918, лейт. 1196-го сп 344-й сд, погиб 23.6.1944.

БАРАНЕНКОВ Сергей Борисович, р. в 1923, ряд. 352-й сд, погиб 1.1.1944.

БАРАНОВ Иван Ефимович, серж. 1162-го сп, погиб 27.1.1944.

БАРИНОВ Семен Павлович, ст. лейт. 1154-го сп, погиб 11.6.1944.

БАХАРЕВ Василий Иванович, р. в 1914, лейт., в/ч 55302, погиб 29.10.1943.

БАЧУКИН Василий Алексеевич, р. в 1914, кап. 468-го ап, погиб 14.10.1943.

БЕЗМЕЛЬНИЦИН Тит Исаевич, ряд. 1156-го сп, погиб 24.3.1944.

БЕЛОВ Иван Михайлович, р. в 1906, ряд., погиб 9.6.1944.

БЕЛОУСОВ Фома Семенович, ряд. 1156-го сп, погиб 28.3.1944.

БЕЛЮЧЕНКО Мария Васильевна, р. в 1922, ст. серж. 1158-го сп, погибла 14.4.1944.

БЕЛЯКОВ Петр Васильевич, мл. серж. отд. 1154-го сп, погиб 27.3.1944.

БЕЛЯНКО Михаил Иванович, р. в 1916 в г. Мстиславле, 1158-й сп 352-й сд, погиб 3.1. 1944.

БИРЮКОВ Сергей Н., р. в 1909, ст. серж.

БОГАТЕРЕНКО Максим Сидорович, ст. серж., 1266-го сп ПВО, погиб 11.10.1943.

БОГДАНОВ Василий Николаевич, р. в 1906, ряд., погиб 15.5.1944.

БОГОМОЛОВ Федор Михайлович, ряд. 1156-го сп, погиб 18.5.1944.

БОНДАРЕНКО Петр Данилович, р. в 1901, красноармеец, п/п 55253, погиб 5.10. 1943.

Из письма А. П. Бондаренко, сына П. Д. Бондаренко

Мой отец — уроженец Полтавщины, член партии, образование среднее, работал на партийной и советской работе в Павлодарской области: агент по снабжению и заготовкам, секретарь партячейки, секретарь сельского Совета и др. Затем работал заведующим школой, а потом заведующим учебной частью, с июня 1941 г. директором детского дома им. Ленина в с. Богославка Щербатинского района Павлодарской области, откуда был мобилизован в мае 1942 г. в армию.

В. Р. Акимов.

С. И. Альбещенко.

С. Б. Бараненков.

М. И. Белянко.

П. Д. Бондаренко.

Формирование проходил в г. Петропавловске Северо-Казахстанской области.

БОНИ Анатолий Иванович, в/ч 29567, погиб 1.1.1944.

БУБНОВ Михаил С., р. в 1924.

П. Я. Бударин.

Б. Н. Вяткин.

Р. А. Габелев.

Ф. С. Гольманов.

А. Е. Гусев.

БУДАРИН Петр Яковлевич, р. в 1913, ряд., погиб 7.6.1944.

БУКИН Федор, р. в 1915, ряд.

БУЛАТОВ Фаиз Бакиевич, кап., п/п 55302, погиб 4.10.1943.

ВАЖОВ Василий Афанасьевич, р. в 1903, ряд., УПП МО СССР, погиб 12.10.1943.

ВАЛЕНДЕР Владимир Федорович, ряд., погиб 3.10.1943.

ВАСЮКОВ Михаил Никитович, серж. 1160-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

ВЛАСОВ Ф., р. в 1908, ефр., погиб 1.2.1944.

ВОЗНЮК Николай Иванович, р. в 1913, ряд., п/п 26137, погиб 15.10.1943.

ВОЙТОВ Филипп Кириллович, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

ВОЛКОВ Людвиг Михайлович, р. в 1919, ряд. 1158-го сп, погиб 3.1.1944.

ВОЛОДИН Иван Михайлович, серж. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ВОЛОДЬКИН Андрей Андреевич, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ВОЛЯКОВ Игнатий Николаевич, ряд. 1160-го сп 362-й сд, погиб 1.1.1944.

ВОРОБЬЕВ А. Т., ряд.

ВОРОНЦОВ Егор Семенович, мл. серж. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

ВТОРОВ Николай Сергеевич, р. в 1924, ефр. 481-го осапб.

ВЯТКИН Борис Николаевич, кап., погиб 18.10.1943.

ГАБЕЛЕВ Роман Абрамович, р. в 1898, лейт. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ГАВРИЛОВ Максим Гаврилович, ряд., погиб 29.3.1943.

ГАДАЛОВ Павел Федорович, ряд. 1154-го сп, погиб 28.3.1944.

ГАЙПУТДИНОВ Хисами, р. в 1926, ряд. 481-го осапб, погиб 23.6.1944.

ГАЛАЖА Петр Александрович, ряд. 1152-го сп, погиб 28.4.1944.

ГАЛЫНСКИЙ Семен Прохорович, ряд., погиб 29.3.1944.

ГЕРАСИМОВ Григорий Федорович, р. в 1924, мл. серж. 1152-го сп, погиб 19.5.1944.

ГИНУХОВ Евдоким Никитович, ряд. 1154-го сп, погиб 23.3.1944.

ГЛАЗУНОВ Владимир Сергеевич, старш. 1152-го сп, погиб 11.6.1944.

ГОЛЬМАНОВ Федор Степанович, р. в 1922, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

ГОРБАТОВСКИЙ Евдоким Абрамович, ряд. 1152-го сп, погиб 27.4.1944.

ГОРЮНОВ Николай Иванович, мл. серж. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ГРЕКОВ Георгий А., р. в 1916, лейт. погиб 5.10.1943.

ГРИГОРЬЕВ Николай Иванович, ряд. 1156-го сп, погиб 30.3.1944.

ГРИННИКОВ Александр Кириллович, р. в 1902, ст. лейт., в/ч 29567, 1158-й сп, погиб 27.11.1943.

ГУБАР Иван Сергеевич, ряд. 1162-го сп, погиб 15.2.1944.

ГУСЕВ Александр Ефимович, ряд. 1162-го сп, погиб 17.2.1944.

Из фронтового письма А. Е. Гусева родным

24.1.1944 г.

Здравствуй, Нюра и дети Коля, Рита, Геня и Ниночка. Шлю привет с передовой. Сообщаю, что пока жив и здоров слава Богу, а дальше что будет. Наверно, скоро решится моя судьба. Не тоскуй, живи как-нибудь, дети теперь большие. Целую последний раз. Простите все прошлое. Последний привет всем родным и друзьям.

ГУСЕВ Николай Иванович, р. в 1909, ряд., п/п 38155, погиб 7.10.1943.

ДАВЫДОВ Алексей Алексеевич, ряд. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ДАНИЛИН Яким, р. в 1910, ряд.

ДАНИЛОВ Василий Михайлович, ряд., в/ч 29567, погиб 3.1.1944.

ДЕМИН Яков, р. в 1925, мл. лейт., погиб 31.5.1944.

ДЕСЯТСКИЙ Василий Федорович, ряд. 1162-го сп, погиб 11.4.1944.

ДМИТРИЕНКО Иван Никифорович, р. в 1916, ст. лейт. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ДОВГАЛЕВ Виктор Николаевич, ряд. 1158-го сп, погиб 11.1.1944.

ДОМОРАТСКИЙ Николай Тихонович, ряд. 1160-го сп, п/п 20768, погиб 1.1.1944.

ДРАЧЕВ Артем Малович, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 2.1.1944.

ДУРНЕВ Иван Иванович, ряд. 1156-го сп, погиб 28.5.1944.

ЕГОРОВ Василий Васильевич, серж. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ЕГОРОВ Юрий, р. в 1913, ряд.

ЕЛИСЕЕНКОВ В. М., р. в 1910, майор.

ЕМЕЛИН Яков Михайлович, ряд. 1158-го сп, погиб 3.11.1944.

ЕМЕЛЬЯНОВ Михаил Иванович, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

ЕМЕЛЬЯНОВ Николай Филиппович, р. в 1900, ряд. 1162-го сп, погиб 27.1.1944.

ЕРМАНОВ Хаджи Мурат, мл. серж. 1156-го сп, погиб 15.05.1944.

ЕРМАЧЕНКОВ Григорий Прохорович, ряд. 1162-го сп, погиб 28.11.1943.

ЖАРИКОВ Петр Макарович, р. в 1918, ряд. 1158-го сп, погиб 2.1.1944.

ЖДАНОВ Василий Романович, р. в 1907, ряд., погиб 1.1.1944.

ЖЕЛЕНКОВ Александр Андреевич, ряд. 1156-го сп, погиб 9.4.1944.

ЖЕРЕНКИН Михаил Нестерович, ряд. 1156-го сп, погиб 26.5.1944.

ЖИВОТКЕВИЧ Николай Степанович, ряд. 1162-го сп, погиб 28.11.1943.

ЖИЛКИН Дмитрий Степанович, серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЖУЛИКОВ Егор Васильевич, ряд. 1150-го сп, погиб 14.3.1944.

Н. Ф. Емельянов.

Х. С. Ибрагимов.

ЗАВАДСКИЙ Константин Николаевич, р. в 1910, погиб 10.10.1943.

ЗАВЧИРИДНЫЙ Михаил Васильевич, серж., п/п 07846, погиб 21.11.1943.

ЗАЙЦЕВ Алексей Васильевич, р. в 1908, п/п 55302, майор, погиб 29.9.1943.

ЗАМАРАЕВ Василий Иванович, ряд. 1156-го сп, погиб 14.4.1944.

ЗАРОВНЯТНЫХ Петр Иванович, р. в 1925, ряд. 1130-го сп, погиб 27.3.1944.

ЗАХАРОВ Роман Александрович, ряд. 1100-го сп, погиб 8.2.1944.

ЗЕМЦОВ Алексей Сергеевич, ряд., п/п 55902, погиб 29.9.1944.

ЗИЛЬБЕРБРАНД Илья Аронович, р. в 1900, ряд., п/п 02839, погиб 19.3.1944.

ЗИНОВЬЕВ Василий Александрович, мл. серж. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ЗИНОВЬЕВ Григорий Яковлевич, р. в 1895, ряд., п/п 15270, погиб 27.1.1944.

ЗИНОВЬЕВ Иван Александрович, р. в 1908, ряд.

ЗИНОВЬЕВ Михаил Зиновьевич, ряд. 1154-го сп, погиб 28.3.1944.

ЗОЛОТОНОШЕВ Григорий, р. в 1904, ряд., погиб 26.4.1944.

ЗЮСЬКЕВИЧ Михаил Ананьевич, ряд. 1160-го сп, погиб 2.1.1944.

ИБРАГИМОВ Хамадамин Ситкович, р. в 1901, ряд. 1154-го сп, погиб 23.6.1944.

ИВАНОВ Игнат Игнатьевич, ст. серж. 1160-го сп, погиб 3.1.1944.

ИГНАТОВ Василий Иванович, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

ИГНАТИНКОВ Герасим Маркович, р. в 1902, ряд. 1162-го сп 352-й сд, погиб 1.12. 1943.

ИГНАШЕНКО П. А., ст. лейт., погиб 14.2. 1943.

ИМАНГАЗИЕВ Байрулла, р. в 1918, ряд., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

ИСАЕВ Иван С., р. в 1908, ряд.

ИСКАКОВ Курмаш, р. в 1906, ряд. 1152-го сп, погиб 19.3.1943.

И. И. Иванов.

А. З. Кахальников.

А. М. Клочков.

И. И. Комаров.

ИТЕСЬ Алексей Васильевич, р. в 1914, лейт., п/п 29984, погиб 14.10.1943.

ИШАНКУЛОВ Абдуханиар, р. в 1920, ряд., в/ч 15270, погиб 27.1.1944.

КАБДЫХАНОВ Тамгат, р. в 1924, ряд., погиб 17.2.1944.

КАДЕЧКИН Григорий Лукич, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

КАЙЛКУЛОВ Саидгин Мухаитдинович, ряд. 1152-го сп, погиб 22.6.1944.

КАЛЕТИН Родион Иванович, серж., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

КАПЛУНОВ Максим Васильевич, р. в 1893, ряд.. 1160-го сп 352-й сд, погиб 3.1.1944.

Из письма родных М. В. Каплунова

Наш отец был высокого роста, женился в 1919 г. Имел шестеро детей: 4 сына и 2 дочери. Был мастером на все руки — плотником, столяром, валял валенки, выделывал кожи, шил обувь. Был очень веселым, играл на гармошке, скрипке. Одним из первых вступил в колхоз, работал лесником, очень любил природу.

КАРПЕНКО Иван Ермолаевич, ряд. 1156-го сп, погиб 30.5.1944.

КАХАЛЬНИКОВ Андрей Захарович, ряд. 1156-го сп, погиб 28.4.1944.

КАЧАНОВ Трифон Захарович, ряд., погиб 2.12.1943.

КАШТАНОВ Сергей Степанович, ряд. 1158-го сп, погиб 3.1.1944.

КЛОЧКОВ Алексей Маркович, р. 12.2. 1896, ряд., п/п 29567, погиб 26.1.1944.

КЛЮКИН Михаил Павлович, р. в 1925, ряд. 1152-го сп, погиб 18.3.1944.

КЛЮЧНИКОВ Михаил Максимович, ряд. 1162-го сп, погиб 12.1.1944.

КОВАЛЕВ Прокоп Е., ряд., погиб в 1944.

КОВЯЗИН Матвей Иванович, ряд. 1151-го сп, погиб 26.1.1944.

КОГОДИЙ Иван Егорович, ряд. 1162-го сп, погиб 5.12.1943.

КОЗИНИН Василий Иванович, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 2.1.1944.

КОЗЛОВ Иван Васильевич, ряд. 1162-го сп, погиб 27.1.1944.

КОЗЛОВ Кирилл Федорович, ряд. 1158-го сп, погиб 1.1.1944.

КОЗЛОВ Павел Иванович, ряд. 1162-го сп, погиб 26.12.1943.

КОМАРОВ Иван Иванович, р. в 1916, серж. 1156-го сп, погиб 18.4.1944.

Из письма Е. И. Комарова, сына И. И. Комарова

Отец родился в большой крестьянской семье в деревне Тургенево Ляховского (в настоящее время Меленковского) района Владимирской области. Учиться много не пришлось. С детства пришлось работать. Окончил курсы трактористов и работал в Тургеневской МТС. Перед финской войной был призван в армию. Участвовал в войне с Финляндией. Остался жив. Демобилизован. С первых дней Великой Отечественной войны снова мобилизован. Воевал до апреля 1944 г. Бывал в окружении, отступал, наступал. Участвовал в боях вместе с поляками под Ленино. Убит снайпером выстрелом в голову (по рассказу земляка).

КОНОВАЛОВ Николай Федорович, ряд. 1-й гв. мсбр, погиб 10.10.1943.

КОНОС Алексей Осипович, ряд. 1160-го сп, погиб 3.1.1944.

КОПТЕВ Прокофий Васильевич, старш. 1162-го сп, погиб 17.2.1944.

КОПЧЕНОВ Владимир Ильич, р. 19.12. 1924, лейт. 344-й сд, погиб 29.3.1944.

Из письма Е. И. Копченова, брата В. И. Копченова

После окончания школы поступил в железнодорожное училище № 1 при Калужском

машзаводе, работал слесарем по ремонту станков на машзаводе. С детства увлекался спортом и очень любил лыжи, без страха спускался с крутых берегов Оки. Его призвали в ряды Красной Армии 14 марта 1942 г.

После недолгого обучения курса молодого бойца-пулеметчика принял боевое крещение где-то под Юхновом, около Зайцевой Горы. Потом прошел курсы младших командиров и опять на фронт. Затем обучался на командира взвода разведчиков, закончил обучение лейтенантом и служил командиром взвода отдельного лыжного батальона.

В. И. Копченов.

В. И. Корольков.

КОРОЛЬКОВ Василий Игнатьевич, р. в 1916, ряд., погиб 24.3.1944.

КОРСАКОВ Стефан Кириллович, ряд. 1162-й сп, погиб 26.1.1944.

КОСТЕНКО Иван Ефимович, р. в 1895, ряд. 1158-го сп, погиб 26.1.1944.

КОСТЕНКО Федор Сергеевич, ст. серж. 468-го пап, погиб 29.5.1944.

КОСТЕНКОВ Михаил Иванович, р. в 1925, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

КОТЕЛЬНИКОВ Андрей Григорьевич, мл. серж., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

КОХАНОВСКИЙ Иван Семенович, р. в 1913, ряд. 1152-го сп, погиб 15.4.1944.

КРАВЦОВ Николай Федорович, р. в 1940, ряд., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

КРАСИЛЯ Петр Афанасьевич, мл. лейт., погиб 3.10.1943.

КРЮЧКОВ Василий И., р. в 1902, ряд.

КУДРЯШОВ Н. И., р. в 1923, ряд.

КУЗМЕНКО Н. Л., р. в 1918, ряд.

КУЛАКОВ Александр П., р. в 1905.

КУРЕЛЕНКОВ Николай Дмитриевич, ряд., погиб 27.3.1944.

ЛАКОМСКИЙ Дмитрий Петрович, мл. лейт., погиб 5.3.1944.

ЛЕВИН Фавий Алексеевич, мл. лейт., п/п 45902, погиб 24.10.1943.

ЛЕВОЧКИН Константин Дмитриевич, р. в 1908, ряд., погиб 15.3.1944.

ЛЕОНЕНКОВ Кузьма Климович, ряд. 1162-го сп, погиб 4.12.1943.

ЛЕОНОВ Петр Афанасьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 30.11.1943.

ЛЕОНТЬЕВ Борис Васильевич, погиб 29.10.1943.

ЛЕСУНО Петр Парфирьевич, р. в 1905, *ряд., погиб 30.11.1943.*

ЛОБАНОВ Кузьма Михайлович, ряд. 1156-го сп, погиб 12.6.1944.

ЛОГИНОВ Иван М., р. в 1906, ряд., погиб 10.5.1944.

ЛОМОНОСОВ Петр Иванович, ряд. 1160-го сп, погиб 3.1.1944.

ЛОСКУТОВ Захар Кузьмич, ряд., в/ч *55253, погиб 16.10.1943.*

ЛУСНЕТДИНОВ Мугалин, ряд., п/п 55302, погиб 29.10.1943.

МАКСИМОВ Иван Федорович, серж. 1156-го сп, погиб 10.6.1944.

МАЛОФЕЕВ Алексей Иванович, ряд., в/ч 55302, погиб 2.9.1943.

МАЛЬЦЕВ Николай Иванович, ряд. 1162-го сп, погиб 31.12.1943.

МАМЕДОВ Аташ Алхаз, р. в 1905, ряд. 1156-го сп, погиб 11.6.1944.

МАСЛЕННИКОВ Иван Яковлевич, р. в 1925, ряд. 468-го ап, погиб 15.10.1943.

МАТЕЙКИН Василий Федорович, ряд. 1152-го сп, погиб 2.6.1944.

МАТЕЙКИН Иван Ефимович, ряд. 1160-го сп, погиб 3.1.1944.

МАХМУДОВ Замал, р. в 1911, ряд. 1156-го сп, погиб 12.6.1944.

МЕЖЕНКОВ Иван Илларионович, ряд. 1156-го сп, погиб 9.3.1944.

МЕРЕНКОВ Василий Федорович, р. в 1914, ст. серж., погиб 11.1944.

МИРГАЛИЕВ Мирса, ряд., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

МИРЗАРАХИМОВ Якуб, р. в 1907, ряд. п/п 55302, погиб 29.9.1943.

МИРОЕДОВ Михаил Яковлевич, ряд. 344-го сп, погиб 29.3.1944.

МИРОНОВ Иван Петрович, р. в 1912, лейт., погиб 17.3.1944.

МИХАЛЕВ Алексей Егорович, ряд., п/п 29567, погиб 4.1.1944.

МИХЕЙЧЕНКОВ Степан Иванович, ряд. 1154-го сп, погиб 13.6.1944.

МОВСЕСЯН Мкртич Амаякович, р. в 1916, *ст. лейт., ком. роты 566-го сп 153-й сд,* погиб 9.10.1943.

Из фронтового письма М. А. Мовсесяна родителям

9.6.1942 г.

Любимые отец и мать, я чувствую себя хорошо. Моя рота до сих пор занимает передовые позиции, так что у вас такой сын, что вам не будет стыдно. Я постараюсь моим делом

И. Я. Масленников.

М. А. Мовсесян.

С. С. Отрутько.

Н. А. Охримец.

Ф. Ф. Пацанков.

всегда быть славным сыном всем и самое главное родителям и родным.

МОЛОХОВСКИЙ Ефим Евменович, ряд. 1160-го сп, погиб 3.01.1944.

МОЛОЧКОВ Сергей Иосифович, р. в 1923, ряд. 152-го сп, погиб 26.3.1944.

МОРОЗОВ Аркадий Алексеевич, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

МОРОЗОВ Леонид Павлович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.06.1944.

МУДАЧЕВ Афанасий Фролович, р. в 1921, ряд., погиб 3.1.1944.

МУХТАРОВ Калим, 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

МЫМРИН Дорофей Гаврилович, мл. серж. 1156-го сп, погиб 12.5.1944.

НАУМОВ Степан Ник.

НЕФЕДОВ Иван Егорович, ефр. 1158-го сп, погиб 3.1.1944.

НИКИТИН Алексей Николаевич, погиб 28.12.1943.

НИКИТИН Григорий Никитович, р. в 1923, ряд. 1152-го сп, погиб 4.4.1944.

НИКИТИН Николай Ф., ряд., погиб 23.6.1944.

НИКИФОРОВ Григорий Ефимович, мл. серж. 1156-го сп, погиб 3.6.1944.

НИКОЛАЕВ Егор Васильевич, р. в 1913, ст. лейт. 1152-го сп, погиб 29.3.1944.

НИКОЛАЕНКО Григорий Сергеевич, серж. 1156-го сп, погиб 28.3.1944.

НОВИКОВ Андрей Титович, р. в 1896, ряд., погиб 1.1.1944.

НУРМАТОВ Холмат, р. в 1912, ряд., п/п 55302, погиб 2.10.1943.

НУРМАТОВ Юлдаш, р. в 1903, ряд., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

ОГЛОБЛИН Александр Григорьевич, ряд. 1156-го сп, погиб 14.4.1944.

ОТРУТЬКО Семен Спиридонович, ряд., п/п 55302, погиб 30.11.1943.

ОХРИМЕЦ Николай Андреевич, ряд., погиб 10.10.1943.

ПАВЛОВ Алексей Прокофьевич, ряд. 87-го опомб, погиб 28.3.1944.

ПАВЛУШИН Виктор Андреевич, р. в 1918, мл. лейт. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

ПАРЧЕНКОВ Василий Гурьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 2.12.1943.

ПАЦАНКОВ Феоктист Федотович, ряд. 1162-го сп, п/п 14145, погиб 28.9.1943.

ПЕВЕЦ Захар Романович, р. в 1913, ряд., погиб 27.12.1943.

ПЕРГУЛОВ Иван Дмитриевич, ряд., погиб 27.1.1944.

ПЕРЦОВСКИЙ Юрий Абрамович, р. в 1925, серж., погиб 28.3.1944.

ПЕСТОВ Петр Иванович, р. в 1913, ряд., п/п 55302, погиб 30.9.1943.

ПЕТРЕНКО Ефим Наумович, лейт., п/п 29768, погиб 3.1.1944.

ПЕШАКОВ Василий Федорович, ряд. 1152-го сп 1-й отдельной армии, погиб 10.6. 1944.

ПИЛЬКИН Иван Тихонович, ряд. 1162-го сп, п/п 14145, погиб 31.1.1944.

ПИЧКАЛЕВ Валерий Васильевич, лейт., п/п 28589, погиб 17.10.1943.

ПЛАТОНОВ Егор Петрович, ряд., п/п 20768, погиб 13.11.1943.

ПОДГАЙСКИЙ Анатолий Алексеевич, ряд. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ПОДОЛИН Семен Федорович, р. в 1902, ряд. 1152-го сп, погиб 18.6.1944.

ПОЛОВОЙ Никифор Семенович, р. в 1904, серж., погиб 29.12.1943.

ПОЛЫГАЛОВ Алексей Павлович, р. в 1904, ряд., погиб 29.2.1944.

ПОЛЮДЧЕНКО Иван Тихонович, р. в 1922, серж., погиб 13.10.1943.

ПОПОВ Т. Е., р. в 1915, ряд.

ПОПОВИЧ Ефим Андрианович, ряд., погиб 31.1.1944.

ПОПУШИН Иван Антонович, ряд. 1132-го сп, погиб 6.3.1944.

ПОСТНИКОВ Иван Федорович, мл. лейт. 1150-го сп, погиб 8.5.1944.

ПРОХОРОВ Алексей Федорович, ряд. 1154-го сп, погиб 28.3.1944.

ПРУСОВ Иван Степанович, ряд. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

РАЗВАЛОВ Роман Петрович, р. в 1908, лейт., п/п 14142, погиб 29.11.44.

РАЗУМОВ Иван Петрович, р. в 1923, ряд. 1156-го сп, погиб 24.6.1944.

РАЗУМОВ Тихон Васильевич, ряд. 1154-го сп, погиб 28.3.1944.

РАКОВ Владимир Семенович, р. в 1913, ряд., погиб 29.3.1944.

РОЖКОВ Владимир Павлович, ряд., п/п 08746, погиб 18.9.1943.

РОЗЕНКОВ Николай Константинович, ряд., 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

РОССОЛОВ Иван Лаврентьевич, ряд. 551-го сп, погиб 28.11.1943.

РУДЕНКО Иван Андреевич, ряд., п/п 55302, погиб 30.9.1943.

РЫКОВ П. Е., р. в 1916, ряд., погиб 2.6.1944.

РЯБОВ Федор Семенович, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

РЯБУХА Федор Иванович, р. в 1909, серж., погиб 24.10.1943.

РЯБЦЕВ Андрей Семенович, ряд. 1158-го сп, погиб 3.1.1944.

САВЕЛЬЕВ Абрам Васильевич, ряд. 1162-го сп, погиб 11.12.1943.

САВОЧКИН С. Д., р. в 1905, лейт., погиб 16.4.1944.

САВЧЕНКОВ Алексей Михайлович, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 3.1.1944.

САМОВАРОВ Евгений Романович, р. в 1924, ефр. 1160-й сп, погиб 10.11.1944.

САННИКОВ Илья Алексеевич, р. в 1901, ряд. 481-го сап. батальона, погиб 3.4.1944.

САПРОНОВ Николай Васильевич, р. в 1922, мл. лейт., погиб 27.1.1944.

САРАПУЛОВ Сергей Михайлович, р. в 1923, мл. серж., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

САСИН Петр Васильевич, р. в 1924, серж. 1152-го сп, погиб 10.4.1944.

И. Л. Россолов.

П. В. Сасин.

Из письма А. В. Сасина, брата П. В. Сасина

В 1940 г. учился в ФЗУ, которое окончил и работал в Мокотве. В 1942 г. забрали в армию. С фронта писал, что освобождает Белоруссию. Был легко ранен и продолжал воевать. Был снайпером в звании сержанта. Писал, что должен был быть награжден орденом.

СВИРИДЕНКО Семен Митрофанович, ряд. 1162-го сп, погиб 11.9.1943.

СВИРИДОВ Илья Петрович, ряд. 435-го омедсб, погиб 7.4.1944.

СЕВАСТЕЕВ Петр Иванович, ряд. 1156-го сп, погиб 6.5.1944.

СЕРПОВ Иван Александрович, р. в 1923, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

СМАЛЯКОВ Петр Степанович, серж., п/п 28589.

СМИРНОВ Василий Арсеньевич, ряд. 87-го опомб, погиб 1.4.1944.

СМИРНОВ И. П., р. в 1898, ряд.

СМИРНОВ Федор Никифорович, ряд. 1156-го сп, погиб 7.5.1944.

СНЕГИРЕВ Михаил Анисимович, р. в 1914, ряд. 1162-го сп 352-й сд, погиб 28.2.1944.

СОКОЛОВ Алексей Иванович, р. в 1910, ряд., в/ч 29567, погиб 11.2.1944.

СОКОЛОВ Анатолий Андреевич, р. в 1922, лейт. 1152-го сп, погиб 9.5.1944.

СТАЛТАКОВ Виктор Васильевич, ряд. 1158-го сп, погиб 11.1.1944.

СТАРОСТЕНКО Иван Афанасьевич, ряд. 1154-го сп, погиб 19.5.1944.

СТЕФАНЦОВ Прохор Матвеевич, ряд., погиб 23.3.1944.

СТОЯНОВ Николай Васильевич, мл. лейт. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

СУВОРОВ Григорий Григорьевич, р. в 1920, серж. 1156-го сп, погиб 7.4.1944.

ТАЙРОВ Исмаил, ряд., погиб 4.4.1944.

П. М. Стефанцов.

А. В. Татаринов.

И. А. Тетерин.

С. В. Цветов.

ТАРАН Михаил Федорович, р. в 1916, кап. 1160-го сп 352-й сд, погиб 3.1.1944.

ТАТАРИНОВ Андрей Васильевич, р. в 1925, мл. серж., погиб 24.1.1944.

ТАШМАТОВ Тайганер, р. в 1919, ряд., п/п 44302, погиб 6.9.1943.

ТЕЛЕБОВ Эркабай, р. в 1912, ряд. 294-го сп, погиб 30.12.1943.

ТЕЛЕГИН Андрей Петрович, р. в 1924, 1152-й сп, погиб 27.4.1944.

ТЕЛИЦЫН Степан Семенович, ряд. 1152-го сп, погиб 5.5.1944.

ТЕСЕЛКИН Василий Максимович, р. в 1898, ряд. 1158-го сп, погиб 30.1.1944.

ТЕТЕРИН Иван Агаппович, р. в 1898, ефр. 1156-го сп, погиб 31.3.1944.

ТИШКОВ Иван Григорьевич, ряд. 481-го осапб, погиб 17.4.1944.

ТОРГАШИН Николай Васильевич, ряд. 1162-го сп, погиб 2.12.1943.

ТРИГУБ Андрей Иванович, р. в 1914, погиб 13.10.1943.

ТРУТНИКОВ Павел Никитович, р. в 1917, серж., п/п 55253, погиб 2.10.1943.

ТУРГАНОВ П. В., р. в 1909, ряд.

ТУТЫКИН Дмитрий Трифонович, ряд. 1113-го сп, погиб 29.9.1943.

УТАНБАЕВ Уныбай, ряд., п/п 55302, погиб 29.9.1943.

ФАБРИЧНЫЙ Иван Григорьевич, р. в 1923, ст. лейт. 1156-го сп, погиб 30.4.1944.

ФЕДОСЕНКОВ Василий Родионович, ряд. 1158-го сп, погиб 1.1.1944.

ФЕДОСОВ С. Т., р. в 1901, ряд., погиб 18.12.1943.

ФЕДОТОВ Евгений Федорович, р. в 1927, ряд. 153-й сд, погиб 13.10.1943.

ФИЛАТОВ Евгений Денисович, ряд. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ФИЛИМОНОВ Анатолий А., р. в 1925, ряд., погиб 12.11.1944.

ФИЛИМОНОВ Василий Федотович, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

ФИЛИН Иван Степанович, р. в 1923, ряд., п/п 28589, погиб 16.10.1943.

ФИЛИППОВ Моисей Миронович, ряд. 1162-го сп, погиб 12.12.1943.

ФЛЯГИН Григорий А., р. в 1917, ст. лейт.

ФОМИН Тимофей Акимович, р. в 1907, мл. серж. 1162-го сп, погиб 4.12.1943.

ФОМИЧЕВ Илья А., р. в 1910, ряд.

ХОМИКОВ Рахман, р. в 1910, ряд. 1152-го сп, погиб 29.3.1944.

ХАМОВ Иван Григорьевич, р. в 1903, ряд., п/п 28589, погиб 17.10.1943.

ХАРДИН Павел Васильевич, р. в 1917, ряд. 1156-го сп, погиб 30.4.1944.

ХАРИТОНОВ Иван М., лейт.

ХОХЛОВ Михаил Герасимович, ряд. 1160-го сп, погиб 1.1.1944.

ХРУЩЕВ Никифор Николаевич, ряд., 1154-й Краснознаменный сп, погиб 28.3.1944.

ЦАРЕВ Федор Николаевич, р. в 1908, лейт. 1156-го сп 344-й сд, погиб 27.3.1944.

ЦВЕТОВ Сергей Васильевич, ряд. 878-го отд. корпуса сапб, погиб 8.6.1944.

ЦИЛЕВИЧ Ханон Абрамович, р. в 1897, ряд., погиб 3.1.1944.

ЦУРГАНОВ Павел Васильевич, ряд. 1156-го сп, погиб 14.4.1944.

ЦЫГАНОВ Илья Кузьмич, ряд. 1158-го сп, погиб 27.3.1944.

ЦЫГАНОВ Платон Герасимович, р. в 1914, лейт. 462-го сп, погиб 6.12.1943.

Из фронтового письма П. Г. Цыганова семье

5.10.1943 г.

Здравствуй, Валентина Ивановна и сын Толя, а также мама. Шлю я вам свой сердечный привет. Я жив и здоров, но писем что-то в последнее время от вас не полу-

чаю. Валя, прошло два года, ровно 17 октября, когда мы с тобой были вместе в Виноградове, все очень хорошо вспоминается, как ты меня провожала. Да, Валя, много пережито за это время тобой, а также мной в эти два года. Ничего, все переживем. Пиши поподробней, как живете. До свидания. Целую вас с сыном Толей. Пиши, жду.

ЧЕНЧИК Владимир Парфирович, р. в 1923, лейт., п/п 45902, погиб 5.10.1943.

ЧЕРПАКОВ Иван, р. в 1918, лейт.

ЧЕРТКОВ Иван Андреевич, р. в 1907, ряд., погиб 23.3.1944.

ЧЕЧЕКОВ Захар Васильевич, ряд. 1102-го сп, погиб 4.12.1943.

ЧЕЧУГАН Федор Григорьевич, р. в 1911, кап., п/п 54293, погиб 17.1.1944.

П. Г. Цыганов.

Ф. Г. Чечуган.

Из фронтовых писем Ф. Г. Чечугана родным

17.4.1943 г.

В этих местах немцы оставляют «зоны пустыни» — одни развалины да трупы людей, даже собак и кошек найти невозможно после отхода немцев. 3 августа 1942 г. меня ранило в наступлении. В госпитале хотели отрезать ногу выше колена, но я не дал резать, взяв ответственность на себя. И что же, упрямство победило. После извлечения осколка мины из ноги я выздоровел. Снова в строю. После этого я был неоднократно в бою. В последнем бою я из своего подразделения не потерял ни одного человека. Это говорит о том, что мы научились воевать и сами нанесли немцам серьезный ущерб.

1.5.1943 г.

Сообщаю, следующее: на днях на мои погоны прицеплены еще 2 звездочки — мне присвоено воинское звание капитан.

Из фронтового письма М. Терехова

21.1.1944 г.

Здравствуйте, тов. Чечуган Григорий Матвеевич и Агриппина Ивановна! Я командир того подразделения, где находился Ваш сын. Я вынужден сообщить, что Ваш сын 17 января 1944 года в 5-м часу вечера был убит осколком в голову и грудь. Нам жаль такого неустанного командира, который ежеминутно заботился о подчиненных и всеми силами стремился скорее разбить немецких захватчиков. С товарищеским приветом Михаил.

ЧИГВИНЦЕВА Мария Александровна, р. в 1923, ефр., погибла 20.6.1944.

Из дневника М. А. Чигвинцевой

19.6.1943 г.

Мой день отъезда в армию. С утра мое сердце заливалось слезами, а я мать успокаивала, что я скоро вернусь. Приехали в Муром Горьковской области, ночевали, но эта ночь для нас была невероятно страшная. Тогда враг бомбил Горький. В эту ночь мы впервые перенесли страх.

24.6.1943 г.

Приехали в Щелково, где и был расположен наш лагерь. Спали в грязи, в соломе, кормили плохо, ни на минуту не забываю дом. Успокаиваем себя тем, что когда все устроится, то будет хорошо.

23.1.1944 г.

Сегодня нашей школе вручают боевое знамя. Вся школа вышла на парад, показать свой строевой шаг. Оказалось, что мы лучше всех прошли и наша школа стала победительницей и от генерал-майора получили благодарность. А вечером у них был офицерский вечер, а мы, все курсанты, пошли в Подольск в клуб, куда были приглашены ансамбль песни и пляски красноармейцев Московского военного округа, и артисты лауреаты Сталинской премии.

ШАЛАБОДИН Федор Агеевич, ряд. 1162-го сп, погиб 17.12.1943.

ШАМАКОВ Афанасий Астапович, ряд. 1156-го сп, погиб 6.4.1944.

К. Е. Шматов.

Ф. И. Шуварин.

И. Н. Шупляков.

М. Е. Щеглов.

ШАРДИН Николай Степанович, р. в 1924, серж. 481-го осб, погиб 23.5.1944.

ШАТУРИН Алексей Андреевич, ряд. 1156-го сп, погиб 23.9.1944.

ШАТУРИН Василий Тимофеевич, ряд. 1156-го сп, погиб 23.9.1943.

ШВЕДОВ Иван Глебович, ряд., погиб 15.11.1943.

ШВЕДОВ Петр Михайлович, ряд. 1162-го сп, погиб 20.12.1943.

ШЕВЧЕНКО Александр Е., р. в 1894, ряд.

ШЕВЧЕНКО Федор Петрович, ряд. 1162-го сп, погиб 21.2.1944.

ШЕЛЕМЕНТЬЕВ Владимир Анатольевич, ряд., 344-я Рослав. Краснознаменная дивизия, погиб 18.3.1944.

ШИЛО Михаил Илларионович, ряд. 1154-го сп, погиб 30.3.1944.

ШМАТОВ Карп Егорович, ряд. 1162-го сп, погиб 13.11.1944.

ШОЛОХОВ Владимир Сергеевич, р. в 1917, ст. лейт. 1162-го сп 352-й сд.

ШУВАРИН Федор Иванович, р. в 1908, серж. 1156-го сп, ком. отд., погиб 27.3.1944.

ШУКУРОВ Азис, р. в 1926, ряд., погиб 17.3.1944.

ШУМИЛИН Яков Макарович, ряд. 1156-го сп, погиб 7.06.1944.

ШУПИКОВ Дмитрий Васильевич, р. в 1906, мл. серж., погиб 6.5.1944.

ШУПЛЯКОВ Иван Николаевич, р. в 1902 в д. Подлутье Хиславичского р-на Смоленской обл., ряд., п/п 29567, погиб 1.1.1944.

Из письма А. И. Скрипник, дочери И. Н. Шуплякова

Работал мой папа в сельском Совете секретарем. Был очень добрым и отзывчивым человеком, хорошим отцом и семьянином. Нас у него было 7 человек. Я помню, что он был на финской войне. Папа ушел на фронт и писал нам письма, что он служит при штабе писарем.

ШУХТУЕВ Илья Федорович, ряд. 1156-го сп, погиб 27.3.1944.

ЩЕГЛОВ Михаил Егорович, р. в 1924, ряд., в/ч 52253, погиб 5.10.1943.

ЩЕРБАКОВ Петр Степанович, р. в 1905, ряд., п/п 28589, погиб 16.6.1944.

ЭКОНОМЦЕВ Ив. Я., р. в 1902, серж.

ЮЛДАШЕВ Шакир, ряд. 1162-го сп, погиб 17.11.1944.

ЮРЧЕНКО Василий Иванович, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

ЯНИЦИН Иван Федорович, р. в 1914, серж., п/п 29984.

ЯШИН Андрей Карпович, р. в 1916, ряд., в/ч 29567, погиб 3.1.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. ЛЕНИНО

АБДУЛАЕВ Авдренсин, п/п 06578, погиб 16.10.1943.

АБРАМОВ Алексей Константинович, ряд. 882-го сп, погиб 14.10.1943.

АБРАМОВ Анатолий Егорович, ряд. 620-го сп, погиб 18.10.1943.

АБРАМОВ Серафим Сергеевич, п/п 37637, погиб 16.10.1943.

АБУКОВ Григорий Епифанович, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

АБЫЗБАЕВ Сейдильда, р. в 1897 в Чиилийском р-не Кзыл-Ордынской обл., в Красной Армии с 16.10.1942, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

АВВАКУМОВ Степан Викторович, р. в 1904, ряд., п/п 01815, погиб 28.10.1943.

АВДЕЕВ Николай Александрович, р. в 1900, ряд. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

Из письма В. Н. Авдеева, сына Н. А. Авдеева

Мой отец до армии работал плотником, это была наша фамильная профессия. На

С. Абызбаев.

Н. А. Авдеев.

М. Е. Алексеев.

Ф. П. Арбузов.

фронте был снайпером, погиб во время атаки, во вражеской траншее.

АВИДОН Айзик Наумович, ст. серж., погиб 16.10.1943.

АВРАМЕНКО Петр Емельянович, серж., п/п 29567.

АГАТЯН Дарас, р. в 1925, ряд., п/п 29467, погиб 13.10.1943.

АГАФОНОВ Иван Мартынович, р. в 1913, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

АГЕЙЧЕНКОВ Семен Афанасьевич, ряд. 534-го сп, погиб 20.3.1943.

АКИМОВ Владимир Павлович, р. в 1925, мл. лейт. 916-го сп 247-й сд, погиб 18.10.1943.

АКИМОВ Петр Иванович, р. в 1920, ряд., п/п 02989, погиб 16.10.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Григорий Александрович, серж., п/п 01994, погиб 16.10.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Куприян Сергеевич, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Федор Иванович, р. в 1902, ряд. 882-го сп, погиб 13.10.1943.

АЛЕКСЕЕВ Александр Дмитриевич, ряд. 1222-го гаубичного ап, погиб 12.10.1943.

АЛЕКСЕЕВ Михаил Емельянович, р. в 1920, лейт. 531-го сп, погиб 14.10.1943.

АЛЕКСЕЕНКОВ Иосиф Павлович, ряд., в/ч 15270, погиб 18.10.1943.

АЛЕХИН Иван Николаевич, ряд. 742-го сп, погиб 15.10.1943.

АЛЕШИН Иосиф Андреевич, ряд., п/п 40867, погиб 15.10.1943.

АЛИЕВ Мула Мамедович, р. в 1905, ряд., погиб 16.10.1943.

АЛИЕВ Сангурей, ряд. 620-го сп, погиб 15.10.1943.

АЛЛАЕВ Агани, р. в 1906, ряд., погиб 23.10.1943.

АЛЛАЕВ Ата, р. в 1910, ряд., погиб 24.10.1943.

АЛЬДЫКАЕВ Имамек, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

АМАЕВ Магомед, р. в 1924, ряд., п/п 56300.

АМЕЛЬКИН Матвей Никифорович, ряд., п/п 02311, погиб 1.10.1943.

АМОРАЕВ Алексей Хусаевич, р. в 1922, погиб 12.10.1943.

АМТУХОВ Николай Дмитриевич, серж. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

АНДРЕЕНКО Петр Максимович, ряд., п/п 14173, погиб 26.10.1943.

Помнік на месцы палявых могілак у в. Леніна.

АНДРЕЕНКОВ Иван Ульянович, ряд. 742-го сп, погиб 18.10.1943.

АНДРОШВИЛИ Александр Арменакович, ст. серж., п/п 41167, погиб 16.10.1943.

АНДРЮЩЕНКО Филипп Николаевич, мл. серж., п/п 02311, погиб 30.9.1943.

АНИСИМОВ Сергей Гаврилович, ряд. 742-го сп, погиб 18.10.1943.

АНИСИМОВ Тихон Федорович, р. в 1911, мл. серж. 1154-го сп, погиб 14.10.1943.

АННАЕВ Ата, р. в 1917, ряд., п/п 49867, погиб 14.10.1943.

АНТИПИН Михаил Гаврилович, р. в 1925, мл. серж., п/п 29467, погиб 13.10.1943.

АНТИПОВ Василий Семенович, р. в 1921, серж., погиб 16.10.1943.

АНТИПОВ Василий Семенович, р. в 1903, ряд. 620-го сп, погиб 19.10.1943.

АНТОКОВ Василий Леонтьевич, р. в 1917, мл. серж., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

АНТОНОВ Петр Антонович, р. в 1894, ряд., п/п 41167, погиб 16.10.1943.

АНТОШКИН Василий Дмитриевич, ряд., погиб 30.9.1943.

АНУЧКИН Сергей Федорович, ст. серж., погиб 8.10.1943.

АРБУЗОВ Федор Павлович, р. в 1914 в с. Коржевка Никольского р-на Пензенской обл., ст. серж. 620-го сп, погиб 19.10.1943.

АРЕЩЕНКО Михаил Алексеевич, ряд., п/п 37637, погиб 13.10.1943.

АРТЫКОВ Раухо, ряд., п/п 24967, погиб 17.10.1943.

АРХИПОВ Михаил Агафонович, р. в 1917, мл. лейт., п/п 06476, погиб 25.10.1943.

АСАДУЛЛАЕВ Саматулла, р. в 1919, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

АФОНИН Павел Алексеевич, ефр., п/п 24421, погиб в октябре 1943.

АХМЕДОВ Рахмаил, р. в 1905, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

АХМЕДЬЯНОВ Афанасий, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

АХМЕТОВ Нурлейтдин Галийодаров, ряд., п/п 66576, погиб 6.10.1943.

АХМЕЧОВ Сайдархан, р. в 1916, ряд., п/п 15329, погиб 28.2.1944.

БАБАЕВ Юрий Павлович, серж., п/п 0234, погиб 29.9.1943.

БАБАЛАРЯН Александр Самсонович, р. в 1925, ряд., погиб 12.10.1943.

БАБЕНКО Петр Иванович, мл. лейт., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

БАБУРИН Алексей Петрович, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

БАЗАРЧУЛОВ Михаил Садоккович, ряд. 306-го сп, погиб 29.9.1943.

БАКАРИН Григорий Тихонович, р. в 1924, ряд. 306-го сп, погиб 29.9.1943.

БАКАШОВ Иван Поликарпович, п/п 03564, погиб 23.2.1944.

БАЛАБЕКОВ Паша Алибекович, р. в 1918, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

А. Н. Бахмут.

С. З. Белешадзе.

БАЛАДКИН Павел Николаевич, ряд., погиб 23.6.1944.

БАЛАНОВ Николай Григорьевич, ряд., п/п 49867, погиб 13.10.1043.

БАЛАХЧИН Терентий Агафонович, ряд., п/п 14027, погиб 14.10.1943.

БАРАНОВ Геннадий Григорьевич, ряд. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

БАРАШВИН Николай Иванович, лейт., погиб 6.10.1943.

БАРИНОВ Иван Григорьевич, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

БАРИНОВ Николай Васильевич, р. в 1912, ряд., погиб 13.10.1943.

БАРСУК Стефан Иляшевич, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

БАРЧИН Генрих Янович, ряд., п/п 63444, погиб 12.10.1943.

БАРЫШЕВ Анатолий Степанович, р. в 1923, серж., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

БАРЫШЕВ Николай Александрович, серж., п/п 23861, погиб 30.9.1943.

БАТАЛОВ Алиякбар, ряд. 435-го омедсб, погиб 18.3.1944.

БАХАЛДИН Василий Егорович, ряд., п/п 36401, погиб 16.10.1943.

БАХАН Лука Борисович, ряд., п/п 05270, погиб 18.10.1943.

БАХМУТ Алексей Назарович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

БАШКИРОВ Пимен Никифорович, ряд., п/п 30662, погиб 29.10.1943.

БЕЙБАЛАЕВ Таджиб, ряд., п/п 41167, погиб 16.11.1943.

БЕЙЛИНСОН Израиль Хаимович, серж., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

БЕКМУРАДОВ Атабай, ряд., п/п 29467, погиб 18.10.1943.

БЕЛАЙ Сергей Трофимович, ряд., погиб 15.10.1943.

БЕЛДОВСКИЙ Чеслав Михайлович, ряд., п/п 66843, погиб 13.10.1943.

БЕЛЕШАДЗЕ Сократ Золотович, р. в с. Нигашим Ланчхутского р-на, Грузия, ряд. 620-го сп, погиб 19.10.1943 г.

Помнік савецкім воінам у в. Леніна.

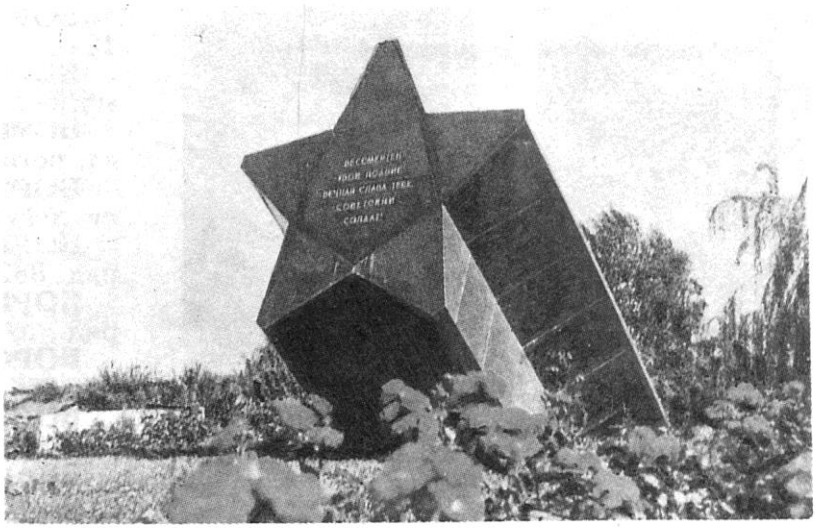

Из письма Е. З. и Ш. З. Белешадзе, сестры и брата С. З. Белешадзе

Наш брат окончил в 1942 г. Батумское железнодорожное училище, после чего работал на железной дороге. Ему было тогда 17 лет. Хотя у него была бронь, как и у всех железнодорожников, и ему не было 18-ти, он подал заявление в комиссариат и попросился на фронт добровольцем.

БЕЛОДОНОВ Николай Васильевич, р. в 1924, ряд., погиб 9.10.1943.

БЕЛОУС Семен Устинович, ряд., погиб 15.10.1943.

БЕЛОУСОВ Константин Григорьевич, ст. серж. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

БЕЛОУСОВ Николай Ильич, серж., п/п 20778, погиб 16.10.1943.

БЕЛЫЙ Владимир Ильич, ряд., погиб 23.6.1944.

БЕЛЬЧЕНКОВ Стефан Иосифович, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

БЕЛЯЕВ Алексей Иванович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

БЕЛЯЕВ Михаил Емельянович, старш., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

БЕМБЕНЕК Стефан, ряд., погиб 13.10. 1943.

БЕРДИЕВ Аима, р. в 1913, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

БЕРДИЯРОВ Оснат, ряд., п/п 37637.

БЕРДНИКОВ Алексей Сергеевич, ряд., п/п 14094, погиб 28.11.1943.

БЕРДНИКОВ Иван Ерофеевич, ряд., п/п 15270, погиб 18.10.1943.

БЕРДНИКОВ Дмитрий Григорьевич, мл. серж., п/п 36401, погиб 20.10.1943.

БЕРЕЗА Стефан Яковлевич, ефр., п/п 66843, погиб 13.10.1943.

БЕРЕЗКИН Иван Дмитриевич, ряд., п/п 02311, погиб 30.9.1943.

БЕРЕНСКИЙ Аврам Ефремович, р. в 1905, ряд. 456-го сп, погиб 23.6.1944.

БЕРЕСТНОВ Григорий Иванович, мл. лейт., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

БЕРНОВИЧ Михаил Алексеевич, погиб 16.10.1943.

БЕСПАЛОВ Лука Иванович, р. в 1897, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

БЕССОНИЦЫН Александр Алексеевич, ряд., п/п 14142, погиб 13.10.1943.

БЕССОНОВ Филипп Иванович, р. в 1913, лейт. 144-го сп, погиб 31.10.1943.

БИЗИКОВ Иван Лазаревич, р. в 1919, ряд., п/п 06476, погиб 25.10.1943.

БИРЮКОВ Степан Гаврилович, р. в 1896, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

БЛИНОВ Афанасий Петрович, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

БОБРОВ Изот Михайлович, ряд., п/п 29476, погиб 17.10.1943.

БОГОМОЛОВ Яков Малеевич, р. в 1904, мл. серж., погиб 27.11.1943.

Из письма З. Я. Рейверик, дочери Я. М. Богомолова

Мать все ждала папу, потому что в похоронке было написано, что он пропал без вести,— и вдруг я читаю, что он похоронен в братской могиле у деревни Ленино Горецкого района.

БОДМАЕВ Иннокентий Дамбаевич, р. в 1915, ряд., п/п 15270, погиб 29.9.1943.

БОЖНЕВ Евгений Романович, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

БОКОВ Иван Александрович, р. в 1924, серж. 173-й сд, погиб 15.10.1943.

Я. М. Богомолов.

Н. С. Борисов.

П. И. Брусенский.

Ф. А. Буденщик.

В. А. Бутко.

БОЛОХОВ Алексей Григорьевич, ряд. 742-го сп, погиб 15.10.1943.

БОЛТЕНКОВ Николай Яковлевич, ст. серж., погиб 13.10.1943.

БОЛТОВ Родион Никифорович, р. в 1922, ряд., п/п 35645, погиб 17.10.1943.

БОРИСКИН Александр Михайлович, серж., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

БОРИСОВ Александр Федорович, ряд. 164-й сд, погиб 15.10.1943.

БОРИСОВ Алексей Павлович, р. в 1904, мл. лейт., п/п 14094, погиб 16.10.1943.

БОРИСОВ Виктор Иванович, ряд. 173-й сд, погиб 16.10.1943.

БОРИСОВ Николай Сергеевич, р. в 1918, ст. лейт. 612-го сп, погиб 29.10.1943.

БОРИСОВ Петр Еремеевич, р. в 1920, ряд. 882-го сп, погиб 16.10.1943.

БОРИСОВ Федор Павлович, р. в 1912, ряд., п/п 34484, погиб 14.10.1943.

БОРОВОЙ Василий Стефанович, ряд., п/п 35645, погиб 15.10.1943.

БОРОВОЙ Стефан Самсонович, р. в 1913, ряд., погиб 10.10.1943.

БРАГИН Яков Захарович, серж., п/п 08771, погиб 12.10.1943.

БРЕЧКО Иван Теодорович, погиб в октябре 1943.

БРИЗГАЛОВ Михаил Игнатьевич, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

БРИЦЕВ Павел Петрович, ряд., п/п 14147, погиб 17.9.1943.

БРУСЕНСКИЙ Прохор Иванович, р. в 1906, ряд., п/п 29505, погиб 12.10.1943.

БУДАКОВ Василий Тихонович, ряд., п/п 02311, погиб 29.9.1943.

БУДАЛИН Игнатий Ефимович, серж. 742-го сп, погиб 17.10.1943.

БУДЕНЩИК Федор Артемович, серж., п/п 15400, погиб 13.10.1943.

БУЛИЦЫН Василий Васильевич, серж. 306-го сп, погиб 5.10.1943.

БУРДАНОВ Петр Иванович, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

БУРМИСТРОВ Алексей Егорович, р. в 1924, ком. отделения 174-й отд. роты, погиб 13.1.1944.

БУРНОВ Родион Титович, р. в 1915, мл. серж., погиб 16.10.1943.

БУРОВ Тимофей Андреевич, ряд. 531-го сп, погиб 18.10.1943.

БУРЦЕВ Павел Васильевич, ряд. 1156-го сп, погиб 28.10.1943.

БУРЦЕВ Яков Иванович, р. в 1914, ряд., погиб 27.11.1943.

БУРШТЕЙН Ефим Абрамович, ряд., погиб 16.10.1943.

БУТКО Валентин Андреевич, р. в 1917, ряд., погиб 29.10.1943.

Из письма Людмилы и Валентины Бутко, дочерей В. А. Бутко

В 1941 и 1944 гг. мы получали извещения и в обоих было указано, что отец пропал без вести. И только после вашего письма нам стало известно место его захоронения. Обязательно приедем на могилу нашего отца.

БУТЫРНИКОВ Анатолий Федорович, р. в 1924, серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

БУХИН Алексей Иванович, р. в 1910, ряд., п/п 36463, погиб 14.10.1943.

БУЦИН Василий Андреевич, ряд. 33 отд. роты, погиб 23.6.1944.

БУШМАНОВ Алексей Александрович, мл. серж. 173-й сд, погиб 14.10.1943.

БУШУЕВ Анатолий Михайлович, ряд. 620-го сп, погиб 17.10.1943.

БЫЧИХИН Николай Степанович, ряд. 173-го сп, погиб 10.10.1943.

БЫЧКОВ Дмитрий Васильевич, р. в 1906, ряд., п/п 49907, погиб 15.10.1943.

БЫЧКОВ Игнат Кондратьевич, серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

БЫЧКОВ Михаил Петрович, ряд., п/п 28006, погиб 6.10.1943.

БЮТНЕР Виктор Васильевич, р. в 1911, ст. серж., погиб 29.10.1943.

ВАГИН Петр Григорьевич, р. в 1907, ряд., п/п 08771-А, погиб 15.10.1943.

ВАРЛАМОВ Дмитрий Иванович, р. в 1921, мл. серж., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

ВАРТЛЯК Сергей Иванович, р. в 1915, ст. лейт., погиб 12.10.1943.

ВАСИЛЕНКОВ Петр Иванович, р. в 1903, ряд., погиб 17.10.1943.

ВАСИЛИНСКИЙ Григорий Филиппович, ряд., п/п 35645, погиб 13.10.1943.

ВАСИЛЬЕВ Евгений Васильевич, ряд. 306-го сп, погиб 29.9.1943.

ВАСИЛЬЕВ Леонид Васильевич, мл. серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ВАСЬКОВСКИЙ Григорий Никифорович, старш., п/п 14027, погиб 14.10.1943.

ВАХРУШЕВ Федор Семенович, р. в 1900, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

ВЕЛИЕВ Зударбейди, р. в 1914, ряд. 459-й сд, погиб 15.10.1943.

ВЕРЕЗУБОВ Радион Иванович, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

ВЕРЕЩАГИН Николай Андреевич, ряд. 531-го сп, погиб 15.3.1944.

ВИКУЛИН Семен Трофимович, мл. лейт., п/п 01994, погиб 12.10.1943.

ВИКУЛОВ Анатолий Иванович, р. в 1922, ефр., п/п 05655, погиб 16.10.1943.

ВОВК Федор Ильич, ряд., п/п 01815, погиб 12.10.1943.

ВОИНОВ Николай Егорович, ряд. 620-го сп, погиб 19.10.1943.

ВОЙКОВ Федор Сергеевич, ряд., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

ВОЙТОВ Виктор Кириллович, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

ВОЛИК Павел Васильевич, ряд. 164-й сд, погиб 17.10.1943.

ВОЛКОВ Алексей Алексеевич, р. в 1918, ряд. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

ВОЛКОВ Иван Алексеевич, ряд., п/п 15270, погиб 30.11.1943.

ВОЛКОВ Иван Фролович, ряд., п/п 08125, погиб 15.10.1943.

А. Ф. Бутырников.

А. М. Бушуев.

ВОЛКОВ Максим Егорович, ряд., п/п 54232, погиб 16.10.1943.

ВОЛОСАТЫЙ Иван Иванович, ст. серж. 173-й сд, погиб 14.10.1943.

ВОРОБЬЕВ Петр Иванович, ряд. 378-го сп, погиб 15.10.1943.

ВОРОНКОВ Кирилл Игнатьевич, ряд., п/п 06476, погиб 18.11.1943.

ВОРОНЦОВ Василий Григорьевич, ряд. 173-й сд, погиб 17.10.1943.

ВОРОТНИКОВ Василий Матвеевич, мл. серж., п/п 1370, погиб 30.2.1944.

ВЫСОТИН Александр Семенович, р. в 1920, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ВЫСОТОВ Дмитрий Семенович, р. в 1910, ряд., погиб 16.10.1943.

ВЫСОЦКИЙ Иван Захарович, ряд., п/п 682080, погиб 12.10.1943.

ВЬЮХИН Константин Михайлович, ряд., п/п 02311, погиб 1.10.1943.

ВЬЯЛКИН Александр Иванович, ряд., п/п 36401, погиб 19.10.1943.

ГАБУСЕВ Василий Милтонович, р. в 1925, ряд. 620-го сп 164-й сд, погиб 18.10.1943.

ГАВРИКОВ Иван Андреевич, р. в 1924, ряд., п/п 29467, погиб 13.10.1943.

ГАВРИЛОВ Павел Прокофьевич, ряд., п/п 01994, погиб 16.10.1943.

ГАЙФУЛЛИН Аскар Гайфуллович, р. в 1910 в д. Щербень Аксубаевского р-на, Татарстан, ряд., п/п 14242, погиб 14.10.1943.

ГАЛЛУТДИНОВ Фатхутдин, ряд. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

ГАРЕВ Василий Терентьевич, ряд. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

ГЕРАСИМОВ Иван Николаевич, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ГЕРАСИМОВ Сергей Протасович, ряд., п/п 14142, погиб 30.11.1943.

ГЕРМАНОВИЧ Иван Николаевич, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ГИЗАТУЛЛИН Хуснутдин, р. в 1926, ряд., погиб 15.10.1943.

А. Г. Гайфуллин.

Н. М. Голоколосов.

И. И. Греков.

М. В. Гришин.

В. Е. Гузеев.

ГЛАДЫШЕВ Лев Николаевич, ряд., п/п 02311, погиб 29.9.1943.

ГЛИНСКИЙ Вениамин Семенович, р. в 1911, ряд., погиб 23.6.1944.

ГЛУХОВСКИЙ Евгений Васильевич, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

ГЛУЩЕНКО Яков Сергеевич, ряд., п/п 01815, погиб 23.10.1943.

ГОВЛАШКОВ Ефим Иванович, р. в 1906, ряд., погиб 19.10.1943.

ГОЛОВИЗНИН Сидор Ильич, ряд., п/п 49907, погиб 23.10.1943.

ГОЛОКОЛОСОВ Николай Михайлович, р. в 1901, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

ГОЛУШКО Николай Стефанович, мл. серж., погиб 16.10.1943.

ГОНЧАРОВ Иван Григорьевич, р. в 1913, ряд., погиб 17.11.1943.

ГОРАЕВ Федор Федорович, серж., п/п 01815, погиб 22.10.1943.

ГОРБАШЕНКОВ Петр Федорович, р. в 1905, ряд., погиб 29.10.1943.

ГОРБУНОВ Георгий Андреевич, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

ГОРДЕЕВ Иван Анисимович, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

ГОРДЕЕВ Николай Александрович, п/п 55286, погиб 13.10.1943.

ГОРДЕЕВ Сергей Федорович, мл. серж., п/п 83204, погиб 14.10.1943.

ГОРНУХИН Федор Алексеевич, р. в 1922, ряд., п/п 37637, погиб 16.10.1943.

ГОРОШЕНКОВ Дмитрий Лукьянович, р. в 1903, мл. серж., погиб 4.12.1943.

ГОНЧАРОВ Федор Севастьянович, мл. серж., п/п 01815, погиб 21.10.1943.

ГРЕЧАНЫЙ Павел Иосифович, 1156-й сп, погиб 23.6.1944.

ГРЕКОВ Илья Ильич, ряд., п/п 30662, погиб 29.10.1943.

ГРЕЧИШНИКОВ Николай Андреевич, р. в 1924, ряд., погиб 17.10.1943.

ГРИБКИН Егор Иванович, ряд., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

ГРИШАНОВ Сергей Иванович, серж., п/п 41110, погиб 29.10.1943.

ГРИШИН Михаил Васильевич, старш., п/п 20776, погиб 16.10.1943.

ГРИШКИН Михаил Илларионович, старш. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ГРОШЕВ Антон Иванович, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ГРЫЗЕНКОВ Федор Григорьевич, ряд., погиб 16.10.1943.

ГУЖЕВ Трофим Ефимович, ряд. 620-го сп, погиб 15.10.1943.

ГУЗЕЕВ Василий Евдокимович, р. в 1921, старш., п/п 14173, погиб 30.10.1943.

ГУЛЯМОВ Насредин, р. в 1912, мл. серж. 89-го сп, погиб 23.6.1944.

ГУМАРЕВ Николай Павлович, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

ГУСАКОВ Егор Семенович, ряд., п/п 56300, погиб 17.10.1943.

ГУСЕВ Николай Андреевич, ефр., п/п 01815, погиб 21.10.1943.

ГУСЛЯКОВ Михаил Дмитриевич, ряд., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

ДАВЫДОВ Алексей Семенович, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ДАКЕНОВ Кемал, мл. лейт., п/п 36511, погиб 23.2.1944.

ДАНИЛЕНКО Александр Терентьевич, лейт., погиб 9.10.1943.

ДАНИЛОВ Хомэхай Имеевич, серж., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

ДАНИЛОЧКИН Александр Николаевич, р. в 1898, ряд., погиб 29.10.1943.

ДАРЕНКОВ Василий Николаевич, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

ДЕБУНОВ Иван Петрович, ряд., п/п 01994, погиб 13.10.1943.

ДЕГТЯРЕНКО Иван Степанович, р. в 1925, ряд., погиб 17.10.1943.

ДЕДОВ Сергей Николаевич, ряд. 620-го сп, погиб 17.10.1943.

ДЕМИН Александр Николаевич, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

ДЕМИН Михаил Михайлович, р. в 1915, серж., п/п 29467, погиб в 1943.

ДЕНИСКИН Дмитрий Алексеевич, р. в 1902, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ДЕШКИН Иван Петрович, ряд., погиб 15.10.1943.

ДЖЕНАКАЕВ Аббуталин, ряд., п/п 49867, погиб 14.10.1943.

ДЖУАЕБАЕВ Хаджабай, п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ДЖУМАНАЗАРОВ Кужахмат, ряд. 882-го сп, погиб 17.10.1943.

ДЗЕРИГЛАЗОВ Геннадий Федорович, серж., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ДМИТРИЕВ Иван Дмитриевич, ряд., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

ДМИТРИЕВ Михаил Тимофеевич, ряд., п/п 06445, погиб 17.10.1943.

ДОДОНОВ Аким Антонович, р. в 1925, ефр., п/п 56300, погиб 21.10.1943.

ДОКУКИН Алексей Семенович, ряд., п/п 55286, погиб 13.10.1943.

ДОЛОБЕНКОВ Алексей Иванович, ряд., погиб 23.6.1944.

ДОНЦЕРАНОВ Пурба Бабаевич, ст. серж., п/п 06476, погиб 17.10.1943.

ДОНЦОВ Иван Николаевич, ряд., погиб 14.10.1943.

ДОРОФЕЕВ Николай Матвеевич, р. в 1911, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ДОСАЕВ Исмаил Мерхафизович, ряд. 612-го сп, погиб 29.10.1943.

ДРАНКОВ Андрей Елисеевич, р. в 1920, серж., п/п 15400, погиб 24.10.1943.

ДРОБИН Сергей Афанасьевич, ряд., погиб 13.10.1943.

ДРОЗДОВ Петр Григорьевич, ряд., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

ДРУЖИНИН Николай Иванович, р. в 1921, ст. серж., погиб 29.10.1943.

ДУБНОВ Алексей Федорович, ряд. 70-го сп, погиб 29.10.1943.

ДУБЦОВ Василий Николаевич, мл. лейт., погиб 13.10.1943.

ДУДАРЕВ Сергей Захарович, р. в 1913, ряд., погиб 21.12.1943.

А. А. Додонов.

В. В. Дурнев.

В. Е. Егоров.

ДУДИН Иван Георгиевич, р. в 1899, ряд., погиб 15.10.1943.

ДУРНЕВ Владимир Васильевич, лейт., погиб 25.9.1943.

ДУХАНИН Матвей Григорьевич, р. в 1921, ряд., п/п 37637, погиб 4.10.1943.

ДУШЕНКОВ Иван Егорович, р. в 1915, ряд., п/п 29553, погиб 13.10.1943.

ДЬЯКОВ Игнат Яковлевич, р. в 1899, ряд., погиб 16.10.1943.

ДЬЯЧЕНКО Петр Тимофеевич, р. в 1920, ряд. 743-го сп, погиб 16.10.1943.

ДЬЯЧКОВ Максим Константинович, ряд. 620-го сп, погиб 19.10.1943.

ДРЯХЛОВ Иван Иванович, лейт., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

ЕВГРАФЬЕВ Иван Евграфьевич, ряд., погиб 29.9.1943.

ЕВГРАШЕНКОВ Дмитрий Егорович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЕВСЕЕНКОВ Дмитрий Кузьмич, р. в 1909, ряд., п/п 15400, погиб 29.10.1943.

ЕВСТРАТОВ Константин Дмитриевич, ряд., погиб 29.9.1943.

ЕВТИХЕЕВ Иван Парфирьевич, р. в 1911, серж., погиб 23.6.1944.

ЕГОРОВ Виктор Емельянович, р. в 1924, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ЕГОРОВ Егор Егорович, ряд., погиб 15.10.1943.

И. Н. Ефимов.

М. С. Жеворченков.

ЕГОРОВ Иван Сергеевич, р. в 1902, ряд., погиб 23.6.1944.

ЕЛАГИН Михаил Егорович, ряд., п/п 06476-А, погиб 18.10.1943.

ЕЛЬТИШЕВ Иван Матвеевич, р. в 1903, ряд. 1152-го сп, погиб 12.2.1944.

ЕМЕЛИН Павел Иванович, ряд. 612-го сп, погиб 29.10.1943.

ЕМЕЛЬЯНОВ Давыд Иванович, р. в 1909, серж., погиб 29.10.1943.

ЕМЕЛЬЯНОВ Ефим Ильич, р. в 1921, 6-й гв. авп, погиб 19.10.1943.

ЕПИФАНОВ Алексей Устинович, ряд., п/п 15270, погиб 14.10.1943.

ЕРАШОВ Петр Иванович, ряд., п/п 41167, погиб 18.10.1943.

ЕРМАКОВ Дмитрий Гаврилович, ст. серж., п/п 30662, погиб 29.10.1943.

ЕРМАКОВ Иван Федорович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ЕРМЕТОВ Юнус, ряд., погиб 15.10.1943.

ЕРОХИН Михаил Степанович, ряд., п/п 02311, погиб 1.10.1943.

ЕРХИН Иван Зиновьевич, ряд., погиб 18.10.1943.

ЕФИМОВ Иван Никонорович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ЕФИМОВ Клим Акимович, ряд., п/п 37637, погиб 30.10.1943.

ЕФРАНОВ Иван Александрович, ряд., п/п 14027, погиб 14.10.1943.

ЕФРЕМОВ Петр Ефремович, ряд. 581-го сп, погиб 20.10.1943.

ЕТМАТОВ Абдула, р. в 1906, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ЖАДАН Павел Архипович, серж. 878-го сапб, погиб 6.5.1944.

ЖАМСАРАНОВ Бамбал, р. в 1924, ряд. 774-го сп 322-й сд, погиб 15.10.1943.

Письмо из сорок третьего

Добрый день, уважаемая сестра! После продолжительного молчания наконец имею возможность сообщить вам о своей жизни. В июле послал Вам одно письмо, Вы, возможно, его получили. День 11-го августа войдет в мою жизнь, как день моего боевого крещения. В этот день со своими товарищами пошел в бой и встретился с противником лицом в лицо. Но не пришлось бить его продолжительное время, назавтра во вторую половину дня был легко ранен осколком вражеского снаряда. В госпитале лечился недолго, с 12 по 19 августа. С 20 августа стал работать при эвакоприемнике как выздоравливающий. Сейчас уже возвращаюсь в часть. И вскоре пойду бить фашистов до их полного разгрома. Какой будет исход на этот раз, пока никто не знает. Известно, ждать можно всякое, на то и война.

До того, как идти в бой, я написал своим родителям несколько писем. Не знаю, родители получают или нет мои письма. Прошу Вас узнать у моей матери, получили ли мои письма, и сообщите ей подробно обо мне. В предыдущих письмах не сообщал своего адреса, ибо я его сам точно не знал. И сейчас не могу его Вам сообщить, ибо еще до части не добрался. Со мной нет никого из знакомых земляков.

На этом кончаю. С горячим приветом. До счастливой встречи. Остаюсь Жамсаранов Бамбал. 19.9.1943.

Автору этого письма, моему двоюродному брату, тогда было неполных девятнадцать лет. Он призван в армию в августе 1942 года и через год, как видно из его письма, уже воевал. Он не успел получить профессию, кроме как в дни каникул помогал родителям пасти скот. Родился в большой семье Жамсарановых из села Хойта-Аги Агинского района. Из семи братьев Бамбал был младшим, успел окончить два курса Агинского педучилища. В годы войны его старшие братья находились в рядах Красной Армии.

Говоря военным языком, в те годы я была как бы связной у родственников. Работала я тогда в редакции окружной газеты «Агинская правда». Письма шли с фронта. Писал брат Жугдурон Р. Ж., писали братья Жамсарановы, писали ребята-одноклассники. Но жаль, из тех фронтовых писем сохранилось немного.

Мать Бамбала, моя тетя, часто навещала нас, чтобы узнать, нет ли писем от сыновей. И вот, оказалось, это письмо младшего ее сына оказалось последним. Оно сохранилось с письмом брата Ракша Жугдурова, который погиб на Курской дуге.

В Ленино я приезжала. Навещала место, где воевал и погиб мой дорогой родственник Бамбал, где воевали и пали смертью многие его боевые товарищи.

г. Улан-Удэ. *Долгор Жугдурова.*

«Ленінскі шлях», 1989. 9 мая.

ЖАРОВ Виктор Петрович, серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЖЕВОРЧЕНКОВ Михаил Степанович, ряд. 164-й сд, погиб 16.10.1943.

ЖЕЛУДКОВ Василий Саватеевич, ряд., п/п 36401, погиб 17.10.1943.

ЖЕРЕБЦОВ Иван Артемович, р. в 1911, серж., п/п 31680, погиб 16.10.1943.

ЖЕСТКОВ Василий Леонтьевич, р. в 1907 в д. Варзин Ивановского р-на Костромской обл., ряд., п/п 14094, погиб 22.12.1943.

Извещение о гибели

Ваш муж, красноармеец Жестков Василий Леонтьевич, уроженец Костромской области Ивановского района д. Варзин в боях за Социалистическую Родину, верный воинской присяге, проявив геройство и мужество, был убит 22 декабря 1943 г.

Прислала З. П. Жесткова, внучка В. Л. Жесткова.

ЖЕСТКОВ Иван Анисимович, мл. серж., п/п 15400, погиб 9.10.1943.

ЖИВОТОВ Петр Семенович, мл. серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЖИЛЕНКОВ Петр Алексеевич, ефр. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЖИЛИН Алексей Сергеевич, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ЖИЛИН Дмитрий Егорович, р. в ноябре 1900, ряд., погиб 14.10.1943.

В. Л. Жестков.

Д. Е. Жилин.

Е. Е. Забеленков.

В. В. Завьялов.

Из письма А. Д. Жилина, сына Д. Е. Жилина

Когда отец уходил на фронт, мне было 14 лет. Работал он в артели бондарем, делал сани, телеги, колеса, потом долгое время был председателем артели. Не раз избирался в местные Советы депутатом. Во время войны приходили моей матери благодарности, был награжден медалью «За боевые заслуги» и другими.

ЖОЛУДЬ Григорий Семенович, ряд. отд. армейской роты 33-й армии, погиб 23.6.1944.

ЖУГАНОВ Тимофей Федорович, ряд., п/п 15270, погиб 27.11.1943.

ЖУКОВ Алексей Леонтьевич, р. в 1925, ряд., погиб 17.10.1943.

ЖУЛЬНЕВ Павел Павлович, р. в 1925, ряд., погиб 16.10.1943.

ЗАБЕЛЕНКОВ Егор Емельянович, р. в 1906, ряд. 620-го сп, погиб 15.10.1943.

ЗАВЬЯЛОВ Виктор Васильевич, ряд. 620-го сп, был награжден медалью «За отвагу», погиб 15.10.1943.

ЗАВЬЯЛОВ Леонид Константинович, р. в 1925, мл. серж., п/п 29467, погиб 13.10.1943.

ЗАИКИН Алексей Михайлович, ряд., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

ЗАЙЦЕВ Василий Николаевич, серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЗАЙЦЕВ Федор Иванович, ряд. 878-го сп, погиб 23.10.1943.

ЗАМАЛИЕВ Сахаб, ряд., п/п 28005, погиб 9.10.1943.

ЗАМОЛИЕВ Николай Федорович, ряд. 620-го сп, погиб 16.10.1943.

ЗАМОТАЕВ Алексей Михайлович, р. в 1909, ряд., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

ЗАМЧАЛКИН Михаил Николаевич, погиб 15.10.1943.

ЗАРАЙСКИЙ Николай Ильич, ряд., п/п 83204, погиб 18.10.1943.

ЗАРИНОВ Касым Заринович, р. в 1911, серж. 878-го сп, погиб 15.10.1943.

ЗАХАРЕНКОВ Михаил Кириллович, ряд., п/п 14173, погиб 30.10.1943.

ЗАХАРОВ Николай Петрович, ряд., п/п 14173, погиб 30.10.1943.

ЗАХЛЮЕВ Иосиф Гаврилович, ряд., п/п 06476-А, погиб 15.10.1943.

И. Г. Захлюев.

Д. Е. Игнаткин.

ЗВЕРЕВ Аредит Аверьянович, ряд. 620-го сп, погиб 29.10.1943.

ЗЕЛКОВСКИЙ Марьян Евдокимович, ряд., погиб 12.10.1943.

ЗЕНИКОВ Андрей Савельевич, п/п 4100, погиб 29.10.1943.

ЗЕНИН Николай Дмитриевич, ряд., п/п 41167, погиб 16.10.1943.

ЗЕНЬКОВ Иван Венедиктович, ряд. 1160-го сп, погиб 18.10.1943.

ЗИЯЕВ Бакабул, р. в 1910, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЗОБНИН Петр Федорович, ряд., п/п 15270, погиб 27.11.1943.

ЗОЛОТОВ Иван Федорович, ряд., п/п 30662, погиб 18.10.1943.

ЗУБКОВ Илья Антонович, ряд. 1158-го сп, погиб 27.11.1943.

ЗУЕВ Алексей Федорович, ряд. 537-го сп, погиб 16.10.1943.

ЗУЕВ Михаил Степанович, ряд., п/п 15270, погиб 12.12.1943.

ИБРАГИМОВ Валис, ряд., п/п 37637, погиб 5.10.1943.

ИВАНИЩЕВ Леонтий Михайлович, ряд. 620-го сп, погиб 15.10.1943.

ИВАНОВ Зимений Артемович, р. в 1907, ст. лейт., погиб 18.11.1943.

ИВАНОВ Иван Семенович, ряд., п/п 14131, погиб 17.10.1943.

ИВАНОВ Константин Патрикеевич, р. в 1922, серж., п/п 30662, погиб 14.10.1943.

ИВАНОВ Николай Иннокентьевич, р. в 1923, ряд., погиб 13.10.1943.

ИВАНОВ Павел Михайлович, р. в 1925, ряд., п/п 36300, погиб 16.10.1943.

ИВАНОВ Петр Андреевич, ст. лейт. 581-го сп, погиб 19.10.1943.

ИВАНОВ Петр Иванович, р. в 1918, ряд. 620-го сп, погиб 10.10.1943.

ИВАНОВ Сергей Иванович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ИВАНОВ Сергей Иванович, ряд., п/п 15279, погиб 16.10.1943.

ИВАНОВ Тихон Архипович, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ИВЛЕВ Трофим Филиппович, р. в 1902, ряд., п/п 29476, погиб 17.10.1943.

ИГАМБЕРДИЕВ Мухутдин, ряд., п/п 41107, погиб 16.10.1943.

ИГНАТКИН Дмитрий Егорович, ряд., погиб 16.10.1943.

ИЗМАЙЛОВ Николай Никифорович, р. в 1911, ряд., погиб 29.10.1943.

ИЗМАСЛЯН Михаил Айранстович, р. в 1923, ряд. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

ИЛИКАЕВ Сергей, ряд., п/п 06445, погиб 15.10.1943.

ИЛЮШЕНКО Андрей Николаевич, р. в 1920, ряд. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

ИОНОВ Иван Семенович, р. в 1914, ряд., погиб 15.10.1943.

ИСАЕВ Георгий Михайлович, ряд., п/п 00445, погиб 14.10.1943.

ИСАЕВ Петр Васильевич, р. в 1919, ефр., п/п 37637, погиб 12.10.1943.

ИСАЧЕНКОВ Прокопий Петрович, ряд. 620-го сп, погиб 17.10.1943.

КАБАНОВ Кирилл Федорович, ефр. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

КАБИЛОВ Хасан, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КАДЫРОВ Тухта, р. в 1924, п/п 15270, погиб 14.10.1943.

КАЖОХОВ Сартай, ряд., погиб 23.6.1944.

КАЗАКОВ Лев Александрович, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

КАЗАКОВ Николай Алексеевич, лейт., п/п 08967, погиб 29.9.1943.

КАЗАРИН Федор Сергеевич, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

КАЛЕНДОВ Василий Егорович, ряд., п/п 23861, погиб 4.10.1943.

КАЛИНИН Иван Андреевич, ряд., п/п 01815, погиб 21.10.1943.

КАЛИНИН Павел Терентьевич, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

КАЛИНОВСКИЙ Вячеслав Иванович, политрук, п/п 66869, погиб 13.10.1943.

КАЛМАКОВ Михаил Васильевич, ряд. 164-й сд, погиб 17.10.1943.

КАЛТГОМОДОВ Иван Иванович, р. в 1897, ряд. 494-го ап 164-й ад, погиб 13.10. 1943.

КАМКИН Петр Павлович, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

КАМЫШНИКОВ Иван Леонович, ряд., погиб 17.10.1943.

КАПЛУНОВ Архип Игнатьевич, ряд., п/п 14094, погиб 15.10.1943.

КАРАГОДИН Петр Николаевич, мл. лейт., погиб 29.10.1943.

КАРАМАНОВ Роберт Ашотович, ряд. 531-го сп, погиб 2.10.1943.

КАРАНДАЕВ Василий Павлович, ряд., погиб 19.10.1943.

КАРАСЕВ Егор Игнатьевич, ряд., п/п 14094, погиб 2.1.1944.

КАРАЧЕВ Мартимьян Петрович, погиб 30.10.1943.

КАРЗУНОВ Николай Васильевич, р. в д. Жидовиново Междуреченского р-на Вологодской обл., ряд. 882-го сп, погиб 17.10.1943.

КАРКУЗИЕВ Мирзаканах, р. в 1907, ряд. 620-го сп, погиб 15.10.1943.

КАРИНЦЕВ Алексей Карпович, р. в 1908, серж. 62-й сд, погиб 29.9.1943.

КАРНЮШКИН Григорий Михайлович, р. в 1904 в с. Кулики Шацкого р-на Рязанской обл., ряд., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

КАРСАКОВ Алексей Иосифович, мл. лейт., п/п 15270, погиб 17.10.1943.

КАРСАНОВ Петр Михайлович, ряд. 742-го сп, погиб 17.10.1943.

КАРЧЕНКОВ Дмитрий Александрович, р. в 1924, серж., п/п 02311, погиб 1.10.1943.

КАСЬКОВ Николай Тимофеевич, ряд., п/п 01815, погиб 23.10.1943.

КАТАЛОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 01815, погиб 23.10.1943.

КАТИН Василий Кузьмич, старш., погиб 17.10.1943.

КАТОРГИН Василий Васильевич, ряд. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

КАТРАЕВ Василий Григорьевич, р. в 1902, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

КАУСЕВ Михаил Прокопьевич, р. в 1906, ряд., п/п 29467, погиб 18.10.1943.

КАУШАНСКИЙ Яков Бенцианович, р. в 1900, серж., погиб 16.10.1943.

КЕНЖИБАЕВ Шенибек, мл. лейт. 233-й отд. тбр, погиб 13.10.1943.

КЕМЦЕВ Кузьма Дмитриевич, ряд., п/п 06476-А, погиб 15.10.1943.

КИЙСМАН Анатолий В., серж. 241-го сп, погиб 7.10.1943.

КИМЕЛЬБЛАТ Сани Израилевич, р. в 1925, мл. серж. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

КИНОСЯН Вачаган Апельевич, ряд. 885-го сп, погиб 18.10.1943.

КИПРОЯНОВ Николай Васильевич, серж. 531-го сп, погиб 17.10.1943.

КИРИЛЕНКО Иван Иосифович, ряд., п/п 06476-А, погиб 26.10.1943.

КИРИЛЛОВ Владимир Дмитриевич, р. в 1911, ст. лейт. 45-го сп, погиб 15.10.1943.

КИРПИЧЕНКО Дмитрий Алексеевич, ряд., п/п 15270, погиб 18.10.1943.

КИРЬЯНОВ Александр Архипович, ефр., п/п 34484-М, погиб 16.10.1943.

КИСЕЛЕВ Алексей Романович, серж., п/п 02311, погиб 18.10.1943.

КИСЕЛЕВ Иван Александрович, р. в 1900, ст. серж., п/п 02311, погиб 5.10.1943.

КИСЕЛЕВ Николай Фомич, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

КИСЕЛЬ Анатолий Ульянович, ряд. 878-го сп, погиб 12.10.1943.

КИСЕЛЬ Станислав Леонович, р. в 1919, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

Н. В. Карзунов.

Г. М. Карнюшкин.

Н. Т. Каськов.

КИЯНЕЦ Иван Ефимович, мл. лейт. 233-й отд тбр, погиб 13.10.1943.

КЛЕВЦОВ Владимир Афанасьевич, р. в 1915, серж., п/п 14034, погиб 14.11.1943.

КЛЕШКИН Иван Алексеевич, старш., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

КОКОЛИТВИЛИ Мито Степанович, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

КОЛТУНОВ Арсений Васильевич, ряд., 1154-го сп, погиб 1.12.1943.

КЛИКУШКИН Матвей Семенович, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

КЛИМАЧЕВ Георгий Михайлович, старш. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КЛИМЯНКО Алексей Васильевич, мл. серж., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

КЛИМКО Василий Григорьевич, ряд., погиб 10.10.1943.

КЛИМОНОВ Иван Петрович, серж., погиб 20.11.1943.

КЛОКОВ Георгий Иванович, р. в 1900, старш., п/п 30662, погиб 14.10.1943.

КЛЮЕВ Василий Алексеевич, мл. серж. 742-го сп, погиб 15.10.1943.

КЛЮЕВ Виктор Петрович, р. в 1922, серж., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

Д. Е. Кононенко.

П. Л. Королев.

КЛЯВИН Роман Федорович, ст. лейт., п/п 36401, погиб 17.10.1943.

КНЯЗЕВ Андрей Кузьмич, ряд., погиб 15.10.1943.

КНЯЗЕВ Николай Семенович, ряд., п/п 06476, погиб 15.10.1943.

КОВАЛЕНКО Федор Иванович, р. в 1922, ряд., погиб 1.11.1943.

КОВАЛЕВ Владимир Ефимович, ряд., погиб 13.10.1943.

КОВАЛЕВ Дмитрий Прохорович, ряд. 531-го сп, погиб 20.3.1944.

КОВАЛЕВ Иван Сергеевич, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

КОВАЛЕВ Петр Мартынович, ряд., п/п 30662, погиб 29.10.1943.

КОВАЛЕВ Прокофий Емельянович, ряд., 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КОВАЛЕВ Савелий Дмитриевич, р. в 1903, ряд., погиб 29.10.1943.

КОВАЛЬ Адам Лаврентьевич, мл. серж. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

КОДЫРОВ Иван Ефимович, п/п 41153, погиб 16.10.1943.

КОЖАХМЕТОВ Хасан, серж., п/п 30662, погиб 16.10.1943.

КОЖЕВНИКОВ Петр Гаврилович, серж. 306-го сп, погиб 3.10.1943.

КОЗАЧЕК Петр Антонович, р. в 1918, ряд., п/п 63444, погиб 12.10.1943.

КОЗИН Михаил Абрамович, р. в 1903, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

КОЗЛОВ Василий Киреевич, р. в 1911, ряд., погиб 29.10.1943.

КОЗЛОВ Иван Егорович, серж.

КОЗНАЧЕВСКИЙ Яков Степанович, р. в 1914, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

КОЗЫРЕВ Михаил Федорович, серж. 1160-го сп, погиб 22.1.1944.

КОЗЫРЕВ Самуил Никитьевич, р. в 1900, ряд., погиб 29.10.1943.

КОКАРЕВ Иван Иванович, р. в 1911, мл. серж., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

КОКАРЕВ Михаил Тимофеевич, серж., п/п 01815, погиб 21.10.1943.

КОЛТУНОВ Арсений Васильевич, р. в 1914, ряд., погиб 29.11.1943.

КОЛЯДА Александр Иванович, р. в 1905, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

КОМАРОВ Федор Иванович, ряд., погиб 20.10.1943.

КОМОГОРЦЕВ Константин Владимирович, ряд., погиб 13.10.1943.

КОМРАКОВ Василий Павлович, ряд., п/п 01815, погиб 19.10.1943.

КОНДРАТОВ Иван Фокович, ряд. 742-го сп, погиб 19.10.1943.

КОНДРАТЬЕВ Алексей Ксенофонтович, ряд., погиб 29.10.1943.

КОНОВАЛОВ Григорий Васильевич, р. в 1911, ст. лейт., погиб 15.10.1943.

КОНОВАЛЬЦЕВ Степан Петрович, р. в 1918, ряд. 64-й сд, погиб 17.10.1943.

КОНОНЕНКО Денис Евтихович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КОНЦЕВОЙ Петр Андреевич, ряд., п/п 14094, погиб 28.11.1943.

КОРАДИН Поликарп Никитович, ряд., п/п 01994, погиб 12.10.1943.

КОРЕБТА Зигмунд Людвикович, погиб 12.10.1943.

КОРЖОВ Марк Андреевич, р. в 1914, ряд., п/п 01815, погиб 18.10.1943.

КОРМИН Александр Петрович, ряд., п/п 49907, погиб 17.10.1943.

КОРНЕВ Александр Андреевич, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

КОРОБКОВ Николай Егорович, ряд. 742-го сп, погиб 17.10.1943.

КОРОЛЕВ Василий Антонович, серж., п/п 30662, погиб 29.10.1943.

КОРОЛЕВ Николай Васильевич, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

КОРОЛЕВ Петр Лаврентьевич, ряд., погиб 13.10.1943.

КОРОЛЕВ Федор Лукьянович, ряд., погиб 16.10.1943.

КОРОЛЬКОВ Ефим Климович, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

КОРОМЫСЛОВ Михаил Алексеевич, ряд., п/п 41110, погиб 29.10.1943.

КОРОТЧЕНКОВ Владимир Михайлович, ряд., п/п 01994, погиб 13.10.1943.

КОРШЕНКОВ Кузьма Егорович, р. в 1909, ряд., погиб 29.10.1943.

КОСАРЕВ Алексей Иванович, ст. серж. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

КОСЕНКОВ Потап Демьянович, ряд., п/п 14094, погиб 15.10.1943.

КОСМАЧЕВ Афанасий Иосифович, р. в 1894, ряд., погиб 15.10.1943.

КОСТИН Петр Иванович, серж., п/п 41167, погиб 14.10.1943.

КОСТРОМИН Михаил Петрович, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

КОСТЮКОВ Илья Степанович, ряд., п/п 30662, погиб 29.10.1943.

КОСЯКИН Лука Николаевич, р. в 1901, ряд., погиб 17.10.1943.

КОТЕЛЬНИКОВ Петр Гаврилович, серж., погиб в октябре 1943.

КОТОВ Семен Климентьевич, ряд., погиб 5.10.1943.

КОЧЕТКОВ Александр Иванович, р. в 1924, ряд., п/п 49867, погиб 18.10.1943.

Из воспоминаний М. И. Кочетковой, сестры А. И. Кочеткова

Саша был очень исполнительным парнем, в 1940 вступил в комсомол, а в 1941 началась война. Первое время — трудовой фронт, работал на повале леса, а потом на войну. Военную подготовку проходил в Павлове-Посаде. После этого сразу же на фронт.

КОЧЕТОВ Семен Иванович, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

КОЧНЕВ Андрей Тимофеевич, р. в 1915, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КОШЕЛЕВ Александр Борисович, серж., погиб 16.10.1943.

КОШЕЛЕВ Павел Герасимович, р. в 1921, ряд., п/п 08771-А, погиб 12.10.1943.

КОШКИН Иван Михайлович, ряд., погиб 3.10.1943.

КОШКИН Павел Федорович, ефр. 475-го отд. санбата 352-й сд, погиб 27.11.1943.

КОЩЕЕВ Иван Алексеевич, ряд. управления 173-й сд, погиб 17.10.1943.

КРАЕВ Карп Елизарович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

КРАПИВИН Иван Васильевич, р. в 1903, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

КРИПЕНЬ Адольф Юстинович, ряд., погиб 12.10.1943.

КРОЛИКОВ Константин Васильевич, ряд., п/п 14173, погиб 30.10.1943.

КРУГЛИКОВ Григорий Антонович, мл. лейт. 620-го сп, погиб 16.10.1943.

КРУПКИН Михаил Парамонович, р. в 1904, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

КРУПНОВ Константин Андреевич, р. в 1900, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

КРЫНИЦЫН Виталий Степанович, ефр., п/п 56300, погиб 25.10.1943.

КРЫСИН Александр Андреевич, р. в 1903, мл. лейт. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КУДРИН Семен Федулович, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

Из письма А. С. Кудрина, сына С. Ф. Кудрина

Сорок семь лет мы жили в неизвестности, ведь нами была получена похоронка о том, что отец пропал без вести. Работал он трактористом, а в 1940 г. его призвали в армию. С начала войны сразу же попадает на фронт, в сорок втором, после ранения в руку, приходил в краткосрочный отпуск домой. Потом писал, что пошли в наступление, это был уже 1943 год.

А. И. Кочетков.

П. Г. Кошелев.

Г. А. Кругликов.

С. Ф. Кудрин.

КУДРИН Сергей Тимофеевич, р. в 1902 в д. Саломотово Тогучинского р-на Новосибирской обл., ряд., на фронте с 1943, п/п 26962, погиб 17.10.1943.

КУДРЯВЦЕВ Алексей Андропович, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

КУДРЯВЦЕВ Андрей Иванович, ряд., п/п 29407, погиб 13.10.1943.

КУДРЯВЦЕВ Николай Николаевич, серж., погиб 16.10.1943.

КУЗИЛИН Николай Андреевич, р. в 1925, ряд., погиб 30.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Иван Дмитриевич, ряд. 882-го сп, погиб 14.9.1943.

КУЗНЕЦОВ Михаил Андреевич, ст. серж. 1452-го сп, погиб 23.6.1944.

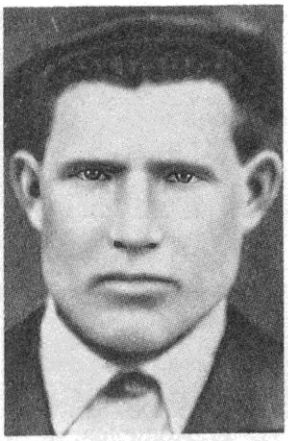

С. Т. Кудрин.

М. А. Кузнецов.

Ф. В. Купцов.

М. С. Курников.

КУЗЬМЕНКОВ Константин Ермолаевич, ряд., п/п 14173, погиб 30.10.1943.

КУЗЬМИН Алексей Тихонович, ряд. 164-й сд, погиб 15.10.1943.

КУЗЬМИН Егор Кузьмич, р. в 1903, ряд., погиб 30.9.1943.

КУЗЬМИНОВ Василий Семенович, ряд. 620-го сп, погиб 18.10.1943.

КУЗЬМОВ Иван Яковлевич, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

КУКАНОВ Николай Иванович, р. в 1909, старш., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

КУКЛЕВ Георгий Георгиевич, серж. 878-го сп, погиб 15.10.1943.

КУКЛИН Павел Петрович, ряд., погиб 18.10.1943.

КУКОВСКИЙ Ян Щепанович, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

КУЛАГИН Александр Степанович, р. в 1909, ряд. 920-го сп 247-й сд, погиб 15.10. 1943.

КУЛАЧЕНКОВ Михаил Тихонович, ряд. 742-го сп, погиб 17.10.1943.

КУЛЕШОВ Иван Федорович, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

КУЛЬПАНОВ Владимир Евгеньевич, серж., погиб 15.10.1943.

КУНЦЕЕВ Иван Васильевич, р. в 1920, ряд., погиб 13.10.1943.

КУПЦОВ Федор Васильевич, р. в 1901, ряд. 878-го сп, погиб 17.10.1943.

КУРАЕВ Михаил Александрович, ряд., п/п 14094, погиб 16.10.1943.

КУРАШОВ Стефан Павлович, р. в 1902, ст. серж., п/п 15270, погиб 18.10.1943.

КУРБАНДУРДЫЕВ Ковай, р. в 1910, ряд., п/п 37637, погиб 4.10.1943.

КУРБАНОВ Карсулла, ряд. 620-го сп, погиб 15.10.1943.

КУРЗОВ Василий Павлович, ряд., п/п 14094, погиб 15.10.1943.

КУРЗОВ Терентий Нестерович, серж., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

КУРИЛЕНКО Михаил Карпович, ряд., п/п 14094, погиб 15.10.1943.

КУРНИКОВ Митрофан Семенович, р. в 1916 в с. Новое Шаткино Камишкирского р-на Пензенской обл., погиб 20.10.1943.

Из письма Т. М. Бакуниной, дочери М. С. Курникова

Родился мой отец в семье крестьян. Работал до войны трактористом. С матерью поженились перед войной, прожили всего 6 месяцев, и его забрали на фронт. Я родилась, когда он уже воевал, отец меня так и не увидел.

КУРОВ Сергей Иванович, серж., погиб 15.10.1943.

КУРОМОВ Семен Павлович, ст. серж., п/п 15270, погиб 13.10.1943.

КУСТОВ Павел Степанович, ряд., п/п 15270, погиб 27.11.1943.

КУТЕМОВ Алексей Спиридонович, ст. серж., погиб 20.10.1943.

КУТИШЕВ Петр Иванович, мл. серж., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

КУТУЗОВ Сергей Иванович, мл. серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КУШТАРЕВ Родион Степанович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

КУЧЕРЯВЫЙ Демьян Тихонович, ряд. 878-го сп, погиб 14.10.1943.

КУЧЕРЕНКО Иван Кириллович, ст. серж. 1277-го сп, погиб 20.10.1943.

КУЩ Иосиф Максимович, р. в 1905, ряд., погиб 17.10.1943.

ЛАБЫКИН Стефан Евменович, р. в 1903, ряд., погиб 17.10.1943.

ЛАВАРЕВСКИЙ Виктор Степанович, лейт., п/п 15400, погиб 22.10.1943.

ЛАДЫГИН Дмитрий Иванович, р. в 1905, серж., погиб 20.10.1943.

ЛАПИН Анатолий Иванович, ряд. 620-го сп, погиб 17.10.1943.

ЛАПИН Николай Иванович, р. в 1919, серж. 1160-го сп, погиб 14.1.1944.
ЛАПИН Федор Петрович, р. в 1903, ряд., погиб 5.10.1943.
ЛАПШЕВ Николай Иванович, р. в 1905, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.
ЛАРИОНОВ Алексей Никифорович, р. в 1923, кап, погиб в октябре 1943.
ЛАРИОНОВ Василий Егорович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.
ЛАРИОНОВ Павел Максимович, серж., п/п 15270, погиб 18.10.1943.
ЛЕБЕДЕВ Александр Васильевич, ряд., п/п 15270, погиб 18.10.1943.
ЛЕБЕДЕВ Афанасий Иванович, ряд., п/п 06476, погиб 14.10.1943.
ЛЕБЕДЕВ Владимир Савельевич, ефр. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.
ЛЕБЕДЕВ Павел Ефимович, мл. серж., п/п 15400, погиб 29.10.1943.
ЛЕБЕДЕВ Сергей Иванович, ряд., погиб 15.10.1943.
ЛЕВАНОВСКИЙ Георгий Федорович, р. в 1901, серж., погиб 10.10.1943.
ЛЕВИН Василий Дмитриевич, р. в 1899, ряд. 173-й сд, погиб 16.10.1943.
ЛЕВИЦКИЙ Николай Герасимович, серж., п/п 06476, погиб 14.10.1943.
ЛЕВУШКИН Иван Васильевич, ряд., п/п 02311, погиб 2.10.1943.
ЛЕДЕЕВ Николай Тихонович, р. в 1908, ст. лейт., погиб 1.8.1944.
ЛЕДЕРМАН Юзеф Моисеевич, ряд., погиб 12.10.1943.
ЛЕНТЯЕВ Виктор Александрович, р. в 1914, ряд. 742-го сп, погиб 16.10.1943.
ЛЕОНОВ Николай Васильевич, серж., п/п 20776, погиб 16.10.1943.
ЛЕСНИКОВ Семен Алексеевич, р. в 1900, ряд., погиб 14.10.1943.
ЛЕУШИН Иван Данилович, р. в 1900, в д. Чирково Нагорского р-на, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.
ЛИВШИЦ Михаил Павлович, лейт., п/п 56300, погиб 16.10.1943.
ЛИПИН Александр Иванович, серж., п/п 01815, погиб 19.10.1943.
ЛИПУСТИН Дмитрий Владимирович, ряд., п/п 37637, погиб 17.9.1943.
ЛИСИН Алексей Ефимович, р. в 1907, погиб 30.10.1943.
ЛИСИН Андрей Евдокимович, ряд., п/п 01815, погиб 23.10.1943.
ЛИСИЦА Петр Дорофеевич, ряд., п/п 14027, погиб 14.10.1943.
ЛИСИЦИН Константин Николаевич, серж., п/п 34484, погиб 14.10.1943.
ЛИСИЧЕНКОВ Яков Леонтьевич, р. в 1908, ряд., п/п 29467, погиб 17.10.1943.
ЛОБАНОВ Федор Макарович, лейт. 531-го сп, погиб 16.10.1943.
ЛОГИНЛОВ Николай Михайлович, серж. 1309-го сп, погиб 18.10.1943.

Н. В. Леонов.

А. Е. Лисин.

А. М. Ложкин.

М. Т. Макаренко.

ЛОЖКИН Аркадий Матвеевич, р. в 1924, мл. серж. 306-го сп 62-й сд, погиб 12.10.1943.
ЛОМТЕВ Иван Павлович, р. в 1914, ряд. 620-го сп, погиб 29.10.1943.
ЛОСЕВ Василий Ерофеевич, ряд. 620-го сп, погиб 19.10.1943.
ЛОШМАНКИН Петр Андреевич, р. в 1902, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.
ЛУКАШОВ Петр Яковлевич, серж., п/п 14004, погиб 16.10.1943.
ЛУКЬЯНОВ Анатолий Михайлович, р. в 1924, ряд., п/п 15270, погиб 17.10.1943.
ЛУКОВИЦКИЙ Иван Алексеевич, ряд., погиб 22.10.1943.
ЛУКЬЯНОВ Анатолий Михайлович, ряд., п/п 15270, погиб 17.10.1943.
ЛУНЕВ Иван Семенович, ряд., п/п 01815, погиб 21.10.1943.
ЛЫСЕНКО Павел Филиппович, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.
ЛЫСОВ Константин Петрович, погиб 17.10.1943.
ЛЮРТЯЕВ Харис Невмитулович, ряд., погиб 17.10.1943.
МАВЛЯМОВ Худайберды, ряд., п/п 37637, погиб 12.10.1943.

Д. П. Макаренков.

В. Ф. Малиновский.

А. С. Малофеев.

В. И. Матяш.

МАГОМЕДОВ Шабан, ряд., п/п 41167, погиб 14.10.1943.

МАЗЛИМОВ Хаслидулла, ряд., п/п 01815, погиб 23.10.1943.

МАЙОРОВ Василий Андреевич, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

МАКАРЕНКО Иван Дмитриевич, мл. серж. 882-го сп, погиб в 1943.

МАКАРЕНКО Михаил Трифонович, ряд., п/п 30662, погиб 16.10.1943.

МАКАРЕНКОВ Дмитрий Павлович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

МАКАРЕНКОВ Терентий Евдокимович, р. в 1897, ряд., погиб 29.10.1943.

МАКАРЕНКОВ Филипп Михайлович, ефр. 1158-го сп, погиб 27.10.1943.

МАКАРОВ Василий Филиппович, р. в 1909, ряд., погиб 15.10.1943.

МАКАРОВ Павел Гаврилович, р. в 1906, ряд. 620-го сп, погиб 16.10.1943.

МАКРОВИН Василий Константинович, ряд., п/п 67695, погиб 14.10.1943.

МАКСИМОВ Иван Григорьевич, ряд., п/п 15270, погиб 15.10.1943.

МАЛАНИН Алексей Григорьевич, ряд., п/п 01815, погиб 21.10.1943.

МАЛАХОВ Василий Дмитриевич, ряд., п/п 08711, погиб 13.10.1943.

МАЛАХОВ Никодим Ильич, ряд., п/п 63440, погиб 6.10.1943.

МАЛАШИН Николай Петрович, погиб 25.10.1943.

МАЛАШИН Сергей Егорович, р. в 1922, лейт., п/п 5270, погиб 29.10.1943.

МАЛЕЙ Алексей Андреевич, р. в 1896, ряд., погиб 29.10.1943.

МАЛЕНКОВ Александр Иванович, ряд., п/п 41167, погиб 16.10.1943.

МАЛИНОВСКИЙ Василий Федорович, мл. серж. 173-й сд, погиб 17.10.1943.

МАЛОФЕЕВ Афанасий Семенович, р. в 1908, серж., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

МАЛЫГИН Василий Федорович, мл. серж. 882-го сп, погиб 14.10.1943.

МАЛЬКОВ Владимир Семенович, ряд. 173-й сд, погиб 16.10.1943.

МАЛЬЦЕВ Николай Артамонович, ряд. 620-го сп, погиб 20.10.1943.

МАЛЯРОВ Алексей Григорьевич, р. в 1900, ряд., п/п 14099, погиб 29.10.1943.

МАМАЙСЫК Карсы, ряд., п/п 37636, погиб 13.10.1943.

МАМЕТКАРИМОВ Маметамин, мл. серж., п/п 41030, погиб 15.10.1943.

МАМОНТОВ Иван Лаврентьевич, р. в 1916, серж., п/п 56300, погиб 20.10.1943.

МАМОНТОВ Петр Михайлович, ряд., п/п 37637, погиб 16.10.1943.

МАНТОСОВ Укол Трофимович, ряд., погиб 12.10.1943.

МАРКАРЯН Арсен Урутюнович, р. в 1925, ряд. 885-го сп, погиб 18.10.1943.

МАРКОВ Аркадий Павлович, ряд., п/п 10204, погиб 16.10.1943.

МАРКОВ Петр Никифорович, ряд., п/п 06776, погиб 15.10.1943.

МАРТЫНОВ Григорий Егорович, р. в 1918, ряд., погиб 23.10.1943.

МАРТЫНОВ Петр Семенович, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

МАРУХИН Яков Иванович, р. в 1906, ряд., погиб 7.10.1943.

МАРХОНОВ Александр Иванович, ряд., п/п 14094, погиб 16.10.1943.

МАРЧЕНКОВ Иосиф Дмитриевич, ряд. 785-го сп 144-й сд, погиб 22.10.1943.

МАРЬИН Владимир Дмитриевич, серж., п/п 14094, погиб 14.11.1943.

МАСЛОВ Александр Алексеевич, ряд., п/п 30662, погиб 16.10.1943.

МАСЛОВ Александр Васильевич, ряд. 742-го сп, погиб 18.10.1943.

МАТВЕЕВ Михаил Васильевич, ряд., п/п 14094, погиб 4.12.1943.

МАТЮШКИН Сергей Кузьмич, ряд., п/п 83204, погиб 19.10.1943.

МАТЯШ Василий Илларионович, ряд. 33-й армейской отд. роты, погиб 23.6.1944.

МАХИН Алексей Иванович, серж., погиб 19.9.1943.

МАХЛИН Самуил Генухович, серж., п/п 49907, погиб 18.10.1943.

МЕДВЕДЕВ Григорий Лаврентьевич, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

МЕДВЕДЕВ Никон Филиппович, р. в 1897, ряд., погиб 17.10.1943.

МЕЗЕВ Кузьма Митрофанович, мл. серж. 612-го сп, погиб 29.10.1943.

Из письма Г. К. Мезева, сына К. М. Мезева

Мне было 5 лет, когда отец ушел со своими односельчанами на защиту Отечества осенью 1942 г. Родился он в 1898 г. в д. Васильевка Бродокомматского района Челябинской области, работал в коммуне, потом в сельхозартели в д. Пятково. Сначала был призван в трудовую армию в г. Чеборкуль, потом был отправлен на фронт.

МЕЗЕНЦЕВ Василий Иванович, ряд., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

МЕЛЕШКО Георгий Никитович, ряд., п/п 23861, погиб 4.10.1943.

МЕЛУЗОВ Алексей Дмитриевич, р. в 1904, ряд. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

МЕЛЬНИКОВ Иван Максимович, ряд., погиб 23.6.1943.

МЕЛЯКОВ Василий Васильевич, ряд. 173-й сд, погиб 17.10.1943.

МЕНЬШИКОВ Егор Николаевич, р. в 1913, ряд. 156-го сп, погиб 23.6.1943.

МЕРЗЛОВ Дмитрий Васильевич, ряд., п/п 14094, погиб 21.12.1943.

МЕРКУЛОВ Константин Александрович, ряд., п/п 02311, погиб 29.9.1943.

МЕТЕЛКИН Василий Андреевич, ряд., п/п 29567, погиб 27.11.1943.

МЕШКОВ Николай Андреевич, погиб 16.10.1943.

МИКУЛОВ Степан Егорович, мл. серж., п/п 83204, погиб 18.10.1943.

МИНЕЕВ Александр Иванович, мл. серж. 1166-го сп, погиб 23.6.1943.

МИРОШНИКОВ Николай Павлович, р. в 1906, ряд., п/п 55286, погиб 13.10.1943.

МИРОШНИЧЕНКО Степан Иванович, р. в 1905, ряд., погиб 12.10.1943.

МИТИН Павел Михайлович, мл. серж. 878-го сп, погиб 16.10.1943.

МИТУСОВ Тихон Петрович, ряд. 882-го сп, погиб 14.10.1943.

МИХАЙЛЕНКО Василий Игнатович, ряд. 742-го сп, погиб 18.10.1943.

МИХАЙЛОВ Ефим Федорович, ст. серж., п/п 41167, погиб 16.10.1943.

Г. Н. Мелешко.

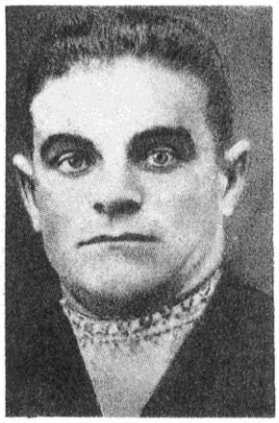

С. И. Мирошниченко.

В. И. Михайленко.

М. В. Мишин.

МИХАЛЬЧЕНКО Николай Федорович, ряд. 1158-го сп, погиб 23.6.1944.

МИХЕЕВ Николай Петрович, ряд., п/п 20776, погиб 16.10.1943.

МИХТАРОВ Абдулл, погиб 23.6.1944.

МИШИН Иван Васильевич, ряд. 742-го сп, погиб 15.10.1943.

МИШИН Матвей Васильевич, р. в 1909, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

МОДЕНОВ Андриан Сергеевич, мл. лейт., п/п 0676, погиб 15.10.1943.

МОИСЕЕВ Леонид Яковлевич, ряд., п/п 30662, погиб 29.10.1943.

МОИСЕЕНКО Иван Наумович, р. в 1890, ряд., п/п 06476-А, погиб 25.10.1943.

МОЛЕКОВ Комбар Молекович, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

МОЛОСТОВ Антон Петрович, р. в 1911, ряд., п/п 02311, погиб 30.9.1943.

МОЛОТКО Домщин Стефанович, ряд., погиб 13.10.1943.

МОЛОШНИКОВ Петр Васильевич, р. в 1907, ряд., п/п 56300, погиб 24.10.1943.

Ф. Ф. Орешников.

В. О. Осипов.

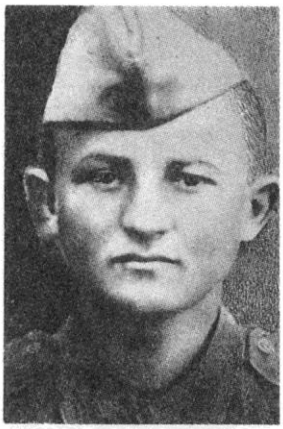

А. Т. Осия.

П. И. Парфененко.

1943 г. значится: старший политрук Осипов Василий Осипович, инструктор пропаганды полка, награжден орденом Красной Звезды. Вручен 8.9.1943 г. В наградном листе к приказу ВС Зап. фр. № 075 от 23.1.1942 г. записано: тов. Осипов в бою под Люторичи пошел в бой со вторым батальоном. Батальон попал под минометный и пулеметный огонь. В тяжелых условиях борьбы т. Осипов вселял в бойцов уверенность в победе. Будучи ранен, поле боя не покинул, а шел вперед, призывая бойцов на подвиги и до тех пор шел вперед, пока не потерял сознание, после шестого ранения.

ОСИПОВ Иван Михайлович, ряд. 882-го сп, погиб 13.10.1943.

ОСИЯ Алексей Тругович, ряд. 531-го сп, погиб 15.10.1943.

Из письма Я. Т. Осия, брата А. Т. Осия

После долгих поисков в 1976 г. я нашел братскую могилу. Был в музее советско-польского боевого содружества в Ленино, где похоронен мой брат.

Осия родился в 1925 г. в с. Куланурхва Гудаутского р-на Абхазской АССР, по национальности абхазец. В 1942 г. нас с братом призвали в армию. Я попал в Краснодар, а брата забрали в снайперское училище в г. Тбилиси. Я получил от него только одно письмо.

ОСТАПЕНКО Иван Карпович, ряд., п/п 06476-А, погиб 15.10.1943.

ОСТРОВОЙ Гавриил Павлович, ряд., погиб 15.10.1943.

ОСЮШКИН Григорий Максимович, р. в 1919, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

ОХОТИН Владимир Иванович, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

ОЧКАСОВ Константин Иванович, старш., п/п 56300, погиб 13.10.1943.

ПАВЛОВ Александр Михайлович, ефр., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ПАВЛОВ Иван Павлович, р. в 1895, ряд., погиб 14.10.1943.

ПАВЛОВИЧ Василий Иванович, ряд. 1156-го сп.

ПАВЛЮКОВ Петр Иванович, серж. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

ПАЛВАНОВ Сабир, ряд. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

ПАНТЕЛЕЕВ Николай Никифорович, ст. серж., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ПАНФИЛОВ Федор Степанович, серж., погиб 20.10.1943.

ПАРАМОНОВ Михаил Валентинович, мл. серж., п/п 41153, погиб 17.10.1943.

ПАРМАНОВ Мса, ряд. 1160-го сп, погиб 6.2.1944.

ПАРУЦКИЙ Василий Лаврентьевич, ряд., п/п 29567, погиб 27.11.1943.

ПАРФЕНЕНКО Петр Иванович, ряд., п/п 83204, погиб 12.10.1943.

ПАРФЕНОВ Василий Григорьевич, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ПАРФЕНОВ Василий Иосифович, ряд., п/п 14173, погиб 22.10.1943.

ПАСИВЕНКО Иван Агафьевич, р. в 1923, ряд., п/п 49867, погиб 12.10.1943.

ПАСКАННЫЙ Виктор Тарасович, погиб 15.10.1943.

ПАТРУШЕВ Василий Степанович, ряд., п/п 15270, погиб 18.10.1943.

ПЕЛЕВИН Николай Николаевич, р. в 1924, лейт., погиб 16.10.1943.

Из воспоминаний А. Н. Пелевиной, сестры Н. Н. Пелевина

Мы с братом воспитывались в детском доме № 52 г. Ленинграда. После окончания 7 классов Коля поступил учиться в ФЗУ при

заводе. Вместе с заводом был эвакуирован в Омск, где его и призвали в армию. Писем от него я не получала, он не знал, куда я эвакуировалась. Похоронка на него нашла меня чудом.

ПЕРЕВЕРЗЕВ Тихон Григорьевич, мл. серж., погиб 29.10.1943.

ПЕРЕВОЗЧИКОВ Дмитрий Яковлевич, ряд., п/п 15270, погиб 30.9.1943.

ПЕРМИНИН Василий Иванович, ряд. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

ПЕРОВ Алексей Федорович, р. в 1912, п/п 06476, погиб 18.10.1943.

ПЕРФИЛЬЕВ Григорий Михайлович, р. в 1917, ряд. управления сд, погиб 10.10.1943.

ПЕРЦОВИЧ Зяма Израилевич, р. в 1923, погиб 14.10.1943.

ПЕТРЕНКО Семен Тимофеевич, ряд., п/п 15370, погиб 16.10.1943.

ПЕТРОВ Александр Петрович, ряд., п/п 15270, погиб 30.11.1943.

ПЕТРОВ Иван Иванович, ряд., п/п 01815, погиб 21.10.1943.

ПЕТРОВ Михаил Яковлевич, ряд. 742-го сп, погиб 17.10.1943.

ПЕТУХ Кароль Юзефович, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

ПЕТЕРСКИЙ Василий Иванович, ряд., погиб 13.10.1943.

ПИВОВАРОВ Павел Васильевич, р. в 1920, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ПИЛЮЛЬКО Василий Демьянович, серж., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ПИРОЖКОВ Иван Парфирович, ряд., п/п 14173, погиб 30.9.1943.

ПИСАРЕВ Георгий Лаврентьевич, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ПИСКУНОВ Петр Ефимович, ряд., погиб 28.10.1943.

ПЛАТОНОВ Андрей Платонович, ряд. 878-го сп, погиб 14.10.1943.

ПЛАХОВ Михаил Иванович, ряд., п/п 49867, погиб 12.10.1943.

ПЛАХОВ Петр Михайлович, р. в 1924, серж., погиб 17.10.1943.

ПЛЮХИН Андрей Павлович, р. в 1919, ряд., погиб 28.11.1943.

ПОГОРЕЛОВ Михаил Александрович, р. в 1924, ряд., погиб 10.10.1943.

ПОДМАСТЕРЬЕВ Дмитрий Петрович, ряд., п/п 15270, погиб 18.10.1943.

ПОДМАСТЕРЬЕВ Иван Григорьевич, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

ПОДСВИРОВ Федор Васильевич, ряд. 620-го сп, погиб 17.10.1943.

ПОЛОВИНКИН Руфим Михайлович, ряд., погиб 16.10.1943.

ПОЛОЖАЕВ Иван Емельянович, ряд., погиб 16.10.1943.

ПОЛЯКОВ Иосиф Петрович, р. в 1905, серж., погиб 29.10.1943.

Н. Н. Пелевин.

П. В. Пивоваров.

ПОЛЯКОВ Петр Андреевич, серж. 620-го сп, погиб 16.10.1943.

ПОПАМЕТОВ Степан Федорович, р. в 1905, серж. управления по учету потерь, погиб 10.10.1943.

ПОПКОВ Матвей Федорович, ряд. 115-го сп, погиб 23.4.1944.

ПОПЛИВЧЕНКО Петр Никифорович, мл. серж., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

Из воспоминаний В. И. Крутикова, земляка П. Н. Попливченко

Это был отличный человек и товарищ, учился очень хорошо, в 1941 г. закончил 10 классов Георгиевской средней школы. Играл на струнных музыкальных инструментах, сочинял стихи. В армию был призван в 1943 г. в рабочий батальон, но мне писал, что будет проситься в действующую армию, и этого добился.

ПОПОВ Алексей Константинович, р. в 1905, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ПОПОВ Василий Егорович, р. в 1904 в д. Метлицино Межевского р-на Костромской обл., серж., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ПОПОВ Федор Иванович, лейт., погиб 23.6.1944.

ПОПАЛЬКИН Георгий Иванович, ст. лейт., п/п 30662, погиб 17.10.1943.

ПОСПЕЛОВ Александр Сергеевич, ряд., п/п 01815, погиб 19.10.1943.

ПОСТОЛЕНКО Федор Потапович, ст. лейт., погиб 21.10.1943.

ПОТРОНОВ Николай Николаевич, ряд., п/п 35645, погиб 17.10.1943.

ПРАВИЛОВ Александр Николаевич, р. в 1925, мл. серж., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

ПРАХОВ Яков Кузьмич, ряд., погиб 21.1. 1944.

ПРЕМЯКОВ Семен Максимович, мл. лейт. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

А. С. Поспелов.

Д. А. Прусенок.

М. С. Радаев.

М. В. Радкин.

ПРИГАРИН Афанасий Кузьмич, ряд. управления по учету потерь, погиб 14.10.1943.

ПРОЗОРОВ Василий Васильевич.

ПРОКОФЬЕВ Василий Прокофьевич, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ПРОКОФЬЕВ Тимофей Львович, ряд., п/п 01816, погиб 18.10.1943.

ПРОНИН Павел Михайлович, серж., п/п 18789, погиб 4.10.1943.

ПРУДНИКОВ Николай Яковлевич, ряд., п/п 14173, погиб 26.10.1943.

ПРУДНИКОВ Самуил Васильевич, ряд. 785-го сп, погиб 27.10.1943.

ПРУСЕНОК Дмитрий Алексеевич, р. в 1925, ряд. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

ПРУСОВ Семен Демидович, ряд., погиб 23.10.1943.

ПУГАЧ Иван Данилович, ряд., п/п 49867, погиб 12.10.1943.

ПУРГИН Николай Степанович, серж., погиб 23.10.1943.

ПУРЗАЕВ Василий Дмитриевич, ряд., п/п 30662, погиб 16.10.1943.

ПУТИНЦЕВ Николай Павлович, ряд., п/п 742, погиб 17.10.1943.

ПЬЯНКОВ Иван Георгиевич, старш. 1154-го сп, погиб 1.1.1944.

ПЫРКИН Иван Илларионович, р. в 1914, ряд. управления по учету потерь, погиб 14.10.1943.

РАДАЕВ Михаил Сергеевич, р. в 1909, кап., лётчик, погиб 12.10.1943.

РАДЖАБАЕВ Абдулла, р. в 1915, ряд. 1154-го сп, погиб 23.6.1944.

РАДИОНОВ Иван Акимович, ряд., п/п 41167, погиб 6.10.1943.

РАДИОНОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 31767, погиб 17.10.1943.

РАДИОНОВ Федор Иванович, погиб 27.11.1943.

РАДИОНОВ Трофим Федотович, ряд., п/п 14094, погиб 16.12.1943.

РАДКИН Михаил Васильевич, р. в 1922 в д. Воронцово Орловской обл., п/п 08771, погиб 4.10.1943.

РАЗОРЕНОВ Павел Николаевич, ряд., п/п 36401, погиб 17.10.1943.

РАЙСКИЙ Ян Дмитриевич, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

РАКОВ Иван Романович, ефр., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

РАЛЬЧЕНКОВ Кондратий Степанович, ряд., п/п 15270, погиб 18.10.1943.

РАСПАЕВ Балабек, ряд., п/п 49867, погиб 14.10.1943.

РАХМАКОВ Егор Нефедович, р. в 1898, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

РАЩУПКИН Петр Андреевич, серж. иптап, погиб 16.10.1943.

РЕВУНЕНКОВ Федор Ануфриевич, ряд. 878-го сп, погиб 16.10.1943.

РЕЗАНКИН Матвей Тихонович, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

РЕЗОВ Александр Андреевич, ряд., 3-й гв. Краснознаменный иппап, погиб 10.10.1943.

РЕЗЧИКОВ Владимир Михайлович, ряд. 593-го иптап, погиб 16.10.1943.

РЕПКИН Тимофей Григорьевич, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

РЕШЕТНИКОВ Константин Иванович, ряд. 566-го сп, погиб 28.6.1944.

РЕШЕТНИКОВ Степан Иванович, р. в 1904, ряд., п/п 14094, погиб 29.10.1943.

РИЗАЕВ Кадор, р. в 1920, мл. серж., п/п 01815, погиб 18.10.1943.

РОЖКОВ Дмитрий Федорович, ряд., п/п 06476, погиб 14.10.1943.

РОЗЫЕВ Сандмашед, п/п 56300, погиб 16.10.1943.

РОМАНЕНКО Митрофан Семенович, р. в 1896, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

РОМАНЕНКО Федор Никитович, р. в 1911, ряд., погиб 12.10.1943.

РОМАНОВ Василий Иванович, р. в 1898, ряд., погиб 15.10.1943.

РОМАНОВ Степан Никитович, р. в 1903, ст. лейт. 1420-го сп 290-й сд.

РОМАШКИН Александр Васильевич, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

РОМАШКОВ Федор Максимович, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

РОЩИН Иван Степанович, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

РУБАЙЛО Павел Поликарпович, р. в 1922, лейт., п/п 29467, погиб 12.10.1943.

РУДЬКО Василий Никифорович, ряд., погиб 16.10.1943.

РУФОВ Николай Иванович, лейт. 1313-го сп 173-й сд, погиб 16.10.1943.

РУЧКА Алексей Вакулович, р. в 1910, ст. серж., погиб 30.10.1943.

РЫБАЛКИН Николай Васильевич, серж., п/п 49867, погиб 14.10.1943.

РЫБИЦКИЙ Михаил Флорянович, ряд., погиб 13.10.1943.

РЫБНИКОВ Егор Романович, ряд., погиб 16.10.1943.

РЫЦКЕВИЧ Петр Антонович, ряд., п/п 63444, погиб 12.10.1943.

РЫЧКОВ Михаил Лаврентьевич, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

РЯГУЗОВ Илья Яковлевич, р. в 1901, ряд., п/п 30662, погиб 19.10.1943.

САВЕНКОВ Анатолий Николаевич, ряд., п/п 1570, погиб 16.10.1943.

САВЕНКОВ Андрей Васильевич, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

САВИН Борис Иванович, р. в 1918, мл. серж. 882-го сп, погиб 17.10.1943.

САВИН Василий Иванович, ряд., погиб 16.10.1943.

САВКИН Тимофей Сергеевич, ряд. 1154-го сп, погиб 24.1.1944.

САГИНДИКОВ Куан, ряд., погиб 16.10. 1943.

САДЫКОВ Шарифулла, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

САЛЬНИКОВ Николай Иванович, ряд., п/п 30662, погиб 16.10.1943.

САМОДУРОВ Василий Михайлович, ряд., погиб 16.10.1943.

САМАНДУРОВ Иван Федотович, мл. лейт., п/п 343-Н.

САМЕНКОВ Евгений Степанович, ряд. 882-го сп, погиб 16.10.1943.

САМОЙЛОВ Борис Васильевич, ряд., п/п 49867, погиб 12.10.1943.

САМОРУКОВ Василий Григорьевич, р. в 1908, ряд., п/п 14094-Б, погиб 29.10.1943.

САМСОНКИН Иван Сидорович, р. в 1903 в с. Константиновка Большеглушицкого р-на Самарской обл., ряд., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

САМСОНОВ Владимир Ильич, р. в 1925, мл. серж., п/п 02311, погиб 1.10.1943.

М. С. Романенко.

Ф. М. Ромашков.

П. П. Рубайло.

А. В. Ручка.

В. М. Самодуров.

В. Г. Саморуков.

Из письма Р. И. Сущинской, сестры В. И. Самсонова

В армию Володю забрали из ремесленного училища. Учился он хорошо и вообще был трудолюбивым, внимательным и ласковым.

И. С. Самсонкин.

В. И. Самсонов.

М. А. Сафонов.

К. А. Сергиенков.

Последние его письма приходили из Белоруссии, писал, что пулеметчик. Извещение о смерти мы получили из госпиталя в Калининской области, где он умер от ран, мы так и не знали точно, где он похоронен.

САМУСЕВ Егор Николаевич, ряд., п/п 29567, погиб 27.11.1943.

САРЫЕВ Ата, ряд., п/п 59300, погиб 15.10.1943.

САФОНОВ Константин Андреевич, ст. лейт. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

САФОНОВ Михаил Александрович, мл. серж., п/п 29467, погиб 13.10.1943.

САФУЛИН Газул, ряд., п/п 37637, погиб 12.12.1943.

СЕДЫХ Георгий Александрович, ряд., п/п 14173, погиб 23.11.1943.

СЕЛЕЗНЕВ Константин Валентинович, серж., погиб 16.10.1943.

СЕЛЕЗНЕВ Петр Яковлевич, серж. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

СЕЛИВЕСТРОВ Григорий Селивестрович, р. в 1897, ряд., погиб 15.10.1943.

СЕМЕНКОВ Григорий Васильевич, р. в 1908, серж., погиб 22.2.1944.

СЕМЕНОВ Андрей Алексеевич, р. в 1912, ст. серж., погиб 17.10.1943.

СЕМЕНОВ Андрей Алексеевич, р. в 1914, серж., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

СЕМЕНОВ Иван Семенович, ряд., погиб 12.10.1943.

СЕМЕНДАВ Михаил Федорович, 94-я сд, погиб 15.10.1943.

СЕМСЕНИНКОВ Федор Миронович, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

СЕМЧУК Никифор Николаевич, мл. серж., п/п 14142, погиб 30.12.1943.

СЕМЕНИН Александр Афанасьевич, ряд., погиб 16.10.1943.

СЕНЧЕНКОВ Тихон Ильич, ряд. 1154-го сп.

СЕНЬКОВ Алексей Филатович, р. в 1914, погиб 15.10.1943.

СЕРГАБАЕВ Элабай, р. в 1914, ряд., п/п 29467, погиб 13.10.1943.

СЕРГАЧЕВ Василий Игнатьевич, мл. лейт., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

СЕРГЕЕВ Иван Сергеевич, р. в 1894, ряд., погиб 15.10.1943.

СЕРДЮКОВ Петр Никитович, ряд., п/п 30627-В.

СЕРГИЕНКОВ Климент Агеевич, ряд., п/п 30662, погиб 14.10.1943.

СЕРОВ Иван Павлович, лейт. 774-го сп, погиб 15.10.1943.

СЕСЬКИН Афанасий Михайлович, р. в 1913, серж., погиб 15.10.1943.

СИВЦЕВ Николай Павлович, р. в Мечино-Кангаласском р-не, Якутия, ряд., п/п 14142, погиб 1.12.1943.

СИДОРЕНКО Иван Леонтьевич, ряд., п/п 29567, погиб 27.11.1943.

СИДОРКИН Петр Михайлович, р. в 1897, ряд., погиб 13.10.1943.

СИДОРОВ Георгий Иванович, ряд., п/п 36401, погиб 18.10.1943.

СИДОРОВ Георгий Ильич, ст. серж., п/п 49867, погиб 17.10.1943.

СИДОРОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

СИДОРОВ Иван Петрович, старш., погиб 14.10.1943.

СИЛИН Леонид Петрович, р. в 1926, ряд., п/п 20776, погиб 16.10.1943.

СИЛИХИН Иван Яковлевич, ряд. 620-го сп, погиб 16.10.1943.

СИЛЬЧЕНКОВ Василий Игнатьевич, р. в 1914, ряд., погиб 29.10.1943.

СИЛЬЧЕНКОВ Нил Леонович, р. в 1918, серж., погиб 19.10.1943.

СИМАЕВ Алексей Иванович, погиб в 1923, мл. лейт. п/п 36401.

СИНЕЛЬЧЕНКОВ Тимофей Федорович, ряд. 1188-го сп, погиб 27.2.1944.

СКИДАНЧУК Михаил Васильевич, р. в 1922, ряд., п/п 23861, погиб 4.10.1943.

СКОРНЯКОВ Алексей Иванович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

СКРИПАЧЕВ Иван Лаврентьевич, ряд., п/п 06470, погиб 22.10.1943.

СКУГАРОВ Семен Степанович, ряд., погиб 25.10.1943.

СКУРИХИН Иван Осипович, ряд. 620-го сп, погиб 19.10.1943.

СКУЧАРОВ Семен Степанович, ряд., п/п 06476-А, погиб 25.10.1943.

СЛОБОДЧИКОВ Иван Мануилович, ряд., п/п 14094, погиб 29.19.1943.

СЛУЧАНОВ Мирон Илларионович, ряд., п/п 14094, погиб 19.10.1943.

СЛЫШ Станислав Игнатович, ряд., погиб 12.10.1943.

СМЕКАЛИН Максим Лаврентьевич, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

СМЕЛОВ Борис Алексеевич, р. в 1919, ряд., погиб 17.10.1943.

СМИРНОВ Анатолий Феодосьевич, ряд., п/п 83254, погиб 14.10.1943.

СМИРНОВ Иван Семенович, ряд., п/п 01816, погиб 23.10.1943.

СМИРНОВ Михаил Александрович, р. в 1900, ряд., п/п 06476, погиб 14.11.1943.

СМИРНОВ Николай Иванович, р. в 1917, серж., погиб 30.9.1943.

СМИРНОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

СОБАЛЕВСКИЙ.

СОКОЛОВ Александр Иванович, р. в 1915, лейт., п/п 14094, погиб 2.1.1944.

СОКОЛОВ Петр Павлович, ряд., п/п 08967, погиб 5.10.1943.

СОКОЛОВ Сергей Анисимович, ряд. 620-го сп, погиб 15.10.1943.

СОКОЛОВ Федор Петрович, ряд. 631-го сп, погиб 20.10.1943.

СОЛНЦЕВ Алексей Семенович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

СОЛОВЬЕВ Кирилл Петрович, р. в 1922, ряд. 878-го сп, погиб 12.10.1943.

СОЛОВЬЕВ Петр Алексеевич, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

СОРОКОЛЕТОВ Михаил Семенович, серж. 593-го птап, погиб 16.10.1943.

СОРОКИН Александр Михайлович, ряд., погиб 13.10.1943.

СОРОКИН Григорий Михайлович, ряд. 742-го сп, погиб 15.10.1943.

СОТНИКОВ Александр Антонович, ряд. 875-го сп, погиб 16.10.1943.

СОТНИКОВ Павел Иванович, р. в 1912, ряд., погиб 29.10.1943.

СОФРОНОВ Александр Ильич, ряд., погиб 19.10.1943.

СОХАРЕВИЧ Базым Стефанович, ряд., погиб 13.10.1943.

Н. П. Сивцев.

Н. Л. Сильченков.

М. С. Сороколетов.

М. Е. Старавойтов.

СПИВАК Яков Савельевич, кап. 233-й тбр, погиб 13.10.1943.

СПИРИДОНОВ Алексей Тимофеевич, п/п 49867, погиб 12.10.1943.

СПИРИДОНОВ Василий Андреевич, ряд., п/п 30662, погиб 14.10.1943.

СТАНЯИК Анатолий Феликсович, ряд., погиб 17.6.1944.

СТАРАВОЙТОВ Михаил Евтихеевич, ряд., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

Из письма А. М. Старавойтава, сына М. Е. Старавойтава

Мой отец родился в 1896 г. в д. Верезубы Монастырщинского р-на Смоленской обл. В июле 1941 г. ушел на фронт. Из воспоминаний матери, по рассказам отца в письмах, участвовал в боях под Смоленском, Вязьмой, Можайском, отступал вместе с армией до Подмосковья. После разгрома

П. Н. Старостин.

П. Е. Столповских.

Н. И. Сюсин.

Д. А. Таланов.

фашистов под Москвой прошел обратный путь, участвовал в освобождении Смоленского и Горецкого районов.

СТАРОВОЙТОВ Павел Иванович, ряд., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

СТАРОСТЕНКО Михаил Федорович, р. в 1906, ряд., погиб 17.10.1943.

СТАРЕНКОВ Дмитрий Семенович, р. в 1902, погиб 27.11.1943.

СТАРОСТИН Павел Николаевич, ряд., погиб 4.11.1943.

СТАРЦЕВ Николай Матвеевич, лейт., погиб 18.10.1943.

СТАРЦЕВ Николай Федорович, р. в 1908, ряд., п/п 41167, погиб 13.10.1943.

СТЕПАНЕНКО Иван Семенович, ряд. 64-й сд, погиб 17.10.1943.

СТЕПАНЕНКО Исак Максимович, ряд., п/п 14094, погиб 20.10.1943.

СТЕПАНИДЕНКО Яков Иосифович, р. в 1915, ряд.

СТЕПАНОВ Григорий Васильевич, серж. 1277-го зенап, погиб 12.10.1943.

СТЕПАНОВ Иван Алексеевич, гв. серж., п/п 14027, погиб 15.10.1943.

СТЕПАНОВ Иван Назарович, ряд., п/п 14094, погиб 29.10.1943.

СТЕПОЧКИН Николай Григорьевич, ряд. 742-го сп, погиб 15.10.1943.

СТЕПЧЕНКОВ Василий Егорович, р. в 1907, ряд., погиб 29.10.1943.

СТОЛПОВСКИХ Петр Емельянович, р. в 1905, ряд. 887-го сп, погиб 14.10.1943.

СТРЕБКОВ Устин Ефимович, мл. серж., п/п 30766, погиб 25.1.1944.

СТРЕЛКОВ Кирилл Константинович, ряд., п/п 29467, погиб 17.10.1943.

СТРИЧЕВСКИЙ Абрам Яковлевич, р. в 1905, ряд., погиб 23.5.1943.

СТУПИТКОВ Егор Федорович, ряд. 531-го сп, погиб 16.10.1943.

СУВОРОВ Василий Васильевич, лейт. 419-го сп, погиб 14.10.1943.

СУДАРЬ Яков Петрович, р. в 1919, мл. серж., погиб 14.10.1943.

СУДИЛОВСКИЙ Антон Михайлович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.5.1944.

СУКАСАН Азад Сукасович, р. в 1924, ряд., п/п 49867, погиб 13.10.1943.

СУКОНИЕВ Илья Степанович, ряд., п/п 15270, погиб 15.10.1943.

СУКРИНЕНКО Свирид Свиридович, р. в 1909, серж., п/п 01815, погиб 20.10.1943.

СУМОРОКОВ Илья Степанович, ряд., п/п 15270, погиб 27.11.1943.

СУРКОВ Николай Кузьмич, р. в 1911, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

СУСЛОВ Василий Михайлович, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

СУСЛОВ Ермолай Николаевич, п/п 37623, погиб 3.10.1943.

СЫСОЛЯТИН Николай Филиппович, ряд., п/п 30637-«В», погиб 13.10.1943.

СЫЧЕВ Василий Федорович, ефр., п/п 49867, погиб 16.10.1943.

СЮСИН Никифор Иванович, р. в с. Дубинино Шарыковского р-на Красноярского края, серж., погиб 16.10.1943.

ТАЛАНОВ Василий Петрович, р. в 1920, ряд., п/п 06476, погиб 15.10.1943.

ТАЛАНОВ Дмитрий Андреевич, р. в 1919, мл. лейт., п/п 36401, погиб 16.10.1943.

Из письма А. А. Горловой, сестры Д. А. Таланова

Родился в д. Толстопольцево Наро-Фоминского района Московской области. В 1941 г. Наро-Фоминским горвоенкоматом был призван в армию. Окончил краткосрочные курсы офицеров в г. Боровске Калужской области. В звании младшего лейтенанта был направлен на фронт.

ТАЛИЦЫН Павел Алексеевич, ряд., п/п 23861, погиб 15.12.1943.

ТАРАСОВ Михаил Васильевич, р. в 1923, мл. лейт. 774-го сп 222-й сд, погиб 16.10.1943.

ТАТУР Михаил Венцентович, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

ТАШЕВ Парда, р. в 1914, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ТАЩИЛИН Михаил Андреевич, старш., погиб 17.10.1943.

ТЕЛКОВ Иван Александрович, ряд., п/п 02311, погиб 30.9.1943.

ТЕПЛОВ Андрей Сергеевич, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ТЕРЕНТЬЕВ Александр Максимович, серж. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

ТЕРЕНТЬЕВ Петр Яковлевич, р. в 1910, серж., погиб 16.10.1943.

ТЕРЕХОВ Алексей Егорович, ряд., п/п 30662, погиб 17.10.1943.

ТЕРЗЯН Кегам Сетракович, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ТЕЧИНОВ Александр Иванович, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ТИМАКОВ Иван Дмитриевич, р. в 1896, п/п 30766, погиб 25.1.1944.

ТИМОНИН Иван Ефимович, ряд., погиб 23.6.1944.

ТИМОФЕЕНКОВ Илья Трофимович, р. в 1909, ряд., погиб 29.10.1943.

ТИМОШ Николай Фомич, мл. серж., погиб 16.10.1943.

ТИМОШКОВ Никифор Дмитриевич, ряд., п/п 06476, погиб 29.10.1943.

ТИТОВ Василий Максимович, серж., погиб 16.10.1943.

ТКАЧУК Степан Григорьевич, ряд. 442-го сп, погиб 15.10.1943.

ТОКТОСИМОВ Мамат, р. в 1910, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ТОЛКАЧЕВ Алексей Васильевич, ряд., п/п 08771, погиб 14.10.1943.

ТОРГОВЕЦКИЙ Михаил С., ряд., погиб 16.10.1943.

ТОРОВЦОВ Григорий Семенович, ряд., п/п 14094, погиб 4.12.1943.

ТРЕТЬЯКОВ Иван Федорович, ряд., п/п 41167, погиб 16.10.1943.

ТРИФОНИХИН Захар Иосифович, р. в 1910, ряд., погиб 19.12.1943.

ТРОНИН Михаил Николаевич, р. в 1914, ряд., п/п 14094, погиб 16.10.1943.

ТРОФИМОВ Андрей Иванович, р. в 1923, ряд., погиб 16.10.1943.

ТРОХИН Николай Иванович, р. в 1924, ряд., п/п 29467, погиб 13.10.1943.

ТРОЯН Дмитрий Филиппович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ТРУСОВ Андрей Гаврилович, р. в 1903, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ТУГАЙ Юрий Никифорович, р. в 1922, лейт., п/п 24229, погиб 16.10.1943.

ТУЗОВ Сергей Алексеевич, ефр., погиб 15.10.1943.

К. А. Тукташев.

ТУЙФЖИТСКОВ Макунтай, п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ТУКТАШЕВ Кирилл Андреевич, р. в д. Кульма Киммезского р-на Кировской обл., ряд., погиб 13.10.1943.

ТУЛЫГИН Иван Семенович, ряд., п/п 41167, погиб 14.10.1943.

ТУМАНОВ Виктор Сергеевич, ст. серж., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ТУРАЕВ Кайдаш, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ТУРКИН Иван Дмитриевич, ряд. 832-го сп, погиб 16.10.1943.

ТУХТАЕВ Милибай, р. в 1922, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ТЯБИН Иван Иванович, мл. серж. 233-го тб, погиб 12.10.1943.

УРЮПИН Иван Васильевич, р. в 1925, ряд., п/п 19467, погиб 17.10.1943.

УСТИНОВ Константин Петрович, р. в 1909, ряд., п/п 14094, погиб 15.10.1943.

УТЕШОВ Тажен, ряд., п/п 14094, погиб 20.9.1943.

УТКИН Николай Васильевич, ряд., погиб 12.10.1943.

УШАКОВ Василий Алексеевич, р. в 1924, ряд., погиб 4.10.1943.

ФАТЕЕВ Ефим Степанович, р. в 1902, лейт. 1210-го сп 362-й сд, погиб 20.9.1943.

ФЁДОРОВ Александр Сергеевич, р. в 1920, мл. лейт. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

ФЁДОРОВ Афанасий Егорович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ФЁДОРОВ Егор Фомич, р. в 1907, серж., погиб 29.10.1943.

ФЁДОРОВ Петр Кузьмич, серж., п/п 03698, погиб 3.10.1943.

ФЁДОРОВ Федор Фёдорович, р. в 1913, ст. серж. 878-го сп 290-й сд, погиб 15.10.1943.

ФЕДУЛОВ Евгений Васильевич, р. в 1925, ряд., п/п 20776, погиб 16.10.1943.

ФЕДУЛОВ Прокопий Павлович, серж., п/п 30662, погиб 13.10.1943.

ФЕДЮШКИН Дмитрий Владимирович, ряд. 241-го сп, погиб 4.10.1943.

П. М. Фомичев.

В. Я. Чащин.

ФИЛАТОВ Иван Петрович, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

ФИЛИПОВ Григорий Лаврентьевич, ряд. 878-го сп, погиб 12.10.1943.

ФИЛИПОВ Иван Николаевич, ряд. 620-го сп, погиб 19.10.1943.

ФИНАЧЕНОВ Андрей Иванович, ряд. 531-го сп, погиб 26.10.1943.

ФИРСОВ Григорий Иванович, старш., погиб 17.10.1943.

ФИЩЕНКО Петр Прокопьевич, серж., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ФОКИН Василий Тимофеевич, ряд., п/п 14094, погиб 29.10.1943.

ФОМИН Аврам Семенович, ряд., п/п 06476-А, погиб 27.10.1943.

ФОМИЧЕВ Илья Афанасьевич, ст. серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ФОМИЧЕВ Илья Лаврентьевич, мл. лейт., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ФОМИЧЕВ Павел Михайлович, ряд., п/п 49867, погиб 12.10.1943.

ФРАНКОВ Николай Денисович, р. в 1924, ряд. 4-й сд, погиб 16.10.1943.

ФРОЛОВ Даниил Антонович, ряд., п/п 08771 «В», погиб 24.10.1943.

ХАДЖИЕВ Магомед, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ХАЙРЕТДИНОВ Зайнатдин, ряд. 1162-го сп, погиб 2.11.1943.

ХАЛДАН Бронислав Иосифович, ряд., погиб 12.11.1943.

ХАЛИЗОВ Василий Константинович, ряд. отд. армейской роты, погиб 23.6.1944.

ХАЛИЛОВ Темирбай, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ХАРИН Георгий Анисимович, р. в 1916, ряд., погиб 9.12.1943.

ХАРЛАМОВ Николай Харитонович, р. в 1924, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

ХВАЛЕВ Василий Михайлович, р. в 1909, серж., п/п 25645, погиб 15.11.1943.

ХМЕЛЬ Виктор Валентинович, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

ХОБОВ Архип Федорович, р. в 1902, погиб 16.10.1943.

ХОЗЕРОВ Василий Самуилович, р. в 1921, старш., погиб 17.10.1943.

ХОЛУЕВ Алексей Александрович, серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ХОХЛОВ Аркадий Прокофьевич, серж., п/п 18127.

ХОХЛОВ Михаил Александрович, р. в 1901, ряд., погиб 30.11.1943.

ХУДАБЕРДЫЕВ Мамат, р. в 1914, ефр., п/п 06541, погиб 30.9.1943.

ХУХРЕВ Василий Иванович, п/п 01815, погиб 21.10.1943.

ЦАРЕВ Леонтий Петрович, ст. серж. 742-го сп, погиб 18.10.1943.

ЦАРЕВ Петр Федорович, ряд., п/п 14094, погиб 29.10.1943.

ЦВЕТКОВ Александр Иванович, ряд., 882-го сп, погиб 13.10.1943.

ЦЫГАНКОВ Павел Тихонович, старш. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЦЫРКУНОВ Ефим Дмитриевич, ряд., п/п 25229, погиб 16.10.1943.

ЧАПАН Хайберди, р. в 1907, мл. серж., погиб 30.9.1943.

ЧАРИЕВ Ачил, р. в 1911, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ЧАЩИН Василий Яковлевич, р. в 1924, серж., п/п 37637.

ЧЕБАТАРЕВ Евгений Григорьевич, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ЧЕКЛЕЦОВ Павел Степанович, п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ЧЕЛМОДЕЕВ Дмитрий Тихонович, гв. майор 531-го сп 164-й сд, погиб 15.10.1943.

Из письма Л. Т. Сылковой, сестры Д. Т. Челмодеева

После окончания срочной службы остался брат на сверхсрочную и в первые же дни войны был направлен на фронт, на Смоленское направление. За оборону Москвы был награжден орденом Красной Звезды. Я долго не знала, где точно похоронен брат, посылала запросы в разные инстанции, и из Горок от военкома полковника Хомбака Л. А. пришло письмо.

ЧЕСЕНКО Евгений Осипович, ст. лейт. 531-го сп, погиб 15.10.1943.

ЧЕПУРОВ Александр Федорович, ряд. 475-го осапб, погиб 27.11.1943.

ЧЕРВИНСКИЙ Григорий Устинович, р. в 1921, ряд. 878-го сп, погиб 12.10.1943.

ЧЕРНИКОВ Александр Арсентьевич, ряд., п/п 37637, погиб 30.9.1943.

ЧЕРНОБАЙ Иван Иванович, ряд., п/п 49867, погиб 16.10.1943.

ЧЕРНОВ Андрей Михайлович, ряд., п/п 20768, погиб 1.2.1944.

ЧЕРНОВ Евгений Петрович, р. в 1924, серж., п/п 49867, погиб 12.10.1943.

ЧЕРНОВ Павел Иванович, ряд. 620-го сп, погиб 18.10.1943.

ЧЕРНОКОВ Николай Михайлович, ряд., погиб 18.10.1943.

ЧЕРНЫХ Дмитрий Сергеевич, р. в 1914, серж., п/п 14094, погиб 19.10.1943.

ЧЕРНЫШЕВ Иван Иванович, ефр. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

ЧЕРУХИН Александр Васильевич, серж. 531-го сп, погиб 20.11.1943.

ЧИБИСОВ Сергей Андреевич, ряд. 878-го сп, погиб 13.10.1943.

ЧИКЛЕПОВ Илья Сергеевич, погиб 15.10.1943.

ЧИКОВ Иван Никонович, ряд. 742-го сп, погиб 16.10.1943.

ЧИШКОВ Михаил Иванович, ефр. 1158-го сп, погиб 27.11.1943.

ЧУДИНОВ Иван Константинович, ст. серж., п/п 02464 «Д», погиб 14.10.1943.

ЧУКАНОВ Петр Иванович, р. в 1901, ряд. п/п 56300, погиб 15.10.1943.

Письмо из Крапивинского краеведческого музея

Петр Чуканов родился в д. Ланское Крапивинского района Тульской области в семье крестьянина. До призыва работал бухгалтером в Крапивинской сберкассе. Был призван в 1941 г., ранен под Ленинградом, дома долечивался. В 1943 г. был призван снова.

ЧУКАНОВ Сергей Иванович, р. в с. Кашенцево Рязанской обл., ряд., п/п 34484, погиб 14.10.1943.

ЧУЛКОВ Василий Егорович, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ЧУЛЬ Сергей Владимирович, р. в 1918, ряд., погиб 12.10.1943.

ЧУМАРИН Ахмед Хусанович, ст. серж. 785-го сп, погиб 27.10.1943.

ЧУПРЫГИН Павел Иванович, р. в 1906, ряд., п/п 29467, погиб 16.10.1943.

ЧУРАКОВ Павел Иванович, ряд., погиб 29.10.1943.

ЧХАРТИШВИЛИ Шалва Влосович, ряд. 612-го сп, погиб 23.10.1943.

ШАБАСОВ Тимофей Макарович, ряд. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ШАБАШЕВ Николай Семенович, ряд., погиб 17.10.1943.

ШАДИЕВ Намрад, р. в 1920, ряд., п/п 37637, погиб 12.10.1943.

ШАМАЛОВ Павел Михайлович, р. в 1918, мл. серж., погиб 15.10.1943.

ШАМАТЯВ Леван Николаевич, мл. серж., погиб 14.10.1943.

Д. Т. Челмодеев.

Г. У. Червинский.

И. И. Чернобай.

П. И. Чуканов.

ШАНГАРАЕВ Хуснулла, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

ШАРКО Семен Петрович, ефр., п/п 56300, погиб 14.10.1943.

ШАРИСОВ Василий Иванович, погиб 15.10.1943.

ШАРОВ Степан Михайлович, мл. серж., п/п 02311, погиб 2.10.1943.

ШАРОНИН Григорий Васильевич, р. в 1916, ряд., погиб 12.10.1943.

ШАТЕРОВ Иван Егорович, р. в 1913, ряд. 1156-го сп, погиб 23.4.1943.

ШАТРОВ Иван Александрович, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

ШАХОВ Алексей Константинович, мл. серж., погиб 14.10.1943.

ШВЕЦОВ Александр Евгеньевич, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

ШЕВЕЛЕВ Сергей Егорович, р. в 1918, ряд. 878-го сп, погиб 15.10.1943.

ШЕВНЯ Николай Смельянович, серж., погиб 19.10.1943.

С. И. Чуканов.

З. П. Шевченко.

Н. С. Шибанов.

М. И. Шиванков.

ШЕВЦОВ Игнат Данилович, ряд., п/п 06474«А», погиб 15.10.1943.

ШЕВЧЕНКО Захар Петрович, р. в 1908, ст. серж., п/п 01994, погиб 12.10.1943.

ШЕВЧУК Владимир Николаевич, р. в 1913, кап. 161-го сп, погиб 1.10.1943.

ШЕРЕР Наум Исакович, р. в 1918, ряд., погиб 16.10.1943.

ШИБАНОВ Никон Семенович, р. в 1898, ряд. 531-го сп, погиб 20.10.1943.

ШИВАНКОВ Михаил Ильич, гв. старш., п/п 14027, погиб 14.10.1943.

ШИЛОВ Василий Васильевич, р. в 1902, серж., погиб 5.10.1943.

ШИПИЦИН Семен Петрович, р. в 1919, ст. серж. 1710-го отд. тп.

ШИРМАТОВ Ширмат, р. в 1921, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ШИШИН Андрей Яковлевич, р. в 1915, серж., погиб 15.10.1943.

ШКУЛЕПА Петр Васильевич, ряд. 531-го сп, погиб 16.10.1943.

ШКУРКО Василий Афанасьевич, ряд., погиб 23.6.1943.

ШЛЕМЕНКОВ Алексей Григорьевич, ряд., п/п 15270, погиб 29.10.1943.

ШЛИЛЕНКОВ Алексей Феоктистович, р. в 1916, ряд., погиб 29.10.1943.

ШМАКОВ Михаил Михайлович, ст. серж. 384-го сп, погиб 6.10.1943.

ШМЕЛЕВ Никифор Григорьевич, мл. серж., погиб 3.10.1943.

ШОРАХОВ Леонтий Никифорович, ряд., погиб 15.10.1943.

ШПАКОВ Петр Ильич, р. в 1911, мл. лейт. 774-го сп, погиб 21.10.1943.

ШТАРОВ Михаил Петрович, р. в 1922, ряд., п/п 37637, погиб 10.9.1943.

ШТУКАТУРОВ Александр Петрович, серж., погиб 13.10.1943.

ШУБНИКОВ Иван Матвеевич, ряд., погиб 29.10.1943.

ШУВАЛОВ Ефим Васильевич, ряд., п/п 14146, погиб 11.10.1943.

ШУЛЬГИН Андрей Андреевич, мл. лейт. 620-го сп, погиб 19.10.1943.

ШУЛЬМАН Григорий Семенович, р. в 1923, ряд. 885-го Краснознаменного сп.

ШУТКОВ Максим Пантелеевич, р. в 1899, ряд., погиб 15.10.1943.

ЩЕДРИН Александр Леонидович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ЩЕКИН Илья Федорович, ряд., погиб 17.10.1943.

ЩЕРБАКОВ Алексей Васильевич, ряд., п/п 01815, погиб 20.10.1943.

ЩЕРБАТЫХ Николай Степанович, ст. серж. 742-го сп, погиб 15.10.1943.

ЭШМАТОВ Абдулла, р. в 1920, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

ЮДИН Иван Абрамович, ряд. управления по учету потерь, погиб 30.11.1943.

ЮЗЕНЧУК Константин Иванович, ряд., п/п 64014, погиб 12.10.1943.

ЮРКИН Иван Ефимович, ряд., п/п 14173, погиб 31.10.1943.

ЮРКОВ Константин Кузьмич, ряд., погиб 3.10.1943.

ЮРОВ Александр Павлович, р. в 1921, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ЮРЧЕКО Федор Иванович, ряд., п/п 14094, погиб 28.11.1943.

ЮРЧЕНКО Савелий Афанасьевич, ряд., п/п 14094, погиб 23.10.1943.

ЮРЬЕВ Яков Григорьевич, ряд. 742-го сп, погиб 17.10.1943.

ЯКИМЕНКО Борис Парфенович, ряд., п/п 14094, погиб 19.10.1943.

ЯКИМОВ Анатолий Алексеевич, серж. 1156-го сп, погиб 23.6.1944.

ЯКОВЛЕВ Михаил Семенович, ряд., п/п 37637, погиб 3.10.1943.

ЯКОВЛЕВСКИЙ Владимир Иванович, ст. серж., п/п 06578, погиб 18.10.1943.

ЯКУБОВ Петр Иванович, ряд. 1662-го сп, погиб 16.10.1943.

ЯКУМИН Василий Сергеевич, ряд., п/п 30773, погиб 29.10.1943.

ЯМЩИКОВ Петр Гаврилович, ряд., п/п 01994, погиб 17.10.1943.

ЯНЧИРОВ Кашир, ряд., п/п 49867, погиб 13.10.1943.

ЯРАНЦЕВ Иван Павлович, ряд., п/п 41167, погиб 16.10.1943.

ЯРОВЕНКО Афанасий Николаевич, ефр., п/п 06476-А, погиб 29.10.1943.

ЯСТРЕБЦЕВ Иван Павлович, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

ЯШИН Сергей Егорович, р. в 1925, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

Захоронение воинов Первой польской пехотной дивизии им. Т. Костюшко, погибших и умерших от ран в битве под д. Ленино 12—13 октября 1943 г.

АДАМИК Кароль, р. в 1919, капрал 1-го пп.

АЙЗЕН Лейба, р. в 1920, ряд. 1-го пп.

АЛЕШКОВСКИЙ (ОЛЕШКОВСКИЙ) Бронислав, р. в 1908, кап. 2-го пп.

АЛЛВАЙЛ Якуб, р. в 1898, поручик 2-го пп.

АНДРОЩУК (АНДРУЩУК), р. в 1914, ряд. 3-го пп.

АНДРУСЯК Станислав, р. в 1922, капрал 2-го пп.

АНЕЛКОВСКИЙ Францишек, р. в 1924, ряд. 1-го пп.

АУГУСТЫНЕК Войцех, р. в 1922, ряд. 2-го пп.

БАГИНСКИЙ Хенрык, р. в 1921, ряд. 1-го пп.

БАДРЫЙ Юзеф, р. в 1915, ряд. 1-го пп.

БАКУН Станислав, р. в 1926, ряд. 3-го пп.

БАЛЬБИЕР Вильгельм, р. в 1914, ряд. 1-го пп.

БАРАН Бронислав, р. в 1898, серж. 3-го пп.

БАРАН Станислав, р. в 1918, ряд. 2-го пп.

БАРАНЕК Петр, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

БАРБАН Юзеф, р. в 1914, ряд. 1-го пп.

БАРГЕЛЬ Владислав, р. в 1919, ряд. 2-го пп.

БАРЫШЕВ Дмитрий, р. в 1921, подпоручик 1-й пд.

БАРЧ Владислав, р. в 1920, ряд. 2-го пп.

БАРЧЫК Хенрык, р. в 1921, ряд. 1-го пп.

БАС Станислав, р. в 1922, ряд. 1-го пп.

БАХУР Антони, р. в 1925, ряд. 3-го пп.

БАЧЕВСКИЙ Людвик, р. в 1911, ряд. 2-го пп.

БЕГУН Василь, р. в 1911, поручик 1-го полка легкой артиллерии.

БЕЛЕЦКИЙ Францишек, р. в 1918, канонир 1-го птадн.

БЕНЕДЫК Францишек, р. в 1924, ряд. 1-го пп.

Помнік на магіле польскіх воінаў у в. Леніна.

БЕРЕЗА Стефан, р. в 1923, ст. стрелок 3-го пп.

БЕРКОВИЧ Сбигнев, р. в 1920, капрал 1-го пп.

БИЛЬСКИЙ Владислав, р. в 1912, хорунжий 2-го пп.

БОГУШЕВСКИЙ Амбрози, р. в 1923, ряд. 1-го пп.

БОНК Михал, р. в 1901, капрал 3-го пп.

БОРСУК Стефан, р. в 1919, ряд. 2-го пп.

БОСАК Тадеуш, р. в 1915, капрал 2-го пп.

БРАУН Исаак, р. в 1913, хорунжий 2-го пп.

БРОДОВСКИЙ Чеслав, р. в 1916, ряд. 2-го пп.

БУНЕВСКИЙ Михал, р. в 1917, плютоновый 1-го пп.

БУРДАКОВ Василий, р. в 1915, поручик 1-го тп.

БЯЛОЦКИЙ Виктор, р. в 1918, ряд. 1-го пп.

ВАЛЕНДЗЮК Альойзы, р. в 1903, капрал 1-го пп.

ВАЛЬХАЖ Адам, р. в 1919, хорунжий 1-го пп.

ВАРВАРУНГ Ян, р. в 1920, ряд. 2-го пп.

ВАРХОЛА Тадеуш, р. в 1906, ряд. 2-го пп.

ВАСЬКОВ Францишек, р. в 1905, ряд. 2-го пп.

ВЕЙМАН-ЗАКШЕВСКАЯ Стефания, р. в 1902, подпоручик роты связи.

ВЕЛЮНЬСКИЙ Збигнев, р. в 1926, плютоновый 3-го пп.

ВЕНЦКОВИЧ Збигнев, р. в 1922, ряд. 2-го пп.

ВЕНЦЛАВ Казимеж, р. в 1917, ряд. 1-го пп.

ВЕЧОРЕК Феликс, р. в 1914, капрал 1-го полка легкой артиллерии.

ВИЛЬК Рудольф, р. в 1924, ряд. 2-го пп.

ВИЛЬКОЦКИЙ Феликс, р. в 1921, хорунжий 1-го тп.

ВИЛЬЧЕВСКИЙ Эдмунд, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

ВИТКОВСКИЙ Владислав, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

ВИТКОВСКИЙ Станислав, р. в 1921, ряд. 1-го пп.

ВИШНЕВСКИЙ Януари, р. в 1907, поручик 1-го пп.

ВЛОДЗИСЛАВСКИЙ Хенрык, р. в 1917, ряд. 1-го пп.

ВОЗНЯК Владислав, р. в 1923, ряд. 2-го пп.

ВОЗНЯК Юзеф, р. в 1918, канонир 2-го пп.

ВОЙКОВСКИЙ Станислав, р. в 1919, капрал разведроты 1-го пп.

ВОЙТАЛЕВИЧ Виктор, р. в 1917, ряд. 1-го пп.

ВОЛОНЦЕВИЧ Стефан, р. в 1918, ряд. 2-го пп.

ВУРЦЕЛЬ Шая, р. в 1910, хорунжий 2-го пп.

ВЫСОЦКИЙ Владислав, р. в 1923, ряд. 1-го пп.

ГАБРЫК Францишек, р. в 1919, капрал роты связи.

ГАЛЯНТЫ Матеуш, р. в 1914, ряд. 3-го пп.

ГАЛИЦКИЙ Ян, р. в 1923, ряд. 1-го пп.

ГАЛЬ Юзеф, р. в 1909, ряд. 2-го пп.

ГАНЦЕЖ Александр, р. в 1924, ряд. 1-го пп.

ГВЯЗДОВСКИЙ Рышард, р. в 1925, ряд. 3-го пп.

ГЕЛЬБШПАН Мозес, р. в 1908, капрал 3-го пп.

ГЕЙС Михал, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

ГЕМИНДЕР Нафталикс, р. в 1920, ряд. 1-го пп.

ГЕНДЗОН Ян, р. в 1920, ряд. 1-го пп.

ГЕРО Мечислав, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

ГИРЫН Станислав, р. в 1922, капрал 2-го пп.

ГИЦЕВИЧ Станислав, р. в 1920, капрал 1-го пп.

ГЛЕЗНЕР Антони, р. в 1923, ряд. 1-го пп.

ГОЛЬДРИГ Аушель, р. в 1908, ряд. 2-го пп.

ГОЛДА Анджей, р. в 1904, ряд. 2-го пп.

ГОТЛИБ Александер, р. в 1918, ряд. 1-го пп.

ГРЫНЛЯС Эльяш, р. в 1922, канонир 1-го полка легкой артиллерии.

ГРЫЦЬКО Михал, р. в 1921, ряд. 2-го пп.

ГРЫЩУК Ян, р. в 1918, ряд. 2-го пп.

ГУЗОВСКИЙ Леон, р. в 1919, плютоновый 1-го тп.

ДАЧУК Петр, р. в 1909, ряд. 2-го пп.

ДВОРЕЦКИЙ Петр, р. в 1923, ряд. 2-го пп.

ДЕБСКИЙ Базыль, р. в 1915, ряд. 1-го пп.

ДОБОШ Василь, р. в 1912, капрал 3-го пп.

ДОБРАТОВИЧ (ДОБРОЛОВИЧ) Францишек, р. в 1918, плютоновый 2-го пп.

ДОВНАР-ЗАПОЛЬСКИЙ Владислав, р. в 1925, ряд. 3-го пп.

ДОМБРОВСКИЙ Валериан, р. в 1919, капрал 1-го пп.

ДОМБРОВСКИЙ Чеслав, р. в 1925, капрал 3-го пп.

ДОНГУЛЯК Владислав, р. в 1918, ряд. 2-го пп.

ДРЫГАЛЬСКИЙ Хуберт, р. в 1924, капрал 1-го пп.

ДРЫЛЬ Михал, р. в 1918, ряд. 1-й пд.

ДУБЕЛЬ Ян, р. в 1915, капрал 1-го полка легкой артиллерии.

ДУДЕК Владислав, р. в 1911, ряд. 1-го пп.

ДУДКЕВИЧ Станислав, р. в 1919, капрал 3-го пп.

ДУДКЕВИЧ Ян, р. в 1906, ряд. 1-й пд.

ДЫМИШОНЕК Феликс, р. в 1897, ст. стрелок 2-го пп.

ЕЖ Ян, р. в 1920, ряд. 2-го пп.

ЖЕГЛИНЬСКИЙ Леопольд, р. в 1919, ряд. 2-го пп.

ЖЕШАК Станислав, р. в 1916, капрал 1-го полка легкой артиллерии.

ЖМУДА Мечислав, р. в 1920, ряд. 2-го пп.

ЖУГАЙ Юзер, р. в 1919, ряд. 3-го пп.

ЗАБЛУДОВСКИЙ Аркадиуш, р. в 1920, хорунжий 1-го пп.

ЗАВАДА Герш, р. в 1897, ряд. 1-го пп.

ЗАВАДСКИЙ Рафал, р. в 1914, ряд. 1-го пп.

ЗАКИРОВА Ванда, р. в 1916, ряд. 2-го пп.

ЗАЛУШЕК Людвиг, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

ЗАПАЛОВИЧ Антони, р. в 1908, капрал 3-го пп.

ЗАПРУЦКИЙ Вавжинец, р. в 1925, ряд. 3-го пп.

ЗАТВАРНИЦКИЙ Ян, р. в 1912, ряд. 3-го пп.

ЗАУГОЛЬНИК Михал, р. в 1920, плютоновый 2-го пп.

ЗЕЛЁНКО Антони, р. в 1922, ряд. 1-го пп.

ЗЕЛИНЬСКИЙ Стефан, р. в 1903, капрал 1-го пп.

ЗЕМБИЦКИЙ Сильвестр, р. в 1918, канонир 1-го полка легкой артиллерии.

ЗЕМЕК Войцех, р. в 1910, ряд. 1-го пп.

ЗЕХЕР Юзеф, р. в 1912, ряд. 1-го пп.

ЗИГ Влодимеж, р. в 1916, ряд. 3-го пп.

ЗИМЕРТ Оскар, р. в 1914, капрал 1-го пп.

ЗМОРА Ян, р. в 1919, капрал 2-го пп.

ЗОМБЕК Юзеф, р. в 1903, плютоновый 2-го пп.

ЗУБЖИЦКИЙ Роман, р. в 1918, ряд. 1-го сапб.

ЗУХ Казимеж, р. в 1922, ряд. 3-го пп.

ЗЫБУРТОВИЧ (ЖИБУРТОВИЧ), серж. 1-го птадн.

ЗЫСМАН Генек, р. в 1921, ряд. 2-го пп.

ЗЮЛКОВСКИЙ Марцин, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

ИГНАТОВИЧ Антони, р. в 1919, капрал 1-го пп.

КАЗИМИРОВ Владислав, р. в 1925, плютоновый 1-го пп.

КАЗИМИРСКИЙ Ярослав, р. в 1922, ряд. 1-го пп.

КАЛИНОВСКИЙ Мечислав, р. в 1907, поручик 1-го птадн.

КАЛИЧА Владислав, р. в 1920, ряд. 1-го пп.

КАМИНЬСКИЙ Адам, р. в 1901, капрал 3-го пп.

КАМИНЬСКИЙ Роман, р. в 1924, капрал 3-го пп.

КАРОЛЬЧАК Болеслав, р. в 1911, капрал 2-го пп.

КАРПУК Антони, р. в 1904, ряд. 1-го пп.

КАХАН Лев, р. в 1918, ряд. 3-го пп.

КАЦ Герман, р. в 1915, ряд. 2-го пп.

КАЧИНЬСКИЙ Янкель, р. в 1919, ряд. 2-го пп.

КАЧМАРЕК Валериан, р. в 1914, канонир 3-го пп.

КВАСИГРОХ Станислав, р. в 1913, канонир 1-го полка легкой артиллерии.

КВЯТКОВСКИЙ Ян, р. в 1917, ряд. 3-го пп.

КВЯТКОВСКИЙ Станислав, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

КВЯТКОВСКИЙ Томаш, р. в 1923, ряд. 1-го пп.

КЕДЗЕР Михал, р. в 1907, ряд. 2-го пп.

КЕЛБ Эмиль, р. в 1910, ряд. 2-го пп.

КЕРЛО Юзеф, р. в 1914, хорунжий.

КИРКЕВИЧ Антони, р. в 1919, ряд. 2-го пп.

КИРШЕНБАУМ Хенрык, р. в 1912, ряд. 3-го пп.

КИСЕЛЕВСКИЙ Юзеф, р. в 1906, капрал 1-го пп.

КИСЕЛЬ Антони, р. в 1922, ряд. 1-го пп.

КИСЕЛЬ Станислав, р. в 1919, капрал 2-го пп.

КИШЕЛЬ Францишек, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

КЛЕШИК Антони, р. в 1904, ряд. 1-го пп.

КЛИМАШЕВСКИЙ Чеслав, р. в 1918, капрал 1-го пп.

КЛИМКО Василь, р. в 1918, ряд. 1-го пп.

КЛИНГЕР Михал, р. в 1920, ряд. 1-го птадн.

КОВАЛЬКОВСКИЙ Бартоломей, р. в 1905, ряд. 3-го пп.

КОВАЛЬСКИЙ Мечислав, р. в 1921, ряд. 1-го пп.

КОВАЛЬСКИЙ Юзеф, р. в 1924, ряд. 2-го пп.

КОВАЛЬЧИК Миколай, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

КОВАЛЬЧИК Стодор, р. в 1914, ряд. 1-го пп.

КОВАЛЬЧИК Юзеф, р. в 1921, ряд. 2-го пп.

КОГУТ Войцех, р. в 1897, ряд. 1-го пп.

КОЗЕНЬСКИЙ Альберт, р. в 1924, ряд. 3-го пп.

КОЗЁЛ Стефан, р. в 1922, ряд. 1-го пп.

КОЗЁЛ Юзеф, р. в 1923, капрал 2-го пп.

КОЗЛОВСКИЙ Ян, р. в 1904, ряд. 3-го пп.

КОМУДА Бронислав, р. в 1904, капрал 3-го пп.

КОНАЖЕВСКИЙ Хенрык, р. в 1917, ряд. 1-го пп.

КОНИКОВСКИЙ Мариан, р. в 1923, хорунжий 2-го пп.

КОНОПЧИНЬСКИЙ Юзеф, р. в 1924, ряд. 1-го пп.

КОПАЧЕЛЬ Игнацы, р. в 1922, ряд. 3-го пп.

КОПЕЦЬ Ян, р. в 1907, капрал 1-го пп.

КОРДЫЯКА Гжегож, р. в 1918, ряд. 2-го пп.

КОРМ Леон, р. в 1911, ряд. 3-го пп.

КОРУХ Еугениуш, р. в 1909, ряд. 1-го пп.

КОССАКОВСКИЙ Казимеж, р. в 1923, канонир 1-го полка легкой артиллерии.

КОСЮК Дымитр, р. в 1918, ст. ряд. 3-го пп.
КОТВИЦКИЙ Юзеф, р. в 1921, ряд. 2-го пп.
КОЧОЛЕК Стефан, р. в 1920, ряд. 1-го пп.
КОЧУРЕК Ян, р. в 1921, ряд. 1-го пп.
КОШАДО Адольф, р. в 1919, хорунжий 2-го пп.
КОШЕЛЬ Владислав, р. в 1919, ряд. 2-го пп.
КРАВЧУК Миколай, р. в 1915, хорунжий 1-й пд.
КРАЕВСКИЙ Александер, р. в 1919, канонир 2-го пп.
КРАЧЕВСКИЙ Михал, р. в 1920, ряд. 2-го пп.
КРВАВИЧ Яреми, р. в 1925, ряд. 1-го пп.
КРЕМЗА Ян, р. в 1918, ряд. 1-го пп.
КРОЛЬ Альфред, р. в 1919, ряд. 2-го пп.
КРУГЛИК Ян, р. в 1916, ряд. 1-го пп.
КРЫКУН Майер, р. в 1912, плютоновый 3-го пп.
КРЫКУС Казимеж, р. в 1922, капрал 3-го пп.
КРЫМОЗА Стефан, р. в 1914, ряд. 3-го пп.
КРЫМСКИЙ Ян, р. в 1909, ряд. 1-го пп.
КРЫСЬ Чеслав, р. в 1923, ряд. 1-го пп.
КРЫХОВСКИЙ Ежи, р. в 1901, ряд. 1-го пп.
КУБАЦКИЙ Вацлав, р. в 1924, ряд. 1-го пп.
КУЛИЦКИЙ Павел, р. в 1897, поручик 2-го пп.
КУКЛИНЬСКИЙ Станислав, р. в 1914, ст. стрелок 2-го пп.
КУРПОС Юзеф, р. в 1918, ряд. 3-го пп.
КУРОПАТВА Александер, р. в 1906, хорунжий 3-го пп.
КУРЫЛЮК Дымитр, р. в 1905, ряд. 2-го пп.
КУРЫЦКИЙ Ян, р. в 1918, ряд. 1-го пп.
КУРЯТА Героним, р. в 1919, ряд. 3-го пп.
КУСЬНЕЖ Потей, р. в 1901, ряд. 1-го пп.
КШИВОНЬ Анеля, р. в 1925, ряд. 1-й роты отд. женского батальона.
КШИЖАНОВСКИЙ Болеслав, р. в 1918, ряд. 2-го пп.
ЛАДЫНЬСКИЙ Юзеф, р. в 1913, ряд. 1-го пп.
ЛАЗАРУК Ян, р. в 1923, ряд. 1-го пп.
ЛАПЕЙКО Павел, р. в 1911, плютоновый 2-го пп.
ЛАСКОВСКИЙ Юзеф, р. в 1906, ст. ряд. 3-го пп.
ЛЕБЕРКАН Юзеф, р. в 1921, ряд. 3-го пп.
ЛЕСИШ Антони, р. в 1921, хорунжий 2-го пп.
ЛЕСЬНЕВСКИЙ Казимеж, р. в 1919, ряд. 1-го птадн.
ЛЕЩИНСКИЙ Францишек, р. в 1912, ряд. 2-го пп.
ЛИПИНЬСКИЙ Францишек, р. в 1905, ряд. 1-го пп.
ЛИС Мечислав, р. в 1921, ст. стрелок 3-го пп.
ЛИСИЦА Михал, р. в 1897, плютоновый 2-го пп.
ЛИСОВСКИЙ Юзеф, ряд. 2-го пп.
ЛИФШЕЦ Исаак, р. в 1917, плютоновый 2-го пп.
ЛЫЧКОВСКИЙ Кароль, р. в 1901, плютоновый 1-го птадн.
ЛЫШЧЕК Валенты, р. в 1915, капрал 2-го пп.
ЛЮФТГЛЯС Хирш, р. в 1913, капрал 1-го пп.
ЛЯХОВИЧ Антони, р. в 1909, капрал 3-го пп.
ЛЯХОВИЧ Бронислав, р. в 1907, майор 1-го пп.
МАЖЕЦ Болеслав, р. в 1917, ряд. 2-го пп.
МАЗГАЙ Францишек, р. в 1923, капрал 2-го пп.
МАЗУРКЕВИЧ Здзислав, р. в 1925, ряд. 2-го пп.
МАЗУРКЕВИЧ Петр, р. в 1918, капрал 2-го пп.
МАЗУРКЕВИЧ Ян, р. в 1916, капрал 2-го пп.
МАКАРОВИЧ Василь, р. в 1922, ряд. 1-го тп.
МАКОВСКИЙ Ян, р. в 1918, ряд. 1-го пп.
МАЛЕЦ Францишек, р. в 1906, ряд. 1-го пп.
МАРДЕР Исай, р. в 1920, капрал 2-го пп.
МАРКОВИЧ Ежи, р. в 1921, ряд. 3-го пп.
МАХ Юзеф, р. в 1914, ряд. 3-го пп.
МАШКЕВИЧ Владислав, р. в 1906, плютоновый 2-го пп.
МЕГО Юзеф, р. в 1919, ряд. 1-го пп.
МЕДОНЬ Бронислав, р. в 1912, ряд. 3-го пп.
МЕЖВА Филипп, р. в 1895, ряд. 1-го пп.
МИКИТЯК Ян, р. в 1908, ряд. 1-го пп.
МИКОЛЮК Юлиан, р. в 1919, ряд. 2-го пп.
МИКУТА Людвик, р. в 1905, ряд. 1-го пп.
МИКУТЬ Марта, р. в 1923, ряд. 2-го пп.
МИЛЕЦКИЙ Ян, р. в 1913, ряд. 1-го пп.
МИРУТКО Антони, р. в 1901, ряд. 1-го птадн.
МИСЬКЕВИЧ Владислав, р. в 1909, ряд. 2-го пп.
МИХОНЬ Францишек, р. в 1917, ряд. 1-го пп.
МОЛОДЕЦКИЙ Петр, р. в 1913, капрал 1-го полка легкой артиллерии.
МОЛОТКО Доминик, р. в 1901, ряд. 3-го пп.
МАРЫНЬ Зигмунт, р. в 1923, ряд. 1-го пп.
МОРЫС Роман, р. в 1925, ряд. 1-го пп.
МОСАЛИК Ян, р. в 1918, капрал 2-го пп.
МОТЫЛЬ Эдмунд, р. в 1919, ряд. 2-го пп.
МРОЗОВСКИЙ Леонард, р. в 1916, ряд. 1-го пп.
МУРЖИНЬСКИЙ Леопольд, р. в 1907, майор 1-й пд.
НАЙДЕР Ян, р. в 1909, ряд. 2-го пп.
НЕМЕЦ Юлиан, р. в 1918, капрал 3-го пп.

НОВАК Францишек, р. в 1912, ряд. 1-го пп.

НОВОСЕЛЬСКИЙ Алексы, р. в 1912, ряд. 1-го пп.

НУЦКОВСКИЙ Ян, р. в 1924, ряд. 2-го пп.

НУШЕВСКИЙ Владислав, р. в 1914, ряд. 1-го пп.

ОВСЯР Станислав, р. в 1924, ряд. 3-го пп.

ОЖГА Леон, р. в 1914, ст. стрелок 2-го пп.

ОЖЕХ Юзеф, р. в 1907, ст. серж. 1-ой пд.

ОЛЕКСА Стефан, р. в 1903, капрал 3-го пп.

ОЛЕНЯЖ Станислав, р. в 1911, ряд. 3-го пп.

ОПИЛА Владислав, р. в 1923, ряд. 3-го пп.

ОСОВСКИЙ Бронислав, р. в 1912, ряд. роты связи.

ОХМАН Зигмунт, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

ОХМАН Петр, р. в 1918, ряд. 2-го пп.

ОЧЕРЕТ Станислав, р. в 1918, плютоновый 3-го пп.

ПАВЕЛКО Ян, р. в 1918, ряд. 1-го пп.

ПАЗИНЬСКИЙ Роман, р. в 1906, подпоручик 1-го пп.

ПАСЕК Михал, р. в 1923, ряд. 1-го пп.

ПАТЕР Роман, р. в 1918, ряд. 1-го пп.

ПЕРКОВСКИЙ Станислав, р. в 1912, ряд. 3-го пп.

ПЕТЕЛЬСКИЙ Александер, р. в 1916, ряд. 2-го пп.

ПЕТРУХ Кароль, р. в 1922, ряд. 2-го пп.

ПЕТШЕК Юзеф, р. в 1922, плютоновый 1-го полка легкой артиллерии.

ПЖИДЗЯЛ Мариан, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

ПЖОНДКА Александер, р. в 1897, плютоновый 3-го пп.

ПИКУЛА Станислав, р. в 1922, капрал 1-го пп.

ПИЛИМОН Станислав, р. в 1924, капрал 1-го пп.

ПИЛИПЧУК Казимеж, р. в 1917, ряд. разведроты.

ПИЛЬКОВСКИЙ Ежи, р. в 1912, плютоновый-подпоручик 1-го пп.

ПИТКЕВИЧ Ян, р. в 1925, ст. ряд. 3-го пп.

ПИЩИК Бронислав, р. в 1922, хорунжий 2-го пп.

ПЛАВЯК Францишек, р. в 1915, канонир 1-го полка легкой артиллерии.

ПЛЕШАК Антони, р. в 1895, капрал 1-го пп.

ПЛОМНЯК Адам, р. в 1912, плютоновый 1-го пп.

ПОДБОРАЧИНЬСКИЙ Петр, р. в 1919, ст. ряд. 2-го пп.

ПОДГУРСКИЙ Юзеф, р. в 1924, ряд. 3-го пп.

ПОТАПОВИЧ Марцин, р. в 1916, ст. ряд. 2-го пп.

ПРЕЙСНЕР Тадеуш, р. в 1911, капрал 2-го пп.

ПРОРОК Юзеф, р. в 1923, капрал 3-го пп.

РАЙСКИЙ Ян, р. в 1923, ряд. 3-го пп.

РАЙТЕР Адам, р. в 1915, ряд. 1-го пп.

РАКОВСКИЙ Мечислав, р. в 1923, капрал 1-го пп.

РАФАЛОВИЧ Миколай, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

РАХВАЛЬСКИЙ Александер, р. в 1916, ряд. 1-го пп.

РЕПИХОВСКИЙ Тадеуш, р. в 1924, плютоновый 2-го пп.

РЕШЕТОВСКИЙ Владислав (Влодзимеж), р. в 1919, поручик 2-го пп.

РОЛИК Чеслав, р. в 1922, ряд. 2-го пп.

РОШКОВСКИЙ Ян, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

РУДЫ Францишек, р. в 1904, капрал 1-го пп.

РЫБАК Михал, р. в 1919, ряд. 2-го пп.

РЫБИЦКИЙ Михал, р. в 1921, ряд. 3-го пп.

РЫДЗАЛ Юзеф, р. в 1907, ряд. 1-го пп.

РЫСЬК Александер, р. в 1924, капрал 1-го пп.

РЫЦКЕВИЧ Петр, р. в 1924, ряд. 1-го пп.

САВИЦКИЙ Наполеон, р. в 1923, хорунжий 3-го пп.

САВИЦКИЙ Рышард, р. в 1923, хорунжий 3-го пп.

САВЧЕНКО Анджей, р. в 1918, капрал 1-го пп.

САЗАНЬСКИЙ Адольф, р. в 1924, капрал 2-го пп.

САКЕВИЧ Францишек, р. в 1917, ряд. 1-го пп.

САНКЕВИЧ Хиполит, р. в 1918, ряд. 1-го пп.

САРАХМАН Анджей, р. в 1918, плютоновый 2-го пп.

САХАРЕВИЧ Базиль, р. в 1921, капрал 3-го пп.

СВОРОБОВ Станислав, р. в 1920, капрал 3-го пп.

СЕЙЛО Ян, р. в 1918, ряд. 2-го пп.

СЕМЕНЮК Владзимеж, р. в 1921, капрал 1-го тп.

СЕМИНОВИЧ Михал, р. в 1914, поручик 2-го пп.

СЕМЫК Роман, р. в 1913, ряд. 3-го пп.

СЕНКУВ Элиаш, р. в 1911, капрал 1-го полка легкой артиллерии.

СИКОРА Хенрык, р. в 1924, ряд. 1-го пп.

СКЕДРО Мечислав, р. в 1914, ряд. 2-го пп.

СКОРНЫ Францишек, р. в 1911, ряд. 3-го пп.

СКОРУБОВИЧ Ян, р. в 1918, ряд. 3-го пп.

СКОТНИЦКИЙ Игнацы, р. в 1909, плютоновый 2-го пп.

СКРЫЦКИЙ Бронислав, р. в 1921, ряд. 1-го пп.

СКУПИНЬСКИЙ Владислав, р. в 1917, капрал 2-го пп.

СЛОМЧИНСКИЙ Юлиан, р. в 1919, подпоручик 3-го пп.

СЛОНЕЧНЫ Роман, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

СЛЫШ Станислав, р. в 1923, ряд. 2-го пп.
СМОЛЕЙ Сергиюш, р. в 1918, подпоручик 1-го тп.
СМОЛКО Каликст, р. в 1906, хорунжий 2-го пп.
СНИТКО Владзимеж, р. в 1922, ряд. 1-го пп.
СОБЧУК Антони, р. в 1923, ряд. 1-го пп.
СРОКА Адам, р. в 1924, ряд. 2-го пп.
СТАКУН Феликс, р. в 1914, ряд. 2-го пп.
СТАНЬЧУК Францишек, р. в 1922, ряд. 2-го пп.
СТАФЕЙ Хенрык, р. в 1912, ряд. 3-го пп.
СТАШЕВСКИЙ Мариан, р. в 1919, ряд. 1-го пп.
СТЕМПЕЛЬ Кароль, р. в 1911, ряд. 1-го пп.
СТЕРНЕС Даниэль, р. в 1908, капрал 2-го пп.
СТЕЦКЕВИЧ Маурыцы, р. в 1907, ряд. роты связи.
СТИММ Арнольд, р. в 1924 подофицер 1-го пп.
СТОКЛОСА Антони, р. в 1921, ряд. 2-го пп.
СТРОШИНЬСКИЙ Бронислав, р. в 1919, ряд. 1-го пп.
СТРУЗИК Анджей, р. в 1908, ряд. 2-го пп.
СТРУЙВОНС Станислав, р. в 1922, ряд. 2-го пп.
СТУРЛИС Юзеф, р. в 1921, ряд. 3-го пп.
СУЛЕВСКИЙ Антони, р. в 1901, ряд. 2-го пп.
СУХОЦКИЙ Петр, р. в 1922, ряд. 3-го пп.
СХАБ Станислав, р. в 1922, ряд. 2-го пп.
СХЛЕХТА Роман, р. в 1918, хорунжий 1-го пп.
СЬВЕКАТАН Стефан, р. в 1921, ряд. 3-го пп.
СЬВЕНЦИЦКИЙ Мечислав, р. в 1917, ряд. 1-го пп.
СЬВЕТЛИК Эдмунд, р. в 1923, ст. ряд. 1-го пп.
СЬВИДЕРСКИЙ Влодзимеж, р. в 1923, ряд. 2-го пп.
СЬМЕГЕРКА Станислав, р. в 1911, ряд. 2-го пп.
ТАРАЛА Францишек, р. в 1919, ряд. 3-го пп.
ТВОРЕК Игнацы, р. в 1912, ряд. 1-го пп.
ТЕНДЕЛЬ Владислав, р. в 1922, ряд. 1-го пп.
ТОМАШЕВСКИЙ Леопольд, р. в 1918, капрал 2-го пп.
ТОМАШЕВСКИЙ Станислав, р. в 1920, ряд. 3-го пп.
ТОМАШЕК Мечислав, р. в 1919, ряд. 2-го пп.
ТРОЯНОВСКИЙ Мечислав, р. в 1921, ряд. 1-го пп.
ТУРОНЬ Людвик, р. в 1903, ряд. 2-го пп.
ТЫМЧУК Теодор, р. в 1921, ряд. 1-го пп.
ТЫШКЕВИЧ Владислав, р. в 1920, канонир 1-го полка легкой артиллерии.
ТЫШКЕВИЧ Стефан, р. в 1919, ряд. 1-го пп.
УК Миколай, р. в 1916, ряд. 1-го пп.
УКЛЕЯ Владислав, р. в 1918, капрал 3-го пп.
УРАБАНЬСКИЙ Анатоль, р. в 1911, хорунжий 1-го пп.
ФАРУЗЕЛЯ Владислав, р. в 1912, капрал 1-го пп.
ФАСУЛЯ Юзеф, р. в 1925, ряд. 1-го пп.
ФЕЛИКС Роберт, р. в 1921, хорунжий 2-го пп.
ФЕЛЬДМАН Хенрык, р. в 1925, капрал 2-го пп.
ФИЛИПОВСКИЙ Казимеж, р. в 1918, ряд. 3-го пп.
ФИЛЯК Юзеф, р. в 1908, ряд. 2-го пп.
ФЛОРИАНОВИЧ Станислав, р. в 1918, ряд. разведроты.
ФЛЯК Владислав, р. в 1924, ряд. 3-го пп.
ФОЛЬВАРЧНЫ Францишек, р. в 1911, плютоновый 1-го пп.
ФРОНЧ Мариан, р. в 1903, ряд. 3-го пп.
ФРОНЧАК Ян, р. в 1925, ряд. 1-го пп.
ФРЫДРЫХ Юзеф, р. в 1923, ряд. 1-го пп.
ХАБЕР Александер, р. в 1914, серж. 1-го пп.
ХАДКИ Владислав, р. в 1924, ряд. 1-го пп.
ХАЙДУК Тадеуш, р. в 1921, ряд. 2-го пп.
ХАЛЬПЕРН Леон, р. в 1907, ряд. 1-го пп.
ХАРАСИМОВ Василь, р. в 1910, ряд. 1-го пп.
ХАВРАНЕК Лешек, р. в 1924, капрал 1-го пп.
ХЕРБУТ Стефан, р. в 1918, капрал 1-го пп.
ХИСОВСКИЙ Леон, р. в 1921, подпоручик 3-го пп.
ХМЕЛЕВСКИЙ Теодор, р. в 1918, ряд. 3-го пп.
ХНЫК Богдан, р. в 1913, ряд. 3-го пп.
ХОДЗИКЕВИЧ Францишек, р. в 1918, плютоновый 2-го пп.
ХОДКЕВИЧ Валенты, р. в 1924, ряд. 1-го пп.
ХОДЫНИЦКИЙ Стефан, р. в 1925, ряд. 1-го пп.
ХОЛДА Станислав, р. в 1923, ряд. 2-го пп.
ХОРОМАНЬСКИЙ Юзеф, р. в 1913, капрал 1-го пп.
ХОТЯН Леопольд, р. в 1919, канонир 2-го пп.
ХРАБЯ Юлиан, р. в 1900, плютоновый 2-го пп.
ХРЕЩУК Анджей, р. в 1917, капрал 1-го пп.
ХРОМИНЬСКИЙ Юзеф, р. в 1920, ст. стрелок 2-го пп.
ХУЛЬ Адольф, р. в 1918, ряд. 2-го пп.
ХУЩАК Владислав, р. в 1924, ряд. 1-го пп.
ХЫПТА Владислав, р. в 1914, ряд. 2-го пп.
ЦАРЫК Базыли, р. в 1906, ряд. 2-го пп.

ЦВАЙЦЕНБОК Хаим, р. в 1912, ряд. 1-го пп.

ЦВЕВАР Юзеф, р. в 1904, ряд. 1-го пп.

ЦУБЕР Ян, р. в 1908, канонир 2-го пп.

ЧАРКОВСКИЙ Эдвард, р. в 1912, подпоручик 1-й пд.

ЧАРНЕЙ Казимеж, р. в 1912, подпоручик 2-го пп.

ЧАРНЕЦКИЙ Стефан, р. в 1914, ряд. 1-го пп.

ЧАРКЕС Хуберт, р. в 1920, ряд. 1-го пп.

ЧУЛЬ Сергиюш, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

ЧУРА Ян, р. в 1907, ряд. 3-го пп.

ШАЛЬБ Бенциан, р. в 1911, капрал 1-го пп.

ШАЛЬКА Станислав, р. в 1923, ряд. 3-го пп.

ШАРО Станислав, р. в 1911, ряд. 3-го пп.

ШАРФ Анатоль, р. в 1920, капрал 3-го пп.

ШАЦКИЙ Перец, р. в 1913, ряд. 1-го пп.

ШВЕД Михал, р. в 1910, ряд. 1-го пп.

ШВЕД Станислав, р. в 1896, капрал 3-го пп.

ШВЕДОВСКИЙ Ян, р. в 1918, ряд. 3-го пп.

ШЕПТИЦКИЙ Казимеш, р. в 1914, ряд. 1-го пп.

ШЕРШЕНЬ Зигмунт, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

ШЕСТАКОВСКИЙ Юзеф, р. в 1923, ряд. 2-го пп.

ШИДЛО Стефан, р. в 1922, ряд. 3-го пп.

ШИКМАН Мордка, р. в 1911, капрал 1-го пп.

ШИХЕР Ян, р. в 1917, ряд. 3-го пп.

ШИШКО Хелена, р. в 1922, ряд. 2-го пп.

ШМУЛЕВИЧ Абрам, р. в 1906, хорунжий 2-го пп.

ШПИЛЕВСКИЙ Чеслав, р. в 1925, ряд. 2-го пп.

ШПОНАР Ян, р. в 1916, ряд. 1-го пп.

ШТАЛЬ Беньямин, р. в 1914, ряд. 3-го пп.

ШУБЕЛЯК Эустахи, р. в 1916, капрал 3-го пп.

ЩЕПАНЬСКИЙ Мечислав, р. в 1924, ряд. 1-го пп.

ЩИПУХА Адам, р. в 1916, ряд. 1-го пп.

ЭРСТЕНЮК Миколай, р. в 1917, ряд. 2-го пп.

ЮЗЕПЧУК Константы, р. в 1916, ряд. 2-го пп.

ЮРЕВИЧ Теофиль, р. в 1904, ряд. 2-го пп.

ЮРЧУК Ежи, р. в 1924, капрал 1-го пп.

ЯБЛКО Пинкус, р. в 1925, ряд. 1-го пп.

ЯКУБОВИЧ Вольф, р. в 1905, капрал 3-го пп.

ЯКУБОВИЧ Ян, р. в 1910, хорунжий 2-го пп.

ЯКУБОВСКИЙ Антони, р. в 1919, ряд. 1-го сапб.

ЯКУБОВСКИЙ Эдвард, р. в 1921, капрал 2-го пп.

ЯНЬЧУК Влодзимеж, р. в 1911, ряд. 2-го пп.

ЯРОЦКИЙ Францишек, р. в 1922, ряд. 3-го пп.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў у в. Старына.

ЯХОЛКОВСКИЙ Болеслав, р. в 1919, ряд. 1-го пп.

ЯЦКЕВИЧ Зигмунт, р. в 1923, ряд. 3-го пп.

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. СТАРИНА

АБРАШКИН Андрей Петрович, лейт., п/п 01994, погиб 12.10.1943.

АКСЕНОВ Дмитрий Прокофьевич, ряд. 609-го сп, погиб 28.11.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Анатолий Иосифович, серж., п/п 01994, погиб 14.10.1943.

АМАРАЕВ Алексей Хусаевич, ряд. 1309-го зптап, погиб 12.10.1943.

АМЕЛЬКИН Петр Алексеевич, ряд. 609-го сп, погиб 30.11.1943.

АНДРИЯНОВ Алексей Андреевич, р. в 1899, ряд. 1158-го сп 352-й сд, погиб 1.12. 1943.

АНТРОПОВ Владимир Сергеевич, лейт., п/п 54246, погиб 14.10.1943.

АРЗЮТОВ Григорий Васильевич, р. в 1920, лейт. 1266-го ап пво, погиб 12.10.1943.

АРТАМАНОВ Георгий Степанович, ряд., п/п 49907, погиб 14.10.1943.

АРТЕМОВ Кузьма Иванович, ряд., п/п 01994, погиб 13.10.1943.

АСАДОВ Асадулла Расимович, ряд., п/п 01311.

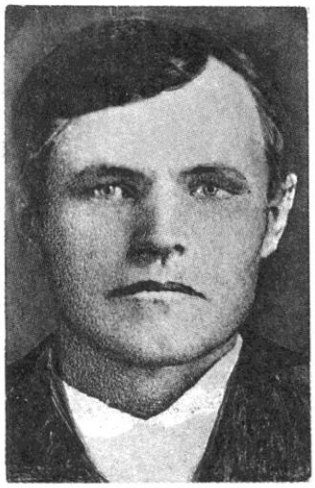

А. А. Андриянов.

И. Ф. Борков.

В. А. Коршунов.

И. К. Краснопеев.

П. М. Кривов.

АТАПИН Алексей Ефимович, мл. серж., п/п 26067, погиб 12.10.1943.

БАКУШЕВ Михаил Степанович, ряд., п/п 18480, погиб 12.10.1943.

БАШЛЫКОВ Иван Никифорович, ст. серж. 1309-го ап, погиб 12.10.1943.

БОРКОВ Иван Федорович, р. в 1902, ряд. 472-го ап, погиб 12.10.1943.

БОРОДАЕНКО Петр Герасимович, ряд. 260-го пушечного ап, погиб 12.10.1943.

БОЧКОВ Павел Федорович, мл. лейт., погиб 12.10.1943.

БРИЦИН Сидор Исаевич, р. в 1902, ряд., погиб 12.10.1943.

БЫКОВ Павел Федорович, мл. лейт., погиб 12.10.1943.

БЫКОВ Яков Трофимович, р. в 1918, ст. лейт. 1158-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

Из письма Н. Т. Пономаревой, сестры Я. Т. Быкова

Мой брат родился в деревне Троицк Б. Улуйского района Красноярского края, где окончил 7 классов. Потом окончил курсы агрономов и работал в родной деревне до призыва на действительную службу. Демобилизовался перед самой войной. С началом войны был сразу призван в действующую армию в звании младшего лейтенанта. Воевал на белорусской земле. Был награжден орденами Отечественной войны 1-й и 2-й степени и орденом Красной Звезды.

БЫЧКОВ Яков Трофимович, ст. лейт. 1158-го сп 352-й сд, погиб 1.1.1944.

ВАВИЛОВ Петр Григорьевич, р. в 1905, мл. лейт., погиб 14.10.1943.

ВАГАНОВ Иван Федорович, р. в 1898, ряд., п/п 01994, погиб 18.10.1943.

ВАРЛАМОВ Георгий Николаевич, р. в 1923, ряд., погиб 3.12.1943.

ВЕРЕЩАГИН Николай Алексеевич, р. в 1924, ряд. 173-го сп, погиб 17.10.1943.

ВОРОБЬЕВ Семен Егорович, р. в 1907, ряд., погиб 3.02.1943.

ГАЛИЕВ Харис Ахметханович, р. в 1921, погиб 22.11.1943.

ГЛАЗУНОВ Иван Гаврилович, серж., п/п 01994, погиб 16.10.1943.

ГОЛУБЕВ Михаил Андреевич, р. в 1921, кап. в/ч 36886, погиб 14.10.1943.

ГОРШКОВ Василий Евдокимович, р. в 1918, ряд. 110-го сп, погиб 12.10.1943.

ГУСЕВ Степан Федорович, мл. серж., погиб 30.10.1943.

ДАВЫДОВ Михаил Иванович, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 1.12.1943.

ДАНИЛИН Михаил Алексеевич, ряд., п/п 01994, погиб 12.10.1943.

ДАНИЛЬЧЕНКОВ Илларион Яковлевич, ряд. 609-го сп, погиб 4.12.1943.

ДАЦЕНКО Василий Степанович, р. в 1915, лейт., погиб 20.11.1943.

ДМИТРЮКОВ Иван Николаевич, ряд., п/п 36509, погиб 28.11.1943.

ДРОБЯЗКО Андрей Титович, р. в 1897, ряд., п/п 66576, погиб 13.10.1943.

ДЮЖИН Николай Семенович, р. в 1905, ряд., погиб 12.10.1943.

ДЯДЕВ Сергей Федорович, р. в 1916, ряд., погиб 28.11.1943.

ЕФРЕМЕНКО Дмитрий Григорьевич, ряд. 609-го сп, погиб 29.11.1943.

ЖАБКО Александр Иванович, р. в 1915, лейт., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

ЖАРИНОВ Григорий Михайлович, р. в 1920, погиб 12.10.1943.

ЖИДКОВ Николай Павлович, старш. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

ЖУРАВЛЕВ Василий Петрович, ряд., п/п 29567, погиб 29.2.1943.

ЗАХАРОВ Николай Федорович ряд. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

ЗЕБАЛОВ Николай Герасимович, ряд., погиб 30.11.1943.

ИВАНОВ Вячеслав Иванович, ряд. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

КАЗАКОВ Усман Иванович, ряд. 609-го сп, погиб 28.11.1943.

КАЛИН Василий Федорович, р. в 1910, ряд., п/п 54246, погиб 15.10.1943.

КАРАБАНОВ Иван Никитович, р. в 1910, серж., погиб 11.10.1943.

КАРИМОВ Якуб, ряд. 436-го медсб, погиб 29.2.1944.

КЛЕБУСОВ Николай Михайлович, серж. 18-й гв. гаубичной абр, погиб 12.10.1943.

КОНЦЕВОЙ Степан Ефимович, р. в 1910, ряд., погиб 28.11.1943.

КОПЫТИНСКИЙ Иван Леонович, ряд. 436-го отд. медсб, погиб 29.2.1943.

КОРЕШКОВ Николай Иванович, мл. лейт. 1156-го сп, погиб 27.7.1944.

КОРШУНОВ Василий Артемович, р. 14.1. 1909, ряд. 609-го сп, погиб 28.11.1943.

КАСТРАМИН Георгий Иванович, старш., п/п 21555, погиб 12.10.1943.

КОЧЕТКОВ Петр Семенович, старш., п/п 54216, погиб 12.10.1943.

КРАСНОПЕЕВ Илья Константинович, р. в 1918, лейт., п/п 08771, погиб 10.10.1943.

КРИВОВ Петр Максимович, ст. серж., погиб 19.11.1943.

КУКУНИН Павел Федорович, ряд. 48-го отд. санбата, погиб 23.6.1944.

КУЛАГИН Алексей Иванович, р. в 1910, ряд., п/п 08771, погиб 10.10.1943.

КУЛАНОВ Герасим Иннокентьевич, ст. серж., п/п 54334, погиб 12.10.1943.

КУРЕНКОВ Прокопий Нефедович, ряд. 472-го ап, погиб 13.10.1943.

КУРКОВ Александр Андреевич, р. в 1906, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 13.10.1943.

КУЦЫЙ Семен Осипович, р. в 1911, ряд. 472-го ап, погиб 13.10.1943.

КУШНЕРОВ Алексей Петрович, ряд., погиб 14.10.1943.

П. Н. Лола.

С. Е. Рендов.

КУШНИР Иосиф Михайлович, р. в 1924, лейт., п/п 36509, погиб 2.12.1943.

ЛАШКЕВИЧ Василий Антонович, р. в 1922, мл. лейт. 1315-го сп 173-й сд, погиб 16.10.1943.

ЛЕВАНОВИЧ Павел Антонович, ряд. 609-го сп, смертельно ранен 3.12.1943, умер 20.12.1943.

ЛОГДАНОВ Степан Андреевич, ряд. 364-го сп, погиб 28.11.1943.

ЛОЛА Павел Никитович, серж., п/п 14173, погиб 14.10.1943.

ЛУКАШОВ Клавтей Федорович, ст. серж., погиб 6.12.1943.

МАЗГИНИНА Антонина Трофимовна, сандружинница, п/п 54246, погибла 16.10. 1943.

МАКСИМОВ Иван Яковлевич, ряд. 609-го сп, погиб 30.11.1943.

МАЛЫШЕНКОВ Николай Иванович, ряд., п/п 01994, погиб 12.10.1943.

МАСАЛЬЦЕВ Кирилл Кондратьевич, ряд. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

МЕЗЕНЦЕВ Степан Спиридонович, р. в 1909, ряд. 609-го сп, погиб 30.11.1943.

МИКЕЕВ Иван Иванович, ряд., п/п 06578, погиб 17.10.1943.

МИХАЙЛОВА Прасковья Николаевна, ряд. 1266-го ап ПВО, погибла 12.10.1943.

МИХЕЕВ Михаил Антонович, р. в 1904, ряд., погиб 21.10.1943.

МУРАШКО Марк Андреевич, ряд. 609-го сп, погиб 30.11.1943.

МУТНОВСКИЙ Леопольд Альбинович, майор, п/п 67695, погиб 12.10.1943.

НЕСТЕРУК Михаил Мартынович, р. в 1914, мл. лейт., п/п 45586, погиб 13.10.1943.

НИКИТИН Елисей Федорович, ряд. 455-го омедсб, погиб 28.2.1944.

НИКИТИН Николай Кузьмич, ряд., погиб 12.10.1943.

НИКИФОРОВ Иван Алексеевич, ряд., погиб 3.12.1943.

Г. Г. Рыжкин.

И. Г. Рязанов.

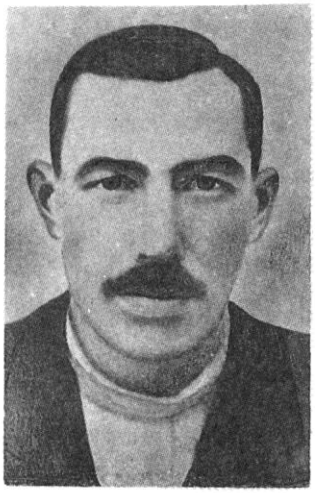

А. С. Серов.

С. П. Шевченко.

НОЖИНСКИЙ Стефан Михайлович, р. в 1903, ряд. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

ОСТРОВСКИЙ Моисей Наумович, р. в 1897, ст. серж., п/п 21555, погиб 12.10.1943.

ПЕРШАКОВ Гелактион Семенович, р. в 1909, ряд., погиб 28.11.1943.

ПОЧЕТОВСКИЙ Григорий Сергеевич, ряд. 1160-сп 352-й сд.

ПРИГОРКИН Алексей Маркович, ряд. 785-го сп, погиб 29.10.1943.

РЕНДОВ Семен Евсеевич, ряд. 609-го сп, погиб 28.11.1943.

РОДИН Иван Иванович, ряд. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

РУМЯКИН Андрей Иванович, р. в 1924, ряд., погиб 12.10.1943.

РУМЯКИН Николай Андреевич, р. в 1924, ряд. 824-го стрелкового разведывательного арт. дивизиона, погиб 12.10.1943.

РЫЖКИН Гавриил Герасимович, р. в 1910, ряд., погиб 28.10.1943.

РЫМАРЕВ Кузьма Георгиевич, р. в 1920, лейт. 455-го сп, погиб 12.10.1943.

РЯЗАНОВ Иван Григорьевич, ряд., п/п 55302, погиб 16.10.1943.

Из письма фронтового товарища М. С. Ерыкалова семье Рязанова

Сообщаю вам печальную весть о том, что ваш супруг и отец погиб смертью храбрых на своем боевом посту. Тяжела для вас утрата, а также и для нас. Иван Григорьевич был человеком исполнительным, честным. Погиб он так. Получив почту, ему нужно было идти до своего расположения километров 8. Не доходя до своего расположения, попал под бомбежку и был убит осколком в правую ногу, который прошел в живот, и он этого тяжелого удара не вынес. Похоронен рядом со своим командиром полка, который тоже погиб 19.10.1943.

САСИН Федор Игнатьевич, р. в 1892, ст. серж., погиб 14.10.1943.

СЕМЕНЮК Владимир Евстафьевич, кап., п/п 67695, погиб 12.10.1943.

СЕМИГЛАДОВ Владимир Алексеевич, р. в 1912, кап., п/п 03696, погиб 12.10.1943.

СЕРОВ Алексей Степанович, серж., п/п 1888, погиб 17.10.1943.

СИВИН Петр Васильевич, ряд., погиб 14.10.1943.

СИЗОВ Виктор Сергеевич, ряд., п/п 01994, погиб 12.10.1943.

СИНКЕВИЧ Григорий Потапович, майор 1158-го сп., погиб 14.10.1943.

СНИЦЫН Иосиф Михайлович, р. в 1912, мл. серж. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

СОЛОВЕЙ Иван Антонович, ряд., погиб 14.10.1943.

СТАШЕНКО Марк Данилович, ряд. 1162-го омедсб, погиб 14.10.1943.

СУЛИМОВ Петр Васильевич, ряд. 609-го сп, погиб 3.12.1943.

СУНДУЧЕНКО Иван Климентьевич, ряд. 427-го ап, погиб 17.10.1943.

СУХАНОВ Ефрем Петрович, ряд., п/п 14173, погиб 24.10.1943.

ТАБАВИЙЦЕВ Максим Федорович, серж., п/п 49907, погиб 14.10.1943.

ТАМБОВЦЕВ Иван Иванович, серж., погиб 14.10.1943.

ТАРАКАНОВ Михаил Николаевич, ряд., погиб 10.10.1943.

ТЕТЕРИН Степан Прокофьевич, ряд., погиб 12.10.1943.

ТИТОВ Иван Тихонович, ряд. 1162-го сп 352-й сд.

ТРОШИН Виктор Петрович, р. в 1924, лейт. 716-го сп 157-й сд., п/п 52246.

ТЯПИН Степан Васильевич, ряд., погиб 30.11.1943.

ФИДЕЛЬМАН Натан Борисович, мл. серж., погиб 14.10.1943.

ФОТИН Герасим Леонтьевич, ряд. 609-го сп, погиб 3.11.1943.

ХАВИН Владимир Михайлович, ст. лейт. 785-го сп 144-й сд, погиб 23.10.1943.

ЧЕРКАСОВ Иван Иванович, ряд. 609-го сп, погиб 1.12.1943.

ШЕВЧЕНКО Сергей Петрович, старш., п/п 21555, погиб 12.10.1943.

ШЕЛКОВ Леонтий Григорьевич, ряд., в/ч 28112, погиб 5.10.1943.

ШИНИН Михаил Иванович, ряд., п/п 20618, погиб 12.10.1943.

ШУСТОВ Мирон Петрович, ряд., п/п 29500, погиб 20.11.1943.

ЩЕРБАКОВ Василий Трофимович, ряд., 1809-го истребительного ап, погиб 14.10.1943.

ЮНДА Павел Филиппович, 14 гв. абр, погиб 12.10.1943.

ЯРОВ Умар, р. в 1898, ряд. 472-го ап, погиб 12.10.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. СТАРОСЕЛЬЕ

АБАЕВ Даут Махмедович, ряд., п/п 14142, погиб 13.10.1943.

АБДУЛАЕВ Мехти Абдулаевич, мл. серж., п/п 14131, погиб 17.10.1943.

АДЫБАЕВ Кенджебек, ряд., п/п 14142, погиб 18.10.1943.

АЙВАРОВ Иван Осипович, ряд., п/п 14142, погиб 13.10.1943.

АКМАЛОВ Агзам, серж., п/п 30662, погиб 12.10.1943.

АКРОВОВ Неймадзян, р. в 1907, ряд. 1154-го сп, погиб 13.10.1943.

АЛЕКСЕЕВ Александр Васильевич, р. в 1907, ряд. 1162-го сп, погиб 17.10.1943.

АЛЕКСЕЕВ Петр Алексеевич, р. в 1922, ряд., погиб 29.10.1943.

АЛФЕРОВ Василий Емельянович, р. в 1918, серж., погиб 29.10.1943.

АЛЬТШУЛЕР Моисей Исаевич, р. в 1904, ряд., погиб 12.10.1943.

АМАХИН Александр Гаврилович, серж. 718-го сп, погиб 20.10.1943.

АМПИЛОГОВ Григорий Устинович, ряд. 64-й сд, погиб 16.10.1943.

АНДРЕЕВ Николай Алексеевич, мл. серж., п/п 14142, погиб 17.11.1943.

АНТАКОВ Василий Афанасьевич, ряд., п/п 29500, погиб 6.11.1943.

АНТОНЕНКОВ Мефодий Трофимович, р. в 1907, ряд., п/п 14145, погиб 29.10.1943.

АНТОНОВ Степан Яковлевич, р. в 1911, ряд., п/п 14094, погиб 2.1.1944.

АРЗАМАСЦЕВ Емельян Петрович, ряд. 914-го сп, погиб 16.10.1943.

АРТАМОНОВ Дмитрий Иванович, р. в 1903, ряд., п/п 29435, погиб 11.10.1943.

АРТЕМОВ Александр Антонович, ряд. 1158-го сп, погиб 28.10.1943.

АТЕЕВ Аркадий Евгеньевич.

Земляки — воину освободителю

Жила в Магнитогорске семья Е. С. Атеева. Семья большая, дружная, трудолюбивая. Глава ее, Евгений Семенович, работал механиком на металлургическом комбинате. И сыновья, как только подрастали, шли работать на комбинат.

Старший Аркадий стал работать в цехе проката проволоки.

1940 г. Рабочие цеха торжественно проводили Аркадия в Красную Армию.

Через год он с оружием в руках сражался с немецко-фашистскими захватчиками, которые напали на нашу страну. Почти до конца 1943 года воевал Аркадий Атеев. Часто писал письма матери. А затем пришла похоронка.

Помнік на магіле савецкіх воінаў у в. Стараселле.

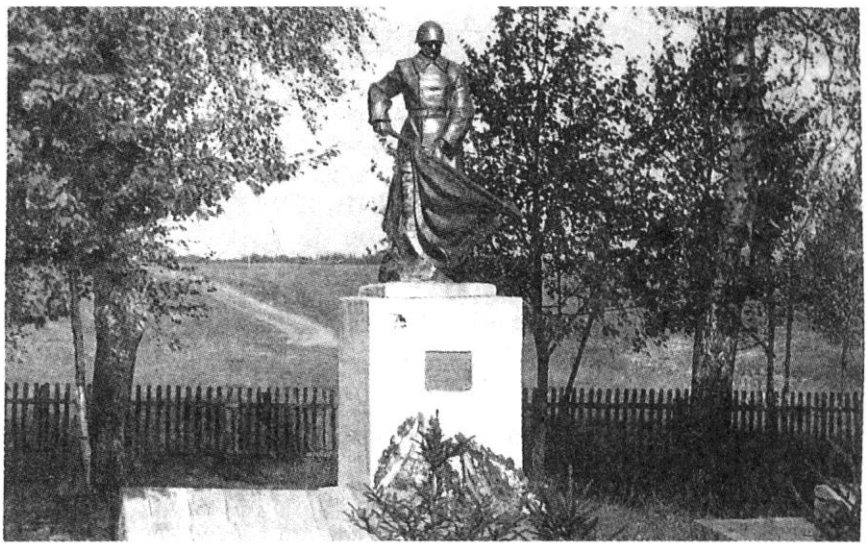

Н. А. Андреев.

И. И. Белоусов.

И. И. Берестов.

И. Г. Бурдуков.

Первый раз Валентина Степановна приехала в Староселье в 1968 году — через 25 лет после гибели сына. А когда вернулась домой, рассказала рабочим цеха, где работал Аркадий, о своих впечатлениях о поездке, о том, что школьники и жители заботливо ухаживают за братскими могилами. Тогда у рабочих и появилась идея сделать памятник своему земляку и установить его на месте захоронения.

И они сдержали слово. Этот памятник был доставлен в Староселье, а 29 мая 1971 года было его открытие.

С. Сидоров.

«Ленінскі шлях». 1971. 5 чэрвеня.

АХТАРИН Иван Васильевич, ряд., погиб 12.10.1943.

БАКЛАНОВ Александр Степанович, р. в 1897, ряд. 1156-го сп, погиб 11.10.1943.

БАЛАГУРОВ Иван Иванович, ряд., п/п 14131, погиб 14.10.1943.

БАРЫЧЕВ Яков Васильевич, ряд., погиб 14.10.1943.

БАРЫШЕВ Владимир Егорович, ряд. 1158-го сп, погиб 29.10.1943.

БАРЫШНИКОВ Егор Степанович, р. в 1922, ряд. 108-го осапб, погиб 1.10.1943.

БЕГИЖАНОВ Даусябай, ряд., в/ч 14131, погиб 15.10.1943.

БЕЗИК Василий Яковлевич, ряд., погиб 27.9.1943.

БЕЙНАРОВИЧ Павел Антонович, ряд. 1162-го сп, п/п 14145, погиб 29.10.1943.

БЕЛОУСОВ Иван Илларионович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

БЕРЕСТОВ Иван Иванович, ефр., п/п 21500, погиб 15.10.1943.

Из фронтового письма И. И. Берестова родным

2.5.1943 г.

Здравствуйте, дорогие родные. С горячим приветом к вам ваш сын и брат Ваня. Мама, я был 5 дней в командировке и получил от вас 3 письма. Вскоре обратно будем бить фрицев и гнать их вперед на Запад.

Мама, посылаю свою фотографию. Писать больше нечего.

До свидания. Остаюсь ваш сын и брат. Ваня.

БИПКОВ Павел Георгиевич, мл. серж., п/п 14142, погиб 16.10.1943.

БОБРОВ Ефим Петрович, ряд., п/п 49907, погиб 15.10.1943.

БОБЫЛЕВ Федор Павлович, р. в 1922, лейт. 593-го истребительного ап, погиб 16.10.1943.

БОГДАНОВ Борис Иванович, серж., п/п 14131, погиб 16.10.1943.

БОГДАНОВ Иван Антонович, ст. серж. 920-го сп, погиб 2.1.1944.

БОДРОВ Константин Григорьевич, р. в 1921, ст. серж., в/ч 01965-А, погиб 13.10.1943.

БОРИСКИН Илья Михайлович, мл. серж., п/п 56246, погиб 3.10.1943.

БУРДУКОВ Иван Галактионович, р. в 1906, ряд. 162-го сп, погиб 29.10.1943.

БЫКОВ Григорий Тимофеевич, мл. серж. 1158-го сп, погиб 13.10.1943.

БЫКОВ Филимон Степанович, ряд., п/п 29500, погиб 26.10.1943.

ВАСЕЙКИН Захар Тимофеевич, ряд., п/п 29500, погиб 26.10.1943.

ВАСИЛЬЕВ Григорий Андреевич, ряд. 352-го сп, погиб 12.10.1943.

ВАСИЛЬЕВ Константин Сергеевич, ряд. 306-го сп, погиб 12.10.1943.

ВАЩЕНКОВ Егор Герасимович, ряд., п/п 29567, погиб 29.10.1943.

ВЕСЕЛОВ Михаил Иванович, старш., п/п 36403, погиб 12.10.1943.

ВЕЧЕРОК Феликс Матвеевич, ряд., п/п 63409, погиб 12.10.1943.

ВЛАДИМИРОВ Петр Илларионович, ряд. 1156-го сп, погиб 14.10.1943.

ВЛАСОВ Михаил Моисеевич, ряд., п/п 01815, погиб 17.10.1943.

ВОЛКОВ Михаил Васильевич, старш. 1158-го сп, погиб 29.10.1943.

ВОЛКОВ Михаил Трифонович, р. в 1923, ряд., погиб 1.9.1943.

ВОЛКОВ Никита Петрович, р. в 1897, ряд. 718-го сп, погиб 26.10.1943.

ВОЛОДИН Иван Кузьмич, ряд. 1154-го сп, погиб 18.10.1943.

ВОРОБЬЯКОВ Григорий Михайлович, ряд., п/п 02311, погиб 18.10.1943.

ВОРОНОВ Петр Пантелеймонович, ряд. 1154-го сп, погиб 14.10.1943.

ВЫЛЕГЖАНИН Василий Сергеевич, серж., п/п 0234, погиб 18.12.1943.

ГАВРИЛОВ Павел Кириллович, р. в 1923, серж., погиб 13.10.1943.

ГАЛИМОВ Вахит Нахимович, ряд. 95-й отд. разведывательной роты 62-й сд, погиб 1.10.1943.

ГАНУС Михаил Николаевич, ряд. 1152-го сп, погиб 12.10.1943.

ГАРИН Константин Федорович, мл. серж., п/п 01815, погиб 18.10.1943.

ГЛАДЫШЕВ Михаил Иванович, ряд. 761-го сп, погиб 13.10.1943.

ГЛУХИХ Константин Александрович, мл. лейт., п/п 03696, погиб 1.10.1943.

ГОЛИКОВ Валентин Иванович, ряд. 1152-го сп, погиб 12.10.1943.

ГОЛОВИН Петр Иванович, ряд. 1156-го сп, погиб 9.10.1943.

ГОРОХОВ Александр Николаевич, род. в 1913, ряд., погиб 13.11.1943.

ГОРШКОВ Федор Никитович, ряд., п/п 06476, погиб 30.11.1943.

ГРИНЧЕНКО Яков Степанович, р. в 1895, мл. серж. 1156-го сп, погиб 15.10.1943.

ГРИШИН Николай Иванович, ефр., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

ГРОМОВ Константин Егорович, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

ГУБЕРНАЧУК Иосиф Николаевич, ряд. 1158-го сп, погиб 12.10.1943.

ГУДЗЬ Степан Самойлович, ряд., п/п 14142, погиб 13.10.1943.

ГУЩИН Михаил Андреевич, ряд., п/п 36962, погиб 15.10.1943.

ДАНИЛКИН Андрей Иванович, р. в 1919, ряд., п/п 29500, погиб 2.11.1943.

ДЖУМБАЕВ Абдулла, ряд. 1154-го сп, погиб 18.10.1943.

ДЕДКОВ Павел Авдеевич, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

ДЕДОК Василий Иванович, ряд. 1152-го сп, погиб 12.10.1943.

ДЕЛЕСКИЙ Базали Маециович, р. в 1915, ряд., п/п 63444, погиб 12.10.1943.

П. П. Воронов.

П. М. Днепровский.

ДЕМИДОВ Михаил Степанович, серж. 1156-го сп, погиб 16.10.1943.

ДЕМИН Афанасий Семенович, ряд., п/п 29500, погиб 26.10.1943.

ДЕНЕСЮК Андрей Дорофеевич, мл. лейт. 44-й Суворовской мсбр, погиб 27.6.1944.

ДЕРЯБИН Иван Степанович, серж., п/п 02311, погиб 12.10.1943.

ДНЕПРОВСКИЙ Павел Михайлович, р. в 1918, серж. 306-го сп, погиб 12.10.1943.

Из письма А. Е. Днепровского

Днепровский Павел Михайлович родился в селе Танга Улетовского района. Проживал в селе Доронинск Улетовского района Читинской области. Отслужил действительную службу в 1941 г. и через месяц был призван на фронт. Павел окончил среднюю школу. Трудился в колхозе им. Братьев Сущих и Бургуловых.

ДОЛГОПОЛОВ Василий Григорьевич, ст. серж., погиб 28.6.1944.

ДРОЗДОВ Борис Павлович, р. в 1925, ряд., п/п 49904, погиб 13.10.1943.

ДРЯХЛОВ Николай Петрович, р. в 1901, ряд., п/п 6472, погиб 12.10.1943.

ДУБКОВ Евстафий Никифорович, ряд. 920-го сп, погиб 17.12.1943.

ДУВАНОВ Алексей Ильич, ряд., в/ч 14142, погиб 13.10.1943.

ДУЛИНЕЦ Алексей Владимирович, р. в 1913, лейт., погиб 30.11.1943.

ДУЛОВ Павел Николаевич, старш. 364-го сп, погиб 17.10.1943.

ДЫМОВСКИЙ Иван Егорович, ряд., п/п 14142, погиб 16.10.1943.

ЕВТЕЕВА Александра Петровна, ряд. 1154-го сп, погибла 13.10.1943.

В. Г. Долгополов.

В. М. Иванов.

М. Я. Касьяненко.

С. И. Ключенков.

ЕГОРЕНКО Матвей Сергеевич, ряд. 1158-го сп, погиб 29.10.1943.

ЕГОРОВ Иван Лукьянович, р. в 1910, ряд. 1154-го сп, погиб 16.10.1943.

ЕРМАКОВ Алексей Федорович, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

ЕРМАКОВ Петр Тихонович, ряд. 1156-го сп, погиб 15.10.1943.

ЕФИМОЧКИН Дмитрий Иванович, мл. серж. 106-го сп, погиб 10.10.1943.

ЖАБКО Александр Иванович, лейт., п/п 09500, погиб 25.10.1943.

ЖЕМПУЖНОВ Георгий Куприянович, ряд., погиб 12.10.1943.

ЗАБРОДИН Порфирий Дмитриевич, ряд. 718-го сп, погиб 26.10.1943.

ЗАВРИЖКИН Виктор Романович, р. в 1922, мл. серж., п/п 29435, погиб 16.1.1944.

ЗАМИЦАНСКИЙ Петр Семенович, р. в 1912, серж., погиб 12.10.1943.

ЗАСЕЧКО Павел Евдокимович, ряд., п/п 29567, погиб 29.10.1943.

ЗАХАРОВ Иван Федорович, р. в 1902, ряд., п/п 15400, погиб 14.10.1943.

ЗВОНАРЕВ Анатолий Павлович, р. в 1923, лейт., п/п 30766, погиб 7.1.1944.

ЗОЛОТОВ Григорий Петрович, ряд., погиб 12.10.1943.

ЗОРИН Александр Иванович, серж. 1500 самоходного ап, погиб 28.6.1944.

ЗУБОВ Иван Иванович, ряд., п/п 26131, погиб 13.9.1943.

ИВАНОВ Василий Матвеевич, р. в 1924, ст. серж., погиб 14.10.1943.

ИВАНОВ Василий Харитонович, ряд., в/ч 14094, погиб 2.1.1944.

ИВАНОВ Владимир Иванович, серж., погиб 15.10.1943.

ИВАНОВ Дмитрий Иванович, р. в 1906, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

ИВАНОВ Иван Петрович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

ИГНАТЬЕВ Алексей Игнатьевич, ряд. 306-го сп, погиб 18.10.1943.

ИЛЬЯСОВ Акраш, ряд., п/п 14142, погиб 18.10.1943.

ИОМИН Михаил Евгеньевич, р. в 1910, ряд., погиб 12.10.1943.

ИСАЕВ Иван Иванович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

КАДИН Федор Павлович, ряд. 882-го сп, погиб 16.10.1943.

КАМИЛОВ Сами, р. в 1920, ряд. 1152-го сп, погиб 14.10.1943.

КАРАСЕВ Николай Павлович, ряд., п/п 02311, погиб 28.9.1943.

КАСЫМОВ Нуржигит, ряд. 609-го сп, погиб 18.10.1943.

КАСЬЯНЕНКО Михаил Яковлевич, ст. серж., 3-й гв. иптап, погиб 12.10.1943.

КИРИН Николай Васильевич, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

КИРИЧЕНКО Виктор Иванович, ряд., п/п 14142, погиб 16.10.1943.

КЛЮЧЕНКОВ Семен Иосифович, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

КОБЕЛЕВ Вениамин Алексеевич, ряд., п/п 14131, погиб 15.10.1943.

КОЗЛОВ Гавриил Иванович, р. в 1914, ряд., погиб 14.10.1943.

КОЗЛОВ Георгий Алексеевич, ряд., п/п 29500, погиб 22.10.1943.

КОЗЛОВ Сергей Кузьмич, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

КОЗНОВ Илья Федорович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

КОКМАРЕВ Павел Александрович, мл. серж. 426-й орс, п/п 66555, погиб 14.10.1943.

КОЛЫМБЕТОВ Бухар, ряд., п/п 14142, погиб 18.10.1943.

КОМАРОВ Алексей Петрович, серж., п/п 30773, погиб 14.12.1943.

КОНОНОВ Александр Алексеевич, лейт., п/п 15270, погиб 5.11.1943.

КОНОХОВ Алексей Яковлевич, ряд. 1158-го сп, п/п 14094, погиб 2.1.1944.

КОРОБОВ Михаил Тимофеевич, ряд. 1156-го сп, погиб 16.10.1943.

КОРЯЖЕНКОВ Павел Сергеевич, р. в 1897, ряд. 1151-го сп, погиб 12.10.1943.

КОСАРЕВ Николай Федотович, ряд., п/п 14142, погиб 17.10.1943.

КОСКИН Ивинир Иванович, р. в 1923, ряд., погиб 12.10.1943.

КОСТЮШКОВ Клим Ильич, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

КОСТЯШКИН Василий Яковлевич, р. в 1915, кап., погиб 13.10.1943.

КОСУРУКОВ Иван Тимофеевич, ряд. иптап, погиб 13.10.1943.

КОТИКОВ Александр Николаевич, ряд., п/п 40295, погиб 12.10.1943.

КОТЛЯКОВ Федор Алексеевич, ряд., п/п 08771, погиб 13.10.1943.

КОТОВ Иван Ефимович, ряд., погиб 14.9.1943.

КРАЕВ Игнат Петрович, ряд., п/п 26131, погиб 19.10.1943.

КРАСНОВ Егор Андреевич, ряд. 1152-го сп, погиб 12.10.1943.

КРАСЮК Андрей Степанович, р. в 1924, ряд. 1152-го сп, погиб 14.10.1943.

КРУГЛОВ Гордей Федорович, ряд., п/п 30662, погиб 17.10.1943.

КРУЧИНИН Иван Тимофеевич, ряд., погиб 27.11.1943.

КУЗЬМИН Алексей Васильевич, ряд. 920-го сп, погиб 6.12.1943.

КУЛИКОВ Михаил Степанович, ряд., п/п 14142, погиб 18.10.1943.

КУЛЬНАЗАРОВ Даук, п/п 14142, погиб 18.10.1943.

КУРЛЯПОВ Сергей Карпович, ряд., п/п 15244, погиб 18.10.1943.

КУРМАНОВ Низай Галеевич, ряд. 1156-го сп, погиб 16.10.1943.

ЛАВРЕНОВ Иван Тихонович, ряд., п/п 29567, погиб 14.10.1943.

ЛАВРЕНТЬЕВ Николай Сергеевич, ряд., п/п 02311, погиб 12.10.1943.

ЛАВРУХИН Сергей Петрович, р. в 1914, мл. лейт., п/п 15400«А», погиб 15.10.1943.

С. К. Козлов.

М. Т. Коробов.

М. С. Куликов.

С. П. Лаврухин.

Из письма К. П. Никулиной, сестры С. П. Лаврухина

Родился в семье железнодорожника на станции Щегловка, г. Макеевка. Окончил школу и поступил в Макеевский педагогический техникум. Днем учился, а вечером работал в ликбезе.

Окончил педтехникум, поступил в Тамбовский педагогический институт. Закончил институт, и его зачислили в ряды Красной Армии. Два месяца подготавливали к военному делу и присвоили звание младшего лейтенанта. Написал, что отправляют на фронт.

ЛАПУДЕНКО Михаил Егорович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

ЛЕБЕДЕВ Филипп Михайлович, ряд. 475-го отд. саперного полка 352-й сд, погиб 13.10.1943.

ЛЕОНОВ Павел Макарович, ряд. 1158-го сп, погиб 29.10.1943.

ЛИПАТНИКОВ Прокопий Иванович, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

ЛИПКИН Павел Васильевич, ряд., п/п 14145, погиб 12.10.1943.

ЛИСИЦЫН Николай Николаевич, р. в 1902, ряд., погиб 30.10.1943.

ЛОГВИН Федор Васильевич, р. в 1910, ряд., погиб 29.10.1943.

М. Е. Лапуденко.

И. Т. Лукьянов.

И. В. Макридин.

С. И. Митрюшкин.

ЛОГВИНОВ Иван Петрович, ряд., п/п 56282, погиб 16.10.1943.

ЛОЖЕНКО Василий Григорьевич, ряд., п/п 29500, погиб 2.12.1943.

ЛОЖКИН Аркадий Семенович, ряд. 306-го сп, погиб 12.10.1943.

ЛУКЬЯНОВ Иван Тихонович, р. в 1903, ряд., п/п 01815, погиб 18.10.1943.

МАКАРОВ Александр Александрович, серж. 302-го сп, погиб 18.10.1943.

МАКАРОВ Егор Михайлович, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

МАКСИМОВ Иван Семенович, ряд. 4-го сп, погиб 19.10.1943.

МАКСИМОВ Иван Федорович, р. в 1912, ряд. 1136-го сп, погиб 14.10.1943.

МАКРИДИН Иван Васильевич, ряд., п/п 06432, погиб 13.10.1943.

МАЛАХОВ Андрей Федорович, р. в 1910, кап., п/п 49907, погиб 13.10.1943.

МАЛЫШЕВ Виктор Емельянович, серж. 620-го сп, погиб 14.10.1943.

МАЛЬКО Александр Фомич, ст. серж., п/п 30662, погиб 16.10.1943.

МАЛЯРОВ Василий Фомич, ряд. 1180-го сп, погиб 29.10.1943.

МАНЕВИЧ Борис Григорьевич, ефр. 1158-го сп, погиб 11.10.1943.

МАТВЕЕВ Кузьма Николаевич, серж., п/п 36962.

МЕДВЕДЕВ Сергей Иванович, р. в 1905, ряд. 108-го осапб, погиб 1.10.1943.

МЕТЕЛКИН Кузьма Владимирович, ряд., п/п 1156, погиб 15.10.1943.

МЕЩЕРЯКОВ Егор Борисович, р. в 1908, серж. 1156-го сп, погиб 14.10.1943.

МИРОШНИКОВ Яков Матвеевич, старш., погиб 10.10.1943.

МИТРОФАНОВ Михаил Кузьмич, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

МИТРЮШКИН Семен Иванович, р. в 1915, ряд., п/п 15293«К», погиб 15.10.1943.

Из письма родных

Наш дед уроженец д. Баратаевка Симбирской губернии. До войны работал заведующим совхозным магазином, владел грамотой. 11.9.1943 года был награжден медалью «За отвагу».

МИХАЛЬЧЕНКО Федор Константинович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

МИХЕЕВ Григорий Федорович, ряд. 718-го сп, погиб 15.12.1943.

МОИСЕЕВ Федор Парфирьевич, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

МОРДВИНОВ Григорий Федорович, р. в 1893, ряд., погиб 13.10.1943.

МОРОЗОВ Александр Васильевич, ряд., погиб 14.10.1943.

Из письма И. А. Морозова

Мой отец воспитанник детского дома. Он был человеком с начальным образованием, но очень большой мастер — художник, жестянщик, слесарь, сапожник.

С 1941 находился в прифронтовых походных мастерских, а в 1943 г. после учебы на пулеметчика был направлен на передовую.

Из фронтового письма А. В. Морозова семье

14.4.1943 г.

Здравствуйте, дорогая моя семья, Надя, Игорек и моя милая родная Галечка. Шлю

я вам свой сердечный привет и поздравляю вас с праздником 1 Мая. Живу я пока хорошо, так что обо мне не беспокойтесь. Получил за хорошую работу благодарность с занесением в красноармейскую книжку.

МОРОЗОВ Григорий Васильевич, ефр. 364-го сп, погиб 17.10.1943.

МОРХОРЕНКОВ Афанасий Борисович, ряд. 1158-го сп, погиб 19.10.1943.

МОРЯКОВ Александр Григорьевич, ряд., п/п 29500, погиб 26.10.1943.

МУКШИНОВ Лутфулла, ряд., п/п 14142, погиб 28.10.1943.

МУРАТОВ Измаил Семенович, ряд., погиб 15.10.1943.

МУСИН Рейза Закирович, лейт. 995-го армейского пулеметного ап, погиб 12.10.1943.

НАЛИВАЙКО Игнат Иванович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

НАУМОВ Андрей Игнатьевич, р. в 1900, ряд., погиб 27.10.1943.

НЕГУШКИН Егор Иванович, ряд. 878-го Рославльского отд. корпуса, погиб 5.5.1944.

НЕПОЕДИН Петр Михайлович, р. в 1906, ряд., погиб 15.10.1943.

НЕСТЕРОВ Василий Иванович, р. в 1913, старш., погиб 13.10.1943.

НЕУСТРОЕВ Ефим Иванович, р. в 1908, ряд., п/п 39500, погиб 3.12.1943.

НИКИТУШКИН Ефим Павлович, ряд. 1156-го сп, погиб 11.10.1943.

НИКИФОРОВ Владимир Кузьмич, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

НИКИШИНА Нина Ильинична, ряд. 882-го сп, погибла 13.10.1943.

НОВИК Иван Яковлевич, р. в 1895, ряд., погиб 13.10.1943.

НОВИКОВ Михаил Владимирович, р. в 1898, ряд., погиб 15.10.1943.

ОВСЯННИКОВ Евгений Иванович, ряд., п/п 08771, погиб 15.10.1943.

ПАВЛОВ Яков Алексеевич, р. в 1906, ряд. 1152-го сп, погиб 12.10.1943.

ПАВЛУХИН Иван Степанович, ряд., п/п 14131, погиб 15.10.1943.

ПАНИЧЕВ Леонид Петрович, ряд. 1162-го сп, погиб 20.10.1943.

ПАНКРАТОВ Николай Васильевич, р. в 1925, ряд., погиб 15.10.1943.

ПАРФЕНОВ Михаил Иванович, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

ПЕКОВ Иван Федорович, ряд. 364-го сп, погиб 15.10.1943.

ПЕРЕПЕЧИН Герасим Филиппович, ст. лейт., п/п 14131, погиб 16.10.1943.

ПЕРШИН Иван Фатеевич, р. в 1922, ряд., п/п 14142, погиб 10.10.1943.

ПЕСТОВ Георгий Владимирович, ряд., п/п 36962, погиб 13.10.1943.

ПЕТРАШКИН Николай Максимович, ряд. 1156-го сп, погиб 13.10.1943.

А. В. Морозов.

Н. В. Панкратов.

Г. Ф. Перепечин.

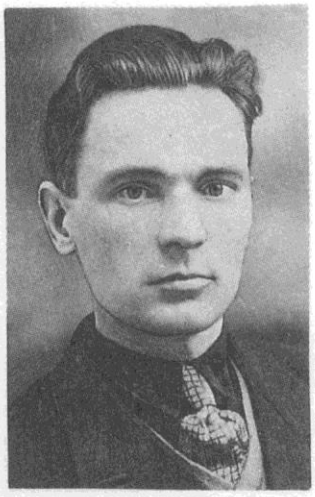

Г. В. Пестов.

ПЕТРЕЧЕНКОВ Давид Никифорович, р. в 1912, ряд., п/п 29500, погиб 26.10.1943.

ПЕТРОВ Борис Борисович, ряд., погиб 29.9.1943.

ПЕТРУШКИН Андрей Борисович, ряд. 1154-го сп, погиб 18.10.1943.

ПЕТУШКОВ Карп Сергеевич, р. в 1926, ряд., п/п 80662, погиб 15.10.1943.

ПИСАРЕВ Георгий Леонтьевич, ефр., п/п 01815, погиб 17.10.1943.

ПЛЕНКОВ Михаил Николаевич, погиб 10.10.1943.

ПЛОТНИКОВ Евстафий Васильевич, серж. 1156-го сп, погиб 16.10.1943.

ПОГОРЕЛОВ Иван Иванович, ряд., п/п 38962, погиб 15.10.1943.

ПОХОМОВ Леон Васильевич, ряд., п/п 14094, погиб 2.1.1944.

ПРЕСНИКОВ Иван Николаевич, ряд. 1158-го сп, погиб 11.10.1943.

ПРИГОДА Леонид Титович, ряд. 1162-го сп, погиб 29.10.1943.

К. С. Петушков.

И. Н. Пресников.

Л. Т. Пригода.

А. Я. Рачков.

ПРОЗОРОВ Александр Владимирович, р. в 1909, ряд., погиб 14.10.1943.

ПРОКУШЕВ Павел Ионович, ряд., п/п 14131, погиб 15.10.1943.

ПТАНЦЕВ Михаил Иванович, ряд., п/п 08746, погиб 13.10.1943.

ПУРТОВ Петр Михайлович, п/п 54378, погиб 18.12.1943.

ПУШКАРЕВ Григорий Трофимович, ряд. 1158-го сп, погиб 29.10.1943.

ПУШНЕНКОВ Азар Иванович, ряд. 920-го сп, погиб 6.12.1943.

РАДЖАБОВ Таджидин, р. в 1906, ряд. 806-го сп, погиб 12.10.1943.

РАКОВ Николай Васильевич, р. в 1916, серж., погиб 20.10.1943.

РАХИМОВ Загидила, р. в 1921, ряд., п/п 30662, погиб 16.10.1943.

РАЧКОВ Авенир Яковлевич, р. в 1924 в г. Архангельск, ряд., погиб 21.10.1943.

Из письма Г. Т. Вторыгина, друга А. Я. Рачкова

В 1942 г. закончил 10 классов на «4» и «5». Отлично играл на пианино, занимался спортом — лыжами. Очень любил лес и хотел стать инженером леса. Отлично стрелял. В августе 1942 он добровольцем ушел в армию. Его направили учиться на офицера в Борисовское военно-инженерное училище (оно было переведено из Борисова, БССР, в Архангельск перед Великой Отечественной войной). Военную присягу принял 11 сентября 1942 г. в БВИУ. В феврале 1943 г., при очередном формировании курсантской роты для отправки на фронт, он был зачислен в нее как член ВЛКСМ и отличный стрелок и отправлен в Москву.

РОГУДЕЕВ Иван Константинович, р. в 1915, ряд. 433-го сп, погиб 26.10.1943.

РОДИОНОВ Иван Петрович, ряд. 1152-го сп, погиб 12.10.1943.

РОДИОНОВ Михаил Родионович, р. в 1914, ст. серж., п/п 14142, погиб 13.10.1943.

РОДИОНОВ Яков Петрович, ряд., п/п 03696, погиб 10.10.1943.

РОМАНЕНКО Иосиф Алексеевич, ряд. 1162-го сп, погиб 29.10.1943.

РОМАНЕНКОВ Яков Григорьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 2.11.1943.

РЫБАКОВ Александр Прокофьевич, серж. 1156-го сп, погиб 11.10.1943.

РЯБЦЕВ Андрей Семенович, ряд. 364-го сп, погиб 18.10.1943.

САБИРОВ Зульпак, р. в 1920, ряд. 1154-го сп, погиб 30.10.1943.

САВЕЛЬЕВ Стефан Платонович, ряд. 1162-го сп, погиб 29.10.1943.

САВИН Николай Дмитриевич, р. в 1922, ряд., п/п 26131, погиб 13.10.1943.

САДОВ Филипп Константинович, р. в 1899, ряд., п/п 01815, погиб 18.10.1943.

САЛАМАТОВ Андрей Петрович, ряд., п/п 23861, погиб 2.11.1943.

САМЕНКОВ Евгений Степанович, р. в 1925, ряд., погиб 14.10.1943.

САМСОНОВ Федор Тихонович, ряд., погиб 16.10.1943.

САФИУЛЛИН Ишбулда Латшпович, ряд., п/п 30446, погиб 11.10.1943.

СЕЛЯДЦЕВ Иван Корнеевич, ряд., погиб 16.12.1943.

СЕМИН Иван Карпович, серж., п/п 14131, погиб 17.10.1943.

СЕМКА Андрей Митрофанович, р. в 1919, ряд., п/п 15398, погиб 12.10.1943.

СЕРЕБРЯКОВ Павел Никандрович, р. в 1908, ряд., п/п 29435, погиб 12.10.1943, награжден медалью «За отвагу» 30.7.1943.

СЕРКОВ Иван Федорович, ряд. 1152-го сп, погиб 12.10.1943.

СИДНЕВ Кирилл Степанович, ряд. 1158-го сп, погиб 29.10.1943.

СИДОРОВ Алексей Федорович, р. в 1923, лейт., п/п 29500, погиб 23.10.1943.

СИДОРОВ Георгий Яковлевич, ряд., п/п 02311, погиб 17.10.1943.

СИТНИКОВ Владимир Васильевич, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

СКАРДИН Константин Иванович,. ряд., п/п 14142, погиб 16.10.1943.

СКВОРЦОВ Андрей Федотович, ряд., п/п 56300, погиб 15.10.1943.

СМОЛЯКОВ Иван Петрович, ефр., п/п 66555, погиб 13.10.1943.

СОЛОДОВНИКОВ Иван Тимофеевич, ряд., п/п 08472, погиб 12.10.1943.

СОРОКИН Ефим Андреевич, мл. серж., п/п 83316.

СТАРКОВ Федор Федорович, ряд. 1162-го сп, погиб 29.10.1943.

СТЕПАНЕНКО Иван Федосович, р. в 1909, ряд., погиб 29.10.1943.

СТЕПАНОВ Александр Дмитриевич, р. в 1920, ряд., п/п 14142, погиб 13.10.1943.

СТЕПАНОВ Афанасий Власович, р. в 1909, серж. 1152-го сп, погиб 13.10.1943.

СТЕПАНОВ Егор Степанович, ряд. 718-го сп, погиб 19.11.1943.

СТЕПАНОВ Павел Маркович, ряд., п/п 30766, погиб 7.1.1944.

СТЕПКИН Михаил Григорьевич, р. в 1903, ряд. 364-го сп, погиб 18.10.1943.

СТРЕЛЬНИКОВ Владимир Петрович, ряд. 1732-го сп, погиб 15.10.1943.

СТУПНИКОВ Владимир Александрович, серж. 389-го отд. батальона, погиб 13.10.1943.

СТЯЖКИН Тимофей Петрович, р. в 1907, ряд. 761-го сп, погиб 16.10.1943.

СУХАНОВ Анатолий Александрович, р. в 1913, мл. лейт. 1156-го сп, погиб 22.10.1943.

СУХОДОВ Петр Матвеевич, мл. серж. 1132-го сп, погиб 17.10.1943.

ТАРАСЕНКО Павел Федорович, ст. серж., п/п 66300, погиб 15.10.1943.

ТАРАСОВ Алексей Сергеевич, ряд. 1156-го сп, погиб 14.10.1943.

ТАТАРИН Анвер Семенович, р. в 1901, ряд., погиб 14.10.1943.

ТИХОМИРОВ Михаил Алексеевич, ефр., п/п 36446, погиб 30.10.1943.

ТИХОНОВ Яков Григорьевич, ряд. 384-го сп, погиб 18.10.1943.

ТИШАКОВ Иван Захарович, р. в 1903, ряд. 1152-го сп, погиб 16.10.1943.

ТИШЕНКОВ Илья Иосифович, ряд. 1162-го сп, погиб 29.10.1943.

ТИШКОВ Николай Данилович, кап., п/п 14131, погиб 15.10.1943.

ТКАЧЕВ Федор Петрович, ряд. 1162-го сп, погиб 29.10.1943.

Я. Г. Романенков.

П. Н. Серебряков.

И. П. Смоляков.

И. З. Тишаков.

ТМОТЕМИРОВ Темербяк, р. в 1904, ряд. 1156-го сп, погиб 12.10.1943.

ТОРОПОВ Николай Степанович, ефр., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

ТРИЩЕНКОВ Алексей Осипович, ряд. 1162-го сп, погиб 29.10.1943.

УГЛАНОВ Владимир Алексеевич, ряд., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

УСМАНОВ Якуб Ибрагимович, р. в 1926, ряд., погиб 27.6.1944.

ФАРЧЕНКО Степан Степанович, ряд., п/п 29567, погиб 10.10.1943.

ФЕДОРОВ Иван Федорович, ефр., п/п 29545, погиб 16.10.1943.

ФЕДОРОВ Николай Васильевич, р. в 1914, ряд., погиб 15.10.1943.

ФЕДОРОВСКИЙ Дмитрий Фадеевич, ряд. 778-го ап, погиб 13.1.1944.

ФЕДОСЕЕВ Иван Иванович, ряд. 1132-го сп, погиб 15.10.1943.

С. С. Фарченко.

Р. Хисамутдинов.

П. Д. Шабельский.

С. А. Шаверин.

ФЕДОСЕЕНКО Михаил Филиппович, ряд. 920-го сп, погиб 14.12.1943.

ФЕДУЛОВ Дмитрий Иванович, ефр., п/п 30773, погиб 29.11.1943.

ФИЛИМОНОВ Михаил Дмитриевич, ряд., п/п 02311, погиб 3.10.1943.

ФОМИН Исидор Михайлович, р. в 1909, ряд., п/п 29500, погиб 2.12.1943.

ФОМИН Сергей Никитович, р. в 1920, ряд. 882-го сп, погиб 16.10.1943.

ФОНИН Ким Петрович, серж., п/п 14131, погиб 15.10.1943.

ХАПИЛОВ Илья Иванович, р. в 1923, ряд. 1152-го сп, погиб 17.10.1943.

ХАРИСОВ Абудар, п/п 06476, погиб 14.12.1943.

ХАРИТОНОВ Иван Анисимович, р. в 1913, ряд. 1452-го сп, погиб 13.10.1943.

ХАРЛАМОВ Никита Вавилович, ряд. 718-го сп, погиб 26.10.1943.

ХАРЛАМОВ Тимофей Петрович, ст. серж., погиб 13.10.1943.

ХИБАРИН Илья Ефимович, р. в 1922, ряд., погиб 15.10.1943.

ХИЛЬКЕВИЧ Иван Прохорович, ряд. 920-го сп, погиб 30.11.1943.

ХИРЬЯНОВ Илья Ильич, р. в 1912, старш., погиб 14.10.1943.

ХИСАМУТДИНОВ Ризван, ряд., п/п 14131, погиб 14.10.1943.

ХОДЖИЕВ Абдулякай, р. в 1919, мл. лейт., погиб 4.12.1943.

ХОММЕТКУЛЕВ Язым, ряд., п/п 56300, погиб 16.10.1943.

ЦЕБЯКОВ Алексей Михайлович, ряд., п/п 02311, погиб 27.9.1943.

ЦЕХОНОВСКИЙ Адольф Иосифович, р. в 1913, ряд., погиб 25.10.1943.

ЦУКАНОВ Николай Иосифович, ряд., погиб 21.10.1943.

ЧАШИН Борис Иванович, ряд. 306-го сп, погиб 13.10.1943.

ЧЕРНЯЕВ Виктор Дмитриевич, р. в 1925, ряд. 62-й сд, погиб 12.10.1943.

ЧЕСТНОВ Ефим Федотович, серж., п/п 14142, погиб 12.10.1943.

ЧИХИРИН Иван Григорьевич, ряд., п/п 29500, погиб 25.10.1943.

ЧУРБАНОВ Василий Семенович, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

ШАБЕЛЬСКИЙ Павел Денисович, ряд., погиб 16.10.1943.

ШАВЕРИН Спиридон Андреевич, ряд., погиб 12.10.1943.

ШАВРИН Владимир Васильевич, ряд., п/п 14131, погиб 14.10.1943.

ШВЕДОВ Михаил Кузьмич, р. в 1920, майор, п/п 14142, погиб 12.10.1943.

ШВЕДОВ Николай Карпович, ряд., п/п 29500, погиб 29.10.1943.

ШЕКАНОВ Егор Тихонович, р. в 1904, ряд. 1152-го сп, погиб 14.10.1943.

ШЕНКОРЕНКО Федор Федорович, мл. лейт., п/п 02311, погиб 29.9.1943.

ШЕПТАЕВ Михаил Афанасьевич, ряд., п/п 01815, погиб 18.10.1943.

ШЕРШНЕВ Николай Сергеевич, ряд. 306-го сп, погиб 12.10.1943.

ШИЛИН Петр Матвеевич, серж. 1156-го сп, погиб 12.10.1943.

ШИПКОВ Сергей Семенович, р. в 1920, ст. серж., п/п 30662, погиб 15.10.1943.

ШИРОКОВ Александр Иванович, р. в 1912, ряд., п/п 30773, погиб 27.11.1943.

ШИТИКОВ Александр Федорович, ряд. 609-го сп, погиб 15.10.1943.

ШМАРЕНКОВ Иван Никитович, ряд., п/п 29500, погиб 26.10.1943.

ШМИДОВ Егор Васильевич, ряд., п/п 14131, погиб 17.10.1943.

ШУБИН Виктор Михайлович, р. в 1924, мл. серж. 306-го сп, погиб 12.10.1943.

ШУВАЕВ Владимир Павлович, мл. лейт., п/п 14094, погиб 4.12.1943.

ШУТОВ Терентий Ильич, р. в 1900, ряд., погиб 5.10.1943.

ЩЕРБАНЬ Петр Иванович, р. в 1916, старш., п/п 15344, погиб 5.12.1943.

ЮРЧЕНКО Алексей Андреевич, р. в 1908, ряд., погиб 12.10.1943.

ЮСИПОВ Аблатун, ряд., п/п 56341, погиб 17.10.1943.

ЯКИМОВСКИЙ Павел Михайлович, р. в 1918, ряд. 995-го ап, погиб 30.10.1943.

ЯКУБА Сергей Семенович, ряд., п/п 14131, погиб 22.10.1943.

ЯРКОВ Сергей Семенович, ряд. 306-го сп, погиб 12.10.1943.

М. А. Шептаев.

П. М. Якимовский.

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. СТЕФА́НОВО

АБДУЛАЕВ Алим, р. в 1924, ряд. 1152-го сп 344-й сд, погиб 26.11.1943.

АБМАЕВ Александр Федорович, р. в 1897, ряд., погиб 27.9.1943.

АБРАМЕНКО Федор Петрович, р. в 1901, серж. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

АЗИЕВ Мумет, р. в 1912, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

АКИМОВ Алексей Михайлович, погиб 15.10.1943.

АКРАМОВ Яков.

АЛАСОВ Иван.

АЛЕКСАНДРОВ Николай Александрович, ряд. 1162-го сп, погиб 17.10.1943.

АЛЕКСЕЕВ Дмитрий Иванович, р. в 1906, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

АЛЕШКИН Влас Мартынович, лейт., погиб 19.10.1943.

АЛЕШНИКОВ Василий Никитович, ряд. 252-й сд, погиб 29.10.1943.

АЛИВЛАМОВ Нарикум, ряд.

АНДРЕЕВ Иван Данилович, ряд., погиб 29.10.1943.

АНДРОСОВ Василий Петрович, ряд. 609-го сп, погиб 22.10.1943.

АНИСИМОВ Леонид Никитович.

АНТИПЕНКО Максим Антонович, р. в 1909, ряд. 1152-го сп, погиб 25.1.1944.

АНТОНОВ Василий Иванович, серж. 1162-го сп, погиб 17.10.1943.

АНТОНОВ Ефим Степанович.

АРТЕМОВ Иван Григорьевич, ряд., погиб 12.10.1943.

АРТОМОНОВ Григорий Дмитриевич, р. в 1923, погиб 29.9.1943.

АСИМКИН Сергей.

АФАНАСЬЕВ Афанасий Григорьевич, р. в 1896, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

БАЙЛАЛАМОВ Ахмет.

БАЛАБА Михаил Григорьевич, р. в 1923, мл. лейт., в/ч 15270, погиб 15.10.1943.

В. И. Бережной.

БАРАНЕНКОВ Сергей Борисович, ряд., погиб 16.10.1943.

БЕЛЕЕВСКИЙ Александр Семенович, ряд. 1158-го сп, погиб 13.10.1943.

БЕЛЕКОВ Петр Афанасьевич, ряд., п/п 02839, погиб 27.11.1943.

БЕЛОВ Григорий Дмитриевич, серж., погиб 21.10.1943.

БЕЛООЗЕРОВ Сергей Глебович, р. в 1921, ряд. 1152-го сп, погиб 17.2.1944.

БЕЛЯЕВ Сергей Кирсанович, ряд. 1152-го сп, погиб 6.2.1944.

БЕРЕЖНОЙ Василий Иванович, р. в 1902, ст. лейт. 1152-го сп, призван в Красную Армию Хазрыским райвоенкоматом 19.10.1941, погиб 16.5.1944.

БЕРЕЗОВ Михаил Иванович, ст. серж., погиб 13.10.1943.

БЕРДЫЕВ Риза, ряд. п/п 832204, погиб 27.9.1943.

БЕЧАНСКИЙ Иван Антонович, ряд. 254-го сп, погиб 29.10.1943.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў у в. Сцефанова.

Надгробная пліта на магіле французскага лётчыка М. Бона.

БИРЮКОВ Альберт Семенович, серж.

БИРЮКОВ Николай Сергеевич, мл. серж., в/ч 08704-Г, погиб 17.10.1943.

БЛАГОВ Григорий Иванович, р. в 1900, ряд. 1138-го сп, погиб 28.9.1943.

БОБКОВ Ефим Лаврентьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 15.10.1943.

БОБРИКОВ Василий Ефимович, р. в 1920, ряд., погиб 26.11.1943.

БОБРОВ Иван Георгиевич, ряд., п/п 56224, погиб 16.10.1943.

БОБЫЛЕВ Федор Павлович, р. в 1922, лейт.

БОГОМОЛОВ Иван Васильевич, серж.

БОЛОНКИН Юрий Михайлович, ряд., п/п 08663, погиб 24.10.1943.

БОЛЬШАКОВ Александр Иванович, серж. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

БОН Морис, летчик авиаполка «Нормандия» 1-й воздушной армии, погиб 13.10.1943.

БОРТНИКОВ Рим Яковлевич, р. в 1910, ст. лейт., в/ч 29567, погиб 13.10.1943.

БРЫКИН Николай Михайлович, ряд. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

БРЮХАНОВ Павел Филиппович, лейт., в/ч 15270, погиб 16.10.1943.

БУДЫЛИН Иван Павлович, ст. серж., п/п 41068, погиб 20.10.1943.

БУЛАЕВ Михаил Дмитриевич, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

БУЛАНЦЕВ Александр Данилович, мл. серж., п/п 5124, погиб 23.6.1944.

БУРКОВ Аббул, ряд.

БУРОВ Иван Петрович, ряд., п/п 29513, погиб 30.10.1943.

БУСАЛОВ Кирилл Сергеевич, ряд., погиб 29.10.1943.

БУТОРИН Михаил Петрович, ряд., погиб 15.10.1943.

БУТУСОВ Петр Михайлович, ст. серж. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

БЫКОВСКИЙ Петр.

БЫЧКОВ Николай Петрович, ряд., п/п 4345, погиб 6.11.1943.

ВАРЛАМОВ Иван Давыдович, р. в 1914, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ВАСЕНКОВ Петр Михеевич, р. в 1913, ряд., погиб 29.10.1943.

ВАСИЛЕНКО Иван Григорьевич, ряд. 1156-го сп, погиб 15.2.1944.

ВАСИЛЬЕВ Яков Денисович, ряд. 352-й сд, погиб 29.10.1943.

ВАСИЛЬКОВ Кузьма Романович, р. в 1905, ряд. 1152-го сп, погиб 30.11.1943.

ВИННИКОВ Павел Осипович, ряд. 609-го сп, погиб 2.11.1943.

ВИНОГРАДОВ В. К.

ВОЛКОВ Павел Михайлович, ефр. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

ВОЛЧКОВ Яков Васильевич, р. в 1896, погиб 19.10.1943.

Из письма Л. Я. Фоменкова, сына Я. В. Волчкова

Мой отец родился в селе Прудки Починковского района Смоленской области в семье путевого обходчика. В 10-летнем возрасте остался без отца. Железнодорожным ведомством на казенный кошт был послан на учебу в Прибалтийскую учительскую семинарию в г. Ригу. Во время первой мировой войны семинария была эвакуирована в г. Чистополь, где он ее и закончил в 1916 г. Потом был призван в армию. В 20-е годы он работал воспитателем в детских домах, в частности, в Палцевском детдоме Стадолинского района Смоленской области.

С начала 30-х годов до 1941 г. отец работал инспектором Стадолинского РОНО.

ВОЛЬФСОН Борис Матвеевич, ряд., п/п 02839, погиб 8.1.1944.

ВОРОБЬЕВ Александр Никитович, р. в 1914, ряд., п/п 08740, погиб 27.9.1943.

ВОРОНИН Андрей Васильевич, р. в Тутаевском р-не Ярославской обл., в Красной Армии с 1941, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9. 1943.

ВОРОНИН Степан Константинович, р. в 1902 в с. Редуть Куртымышского р-на Курганской обл., работал в колхозе «Правда», перед войной был председателем колхоза, в Красной Армии с осени 1941, связист, серж., погиб 29.11.1943.

ВОРОНИН Яков Дмитриевич, ряд., п/п 83204, погиб 28.9.1943.

ВЫТОВТОВ Федор Иванович, ряд. 391-го отд. мсб 787-го сп, погиб 22.10.1943.

ГАЗИЗОВ Гаяз Мушаранович, р. в 1902, ряд. 1158-го сп, погиб 14.10.1943.

ГЕРАСЕНКОВ Иосиф Михайлович, ряд., погиб 29.10.1943.

ГЕРАСИМОВ Василий Федорович, р. в 1908, мл. серж., погиб 1.2.1944.

ГЕРМАНОВ Иван Филиппович, ряд. 1160-го сп, погиб 29.10.1943.

ГЕРОЕВ Степан Степанович, лейт.

ГИЗАТУЛИН.

ГИЛЕВ Кузьма Петрович, кап., в/ч 06541, погиб 29.11.1943.

ГЛАДКОВ Михаил Анатольевич, ряд., в/ч 06541«А», погиб 27.9.1943.

ГЛОТОВ Петр Николаевич, ряд. 1154-го сп, погиб 19.1.1944.

ГЛУШКОВ Павел Никифорович, р. в 1901, ряд., п/п 56341, погиб 15.10.1943.

Я. В. Волчков.

А. В. Воронин.

С. К. Воронин.

П. Н. Глушков.

Из письма А. П. Глушкова, сына П. Н. Глушкова

До войны работал в колхозе бригадиром, дважды участвовал во Всесоюзной сельскохозяйственной выставке, в Красной Армии с 1941. Последнее письмо было получено в день его смерти 15.10.1943 г.

ГОДИН Николай, ряд.

ГОЛОВИН Егор Федорович, р. в 1913, ст. серж., п/п 83204, погиб 27.9.1943.

ГОЛОВОНЧИКОВ Яков Павлович, ст. серж. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ГОЛУБЦОВ Яков Алексеевич, р. в 1898, ряд., п/п 06541«А», погиб 27.9.1943.

ГОМЫШЕВ Григорий Степанович, ряд. 1158-го сп, погиб 16.10.1943.

ГОНЧАРЕНКО Нил Иванович, ряд. 1158-го сп, погиб 14.10.1943.

С. Н. Горбатенков.

Ф. Л. Евстигнеев.

ГОНЧАРОВ Никифор Иванович, р. в 1910, ряд. 1138-го сп, погиб 29.9.1943.

ГОРЕВАЛОВ Николай Максимович, р. в 1919, ряд., в/ч 08663, погиб 26.10.1943.

ГОРБАТЕНКОВ Сергей Николаевич, р. в 1913, ряд., погиб 28.2.1943.

ГОРБУНОВ Александр Михайлович, ряд., п/п 29567, погиб 15.9.1943.

ГОРБУНОВ Илья Федорович, ряд., в/ч 36401, погиб 17.10.1943.

ГОРНОСТАЕВ Федор Никитович, ряд. 1156-го сп, погиб 18.10.1943.

ГОРОДЧИКОВ Филипп Николаевич, ряд., п/п 02839, погиб 6.1.1944.

ГОРОХОВ Павел Гаврилович, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

ГОРШИНЕВ В. Еф.

ГРОМОВ Михаил Нилович, р. в 1902, серж., погиб 16.11.1943.

ГРОЦЕНКО О. К., р. в 1919, лейт.

ГУРАЛЬНИК Ефим Иосифович, ряд., п/п 0239, погиб 28.11.1943.

ГУСАРОВ Василий Харласитьевич, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

ДАДЕНКОВ Николай Григорьевич, ряд., погиб 29.10.1943.

ДАНИЛОВ Хашахай Шмеевич, серж., погиб 15.10.1943.

ДАРВИН Михаил Степанович, ряд., в/ч 6541«А», погиб 27.9.1943.

ДЕЛИБИН Иван П.

ДЕНИСОВ Федор Афанасьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 14.10.1943.

ДЕРГАЧЕВ Федор Борисович, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

ДЖАУЛЬВЕЕВ.

ДЖУМАНИЯЗОВ Баба, р. в 1924, ряд., п/п 05930, погиб 28.11.1943.

ДИЦАБА Андрей.

ДМИТРИЕВ Степан Романович, лейт. 920-го сп 247-й сд, погиб 20.11.1943.

ДОЛИНИН Ефим Семенович, р. в 1897, ряд. 338-й сд, погиб 27.9.1943.

ДРОБЫШ Дмитрий Иванович, р. в 1913, майор.

ДРОНОВ Егор Трофимович, р. в 1897, ряд., погиб 17.10.1943.

ДУКУНИН Петр Филиппович, р. в 1918, ст. лейт., погиб 1.12.1943.

ЕВДОКИМОВ Григорий Панфилович, мл. лейт. 1138-го сп, погиб 28.9.1943.

ЕВДОКИМОВ Степан Вавилович, ряд., п/п 06541, погиб 28.9.1943.

ЕВСТИГНЕЕВ Федор Лукьянович, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

ЕГОРОВ, р. в 1921, ст. лейт.

ЕГОРОВ Иван Алексеевич, ряд. 609-го сп, погиб 11.11.1943.

ЕГОРОВ Павел Егорович, ряд., в/ч 15293, погиб 23.12.1943.

ЕЛКИН Николай Алексеевич, мл. серж. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ЕРМОЛАЕНКО Василий Васильевич, ряд., п/п 06541«А».

ЕФИМОВ Молодей Андреевич, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ЕШЕЛОВА Галина Ефимовна, р. в 1922, погибла 16.10.1943.

ЖЕВАНОВ Дмитрий Григорьевич, ряд., п/п 19702, погиб 30.11.1943.

ЖЕКАНОВ Андрей Ефимович, ряд., п/п 29513, погиб 20.10.1943.

ЖИГАЛИН Иван Андреевич, р. в 1903, лейт. 1156-го сп, погиб 4.3.1944.

ЖИГУЛИН Михаил Дмитриевич, ефр.

ЖИДКОВ Николай Гаврилович, ряд., в/ч 28112, погиб 8.10.1943.

ЖОЛУДЕВ Иван Климович, мл. серж. 774-го сп, погиб 25.6.1944.

ЖУКОВ Иван Михайлович, р. в 1901, ряд., п/п 02839.

ЖУРАВЛЕВ Кузьма Федорович, р. в 1900, ряд., погиб 29.10.1943.

ЖУРАВЛЕВ Хандар.

ЗАВЬЯЛОВ Ерофей Васильевич, ефр., п/п 08663, погиб 29.10.1943.

ЗАДОРИН Петр Иванович, р. в 1924, мл. серж. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ЗАЙЦЕВ Абрам Пименович, ряд., п/п 02839, погиб 28.11.1943.

ЗАМКОВ И. К.

ЗАШЕРЕНСКИЙ Семен Мартынович, ст. лейт. 1156-го сп, погиб 17.10.1943.

ЗИНОВИН Александр Кириллович, р. в 1916, погиб 14.10.1943.

В семье было восемь детей. Александр окончил 7 классов, затем учился в г. Сухиничи Калужской обл. в ФЗУ. Работал на строительстве мостов на железной дороге Сухиничи — Барановичи. В 1935 г. поступил в Одесскую пехотную школу им. Якира (в 1937 г.

она была переименована в училище). По окончании был направлен в г. Тирасполь в звании лейтенанта. Война застала его в г. Измаил. В 1941 и 1942 был ранен, но возвращался в строй. Был награжден орденами Красной Звезды, Отечественной войны 1-й степени, медалями. В 1943 г. в звании майора был начальником штаба полка в 33-й армии 157-й сд 716-го сп.

ЗЛОБИН Виктор Георгиевич, мл. серж., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

ЗУБАРЕВ Алексей Иванович, ряд., погиб 29.9.1943.

ИВАНИШКИН Платон Карпович, ряд., п/п 14142, погиб 6.12.1943.

ИВАНОВ Анатолий Иванович, лейт., погиб 28.11.1943.

ИВАНОВ Григорий Михайлович, ряд.

ИВАНОВ Иван Алексеевич, ряд. 913-го ап, погиб 1.2.1944.

ИВАНОВ Иван Серафимович, ряд., п/п 36467, погиб 1.9.1943.

ИВАНЮШЕНКОВ Семен Антонович, ряд. 352-й сд, погиб 29.10.1943.

ИЛЬИН Иван Никифорович, мл. лейт. 609-го сп, погиб 21.11.1943.

ИСАЕВ Василий Васильевич, ряд., погиб 4.10.1943.

ИСАКОВ Парфен Иванович, р. в 1910 в с. Нетячаевка Вознесенского р-на Одесской обл., кап., п/п 29435, погиб 31.12.1943.

Из письма В. П. Исакова, сына П. И. Исакова

По рассказам матери, отец выступал в драматических и хоровых кружках. Особенно любил петь украинские песни. До войны окончил два военных училища — артиллерийское в Одессе и танковое — в Смоленске.

Последнее письмо с фронта

Здравствуй, дорогая Клашенька! Очень большое спасибо за твое пятое письмо, которое я получил сегодня. Очень тебя прошу извинить меня, что я так задержался с ответом. Клашенька, опиши мне скорее, как ты живешь, как детишки. Пиши, получила ли ты высланные мною деньги. С приветом, целую вас. С Новым 1944 годом Вас.

ИШКОВ Иван Егорович, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

КАЗАКОВ Иван Тимофеевич, ряд. 1162-го сп, погиб 13.10.1943.

П. И. Задорин.

А. К. Зиновин.

П. И. Исаков.

Г. А. Калашников.

А. М. Калинин.

Г. К. Киселев.

КАЛАШНИКОВ Григорий Алексеевич, р. в 1908, на ст. Сейма Нижегородской обл., ст. политрук 136-й сд, погиб в 1942.

А. П. Кольцов.

В. С. Конобраткин.

Н. Д. Конопля.

А. Н. Корякин.

КАЛИЕВ Зират, ряд., п/п 06541, погиб 27.9.1943.

КАЛИНИН Александр Михайлович, р. в 1907, в с. Давыдовка Сосновского р-на Нижегородской обл., ст. серж., п/п 30770, погиб 14.10.1943.

Из письма родных

До Вашего письма мы о нем ничего не знали — только то, что погиб, не вернулся с войны. Еще раз спасибо огромное за сообщение о месте захоронения, за память.

КАЛЬКОВ Григорий Емельянович, ст. серж.

КАНИН Василий Тимофеевич, серж. 344-й сд, погиб 22.1.1944.

КАПИТОНОВ Еремей.

КАРАВАЕВ Александр Александрович, ряд., п/п 41068, погиб 25.10.1943.

КАРАЧЕНКОВ Михаил Яковлевич, ряд., п/п 02839, погиб 1.1.1944.

КАРАЧУЛОВ Булат Митович, р. в 1915, ряд., п/п 08663, погиб 25.10.1943.

КАРНАЕНКОВ Демьян Ильич, погиб 29.10.1943.

КАРТАШЕВ Ефим Афанасьевич, р. в 1899, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

КАУРОВ Григорий Тимофеевич, р. в 1898, ряд. 1162-го сп, погиб 14.10.1943.

КАСУРОВ Павел Илларионович, ряд., п/п 06541«А», погиб 30.9.1943.

КВАСНИКОВ Сергей Алексеевич, мл. серж., п/п 06541«А», погиб 30.9.1943.

КИРСАНОВ Петр Дмитриевич, ст. лейт., погиб 29.9.1943.

КИСЕЛЕВ Георгий Кузьмич, р. в 1916, ряд., п/п 02839, погиб 9.1.1944.

КИСЕЛЕВ Григорий Григорьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 15.10.1943.

КИСЕЛЕВ Макар Филиппович, ряд., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

КЛИНОВСКИЙ Федор Ануфриевич, р. в 1906, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

КОВАЛЕВ Андрей Макарович, серж. 774-го сп, погиб 24.6.1944.

КОВАЛЕВ Иван Абрамович, ряд., п/п 29513, погиб 29.10.1943.

КОВАЛЕВ Иван Аврамович, р. в 1912, ряд., п/п 29513, погиб 31.10.1943.

КОВАЛЕВ Владимир Ефимович, ряд. 737-го сп, погиб 14.10.1943.

КОЗЛОВ Аркадий Семенович, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

КОЗЛОВ Степан Иванович, ряд. 1400-го мсб, погиб 16.10.1943.

КОЗЬМИН Иван Степанович, р. в 1923, серж., п/п 06541, погиб 6.10.1943.

КОЛЕСНИКОВ Иван Васильевич, ряд. 914-го ап, погиб 11.10.1943.

КОЛОДЕЖНЫЙ Семен Герасимович, 140-го отд. мсб, погиб 15.10.1943.

КОЛЬЦОВ Алексей Петрович, ряд., п/п 08663, погиб 15.10.1943.

КОМАРОВ Иван Андреевич, р. в 1912, кап.

КОМАРОВ Борис Сергеевич, ряд., п/п 08740, погиб 27.9.1943.

КОНДРАТЕНКОВ Иван Тихонович, ряд., п/п 2939, погиб 28.11.1943.

КОНЕНКОВ Виталий Федорович, ряд., погиб 15.10.1943.

КОНОБРАТКИН Василий Сергеевич, р. в 1915 в д. Саприновичи Мстиславского р-на Могилевской обл., ряд., погиб 29.10.1943.

КОНОВАЛОВ Петр Григорьевич, кап., п/п 15270, погиб 16.10.1943.

КОНОПЛЯ Николай Дмитриевич, ряд., п/п 06541«А», погиб 27.9.1943.

КОПЫЛОВ Владимир Николаевич, р. в 1923, ряд., погиб 26.4.1944.

КОРЖАВИН Константин Иванович, ряд., п/п 29567, погиб 12.10.1943.

КОРЕНЕВ Игнатий Андреевич, ряд., п/п 20768, погиб 29.10.1943.

КОРНОУХОВ Фома Ефимович, ряд., погиб 29.10.1943.

КОРОВАЛОВ Василий Пр.

КОРОВЕНКОВ Семен Иванович, ряд., п/п 06541«А».

КОРШУНОВ Александр Александрович, р. в 1918, ряд., погиб 27.9.1943.

КОРЯКИН Алексей Николаевич, р. в Муромском р-не Владимирской обл., ряд. 1458-го сп, служил в связи, был награжден медалью «За отвагу», погиб 16.10.1943.

КОСОБОКОВ Николай Степанович, погиб 30.9.1943.

КОСТЕНКОВ Кузьма Иосифович, ряд., погиб 29.10.1943.

КОСТЕНКОВ Михаил Никитович, ряд., погиб 15.10.1943.

КОСТЮКОВ Трофим Константинович, ряд. п/п 14142, погиб 5.12.1943.

КОСУХИН Алексей Игнатьевич, р. в 1919, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

КОЧЕНКОВ Василий Петрович, р. в 1924, ряд. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

КРАВЦОВ Владимир Тимофеевич, р. в 1925, ст. серж., п/п 56224, погиб 18.10.1943.

КРАСИЛЬНИКОВ Николай Федорович, р. в 1925, мл. серж., п/п 56224, погиб 19.10. 1943.

КРАСОВСКИЙ Михаил Григорьевич, ряд. 1162-го сп, погиб 14.10.1943.

КРИВОНОСОВ Виктор Афанасьевич, р. в 1921, ряд.1155-го сп, погиб 18.10.1943.

КРИНИЦЫН Аркадий Антонович, р. в 1923, лейт. 531-го сп 164-й сд, погиб 15.10. 1943.

КРОПОТОВ Иван Павлович, ефр. 593-го иптап, погиб 15.10.1943.

КРОТОВ Иван Федорович, р. в 1903, ряд., п/п 02839, погиб 1.1.1944.

КРУПСКИЙ Игнат Никитович, ряд., погиб 15.10.1943.

КРЫСИН Степан Павлович, старш., п/п 41068, погиб 20.10.1943.

КСЕНОФОНТОВ Иван Ильич, р. в 1914, ряд., п/п 29567, погиб 12.10.1943.

КУДРЯЧЕВ Константин Николаевич, ряд., п/п 29513, погиб 20.10.1943.

КУДРЯШОВ Прохор Иванович, р. в 1908, в с. Анненкове Кузнецкого р-на Пензенской обл., работал на лесопилке, ряд. 338-го сп, погиб 28.9.1943.

КУЗНЕЦОВ Александр Федорович, майор 620-го сп, погиб 17.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Иван Тимофеевич, р. в 1912, ряд., п/п 08140, погиб 27.9.1943.

КУЗНЕЦОВ Павел Иванович, ряд. 361-го сп, погиб 29.10.1943.

КУЗЬМЕНКОВ Семен Сидорович, р. в 1900, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

А. А. Криницын.

П. И. Кудряшов.

П. С. Курбанов.

Ф. Г. Лисица.

КУКИН Алексей Федорович, р. в 1922, ст. лейт.

КУЛИКОВ Алексей Николаевич, ряд. 1162-го сп 352-й сд.

КУНИЧЕКОВ Михаил Ануфриевич, ряд., п/п 29513, погиб 20.10.1943.

КУПРЕЕВ Матвей Григорьевич, ряд., погиб 28.11.1943.

КУРБАНОВ Павел Сергеевич, ряд., в/ч 364, погиб 25.10.1943.

КУРОЧКИН Владимир Прохорович, ряд., п/п 02839, погиб 28.9.1943.

КУРТИНОВ Алексей Сергеевич, р. в 1908, мл. серж. 1158-го сп, погиб 16.10.1943.

КУРЫШКИН Николай Николаевич.

ЛАВРЕНТЬЕВ, р. в 1920, ст. лейт.

ЛАВРИНОВИЧ Владислав Натзотович, р. в 1911, ряд. 757-го сп, погиб 23.6.1944.

ЛАВРУХИН Егор Павлович, ряд., погиб 13.11.1943.

ЛАВСКИЙ Борис Михайлович, р. в 1922, ст. лейт.

И. А. Ложкин.

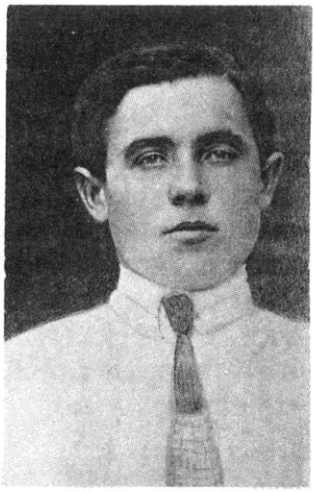

И. Т. Минов.

ЛАДЫЖКИН Виктор Михайлович, мл. лейт.

ЛАРИОНОВ Федор Максимович.

ЛЕЖЕНИН Александр Сергеевич, р. в 1900, ряд., п/п 08740, погиб 27.9.1943.

ЛЕОНОВ Андрей Яковлевич, мл. серж.

ЛИЗУНОВ Федор Трофимович, ряд. 609-го сп, погиб 21.11.1943.

ЛИПАТОВ Василий Егорович, ряд. 1138-го сп, погиб 1.10.1943.

ЛИСИЦА Федор Герасимович, р. в 1913, ряд., погиб 17.10.1943.

ЛИСОВСКИЙ Степан Федосеевич, р. в 1912, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

ЛОБАНОВ Анисий Васильевич, р. в 1907, ряд., погиб 23.6.1944.

ЛОДОЧКИН Михаил Афанасьевич, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

ЛОЖКИН Иван Андреевич, р. в 1904 в д. Ходыри Зуевского р-на Кировской обл., ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ЛУНЕГОВ Ал.

ЛЫСКОВ Антон Корнеевич, р. в 1902, ряд., п/п 08663, погиб 6.11.1943.

ЛЫСОВ Михаил Михайлович, ст. серж. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ЛЮБЕЗНОВ Сергей Лаврентьевич, ряд. 1158-го сп, погиб 16.10.1943.

ЛЮБИН Андрей Иванович, р. в 1901, ряд., погиб 17.10.1943.

ЛУКЬЯНЧЕНКО Михаил Кузьмич, р. в 1918, погиб 14.10.1943.

ЛЯХОВ Григорий Иванович, р. в 1920, гв. старш., армейский минометный полк РГК, погиб 8.2.1944.

МАВЛЕТОВ Мамик, ряд. 1136-го сп.

МАКВАБИШВИЛИ Григорий Николаевич, ряд., п/п 06541, погиб 28.9.1943.

МАКСИМЕНКОВ Егор Николаевич, ряд., п/п 29567, погиб 15.10.1943.

МАЛИТОВ Василий Васильевич, ряд., п/п 08740, погиб 27.9.1943.

МАЛЫШЕВ Федор Сергеевич, р. в 1923, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

МАЛЬКОВ Леонид Иванович, серж. 1158-го сп, погиб 13.10.1943.

МАЛЬЦЕВ Константин Григорьевич, р. в 1920, ст. лейт.

МАМАЕВ Ахмед, р. в 1911, ряд., в/ч 29435, погиб 13.10.1943.

МАМАЕВ Гаргоний Алексеевич, р. в 1919, ефр., п/п 36509, погиб 19.11.1943.

МАНАННИКОВ Василий Степанович, ефр., п/п 08663, погиб 11.11.1943.

МАРДЫЛО Василий Михайлович, ряд. 329-го сп, погиб 16.10.1943.

МАРЕНСИАДОВ Денис Петрович, серж., погиб 4.3.1944.

МАРТЫНЕЦ Николай Антонович, р. в 1919, ряд.

МАРТЫНОВЧЕНКО Николай Федорович, р. в 1911, лейт.

МАРЧЕНКО Дмитрий Иосифович, р. в 1921, мл. лейт.

МАСЛОВ Иван Дмитриевич, р. в 1899, старш. 1158-го сп, погиб 12.10.1943.

МАСЛОВ Иван Карпович, ряд., погиб 13.10.1943.

МАСОЛИТИН Василий Иванович, р. в 1923, ряд., п/п 02839.

МАТЕРНАЕВ Фрайзур.

МАЦЫНИН Иван Кириллович, ряд., п/п 06541, погиб 28.9.1943.

МЕЖЕНИН Иван Георгиевич, р. в 1902, ряд., в/ч 0672, погиб 29.10.1943.

МЕЛЬНИКОВ А. А., р. в 1904, ряд.

МЕЛЬНИКОВ Григорий Иванович, ряд., п/п 02839, погиб 11.1.1944.

МЕЛЬХАЙДАРОВ Динмухамет, р. в 1912, ряд. 1162-го сп, погиб 14.10.1943.

МЕЩЕРЯК Николай Федорович, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

МИНОВ Илья Трофимович, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

МИРОШКИН Иван Егорович, ст. серж.

МИТРОФАНОВ Михаил Васильевич, ст. лейт. 1138-го сп, погиб 3.10.1943.

МИТЬКИН Николай Михайлович, ряд. 1158-го сп, погиб 14.10.1943.

МИТЮШКИН Александр Аверьянович, р. в 1915, лейт. 718-го сп 139-й сд, погиб 12.10. 1943.

МИХЕЙЧЕНКОВ Дмитрий Владимирович, ряд., п/п 02839, погиб 28.11.1943.

МОЛДОШЕВ Садырбек, р. в 1919, ряд. 1166-го сп, погиб 17.10.1943.

МОЛЧАНОВ Егор Алексеевич, ряд., п/п 14145, погиб 14.10.1943.

МОЛЧАНОВ Михаил Венедиктович, р. в 1908, мл. лейт. 718-го сп 139-й сд, погиб 18.10. 1943.

МОРОЗОВ Михаил.

МУРАТОВ Иван Павлович, ряд. 1158-го сп, погиб 15.10.1943.

МУРЫШКИН Николай Николаевич, серж., в/ч 05665, погиб 2.10.1943.

МЯЗИН Егор Андреевич, ряд., п/п 01965, погиб 13.10.1943.

НАСАКИН Николай Матвеевич, р. в 1905, ряд., п/п 02839, погиб 7.1.1944.

НЕБРЕЕВ Николай Иванович.

НЕДОБИЙКО Г. А., р. в 1903, кап.

НИКОНОВ Никифор Захарович, р. в 1907, ряд. 364-го сп, погиб 25.10.1943.

НИКУЛИН Герасим Поликарпович, р. в 1907, ряд. 1152-го сп, погиб 23.6.1944.

НОВИКОВ Александр Александрович, ряд., п/п 29567, погиб 12.10.1943.

НОВИКОВ Василий Лукич, ряд., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

НОВИКОВ Иван Терентьевич, р. в 1907, кап. 1158-го сп, погиб 13.10.1943.

ОБЧЕНЕЦ Г. Н., р. в 1914, лейт.

ОГОРОДНИКОВ Павел Георгиевич, ряд., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

ОРЕШОНКОВ Иван Павлович, ряд., п/п 06541«А», погиб 30.9.1943.

ОРЛОВ Филипп Яковлевич, ряд., погиб 29.10.1943.

ОСИПОВ Василий Терентьевич, ряд., п/п 08740, погиб 1.10.1943.

ПАВЛОВСКИЙ Иван Степанович, ряд. 329-го сп, погиб 16.10.1943.

ПАРФЕНКОВ Константин Федорович, ряд. 1162-го сп, погиб 14.10.1943.

ПАНТЕЛЕЕВ Петр Матвеевич, ряд., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

ПАРШИН Иван Афанасьевич, р. в 1924, лейт., погиб 28.9.1943.

ПАХОМОВ Анатолий Сергеевич, погиб в 1943.

М. В. Молчанов.

П. М. Пантелеев.

И. А. Паршин.

А. С. Пахомов.

Из письма Т. С. Пахомовой, сестры А. С. Пахомова

Родился Анатолий 4 ноября 1925 г. в рабочей семье. В 1940 г. пошел учиться в школу ФЗО, работал в совхозе села Алешеново, с самого начала войны был поставлен на ремонт техники. В 1942 г. мы проводили его на фронт.

ПЕРМИНОВ Алексей Тимофеевич, ст. лейт., в/ч 15270, погиб 15.10.1943.

ПЕТРОВ Сергей Алексеевич, лейт. 913-го ап, погиб 29.12.1943.

ПЕТРОВ Федор Дементьевич, ряд., п/п 08663, погиб 29.10.1943.

ПИВАШЕВ Иван Дмитриевич, ряд., в/ч 08704, погиб 16.10.1943.

ПИЛИПЕЦ Сергей Артемович, р. в д. Александровка, Корюковского р-на Черниговской обл., кап., погиб 27.10.1943.

Из фронтового письма С. А. Пилипца

24 сентября 1943 г.

Здравствуйте, дорогие родные! Шлю Вам сердечный привет и желаю всего наилучшего. Я живу пока хорошо. Двигаюсь со своими войсками на Запад. Думаю, что скоро увидимся. Сейчас проходили деревни, вижу своими глазами, что сделали фашисты за время оккупации. Вот пока и все. Остаюсь жив, здоров, чего и вам желаю.

ПИПЧЕНКО Степан Ильич, ряд., п/п 02839, погиб 28.11.1943.

ПИСАРЕВ Григорий Николаевич, р. в 1903, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

ПЛОТНИКОВ Иван Федорович, р. в 1915, серж.

ПОВЖИЕВ Сапьян, ряд.

ПОГОДКИН Дмитрий Лаврентьевич, ряд., госпиталь 2991, погиб 4.1.1944.

С. А. Пилипец.

Я. Е. Семченков.

ПАДАБЕЙ Дмитрий Степанович, р. в 1923, п/п 02839, погиб 28.11.1943.

ПОДГАЙСКИЙ Василий Алексеевич, р. в 1902, ряд., п/п 02839, погиб 28.11.1943.

ПОЛЕШЕНКОВ Наум Андреевич, ряд., п/п 02839, погиб 30.11.1943.

ПОЛИКАРПОВ Александр Иванович, р. в 1909, ряд. 1152-го сп, погиб 17.2.1944.

ПОНКРАТОВ Михаил Иванович, ст. серж. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ПОПОВ Тихон Ефремович, ряд., в/ч 06511, погиб 28.9.1943.

ПОТАПОВ Ануфрий Иванович, ряд., погиб 14.10.1943.

ПРИХОДЬКО Петр Михайлович, р. в 1911, мл. лейт., п/п 15270, погиб 13.11.1943.

ПРОНИН Федор Иванович, ряд. 1138-го сп, погиб 1.10.1943.

ПРОСКУРЬКОВ Евдоким.

ПРОТАСЕВИЧ Григорий Владимирович, ряд., погиб 29.10.1943.

ПРОТАСЕВИЧ Финшион Карлович, ряд., п/п 14142, погиб 30.11.1943.

ПРОХОРОВ Георгий Иванович, ряд., п/п 15263, погиб 15.10.1943.

ПРОШИН Алексей Васильевич, ряд., п/п 20768, погиб 29.10.1943.

ПРЫГУНКОВ Николай Петрович, р. в 1923, мл. лейт. 338-го сп, погиб 1.10.1943.

ПУЛАТОВ Ирима.

ПУРГИН Михаил Александрович, ряд., п/п 41068, погиб 16.10.1943.

ПУТЯТКО Иосиф Владимирович, р. в 1911, ряд., в/ч 02839, погиб 30.11.1943.

ПЫЖИКОВ Александр Алексеевич, ряд., в/ч 06541, погиб 28.9.1943.

РАДЧЕНКО Николай Артемович, ряд. 438-го сп, погиб 15.10.1943.

РАКИТИНСКИЙ Василий Никифорович, ряд., п/п 41068, погиб 14.10.1943.

РАСТОРОПОВ Иван Сергеевич, р. в 1922, п/п 36401, погиб 20.10.1943.

РОМАНОВ Григорий Иванович, гв. ефр. 1152-го сп, погиб 3.2.1944.

РОМАНОВ Михаил Федорович, ряд. 1156-го сп, погиб 4.3.1944.

РУБЕНСКИЙ Иван Никитович, р. в 1911, мл. серж., погиб 30.11.1943.

РЫБАКОВ Абрам Ильич, ряд., погиб 30.11.1943.

РЫБАКОВ Евмен Евсеевич, ряд., в/ч 29513, погиб 20.10.1943.

РЫБНИКОВ Иван Федорович.

РЫЖКОВ Алексей Ильич, ряд., п/п 29567, погиб 15.10.1943.

РЫЖКОВ Иван Алексеевич, ряд., п/п 29513, погиб 20.10.1943.

РЫНГИН Яков Парамонович, р. в 1905, ряд., п/п 08740, погиб 10.10.1943.

РЯБИНКИН Виктор Иванович, р. в 1924, ст. лейт.

РЯЗАНОВ Виктор, р. в 1922, серж.

САЛИМОВ Ахат, р. в 1924, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

САМАРИН Иван Яковлевич, ряд., в/ч 06541.

САМСОНОВ Василий Семенович, р. в 1912, ряд. 1152-го сп, погиб 8.2.1944.

САПЕЛКИН Петр Алексеевич, р. в 1911, ряд., погиб 13.10.1943.

САРАТОВСКИЙ Петр Ермолаевич, ряд., погиб 15.10.1943.

САФРОНОВ Александр Михайлович, серж. 1158-го сп, погиб 13.10.1943.

САФРОНОВ Петр Федорович, кап.

САХОНЕНКОВ Василий Терентьевич, ряд. 1154-го сп, погиб 15.1.1944.

СЕМЕНКИН В.

СЕМЧЕНКОВ Яков Егорович, ряд. 329-го сп, погиб 16.10.1943.

СЕРГЕЕВ Геннадий Александрович, ст. лейт., погиб 16.12.1943.

СЕСИНОВ П. Б., р. в 1908.

СИВАКОВ Александр Васильевич, ряд., п/п 29513, погиб 20.10.1943.

СИВКОВ Евгений Иванович, ефр. 1158-го сп, погиб 14.10.1943.

СИМКИН Василий Николаевич, ряд., п/п 14142, погиб 30.12.1943.

СИМОНЕНКОВ Александр Гаврилович, ряд., п/п 29513, погиб 22.10.1943.

САМУСЕНКО Кузьма.

СКИВКОВ Иван.

СКОРОДУМОВ Александр, ряд., п/п 02839.

СЛАБИШЕВ Митрофан Климович, ряд., погиб 18.10.1943.

СЛЕПЧЕНКОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 02839, погиб 1.1.1944.

СМАГИН Илья Петрович, р. в 1925, ряд., погиб 18.10.1943.

СМЫЧЕНКО Николай Гаврилович, р. в 1902, ряд.

СОКОЛОВ Василий Андреевич, р. в 1922, д. Зайково Лихославского р-на Тверской обл., серж., п/п 83204, погиб 27.9.1943.

Из фронтового письма В. А. Соколова

Здравствуйте, дорогие мои родители и все родственники. Сообщаю, что я ваше письмо получил, за которое очень вам благодарен. Я жив, здоров, нахожусь в Смоленской области, которая была временно занята фашистами. Сейчас ничего не осталось, все сожжено, разрушено — и так хочется отомстить за все это. Верьте, что скоро разобьем фрицев. До свидания, крепко целую. Пишите чаще.

СОЛДАТЕНКОВ Тимофей Федосьевич, ряд., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

СОЛОВЬЕВ Василий Сидорович, ряд., п/п 44011, погиб 28.9.1943.

СОНИН Сергей Александрович, ряд. 1138-го сп 338-й сд, погиб 27.9.1943.

СОСНОВСКИЙ Александр Владимирович, ряд., п/п 29513, погиб 20.10.1943.

СОСНОВСКИЙ Алексей Филиппович, р. в 1901, ряд. 329-го сп, погиб 16.10.1943.

СОСОВ Борис Ефимович, мл. лейт., п/п 20768, погиб 30.10.1943.

СОТНЕНКОВ Яков Семенович, ряд. 1154-го сп, погиб 30.11.1943.

СПИВАКОВ Петр Егорович, мл. лейт., п/п 15270, погиб 14.10.1943.

СТАРОСТЕНКО Василий Филимонович, р. в 1911, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

СТАФИЕВСКИЙ Прокоп Васильевич, р. в 1922, погиб 15.10.1943.

СТЕПАНЧИКОВ Биобил Андреанович, ряд., в/ч 41068, погиб 17.10.1943.

СТРУКОВ Петр Никифорович, р. в 1907, ряд. 1222-го гап, погиб 11.10.1943.

В. А. Соколов.

П. Н. Струков.

Е. А. Сысоев.

Г. Ф. Телюканов.

Из письма Н. К. Алексеева, друга погибшего

12.10.1943 г.

Добрый день, Антонида Лукьяновна! Сообщаю, что муж ваш, Петр Никифорович, мой друг, убит 11 декабря осколком немецкого снаряда в правый висок головы. Антонида Лукьяновна, мы отомстим за вашего мужа, а моего боевого товарища, за его жизнь фашисты поплатятся сотнями своих жизней.

СУЗДАЛЕВ Михаил Трифонович, р. в 1903, мл. лейт.

СУЗДАЛЕВ Моисей Романович, р. в 1907, ст. лейт. 1136-го сп, погиб 28.9.1943.

СУРКОВ Дмитрий Васильевич, ефр., п/п 83204, погиб 28.9.1943.

СУСЛОНОВ Василий Семенович, мл. серж., п/п 08740.

СЫСОЕВ Евгений Андреевич, р. в 1922 в с. Шувары, Мордовия, ряд., погиб 1.10.1943.

ТАРАНОВ Зосим Ильич, ряд. 329-го сп, погиб 16.10.1943.

ТАРАСОВСКИЙ Иван Семенович, ст. лейт. 65-го ск, погиб 19.10.1943.

ТАТГОЖИН Григорий Емельянович, мл. серж.

ТАЯНКИН Андрей.

ТЕЛЬНИОКОВ Иван Федорович, р. в 1906, ряд. 1139-го сп 338-й сд, погиб 20.9. 1943.

ТЕЛЮКАНОВ Георгий Фомич, р. в с. Хотенчи Орехово-Зуевского р-на Московской обл., ст. серж., п/п 41068, погиб 16.10.1943.

ТЕТНОХИН Григорий.

ТИМЧЕНКО Семен Иванович, р. в 1925, серж. 1152-го сп, погиб 17.2.1044.

ТИНИН Владимир Иванович, ефр., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

ТИТОВ Алексей Андреевич, ряд., п/п 29567, погиб 13.10.1943.

Н. Н. Тюкалев.

А. Ф. Ульянов.

Ф. И. Фатеев.

А. Д. Филипов.

ТКАЧЕВ Иван Антонович, ряд. 609-го сп, погиб 4.11.1943.

ТОЛМАЧЕВ Степан Федорович, ст. серж., п/п 08740, погиб 27.9.1943.

ТОЛСТЫХ Федор Самсонович, р. в 1925, ряд. 1152-го сп, погиб 17.2.1944.

ТОЛСТОНОГОВ Алексей Гаврилович, ряд., отд. лыжный батальон, погиб 22.1.1944.

ТРИФОНОВ Егор Егорович, р. в 1909, мл. серж. 1152-го сп, погиб 8.2.1944.

ТРОСТКИН Григорий Васильевич.

ТУРЛАЕВ Николай Кириллович, ст. лейт., п/п 29567, погиб 18.10.1943.

ТЮКАЛЕВ Николай Никитович, р. в с. Александровка Большеглушицкого р-на Самарской обл., ряд. 882-го сп, погиб 22.10. 1943.

УВАРОВ Георгий Степанович, р. в 1913, ряд. 1152-го сп, погиб 16.2.1944.

УДОД Семен Иванович, р. в 1898, ряд., погиб 13.10.1943.

УЛЬЯНОВ Андрей Филиппович, ряд. 1158-го сп, погиб 11.10.1943.

УЛЬЯНОВ Василий Андреевич, р. в 1924 в д. Даниловичи Смоленской обл., ряд., погиб 29.10.1943.

УЛЬЯНОВ Кирилл Федорович, ряд., погиб 26.2.1944.

УЛЬЯНОВ Николай Елисеевич, р. в 1918, ряд., погиб 15.10.1943.

УСАЧЕВ Федор Николаевич, р. в 1914, ряд., погиб 28.9.1943.

УФИЛИН Андрей Иванович, ряд., в/ч 06541, погиб 29.9.1943.

ФАТЕЕВ Федор Иванович, р. в 1903, ряд. 1138-го сп, погиб 1.10.1943.

ФЕДОТОВ Григорий Иванович, р. в 1905, погиб 11.2.1944.

ФЕДЮШКИН Андрей Иванович, р. в 1905, ряд. 913-го ап, погиб 1.2.1944.

ФЕТИСОВ Федор Матвеевич, ряд., погиб 19.10.1943.

ФИЛИПОВ Александр Дмитриевич, р. в 1908 в г. Свердловск, ст. лейт., в/ч 7826, погиб 29.10.1943.

ФИЛИПОВ Степан Ильич, серж.

ФИЛИПОВ Яков Филиппович, р. в 1900, п/п 02839, погиб 28.11.1943.

ФИЛЬ Григорий Антонович, ряд., п/п 89204.

ФОЛОМИН Алексей Николаевич, ряд., п/п 15263, погиб 15.10.1943.

ФОМЕНКОВ Павел Акимович, ряд. 1162-го сп, погиб 18.10.1943.

ФРАНЦКЕВИЧ Егор Григорьевич, ряд. 1152-го сп, погиб 13.2.1944.

ФРИНЛЯНД Яков Саламонович, ряд., погиб 8.12.1943.

ФРОЛОВ Николай Гаврилович, р. в 1902, серж., п/п 08740, погиб 20.10.1943.

ФРОЛОВ Николай П., ст. лейт.

ХАБИПОВ Ахмет Хабипович, р. в 1902, серж. 1162-го сп, погиб 3.10.1943.

ХАЙЗЕРОВ Сергей.

ХАЙРУЛЛИН Магсум Мирзагабдуллович, р. в 1922, ряд., п/п 08663, погиб 25.10. 1943.

ХАМЗИН Абдулла, ряд. 1158-го сп, погиб 13.10.1943.

ХАМОВ Иван Васильевич, серж., п/п 54200, погиб 21.11.1943.

ХАРИН Виктор Георгиевич, р. в 1923, ст. лейт. 352-го сп, погиб 26.2.1944.

ХЕРУВИМОВ Иван Петрович, р. в 1906, ряд., в/ч 08663.

ХМЕЛЕВ Василий Николаевич, кап. 1158-го сп, погиб 14.10.1943.

ХНЫКОВ Корней Иванович, ряд., п/п 29567, погиб 12.10.1943.

ХОТУЛЕВ Петр Егорович, ряд. 1154-го сп, погиб 11.12.1943.

ХОХЛОВ Герасим Лаврентьевич, ряд. 1156-го сп, погиб 4.3.1944.

ХОХЛОВ Иван Владимирович, ряд., п/п 06511«А», погиб 29.9.1943.

ХУСИНОВ Раджан, ряд. 1076-го сп, погиб 27.9.1943.

ЦЕВРУЕВ Илья Петрович, р. в 1902, ряд. 329-го сп, погиб 16.10.1943.

ЧЕКМАЧЕВ Илья Алексеевич, ряд. 609-го сп, погиб 12.11.1943.

ЧЕРЕДНИК Григорий Павлович, ряд., в/ч 06541«А», погиб 27.9.1943.

ЧЕРКАСОВ Дмитрий Антонович, р. в 1900 в с. Успенское Чтановлянского р-на Липецкой обл., ряд. 1156-го сп, погиб 16.10. 1943.

Из письма родных Д. А. Черкасова

Наш папа по тем временам был грамотным, окончил церковноприходскую школу. До войны работал в колхозе секретарем сельского Совета. С фронта писал редко, так как все время находился на передовой. В 1942 г. был дважды ранен, затем воевал в Белоруссии, где и погиб. Мы, вдова погибшего, шестеро его детей и 12 внуков низко кланяемся и сердечно благодарим жителей многострадальной Белоруссии, которые на своей земле собрали останки погибших воинов, похоронили их с честью, установили памятники и содержат могилы в чистоте и порядке.

ЧЕРНАКОВ Иван Андреевич, лейт. 1152-го сп, погиб 28.5.1943.

ЧИСТЯКОВ Константин Яковлевич, старш., в/ч 377742, погиб 16.10.1943.

ЧИТАЯ В. В.

ЧУМАКОВ Иван Михайлович, ряд., п/п 06541«А», погиб 30.9.1943.

ЧУРБАНОВ Валерий Федорович, р. в 1911, старш. 1162-го сп, погиб 14.10.1943.

ЧУРКИН Алексей Иванович, ряд., п/п 56224, погиб 18.10.1943.

ШАТОВ Михаил Максимович, р. в 1904, ряд. 1138-го сп, погиб 27.9.1943.

ШАХМЕТОВ Лут, р. в 1923, серж.

ШВЕДОВ Митрофан Афанасьевич, ряд., п/п 29564.

ШВЕЦ Василий Савич, старш., п/п 15270, погиб 6.12.1943.

ШЕВЛЯКОВ Григорий Семенович, ряд., погиб 19.10.1943.

ШЕВЦОВ Н. П., р. в 1916, лейт.

ШЕПЕЛЕВИЧ Павел Адамович, р. в 1898, ряд., п/п 02839, погиб 29.11.1943.

ЩЕПИН Михаил Яковлевич, р. в 1923, ряд., п/п 92434, погиб 29.12.1943.

ШЕСТАКОВ Григорий Васильевич, р. в 1921, ряд. 1152-го сп, погиб 17.2.1944.

ШУЛЬГИН Георгий Иванович, р. в 1918, погиб 27.10.1943.

Е. Г. Францкевич.

А. Х. Хабипов.

Г. Л. Хохлов.

Д. А. Черкасов.

Г. С. Шевляков.

ШУШИН Еремей Иванович, р. в 1926, ряд., п/п 56224, погиб 18.10.1943.

ЩЕПКИН Василий Иванович, ряд., п/п 03763«Е», погиб 26.10.1943.

ЮРАСОВ Александр Миронович, р. в 1919, лейт., погиб 16.10.1943.

ЯГОДИЦЫН Н. Г., р. в 1921, майор.

ЯКУНИН Иван Васильевич, ряд. 1154-го сп, погиб 1.2.1944.

ЯРИКОВ Василий Павлович, р. в 1906, ряд., п/п 36401, погиб 15.10.1943.

ЯЦИШЕВ Степан Савельевич, р. в 1916, мл. лейт., погиб 30.6.1944.

ЛЮБИЖСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. ЛЮБИЖ

АНИСИМОВ Иван Алексеевич, р. в 1912, ряд., погиб 18.8.1944.

БЫЛИНКИН Степан Иванович, р. в 1907, ст. серж. 1225-го сп, погиб 12.11.1943.

ДРАЧЕВ Михаил Агеевич, р. в 1924, мл. лейт.

ТЕРЕЩЕНКО Григорий Акимович, р. в 1913, ряд., погиб 4.10.1943.

ТЕРЕЩЕНКО Григорий Анисимович, ряд., погиб 4.10.1944.

ШЕСТАКОВ Сергей Михайлович, р. в 1919, серж. 388-го сп, погиб 20.9.1943.

ЩЕРБИНИН Василий Трофимович, р. в 1915, погиб в 1943.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў і партызан у в. Любіж.

В. Т. Щербинин.

ПАРШИНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. ПАРШИНО

АБРАМОВ Василий Наумович, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Николай Петрович, ефр., п/п 29505, погиб 5.10.1943.

АНДРЕЕВ Михаил Андреевич, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

АНЦЕВИЧ Всеволод Борисович, мл. серж. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

АСКАРОВ Аскар, р. в 1910, ряд., п/п 06578, погиб 4.10.1943.

АСТАПЕНКО Иван Абрамович, ряд., п/п 28112, погиб 1.1.1944.

БАЛАБАЕВ Константин Васильевич, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

БАРКУНОВ Иван Иосифович, р. в 1910, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

БЕЛОВ Леонид Васильевич, мл. лейт., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

БЕЛОУС Семен Хомович, р. в 1894, ряд., погиб 4.10.1943.

БЕЛОХВОСТИКОВ Иван Васильевич, серж., погиб 1.10.1943.

БОБРОВ Андрей Павлович, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

БОБКОВ Василий Иванович, р. в 1910, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

БОРГОЛКОВ Роман Степанович, р. в 1916, серж., погиб 2.10.1943.

БУТЫЛЬСКИЙ Александр Павлович, р. в 1917, лейт., погиб 29.11.1943.

ВОРОБЬЕВ Александр Николаевич, ряд. 1154-го сп, погиб 27.10.1943.

ВОРОБЬЕВ Федор Владимирович, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ГАВРИКОВ Алексей Кузьмич, р. в 1901, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ГАЛИМОВ Шарип, ряд. 173-го сп, погиб 3.10.1943.

ГЕЛАШВИЛИ Буден Иванович, р. в 1925, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў у в. Паршына.

ГЕРАСИМОВ Феофан Платонович, р. в 1906, ряд., в/ч 29467, погиб 4.10.1943.

ГИНИН Александр Петрович, ряд., погиб 1.12.1943.

ГОВОРУХИН Александр Павлович, серж. 115-го кп, погиб 1.10.1943.

ГОЛУБЧИК Ефим Захарович, р. в 1924, серж. 563-го сп 153-й сд, погиб 17.10.1943.

Из письма Г. З. Голубчик, сестры Е. З. Голубчика

С детства брат мечтал стать летчиком. В 1940 г. его не принимали в авиационное училище из-за возраста. Он обратился к наркому Тимошенко, и пришло указание зачислить его в училище, которое находилось в г. Василькове, недалеко от Киева.

После окончания училища он начал участвовать в боях в должности авиамеханика.

ГОЛУБИХИН Павел Николаевич, ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

ГОЛЫШКОВ Егор Дмитриевич, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

ГОРБАЧЕВ Иван Афанасьевич, р. в 1902, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

ГУРИЛЕВ Кирилл Андреевич, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1944.

ГУСАРОВ Петр Поликарпович, р. в 1900, ряд. 612-го сп, погиб 3.10.1943.

ДАВЫДОВ Михаил Никитович, ряд. 1160-го сп 352-й сд, погиб 28.11.1943.

ДЕМЬЯНОВ Петр Максимович, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ДЖУМАЛИЕВ Борис, лейт., п/п 41153, погиб 3.10.1943.

ДОЛЕНИН Владимир Андреевич, р. в 1920, старш., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

С. Х. Белоус.

Ф. П. Герасимов.

Е. З. Голубчик.

Н. П. Звыченков.

Г. Исхаков.

А. Е. Карев.

Д. Е. Козлов.

ДОНЦОВ Степан Леонтьевич, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

ДУПЛЕВСКИЙ Евгений Романович, ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

ЕГОРОВ Михаил Никитович, р. в 1909, ряд., погиб 1.10.1943.

ЗАЙЦЕВ Петр Семенович, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

ЗВЫЧЕНКОВ Николай Павлович, р. в 1907, ряд., погиб 3.10.1943.

ЗИНЬКОВ Николай Венедиктович, ряд., погиб 27.10.1943.

ЗУБАРЕВ Николай Сафонович, р. в 1921, ряд., погиб 27.10.1943.

ИСХАКОВ Гиният, р. в 1898, ряд. 88-го сп, погиб 4.10.1943.

Из письма И. Г. Гиниятова, сына Г. Исхакова

Отец родился в д. Сартык Мамадышского р-на в семье крестьянина, был 8 ребенком. Одним из первых начал учебу среди женщин в своем ауле. Когда началась коллективизация, вступил в колхоз. В это время у него уже была семья — четыре дочери и сын. Работал отец три года председателем сельсовета, а потом его избрали председателем колхоза.

КАРЕВ Анатолий Егорович, ряд., п/п 54239, погиб 2.10.1943.

Из письма В. Лаврентьева родителям А. Е. Карева:

Здравствуйте, Пелагея Александровна! Я воин РККА, товарищ Вашего сына Карева Анатолия. Проходя и освобождая земли Белоруссии, видели тяжелые злодеяния немецких непрошенных пришельцев. Везде и всюду видны пожарища и пепелища — следы кровавых зверств иноземных захватчиков. Все это зовет нас, бойцов и командиров, на борьбу с немецкими захватчиками, за освобождение братьев и сестер, матерей и отцов, жен и детей, томящихся в фашистской каторге.

И вот в один из таких дней, все как один ринулись в бой с немецкими оккупантами, мстя им за зверства над мирными жителями. И в этой схватке погиб Ваш сын и наш боевой товарищ Карев Анатолий. В бой он шел комсомольцем и имя Ленинского комсомола он оправдал с честью перед Родиной, партией и правительством. Для нас смерть его тоже тяжелое переживание. Из наших рядов выбыл один из лучших активных комсомольцев. Но мы клянемся жестоко отомстить за смерть Вашего сына и нашего боевого товарища. Придет время и Родина восторжествует Победу!

КЛЮЕВ Николай Ефимович, ряд. 68-го сп, погиб 1.4.1944.

КОВАЛЕВ Геннадий Александрович, р. в 1926, ряд., погиб 4.10.1943.

КОВАЛЕВСКИЙ Иосиф Сергеевич, ряд., погиб 4.10.1943.

КОЗЛОВ Герман Леонидович, р. в 1924, мл. лейт. 390-й сд, погиб 3.10.1943.

КОЗЛОВ Дмитрий Егорович, старш. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

КОМАРОВСКИЙ Виктор Владимирович, р. в 1924, ряд. 68-го сп, п/п 28112, погиб 1.1.1944.

КОНДРАТЬЕВ Павел Ильич, р. в 1912, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

КОНИН Григорий Александрович, р. в 1905, лейт. 1154-го сп 344-й Рост. сд, погиб 27.10.1943.

КОЛОБОВ Афанасий Спиридонович, погиб 13.10.1943.

Из письма Р. А. Малиной, дочери А. С. Колобова

Папины треугольнички приходили каждый день, мы их очень ждали, находились мы трое младших в детском доме, а двое старших были в колхозе, где работали зиму и лето, полураздетые, голодные и холодные, и все мы ждали его возвращения домой. Мама умерла в 1935 году. Перед тем, как ему погибнуть, он писал: «Милые детки, идем в такой страшный бой и если хоть кто-то из вас счастлив, то я останусь жив».

КОРАЛЕВ Андрей Андреевич, ряд., погиб 4.10.1943.

КРЫЛОВ Поликарп Михайлович, ряд. 1154-го сп, погиб 27.10.1943.

КРУПИН Яков Васильевич, р. в 1898.

КРУТИК Григорий Борисович, р. в 1898, ряд., погиб 14.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Алексей Васильевич, ряд., п/п 15343, погиб 4.10.1943.

КУЗЬМИЧЕВ Николай Николаевич, р. в 1924, серж., погиб 14.10.1943.

КУДРЯВЦЕВ Василий Андриянович, ряд., погиб 3.10.1943.

КУЛАГИН Сергей Потапович, ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

КУПРИАНОВ Григорий Сергеевич, мл. серж. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

КУРМАЕВ Борис Иванович, ряд., п/п 56386, погиб 12.12.1943.

ЛЕДКОВ Михаил Александрович, р. в 1922, мл. серж., в/ч 6157, погиб 3.10.1943.

ЛИПУНОВ Логин Григорьевич, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

ЛОШИН Григорий Петрович, ряд., погиб 10.9.1943.

МАКСИМОВ Афанасий Михайлович, ряд., погиб 3.10.1943.

МАНУКЕНЕ Григорий Рубенович, ряд. 173-й сд, погиб 4.10.1943.

МАТВЕЕВ Иван Михайлович, ст. серж. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

МАЦАРСКИЙ Григорий Дмитриевич, ряд., погиб 1.10.1943.

МЕЖУРИЦКИЙ Василий Антонович, серж., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

МИКУШИН Василий Петрович, р. в 1909, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

Из письма В. П. Микушина

15.9.1942 г.

Любимый сыночек Гриша, от лица моей службы посылаю тебе искреннейшую благодарность и поздравляю с новым учебным годом. Анастасия, может быть вам кое-где трудно придется, но Гришу от школы не отрывай, пусть учится.

А. С. Колобов.

В. П. Микушин.

Ф. В. Огуло.

Писал на наблюдательном пункте со своей бронебойкой.

МОЛНИЕВ Алексей Иванович, р. в 1904, серж., погиб 13.10.1943.

МУЛЕНДЕЕВ Василий Тихонович, погиб 1.12.1943.

МУЛЛАГАЛИЕВ Фазлый, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

МЯСНИКОВ Александр Федорович, ряд., погиб 8.10.1943.

НАУМЕНКОВ Прокопий Трофимович, ряд., погиб 14.11.1943.

НОВОСЕЛОВ Яков Калинович, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

ОВСЮК Михаил Евстапьевич, р. в 1922, ряд., п/п 41153, погиб 4.10.1943.

ОГНЕВ Александр Дмитриевич, ряд., п/п 54239-Е, погиб 2.10.1943.

ОГУЛО Федор Васильевич, р. в 1912, старш., погиб 1.10.1943.

ПЕТРОВ Александр Алексеевич, р. в 1914, ряд., погиб 12.10.1943.

ПЛАТОНОВ Федор Митрофанович, ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

В. В. Потапов.

Б. К. Рыкалов.

Г. П. Сорокин.

И. С. Теленков.

А. Г. Терещенко.

ПЛЮЩАКОВ Павел Яковлевич, ряд., п/п 28111, погиб 1.1.1944.

ПОГОСОВ Иван Газизович, серж., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

ПОМЫКАЛОВ Александр Алексеевич, р. в 1927, серж., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

ПОПОВ Николай Сергеевич, ряд. 329-го сп, погиб 24.5.1944.

ПОПОВ Сергей Васильевич, р. в 1920, ряд., погиб 1.10.1943.

ПОТАПОВ Василий Васильевич, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ПРОХОРОВ Иван Никифорович, ряд. 54-го сп, погиб 27.10.1943.

ПУРТОВ Василий Платонович, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

РЫКАЛОВ Борис Константинович, р. в 1900, ряд., п/п 41153, погиб 5.10.1943.

Из письма Б. К. Рыкалова семье

8.5.1943 г.

Здравствуйте, многоуважаемое семейство — жена Анна Григорьевна с детьми Колей, Валей, Толей, Галей и Геней. От мужа и отца вашего Бориса Константиновича примите нижайшее почтение и пожелания всего хорошего, но главное здоровье. Получил вашу телеграмму, за которую много раз вас благодарю, хотя никак не могу получить от вас письма, хочу знать, как вы живете, а то в телеграмме много не напишешь. Я живу все так же, наверное, скоро едем на фронт.

Довольно быть в тылу, надо защищать Родину, бить немцев, освободить нашу землю.

САЛИМОВ Ахач Минготович, ефр. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

СЕМЕНОВ Степан Семенович, р. в 1919, ряд., погиб 2.10.1943.

СЕМЕНОВ Яков Петрович, ряд. 68-го сп, погиб 1.1.1944.

СОРОКИН Гавриил Павлович, р. в 1920, старш., погиб 29.10.1943.

СТЕПАНОВ Степан Семенович, ряд. 612-го сп, погиб 3.10.1943.

СТЕФАНЯК Константин Петрович, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

ТЕЛЕНКОВ Иван Сергеевич, р. в 1909, ряд., погиб 4.10.1943.

ТЕРЕНИН Афанасий Григорьевич, ряд., п/п 62225, погиб 1.10.1943.

ТЕРЕНИН Федор Григорьевич, ряд. 612-го сп, погиб 3.10.1943.

ТЕРЕЩЕНКО Афанасий Григорьевич, ряд., п/п 62225, погиб 1.10.1943.

ТИМОШЕНКОВ Сергей Владимирович, р. в 1925, погиб 28.11.1943.

УМАРОВ Магомет, ряд. 1152-го сп, погиб 27.10.1943.

УМЮРЗАНОВ Джумабай, р. в 1915, ряд. 882-го сп, погиб 3.10.1943.

УСТИНОВ Петр Васильевич, серж., погиб 1.10.1943.

УТКИН Андрей Константинович, ряд., погиб 1.10.1943.

ФЕДОРОВ Вячеслав Афанасьевич, р. в 1924, серж., п/п 29767, погиб 4.10.1943.

ФЕДОРОВ Николай Федорович, ряд. 329-го сп, погиб 22.6.1944.

ФИЛИМОНЕНКОВ Федор Калинович, ряд. 1154-го сп, погиб 27.10.1943.

ХАЛИКОВ Павел Степанович, погиб 1.10.1943.

ЧЕРЕПАНОВ Семен Прокофьевич, р. в 1903, ряд., в/ч 28112, погиб 1.10.1944.

ЧЕРНИКОВ Илья Михайлович, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ЧИЖИКОВ Дмитрий Лаврентьевич, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

ШАБАЛИН Прокофий Федорович, р. в 1926, ряд. 1311-го сп 173-й сд, погиб 5.10.1943.

ШАРИПОВ Базар, р. в 1905, ряд. 612-го сп, погиб 30.9.1943.

ШАРОВ Егор Илларионович, старш., погиб 30.9.1943.

ШАРЫКИН Виктор Иванович, р. в 1925, ряд., погиб 4.10.1943.

ШАХОВСКИЙ Иван Яковлевич, ряд., п/п 29467, погиб 4.10.1943.

ЩЕРБА Роман Ануфриевич, мл. лейт. 612-го сп, погиб 1.10.1943.

ЮДИКОВ Трофим Михайлович, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

ЯКИМОВ Степан Иванович, ряд., п/п 14142, погиб 27.10.1943.

ЯКОВЛЕВ Борис Никитович, ряд. 882-го сп, погиб 4.10.1943.

ЯРУШИНСКИЙ Иосиф Владимирович, ряд., п/п 1162, погиб 1.10.1943.

РЕКТЯНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. РЕКТА

КУКАНОВ Юрий Федорович, мл. серж., погиб 17.10.1943.

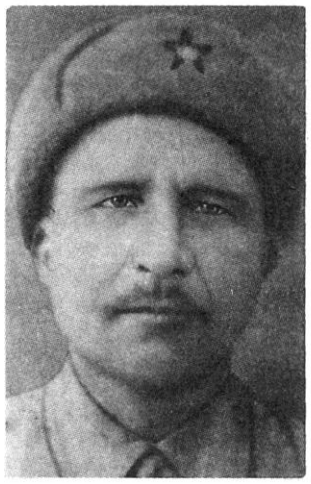

С. П. Черепанов.

Е. И. Шаров.

РУДКОВЩИНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. РУДКОВЩИНА

АРТЕМЕНКО Александр Михайлович, р. в 1915, лейт. 1152-го сп 344-й сд, погиб 26.6.1944.

САВСКОЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В д. САВА

ВАСИЛЬЕВ Иван Федосеевич, ряд. 17-го отд. инженерно-аэродромного батальона, погиб 27.6.1944.

ГРИДАСОВ Петр Иванович, ст. серж. 252-го сп, погиб 26.6.1944.

ДОЛГОВ Алексей Михайлович, ряд. 252-го сп, погиб 27.7.1944.

* * *

ТИХОНОВ Алексей Сергеевич, р. в 1909, летчик, погиб 3.7.1941, место захоронения не установлено.

Воіны-землякі, якія загінулі і прапалі без вестак на франтах Вялікай Айчыннай вайны ў 1941—45 гг.

АЎСЯНКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АРЛОЎШЧЫНА

АСТРАНКОЎ Іван Кірылавіч, н. у 1918, працаваў у мясцовым калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

АСТРАНКОЎ Іван Сяргеевіч, рад. 1152-га сп, загінуў 17.8.1944 пры вызваленні Літвы, пахаваны ў в. Валкавішкі.

АСТРАНКОЎ Мікалай Кірылавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак

АСТРАНКОЎ Мікалай Сяргеевіч, развед-

чык 945-га Чырванасцяжнага сп, загінуў 22.11.1944 ва Усходняй Прусіі.

БАСЯКОЎ Васіль Піліпавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 5.8.1944, пахаваны ў Літве.

ГАРБУЗОЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад хваробы 11.3.1945, пахаваны на ваенных могілках у Літве.

ДОМАНАЎ Андрэй Міхайлавіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак.

ЖЭЎНЕРАЎ Дзмітрый Ціханавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

ЖЭЎНЕРАЎ Павел Ціханавіч, н. у 1905, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖЭЎНЕРАЎ Пётр Іванавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЖЭЎНЕРАЎ Уладзімір Андрэевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. рад., загінуў 17.10.1944 у Літве, пахаваны ў в. Лауцкас.

КАПАШЫЛАЎ Фёдар Архіпавіч, н. у 1915, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРДУКОЎ Афанасій Калінавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. рад., загінуў у верасні 1944 у Літве.

КУРДУКОЎ Іван Васільевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 19.7.1941.

ЛАРЫЁНАЎ Іван Трыфанавіч, н. у 1925, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 22.10.1944 у Літве.

ПШКОЎ Андрэй Воранавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПШКОЎ Фёдар Воранавіч, н. у 1918, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЛДАЦЕНКА Елісей Акулавіч, загінуў 4.7.1944.

САФРОНЕНКА Валянцін Рыгоравіч, н. у 1919 у в. Карасі Гарадзішчанскага с/с Шклоўскага р-на, жыў у в. Арлоўшчына, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТКАЧОЎ Якаў Мартынавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт. 788-га сп 214-й сд., загінуў 8.6.1944 у в. Суботцы Знаменскага р-на Кіраваградскай вобл.

ЧУБАРАЎ Мікалай Арывонавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЧУЧУНОЎ Пётр Станіслававіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1941.

ВЁСКА АСІПОВІЧЫ

АНТОНАЎ Дзмітрый Аляксеевіч, н. у 1911, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, кам. аддз., мал. сярж. 210-га сп, загінуў 22.1.1945 у Польшчы.

АНТОНАЎ Іван Самуйлавіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1945.

АНТОНАЎ Мікіта Аляксеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРБУЗАЎ Якаў Мікалаевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГРЭКАЎ Антон Мікалаевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЕМЯЛЬЯНАЎ Фёдар Лявонавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 329-га сп, загінуў 2.8.1944 у Літве.

ЕМЯЛЬЯНАЎ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ІВАШКЕВІЧ Вячаслаў Людвігавіч, мал. сярж., загінуў 6.2.1945 у Германіі.

КАЗЛОЎ Мікалай Трыфанавіч, н. у 1926, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

КАЗЛОЎ Фёдар Трафімавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАНДРАЦЬЕЎ Андрэй Паўлавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

КАНДРАЦЬЕЎ Міхаіл Паўлавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, кам. аддз.; сярж., памёр ад ран 13.6.1944, пахаваны ў в. Худзіна Пустошынскага р-на Цвярской вобл.

ЛАРЫЁНАЎ Іван Ларывонавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ОСІПАЎ Рыгор Вікенцьевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЛІТЫКІН Антон Васілевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САМУЙЛАЎ Мікалай Сямёнавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САМУЙЛАЎ Пётр Захаравіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., загінуў 16.4.1945 у Германіі, пахаваны ў в. Кляйнэ.

СІМАКОЎ Ларывон, рад. 51-й арміі, прапаў без вестак 20.5.1942 на Керчынскім паўвостраве.

ЦІТОЎ Рыгор Максімавіч, рад. 93-й асобнай армейскай роты, загінуў 15.8.1944 у Літве, пахаваны каля в. Валкавішкі.

ЧАРНАМОРДЗІК Антон Фёдаравіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЧАРНАМОРДЗІК Іван Антонавіч, н. у

1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 1228-га сп, загінуў 18.8.1944.

ЧАРНАМОРДЗІК Кліменцій Яўсеевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЧАРНАМОРДЗІК Лявон Захаравіч, н. у 1894, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧАРНАМОРДЗІК Мікалай Пятровіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧАРНАМОРДЗІК Міхаіл Яўсеевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧАРНАМОРДЗІК Павел Цярэнцьевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 329-га сп, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧАРНАМОРДЗІК Якаў Фёдаравіч, н. у 1911, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ЧАРНЯЎСКІ Андрэй Лявонавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШЭЛЕГАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЭЛЕГАЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 1291-га сп 110-й сд, загінуў 29.8.1944, пахаваны на ст. Снядава Замбраўскага р-на Беластоцкай вобл.

ЯЎСЕЕЎ Іван Нічыпаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯЎСЕЕЎ Фёдар Нічыпаравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА АЎСЯНКА

АЛЯКСЕЕНКА Віктар Маркавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у красавіку 1945.

АЛЯКСЕЕНКА Герасім Фаміч, загінуў 4.8.1944 у Ковенскай вобл.

АЛЯКСЕЕНКА Іван Маркавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 28.2.1945 у в. Грунвальд, Усходняя Прусія.

АЛЯКСЕЕНКА Цімафей Сцяпанавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЛАБАЕЎ Валянцін Мартынавіч, загінуў 6.8.1944.

БАЛАБАЕЎ Еўдакім Фёдаравіч, калгаснік калгаса «XVII партз'езд», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 14.4.1945 на р. Одэр у Германіі.

ВАРОНІН Іван Цімафеевіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт.

ВАРОНІН Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАРОНІН Фядос Архіпавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943 у час блакады Ленінграда.

ГРЫГОР'ЕЎ Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1913, гв. лейт. 36-га гв. сп 14-й гв. сд., прапаў без вестак 29.12.1943 у Кіраваградскай вобл.

ГРЫГОР'ЕЎ Леанід Захаравіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГРЫГОР'ЕЎ Максім Фёдаравіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лютым 1945.

ДАЛЖАНКОЎ Апанас Іванавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЕНІСЕНКА Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1914, мал. лейт. 512-га ап, Заходні фронт, прапаў без вестак у снежні 1941.

ДУБРОВІН Антон Міхеевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939, мал. лейт.

ДУБРОВІН Георгій Іванавіч, н. у 1900, загінуў 13.2.1943 у Ленінградскай вобл.

ДУБРОВІН Герасім Гаўрылавіч, н. у 1905, да вайны працаваў у Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942 і пахаваны ў Ленінградзе.

ДУБРОВІН Герасім Яўменавіч, н. у 1918, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДУБРОВІН Уладзімір Фядотавіч, н. у 1914, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРУГЛІКАЎ Васіль Яфімавіч, н. у 1913, загінуў у жніўні 1944.

МАЛАШАНКА Васіль Аляксеевіч, н. у 1917, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАНЬКОЎ Рыгор Васілевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ОСІПАЎ Аўрам Антонавіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт., загінуў 6.1.1942.

ОСІПАЎ Іван Макаравіч, н. у 1900, працаваў рахункаводам, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ОСІПАЎ Ісак Іванавіч, н. у 1903, калгаснік калгаса «XVII партз'езд», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ОСІПАЎ Максім Іванавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ОСІПАЎ Трафім Маркавіч, н. у 1903, прапаў без вестак 16.11.1941.

ПРУДНІКАЎ Іван Маркавіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ПРУДНІКАЎ Сцяпан Майсеевіч, н. у 1908, рад. 199-га сп 31-й арміі, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

САВАСЦЕЕНКА Васіль Аляксеевіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, мал. лейт.

САВАСЦЕЕНКА Нічыпар Васілевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СВІСТУНОЎ Іван Гаўрылавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

М. М. Шардулеў.

І. К. Шчыроў.

СВІСТУНОЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

СВІСТУНОЎ Сямён Парфенавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СВІСТУНОЎ Цярэнцій Парфенавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 14.1.1945.

СВІСТУНОЎ Яфім Мікалаевіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ШАРДУЛЕЎ Аляксей Мартынавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАРДУЛЕЎ Леў Васілевіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж.

ШАРДУЛЕЎ Мацвей Мартынавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЧЫРОВА Антаніна Рыгораўна, н. у 1921, вучылася ў медвучылішчы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапала без вестак у жніўні 1944.

ШЧЫРОЎ Іван Клімавіч, н. у 1924, вучыўся ў рамесным вучылішчы ў г. Магілёў, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШЧЫРОЎ Ягор Якімавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЯГЕПАЎ Андрэй Фёдаравіч, н. у 1912, лейт. 108-й сд, прапаў без вестак у 1943.

ВЁСКА ГРЫВЕЦ

БАРЫСАЎ Дзяніс Рыгоравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1942.

БАРЫСАЎ Логін Рыгоравіч, н. у 1910.

КАНТУЗОРАЎ Дзяменцій Іванавіч, н. у 1920, чырванафлоцец, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЛЕУСАЎ Павел Сямёнавіч, працаваў старшынёй выканкома Крапівенскага с/с Аршанскага р-на Віцебскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЛЕУСАЎ Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

НІКІФАРАЎ Канстанцін Дзямідавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

НІКІФАРАЎ Харытон Дзямідавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1894, рад. 94-га сп 21-й сд, прапаў без вестак 12.7. 1942.

РАЗУМОЎСКІ Фёдар Нічыпаравіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў 27.9.1943 у Ленінградскай волб.

ТАРАСАЎ Іван Сідаравіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, гв. рад., тэлефаніст, загінуў 13.3.1945 пад г. Кёнігсберг, пахаваны ў мяст. Тружэнец.

ТАРАСАЎ Сяргей Сідаравіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., прапаў без вестак.

ХРАМЯНКОЎ Марк Васілевіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, кам. аддз., прапаў без вестак у снежні 1941.

ХРАМЯНКОЎ Сцяпан Міхайлавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ШЫДЛОЎСКІ Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЯРМОЛЕНКА Даніла Сцяпанавіч, памёр у нямецкім палоне 29.8.1944.

ВЁСКА ГУЛІДАЎКА

БАГДАНАЎ Міхаіл Архіпавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ВОЛКАЎ Дзям'ян Герасімавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ВОЛКАЎ Кірыл Фядосавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВОЛКАЎ Мацвей Сямёнавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГАЛАЧКІН Барыс Іванавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАЛАЧКІН Пётр Ціханавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

КАРАЛАЎ Пётр, н. у 1918, загінуў у палоне 9.12.1942.

КАРАЛЁЎ Аляксей Іванавіч, загінуў 18.7.1945.

КАРАЛЁЎ Іван Іванавіч, н. у 1914, нампаліт 25-га сп 30-й сд, прапаў без вестак 29.10. 1941.

КАРАЛЁЎ Іван Фядотавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 13.3.1945, 7.3.1945 узнагароджаны ордэнам Славы 3-й ступені.

КАРАЛЁЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт. 1-й Маскоўскай сд, загінуў 13.1.1944 у в. Капытава Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

КАРАЛЁЎ Пётр Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРАЛЁЎ Уладзімір Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

КАСЦЯНІКАЎ Канстанцін Давыдавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОТАЎ Іван Кандратавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 15.1.1945 у Польшчы.

КУЛІКАЎ Андрэй Сяргеевіч, н. у 1919, механізатар, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у 1942.

КУРАЛЕНКА Кірыл Аркадзьевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 5.8.1944 у Літве.

ЛАЎШОЎ Сямён Сцяпанавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, яфр., ваяваў у складзе 1-й гв. тбр, п/п 51852«Д», загінуў 15.8.1944 у Польшчы, пахаваны ў фальварку Бугабор.

ЛАЎШОЎ Фама Яфімавіч, н. у 1913, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., прапаў без вестак у 1944.

ЛЯВОНАЎ Максім Іванавіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НІКІЦІН Міхаіл Максімавіч, н. у 1921, прапаў без вестак 27.9.1941.

ПРУДНІКАЎ Пётр Яфрэмавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, яфр., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РЭНДАЎ Ігнат Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІМЧАНКА Аляксандр Дзмітрыевіч, стралок, загінуў 22.10.1944.

СІМЧАНКА Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІМЧАНКА Іван Кузьміч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СІМЧАНКА Логін Іванавіч, н. у 1925, быў вывезены немцамі ў Германію, пасля вызвалення адразу прызваны на службу, прапаў без вестак у маі 1945.

СІМЧАНКА Рыгор Рыгоравіч, загінуў 6.8.1944.

СІМЧАНКА Сяргей Рыгоравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІМЧАНКА Трафім Панцялеевіч, н. у 1900, загінуў 25.11.1942.

СЦЯПАНАЎ Васіль Мартынавіч, н. у 1914, загінуў 5.8.1944 у Літве.

СЦЯПАНАЎ Максім Мартынавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАЛЕЦКІ Сцяпан Антонавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, яфр., прапаў без вестак у 1943.

ХАЛЕЦКІ Фядот Антонавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. рад., загінуў 6.10.1944 у Літве.

ЦІМАФЕЕЎ Міхаіл Нічыпаравіч, кулямётчык, загінуў 30.4.1945 у Берліне.

ЦІМАФЕЕЎ Пётр Хрысанавіч, памёр у нямецкім палоне 28.6.1942.

ЧЭРНІКАЎ Аляксандр Сямёнавіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЧЭРНІКАЎ Антон Логінавіч, н. у 1915, мал. лейт. 149-й асбр, загінуў 1.9.1942 у Сталінградзе.

ЧЭРНІКАЎ Піліп Андрыянавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., памёр у нямецкім палоне 10.3.1942.

ЧЭРНІКАЎ Сямён Іванавіч, загінуў 16.8. 1944 у Літве.

ЧЭРНІКАЎ Юрый Андрыянавіч, н. у 1915, працаваў у г. Орша на льнокамбінаце, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

ВЁСКА ДУШКІ

АКСЁНАЎ Іван Парфенавіч, н. у 1924, рад.

АКСЁНАЎ Уладзімір Парфенавіч, н. у 1907, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

АНЦІПЕНКА Васіль Карпавіч, н. у 1924, памёр ад ран 6.10.1944, пахаваны ў г. Каўнас.

АНЦІПЕНКА Васіль Тарасавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 1.2.1945 у Польшчы.

АНЦІПЕНКА Іван Сцяпанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АНЦІПЕНКА Карп Акімавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АНЦІПЕНКА Максім Ануфрыевіч, загінуў 20.4.1945 у Германіі.

АНЦІПЕНКА Міхаіл Кірылавіч, н. 21.10. 1908, працаваў старшынёй калгаса «XVII партз'езд», у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 213-га сп 56-й сд 167-й арміі, памёр ад ран 31.1.1944 у Ленінградскай вобл.

АНЦІПЕНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ВАРОНІН Васіль Міхайлавіч, н. у 1916 у в. Баева Дубровенскага р-на, скончыў акадэмію, у Чырвонай Арміі з 12.7.1941, лейт., загінуў 29.7.1943 у Ленінградзе.

ВІНАКУРАЎ Аляксей Ігнатавіч, н. у 1919, працаваў на лесапільным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВІНАКУРАЎ Ігнат Васілевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 6.7.1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

М. К. Анціпенка.

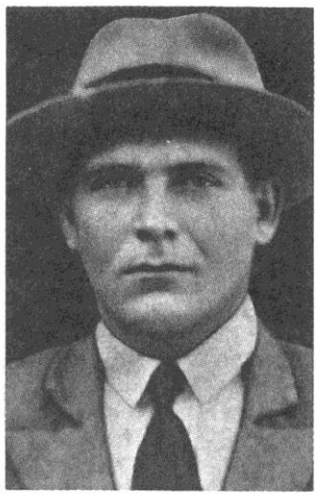

Р. Ф. Анціпенка.

Я. Н. Дземянкоў.

А. А. Іваноў.

ВІНАКУРАЎ Пётр Васілевіч, н. у 1909, прапаў без вестак 16.11.1943.

ГАЙМАНАЎ Барыс Лявонавіч, н. у 1904, рад.

ДЗЕМЯНКОЎ Ягор Напрэевіч, н. у 1913, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, лейт., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЕМЯНКОЎ Яфім Сцяпанавіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 16.8.1944.

ДЫЛЬКОЎ Аляксандр Нічыпаравіч, н. у 1915, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у студзені 1944.

ІВАНОЎ Анатоль Антонавіч, н. 11.5.1926 у в. Гарадзішча Шклоўскага р-на, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 13.1. 1945 ва Усходняй Прусіі.

ІСАЕЎ Аляксей Яўменавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

ІСАЕЎ Іосіф Уласавіч, н. у 1903, працаваў лесніком, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІСАЕЎ Мікалай Сямёнавіч.

ІСАЕЎ Парфен Сямёнавіч, н. у 1895, працаваў аграномам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІСАЕЎ Сяргей Сямёнавіч.

ІСАЕЎ Фёдар Уласавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у верасні 1944.

ІСАЕЎ Фёдар Цімафеевіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КАЗІМІРАЎ Мікалай Дзмітрыевіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 1.5.1945.

ЛАХНОЎ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак 10.12.1942.

ЛАХНОЎ Сямён Паўлавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЛАХНОЎ Фёдар Фядотавіч, н. у 1918, вучыўся ў Аршанскім педвучылішчы, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. лейт., загінуў 26.1. 1945.

МІХАЛЬЧАНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1908 у в. Рэкатка Панкратаўскага с/с, калгаснік калгаса «Авангард», у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЧКАЕЎ Аляксандр Іванавіч, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., радыст, загінуў 8.4.1945 на р. Одэр.

СТУКАНАЎ Сцяпан Дзмітрыевіч, н. у 1912, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 9.1.1942.

СТУКАНАЎ Сямён Дзмітрыевіч, н. у 1902, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ХАДАНКОЎ Ілья Ахрэмавіч, н. у 1919, працаваў бухгалтарам калгаса, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШКОЛАКАЎ Фёдар Цітавіч, загінуў 18.1.1945.

ЮНАШАЎ Аляксандр Канстанцінавіч, н. у 1910 у г. Гродна, працаваў ветурачом у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак 1.9.1944.

ВЁСКА КРЫЎЦЫ

ГАПЕЕЎ Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРЦІН Васіль Васілевіч, н. у 1913, памёр ад ран 10.5.1944, пахаваны ў в. Байдары, Крым.

КУРЦІН Мітрафан Сідаравіч, н. у 1912, працаваў настаўнікам у Паршынскім с/с, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 22.11.1942 у Калінінскай вобл.

КУРЦІНА Ульяна Сідараўна, н. у 1920, вучылася ў Смаленскім медвучылішчы, у

Чырвонай Арміі з 1939, ст. сярж., загінула 10.7.1945 у Германіі, пахавана ў г. Вітшток.

ЛІТВІНАЎ Лявон Дзямідавіч, н. у 1910 у в. Тушавая, жыў і працаваў у в. Крыўцы, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЛУКАШКОЎ Пётр Пятровіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЫЧОЎ Гаўрыла Дзямідавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

ЛЫЧОЎ Кандрат Аляксеевіч, н. у 1901, працаваў бухгалтарам калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЫЧОЎ Пётр Аляксеевіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЫЧОЎ Піліп Агеевіч, н. у 1903, служыў у вайсковай часці г. Орша, кап., начальнік штаба палка, загінуў 25.1.1942 у Курскай вобл.

ЛЫЧОЎ Цімафей Агеевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 21.6.1941, памёр ад ран 23.7.1944 у Дубровенскім р-не.

ПАЗНЯКОЎ Дзмітрый Сямёнавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПАЗНЯКОЎ Раман Нічыпаравіч, н. у 1915, служыў у арміі, гв. рад., прапаў без вестак 2.1.1945.

ПАЗНЯКОЎ Фёдар Сямёнавіч, памёр ад ран 1.4.1945.

ПЛЯЦАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЫЦЬКОЎ Мікалай Пятровіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЫЦЬКОЎ Юрый Пятровіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШПІТАЛЕЎ Іван Макаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА КУКШЫНАВА

ГРАЧЫХА Фёдар Пятровіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЛАГАЕЎ Рыгор Якаўлевіч, н. у 1891, загінуў 25.8.1942.

МАЦІЕЎСКІ Яфім Іванавіч, н. у 1921, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1941.

ТАРАСАЎ Васіль Навумавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. сярж., загінуў у 1943.

ТАРАСАЎ Міхаіл Навумавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1943.

ХАРУЖЭНКА Андрэй Карнеевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

С. П. Лахноў.

І. Ф. Міхальчанка.

М. С. Курцін.

У. С. Курціна.

ХАРУЖЭНКА Гаўрыла Васілевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАРУЖЭНКА Іван Цярэнцьевіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 168-га гв. сп, загінуў 22.12.1944 ва Усходняй Прусіі.

ХАРУЖЭНКА Ілья Сямёнавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

ХАРУЖЭНКА Мікіта Кірылавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ХАРУЖЭНКА Фёдар Андрэевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАРУЖЭНКА Феакціст Карнеевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ХАРУЖЭНКА Яфрэм Сямёнавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

К. М. Арцёменка.

ЧАРВІНСКІ Андрэй Еўдакімавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧАРВІНСКІ Мікалай Кірылавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧАРВІНСКІ Рыгор Іосіфавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у кастрычніку 1944.

ЧАРВІНСКІ Фадзей Еўдакімавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

ВЁСКА ЛІХАЧОВА

КУЗЬМІНАЎ Сяргей Фёдаравіч, н. у 1926, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

КУЗЬМІН Уладзімір Восіпавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак 8.8.1941.

ТАЛІВАНАЎ Павел Іванавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТУСТОЎ Зіновій Фядосавіч, н. у 1906, памёр у нямецкім палоне 13.12.1941.

УСАЎ Пётр Савельевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАЛЕЦКІ Мікалай Антонавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦАРЫКАЎ Пётр Рыгоравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦАРЫКАЎ Ягор Рыгоравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак.

ЧАРВІНСКІ Фёдар Рыгоравіч, рад., загінуў 7.2.1945 у Германіі.

ЧАРВІНСКІ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ШЫДЛОЎСКІ Аляксандр Восіпавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЫДЛОЎСКІ Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лютым 1945.

ШЫДЛОЎСКІ Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1924, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1945, гв. мал. сярж. 12-га тп, радыст танка Т-34, загінуў 23.1.1945, пахаваны ў мяст. Скавіна, Польшча.

ШЫДЛОЎСКІ Іван Сцяпанавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., танкіст.

ШЫДЛОЎСКІ Максім Сцяпанавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. рад. 56-га гв. сп, памёр ад ран 20.8.1944, пахаваны ў в. Гафуны.

ШЫКАРЭЎСКІ Марк Канстанцінавіч, н. у 1915, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 1266-га сп, п/п 49865, загінуў 25.12.1943, пахаваны 2 км на паўднёвы захад ад в. Бынава.

ВЁСКА ЛЮБІЖ

АНЦІПАЎ Аляксей Паўлавіч, н. у 1921, працаваў брыгадзірам у калгасе «Адраджэнне», у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

АНЦІПАЎ Павел Савельевіч, н. у 1895, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

АРЦЁМЕНКА Кірыл Маркавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., прапаў без вестак у жніўні 1943.

АРЦЁМЕНКА Рыгор Міхайлавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, памёр у нямецкім палоне 15.8.1941.

АРЦЁМЕНКА Яфім Міхайлавіч, н. у 1917, лейт. 20-й тд 9-га мк, прапаў без вестак 2.7.1941.

БЕЛІН Мікалай Аляксеевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941.

БЕРАСНЕЎ Ульян Рыгоравіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕРДЫШАЎ Дзмітрый Кузьміч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕШАЎ Васіль Анісімавіч, загінуў 14.11. 1943 на Керчанскім паўвостраве.

БУЛАХАЎ Арцём Міронавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 13.10.1944, пахаваны ў Беластоцкай вобл.

БУЛАХАЎ Павел Міронавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у ліпені 1941.

БУЛАХАЎ Цімафей Апанасавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

БЯЗРУЧАНКА Рыгор Цітавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЯЗАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1904, рад. 1-га сп 99-й сд, загінуў 24.8.1943 у Варашылаўградскай вобл.

ВЯЗАЎ Нікадзім Прохаравіч, н. у 1904, калгаснік калгаса «Адраджэнне», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ГУЛІСАЎ Сцяпан Раманавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГУЛІСАЎ Яфім Раманавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЫДЗІКАЎ Дзмітрый Цімафеевіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Арцём Сідаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у верасні 1941.

КАВАЛЁЎ Іван Сідаравіч, н. у 1922, працаваў майстрам па шыццю ў Бабруйску, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў пад г. Кёнігсберг.

КАНДУБАЎ Васіль Якаўлевіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЎЧОНАЎ Дзмітрый Уладзіміравіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з мая 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЎЧОНАЎ Леў Уладзіміравіч, н. у 1912, працаваў у Маскве, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІСЯЛЁЎ Афанасій Міхайлавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у 1941.

КОНДЗЕРАЎ Ціт Кузьміч, н. у 1914, працаваў паштальёнам Цімохаўскага аддз. сувязі, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КУРЦІН Іван Пятровіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у 1944.

КУРЦІН Цімафей Навумавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў 16.8.1943 у в. Іскра Спас-Дзяменскага р-на.

МАКАРЭВІЧ Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1916, працаваў у г. Магілёў на аўтарамонтным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у 1944.

МІНІН Антон Пятровіч, н. у 1910, прапаў без вестак.

МІНІН Дзмітрый Макаравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІНІН Іван Іванавіч, н. у 1921, кам. аддз., загінуў 23.1.1942.

НОВІКАЎ Нічыпар Яўменавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ПАНАМАРОЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1933, маёр, загінуў у 1941 у г. Замбраў.

ПАНАМАРОЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1921, працаваў камендантам інтэрната Магілёўскага аўтарамонтнага завода, у Чырвонай Арміі з 1940, рад. 12-га асобнага разведвальнага батальёна 12-й тд, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ПАНАМАРОЎ Фёдар Паўлавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1943.

А. М. Кісялёў.

Ц. Н. Курцін.

ПЕТУШКОЎ Антон Ісакавіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 5.1.1942.

ПІСКУНОЎ Аляксандр Кірылавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт.

ПІСКУНОЎ Іван Кірылавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

САЛТАНАЎ Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1923, лейт. 375-га ап 181-й сд, кам. узвода, памёр ад ран 2.8.1943.

СЕЛЮКОЎ Васіль Фаміч, н. у 1914, сярж., кам. аддз., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЕЛЮКОЎ Ілья Фаміч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЕЛЮКОЎ Тарас Цімафеевіч, н. у 1920, сярж., прапаў без вестак у ліпені 1944.

СНАПКОЎ Кузьма Фёдаравіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ХАЛЕЦКІ Даніла Сцяпанавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХУТЛІКАЎ Гаўрыіл Аляксеевіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХУТЛІКАЎ Герасім Аляксеевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 22.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ХУТЛІКАЎ Пётр Паўлавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., загінуў у 1941.

ХУТЛІКАЎ Рыгор Аляксеевіч, памёр ад ран 27.1.1945.

ЦЕПЛЫ Андрэй Якаўлевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЫНДЗІКАЎ Андрэй Іванавіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЫНДЗІКАЎ Ілья Сцяпанавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1943.

Г. А. Хутлікаў.

П. П. Хутлікаў.

А. Я. Цеплы.

ШЫНДЗІКАЎ Міхаіл Канстанцінавіч, н. у 1923, лейт. 1549-га цсап, фельчар, загінуў 12.8.1943 у в. Кіяны Харкаўскай вобл.

ШЫНДЗІКАЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1894, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЫНДЗІКАЎ Фядот Іванавіч, н. у 1908, калгаснік, загінуў у 1943.

ЯЦАЎ Іван Фаміч, н. у 1908, працаваў у Горках у арцелі «Зара», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ПАЛЁНКА

АНУФРЫЕЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, рад., загінуў 22.2.1945 у Латвіі, пахаваны ў в. Зайдзекі, каля г. Ліепая.

АРЛОЎ Сяргей Максімавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1942, рад., загінуў 25.3.1944, пахаваны ў с. Смаліца Быхаўскага р-на.

ВАСІЛЬЕЎ Піліп Яфімавіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад. 492-га сп, загінуў 4.8.1944 у Беластоцкай вобл.

ВІШНЕЎСКІ Васіль Харытонавіч, н. у 1919, рабочы торфзавода «Чапялінка», у Чырвонай Арміі з 1939, рад., памёр ад ран 25.8.1942, пахаваны ў с. Пагарэлае Цвярской вобл.

ВІШНЕЎСКІ Дзмітрый Нічыпаравіч, н. у 1902, працаваў старшынёй калгаса «Барацьбіт», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 5.12.1941 у в. Перамеркі Калінінскай вобл.

ВІШНЕЎСКІ Іван Нічыпаравіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВОРАНАЎ Іван Майсеевіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1942, рад., загінуў 8.1.1944.

ДЗЯМ'ЯНАЎ Мікалай Васілевіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 22.10.1944 ва Усходняй Прусіі, раён Гольдан, там і пахаваны.

ДЗЯМ'ЯНАВА Надзея Васілеўна, н. у 1927, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінула ў 1944.

ДЗЯМ'ЯНАЎ Фока Мікітавіч, н. у 1922, працаваў у Ліхачоўскай МТС, у Чырвонай Арміі з 1942, яфр., загінуў 26.3.1944, пахаваны ў в. Смаліца Быхаўскага р-на.

ЖАРЫКАЎ Піліп Пракопавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ІГНАТАЎ Міхаіл Мікітавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІСАКАЎ Аляксей Феакціставіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, аўтаматчык, загінуў 30.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ІСАКАЎ Васіль Феакціставіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, гв. рад., кулямётчык, загінуў і пахаваны 13.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ІСАКАЎ Сцяпан Яўціхавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., памёр у нямецкім палоне 20.10.1942.

ІСАКАЎ Сяргей Васілевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1942, яфр., загінуў 26.3.1944, пахаваны ў в. Смаліца Быхаўскага р-на.

ІСАКАЎ Сяргей Феакціставіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у маі 1945.

КАРПІН Андрэй Трыфанавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОНАНАЎ Васіль Барысавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОНАНАЎ Віктар Максімавіч, н. у 1910, працаваў у Мінску на цагельным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КОНАНАЎ Міхаіл Максімавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1944.

КРОТАЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1913, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у верасні 1944.

КУЗЬМІН Якаў Кліменцьевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

ЛАТЫШАЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1921, працаваў карэспандэнтам райгазеты, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1944.

МАІСЕЕНКА Карней Сямёнавіч, н. у 1907 у в. Хамінічы Рудкаўшчынскага с/с, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

МІЛЮЦІН Леанід Трыфанавіч, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак.

МІЛЮЦІН Трыфан Герасімавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ПАНЦЯЛЕЕЎ Іван Яфімавіч, н. у 1918, працаваў на Чапялінскім торфзаводзе, у Чырвонай Арміі з 1940, рад.

СЯМЁНАЎ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у верасні 1944.

СЯМЁНАЎ Гаўрыла Іванавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 24.1.1945 ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў г. Гусеў Калінінградскай вобл.

ТРАФІМАЎ Дзмітрый Данілавіч, н. у 1907, працаваў загадчыкам фермы ў калгасе, у Чырвонай Арміі з 1944, сярж., загінуў 10.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

ФІЛІМОНАЎ Дзмітрый Цярэнцьевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 12.8.1944, пахаваны на хут. Істрыца, Літва.

ФІЛІПАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1910, загінуў 12.8.1944.

ФЯДОТАЎ Аляксандр Філімонавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ШЫЦІКАЎ Карп Мартынавіч, н. у 1897, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у кастрычніку 1944.

ЯКУШЭВІЧ Аляксей Сцяпанавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ВЁСКА ПАЛНА

ГРЫГОР'ЕЎ Міхаіл Трафімавіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ГРЫГОР'ЕЎ Рыгор Ермалаевіч, н. у 1926, навучэнец, з 1943 партызан, у 1944 пайшоў на фронт, рад., тапограф 678-га гап, загінуў 31.10.1944, пахаваны ў мяст. Прэйкшы, Латвія.

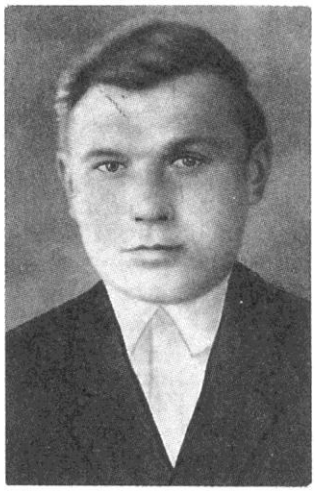

Дз. М. Клапкоў.

Н. П. Клапкоў.

В. Д. Клімаў.

КАРПІН Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў 20.7.1944.

КЛАПКОЎ Афанасій Епіфанавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1945.

КЛАПКОЎ Васіль Паўлавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КЛАПКОЎ Дзмітрый Мікітавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

КЛАПКОЎ Іван Захаравіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

КЛАПКОЎ Марк Паўлавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. рад., загінуў 24.11.1943.

КЛАПКОЎ Несцер Паўлавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1942.

КЛІМАЎ Васіль Данілавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў 6.9.1942.

М. Д. Клімаў.

КЛІМАЎ Мікіта Данілавіч, н. у 1918, бухгалтар калгаса, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак.

КРЫСІКАЎ Рыгор Кірылавіч, н. у 1920, кам. аддз., прапаў без вестак 5.9.1944.

КРЫСІКАЎ Цімафей Радзівонавіч, н. у 1925, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак 19.4.1945.

ЛЬВОЎ Антон Міхайлавіч, н. у 1908, кам. аддз., ст. сярж., загінуў 29.10.1944 у Латвіі.

РАМАНАЎ Аляксандр Пятровіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАМАНАЎ Сяргей Пятровіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад. 272-га сп унутраных войск, загінуў 6.9.1942 пры абароне Сталінграда.

ТАРАНАЎ Іван Карпавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, гв. чырвонаармеец, тэлеграфіст Чырванасцяжнай гв. цпабр, загінуў 27.3.1943, пахаваны ў в. Лагунова Сафонаўскага р-на Смаленскай вобл.

ФАМІН Аляксей Канстанцінавіч, н. у 1907, загінуў у 1942 у г. Ноўгарад.

ФАМІН Іван Канстанцінавіч, рад., памёр ад ран 24.3.1945, пахаваны ў мяст. Келн, Польшча.

ФАМІН Прохар Канстанцінавіч, н. у 1918, загінуў 22.2.1942.

ВЁСКА САЛЬНІКІ

АНДРЭЕЎ Якім Сяргеевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАЛАБОСАЎ Максім Андрэевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939.

БОНДАРАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

БОНДАРАЎ Мікалай Цітавіч, н. у 1922, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 1210-га сп, загінуў 18.8.1944, пахаваны каля хут. Кумянец, Літва.

ГАЛАНАЎ Якаў Якаўлевіч, н. у 1920, калгаснік, прапаў без вестак у 1944.

ДРАЗДОЎСКІ Іван Васілевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІРЫЛАЎ Аркадзь Пятровіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КІРЫЛАЎ Пётр Варфаламеевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЎЛАЎ Аляксей Рыгоравіч, н. у 1918, лейт. 84-й асобнай сбр, загінуў 8.12.1944 у Паўночнай Асеціі.

ПАЎЛАЎ Васіль Прохаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРОХАРАЎ Рыгор Іосіфавіч, н. у в. Сальнікі, 329-ы сп, загінуў 7.8.1944, пахаваны ў в. Алексіна, Літва.

ПРОХАРАЎ Рыгор Юр'евіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ЦЫГАНКОЎ Кахван Іванавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЦЫГАНКОЎ Сяргей Мікалаевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЦЫГАНКОЎ Уладзімір Сяргеевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШКЛЯРОЎ Рыгор Ціханавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЭЛЕГАЎ Лазар Майсеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 1158-га сп, загінуў 18.9.1944, пахаваны ў в. Дангал, Латвія.

ВЁСКА СЯЛЕЦ

АБАКАНОВІЧ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1916, служыў у органах НКУС у г. Беласток, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. лейт. 910-га сп 247-й сд, загінуў 2.5.1944 у в. Салавічэ Турскага р-на Валынскай вобл.

АБАКАНОВІЧ Емяльян Кірылавіч, н. 5.10.1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 10.12.1944 у Прыбалтыцы.

АБАКАНОВІЧ Мікалай Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1941.

АБАКАНОВІЧ Мікалай Сафонавіч, загінуў у 1941 у в. Кулікава.

ВАСІЛЬЁЎ Васіль Іванавіч, рад., загінуў 23.3.1942 у Калінінскай вобл.

ГРЫГОР'ЕЎ Іван Лазаравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., прапаў без вестак у снежні 1943.

ГУЛАКОЎ Павел Якаўлевіч, н. у 1903, загінуў 28.7.1941 у г. Вязьма.

ДЗМІТРЫЕЎ Канстанцін Фёдаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗМІТРЫЕЎ Рыгор Фёдаравіч, памёр ад ран 5.8.1945 у Германіі.

ДЗМІТРЫЕЎ Філімон Цярэнцьевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак.

ЖАРЫКАЎ Павел Анісімавіч, н. у 1902(1903), калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 1158-га сп, загінуў 5.8.1944 у Літве.

ЖАРЫКАЎ Рыгор Аляксандравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт.

ЗАХАРАЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

ЗАХАРАЎ Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІВАНОЎ Аўрам Ігнатавіч, н. у 1910, працаваў у г. Орша, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт.

ІВАНОЎ Іосіф Ігнатавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лютым 1945.

ІВАНОЎ Сяргей Ігнатавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1941.

КАНСТАНЦІНАЎ Іван Нічыпаравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у баях за вызваленне Крыма.

КАРТУСЕЎ Міхаіл Емяльянавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

КРУКАЎ Аляксандр Ісакавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, артылерыст, рад., загінуў 18.4.1945 пад г. Кёнігсберг.

КРУКАЎ Арцём Мікітавіч, стралок 329-га сп, прапаў без вестак 2.8.1944 у Літве.

КРУКАЎ Рыгор Мікітавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЬВОЎ Мацвей Іванавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЛЮКАЎ Даніла Васілевіч, н. у 1912, мал. лейт., 59-я тбр, загінуў 28.2.1945.

МАРТЫНАЎ Міхаіл Гаўрылавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў пад г. Мінск.

МАРТЫНАЎ Рыгор Гаўрылавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАСКЕВІЧ Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЛЯКОЎ Якаў Іванавіч, н. у 1924, рад., прапаў без вестак у 1942.

РАБЦАЎ Аляксей Прохаравіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, гв. лейт. 15 гв. бат. мінёраў, загінуў 29.8.1943.

РАБЦАЎ Васіль Аляксеевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад. 329-га сп 70-й сд, загінуў 13.8.1944, пахаваны ў в. Алексіна, Літва.

РАБЦАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., прапаў без вестак.

РАБЦАЎ Мікалай Пятровіч, н. у 1921, да вайны служыў у артылерыі, мал. сярж., наводчык, загінуў 3.10.1943 пад Ленінградам, пахаваны ў в. В.Канавалава Ламаносаўскага р-на.

РАБЦАЎ Сава Прохаравіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў пад г. Ваўкавыск.

РАБЦАЎ Савелій Пракоф'евіч, мінб 53-й мбр, загінуў 5.11.1944 каля г. Ліепая. Латвія, пахаваны ў Прыекульскім р-не.

РАБЦАЎ Сцяпан Аляксеевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 322-га сп, загінуў 19.8.1944 у Літве.

РАБЦАЎ Піліп Іванавіч, стралок 329-га сп, прапаў без вестак 2.8.1944 у Літве.

РАБЦАЎ Ягор Аляксеевіч, н. у 1911, да вайны служыў у арміі.

РАЎКОВІЧ Ягор Герасімавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у верасні 1944.

САВІЦКІ Аляксандр Елісеевіч, н. у 1914, да вайны працаваў у г. Магілёве, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., прапаў без вестак у верасні 1944.

САВІЦКІ Мікалай Елісеевіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

САМУСЕЎ Іван Васілевіч, н. у 1916.

САМУСЕЎ Лявон Уласавіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

САМУСЕЎ Максім Васілевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САМУСЕЎ Міхаіл Патапавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САМУСЕЎ Сяргей Лявонавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у верасні 1944.

СЕЛЮКОЎ Іосіф Сазонавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЕЛЮКОЎ Мікалай Сазонавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

СЕЛЮКОЎ Сцяпан Міхайлавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СТАХНО Даніла Канстанцінавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., прапаў без вестак у верасні 1944.

СЦЕПАНЬКОЎ Антон Фёдаравіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

СЦЕПАНЬКОЎ Даніла Апанасавіч, н. у 1902, рад. 674-га сп 150-й сд, загінуў 21.1. 1943 у в. Грабушына Лакнянскага р-на Калінінскай вобл.

СЦЕПАНКОЎ Лука Фёдаравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЦЕПАНКОЎ Піліп Фёдаравіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

СЦЯПАНАЎ Парфен Фёдаравіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

СЯМЁНАЎ Мікалай Сазонавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

ТАМАШОЎ Арцём Хрыстафоравіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ТАМАШОЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., загінуў у лютым 1945.

ТУСТОЎ Іван Герасімавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ТУСТОЎ Нічыпар Емяльянавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942 пры абароне Крыма.

ТУСТОЎ Рыгор Емяльянавіч, н. у. 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад. 329-га сп, прапаў без вестак 15.8.1944 у Літве.

ФЕАКЦІСТАЎ Давыд Канстанцінавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ФІРСІН Аркадзь Цярэнцьевіч, загінуў 13.1.1942 у Ленінградскай вобл.

ФІРСІН Васіль Дзянісавіч, н. у 1907, працаваў старшынёй выканкома Паленкаўскага с/с, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 19.2.1945 ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў фальварку Лендорф, 9 км на захад ад г. Калінінград.

ФІРСІН Фадзей Дзянісавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАМЧКОЎ Піліп Міхайлавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАМЧКОЎ Сямён Міхайлавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ВЁСКА ТУШАВАЯ

ВАСІЛЬЕЎ Павел Міронавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ГАРБАТОЎСКІ Іван Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРБАТОЎСКІ Міхаіл Сідаравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ГАРБАТОЎСКІ Ціхан Ігнатавіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЖАРЫКАЎ Мікалай Захаравіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖАРЫКАЎ Сцяпан Мікалаевіч, н. у 1920, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1940, займаўся на двухмесячных курсах 1-га БПУ у г. Бярдзічаў, лейт., прапаў без вестак у верасні 1941.

КРАПІЎНІКАЎ Ягор Фёдаравіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КРАСНЯНКОЎ Сяргей Якаўлевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛІТВІНАЎ Аляксей Аляксандравіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛІТВІНАЎ Дзяніс Мацвеевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1942.

ЛІТВІНАЎ Фёдар Яўсеевіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1940, рад. 1154-га сп, загінуў 1.8.1944, пахаваны ў в. Пільвішкі, Літва.

ЛІТВІНАЎ Цімафей Яўсеевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941 , рад.

ПАРФЕНАЎ Міхаіл Трыфанавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

СІВЯНКОЎ Іван Ігнацьевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СЯЎНІЦКІ Ціхан Філімонавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ХОЛУСЕЎ Васіль Ігнатавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЦІТОЎ Ілья Іванавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧУЧУНОЎ Марк Сцяпанавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ХОДАРАЎКА

АНТАНЮЖАНКА Аляксандр Фаміч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1942.

АНТАНЮЖАНКА Анатоль Палікарпавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1943.

АНТАНЮЖАНКА Іван Анікеевіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

АНТАНЮЖАНКА Канстанцін Анікеевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 8.4.1945.

АНТАНЮЖАНКА Леанід Палікарпавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж. мсп, прапаў без вестак 23.7.1941 у в. Вялікія Горы Апанецкага р-на, Карэла-Фінская ССР.

АНТАНЮЖАНКА Мікалай Палікарпавіч, н. у 1916, прапаў без вестак 22.7.1942.

АНТОНЕНКА Каліграт Анікеевіч, н. у 1898, старш. 171-га сп 1-й сд, загінуў 8.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

БЕДРАНЬ Сяргей Рыгоравіч, памёр ад ран 10.1.1945.

ГАЛЯНКОЎ Кірыл Якаўлевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЕМЯНКОЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1918, загінуў 18.4.1945.

КІСЯЛЁЎ Андрэй Андрэевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у маі 1944.

КІСЯЛЁЎ Віктар Савельевіч, загінуў 23.8.1944 у Літве.

КІСЯЛЁЎ Канстанцін Васілевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КІСЯЛЁЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1922, сяржант. 475-га сп, загінуў 5.11.1943 у Палтаўскай вобл.

КІСЯЛЁЎ Пётр Іванавіч, памёр ад ран 7.5.1945 у Германіі.

КІСЯЛЁЎ Рыгор Васілевіч, памёр ад ран 5.12.1943 у Палтаўскай вобл.

КІСЯЛЁЎ Савелій Васілевіч, сувязіст, прапаў без вестак 20.5.1945.

КОШКІН Сямён Іванавіч, загінуў 19.11. 1941.

КРАЎЦОЎ Антон Паўлавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КУЛЯШОЎ Васіль Іванавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 28.4.1945 у г. Брандэнбург.

КУЛЯШОЎ Віктар Мікітавіч, н. у 1921, рад. 199-га зсп, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КУЛЯШОЎ Захар Архіпавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 28.1.1945 у г. Клайпеда.

МАКАРОВІЧ Сямён Якаўлевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЛЮШЧЫКАЎ Васіль Сямёнавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЛЮШЧЫКАЎ Уладзімір Маркавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944 у Літве.

ПРАТАСЕВІЧ Пётр Карпавіч, н. у 1899, рад. 45-й сд, загінуў 9.10.1943 у Калінінскай вобл.

ПЫЦЬКОЎ Васіль Пятровіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

РАТНІКАЎ Іван Васілевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў 10.8.1944 у Літве, пахаваны ў г. Капсукас.

РАТНІКАЎ Мікалай Васілевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1944.

САЛТАНАЎ Максім Іванавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр 28.4.1945.

САЛТАНАЎ Мікалай Паўлавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

САЛТАНАЎ Пётр Паўлавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., служыў у авіяцыі, загінуў у 1942.

САЛТАНАЎ Пётр Пятровіч, н. у 1923, тэхнік-лейт. 77-га тп, загінуў 18.3.1945.

С. М. Жарыкаў.

У. Ф. Дземянкоў.

САЛТАНАЎ Ягор Еўдакімавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у ліпені 1944.

САЛТАНАЎ Яўген Паўлавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

СІДАРАЎ Барыс Сафронавіч, н. у 1915, працаваў загадчыкам пачатковай школы ў в. Ходараўка, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

СОЙКІН Аляксей Гаўрылавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СОЙКІН Іван Майсеевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, лётчык, загінуў у 1942.

СОЙКІН Рыгор Конанавіч, н. у 1901, працаваў шафёрам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 1.6.1942.

СОЙКІН Сідар Аўрамавіч, н. у 1901, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ЦІМОХАЎКА

АБРАЗЦОВА Паша Іванаўна, н. у 1920, вучылася ў медтэхнікуме, у Чырвонай Арміі з 1941, прапала без вестак.

АНТОНАВА Анастасія Васілеўна, н. у 1913, вучылася ў Магілёўскім медтэхнікуме, старш., загінула ў 1945 на вайне з Японіяй.

АНТОНАЎ Фядот Фёдаравіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

АТРОШКІН Герасім Максімавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЛОБІН Нічыпар Харытонавіч, н. у 1897, рад. 173-га зсп 8-й брыгады марской пяхоты, прапаў без вестак 14.10.1944.

БАЛОБІН Рыгор Харытонавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у снежні 1944.

БАЛОБІН Сяргей Пракопавіч, н. у 1909, працаваў на Цімохаўскім лесазаводзе, прапаў без вестак у верасні 1944.

Л. С. Кускоў.

Я. Я. Арцёменка.

В. П. Зайцаў.

БАЛОБІН Яфім Канстанцінавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў пад г. Беразіно.

ВАРОНІН Мацвей Мікалаевіч, н. у 1914, гв. старш. 113-га гв. сп., загінуў 16.1.1945 у Польшчы.

ДРАЗДОЎ Ілья Апанасавіч, загінуў у 1945.

ДЫЛЬКОЎ Дзмітрый Цітавіч, н. у 1919, вучыўся у Харкаўскім медтэхнікуме, у Чырвонай Арміі з 1941, ваенфельчар, загінуў 16.12.1941 у Варашылаўградскай вобл.

ДЫЛЬКОЎ Іван Сідаравіч, памёр у нямецкім палоне 12.10.1944.

КРАЕЎСКІ Лявон Сямёнавіч, загінуў 23.7.1944.

КУПАЛАЎ Пётр Васілевіч, загінуў 13.10.1944 у Літве.

КУСКОЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1908, рабочы Цімохаўскага лесазавода, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

КУСКОЎ Леанід Сямёнавіч, н. у 1908, рабочы Цімохаўскага лесазавода, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж.

КУСКОЎ Міхаіл Фядотавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., загінуў у 1942.

КУСКОЎ Пракоп Ціханавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУСКОЎ Сямён Піліпавіч, н. у 1918, рабочы Горацкага лесазавода, у Чырвонай Арміі з 1937, лейт., прапаў без вестак у маі 1944.

ЛАЎРОЎ Афанасій Ануфрыевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ЛАЎРОЎ Клім Яфімавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у верасні 1941.

ЛАЎРОЎ Трафім Сцяпанавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., прапаў без вестак у маі 1944.

ЛАЎРОЎ Ціхан Якімавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1942.

ЛІНДЭНБЕРГ Фёдар Карпавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 20.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

НОВІКАЎ Максім Фёдаравіч, н. у 1891, нам. старшыні калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 9.11.1944 у Венгрыі.

НОВІКАЎ Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДАНКОЎ Андрэй Паўлавіч, н. у 1910, загінуў 12.8.1944 у Польшчы.

ВЁСКА ШЭДЫ

АРЦЁМЕНКА Яфім Яфімавіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 10.7.1941.

БЕНДАЎ Васіль Рыгоравіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ДЗЯТЛАЎ Аксён Яфрэмавіч, н. у 1904, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 28.6.1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДЗЯТЛАЎ Мікалай Дзянісавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ДЗЯТЛАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1921, працаваў бухгалтарам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 15.4.1941, рад., загінуў 12.3.1944.

ДЗЯТЛАЎ Якаў Піліпавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖАЎРАНКАЎ Антон Фёдаравіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЗАЙЦАЎ Васіль Паўлавіч, н. у 1920, працаваў у г. Магілёў на заводзе імя Кірава, у Чырвонай Арміі з 20.4.1941, мал. лейт., лётчык 50-га асобнага разведвальнага палка, прапаў без вестак 10.12.1944.

ЗАЙЦАЎ Канстанцін Іванавіч, н. у 1908, працаваў на адказных службовых пасадах у Омскай вобл., у Чырвонай Арміі з 24.6.1941.

ЗАЙЦАЎ Рыгор Захаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 25.4.1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАВАЛЁЎ Іван Архіпавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 28.6.1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАНЮХОЎ Дзмітрый Пятровіч, н. у 1923, вучыўся ў г. Магілёў у школе ФЗН, у Чырвонай Арміі з 12.7.1941, рад., загінуў у 1942.

КАРМАНАЎ Якаў Селівестравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 21.11.1938.

КУКСЯНКОЎ Ціт Захаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 28.4.1940, прапаў без вестак у маі 1944.

МАРЧАНКА Пётр Іванавіч, н. у 1915, у Чырвонай Арміі з 24.6.1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

МІРОНАЎ Міхаіл Гаўрылавіч, н. у 1916 у в. Ордаць Шклоўскага р-на, жыў і працаваў у в. Шэды ў калгасе «Чырвоны барацьбіт», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

НАПРЭЕНКА Піліп Афанасьевіч, н. у 1896 у в. Благаўка Шклоўскага р-на, працаваў у калгасе «Чырвоны барацьбіт», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941 пад г. Арол.

НОВІКАЎ Нічыпар Яўменавіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. сярж.

НОВІКАЎ Фёдар Яўменавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ПРАГАВІЦКІ Аляксандр Васілевіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

СІДАРЭНКА Васіль Ерафеевіч, н. у 1908, працаваў будаўніком у г. Магілёў, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ХАРКЕВІЧ Дзмітрый Аляксеевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 20.4. 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАРКЕВІЧ Іван Аляксеевіч, н. у 1912, працаваў шафёрам на Чапялінскім торфапрадпрыемстве, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у маі 1945.

БУДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БУДЫ

АБАШАЎ Сяргей Сафонавіч, н. у 1904, загінуў 7.3.1945 у г. Шпрутоў.

АКСЁНАЎ Сцяфан Іванавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

АСІПЕНКА Антон Дзмітрыевіч, н. у 1902, калгаснік калгаса «Спартак», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

АСІПЕНКА Апанас Антонавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у снежні 1943.

АСІПЕНКА Іван Нічыпаравіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., мінёр, памёр ад ран 4.7.1944 у в. Краснае Руднянскага р-на Смаленскай вобл.

АСІПЕНКА Купрыян Ніканоравіч, н. у 1912, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, кап., загінуў 18.8.1942.

АСІПЕНКА Мікалай Дзмітрыевіч, н. у 1909, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 14.2.1945 у Латвіі.

АСІПЕНКА Сямён Мікітавіч, н. у 1920, калгаснік, загінуў 18.1.1945 у Эстоніі.

БАГАЧОЎ Іван Фаміч, н. у 1915, працаваў на цагельным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

БАРАНАЎ Іван Прохаравіч, працаваў трактарыстам, брыгадзірам МТС, у Чырвонай Арміі з 1943, лейт., загінуў 17.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

БАРАНАЎ Міхаіл Прохаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1943.

БАРАНАЎ Прохар Сіланцьевіч, н. у 1885, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

БАРАНАЎ Сяргей Цімафеевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з красавіка 1941, лейт., загінуў у 1943 пад г. Калінін.

БАРАНАЎ Цімафей Сіланцьевіч, н. у 1887, калгаснік, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1941.

БОРВАНАЎ Нічыпар Пракопавіч, н. у 1895 у в. Канюхі, калгаснік калгаса «Спартак», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

ЕЛІСЕЕНКА Ілья Іванавіч, н. у 1912, працаваў рабочым у друкарні БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЗУШКЕВІЧ Канстанцін Якаўлевіч, н. у 1895, рад. 110-й сд, прапаў без вестак 18.10. 1944.

ІВАНЦОЎ Панцялей Яфімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАБАШОЎ Макар Сафонавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў увосень 1944 у Венгрыі.

КАБАШОЎ Мінай Дзям'янавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАБАШОЎ Сямён Макаравіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, сярж., загінуў у жніўні 1943 на Літоўскай граніцы.

КАБАШОЎ Сяргей Сафонавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад хваробы 6.3.1945.

КАРАЛЁЎ Іван Якаўлевіч, загінуў 14.11. 1943 у Віцебскай вобл.

МАРЧАНКА Барыс Іосіфавіч, н. у 1911, калгаснік, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАРЧАНКА Сцяпан Іосіфавіч, н. у 1903, працаваў загадчыкам фермы у калгасе, у

Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАХЛАЁЎ Гаўрыла Міронавіч, н. у 1896.

МАХЛАЁЎ Радзівон Цярэнцьевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МЯЖЭННЫ Антон Фёдаравіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

МЯЖЭННЫ Віктар Яфімавіч, н. у 1924, вучыўся ў школе ФЗН у Ленінградзе, прапаў без вестак у верасні 1944.

МЯЖЭННЫ Емяльян Іванавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у верасні 1944.

МЯЖЭННЫ Кандрат Фёдаравіч, н. у 1904, калгаснік калгаса «Спартак», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 19.1.1945 у Венгрыі.

МЯЖЭННЫ Ларывон Фёдаравіч, н. у 1908, лейт. 1737-га ап 45-й тд 6-й арміі, загінуў 26.6.1944 у в. Младзяты Станіслаўскай вобл.

МЯЖЭННЫ Савелій Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1941.

МЯЖЭННЫ Яфрэм Сямёнавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 12.11.1943 у Дубровенскім р-не.

ПАЛІШЧУК Мікіта Іванавіч, н. у 1904, памёр ад ран 4.7.1944 у в. Краснае Руднянскага р-на Смаленскай вобл.

ПАРНІЦКІ Аркадзь Ягоравіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

РАДЗЬКОЎ Іван Піліпавіч, н. у 1922, стралок 1206-га сп. 362-й сд., загінуў 15.8. 1944.

РАДЗЬКОЎ Мацвей Сямёнавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

СТАРАСОЦКІ Сідар Трафімавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 30.5. 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

СТАРАСОЦКІ Трафім Архіпавіч, н. у 1884, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЦЕРАШОНКАЎ Іван Данілавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЦЕРАШОНКАЎ Усцін Анікеевіч, н. у 1919, працаваў лабарантам у канторы па нарыхтоўцы зерня, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЦЕРАШОНКАЎ Ягор Данілавіч, н. у 1909, калгаснік, прапаў без вестак у 1944.

ЦЮХТОЎ Аляксандр Андрэевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 11.3.1942 у Харкаўскай вобл.

ЦЮХТОЎ Пётр Андрэевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЦЮХТОЎ Ціт Кірылавіч, н. у 1901, працаваў на цагельным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШВАЙКОЎ Міхаіл Палікарпавіч, н. у 1925, рад. 95-й сд, загінуў 16.2.1944 у Віцебскай вобл.

ШВАЙКОЎ Павел Іванавіч, н. у 1905, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., прапаў без вестак у снежні 1943.

ШВАЙКОЎ Панцеляймон Яфімавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЮР'ЕЎ Іосіф Дзянісавіч, памёр ад ран 23.12.1944.

ЮРЧАНКА Пётр Савельевіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ЯКУШАЎ Васіль Данілавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943 у баях за абарону Каўказа.

ЯКУШАЎ Даніла Фёдаравіч.

ЯКУШАЎ Карп Данілавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯКУШАЎ Сцяфан Данілавіч, н. у 1911, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 6.11.1944, пахаваны ў в. Вашад, Венгрыя.

ЯКУШАЎ Сяргей Раманавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯКУШАЎ Фёдар Анікеевіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941.

ВЁСКА КАЦЯЛЁВА

АТРОХАЎ Каліна Усцінавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

АТРОХАЎ Марк Паўлавіч, н. у 1909, працаваў брыгадзірам у калгасе «Чырвоны Кастрычнік».

БАЛБУНОЎ Іван Ігнатавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

БАЛБУНОЎ Міхаіл Ціханавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1941.

БАЛОШКІН Еўдакім Мінаевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

БАЛОШКІН Фёдар Мінаевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАРАБ'ЁЎ Апанас Калінавіч, н. у 1913, ст. лейт., загінуў у красавіку 1944 у Эстоніі.

ВАРАБ'ЁЎ Трафім Піліпавіч, н. у 1902, калгаснік калгаса «Чырвоны Кастрычнік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 28.9.1944.

ВАСІЛЕВІЧ Андрэй Рыгоравіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943.

ВАСІЛЕВІЧ Васіль Варфаламеевіч, загінуў 26.10.1944 у Беластоцкай вобл.

ВАСІЛЕВІЧ Ісак Ксенафонтавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЕНІСЕНКА Іван Мінаевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДРОБЫШАЎ Апанас Несцеравіч, н. у 1908, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДРОБЫШАЎ Карней Несцеравіч, н. у

1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ДРУГАКОЎ Якаў Фядосавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРУГАМІЛАЎ Афанасій Фёдаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

ДРУГАМІЛАЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1923.

ДРУГАМІЛАЎ Іван Мікітавіч, н. у 1907, калгаснік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРУГАМІЛАЎ Цярэнцій Якаўлевіч, н. у 1896 у в. Сураўцава, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у Бранскай вобл.

ЖБАНАЎ Сямён Іванавіч, н. у 1905, служыў у органах КДБ, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944 у Польшы.

ЗУЙКОЎ Мікалай Дзянісавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗУЙКОЎ Уладзімір Харытонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗЯЗЮЛІН Марцін Лявонавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 10.2.1945.

КАВАЛЁЎ Сямён Варфаламеевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КІСЯЛЁЎ Ігнат С., н. у 1902, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.10.1944.

КОШКІН Іван Васілевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 14.4.1944.

КОШКІН Мікалай Паўлавіч, загінуў 18.4.1945.

КОШКІН Рыгор Дзмітрыевіч, н. у 1924, сярж., загінуў 1.2.1944 у мяст. Клевань.

КРУПАЦІН Раман Мікітавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 22.10.1944.

КРУПАЦІН Цімафей Андрэевіч, н. у 1921, загінуў 28.2.1942 у Ленінградскай вобл.

КРУПАЦІН Ціт Аркадзьевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КРУПАЦІН Яфім Якаўлевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 26.1.1945.

КРЫШТАЛЁЎ Сідар Антонавіч, н. у 1901, працаваў рабочым у БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 20.3.1945 у Германіі.

КРЭСЦЯНЁЎ Сідар Антонавіч, н. у 1901, рад., 867-га сп 201-й сд, прапаў без вестак 26.10.1944.

МАЖУГІН Яўціхій Пятровіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЛЧАНАЎ Іван Іванавіч, н. у 1911, загінуў у лютым 1942.

МІЗГАРОЎ Павел Андрыянавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 16.9.1945 у Манчжурыі.

МІЛЬТА Ягор Фёдаравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

МІШЧАНКОЎ Емяльян Іванавіч, н. у 1911, калгаснік, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

МІШЧАНКОЎ Яфім Іванавіч, н. у 1920, калгаснік, загінуў у 1941 у в. Вербава Адэскай вобл.

НАВУМЕНКАЎ Пётр Л., н. у 1898, загінуў у канцлагеры 23.2.1942.

НОВІКАЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш. роты, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

НОВІКАЎ Іосіф Цімафеевіч, н. у 1902, калгаснік, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941.

НОВІКАЎ Канстанцін Ісакавіч, н. у 1927, у Чырвонай Арміі з 1944, рад.

НОВІКАЎ Міхаіл Іосіфавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

НОВІКАЎ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1905, калгаснік, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Прохар Сцяпанавіч, н. у 1901, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Яфім Цімафеевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПАГОДЗІН Іван Міронавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПУЗІКАЎ Цімафей Захаравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 16.2.1945.

РУМЫСАЎ Ігнат Васілевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РУМЫСАЎ Павел Мікалаевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

РУМЫСАЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1896, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САРОКІН Піліп Дзямідавіч, н. у 1922, гв. сярж. 66-й асобай разведроты 63-й гв. Чырванасцяжнай сд., загінуў 9.3.1944 у Эстоніі.

САРОКІН Піліп Фёдаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

СІМАКОЎ Сяргей Герасімавіч, н. у 1927, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1943.

ХАДАЛАЎ Сямён Аляксеевіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДАСЦОЎ Аўрам Арцёмавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАДАСЦОЎ Карней Максімавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1944.

ХАДАСЦОЎ Сямён Максімавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1943.

ХАДАСЦОЎ Фама Максімавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ХАДАСЦОЎ Якаў Антонавіч, н. у 1920,

калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАХЛОЎ Антон Іванавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ХАХЛОЎ Антон Пракопавіч, н. у 1911, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у чэрвені 1941.

ХАХЛОЎ Іван Ігнатавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 18.8.1944.

ХАХЛОЎ Каліна Рыгоравіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ХАХЛОЎ Нічыпар Пракопавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

ХАХЛОЎ Пахом Іванавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., памёр ад ран 11.11.1944, пахаваны ва Усходняй Прусіі.

ХАХЛОЎ Фядос Мамантавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ХАХЛОЎ Ягор Іванавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у маі 1943.

ЦВЯРДОЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у маі 1945.

ЦВЯРДОЎ Іоў Іванавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦВЯРДОЎ Павел Іовавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 9.12.1941.

ЦІТОЎ Харытон Ніканавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАКУЦІН Кандрат Паўлавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

ШАКУЦІН Палікарп Паўлавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАКУЦІН Якаў Паўлавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 20.12.1944 у Эстоніі.

ШАЛОБА Апанас Мацвеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЛОБІН Васіль Кірылавіч, памёр ад ран 25.12.1941 у Ленінградскай вобл.

ШАЛОБІН Уладзімір Конанавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШАПОРЦІН Кірыл Гаўрылавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Афанасій Іванавіч, н. у 1902, загінуў у палоне ў маі 1943.

ШЛЯХЦІЦАЎ Еўдакім Іванавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ШЛЯХЦІЦАЎ В. І., н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ШЛЯХЦІЦАЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1908, рад. 2003-га сп, прапаў без вестак 5.9.1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Іван Ігнатавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Конан Ігнатавіч, н. у 1902, калгаснік, прапаў без вестак 16.5.1942.

ШЛЯХЦІЦАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 12.3.1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Міхаіл Еўдакімавіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1942, рад., загінуў 4.3.1944 у Літве.

ШЛЯХЦІЦАЎ Парфен Яўціхавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Рыгор Ігнатавіч, н. у 1918, служыў на флоце, матрос.

ШЛЯХЦІЦАЎ Сцяпан Яўціхавіч, загінуў 26.3.1945 у Польшчы.

ШЛЯХЦІЦАЎ Сямён Ерафеевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1943.

ШЛЯХЦІЦАЎ Уладзімір Конанавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад.

ШПАКАЎ Віктар Ягоравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЧАМЯЛЁЎ Віктар Ягоравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЧАМЯЛЁЎ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ШЧАКІН Фёдар Ларывонавіч, н. у 1884, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШЧУПЛЯКОЎ Лявон Мікалаевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЧУПЛЯКОЎ Мікалай Церахавіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ШЧУПЛЯКОЎ Церах Максімавіч, н. у 1909, працаваў старшынёй с/с, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШЧУПЛЯКОЎ Яфім Максімавіч, н. у 1902, калгаснік.

ШЭКІН Дзмітрый Пракопавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШЭКІН Міхаіл Мінаевіч, н. у 1924, пісар, у Чырвонай Арміі з 1943, рад.

ШЭКІН Пётр Іларыёнавіч, н. у 1897, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЭКІН Яфім Мінаевіч, н. у 1921, пісар, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 14.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА КВАРЦЯНЫ

АНІСЬКОЎ Андрэй Яфімавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944 у Балгарыі.

ВАСІЛЕЎСКІ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт. 1054-га сп 301-й сд, памёр ад ран 24.8.1944 у в. Урсоня, Малдавія.

ГАЎРЫЛЕНКА Арывон Конанавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Дзмітрый Іванавіч, н. у 1906, працаваў у Бачэнкаўскай МТС, у Чырвонай Арміі з 3.7.1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Канстанцін Ягоравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ГУМАРАЎ Іван Ульянавіч, н. у 1912 у в. Масальскі, калгаснік калгаса в. Кварцяны, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЕМЯНКОЎ Даніла Іванавіч, н. у 1915, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., загінуў 12.7.1941.

ДЗЕНІСЕНКА Яфрэм Трафімавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗАКОЎ Якаў Аксёнавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЗЛОЎ Іван Парфір'евіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, служыў у кавалерыі, камандзір, загінуў 25.1.1945, пахаваны ў в. Залашчэі ва Усходняй Прусіі.

КАЗЛОЎ Сяргей Карпавіч, н. у 1912, прапаў без вестак 5.10.1941.

КАЗЛОЎ Якаў Парфір'евіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1945.

КАРОБКІН Апанас Антонавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАРОБКІН Дзям'ян Ільіч, н. у 1907, працаваў у с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАРОБКІН Мацвей Архіпавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

КАРОБКІН Мікіта Хрыстафоравіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у снежні 1944.

КАРОБКІН Міхаіл Барысавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРОБКІН Міхаіл Малахавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КАРОБКІН Міхаіл Трафімавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАРОБКІН Нікан Максімавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КАРОБКІН Пётр Іванавіч, загінуў 25.12. 1944 у Латвіі.

КАРОБКІН Сямён Барысавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРОБКІН Улас Максімавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 7.2.1945 ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў в. Лаўдзія Калінінградскага р-на.

КАРОБКІН Георгій Трафімавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

КРУПАЦІН Іван Трафімавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 1.4.1945 у Германіі.

КРУПСКІ Васіль Лазаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

Я. А. Казакоў.

К. Ц. Крупацін.

МАКЕЕЎ Анікей Фёдаравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАШКОЎ Раман Іванавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 25.1.1945.

ШЧАМЯЛЁЎ Кірыл Сямёнавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ВЁСКА МАРОЗАВА ВЯЛІКАЕ

БАЙКОЎ Ісак Архіпавіч, н. у 1902, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 25.10.1944 і пахаваны ў Латвіі.

БАЙКОЎ Максім Раманавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у ліпені 1943.

БАЙКОЎ Сцяфан Давыдавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1941.

БАЙКОЎ Ягор Аляксандравіч, н. у 1913, калгаснік, брыгадзір калгаса імя Леніна, у Чырвонай Арміі з 1941, кавалерыст, загінуў 9.8.1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Кірыл Цімафеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГЛЕБКА Іосіф Фаміч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з верасня 1941, загінуў 3.5.1944 у Віцебскай вобл.

ГРОДНІК Несцер Міронавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЖУМАРЫН Мацвей Харытонавіч, н. у 1919, мал. сярж., прапаў без вестак у сакавіку 1942.

ЖУМАРЫН Трафім Савельевіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

РЫСЕЎ Андрэй Еўсцігнеевіч, н. у 1913, рад. 439-га сп, памёр ад ран 31.8.1942.

ВЁСКА МАРОЗАВА МАЛОЕ

БАГУСЛАЎСКІ Пімен Трафімавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІГНАЦЬЕЎ Дзяніс Майсеевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 21.3.1941, загінуў 10.9.1942.

ІГНАЦЬЕЎ Іван Піліпавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІГНАЦЬЕЎ Пётр Майсеевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КРУПАЦІН Еўдакім Ціханавіч, н. у 1906, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

КРУПАЦІН Купрыян Ціханавіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 4.3.1945 у Германіі.

КРУПАЦІН Максім Вавілавіч, н. у 1916, калгаснік, прапаў без вестак у снежні 1943.

КРУПАЦІН Цімафей Іванавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, артылерыст, ваяваў на Ленінградскім фронце, загінуў 3.8.1943.

ЛАСТАЧКІН Ілья Емяльянавіч, н. у 1897, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛУКАШОЎ Арцём Паўлавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЛУКАШОЎ Дзмітрый Архіпавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЛУКАШОЎ Раман Авяр'янавіч, загінуў 28.4.1944.

МУРАЎЁЎ Іван Яфрэмавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1936.

РАМАНЬКОЎ Пётр Кузьміч, н. у 1922, загінуў у маі 1944.

РАМАНЬКОЎ Сямён Кузьміч, н. у 1924, прапаў без вестак у верасні 1944.

СВІРЫДАЎ Кірыл Сцяпанавіч, н. у 1913, калгаснік, рад., прапаў без вестак 18.6.1942.

СВІРЫДАЎ Мікалай Гаўрылавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у снежні 1943.

СВІРЫДАЎ Мікіта Максімавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

СВІРЫДАЎ Павел Парфенавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

СВІРЫДАЎ Цімафей Мікалаевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у студзені 1943.

СВІРЫДАЎ Яфім Ягоравіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

СЛІВАНКОЎ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад.

СЛІВАНКОЎ Парфен Піліпавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ТАЛКАЧОЎ Аляксей Ягоравіч, калгаснік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Антон Антонавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940.

ТАЛКАЧОЎ Дзмітрый Паўлавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ТАЛКАЧОЎ Емяльян Андрэевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ТАЛКАЧОЎ Захар Савельевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Канстанцін Сяргеевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ТАЛКАЧОЎ Мікалай Сідаравіч, н. у 1912, калгаснік, рад., загінуў 12.10.1944 у Літве, пахаваны ў в. Шылкаўцы.

ТАЛКАЧОЎ Пётр Андрэевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1945.

ТАЛКАЧОЎ Самуіл Андрэевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ТАЛКАЧОЎ Рыгор Сяргеевіч, загінуў 13.3.1945.

ТАЛКАЧОЎ Трыфан Савельевіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран у снежні 1943.

ТАЛКАЧОЎ Трафім Яфімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Яфім Андрэевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. сярж. 23-га гв. кп, 6-й гв. кд, загінуў 6.12.1942 на хут. Лісінскі Сталінградскай вобл.

ВЁСКА МІКУЛІНА

БАРЫСАЎ Васіль Іванавіч, н. у 1892, калгаснік калгаса «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРЫСАЎ Іван Іванавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІСАЧАНКА Павел Аляксандравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 24.6.1944 у Дубровенскім р-не, пахаваны ў в. Бабры.

КАВАЛЁЎ Аляксандр Анісімавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, памёр ад ран 12.4.1944.

КАВАЛЁЎ Васіль Дзмітрыевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЁЎ Дзёма Кузьміч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943 пад в. Леніна.

КАВАЛЁЎ Емяльян Кірылавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЁЎ Захар Мацвеевіч, н. у 1915, працаваў аграномам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.11.1943 у Віцебскай вобл.

КАВАЛЁЎ Іван Іванавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Іван Кузьміч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.,

загінуў 23.7.1941 пры фарсіраванні р. Сож.

КАВАЛЁЎ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАВАЛЁЎ Міхаіл Кірылавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЁЎ Міхаіл Пятровіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943 пад в. Леніна.

КАВАЛЁЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1919, працаваў на цагельным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1939, камандзір, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАВАЛЁЎ Павел Анціпавіч, н. у 1902 у г. Тормале, працаваў трактарыстам, танкіст.

КАВАЛЁЎ Павел Клімавіч, н. у 1915, загінуў 18.9.1943 у Запарожскай вобл.

КАВАЛЁЎ Пётр А., н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад.

КАВАЛЁЎ Пётр Іванавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЗАКОЎ Іван Аксёнавіч, н. у 1919, мал. лейт., загінуў 15.2.1944.

КАЗАКОЎ Канстанцін Аксёнавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943 пад г. Орша.

КАЗЯНЦОЎ Віктар Якаўлевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941 пад г. Рослаўль.

КАНДРАЦЬЕЎ Іван Прохаравіч, н. у 1924, вучыўся ў школе ФЗН, у Чырвонай Арміі з 1941, танкіст, загінуў у 1944 у Літве.

КАСЦЮКОЎ Барыс Яфімавіч, н. у 1910 у в. Ходаравічы Копцеўскага с/с, рад., загінуў 21.10.1941, пахаваны ў брацкай магіле ў пас. Альхаватка Гусеўскага р-на Калінінградскай вобл.

КОШКІН Андрэй Сямёнавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

КОШКІН Пётр Сямёнавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1941.

КОШКІН Якаў Яўменавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРУПСКІ Васіль Лазаравіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЯШНЕЎСКІ Аляксей Якаўлевіч, н. у 1914, студэнт, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ Рыгор Марцінавіч, н. у 1903, у Чырвонай Арміі з 1941, стралок 620-га сп 164-й сд., прапаў без вестак 17.11.1943 каля в. Слабада Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ Якаў Марцінавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.11.1943 у Віцебскай вобл.

МАКАРАНКА Дзмітрый Кузьміч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

І. А. Казакоў.

МАЦВЕЕНКА Іван Андрыянавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЦВЕЕНКА Якаў Лаўрэнцьевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Сямён А., н. у в. Целяшоўка, калгаснік калгаса в. Мікуліна, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

РАМАНАЎ Васіль Цітавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАМАНАЎ Мацвей Цітавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, снайпер, прапаў без вестак у снежні 1943.

СЛІВАНКОЎ Пракоп Палікарпавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

СТАЎСКІ Аляксей Фаміч, н. у 1923, рад. 776-га сп 219-й сд., прапаў без вестак 5.9.1942 у в. В. Гнілы Сталінградскай вобл.

СЦЕПАНЕНКА Іосіф Яфімавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

УГАЛЕЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

УГАЛЕЎ Навум Сцяпанавіч, н. у 1893, працаваў старшынёй калгаса «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ТРАЦЦЯКОЎ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1937 (1938).

ТРАЦЦЯКОЎ Ларывон Іванавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЮРЧАНКА Цімафей Сяргеевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у ліпені 1944.

ВЁСКА СЛАВІКІ

БАДЗЕРКА Пётр Міхайлавіч, н. у 1903, калгаснік калгаса «Труд».

П. Е. Васільеў.

Р. В. Міхасёў.

ВАСІЛЬЕЎ Іван Елізаравіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 24.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВАСІЛЬЕЎ Павел Елізаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ВАСІЛЬЕЎ Пётр Елізаравіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ГЕРАСЬКОЎ Пётр Аляксеевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГЛЕБКА Трыфан, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ГЛЕБКА Фядос Рыгоравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДАНІЛЕНКА Фама Аляксеевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖАРЫКАЎ Васіль Трафімавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ЖАРЫКАЎ Мікалай Трафімавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАБАБОНІН Васіль Кандратавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., 11.8.1943 трапіў у палон, пасля вызвалення, вяртаючыся на радзіму ў складзе эшалона № 95077, памёр 10.8.1945, пахаваны ў в. Міхайлаўка Чыцінскага р-на.

ЗАБАБОНІН Лаўрэнт Трафімавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад.

ЗАБАБОНІН Мікалай Цімафеевіч, н. у 1920, калгаснік, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

ЗАБАБОНІН Міхаіл Ерафеевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАБАБОНІН Павел Цімафеевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, яфр., загінуў 23.4.1945 у Германіі.

ЗАБАБОНІН Пётр Цімафеевіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 5.3.1945.

ЗАБАБОНІН Сцяпан Несцеравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 26.12.1942.

ЗАБАБОНІН Трафім Панцеляймонавіч, н. у 1899, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЗАБАБОНІН Фёдар Прохаравіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 9.2.1943.

ЗАБАБОНІН Ціхан Несцеравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 15.11.1941.

ЗАБАБОНІН Цярэнцій Парфенавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАРНАЧОЎ Азар Яфімавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРНАЧОЎ Кузьма Арцёмавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1941.

МІХАСЁЎ Раман Венядзіктавіч, н. у 1925, вучыўся ў рамесным вучылішчы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПАЗНЯКОЎ Сяргей Захаравіч, н. у 1925, прапаў без вестак у маі 1945.

ПАЗНЯКОЎ Яфрэм Пятровіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1941.

ПАЗНЯКОЎ Якаў Кузьміч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 6.8.1944 у в. Шуклі Ваўкавыскага р-на.

ПРАКОПАЎ Пётр Дзям'янавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 29.8.1944 у Літве.

ПРАКОПАЎ Сяргей Дзям'янавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 4.8.1944, пахаваны ў г. Вільнюс, вайсковыя могілкі, магіла № 49.

ПРАКОПАЎ Ціт Ермалаевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

РАМАНАЎ Купрыян Мяфодзьевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

РАМАНАЎ Яфім Сямёнавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. камандзір, прапаў без вестак.

САЛДАЦЕНКА Раман Кузьміч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ХАХЛОЎ Фядос Васілевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯГАДКІН Мікалай Раманавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак.

ЯГАДКІН Панцялей Трафімавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ВЁСКА ТОРМАЛЬ

ВАСЬКОЎСКІ Нічыпар Пракопавіч, н. у 1902, загінуў у 1943.

ВЁСКА ТУРЫШЧАВА

АХІМАНАЎ Трафім Якаўлевіч, н. у 1900, кулямётчык 5-й сд 3-й арміі, загінуў 9.3.1943 у в. Краснае Навасільскага р-на Арлоўскай вобл.

БАЛЫШКІН Архіп Іванавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАЛЫШКІН Васіль Самойлавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 пад Масквой.

БАЛЫШКІН Іван Данілавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЛЫШКІН Канстанцін Пятровіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЛЫШКІН Максім Данілавіч, н. у 1908, працаваў на заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

БАЛЫШКІН Рыгор Самойлавіч, н. у 1919, працаваў на спіртзаводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 пад Масквой.

ВІШНЕЎСКІ Фёдар Піліпавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДОМАНАЎ Васіль Гардзеевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з кастрычніка 1939, палітрук, загінуў у 1942 у г. Праскураў Камянец-Падольскай вобл.

ДОМАНАЎ Якаў Андрэевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАЙЦАЎ Астап Арцёмавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАЙЦАЎ Афанасій Якаўлевіч, н. у 1916, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак 21.3.1943.

ЗАЙЦАЎ Кірыл Якаўлевіч, н. у 1903, працаваў пракурорам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ЗАЙЦАЎ Раман Апанасавіч, н. у 1912, калгаснік, гв. рад., загінуў 22.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

КАЛАНЦОЎ Ануфрый Міхайлавіч, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАЛАНЦОЎ Малах Міхайлавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАЛАНЦОЎ Сямён Міхайлавіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1945.

КАНДРАТАЎ Сафон Макаравіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

КРЫШНЕЎ Пуд Васілевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у шпіталі 14.6.1945 у г. Каўроў Уладзімірскай вобл.

ПЕТРАЧЭНКА Данііл Уладзіміравіч, н. у 1889, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПЕТРАЧЭНКА Кастусь Уладзіміравіч, н. у 1899, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 16.9.1944 у Латвіі.

ПЕТРАЧЭНКА Фядот Кірылавіч, н. у 1911, памёр у нямецкім палоне 29.10.1941.

ПЕТРАЧЭНКА Ягор Уладзіміравіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у верасні 1944.

САБАЛЕЎСКІ Іван Уладзіміравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САБАЛЕЎСКІ Кузьма Андрэевіч, н. у 1907, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

САБАЛЕЎСКІ Логін Аляксеевіч, н. у 1920, калгаснік, прапаў без вестак у верасні 1944.

САБАЛЕЎСКІ Міхаіл Аляксеевіч, у 1908, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

САБАЛЕЎСКІ Пётр Цярэнцьевіч, н. у 1918, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1937, рад., прапаў без вестак у студзені 1944.

САБАЛЕЎСКІ Рыгор Аляксеевіч, н. у 1906, працаваў цесляром, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

СТАРАВОЙТАВА Еўдакія Данілаўна, н. у 1914, працавала швачкай, у Чырвонай Арміі з 1937, рад., загінула ў 1943.

СЦЯПАНАЎ Васіль Мартынавіч, н. у 1914, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 5.8.1944 у Літве.

ТРАЦЦЯКОЎ Аляксей Еўдакімавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТРАЦЦЯКОЎ Аляксей Іванавіч, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ТРАЦЦЯКОЎ Іван Еўдакімавіч, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТРАЦЦЯКОЎ Сідар Іванавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ТРАЦЦЯКОЎ Фёдар Пятровіч, памёр ад ран 17.2.1944.

ТРАЦЦЯКОЎ Фядос Еўдакімавіч, н. у 1906, кулямётчык 631-га сп, загінуў 25.3.1944 у Віцебскай вобл.

ТРАЦЦЯКОВА Хіма Еўдакімаўна, у Чырвонай Арміі з 1941, медсястра, прапала без вестак у верасні 1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Іван Захаравіч, н. у 1892, працаваў старшынёй калгаса «Сацыялізм», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 17.4.1943, пахаваны ў г. Салікамск Пермскай вобл.

ШЛЯХЦІЦАЎ Іван Харытонавіч, н. у 1917, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 20.12.1945 у Латвіі.

ГОРАД ГОРКІ

АЗАРАНКА Аляксандр Рыгоравіч, рад. 26-га гв. стралковай Усходне-Сібірскай Чырванасцяжнай дывізіі, прапаў без вестак 25.10.44.

АЗАРНОЎ Сенбер Барысавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944 у Палескай вобл.

АЖАКОЎ Уладзімір Іванавіч, рад., загінуў 15.1.1945 у Польшчы.

АЛЕЙНІКАЎ Сямён Рыгоравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у студзені 1942.

АЛІМПІЕЎ Уладзімір Аляксандравіч, н. у 1923, курсант, прапаў без вестак 29.10.41 каля г. Бахчысарай.

АЛЬТШУЛЕР Арам Майсеевіч, н. у 1914, санінструктар, памёр ад ран 12.9.1941, пахаваны ў г. Растоў-на-Доне.

АЛЬТШУЛЕР Ізраіль Майсеевіч, загінуў пад Ленінградам.

АЛЯКСЕЕЎ Нічыпар Восіпавіч, н. у 1923, лейт. 218-га сп 80-й сд, загінуў 6.10.1943 у Ленінградскай вобл.

АМНУЭЛЬ Меер Гершавіч, лейт. 705-га сп 121-й сд, прапаў без вестак 28.6.1942. у в. Безабразава Курскай вобл.

АНДУРА Іван Лукіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак у студзені 1942.

АНІШЧАНКА Андрэй Рыгоравіч, н. у 1896, рад., аўтаматчык, загінуў 26.6.1944, пахаваны ў в. Боршчыца Бабруйскага р-на.

АНІШЧАНКА Фёдар Патапавіч, н. у 1914, мал. лейт. 333-й сп 6-й сд, прапаў без вестак у 1943.

АНТУС Рыгор Кірылавіч, н. у 1894, загінуў 20.9.1942 у г. Смаленск.

АНЦІПАЎ Іван Трыфанавіч, н. у 1910, рад., прапаў без вестак у ліпені 1941.

АРЭШКАЎ Ягор Сямёнавіч, лейт., камандзір батарэі, загінуў 23.10.1945 у Германіі пры выкананні службовых абавязкаў, пахаваны на паўднёвай ускраіне г. Гальбергштат.

БАБІКАЎ Барыс Цімафеевіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак 10.3.1943.

БАБРОЎ Самуіл Аўрамавіч, н. у 1906, афіцэр, прапаў без вестак у снежні 1943.

БАДРЫЛАЎ Іван Рыгоравіч, рад., памёр ад ран 7.4.1945, пахаваны ва Усходняй Прусіі.

БАЗЫЛЕВА Лідзія Ксенафонтаўна, н. у 1921, працавала медсястрой у г. Ліда, у Чырвонай Арміі з 1941, загінула ў Чорным моры.

БАЙДАКОЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1912 у в. Нізоўцы Шклоўскага р-на, працаваў настаўнікам гісторыі ў г. Горкі.

БАЛОБІН Мікалай Харытонавіч, матрос, прапаў без вестак 3.7.1942 у г. Севастопаль.

БАЛОШКІН Аляксей Іванавіч, н. у 1921, рад. 386-га сп 178-й сд, загінуў 27.11.1942 у в. Сухучны Маладатуцкага р-на Калінінскай вобл.

БАЛТУНОЎ Міхаіл Аляксеевіч, гв. сярж., загінуў 16.3.1945 у Германіі, пахаваны ў г. Гросэнкайн.

БАЛЫШКІН Сцяфан Васілевіч, н. у 1912, рад., прапаў без вестак у студзені 1942.

БАЛЬЦАЎ Конан Дзям'янавіч, н. у 1894, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

БАЛЬЦАЎ Яфім Ягоравіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у чэрвені 1944.

БАНДАРЭНКА Мікалай Антонавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРАНАЕЎ Мірон Кузьміч, н. у 1911, рад., загінуў 26.2.1944, пахаваны ў в. Сялюты Віцебскага р-на.

БАРКОЎСКІ Іван Данілавіч, н. у 1911, рад., загінуў 24.2.1942 у Ленінградскай вобл.

БАРКОЎСКІ Трафім Трыфанавіч, н. у 1899, рад., загінуў 17.11.1941.

БАРКУЛАЎ Лявон Аляксеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЭЙША Віктар Усцінавіч, н. у 1912, рад., прапаў без вестак у чэрвені 1944.

БАРЭЙША Павел Іванавіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

БАРЭЙША Павел Пятровіч, н. у 1906, прапаў без вестак 14.7.1941.

БЕЛІН Ізраіль-Мовіш Мордухавіч, н. у 1886, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕРАСНЕЎ Анатоль Андрэевіч, загінуў пры размініраванні Горацкага р-на, пахаваны ў г. Горкі.

БЕРМАН Давыд, н. у 1922, студэнт Ленінградскага інстытута, у Чырвонай Арміі з 1941, дывізія народных апалчэнцаў, загінуў у 1941 у Ленінградскай вобл., пахаваны ў г. Луга.

БІРУКОЎ Віктар Мітрафанавіч, н. у 1917, кам. аддз. 60-й Сеўскай сд, загінуў 23.3.1944 у Валынскай вобл.

БОНДАРАЎ Мітрафан Ісаевіч, н. у 1897, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БОРВАНАЎ Архіп Афанасьевіч, н. у 1902, рад., загінуў 15.2.1942, пахаваны ў в. Кешны Цвярской вобл.

БУРДАШКІН Міхаіл Барысавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1943.

БУХАВІЦКІ Якаў Мееравіч, н. у 1896.

БЫЧКОЎ Валянцін Якаўлевіч, н. у 1924, рад., прапаў без вестак у ліпені 1941.

БЯРГОВІН Яўген Барысавіч.

ВАЙЦІХОЎСКІ Васіль Сямёнавіч, рад., прапаў без вестак 17.1.1945.

ВАСІЛЕЎСКІ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1914, рад. 244-га баа, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ВАСІЛЕЎСКІ Нікан Рыгоравіч, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАСІЛЕЎСКІ Яфім Андрэевіч, рад., стралок 845-га сп, загінуў 19.11.1944 у Венгрыі.

ВАСЬКОЎСКІ Васіль Майсеевіч, н. у

1911, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЕРАКСА Аляксандр Антонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВІШНЕЎСКІ Фёдар Фёдаравіч, н. у 1906, рабочы вучгаса БСГА, рад., памёр у нямецкім палоне 3.3.1942.

ВОЛКАЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1896, рад. 952-га сп, загінуў 10.10.1944 у Латвіі.

ВОЛКАЎ Ягор Фёдаравіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГАРЗЕВАНІШВІЛІ Хасро Захаравіч, н. у 1911 у г. Тбілісі, рад., 1029-га гап, загінуў 10.8.1944, пахаваны ў Беластоцкай вобл.

ГАРАНОК Лейзер Янкелевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРБАЧОЎ Павел Васілевіч, н. у 1897, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАЎРУШЫН Міхаіл Васілевіч, н. у 1918 у г. Разань, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАШЫКАЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГАШЫКАЎ Павел Іванавіч, н. у 1906, сярж., кам. аддз., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАШЫКАЎ Уладзіслаў Мікалаевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГЕЗІН Ізраіль Мендзялеевіч, н. у 1919.

ГЕНЬКІН Веньямін Зосімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГЕРШОН Іосіф Аронавіч, н. у 1912, працаваў інжынерам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў пад г. Смаленск.

ГІНЕСІН Залмен Хаймавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1941.

ГІНЕСІН Ілья Яфімавіч, н. у 1911, майстар па пашыву шапак, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж. 462-га асапб 160-й сд, загінуў 21.3.1943 у Валынскай вобл.

ГІНЕСІН Лазар Яфімавіч, н. у 1919, рабочы.

ГЛЯБОЎСКІ Глеб Трафімавіч, стралок 757-га сп 222-й сд, прапаў без вестак 17.11.1943.

ГЛЯБОЎСКІ Леў Трафімавіч, рад., прапаў без вестак 19.11.1943.

ГОЛЬБЕР Ура Навумавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у лютым 1944.

ГОЛЬДБЕРГ Лазар Барысавіч, н. у 1917, працаваў аграномам.

ГОМАНАЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак у снежні 1941.

ГРАМАКОЎСКІ Сяргей Міхайлавіч, рад., памёр ад ран 12.1.1945, пахаваны ў г. Крэцінга, Літва.

ГРЫНЕВІЧ Арцём Піліпавіч, н. у 1902, рад. 70-й стралковай Верхнедняпроўскай дывізіі, загінуў 27.1.1945 у г. Клайпеда.

ГУДЫНА Дзмітрый Мітрафанавіч, н. у 1908, палітрук 542-га сп, загінуў 27.9.1941 у Ленінградскай вобл.

ГУЗЯЕЎ Леанід Іосіфавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак у 1944.

ГУРСКІ Уладзімір Кузьміч, н. у 1915, мал. лейт. 2-й кулямётнай роты 183-й Харкаўскай сд, кам. кулямётнага ўзвода, загінуў 22.7.1944 у в. Валчакоўцы Тарнопальскай вобл.

ГУРЭВІЧ Ісак Ільіч, загінуў 19.2.1943.

ГУЦІКАЎ Уладзімір Ларывонавіч, н. у 1917, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДАВІДОВІЧ Антон Антонавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДАВЫДЗЕНКА Іван Лазаравіч, рад., памёр ад ран 29.10.1944, пахаваны ў Літве.

ДАНЦОЎ Герасім Канстанцінавіч, н. у 1898, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДАРОСІНСКІ Навум Захаравіч, н. у 1908 у Старобінскім р-не Мінскай вобл., рад., прапаў без вестак у сакавіку 1942.

ДАРОНІН Аляксандр Федасеевіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ДЗЯРУЖКІН Георгій Васілевіч, памёр ад ран 11.10.1944, пахаваны ў мяст. Кальварыя, Літва.

ДРАЗДОЎ Аляксей Емяльянавіч, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

ДРАЗДОЎ Аляксандр Каліст ратавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у маі 1945.

ДРАЗДОЎ Мікалай Анісімавіч, н. у 1904, рад., памёр у нямецкім палоне 13.11.1942.

ДРУГАКОЎ Дзмітрый Іванавіч, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДУБОЎСКІ Сцяпан Ільіч, рад., стралок 812-га Чырванасцяжнага сп, загінуў 9.9.1944 у Польшчы, пахаваны ў с. Любля Кракаўскага ваяв.

ЕЖЫКАЎ Андрэй Якаўлевіч, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЕМЯЛЬЯНАЎ Леанід Васілевіч, н. у 1920.

ЕРМАЛЕНКА Аляксей Харытонавіч, ст. сярж., памёр ад ран 31.8.1944, пахаваны ў в. Сяліўцічы Брэсцкай вобл.

ЕРУХІМОВІЧ Васіль Ісакавіч, н. у 1910.

ЖАВАРАНКАЎ Пётр Паўлавіч, рад., загінуў 30.7.1944.

ЖАРЫКАЎ Сцяпан Пятровіч, рад., загінуў 26.11.1943, пахаваны ў в. Вялікая Белазерка Запарожскай вобл.

ЖБАНКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1895, рад. 274-га сб, памёр ад ран у шпіталі 8.3.1944, пахаваны ў в. Бухарына Смаленскай вобл.

ЖУРАЎ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак 15.7.1942.

ЖУРКО Іван Ігнацьевіч, н. у 1907 у в. Волахава Бешанковіцкага р-на Віцебскай вобл., рад., загінуў 20.1.1945.

ЖЫЛІН Пётр Ягоравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖЫХАРАЎ Фёдар Тарасавіч, рад., прапаў без вестак у студзені 1945.

ЗАЙЦАЎ Аляксандр Несцеравіч, н. у 1915, рад., загінуў 6.12.1942.

ЗАЙЦАЎ Павел Андрэевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЗАКАШАНСКІ Сямён Веньямінавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАРУБА Іван Сцяпанавіч, н. у 1905, прапаў без вестак 14.7.1941.

ЗАХАРАЎ Анатоль Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ЗЕВЕЛЕЎ Няхелья Савельевіч, н. у 1910, рад., загінуў 14.7.1941.

ЗЕЙДЗІН Сямён Парфенавіч, ст. лейт.

ЗЕЛЯНОЎСКІ Антон Ануфрыевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗІНКОВІЧ Аркадзь Пракопавіч, н. у 1926, прапаў без вестак 12.7.1941.

ЗІНКОВІЧ Уладзімір Пракопавіч, н. у 1923, лейт. 24-й гв. сд, загінуў 27.1.1943 у Растоўскай вобл.

ЗІНОЎЕЎ Даніла Міленцьевіч, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗЭЛІКАЎ Мацвей Ісакавіч, н. у 1903.

ІВАНОЎ Сцяпан Уласавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ІВАНОЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1915, гв. сярж., танкіст 37-й гв. Нікапальскай тбр, загінуў 2.9.1944 у Венгрыі.

ІВАНОЎ Яўген, н. у 1924.

ІВАШКЕВІЧ Пётр Анціпавіч, н. у 1897, рад., прапаў без вестак у верасні 1941.

ІВАШКІН Пётр Пятровіч, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

ІОФЕ Абрам Міхайлавіч, н. у 1906, загінуў 1.9.1941 у Чарнігаўскай вобл.

ІОФЕ Барыс Ісакавіч, н. 23.11.1918, скончыў Ленінградскі дзяржаўны універсітэт, у Чырвонай Арміі з 1942, лейт., загінуў 12.12.1943 на Украіне, пахаваны ў г. Радамышль Жытомірскай вобл.

З пісем Барыса Іофе да родных

16.9.1941 г.

23 августа сдал госэкзамен и получил диплом первой степени (с отличием). Сегодня мне выдали синенький диплом. 5-го сентября я поступил работать на завод, работаю на оборону. Ленинград, как ты знаешь, атакуется с воздуха и с суши, но город стоит и полон решимости для отпора.

Ленинград, 4.11.1941 г.

Пишу за три дня до праздника 24-й годовщины Октябрьской революции. Поздравляю с праздником! Сейчас он необычен. В Ленинграде — городе, где так хорошо умели праздновать, теперь по вечерам темно. Корабли на Неве имеют не праздничный, а боевой вид. Даже погода необычна для осенних праздничных дней: высыпал снег и уже плотно залег. Сегодня мороз. Наступила зима. Ленинград три месяца сдерживает осаждающие его полчища немцев. Вот пошел уже четвертый месяц обороны. Немцы окопались и теперь мерзнут у городских стен. Частые бомбежки и артиллерийский обстрел не дали желанных результатов. Готовятся новые пополнения на Ленинградский рубеж. Немцы сейчас сильно рванулись к Москве. Они могут выиграть сто сражений, но войну все равно проиграют. Хорошо бы остаться жить и быть свидетелем победы. Вот тебе мое пожелание к празднику — быть живым и здоровым. Встретится нам всем и жить как прежде.

9.6.1943 г.

Нахожусь непосредственно на передовой. В перерыве между огневыми налетами выползаю смотреть на причудливые горы Кавказа, на исковерканную землю и сожженные леса. Никогда не желал так сильно скорейшего разгрома врага.

30.7.1943 г.

К фронту привык. Веду себя активно. Интенсивно обстреливаю фрицев и не даю им поднять головы. Недавно вступил в партию и скоро получу документ. Здоровье мое хорошее, бодр. За меня не беспокойся. Что бы ни случилось, теперь не так страшно: есть полная уверенность, что фриц проиграл войну и наша Родина будет свободной. Хочется после победы увидеться, но мечты — на послезавтра, сегодня — действовать.

ІОФЕ Майсей Золатавіч, н. у 1896, загінуў 13.4.1942 у в. Екацярынаўка Смаленскай вобл.

ІСАКОВІЧ Павел Мацвеевіч, н. у 1894, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІСКРОЎ Мяфод Сідаравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у верасні 1944.

ІСКРОЎ Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1919, студэнт БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ІСМАІЛАЎ Абдул Хасанавіч, н. у 1913, памёр ад ран 10.9.1945 у Чэхаславакіі.

ІЩІН Яфім Якаўлевіч, н. у 1920, загінуў 2.11.1943.

КАВАЛЁЎ Сяргей Сямёнавіч, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАДАМАНАЎ Пётр Фёдаравіч, н. у 1913, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

КАДАМАНАЎ Цімафей Дзмітрыевіч, н. у 1894, рад., прапаў без вестак у снежні 1941.

КАЖУРАЎ Пётр Уласавіч, н. у 1925, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КАЖУРАЎ Улас Мінаевіч, н. у 1896, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАЗАКОЎ Пётр Фёдаравіч, н. у 1897, рад. 43-га зсп, памёр у шпіталі 28.8.1944, пахаваны ў г. Магілёў на Машакоўскіх могілках.

КАЗАКОЎ Рыгор Ерафеевіч, н. у 1891, загінуў у верасні 1944.

КАЗАНЦОЎ Пракоп Іванавіч, н. у 1898, стралок 286-га сп 90-й сд, загінуў 17.2.1943 у Шлісельбургскім р-не Ленінградскай вобл.

КАЗЛОЎ Міхаіл Іларыёнавіч, н. у 1905, прапаў без вестак 3.7.1944.

КАЗЛОЎ Рыгор Арцёмавіч, рад., загінуў 18.1.1945 ва Усходняй Прусіі, пахаваны каля мяст. Дакрыківальд, 400 м на захад.

КАЙЗЕР Сяргей Аляксеевіч, н. у 1901, лейт, кам. узвода 160-га сп 224-й сд, загінуў 4.2.1944 у г. Гатчына Ленінградскай вобл.

КАЛАСКОЎ Міхаіл Ларывонавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАЛАСКОЎ Сяргей Ларывонавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАЛАЧОЎ Іван Харытонавіч, н. у 1921, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЛАЧОЎ Якаў Рыгоравіч, н. у 1903, рад. 325-й Дзвінскай сд, загінуў 13.4.1945 пад г. Кёнігсберг, пахаваны ў г. Грунгоф.

КАЛТУНОЎ Павел Рыгоравіч, рад., прапаў без вестак у студзені 1945.

КАМАРОЎ Ізот Селівёрставіч, мал. сярж, кам. аддз. 275-га ордэна Суворава 3-й ступені сп, загінуў 29.4.1945 у Латвіі, пахаваны каля г. Ліепая.

КАНДРАЦЕНКА Даніла Фаміч, н. у 1894, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАПУСЦІН Рыгор Якаўлевіч, н. у 1905, мал. сярж., загінуў 16.7.1943 у Краснадарскім краі, пахаваны на ст. Анастасьеўск.

КАРАЛЁЎ Іван Дзянісавіч, н. у 1910, прапаў без вестак 15.7.1941.

КАРАЛЁЎ Іван Мікітавіч, загінуў 11.4. 1942 у Смаленскай вобл.

КАРАЛЬКОЎ Міхаіл Васільевіч, рад. 329-га сп, загінуў 29.7.1944 у Літве, пахаваны ў мяст. Эзна.

КАРАТКЕВІЧ Аляксандр Васілевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРПОВІЧ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1908, рад., прапаў без вестак у верасні 1941.

КАСЬЯНАЎ Пётр Сямёнавіч, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЦ Рувім Кушэлевіч, н. у 1912, працаваў старшынёй арцелі кавалёў.

КЕЙЗЕРАЎ Мацвей Піліпавіч, н. у 1910, загінуў 11.6.1942.

КЕЙЗЕРАЎ Уладзімір Кірылавіч, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КІДАЛІНСКІ Аляксей Трафімавіч, н. у 1904, сярж., 4-ы гв. Канцеміраўскі тк, загінуў 4.8.1943 у г. Ахтырка.

КІДАЛІНСКІ Васіль Канстанцінавіч, н. у 1903, маёр, нач. ВПС 568-га шап 231-й шад, прапаў без вестак 28.7.1943.

КІДАЛІНСКІ Трафім Андрэевіч, н. у 1908, старш., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІСЛЯКОЎ Каліграт Парфілавіч, рад., загінуў 2.2.1945 у Германіі.

КІСЛЯКОЎ Фама Зіноўевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1944.

КІСЯЛЁЎ Аляксандр Данілавіч, н. у 1924, лейт., загінуў 25.4.1945 у г. Фішхаўзен, Усходняя Прусія.

КЛІМЯНКОЎ Якаў Яфімавіч, курсант, прапаў без вестак у жніўні 1942.

КОГАН Якаў Рыгоравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у маі 1943.

КОПУ Сувіл Куселевіч, мал. палітрук 8-га сп 41-й сд, загінуў 5.12.1942 у Смаленскай вобл.

КОРАБАЎ Барыс Якаўлевіч, н. у 1912, ст. лейт., загінуў 11.1.1944 у Смаленскай вобл.

КОРАБАЎ Васіль Маркавіч, н. у 1924, старш. 159-й сд, загінуў 19.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

КРАСНАШЧОКАЎ Сяргей Акімавіч, тэхнік-інтэндант 2-га рангу, загінуў 17.9.1941 у в. Ключавое Ленінградскага р-на Калінінскай вобл.

КРАЎЦОЎ Фёдар Сяргеевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КУБЫШКІН Васіль Ягоравіч, н. у 1921, рад., загінуў 28.1.1945 у Верхнесілезскай вобл.

КУБЫШКІН Мікалай Яфімавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУДРАШОЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1911, загінуў 2.7.1941.

КУЗЬМІЧОЎ Андрэй Анікеевіч, н. у 1899, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУЗНЯЦОЎ Майсей Ізраілевіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

КУЗНЯЦОЎ Фёдар Пракопавіч, н. у 1923, рад. 20-й асбр, 11-й арміі, прапаў без вестак 23.12.1942.

КУКУЙ Янкель Шлёмавіч, н. у 1903, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛЯШОЎ (ШУПІЛАЎ) Фама Сяргеевіч, рад. 185-га гв. сп, загінуў 6.4.1945 у Германіі, пахаваны ў г. Кострын.

КУМАЧОЎ Ягор Пятровіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

КУПЦОЎ Аляксандр Іванавіч, гв. рад., разведчык 246-га гв. арт. Белградскага палка, загінуў 31.12.1944 у Венгрыі, пахаваны ў прадмесці г. Будапешт.

КУРАНАЎ Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1913, мал. палітрук 892-га сп 298-й сд, загінуў у Смаленскай вобл.

КУРБАСАЎ Яфім Фаміч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУСТОЎ Аляксей Рыгоравіч, н. у 1921, рад., прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КУСТОЎ Павел Яфімавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАБУРДАЎ Анісім Парфенавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАБУРДАЎ Лявон Фаміч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЛАДЫСЕЎ Павел Нічыпаравіч, сярж., механік-вадзіцель танка Т-34, загінуў 22.12. 1944 у Венгрыі.

ЛАЗАВЫ Антон Трафімавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАЗАВЫ Васіль Аляксеевіч, н. у 1898, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАПАТУХІН Ілья Шоламавіч, н. у 1906, працаваў дырэктарам школы ў Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, маёр, загінуў 31.1.1944.

ЛАПАТУХІН Эля, н. у 1906, палк., кам. палка, загінуў пад г. Чарнігаў.

ЛАПЕЗА Міхаіл Купрыянавіч, сярж. 954-га сп, загінуў 10.12.1941.

ЛАРЧАНКА Андрэй Міхайлавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАТУШКІН Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1915, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛАТУШКІН Андрэй Львовіч, н. у 1901, загінуў у жніўні 1944.

ЛАТУШКІН Даніла Львовіч, н. у 1892, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАТУШКІНА Зоя Іванаўна, н. 4.9.1921, загінула 21.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЛАТУШКІН Кандрат Львовіч, н. у 1898, прапаў у жніўні 1944.

ЛАТУШКІН Пётр Кузьміч, н. у 1904, стралок 667-га сп 110-й сд, прапаў без вестак 18.10.1944.

ЛАТУШКІН Ювеналій Іванавіч, н. 20.8. 1925, у Чырвонай Арміі з 29.3.1943, прызываўся Ключэўскім ваенкаматам, Казахстан, загінуў 13.9.1943.

ЛАЎРЫК Ігнат Мікалаевіч, н. у 1905 у в. Сітнікі Мінскай вобл., мал. камандзір, загінуў 2.10.1941.

ЛАЎРЭНЦІЕЎ Майсей Емяльянавіч, н. у 1910, рад., п/п 13426, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЛЕДЗЯНОК Яфім Піліпавіч, н. у 1916 у в. Града Багушэўскага р-на Віцебскай вобл., рад., прапаў без вестак.

ЛЕЙТНЕР Уладзімір Канстанцінавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1943.

ЛЕНЧЫКАЎ Леанід Іванавіч, старш. 4-га сп, загінуў 8.5.1945 у Аўстрыі, пахаваны ў Глейсдорфе.

ЛЕЎШУНОЎ Іван Харламавіч, н. у 1893, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛЕЎШУНОЎ Пётр Іванавіч, н. у 1918, сярж., прапаў без вестак 13.7.1941.

ЛІВІЦІН Майсей, н. у 1903, педагог, працаваў у г. Полацк, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941, пахаваны ў г. Жлобін Гомельскай вобл.

ЛІПОВІЧ Меер Лейбавіч, н. у 1915, рабочы, памёр ад ран у 1945.

ЛОСЕЎ Давыд Паўлавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛУКАШЫНСКІ Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1903, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛУКАШЭЎСКІ Міхаіл Васілевіч, рад., загінуў у верасні 1944.

ЛЯВІЦІН Ілья Ісакавіч.

ЛЯВОНЦЬЕЎ Яфім Панкратавіч, н. у 1905, загінуў у ліпені 1941.

ЛЯПІНСКІ Уладзімір Цітавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у ліпені 1941 у Краснадарскім краі.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ Цярэнцій Піліпавіч, н. у 1902, рад., загінуў 27.2.1943.

МАГІЛЬНЫ Георгій Уладзіміравіч, н. у 1918, лейт. 209-га гв. сп 73-й Сталінградскай гв. сд, загінуў 9.10.1943.

МАЗУРАЎ Міхаіл Пятровіч, н. у 1916, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАЗУРАЎ Пётр Андрэевіч, н. у 1923, гв. старш., радыст, загінуў 26.12.1944.

МАЗУРАЎ Уладзімір Майсеевіч, гв. сярж. 171-га гв. сд, загінуў 5.2.1944, пахаваны ў в. Кавалёва Віцебскага р-на.

МАКАРАЎ Емяльян Парфір'евіч, н. у 1915, рад., загінуў 26.7.1944.

МАКЕЕЎ Мікалай Яфімавіч, н. у 1919, скончыў Бранскую школу стралкоў-радыстаў, 223-ы дбап, прапаў без вестак.

МАКЕЕЎ Уладзімір Яфімавіч, н. у 1921, студэнт БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 21.9.1945, пахаваны ў Іркуцкай вобл.

МАКСІМАЎ Яўген Сцяпанавіч, н. у 1921, лейт., загінуў 29.9.1943.

МАЛАШЭЎСКІ Міхаіл Яфімавіч, рад., загінуў у верасні 1944.

МАЛЫШАЎ Радзівон Якаўлевіч, н. у 1892, загінуў у ліпені 1944.

МАРТУЛЁЎ Міхаіл Іосіфавіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 27.5.1944, пахаваны ў Наўгародскай вобл.

МАРТЫНОВІЧ Пётр Аляксандравіч, ст. лейт. 945-га сп 262-й Дзямідаўскай Чырванасцяжнай сд, загінуў 31.7.1944.

МАРУДЗІН Мікалай Мікалаевіч, н. у 1922, загінуў 12.8.1942.

МАСЛІНАЎ Парфір Антонавіч, н. у 1898, сярж., памочнік кам. аддз., загінуў 3.9.1943 у Смаленскай вобл., пахаваны ў в. Мішына Духаўшчынскага р-на.

МАСЛОЎСКІ Ілья Міхайлавіч, рад., загінуў 7.4.1945 ва Усходняй Прусіі, пахаваны каля г. Калінінград.

МАЦЕВІЧ Анатоль Аляксандравіч, н. у 1925, рад., загінуў у жніўні 1944.

МЕЙЦІН Ілья Ізраілевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1944.

МІНАКОЎ Пётр Фёдаравіч.

МІНЧАНКОЎ Гаўрыла Кузьміч, н. у 1896, памёр ад ран 26.6.1943.

МІНЧАНКОЎ Піліп Арцёмавіч, н. у 1917, у Чырвонай Арміі з 1938.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Міхаіл Данілавіч, н. у 1903, загінуў 12.11.1942.

МЯЖЭНІН Сцяпан Аляксеевіч, старш. 716-га сп, загінуў 24.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

НАВУМЕНКАЎ Міхаіл Фадзеевіч, н. у 1925, загінуў у красавіку 1945.

НАВІЧОНАК Самуіл Навумавіч, н. у 1909, палітрук, загінуў у кастрычніку 1941.

НАЙМАРК Ізраіль Якаўлевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1943.

НОВІКАЎ Іван Андрэевіч, рад., загінуў 24.6.1944 у Віцебскай вобл.

НОВІКАЎ Кірыл Ягоравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Мітрафан Сцяпанавіч, н. у 1896, санітар 105-га асобнага батальёна 39-й арміі, памёр ад ран 28.5.1943, пахаваны ў Смаленскай вобл.

НОВІКАЎ Уладзімір Піменавіч, рад., стралок в/ч 14015, загінуў 16.10.1944 у Літве.

НОВІКАЎ Яфім Давыдавіч, п/п 36583, сярж., загінуў у 1945.

ПАБОРЦАЎ Іван Сцяфанавіч, н. у 1909 у в. Межнік Віцебскай вобл., рад., загінуў 29.7.1944 на Украіне, пахаваны ў Ровенскай вобл.

ПАЛЗОЎСКІ Ягор Фёдаравіч, н. у 1915, рад., загінуў у верасні 1944.

ПАЛІНКОЎСКІ Рыгор Герасімавіч, н. у 1914, ст. лейт., кам. батарэі, загінуў 20.3.1945 у Польшчы.

ПАЛЬГУЕЎ Еўдакім Гаўрылавіч, н. у 1905.

ПАЛЬГУЕЎ Іван Мяфодзьевіч, н. у 1908, лейт., ст. ад'ютант 73-й сд, загінуў 8.2.1943.

ПАЛЯВЫ Андрэй Нілавіч, н. у 1894, рад., загінуў у жніўні 1944.

ПАНАМАРОЎ Васіль Ігнатавіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАНАМАРОЎ Іван Львовіч, н. у 1823, сярж., прапаў без вестак 30.8.1942.

ПАНАМАРОЎ Майсей Ігнатавіч, н. у 1893, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ПАНКРУЦКІ Дзмітрый Сямёнавіч, н. у 1917, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАПКОЎ Міхаіл Дзмітрыевіч, рад., загінуў 29.3.1945, пахаваны ў г. Сопат.

ПАПОЎ Андрэй Рыгоравіч, рад., загінуў 21.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ПАРФУНЦАЎ Анатоль Міхайлавіч, яфр., нам. камандзіра аддз. 1158-га стралковага Мінскага палка, загінуў 2.8.1944 у Польшчы.

ПАРФУНЦАЎ Дзмітрый Платонавіч, працаваў цесляром у гарсавеце, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у лістападзе 1944.

ПАТАРАЙКІН Юрый Іванавіч, н. у 1919, лейт., загінуў 18.6.1941 у г. Камянец-Падольск.

ПЕРСІКАЎ Аляксандр Мікітавіч, н. у 1923, загінуў у жніўні 1944.

В. А. Пташкоў.

ПЕРСІКАЎ Ігнат Фаміч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЕРСІКАЎ Мікіта Міхайлавіч, н. у 1898, сярж., загінуў у лютым 1945.

ПЕРСІКАЎ Мікіта Палікарпавіч, н. у 1897, стралок 147-га зсп, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПЕРСІКАЎ Міхаіл Пятровіч, рад. 787-га сп, загінуў 24.3.1945 у Германіі, пахаваны ў мяст. Брандэрберг.

ПЕРСІКАЎ Сцяпан Піліпавіч, н. у 1912, рад., загінуў 3.2.1943 у Арлоўскай вобл., пахаваны ў с. Перасуха.

ПЕРСІКАЎ Сцяпан Якаўлевіч, рад., радыст, загінуў 5.10.1945 у Літве, пахаваны ў г. Вільнюс, могілкі Антопаль, магіла № 874.

ПЕЎЗНЕР Ізраіль Навумавіч, н. у 1904, рабочы, загінуў.

ПЕЎЗНЕР Іосіф Якаўлевіч, н. у 1924.

ПЕЎЗНЕР Леў Навумавіч, н. у 1902, працаваў аграномам, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПЕЎЗНЕР Фішэль Навумавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПІПЧАНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1916, мал. сярж., загінуў 24.3.1945 у Польшчы, пахаваны ў в. Кручогін.

ПІПЧАНКА Сямён Мацвеевіч, матрос тэрміновай службы, прапаў без вестак у снежні 1941.

ПІСУНОЎ Даніла Піліпавіч, н. у 1915, загінуў у ліпені 1941.

ПРУДНІКАЎ Нічыпар Іванавіч, н. у 1903, рад., прапаў без вестак у верасні 1941.

ПРУДНІКАЎ Уладзімір Авяр'янавіч, н. у 1922, прапаў без вестак 6.9.1944.

ПТАШКОЎ Васіль Аляксеевіч, н. у 1926, загінуў у маі 1945.

ПТАШКОЎ Георгій Андрэевіч, н. у 1898, ст. лейт., 38-я армія, загінуў 10.10.1943 у в. Вавіліс Кіеўскага р-на Кіеўскай вобл.

ПУЗАНКОЎ Несцер Ягоравіч, н. у 1910, старш., на фронце цяжка захварэў і памёр 6.5.1943, пахаваны ў в. Уразава Курскай вобл.

ПУЗІКАЎ Ігнат Захаравіч, н. у 1920, рад., загінуў 22.10.1941 у Ленінградскай вобл., пахаваны ў в. Новая.

ПУШАЧКІН Павел Нічыпаравіч, н. у 1920, рад., загінуў у кастрычніку 1944.

ПЫХ Канстанцін, н. у 1920.

ПУШКІН Аляксей Іванавіч, н. у 1923.

ПУШКІН Анатоль Іванавіч, н. у 1913.

ПЯТРОЎ Афанасій Іванавіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак 3.7.1942.

ПЯТРОЎ Іван Ціханавіч, н. у 1895, у Чырвонай Арміі з 6.7.1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЯТРОЎ Касьян Іванавіч, 21-ы амедсб, у баі ва Усходняй Прусіі быў цяжка паранены, памёр 12.10.1944.

РАБІНОВІЧ Бома Ізраілевіч, н. у 1925, на фронт пайшоў дабравольцам, загінуў пад Ельняй.

РАБЦАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у маі 1942.

РАБЦАЎ Пётр Мікітавіч, загінуў у верасні 1944.

РАЗАЙ Іосіф Самойлавіч, н. у 1923, казак 223-га кп 63-й кд, загінуў 18.9.1943 у Запарожскай вобл.

РАЗУМОЎСКІ Раман Міхайлавіч, н. у 1918, лейт. 201-га сп 84-й сд 11-й арміі, загінуў 5.10.1941 у Лычкоўскім р-не Ленінградскай вобл.

РАМАЗАНАЎ Фуат Ахатавіч, памёр ад ран 28.7.1944.

РАМАНЬКОЎ Іван Піменавіч, н. у 1923, рад., санінструктар 297-га сп, загінуў 26.2. 1945 ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў в. Немрытэн.

РАМАНЬКОЎ Мяфодзій Піменавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у снежні 1941.

РАСКІН Абрам Навумавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у снежні 1942.

РАСКІН Генух Хаймавіч, н. у 1915, працаваў ветурачом, прапаў без вестак у маі 1945.

РАСКІН Юрый Ісакавіч, н. у 1910, ветурач.

РАХЛІН Іосіф Рыгоравіч, н. у 1915, працаваў аграномам.

РОБЦАР Якаў Аляксеевіч, н. у 1914, інжынер, загінуў на Курскай дузе.

РОБЦЕР Якаў, н. у 1914, эканаміст, загінуў пад Масквой.

РОЗІН Аляксандр Паўлавіч, рад. 219-га сп, загінуў 3.12.1941 у Фінскім заліве.

РУБАНАЎ Прохар Андрэевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

РУВАЦОЎ Прохар Андрэевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

РЫЖАНКОЎ Мікалай Андрэевіч, н. у 1923, рад., памёр ад ран 23.1.1945, пахаваны ў мяст. Мхова, Польшча.

САДОЎНІКАЎ Міхаіл Антонавіч, н. у 1919, рад., памёр ад ран 11.8.1941.

САКУЛАЎ Сцяпан Сцяпанавіч, н. у 1921, рад., загінуў 17.5.1945.

САРАКАЛЕТАЎ Іван Барысавіч, н. у 1903, загінуў у снежні 1943.

САРОКІН Мяфодзій Якаўлевіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак 24.4.1942.

САЎЧАНКА Восіп Фёдаравіч, н. у 1911, рад., загінуў у маі 1945.

САЎЧАНКА Сяргей Якаўлевіч, рад., стралок 378-га сп, загінуў 1.3.1945 ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў мяст. Хоенфюрст.

САЎЧАНКА Фёдар Сямёнавіч, н. у 1900, рад., загінуў у снежні 1943.

САЧКОЎ Ягор Фёдаравіч, рад., загінуў у кастрычніку 1944.

СЕЛЯЗНЁЎ Мітрафан Мікалаевіч, н. у 1895, кап., кам. роты 223-га сп 53-й сд, загінуў 22.2.1942.

СЕРАКОЎ Сцяпан Прохаравіч, ст. лейт. 262-й Дзямідаўскай сд.

СЕЦУКОЎ Яфім Сямёнавіч, н. у 1918, рад. 653-га сп 220-й сд, памёр ад ран 22.2.1943 у Калінінскай вобл.

СКАРОМНЫ Іван Абрамавіч, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СКУСАЎ Кандрат Іванавіч, рад. 336-га сп, загінуў 5.12.1941 у Калінінскай вобл.

СТАЎСКІ Васіль Гаўрылавіч, н. у 1913, рад. 885-га сп 290-й сд, загінуў 16.3.1945 у г. Бранева, Польшча.

СТАЎСКІ Уладзімір Георгіевіч, н. у 1923, рад., загінуў 2.3.1945 у г. Кёнігсберг, пахаваны каля в. Гайль.

СТРУКАЎ Пётр Васілевіч, н. у 1919, ст. сярж. 985-га сп 226-й сд, прапаў без вестак 11.4.1944 у Станіслаўскай вобл.

СТРЫЖНЕЎ Васіль Харытонавіч, н. у 1892, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

СТЭСЬКО Іван Іванавіч, н. у 1912, загінуў у жніўні 1944.

СУДАРЫКАЎ Дзмітрый Ільіч, н. у 1906, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

СУДНІКАЎ Уладзімір Францавіч, н. у 1912, загінуў у снежні 1943.

СУЗДАЛЕЎ Васіль Фядотавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1943.

СУЛІМАЎ Фама Сяргеевіч, загінуў 6.4. 1945 у Германіі.

СУТОЦКІ Васіль Парфёнавіч, н. у 1920, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СЫСОЕНКАЎ Тарас Арэхавіч, н. у 1902 у Манастыршчынскім р-не Смаленскай вобл., старш., загінуў у кастрычніку 1941.

СЯДЫХ Мікалай Рыгоравіч, рад., загінуў 12.12.1942.

ТАРАСАЎ Ягор Маркавіч, н. у 1905.

ТАТАРСКІ Герасім Рыгоравіч, н. у 1919, студэнт Ленінградскага электратэхнічнага інстытута, нач. радыёстанцыі, загінуў 28.10. 1941 пад Ленінградам, пахаваны ў Ленінградзе на вайсковых могілках.

ТРАМАН Міхаіл Андрэевіч, н. у 1911 у Сасніцкім р-не Чарнігаўскай вобл., рад., загінуў 7.9.1941.

ТУЖАКОЎ Ягор Мікалаевіч, гв. рад., загінуў 27.12.1944 у Латвіі.

ТУРКІН Аляксандр Сяргеевіч, н. у 1917, мал. сярж., загінуў 21.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ТУРКОЎ Конан Яфімавіч, н. у 1911, загінуў у ліпені 1944.

ТУРЫЦЫН Барыс Фёдаравіч, н. у 1913, ст. лейт. 1257-га сп 379-й сд, загінуў 26.3.1943 у пас. Назія Ленінградскай вобл.

ТУСКОЎ Пётр Яфімавіч, н. у 1923, загінуў 11.1.1944.

ТЭЙНІН Хаім Якаўлевіч, н. у 1910, скончыў сельскагаспадарчы інстытут.

УТКІН Рыгор Андрэевіч, н. у 1898, прапаў без вестак у снежні 1943.

ФАБРЫСТАЎ Сяргей Яфімавіч, рад., стралок 707-й сд, загінуў 18.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ФАЕРМАН Абрам Аронавіч, н. у 1923, тэлефаніст, загінуў 18.8.1943 у в. Сухая Каменка.

ФАЕРМАН Піня Мендзялеевіч, н. у 1917, працаваў на Уралмашзаводзе ў г. Свярдлоўск, у Чырвонай Арміі з 1941, палітрук, загінуў у 1941 на Севастопальскім рэйдзе, карабель быў атакаваны і патоплены.

ФАЕРМАН Сак Якаўлевіч, н. у 1905, рад. 584-га сп 199-й сд 38-й арміі, загінуў 6.6.1942 у в. Веліхаў Балаклееўскага р-на Харкаўскай вобл.

ФАЛЬКОВІЧ Фёдар Паўлавіч, рад., загінуў 22.8.1941.

ФЕДАНКОЎ Трыфан Ермалаевіч, н. у 1898, рад., загінуў 9.6.1944 у Ленінградскай вобл., воз. Светлае Паргалаўскага р-на.

ФЕДАРОВІЧ Аляксандр Якаўлевіч, рад., памёр ад ран 11.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ФЕДАРОВІЧ Аркадзь Васілевіч, н. у 1922, працаваў слесарам у МТС, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 2.2.1943 у Сталінградскай вобл., пахаваны ў г. Суравікін.

ФЁДАРАЎ Аркадзь Аляксандравіч, н. у 1918, загінуў у верасні 1944.

ФЁДАРАЎ Ягор Іванавіч, рад., загінуў у верасні 1944.

ФІЛІПЕНЯ Васіль Максімавіч, ст. сярж. 324-га сд, загінуў 5.8.1944 у Польшчы.

ФІЛІПАЎ Пётр Захаравіч, н. у 1920, рад., загінуў 19.12.1941 у с. Карбусель Мглінскага р-на Ленінградскай вобл.

ФРУМКІН Ісак Завелевіч, н. у 1920, рабочы.

ФЯДОТАЎ Барыс Уладзіміравіч, рад., стралок 269-га гв. сп, загінуў 28.2.1945.

ХАЗАНАЎ Міхаіл, н. у 1924.

ХАЗАНАЎ Сямён Захаравіч, н. у 1912.

ХАМЯКОЎ Аляксей Сіланцьевіч, сярж., кам. аддз., памёр ад ран 7.3.1945.

ХАРУЖЭНКА Мікалай Авяр'янавіч, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ХАРЛАМАЎ Іван Макаравіч, н. у 1895 у Манастыршчынскім р-не Смаленскай вобл., жыў у Горках, працаваў у БСГА музыкантам духавога аркестра, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАТУЛЕЎ Мікалай Арцёмавіч, мал. лейт., загінуў 26.10.1944.

ХАТУЛЕЎСКІ Селівон Пятровіч, н. у 1910.

ХАХЛОЎ Дзмітрый Піліпавіч, н. у 1914, загінуў 25.3.1945 у Венгрыі.

ХЕЙФЕЦ Абрам Шаевіч, н. у 1900, загінуў у чэрвені 1944.

ХЕЙФЕЦ Ісай Мотавіч, н. у 1922.

ХІТЦОЎ Барыс Сямёнавіч, н. у 1922, рад. 932-га сп 252-й сд, загінуў 14.1.1942.

ХМУРОВІЧ Кірыл Аляксеевіч, мал. сярж., 2-гі нумар кулямёта 1018-га сп, загінуў 16.1.1945.

ХМУРОВІЧ Мікалай Захаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1942.

ХМУРОВІЧ Уладзімір Аляксеевіч, гв. маёр, кам. батальёна, загінуў 30.6.1944 у Карэліі.

ХРАМЕНКА Дзмітрый Дзмітрыевіч, мал. лейт., загінуў 7.7.1943 у Туркменіі.

ЦЕМЛЯКОЎ Аляксей Міхайлавіч, н. у 1894, загінуў у верасні 1944.

ЦІМАШЭНКА Ануфрый Трафімавіч, н. у 1915, кам. узвода 402-й сд, лейт., загінуў 17.7.1941 у мяст. Яакіма, Карэла-Фінская АССР.

ЦІМАШЭНКА Дзмітрый Елісеевіч, рад., загінуў 10.10.1944 у Літве, пахаваны ў в. Матузморм Шаўляйскага р-на.

ЦІМАШЭНКА Іван Парфір'евіч, н. у 1919, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, 1156-ы сп, загінуў 16.8.1944 у Літве.

ЦІМАШЭНКА Парфірый Піліпавіч, н. у 1899, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

ЦІМОШЧАНКА Аляксандр Іонавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1943.

ЦІТОЎ Апанас Кірэевіч, н. у 1896, загінуў у жніўні 1944.

ЦІШКОВІЧ Аляксандр Васілевіч, н. у 1918, студэнт 4-га курса БСГА, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, лейт., загінуў 17(19).2. 1943 пад г. Арол.

ЦІШКОВІЧ Антон Іванавіч, рад., загінуў 2.2.1945 ва Усходняй Прусіі, там і пахаваны.

ЦІШКОВІЧ Афанасій Кірылавіч, гв. рад., п/п 44746, загінуў 7.1.1944 у с. Чабанка Кіраваградскай вобл.

ЦІШКОВІЧ Ігнат Якаўлевіч, н. у 1912, сярж., прапаў без вестак у лютым 1942.

ЦІШКОВІЧ Ларывон Яўсеевіч, н. у 1902.

ЦІШКОВІЧ Міхаіл Уладзіміравіч, рад. 343-й Беластоцкай сд, загінуў 19.8.1944.

ЦІШКОВІЧ Уладзімір Анісімавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦЫПІН Зелак Бенцыянавіч, н. у 1911, рад. 1064-га сп 177-й сд, загінуў 20.3.1942 у Ленінградскай вобл.

ЦЫПІН Файві Якаўлевіч, н. у 1922, сярж.

481-га мінп, памёр ад ран 10.9.1944 у Беластоцкім ваяв.

ЧАБАТАРЭЎСКІ Іларыён Андрэевіч, н. у 1926, рад., загінуў 12.3.1945 у Польшчы.

ЧАН Рыгор Сямёнавіч, н. у 1922.

ЧАРВІНСКІ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1920, мал. сярж. 44-га ап 33-й сд, загінуў 6.2.1944 у Калінінскай вобл.

ЧАРНАМОРДЗІК Евель Аронавіч, н. у 1898, на фронце з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1943.

ЧАРНАМОРДЗІК Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1922, гв. ст. сярж., кам. аддз., загінуў 3.2.1944 у Віцебскай вобл.

ЧАРНАМОРДЗІК Шлёма Мееравіч, н. у 1924, рад., прапаў без вестак у ліпені 1943.

ЧАРНУХІН Якаў Яфімавіч, рад. 219-га сп, загінуў 17.9.1944 у Эстоніі.

ЧАРНЕГАЎ Даніла Васілевіч, загінуў 15.3.1942.

ЧАРКЕСАЎ Аляксей Фядотавіч, н. у 1914, загінуў у снежні 1943.

ЧАРКЕСАЎ Дзмітрый Фядотавіч.

ШАБУНЕЎСКІ Іван Емяльянавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

ШАЙТЭР Сямён Сямёнавіч, памёр ад ран 3.2.1942, пахаваны ў в. Гладзь Чудаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ШАМКО Ігар Іванавіч, н. у 1926 у г. Пухавічы Мінскай вобл., прызываўся ў Чырвоную Армію Увараўскім РВК Тамбоўскай вобл., паветраны стралок, гв. сярж. 143-га штурмавога авп, прапаў без вестак 13.1.1945.

ШАПАВАЛАЎ Георгій Іванавіч, н. у 1921, лейт., загінуў у 1941.

ШАПАВАЛАЎ Ягор Фядотавіч, н. у 1908, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

ШАПІРА Міхаіл Ізраілевіч, н. у 1908, мастак, загінуў у 1942.

ШАРАЕЎ Васіль Міронавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШВАРЦМАН Пётр Якаўлевіч, кап.

ШКОЛЬНІКАЎ Фядос Фёдаравіч, н. у 1896, стралок 559-й Ярцаўскай сд, загінуў 13.8.1943 у Смаленскай вобл.

ШТЫРЫКАЎ Мікалай Парфіравіч, н. у 1916, ст. лейт. 568-га сп 149-й сд, загінуў 18.2.1944 у в. Садкі Гошчанскага р-на Ровенскай вобл.

ШУЛЬМАН Абрам Натанавіч.

ШУЛЬМАН Ліпа Навумавіч, н. у 1902, працаваў загадчыкам цырульні, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШУЛЬМАН Міхаіл Нітонавіч, н. у 1921, рад. 88-га сп 28-й сд, загінуў 5.2.1944.

ШУЛЬМАН Нота Нахманавіч, н. у 1903, стралок 777-га сп 227-й сд 21-й арміі, загінуў 23.2.1942 у в. Шахава Белашахінскага р-на Курскай вобл.

ШЧУРОЎ Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1908, мал. лейт., загінуў у ліпені 1943.

ЭЛЬКІН Іосіф Ашыртавіч, н. у 1898, загінуў у лістападзе 1943.

ЮР'ЕЎ Аляксандр Пятровіч, рад., загінуў 6.2.1944 у Ленінградскай вобл., пахаваны ў в. Чырвоныя Горы.

ЮР'ЕЎ Канстанцін Ягоравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЮР'ЕЎ Сяргей Яўменавіч, н. у 1911, загінуў у снежні 1943.

ЮР'ЕЎ Фёдар Архіпавіч, н. у 1897, загінуў у верасні 1944.

ЮРЧАНКА Дзмітрый Сідаравіч, н. у 1906, рад., памёр 5.9.1942 у нямецкім палоне.

ЮРЧАНКА Дзмітрый Стафанавіч, н. у 1906, загінуў у кастрычніку 1941.

ЯВОРСКІ Ігар Уладзіміравіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 12.8.1944 у Польшчы, пахаваны ў в. Куляшы Беластоцкага р-на.

ЯГОРАЎ Васіль Ягоравіч, н. у 1915, старш. першай стацці, загінуў 1.2.1943.

ЯКАЎЛЕЎ Васіль Еўдакімавіч, н. у 1906, сярж., прапаў без вестак у снежні 1943.

ЯКУШАЎ Арцём Раманавіч, н. у 1917, ст. лейт. 468-га сп 111-й сд, загінуў 6.2.1943 у Харкаўскай вобл.

ЯКУШЭНКА Уладзімір Гаўрылавіч, рад., загінуў 8.5.1945 у Германіі, пахаваны ў мяст. Калау, 18 км на паўднёвы захад ад г. Франкфурт-на-Одэры.

ГОРАЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЗАРАВІЧЫ

АНУФРЫЕЎ Іван Сцяпанавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АНУФРЫЕЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1920, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРКОЎСКІ Андрэй Якаўлевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРКОЎСКІ Уладзімір Ануфрыевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСІЛЕНКА Іван Паўлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАРАБ'ЁЎ Фёдар Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у маі 1943.

ВЕРАБ'ЁЎ Фёдар Данілавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

КАРАЎСКІ Аляксей Яфімавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАЎСКІ Андрэй Елісеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1942.

КУЛЯШОЎ Сямён Мікалаевіч, н. у 1915, загінуў у жніўні 1944.

ЛЕЎШУНОЎ Іван Іванавіч, загінуў 22.1.1945 у Германіі.

ЛЕЎШУНОЎ Канстанцін Еўсцігнеевіч, загінуў 13.4.1945 у Аўстрыі.

ЛЕЎШУНОЎ Уладзімір Васілевіч, памёр ад ран 26.4.1945 у Германіі.

ПАДБЯРОЗКІН Андрэй Міхайлавіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАДБЯРОЗКІН Пётр Захаравіч, гв. рад., стралок, загінуў 22.4.1945.

ПАРНІЦКІ Кузьма Піліпавіч, н. у 1900, працаваў на цагельным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЎЛАЎ Міхаіл Канстанцінавіч, сярж., загінуў 4.3.1944 у Ленінградскай вобл.

ПУХОЎСКІ Аляксей Радзівонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЯМЁНАЎ Іван Емяльянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАДАСЕВІЧ Анісім Пятровіч, н. у 1903, трактарыст, прапаў без вестак 22.4.1942.

ХАДАСЕВІЧ Гаўрыла Калістратавіч, н. у 1912, ст. сярж., памёр у нямецкім палоне 1.5.1942.

ХАДАСЕВІЧ Ягор Калістратавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯФІМАЎ Андрэй Канстанцінавіч, н. у 1908, ст. лейт. 52-й мбр, прапаў без вестак 18.9.1942.

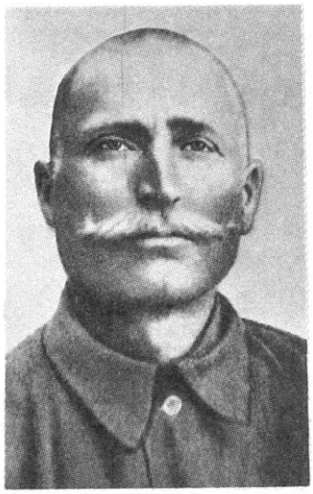

Н. Ф. Ларковіч.

А. Р. Мануленка.

ВЁСКА АНДРУХІ

БРАЗГУНОЎ Яфім Якаўлевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ГЛЯБКОЎСКІ Іван Савельевіч, загінуў 14.8.1944 у Эстоніі.

КАПЫТОЎСКІ Аляксандр Якаўлевіч, н. у. 1905, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАПЫТОЎСКІ Аляксей Якаўлевіч, н. у 1910, памёр ад ран 15.1.1943.

КАПЫТОЎСКІ Аркадзь Фёдаравіч.

КАПЫТОЎСКІ Герасім Андрэевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАПЫТОЎСКІ Іван Фаміч, н. у 1917, загінуў у жніўні 1944.

КАПЫТОЎСКІ Мікіта Лаўрэнавіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

ПАЛЗОЎСКІ Іван Фёдаравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАТКОЎ Парфір Дзям'янавіч, н. у 1900.

ПОЛЬСКІ Піліп Паўлавіч, н. у 1898, загінуў у сакавіку 1945.

ШАБІНСКІ Максім Паўлавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАБІНСКІ Рыгор Паўлавіч, загінуў 5.5.1943 у Краснадарскім краі.

ШАБІНСКІ Фёдар Трафімавіч.

ШАСТАКОЎ Андрэй Міхайлавіч, н. у 1912, загінуў у верасні 1944.

ШАСТАКОЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАСТАКОЎ Якаў Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ВАЎКОЎШЧЫНА

БАЛЬШАКОЎ Сямён Ізотавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1944.

БУРЭЎСКІ Навум Васілевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

П. Р. Мануленка.

КУНЦІКАЎ Аляксей Сямёнавіч, н. у 1920, рад., прапаў без вестак у верасні 1941.

КУНЦІКАЎ Ціт Кандратавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЛАРКОВІЧ Несцер Фядосавіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з ліпеня 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАНУЛЕНКА Аляксандр Раманавіч, н. у 1920, сярж. 748-га сп 20-й сд, загінуў 14.1. 1943 у Варонежскай вобл.

МАНУЛЕНКА Аляксей Раманавіч, н. у 1920, памёр ад ран 28.9.1941.

МАНУЛЕНКА Васіль Раманавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, памёр ад ран 28.7.1941.

МАНУЛЕНКА Віктар Маркавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 14.3.1942.

МАНУЛЕНКА Мікіта Міхайлавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАНУЛЕНКА Піліп Раманавіч, н. у 1925, вучыўся ў школе ФЗН у Ленінградзе, загінуў у снежні 1944.

В. Дз. Гайдукоў.

С. П. Герасімаў.

МАЧУЛЬСКІ Арцём Свірыдавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 31.1.1943.

МАЧУЛЬСКІ Іон Свірыдавіч, н. у 1913, працаваў рахункаводам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАЧУЛЬСКІ Канстанцін Мікалаевіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1941.

МАЧУЛЬСКІ Усевалад Фядотавіч, н. у 1922, загінуў у жніўні 1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Нічыпар Емяльянавіч, загінуў 14.1.1945 у Польшчы.

ШЛЯХЦІЦАЎ Сямён Яўхімавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАСЁЛАК ГОШЧ-ЧОРНАЕ

БОНДАРАЎ Сямён Кузьміч, н. у 1900, загінуў у лютым 1942.

КОЦІКАЎ Пётр Мацвеевіч, памёр ад ран 29.3.1943.

ВЁСКА ЗАДАРОЖЖА

БАРАНАЕЎ Аляксандр Іванавіч, н. у 1919, памёр ад ран 17.2.1943, пахаваны на ст. Аскол.

БАРАНАЕЎ Сяргей Цімафеевіч, н. у 1908, загінуў у канцлагеры 17.8.1941.

БАРАНАЕЎ Сямён Іванавіч, н. у 1904, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРБАСАЎ Цімафей Нічыпаравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕЛАВУСАЎ Васіль Іванавіч, н. у 1899, тэхнік-інтэндант 2-га рангу 1753-га асп, прапаў без вестак у снежні 1941.

БЕЛАВУСАЎ Іван Іванавіч, н. у 1919, загінуў 27.2.1942 у Пухавіцкім р-не Мінскай вобл.

БЕЛАВУСАЎ Сямён Іванавіч, н. у 1902, загінуў 9.9.1943 на хут. Сабачы Сумскай вобл.

БЕЛАВУСАЎ Яўсей Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у снежні 1944.

ГАЙДУКОЎ Васіль Дзямідавіч, н. у 1916, працаваў настаўнікам у Лепельскім р-не, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у снежні 1943.

ГАЙДУКОЎ Леанід Ермалаевіч, загінуў 6.2.1945.

ГАЙДУКОЎ Міхаіл Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГЕРАСІМАЎ Сяргей Кузьміч, н. у 1898, прапаў без вестак у снежні 1944.

ГЕРАСІМАЎ Сяргей Піліпавіч, н. у 1898 у Ленінградзе, працаваў аграномам у в. Задарожжа, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗМІТРЫЕЎ Рыгор Барысавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1943.

КСЕНАФОНТАЎ Пётр Фёдаравіч, н. у 1918, загінуў у верасні 1944.

КОШКІН Іван Якаўлевіч, н. у 1924, загінуў у сакавіку 1945.

КОШКІН Мікіта Кузьміч, н. у 1922, загінуў 18.4.1945 пад Берлінам.

КОШКІН Якаў Іванавіч, н. у 1894, загінуў у верасні 1944.

КУЛІКАЎ Пётр Уладзіміравіч, н. у 1897, загінуў у маі 1945.

ЛАВЕЙКІН Фядос Дзям'янавіч, н. у 1897, памёр ад ран 5.12.1944, пахаваны каля хут. Шульта, Латвія.

ЛАДЭСКІН Васіль Дзмітрыевіч, н. у 1904, загінуў у нямецкім палоне 23.3.1942.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ Іван Андрэевіч.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ Павел Васілевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МАКАРАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1918, загінуў у снежні 1943.

МАКАРАЎ Трафім Аўтамонавіч, загінуў 3.8.1944 у Польшчы.

МІХНЯКОЎ Піліп Іванавіч, н. у 1902, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Апанас Рыгоравіч, н. у 1905, загінуў у жніўні 1944.

ПАЎЛАЎ Цімафей Ігнатавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак 17.7.1941.

РАБЦАЎ Васіль Мікалаевіч, н. у 1917, загінуў у снежні 1943.

РАБЦАЎ Ларывон Рыгоравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАБЦАЎ Мікіта Майсеевіч, н. у 1901, сярж., загінуў у жніўні 1944.

РАБЦАЎ Пётр Васілевіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1938, лётчык, загінуў 27.3.1945 у Германіі.

РАБЦАЎ Прохар Рыгоравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАБЦАЎ Сямён Пятровіч, н. у 1918, загінуў 12.2.1945.

РАБЦАЎ Фёдар Майсеевіч, загінуў 16.2. 1945.

РАДЗЬКОЎ Віктар Сямёнавіч, н. у 1897, памёр у нямецкім палоне 4.12.1941.

РАДЗЬКОЎ Гаўрыла Конанавіч, загінуў 29.1.1945.

РАДЗЬКОЎ Конан Фёдаравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАДЗЬКОЎ Міхаіл Логінавіч, н. у 1916, загінуў 16.10.1944 у Літве.

РАДЗЬКОЎ Рыгор Логінавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у верасні 1944.

САМЧАНКА Васіль Парфенавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САПЕГІН Васіль Пятровіч, н. 15.8.1902, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., памёр ад ран у сакавіку 1945.

САПЕГІН Павел Пятровіч, н. у 1912, прапаў без вестак у верасні 1944.

САПЕГІН Пётр Лявонавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САПЕГІН Якаў Васілевіч, н. у 1903, працаваў пажарнікам у БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у верасні 1944.

СЦЯПАНАЎ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1914, старшыня сельпо в. Кацялёва, у Чырвонай Арміі з 1941, афіцэр, загінуў у 1941 у Падмаскоўі.

УЛАСАЎ Пётр Емяльянавіч, н. у 1925, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

УЛАСАЎ Фёдар Емяльянавіч, н. у 1925, загінуў у 1944.

ЧЭХАЎ Васіль Дзмітрыевіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧЭХАЎ Дзмітрый Анісімавіч, н. у 1892, працаваў конюхам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧЭХАЎ Рыгор Анісімавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЯКУБОЎСКІ Мікалай Яфімавіч, н. у 1920, ст. сярж. 224-й ад, прапаў без вестак 7.5.1943.

ЯЎЦІХЕЕЎ Карней Мітрафанавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у жніўні 1943.

ЯЎЦІХЕЕЎ Мікалай Зіноўевіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЯЎЦІХЕЕЎ Міхаіл Зіноўевіч, загінуў 6.3.1945 у Польшчы.

ВЁСКА ЗАЙЦАВА

АВЯР'ЯНАЎ Аляксандр Іванавіч, н. у 1908, рад., загінуў у жніўні 1944.

ЖМАЧЫНСКІ Андрэй Анісімавіч, н. у 1916, рабочы, загінуў 10.10.1944.

КАРДЗЮКОЎ Арцём Андрыянавіч, н. у 1908, рабочы, загінуў.

КАРПІЦКІ Іван Арцёмавіч, прапаў без вестак 3.8.1944.

КАРПІЦКІ Іван Мікалаевіч, загінуў 16.8. 1944.

П. В. Рабцаў.

КАРПІЦКІ Фёдар Арцёмавіч, н. у 1918, загінуў у верасні 1944.

КСЯНЗОЎ Уладзімір Яфімавіч.

КСЯНЗОЎ Яфім Фёдаравіч, н. у 1915, сярж., загінуў у сакавіку 1942.

ПРАВАЛІНСКІ Марк Нічыпаравіч, загінуў 9.10.1944.

ПРАВАЛІНСКІ Флор Конанавіч, н. у 1910, сярж., кам. аддз., загінуў 20.4.1945.

САВЕЛЬЕЎ Авяр'ян С., н. у 1900, рад. 869-га сп 271-й сд, загінуў 1.10.1944.

ЯКУБОЎСКІ Аляксандр Ігнáцьевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЯКУБОЎСКІ Іван Арсенцьевіч, н. у 1912, працаваў у вучгасе БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЯКУБОЎСКІ Максім Рыгоравіч, н. у 1906, працаваў рахункаводам, прапаў без вестак у маі 1945.

ЯКУБОЎСКІ Мяфод Барысавіч, н. у 1908, рад., памёр ад ран у жніўні 1941.

ВЁСКА МАКАРАЎКА

АДЗІНЦОЎ Віктар Максімавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1941.

БРАЗГУНОЎ Міхаіл Логінавіч, н. у 1919, загінуў у верасні 1944.

БРАЗГУНОЎ Тарас Якаўлевіч, н. у 1917, ст. сярж. 106-га сп 29-й сд, загінуў 28.1.1943 у Сталінградзе.

ВАРАНКОЎ Віктар Ігнатавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак.

ВАРАНКОЎ Ігнат Мяфодзьевіч, н. у 1900, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 30.3.1943.

ДРОБЫШАЎ Міхаіл Ціханавіч, н. у 1907, памёр ад ран 10.4.1945 у Венгрыі.

КАЗУЦІН Іван Сафронавіч, н. у 1919, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗУЦІН Сафрон Нічыпаравіч, н. у 1897, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЛБАСАЎ Аляксей Логінавіч, н. у 1906, калгаснік, загінуў 2.3.1945.

КАЛБАСАЎ Дзмітрый Сяргеевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАЛБАСАЎ Мікіта Сяргеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КУРАЛЕНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1918, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1939, служыў у г. Гродна, старш., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРАЛЕНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 15.7.1943.

КУРАЛЕНКА Ціхан Фёдаравіч, н. у 1925, у 1942 быў вывезены ў Германію, пасля вызвалення амерыканскімі войскамі служыў у Чырвонай Арміі, памёр ад хваробы 18.8.1945, пахаваны у г. Чанстахова, Польшча.

МЯЦЕЛІЦА Аляксей Парфір'евіч, н. у 1916, працаваў сакратаром райкома, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 24.1.1945.

МЯЦЕЛІЦА Дзям'ян, н. у 1914, загінуў у канцлагеры 20.8.1942.

МЯЦЕЛІЦА Павел Лістратавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЯЦЕЛІЦА Церах Лістратавіч, н. у в. Шыманоўка, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 19.2.1945.

МЯЦЕЛІЦА Якаў Парфір'евіч, н. у в. Шыманоўка, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РЭЎТАЎ Кузьма Піліпавіч, н. у 1911, ст. лейт., загінуў 29.12.1944.

РЭЎТАЎ Якаў Піліпавіч, н. у 1897, рад., прапаў без вестак у маі 1942.

РЭЎТАЎ Якаў Яфімавіч, н. у 1892, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАЛЕЦКІ Васіль Ягоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ХАЛЕЦКІ Елізар Арцёмавіч, н. у лістападзе 1921, у Чырвонай Арміі з лютага 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАЛЕЦКІ Марк Іванавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 15.2.1945.

ХАЛЕЦКІ Мікалай Арцёмавіч, н. у 1919 у в. Шыманоўка, сярж., памёр у нямецкім палоне 11.11.1941.

ЧУМАКОЎ Мікалай Архіпавіч, н. у 1922, загінуў 18.10.1944.

ЧУМАКОЎ Рыгор Лукіч, н. у 1899, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА МАЦЮТЫ

АЎДЗЕЕЎ Цімафей Міхайлавіч, памёр у нямецкім палоне 21.1.1942.

БЯЛЯГІН Майсей Сцяпанавіч, н. у 1894, загінуў у жніўні 1944.

ЕЛІСЕЕНКА Герасім Сцяпанавіч, загінуў 22.10.1944.

ЕЛІСЕЕНКА Іван Васілевіч, н. у 1895, рад., загінуў у жніўні 1944.

ЕЛІСЕЕНКА Іван Яфімавіч, н. у 1913, рад., загінуў 25.4.1945.

ЕЛІСЕЕНКА Павел Захаравіч, н. у 1922, рад. 199-га азсп 31-й арміі, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЕЛІСЕЕНКА Ціхан Епіфанавіч, загінуў 14.4.1945.

ЖАРЫКАЎ Павел Маркавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 20.2.1945.

ЗАЙКІН Ісак Сцяпанавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАЙКІН Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1903, загінуў у верасні 1944.

ЗАЙЦАЎ Валянцін Антонавіч, н. у 1926, загінуў 20.12.1944.

КРАЎЧАНКА Мікалай Кузьміч, н. у 1922, навучэнец у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 19.8.1944.

КРАЎЧАНКА Рыгор Антонавіч, н. у 1923, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КУСТАЎ Даніла Яфімавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1941.

ЛАЎДЗІКАЎ Рыгор Фёдаравіч, н. у 1921, памёр ад ран 16.3.1942.

НАТОРАЎ Пётр Іванавіч, н. у 1900, загінуў 5.10.1941.

ШАСТАКОЎ Павел Фёдаравіч, н. у 1912, сярж., памёр ад ран 2.3.1945 у Германіі.

ЯРМАЧЭНКА Васіль Макаравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЯРМОЛЕНКА Сяргей Фёдаравіч, н. у 1913, загінуў 18.1.1944.

ВЁСКА СТАН

БАБЫЛЕЎ Аляксандр Малахавіч, н. у 1890, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАБЫЛЕЎ Іван Мінаевіч, н. у 1925, загінуў у 1943.

БАБЫЛЕЎ Ілья Парфенавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАБЫЛЕЎ Сцяпан Парфір'евіч, н. у 1915, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРЫСАЎ Мікіта Іванавіч, н. у 1900, працаваў кавалём у в. Стан, у Чырвонай Арміі з 1941.

БАРЫСАЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1914, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у жніўні 1944.

БОБРЫКАЎ Яфрэм Піліпавіч, н. у 1909, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1934, рад., загінуў 1.8.1944.

ВАВУЛІН Якаў Данілавіч, н. у 1910, загінуў у снежні 1944.

ДОЛЬНІКАЎ Іван Пракопавіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗУБКОЎ Аляксей Патапавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗУБКОЎ Васіль Елісеевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак.

ЗУБКОЎ Раман Сцяпанавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ІЛЯСАЎ Сцяпан Канстанцінавіч, загінуў 21.1.1945.

КАЗАКОЎ Андрэй Анісімавіч, н. у 1894, памёр у нямецкім палоне.

КАЗАКОЎ Герасім Мікалаевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

КАЗАКОЎ Ціхан Анісімавіч, н. у 1909, стралок, прапаў без вестак у верасні 1944.

КІСЯЛЁЎ Герасім Іванавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРАЎЧАНКА Кандрат Андрэевіч, н. у 1898, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРАЎЧАНКА Рыгор Антонавіч, н. у 1904, працаваў конюхам, загінуў 21.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

КУЛАГІН Васіль Сцяпанавіч, н. у 1904, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛЬКОЎ Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕНЧЫКАЎ Андрэй Пятровіч, н. у 1904, прапаў без вестак у студзені 1942.

ЛЕНЧЫКАЎ Міход Пятровіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЛЕНЧЫКАЎ Несцер Мітрафанавіч, н. у 1889, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕНЧЫКАЎ Сямён Антонавіч, н. у 1892, загінуў 28.8.1941.

МАГІЛЬНЫ Апанас Якаўлевіч, н. у 1894, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАГІЛЬНЫ Сцяпан Раманавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАГІЛЬНЫ Ягор Раманавіч, н. у 1917, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАРЫНКІН Мяфод Сямёнавіч, н. у 1905, працаваў рахункаводам у в. Стан, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЯЖЭНІН Акім Іванавіч, н. у 1890, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЯЖЭНІН Васіль Пятровіч, н. у 1910, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

МЯЖЭНІН Мікалай Пятровіч, н. у 1918, загінуў у жніўні 1944.

НАПРЭЕНКА Іван Яфімавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у 1941.

НАПРЭЕНКА Ілья Фядотавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, сярж., загінуў 20.10.1943 пад Сталінградам.

ПЕТРАКОВІЧ Ілья Сцяпанавіч, н. у 1918, загінуў 2.8.1942.

ПЕТРАКОВІЧ Ілья Якаўлевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПЕТРАКОВІЧ Мікалай Трафімавіч, н. у 1907, рабочы хлебазавода, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў пад Сталінградам.

В. Е. Зубкоў.

Я. Р. Магільны.

М. Т. Петраковіч.

РАДЗЬКОЎ Фёдар Васілевіч, н. у 1903, рабочы в. Стан, у Чырвонай Арміі з 1937, рад., загінуў у верасні 1944.

РАМАНАЎ Ілья Сямёнавіч, н. у 1909, памочнік кам. узвода, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

РЫЖКОЎ Міхаіл Антонавіч, н. у 1925, загінуў у верасні 1944.

СТЭСІН Іван Дзмітрыевіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1939, афіцэр, загінуў 22.2.1942.

СТЭСІН Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1942.

СТЭСІН Пракоп Сідаравіч, н. у 1919, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СТЭСІН Ягор Іванавіч, н. у 1910, працаваў брыгадзірам у калгасе в. Стан, у Чырвонай Арміі з 1937, сярж., загінуў у жніўні 1944.

СЯРГЕЕЎ Іван Маркавіч, н. у 1917, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШКРЭДАЎ Апанас Еўдакімавіч, н. у 1915, загінуў 3.2.1945 у Германіі.

Дз. Р. Шкрэдаў

Я. С. Шупілаў.

ШКРЭДАЎ Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

ШКРЭДАЎ Іван Іванавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945 у Германіі.

ШКРЭДАЎ Фёдар Максімавіч, загінуў 2.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ШКУРГАНАЎ Андрэй Макаравіч, н. у 1900.

ШЛАПАКОЎ Андрэй Ермалаевіч, н. у 1914, загінуў у жніўні 1944.

ШЛАПАКОЎ Іван Сцяпанавіч, н. у 1906, загінуў 7.8.1944 у Літве.

ШЛАПАКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЛАПАКОЎ Павел Сцяпанавіч, н. у 1906, загінуў у верасні 1944.

ШЛАПАКОЎ Пётр Фёдаравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1941.

ШУПІЛАЎ Іван Васілевіч, н. у 1904, рад., загінуў у верасні 1944.

ШУПІЛАЎ Кузьма Ісакавіч, загінуў у 1945.

ШУПІЛАЎ Парфен Самойлавіч, н. у 1891, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШУПІЛАЎ Якаў Іванавіч, н. у 1918, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШУПІЛАЎ Якаў Сяргеевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 3.12.1943.

ВЁСКА СУРАЎЦОВА

ДРУГАМІЛАЎ Пётр Якаўлевіч, н. у 1896, загінуў у жніўні 1944.

ДРУГАМІЛАЎ Піліп Канстанцінавіч, н. у 1905, палітрук, прапаў без вестак у 1941.

ДРУГАМІЛАЎ Церах Якаўлевіч, н. у 1896.

ДРУГАМІЛАЎ Яфім Феакціставіч, н. у 1895.

МАЛЮКОЎ Самуіл Цярэнцьевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАЛЮКОЎ Фядос Іванавіч, н. у 1891, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАНУЛЕНКА Аляксандр Раманавіч, н. у 1920, сярж., кам. аддз. сувязі 748-га сп 206-й сд, загінуў 14.1.1943 у Варонежскай вобл.

МАНУЛЕНКА Аляксей Раманавіч, н. у 1920, памёр ад ран 28.9.1941.

МАЧУЛЬСКІ Усевалад Фядотавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТКАЧУК Нестар Іванавіч, н. у 1916, рад., загінуў у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Архіп Васілевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЦЫРКУНОЎ Герасім Кірылавіч, н. у 1909, загінуў у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Даніла Васілевіч, рад., загінуў 28.10.1944 у Латвіі.

ЦЫРКУНОЎ Лявон Кірылавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Павел Палікарпавіч, н. у 1910, загінуў 22.8.1942.

ЦЫРКУНОЎ Пракоп Емяльянавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Севасцьян Малахавіч, загінуў у жніўні 1944.

ШАПКІН Іван Фёдаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШАПКІН Ларывон Фёдаравіч, н. у 1916, ст. сярж., пам. кам. узвода, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШАПКІН Лаўрэн Фёдаравіч, н. у 1906, загінуў у снежні 1943.

ШЭКІН Канстанцін Пятровіч, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ВЁСКА ТУШКАВА

АЎДАШКІН Іван Сцяпанавіч, памёр ад ран у жніўні 1946, пахаваны ў г. Дайрэн у Манчжурыі.

БАГАЧОЎ Пётр Купрыянавіч, н. у 1920, сярж., загінуў 29.8.1942, пахаваны ў в. Камень Арлоўскай вобл.

БАГАЧОЎ Тарас Міхайлавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЕРАБ'ЁЎ Ануфрый Емяльянавіч, загінуў 26.3.1945 у Венгрыі.

ВЕРАБ'ЁЎ Майсей Емяльянавіч.

ВЕРАБ'ЁЎ Мікіта Емяльянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗЫКАЎ Аляксей Якаўлевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КОЦІКАВА Антаніна Мацвееўна, н. у 1914.

КОЦІКАЎ Парфен Арцёмавіч, прапаў без вестак у 1944.

КОЦІКАЎ Піліп Радзівонавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЖАЙКА Іван Максімавіч, н. у 1921.

МАЛАХАЎ Мікалай Мітрафанавіч, н. у 1922, загінуў у жніўні 1944.

МАСАКОЎ Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1919, загінуў у 1944.

ПАТАПАЎ Пётр Барысавіч, н. у 1922, загінуў 17.7.1941.

ПАЦЕЕЎ Васіль Маркавіч, прапаў без вестак 5.8.1941.

ПАЦЕЕЎ Фёдар Маркавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАЗЯНКОЎ Іван Сяргеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

РЫЖЫКАЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1892, загінуў у снежні 1943.

РЫЖЫКАЎ Пракоп Міхайлавіч, н. у 1922, памёр ад ран 25.5.1945.

САРОКІН Васіль Апанасавіч, н. у 1907, у Чырвонай Арміі з 1942, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

САРОКІН Рыгор Майсеевіч, н. у 1902, загінуў у жніўні 1941.

САЎЧАНКА Уладзімір Мікалаевіч, загінуў 12.10.1944 у Літве.

СІБІРКОЎ Іван Дзям'янавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СІБІРКА Каліст рат Дзям'янавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІБІРКА Сяргей Ягоравіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІДАРАЎ Васіль Мікітавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІМАШКОЎ Апанас Арцёмавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФІЛІМОНАЎ Піліп Сцяфанавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

ФІЛІПАЎ Мікалай Майсеевіч, загінуў 4.10.1943.

ФІЛІПАЎ Сяргей Аляксеевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. сярж. 185-га гсп 60-й гв. сд, загінуў 20.10.1943 у г. Запарожжа.

ФІЛІПАЎ Піліп Сцяпанавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШКУРГАНАЎ Міхаіл Захаравіч, н. у 1912, калгаснік, прапаў без вестак у маі 1945.

ШУПІЛАЎ Панкрат Мікітавіч, н. у 1891, загінуў у снежні 1943.

ШУПІЛАЎ Тарас Сямёнавіч, н. у 1909, загінуў у 1944.

ВЁСКА ЧАПЯЛІНКА

БАРКОЎСКІ Васіль Лявонцьевіч, н. у 1908, загінуў 15.8.1943 у Смаленскай вобл.

БЛІНДЗЕРАЎ Сямён Міронавіч, н. у 1910, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў ва Усходняй Прусіі.

БЫЧКОЎ Антон Іванавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1943.

П. Я. Бычкоў.

БЫЧКОЎ Барыс Сафронавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЫЧКОЎ Іван Піліпавіч, н. у 1917, загінуў у снежні 1943.

БЫЧКОЎ Мікалай Дзямідавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЫЧКОЎ Нічыпар Дзмітрыевіч, н. у 1894, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 7.11.1941.

БЫЧКОЎ Пётр Піліпавіч, н. у 1913, загінуў у ліпені 1941.

БЫЧКОЎ Пётр Яфімавіч, н. у 1924, вучыўся ў школе ФЗН у Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БЫЧКОЎ Рыгор Яфімавіч, мал. лейт., загінуў у студзені 1945.

БЫЧКОЎ Фёдар Піліпавіч, н. у 1918, памёр ад ран 28.3.1944.

ВАЛЫНЦАЎ Герасім Антонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАЛЫНЦАЎ Лаўрэнцій Севасцьянавіч, н. у 1905, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 8.7.1941, рад., прапаў без вестак.

ВАЛЫНЦАЎ Міхаіл Яфімавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГРАШЧАНКА Пётр Еўдакімавіч, н. у 1905.

ГРАШЧАНКА Сцяпан Пятровіч, служыў у Германіі, загінуў пры выкананні службовых абавязкаў 25.12.1945.

ЖАРЫКАЎ Андрэй Сідаравіч, н. у 1920, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖАРЫКАЎ Еўдакім Яфімавіч, н. у 1894, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЗАХАРАЎ Васіль Ільіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, памёр ад ран 11.3.1945.

ЗАХАРАЎ Міхаіл Ільіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 15.10.1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАХАРАЎ Сямён Ільіч, н. у 1916, працаваў у Горках настаўнікам, у школе калгасных рахункаводаў, у Чырвонай Арміі з 1937, прапаў без вестак у 1941.

С. І. Захараў.

Ф. С. Хамякоў.

КІСЯЛЁЎ Іван Феакціставіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

КРАЎЧАНКА Валянцін Кузьміч, памёр ад ран 24.4.1944.

КРАЎЧАНКА Ілья Кузьміч, загінуў 5.4.1942.

ЛЕНЧЫКАЎ Сяргей Парфёнавіч, н. у 1906, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МІХЕЕНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1914, старш., п/п 75631, прапаў без вестак у красавіку 1945.

НОВІКАЎ Міхаіл Мяфодзьевіч, старш., загінуў 19.1.1945 у Горках.

ПАДАБАЕЎ Мяфод Пракопавіч, загінуў 13.1.1945.

ПАЗНЯКОЎ Парфен Яўсеевіч, н. у 1920, загінуў 23.7.1942.

РАБЦАЎ Герасім Нупрэевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАБЦАЎ Уладзімір Васілевіч, н. у 1923, вучыўся ў школе ФЗН у Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лютым 1943.

СВЯЖЫНІН Пётр Цімафеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1941.

СЕРАКОЎ Сямён Прохаравіч, н. у 1918, ст. лейт. 950-га сп 262-й сд 39-й арміі, 3-ці Беларускі фронт, загінуў 26.6.1944 у Віцебскай вобл.

ТАЛМАСАЎ Мірон Трафімавіч, н. у 1915, загінуў у снежні 1943.

ТАЛМАСАЎ Раман Маркавіч, н. у 1897, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 22.1.1942.

ХАМЯКОЎ Іван Дзянісавіч, н. у 1898, загінуў у снежні 1943.

ХАМЯКОЎ Леанід Андрэевіч, н. у 1925, скончыў рамеснае вучылішча ў Ленінградзе.

ХАМЯКОЎ Мікалай Нічыпаравіч, н. у 1925, скончыў рамеснае вучылішча ў Ленінградзе.

ХАМЯКОЎ Міхаіл Майсеевіч, н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

ХАМЯКОЎ Нічыпар Радзівонавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у канцлагеры 3.1.1943.

ХАМЯКОЎ Рыгор Яўсеевіч, н. у 1897, загінуў у жніўні 1944.

ХАМЯКОЎ Сцяпан Самсонавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАМЯКОЎ Сяргей Сяргеевіч, н. у 1902, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАМЯКОЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1917, працаваў шафёрам у Горацкай МТС, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 20.3.1942.

ХАМЯКОЎ Фёдар Цітавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ХАМЯКОЎ Якаў Іванавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАМЯКОЎ Якаў Еўсцігнеевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАМЯКОЎ Яфім Нічыпаравіч, н. у 1924, вучыўся ў школе ФЗН у Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 23.11.1943.

ВЁСКА ЧАШНІКІ

ДАРАШКЕВІЧ Кірыла Сямёнавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЗАХАРАЎ Сямён Ільіч, н. у 1916, памёр ад ран 7.10.1942.

ІВАНОЎ Рыгор Анісімавіч, н. у 1899, памёр ад ран 9.7.1944.

СЕРАКОЎ Іван Прохаравіч, н. у 1920, загінуў у снежні 1944.

ЦВЯТКОЎСКІ Мікіта Лаўрэнавіч, загінуў у снежні 1941.

ЦВЯТКОЎСКІ Міхаіл Лаўрэнавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧАБАТАРЭЎСКІ Епіфан Анісімавіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЧАБАТАРЭЎСКІ Еўдакім Анісімавіч, загінуў 20.10.1944 у Польшчы.

ВЁСКА ШАЛАХАНАЎКА

АНТРОПЕНКА Андрыян Іванавіч, н. у 1905, загінуў у жніўні 1944.

ЖМАЧЫНСКІ Андрэй Ніканавіч, н. у 1918, загінуў у снежні 1943.

ПАЛЗОЎСКІ Гаўрыла Нічыпаравіч, н. у 1906, загінуў у жніўні 1944.

ПАЛЗОЎСКІ Павел Ніканавіч, н. у 1903, загінуў у верасні 1944.

ТРУСКОЎСКІ Емяльян Яфімавіч, н. у 1910, працаваў сакратаром ВЛКСМ, сярж., памёр ад ран 23.4.1944.

ЧУМАКОЎ Еўсцігней Фёдаравіч, н. у 1907, загінуў у верасні 1941.

ЧУМАКОЎ Мікалай Архіпавіч, н. у 1922, загінуў 18.10. 1944.

ЧУМАКОЎ Яфім Рыгоравіч, н. у 1901, загінуў у снежні 1943.

ЯКУБОЎСКІ Іван Цітавіч, н. у 1911, загінуў у жніўні 1944.

ЯКУБОЎСКІ Мікалай Піліпавіч, н. у 1923, тэлефаніст, загінуў 5.3.1943 у Харкаўскай вобл.

ЯКУБОЎСКІ Пракоп Парфенавіч, н. у 1892, загінуў у снежні 1944.

ЯКУБОЎСКІ Стэфан Клімавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, яфр., памёр ад ран 17.9.1943 у Смаленскай вобл.

ГОРСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АКУШКІ

БУТАРАЎ Мітрафан Клімавіч, у 1940 выехаў у Сібір, адтуль пайшоў на вайну, загінуў у г. Старая Руса Наўгародскай вобл.

ВАЯВОДА Уладзімір Барысавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак.

ВОДНЕЎ Аляксей Андрэевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

ВОДНЕЎ Парфірый Андрэевіч, н. у 1922, працаваў у Мінску, у Чырвонай Арміі з 1940.

ІВАНОЎСКІ Анатоль Канстанцінавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 13.4. 1945, пахаваны ў г. Калінінград.

ІВАНОЎСКІ Андрэй Ніканоравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у верасні 1944 пад г. Віцебск.

ІВАНОЎСКІ Канстанцін Васілевіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у лістападзе 1942.

ІВАНОЎСКІ Мікалай Васілевіч, стралок, загінуў 14.11.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

ІВАНОЎСКІ Пракоп Васілевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 14.11.1943 пад в. Леніна.

КАСАЧОЎ Пётр Цімафеевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАСАЧОЎ Якаў Гаўрылавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛОСЕЎ Фёдар Ермалаевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1917, працаваў у Калужскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Піліп Дзмітрыевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПАТАШОЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, вучыўся ў ваенным вучылішчы, афіцэр.

САВЕЛЬЕЎ Сямён Лук'янавіч, н. у 1894, працаваў брыгадзірам у калгасе, у 1940 выехаў у Сібір, у Чырвонай Арміі з 1942, загінуў у снежні 1943.

САЛАЎЁЎ Мікіта Васілевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЛАЎЁЎ Парфірый Андрэевіч, н. у 1921, загінуў 15.11.1944.

СТАЎСКІ Аляксей Іванавіч, н. у 1922, працаваў у Горках, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак.

СТАЎСКІ Аляксей Лук'янавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

СТАЎСКІ Аляксей Яфімавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

СТАЎСКІ Віктар Раманавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., прапаў без вестак у снежні 1941.

СТАЎСКІ Іван Аляксеевіч, н. у 1921, памёр ад ран 20.7.1944.

СТАЎСКІ Максім Яфімавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

СТАЎСКІ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з мая 1941, прапаў без вестак у 1944.

СТАЎСКІ Сідар Яфімавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

СТАЎСКІ Цімафей Яфімавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

СЦЯПАНАЎ Раман Сямёнавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак.

ЧАРНЯЎСКІ Пётр Лаўрэнцьевіч, н. у 1900, стралок 1127-га сп 337-й сд, прапаў без вестак 12.3.1942 у Харкаўскай вобл.

ЧАРНЯЎСКІ Якаў Лявонавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у жніўні 1944.

ВЁСКА АЛЬХАВЕЦ

ГУБАРАЎ Рыгор Глебавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, трапіў у палон, пасля вызвалення з 1943 зноў у дзеючай арміі, загінуў 17.11.1943, пахаваны ў в. Зазер'е Дубровенскага р-на.

МАКАРАНКА Іван Пятровіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак 30.1.1945.

МЯЖЭВІЧ Лугавей Сцяпанавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943.

МЯЖЭВІЧ Піліп Платонавіч, н. у 1886,

калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941 пад Ленінградам.

МЯЖЭВІЧ Яфім Платонавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Іван Дзмітрыевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

НОВІКАЎ Ксенафонт Сцяпанавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Піліп Дзмітрыевіч, н. у 1919, калгаснік, працаваў у в. Семаржа Смаленскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

НОВІКАЎ Уладзімір Ксенафонтавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Фёдар Ксенафонтавіч, н. у 1919, калгаснік, працаваў у Калужскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у 1941.

САЗОНАЎ Алесь Аляксеевіч, н. у 1919, з 1940 курсант Маскоўскага ваеннага вучылішча, афіцэр, прапаў без вестак.

САЗОНАЎ Іван Цімафеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

САЗОНАЎ Віктар Цімафеевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

СОРНЕЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1912, рад. 563-га сп, памёр ад ран 5.12.1943 у г. Смаленск.

СТАЎСКІ Антон Яфімавіч, н. у 1897, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СТАЎСКІ Яўсей Фаміч, н. у 1900, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДАСЕВІЧ Канстанцін Сцяпанавіч, н. у 1920, працаваў у Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1941 у г. Кранштат.

ХАДАСЕВІЧ Сяргей Андрэевіч, н. у 1919, вучыўся ў БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ВЁСКА АРШАНІ

АЗАРАНКА Афанасій Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 22.4.1944, пахаваны ў в. Старына Віцебскай вобл.

АЗАРАНКА Васіль Аляксеевіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

АЗАРАНКА Захар Васілевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 26.11.1943, пахаваны ў в. Валакалава Дубровенскага р-на.

АЗАРАНКА Іван Аляксеевіч, н. у 1922, вучыўся ў БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

АЗАРАНКА Іван Ягоравіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.11.1944 у Венгрыі.

АЗАРАНКА Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

АНУФРЫЕЎ Арсен Яфімавіч, н. у 1902, лейт. 362-й сд, загінуў 21.7.1944 у в. Ішмана Алітускага р-на, Літва.

АНУФРЫЕЎ Дзмітрый Піменавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., загінуў 28.2.1944 у Палескай вобл.

АНУФРЫЕЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, кавалерыст, загінуў у 1942 у Крыме.

АНУФРЫЕЎ Максім Сцяпанавіч, н. у 1906, працаваў у г. Данбас, у Чырвонай Арміі з 1941.

АНУФРЫЕЎ Серафім Піменавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939, служыў у г. Львоў, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АНУФРЫЕЎ Сцяпан Якімавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 23.11.1943 у Аршанскім р-не.

АНУФРЫЕЎ Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1919, вучыўся ў БСГА, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АРХІРЭЕЎ Аляксандр Піменавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

АРХІРЭЕЎ Віктар Піменавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у ліпені 1944.

АРХІРЭЕЎ Мікалай Піменавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАРАНСКІ Барыс Дзмітрыевіч, н. у 1902, загінуў 24.8.1942.

ЗАВІДОЎСКІ Пахом Васілевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЗАВІДОЎСКІ Сігней Андрэевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЗАВІДОЎСКІ Сцяпан Сігнеевіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, памёр ад ран 14.4.1945.

ЗАВІДОЎСКІ Ціт Іванавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 14.11.1943 у в. Слабада Дубровенскага р-на.

ЗАВІДОЎСКІ Ягор Міхайлавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАВІДОЎСКІ Яўген Андрэевіч, н. у 1896, рад. 612-га сп, загінуў 27.12.1944 у Віцебскай вобл.

ЗАПРУДСКІ Дзмітрый Андрэевіч, н. у 1897, працаваў на млыне, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЗАПРУДСКІ Міхаіл Цітавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 12.7.1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІВАНІСТАЎ Іван Арцёмавіч, н. у 1921, працаваў у г. Магілёў, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІВАНІСТАЎ Іван Іосіфавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІВАНІСТАЎ Іван Пракопавіч, н. у 1920, вучыўся ў БСГА, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., прапаў без вестак.

ІВАНІСТАЎ Мітрафан Арламавіч, н. у 1912, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ІВАНІСТАЎ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1922, вучыўся ў тэхнікуме, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1943.

ІВАНІСТАЎ Панцялей Арламавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

ІВАНІСТАЎ Цімафей Арламавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у 1943.

КАВАЛЬКОЎ Іван Сідаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941 у г. Брэст.

КАВАЛЬКОЎ Пётр Цімафеевіч, н. у 1923, прапаў без вестак 23.9.1942.

КАВАЛЬКОЎ Панцялей Іванавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1939, служыў у г. Гродна, загінуў у жніўні 1944.

КАВАЛЬКОЎ Сяргей Сідаравіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, нам. камандзіра асобага 272-га сп унутраных войск НКУС, прапаў без вестак 4.9.1942 у Сталінградзе.

КАВАЛЬКОЎ Цімафей Данілавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАВАЛЬКОЎ Цімафей Іванавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЬКОЎ Якаў Міхайлавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

КАЗАКОЎ Міхаіл Мяфодзьевіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак 22.10.1944.

КАЗАКОЎ Мяфодзій Сяргеевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАЗАКОЎ Пётр Мяфодзьевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАЗАКОЎ Пётр Парфір'евіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 23.7.1944.

КАЗАКОЎ Цімафей Азаравіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у жніўні 1944.

КАРАТКЕВІЧ Рыгор Іванавіч.

КАСАЧЭЎСКІ Аляксандр Ануфрыевіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

КОТАЎ Іван Ягоравіч, н. у 1913, загінуў 26.8.1941.

КРАСНЯНКОЎ Рыгор Герасімавіч, загінуў 17.1.1945 у Венгрыі.

ЛУНЁЎ Фама Прохаравіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКАРАНКА Захар Міхайлавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 5.7.1944.

МАКАРАНКА Іван Нічыпаравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАКАРАНКА Павел Лаўрэнавіч, н. у 1894, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАКАРАНКА Павел Фёдаравіч, н. у 1897, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКАРАНКА Пётр Іванавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАКАРАНКА Пётр Сяргеевіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., загінуў 9.5.1945.

МАКАРАНКА Раман Феакціставіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 5.2.1945.

З ліста Р. Ф. Макаранкі да родных

Здравствуйте, дорогие родители, мама и сестра Аня! Разрешите передать мой горячий фронтовой привет и массу наилучших пожеланий в вашей жизни. Начиная писать это маленькое письмецо, в первую очередь хочу сообщить, что я в настоящее время жив и здоров, чего и вам желаю. Во-вторых, сообщаю, что я нахожусь на отдыхе, а после отдыха с новыми силами пойдем добивать фашистского зверя в его собственной берлоге.

Дальше, дорогие родители, я буду обращаться к вам просто с обидою, почему не шлете мне писем? Или не получаете моих, или же из-за каких-то причин. Вот теперь, как получите мое письмо, так хотите или не хотите, но дайте ответ.

МАКАРАНКА Сцяфан Іванавіч, н. у 1894, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАКАРАНКА Сямён Аляксеевіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 29.10.1943.

МАКАРАНКА Цімафей Міхайлавіч, загінуў 3.12.1943 у Віцебскай вобл.

МЯРЗЛОЎ Іван Логінавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 31.10.1944 у Карпатах.

МЯРЗЛОЎ Фёдар Цітавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, на Украіне трапіў у палон, прапаў без вестак у верасні 1944.

НАПРЭЕНКА Дзмітрый Сцяфанавіч, загінуў 16.4.1942.

САЗАНКОЎ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 10.2.1944 у Віцебскай вобл.

САЗАНКОЎ Пётр Ціханавіч, н. у 1927, у Чырвонай Арміі з 1943.

САЗАНКОЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1910, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 6.3.1942 у Калінінскай вобл.

САЗОНАЎ Віктар Цімафеевіч, н. у 1924, прапаў без вестак 5.11.1943.

ТРУСАЎ Ягор Лук'янавіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Мяфодзій Нілавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, трапіў у палон, у 1943 зноў прызваны ў армію, загінуў 17.10.1943 пад в. Леніна.

ЦЕЛЯШОЎ Іван Якаўлевіч, н. у 1914, лейт., служыў у Чыцінскай вобл. у НКУС.

ЦЕЛЯШОЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЁСКА БЫСТРАЯ

АВЯРКОЎ Харытон Варфаламеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак 15.11.1943.

БЕЙЗЕРАЎ Васіль Сідаравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў г. Калінінград.

БЕЙЗЕРАЎ Ілья Сідаравіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у верасні 1944.

БЕЙЗЕРАЎ Іван Сідаравіч, загінуў 1.4. 1944 у Віцебскай вобл.

БЕЙЗЕРАЎ Ягор Сідаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСПЯКОЎ Іван Свірыдавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГЛУШАНОЎСКІ Апанас Авяр'янавіч, н. у 1911, загінуў 13.6.1942.

ГРЭСЕЎ Аляксандр Ісакавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1943, ст. лейт., прапаў без вестак.

ГРЭСЕЎ Рыгор Пракопавіч, н. у 1920, мал. сярж., прапаў без вестак 1.10.1944.

ЕРМАЧКОЎ Васіль Гапеевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЕРМАЧКОЎ Гаўрыла Гапеевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 2.6.1942.

ЕРМАЧКОЎ Павел Іосіфавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у шпіталі 26.8.1944.

ЕРМАЧКОЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1924, калгаснік, загінуў 26.9.1944 у в. Рыкацце, Літва.

ЕРМАЧКОЎ Якаў Гапеевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖБАНКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1895, у Чырвонай Арміі з 1940, рад. 274-га сп, загінуў 5.3.1944 у в. Бухарына Смаленскай вобл.

КАВАЛЁЎ Андрэй Пятровіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Кірыл Арсенцьевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у студзені 1942.

КАЛЕВА Іван Яфімавіч, н. 22.1.1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

КАЛЕВА Міхаіл Васілевіч, загінуў 12.3. 1944 у Беластоцкай вобл.

КАПІТОНАЎ Фёдар, н. у 1894, памёр у палоне 15.11.1941.

КВАСАЎ Дзяніс Рыгоравіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРАМІНКІН Аляксей Паўлавіч, н. у 1917, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУЛІНКІН Леанід Іванавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛІНКІН Міхаіл Іванавіч, н. у 1926, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 20.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ЛЕАНЕНКА Іван Аляксандравіч, ваенна-служачы.

ЛЕАНЕНКА Юрый Мітрафанавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛЕАНЕНКА Сяргей Іванавіч, н. у 1915, мал. лейт., прапаў без вестак 26.7.1943.

МАЛЫШАЎ Радзівон Якаўлевіч, н. у 1892, настаўнік, быў узнагароджаны ордэнам Леніна, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МАЛЫШАЎ Рыгор Радзівонавіч, н. у 1926, загінуў 26.4.1945, пахаваны ў Берліне.

МІРОНЧЫКАЎ Канстанцін Анісімавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 30.11.1943, пахаваны ў Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

МІХАЙЛОЎСКІ Андрэй Усцінавіч, н. у 1916, кап. 176-й асобай развед. роты 137-й Бабруйскай сд, загінуў 10.3.1943, г. Цігенхоф.

МІХАЙЛОЎСКІ Сяргей Гаўрылавіч, н. у 1911, працаваў рахункаводам, загінуў у 1945.

МІХАЙЛОЎСКІ Якаў Усцінавіч, н. у 1922, калгаснік, загінуў у 1944 пад в. Леніна.

ПАГУЛЯЕЎ Фядос Тарасавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПІМЕН Андрэй Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

СІМЧАНКА Васіль Дзмітрыевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

УТКІН Сямён Фролавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ФРАЛОЎ Іван Галакціёнавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ФРАЛОЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1941.

ФРАЛОЎ Ісак Андрэевіч, н. у 1916, ваеннаслужачы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ФРАЛОЎ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФРАЛОЎ Павел Рыгоравіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 14.11.1943.

ФРАЛОЎ Фёдар Галакціёнавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, н. у 1905, калгаснік.

ХАДЗЯНКОЎ Кандрат Сцяпанавіч, н. у 1902, настаўнік, працаваў у г. Гжацк Смаленскай вобл.

ХАДЗЯНКОЎ Мікіта Сцяпанавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 30.5. 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАМУТОЎ Леанід Навумавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1943, рад. 566-га сп 153-й Смаленскай сд, загінуў 20.11.1943 у в. Казьяны.

ХАМУТОЎ Сяргей Навумавіч, тэхнік-інтэндант 2-га рангу, прапаў без вестак у 1941.

ХАМУТОЎ Фёдар Навумавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 28.3.1944 у Віцебскай вобл.

ЦІМЕНАЎ Емяльян Іванавіч, н. у 1918, калгаснік, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦІМЕНАЎ Андрэй Іванавіч, н. у 1902, працаваў дзесятнікам на торфапрадпрыемстве в. Валынцава, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШАЛДАЕЎ Іван Апанасавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ВАЛЫНЦАВА

АБРАМАЎ Іван Фаміч, н. у 1906, трактарыст, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1943 у Курскай бітве.

БАРЫСЕНКА Аляксандр Лукутавіч, рад., загінуў у ліпені 1941 у Чурылаўскім с/с Дрыбінскага р-на.

БАРЫСЕНКА Іван Ігнатавіч, н. у 1910, прапаў без вестак.

БАРЫСЕНКА Іван Радзівонавіч, н. у 1915, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

БАРЫСЕНКА Сяргей Дзмітрыевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

К. А. Мірончыкаў.

ВАСПЯКОЎ Андрэй Свірыдавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСПЯКОЎ Іван Захаравіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у лютым 1944.

ВАСПЯКОЎ Іван Рыгоравіч, калгаснік.

ВАСПЯКОЎ Мікалай Несцеравіч, працаваў бухгалтарам, загінуў у 1943 на Калінінскім фронце.

ВОЛКАЎ Іосіф Тарасавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВОЛКАЎ Пётр Яўсеевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ГУРСКІ Іосіф Мікітавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, сярж., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗМІТРЫЕЎ Агафон Ягоравіч, н. у 1918, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1939, кап. 401-га ап 88-й сд 31-й арміі, загінуў 22.10. 1943 у баі за ст. Шыпаўка Дубровенскага р-на.

ДЗМІТРЫЕЎ Аляксандр Максімавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ДЗМІТРЫЕЎ Сяргей Якаўлевіч, н. у 1912, жыў і працаваў у Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.12.1941.

ЗЫЛЬКОЎ Анатоль Антонавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ІВАНОЎ Анатоль Пятровіч, памёр ад ран 25.4.1945 у Германіі.

ІВАНОЎ Мікалай Піліпавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.10.1943 у в. Суслаўка Чарнігаўскай вобл.

ІВАНОЎ Міхаіл Цітавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ІВАНОЎ Пётр Цітавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, рад.,

загінуў у маі 1942 у баях за Крым і Керчанскі праліў.

ІВАНОЎ Сцяпан Емяльянавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАГОЦЬКА Станіслаў Іванавіч, н. у 1905, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 4.3.1945.

МАРКАЎ Андрэй Цімафеевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАРКАЎ Віктар Якаўлевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., загінуў у верасні 1943 у Сталінградскай вобл., пахаваны ў в. Новая Пятроўка Старабешаўскага р-на.

МАРКАЎ Іван Васілевіч, н. у. 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у снежні 1943.

МАРКАЎ Мікалай Карпавіч, н. у 1923, настаўнік, працаваў у в. Валынцава, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАРКАЎ Міхаіл Фядотавіч, н. у 1913, жыў і працаваў у Ленінградзе.

МАРКАЎ Міхаіл Якаўлевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1942, рад., загінуў у жніўні 1944 у Мінскай вобл.

МАРКАЎ Парфір Цімафеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАРКАЎ Уладзімір Гапеевіч, н. у 1926, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, ст. сярж., загінуў 22.3.1945 у Германіі, пахаваны ў в. Наймюль.

МАРКАЎ Фёдар Карпавіч, н. у 1919, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 10.10.1943.

МАЦВЕЕНКА Мікіта Гаўрылавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944 на Украіне.

ПАЛЯКОЎ Антон Піліпавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЎЛЮЧКОЎ Іван Сцяфанавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

ПРАХАРЭНКА Васіль Давыдавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ПРАХАРЭНКА Міхаіл Давыдавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у снежні 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Андрэй Пятровіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1941.

СЦЕПАНЬКОЎ Максім Міхайлавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., прапаў без вестак у жніўні 1944 у Крыме.

СЯМЁНАЎ Міхаіл Васілевіч, н. у 1921, загінуў 2.10.1941.

СЯМЁНАЎ Сямён Васілевіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 24.2.1942.

СЯРКОЎ Уладзімір Архаламавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ТАПАРКОЎ Іван Цярэнцьевіч, прапаў без вестак.

ТАПАРКОЎ Мацвей Цярэнцьевіч, прапаў без вестак.

ТАПАРКОЎ Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 9.1.1944 у Віцебскай вобл.

ТУРКОЎ Аляксей Кірылавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТУРКОЎ Мікалай Уладзіміравіч, н. 20.5. 1915, працаваў настаўнікам у в. Горы, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., памёр ад ран 4.4.1944, пахаваны ў г. Вычуга Іванаўскай вобл.

ХРЫТАНКОЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЦІШКОЎ Іван Сяргеевіч, н. у 1917, загінуў 3.12.1943 у в. Чырвоная Слабада Віцебскай вобл.

ШЫПІН Данііл Цімафеевіч, н. у 1892, рабочы, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, рад., загінуў у снежні 1941 пад Масквой.

ШЫПІН Сцяпан Сцяпанавіч, н. у. 1923, у Чырвонай Арміі з верасня 1943, загінуў у 1943 пад в. Ляды Аршанскага р-на.

ШЫПІН Сяргей Мітрафанавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ЯШКОЎ Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, памёр у нямецкім палоне 20.11.1941.

ЯШКОЎ Карп Ананьевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак.

ВЁСКА ВЫСОЦКІЯ

АЛЕЙНІКАЎ Андрэй Рыгоравіч, н. у 1912, працаваў у Данбасе шахцёрам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

АЛЕЙНІКАЎ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРБАСАЎ Іван Яфімавіч, н. у 1896, працаваў у Горках на лесапілцы, у Чырвонай Арміі з 1941, трапіў у палон, вярнуўся дадому, з 1943 зноў у арміі, загінуў у 1943 у раёне Дрыбіна.

БАРБАСАЎ Касьян Спірыдонавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1942.

БАРБАСАЎ Цімафей Яфімавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЭЙША Іван Васілевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1944.

БАРЭЙША Фядот Карпавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БОБАЎ Мацвей Кузьміч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БОБАЎ Мірон Ягоравіч, н. у 1898, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

БОБАЎ Нічыпар Ціханавіч, н. у 1908, працаваў старшынёй калгаса, загінуў 22.10. 1944 у Чэхаславакіі.

БОБАЎ Павел Паўлавіч, н. у 1921, лейт. 1264-га сп., прапаў без вестак 25.2.1945 у Польшчы.

БОБАЎ Пётр Кузьміч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРАНСКІ Агафій Міхайлавіч, н. у 1919, вучыўся ў педвучылішчы, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРАНСКІ Мацвей Сяргеевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ІВАНЧЫКАЎ Іван Іванавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУКАШКОЎ Васіль Пракопавіч, н. у 1893, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛУКАШКОЎ Іван Пракопавіч, н. у 1910, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1943.

ТАПТУНОЎ Анатоль Гаўрылавіч, н. у 1919, працаваў шафёрам у Горках, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 21.11.1941.

ТАРАСАЎ Васіль Васілевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАРАСАЎ Віктар Цітавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў 16.7.1944 у Брэсцкай вобл.

ХАЦЯШОЎ Васіль Пятровіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у снежні 1943.

ХАЦЯШОЎ Лукаш Іосіфавіч, н. у 1917, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАЦЯШОЎ Павел Ігнатавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 24.6.1944.

ХАЦЯШОЎ Пётр Васілевіч, н. у 1910, скончыў БСГА, працаваў у г. Бягомль у райкоме партыі, пайшоў на фронт у 1941, трапіў у акружэнне, прыйшоў у в. Высоцкія, у 1943 зноў у дзеючай арміі.

ХАЦЯШОЎ Рыгор Восіпавіч, н. у 1919, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1940, камандзір, танкіст, загінуў каля г. Нікалаеў.

ЧАРНАДЗЕДАЎ Барыс Мікалаевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЧУМАКОЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 14.8.1942.

ЯЎСЕЕЎ Аляксандр Восіпавіч, н. у 1922, загінуў 11.10.1944.

ВЁСКА ГОРЫ

АНІШЧАНКА Андрэй Патапавіч, н. у 1919; загінуў 3.1.1944 у в. Бестрань Дрыбінскага р-на.

АНІШЧАНКА Георгій Міхайлавіч, н. 6.5. 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 22.11.1943 у в. Казьяны Віцебскай вобл.

АНІШЧАНКА Іван Пятровіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак.

АНІШЧАНКА Пётр Пятровіч, н. у 1919, загінуў 30.11.1943 у Віцебскай вобл.

АРЦЁМЕНКА Афанасій Яфімавіч, н. у 1913, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у студзені 1942 пад Масквой.

БАГДАНОЎСКІ Барыс Сяргеевіч, н. у 1913, загінуў 5.12.1943 у Віцебскай вобл.

БЕЙЗЕРАЎ Уладзімір Кірылавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

БОБІКАЎ Барыс Цімафеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак 10.3.1943.

БРАНЗБУР Абрам Мордухавіч, н. у 1910, працаваў на льнозаводзе бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

БРЫЛЬ Кірыл Іванавіч, н. у 1921 у Віцебскай вобл., калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак.

БУЙДЗЯНКОЎ Сцяфан Міхайлавіч, н. у кастрычніку 1925, скончыў 8 класаў, у Чырвонай Арміі з верасня 1943, рад. 566-га сп 153-й сд., загінуў 17.11.1943, пахаваны ў в. Казьяны.

ВОЛКАЎ Мікалай Яўсеевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ВОЛКАЎ Павел Яўсеевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943 пад в. Леніна.

ДРУГАКОЎ Іосіф Дзмітрыевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, старш., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДРУГАКОЎ Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРУГАКОЎ Фёдар Дзмітрыевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, удзельнік савецка-фінляндскай вайны, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЕМЯЛЬЯНАЎ Павел Парфенавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 25.6. 1941, рад., загінуў у 1944.

ЕМЯЛЬЯНАЎ Фядот Парфенавіч, н. у 1912, працаваў на льнозаводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАКУРДАЕЎ Іосіф Сцяфанавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 17.12.1942.

ЗАКУРДАЕЎ Міхаіл Сцяфанавіч, н. у 1915, працаваў дырэктарам школы на ст. Калодзішчы, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. лейт., загінуў у 1943 пад г. Ноўгарад.

ЗАКУРДАЕЎ Пётр Рыгоравіч, н. у 1911, жыў і працаваў на Украіне.

ЗАКУРДАЕЎ Рыгор Сцяфанавіч, н. у 1920, трактарыст, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у лютым 1942 у нямецкім палоне.

ІВАНОЎ Аркадзь Васілевіч, н. у 1906, працаваў у Ленінградзе на фабрыцы, у Чырвонай Арміі з 1930, ст. лейт., загінуў у 1941 пад Ленінградам.

ІВАНОЎ Мікалай Васілевіч, н. у 1916, закончыў Ленінградскае Чырванасцяжнае пяхотнае вучылішча, удзельнік савецка-фінляндскай вайны, лейт.

КАМЛЕЎ Антон Антонавіч, н. у 1913, ст. лейт. 175-й тбр, намеснік начальніка штаба па аператыўнай рабоце, прапаў без вестак у 1943.

КЕГЕЛЕС Рыгор Якаўлевіч, загінуў 23.1. 1944.

КРАМІНКІН Антон Міхайлавіч, н. у 1902, рад., прапаў без вестак 4.2.1943 у в. Белая Харкаўскай вобл.

КРАМІНКІН Васіль Якаўлевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КРАМІНКІН Іван Якаўлевіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад. 44-га сп 42-й Смаленскай дыв., загінуў 27.12.1943 у Лёзненскім р-не Віцебскай вобл.

КРАМІНКІН Міхаіл Маркавіч, н. у 1918, працаваў на пошце, у Чырвонай Арміі з 1943, рад. 1297-га сп 160-й сд., загінуў 27.11.1943.

КРАМІНКІН Сямён Якаўлевіч, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у Крыме.

КРАСЦЯЛЁЎ Іван Яфімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРОШКІН Сямён Якаўлевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у снежні 1943.

КУЛЯШОЎ Марк Іванавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕАНЕНКА Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1912, калгаснік, 30.5.1941 быў прызваны на ваенныя зборы, рад., прапаў без вестак у 1944.

ЛЕАНЕНКА Фама Яўсеевіч, н. у 1899, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕЎШУНОЎ Пётр Рыгоравіч, н. 23.6. 1892, працаваў дырэктарам ільнозавода, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ЛЕЎШУНОЎ Пётр Свірыдавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЛЕЎШУНОЎ Сцяфан Іванавіч, н. у 1916, працаваў у міліцыі, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ЛУЦЫКАЎ Даніла Яўгенавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 28.1.1944.

ЛУЦЫКАЎ Дзмітрый Яўгенавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЛУЦЫКАЎ Ціхан Яўгенавіч, н. 14.6.1907, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 6.5.1943.

ЛЯПІЛІН Аляксандр Іванавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. ваенфельчар, загінуў 20.1.1944 у в. Вуглы.

ЛЯПІЛІН Дзям'ян Фёдаравіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад ран 24.11.1943.

ЛЯПІЛІН Іван Фёдаравіч, н. у 1889, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЗАРАЎ Андрэй Майсеевіч, загінуў 17.8.1944 у Літве.

МАЛАНСКІ Іван Несцеравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак.

МАНДРЫКАЎ Аляксандр Сяргеевіч, прапаў без вестак у маі 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Аляксандр Захаравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941.

МЕЛЬНІКАЎ Уладзімір Захаравіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1943 пад в. Леніна.

МІРОНЧЫКАЎ Аляксандр Іванавіч, н. у 1926, загінуў 27.10.1944.

МІРОНЧЫКАЎ Васіль Аляксеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1941.

МІРОНЧЫКАЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 27.7.1943.

МІРОНЧЫКАЎ Захар Карпавіч, н. у 1896, рад. 774-га сп 222-й сд, прапаў без вестак 15.11.1943.

МІРОНЧЫКАЎ Мітрафан Уладзіміравіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МІРОНЧЫКАЎ Павел Васілевіч, н. у 1918, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941 на хут. Міхайлаўскі, Украіна.

МІРОНЧЫКАЎ Піліп Аляксеевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 15.11.1943.

МІРОНЧЫКАЎ Філімон Аляксеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІХАЕНКІН Аляксандр Піменавіч, памёр у шпіталі 25.4.1944.

МІХАЕНКІН Пётр Аляксандравіч, н. у 1915, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1936, лейт., загінуў у верасні 1943 пад г. Смаленск, пахаваны ў г. Ельня.

МЯРЗЛОЎ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у жніўні 1944.

ПАЛУЕЎ Канстанцін Мікітавіч, н. у 1912, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

РАЎКОЎСКІ Фядос Аляксеевіч, н. у 1902, працаваў на льнозаводзе, памёр ад ран 25.8.1941.

РАХЛІН Барыс Хлаўнавіч, н. у 1903, загінуў 27.2.1942.

РАХЛІН Залман Рувімавіч, н. у 1903, лейт. 80-й сд, загінуў 20.3.1942 у Ленінградскай вобл.

САЛАЎЁЎ Іван Елісеевіч, кулямётчык, загінуў 17.4.1945 у Германіі.

САРОКІН Іван Анісімавіч, памёр ад ран 20.11.1944.

СТРОГІН Іван Фёдаравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., сярж., удзельнічаў у савецка-фінляндскай вайне, загінуў у 1941 на р. Бярэзіна.

СТРОГІН Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1890, працаваў у Горскім сельпо, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 пад. г. Ельня Смаленскай вобл.

СТРЫЖЭННІКАЎ Пётр Харытонавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

СТЭСЬКА Павел Мікалаевіч, н. у 1909.

ТАМАШУК Мікалай Феафанавіч, н. у 1903, загінуў 14.11.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

ФРАЛОЎ Васіль Піліпавіч, н. у 1923, загінуў 6.12.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

ХАМУТОЎ Васіль Кірэевіч, калгаснік, прапаў без вестак.

ХАМУТОЎ Іван Іосіфавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЦІШКЕВІЧ Андрэй Яфімавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦІШКОЎ Карп Гаўрылавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЦІШКОЎ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАКУНОЎ Аляксандр Кузьміч, н. у 1924, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у ліпені 1943.

ШАКУНОЎ Леанід Якаўлевіч, н. у 1925, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 17.12.1945.

ШАЛАЕЎ Іосіф Андрэевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак.

ЯЗАПЕНКА Мікалай Максімавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЯНКЕВІЧ Аляксандр Захаравіч, н. у 1898, працаваў на пошце, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944 у Крыме.

ЯНКЕВІЧ А. Макаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯНКЕВІЧ Іван Маркавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў і пахаваны ў в. Леніна.

Ц. Я. Луцыкаў.

А. З. Мельнікаў.

У. З. Мельнікаў.

П. А. Міхаенкін.

ЯНКЕВІЧ Лукаш Маркавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

ЯНКЕВІЧ Мікалай Лукіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 8.9.1945 у Германіі.

ЯНКЕВІЧ Павел Захаравіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 27.12.1942.

ЯНКЕВІЧ Ягор Маркавіч, н. у 1908, працаваў і жыў у г. Растоў, прапаў без вестак.

ЯЎЗОВІЧ Рыгор Яўсеевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ВЁСКА ГУШЧЫНА

АЎТАМЕЕНКА Валянцін Яўсеевіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 29.1.1942.

АЎТАМЕЕНКА Міхаіл Гаўрылавіч, н. у 1919, працаваў у сельскай гаспадарцы, у Чырвонай Арміі з 1939, танкіст.

АЎТАМЕЕНКА Рыгор Ільіч, н. у 1917, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

АЎТАМЕЕНКА Яўсей Сяргеевіч, н. у 1889, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВІНКОЎ Іван Кандратавіч, рад. 34-й сд, прапаў без вестак 22.6.1941.

ДЗЕГЦЯРОЎ Іван Васілевіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941.

КЛОПАТАЎ Барыс Захаравіч, н. у 1922, прапаў без вестак 16.5.1943.

КЛОПАТАЎ Васіль Іванавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.2.1945 у Венгрыі.

КЛОПАТАЎ Мікалай Мяфодзьевіч, н. у 1903, прапаў без вестак 15.11.1943.

КЛОПАТАЎ Сцяфан Маркавіч, н. у 1898 (1894), у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОРЧЫКАЎ Аляксей Васілевіч, загінуў 28.4.1945 у Германіі.

ЛАЎРЭНАЎ Іван Андрэевіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАСЛОЎСКІ Барыс Андрэевіч, н. у 1906, працаваў у сельскай гаспадарцы, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАСЛОЎСКІ Рыгор Сяргеевіч, н. у 1896, у Чырвонай Арміі з 1943, гв. стралок 201-га гв. сп 67-й гв. сд, загінуў 24.7.1944 у в. Муглінішкі Смолвінскага р-на, Літва.

МАСЛОЎСКІ Уладзімір Пятровіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1941.

МІНАКОЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МІНАКОЎ Іван Андрэевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МІНАКОЎ Іван Маркавіч, н. у 1903, працаваў у сельскай гаспадарцы, у Чырвонай Арміі з 1941.

МІНАКОЎ Антон Фёдаравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІНАКОЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1903, рад. 200-га зсп, прапаў без вестак 17.9.1944.

МІНАКОЎ Мікалай Фядосавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак.

МІНАКОЎ Нічыпар Фёдаравіч, н. у 1898, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МІНАКОЎ Сяргей Пятровіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МІНАКОЎ Фядос Зіноўевіч, н. у 1898, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НІКІЦІН Іван Пятровіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Кузьма Нікадзімавіч, н. у 1898, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.11.1943 у в. Чырвоная Слабада.

НОВІКАЎ Сяргей Паўлавіч, н. у 1913, мал. лейт., кам. сапёрнага ўзвода, загінуў 5.3.1943 у Смаленскай вобл.

НОВІКАЎ Уладзімір Кузьміч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у снежні 1944.

ПАГОДЗІН Антон Уласавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАГОДЗІН Барыс Уласавіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАГОДЗІН Яфім Фёдаравіч, н. у 1912, працаваў заатэхнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр 6.3.1942.

ПОЧКІН Іван Іванавіч, н. у 1917, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПОЧКІН Яфім Іванавіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

ПУЗЫРЭЎСКІ Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 28.2.1944 пад г. Віцебск.

ПУЗЫРЭЎСКІ Архіп Міхайлавіч, н. у 1910, рад. 44-га сп. 42-й сд, загінуў 19.11.1943 у в. Казьяны Віцебскай вобл.

ПУЗЫРЭЎСКІ Кірыл Міхайлавіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.11.1943 у в. Чырвоная Слабада.

ПУЗЫРЭЎСКІ Павел Фёдаравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 14.7.1942.

ПУЗЫРЭЎСКІ Піліп Міхайлавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, лётчык, загінуў 5.12.1941.

ЧАРНОЎ Фёдар Барысавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 12.12.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЧЭРАПАЎ Фёдар Барысавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у лютым 1944.

ШЛЯХЦІЦАЎ Афанасій Андрэевіч, н. у 1917, кадравы ваенны, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЯНКОЎСКІ Савелій Іванавіч, н. у 1884, прапаў без вестак 16.11.1943.

ВЁСКА ЗАВІДАЎКА

БЯЗНОСАЎ Анісім Рыгоравіч, загінуў 15.1.1944 у Віцебскай вобл.

КУЗНЯЦОЎ Касьян Сідаравіч, н. у 1900, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Ражкова Віцебскай вобл.

ПРУДНІКАЎ Васіль Цярэнцьевіч, н. у 1911.

ПРУДНІКАЎ Пракоп Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРУДНІКАЎ Ціхан Пракопавіч, н. у 1886, памёр у нямецкім палоне 13.3.1943.

ПЫРКІН Дзмітрый Якаўлевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАРАСЕВІЧ Ігнат Трафімавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1942.

ЦАРЫКАЎ Іван Ільіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1942.

ШАВАЛДЗІН Емяльян Несцеравіч, н. у 1921, прапаў без вестак 15.11.1943.

ВЁСКА ЗАПРУДДЗЕ

БАЛДУЕЎ Іван Піменавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 13.11.1943 у в. Ляды Віцебскай вобл.

БЕЙЗЕРАЎ Кузьма Рыгоравіч, н. у 1907, у Чырвонай Арміі з 1932, маёр, загінуў у г. Ужгарад.

БЕЙЗЕРАЎ Пётр Мікітавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., матрос, загінуў у верасні 1944 у Прыбалтыцы.

БЕЙЗЕРАЎ Ягор Рыгоравіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ВІДЗІНЕЕЎ Мікалай Ягоравіч, афіцэр, служыў у г. Кіеў у школе сувязі.

ГОМАНАЎ Емяльян Цімафеевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОМАНАЎ Іван Цімафеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў пры абароне Ленінграда.

КАМІНСКІ Іван Кузьміч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., загінуў у 1941.

КУЛІКАЎ Фёдар Мікітавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 21.7.1944 у Літве.

МЕЛЬНІКАЎ Арывон Гаўрылавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., памёр ад ран 8.7.1944.

МЕЛЬНІКАЎ Ігнат Афанасавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Павел Сяргеевіч, н. у 1908, сярж. 33-й арміі, загінуў 19.11.1943 у в. Валакаланаўка Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

МЕЛЬНІКАЎ Феафіл Аляксеевіч, н. у 1900, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941.

МЕЛЬНІКАЎ Цімафей Кузьміч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Якаў Захаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 пад г. Орша.

ПАШКОЎСКІ Васіль Арсенцьевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАШКОЎСКІ Фёдар Арсенцьевіч, н. у 1908, працаваў фельчарам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 222-й сд, прапаў без вестак 16.11.1943.

ПЫРКІН Андрэй Якаўлевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 16.11.1943.

ПЫРКІН Дзмітрый Якаўлевіч, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

Е. З. Свістуноў.

М. М. Свістуноў.

ПЫРКІН Рыгор Харытонавіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ПЫРКІН Стафан Сямёнавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАБЦАЎ Віктар Васілевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 20.11.1943 у г. Красны Смаленскай вобл.

РАБЦАЎ Якаў Паўлавіч, н. у 1894, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 787-га сп. 222-й Смаленскай сд, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАЎКОЎСКІ Ілья Лявонавіч, н. у 1903, працаваў у калгасе кладаўшчыком, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., санінструктар, загінуў 3.3.1944 у в. Іванькава Віцебскай вобл.

СВІСТУНОЎ Еўдакім Захаравіч, н. у 1914, працаваў начальнікам пажарнай аховы ў Комі АССР, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у ліпені 1944 у Эстоніі.

СВІСТУНОЎ Захар Малахавіч, памёр ад ран 27.8.1944 у г. Тарту.

СВІСТУНОЎ Мікалай Малахавіч, н. у 1902, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у снежні 1943.

ФРАЛОЎ Рыгор Харытонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАЛДЗЕЕЎ Аляксандр Емяльянавіч, н. у 1918, калгаснік, трактарыст, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ХАЛДЗЕЕЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦЫГАНКОЎ Аляксандр Нічыпаравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 30.9.1941.

ЦЫГАНКОЎ Арсенцій Нічыпаравіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў увосень 1943, пахаваны ў в. Леніна.

А. Н. Цыганкоў.

А. Н. Цыганкоў.

В. Н. Цыганкоў.

К. Н. Цыганкоў.

М. Н. Цыганкоў.

Ф. Н. Цыганкоў.

ЦЫГАНКОЎ Васіль Нічыпаравіч, н. у 1916, працаваў на цагельным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1939, ст. лейт. 12-й гв. мбр 5-га гв. Зімоўнікаўскага мех. корпуса, кам. мінб, загінуў 16.12.1943 у с. Яфімаўка Новагеоргіеўскага р-на Кіраваградскай вобл.

ЦЫГАНКОЎ Кірыла Нічыпаравіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 787-га сп 222-й Смаленскай дыв., загінуў у баі за вызваленне Горацкага р-на 29.10.1943.

ЦЫГАНКОЎ Мацвей Нічыпаравіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 13.11.1943.

ЦЫГАНКОЎ Фядосій Нічыпаравіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў пры абароне Ленінграда.

БРАТЫ ЦЫГАНКОВЫ

У хутарскога мужыка Нічыпара Цыганкова было дванаццаць дзяцей. Шасцёра памерлі ў маленстве. Засталіся Кірыла, Фядосій, Арсенцій, Васіль, Аляксандр, Мацвей.

Пасля калектывізацыі не стала хутара Цыганковых: згарэла хата. Жылі ў гумне, пакуль новую будавалі ў Запруддзі. Ды не дажыў да яе бацька. Памёр у еўні.

Кірыла працаваў паляводам, у 1939 ваяваў на фінскай. Зняў шынель і зноў узяў касу.

Фядос і Васіль падаліся ў свет. Першы ў Данбас, на шахты, другі ў Мінск на цагельны завод. Арсенцій застаўся ў калгасе. Працавалі ў полі таксама Аляксандр і Мацвей. Чацвёра братоў ажаніліся перад вайной, а малодшыя Аляксандр і Мацвей не паспелі.

Арсенцій майстраваў скрыпкі і балалайкі. А гралі ўчатырох: разам з Сашам, Васілём, Фядосам. Як выйдуць, бывала, на вуліцу, усё Запруддзе ў скокі пускалася. Мацвей быў самы высокі з усіх і голас меў па росту.

Шэсць братоў Цыганковых пайшлі на вайну. Маці, Марыя Рыгораўна, не ўсіх сыноў бласлаўляла на шлях ратны. Аляксандр яшчэ ў 1940-м служыў у Чырвонай Арміі ў Самаркандзе, Фядос жыў на Урале, абараняў Ленінград. Праводзіла маці толькі Кірылу.

Праз год, выходзячы з акружэння, вярнуўся дахаты Кірыла. А тут немцы ў вёску наехалі. Людзей сабралі і загадалі старасту выбраць самім. Па чарзе, як павіннасць, у гэтай скуры перабыло нямала хлопцаў. Прыйшлося і Кірылу. Быў у старастах ён каля трох месяцаў. Фашысты потым яго 17-гадовую дачку Кацярыну саслалі ў Нямеччыну.

Калі вызвалілі раён, Кірыла, Арсен і Мацвей уступілі ў Чырвоную Армію і пайшлі ваяваць. Вось ужо і вайна на зыходзе. Парад Перамогі ў Маскве прайшоў, а не падаюць вестак аб сабе сыны Марыі Рыгораўны.

Ёкнула сэрца маці, калі паштальёнка нарэшце-такі прынесла ў хату адразу аж ча-

тыры пісьмы. Першае пра яе старэйшага Кірылу. «Радавы Цыганкоў Кірыла Нічыпаравіч у баі за сацыялістычную Радзіму, верны воінскай прысязе, праявіўшы гераізм і мужнасць, быў забіты 29 кастрычніка 1943 года, пахаваны ў вёсцы Забродзе».

Другое — пра Васіля. «Ваш сын, старшы лейтэнант Цыганкоў Васіль Нічыпаравіч, быў забіты 16.12.1943 года. Пахаваны ў в. Каменка Кіраваградскай вобласці».

Трэцяе — пра Арсенція і чацвёртае — пра Мацвея. І гэтыя амаль даслоўна паўтаралі Васілёва і Кірылава. Але маці ўжо не чула гэтых пісьмаў і не згаджалася з імі яе сэрца. Нават тады, калі не прымусілі чакаць такія ж скупыя пісьмы пра пагібель апошніх двух яе сокалаў — Фядоса і Аляксандра.

Як жыла яна, асірацелая маці Марыя Рыгораўна Цыганкова, толькі адной ёй вядома. Толькі у 1973 годзе высахлі яе слёзы, калі душа знайшла вечны спакой.

П. Дзетліковіч.

ЯСНЕНКА Мікіта Міхайлавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1941 пад Масквой.

ВЁСКА КАМЕНКА

АНДРЭЕНКА Раман Сямёнавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРАНАЎ Мікалай Паўлавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, афіцэр.

ГАРЫКАЎ Захар Малахавіч, н. у 1893, рад. 612-га сп, загінуў 24.12.1943 у в. Жарнасекі Віцебскай вобл.

ГЛУШАКОЎ Андрэй Яўсеевіч, н. у 1918, працаваў лесніком, у Чырвонай Арміі з 1941.

ГЛУШАКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1939.

ГЛУШАКОЎ Сяргей Фёдаравіч, н. у 1924, памёр ад ран 7.10.1943.

ГЛУШАКОЎ Фёдар Ніканоравіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941

ІГНАЦЬЕЎ Архіп Фокавіч, загінуў 26.4 1944, пахаваны ў Віцебскай вобл.

ІСАЧАНКА Герасім Пятровіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, афіцэр.

КАЛЕВА Сцяфан Данілавіч, н. 10.7.1909, працаваў у Ленінградзе на Іжорскім заводзе, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

КАПЫТОЎСКІ Аляксандр Авяр'янавіч, н. у студзені 1921, працаваў настаўнікам у пас. Сялец Азямлянскага с/с Палескай вобл., у Чырвонай Арміі з 1940, вучыўся ў Казанскім ваенным вучылішчы, мал. лейт., кам. танка 326-га тб 25-й тбр, загінуў 3.2.1944 на Украіне, пахаваны ў в. Іскрэннае Кіеўскай вобл.

КРЫШТОПАЎ Іван Дзмітрыевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРЫШТОПАЎ Іван Яўціхіевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 23.11.1944.

КРЫШТОПАЎ Леанід Пятровіч, н. у 1924, загінуў 3.12.1943 у в. Чырвоная Слабада Віцебскай вобл.

КРЫШНЕЎ Трафім Яфімавіч, н. у 1900, працаваў у Беластоцкай вобл., у Чырвонай Арміі з 1941.

КУШТАНАЎ Іван Яўстаф'евіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ЛЕЎШАНКОЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАЛАШАНКА Андрэй Майсеевіч, н. у 1916, працаваў на Тульскім аружэйным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941 у Беластоку.

МАЛАШАНКА Барыс Іванавіч, н. у 1916, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЛАШАНКА Васіль Кузьміч, н. у лютым 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАЛАШАНКА Кузьма Іванавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у в. Краснае Смаленскай вобл.

МІНЧАНКА Ілья Якімавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІНЧАНКА Павел Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МІНЧАНКА Пётр Якімавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 14.10.1944, пахаваны ў Запарожскай вобл.

МІНЧАНКА Сяргей Васілевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МІНЧАНКА Юрый Фёдаравіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, пасля палону ў 1943 зноў на фронце.

МУРАЎЁЎ Андрэй Макаравіч, н. 17.5. 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, вучыўся ў Казанскім ваенным вучылішчы, загінуў 28.7.1944 у Беластоцкай вобл.

МУРАЎЁЎ Макар Давыдавіч, н. 17.9. 1906, працаваў конюхам, у Чырвонай Арміі з 1941, камандзір, артылерыст, загінуў 18.11.1943.

НОВІКАЎ Захар Мікітавіч, н. у 1889, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1943.

НОВІКАЎ Міхаіл Захаравіч, н. 15.8.1926, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

НОВІКАЎ Фёдар Захаравіч, н. у верасні 1916, лётчык, у Чырвонай Арміі з 1941, кап., загінуў 15.11.1942.

ПАПОЎ Варфаламей Дзям'янавіч, загінуў 4.7.1941 у Ленінградскай вобл.

ПЯТРУШЫН Васіль Сцяпанавіч, н. у

1893, загінуў 1.6.1943 на ст. Таропа Калінінскай вобл.

САВЯНКОЎ Васіль Ларывонавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 18.11.1943 у Дубровенскім р-не.

САВЯНКОЎ Ігнат Ларывонавіч, н. у 1907, працаваў загадчыкам сталовай у г. Горкі, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.8.1944 у Літве.

САЗОНАЎ Іван Савельевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 10.11.1941.

САЗОНАЎ Фёдар Мікітавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

САЛДАЦЕНКА Барыс Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЛДАЦЕНКА Лявон Арцёмавіч, н. у 1907, загінуў 31.12.1943.

САЎСІКАЎ Ігнат Ларывонавіч, н. у 1907, стралок 252-га сп 70-й сд, загінуў 17.8.1944.

СЕРАГОЎ Андрэй Міхайлавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЕРАГОЎ Васіль Рыгоравіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 1.12.1943.

СКАЧКОЎ Архіп Іванавіч, гв. рад., загінуў 7.9.1944.

СЯРГЕЕЎ Барыс Іванавіч, н. у 1894, прапаў без вестак у верасні 1944.

ФІЛІПАЎ Васіль Кузьміч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1939.

ЦАРЫКАЎ Іван Захаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЦАРЫКАЎ Фёдар Захаравіч, н. у 1921, працаваў шафёрам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАКУНОЎ Аркадзь Барысавіч, н. у 1920, сярж., загінуў 15.8.1942.

ШТАМПЕЛЕЎ Міхаіл Васілевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА КУРГАННЕ

АНІХОЎСКІ Барыс Сяргеевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

АНІХОЎСКІ Іван Сяргеевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 14.5.1942 у Крыме.

АНІХОЎСКІ Якаў Сяргеевіч, н. у 1915, ст. лейт., прапаў без вестак у 1941.

АЎДАШКІН Іван Апанасавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў у 1945 пад г. Брэст.

БАЛДУЕЎ Дзмітрый Малахавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 252-га сп, загінуў 24.6.1944.

БАЛДУЕЎ Сямён Малахавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 30.12.1943 у в. Леніна.

БАРАНАЎ Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРАНАЎ Ціхан Сцяфанавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1945.

ГАТОЎЧЫКАЎ Васіль Яўціхавіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАТОЎЧЫКАЎ Іван Яфімавіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАТОЎЧЫКАЎ Яўсей Яўціхавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940.

ЗАКУРДАЕЎ Аляксандр Мікалаевіч.

ЗАКУРДАЕЎ Яўсей Мікалаевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж.

ЗАЙЦАЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1916, працаваў заатэхнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт., прапаў без вестак у 1941.

ІВАНІСТАЎ Мітрафан І., н. у в. Аршані, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЕЎСКІ Іван Савельевіч, н. у 1919, лейт., загінуў у 1941 пры абароне г. Кіеў.

КАВАЛЁЎ Сямён Фёдаравіч, н. у 1915 у в. Вялікая Рубанаўка, працаваў бухгалтарам ільнозавода, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КОСЦІК Іван Лук'янавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КРАМІНКІН Іван Міхайлавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРАМІНКІН Максім Кірэевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУЛЯШОЎ Павел Іванавіч, н. у 1899, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КРЫСІН Аляксандр Іванавіч, н. у 1915, працаваў заатэхнікам у саўгасе «Дрыбінскі», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942 у г. Петразаводск.

КРЫСІН Нічыпар Мікалаевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1930, рад., загінуў у верасні 1944.

ЛАБКОЎСКІ Каліграт.

ЛАПАНЬКОЎ Якаў Кузьміч.

ЛЕАНЕНКА Іван Ягоравіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943 пад в. Ляды Аршанскага р-на.

ЛЕАНЕНКА Леанід Іванавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

ЛЕДАВІЦКІ Іван Емяльянавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943.

ЛЕДАВІЦКІ Якаў Емяльянавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, памёр ад ран 4.5.1944.

МАЛЯРОЎ Рыгор Кузьміч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943 пад в. Ляды Аршанскага р-на.

МУШТУКОЎ Пётр Карпавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1943 пад в. Ляды Аршанскага р-на.

ПАШКОЎСКІ Цімафей Мітрафанавіч, н.

у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАШКОЎСКІ Цімафей Фядосавіч, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1944 у в. Леніна.

РАГАЙЛІН Мікалай Міхайлавіч, н. у 1908, працаваў шафёрам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЛЫМСКІ Антон Ігнацьевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у 1941.

САЛЫМСКІ Мікалай Антонавіч.

САЛЫМСКІ Рыгор Іванавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 20.11.1943 у г. Смаленск.

СЕВЕРЦАЎ Герасім Кірэевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

СЕМЧАНКА Навум Аляксеевіч, н. у 1907, кап., лётчык.

СЕМЧАНКА Георгій Аляксеевіч, н. у 1912, працаваў фельчарам, у Чырвонай Арміі з 1933, загінуў 15.2.1945.

СЕРАКОЎ Віктар Рыгоравіч, н. у 1924.

СТАРАВОЙТАЎ Аляксей Яўсеевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 24.3.1944.

СТАРАВОЙТАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 28.4.1945 у г. Кёнігсберг, магіла № 16.

СТАРАВОЙТАЎ Павел Міхайлавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1945.

СТАРАВОЙТАЎ Якаў Міхайлавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у студзені 1945.

ФРАЛОЎ Мікалай Макаравіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, 2-гі Беларускі фронт, загінуў 15.10.1944.

ХАМУТОЎ Іван Ігнацьевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЧАПУРКІН Аляксандр Панцялеевіч, н. у 1915, працаваў у міліцыі, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. лейт., памёр ад ран 25.1.1942 у Маскоўскай вобл.

ЧАПУРКІН Аляксандр Сямёнавіч.

ЧАПУРКІН Васіль Сямёнавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЯЗАПЕНКА Іосіф Пятровіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 4.2.1945.

ЯЗАПЕНКА Мікалай Міхайлавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у Германіі.

ЯЗАПЕНКА Сцяпан Пятровіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 23.2.1943.

ЯЗАПЕНКА Сямён Пятровіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 4.3.1944 у Віцебскай вобл.

ЯКІМЕНКА Аляксандр Купрыянавіч, н. у

Р. І. Зайцаў.

1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 13.5.1945 у Германіі.

ЯКІМЕНКА Максім Купрыянавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 25.8.1941 у г. Барысаглебск.

ЯКІМЕНКА Павел Купрыянавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ЛЕБЕДЗЕВА

АВЯРКОЎ Якаў Арсенцьевіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 20.9.1941.

АТРОШАНКА Андрэй Паўлавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад. 22-га гв. сп 9-й гв. сд, загінуў 13.3.1944 у в. Рог Калінінскай вобл.

АТРОШАНКА Іван Гапеевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАБАХІН Дзмітрый Фёдаравіч, н. у 1911, рад. 1266-га сп 385-й сд, загінуў 10.8.1944 каля г. Кныш Беластоцкай вобл.

БАГАЧОЎ Сямён Паўлавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у снежні 1943.

БОНДАРАЎ Апанас Архіпавіч, н. у 1901, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у 1943.

БОНДАРАЎ Іван Нічыпаравіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БУЛЫХАЎ Сямён Васілевіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ВАШЭТКІН Андрыян Ягоравіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАШЭТКІН Васіль Ягоравіч, н. у 1896, працаваў пчаляром, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1942.

ГОМАНАЎ Антон Андрэевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОМАНАЎ Антон Пятровіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у канцлагеры 13.9.1942.

І. З. Кавалёў.

І. В. Міхайлоўскі.

ГОМАНАЎ Апанас Фёдаравіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943 у Смаленскай вобл., пахаваны ў г. Ельня.

ГОМАНАЎ Васіль Апанасавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОМАНАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1924, вучыўся ў школе ФЗН, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ДОЛЬНІКАЎ Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДОМАНАЎ Іван Тарасавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1944 у Нарвегіі.

ЖАЛУДОЎ Павел Феакціставіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Васіль Пятровіч, н. у 1912, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Васіль Сямёнавіч, н. у 1918, дэсантнік, прапаў без вестак у маі 1945.

КАВАЛЁЎ Емяльян Пятровіч.

КАВАЛЕНКА Іван Ігнацьевіч, н. у 1924, загінуў 28.4.1944 у Віцебскай вобл.

КАВАЛЁЎ Іван Захаравіч, н. у 1921, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., загінуў у 1944 у Літве, пахаваны ў в. Гарняй Уценскага р-на.

КАВАЛЁЎ Іван Яфімавіч, н. у 1919, мал. палітрук 846-га сп 267-й сд, прапаў без вестак 16.10.1941.

КАВАЛЁЎ Ілья Сямёнавіч, прапаў без вестак 25.2.1945.

КАВАЛЁЎ Несцер Фёдаравіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1945 у Польшчы.

КАВАЛЁЎ Уладзімір Фядосавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у 1944.

КАЖЭРАЎ Канстанцін Ягоравіч, н. у 1919, загінуў 23.11.1943.

КАЖЭРАЎ Ціхан Ягоравіч, н. у 1921, рад. 42-й сд., загінуў 21.8.1944 у Беластоцкай вобл.

ЛАПЦУЕЎ Мікалай Радзівонавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАПЦУЕЎ Несцер Фёдаравіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 23.1.1945 пад г. Кёнігсберг.

ЛАПЦУЕЎ Фёдар Радзівонавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАХАДАНАЎ Канстанцін Васілевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАХАДАНАЎ Лявон Васілевіч, н. у 1902, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак 15.11.1943.

ЛЯОНЕНКА Васіль Аляксандравіч, н. у 1909, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЯОНЕНКА Пётр Фёдаравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАКАРАНКА Піліп Іванавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, кулямётчык, загінуў 20.10.1944 у Польшчы.

МЕХАНАЎ Ягор Аляксеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

МІХАЙЛОЎСКІ Аляксей Сямёнавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 13.3.1945 у баі за Будапешт, там і пахаваны.

МІХАЙЛОЎСКІ Іван Васілевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў 16.11.1943 у Дубровенскім р-не.

МІХАЙЛОЎСКІ Сцяфан Сямёнавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 18.11.1943.

НЕСЦЯРЭНКА Аляксандр Яфрэмавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НЕСЦЯРЭНКА Іван Андрэевіч, аднаасобнік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЗНЯКОЎ Захар Платонавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЗНЯКОЎ Рыгор Піліпавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАЗНЯКОЎ Сяргей Піліпавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРУДНІКАЎ Барыс Пракопавіч, н. у 1901, аднаасобнік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРУДНІКАЎ Васіль Цярэнцьевіч, н. у 1911, працаваў кавалём у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

ПРУДНІКАЎ Герасім Яфрэмавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПРУСАЎ Васіль Кузьміч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 13.12.1941.

РАШАТНЁЎ Іван Верапонтавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАШАТНЁЎ Сцяфан Іванавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 10.2.1944.

РАШАТНЁЎ Фёдар Верапонтавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

САЗАНКОЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

САЛДАЦЕНКА Аляксандр Акулавіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Сяргей Трафімавіч, памёр ад ран у верасні 1943.

СВІРЫДЗЕНКА Фёдар Палітавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак у 1941.

ТАЛКАЧОЎ Ігнат Пятровіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАРАСЕНКА Канстанцін І.

ТАРАСЕНКА Сцяфан Кузьміч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТУЖАКОЎ Пётр Міхеевіч, н. у сакавіку 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ЧУДЗІКАЎ Аляксей Сяргеевіч, н. у 1897, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ЧУДЗІКАЎ Захар Кірэевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 17.12.1941.

ЧУДЗІКАЎ Пётр Цімафеевіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 338-й сд, загінуў 28.6.1944 у Сенненскім р-не Віцебскай вобл.

ЧУДЗІКАЎ Свірыд Кірэевіч, н. у 1924, працаваў фельчарам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЧУДЗІКАЎ Яфрэм Цімафеевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 10.6.1942.

ШАВАЛДЗІН Мікалай Несцеравіч, памёр ад ран 20.5.1944, пахаваны ў Лёзненскім р-не Віцебскай вобл.

ШЛЯХЦІЦАЎ Рыгор Гаўрылавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., загінуў у 1939 у Заходняй Беларусі.

ШЛЯХЦІЦАЎ Сямён Ерафеевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

ШТАМПЕЛЕЎ Дзмітрый Гаўрылавіч, прапаў без вестак 15.11.1943.

ШТЭЎСКІ Серафім Іосіфавіч, н. у 1917, аднаасобнік, у Чырвонай Арміі з 1939.

ШТЭЎСКІ Сцяфан Сямёнавіч, н. у 1909, жыў і працаваў на Далёкім Усходзе.

ШТЭЎСКІ Сцяфан Трыфанавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 15.11.1943 у Віцебскай вобл.

ШТЭЎСКІ Сяргей Цімафеевіч, н. у 1919, працаваў у г. Магілёў, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШТЭЎСКІ Фёдар Архіпавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ШТЭЎСКІ Фёдар Іосіфавіч, н. у 1915, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШУМСКІ Іван Васілевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939.

ШЧАМЯЛЁЎ Сцяфан Іосіфавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ШЧАМЯЛЁЎ Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1921, працаваў фельчарам, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА МАЛЬКІ

БУЛЯНКОЎ Мікалай Барысавіч, н. у 1923, загінуў 3.2.1942 у г. Таганрог.

ГРЫГОР'ЕЎ Васіль Якаўлевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГРЫГОР'ЕЎ Міхаіл Герасімавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГРЫГОР'ЕЎ Якаў Паўлавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЖБАНКОЎ Фёдар Пятровіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1947.

ЖУКАЎ Аляксандр Сідаравіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 23.12.1941 у Калінінскай вобл.

ЖУКАЎ Арцём Фёдаравіч, н. у 1919, працаваў у рэдакцыі газеты ў г. Горкі, у Чырвонай Арміі з 1939.

ЖУКАЎ Піліп Малахавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЖУКАЎ Рыгор Фёдаравіч, н. у 1914, працаваў настаўнікам у в. Леніна, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў у жніўні 1941.

ІСУКОЎ Уладзімір Сідаравіч, н. у 1923, прапаў без вестак 12.12.1942 у Калінінскай вобл.

МАЛЯНКОЎ Пётр Сцяфанавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

МІХАЙЛОЎСКІ Антон Пятровіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.9.1943, пахаваны ў в. Мехавая Арлоўскай вобл.

РАМЧАНКОЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СТАРАСЦЕНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.10.1943 у в. Сысоева.

А. П. Муштукоў.

СТАРАСЦЕНКА Сяргей Мацвеевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943.

СТАРАСЦІН Барыс Андрэевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у верасні 1944.

ФЕСІН Аляксандр Паўлавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт., прапаў без вестак у снежні 1943.

ФЕСІН Іван Паўлавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ФЕСІН Рыгор Паўлавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 12.12.1942, пахаваны ў в. Чаркасава Цвярской вобл.

ХАТУЛЕЎ Мікіта Калістратавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ХАТУЛЕЎ Фёдар Калістратавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ХОСІН Аляксандр Данілавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, ст. сярж., памёр ад ран 18.1.1945.

ВЁСКА МІКАДЗІМАВА

БАРАНАЎ Міхаіл Якімавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1935, лейт., лётчык 809-га шап, прапаў без вестак у жніўні 1943.

БАРАНАЎ Пётр Аўдзеевіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з ліпеня 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРАНАЎ Сяргей Якімавіч, н. у 1927, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943 у в. Леніна.

БАРАНАЎ Ціхан Якаўлевіч, н. у верасні 1910, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, маёр, загінуў 15.8.1943 у Смаленскай вобл., пахаваны ў мяст. Сафонава.

БАРАНАЎ Яўхім Акімавіч, н. у 1915, на ваенную службу ў марфлот прызваны ў 1930, капітан карабля, загінуў у 1943 у Балтыйскім моры.

БУГАЁЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з восені 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАЎРЫКАЎ Фёдар Піменавіч, н. у 1911 у в. Ходаравічы, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЖАНЖАРУХІН Іван Рыгоравіч, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

ЖАНЖАРУХІН Мікалай Мікалаевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, памёр у нямецкім палоне 13.9.1942.

ЖАНЖАРУХІН Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1917, аграном, працаваў у г. Ташкент, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1942.

ІСАЧАНКА Захар Якаўлевіч, н. у 1906, у Чырвонай Арміі з 1941.

ІСАЧАНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1914, лётчык, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1946 у Румыніі.

ІСАЧАНКА Сямён Якаўлевіч, н. у 1902, інжынер-лётчык, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЁЎ Антон Фокавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 16.8.1942.

КАВАЛЁЎ Іван Паўлавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад ран 27.8.1944, пахаваны ў Беластоцкай вобл.

КАВАЛЁЎ Мікалай Іосіфавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 6.7.1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МУШТУКОЎ Арцём Паўлавіч, н. у 1910, працаваў шахцёрам у пас. Кодаўка, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1941 пад Масквой.

МУШТУКОЎ Еўдакім Платонавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941 у в. Леніна.

МУШТУКОЎ Рыгор Кузьміч.

НАВУМЕНКА Павел Міхайлавіч, н. у 1923, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт. 2-га тб 2-й асобай гв. тбр, кам. узвода, загінуў 23.6.1944 у Віцебскай вобл.

ПАНАМАРОЎ Барыс Ягоравіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 22.7.1944 пад г. Віцебск.

ПАНАМАРОЎ Міхаіл Раманавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАНАМАРОЎ Міхаіл Ягоравіч, н. у 1921 у в. Курганне, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у жніўні 1944.

ПАНАМАРОЎ Раман Гардзеевіч, н. у 1908, працаваў у Маскве, хірург.

ПАНАМАРОЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1914, афіцэр, загінуў у 1943 у Сталінградзе.

ПАНАМАРОЎ Фёдар Прохаравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, стралок 70-й сд, памёр ад ран 7.8.1944.

ПАНАМАРОЎ Якаў Гардзеевіч, н. у 1910, лётчык, г. Масква, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАШТОВЫ Антон Міхеевіч, н. 20.9.1912, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1935, рад., памёр ад ран 11.7.1944.

ПАШТОВЫ Барыс Пятровіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з кастрычніка 1943, рад.

ПАШТОВЫ Іван Андрэевіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПАШТОВЫ Мікалай Пятровіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з кастрычніка 1943, памёр ад ран 21.11.1943.

ПАШТОВЫ Пётр Андрэевіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1940.

ПАШТОВЫ Сцяфан Пятровіч, н. у 1913, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1943.

ПАШТОВЫ Фёдар Маркавіч, н. у 1906, працаваў пастухом, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 21.1.1944 пад г. Віцебск.

ПАШТОВЫ Цімафей Міхеевіч, н. у 1908, працаваў брыгадзірам, прапаў без вестак у 1944.

ПАШТОВЫ Ягор Рыгоравіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1935, рад., загінуў у лістападзе 1943 у в. Леніна.

ПРУДНІКАЎ Пётр Васілевіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЗАНКОЎ Цімафей Яфімавіч, н. у 1909, працаваў цесляром, у Чырвонай Арміі з 1941.

СЕВЕРЦАЎ Раман Сцяфанавіч, н. у 1911, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1945.

ХАТУЛЕЎ Ягор Калістратавіч, н. у 1900, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., загінуў 30.6.1943, пахаваны ў в. Суша Крычаўскага р-на.

ВЁСКА ПАЛІШЫНА

АНІШЧАНКА Іван Кірылавіч, ст. сярж., загінуў 28.7.1944 у Літве.

ГАРОХАЎ Аляксандр Фёдаравіч, загінуў 15.1.1944 у Віцебскай вобл.

ДАВЫДЗЕНКА Павел Фёдаравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, марак.

ДАРАШКЕВІЧ Іван Несцеравіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗАХАРОЎСКІ Іван Сямёнавіч, н. у 1918, працаваў рахункаводам, у Чырвонай Арміі з 1939.

ЗАХАРОЎСКІ Павел Іванавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 23.2.1943, пахаваны ў в. Каліна Арлоўскай вобл.

КАРАЛЁЎ Аляксандр Раманавіч, рад., загінуў 23.6.1944.

КЕЗІКАЎ Аляксей Фёдаравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак 19.7.1941.

КОШКІН Мацвей Макаравіч, н. у 1914, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941.

М. М. Налівайка.

К. Ц. (М.) Сныткоў.

Ф. Я. Сныткоў.

НАЛІВАЙКА Аляксандр Віктаравіч, н. у 1922, пілот 32-га зн. ап 201-й зн. ад., прапаў без вестак 7.8.1942.

НАЛІВАЙКА Мікіта Максімавіч, н. 23.10.1919, працаваў настаўнікам у г. п. Бялынічы Магілёўскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1938, вучыўся ў Тбіліскім артылерыйскім вучылішчы, ст. лейт., загінуў 1.12.1942 пад Сталінградам, пахаваны ў в. Платонаўка.

НАЛІВАЙКА Міхаіл Платонавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сапёр, загінуў у кастрычніку 1943, пахаваны ў г. Вялікія Лукі.

НОВІКАЎ Іван Кірылавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПТАШЫНСКІ Афанасій, н. у 1912 у в. Стараселле, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1941.

РАБЦАЎ Павел Мікітавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

САЛДАЦЕНКА Гапей Сяргеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

СНЫТКОЎ Аляксей Мікалаевіч, н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СНЫТКОЎ Канстанцін Цімафеевіч (Мікалаевіч), н. у 1918, вучыўся ў БСГА на земфаку, у Чырвонай Арміі з 1939, ст. сярж., служыў у 5-й паветранай арміі 763-га бап, прапаў без вестак 10.8.1942.

СНЫТКОЎ Ульян Яфімавіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

СНЫТКОЎ Фёдар Цімафеевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943.

СНЫТКОЎ Фёдар Якаўлевіч, н. у 1921, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., кам. узвода пешай разведкі 1290-га сп 113-й сд, прапаў без вестак у снежні 1943.

СНЫТКОЎ Ягор Ульянавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1943 у в. Чырвоная Слабада.

ТАРАСЕНКА Анціфей Гаўрылавіч, н. у 1919, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАРАСЕНКА Іван Мікалаевіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, сярж., загінуў 24.6.1945.

ТАРАСЕНКА Мікалай Гаўрылавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАРАСЕНКА Міхаіл Васілевіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 3.2.1944, пахаваны ў в. Чырвоная Слабада.

ТАРАСЕНКА Уладзімір Васілевіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у студзені 1944.

ХАЛДЗЕЕЎ Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1912, працаваў брыгадзірам трактарнай брыгады, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1944.

ШАЎЦОЎ Іван Максімавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1943, пахаваны ў в. Чырвоная Слабада.

ШЛЕХАЎ Сяргей Апанасавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943.

ШЛЕХАЎ Фёдар Апанасавіч, н. у 1920, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 23.12.1941.

ВЁСКА ПЕРШЫНО

АЛІСТРЭНКА Еўсцігней Дзмітрыевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАБЖАНЦАЎ Іван Арцёмавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 12.3.1942, *пахаваны ў г. Растоў-на-Доне.*

БОНДАРАЎ Аляксей Максімавіч, *н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 21.11.1943.*

БОНДАРАЎ Аляксей Цярэнцьевіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў 21.1.1945 у в. Маісупразе, Латвія.

БОНДАРАЎ Анатоль Максімавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

БОНДАРАЎ Васіль Ільіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у снежні 1943 пад в. Леніна.

БОНДАРАЎ Іван Аляксандравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939.

БОНДАРАЎ Пётр Максімавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

БОНДАРАЎ Сцяпан Ермалаевіч, н. у 1910, стралок 620-га сп 164-й сд, загінуў 30.11.1943 у в. Чырвоная Слабада Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

БОНДАРАЎ Яўген Ільіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, лейт., памёр ад ран 13.4.1944, пахаваны ў в. Чарнапаляны Луцкінскага р-на, Літва.

БУЙДЗЯНКОЎ Барыс Апанасавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

БУЙДЗЯНКОЎ Іосіф Панкратавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у кастрычніку 1943.

БУЙДЗЯНКОЎ Павел Макаравіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у снежні 1943.

БУЙДЗЯНКОЎ Сяргей Міхеевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

БУЙДЗЯНКОЎ Трыфан Апанасавіч, н. у 1910, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у маі 1944.

ВАСЬКОЎСКІ Аляксей Цімафеевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ВАСЬКОЎСКІ Афанасій Карнеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАСЬКОЎСКІ Міхаіл Іванавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАСЬКОЎСКІ Цімафей Сямёнавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

ЖАЛУДОЎ Пётр Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛЯГЧЫЛАЎ Усцін Пятровіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАРЫСКІН Іван Паўлавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 15.3.1942.

МАРЫСКІН Фёдар Паўлавіч, н. у 1914, мал. лейт. 86-й тбр, загінуў 17.8.1942 у Курскай вобл.

МАТУЛКІН Ігнат Емяльянавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАТУЛКІН Сяргей Емяльянавіч, *н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.*

МАТУЛКІН Фама Маркавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЎЛАЎ Васіль Харламавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАЎЛАЎ Піліп Васілевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. сярж., загінуў 15.11.1943 у Віцебскай вобл.

РАГАЎНЁЎ Кірыл Трафімавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942 пад Масквой.

РАГАЎНЁЎ Сямён Трафімавіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 6.8.1943 у Курскай вобл.

РУКСАЎ Аляксей Харытонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САДОЎСКІ Андрэй Ігнатавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941, прызываўся з Архангельска, лейт., служыў у штабе, загінуў 25.3.1945 у Польшчы..

СТРАМУЖЭЎСКІ Аляксей Стратавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 22.10.1944.

СТРАМУЖЭЎСКІ Іван Азаравіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1937, рад., загінуў у 1942(1943) пад Ленінградам.

СТРАМУЖЭЎСКІ Мікалай Кузьміч, н. у 1920, вучыўся ў школе і працаваў, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

СТРАМУЖЭЎСКІ Пётр Стратонавіч, загінуў 15.11.1943 у в. Леніна.

ФІЛІПЕНКА Аляксей Мікалаевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХРАМЯНКОЎ Пётр Васілевіч, н. у 1905, працаваў рахункаводам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 27.11.1944 на Украіне, пахаваны ў г. Чаркасы.

ХРЫСАНЕНКА Карп Мікітавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЦЕРАШКОЎ Аляксандр Паўлавіч, загінуў 8.5.1944.

ШМЫДРЫН Васіль Кірылавіч, загінуў 28.3.1944.

ШПАКАЎ Павел Емяльянавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у студзені 1942.

ЮРЧАНКА Іван Анісімавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ЮРЧАНКА Іван Цімафеевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

ЮРЧАНКА Ягор Іванавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 3.2.1945.

ЯЦКОЎ Васіль Сяргеевіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ЯЦКОЎ Лазар Васілевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЯЦКОЎ Мікалай Нікадзімавіч, н. у 1925, загінуў 19.2.1944.

ЯЦКОЎ Пётр Сцяпанавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

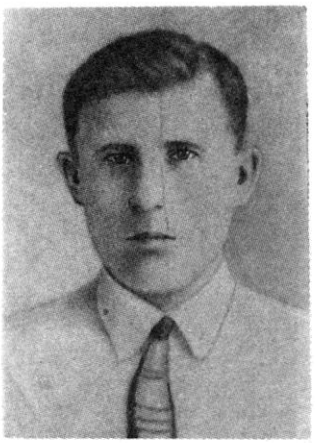

С. А. Даніленка.

Ц. Н. Каралёў.

ЯЦКОЎ Рыгор Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 24.12.1943.

ЯЦКОЎ Рыгор Іванавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ВЁСКА САКАЛОВА

БАРАНАЎ Кандрат Андрэевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРАНАЎ Мікалай Андрэевіч, н. у 1901, працаваў у Горацкай МТС, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1942.

БАРАНАЎ Іван Іванавіч, н. 9.11.1919, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ГЕХАРАЎ Якаў Ільіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДАНІЛЕНКА Сцяфан Антонавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ДАНІЛЕНКА Сяргей Антонавіч, н. у 1922, прапаў без вестак 23.10.1941.

ДЗЮРДЗЕЎ Андрэй Паўлавіч, н. у 1919, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЮРДЗЕЎ Рыгор Кузьміч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 28.3. 1944.

КАРАЛЁЎ Віктар Ільіч, н. у 1910, працаваў ваенруком, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

КАРАЛЁЎ Сяргей Іванавіч, н. у 1919, аднаасобнік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАЛЁЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1921, аднаасобнік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАЛЁЎ Цімафей Нічыпаравіч, н. у 1901, працаваў загадчыкам фермы ў калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 21.1. 1943, пахаваны ў в. Марозава.

А. А. Цітоў.

Я. С. Цішкоў.

ЛАЎРЭНАЎ Піліп Яфімавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАСКАЛЁЎ Канстанцін Ермалаевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

МАСКАЛЁЎ Рыгор Ніканоравіч, н. у 1919, лейт. 880-й сд, прапаў без вестак у верасні 1941.

МАЁРАЎ Мікіта Каліст ратавіч, н. у 1898, працаваў на льнозаводзе ў в. Горы, у Чырвонай Арміі з 28.6.1941, рад., памёр у нямецкім палоне 17.12.1943.

МАЁРАЎ Рыгор Каліст ратавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЁРАЎ Ягор Каліст ратавіч, н. у 1904, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Іван Пракопавіч, ст. сярж., загінуў 12.8.1944 у Ленінградскай вобл.

НОВІКАЎ Пракоп Іванавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 7.8.1944.

НОВІКАЎ Сяргей Пракопавіч, н. у 1919, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 19.5.1945 у Чэхаславакіі.

ПРЫЛЕПКА Аляксей Апанасавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАЗЯНКОЎ Аляксандр Яфімавіч, н. у 1911, працаваў загадчыкам магазіна, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАЗЯНКОЎ Віктар Якаўлевіч, н. у 1919, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1938, рад.

РАЗЯНКОЎ Мікалай Кірылавіч, загінуў 1.1.1944 у в. Бацвіннева.

РАЗЯНКОЎ Герасім Харытонавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

РАЗЯНКОЎ Сяргей Акімавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у снежні 1943.

РАЗЯНКОЎ Пётр Харытонавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАЗЯНКОЎ Пётр Яфрэмавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 22.6.1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РЫЖАНКОЎ Міхаіл Лявонавіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САВЕЛЬЕЎ Канстанцін Лук'янавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

САВЕЛЬЕЎ Міхаіл Данілавіч, н. у 1919, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САВЕЛЬЕЎ Ягор Ерафеевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САДАВІЦКІ Яўсей Фокавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЛДАЦЕНКА Антон Ягоравіч, н. у 1905, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 5.2.1945.

ТАЛКАЧОЎ Іван Арцёмавіч, н. 11.9.1907, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Лявон Ціханавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЕРАХАЎ Міхаіл Мінаевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЦЕРАХАЎ Ціхан Мінаевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦІТОЎ Аляксей Аксёнавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЦІТОЎ Віктар Паўлавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 30.5.1941, рад., загінуў 29.8. 1944.

ЦІТОЎ Сяргей Барысавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад ран 6.8.1944.

ЦІШКОЎ Мікалай Сцяфанавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, курсант, загінуў 12.2.1945, пахаваны ў Мінскай вобл.

ЦІШКОЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦІШКОЎ Якаў Сцяфанавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЦІШКОЎ Яўмен Ціханавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЁСКА САРАКАПУДЫ

БАЛЫШКІН Міхаіл Якаўлевіч, загінуў 15.1.1944 у в. Лагосцішчава Віцебскай вобл.

БОРВАНАЎ Анісім Сцяпанавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГРЫБАЧОЎ Іван Іванавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 27.6. 1945 у Польшчы.

ЁЖЫКАЎ Васіль Андрэевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЁЖЫКАЎ Васіль, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЁЖЫКАЎ Іван Андрэевіч, н. у 1905, працаваў на хлебазаводзе ў г. Горкі, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 28.7.1941.

ЁЖЫКАЎ Іван Сцяпанавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЁЖЫКАЎ Ігнат Варфаламеевіч, н. у 1917, прапаў без вестак 18.12.1941.

ЁЖЫКАЎ Канстанцін Захаравіч, загінуў 7.4.1945.

ЁЖЫКАЎ Сцяпан Міхайлавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

КАВАЛЁЎ Данііл Цімафеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 27.7.1944 у г. Вільнюс.

КАВАЛЁЎ Піліп Цімафеевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРЫШНЕЎ Аляксандр Андрэевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939.

КРЫШНЕЎ Андрэй Яфімавіч, н. у 1905, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941.

КРЫШНЕЎ Афанасій Савельевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРЫШНЕЎ Васіль Якаўлевіч, н. у 1914, ст. лейт., загінуў 11.3.1945, пахаваны ў г. Здалбунаў Ровенскай вобл.

КРЫШНЕЎ Георгій Міхайлавіч, памёр на фронце 13.2.1945.

КРЫШНЕЎ Іван Ягоравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939.

КРЫШНЕЎ Міхаіл Піліпавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРЫШНЕЎ Савелій Піліпавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941.

КРЫШНЕЎ Цімафей Ягоравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў 10.3.1944 у Кіраваградскай вобл.

КРЫШНЕЎ Ягор Якаўлевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАЎРЭНАЎ Аляксей Фядосавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940.

ЛАЎРЭНАЎ Пётр Іванавіч, н. у 1923, вучыўся на машыніста, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАЛАХАЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, стралок, загінуў 11.6.1944.

МАРКАЎ Пётр Авяр'янавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Ціт Андрэевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 20.1.1944.

Я. Ц. Цішкоў.

Ц. Я. Крышнеў.

САЛАЎЁЎ Аляксандр Апанасавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, быў у палоне, вярнуўся дамоў, з 1943 зноў на фронце, загінуў 2.8.1944.

САЛАЎЁЎ Афанасій Лявонавіч, н. у. 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЛАЎЁЎ Захар Пятровіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 31.7.1944.

САЛАЎЁЎ Іван Яўменавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

САЛАЎЁЎ Сяргей Піліпавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у снежні 1944.

САЛАЎЁЎ Уладзімір Іосіфавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

САЛАЎЁЎ Фёдар Цімафеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЛДАЦЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЛДАЦЕНКА Кірыла Іванавіч, н. у 1900, памёр ад ран у кастрычніку 1945.

ВЁСКА СЛАБАДА

АРБУЗАЎ Антон Антонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

АРБУЗАЎ Павел Міхайлавіч, н. у 1921, працаваў конюхам у бальніцы ў в. Горы, памёр ад ран 12.12.1942.

АРБУЗАЎ Трафім Міхайлавіч, прапаў без вестак.

БАЛАБАЙКІН Аляксандр Ларывонавіч, н. у 1900, працаваў у калгасе конюхам, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., загінуў 1.4. 1945.

БАЛАБАЙКІН Сцяфан Макаравіч, н. у 1912(1913), калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

БЕЛЯСАЎ Мікіта Восіпавіч, н. у 1902, прапаў без вестак 15.11.1943.

БОНДАРАЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1937, вучыўся ў лётнай школе, лейт., прапаў без вестак.

ДЗЯМІДАЎ Міхаіл Раманавіч, н. у 1912, працаваў кладаўшчыком у калгасе, лейт., прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Іван Апанасавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у ліпені 1944.

КАЗЛОЎ Пётр Мінаевіч, калгаснік, загінуў.

КАМАСІН Аляксей Іванавіч, н. у 1922, загінуў 27.6.1942 у канцлагеры ў в. Масюкоўшчына Мінскай вобл.

КАМАСІН Аляксандр Іванавіч, н. у 1922, вучыўся ў г. Магілёў у школе ФЗН, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАМАСІН Іван Цімафеевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАМАСІН Мітрафан Еўдакімавіч, н. у маі 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 28.12.1943.

КАМАСІН Сямён Цімафеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРАШНЕЎ Ягор Васілевіч, загінуў 14.1. 1945.

МАІСЕЕНКА Андрэй Васілевіч, н. у 1922, вучыўся ў Магілёўскай школе ФЗН, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1942.

МАІСЕЕНКА Яфім Васілевіч, н. у 1927, у Чырвонай Арміі з 1943, сярж., загінуў у 1946, пахаваны ў г. Мінск.

МАКСІМОВІЧ Герасім Ціханавіч, н. у сакавіку 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАКСІМОВІЧ Міхаіл Максімавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКСІМОВІЧ Пётр Карпавіч, н. у 1911, працаваў брыгадзірам у калгасе, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКСІМОВІЧ Піліп Фёдаравіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 2.5.1944, пахаваны ў г. Смаленск.

МАКСІМОВІЧ Сцяпан Кірылавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАКСІМОВІЧ Трафім Ціханавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Радзівон Пракопавіч, н. у 1918, загінуў 13.8.1943 у Ленінградскай вобл.

ПАЎЛОЎСКІ Аляксандр Данілавіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ПАЎЛОЎСКІ Дзям'ян Кузьміч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 24.3.1942.

ПАЎЛОЎСКІ Захар Рыгоравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ПАЎЛОЎСКІ Ілья Кірылавіч, н. у 1924, загінуў 2.12.1942 у Сталінградскай вобл.

ПАЎЛОЎСКІ Лявон Сцяфанавіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАЎЛОЎСКІ Мікалай Яўсеевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 31.12.1941.

ПАЎЛОЎСКІ Пракофій Піліпавіч, н. у 1912, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., загінуў у 1944 пад г. Смаленск.

ПАЎЛОЎСКІ Сямён Фокавіч, н. у 1904, працаваў трактарыстам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАМАНЕНКА Васіль Васілевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РЫЖКОЎСКІ Максім Яўціхавіч, н. у маі 1924, вучыўся ў рамесным вучылішчы ў г. Шостка Сумскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1942, рад., загінуў у 1943.

СНЫТКО Васіль Сямёнавіч, н. у 1913, стралок, памёр ад ран 26.1.1943 у Ленінградскай вобл.

СНЫТКО Емяльян Сямёнавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

СНЫТКО Іван Паўлавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

СНЫТКО Мікіта Фёдаравіч, н. у 1913, загінуў 5.9.1941.

СНЫТКО Пётр Васілевіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, стралок 291-га сп 63-й сд., загінуў 19.4.1944 у Віцебскай вобл., пахаваны ў в. Спічына.

СНЫТКО Фёдар Сямёнавіч, н. у 1919, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940, яфр., прапаў без вестак у кастрычніку 1943.

СНЫТКО Фёдар Фёдаравіч, н. у 1908, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СУВЕЕЎ Павел Аляксандравіч, н. у 1924, загінуў 23.11.1943 у г. Віцебск.

СЫСОЕЎ Васіль Мікалаевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1944.

СЫСОЕЎ Данііл Ільіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

СЫСОЕЎ Яўхім Дзям'янавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Іван Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Іван Нілавіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт., загінуў у 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Лявон Іванавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, служыў у кавалерыі, сярж., загінуў у 1941 у г. Ліда.

ХАДЗЯНКОЎ Лявон Міхайлавіч, н. у 1911 у в. Сакалова, працаваў у калгасе, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Міхаіл Мікітавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Міход Нілавіч, н. у 1914, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., прапаў без вестак 15.10. 1943.

ХАДЗЯНКОЎ Фёдар Мікітавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАДЗЯНКОЎ Якім Нілавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАКУНОЎ Герасім Сямёнавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., палітрук, загінуў у 1942 у Крымскай вобл.

ШАКУНОЎ Захар Мікалаевіч, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАКУНОЎ Рыгор Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ШАКУНОЎ Сяргей Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА ХОДАРАЎКА

БАРАВІКОЎ Лука Якаўлевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРАВІКОЎ Сцяпан Ларыёнавіч, н. у 1891, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАСЬКОЎСКІ Пётр Сысоевіч, загінуў 5.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ДРАЗДОЎ Васіль Іванавіч, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРАЗДОЎ Захар Іванавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ДРАЗДОЎ Міхаіл Севасцьянавіч, н. у 1900, рад. 867-га сп, прапаў без вестак 18.10.1944.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Андрэй Арцёмавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 2.12.1944 у Венгрыі.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Андрэй Андрэевіч, н. у 1903, рад., 869-га сп 110-й сд, прапаў без вестак 18.10.1944.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Іван Андрэевіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Іван Іванавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 16.4. 1945 у Германіі.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Ілья Паўлавіч, н. у 1923, вучыўся ў школе ФЗН, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 22.2.1944 у саўгасе «Крынкі» Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Павел Андрэевіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Раман Арцёмавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

П. В. Снытко.

Л. М. Хадзянкоў.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Сяргей Ільіч, н. у 1922, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад ран 8.2.1944.

ЖАЛЯЗОЎСКІ Ягор Паўлавіч, н. у 1916, лейт. 630-га сп 169-й сд, памочнік начальніка штаба, прапаў без вестак у верасні 1941.

ЖАРКОЎСКІ Аляксей Кірылавіч, н. у 1912, працаваў у г. Мінску, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖАРКОЎСКІ Іван Кірылавіч, н. у 1919, працаваў у г. Мінску, у Чырвонай Арміі з 1938, лейт., памёр ад ран 15.7.1943, пахаваны ў г. Ніжні Ноўгарад.

ЖАРКОЎСКІ Іван Хрысанавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖАРКОЎСКІ Сцяфан Кірылавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 2.2.1944.

ЛАБУСАЎ Марк Аляксандравіч, н. у 1915, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАБУСАЎ Рыгор Андрэевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., памёр ад ран 23.8.1943.

МАРЫСКІН Аляксей Яўціхавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРЫСКІН Антон Апанасавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАРЫСКІН Раман Карпавіч, н. у 1892, працаваў старшынёй калгаса, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАРЫСКІН Рыгор Якаўлевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

НАВІЦКІ Даніла Мікітавіч, н. у 1922, памёр ад ран 6.3.1944.

НАЛІВАЙКА Афанасій Максімавіч, н. у 1917, дацэнт, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт.

НАЛІВАЙКА Пётр Максімавіч, н. у 1914, працаваў рэдактарам раённай газеты, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1941 у г. Брэст.

НАЛІВАЙКА Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1920 (1924), у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 31.12.1943.

НАЛІВАЙКА Якаў Максімавіч, н. у 1912, кадравы ваенны, палітрук.

Ф. П. Шчарбянёў.

ПАЗНЯКОЎ Кірыл Акулавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЗНЯКОЎ Піліп Акулавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЗНЯКОЎ Сцяфан Іванавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ПАПКОЎ Карп Папілавіч, н. у 1892, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПАРНІЦКІ Пётр Ціханавіч, н. у 1914, працаваў у Архангельскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1941, афіцэр, загінуў у 1944 у Германіі.

СЦЕЛІКАЎ Аляксей Апанасавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у 1943.

СЦЕЛІКАЎ Іван Парфенавіч, н. у 1921, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 15.11.1943 у Віцебскай вобл.

СЦЕЛІКАЎ Іван Якімавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЦЕЛІКАЎ Мікалай Пятровіч, н. у 1922, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 22.8.1943 у Варонежскай вобл.

СЦЕЛІКАЎ Міхаіл Пятровіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., загінуў 24.12.1942 у Варонежскай вобл.

СЦЕЛІКАЎ Парфен Сяргеевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЦЕЛІКАЎ Пётр Якімавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у жніўні 1944.

СЦЕЛІКАЎ Піліп Васілевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

СЦЕЛІКАЎ Сяргей Пятровіч, н. у 1919, працаваў на чыгунцы ў Смаленскай вобл., у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., загінуў у 1943.

СЦЕЛІКАЎ Сцяпан Якаўлевіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 1.8.1942 у Калінінскай вобл.

ШЛЯХЦІЦАЎ Лука Дзмітрыевіч, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж.

ШЛЯХЦІЦАЎ Ніл Ануфрыевіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ШЧАРБЯНЁЎ Фока Піменавіч, працаваў кавалём у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЧЭРБА Апанас Яфімавіч, прапаў без вестак 3.12.1943.

ВЁСКА ШАЎНЕВА

ВАРАБ'ЁЎ Мікалай Андрэевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 8.2.1942.

ВАРАБ'ЁЎ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, кавалерыст.

ГАРШКОЎ Васіль Антонавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДЗЯДКОЎ Афанасій Міхеевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЯДКОЎ Герасім Венядзіктавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЯДКОЎ Нестар Венядзіктавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944 у баі пры вызваленні Шклоўскага р-на, пахаваны ў в. Даманы.

ДЗЯДКОЎ Іван Анісімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЯДКОЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1924, у 1939 выехаў у г. Калуга, адтуль пайшоў на фронт.

ДЗЯДКОЎ Цімафей Міхеевіч, н. у 1908, працаваў старшынёй калгаса, перад вайной быў прызваны на ваенныя зборы, з пачаткам вайны ў дзеючай арміі, старш.

ЕЎДАКІМАЎ Сямён Кандратавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у жніўні 1944.

ЕЎДАКІМАЎ Фёдар Кандратавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕЎЖАКОЎ Сяргей Аксёнавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, пагранічнік.

ЗАІЧКІН Пётр Яфімавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943.

ЗУБЦОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗУБЦОЎ Пётр Трафімавіч, н. у 1915, працаваў пажарнікам, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЗУБЦОЎ Пётр Фёдаравіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЗУБЦОЎ Сцяпан Трафімавіч, н. у 1922, працаваў настаўнікам у Горскай СШ, у Чырвонай Арміі з 1940, палітрук, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАЖЭКІН Раман Ігнатавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 14.12.1943.

КАРСАКОЎ Іван Маркавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАРСАКОЎ Сцяфан Кірылавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІРЫЛАЎ Аляксандр Ксенафонтавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КОТАЎ Барыс Андрэевіч, н. у 1916, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОТАЎ Іван Сяргеевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, мал. камандзір, прапаў без вестак у верасні 1944.

КОТАЎ Іван Філарэтавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, служыў у Літве, сярж.

КОТАЎ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КОТАЎ Пётр Емяльянавіч, н. у 1910, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 10.12.1943.

КОТАЎ Рыгор Андрэевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943 у в. Чырвоная Слабада.

ЛЫСЬКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, артылерыст.

ЛЫСЬКОЎ Міхаіл Раманавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

МАКАРАНКА Фама Яфрэмавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Нічыпар Іванавіч, н. у 1894, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 26.2.1945.

НОВІКАЎ Фёдар Максімавіч, н. у 1902, працаваў рахункаводам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПАПОЎ Афанасій Андрэевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

РАГАЎНЁЎ Сцяпан Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЕРГІЕНКА Мікалай Аляксандравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЦЕРАХАЎ Герасім Ціханавіч, н. у 1922, рад. 5-га сп 3-й сд, прапаў без вестак 20.5. 1942 у Ленінградскай вобл.

ЦЕРАШОНКАЎ Барыс Іванавіч, н. у 1924, працаваў у г. Чэбаксары мулярам.

ЦЕРАШОНКАЎ Кузьма Пятровіч, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў в. Чырвоная Слабада Дубровенскага р-на.

ЦЕРАШОНКАЎ Лявон Рыгоравіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЕРАШОНКАЎ Сямён Герасімавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 13.3.1942.

ЦЕРАШОНКАЎ Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1920, працаваў настаўнікам у в. Сялец, у Чырвонай Арміі з 1939, афіцэр, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХЛІМАНКОЎ Сямён Пятровіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХЛІМАНКОЎ Сяргей Гаўрылавіч, н. у 1911, працаваў на торфапрадпрыемстве «Асінторф», у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў у 1941.

ХЛІМАНКОЎ Уладзімір Пятровіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧУМАКОЎ Афанасій Еўдакімавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧУМАКОЎ Васіль Паўлавіч, н. у 1901, сярж., прапаў без вестак 7.12.1942.

ЧУМАКОЎ Ігнат Еўдакімавіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧУМАКОЎ Трафім Апанасавіч, н. у 1903, працаваў у Карэліі.

ЧУМАКОЎ Ягор Еўдакімавіч, н. у 1906, у 1941 выехаў у Карэлію, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДОБРАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА АСІНАЎКА

БАГАНЁЎ Яўген Платонавіч, н. у 1912, працаваў у г. Мінск на заводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 3.2.1945 у Польшчы, пахаваны ў г. Познань.

ВЁСКА БАЛБЕЧЫНА

БАГАНЁЎ Арывон, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944 у г. Дрыбін, там і пахаваны.

БАДЗЕРКА Васіль Уладзіміравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ДЗЕМЯНКОЎ Дзмітрый Васілевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 28.2.1945 у Германіі.

КАЗАКОЎ Герасім Пятровіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЛАСОЎ Пракоп Емяльянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

П. Е. Камасаў.

І. З. Вераб'ёў.

КАМАСАЎ Барыс Іванавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941 у Крыме.

КАМАСАЎ Пракоп Емяльянавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1944.

КАМАСАЎ Фёдар Пятровіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, у 1944 прапаў без вестак.

КАМАСАЎ Цярэнцій Емяльянавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАНДРАШОЎ Фёдар Цітавіч, н. у 1913, лейт., выкладчык палкавой пяхотнай школы, прапаў без вестак у 1944.

КАРМАНАЎ Іван Афанасьевіч, н. у 1909 у в. Ліцвінавічы, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 25.1.1945, пахаваны ў в. Вендэльфельд, Усходняя Прусія.

КОПЫСАЎ Барыс Іванавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у верасні 1944.

КОРАБАЎ Міход Паўлавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЗНЯЦОЎ Еўдакім Міронавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

КУСЦІКАЎ Яфім Аўтамонавіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЦВЕЕНКА Елісей Рыгоравіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЦВЕЕНКА Сямён Васілевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у снежні 1943.

МІРАНОВІЧ Васіль Фёдаравіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІРАНОВІЧ Іван Карнеевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІРАНОВІЧ Мікалай Антонавіч, загінуў 30.4.1945.

МІРАНОВІЧ Піліп Васілевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІРАНОВІЧ Сямён Карнеевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1941.

ПАДАБАЕЎ Нічыпар Лявонавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАДАБАЕЎ Яфім Фёдаравіч, н. у 1923, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

САРАКВАШАЎ Раман Мітрафанавіч, н. у 1903, сярж., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

СЕДУКОЎ Міхаіл Кандратавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у снежні 1943.

СЕДУКОЎ Платон Цярэнцьевіч, н. у 1893, прапаў без вестак у верасні 1944.

СЕДУКОЎ Рыгор Трафімавіч, загінуў 13.3.1945.

СІДАРАЎ Васіль Мікітавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 23.9.1944.

ХАЛЯЎКІН Антон Сцяпанавіч, н. у 1893, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯКАЎЛЕЎ Емяльян Самсонавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ВЁСКА ГАЛЫШЫНА

ВЕРАБ'ЁЎ Ігнат Захаравіч, н. у 1905, працаваў старшынёй калгаса «Перамога», у Чырвонай Арміі з 1925, у 1939—40 удзельнічаў у савецка-фінляндскай вайне, на фронце з 1941, кап., памёр ад ран у 1945, пахаваны ў г. Арэхава-Зуева.

ДУДАРАЎ Фама Васілевіч, н. у 1893 у в. Рэкатка, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў у 1944.

ЖАЖКОЎ Сцяпан Міхайлавіч, загінуў 6.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЗУБКОЎ Васіль Кузьміч, загінуў 24.3. 1944.

ЗУБКОЎ Сямён Кузьміч, н. у 1918, працаваў на заводзе «Самадумскі», у Чырвонай Арміі з 1939, старш., прапаў без вестак у снежні 1944.

КАТЦОЎ Іван Афанасьевіч, н. у 1897, прапаў без вестак 17.4.1942.

КАТЦОЎ Пётр Афанасьевіч, н. у 1903, загінуў 26.12.1943 у Чавускім р-не.

КРУКАЎ Барыс Іванавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 14.5. 1944 у Румыніі.

КУЛЯШОЎ Рыгор Парфенавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, сярж., загінуў 31.12.1942.

КУЛЯШОЎ Фядос Дзямідавіч, н. у 1904, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУГАЎЦОЎ Іван Арцёмавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУГАЎЦОЎ Міхаіл Максімавіч, н. у 1907, мінамётчык 705-га сп, прапаў без вестак у ліпені 1942.

МАР'ЯНКАЎ Пракоп Цярэнцьевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

РЫШКОЎ Павел Цімафеевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1941.

СЯМОЦІН Іван Раманавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРАЦЦЯКОЎ Аляксандр Дзямідавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРАЦЦЯКОЎ Георгій (Рыгор) Дзмітрыевіч, н. у 1905, тэхнік-інтэндант, прапаў без вестак у 1943.

ФОМЧАНКА Ігнат Авакумавіч, н. у 1893, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФОМЧАНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 27.1. 1945 у Літве.

ЦІВАНАЎ Парфен Васілевіч, н. у 1897, працаваў у калгасе «Перамога», у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у 1944.

ШАРАЎ Архіп Сямёнавіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШВІТКОЎ Восіп Сцяпанавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1947.

ШЫНКАРОЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1918, працаваў на лесапільным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак.

ШЫНКАРОЎ Іван Дзямідавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 4.1.1944.

ВЁСКА ДОБРАЯ

АСЮЦІН Сямён Еўдакімавіч, н. у 1909, калгаснік калгаса «Правільны шлях», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

АСЮЦІН Цімафей Паўлавіч, прапаў без вестак.

БЕЛЯСАЎ Карп Мікітавіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 20.12.1942.

ВАЙСТРОЎ Іван Ананьевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЯДКОЎ Лазар Васілевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 23.8.1944, пахаваны ў в. Ілітус, Літва.

ДРОБЫШАЎ Цімафей Усцінавіч, н. у 1887, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

Л. В. Дзядкоў.

ЕРМАЛАЕЎ Аляксей Пятровіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕРМАЛАЕЎ Гаўрыла Пятровіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

КАСЬЯНАЎ Еўсцігней Варфаламеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАСЬЯНАЎ Іван Кузьміч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАСЬЯНАЎ Іван Піліпавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 18.12.1944, пахаваны ў Маскве.

КАСЬЯНАЎ Савелій Архаламавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942, пахаваны ў в. Гарадзец Дрыбінскага р-на.

КРУШАЎ Архалам Сяргеевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУШНЯРОЎ Васіль Пракопавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у 1944.

КУШНЯРОЎ Ерафей Пракопавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у 1942.

МАКАРСКІ Андрэй Піліпавіч, радыётэлеграфіст, прапаў без вестак 18.7.1942 у Варонежскай вобл.

МАКАРСКІ Фёдар Яфімавіч, н. у 1911, вучыўся ў БСГА, у Чырвонай Арміі з 1940, афіцэр, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЦУЕЎ Іван Кірылавіч, н. у лютым 1917, працаваў тэхнікам-металургам у г. Запарожсталь, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., загінуў у 1945 у Літве.

МАЦУЕЎ Іван Пракопавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1944.

МАЦУЕЎ Іон Імянінавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЦУЕЎ Лукаш Кірылавіч, н. у 1911, працаваў на заводзе «Самадумскі», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у ліпені 1944.

МАЦУЕЎ Міхаіл Кірылавіч, загінуў 25.10. 1944 ва Усходняй Прусіі.

МАЦУЕЎ Мікалай Іонавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЦУЕЎ Сяргей Веньямінавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МУХІН Давыд Іванавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у верасні 1944.

НЕМЦАЎ Аксён Іванавіч, н. у 1906, працаваў у лясгасе ў в. Цёмны Лес, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у чэрвені 1944.

НЕМЦАЎ Яўсей Іванавіч, н. у 1902, лясніх, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у маі 1945.

ПАНАМАРОЎ Андрэй Андрэевіч, загінуў 24.1.1945 у Латвіі.

РЫЖКОЎ Пётр Арцёмавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944 у Германіі, пахаваны ў г. Дзюсельдорф.

СТРУКАЎ Іван Міхайлавіч, памёр ад ран 27.11.1944.

СТРУКАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1914, працаваў брыгадзірам калгаса «Правільны шлях», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944, пахаваны ў г. Невель.

СУНІЦЫН Аляксей Аксёнавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАЛАІМАЎ Мікалай Ціханавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАЛАІМАЎ Піліп Апанасавіч, н. у. 1909, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАНДУРАТАЎ Іван Парфенавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАНДУРАТАЎ Мікіта Парфенавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАНДУРАТАЎ Міхаіл Парфенавіч, н. у 1915, брыгадзір калгаса «Правільны шлях», у Чырвонай Арміі з 3.2.1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦЕРАХАЎ Канстанцін Андрэевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІШКОЎ Іван Арцёмавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

ЦІШКОЎ Мікіта Арцёмавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 3.2.1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАДРОЎ Рыгор Піліпавіч, н. у 1906, працаваў кладаўшчыком у калгасе «Правільны шлях», у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у час вызвалення Заходняй Беларусі, пахаваны ў г. Бяроза.

ШАРАЎ Міхаіл Ісакавіч, н. у 1923, мал. лейт., прапаў без вестак у 1942.

ШАРАЎ Фёдар Ісакавіч, н. у 1920, мал. лейт., прапаў без вестак у 1943.

ШПАКАЎ Павел Емяльянавіч, н. у 1914, працаваў настаўнікам у Сялецкай пачатковай школе, у Чырвонай Арміі з 1940, палітрук, прапаў без вестак у студзені 1942.

ШПАКАЎ Пётр Емяльянавіч, н. у 1920, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ЕРМАКІ

БАЛАБАЎ Пётр Усцінавіч, н. у 1922, стралок, прапаў без вестак 25.1.1942.

ДАЗОРЦАЎ Аляксандр Іванавіч, н. у 1917, працаваў у г. Барысаў вадзіцелем, прапаў без вестак.

ДАЗОРЦАЎ Мікалай Іванавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЕРМАЛАЕЎ Васіль Сяргеевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941 у Польшчы.

ЕРМАЛАЕЎ Дзмітрый Сяргеевіч, н. у 1911, працаваў у Горках у БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 14.6. 1942.

ЕРМАЛАЕЎ Ягор Сяргеевіч, н. у 1920, працаваў у Горках, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 17.2.1942, пахаваны ў в. Федароўня Харкаўскай вобл.

КОЗЫРАЎ Мікалай, н. у 1911.

КУКСЯНКОЎ Васіль Сямёнавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у кастрычніку 1942.

КУКСЯНКОЎ Лаўрэн Кірылавіч, н. у 1911, прапаў без вестак 23.3.1943.

МАРАЛЕНКАЎ Іван Піліпавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у снежні 1941.

МАР'ЯНКОЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

МІХАСЁЎ Ісак Піліпавіч, н. у 1907, працаваў у леспрамгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 14:7.1941.

МІХАСЁЎ Яфім Піліпавіч, н. у 1908, працаваў у леспрамгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 30.4.1945 у Польшчы, пахаваны ў Познані.

ПОЗАРАЎ Мікалай, н. у 1914, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПУКСЯНКОЎ Аляксей Сільвестравіч, н. у 1891, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у 1941.

ЯСЮЦІН Акім Данілавіч, н. у 1918, загінуў 15.1.1945 у Польшчы.

ВЁСКА МАШКОВА

АЎДАШКІН Васіль Кірылавіч, загінуў у 1941.

АЎДАШКІН Кузьма Сямёнавіч.

АЎДАШКІН Харытон Фёдаравіч, афіцэр.

БЕЛЯСАЎ Парфір Канстанцінавіч, н. у 1901, калгаснік, сярж.

ГРЫШЧАНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1912, працаваў бухгалтарам.

ДАВЫДЗЕНКА Мікалай Харытонавіч.

ЗЯМЦОЎ Еўдакім Максімавіч, загінуў увосень 1943, пахаваны ў г. Чавусы.

КЛІМАЎ Захар Пракопавіч.

КЛІМАЎ Малах Пракопавіч.

КЛІМАЎ Якаў Пракопавіч.

ЛЕЎКІН Васіль Міхайлавіч, н. у 1916.

ЛЕЎКІН Макар Міхайлавіч, афіцэр.

ЛУКУЦІН Іван Васільевіч, загінуў у 1941.

ЛУКУЦІН Кірыла Давыдавіч, н. у жніўні 1920, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў і пахаваны ў Літве.

МАХРАНКОЎ Цімафей Еўдакімавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941.

СЁМКІН Макар.

СЁМКІН Якаў Ільіч, н. у 1920, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1943.

ТАБАНЮХАЎ Аляксей Якаўлевіч, н. у 1915, працаваў настаўнікам у в. Чэрнеўка.

ТАБАНЮХАЎ Савелій Пятровіч, н. у 1904, працаваў брыгадзірам у в. Машкова.

ШАБУНЯ Ігнат Адамавіч, н. у 1922, рад. 1308-га сп, прапаў без вестак 20.11.1941 каля в. Скірманава Маскоўскай вобл.

ВЁСКА ПАНКРАТАЎКА

БАКЛАНАЎ Стафан Андрэевіч, н. у 1907, калгаснік калгаса «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 8.7.1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ГЛАДКІ Васіль Ягоравіч, н. у 1921, студэнт, вучыўся ў Ленінградзе.

ГЛАДКІ Даніла Мяфодзьевіч, н. у 1922, ваенны інжынер, лейт., загінуў пры абароне Ленінграда.

ГЛАДКІ Дзяніс Макаравіч, н. 10.7.1909, працаваў механікам на пошце Дрыбінскага с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГЛАДКІ Еўдакім Мяфодзьевіч, н. у 1910, калгаснік калгаса «Бальшавік», рад., прапаў без вестак у 1944.

ГЛАДКІ Іван Яфімавіч, н. у 1912, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, быў у канцлагеры ў г. Магілёў, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГЛАДКІ Стафан Філімонавіч, н. у 1909, калгаснік, загінуў у 1944.

ГЛАДКІ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1915, працаваў ветурачом у Горках, рад., памёр ад ран у снежні 1945.

ГЛАДКІ Фёдар Ягоравіч, н. у 1918, працаваў настаўнікам у г. Лепель, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943 на Украіне.

ГЛУЗДОЎ Мікалай Іванавіч, н. у 1902, рад., прапаў без вестак у 1944.

ДЗЕЎСАЎ Аляксандр Макаравіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., 14-га сп 109-й сд, загінуў 23.7.1942 у Ленінградскай вобл.

Ф. Я. Гладкі.

ЖАРЫКАЎ Іван Васілевіч, н. у 1908, калгаснік, памёр ад ран 5.11.1944.

КАНАПЛЁЎ Васіль Нічыпаравіч, н. у 1907, працаваў дзесятнікам Самадумскага лесапільнага завода, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

КАНАПЛЁЎ Канстанцін Мяфодзьевіч, загінуў 10.8.1943.

КАНАПЛЁЎ Макар Нічыпаравіч, н. у 1915, працаваў трактарыстам Горацкага цагельнага завода, прапаў без вестак у верасні 1943.

КАНАПЛЁЎ Мікалай Мяфодзьевіч, н. у 1922, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 23.6.1944 на Украіне ў Івана-Франкоўскай вобл., пахаваны ў с. Тышкаўка Гродзенскага р-на.

КАНАПЛЁЎ Мінай Цярэнцьевіч, н. у 1906, працаваў кавалём калгаса «Бальшавік», рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАПУСЦІН Іван Аўрамавіч, н. у 1920, рабочы Самадумскага завода, ст. лейт., загінуў у 1944.

КАПУСЦІН Ігнат Рыгоравіч, н. у 1905, працаваў бухгалтарам у канторы па нарыхтоўцы жывёлы, рад., прапаў без вестак у 1944.

КАПУСЦІН Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1920, працаваў брыгадзірам будаўнічай брыгады, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАПУСЦІН Сцяфан Мацвеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАПУСЦІН Фёдар Рыгоравіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 3.1.1943.

КАПУСЦІН Ягор Рыгоравіч, н. у 1891, працаваў пастухом у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у студзені 1942.

КАПУСЦІН Яўген Раманавіч, н. у 10.6.1926, 3-ці Беларускі фронт, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КАПУСЦІН Яфім Мітрафанавіч, н. у 1908, працаваў на Смаленшчыне, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 11.9.1942.

Я. Р. Капусцін.

Я. М. Капусцін.

КАПУСЦІН Яфрэм Мікітавіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам калгаса «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КЕМІТАЎ Канстанцін Іванавіч, рад. 1316-га сп, прапаў без вестак 18.3.1942.

ЛАВЕЙКІН Елісей Якаўлевіч, н. у 1919, загінуў 15.2.1942 у Юхнаўскім р-не Смаленскай вобл.

ЛАДЫСЕЎ Лука Ісакавіч, н. у 1920 у в. Філіпава Макараўскага с/с, працаваў механізатарам калгаса «Праўда», у Чырвонай Арміі з 1940, кап., загінуў 20.3.1944.

ЛАПАНЬКОЎ Мікалай Міхайлавіч, загінуў 19.2.1945.

МАТУЗОЎ Заҳар Азаравіч, н. у 1919, працаваў настаўнікам у г. Данецк, прапаў без вестак у 1943.

НОВІКАЎ Кузьма Мікітавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у ліпені 1944.

СЯЛЮЦІН Апанас Раманавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у снежні 1942.

ФОМЧАНКА Аляксей Давыдавіч, н. 25.4.1921, працаваў трактарыстам Горацкай МТС, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

ФОМЧАНКА Герасім Давыдавіч, н. у 1915, калгаснік, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЧЭРНІКАЎ Сяргей Еўсцігнеевіч, н. у 1918, працаваў настаўнікам у Мінскай вобл., прапаў без вестак.

ЧЭЧЫКАЎ Рыгор Севасцьянавіч, н. у 1910, загінуў 10.3.1942.

ЧЭЧЫКАЎ Іван Севасцьянавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА РЭКАТКА

АНУФРЫЕЎ Харытон Лукіч, н. у 1912.

АСТАПЕНКА Іван Макаравіч, н. у 1916, памёр ад ран 13.2.1944, пахаваны ў Лёзненскім р-не Віцебскай вобл.

АФАНАСЬЕЎ Панцялей Рыгоравіч, н. у 1902, працаваў бухгалтарам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. старш., 2-гі Украінскі фронт, загінуў 10.5.1945.

АФАНАСЬЕЎ Трафім Пятровіч, н. у 1919, калгаснік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЫНАЎ Канстанцін Фядотавіч, н. у 1923, загінуў 25.6.1944 у Гомельскай вобл.

БАРЫНАЎ Лука Фядотавіч.

БАРЫНАЎ Сяргей Фядотавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЫСЕНКА Васіль Ільіч, н. у 1918, загінуў у снежні 1942.

БАРЫСЕНКА Канстанцін Фядотавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., загінуў у 1944, пахаваны ў г. Рэчыца Гомельскай вобл.

БАРЫСЕНКА Філімон Пятровіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

БЛІНДЗЕРАЎ Барыс Міронавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАРАБ'ЁЎ Анатоль Савельевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у снежні 1942.

ВАРАБ'ЁЎ Ягор Андрэевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДАНІЛАЎ Кірыла Макаравіч.

ДАНІЛАЎ Фёдар Якаўлевіч, н. у 1911, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗМІТРЫЕЎ Аляксандр Парфір'евіч, памёр ад ран 18.1.1945.

ДЗМІТРЫЕЎ Лявон Сямёнавіч, н. у 1908.

ДРУГАКОЎ Аляксандр Астапавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944 у Польшчы.

ДРУГАКОЎ Аляксей Барысавіч, н. у 1923, загінуў 21.11.1943 у Гомельскай вобл.

ДРУГАКОЎ Аляксей Емяльянавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДРУГАКОЎ Андрэй Астапавіч, н. у 1894, калгаснік калгаса «Праўда», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕРМАЛАЕЎ Аляксей Свірыдавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

ЕРМАЛАЕЎ Рыгор Свірыдавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗЕКАЎ Пётр Мікітавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАМІСАРАЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Васіль Апанасавіч.

МЕЛЬНІКАЎ Гаўрыла Апанасавіч, н. у 1911, рабочы леспрамгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

МЕЛЬНІКАЎ Кандрат.

МЕЛЬНІКАЎ Кірыла Апанасавіч.

НЯСАНАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 27.11. 1944, пахаваны ў г. Нільвішкі, Літва.

НЯСАНАЎ Серафім Дзямідавіч, н. у 1911, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЛАЎ Пётр Пятровіч, н. у 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САФРОНАЎ Ціт Яфімавіч, н. у 1912, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СІМОНЧЫК Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1905, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

СЦЕПАНЕНКА Сямён Апанасавіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ФОМЧАНКА Міхаіл Сігнеевіч, н. у 1904, рабочы леспрамгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ФОМЧАНКА Рыгор Фаміч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з сакавіка 1941, рад., загінуў 8.2.1942 у Смаленскай вобл., пахаваны ў в. Жыхараўка Гжацкага р-на.

ХОМЧАНКАЎ Міхаіл Еўсцігнеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЧАРБАТАЎ Гаўрыла Ціханавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 28.12.1942.

ШЧАРБАТАЎ Міхаіл Ціханавіч, н. у 1894, працаваў старшынёй калгаса «Праўда» Панкратаўскага с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 29.1.1944, пахаваны ў в. Крынкі Віцебскай вобл.

ВЁСКА САХАРАЎКА

ГАЛУХІН Аляксандр Якімавіч, н. у 1918, працаваў у Горках землямерам, у Чырвонай Арміі з 1940, афіцэр, загінуў у 1944.

ГАЛУХІН Васіль Іванавіч, н. у 1907, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941 у Горацкім р-не, пахаваны 14.7.1941 у в. Каралёўка.

ГАЛУХІН Іван Сямёнавіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., памёр ад ран 2.4.1942.

ГАЛУХІН Фёдар Іванавіч, н. у 1902, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРЭЛЕНКАЎ Майсей Яфімавіч, н. у 1891, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕЛЕНЕЎ Міхаіл Восіпавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЕЛЕНЕЎ Палікарп Еўдакімавіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕЛЕНЕЎ Пахом Восіпавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у снежні 1943.

А. Я. Галухін.

М. Я. Гарэленкаў.

ЕРМАЛАЕЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЛЯВАНКІН Андрэй Васілевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 22.11.1941.

МАЛЯВАНКІН Сяргей Васілевіч, загінуў 26.4.1945.

МАЛЯВАНКІН Фёдар Герасімавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1941 у Мінскай вобл.

МАНЕЦКІ Гаўрыла Данілавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 15.8.1944, пахаваны ў г. Брэст.

МІНІН Захар Сцяпанавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

МІНІН Пракоп Адамавіч, н. у 1906, працаваў у калгасе «Праўда», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

МІНІН Трыфан Сцяпанавіч, н. у 1912, калгаснік калгаса імя Куйбышава, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

НОВІКАЎ Дзмітрый Раманавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Мікалай Раманавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 у Германіі.

НОВІКАЎ Яфім Сідаравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАДБЯРЭЗСКІ Андрэй Паўлавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ПАДБЯРЭЗСКІ Сямён Герасімавіч (Іванавіч), н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ПАДБЯРЭЗСКІ Яфім Паўлавіч, гв. сярж., памёр ад ран 27.10.1944.

СІЛІН Дзмітрый Макаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1942.

СІЛІН Іван Макаравіч, у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІЛІН Ілья Васілевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІЛІН Пётр Макаравіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 6.10.1944 у Літве.

СІЛІН Фёдар Паўлавіч, н. у 1903, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

СТАЎСКІ Пётр Ільіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 4.3.1945.

СЯРГЕЕНКА Іван Савельевіч, н. у 1921, працаваў на заводзе «Арэхавец», у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у ліпені 1941.

ЮР'ЕЎ Іван Фядосавіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

КОПЦЕЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА НОВАЯ БУДА

ШАЎЦОЎ Уладзімір Міхайлавіч, н. 20.6.1924, у Чырвонай Арміі з 1942, рад.

ВЁСКА ГАЛЁНКІ

КУДРАВЕНКА Якаў Нічыпаравіч, н. у 1900, працаваў паштальёнам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЛЕЎКІН Мікалай Пятровіч, н. 28.6.1922, рабочы.

МАЛАШАНКА Сяргей Яфімавіч, н. у 1903, працаваў бухгалтарам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1944.

НОВІКАЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1905, працаваў кладаўшчыком, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ПАЗНЯКОЎ Сцяфан Васілевіч, н. у 1916, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў у 1945.

СІВЯНКОЎ Сцяпан Кузьміч, н. у 1900, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ВЁСКА КОПЦЕЎКА

БАБКОЎ Ермалай Дзямідавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВІНКЕВІЧ Аляксей Парфенавіч, рабочы, у Чырвонай Арміі з 8.7.1941, рад., прапаў без вестак у 1943.

ЛЯВОНЕНКА Фядос Іванавіч, н. у 1897, калгаснік калгаса «1-е Мая», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1942.

СЕМЧАНКА Лаўрэн Васілевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ВЁСКА ЛЯНПОЛЛЕ

БРАЗГУНОЎ Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1914.

БРАЗГУНОЎ Аляксей Пятровіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941.

БРАЗГУНОЎ Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1908, працаваў лесніком, у Чырвонай Арміі з 1941.

БРАЗГУНОЎ Іван Міхайлавіч.

БРАЗГУНОЎ Іван Савельевіч.

БРАЗГУНОЎ Ігнат Савельевіч.

БРАЗГУНОЎ Нічыпар Сцяпанавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1943 пад г. Віцебск.

БРАЗГУНОЎ Сяргей Савельевіч.

БРАЗГУНОЎ Фёдар Міхайлавіч.

МАРКІН Васіль Самсонавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАРКІН Іван Іванавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, служыў у г. Гродна, рад., прапаў без вестак у чэрвені 1941.

МАРКІН Мікалай Іванавіч, н. у 1923, вучыўся ў Маскве ў тэхнікуме меліярацыі, адтуль пайшоў на вайну ў 1941, сярж., загінуў 9.2.1945 у Венгрыі.

МАРКІН Пётр Іванавіч, н. у 1920, скончыў Мінскі будаўнічы тэхнікум, у 1940 быў прызваны ў армію, лётчык-знішчальнік, загінуў 5.7.1942 у паветраным баі на Калінінградскім фронце.

МАРКІН Фёдар Іванавіч, н. у 1902, інжынер-землеўпарадчык, працаваў у г. Старадуб Бранскай вобл., затым у г. Сяміпалацінск, на фронце з 1941, кап., 130-ы процітанкавы полк, 3-я батарэя, загінуў 9.8.1944 у Літве.

ВЁСКА МЯДЗВЁДАЎКА

АРГУНОЎ Віктар Анатолевіч, н. у 1912, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

БАЖКОЎ Фёдар Якаўлевіч, н. у 1908, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

БЯЗРУКАЎ Іван Стафанавіч, н. у 1918, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

БЯЗРУКАЎ Макар Цітавіч, н. у 1906, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

БЯЗРУКАЎ Пётр Іванавіч, н. у 1917, рад. 364-га сп 139-й сд, загінуў 26.3.1944 у в. Глушэц Чавускага р-на.

ГАЎРЫЛІН Іван Рыгоравіч, н. у 1919, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1939, старш.

КІРУШКІН Якаў Рыгоравіч, н. у 1915, працаваў слесарам на чыгунцы, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у 1941 (1942).

КРАЎЦОЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1922, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940.

ПАСІКАЎ Антон Герасімавіч, н. у 1908, слесар, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

ПАСІКАЎ Раман Іванавіч, н. у 1918, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1941.

ПОРТНІКАЎ Фёдар Паўлавіч, н. у 1921, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940.

ВЁСКА ПНЕЎШЧЫНА

КАВАЛЁЎ Марка Паўлавіч, н. у 1904, рад. 364-га сп 139-й сд, загінуў 26.3.1944 у в. Глушэц Чавускага р-на.

КАВАЛЁЎ Мікалай Цімафеевіч, н. у 1921, рад. 364-га сп 139-й сд, загінуў 29.3.1944 у в. Глушэц Чавускага р-на.

КАНАЎКОЎ Фёдар Ніканавіч, н. 6.6. 1912, палявод, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 на р. Друць.

КАСЦЮКОЎ Міхаіл Лаўрэнавіч, н. у 1896, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЛЕДАВІЦКІ Іван Емяльянавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у 1941.

МАІСЕЕНКА Іван Пракопавіч, н. у 1918 у в. Старакожаўка, працаваў на ферме.

МАІСЕЕНКА Рыгор Пракопавіч, н. у 1914, працаваў на заводзе.

ПАЗНЯКОЎ Піліп Акулавіч, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

РЭДЗЬКІН Фёдар Емяльянавіч, н. у 1919, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак увосень 1941.

СЁМКІН Ціхан Іванавіч, н. у 1901, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 у в. Пагаронкі.

СУДЗІЛОЎСКІ Іван Дзмітрыевіч, н. 23.2. 1917, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак.

ХАНДОГІН Якаў Васілевіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЦЮЦЮНОЎ Васіль Паўлавіч, н. у 1920, працаваў на заводзе, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., прапаў без вестак.

ЦЮЦЮНОЎ Нічыпар Паўлавіч, н. у 1905, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЧАБУСАЎ Сямён Македонавіч, н. у 1918, працаваў каморнікам, у Чырвонай Арміі з 1940, танкіст, камандзір, прапаў без вестак.

ВЁСКА ПЯСОЧНЯ

БАЛАХОНАЎ Сямён Лаўрэнавіч, н. у 1907, працаваў на спіртзаводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

І. І. Маркін.

М. І. Маркін.

П. І. Маркін.

Ф. І. Маркін.

ЛАЗОЎСКІ Васіль Сяргеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1942.

ВЁСКА СТУДЗЯНЕЦ

БАРЫСЕНКА Пётр Ільіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у 1942.

ДЗЯНІСАЎ Андрэй Іванавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у верасні 1941.

КУБАШОЎ Пётр Карпавіч, н. 23.3.1909, прапаў без вестак.

КУПЦОЎ Пётр Трафімавіч, н. 20.5.1919, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЛУКАШЭВІЧ Ягор Ігнатавіч, н. 23.5.1909, працаваў у ахове на чыгунцы ў Маскве, у Чырвонай Арміі з 1942, рад., прапаў без вестак.

ПАСІКАЎ Аляксандр Міхайлавіч, н. 26.4.1925, у Чырвонай Арміі з 1943, лейт.,

загінуў 17.1.1943 у в. Казьяны Віцебскай вобл.

ПАСІКАЎ Стафан Міронавіч, н. у 1910, мал. лейт., загінуў пад Масквой.

ВЁСКА ХОДАРАВІЧЫ

КАЖЭКА Мікалай Паўлавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1943(1944).

ПАТАПЕНКА Іван Андрэевіч, палявод, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

РАЗУМАЎ Ціхан Васілевіч, працаваў бухгалтарам АТС у г. Дрыбін, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 28.3.1944.

ВЁСКА ЧАПЛЯЕЎКА

ВАРАБ'ЁЎ Елісей Максімавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1943.

КРУГЛІКАЎ Несцер Лявонавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ЛАХАДАНАЎ Сцяпан Архіпавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., прапаў без вестак 2.5.1945.

САВЕЛЬЁЎ Яфім Фролавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1943.

ЦЫГАНКОЎ Лявон Нічыпаравіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 17.2.1944, пахаваны на хут. Міхайлаўскі.

ЦЫГАНКОЎ Марцін Нічыпаравіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЦЫГАНКОЎ Рыгор Нічыпаравіч, н. у 1898, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЦЫГАНКОЎ Трафім Нічыпаравіч, н. у 1907, рад., загінуў 27.7.1944 у Беластоцкай вобл.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Антон Андрэевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 364-га сп 139-й сд, загінуў 25.3.1944 у в. Глушэц Чавускага р-на.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Ануфрый Андрэевіч, н. у 1907, прадавец, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941 пад г. Бабруйск.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Апанас Андрэевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944 пад г. Чавусы.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Ягор Андрэевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1941.

ВЁСКА ЧУРЫЛАВА

АЛЯКСЕЕНКА Андрэй Мікітавіч, н. 19.1. 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ВАЛОДКІН Рыгор Мікалаевіч, рад 53-й асобай роты, загінуў 21.2.1944 у в. Язвы Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

ГЕРАСЬКІН Ціхан Ігнатавіч, н. у 1902 у в. Маставы, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

ДЗІВАКОЎ Іван Ягоравіч, н. у 1919, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 20.12.1944 у Віцебскай вобл.

ІВАНЬКОЎ Пётр Герасімавіч, н. 18.4. 1922, вучыўся у педвучылішчы, у Чырвонай Арміі з 14.7.1941, ст. сярж., загінуў 28.10. 1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

КІРЫЕНКАЎ Ануфрый Андрэевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у нямецкім палоне.

ЛАСЬКОЎ Андрэй Ягоравіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943 у Маскоўскай вобл.

ЛАХАДАНАЎ Іван Аляксандравіч, рад. 104-га сп, загінуў 27.11.1941 у Карэліі.

МАХАВІКОЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1916 у в. Рудня, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1938, кап., загінуў у снежні 1944 у г. Познань.

НАПРАЙКОЎ Мікіта Нікадзімавіч, н. 20.6.1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

НАПРАЙКОВА Праскоўя Нікадзімаўна, н. 7.7.1920, працавала на фабрыцы ў Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінула ў 1942 у час блакады Ленінграда, пахавана на Піскароўскіх могілках.

СЛАБОДЗІН Іван Якаўлевіч, н. 22.3. 1892 у Дрыбінскім с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1945.

ХАДАРЭНКАЎ Іван Аляксандравіч, н. 2.11.1916, працаваў механікам, у Чырвонай Арміі з 19.11.1937, сярж.

ЦІТОЎ Аляксей Дзянісавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 12.9.1942, пахаваны ў в. Чурылава.

ШАРАЕЎ Макар Захаравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1945 на Украіне.

ШЫНКАРОЎ Ігнат Іванавіч, н. 20.4.1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1945.

ШЫНКАРОЎ Павел Іванавіч, н. 10.7. 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1945.

ШЫНКАРОЎ Яўсей Васілевіч, н. у 1890, загінуў у 1942(1943).

ЯГОРАЎ Аляксандр Парфенавіч, н. 20.5. 1900 у г. Калуга, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 5.2.1942 пад Сталінградам.

ЛЕНІНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АНДЗЕКАЛАВА

АТРАШОНКАЎ Ягор Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРЫСЕНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЫСЕНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1920, памёр у нямецкім палоне 3.1.1943.

ЕРМАЛАЕЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЗАВАВУЛІН Ілья Якаўлевіч, н. у 1913, загінуў 25.9.1941.

КАВАЛЁЎ Сямён Архіпавіч, памёр ад ран 12.9.1944 у Латвіі.

КАНДРАЦЕНКА Пётр Фёдаравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРАВІЦКІ Пракоп Міронавіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАВІЦКІ Сямён Міронавіч, н. у 1896, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАЕЎСКІ Гапей Ісакавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у красавіку 1945.

КРАЕЎСКІ Мікалай Ісакавіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАРЧАНКА Парфір Антонавіч, н. у 1914, загінуў 28.7.1941 у Сахараўскім лесе.

МАРЧАНКА Якаў Дзмітрыевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІНАКОЎ Іван Трафімавіч, н. у 1892, прапаў без вестак 2.2.1942.

МУРЗОЎ Васіль Сяргеевіч, н. у 1922, гв. сярж., прапаў без вестак 30.1.1945.

МУРЗОЎ Іван Яфімавіч, загінуў 22.11. 1943 у Кіраваградскай вобл.

МУРЗОЎ Піліп Аўрамавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у ліпені 1941.

САКАЛОЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1920, мал. сярж. 119-га сп 13-й сд, загінуў 3.2.1945 у в. Рэтэфер, Германія.

САЛДАЦЕНКА Рыгор Апанасавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЛОДКІН Аляксандр Фаміч, загінуў 20.4.1945 у Германіі.

СУЧАКОЎ Сцяпан Іванавіч, загінуў 31.4.1945 у Венгрыі.

ФІЛІПАЎ Сямён Ларывонавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІМОШЧАНКА Рыгор Трафімавіч, ст. сярж.

ЧУРКІН Захар Сцяпанавіч, загінуў 7.3. 1945.

ЯФІМЕНКА Аляксандр Самуілавіч, н. у 1904 г.

ЯФІМЕНКА Антон Аляксеевіч, н. у 1921, загінуў 1.9.1944 у Польшчы.

ЯФІМЕНКА Валянцін Парфіравіч, н. у 1920, мал. сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯФІМЕНКА Яфім Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА БАЦВІННЕВА

АНТРОПЕНКА Аляксей Мацвеевіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад. 1160-га сп 352-й сд, загінуў 28.3.1944 у Віцебскай вобл.

АНТРОПЕНКА Анатоль Рыгоравіч.

АНТРОПЕНКА Несцер Іосіфавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

АНТРОПЕНКА Рыгор Антонавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 6.11.1941.

АНТРОПЕНКА Фёдар Іосіфавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАНДАРЭНКА Аляксандр Лістратавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939.

БРАЗГУНОЎ Ніканор Іванавіч, н. у 1900, загінуў 10.11.1943.

БРАЗГУНОЎ Усцін Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Афанасій Сідаравіч, н. у 1909, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГРЫНЕВІЧ Фёдар Данілавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 10.9.1943 у Смаленскай вобл.

КАНЫШКА Флягонт Прохаравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАРПІЦКІ Дзмітрый Сцяпанавіч, загінуў 27.1.1944.

МЯЖЭВІЧ Архіп Сямёнавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МЯЖЭВІЧ Емяльян Сямёнавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

СЕЛІВЕСТРАЎ Ермалай Міхайлавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

СЕЛІВЕСТРАЎ Іван Аўрамавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у лютым 1944.

СЕЛІВЕСТРАЎ Макар Арцёмавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у верасні 1944.

СЕЛІВЕСТРАЎ Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у снежні 1943.

СЕЛІВЕСТРАЎ Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

СЕЛІВЕСТРАЎ Міхаіл Якімавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 23.10.1944 у г. Калінінград.

СЕЛІВЕСТРАЎ Рыгор Акімавіч, н. у 1914, лейт. 15-га сп, загінуў у ліпені 1943.

СЕЛІВЕСТРАЎ Рыгор Парфенавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЯФІМАЎ Раман Васілевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 20.8.1943.

ЯФІМАЎ Сяргей Васілевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА БЛАЖКІ

БАБЫЛЕЎ Мікалай Мітрафанавіч, прапаў без вестак 10.12.1944.

ВЕНЯДЗІКТАЎ Марк Дзям'янавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАСЛОЎСКІ Пракоп Данілавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЯЦКОЎ Апанас Прохаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯЦКОЎ Васіль Прохаравіч, н. у 1919, загінуў 7.9.1941.

ЯЦКОЎ Пімен Прохаравіч, н. у 1915, лейт. 658-га ап 221-й сд, загінуў 27.9.1942 у Сталінградскай вобл.

ЯЦКОЎ Якаў Прохаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА БУДА

АНТОНЧЫКАЎ Васіль Піліпавіч, н. у 1925, загінуў 9.12.1943 у Мсціслаўскім р-не.

ІОНАЎ Мікалай Феакціставіч, гв. сярж., памёр ад ран 17.3.1944, пахаваны ў в. Рахлава Цвярской вобл.

МІХАЙЛАЎ Даніла Пятровіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІХАЙЛАЎ Іван Пятровіч, загінуў 25.2. 1945 у Германіі.

МІХАЙЛАЎ Ілья Раманавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з верасня 1943, прапаў без вестак у верасні 1943.

ТУЖАКОЎ Пётр Андрэевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТУРАЎ Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1917, працаваў трактарыстам, памёр ад ран 8.4. 1945 у Калінінградскай вобл.

ХАТУЛЕЎ Антон Усцінавіч, н. у 1902, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАТУРЫН Піліп Ягоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЧАРБЯНЁЎ Рыгор, н. у 1918, рад 56-га кп, загінуў у палоне 29.11.1944 у канцлагеры Ланцдорф.

ВЁСКА ВАРАШЫЛАВА

НАВІЦКІ Рыгор Цімафеевіч, н. у 1918, стралок 90-й Ропшынскай сд, загінуў 16.2. 1942 у г. Нове, Польшча.

ВЁСКА ГАРАДЗЕЦ

БЕЛЯЦКІ Васіль Аўрамавіч, н. у 1914, памёр ад ран 22.1.1943.

БЕЛЯЦКІ Гаўрыла Ульянавіч, н. у 1916, загінуў у палоне 29.11.1941.

БЕЛЯЦКІ Ніканор Аляксеевіч, н. у 1904, прапаў без вестак 29.10.1944.

БЕЛЯЦКІ Ніканор Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕЛЯЦКІ Пётр Аўрамавіч, н. у 1923, загінуў 16.8.1943 у Смаленскай вобл.

БЕЛЯЦКІ Пётр Іванавіч, н. у 1910, працаваў кладаўшчыком, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕЛЯЦКІ Пракоп Сідаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

БЕЛЯЦКІ Фёдар Іванавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕЛЯЦКІ Ціхан Сідаравіч, н. у 1908, стралок, памёр ад ран 27.11.1943.

БЕЛЯЦКІ Цімафей Іванавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у верасні 1943.

ЖУРАЎСКІ Раман Лаўрэнцьевіч, н. у 1913, загінуў 16.11.1943.

ЖУРАЎСКІ Ульян Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖЫЛІН Іван Рыгоравіч, н. у 1918, гв. ст. сярж. 93-га сп 51-й сд, загінуў 11.1.1943 у Сталінградскай вобл.

ЖЫЛІН Міхаіл Ягоравіч, памёр ад ран 17.8.1944.

ЖЫЛІН Пётр Ягоравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖЫЛІН Якаў Сафонавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЖЫЛІН Якаў Фядотавіч, н. у 1900, стралок 757-га сп, памёр ад ран 2.1.1944 у Лёзненскім р-не Віцебскай вобл.

КАБЗОЎ Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КАБЗОЎ Міхаіл Піліпавіч, загінуў 28.2. 1943.

КАБЗОЎ Павел Маркавіч, н. у 1916, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАБЗОЎ Сяргей Пятровіч, н. у 1922, рад. 696-га сп 383-й сд, загінуў 26.3.1942.

КАВАЛЁЎ Рыгор Сідаравіч, загінуў 16.2. 1945.

КРАЎЦОЎ Іван Дзянісавіч, н. у 1910, памёр у нямецкім палоне 28.7.1942.

ЛАБУСАЎ Яўмен Сямёнавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІНАКОЎ Аляксандр Маркавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІХЕЕЎ Міхаіл Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІХЕЕЎ Пётр Антонавіч, н. у 1906, калгаснік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАРНІЦКІ Якаў Кузьміч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАРНІЦКІ Якаў Якаўлевіч, н. у 1906, калгаснік.

ПРЫЛЕПКА Ермалай Андрэевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРЫЛЕПКА Сямён Максімавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАБЦАЎ Фёдар Андрэевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАМАНЕНКА Парфен Іванавіч, н. у 1901, прапаў без вестак.

СЕМЧАНКА Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1893, памёр у нямецкім палоне 19.1.1942.

СЕМЧАНКА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СТРАМУЖЭЎСКІ Цімафей Андрэевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧУПАСАЎ Васіль Піліпавіч, н. у 1910, калгаснік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧУПАСАЎ Іван Цітавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШКУРАТАЎ Аляксей Міхайлавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШКУРАТАЎ Цімафей Фёдаравіч, н. у 1916, загінуў 28.4.1943.

ЯЎМЕНАЎ Георгій Мацвеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ДРУЖНАЯ

ГУДЫНА Архіп Анісімавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГУДЫНА Рыгор Яфімавіч, н. у 1926, памёр у шпіталі.

ГУДЫНА Яфім Анісімавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЯЎЦОЎ П. Ф., н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

МАЛІНОЎСКІ Іван Сцяпанавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1937, ст. лейт., прапаў без вестак у жніўні 1941.

МАЛІНОЎСКІ Кандрат Карнеевіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, ст. лейт., прапаў без вестак у маі 1944.

МАЛІНОЎСКІ Н. В., н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, старш.

МАЛІНОЎСКІ П. К., н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1944.

ПАСКАНСКІ Аляксей Фаміч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ПАСКАНСКІ Міхаіл Фаміч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

СУЧЫНСКІ П. Іванавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ТАПІНСКІ Іван Сяргеевіч, н. у 1921, прапаў без вестак 23.9.1942 у в. Сінявіна Мгінскага р-на Ленінградскай вобл.

ТАПІНСКІ Павел Ціханавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ТАПІНСКІ Пётр Т., н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ВЁСКА ЖАЎЛАЧОЎКА

АТРОШАНКА Кандрат Фёдаравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАБКОЎ Аляксей Трафімавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАСЬКОЎСКІ Астап Ананьевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОЛІКАЎ Іван Логінавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

КЛІМЯНКОЎ Іван Арцёмавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 18.12.1945 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

КРАЕЎСКІ Аляксандр Фядосавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак 27.11.1941.

КРАЕЎСКІ Іван Фядосавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, ваенны фельчар, кам. узвода 826-га сп, прапаў без вестак у чэрвені 1942.

КРАЕЎСКІ Рыгор Фядосавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

МАРКАЎ Нічыпар Кузьміч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

МАХАЎ Іван Гаўрылавіч, прапаў без вестак 2.10.1941.

ПАЎЛОЎСКІ Арсенцій Сцяпанавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ПАЎЛОЎСКІ Рыгор Лаўрэнцьевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., загінуў 9.10.1944 у Літве.

ПУЗЫРЭЎСКІ Фядос Іванавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

СІДАРАЎ Васіль Севасцьянавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СІНЕЛЬНІКАЎ Дзмітрый Афанасьевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

САКАЛОЎ Панкрат Фёдаравіч, н. у 1911, рад. 164-га сп 55-й сд, загінуў 2.5.1945 у Берліне.

ТАРАСЕНКА Андрэй Кірылавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1945.

ШАПОРЦІН Дзмітрый Фядосавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ШАПОРЦІН Пётр Афанасьевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАПОРЦІН Сяргей Фядосавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ШЭДЗІКАЎ Андрэй Іванавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у 1941 у г. Брэст.

ШЭДЗІКАЎ Парфір Іванавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., загінуў 8.12.1944 у Венгрыі.

ЯКУБОЎСКІ Ілья Мікалаевіч.

ЯКУБОЎСКІ Пётр Мікітавіч.

ЯФІМЕНКА Валянцін Міхайлавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ЯФІМЕНКА Міхаіл Радзівонавіч, н. у 1891, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран у кастрычніку 1941.

ВЁСКА КАНЮХІ

БАЛАХОНАЎ Андрэй, н. у 1921.

БАЛАХОНАЎ Іван Лукіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЛАХОНАЎ Піліп Прохаравіч, загінуў 1.10.1944.

БАЛАХОНАЎ Прохар Лукіч, н. у 1902, загінуў 19.9.1944 у Польшчы.

БАРЗОНАЎ Лявон Пятровіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАНЧАРОЎ Антон Панцялеевіч, н. у 1902, рад. 865-га сп 110-й сд, прапаў без вестак 18.10.1944.

ГАНЧАРОЎ Майсей Панцялеевіч, н. у 1918, сярж., ваенфельчар, 55-ы УР, прапаў без вестак 7.3.1943.

ГАНЧАРОЎ Фёдар Панцялеевіч, н. у 1920, загінуў 21.8.1942, пахаваны ў в. Фацейкава Смаленскай вобл.

ДАВЫДЗЕНКА Савелій Ісакавіч, н. у 1918, сярж., загінуў 1.2.1942.

ДАНІЛЕНКА Дзмітрый Мяфодзьевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ДАНІЛЕНКА Мяфод Аляксеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДОМНАЎ Іван Гаўрылавіч, загінуў 24.4.1945 у Берліне.

ДРАВІЦКІ Міхаіл Дзям'янавіч, н. у 1900, рад. 1203-га сп 354-й сд, загінуў 28.2.1945.

ЛЯВОНЦЬЕЎ Цімафей Макаравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЯЖЭННЫ Кандрат Фёдаравіч, н. у 1904, рад. 867-га сп, загінуў 18.10.1944 у Венгрыі.

НЕСЦЕРАЎ Еўсцігней Ермалаевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОВІКАЎ Антон Мікалаевіч, н. у 1911, загінуў 19.4.1945 у Чэхаславакіі.

ТАРЫКАЎ Ерафей Яўменавіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

ХРАМЯНКОЎ Парфен Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХРАМЯНКОЎ Трыфан Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯФРЭМЕНКА Парфірый Дзмітрыевіч, н. у 1917, працаваў трактарыстам у в. Канюхі, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1942.

ВЁСКА КАСЦЮШКАВА

БАБАРЫКІН Сямён Аляксандравіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

МІШУЛЬСКІ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

НАВУМАЎ Емяльян Карпавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 20.3.1944.

НАВУМАЎ Савелій Карпавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРЫСТАЎКІН Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПРЫСТАЎКІН Ціт Малахавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 5.1.1945.

ПУЗЫРЭЎСКІ Аркадзь Кірылавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПУЗЫРЭЎСКІ Іван Якаўлевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПУЗЫРЭЎСКІ Мікалай Арсенцьевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 8.3.1944 у Кіраваградскай вобл.

ПУЗЫРЭЎСКІ Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РУСМАНАЎ Сяргей Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. лейт., загінуў у 1942 пад Сталінградам.

САХАРАЎ Пётр Якаўлевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ТАЛКАЧОЎ Канстанцін Яфімавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

УВАРАЎ Аляксей Парфенавіч, загінуў 21.2.1945 у Латвіі.

УВАРАЎ Мікалай Парфенавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

УВАРАЎ Фёдар Парфенавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 10.4.1945 у Аўстрыі.

ШАЎЧЭНКА Андрэй Фаміч, н. у 1925, снайпер, прапаў без вестак у жніўні 1943.

ВЁСКА КЛІМАЦІЧЫ

АНЮХОЎСКІ Макар Ягоравіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

АНЮХОЎСКІ Мікалай Ягоравіч, н. у 1923, загінуў 27.1.1944 у Віцебскай вобл.

АНЮХОЎСКІ Нічыпар Ягоравіч, памёр ад ран 21.1.1944, пахаваны ў в. Пакроўскае Смаленскай вобл.

АНЮХОЎСКІ Самуіл Арсенцьевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1943.

АНЮХОЎСКІ Цімафей Сямёнавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у лютым 1944.

КРЭСЦЯЛЁЎ Емяльян Мікітавіч, н. у 1912, загінуў у верасні 1943.

ЛУКІН Аляксандр Цімафеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУКІН Павел Цімафеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУКІН Трыфан Кузьміч, н. у 1912, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛУКІН Цімафей Кузьміч, н. у 1893, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЛАШЭЎСКІ Васіль Герасімавіч, н. у 1902, рабочы, на фронце з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЛАШЭЎСКІ Пётр Герасімавіч, памёр ад ран 29.7.1944 у Літве.

МАЛАШЭЎСКІ Ціт Антонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СУХАБАЕЎСКІ Андрэй Юльевіч, н. у 1895, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СУХАБАЕЎСКІ Даніла Антонавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у снежні 1943.

СУХАБАЕЎСКІ Рыгор Антонавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ВЁСКА ЛЕНІНА

БАБРОЎСКІ Аляксей Паўлавіч, н. у 1918, ст. палітрук 1-й роты 8-га асобнага сп, загінуў 25.10.1942 у г. Новарасійск.

БАЛОБІН Васіль Ільіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 1.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

БЕЛІКАЎ Васіль Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у снежні 1943.

БЛЯХЕР Валерый Айзікавіч, н. у 1922, загінуў 17.9.1943 у г. Туапсе.

БРАЗГУНОЎ Сідар Парфіравіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

БРАЗГУНОЎ Сцяфан Сідаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад.

БЫКОЎСКІ Сямён Цярэнцьевіч, загінуў 17.7.1944.

БЯЛЯЕЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, ст. лейт., прапаў без вестак у жніўні 1941.

ВАСЬКОЎСКІ Аляксандр Уладзіміравіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад хваробы 9.1.1944, пахаваны ў в. Гольцава Цвярской вобл.

ВАСЬКОЎСКІ Анатоль Уладзіміравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ВОРАНАЎ Анатоль Сідаравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1944 у Асавецкай крэпасці.

ДЗІВАКОЎ Ягор Іванавіч, н. у 1894 (1897), памёр у нямецкім палоне ў снежні 1942.

ЖМАЧЫНСКІ Нічыпар Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЗЛАЦІН Хаім Ісакавіч, н. у 1905, рад., загінуў у верасні 1941.

ЗЛІШЫН Шахлі, н. у 1902, прапаў без вестак 18.3.1942 у Смаленскай вобл.

КАЛАСОЎСКІ Клім Гаўрылавіч, н. у 1910, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

КАЛЬЧЭЎСКІ Сямён Раманавіч, н. у 1907, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КАМАРОЎСКІ Кандрат Лявонцьевіч, н. у 1898, рад. 571-га сп 154-й сд, загінуў 4.2.1945.

КАРНАВУХАЎ Аляксандр Сяргеевіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад ран 2.3.1945.

КАРПІЦКІ Міхаіл Сідаравіч, н. у 1920, рад. 14-га сп 21-й мсд, прапаў без вестак 17.9.1941.

КРУЦІНСКІ Сямён Іванавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1941.

КУЗНЯЦОЎ Ілья Майсеевіч, н. у 1922, мал. лейт. 1-га тб 23-й гв. асобай тбр, загінуў 14.11.1943 у Дубровенскім р-не.

ЛАБКОЎСКІ Іван Міхайлавіч, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ЛАЗІЧНЫ Аляксей Іванавіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1941.

ЛАНДРЫН Н. С.

ЛУБЯКА Фёдар Пятровіч, н. у 1907, ст. выкладчык Ваеннай электратэхнічнай акадэміі сувязі, памёр ад ран 18.6.1945 у г. Ленінград.

МАЖАЙСКІ Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЖАЙСКІ Сямён Дзмітрыевіч, прапаў без вестак 7.8.1941.

МАКСІМОВІЧ Мікалай Пятровіч, н. у 1912, лейт. 708-га сп 15-й сд, прапаў без вестак 4.7.1941.

МАЛІНОЎСКІ Пётр Карнеевіч, н. у 1924, стралок 241-й сд 33-й арміі, памёр ад ран 21.1.1944 у в. Канамкова Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

МАРЫСКІН Леанід Яўціф'евіч, н. у 1923.

МІНАКОЎ Захар Аўрамавіч, н. у 1916. калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІНІН Мінай Літвінавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

НАВІЦКІ Іван Васілевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, гв. сярж., памёр ад ран 23.8.1944 пры вызваленні Малдавіі, пахаваны ў мяст. Монзар.

НІКАНАЎ Іван Андронавіч, н. у 1906, рад., загінуў у верасні 1944.

ПАЎЛОЎСКІ Аляксандр Васілевіч.

РУЛЬКОЎ Канстанцін Іванавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, мал. лейт., загінуў у 1941 пры абароне г. Кіеў.

РУЛЬКОЎ Сяргей Іванавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1943, яфр., памёр ад ран 2.2.1945 у мяст. Лакшан, Усходняя Прусія.

САФРАНОЎСКІ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., памёр у нямецкім палоне 25.8.1943.

СЕРАФІМОВІЧ Апанас Іванавіч, н. у 1912, ст. тэхнік, лейт. 59-й сд, загінуў 23.1. 1945 у Венгрыі.

СІНАЦКІ Генадзь Восіпавіч, н. у 1920, рад., прапаў без вестак у красавіку 1943.

СЛУЦКІ Зэлік Янкелевіч, н. у 1898, прапаў без вестак у верасні 1941.

СМІРНОЎ Павел Пятровіч, н. у 1919, загінуў у лістападзе 1943.

А. Т. Трубанаў.

Я. К. Слесараў.

СТАЛЯРОЎ Лейба Гершавіч, н. у 1899, загінуў у 1942 пад г. Харкаў.

ТРУБАНАЎ Аўрам Трафімавіч, н. у 1909, працаваў памочнікам загадчыка Горацкага сортавыпрабавальнага ўчастка, у Чырвонай Арміі з ліпеня 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ТУРКОЎ Антон Кузьміч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ФРУЛІН Афраім Давыдавіч, н. у 1906, лейт., прапаў без вестак у 1941.

ФРУЛІН Барыс Міхайлавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1943.

ХАДАСЕВІЧ Ціхан Ільіч, н. у 1918, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ШАБУНЕЎСКІ Апанас Ягоравіч, прапаў без вестак 2.7.1941.

ШЭКУН Міхаіл Гаўрылавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ШЭКУН Ягор Гаўрылавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЭЙДЗЕЛЬКІНД Арон-Шмуль Гершавіч, н. у 1907, загінуў у кастрычніку 1943.

ЭФРАС Навум Вульфавіч, н. у 1909, прапаў без вестак 22.6.1943.

ВЁСКА ЛОГАВІНА

АНЮХОЎСКІ Барыс Восіпавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ЖАРЫН Валянцін Феакціставіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 15.1.1944 у Віцебскай вобл.

ЖАРЫН Кузьма Антонавіч, н. у 1913, ст. лейт., штурман звяна, 15.12.1944 не вярнуўся з баявога задання.

ЖАРЫН Церах Феакціставіч, н. у 1912, працаваў шафёрам у Маскве, на фронце з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖАРЫН Яўген Фёдаравіч, загінуў 6.4. 1945 ва Усходняй Прусіі.

КАРНАВУХАЎ Аляксей Піменавіч, н. у 1908, загінуў 8.7.1941.

КАРНАВУХАЎ Іван Піменавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАРНАВУХАЎ Мікалай Дзянісавіч, прапаў без вестак у студзені 1942.

МАЛАШОНКАЎ Панцеляймон Кандратавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

МАЁРАЎ Фёдар Фёдаравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

САВІЦКІ Іван Антонавіч, загінуў 26.7. 1944.

САВІЦКІ Іларыён Фядосавіч, загінуў 7.4.1945.

САВІЦКІ Лаўрэн Прохаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САВІЦКІ Піліп Пракопавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЛЕСАРАЎ Гаўрыла Кузьміч, н. у 1908, працаваў у вучгасе БСГА, у Чырвонай Арміі з 22.6.1941, рад., загінуў у 1943.

СЛЕСАРАЎ Герасім Іванавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1943.

СЛЕСАРАЎ Ягор Кузьміч, н. у 1920, працаваў маляром БСГА, у Чырвонай Арміі з 1940, рад.

СЛЕСАРАЎ Яўціхій Кузьміч, н. у 1910, працаваў трактарыстам у вучгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЛЕСАРАЎ Яфім Фіонавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЦЕЛЮКОЎ Міхаіл Лазаравіч, н. у 1922, рад. 54-й сбр 3-й арміі, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ЛУКІ

БАРЫСАЎ Сямён Прохаравіч, н. у 1897, стралок 41-й сд, загінуў 15.2.1943 у в. Грудкі Арлоўскай вобл.

БЕЛЯЦКІ Барыс Віктаравіч, н. у 1893, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕЛЯЦКІ Іван Барысавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСІЛЕЎСКІ Стэфан Сяргеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГРОДНІКАЎ Дзям'ян Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у студзені 1945.

ДУБЯЖЫНСКІ Марк Фёдаравіч, загінуў 22.6.1944 у Выбаргскім р-не.

ДУБЯЖЫНСКІ Мікалай Дзмітрыевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІВАНОЎ Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАРАТУЗАЎ Сямён Сцяпанавіч, стралок 157-й сд, загінуў 1.7.1944 у в. Карэнец Бярэзінскага р-на Мінскай вобл.

КРОМСКІ Аляксей Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НОСАЎ Восіп Дзмітрыевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЛЬЯНКОЎ Міход Андрэевіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЕТУХОЎСКІ Сідар Яфімавіч, н. у 1909, рад., загінуў 20.10.1944.

САСОЛАЎ Мікалай Лаўрэнавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШАЛАЕЎ Максім Гаўрылавіч, гв. ст. сярж., кам. аддз., прапаў без вестак 22.4. 1945.

ШВЯДОЎСКІ Іван Кандрацьевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

ШВЯДОЎСКІ Павел Панцялеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯКУБОЎСКІ Канстанцін Дзям'янавіч, н. у 1897, рад. 586-га сп, памёр ад ран 15.4.1943, пахаваны ў г. Разань.

Я. К. Слесараў.

Дз. П. Анціпенка.

ВЁСКА МАІСЕЕВА

АНЦІПЕНКА Дзяніс Пахомавіч, н. у 1902, калгаснік калгаса «Зара», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 17.8.1944, пахаваны ў Люблінскім ваяв., Польшча.

АНЦІПЕНКА Леанід Майсеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАЛБАТОВІЧ Андрэй Іванавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

БАЛБАТОВІЧ Уладзімір Лукіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

БАЛБАТОВІЧ Яфім Логінавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у жніўні 1941.

БЕЛАВУСАЎ Пётр Фролавіч, н. у 1918, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГРЫНЦАЛЕЎ Аляксей Мікалаевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941; рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЛЬЧЭЎСКІ Акім Мікалаевіч, н. у 1900, прапаў без вестак 12.3.1942.

КАРПІЦКІ Астап Емяльянавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРПІЦКІ Васіль Сідаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, мал. лейт., памёр ад ран 15.4.1944.

КАРПІЦКІ Кірыл Цімафеевіч, памёр ад ран 27.12.1943.

КАРПІЦКІ Логін Сцяфанавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРПІЦКІ Павел Сцяфанавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 12.10.1944.

КАРПІЦКІ Сцяфан Малахавіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КАРПІЦКІ Яўціх Мікалаевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КЛІМЯНКОЎ Лазар Сяргеевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у снежні 1943.

КРЫШТАЛЁЎ Архіп Міхайлавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КРЫШТАЛЁЎ Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

КРЫШТАЛЁЎ Емяльян Іванавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., памёр ад ран 23.12.1944.

КРЫШТАЛЁЎ Кандрат Малахавіч, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

РАЕМСКІ Аляксей Апанасавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад. 598-га ап, памёр ад ран 6.4.1944 у в. Гусіна Смаленскай вобл.

РАЕМСКІ Андрэй Палікарпавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 14.11.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

РАЕМСКІ Іван Філімонавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

РАЕМСКІ Міхаіл, н. у 1915, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАЕМСКІ Сцяфан Палікарпавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

РАЕМСКІ С. Х.

РАЕМСКІ Якім Філімонавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., наводчык, загінуў 23.7.1944.

ХАЦКЕВІЧ Палікарп Цімафеевіч, н. у 1900, рад. 1127-га сп 337-й сд, прапаў без вестак 12.3.1942 у раёне саўгаса «Пяцігорск» Харкаўскай вобл.

ХМАРСКІ Андрэй Сямёнавіч, загінуў 5.1.1944 у Віцебскай вобл.

ХМАРСКІ Тарас Сямёнавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ХМАРСКІ Цімафей Сцяфанавіч, н. у 1910, калгаснік у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 16.11.1943 у в. Баброва Дубровенскага р-на.

ШАМБАРОЎ Аляксей Андрэевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 22.10.1944 у Польшчы.

ШАМБАРОЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 26.7.1942.

ВЁСКА МІКОЛЕНКА

ГАРЦУЕЎ Андрэй Яфімавіч, загінуў 30.11.1943 у Віцебскай вобл.

ДЗЯМ'ЯНАЎ Яўмен Нічыпаравіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944 у Віцебскай вобл.

ЖМАЧЫНСКІ Сяргей Піліпавіч, загінуў 15.1.1944 у Віцебскай вобл.

ІВАНОЎ Венядзікт Мацвеевіч, н. у 1912, працаваў шахцёрам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ІВАНОЎ Васіль Мацвеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЛАСОЎСКІ Арцём Гаўрылавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЛАСОЎСКІ Лявон Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт.

КАЛАСОЎСКІ Мацвей Васілевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЛАСОЎСКІ Рыгор Гаўрылавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, ст. сярж., загінуў 23.9.1944 у Латвіі.

КАЛАСОЎСКІ Цімафей Гаўрылавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЛАСОЎСКІ Якаў Дзмітрыевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАКАРАНКА Мікалай Максімавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРШАЛАЎ Міхаіл Макаравіч, н. у 1920, прадавец, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРШАЛАЎ Сцяфан Макаравіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 15.1.1944.

ТУРКОЎ Антон Парфенавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1944.

ТУРКОЎ Мітрафан Мікалаевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак у верасні 1943.

ТУРЭМСКІ Дзяніс Нічыпаравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ТУРЭМСКІ Фёдар Нічыпаравіч, н. у 1922, загінуў 23.8.1942 у Калінінградскай вобл.

ВЁСКА ПЕРАМОЖНАЯ

АЛЯКСЕЕЎ Парфен Іванавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЫСАЎ Ларывон Ігнацьевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

БАРЫСЕНКА Сямён Іванавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛАБКОЎСКІ Арсен Сямёнавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛАБКОЎСКІ Васіль Ягоравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ЛІСОЎСКІ Андрэй Лявонавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАТЫСКІН Андрэй Ягоравіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАТЫСКІН Рыгор Андрэевіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у лютым 1945.

НОВІКАЎ Іван Іванавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у кастрычніку 1943.

ПАЎЛАЎ Кузьма Прохаравіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 25.1.1945 у Латвіі.

ПЯТРОЎСКІ Венядзікт Ларывонавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЯТРОЎСКІ Іван Ларывонавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1945 у Польшчы.

ПЯТРОЎСКІ Максім Ларывонавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

ПЯТРОЎСКІ Мікалай Ларывонавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1944.

ПЯТРОЎСКІ Церах Ларывонавіч, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

САХАРАЎ Аляксей Паўлавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 16.10.1944 у Літве.

САХАРАЎ Міхаіл Паўлавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., загінуў 26.4.1945.

САХАРАЎ Міхей Паўлавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1945 у Польшчы.

САХАРАЎ Рыгор Лукіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САХАРАЎ Сяргей Паўлавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

САХАРАЎ Ціт Паўлавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

ТУМІНСКІ Максім Карнеевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ФЯДОСАЎ Антон Архіпавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯЎМЕНЕНКА Іван Цімафеевіч, н. у 1917, мал. лейт., загінуў 10.2.1942.

І. М. Вашчылаў.

ВЁСКА САФОНАВА

БАРКОЎСКІ Аляксей Цімафеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у жніўні 1943.

БАРКОЎСКІ Макар Данілавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАШЧЫЛАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1918, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў 13.8.1941 пад г. Ельня.

ДАЛЖАНКОЎ Пракоп Андрэевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДАЎЖАНКОЎ Даніла Андрэевіч, н. у 1915, лейт. 33-га сп 6-й сд, прапаў без вестак у ліпені 1943.

ЗАЙЦАЎ Аляксей Сцяпанавіч, загінуў 3.2.1945 у Германіі.

КАЛЬЧЭЎСКІ Піліп Якаўлевіч, н. у 1913, лейт. 1213-га сп 367-й сд, загінуў 5.6.1943 у Карэліі.

КАРНЕЕЎ Іван Панцялеевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРСАКОЎ Іван Іванавіч, загінуў 2.8. 1944 у Польшчы.

САВЕЛЬЕЎ Антон Лук'янавіч, н. у 1904, працаваў брыгадзірам, загінуў 24.6.1943 у Літве.

ВЁСКА СВЕТЛАЯ

БЕЛАВУСАЎ Пётр Каліст ратавіч, н. у 1891, прапаў без вестак у лістападзе 1941.

ВАСЬКОЎСКІ Сысой Патапавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДУБЯЖЫНСКІ Рыгор Кузьміч, загінуў 16.11.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

КРУЦІНСКІ Антон П., н. у 1907, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

НАВІЦКІ Емяльян Іванавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЁСКА СКАКОЎШЧЫНА

АГЕЕЎ Аляксей Рыгоравіч, н. у 1914, загінуў у верасні 1944.

АГЕЕЎ Антон Майсеевіч н. у 1920, прапаў без вестак у ліпені 1944.

БАБКОЎ Лука Еўдакімавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у ліпені 1944.

БАБКОЎ Пётр Еўдакімавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЕГЦЯРОЎ Станіслаў Сяргеевіч, памёр ад ран 3.4.1945 у Латвіі.

КАРАЛЁЎ Канстанцін Іванавіч, н. у 1926, у Чырвонай Арміі з 1941, 50-я гв. сд, загінуў 24.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ШКРЭДАЎ Платон Елісеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ШКРЭДАЎ Якаў Цітавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЫПІНСКІ Дзяніс Еўдакімавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА СТАРАСЕЛЛЕ

БРАЗГУНОЎ Мацвей Кірылавіч, н. у 1894, памёр на фронце ад хваробы 18.3.1944.

БЯРОЗКІН Яўген Кірылавіч, н. у 1924, памёр ад ран 28.2.1945.

БЯРОЗКІН Яфім Нічыпаравіч, н. у 1918, лётчык, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЕРАМОЎСКІ Максім Архіпавіч, загінуў 16.11.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

ІВАНОЎ Рыгор Міронавіч, рад., прапаў без вестак 11.10.1944.

КАРАЎСКІ Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1908, загінуў 5.3.1944 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

КАРНАВУХАЎ Мікалай Парфіравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРНАВУХАЎ Пётр Пятровіч, н. у 1912, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 9.6.1944.

КРАЎЦОЎ Парфір Сямёнавіч, загінуў 18.6.1944 у Віцебскай вобл.

КУРЧЭЎСКІ Іван Феакціставіч, прапаў без вестак 5.1.1944 у Лёзненскім р-не Віцебскай вобл.

КУРЧЭЎСКІ Канстанцін Азаравіч, н. у 1925, стралок 297-га сп 184-й сд, 5-й арміі, загінуў 15.1.1944.

А. С. Навіцкі.

І. Ф. Якубоўскі.

КУРЧЭЎСКІ Ларывон Васілевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРЧЭЎСКІ Лаўрэн Сямёнавіч, н. у 1906, мал. лейт., нам. кам. роты 532-га сп 11-й сд, загінуў 16.2.1943 у Харкаўскай вобл.

КУРЧЭЎСКІ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАМІНСКІ Васіль Тарасавіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЛІПІНСКІ Емяльян Аўтамеевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 12.7.1941.

МАЖАЙСКІ Даніла Аляксеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАЖАЙСКІ Канстанцін Іванавіч, н. у 1914, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЖАЙСКІ Максім Самуілавіч, н. у 1908, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 9.10.1941.

МАЖАЙСКІ Міхаіл Іванавіч, н. у 1921, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЖАЙСКІ Сяргей Аляксеевіч, загінуў у нямецкім палоне 28.7.1942.

МАЖАЙСКІ Фёдар Аляксеевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1944.

НАВІЦКІ Аляксей Сафонавіч, н. у 1919, працаваў бухгалтарам Ленінскага сельпо, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1941.

НАВІЦКІ Васіль Мікалаевіч, н. у 1924, рад., загінуў 19.8.1944.

НАВІЦКІ Кірыл Мікалаевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 30.5.1941, загінуў 6.8.1941.

НАВІЦКІ Мікіта Мікалаевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

НАВІЦКІ Цімафей Мікалаевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1944.

ПТАШЫНСКІ Еўдакім Данілавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАБКОЎ Аляксандр Карпавіч, загінуў 30.7.1944 у Літве.

СІНЕЛЬНІКАЎ Мяфодзій Еўдакімавіч, н. у 1905, працаваў кладаўшчыком, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

СІНЕЛЬНІКАЎ Савелій Сямёнавіч, н. у 1921, рабочы, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. сярж. 161-га асобнага тб 11-й арміі, памёр ад ран 1.4.1942.

СКОБЕЛЕЎ Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1920, лётчык, мал. лейт. 347-га ап, прапаў без вестак 5.7.1943.

ЧАБАТАРЭЎСКІ Сіланцій Данілавіч, н. у 1895, рад. 33-й арміі, загінуў 16.11.1943 у Дубровенскім р-не.

ШЫПІНСКІ Апанас Піліпавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫПІНСКІ Фядос Піліпавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯКУБОЎСКІ Іван Фядосавіч, н. у 1922, вучыўся у Вольскім ваенна-паветраным вучылішчы, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.11.1943, пахаваны ў в. Галадкова Веткаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА СТАРЫНА

ВЕРАМ'ЁЎ Сільвестар Сідаравіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ДАЛЖАНКОЎ Емяльян Іосіфавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ДАРЭЎСКІ Емяльян Кузьміч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ДАРЭЎСКІ Іван Яфімавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДАРЭЎСКІ Палікарп Мацвеевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАЗЛОЎСКІ Герасім Яфімавіч, н. у 1912, шафёр 43-й арміі.

КАЗЛОЎСКІ Аляксей Ягоравіч, н. у 1924, загінуў 15.2.1945.

КАЗЛОЎ Іван Яфімавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 16.11.1943 у Дубровенскім р-не.

КАЗЛОЎ Мікалай Спірыдонавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, лётчык, загінуў 17.11.1946 на Паўночным флоце.

КАЗЛОЎ Міхаіл Яфімавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗЛОЎ Раман Лазаравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

КАРНАВУХАЎ Міхаіл Раманавіч, н. у 1912, мал. камандзір, прапаў без вестак у 1944.

КАРНАВУХАЎ Цырэнцій, н. у 1919, мал. лейт. 643-га лап, загінуў 8.2.1945 у г. Эльбінг, Усходняя Прусія.

КАРПІЦКІ Аляксандр Герасімавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад.

КАРПІЦКІ Міхаіл Мацвеевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. сярж., памёр ад ран 10.10.1944 у Латвіі.

КАРПІЦКІ Яўген Агеевіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

КУЧЫНСКІ Іван Мікалаевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ЛАЎРАНКОЎ Ілья Майсеевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад ран 5.8.1944, пахаваны ў г. Сувалкі, Польшча.

МАЛІНОЎСКІ Мікалай Мікалаевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЕЛЕХАЎ Аляксей Андрэевіч, н. у 1919.

МЕЛЕХАЎ Андрэй Мітрафанавіч, н. у 1909.

МЕЛЕХАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

МЕЛЕХАЎ Фёдар Антонавіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

МЕЛЕХАЎ Яўсцігней Мітрафанавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІШУЛЬСКІ Іван Малахавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942 у Сталінградзе.

МІШУЛЬСКІ Макар Іванавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МІШУЛЬСКІ Пётр Іванавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., памёр ад ран 27.1.1944, пахаваны ў в. Цімафееўка Цвярской вобл.

МІШУЛЬСКІ Рыгор Мітрафанавіч, н. у 1910, загінуў 17.11.1943 у в. Расосна Віцебскай вобл.

МІШУЛЬСКІ Фама Іванавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

МІШУЛЬСКІ Фёдар Антонавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

МІШУЛЬСКІ Ціхан Малахавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МЯЖЭВІЧ Іван Трафімавіч.

НОВІКАЎ Іван Трафімавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Ягор Іванавіч, гв. старш., загінуў 12.2.1945.

ВЁСКА СЦЕФАНОВА

ВАСЬКОЎСКІ Кірыла Іванавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАСЬКОЎСКІ Рыгор Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСЬКОЎСКІ Фёдар Ісакавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у снежні 1943.

М. С. Казлоў.

ЕЛІСЕЕЎ Ісак Фаміч, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Аляксей Трафімавіч, н. у 1923, стралок 326-й сд, загінуў 9.3.1942.

САВІЦКІ Цімафей Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

УЛІТНІКАВА Таццяна Аляксееўна, н. у 1920, памерла ад ран 15.12.1942.

ВЁСКА СЫСОЕВА

АЎСЯНІКАЎ Аляксей Самуілавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 9.2.1945, пахаваны ў г. Зільбер, Германія.

АЎСЯНІКАЎ Іван Самуілавіч, н. у 1916, працаваў рэдактарам газеты «Ленінскі шлях», у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

АЎСЯНІКАЎ Мікалай Самуілавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, рад.

АЎСЯНІКАЎ Якаў Антонавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 8.10.1944 у Латвіі.

ВАРОНІН Мікалай Пятровіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., танкіст, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАРОНІН Арсен Ісакавіч, загінуў 11.7.1944 у Калінінскай вобл.

ВАРОНІН Савелій Макаравіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 15.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВАРОНІН Уладзімір Ісакавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАРОНІН Уладзімір Яўсеевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт. 959-га сп 309-й сд, загінуў 2.10.1943 у В. Шчучынка Кіеўскай вобл.

ВАРОНІН Ягор Ісакавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ГАРБАЧЭЎСКІ Андрэй Паўлавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Дзмітрый Якаўлевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Давыд Еўдакімавіч, н. у 1899, загінуў у верасні 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Еўдакім Давыдавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ГАРБАЧЭЎСКІ Лаўрэн Дзям'янавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Максім Сідаравіч, загінуў 28.12.1943 у Віцебскай вобл.

ГАРБАЧЭЎСКІ Міхаіл Сідаравіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Пётр Паўлавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Сазон Васілевіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ГАРБАЧЭЎСКІ Фёдар Давыдавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 17.2.1945, пахаваны ў Польшчы.

ГАРБАЧЭЎСКІ Якаў Еўдакімавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КАЛЬЧЭЎСКІ Іван Елісеевіч, н. у 1914, гв. старш. 17-й гв. мбр 6-га гв. мк, загінуў 28.7.1943 у в. Вайнова Арлоўскай вобл.

КАЛЬЧЭЎСКІ Іван Яўціхавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў у 1941.

КАЛЬЧЭЎСКІ Міхаіл Васілевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КАЛЬЧЭЎСКІ Пётр Мацвеевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, танкіст, загінуў 1.3.1945 у Германіі.

КАЛЬЧЭЎСКІ Рыгор Мацвеевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 14.11.1943.

ЛАЗАРЧУК Пётр, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЛЫБЗІКАЎ Аляксей Андронавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, ст. лейт. 176-га сп, памёр ад ран 12.3.1945.

ЛЫБЗІКАЎ Ілья Антонавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛЫБЗІКАЎ Іон Андронавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЛЯНКОЎ Дзмітрый Мікалаевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЛЯНКОЎ Павел Нічыпаравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у ліпені 1944.

СУЧЫНСКІ Аўрам Данілавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СУЧЫНСКІ Логін Данілавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СУЧЫНСКІ Філімон Данілавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.11.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

ТУРКОЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯКІМЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ВЁСКА ЧЫСЦІКІ

АЎРАМЕНКА Анатоль Савельевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., памёр ад ран 6.8.1944 у Беластоцкай вобл.

АЎРАМЕНКА Кузьма Мітрафанавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСІЛЬЕЎ Якаў Рыгоравіч, н. у 1921, рад. 13-га сп, памёр ад ран 12.2.1945, пахаваны ў в. Бочан каля г. Калінінград.

ВЕРАМ'ЁЎ Іван Венядзіктавіч, н. у 1904, рад. 259-га сп 179-й сд, загінуў 28.2.1944 у Віцебскай вобл.

ГУДЫНА Пракоп Анісімавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ДЗІВАКОЎ Емяльян Палікарпавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1943.

КАРАЎСКІ Васіль Яфімавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 25.10.1942.

КІСЯЛЁЎ Парфір Яфімавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛУГАЎЦОЎ Емяльян Трафімавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

СУЧЫНСКІ Іван Фёдаравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., памёр у нямецкім палоне 5.10.1942.

СУЧЫНСКІ Пётр Мітрафанавіч.

СУЧЫНСКІ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Аляксандр Мітрафанавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў 16.11.1943 у Дубровенскім р-не.

ТАЛКАЧОЎ Васіль Андрэевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ТАЛКАЧОЎ Максім Кірылавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Пётр Мітрафанавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Раман Трыфанавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТУРКОЎ Іван Іосіфавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

ТУРКОЎ Нічыпар Васілевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЧУБАЦЕНКА Фёдар Фядосавіч, захварэў на фронце туберкулёзам і памёр 11.2.1944 у шпіталі ў Маскве.

МАСЛАКОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЬХОЎКА

БЕЛЕХАЎ Павел Якаўлевіч, н. у 1911, ст. сярж., загінуў 3.10.1942 у Ленінградскай вобл.

БУРЛАЕЎ Мікалай Захаравіч, н. у 1920 у в. Згарды Аршанскага р-на, працаваў у калгасе «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1944.

ІВАНОЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак 30.11.1944.

КАБІШАЎ Майсей Платонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАБІШАЎ Міхаіл Платонавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАБІШАЎ Сямён Платонавіч, н. у 1911, рад., памёр ад ран 10.12.1943 у Дубровенскім р-не Віцебскай вобл.

КУЛЬКОЎ Васіль Нічыпаравіч, н. у 1917, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 23.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

КУЛЬКОЎ Іван Іванавіч, памёр у нямецкім палоне ў снежні 1941.

КУЛЬКОЎ Цырэнцій Іванавіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 29.9.1942.

РЫБЧАНКА Іосіф Гаўрылавіч, н. у 1907, калгаснік калгаса «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

РЫБЧАНКА Якаў Гаўрылавіч, н. у 1924, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 24.4.1945.

САЗОНАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1912, рад. 563-га сп, памёр ад ран 5.12.1943, пахаваны ў г. Смаленск.

САМУЙЛАЎ Мікалай Агеевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СКАПЕР Іосіф Гіршавіч, н. у 1919 у Польшчы, калгаснік калгаса «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў 5.10.1943.

СЛІЖОЎ Васіль Піліпавіч, загінуў 14.11. 1941.

ЦЕРАХАЎ Сяргей Цімафеевіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у 1944.

ШУРЫНАЎ Рыгор Якаўлевіч, н. у 1920, калгаснік калгаса «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1939, ст. лейт., загінуў 19.12.1943 на Украіне, пахаваны ў в. Усцінавічы Хоцінскага р-на.

ШЫДЛОЎСКІ Іван Васілевіч, загінуў 23.10.1944.

ВЁСКА АНІКАВІЧЫ

АСТРАШАПКІН Валянцін Пятровіч, н. у 1920 у в. Маёнтак Анікавічы, калгаснік

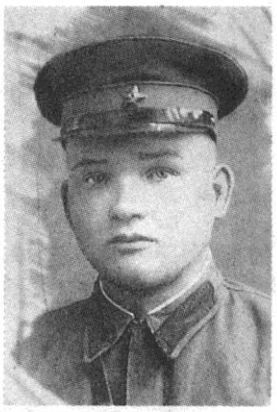

Р. Я. Шурынаў.

А. Ц. Івачкін.

калгаса «Чырвоны агароднік», у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1943 у Ленінградзе.

БАЖКОЎ Аўрам Фаміч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

БАМБІЗАЎ Васіль Цітавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

БАМБІЗАЎ Сцяпан Цітавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак.

БАМБІЗАЎ Яўхім Цітавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСІЛЬЕЎ Іван Васілевіч, н. у 1917, калгаснік калгаса «Чырвоны агароднік», у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАСІЛЬЕЎ Васіль Яфімавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАНЧАРОЎ Лук'ян Дзянісавіч, н. у 1912, загінуў 24.7.1941 у Ленінградскай вобл.

ГАРАЎЦОЎ Апанас Уласавіч, н. у 1902, рад. 56-га гв. сп Руднеўскай дыв., загінуў 16.8.1944 у Літве.

ГАРБЫЛЕЎ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРОБЫШАЎ Мікалай Станіслававіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 29.8.1944.

ЖУКАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1920, калгаснік калгаса «Чырвоны агароднік», у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у жніўні 1944.

ЖУКАЎ Павел Фёдаравіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лютым 1945.

ІВАЧКІН Антон Цімафеевіч, н. у 1916, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 4.10.1942 у Смаленскай вобл.

КАНАПЛЁЎ Кузьма Міхайлавіч, н. у 1901, рад., прапаў без вестак 16.2.1943.

А. К. Несцераў.

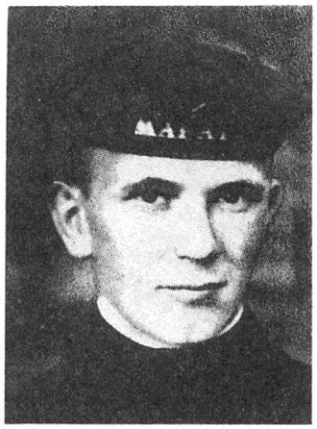

М. К. Несцераў.

КРЭНДЗІКАЎ Ягор Рыгоравіч, н. у 1897, прапаў без вестак у ліпені 1941.

КРЫСІКАЎ Пётр Іванавіч, н. у 1913, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у чэрвені 1943.

ЛІСІН Пётр Антонавіч, н. у 1921, пілот, мал. лейт. 31-й змешанай авд, прапаў без вестак 5.10.1941.

МАГЕРАЎ Піліп Панкавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у снежні 1941.

МАРОЗАЎ Мікалай Сямёнавіч, н. у 1920, працаваў каморнікам, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., прапаў без вестак.

МІХАЙЛАЎ Аляксей Раманавіч, н. у 1895, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІХАЙЛАЎ Кірэй Раманавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у 1944.

МІХАЙЛАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, мал. лейт., прапаў без вестак.

МІХАЙЛАЎ Мікалай Паўлавіч, н. у 1924, працаваў у Мінску.

МІХАЙЛАЎ Пётр Паўлавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940.

МІГУРСКІ Іван Лаўрэнцьевіч, н. у 1910, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941.

НЕСЦЕРАЎ Аляксей Канстанцінавіч, н. 6.5.1919, працаваў слесарам-механікам на шклозаводзе ў г. п. Касцюкоўка Гомельскай вобл., у Чырвонай Арміі з 24.6.1941, рад. 322-га сп, памёр ад ран 15.6.1942, пахаваны 2 км на паўднёвы ўсход ад в. Кастылёва Чудаўскага р-на.

НЕСЦЕРАЎ Міхаіл Канстанцінавіч, н. 12.6.1913, на ваеннай службе з 18.11.1935 у г. Кранштат на лінкоры «Марат», ваяваў на моры і на сушы. Калі навісла пагроза Ленінграду, з марской пяхотай пайшоў на Ладагу. Удзельнічаў у баях у складзе 3-й брыгады марскіх пехацінцаў, палітрук, камісар батальёна.

ПАЎЛАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1905, працаваў загадчыкам гаспадаркі ў в. Анікавічы, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЕТРАЧЭНКА Аляксей Васілевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 13.8.1944.

ПЕТРАЧЭНКА Андрэй Іосіфавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПЕТРАЧЭНКА Дзмітрый Парфенавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 54-га сп 25-й сд, прапаў без вестак 20.12.1944.

ПЕТРАЧЭНКА Мікалай Парфенавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 4.2.1945 у Германіі.

ПЕТРАЧЭНКА Яфім Мікітавіч, н. у 1913, калгаснік, памёр ад хваробы 9.2.1945.

РАГАНАЎ Сямён Усцінавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у красавіку 1945.

РАДЗЬКОЎ Іван Іванавіч, загінуў 16.8. 1944 у Літве.

СІДАРАЎ Савелій Мікітавіч, н. у 1916, працаваў у г. Мінск у органах НКУС, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1945.

СЯМЁНАЎ Пётр Кірэевіч, н. 21.12.1912, прапаў без вестак у 1941.

УДАЛЬЦОЎ Павел Афанасьевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ФІЛІПАЎ Іван Лазаравіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад.

ФРАНЦУЗАЎ Аляксей Якаўлевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ФРАНЦУЗАЎ Якаў Якаўлевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ХАМЦОЎ Рыгор Савельевіч, н. у 1913, працаваў рахункаводам у калгасе в. Анікавічы, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран у жніўні 1944.

ЯЎМЕНАЎ Андрэй Іванавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

ЯЎМЕНАЎ Кірыл Іванавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЯЎСЕЕЎ Міхаіл Цімафеевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 10.4.1945.

ЯФРЭМАЎ Іван Лазаравіч, н. у 1923, загінуў 29.9.1943 у Веткаўскім р-не Гомельскай вобл.

ВЁСКА БАСЯ

АСТРАНКОЎ Віктар Сцяпанавіч, н. у 1901, калгаснік калгаса «Савецкая Беларусь», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

АЎДЗЕЕЎ Пётр Сямёнавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГЛЕКАЎ Рыгор Якаўлевіч, памёр ад ран 22.2.1944 у Гомельскай вобл.

ГЛЕКАЎ Якаў Платонавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у снежні 1941.

ДЫДЗІКАЎ Мірон Давыдавіч, н. у 1906, калгаснік калгаса «Савецкая Беларусь», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛОГІНАЎ Ігнат Васілевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 18.3.1945 у г. Данцыг, там і пахаваны.

ЛОГІНАЎ Сяргей Аляксандравіч, н. у 1915, мал. лейт. 241-га сп 95-й сд 62-й арміі, прапаў без вестак у 1942.

НІКІЦІН Сцяпан Ціханавіч, н. у 1914, загінуў 26.1.1943.

ЧАРНЯЎСКІ Ісак Цімафеевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧАРНЯЎСКІ Фядот Цімафеевіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ВЁСКА БАРСУКІ

ЗАЙЦАЎ Сцяпан Сяргеевіч, н. у 1906, памёр ад ран 9.8.1943, пахаваны ў Ленінградскай вобл.

КАБШАЎ Пётр Лявонавіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

КАБШАЎ Фёдар Лявонавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.2.1945.

КАЗЛОЎ Міхаіл, памёр ад ран 30.4.1945.

КАЛЬЦОЎ Аляксей Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРУПЕНЧАНКА Канстанцін Карпавіч, н. у 1912, сярж., кам. аддз., загінуў 21.7.1941.

ПАЎЛАЎ Міхаіл Пятровіч, загінуў 22.3. 1945 у Германіі.

ЦЕРАХАЎ Павел Васілевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ВАРКАВА

АБРАМОВІЧ Аляксандр Фядосавіч, н. у 1903, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БОНДАРАЎ Аляксандр Цітавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БУЦЬКО Сямён Андрэевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у маі 1942.

ВІРЭЕЎ Тарас Феакціставіч, загінуў 16.8. 1944.

ВОЙТАЎ Іван Азаравіч, н. у 1913, калгаснік калгаса «Чырвоная змена», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВОЙТАЎ Павел Азаравіч, н. у 1910, ваеннаслужачы, ст. лейт., прапаў без вестак у 1942.

ГРАКАЎ Васіль Якаўлевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДЗЮНДЗІКАЎ Андрэй Сяргеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАХАРАЎ Кузьма Іванавіч, н. у 1902, працаваў паштальёнам у в. Маслакі, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

КАСТЫЛЁЎ Сцяпан Аляксеевіч, н. у 1909, калгаснік калгаса «Чырвоная змена», рад., загінуў у кастрычніку 1944 у Польшчы, пахаваны ў Кракаве.

КІРЭЕЎ Дзмітрый Архіпавіч, н. у 1919, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., загінуў 29.7.1944 пад Берлінам.

КІРЭЕЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІРЭЕЎ Платон Феакціставіч, н. у 1907, працаваў трактарыстам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 20.7.1944 у Гродзенскай вобл.

КІРЭЕЎ Фёдар Феакціставіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІРЭЕЎ Тарас Феакціставіч, н. у 1905, працаваў цесляром у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 20.1.1945, пахаваны ў пас. Валбаева, Польшча.

ЛАРЫЁНАЎ Мікіта Лаўрэнавіч, н. у 1916, калгаснік калгаса «Чырвоная змена», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛАРЫЁНАЎ Сямён Піліпавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 13.8.1942 у Смаленскай вобл.

МАІСЕЕЎ Васіль Васілевіч, н. у 1914, памёр ад ран.

МАЦВЕЕЎ Андрэй Піліпавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у верасні 1944.

МАЦВЕЕЎ Мікалай Мітрафанавіч, н. у 1914, загінуў 5.9.1942 пад Сталінградам.

МАЦВЕЕЎ Мікіта Піліпавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў у верасні 1944.

МАЦВЕЕЎ Якаў Фаміч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МУХАМОРАЎ Архіп Кірылавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

МУХАМОРАЎ Іван Кірылавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

МУХАМОРАЎ Мікалай Іванавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944 у Берліне.

М. Л. Ларыёнаў.

А. П. Мацвееў.

МУХАМОРАЎ Нікан Кірылавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 18.3.1945.

МУХАМОРАЎ Якаў Архіпавіч, н. у 1912, працаваў настаўнікам у г. Магілёў, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 21.1.1945.

ПАЎЛАЎ Аляксей Рыгоравіч, н. у 1918, лейт. 84-й сбр, памёр ад ран 8.12.1942.

ПАЎЛАЎ Мікалай Аўрамавіч, н. у 1922, студэнт БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, афіцэр, загінуў 15.4.1945.

ПАЎЛАЎ Яўціхій Аўрамавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЛОТКІН Дзмітрый Фаміч, загінуў 30.7. 1944.

ПЛОТКІН Сцяпан Фаміч, н. у 1908, калгаснік, рад., загінуў 17.7.1941.

ПЛОТКІН Фёдар Іванавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак 6.7.1942.

РОГАНАЎ Архіп Анастахавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

РОГАНАЎ Парфір Міхайлавіч, н. у 1906, памёр 11.2.1942.

РОГАНАЎ Ягор Анастахавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 29.7.1944 у Гродзенскай вобл.

СІПЕГАЎ Якаў Аляксеевіч, загінуў 22.1. 1945 ва Усходняй Прусіі.

ХРАКАЎ Васіль Якубавіч, н. у 1907, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у 1942.

ХРАКАЎ Пётр Якаўлевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 12.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ЧЫКАЎ Іван Астапавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧЫКАЎ Сяргей Сямёнавіч, н. у 1901, памочнік наводчыка 146-га сп 44-й сд, загінуў 5.1.1945 у Латвіі.

ЧЫКАЎ Яўсей Астапавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

ВЁСКА ДУБОВЫ ВУГАЛ

АКСЁНАЎ Іван Нічыпаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАДЗЕЛКА Арцём Савельевіч, н. у 1899, калгаснік калгаса «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у нямецкім палоне 1.1.1945.

БАДЗЕЛКА Сцяпан Арцёмавіч, н. у 1924, навучэнец Магілёўскага медвучылішча, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 20.2. 1945 на Украінскім фронце, у Закарпацкай акрузе.

БАДЗЕЛКА Іван Савельевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВОРАН Азар Сямёнавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

МАРОЗАЎ Якаў Анісімавіч, н. у 1911, загінуў 20.7.1944.

ХАРУЖЭНКА Фёдар Канстанцінавіч, н. у 1917, ст. лейт. 305-га сп 108-й сд, памёр ад ран 2.2.1945 у г. Будапешт, Венгрыя.

ВЁСКА ЗІМНІК

СІВАНКОЎ Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у снежні 1943.

СУЛІМАЎ Лазар Стафанавіч.

ВЁСКА КЛІН

ВАЙЦЕНКА Сяргей Мікітавіч, памёр ад ран 28.7.1942 у г. Энгельс.

ВАСІЛЬЕЎ Васіль Васілевіч, памёр ад тыфу 31.12.1945, пахаваны ў г. Засак, Польшча.

ДЗМІТРЫЕЎ Іван Ільіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕРМАКОЎ Аляксандр Лявонавіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

ЗЕНКІН Якаў Міхайлавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КАІНЖУХАЎ Вальям Макаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАМАРОЎСКІ Аляксей Ануфрыевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАСЦЮШКІН Андрэй Нічыпаравіч, н. у 1900 у в. Шапялеўка, калгаснік калгаса «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАСЦЮШКІН Піліп Мікалаевіч, прапаў без вестак у маі 1943.

КАСЦЮШКІН Уладзімір Харытонавіч, загінуў 31.12.1944 у Латвіі.

ПАРЦЯНКІН Уладзімір Арцёмавіч, н. у Маслакоўскім с/с, працаваў у калгасе «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАМАНАЎ Азар Іванавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у ліпені 1941.

СЯМЁНАЎ Рыгор Максімавіч, н. у 1913, мал. лейт., прапаў без вестак у чэрвені 1941 (у ліпені 1943).

ТРУХАНАЎ Васіль Міхайлавіч, рад. 331-й сд, загінуў 9.2.1945 у г. Пансберг.

ЧАРНЯЎСКІ Васіль Логінавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫБЕКА Цімафей Міхайлавіч, загінуў 27.7.1944 у Літве.

М. П. Мацвееў.

В. Я. Хракаў.

ВЁСКА МАСЛАКІ

АЛЕКСАНДРОНАК Андрэй Гаўрылавіч, н. у 1906, працаваў ветфельчарам калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

АСТРАНКОЎ Аляксей Рыгоравіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 25.10.1944.

АСТРАНКОЎ Міхей Рыгоравіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941.

АСТРАНКОЎ Ціхан Кірылавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БАДЫКА Сцяфан Арцёмавіч, н. у 1924, прапаў без вестак 30.1.1945.

БАРАНАЎ Антон Ціханавіч, н. у 1900, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944 у г. Нікалаеў.

БАРАНАЎ Ціхан Дзям'янавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1939, курсант, загінуў 18.7.1941.

БАСЯКОЎ Кірыл Іванавіч, н. у 1902, працаваў у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАСЯКОЎ Майсей Захаравіч, н. у 1885, працаваў у калгасе «Савецкая Беларусь», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

БАСЯКОЎ Рыгор Сцяпанавіч (Сямёнавіч), н. у 1905, працаваў у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 28.2.1942 у в. Каркадзінава, Смаленская вобл.

БІЧАЎ Сяргей Пятровіч, н. у 1904, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

БУЛАХАЎ Іван Фокавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВАРСАК Іван Яўменавіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

Я. А. Чыкаў.

ВОЙТАЎ Лявон Іванавіч, н. у 1904, загінуў 23.9.1941.

ВОЙТАЎ Фама Паўлавіч, н. у 1915, ветфельчар 747-га сп 172-й сд, прапаў без вестак у снежні 1941.

ГАНЧАРОЎ Гаўрыла Фаміч, н. у 1909, прапаў без вестак у лютым 1945.

ГАНЧАРОЎ Сямён Сямёнавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРАЗДОЎ Андрэй Данілавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДУДАРАЎ Павел Васілевіч, загінуў 4.8.1944.

ЖУКАЎ Захар Максімавіч, загінуў 16.8.1944.

ЖУКАЎ Ігнат Яўсеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ЗАБІРКОЎ Майсей Яўменавіч, н. у 1909, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАБІРКОЎ Мяфодзій Яўменавіч, н. у 1913, працаваў трактарыстам, брыгадзірам трактарнай брыгады, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 7.8.1944, пахаваны ў в. Жданаўка Ваўкавыскага р-на.

ЗАХАРЫН Васіль Васілевіч, прапаў без вестак 9.8.1944.

ЗОЛАТАЎ Аляксей Цітавіч, н. у 1921, студэнт 4-га курса Віцебскага медтэхнікума, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. лейт. мед. службы, загінуў 22.4.1946 у г. Мазыр.

ЗОЛАТАЎ Фама Ананьевіч, н. у 1914, мал. лейт., загінуў у 1944 пры вызваленні Крыма.

ЗОЛАТАЎ Ціт Сямёнавіч, н. у 1898, працаваў брыгадзірам калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 29.9. 1941.

ЗЫЛЯНКОЎ Мітрафан Аляксандравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗЫЛЯНКОЎ Рыгор Захаравіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

ІВАНОЎ Васіль Данілавіч, н. у 1924, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у 1944.

ІВАНОЎ Павел Данілавіч, н. у 1919, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1939, артылерыст, ст. лейт., кам. штабной батарэі 790-га ап 250-й сд 53-й арміі, узнагароджаны медалём «За адвагу», ордэнам Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны 1-й ступені, загінуў у 1945 пад г. Кёнігсберг, пахаваны ў в. Штэтун.

ІВАНОЎ Іван Раманавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у верасні 1944.

ІВАНОЎ Рыгор Цімафеевіч, н. у 1906, працаваў шафёрам у калгасе «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 26.10.1941 у в. Сямёнаўка Курскай вобл.

ІЛАРЫЁНАЎ Герасім Юр'евіч, н. у 1904, калгаснік калгаса «Камінтэрн», ваяваў у Крыме, прапаў без вестак у 1944.

КАНЦАВЕНКА Піліп Пятровіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

КАПАШЫЛАЎ Піліп Паўлавіч, н. у 1908, рад., п/п 24096, загінуў 19.10.1944.

КАСЦЮЧЭНКА Міхаіл Трафімавіч, н. у 1907, працаваў шафёрам у Зубраўскай МТС, ст. сярж., загінуў 17.9.1943.

КАСЦЮЧЭНКА Павел Трафімавіч, н. у 1916, працаваў бухгалтарам у сельпо, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж., памёр ад ран 16.1.1945 у Літве, пахаваны ў г. Кібартай.

КАСЦЮЧЭНКА Сяргей Трафімавіч, н. у 1922, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

КАСЦЮШКІН Пётр Мікітавіч, н. у 1901, мал. лейт., загінуў 5.8.1942 у в. Варотнева, пахаваны ў г. Зубцоў Цвярской вобл.

КАРПІН Аксён Анісімавіч, н. у 1899, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КЛІМАЎ Аляксандр Купрыянавіч, н. у 1919, лейт., кам. узвода 128-га мп 29-й мд, прапаў без вестак 22.6.1941.

КЛІМАЎ Васіль Кірэевіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у красавіку.

КЛІМАЎ Купрыян Марцінавіч, н. у 1897, калгаснік калгаса «Камінтэрн», рад., загінуў у 1945.

КЛІМАЎ Мікалай Купрыянавіч, н. у 1922, калгаснік, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КЛІМАЎ Сяргей Піліпавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

КЛІМАЎ Якаў Піліпавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 28.1.1945 у г. Костшын, Польшча.

КОХАНАЎ Адам Антонавіч, н. у 1916, працаваў вартаўніком у пажарным дэпо ў г. Орша, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

КРАЎЦОЎ Савелій Іванавіч, н. у 1897 у в. Лявонаўка Пугляеўскага с/с Аршанскага р-на, працаваў старшынёй с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ЛУКІН Іван Іпалітавіч, н. у 1924, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАІСЕЕНКА Іван Кузьміч, н. у 1907, загінуў 14.8.1944 у Літве.

МАІСЕЕНКА Іван Яфрэмавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАКСІМАЎ Аляксей Паўлавіч, курсант Пухавіцкага пяхотнага вучылішча.

МАКСІМАЎ Васіль Сцяпанавіч, лейт., прапаў без вестак у 1944.

МАРОЗАЎ Андрэй Анісімавіч, н. у 1920, рахункавод калгаса «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў 17.11.1941 на хут. Карпаўка Растоўскай вобл.

МАРОЗАЎ Віктар Іосіфавіч, н. у 1899, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАРОЗАЎ Іван Якаўлевіч, н. у 1922, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

МАРОЗАЎ Пётр Анісімавіч, н. у 1922, працаваў у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

МАРОЗАЎ Сямён Карнеевіч, н. у 1920, загінуў у палоне ў сакавіку 1943.

МАРОЗАЎ Сяргей Парфенавіч, н. у 1913, рад., прапаў без вестак у 1946.

МАРОЗАЎ Цімафей Купрыянавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., загінуў у 1941.

МАРОЗАЎ Якаў Анісімавіч, н. у 1919, працаваў у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

МІХАСЁЎ Сцяпан, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Цярэнцій Піменавіч, н. у 1913, калгаснік калгаса «Камунар», у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., загінуў у маі 1944 у г. Маладзечна, там і пахаваны.

НЕСЦЯРЭНКА Васіль Іпатавіч, н. у 1921, працаваў трактарыстам у Ліхачоўскай

МТС, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў 15.4.1944.

НЕСЦЯРЭНКА Рыгор Іпатавіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ПУСТЭЛЬНІКАЎ Фама Іванавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПУЧКОЎ Ягор Міхайлавіч, н. у 1914, працаваў ветфельчарам у в. Маслакі, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў 10.8.1944 пры вызваленні г. Ваўкавыск.

РАКАЎ Міхаіл Васілевіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

РАЎКОВІЧ Мікалай Іванавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941 (1942).

РЫЛЬКОЎ Максім Якімавіч, мінамётчык, загінуў 16.2.1945.

РЫЛЬКОЎ Павел Васілевіч, н. у 1911, працаваў у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

РЫЛЬКОЎ Парфен Васілевіч, н. у 1900, працаваў у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у ліпені 1941.

РЫЛЬКОЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1910, працаваў у калгасе «Бальшавік», у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў 9.2.1945.

САБАЛЕЎСКІ Ісак Варфаламеевіч, н. у 1912 у в. Холстава Быхаўскага р-на, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

САМСОНАЎ Якаў Самсонавіч, н. у 1900, працаваў у калгасе «Савецкая Беларусь», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СВЯТЛОЎ Андрэй Фаміч, н. у 1900, працаваў бухгалтарам у калгасе «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СВЯТЛОЎ Карп Фаміч, н. у 1891, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 30.12.1942.

СУВОРАЎ Лукаш Цімафеевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1943.

СУВОРАЎ Максім Патапавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАРАНАЎ Дзяніс Антонавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ТАРАНАЎ Феафан Карпавіч, н. у 1919, ст. лейт., кам. роты 333-га сп 254-й сд, загінуў 13.9.1941.

УЛЬЯНАЎСКІ Валянцін Антонавіч, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў пры вызваленні г. Харкаў.

ФІЛІПОВІЧ Андрэй Васілевіч, н. у 1914 у в. Бабічы, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ФРАЛОЎ Яўсей Сяргеевіч, н. у 1901, калгаснік калгаса «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1944, памёр ад ран 9.8.1944.

ЦІТКОЎ Яфім Васілевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧУДА Прохар Самуілавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧУДА Якаў Самуілавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШПУНЦЯНКОЎ Апанас Авяр'янавіч, загінуў 21.4.1945.

ШЭДЗІКАЎ Пракоп Анісімавіч, н. у 1926, стралок 157-й сд, загінуў 24.10.1944.

ВЁСКА МІХАЙЛАВІЧЫ

АРБУЗАЎ Філімон Аляксеевіч, н. у 1905, працаваў бухгалтарам сельпо, калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., загінуў у 1944.

АРБУЗАЎ Ягор Аляксеевіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

АРЛОЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1914, працаваў інструктарам пажарнай аховы, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., загінуў 15.4.1943.

АРЛОЎ Максім Ніканавіч, н. у 1912, прапаў без вестак 16.11.1941.

АРЛОЎ Пракоп Карпавіч, н. у 1899 у калгасе «Калгаснік Беларусі», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1945.

АРЛОЎ Сяргей Нічыпаравіч, н. у 1906, працаваў старшынёй калгаса «Чырвоны агароднік», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 30.10.1944.

АРЛОЎ Фадзей Карпавіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1945.

АРЛОЎ Ягор Карпавіч, н. у 1893, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

БАДРЫЦКІ Дзмітрый Піменавіч, н. у 1901, калгаснік, рад., загінуў у верасні 1944.

БАДРЫЦКІ Мікалай Ульянавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у жніўні 1944.

БАДРЫЦКІ Павел Піменавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

БЕЛАВУСАЎ Іван Барысавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у верасні 1944.

БЕЛАВУСАЎ Пётр Барысавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у верасні 1944.

ГЛЕКАЎ Антон Платонавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

ГЛЕКАЎ Ілья Емяльянавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., загінуў у верасні 1944.

ГЛЕКАЎ Раман Платонавіч, н. у 1913,

калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

ДАШКЕВІЧ Канстанцін Іванавіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

ІШЧАКОЎ Лукаш Васілевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 30.1.1945.

КАРЖУЕЎ Павел Якаўлевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КЛІМАЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1941.

КЛІМАЎ Дзмітрый Апанасавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 10.4.1944.

КЛІМАЎ Іван Апанасавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

КЛІМАЎ Павел Іванавіч, н. у 1921, лейт., загінуў у 1944.

КЛІМАЎ Сцяфан Іосіфавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у верасні 1944.

КЛІМАЎ Фама Апанасавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАБУСАЎ Ілья Фёдаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛОГІНАЎ Сцяпан Прохаравіч, н. у 1914, прапаў без вестак 6.9.1944.

МАІСЕЕЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАІСЕЕЎ Павел Мікітавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

МАІСЕЕЎ Рыгор Данілавіч, н. у 1921 настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад. 975-га сп, загінуў 22.2.1942 у в. Панюціна Лазоўскага р-на.

МЯДЗВЕДСКІ Дзям'ян Данілавіч, н. у 1900, прапаў без вестак 25.2.1942.

МЯДЗВЕДСКІ Іван Данілавіч, н. у 1910, ваеннаслужачы, кап., камандзір батальёна 323-га мп 81-й мд, загінуў 26.6.1941 у г. Яваграў Львоўскай вобл.

МЯДЗВЕДСКІ Кузьма Карпавіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

МЯДЗВЕДСКІ Мяфодзій Ільіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МЯДЗВЕДСКІ Павел Данілавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у нямецкім палоне ў 1941.

МЯДЗВЕДСКІ Пётр Іванавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САСНОЎСКІ Апанас Герасімавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

САСНОЎСКІ Канстанцін Цімафеевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 23.8.1944.

САСНОЎСКІ Лявон Цімафеевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САСНОЎСКІ Фёдар Фаміч, н. у 1910, загінуў у 1944.

СВІСЕЎ Арцём Андрэевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 19.4.1945.

СВІСЕЎ Макар Андрэевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 336-га сп 5-й сд, прапаў без вестак 16.11.1941.

СЯРГЕЕНКА Іван Аляксеевіч, н. у 1925, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 24.9.1944.

СЯРГЕЕНКА Трафім Фёдаравіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1941.

УСІКАЎ Феафіл Захаравіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФІЛІПАЎ Цярэнцій Феакціставіч, н. у 1891, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧАРНЯЎСКІ Васіль Логінавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧАРНЯЎСКІ Кузьма Логінавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад.

ШАРСНЕЎ Андрэй Тарасавіч, загінуў 26.8.1944 пры вызваленні Літвы.

ШАРСНЕЎ Аўрам Герасімавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 21.8.1944.

ШАРСНЕЎ Мікіта Іванавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАРСНЕЎ Рыгор Селівестравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАРСНЕЎ Сямён Іларыёнавіч, н. у 1910, рад. 177-га сп, прапаў без вестак 24.8.1944.

ШАШКІН Купрыян Васілевіч, загінуў 16.7.1942.

ЮРЧАНКА Сяргей Сідаравіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА НАПРАСНАЎКА

КУЛЬКОЎ Філімон Рыгоравіч, н. у 1916, палітрук, загінуў у 1941.

МІГАЧОЎ Канстанцін Ягоравіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., загінуў у 1943 пад г. Харкаў.

МІГАЧОЎ Фёдар Ягоравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СВІСЕЎ Арцём Андрэевіч, н. у 1901, рад. 287-га сп 95-й сд, памёр ад ран 19.4.1945 у в. Емпіц, Германія.

ЭФРАС Іосіф Львовіч, н. у 1922, лейт. 9-й Наўгародскай штурм. сбр, прапаў без вестак 29.6.1944 у в. Мурашкіна Пскоўскага р-на Ленінградскай вобл.

ВЁСКА СТРЫКІЛІ

АКУЛЁНАК Сідар Ягоравіч, н. у 1919, працаваў бухгалтарам у калгасе «Другая пяцігодка», у Чырвонай Арміі з 1938, лейт., прапаў без вестак у верасні 1944.

АНІСЕНКА Аляксандр Паўлавіч, н. у 1907, працаваў у калгасе «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

АРЭШНІКАЎ Цімафей Філатавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у верасні 1944.

АФІЦЭРАЎ Ігнат Андрэевіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

АФІЦЭРАЎ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1902, стралок 346-га сп 63-й сд, прапаў без вестак 25.10.1942 у Растоўскай вобл.

АФІЦЭРАЎ Павел Іванавіч, н. у 1924, калгаснік калгаса «Другая пяцігодка», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 17.10.1944 у Літве.

БАГУНОЎ Дзмітрый Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРАБАНАЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941.

ВАСІЛЬЕЎ Аляксандр Пракопавіч, н. у 1895, працаваў старшынёй калгаса «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 16.8.1944.

ВАСІЛЬЕЎ Сяргей Аляксандравіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у 1945 ва Усходняй Прусіі.

ВІКТАРАЎ Фама Мітрафанавіч, н. у 1902, працаваў у калгасе «Чырвоны клін», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДАВЫДАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1919, калгаснік калгаса «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў у 1941.

ДАВЫДАЎ Ягор Якаўлевіч, н. у 1927, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 7.11.1948 у Прыбалтыцы.

ІВАНОЎ Васіль Кірылавіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 22.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ІЛЬІН Іван Пятровіч, н. у 1923, курсант авіявучылішча, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 17.10.1944 у Літве.

ІЛЬІН Кузьма Емяльянавіч, н. у 1895, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІЛЬІН Ягор Дзмітрыевіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў у 1941.

КАВАЛЬКОЎ Гаўрыіл Сцяпанавіч, н. у 1913, працаваў на чыгунцы, загінуў у 1944, пахаваны пад г. Мінск.

КАВАЛЬКОЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1910, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАНАПЛЁЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 13.8.1944 у Літве.

КАТАЛАСАЎ Данііл Канстанцінавіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАТАЛАСАЎ Емяльян Паўлавіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1944, лейт., загінуў у 1945.

КАТАЛАСАЎ Канстанцін Паўлавіч, н. у 1902, калгаснік калгаса «Другая пяцігодка», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1945.

КРЫСІКАЎ Іван Сяргеевіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 22.10.1944.

МАКАРАЎ Елісей Андрэевіч, рад. 1-га гв. мп, загінуў 26.2.1942.

МАКСІМАЎ Васіль Максімавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1945.

МІГАЧОЎ Андрэй Фёдаравіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІРОНАЎ Савелій Іванавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 8.1.1944.

МІРОНАЎ Якім Іванавіч, н. у 1907, калгаснік калгаса «Другая пяцігодка», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 25.7.1941.

МІХАЙЛАЎ Сцяпан Ягоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПУНІНСКІ Усевалад Аляксандравіч, н. у 1922, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

ПЯТРОЎ Васіль Мікалаевіч, н. у 1905, працаваў загадчыкам МТФ у калгасе «Другая пяцігодка», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРАФІМЕНКА Рыгор Лук'янавіч, н. у 1909, калгаснік, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРУБКІН Карней Іванавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФАЛЬКОЎ Фёдар Паўлавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 22.8.1941.

ЦЕРАХАЎ Уладзімір Апанасавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШАБЕКА Максім Ягоравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАКУНОЎ Парфіл Яфімавіч, н. у 1906, працаваў у калгасе «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ШЫБЕКА Фёдар Іванавіч, н. у 1900, працаваў у калгасе «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯЎСЕЕЎ Пётр Парфіравіч, н. у 1898, працаваў у калгасе «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1944.

ВЁСКА ТРАСНОЕ

АЎРАМЕНКА Адам Карпавіч, загінуў 28.4.1945 у Германіі.

ВАСІЛЬЕЎ Васіль Міхайлавіч, н. у 1923, сярж. 96-й сд, загінуў 18.2.1945.

ВОЙТАЎ Дзмітрый Андрэевіч, н. у 1919, працаваў у калгасе «Чырвоны Кастрычнік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАНЧАРОЎ Мікалай Апанасавіч, н. у 1919, працаваў на льнозаводзе ў г. Орша, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

КАВАЛЁВА Ганна Афанасьеўна, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941, памерла ад ран 11.4.1945.

КАВАЛЁВА Ніна Іванаўна, н. у 1921, медсястра, загінула 13.3.1942.

КАЗІМІРАЎ Пётр Епіфанавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

КУХАРАЎ Канстанцін Ануфрыевіч, н. у 1915, афіцэр, загінуў у кастрычніку 1943, пахаваны ў в. Трасное.

КУХАРАЎ Сцяпан Цімафеевіч, н. у 1922, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 21.7.1944.

КУХАРАЎ Цярэнцій Іванавіч, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 8.1.1945 у Венгрыі.

МАРАЧКІН Леанід Іларыёнавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1943.

МАЦВЕЕЎ Мікалай Мітрафанавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 5.3.1942.

МІРОНАЎ Іван Нічыпаравіч, загінуў 17.10.1944 у Літве.

ПАЛЯКОЎ Адам Парфіравіч, н. у 1924, калгаснік, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 5.2.1945.

ПРУДНІКАЎ Іван Данілавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у верасні 1944.

РОГАНАЎ Яфрэм Ільіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

САМСОНАЎ Іван Васілевіч, н. у 1924, калгаснік калгаса «Прасвет», у Чырвонай Арміі з 1944, мал. сярж., загінуў 5.9.1944 у Польшчы.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Васіль Мітрафанавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Фёдар Сафронавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 5.5.1942.

ЯЎСЕЕЎ Васіль Цімафеевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 17.7.1941.

ВЁСКА ТУДАРАЎКА

ВАЛОДЧАНКА Сцяпан Ерафеевіч, н. у 1912, працаваў загадчыкам гаспадаркі, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у маі 1944.

ДУДЗЬКО Сцяфан Цярэнцьевіч, н. у 1897, загінуў 13.7.1942 у Смаленскай вобл.

КУРНОСАЎ Васіль Піліпавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКАЛЬКОЎ Андрэй Максімавіч, ст. сярж., загінуў 6.2.1944 у Кіеўскай вобл.

МАКАЛЬКОЎ Максім Пятровіч, н. у 1898, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПАПКОЎ Сямён Іванавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

САЛДАЦЕНКА Яфім Пятровіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЎКІН Іван Фёдаравіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак 5.6.1944.

СЯМЁНАЎ Іван Дзмітрыевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у 1944 у г. Шклоў.

СЯМЁНАЎ Сцяпан Дзямідавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1941.

ШТЫНДЗІКАЎ Барыс Ягоравіч, гв. сярж. 107-га сп 34-й сд, загінуў 30.7.1943 у Сталінскай вобл.

ШТЫНДЗІКАЎ Канстанцін Рыгоравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1942, загінуў у 1944 у в. Гулідаўка.

ШТЫНДЗІКАЎ Ягор Рыгоравіч, н. у 1919, працаваў шафёрам, сакратар камсамольскай арганізацыі, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЯЎМЕНАЎ Фядос Якаўлевіч, н. у 1902, калгаснік.

ЯЎСЕЕЎ Рыгор Цімафеевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 14.3.1944.

ВЁСКА ФЕРМА

ДАВЫДЗЕНКА Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1903, працаваў ветфельчарам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛІСІН Аляксандр Іванавіч, н. у 1908, працаваў старшынёй калгаса «Чырвоная Ферма», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛІСІН Трафім Іванавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., памёр ад ран 7.8.1944.

МАКЕЕЎ Сямён Ананьевіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ПАНАМАРОЎ Васіль Мікітавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1945 у г. Кёнігсберг.

СІЛЬЧАНКА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫЛАЎ Андрэй Елісеевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 12.2.1945.

ШЫЛАЎ Міхаіл Нічыпаравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

ШЫЛАЎ Мікалай Елісеевіч, н. у 1921, лейт., прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ШЫЛАЎ Сяргей Елісеевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ВЁСКА ШАПЯЛЁЎКА

ДАМАШАРСКІ Міхаіл Ціханавіч, н. у 1924, гв. лейт. 549-га сп 127-й сд, загінуў у 1944 у в. Навастаўцы Тарнопальскай вобл.

КАЗЛОЎ Арывон Мікалаевіч, працаваў кавалём у калгасе «Звязда», рад.

КАЗЛОЎ Іван Парфенавіч, н. у 1920, працаваў у калгасе «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у 1943.

КАЗЛОЎ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1914, калгаснік калгаса «Звязда», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у маі 1945.

КАЗУЦІН Іван Сафронавіч, н. у 1919, рад., загінуў 2.7.1942.

КАРПАЕЎ Сямён Рыгоравіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1942.

КАРПАЕЎ Фёдар Аўрамавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАСЦЮШКІН Аляксандр Арцёмавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

КАСЦЮШКІН Васіль Сцяпанавіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 25.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

КАСЦЮШКІН Георгій Якімавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. лейт., загінуў у 1943 і пахаваны ў в. Серадоўка Харкаўскай вобл.

КАСЦЮШКІН Еўдакім Платонавіч, н. у 1897, працаваў у калгасе «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАСЦЮШКІН Кірыл Арцёмавіч, н. у 1918, скончыў Чарнігаўскае ваеннае вучылішча, гв. кап., кам. роты, в/ч 19604, загінуў 30.12.1943, пахаваны ў г. Мелітопаль.

К. А. Касцюшкін.

КАСЦЮШКІН Савелій Платонавіч, н. у 1905, працаваў у калгасе «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак 30.11.1944.

КАСЦЮШКІН Сяргей Харытонавіч, н. у 1921, працаваў у калгасе «Чырвоны Клін», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КРАЎЦОЎ Кірыл Цітавіч, н. у 1920, калгаснік калгаса «Звязда», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ЛАЎНІКАЎ Іван Акімавіч, н. у 1909, загінуў 15.12.1944.

МІРОНАЎ Нічыпар Ерафеевіч, н. у 1904, загінуў 13.2.1943 у Краснадарскім краі.

НОВІКАЎ Аляксей Агафонавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Сцяпан Цімафеевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 8.3.1945.

ПАЛЯКОЎ Трафім Агафонавіч, н. у 1897, працаваў у калгасе «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЛЯКОЎ Яфім, н. у 1917, рад. 35-га сапёрнага палка, загінуў у палоне 16.4.1943 у г. Ламсдорф.

ПАПОЎ Майсей Ананьевіч, н. у 1894, калгаснік калгаса «Звязда», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАПОЎ Міхей Ціханавіч, н. у 1902, рад. 119-га сп, загінуў 6.12.1944 у Венгрыі.

РОДЗІЧАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1894, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

РОДЗІЧАЎ Кірыл Іванавіч, н. у 1922, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

САМУЙЛАЎ Кірыл Радзівонавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 17.10.1944.

САМУЙЛАЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1911, загінуў у канцлагеры 5.4.1942.

Р. С. Шапавалаў.

Ф. І. Васпякоў.

М. С. Галубцоў.

А. А. Кавалёва.

САМУЙЛАЎ Фока Савельевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у верасні 1944.

УСЦІНАЎ Дзмітрый Усцінавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЕРАХАЎ Пахом Аляксеевіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1937, да вайны кам. стралковага ўзвода, маёр, загінуў у 1943 у г. Нікалаеў.

ЦЕРАХАЎ Якаў Цітавіч, н. у 1905, працаваў у г. Ліда бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1941.

ЧУПІКАЎ Мікалай Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ШУРЫНАЎ Марк Андрэевіч, н. у 1904, працаваў у калгасе «Звязда» прарабам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1941.

ШУРЫНАЎ Сяргей Цімафеевіч, н. у 1916, працаваў шафёрам у калгасе «Звязда», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫДЛОЎСКІ Іван Андрэевіч, н. у 1907, працаваў брыгадзірам у калгасе «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў ва Усходняй Прусіі.

ЯЎМЕНАЎ Сяргей Конанавіч, н. у 1906, працаваў брыгадзірам у калгасе «Чырвоная Альхоўка», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 1.3.1945.

ВЁСКА ШАЦІЛАЎКА

КАТКОЎСКІ Дзяніс Ігнацьевіч, загінуў 18.2.1945 у Польшчы.

ПАРШЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ІВАНАВА

АНЮХОЎСКІ Цімафей Феакціставіч, н. у 1911, працаваў сакратаром Паршынскага с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ЯКУБОЎСКІ Васіль Арсенавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ВЯЛІКАЯ КАРАЛЁЎКА

АЎТУШЭНКА Васіль Савельевіч, загінуў 18.5.1945 у Германіі.

ДРУГАКОЎ Максім Кузьміч, н. у 1911, працаваў ст. бухгалтарам МТС, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

МАРУДЗІН Мікалай Нічыпаравіч, н. у 1909, сапёр 237-га гв. сп, загінуў 20.10.1944 у Польшчы.

НОВІКАЎ Іларыён Яфімавіч, н. у 1908, рад. 807-га сп, загінуў 9.9.1944 у Польшчы.

СТРАШНОЎ Павел Пятровіч, н. у 1907, працаваў у калгасе «Красавік», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак 28.4.1945.

ТАРУДАНКОЎ Мікалай Нічыпаравіч, загінуў 20.10.1944 у Польшчы.

ЦІВАНАЎ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 25.12.1941.

ЦІВАНАЎ Сцяпан Цярэнцьевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІХНАВЕЦКІ Майсей Кузьміч, н. у 1918.

ШАБАНАЎ Аляксандр Мацвеевіч, працаваў бухгалтарам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у кастрычніку 1944.

ШАБАНАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1922, загінуў у жніўні 1944.

ШАБАНАЎ Прохар Хонавіч, рад., загінуў.

ШАПАВАЛАЎ Сцяпан Якаўлевіч, працаваў у калгасе «Красавік», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў.

ШАПАВАЛАЎ Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1923, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1941, лётчык, лейт., загінуў у жніўні 1944.

ШАПАВАЛАЎ Якім Рыгоравіч, н. у 1914, бухгалтар МТС, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., прапаў без вестак у 1941.

ВЁСКА КАРАЛЁЎКА

ВАСПЯКОЎ Фядот Іванавіч, н. у 1889, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 7.12. 1944 у Венгрыі, пахаваны на паўночнай ускраіне в. Дзіеш-Дгер.

ГАЛУБЦОЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1907.

ГАЛУБЦОЎ Ілья Сямёнавіч.

ГАЛУБЦОЎ Максім Сямёнавіч, н. у 1905, працаваў у Горках землеўпарадчыкам райземаддзела, у Чырвонай Арміі з мая 1941, памёр ад ран 17.10.1943.

КАВАЛЁВА Алена Андрэеўна, н. у 1920, працавала медсястрой у в. Маслакі, мал. лейт. медслужбы, удзельнічала ў вызваленні Варшавы, Ковеля, штурме г. Дойч-Кронэ ў Памераніі, загінула 21.2.1945 у г. Кёнігсберг.

КАЗАКОЎ Сцяпан Абрамавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗЛОЎ Андрэй Мяфодзьевіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 25.6.1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941.

КАЗЛОЎ Іван Мікітавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 23.6.1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

КАЙБАКОЎ Васіль Іванавіч, гв. рад., загінуў 18.3.1945.

КАМАРОЎ Аўціх Пракопавіч, н. у 1918, загінуў у чэрвені 1941.

КАМАРОЎ Несцер Пракопавіч, н. у 1906, загінуў у студзені 1945.

КАМАРОЎ Сідар Пракопавіч, н. у 1897, загінуў у жніўні 1944.

КУЛЯШОЎ Ілья Герасімавіч, н. у 1922, памёр ад ран 22.5.1945.

МАКУШКІН Фядот Азаравіч, загінуў 23.4.1945 у Берліне.

МАЛЧАНАЎ Яўмен Іванавіч, загінуў у 1942.

МАРУДЗІН Пётр Якімавіч, н. у 1910, загінуў у жніўні 1944.

МАТУЗОЎ Нічыпар Яўціхавіч, гв. сярж., загінуў 21.7.1944 у Латвіі.

СЯРГЕЕНКА Цімафей Паўлавіч, н. у 1910, загінуў у жніўні 1944.

ЦІВАНАЎ Анісім Раманавіч, н. у 1906, загінуў у верасні 1944.

ЦІВАНАЎ Карп Раманавіч, н. у 1904, загінуў у верасні 1944.

ЦІВАНАЎ Міхаіл Фаміч, н. у 1921, працаваў настаўнікам у в. Міхайлавічы Маслакоўскага с/с, у Чырвонай Арміі з 1940, скончыў Пераяслаўскае ваеннае вучылішча, лейт., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІВАНАЎ Яўген Раманавіч, загінуў 20.4. 1945 у Германіі.

ШАЎЦОЎ Іван Захаравіч, загінуў 22.7. 1944 у г. Пскоў.

ШВІТКОЎ Фока Сцяпанавіч, н. у 1917, загінуў у маі 1945.

ШАПАВАЛАЎ Сцяфан Якаўлевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1944.

І. М. Казлоў.

М. Ф. Ціванаў.

ВЁСКА КУЗАВІНА

АНТОНАЎ Якаў Андрэевіч, н. у 1917, рад., загінуў у жніўні 1944.

АСІПЕНКА Аляксей Емяльянавіч, н. у 1914, памёр у нямецкім палоне 12.2.1942.

АСІПЕНКА Васіль Андрэевіч, н. у 1922, загінуў 14.1.1943.

АЎДАШКІН Рыгор Аляксандравіч, загінуў 22.4.1943.

АЎДАШКІН Ціхан Варфаламеевіч, загінуў у верасні 1944.

БАБЕХАЎ Фёдар Карпавіч, н. у 1918, памёр ад ран 21.4.1945, пахаваны ў Чэхаславакіі.

БОНДАРАЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1914, загінуў у жніўні 1944.

ВОЙТАЎ Ілья Фёдаравіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне 18.9.1941.

ВОЛКАЎ Васіль Навумавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВОЛКАЎ Іван Якімавіч, н. у 1899, загінуў у жніўні 1944.

ВОЛКАЎ Іосіф Іванавіч, прапаў без вестак 13.7.1941.

ВОЛКАЎ Макар Якімавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ВОЛКАЎ Максім Дзям'янавіч, н. у 1906, загінуў у жніўні 1944.

ВОЛКАЎ Фядот Іванавіч, загінуў 7.12. 1944 у Венгрыі.

ГАЎРЫЛЕНКА Андрэй Мітрафанавіч, н. у 1908, загінуў у верасні 1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Мікіта Несцеравіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, старш., загінуў 24.4.1945 пад Берлінам.

ЗАЙЦАЎ Міхаіл Кірылавіч, н. у 1920, сярж., загінуў 17.8.1942.

КУЛЯШОЎ Іван Антонавіч, н. у 1892, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КУЛЯШОЎ Іван Нікадзімавіч, н. у 1906,

старшыня калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 6.3.1945 у Венгрыі.

КУЛЯШОЎ Фёдар Васілевіч, н. у 1916, загінуў у верасні 1944.

КУРЫЛАЎ Малах Сцяпанавіч, н. у 1890, загінуў у жніўні 1944.

КУРЫЛАЎ Рыгор Сцяпанавіч, загінуў 6.9.1943.

ЛАПУНОЎ Арцём Якаўлевіч, н. у 1895, рад., загінуў у верасні 1944.

ЛАПУНОЎ Мікалай Арцёмавіч, н. у 1923, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛЮХЦІКАЎ Іван Львовіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1939, лейт., загінуў у жніўні 1944.

ЛЯГЧЫЛАЎ Нічыпар Апанасавіч, н. у 1922, загінуў у жніўні 1944.

МАСЛЁНКІН Ігнат Панцялеевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, кулямётчык, рад., загінуў 5.4.1945.

МАСЛЁНКІН Ігнат Пракопавіч, н. у 1911, рад., прапаў без вестак у верасні 1945.

МАСЛЁНКІН Максім Панцялеевіч, н. у 1909, рад., 920-га сп, 247-й сд, загінуў 18.4. 1945, г. Лебус.

ПАДБЯРОЗКІНА Варвара Пятроўна, н. у 1921, медсястра, прапала без вестак у снежні 1942.

ПАДБЯРОЗКІН Іван Піліпавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПРАКОПАЎ Іван Свірыдавіч, н. у 1896, загінуў у жніўні 1944.

ПРАКОПАЎ Мікалай Іванавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРАКОПАЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1918, загінуў у жніўні 1944.

ПРУДНІКАЎ Пракоп Сямёнавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЯТРУНІН Ягор Іосіфавіч, н. у 1912, загінуў у снежні 1943.

ПЯЎНІЦКІ Ігнат Іванавіч, н. у 1921, загінуў у жніўні 1944.

СЕРЖАНКОЎ Іван Іванавіч, мал. лейт. 413-й сд, прапаў без вестак у лютым 1942.

СЕРЖАНКОЎ Ягор Савельевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., контрразведчык на мяжы з Польшчай за Брэстам, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТРУСАЎ Георгій Іванавіч, н. у 1917, загінуў у снежні 1943.

ТРУСАЎ Павел Іванавіч, н. у 1925, загінуў у снежні 1943.

ТРУСАЎ Ягор Іванавіч, н. у 1913, загінуў у снежні 1943.

ХМУРОВІЧ Ціхан Майсеевіч, н. у 1916, кавалерыст, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХОЛУПАЎ Іван Піліпавіч, загінуў у снежні 1941.

ВЁСКА МЯДЗВЕДЗЕВА

БАЗЫЛЕЎ Васіль Данілавіч, конюх, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., прапаў без вестак.

БАЛЯНКОЎ Васіль Фёдаравіч, н. 1.3. 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

БЯЗРУКАЎ Пётр Іванавіч, н. у 1917, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у сакавіку 1945.

ВІНКЕВІЧ Васіль Парфенавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў пры вызваленні г. Пскоў.

ВІНКЕВІЧ Іван Нічыпаравіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ГАРЦУЕЎ Антон Еўстаф'евіч, н. у 1899, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у лютым 1945 ва Усходняй Прусіі.

ГАРЦУЕЎ Трафім Акімавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у снежні 1943.

ГРЫТУСЕЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1912, працаваў у Смальянах шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1944.

ЖЫГАЛАЎ Сяргей Іванавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, рад., прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Вавіла Рыгоравіч, н. у 1908, у Чырвонай Арміі з 1940, рад.

КАНАЎКОЎ Пётр Ануфрыевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў пры вызваленні Варшавы.

КАНАЎКОЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, рад., загінуў у 1945 пры вызваленні Варшавы.

КАНАЎКОЎ Сямён Лаўрэнцьевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943 пры вызваленні г. Юхнаў, там і пахаваны.

КАРАЛЁЎ Міхаіл Трафімавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў пры вызваленні Украіны.

КУЛІКАЎ Андрэй Міхеевіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

МАСТОЎНІКАЎ Андрэй Іосіфавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

МАСТОЎНІКАЎ Рыгор Іосіфавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАСТОЎНІКАЎ Пётр Іосіфавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

НОВІКАЎ Іосіф Сцяпанавіч, н. у 1907, старшыня калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., загінуў 17.7.1941 пад г. Крычаў у в. Маляцічы, там і пахаваны.

НОВІКАЎ Нічыпар Яфімавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў і пахаваны ў г. Бабруйск.

ПІЛІПЦОЎ Еўдакім Іосіфавіч, н. у 1918, рахункавод калгаса, у Чырвонай Арміі з 1939, рад.

ПІЛІПЦОЎ Міхаіл Аксёнавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПІЛІПЦОЎ Пракоп Васілевіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у Курскай бітве.

РАМАНЕНКА Мікалай Сямёнавіч, н. у 1922, працаваў настаўнікам у в. Пералогі, у Чырвонай Арміі з 1942, рад., прапаў без вестак.

ШАБУСАЎ Сямён Макеевіч, н. у 1918, працаваў у Клімавіцкім земаддзеле, у Чырвонай Арміі з 1938, лейт.

ШАРАЕЎ Сямён Самсонавіч, н. у 1906, працаваў ветэрынарам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў 4.6.1945 у Чэхаславакіі.

ВЁСКА НІВІШЧЫ

АНІХОЎСКІ Цімафей Феакціставіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1943.

БРАЗГУНОЎ Сямён Трафімавіч, н. у 1899, памёр у нямецкім палоне 9.6.1944.

ГАЎРЫЛАЎ Фёдар Кузьміч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939.

ЛАЛОМАЎ Сяргей Васілевіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛАПАНЬКОЎ Міхаіл Мітрафанавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940.

ЛАСЬКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у 1946.

ЛАСЬКОЎ Фёдар Мялетавіч, н. у 1891, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў і пахаваны ў 1943 пры вызваленні г. Вязьма.

ЛАСЬКОЎ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1923, вучыўся ў Віцебскім педінстытуце, у Чырвонай Арміі з 1941, гв. лейт., загінуў 17.12. 1943 на Віцебшчыне, пахаваны ў в. Бачыха.

МУРЫЕЎ Еўдакім (Ефрасім) Іванавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Міхаіл Мітрафанавіч, н. у 1918, загінуў 1.6.1944 у Ленінградскай вобл.

ПЕРСАНАЎ Мяфод Мяленцьевіч, н. у 1920, лейт. 24-га батальёна, загінуў 26.7.1943.

ПУХОЎСКІ Сцяфан Уласавіч, н. у 1925, рад., памёр ад ран 10.12.1945.

ПУХОЎСКІ Сямён Парфенавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПУХОЎСКІ Уладзімір Емяльянавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў у жніўні 1944.

САФРАНОЎСКІ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1912, загінуў у палоне 25.5.1943.

СІБІРКІН Барыс Селівестравіч, н. у 1918, працаваў у Горках на лыжным заводзе, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у 1944.

СІБІРКІН Савелій Селівестравіч, н. у 1913, працаваў інструктарам аўташколы ў Маскве, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у снежні 1942 на Украіне.

СТАРАСЦІН Барыс Андрэевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у верасні 1944.

СУТОЦКІ Антон Емяльянавіч, н. у 1906, працаваў у г. Магілёў грузчыкам, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944 і пахаваны ў Шклоўскім р-не.

СУТОЦКІ Дзяніс Цярэнцьевіч, н. у 1912, загінуў у верасні 1944.

СУТОЦКІ Кузьма Емяльянавіч, н. у 1908, загінуў у г. Гомель (Жлобін) у 1944.

СУТОЦКІ Сцяпан Антонавіч, загінуў у жніўні 1941.

СУТОЦКІ Сцяпан Цярэнцьевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦІШКОЎ Уладзімір Сідаравіч, н. у 1923, загінуў 7.9.1943.

ХМУРОВІЧ Барыс Аляксеевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, памёр ад ран 23.6. 1944.

ХМУРОВІЧ Васіль Аляксеевіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 11.7.1943.

ХМУРОВІЧ Еўдакім Лявонавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХМУРОВІЧ Іван Феакціставіч, н. у 1899, загінуў у верасні 1944.

ХМУРОВІЧ Максім Аляксеевіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1944, прапаў без вестак.

ХМУРОВІЧ Мацвей Мікітавіч, н. у 1908, загінуў у верасні 1944.

ХМУРОВІЧ Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 16.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

ХМУРОВІЧ Усцін Канстанцінавіч, н. у 1902, загінуў у кастрычніку 1944.

ЧУБУКОЎ Іван Васілевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў 13.4.1945 пад г. Кёнігсберг.

ВЁСКА ПАРШЫНА

АЗАРАЎ Сцяпан Кузьміч, н. у 1908, загінуў 12.8.1943.

АРХІПЕНКА Іван Гаўрылавіч, н. у 1916, загінуў у жніўні 1944.

БАГАЧОЎ Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1913, мал. сярж., загінуў 28.6.1941.

БАГАЧОЎ Арсен Паўлавіч, н. у 1889, загінуў 11.3.1942 у в. Крыўцова Арлоўскай вобл.

БАГАЧОЎ Іван Елісеевіч, н. у 1920, памёр ад ран 9.12.1941, пахаваны ў Санкт-Пецярбургу.

БАГАЧОЎ Мікалай Ягоравіч, н. у 1896, загінуў 26.6.1945 у Германіі.

БАГАЧОЎ Фядос Сцяпанавіч, н. у 1922, 749-ы сп.

БРЫЖОЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1896, рад. 721-га сп 205-й сд, памёр ад ран 27.8.1944.

ГАРБУЗОЎ Андрэй Арцёмавіч, н. у 1914, загінуў у жніўні 1944.

ДЗЕРУЖКОЎ Дзям'ян Васілевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДЗЕРУЖКОЎ Емяльян Васілевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЕРУЖКОЎ Емяльян Мітрафанавіч, рад., кулямётчык, загінуў 15.3.1945 у Польшчы.

ДЗЕРУЖКОЎ Іван Мітрафанавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДЗЕРУЖКОЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1924, загінуў у жніўні 1944.

ДОСКІН Аляксандр Мікітавіч, н. у 1915, мал. лейт. 273-га сп 17-й сд, прапаў без вестак 22.6.1941.

ДОСКІН Іван Мікітавіч, н. у 1920, загінуў у верасні 1944.

ДРОБЫШАЎ Сцяпан Міронавіч, н. у 1900, загінуў 11.1.1944.

ЖАЛЯЗНОЎ Андрэй Ягоравіч, н. у 1923, мал. лейт. 246-га сп 82-й сд, загінуў 3.9.1943 на хут. Долгенкі Ізюмскага р-на Харкаўскай вобл.

ЖАЛЯЗНОЎ Мітрафан Захаравіч, н. у 1895, загінуў 22.2.1942, пахаваны ў в. Н. Дзярэўня Смаленскай вобл.

ЖДАНОВІЧ Іван Ніканавіч, н. у 1914, працаваў аграномам у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., загінуў 28.3.1945 у Польшчы.

ЖДАНОВІЧ Нікан Конанавіч, н. у 1884, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у жніўні 1944.

ЖУРАЎЛЁЎ Прохар Сафронавіч, н. у 1915, загінуў у снежні 1941.

ЖУРАЎЛЁЎ Ягор Нупрэевіч, н. у 1913, загінуў у жніўні 1944.

ЗАЛІЎКА Ціт Сідаравіч, н. у 1906, працаваў старшынёй с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 11.7.1941 у в. Кледнявічы.

КАВАЛЁЎ Ягор Іванавіч, загінуў 30.5.1944.

КАМАРОЎ Сямён Фокавіч, н. у 1893, памёр у нямецкім палоне.

КАМАРОЎ Рыгор Сямёнавіч, н. у 1920, загінуў у жніўні 1944.

КАРТАЎНЕЎ Якаў Ціханавіч, н. у 1920.

КАРТАЎНЕЎ Яфім Віктаравіч, н. у 1910, загінуў у снежні 1943.

КУХАРАЎ Мацвей Якаўлевіч, н. у 1916, ст. лейт., кам. роты, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

КУХАРАЎ Несцер Харытонавіч, загінуў у ліпені 1941.

КУХАРАЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1915, загінуў 24.11.1942, пахаваны ў в. Заваройка Калінінградскай вобл.

КУХАРАЎ Якаў Аксёнавіч, н. у 1916, лейт., загінуў 25.1.1942, пахаваны ў в. Малукса Ленінградскай вобл.

ЛЯГЧЫЛАЎ Елісей Васілевіч, прапаў без вестак 14.7.1941.

МАЛІНОЎСКІ Аляксандр Сцяпанавіч, н. 9.11.1913, працаваў дырэктарам школы, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

РАДЗЬКОЎ Гаўрыла Дзмітрыевіч, н. у 1896, прапаў без вестак у снежні 1943.

РАДЗЬКОЎ Ісак Ягоравіч, загінуў 30.4.1945 у Чэхаславакіі.

РАДЗЬКОЎ Павел Данілавіч, н. у 1911, загінуў у жніўні 1944.

САЛАЎЁЎ Архіп Гаўрылавіч, н. у 1928, у Чырвонай Арміі з 1945, прапаў без вестак.

САЛДАЦЕНКА Канстанцін Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1944.

САЛДАЦЕНКА Савелій Тарасавіч, н. у 1895, загінуў у 1942.

ХАДАРЭНКА Іван Фёдаравіч, яфр. 2-га горна-будаўнічага батальёна, загінуў 10.3.1945.

ШЫЦІКАЎ Іван Пракопавіч, гв. рад., прапаў без вестак 25.4.1945.

ЮДАЎ Іван Логінавіч, н. у 1920, артылерыст, прапаў без вестак у лютым 1942.

ЮДАЎ Мікалай Логінавіч, н. у 1922, загінуў у лютым 1942.

ВЁСКА ПАЛЯШЧЫЦЫ

АРЦЮХОЎ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у студзені 1945.

АРЦЮХОЎ Пётр Іванавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у студзені 1945.

АРЦЮХОЎ Пётр Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРКОЎСКІ Аляксандр Мікалаевіч, загінуў 24.1.1945.

БАШЛАКОЎ Іван Аляксеевіч, памёр ад ран 19.4.1945.

БІХРУКОЎ Пётр Карпавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БУГАЁЎ Мікалай Яўціхавіч, н. у 1914, загінуў у жніўні 1944.

ВАСЬПЯКОЎ Фёдар Рыгоравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГУКАЎ Гаўрыла Карпавіч, прапаў без вестак у студзені 1945.

ДУШКІН Павел Антонавіч, загінуў 1.10.1944.

ЕЎДАКІМАЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1915, загінуў у жніўні 1944.

ЖУРАЎ Павел Фёдаравіч, н. у 1894, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЖУРАЎ Фёдар Сазонавіч, н. у 1917, загінуў у снежні 1943.

ЖУРАЎ Якаў Цімафеевіч, н. у 1900, памёр ад ран 13.6.1942.

ІВАНЧАНКА Анісім Самсонавіч, н. у 1891, загінуў 22.8.1942.

ІСАЧАНКА Іван Анісімавіч, н. у 1923, памёр у нямецкім палоне 20.10.1941 у Варшаве.

КАВАЛЁЎ Аўлас Мітрафанавіч, н. у 1913, загінуў у жніўні 1944.

КАВАЛЁЎ Максім Мітрафанавіч, н. у 1902, загінуў 2.5.1942.

КАВАЛЁЎ Мікалай Мітрафанавіч, н. у 1906, загінуў 29.7.1944 у Літве.

КАЗЛОЎ Арцём Сцяпанавіч, н. у 1916, загінуў у жніўні 1944.

КІЖЫРАЎ Ціхан Ягоравіч, загінуў 21.8. 1944 у Беластоцкай вобл.

КУДРАЎЦОЎ Павел Ціханавіч, загінуў у жніўні 1944.

ЛІСІЦЫН Іван Фёдаравіч, н. у 1917, сярж., загінуў у верасні 1944.

ЛУХТАКОЎ Міхаіл Антонавіч, загінуў у кастрычніку 1943.

МАХРАЧОЎ Дзмітрый Трафімавіч, н. у 1902, загінуў 5.10.1943 у Лоеўскім р-не Гомельскай вобл.

ПЛАТОНАЎ Уладзімір Раманавіч, гв. рад., загінуў 11.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

ПРАКОПАЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1913, памёр у нямецкім палоне 31.1.1942.

РЫЖАНКОЎ Апанас Лявонавіч, загінуў 3.6.1944.

РЫЖАНКОЎ Мацвей Міхайлавіч, н. у 1922, стралок 7-га пдсп 2-й дыв. 73-й арміі, загінуў 26.2.1943 у Ленінградскай вобл.

РЫЖАНКОЎ Серафім Лявонавіч, н. у 1904, загінуў у снежні 1943.

РЫЖАНКОЎ Ціхан Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РЫЖАНКОЎ Якаў Міхайлавіч, н. у 1909, загінуў у верасні 1944.

СВІСТУНОЎ Захар Фаміч, н. у 1914, рад. 51-га гв. сп 18-й гв. сд, памёр ад ран 26.3.1945.

ВЁСКА ПУПЛЫ

АГЕЕНКА Андрэй Іванавіч, загінуў 23.3. 1942.

АГЕЕНКА Мікалай Мацвеевіч, н. у 1908, рад. 125-га сп, прапаў без вестак 23.12.1941.

АЛЯКСЕЕНКА Восіп Васілевіч, загінуў у жніўні 1944.

КУЛІКАЎ Макар Харытонавіч, н. у 1905, загінуў у верасні 1944.

ЛАПЦУЕЎ Варфаламей Іванавіч, н. у 1911, загінуў у 1944.

ВЁСКА РАВЯЧЫНА

ВАСІЛЬЕЎ Іван Сідаравіч, загінуў 29.7. 1944 у Літве.

ВАСІЛЬЕЎ Ягор Цітавіч, н. у 1920, загінуў у жніўні 1944.

ЖАЛУДОЎ Марк Цярэнцьевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖАЛУДОЎ Якаў Цярэнцьевіч, н. у 1918, загінуў у жніўні 1944.

КАСЯКОЎ Сцяфан Іванавіч, н. у 1918, загінуў у снежні 1944.

ЛАРКОЎ Макар Якімавіч, н. у 1905, загінуў у жніўні 1944.

ЛАРКОЎ Пётр Акімавіч, н. у 1915, загінуў у жніўні 1944.

ЛАРКОЎ Фёдар Якімавіч, н. у 1908, загінуў у жніўні 1944.

ПАЎЛАЎ Пракоп Васілевіч, н. у 1899, загінуў у жніўні 1944.

ПАЎЛАЎ Сяргей Гаўрылавіч, прапаў без вестак 13.10.1944.

ПАЎЛАЎ Ягор Васілевіч, н. у 1913, загінуў у жніўні 1944.

СМАЛЯКОЎ Мікалай Аляксеевіч, загінуў 6.3.1945 у Германіі.

СМАЛЯКОЎ Ягор Васілевіч, н. у 1913, лейт., загінуў у 1947.

УНІЯТАЎ Андрэй Яфімавіч, н. у 1907, загінуў у жніўні 1944.

УНІЯТАЎ Іларыён Яфімавіч, н. у 1909, загінуў у верасні 1944.

УНІЯТАЎ Кірыл Яфімавіч, н. у 1909, загінуў у верасні 1944.

УНІЯТАЎ Мікалай Емяльянавіч, н. у 1919, загінуў 1.3.1943.

УНІЯТАЎ Якаў Емяльянавіч, н. у 1922, загінуў 17.7.1941.

ЯНУСАЎ Міхаіл Фядотавіч, загінуў у жніўні 1944.

ВЁСКА ТОСНА

АНІХОЎСКІ Іван Міхайлавіч, н. у 1924, памёр ад ран 25.7.1945 у Венгрыі.

АНІХОЎСКІ Іван Яўціхавіч, н. у 1919, рад., загінуў у снежні 1943.

БАРКОЎСКІ Аляксандр Уладзіміравіч, н. у 1914, ст. лейт. 3835-га сп 121-й сд, загінуў 4.9.1943 у Сумскай вобл.

БАРКОЎСКІ Ілья Антонавіч, н. у 1913, кам. узвода, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

БАРКОЎСКІ Мікалай Ціханавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРКОЎСКІ Рыгор Трыфанавіч, н. у 1899, загінуў у верасні 1944.

БАРКОЎСКІ Ціхан Ягоравіч, загінуў 2.5.1945 у Германіі.

ІВАНОЎСКІ Ціхан Карпавіч, загінуў 7.8. 1944 у Літве.

ЛАСТОЎСКІ Канстанцін Трафімавіч, гв. рад., памёр ад ран 3.12.1944.

ХАДАСЕВІЧ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1920, загінуў у жніўні 1944.

ХАДАСЕВІЧ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1917, загінуў у жніўні 1944.

ХМУРОВІЧ Кузьма Андрэевіч, памёр ад хваробы 15.2.1945.

ХМУРОВІЧ Мікалай Аксёнавіч, загінуў у жніўні 1944.

ХМУРОВІЧ Парфен Цімафеевіч, н. у 1903, памёр ад ран 10.5.1945.

ЧЫКАНОЎСКІ Аляксей Ільіч, н. у 1919, загінуў у верасні 1944.

ШЫЦІКАЎ Аляксандр Піліпавіч, н. у 1912, загінуў у студзені 1945.

ВЁСКА ЦЕЛЯШОЎКА

ГАРБАЦЕНКА Ціхан Паўлавіч, н. у 1894, рад., загінуў у жніўні 1944.

ДЗЕМЯНКОЎ Іван Мікалаевіч, прапаў без вестак 4.8.1945.

НОВІКАЎ Арцём Цімафеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

НОВІКАЎ Віктар Ціханавіч, рад., стралок, загінуў 24.4.45. у Германіі.

НОВІКАЎ Елісей Цімафеевіч, н. у 1911, ст. лейт. 129-й арс, прапаў без вестак у верасні 1941.

НОВІКАЎ Фядос Рыгоравіч, н. у 1907, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, старш., загінуў 16.8.1944 на Украіне, пахаваны ў Львоўскай вобл.

ЛЯШНЕЎСКІ Аркадзь Ціханавіч, н. у 1921, артылерыст, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЛЯШНЕЎСКІ Піліп Рыгоравіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СВІСТУНОЎ Гаўрыла Мікітавіч, н. у 1908, загінуў у верасні 1944.

СВІСТУНОЎ Церах Мікітавіч, н. у 1910, загінуў у верасні 1944.

СІЗІКАЎ Павел Уладзіміравіч, загінуў 28.6.1942 у Курскай вобл.

СІЗІКАЎ Фёдар Уладзіміравіч, загінуў 30.7.1944 у Літве.

СТАДЫРАЎ Цімафей Фёдаравіч, загінуў у 1944.

ХАДАСЕВІЧ Георгій Паўлавіч, н. у 1914, настаўнік, працаваў у Чырванабудскай НСШ Дуброўскага с/с Церахоўскага р-на Гомельскай вобл., у Чырвонай Арміі з 12.12.1939, вучыўся ў школе ст. камсаставу ў Ленінградзе, скончыў у 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДАСЕВІЧ Ніканор Паўлавіч, н. у 1912, працаваў конюхам, брыгадзірам у в. Целяшоўка, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 30.7.1944 у Літве.

ХАДАСЕВІЧ Раман Паўлавіч, н. у 1906.

ХАДАСЕВІЧ Усман Паўлавіч, н. у 1901, загінуў у жніўні 1944.

ЦІШКОЎ Леанід Іванавіч, мал. сярж., памёр ад ран 16.10.1944 у Польшчы.

РАКЦЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АРЛЫ

АРЛОЎСКІ Аляксей Андрыянавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1941.

АРЛОЎСКІ Ануфрый Міхайлавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у студзені 1942.

АРЛОЎСКІ Апанас Юр'евіч, н. у 1911, загінуў у жніўні 1944.

АРЛОЎСКІ Дзмітрый Фёдаравіч, н. у 1910, загінуў у жніўні 1944.

АРЛОЎСКІ Дзяніс Фёдаравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у верасні 1944.

АРЛОЎСКІ Іван Агеевіч, н. у 1914, ст. лейт. 71-га тп, загінуў 4.2.1944.

АРЛОЎСКІ Фёдар Фёдаравіч, н. у 1919, загінуў 7.2.1942.

ГІЛЕРАЎ Панфіл Трафімавіч, загінуў у жніўні 1944.

ЗЭЛІКАЎ Палікарп Цітавіч, н. у 1911, загінуў у жніўні 1944.

МАЖУГІН Логін Макаравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ГЛІНЬКАВА

БОРВАНАЎ Анісім Акімавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

БОРВАНАЎ Гаўрыла Акімавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БОРВАНАЎ Павел Акімавіч, працаваў на будоўлях Масквы цесляром, у Чырвонай Арміі з 1941.

БОРВАНАЎ Рыгор Акімавіч, старш., загінуў 23.1.1943 у Ленінградскай вобл.

БРЫЧЫКАЎ Рыгор Барысавіч, н. у 1908, загінуў у жніўні 1944.

БРЫЧЫКАЎ Ягор Іосіфавіч, н. у 1909, рабочы маслазавода, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., памёр ад ран 8.3.1945.

ГАРАВЫ Зосім Васілевіч, н. у 1895, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРАВЫ Лаўрэн Барысавіч, н. у 1917, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРАВЫ Максім Мікалаевіч, н. у 1919.

ГАРАВЫ Мікалай Фядосавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў у 1944.

ЗУЙКОЎ Мікалай Клімавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАЗАРАЎ Андрэй Андрэевіч, н. у 1902, загінуў у жніўні 1944.

ЛАЗАРАЎ Віктар Гаўрылавіч, памёр ад ран 30.9.1943.

ЛАЗАРАЎ Кірыла Андрэевіч, н. у 1902, загінуў у жніўні 1944.

МУРКОЎ Яўстафій Майсеевіч, н. у 1910, прапаў без вестак 1.9.1942.

НАВУМАЎ Апанас Іванавіч, н. у 1897, загінуў у жніўні 1944.

НАВУМАЎ Ерафей Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПІСАРАЎ Аляксей, загінуў 29.10.1944 у Латвіі.

ПІСАРАЎ Арсен Емяльянавіч, н. у 1909, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САДОЎНІКАЎ Аляксей Радзівонавіч, н. у 1924, загінуў 7.7.1944 у г. Лунінец.

САДОЎНІКАЎ Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1909, загінуў у жніўні 1944.

САКАЛОЎ Іосіф Яфімавіч, загінуў 22.8. 1944.

САКАЛОЎ Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1893, прапаў без вестак у ліпені 1944.

САЎЧАНКА Віктар Міронавіч, н. у 1924, памёр ад ран 25.10.1945 у г. Інстэрбург.

САЎЧАНКА Ігнат Іванавіч, н. у 1895, памёр у нямецкім палоне 14.6.1942.

САЎЧАНКА Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, загінуў 1.4.1944.

СМІРНОЎ Фёдар Яфімавіч, н. у 1898, загінуў пры вызваленні г. Глухаў Сумскай вобл.

ЦЫРКУНОЎ Мірон Парфенавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ШАДРЫН Павел Аляксандравіч, загінуў 18.8.1944 у Літве.

ВЁСКА НЕЖКАВА

АВЯР'ЯНАЎ Антон Іванавіч, н. у 1910, хірург, прапаў без вестак у снежні 1941.

АГЕЕЎ Тарас Іванавіч, н. у 1912, рад., загінуў у верасні 1944.

АЗАРАНКА Назар Архіпавіч, н. у 1907, ст. лейт. 531-га сп 164-й сд 17-га ск 12-й арміі, прапаў без вестак у жніўні 1941.

АЗАРАНКА Міхаіл Філімонавіч, прапаў без вестак у 1944.

АКСЁНАЎ Іван Канстанцінавіч, н. у 1922, загінуў 20.2.1943.

БАБЫЛЕЎ Арцём Сіланцьевіч, н. у 1901, працаваў рахункаводам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАГАЧОЎ Фёдар Мацвеевіч, н. у 1915, працаваў рахункаводам, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 30.4.1945 у Чэхаславакіі.

ВАЛОЎ Дзмітрый Мікітавіч, н. у 1907, загінуў у верасні 1944.

ГРАКАЎ Максім Севасцьянавіч, н. у 1913, загінуў 5.4.1942 у Сталінградскай вобл.

ГРАКАЎ Сяргей Харысанавіч, н. у 1910, загінуў 12.12.1942 у Сталінградскай вобл.

ГРАКАЎ Яфім Севасцьянавіч, н. у 1909, працаваў аграномам у г. Мсціслаўль, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДАМАРКОЎ Аляксандр Афанасьевіч, загінуў 22.10.1944.

ЗЭЛІКАЎ Васіль Яфрэмавіч, н. у 1917, працаваў у міліцыі, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

А. А. Борванаў.

ЗЭЛІКАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1922, загінуў 29.7.1942.

ЗЭЛІКАЎ Рыгор Мікалаевіч, н. у 1892, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗЛОЎ Міхаіл Ціханавіч, н. у 1923, навучэнец, загінуў у 1944, пахаваны ў Санкт-Пецярбургу.

КАЗЛОЎ Фядот Ісакавіч, н. у 1902, працаваў старшынёй калгаса, прапаў без вестак у 1941.

КОШКІН Андрэй Якаўлевіч, н. у 1896, загінуў 3.9.1941 у г. Львоў.

КУРДЗЮКОЎ Арцём Андрыянавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАСЛІНАЎ Міхаіл Піліпавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАСЛІНАЎ Фёдар Антонавіч, н. у 1900, загінуў у верасні 1944.

МІХАЛЁЎ Іван Яфрэмавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

МІХАЛЁЎ Карней Усцінавіч, гв. рад., загінуў 16.3.1945.

ПАПОЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1918, загінуў у кастрычніку 1944.

ПАПОЎ Сяргей Рыгоравіч, н. у 1921, лейт., прапаў без вестак у ліпені 1942.

ПАТАПЕНКА Васіль Раманавіч, н. у 1918, працаваў настаўнікам у г. Брэст, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ПАТАПЕНКА Клім Архіпавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ПАТАПЕНКА Лаўрэн Раманавіч, н. у 1914, працаваў электрыкам, загінуў у маі 1945.

ПАТАПЕНКА Мікалай Васілевіч, н. у 1918, загінуў 7.12.1941.

ПАТАПЕНКА Міна Раманавіч, н. у 1910, вучыўся ў педінстытуце, загінуў 7.6.1944 у Ровенскай вобл.

ПАТАПЕНКА Нічыпар Пятровіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАТАПЕНКА Пётр Яфімавіч, н. у 1913.
ПАТАПЕНКА Фядот Цітавіч, н. у 1896, гв. рад., загінуў 26.1.1944.
ПАТАПЕНКА Юлій Абрамавіч, н. у 1897, загінуў у снежні 1944.
ПРУДНІКАЎ Навум Рыгоравіч, н. у 1894, пісар 1253-га сп 379-й сд, загінуў 25.8.1944.
ПРУДНІКАЎ Самуіл Сяргеевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1941.
РАДЗЬКОЎ Даніла Цімафеевіч, н. у 1914, загінуў у верасні 1944.
РАДЗЬКОЎ Іван Іларыёнавіч, н. у 1921, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.
САЛАЎЁЎ Лаўрэн Рыгоравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.
СЫРАЕЖКА Кірыл Кандратавіч.
СЫРАЕЖКА Рыгор Кандратавіч.
СЯРОГАЎ Іосіф Васілевіч, н. у 1908, загінуў у верасні 1941.
ШАЎЛОЎ Аляксей Піменавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.
ШАЎЛОЎ Тарас Піменавіч, н. у 1904, загінуў у верасні 1944.
ШАЎЛОЎ Фёдар Парфенавіч, н. у 1920, загінуў у лютым 1943.
ШКІЛЕНАК Фёдар Васілевіч, н. у 1920, загінуў 22.2.1945 у Польшчы.

ВЁСКА ПАПКОЎКА

ВАРАБ'ЁЎ Сідар Мікалаевіч, н. у 1905, працаваў у г. Віцебск у аблвыканкоме, у Чырвонай Арміі з 1939, палітрук, загінуў у першыя дні вайны.
ВАРАБ'ЁЎ Сяргей Мікалаевіч, н. у 1907, працаваў у Горацкай ветлячэбніцы, у Чырвонай Арміі з чэрвеня 1941, старш., ваенфельчар, памёр ад ран 10.5.1945, пахаваны ў Чэхаславакіі.
КОРАБАЎ Данііл Іванавіч, н. у 1920, вучыўся ў Ленінградскім караблебудаўнічым інстытуце на III курсе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 8.12.1941 у Ленінградскай вобл.
КОРАБАЎ Піліп Майсеевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 29.9.1941.
КОРАБАЎ Сяргей Харытонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.
КОРАБАЎ Цімафей Харытонавіч, н. у 1914, служыў у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.
ТРАЦЦЯКОЎ Захар Сямёнавіч, н. у 1916, загінуў 18.2.1942.
ТРАЦЦЯКОЎ Ніканор Цімафеевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ТРАЦЦЯКОЎ Фёдар Пятровіч, н. у 1900, прапаў без вестак у маі 1942.
ТРАЦЦЯКОЎ Фядос Цімафеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак.
ШЧАМЯЛЁЎ Кузьма Іванавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1937, лётчык, загінуў у 1942 пад Масквой.
ШЧАМЯЛЁЎ Сафрон Сцяпанавіч, н. у 1904, працаваў шахцёрам, ст. сярж., загінуў 27.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА РЭКТА

БАЛУЕЎ Цімафей Елісеевіч, н. у 1896, загінуў у жніўні 1944.
БЛІНДЗЕРАЎ Дзмітрый Палікарпавіч, н. у 1922, загінуў у снежні 1944.
БЛІНДЗЕРАЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак.
БОНДАРАЎ Леў Ціханавіч, н. у 1918, прапаў без вестак 15.5.1942.
БОНДАРАЎ Пётр Ігнатавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
БОНДАРАЎ Пракоп Ціханавіч, н. у 1914, мал. лейт. 566-га сп 153-й сд, загінуў 21.9.1943 у Ельненскім р-не Смаленскай вобл.
БЫЧКОЎ Сцяпан Мацвеевіч, загінуў 16.1.1945.
ЕЛІСЕЕЎ Іван Фаміч, н. у 1894, прапаў без вестак у снежні 1943.
ЖАРЫКАЎ Яфім Георгіевіч, загінуў 21.10.1944 ва Усходняй Прусіі.
ЖУКАЎ Ілья Анісімавіч, н. у 1895, загінуў у верасні 1944.
ЖУКАЎ Уладзімір Фядотавіч, н. у 1902, загінуў у жніўні 1944.
ЗАЙКІН Емяльян Сцяпанавіч, памёр ад ран 12.4.1945, пахаваны ў Латвіі.
ІЛЬІН Міхаіл Пракопавіч, н. у 1922, загінуў у верасні 1944.
ІЛЬЯНАЎ Архіп Ігнатавіч, н. у 1893, загінуў у жніўні 1944.
ІЛЬЯНАЎ Васіль Архіпавіч, загінуў 12.10.1944.
ІЛЬЯНАЎ Васіль Нічыпаравіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.
ІЛЬЯНАЎ Васіль Пятровіч, загінуў 26.12.1944.
ІЛЬЯНАЎ Еўдакім Елісеевіч, н. у 1907, загінуў у верасні 1944.
ІЛЬЯНАЎ Ціхан Кузьміч, н. у 1918, загінуў у жніўні 1944.
КАРПАЧОЎ Кірыл Філімонавіч, н. у 1914, мал. сярж., памёр ад ран 23.9.41.
КІСЯЛЁЎ Ігнат Дзмітрыевіч, н. у 1915, загінуў у верасні 1944.
КУКШАЎ Васіль Феакціставіч, н. у 1917, загінуў 21.2.1942 у Калінінскай вобл.
МІХЕЕНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1918, сярж., кам. аддз., прапаў без вестак у верасні 1944.
МІХЕЯНКАЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у маі 1945.
ПАТАПАЎ Васіль Кузьміч, н. у 1922, памёр ад ран 25.8.1944.

ПУТНІКАЎ Іван Якаўлевіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, аўтаматчык 59-га гв. сп 21-й гв. сд, загінуў 24.10.1943 у Невельскім р-не Калінінскай вобл.

РЫЖАНКОЎ Аляксей Мікітавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САПЕГІН Васіль Рыгоравіч, н. у 1918, загінуў у лістападзе 1944.

САРОКІН Андрэй Анісімавіч, загінуў 12.1.1945 у Польшчы.

САРОКІН Ягор Афанасьевіч, н. у 1920, загінуў у жніўні 1944.

СТАРАСОЦКІ Яфім Андрэевіч, загінуў 14.4.1945 у Аўстрыі.

СТАЎБАНАЎ Павел Паўлавіч, н. у 1898, загінуў у верасні 1944.

ТОБІКАЎ Яўген Лявонавіч, н. у 1906, загінуў у верасні 1944.

ХАРУЖЭНКА Макар Іванавіч, н. у 1894, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ЦЕРАХАЎ Васіль Мяфодзьевіч, н. у 1923, разведчык 612-га сп, загінуў 17.10.1944, пахаваны ў мяст. Мацетын, Літва.

ЦЕРАХАЎ Мяфодзій Пракопавіч, н. у 1897, рад. 99-га сп 31-й сд, загінуў 28.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЦІМАШЭНКА Канстанцін, н. у 1918, загінуў у верасні 1944.

ЧУШКІН Васіль Пракопавіч, н. у 1923, загінуў у 1944.

ЧУШКІН Пётр Пракопавіч, н. у 1918, загінуў у снежні 1943.

ЧУШКІН Усцін Пракопавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940.

ЧУШКІН Ціхан Пракопавіч, н. у 1912, памёр у нямецкім палоне 2.9.1942.

ЯКІМЕНКА Васіль Якаўлевіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯКІМЕНКА Іван Васілевіч, н. у 1917, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА СЕНЬКАВА

ВАСІЛЕЎСКІ Аляксей Радзівонавіч, н. у 1904, працаваў прадаўцом, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

ВАСІЛЕЎСКІ Аляксей Сямёнавіч, загінуў 14.1.1945.

ГАЧАЧЫЛАЎ Васіль Рыгоравіч, загінуў 10.5.1945.

ГАЧАЧЫЛАЎ Яфім Пятровіч, н. у 1912, рад. 838-га аўтб. 8-й гв. арміі, прапаў без вестак 3.8.1941 у Смаленскай вобл.

ГРЫГОР'ЕЎ Арцём Аляксеевіч, загінуў 31.5.1943 у Арлоўскай вобл.

ГРЫГОР'ЕЎ Церах Іванавіч, н. у 1909, загінуў у жніўні 1944.

ІВАНОЎ Мікалай Севасцьянавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у верасні 1941.

ІКАЛЕНКА Пімен Аляксандравіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРАЛЁЎ Васіль Якаўлевіч, н. у 1904, прапаў без вестак 2.3.1942.

КАРПІЦКІ Максім Дзмітрыевіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КІРЫЛАЎ Макар Герасімавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у жніўні 1944.

КІРЫЛІН Яфім Фёдаравіч, загінуў 30.1. 1945.

КОЛАСАЎ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак.

КОЛАСАЎ Ілья Іванавіч, н. у 1925, пастух, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў 13.1.1945.

КОЛАСАЎ Ягор Гаўрылавіч, н. у 1921, загінуў у жніўні 1944.

КУЛЯШОЎ Рыгор Феакціставіч, н. у 1919, загінуў у ліпені 1944.

МАКАРАНКА Канстанцін Лук'янавіч, загінуў 20.3.1943 у Ельненскім р-не Смаленскай вобл.

НАВУМАЎ Іван Майсеевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 27.12.1944.

ПАЎЛАЎ Герасім Маркавіч, н. у 1902, рад. 119-га сп 13-й сд, прапаў без вестак 19.9.1941.

ПАЎЛАЎ Міхаіл Сцяфанавіч, н. у 1901, загінуў у жніўні 1944.

ПАЎЛАЎ Прохар Іванавіч, н. у 1907, загінуў у жніўні 1944.

ПЕТРУСЕЎ Анатоль Рыгоравіч, загінуў 18.4.1945 у Германіі.

ПЕТРУСЕЎ Яфрэм Васілевіч, н. у 1905, загінуў у жніўні 1944.

РАДЗЬКОЎ Марк Цімафеевіч, н. у 1907, загінуў у снежні 1941.

РАМАНАЎ Афанасій Іванавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, сярж. 148-га сп 17-й сд, прапаў без вестак 10.3.1942.

СІМАРЖОЎ Васіль Гаўрылавіч, н. у 1910, загінуў у кастрычніку 1944.

СІМАРЖОЎ Савелій Феафілавіч, н. у 1899, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СОБАЛЕЎ Сцяпан Дзмітрыевіч, загінуў у маі 1944.

ФЯДОСАЎ Васіль Емяльянавіч, н. у 1911, загінуў у палоне 10.4.1942.

ФЯДОСАЎ Міхаіл Лявонавіч, н. у 1910, загінуў у жніўні 1941.

ФЯДОСАЎ Піліп Емяльянавіч, н. у 1921, загінуў 23.12.42, пахаваны ў в. Вязаўка Ленінградскай вобл.

ЧУШКІН Мікалай Фаміч, н. у 1921, загінуў у жніўні 1944.

ЭНШТЭЙН Гіршэн Мендзялеевіч, н. у 1898, зубны ўрач, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЯКІМАЎ Мікалай Ігнатавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 27.4.1943.

ЯКІМАЎ Мікіта Фёдаравіч, н. 9.9.1909, працаваў шахцёрам у г. Данбас, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у жніўні 1944.

ЯКІМЕНКА Уладзімір Міронавіч, н. у 1923, курсант, памёр у нямецкім палоне 31.5.1944.

ЯКУШАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1904, загінуў у жніўні 1944.

ВЁСКА УЛЬЯШЫНА

ВАСПЯКОЎ Ягор Прохаравіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне.

ГАПЕЕНКА Міхаіл Іванавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРНІЗОНАЎ Іван Андрэевіч, н. у 1924, загінуў 16.9.1943 у Смаленскай вобл.

ГАРНІЗОНАЎ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1914, загінуў у жніўні 1944.

ГАРНІЗОНАЎ Савелій Пракопавіч, н. у 1917, памёр ад ран 15.10.1943.

ГАРНІЗОНАЎ Яўціх Пракопавіч, н. у 1906, загінуў у снежні 1943.

ГАЧАЧЫЛАЎ Герасім Яфімавіч, н. у 1923, рад. 3-га гв. сп 37-й сд 6-й арміі, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРУГАКОЎ Афанасій Ільіч, н. у 1907, загінуў у верасні 1944.

ДРУГАКОЎ Дзмітрый Аўтаномавіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ДРУГАКОЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1912, працаваў настаўнікам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАНЦАВЫ Лявон Васілевіч, н. у 1911.

КАНЦАВЫ Сяргей Уладзіміравіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 7.8.1943 у Арлоўскай вобл.

КАРНЕЕЎ Кірыл Макаравіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАТКОЎ Ягор Міхеевіч, н. у 1910, працаваў кавалём, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛІСЯНКОЎ Мяфодзій Іванавіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак.

МАРКАЎ Раман Мінаевіч, загінуў 19.3. 1943 у Курскай вобл.

МАРКАЎ Якім Мінаевіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., снайпер-разведчык, загінуў 6.10.1943.

ПЯТРОЎ Нічыпар Фядотавіч, н. у 1898.

САПЕГІН Павел Рыгоравіч, н. у 1920, працаваў аператарам на радыёвузле, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1943 у г. Днепрапятроўск.

ЦУГАЕЎ Дзмітрый Васілевіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА ХАЛМЫ

АЛЯКСЕЕЎ Сяргей Давыдавіч, н. у 1918, загінуў у верасні 1944.

ВАРАБ'ЁЎ Міход Міканоравіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ВОЛКАЎ Логін Давыдавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВОЛКАЎ Трафім Арцёмавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДРАЗДОЎ Васіль Ануфрыевіч, н. у 1920, рад. 92-га гап, прапаў без вестак у 1947.

ДРАЗДОЎ Васіль Купрыянавіч, н. у 1920, загінуў у снежні 1943.

ЗЭЙДЗІН Гаўрыла Парфенавіч, н. у 1908, загінуў у жніўні 1944.

ЗЭЙДЗІН Дзяніс Міхайлавіч, загінуў у жніўні 1944.

КАЛТУНОЎ Іван Якаўлевіч, загінуў 18.9. 1944.

КАЛТУНОЎ Мікалай Яўціхавіч, загінуў 22.1.1945.

КАЛТУНОЎ Прохар Піменавіч, н. у 1894, загінуў у жніўні 1944.

МАЛАДЫ Павел Мікалаевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЛАДЫ Фёдар Мікітавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1940, афіцэр.

МАНЧЫКАЎ Сяргей Ануфрыевіч, н. у 1911, рад., загінуў у верасні 1944.

НОВІКАЎ Арсен Васілевіч, н. у 1902, загінуў у верасні 1944.

НОВІКАЎ Антон Максімавіч, н. у 1927, загінуў у верасні 1944.

НОВІКАЎ Назар Сідаравіч, н. у 1905, загінуў у лістападзе 1943.

САКАЛОЎ Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1893, загінуў у ліпені 1944.

САРОКІН Іван Германавіч, н. у 1914, калгаснік, загінуў 14.10.1944 пры вызваленні Польшчы.

САРОКІН Савелій Нічыпаравіч, н. у 1906, памёр ад ран 12.7.1941.

СМАЛЮГОЎ Дзмітрый Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

СПІЦЫН Сяргей Іванавіч, прапаў без вестак у кастрычніку.

СЦЯПАНАЎ Ерафей Ільіч, н. у 1902, прапаў без вестак у верасні 1944.

СЦЯПАНАЎ Піліп Ільіч, н. у 1891, загінуў у снежні 1942.

ЯЗЭПАЎ Мікалай Ягоравіч, загінуў 3.10. 1944 у Палескай вобл.

ВЁСКА ШАВАРОЎКА

АНІЧКАЎ Мітрафан Еўсцігнеевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГЛАДКОЎ Павел Дзмітрыевіч, ст. сярж., загінуў 28.12.1944.

ГОЛІКАЎ Аўтаном Сямёнавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОЛІКАЎ Афанасій Сямёнавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ГОЛІКАЎ Мікалай Васілевіч, н. у 1921, працаваў на торфзаводзе «Чапялінка», у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЯНІСАЎ Абрам Пятровіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 22.6.1941, рад., загінуў 23.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ДЗЯНІСАЎ Анісім Сцяпанавіч, н. у 1900, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, кам. узвода, прапаў без вестак.

ДЗЯНІСАЎ Максім Сцяпанавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЯНІСАЎ Радзівон Сцяпанавіч, загінуў 13.3.1945.

ДЗЯНІСАЎ Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЗЮЛЬКОЎ Барыс Андросавіч, н. у 1908, працаваў загадчыкам фермы, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗЮЛЬКОЎ Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1907, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

КРУГЛІКАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1915, працаваў на пошце, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

КРУГЛІКАЎ Павел Рыгоравіч, н. у 1919, працаваў каморнікам, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРУГЛІКАЎ Павел Савельевіч, н. у 1918, калгаснік, загінуў.

КРУГЛІКАЎ Раман Іванавіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Даніла Цярэнцьевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак.

НОВІКАЎ Ігнат Арцёмавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

НОВІКАЎ Канстанцін Цярэнцьевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 28.8.1944 пры вызваленні Латвіі.

НОВІКАЎ Якаў Аўтамонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЯТРОЎ Арцём Майсеевіч, н. у 1911, працаваў токарам у г. Адэса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 130-га гв. ап 58-га гв. сд, загінуў у красавіку 1944 у Малдавіі.

ПЯТРОЎ Фёдар Майсеевіч, н. у 1917, працаваў слесарам у г. Адэса, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў у 1944 пры вызваленні Украіны на Сандамірскім плацдарме.

СЕМЯНКОЎ Дзмітрый Сідаравіч, н. у 1918, працаваў машыністам, служыў у Чырвонай Арміі, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ШЫШАВА

БРАНЦЭВІЧ Аляксандр Максімавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., памёр у нямецкім палоне 27.2.1942.

БРАНЦЭВІЧ Арцём Сяргеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БРАНЦЭВІЧ Іван Мацвеевіч, прапаў без вестак 27.4.1945.

БРАНЦЭВІЧ Павел Сяргеевіч, н. у 1894, загінуў у жніўні 1944.

БРАНЦЭВІЧ Сцяпан Харытонавіч, н. у 1894, загінуў у жніўні 1944.

ГАЙДУКОЎ Васіль Хрысанавіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГНЕДЗЯНКОЎ Дзмітрый Еўдакімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАНАРСКІ Цярэнцій Несцеравіч, н. у 1908, загінуў у жніўні 1944.

КНЫЧКОЎ Яўціх Піліпавіч, н. у 1919, загінуў у 1944 у г. Кёнігсберг.

КРЫВАШЭІН Іван Кузьміч, памёр ад ран 9.8.1944.

КРЫВАШЭІН Лаўрэнцій Аўрамавіч, н. у 1902, загінуў у 1944.

КУРСАКОЎ Ілья Дзям'янавіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРСАКОЎ Іосіф Пятровіч, загінуў 21.8.1944.

КУРСАКОЎ Касьян Пятровіч, н. у 1904, загінуў у жніўні 1944.

КУРСАКОЎ Мікалай Дзянісавіч, н. у 1924, загінуў у снежні 1943.

КУРСАКОЎ Несцер Антонавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у ліпені 1944.

КУРСАКОЎ Яўціх Максімавіч, н. у 1904, загінуў у жніўні 1944.

МАСЛЯКОЎ Аляксей Цімафеевіч, загінуў 26.7.1944 у Латвіі.

МАСЛЯКОЎ Ларывон Раманавіч, н. у 1890, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАСЛЯКОЎ Ніл Цімафеевіч, н. у 1904, загінуў 8.7.1944 у Мінскай вобл.

МІРОНАЎ Іван Патапавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІРОНАЎ Яфрэм Патапавіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 25.10.1941.

К. А. Гутаў.

НОВІКАЎ Леанід Цімафеевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

НОВІКАЎ Трыфан Цімафеевіч, н. у 1907, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак.

СЕЛІВЕСТРАЎ Сяргей Андрыянавіч, загінуў 16.2.1945.

СІМАКОЎ Архіп Сцяпанавіч, н. у 1915, загінуў у снежні 1943.

СІМАКОЎ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1923, загінуў у снежні 1943.

СІМАКОЎ Герасім Яфрэмавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944, рад.

СІМАКОЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1918, загінуў у снежні 1943.

СЦЕПАНЕНКА Назар Яўстафавіч, н. у 1913, стралок 3-га сб 330-га сп 86-й сд, загінуў 13.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ФЕДАНКОЎ Антон Фёдаравіч, н. у 1910, стралок 2113-га сп 39-й арміі, загінуў 31.8. 1944.

ХНЫКАЎ Анатоль Піліпавіч, н. у 1919, гв. лейт. 46-га сп, памёр ад ран 22.1.1945.

ХНЫКАЎ Яўціх Піліпавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у Германіі.

ШАСТАКОЎ Мікалай Анісімавіч, загінуў 8.3.1944 у Чавускім р-не Магілёўскай вобл.

ШКОЛЬНІКАЎАнуфрый Цітавіч, н. у 1908, працаваў прадаўцом, загінуў 14.4.1945.

ШКОЛЬНІКАЎ Мікіта Афанасьевіч, н. у 1904, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 20.12. 1941.

ШЫЛАЎ Яўціх Пятровіч, загінуў 24.1. 1945.

РУДКАЎШЧЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВАЛАЎЦЫ

БЯЛЯЕЎ Ігнат Мікітавіч, н. у 1918, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943 пад Масквой.

БЯЛЯЕЎ Ілья Іпалітавіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВАСПЯКОЎ Рыгор Пятровіч, н. у 1923, прапаў без вестак у сакавіку 1942.

ГАЙДАШОЎ Антон Піліпавіч, н. у 1920, калгаснік калгаса «Перамога», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 28.4.1942 пад г. Мцэнск Арлоўскай вобл., пахаваны ў садзе саўгаса «Кастрычнік».

ГАЙДАШОЎ Аркадзій Іванавіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, памёр ад ран 24.4.1945 у Германіі, там і пахаваны.

ГУТАЎ Апанас Аўрамавіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1911, рад., загінуў у 1945.

ГУТАЎ Васіль Канстанцінавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1939, вучыўся ў Мінскім ваенным вучылішчы, лейт., кам. узвода, загінуў 16.9.1941.

ГУТАЎ Канстанцін Аўрамавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ГУТАЎ Парфен Дзянісавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГУТАЎ Севасцьян Мікітавіч, памёр ад ран 19.10.1944.

ДЗЯЛОЎСКІ Архіп Анісімавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЯЛОЎСКІ Іван Восіпавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 15.1.1942, пахаваны ў в. Хмілаўка Смаленскай вобл.

ДЗЯЛОЎСКІ Міхаіл Яфрэмавіч, н. у 1920, калгаснік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЯЛОЎСКІ Піліп Васільевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЯЛОЎСКІ Раман Яфімавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДРУГАКОЎ Васіль Уаравіч, н. у 1923, працаваў на чыгунцы ў г. Херсон, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак.

ДУБРОЎСКІ Аркадзь Фокавіч, н. у 1918, працаваў на ваенным заводзе ў Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 3.1. 1942, пахаваны ў Ленінградзе.

КАЗЛОЎ Якаў Сцяпанавіч, н. у 1911, ст. лейт., загінуў 29.4.1942 у Ленінградскай вобл.

КЛІМАЎ Аляксей Ігнатавіч, н. у 1923, навучэнец, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КЛІМАЎ Ілья Маркавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

КЛІМАЎ Рыгор Маркавіч, н. у 1920, лётчык, загінуў у 1945.

КЛІМАЎ Сцяпан Ігнацьевіч, н. у 1920, калгаснік калгаса «Перамога», у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУКАШЭВІЧ Аляксей Максімавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУКАШЭВІЧ Мікіта Максімавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРШАЛАЎ Антон Мітрафанавіч, н. у 1907, памёр ад ран 28.9.1941.

МАРШАЛАЎ Васіль Мітрафанавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, прапаў без вестак.

МАРШАЛАЎ Сцяпан Кузьміч, н. у 1908, мал. сярж., прапаў без вестак у верасні 1941.

МАРШАЛАЎ Фёдар Мітрафанавіч, н. у 1912, сярж., прапаў без вестак у маі 1945.

САФОНАЎ Павел Дзмітрыевіч, н. у 1922, навучэнец, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРАНЬКОЎ Антон Архіпавіч, н. у 1884, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШПУНТОЎ Фёдар Савельевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШУМЯНКОЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1924, загінуў у 1941.

ВЁСКА ЕРМАЛОЎКА

БАЛАБАЎ Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1910, калгаснік, прапаў без вестак у красавіку 1945.

БЕЛЯНКОЎ Іосіф Нікітавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕЛЯНКОЎ Пётр Лявонавіч, н. у 1922, навучэнец школы ФЗН у г. Магілёў, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

БЕЛЯНКОЎ Ціхан Рыгоравіч, памёр ад ран 10.10.1945.

БРАТУЛІН Мінай Цімафеевіч, н. у 1902, рабочы Аршанскага дэпо, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 18.2.1944.

ВАШЧАНКАЎ Сяргей Нічыпаравіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ГУРСКІ Ерафей Ягоравіч, н. у 1903, калгаснік, загінуў 16.8.1945 ва Усходняй Прусіі.

ГУРСКІ Раман Ягоравіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГУРСКІ Трафім Іванавіч, загінуў 2.2.1945.

ДЗЕНДЗЮБЕЛАЎ Цімафей Ларывонавіч, н. у 1890, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДЗЯДЗЮК Іван Купрыянавіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 14.4. 1945.

ДЗЯДЗЮК Аляксей Трафімавіч, н. у 1926 у г. Орша, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1945.

ІВАНОЎ Павел Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1943.

ІВАНОЎ Якаў Міхайлавіч, н. у 1903, працаваў брыгадзірам у в. Ермалоўка, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАВАЛЕЎСКІ Іосіф Ігнатавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЛЯГІН Пётр Васілевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

Р. І. Шумянкоў.

КАПУСЦІН Аляксей Уладзіміравіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАПУСЦІН Сяргей Уладзіміравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРЖУЕЎ Данііл Лаўрэнцьевіч, н. у 1914, працаваў шафёрам; у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад хваробы ў 1944, пахаваны пад г. Мінск.

КУПЧЫН Лаўрэн Якаўлевіч, н. у 1902, загінуў 25.8.1944.

КУХАРАЎ Сяргей Паўлавіч, н. у 1893, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КУХАРАЎ Сямён Кузьміч, н. у 1901, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАПКО Марк Паўлавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1932, загінуў у 1943, пахаваны ў в. Асленка Гомельскай вобл.

ЛОСЕЎ Дзмітрый Яўсеевіч, н. у 1918, калгаснік, удзельнічаў у абароне Сталінграда, прапаў без вестак у 1942.

ЛОСЕЎ Пётр Цітавіч, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЛОСЕЎ Яфрэм Сямёнавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.8.1944 у Літве.

МАЗНЕЎ Карп Мікалаевіч, прапаў без вестак у 1944.

НОВІКАЎ Спірыдон Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПАПОЎ Якаў Васілевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЛАТОНАЎ Васіль Гаўрылавіч, н. у 1916, працаваў пуцявым абходчыкам на чыгункі, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр ад ран 22.10.1944.

СУХАРАЎ Парфір Якаўлевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ФІЛІПОВІЧ Фёдар Усцінавіч, загінуў 22.8.1944.

ЦЕМЕРАЎ Іван Максімавіч, н. у 1898, працаваў стрэлачнікам на чыгункі, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

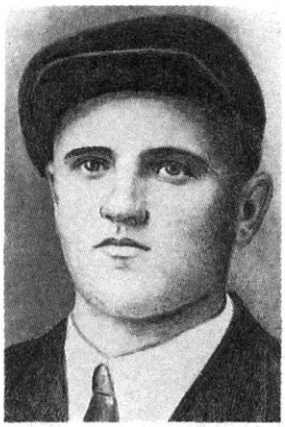

І. С. Церахаў.

ЦЕРАХАЎ Іосіф Сямёнавіч, загінуў у 1943, пахаваны ў брацкай магіле с. Гаролаватка Бароўскага р-на Харкаўскай вобл.

ЦЕРАХАЎ Леанід Сцяпанавіч, н. у 1919, шафёр 270-га баа, прапаў без вестак 9.10. 1941.

ЦЕРАХАЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦЕРАХАЎ Яўсей Сямёнавіч, памёр ад ран 28.2.1945.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Іван Сцяпанавіч, н. у 1922, працаваў настаўнікам у Аршанскім р-не, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 29.1. 1945.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Кузьма Іларыёнавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 1.4.1945.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Цярэнцій Сафонавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1938, прапаў без вестак у жніўні 1943.

ХАЛЮКОЎ Цімафей Васілевіч, н. у 1900, калгаснік, загінуў у 1944, пахаваны ў в. Ермалаеўка.

ШУРЫНАЎ Кірыла Дзям'янавіч, н. у 1918, загінуў 7.10.1944.

ШУРЫНАЎ Кірыла Карнеевіч, н. у 1918, калгаснік, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШУРЫНАЎ Сямён Ерафеевіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1937, загінуў 7.10.1944 у Літве.

ШУРЫНАЎ Сцяпан Карнеевіч, н. у 1910, працаваў электрыкам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1944, памёр ад ран 20.9.1944.

ШЫЦІКАЎ Аляксей Андрыянавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак у лютым 1943.

ШЫЦІКАЎ Васіль Марцьянавіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак 16.5.1942.

ШЫЦІКАЎ Іосіф Марцьянавіч, н. у 1903, удзельнік грамадзянскай і савецка-фінляндскай войнаў, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫЦІКАЎ Ізот Ігнатавіч, н. у 1892, рад., прапаў без вестак у ліпені 1944.

ШЫЦІКАЎ Ларывон Андрыянавіч, н. у 1918, курсант, прапаў без вестак у верасні 1941.

ВЁСКА КАЗЛЫ

АЎРАМЕНКА Дзмітрый Конанавіч, н. у 1929, у 1941 пайшоў у партызаны, у 1944 прыпісаў сабе два гады і пайшоў на фронт, рад., загінуў 10.12.1944 пры вызваленні Літвы.

АЎРАМЕНКА Іван Маркавіч, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

АЎРАМЕНКА Конан Аляксеевіч (Аксёнавіч), н. у 1900, працаваў у г. Орша на млыне, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 10.9.1944.

ГРЫЎЦАЎ Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДУБІНА Якаў Уладзіміравіч, загінуў 27.1. 1945 у Польшчы.

КАБАНАЎ Канстанцін Іванавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., загінуў 4.12. 1943 у Крыме, пахаваны на хут. Юранаў Кут, Украіна.

КАЗЛОЎ Сяргей Сямёнавіч, н. у 1902, калгаснік калгаса «Першае мая», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

КАРАЛЬКОЎ Яфім Сяргеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

САПЕГІН Яфім Прохаравіч, н. у 1918, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАБУНІН Васіль Іванавіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў 11.3.1942 у Белахмельскім р-не Харкаўскай вобл., там і пахаваны.

ШАБУНІН Восіп Карпавіч, н. у 1907, калгаснік калгаса «Першае мая», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1942.

ШАБУНІН Міхаіл Іванавіч, н. у 1911, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак 19.10.1944.

ШАБУНІН Пётр Карпавіч, калгаснік калгаса «Першае мая», загінуў 1.7.1944 у Палескай вобл., пахаваны ў с. Старыжоўцы Турускага р-на.

ШАБУНІН Пётр Пракопавіч, н. у 1921, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 5.8.1941.

ШАБУНІН Ціхан Карпавіч, н. у 1914, калгаснік калгаса «Першае мая», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1941.

ШАБУНІН Яфім Міхайлавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1941.

ШАЛАМЕНЬ Халімон Якімавіч, н. у 1891, прапаў без вестак у снежні 1941.

ШМУР'ЕЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШМУР'ЕЎ Пётр Сямёнавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШЧАРБАКОЎ Андрэй Якаўлевіч, н. у 1919, прапаў без вестак 24.6.1942.

ВЁСКА КУСТОЎКА

ГАЛЫНЕЦ Браніслаў Паўлавіч, н. у 1905, калгаснік калгаса «Авангард», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОЛУБЕЎ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1921, вучыўся ў Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОТАЎ Іван Прохаравіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КОТАЎ Клімент Прохаравіч, памёр ад ран 21.2.1945.

КУЛЯШОЎ Сцяпан Іванавіч, загінуў 19.1.1945.

МАРТЫНЕНКА Рыгор Касьянавіч, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

МІНАЧКІН Андрэй, н. у 1913, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧУДАЎ Гаўрыіл Карпавіч, н. у 1912, працаваў у калгасе «Авангард», у Чырвонай Арміі з 1941, сярж.

ШУХАЎЦОЎ Павел Іванавіч, н. у 1916, калгаснік калгаса «Авангард», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 29.1.1945 у Польшчы.

ЯЎЦІХАЎ Дзяніс Фадзеевіч, н. у 1901, калгаснік калгаса «Авангард», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у палоне 7.3.1943 у с. Краснае, Украіна, там і пахаваны.

ЯЎЦІХАЎ Капітон, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ВЁСКА РУДКАЎШЧЫНА

АНУФРЫЕЎ Сямён Тарасавіч, н. у 1906, працаваў у калгасе «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1941, ст. лейт., прапаў без вестак.

АНУФРЫЕЎ Фёдар Уладзіміравіч, н. у 1899, у 1931 уступіў у калгас «Чырвоная Рудкаўшчына», з 1932 па 1941 працаваў старшынёй гэтай гаспадаркі, удзельнік грамадзянскай вайны, узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 10.10.1944 у Югаславіі, пахаваны каля с. Борча.

БАБРЫК Карп Антонавіч, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАРАНКОЎ Савелій Сідаравіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у снежні 1943.

В. К. Шабунін.

ДУДАРАЎ Рыгор Аляксандравіч, н. у 1894, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕЛІСЕЕЎ Рыгор Васілевіч, н. у 1915, мал. палітрук 80-га сп, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ЗЯМЦОЎ Прохар Якаўлевіч, н. у 1904, мал. палітрук, загінуў 23.4.1942.

ЗЯМЦОЎ Рыгор Львовіч, н. у 1893, працаваў бухгалтарам на птушкафабрыцы ў г. Крупкі, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЗЯМЦОЎ Фёдар Дзмітрыевіч, н. у 1915, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЕЎСКІ Ігнат Трыфанавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАПАШЫЛАЎ Іван Карпавіч, н. у 1919, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1939, рад., служыў у кавалерыі, мал. камандзір, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

КРЫШТАН Антон Парфенавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1943.

КУХЦЯНКОЎ Рыгор Парфір'евіч, загінуў 22.1.1944.

КУХЦЯНКОЎ Ціхан Маркавіч, н. у 1893, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕПСКІ Макар Мартынавіч, н. у 1918, сярж., прапаў без вестак 26.6.1941.

МАТУЗАЎ Каліграт Сцяфанавіч, н. у в. Каралёўка Паршынскага с/с, працаваў трактарыстам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІРАНКОЎ Цімафей Пятровіч, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Антон Парфенавіч, н. у 1918, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., памёр у нямецкім палоне.

ОСІПАЎ Пётр Фёдаравіч, у Чырвонай

П. П. Шабунін.

І. К. Капашылаў.

К. І. Панкоў.

Ф. П. Панкоў.

Арміі з 1941, памёр ад ран 20.9.1944, пахаваны ў в. Крэсцінец, магіла № 72, Латвія.

ПАНКОЎ Іларыён Пятровіч, н. у 1907, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1941, ст. сярж., памёр у нямецкім палоне 15.6.1942.

ПАНКОЎ Кузьма Іларыёнавіч.

ПАНКОЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАНКОЎ Фёдар Пятровіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, мал. лейт., памёр у палоне.

ПАНКОЎ Цімафей Рыгоравіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., танкіст, памёр у нямецкім палоне 21.11.1941.

ПАНКОЎ Цярэнцій Рыгоравіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЕСЯНКОЎ Макар Аляксеевіч (Елісееві̆ч), н. у 1912, калгаснік, удзельнік савецка-фінляндскай вайны, з 1941 зноў у арміі, мал. сярж. 42-й гв. дыв., памёр 18.12.1942 у шпіталі ў г. Уладзімір.

ПЛЯШКЕВІЧ Ілья Цімафеевіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПЛЯШКЕВІЧ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ПРОХАРАЎ Пётр Еўдакімавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РУСКІ Кузьма Сцяпанавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., загінуў 24.8. 1944 у г. Дрэздэн, Германія.

САПЕГІН Мікалай Прохаравіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

САПЕГІН Яфім Прохаравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЎЧАНКА Васіль Радзівонавіч, загінуў 15.8.1944 у Літве.

САЎЧАНКА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1905, калгаснік калгаса «Чырвоная Рудкаўшчына», у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 15.8.1944.

САЎЧАНКА Пімен Дзмітрыевіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

САЎЧАНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 5.3.1945.

СТРАЖЫНСКІ Міхаіл Пятровіч, загінуў 24.7.1943 у Льгоўскім р-не Курскай вобл.

ТАЛАШОЎ Канстанцін Васілевіч, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 26.9.1941, пахаваны ў в. Шуш Мглінскага р-на.

ТАЛАШОЎ Сіла Тарасавіч, рад. 1078-га сп 314-й сд 7-й асобнай арміі, загінуў 12.4. 1942 у Ленінградскай вобл.

ТАЛАШОЎ Сяргей Пятровіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 1.11.1944.

ТАРАНЬКОЎ А. А.

ФРАЛОЎ Андрэй Ануфрыевіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 10.8.1944.

ФРАЛОЎ Фёдар Ануфрыевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, мал. лейт., прапаў без вестак.

ХАЛЮКОЎ Нічыпар Фёдаравіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦЕХАНСКІ Уладзімір Паўлавіч, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у 1945.

ЦІМАШЭНКАЎ Сцяфан Яфімавіч, н. у 1901, памёр у нямецкім палоне 26.6.1942.

ШАБУНІН Міхаіл Міхайлавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у баях за вызваленне Беларусі.

ШАРСНЕЎ Канстанцін Мікітавіч, загінуў 12.12.1944.

ШАРСНЕЎ Лявон Цімафеевіч, у Чырвонай Арміі з 27.10.1938, удзельнічаў у паходзе ў Заходнюю Беларусь, у савецка-фінляндскай вайне, на франтах Вялікай Айчыннай вайны з 1941, памёр у нямецкім палоне 3.9. 1943.

ШАРСНЕЎ Рыгор Мікітавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 5.12.1944 ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў в. Шкарынсцье.

ШУТАЎ Мікалай М., н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА УЛАДЗІМІРАЎКА

ШАЛАПУХА Фёдар Філіпавіч, н. у 1910, працаваў на льнокамбінаце ў г. Орша, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 28.11.1942.

ВЁСКА ХАМІНІЧЫ

АЎДЗЕЕЎ Фёдар Ціханавіч, н. у 1911, загінуў 24.11.1942 у Сталінградскай вобл.

БЕЛЯНКОЎ Пётр Іванавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЕРАСНЕЎ Канстанцін Ціханавіч, н. у 1924, калгаснік, загінуў у 1943.

БІКАСАЎ Кірыла Ціханавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у верасні 1944.

БРЫНДЗІН Пётр Яфімавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

БУЛАСАЎ Пётр Сяргеевіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЫКАЎ Пётр Максімавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 14.1.1943 у с. Спаскае, раён г. Вялікія Лукі.

ВАЛЧКОЎ Андрэй Елісеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАЛЧКОЎ Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАСІЛЬЕЎ Уладзімір Карнеевіч, інжынер-будаўнік, працаваў на Далёкім Усходзе, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 5.5.1945.

ЗАЙЦАЎ Данііл Піліпавіч, н. у 1917, працаваў на чыгунцы машыністам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1941 пры абароне г. Смаленск.

ЗАЙЦАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў 11.9.1943 у Сумскай вобл.

ЗАЙЦАЎ Павел Фёдаравіч, н. у 1920, працаваў у г. Орша на льнокамбінаце, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАЙЦАЎ Сямён Яўсеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАЙЦАЎ Уладзімір Тарасавіч, н. у 1922, сярж. 459-га сп, памёр ад ран 27.8.1944.

КАЖУРЫН Максім Дзям'янавіч, н. у 1919, працаваў бухгалтарам у калгасе, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЖУРЫН Міхаіл Іларыёнавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў у 1943.

КАЖУРЫН Сямён Ісакавіч, н. у 1922,

М. А. (Е.) Песянкоў.

М. Ц. Пляшкевіч.

П. Дз. Саўчанка.

К. В. Талашоў.

Л. Ц. Шарснёў.

працаваў піянерважатым у школе ў в. Хамінічы, памёр ад хваробы 10.3.1943.

КАЗЛОЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1912, працаваў у г. Орша начальнікам турэмнай аховы, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРЖУЕЎ Віктар Нічыпаравіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

КАРЖУЕЎ Дзмітрый Цімафеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1944.

КАРЖУЕЎ Купрыян Сямёнавіч, н. у 1899, прапаў без вестак 13.3.1942.

КАРЖУЕЎ Несцер Радзівонавіч, н. у 1906, будаўнік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРЖУЕЎ Савелій Нікадзімавіч, н. у 1908, у Чырвоную Армію прызваўся ў 1941 з Кузбаса, загінуў у 1942 у Закарпацці.

КАРЖУЕЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1921, працаваў настаўнікам у Быхаўскім р-не, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак.

КАРЖУЕЎ Уладзімір Цімафеевіч, н. у 1920, трактарыст Зубраўскай МТС, у Чырвонай Арміі з 1940, загінуў 22.2.1945 пад г. Кёнігсберг.

КАРЖУЕЎ Фядот Андрэевіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам у калгасе, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛЕПСКІ Іван Цімафеевіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ЛЕПСКІ Ігнат Цімафеевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕПСКІ Кузьма Іонавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛЕПСКІ Міхаіл Савельевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕПСКІ Пётр Клімавіч, н. у 1926, загінуў і пахаваны ў г. Кіраў.

ЛЕПСКІ Рыгор Іванавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛЕПСКІ Якім Якаўлевіч, н. у 1892, калгаснік, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕПСКІ Яфрэм Сафонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛОПЧАНКА Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1914, ст. сярж. 1240-га сп 372-й сд, загінуў у Ленінградскай вобл.

ЛЮТКО Гаўрыла Мацвеевіч, н. у 1919, памёр у нямецкім палоне.

ЛЮТКО Лявон Мікалаевіч, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЛЮТКО Сямён Ціханавіч, н. у 1911, вучыўся ў БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЛЯМЦАЎ Аляксей Якаўлевіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЛЯТУЧЫ Пётр Давыдавіч, н. у 1901, загінуў у палоне 14.7.1942.

МАРОЗАЎ Андрэй Восіпавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 8.6.1944.

ПАЛЕОНАК Васіль Нічыпаравіч, н. у 1924, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у лютым 1945.

ПАЛЕОНАК Гаўрыла Мікалаевіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 26.8.1942.

ПАЛЕОНАК Гаўрыла Ціханавіч, н. у 1912, прапаў без вестак.

ПАЛЕОНАК Сяргей Іларыёнавіч, н. у 1923, памёр у нямецкім палоне 22.6.1944.

РАМАНОЎСКІ Міна Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЛАЎЁЎ Парфен Феакціставіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1944.

САЛАЎЁЎ Павел Феакціставіч, н. у 1901, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

САСУНОЎ Цярэнцій Емяльянавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЎЧАНКА Павел Сяргеевіч, памёр ад ран 26.1.1945 у Польшчы.

СВІШЧОЎ Нічыпар Міхайлавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у верасні 1944.

УРОДАЎ Аляксандр Якаўлевіч, н. у студзені 1922, мал. сярж., загінуў 30.12.1945 у Германіі.

УРОДАЎ Канстанцін Іванавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

УРОДАЎ Марк Якаўлевіч, н. 29.12.1912, закончыў чатыры курсы Гомельскага педінстытута ў 1938, працаваў настаўнікам у Сялецкай школе, у Чырвонай Арміі з 1939, служыў у г. Петразаводск, рад., загінуў 16.12.1941, пахаваны ў раёне Куч-Вазера, Карэлія.

УРОДАЎ Павел Паўлавіч, н. у 1900, рад. 1155-га сп 343-й сд, загінуў 30.9.42 у Сталінградскай вобл.

ХАЛУПКА Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1917, ст. сярж., прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ЦАПКОЎ Сямён Якаўлевіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 988-га сп, загінуў у палоне 13.11.1944 у канцлагеры № 344, Ламсдорф.

САЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕРАШЧАКІ

КАРАЛЬКОЎ Прохар Елісеевіч, загінуў 28.10.1944.

КУЗАЎКОЎ Мітрафан Ферапонтавіч, н. у 1918, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАПНЕЎСКІ Іван Ісакавіч, загінуў 18.8. 1944 у Літве.

ВЁСКА ВІШНЯ

БАБКОЎ Аўдзей Дзямідавіч, н. у 1916, закончыў ваеннае лётнае вучылішча, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАБКОЎ Ермалай Дзямідавіч, н. у 1912, працаваў брыгадзірам у калгасе «Камінтэрн», у Чырвонай Арміі з 1941.

БАБКОЎ Яфім Дзямідавіч.

КАБАЧЭЎСКІ Акім Рыгоравіч, н. у 1914, ваенфельчар 22-га асобага штурм. батальёна, загінуў 24.11.1944 у Латвіі.

КАБАЧЭЎСКІ Васіль Іванавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАБАЧЭЎСКІ Клім Іванавіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 18.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

КАБАЧЭЎСКІ Рыгор Іванавіч, н. у 1912, працаваў старшынёй калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРАЕЎСКІ Яўхім Фёдаравіч (Фадзеевіч), н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРТЫНЕНКА Віктар Міхайлавіч, загінуў 26.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ПАЛАЗКОЎ Філат Пятровіч, н. у 1904, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПАРЧЭЎСКІ Андрэй, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941.

РАЗІНКЕВІЧ Іван Піліпавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 13.12.1944.

РАЗІНКЕВІЧ Фёдар Васілевіч, прапаў без вестак у маі 1945.

РАЗІНКЕВІЧ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1921, прапаў без вестак 17.9.1941.

СЛЫШКІН Венядзікт Іванавіч, рад. 3-й гв. сд, загінуў 31.3.1942 у Ленінградскай вобл.

ТУЗКОЎ Фадзей Юр'евіч, н. у 1911, загінуў 3.8.1944, пахаваны ў Літве.

ТУЗКОЎ Фёдар Васілевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШАПНЕЎСКІ Іван Ісакавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 10.6.1941.

ШАПНЕЎСКІ Ілья Анісімавіч, н. у 1918, вучыўся ў ваенным вучылішчы, загінуў у 1944.

ШАПНЕЎСКІ Ісак Канстанцінавіч, н. у 1898.

ЯЛЫШКІН Венядзікт Іванавіч, н. у 1897, загінуў 21.3.1942 у в. Смародзіна Ленінградскай вобл.

ВЁСКА ЗУБРЫ

АЛІМЕНКА Антон Ільіч, н. у 1909, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт.

АЛІМЕНКА Іван Ільіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

БЫНЬКОЎ Піліп Емяльянавіч, н. у 1900, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГАЛАЕНКА Іван Ільіч, н. у 1923, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 9.7.1941.

ГЛУШАНКОЎ Павел Данілавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ГРЫШЧАНКАЎ Васіль Сцяфанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у снежні 1941.

ДАВЫДЗЕНКА Ціхан, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 31.10. 1944 у Літве.

КАРМІЛЬЦАЎ Аляксей Ягоравіч, памёр ад ран 24.1.1945.

КАРМІЛЬЦАЎ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1918, мал. сярж. 887-га сп 211-й сд, загінуў 20.1.1945, пахаваны ў Тарнаўскім ваяв., Польшча.

КАСЯКОЎ Васіль Аляксандравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 26.8.1944 у г. Каўнас.

КАСЯКОЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАСЯКОЎ Канстанцін Зіноўевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у 1941.

КАСЯКОЎ Кірыл Лявонцьевіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАСЯКОЎ Пётр Паўлавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

КАСЯКОЎ Сямён Цітавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КІРЫЛАЎ Д. А.

КІРЫЛАЎ Іван Іосіфавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1940, служыў у Літве, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІРЫЛАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КУЗЬМІНАЎ Мацвей.

КУРНОСЕНКА Аксён Ігнацьевіч, н. у 1901, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

МАРАЧ Фёдар Сцяпанавіч, загінуў 3.8. 1943 у Курскай вобл.

ПІШКОЎ Данііл Герасімавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у 1941.

ПІШКОЎ Самуіл Ізотавіч, загінуў 25.1. 1945 у Польшчы.

ПІШКОЎ Ягор Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1943.

САБАЛЕЎСКІ Лявонцій Самуйлавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САФРОНАЎ Пётр Ерафеевіч, загінуў 24.1.1945 у Латвіі.

СКАРАХОДАЎ Іван Якаўлевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ШМЕРЫН Елісей Нічыпаравіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШТУКІН Васіль Майсеевіч, н. у 1919, ст. сярж., прапаў без вестак 9.6.1943.

ШТУКІН Галамей Майсеевіч, н. у 1909, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЭКІН Пётр Антонавіч, н. у 1923, вучыўся ў Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЮРЧАНКА Арцём Цімафеевіч, н. у 1908, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЮРЧАНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЮРЧАНКА Савелій Макаравіч, н. у 1924, вучыўся ў школе ФЗН у Ленінградзе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ВЁСКА КАЛАЦІЛЫ

БАДЗЮЛЬКІН Палікарп Елізаравіч, н. у 1899, прапаў без вестак у 1944.

ГОГАЛЕЎ Трафім Еўдакімавіч, загінуў 16.4.1945 у Германіі.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Аляксей Логінавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Яўсей Афанасьевіч, н. у 1909, памёр ад ран 6.4.1945.

ІПАЛАЎ Трафім Еўдакімавіч, н. у 1917, рад. 132-й сд, загінуў 16.4.1945 у Германіі.

КАРАЛЬКОЎ Іван Акімавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у снежні 1943.

КЛІМАЎ Анісім Мартынавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЗАЎКОЎ Амос Ізотавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛУГАНАЎ Фёдар Кузьміч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПУКАЎ Пётр Львовіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

СІЛІВЕСТРАЎ Ерафей Ермалаевіч, н. у 1916, загінуў у палоне 26.12.1941.

ЦІМАШЭНКА Карп Лукашавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

ЦІМАШЧАНКА Герасім Лаўрэнавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІШКОЎ Фядот Нікандравіч, н. у 1919, памёр у нямецкім палоне 21.12.1942.

ШТУКІН Мікалай Нічыпаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЁСКА КРАСУЛІНА

БАРАДОЎСКІ Церах.

ВІШНЕЎСКІ Васіль Андрэевіч, н. у 1919, ст. сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДРАЧОНІН Мікалай Паўлавіч, н. у 1922, сярж., кам. аддз., загінуў 31.1.1945 у г. Познань.

КАПЫТОЎ Іван.

КАПЫТОЎ Мікіта.

КАПЫТОЎ Уладзімір Кандратавіч, н. у 1925, памёр ад ран 9.3.1945.

КУЗЬМЯНКОЎ Мікалай Мікалаевіч, прапаў без вестак.

ЛІПІНСКІ Андрэй Іванавіч, н. у 1905, загінуў 6.10.1944.

ЛІПІНСКІ Іларыён Венядзіктавіч, н. у 1906, працаваў шафёрам у вучгасе, у Чырвонай Арміі з 24.6.1941, рад., загінуў 18.1.1944 у Калінінскай вобл., пахаваны ў в. Гамбалава Пустошынскага р-на.

ЛІПІНСКІ Канстанцін Іванавіч, н. у 1922.

ЛІПІНСКІ Мірон Аляксеевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛІПІНСКІ Пётр Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛІПІНСКІ Сяргей Аляксеевіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЛІПІНСКІ Сяргей Іванавіч, н. у 1920, загінуў 7.7.1941.

ЛІПІНСКІ Сцяпан Іонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛІПІНСКІ Увар Анісімавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПРАВАЛІНСКІ Дзям'ян.

ПРАВАЛІНСКІ Макар.

ПЯЧЭРСКІ Логін Свірыдавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

СОПАТАЎ Канстанцін Фёдаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1943.

СОПАТАЎ Піліп Фёдаравіч, н. у 1914 прапаў без вестак.

ЦІХНАВЕЦКІ Ульян Панфілавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у студзені 1945 у Польшчы.

ШКОЛЬНІКАЎ Каліграт Іванавіч, н. у 1920, лейт., прапаў без вестак у верасні 1944.

ШКОЛЬНІКАЎ Мітрафан Мамантавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШКОЛЬНІКАЎ Пётр Яфімавіч, н. у 1902, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у сакавіку 1945 у Германіі.

ВЁСКА КУРТАСЫ

БАРЫСОЎСКІ Емяльян Ягоравіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, лётчык, загінуў у 1943.

БАРЫСОЎСКІ Мяфодзій Ягоравіч, н. у 1911, ваеннаслужачы, кап., загінуў у 1945 у г. Будапешт.

БАРЫСОЎСКІ Пётр Сілівеевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРЫСОЎСКІ Раман Дзмітрыевіч, загінуў 28.12.1944.

БАРЫСОЎСКІ Сілівей Цітавіч, н. у 1893, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БАРЫСОЎСКІ Яўсей Сілівеевіч, н. у 1919, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БІРУНДЗІН Фёдар Дзмітрыевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВАЙЦЯХОЎСКІ Іван Пракопавіч, н. у 1900, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВАЙЦЯХОЎСКІ Ягор Аляксандравіч, н. у 1917, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 13.7.1941 у в. Рэкта.

ГАРБАЧЭЎСКІ Трафім Пракопавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДАРАШКЕВІЧ Міхаіл Сяргеевіч, загінуў 4.8.1944.

ЖМАЧЫНСКІ Максім Нічыпаравіч, загінуў 15.4.1945 у Германіі.

ЖМАЧЫНСКІ Мінахват, н. у 1909, працаваў ветэрынарам у г. Слуцк, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЖМАЧЫНСКІ Фёдар Нічыпаравіч, н. у 1900, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941.

КАРПІЦКІ Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАРПІЦКІ Андрэй Ферапонтавіч, н. у 1911, рад. 70-га сп, прапаў без вестак 22.11.1944.

КАРПІЦКІ Апанас Іларыёнавіч, прапаў без вестак у 1944.

КАРПІЦКІ Іван Лявонцьевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРПІЦКІ Іван Сцяфанавіч, н. у 1920, трактарыст калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1939, шафёр, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАРПІЦКІ Васіль Раманавіч, н. у 1926, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944.

КАРПІЦКІ Кузьма Раманавіч, н. у 1919, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРПІЦКІ Марк Лявонавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

КАРПІЦКІ Мікалай Ягоравіч, н. у 1922, загінуў 21.8.1944 у Літве.

КАРПІЦКІ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 3.2.1945 у Германіі.

КАРПІЦКІ Міхаіл Сямёнавіч (Сцяпанавіч), н. у 1922, рад. 364-га сп 139-й сд, загінуў 11.8.1944 у Беластоцкай вобл.

КАРПІЦКІ Нічыпар Мікітавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

КАРПІЦКІ Піліп Захаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРПІЦКІ Піліп Сямёнавіч, н. у 1917, рад., в/ч 86037, прапаў без вестак у маі 1943.

КУРЧЭЎСКІ Васіль Сямёнавіч, н. у 1908, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУРЧЭЎСКІ Мікіта Цімафеевіч, н. у 1904, брыгадзір калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРЧЭЎСКІ Павел Сямёнавіч, н. у 1899, старшыня калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 26.2.1942.

МАЖУЛЕЎСКІ Аляксандр Іванавіч, н. у 1919, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1939, памёр ад ран 22.2.1943.

МАЖУЛЕЎСКІ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1895, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 10.3.1942.

МАКАРАЎ Сямён Данілавіч, ст. сярж., загінуў 19.9.1944 у г. Нарва.

МАЛАШАНКА Іван Фёдаравіч, загінуў 28.7.1944.

МАЛАШАНКА Мікалай Андрэевіч, н. у 1925, прапаў без вестак 16.7.1941.

МАЛАШАНКА Мікалай Паўлавіч, гв. рад., загінуў 7.1.1945.

МАЛАШАНКА Пётр Паўлавіч, памёр ад ран 22.11.1943.

СЕРАФІМОВІЧ Сяргей Аляксеевіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 8.2.1944 у Віцебскай вобл.

СЯМЁНАЎ Нічыпар Юр'евіч, н. у 1912 у в. Парфёнаўка, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

ТУРЭМСКІ Канстанцін Ігнатавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФІЛІМОНАЎ Ігнат Макаравіч, н. у 1921, настаўнік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯКУБОЎСКІ Васіль Мікалаевіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1939, у 1943—44 у партызанах, кам. кулямётнага аддз., у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 27.12.1944 у Латвіі.

ЯКУБОЎСКІ Міхаіл Сямёнавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯКУБОЎСКІ Рыгор Сямёнавіч.

ЯКУБОЎСКІ Фёдар Сямёнавіч.

ЯКУБОЎСКІ Трафім Аўрамавіч, н. у 1906, калгаснік калгаса «Пагодзіна», у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЁСКА ЛУГІНЫ

ВОЛІКАЎ Іван Яўхімавіч, н. у 1920, прапаў без вестак.

ВОЛІКАЎ Мікалай Яўхімавіч, н. у 1922, загінуў 23.3.1943.

ІЛЬЮШЭВІЧ Сцяфан.

КАРАВОСАЎ Сцяфан Мікітавіч, н. у 1920.

КАРАВОСАЎ Трафім Мікітавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКСІМАЎ Макар, у Чырвонай Арміі з 1941.

МАРЧАНКА Аляксей Міхайлавіч, н. у 1915.

МАРЧАНКА Васіль Лукіч, н. у 1922, памёр ад ран 3.2.1945.

МАРЧАНКА Кірыл Агеевіч, н. у 1914.

МАРЧАНКА Сцяпан Ільіч, н. у 1895, памёр ад ран 12.4.1942 у Калінінскай вобл.

МАРЧАНКА Фёдар Агеевіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ОСІПАЎ Рыгор Іванавіч, памёр ад ран 22.10.1944.

СЯМЁНАЎ Назар Навумавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1941.

СЯМЁНАЎ Пётр Навумавіч, н. у 1924, загінуў 9.1.1943.

ХОМЧАНКА Андрэй Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХОМЧАНКА Антон Гаўрылавіч, н. у 1923, загінуў 2.2.1942 у канцлагеры ў в. Масюкоўшчына Мінскага р-на.

ХОМЧАНКА Васіль Лук'янавіч.

ХОМЧАНКА Іван Лук'янавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ХОМЧАНКА Пётр Гаўрылавіч, н. у 1924.

ХОМЧАНКА Пётр Кандрацьевіч.

ХОМЧАНКА Сцяпан Лук'янавіч, н. у 1924.

ХОМЧАНКА Якім Архіпавіч, н. у 1910.

ШКАПЦОЎ Іосіф Арцёмавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЧАМЯЛЁЎ Лука Ісакавіч.

ШЧАМЯЛЁЎ Лявон Ісакавіч.

ВЁСКА МАРАЛЁЎКА

БАРЫСЕНКА Купрэй Купрыянавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

КАЛІНІН Вакула Паўлавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЛІНІН Ілья Логінавіч, загінуў 25.1. 1945 у Венгрыі.

КАЛІНІН Логін Паўлавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАМАРОЎ Астап Селівеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

КАМАРОЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у снежні 1944.

КАМАРОЎ Парфір Селівеевіч, н. у 1911, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАМАРОЎ Сяргей Селівестравіч, н. у 1890, прапаў без вестак у снежні 1944.

КОЗЫРАЎ Харлам Філатавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 27.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

КРАЎЧУК Леанід Емяльянавіч, н. у 1922, працаваў намеснікам начальніка пажарнай аховы Шарыпскага льнозавода, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1942 пры абароне Сталінграда.

ЛЕСЯНКОЎ Пётр Парфіравіч, н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў у 1944.

ЛЕСЯНКОЎ Якаў Яфімавіч, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ЛУГАНАЎ Мікалай Савельевіч, н. у 1917, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУГАНАЎ Пракоп Тарасавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЫСЯНКОЎ Гаўрыла Яфімавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛЫСЯНКОЎ Цімафей Яфімавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТУЗКОЎ Даніла Юр'евіч, н. у 1898, прапаў без вестак у снежні 1943.

ТУЗКОЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1918, загінуў 20.8.1941.

ВЁСКА МАСАЛЫКІ

АЎТУШЭНКА Іосіф Мануілавіч, н. у 1914, мал. сярж., загінуў 4.11.1943.

ВОРАНАЎ Сцяпан Дзямідавіч, н. у 1905, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГУМАРАЎ Трафім Ізотавіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1941.

ГУМАРАЎ Ягор Селівестравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДАВЫДЗЕНКА Мікалай Емяльянавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАВЫДЗЕНКА Яфім Емяльянавіч, н. у 1918, калгаснік, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗІВАКОЎ Іван Усцінавіч, н. у 1927, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад.

ДЗІВАКОЎ Іосіф Сідаравіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1937, рад.

ДЗІВАКОЎ Пётр Захаравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у лютым 1945.

ДЗІВАКОЎ Яфім Сафонавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1944.

ІКАЛЕНКА Іван Антонавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАМЕДЗЬКА Кірыл Фядосавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАМЕДЗЬКА Сцяпан Майсеевіч, н. у 1897, працаваў загадчыкам магазіна, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАМЕДЗЬКА Ягор Фёдаравіч, н. у 1928, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў 18.7.1945 пры разміраванні міннага поля.

КАНДРАЦЕНКА Павел Артамонавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАСТРЫВЕНКА Стафан Дзмітрыевіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942 у г. Ленінград.

П. Я. Фралоў.

Я. А. Кудраўцаў.

КАСТРЫВЕНКА Рыгор Дзмітрыевіч, н. у 1918, працаваў у Горках бухгалтарам, затым начальнікам ст. Ходасы, у Чырвонай Арміі з 1939, служыў у г. Самарканд, ст. лейт., загінуў 24.4.1945 у г. Новагвардзейск.

КУРБАСАЎ Навум Іванавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, загінуў 24.8.1944 у г. Беласток.

КУРБАСАЎ Пётр Яфімавіч, н. у 1925, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРБАСАЎ Прохар Дзянісавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у ліпені 1944.

КУРБАСАЎ Ягор Іванавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКАРАЎ Парфен Макаравіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Васіль Харытонавіч, н. у 1923, працаваў у г. Баку, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПЛАТОНАЎ Іван Іванавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАБЦАЎ Андрэй Канстанцінавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у снежні 1941.

РЫЖЫКАЎ Міхаіл Мяфодзьевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у верасні 1944.

СУНІЦЫН Яфім Пракопавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРОЛЬКІН Мікалай Ягоравіч, памёр ад ран 6.2.1945.

ТУЗКОЎ Іван Сяргеевіч, загінуў 17.10. 1944 у Літве.

ФРАЛОЎ Павел Яўсцігнеевіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ФРАЛОЎ Якаў Сяргеевіч, н. у 1915, загінуў 17.1.1943 у Варонежскай вобл.

ХАРУЖЭНКА Аўдзей Фядосавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАРУЖЭНКА Фядос Аўдзеевіч, загінуў 7.8.1941, пахаваны ў в. Сабачава Ленінградскай вобл.

ЧЭРНІКАЎ Сяргей Арысанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ПАТАШЫ

БЕЦІКАЎ Пётр Іларыёнавіч, н. у 1921, сярж. 1250-га сп, памёр ад ран 27.1.1944, пахаваны ў г. Колпіна Ленінградскай вобл.

ГРЫГОР'ЕЎ Ягор Васілевіч, у Чырвонай Арміі з 1939.

КАВАЛЁЎ Цімафей Міхайлавіч, н. у 1915, памёр у нямецкім палоне 3.6.1942.

КУДРАЎЦАЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1922, лейт. 174-й сд, 3-ці Беларускі фронт, загінуў 1.7.1944 у в. Бяловічы Крупскага р-на Мінскай вобл.

КУДРАЎЦАЎ Аляксей Елізаравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КУДРАЎЦАЎ Васіль Ізотавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

КУДРАЎЦАЎ Васіль Мітрафанавіч.

КУДРАЎЦАЎ Васіль Пролавіч.

КУДРАЎЦАЎ Іван Захаравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУДРАЎЦАЎ Максім Лявонавіч, н. у 1919, у Чырвонай Арміі з 1939.

КУДРАЎЦАЎ Ісак Елізаравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУДРАЎЦАЎ Майсей Нікандравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУДРАЎЦАЎ Максім Сідаравіч, н. у 1915, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КУДРАЎЦАЎ Міхаіл Кузьміч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУДРАЎЦАЎ Пётр Кандратавіч, н. у 1920, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., танкіст, памёр ад ран у нямецкім палоне 26.10.1941.

КУДРАЎЦАЎ Якаў Андрэевіч, н. у 1923, працаваў сакратаром Шарыпскага с/с, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 7.2.1945, пахаваны ў пас. Прыбярэжны Калінінградскай вобл.

КУДРАЎЦАЎ Якаў Кандратавіч, н. у 1914, працаваў настаўнікам у Юркаўскай школе, у Чырвонай Арміі з 1938, лейт., прапаў без вестак у верасні 1944.

КУДРАЎЦАЎ Яфім Пролавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у лютым 1945.

ПАЛАЗКОЎ Аўрам Філатавіч, н. у 1909, загінуў 18.8.1944 у Літве.

ПУКАЎ Авяр'ян Фёдаравіч, н. у 1897, прапаў без вестак у снежні 1941.

ПУКАЎ Васіль Платонавіч, загінуў 7.9. 1944.

ПУКАЎ Лаўрэн Платонавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПУКАЎ Цімафей Васілевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1945.

СІРОТКІН Арцём Іларыёнавіч.

СІРОТКІН Васіль Мацвеевіч, загінуў 28.7.1944 у Літве.

СІРОТКІН Фінаген Астапавіч, памёр ад ран 23.3.1945.

СУЗДАЛЕЎ Яўсей Ерафеевіч, загінуў 24.1.1945 у Польшчы.

ШАПАЧКІН Іван Аляксандравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫДЛОЎСКІ Епіфан Панфілавіч.

ВЁСКА РАДЗІВОНАЎКА

БЕРАСНЕЎ Фядот Фядосавіч, н. у 1897, у Чырвонай Арміі з 1941.

ДАЛЕЦКІ Васіль Рыгоравіч, ст. сярж., загінуў 7.6.1944.

ІВАНОЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ІВАНОЎ Фёдар Тарасавіч, н. у 1900, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

КАТУЛІН Лазар Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КЛІМАЎ Канстанцін Карпавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЗАЎКОЎ Рыгор Арцёмавіч, н. у 1915, працаваў мулярам, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 1.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

КУЗАЎКОЎ Сяргей Арцёмавіч, н. у 1923, працаваў сувязістам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЗАЎКОЎ Фёдар Арцёмавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, служыў у г. Пскоў, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАКОМЫ Іван Глебавіч, н. у 1897, працаваў у в. Асінаўка, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр ад ран 9.3.1943 у Смаленскай вобл.

ЛІТВІНАЎ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у снежні 1944.

ЛІТВІНАЎ Раман Міхайлавіч, н. у 1913, калгаснік.

ЛІТВІНАЎ Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ЛЫСЯНКОЎ Міхаіл Яўсеевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 24.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

МЕЛЬНІКАЎ Спірыдон Міхайлавіч, н. у 1897, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАТАПЕНКА Аляксей Піліпавіч, н. у 1923, працаваў у г. Мінск, у Чырвонай Арміі з 1941.

ПАТАПЕНКА Піліп Яфімавіч, н. у 1900 у в. Малыя Шарыпы, працаваў на сваім хутары, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЛЬНІКАЎ Іван Пракопавіч, н. у 1923, працаваў у г. Орша, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

СІДАРЭНКА Васіль Іванавіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 18.4.1942.

СІДАРЭНКА Ілья Майсеевіч, н. у 1902, рад. 1225-га сп, памёр ад ран 11.8.1944, пахаваны ў Польшчы.

СІДАРЭНКА Міхаіл Гардзеевіч, н. у 1898, працаваў у Рудкаўскім с/с, у Чырвонай Арміі з 1941, пісар, прапаў без вестак у верасні 1944.

СІДАРЭНКА Самсон Іванавіч, н. у 1909, ваеннаслужачы, кап., загінуў у 1941 у Віцебскай вобл.

ТАРАСЕВІЧ Пётр Карнеевіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАРАСЕВІЧ Фёдар Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТАТКОЎ Цімафей Лаўрэнцьевіч, н. у 1907, ваеннаслужачы, падпалк., загінуў у 1941 пад Масквой.

ЦАРЫКАЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Мікалай Сямёнавіч, загінуў 25.3.1945.

ЦЫРКУНОЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1919, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЧЭРЭПАЎ Васіль Макаравіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 16.7.1944 у Карэліі.

ЧЭРНІКАЎ Іван Паўлавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

ШАЎКОЎСКІ Андрэй Ягоравіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лютым 1945.

ШАЎКОЎСКІ Іван Іванавіч, н. у 1918, у Чырвонай Арміі з 1944, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАСЦЯРНЁЎ Уладзімір Сцяпанавіч, н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944.

ШВАБСКІ Дзям'ян Ісакавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лютым 1942.

ШКРОБЫШАЎ Ягор Фёдаравіч, н. у 1901, рад. 230-га зсп 256-й арміі, прапаў без вестак 4.11.1941.

ВЁСКА САВА

АЎРАМЕНКА Пётр Захаравіч, н. у 1897, загінуў 20.5.1941.

АЎРАМЕНКА Пётр Макаравіч, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у жніўні 1944.

БАРАВІКОЎ Ілья Анціпавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРАВІКОЎ Ягор Палікарпавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

БУГЛАЕЎ Міхаіл Кузьміч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 15.2.

1944 на вышыні Безымянная, 1 км на паўднёвы ўсход ад возера Вялікаў Мядзвежагорскага р-на, Карэлія.

БУГЛАЕЎ Тарас Пятровіч, н. у 1903, гв. рад. 24-га гв. пдсп 10-й гв. пдд, загінуў 20.3. 1945 у в. Катышвал, Венгрыя.

ВАСПЯКОЎ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1922, навучэнец школы ФЗН г. Ленінград, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСПЯКОЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак 12.3.1944.

ЗАЙЦАЎ Васіль Андрэевіч, н. у 1925, навучэнец рамеснага вучылішча г. Ленінград, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЗАЙЦАЎ Васіль Кузьміч, загінуў 20.10. 1944 ва Усходняй Прусіі.

ЗАЙЦАЎ Іларыён Захаравіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАЙЦАЎ Фёдар Уладзіміравіч, н. у 1898, загінуў 23.6.1941.

ЗУЕЎ Еўсігней Цярэнцьевіч, н. у 1903, працаваў у Горацкім ДУ, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 28.12.1942.

ЗУЕЎ Сяргей Іванавіч, н. у 1904, працаваў у магазіне прадаўцом у в. Сава, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗУЕЎ Фядос Антонавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗЯЗЮЛІН Аляксей Рыгоравіч, н. у 1903, працаваў у сельскай гаспадарцы, загінуў 8.8.1944 у Беластоцкай вобл.

ЗЯЗЮЛІН Іван Сідаравіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1942.

КАВАЛЁЎ Андрэй Іванавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1944.

КАВАЛЁЎ Іван Цімафеевіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Сяргей Патапавіч, н. у 1896, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАВАЛЁЎ Фадзей Пятровіч, н. у 1911, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 25.4.1945.

КАЗЛОЎ Емяльян Фаміч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЗЛОЎ Іван Арцёмавіч, н. у 1922, рад. 267-га зн. авп 236-й зн. авд 4-й паветранай арміі, загінуў 23.5.1943 у с. Сеўраснае Краснадарскага края.

КАЗЛОЎ Іларыён Лазаравіч, загінуў 28.6.1944.

КАЗЛОЎ Пётр Мікітавіч, загінуў 14.4. 1945.

КАЛТУНОЎ Мяфодзій Міхайлавіч, н. у 1898, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у снежні 1943.

КАНДУКОЎ Дзмітрый Савельевіч, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАНДУКОЎ Уладзімір Васілевіч, н. у 1925, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад. 119-га сп 13-й сд, загінуў 17.3.1944 у Эстоніі.

КАНДУКОЎ Фядот Дзмітрыевіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАНДУКОЎ Фядот Савельевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у верасні 1944.

КСЯНЗОЎ Іван Патапавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУҚШАЎ Фядот Сямёнавіч, н. у 1931, у Чырвонай Арміі з 1941.

НОВІКАЎ Данііл Дзянісавіч, н. у 1904, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у ліпені 1944.

НОВІКАЎ Мікалай Фаміч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

НОВІКАЎ Уладзімір Сазонавіч, н. 17.6. 1895, працаваў бухгалтарам райспажыўсаюза ў Горках, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 11.11.1944, пахаваны ў г. Вільнюс.

ПАРЧЭЎСКІ Андрэй Цімафеевіч, н. у 1923, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ПАРЧЭЎСКІ Варфаламей Майсеевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАРЧЭЎСКІ Мацвей Андрэевіч, загінуў 28.2.1945.

ПАРЧЭЎСКІ Цімафей Ісакавіч, у Чырвонай Арміі з 1941.

СЯЎНІЦКІ Даніла Ягоравіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

СЯЎНІЦКІ Емяльян Антонавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Антон Іларыёнавіч, н. у 1914, у Чырвонай Арміі з 1943, загінуў 28.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЦАДЗІЛКІН Якаў Кузьміч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Мікалай Дзянісавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 5.9.1943.

ЦЫРКУНОЎ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1895, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Мікіта Аляксеевіч, загінуў 17.10.1944.

ЦЫРКУНОЎ Парфен Маркавіч, н. у 1904, працаваў бухгалтарам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦЫРКУНОЎ Ягор Сямёнавіч, н. у 1907, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЧЭРНІКАЎ Арцём Ларывонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧЭРНІКАЎ Іван Ермалаевіч, з кастрычніка 1938 тэхнік дыстанцыі пуці Свярдлоўскай чыгункі, з 1939 — рабочы карэспандэнт газеты «Гудок» і «Уральскі рабочы», загінуў 19.2.1945 у Польшчы, пахаваны ў г. Млава.

ЧЭРНІКАЎ Пётр Паўлавіч, н. у 1920, калгаснік калгаса «Пяцігодка», у Чырвонай Арміі з 1938, рад.

ЧЭРНІКАЎ Рыгор Ермалаевіч, загінуў 10.9.1944.

ЧЭРНІКАЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1914, працаваў начальнікам пашпартнага стала, супрацоўнік дзяржаўнай бяспекі, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЧЭРНІКАЎ Сяргей Васілевіч, н. у 1893, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШУМЯКОЎ Іван Яфімавіч, загінуў 20.10. 1944.

ШУМЯКОЎ Іларыён Пракопавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у снежні 1945.

ШУМЯКОЎ Сцяпан Ільіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ШУМЯКОЎ Яфім Пракопавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШУМЯКОЎ Яфім Паўлавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЮРАСАЎ Васіль Пятровіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЁСКА СЛАБАДА

АКСЁНЧЫК Пётр Іванавіч, прапаў без вестак 22.6.1941.

КАЗЛОЎ Рыгор Іларыёнавіч, н. у 1911, кулямётчык 804-га сп 229-й сд 54-й арміі, загінуў 8.2.1944 у в. Шчэліна Ленінградскай вобл.

КУРНОСЕНКА Мікалай Нічыпаравіч, н. у 1905, працаваў загадчыкам райсабеса, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

КУРНОСЕНКА Павел Сяргеевіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

СМАЛЮГОЎ Селіван Навумавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

УГНАЧОЎ Арывон Лукіч, н. у 1917, працаваў рахункаводам, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1942.

УГНАЧОЎ Васіль Іванавіч, н. у 1921, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

УГНАЧОЎ Іван Мікітавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 13.10.1942 у канцлагеры.

УГНАЧОЎ Мікалай Харытонавіч, н. у 1918, працаваў трактарыстам, у Чырвонай Арміі з 1941, лейт., загінуў у 1942.

УГНАЧОЎ Парфір Ігнатавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 17.1.1945.

УГНАЧОЎ Сямён Лук'янавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1941.

УТКІН Андрэй Мацвеевіч, н. у 1922, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 7.12. 1942 у Сталінградскай вобл.

ХАРУЖЭНКА Міхаіл Іванавіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАРЭВІЧ Васіль Гаўрылавіч, н. у 1900, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

ЧЭРНІКАЎ Купрыян Мацвеевіч, н. у 1906, працаваў пастухом, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЛКАВЕНКА Аляксандр Міронавіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЛКАВЕНКА Радзівон Міронавіч, н. у 1916, працаваў у г. Баранавічы сакратаром райкома, у Чырвонай Арміі з 1941, палітрук, прапаў без вестак.

ШВІГУНОЎ Аляксей Міронавіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак 27.10.1941.

ШЧАРБАКОЎ Аляксей Піменавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЮРАСАЎ Васіль Яфімавіч, мал. сярж., загінуў 15.9.1945.

ВЁСКА ФІЛІПАВА

ГАВАРКОЎ Емяльян Дзям'янавіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ГРЫГОР'ЕЎ Сцяпан Яфрэмавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у лютым 1945.

ІЛЬЯНАЎ Анісім Цімафеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАДЫСЕЎ Іосіф Ісакавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у маі 1945.

ЛАДЫСЕЎ Лявон Ісакавіч, н. у 1918.

ЛАДЫСЕЎ Лука Ісакавіч, н. у 1920, загінуў 20.3.1944.

Дз. С. Шчамялёў.

ЛАДЫСЕЎ Фёдар Юр'евіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЛАДЫСЕЎ Яфрэм Юр'евіч, н. у 1904, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Аляксей Панкратавіч, н. у 1917.

НОВІКАЎ Іван Канстанцінавіч, н. у 1924.

НОВІКАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у ліпені 1944.

САМУСЕЎ Іван Паўлавіч, н. у 1923.

САМУСЕЎ Максім Іванавіч, загінуў 15.8. 1944 у Польшчы.

САМУСЕЎ Парфірый Уласавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЦЫКУНОЎ Ціхан Лукіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941, працаваў і вучыўся ў школе ФЗН у Ленінградзе.

ЦЫКУНОЎ Фёдар Лукіч, н. у 1921, старшыня, загінуў 3.12.1943 у с. Ташакоўцы Запарожскай вобл.

ШЧАМЯЛЁЎ Георгій Анісімавіч, н. у 1917, ст. лейт. 20-й кд, загінуў 28.11.1942 у в. Кропатава Смаленскай вобл.

ШЧАМЯЛЁЎ Дзмітрый Сямёнавіч, н. у 1914, рад., загінуў 15.1.1945 у Польшчы.

ШЧАМЯЛЁЎ Ісак Якаўлевіч, н. у 1905, лейт., памёр ад ран 2.3.1942, пахаваны ў в. Грыбава Смаленскай вобл.

ШЧАМЯЛЁЎ Мікалай Ісакавіч.

ШЧАМЯЛЁЎ Сяргей Сямёнавіч, н. у 1920.

ВЁСКА ХАРКАЎКА

АВЯР'ЯНАЎ Васіль Савельевіч, н. у 1926, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., памёр ад ран 16.3.1945.

АВЯР'ЯНАЎ Фёдар Антонавіч, н. у 1920, працаваў у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 14.1.1943.

АВЯР'ЯНАЎ Цімафей Антонавіч, н. у 1905, каваль калгаса «Чырвоная зорка», у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 9.2.1945 у Германіі.

БАЛБУНОЎ Іван Анісімавіч, н. у 1923, палявод, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак.

БАЛБУНОЎ Міхаіл Анісімавіч, н. у 1927, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 13.1.1945.

БАЛБУНОЎ Цімафей Якаўлевіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак у снежні 1943.

БЫКАЎ Іван Сяргеевіч, н. у 1923, малатабоец калгаса, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 31.10.1943.

КАВАЛЁЎ Макар Сафронавіч, н. у 1910, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Якаў Сафронавіч, н. у 1912, працаваў кавалём на Аршанскім ільнокамбінаце, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1942.

ЛАКОМЫ Конан Сяргеевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 27.2.1942 у Харкаўскай вобл.

С. С. Шчамялёў.

ЛАТУНІН Ісак Аўрамавіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам паляводчай брыгады, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў 12.3.1945.

ПАЎЛЮЧЭНКА Піліп Афанасьевіч, н. у 1913, працаваў рахункаводам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

САВЕЛЬЕЎ Данііл Іванавіч, н. у 1901, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў каля г. Севастопаль.

СІДАРЭНКА Сяргей Еўсцігнеевіч, н. у 1899, працаваў брыгадзірам у калгасе, у Чырвонай Арміі з 1939, мал. лейт., прапаў без вестак у верасні 1944.

СІДАРЭНКА Якаў Еўсцігнеевіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

УТКІН Мацвей Андрэевіч (Гардзеевіч), н. у 1923, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХУРТОЎ Адам Мікалаевіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЧЭРАПАЎ Цімафей Мітрафанавіч, н. у 1915, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939.

ЧЭРАПАЎ Ціхан Мітрафанавіч, н. у 1902, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у 1945.

ШКОЛЬНІКАЎ Мікалай Андрэевіч, н. у 1925, навучэнец, у Чырвонай Арміі з 1945, загінуў 17.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ШЭКІН Міхаіл Іванавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, лейт., прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ЦЯПЛУХІ

БЕЛКІН Ігнат Карпавіч, н. у 1922, гв. рад., загінуў 29.6.1944 у Літве.

ЖУКОЎСКІ Прохар Паўлавіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у 1943.

НОВІКАЎ Лаўрэн Агафонавіч, н. у 1896, працаваў кладаўшчыком, прапаў без вестак у 1943.

НОВІКАЎ Барыс Агафонавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПУХОЎСКІ Лазар Іванавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПУХОЎСКІ Мікіта Анісімавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЦЕЛЬПУХОЎСКІ Мірон Карпавіч, загінуў 26.2.1945 у Польшчы.

ПАСЁЛАК ЧАРНІЧНЫ

ФРАЛОЎ Міхаіл Ціханавіч, аграном, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941.

ФРАЛОЎ Якаў Ціханавіч, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў у 1943.

ХАРУЖЭНКА Аляксей Цімафеевіч, н. у 1904, рад. 935-га сп 30-й сд, загінуў 23.12. 1944 на хут. Пуці ў Латвіі.

ХАРУЖЭНКА Аляксей Цімафеевіч, н. у 1904, стралок 935-га сп 30-й сд, загінуў 23.12.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ШАРЫПЫ ВЯЛІКІЯ

АЗАРАНКА Варфаламей Клімавіч, н. у 1905, памёр ад ран 17.3.1942.

АЗАРАНКА Мацвей Яфрэмавіч, н. у 1913, калгаснік, загінуў 23.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

АЗАРАНКА Пракопій Аўтаномавіч, н. у 1910, вучыўся на земфаку ў БСГА, у Чырвонай Арміі з 1941, ст. лейт., загінуў у Варашылаўградскай вобл.

АЗАРАНКА Рыгор Піменавіч, н. у 1901, калгаснік, прапаў без вестак у снежні 1943.

АЗАРАНКА Фока Аўтаномавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, танкіст, прапаў без вестак у снежні 1943.

АНАНЬЕЎ Епіфан Сцяпанавіч, н. у 1899, рад., памёр ад ран 17.11.1944.

АНАНЬЕЎ Ціхан Сцяфанавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

БАТАЛІН Уладзімір Паўлавіч, загінуў 7.8.1944 у Польшчы.

БЕЦІКАЎ Леў Гапеевіч, прапаў без вестак у 1943.

БЕЦІКАЎ Міхаіл Гапеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЯРЛОЎ Макар Іосіфавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСІЛЬЕЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1925, працаваў у Польшчы, адтуль пайшоў на вайну, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЯНІСАЎ Іван Сямёнавіч, н. у 1918, працаваў на льнозаводзе, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЯНІСАЎ Кандрат Сямёнавіч, н. у 1913, працаваў на льнозаводзе, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДУБОЎСКІ Андрэй Архіпавіч, н. у 1920, працаваў у г. Мінск сакратаром народнага суда, у Чырвонай Арміі з 1940, скончыў Ліпецкае ваеннае вучылішча, лейт., загінуў 19.12.1941 пад Масквой.

ДУБОЎСКІ Архіп Мікітавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ДУБОЎСКІ Елісей Мікітавіч, н. у 1909, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

ДУБРОЎСКІ Фёдар Архіпавіч, н. у 1924, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 25.4.1945 пад Берлінам.

ЕСЬКІН Платон Фёдаравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗУЕЎ Мацвей Самуйлавіч, н. у 1916, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

ЗУЕЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1909, прапаў без вестак 16.2.1941.

КАЗЛОЎ Андрэй Клімавіч, н. у 1919, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, ст. сярж., загінуў 28.8.1943 у г. п. Букі Харкаўскай вобл.

КАНЦАВЫ Дзмітрый Васілевіч, н. у 1913, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОЗЫРАЎ Аляксандр Паўлавіч, н. у 1918, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРАЎЦОЎ Апанас Мікітавіч.

КРАЎЦОЎ Каліграт Мікітавіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРАЎЦОЎ Панкрат Мікітавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУЗЬМЯНКОЎ Павел Ксенафонтавіч, загінуў 11.9.1942 у Ленінградскай вобл.

КУЗЬМЯНКОЎ Самсон Ксенафонтавіч, н. у 1913, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у 1944.

ЛАДЫСЕЎ Андрэй Майсеевіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, рад., загінуў 25.1. 1945 ва Усходняй Прусіі.

МАКСІМАЎ Іван Фадзеевіч, н. у 1914, механізатар, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКСІМАЎ Рыгор Клімавіч, н. у 1895, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у маі 1942.

МАКСІМАЎ Пётр Парфенавіч, н. у 1918, гв. сярж., загінуў 8.4.1945.

НІЧЫПАРАЎ Яўсей Іванавіч, н. у 1908.

НОВІКАЎ Апанас Сазонавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1941.

НОВІКАЎ Зосім Маркавіч, н. у 1925, у Чырвонай Арміі з 1944, гв. рад., загінуў 4.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

НОВІКАЎ Міхаіл Маркавіч, н. у 1920, працаваў шафёрам, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ОСІПАЎ Андрэй Харытонавіч, н. у 1916, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, ст. лейт. 37-га гв. сп, загінуў 15.7.1943 у в. Талкачова Болхаўскага р-на Арлоўскай вобл.

ОСІПАЎ Фядот Харытонавіч, н. у 1914.

ПЕТРУСЕНКА Лазар Аўхімавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЕТРУСЕНКА Марк Лявонавіч, н. у 1922, працаваў у г. Мінск, у Чырвонай Арміі з 1941, сярж., памёр ад ран 25.1.1945.

ПЕТРУСЕНКА Мікалай Уладзіміравіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЕТРУСЕНКА Міхаіл Філімонавіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЕТРУСЕНКА Раман Піліпавіч, н. у 1909, калгаснік, рад., загінуў 10.4.1945 у Аўстрыі.

ПЕТРУСЕНКА Самуіл Данілавіч, н. у 1912, загінуў 21.9.1939.

РАДЗЬКОЎ Сямён Еўсцігнеевіч, н. у 1924, вучыўся ў школе ФЗН у г. Ленінград, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАЗУМОЎСКІ Павел Ігнатавіч, н. у 1905, калгаснік, загінуў 24.1.1945 у г. Гвардзейск.

РАЗУМОЎСКІ Цімафей Савельевіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., загінуў 10.8.1943 пад г. Смаленск.

СКВАРЦОЎ Якаў Васілевіч, загінуў 30.3. 1943 у Курскай вобл.

СОБАЛЕЎ Якаў Мікітавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

СЦЕПАНЕНКА Іван Паўлавіч, загінуў 10.8.1944.

ТУРКОЎ Яфім Парфенавіч, н. у 1912, загінуў 5.5.1942 у Смаленскай вобл.

УСАЎ Мацвей Самуйлавіч, н. у 1921, працаваў шафёрам у в. Шарыпы, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 18.11. 1941.

УСАЎ Нікан Самуйлавіч, н. у сакавіку 1914, працаваў на Шарыпскім ільнозаводзе, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ШАЎКОВЫ Сцяпан Фадзеевіч, загінуў 14.2.1944.

ЯКУШЭНКА Іван Арэхавіч, н. у 1906, калгаснік, прапаў без вестак у верасні 1944

ВЁСКА ШАРЫПЫ МАЛЫЯ

БАЖКОЎ Васіль Архіпавіч, н. у 1920, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, мал. сярж., загінуў 28.12.1941 у г. Колпіна Ленінградскай вобл.

БАЖКОЎ Мікіта Герасімавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЦЭВІЧ Васіль Фёдаравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАЛЧКОЎ Павел Самуйлавіч, н. у 1910, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941. рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

ГАЛАВАЧОЎ Архіп Каліст ратавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАЛАВАЧОЎ Апанас Якаўлевіч, н. у 1912, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, памёр у нямецкім палоне 8.1.1943.

ГАЛАВАЧОЎ Мялет Якаўлевіч, н. у 1917, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, памёр у нямецкім палоне 27.1.1942.

ГАЛАВАЧОЎ Піліп Якаўлевіч, н. у 1900, працаваў брыгадзірам, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГАЛАВАЧОЎ Філімон Яфімавіч, н. у 1900, кладаўшчык, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ІВАНОЎ Сіланцій Васілевіч, н. у 1914, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КУЗАЎКОЎ Барыс Навумавіч, н. у 1905, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КУЗАЎКОЎ Дзмітрый Піліпавіч, н. у 1922, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1940, прапаў без вестак.

КУЗАЎКОЎ Парфірый Цітавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЗАЎКОЎ Пётр Фёдаравіч, н. у 1897, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1944, загінуў у жніўні 1944.

КУЗАЎКОЎ Р. Н., прапаў без вестак у снежні 1943.

КУЗАЎКОЎ Якаў Андрэевіч, н. у 1905, працаваў загадчыкам магазіна, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

КУЛЬКОЎ Нікандр Арцёмавіч, н. у 1898, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛЬКОЎ Прохар Яфрэмавіч, н. у 1906, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛЬКОЎ Сцяпан Андрэевіч (Купрэевіч) н. у 1909, лейт. 33-га інж. палка Заходняй ваеннай акругі, прапаў без вестак у ліпені 1943.

КУЛЬКОЎ Ягор Яфрэмавіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛІПІНСКІ Аляксандр Венядзіктавіч, загінуў 19.10.1944 у Польшчы.

ЛІЦВІНАЎ Арцём Анатолевіч, н. у 1899, прапаў без вестак у студзені 1945.

ЛІЦВІНАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1907, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛІЦВІНАЎ Пракоп Ільіч, н. у 1902, працаваў паштовым агентам, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛІЦВІНАЎ Сямён Ільіч, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАТАПЕНКА Кірыл Азаравіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941. прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАТАПЕНКА Фёдар Львовіч, загінуў 17.1.1945.

ПАТАПЕНКА Фёдар Ягоравіч, н. у 1917,

Ф. М. Кірыкаў.

лейт. 30-га сп 64-й сд, прапаў без вестак у 1943.

ШЫДЛОЎСКІ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦВЯТКОЎ Кірэй Платонавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦУБІКАЎ Фадзей Піменавіч, н. у 1903, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ШЫРОКІЯ

БАРАВІКОЎ Браніслаў Якаўлевіч, н. у 1900, у Чырвонай Арміі з 1941.

БАРАВІКОЎ Якаў Рыгоравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЕЛКІН Кузьма Барысавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЕЛКІН Мірон Аляксеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у снежні 1941.

БУТАРАЎ Павел Іванавіч, н. у 1912, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

БУТАРАЎ Феакціст Іванавіч, н. у 1923, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЁЎ Іван Яфрэмавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у лістападзе 1941.

КАВАЛЁЎ Сцяфан Яфрэмавіч, н. у 1903, лейт.

КОШКІН Якім Якаўлевіч, н. у 1902, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941, рад.

ХАМУТОЎ Фёдар Пятровіч, загінуў 16.8.1944.

ХАДЗЯНКОЎ Аляксей Васілевіч, н. у 1924, памёр ад ран 26.1.1945.

ХАДЗЯНКОЎ Пётр Васілевіч, рад.

ШАЛАЕЎ Іван Восіпавіч, н. у 1926, загінуў 12.5.1945.

ШАЛАЕЎ Мануіл Іванавіч, прапаў без вестак у студзені 1942.

ВЁСКА ЮРКАВА

ГАЛАВАЧОЎ Давыд Трыфанавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДРАЧОНІН Яфрэм Іванавіч, н. у 1914, калгаснік калгаса «Чырвоны прамень», у Чырвонай Арміі з 1941, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Кірыла Аляксеевіч, афіцэр.

КАВАЛЁЎ Нікан Аляксеевіч, афіцэр.

КАВАЛЁЎ Нічыпар Уладзіміравіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1941.

КАВАЛЁЎ Павел Давыдавіч, н. у 1920, мал. камандзір, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Рыгор Лаўрэнавіч, н. у 1893, рад. 788-га сп 68-й сд, загінуў 24.8.1942 у Зубцоўскім р-не Калінінскай вобл.

КАРАВОСАЎ Іван Сігнеевіч, н. у 1913, працаваў у пажарнай часці, у Чырвонай Арміі з 1933, служыў на Далёкім Усходзе, мал. лейт. 219-га тп 109-й тд, загінуў 30.8.1944 у Смаленскай вобл.

КІРЫКАЎ Епіфан Канстанцінавіч, памёр ад ран 25.1.1945.

КІРЫКАЎ Кандрат Фёдаравіч, н. у 1908, загінуў 15.8.1944 у Беластоцкай вобл.

КІРЫКАЎ Сафрон Т., н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1943.

КІРЫКАЎ Фёдар Фёдаравіч, н. у 1909, стралок 1151-га сп 343-й сд, загінуў 7.2.1942, пахаваны ў в. Глазуноўка Балаклееўскага р-на Харкаўскай вобл.

КІРЫКАЎ Фядот Максімавіч, памёр ад ран 25.3.1945.

КРЫЎЦОЎ Фядот Якаўлевіч, загінуў 16.7.1944.

КРЫЎЦОЎ Яўсей Якаўлевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРТЫНЕНКА Антон Раманавіч, стралок, загінуў 19.10.1944 у Польшчы.

ПЫРКІН Ізот Купрыянавіч, н. у 1904, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1939, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІВАКОЎ Кірыла Фядотавіч, н. у 1905, у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1942.

ТРАПАЧОЎ Уладзімір Архіпавіч, н. у 1922, загінуў 22.8.1944 у Беластоцкай вобл.

ТУЗКОЎ Фадзей Юр'евіч, н. у 1911, калгаснік, у Чырвонай Арміі з 1945.

Выкладчыкі, студэнты, рабочыя і служачыя Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны

АЗАРОНАК Васіль Н., студэнт III курса аграфака, загінуў у жніўні 1941.

АНУФРЫЕЎ Іван Сцяфанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АНУФРЫЕЎ Міхаіл Сцяфанавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАНДАРЧЫК Іван Антонавіч, н. у 1919 на Палессі, студэнт IV курса земфака, загінуў на фронце 19.2.1943.

БАРАНАЕЎ Арсен Іванавіч, памёр ад хваробы 17.2.1943, пахаваны ў в. Стары Аскол Курскай вобл.

БАРАНАЕЎ В. Т.

БАРАНАЕЎ Ілья Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРАНАЕЎ Сямён Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРАНАЕЎ Яфім Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРКОЎСКІ А. В.

БАРКОЎСКІ Ілья Антонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРКОЎСКІ Кузьма Васілевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРКОЎСКІ Рыгор Трыфанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРКОЎСКІ Трафім Трыфанавіч, н. у 1899, рад., загінуў 17.12.1941.

БАРКОЎСКІ Ціхан Ягоравіч, загінуў 2.5.1945, пахаваны ў Германіі.

БАРСТОК Н., выкладчык, загінуў на фронце.

БЯЛЯГІН Майсей Сцяпанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЯРГОВІН Анатоль Б., студэнт II курса земфака, у Чырвонай Арміі з 12.6.1941, мал. лейт., загінуў 23.4.1945, пахаваны ў г. Нейштат, Германія.

ВАРАБ'ЁЎ А. Е.

ВАРАБ'ЁЎ І. Е.

ВАРАБ'ЁЎ Н. Е., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАЙДУКОЎ П. І.

ГАРБАЧОЎ Павел Васілевіч, рабочы гаспадарчай часткі, прапаў без вестак у 1944.

ГАРДОН Барыс Мееравіч, н. у 1912 у г. Коўна, дацэнт кафедры неарганічнай хіміі, у Чырвонай Арміі з лістапада 1939, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДЗМІТРЫЕЎ Іван Федасеевіч, н. у 1905, памёр ад хваробы 8.12.1944.

ДЗМІТРЫЕЎ М. Ф.

ДУБРОВІНА Т. Е.

ЖАВАРАНКАЎ Пётр Паўлавіч, рад., загінуў 30.7.1944.

ЗАЙЦАЎ Самуіл Навумавіч, ст. бібліятэкар, загінуў у 1941.

ЗУБКОЎ Я. З.

ІВАНОЎСКІ А. Е.

ІВАНОЎСКІ Т. К.

КАБАЦКІ І. П., студэнт IV курса аграфака, загінуў на фронце.

КАЖАМЯКІН Трафім Ануфрыевіч, студэнт земфака, загінуў на фронце.

КАЗЛІХІН А. Д., дацэнт, загінуў у 1941 пад г. Магілёў.

КАЛЬЦОЎ А. І.

КАМІНСКІ Аляксей Афанасьевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАНАКОЦІН Мікалай Пятровіч, н. у г. Смаленску, выкладчык.

КАНЮКОЎ Т. Я.

КАРАЎСКІ Аляксей Яфімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАЎСКІ А. Е.

КАРАЎСКІ Е. А.

КАРОБКІН С. В.

КОМАР Марыя, студэнтка, падпольшчыца, расстраляна ў студзені 1944 у г. Барысаў.

КОШКІН Канстанцін Макаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОШКІН М. М.

КОШКІН Н. С.

КРАСІК Т. А., студэнт IV курса земфака, загінуў на фронце.

КРУЦЬКО, выкладчык, загінуў на фронце.

КРЫСЬКО Мікалай Сафронавіч, н. у 1915 у в. Стрэльск Нараўлянскага р-на Гомельскай вобл., студэнт, прызваны ў Чырвоную Армію Гур'еўскім РВК Гур'еўскай вобл., мал. лейт., загінуў 18.1.1943.

КУЛІКОЎ Кузьма, камендант гарадка мехфака, павешаны фашыстамі.

ЛАБУС Пётр Уладзіміравіч, н. у 1916 у в. Дукора Пухавіцкага р-на Мінскай вобл., выпускнік земфака, у Чырвонай Арміі з 1942, лейт., прапаў без вестак у ліпені 1943 (загінуў у 1944).

ЛАДЭСКІН П. Д.

ЛАСКАВА Марыя Ф., студэнтка III курса земфака, медсястра, загінула на фронце.

ЛАСТОЎСКІ А. А.

ЛАСЬКОЎ Іван Фёдаравіч.

ЛАСЬКОЎ М. Ф.

ЛАСЬКОЎ Ф. Г.

ЛАЎРЫК Ігнат Мікалаевіч, н. у 1905 у в. Сітнікі Мінскай вобл., дацэнт кафедры глебазнаўства, у Чырвонай Арміі з пачатку вайны, загінуў 2.10.1941 пад Масквой.

ЛЕЎШУНОЎ К. Т.

ЛІТВІН І. І., студэнт аграхімфака, загінуў на фронце.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ А. І.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ В. Ф.

МАГАЗІНШЧЫКАЎ П. М.

МАЖЭЙКА І. М.
МАКАРАЎ Н. Н.
МАКСІМОВІЧ Васіль Кузьміч, выкладчык-стажор, загінуў на фронце.
МАЛЕКАЎ Н. М.
МАЛЯЎКА, выкладчык, загінуў на фронце.
МАРТЫНАЎ М. Н.
МАРТЫНАЎ Н. Г.
МАСКАЛЁВА Марыя Захараўна, студэнтка III курса аграфака, армейская разведчыца, загінула ў канцы 1943.
МІХАЙЛАЎ Сяргей, н. у г. Клімавічы, студэнт земфака, лейт., загінуў 3.3.1945, пахаваны ў г. Грудзёндз, Польшча.
МІХНЯНКОЎ Піліп Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
НОВІКАЎ Афанасій Рыгоравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ПАГУЛЯЕЎ Фядос Тарасавіч, загінуў у верасні 1944.
ПАДБЯРЭЗСКІ Андрэй Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ПАНТАПЛЁЎ Ф. І., рабочы гаспадарчай часткі, загінуў на фронце.
ПАЎЛІК В. М., выкладчык, загінуў на фронце.
ПАЎЛАЎ Цімафей Ігнатавіч, н. у 1922, кулямётчык 86-га сп 180-й сд, прапаў без вестак 17.8.1941.
ПАЦЕЕЎ Е. Е., прапаў без вестак у жніўні 1944.
ПІЛЕЦКІ Георгій Г., студэнт III курса аграфака, загінуў на Паўночным фронце 14.4.1945.
ПІСАРЧЫК Міхаіл Іванавіч, н. у 1918 у в. Дукора Пухавіцкага р-на Мінскай вобл., выпускнік земфака, у Чырвонай Арміі з 1942, гв. лейт., загінуў 22.8.1944, пахаваны ў с. Траяны Радзімежскага ваяв., Польшча.
ПУХОЎСКІ Е. В.
ПУХОЎСКІ С. Я.
ПЯТРОЎ Іван Ціханавіч, рабочы гаспадарчай часткі, загінуў у 1944.
РАБЦАЎ П. Г.
РАБЦАЎ С. Т.
РАДЗЬКОЎ А. Ф., лабарант кафедры неарганічнай хіміі, загінуў на фронце.
РАДЗЬКОЎ Павел Данілавіч, загінуў у жніўні 1944.
РАЗЯНКОЎ І. С.
РЫЖАНКОЎ А. Г., дацэнт, загінуў у 1941 пад г. Магілёў.
РЫЖАНКОЎ А. І.
РЫЖКОЎ М. С.
РЫЖКОЎ П. М.
РЫЗАЎ І. Х. выкладчык,
САКАЛОЎ Андрэй Ягоравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
САПЕГІН П. М.
САРОКІНА Е. П.
САРОКІН Мяфодзій Якаўлевіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак 24.4.1942.
САРОКІН Н. П.
САРОКІН Т. П.
САЎЧАНКА П. М.
СЕРАБРАКОВА Ніна, студэнтка III курса заафака, у Чырвонай Арміі з 1941, медсястра, загінула на фронце.
СІБІРКОЎ А. І.
СІБІРКОЎ І. Е.
СІБІРКОЎ І. Е.
СІБІРКОВА М. Е.
ТАЛКАЧОЎ П. А.
ТАРЫКАЎ Е. Н.
ТКАЧУК Нестар Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
УЛАСАЎ Е. Е.
УЛАСАЎ Пётр Емяльянавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1945.
ФЕДЧАНКА Міхаіл Мацвеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ФІЛІМОНАЎ П. С.
ФІЛІПЕНКАЎ Іван Майсеевіч, студэнт III курса земфака, лейт., загінуў 18.4.1945 пры фарсіраванні р. Одэра.
ХАДАСЕВІЧ Мікалай Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ХАДАСЕВІЧ П. П.
ХАДАСЕВІЧ Рыгор Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ЦЫРКУНОЎ Пракоп Емяльянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ЦЫРКУНОЎ Севасцьян Малахавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ЧАСЛАЎСКАЯ Эмілія Іванаўна, н. у пас. Жукнева Талачынскага р-на Віцебскай вобл., студэнтка IV курса земфака, партызанская сувязная, загінула ў г. Орша ў 1943.
ЧЫКАНОЎСКІ Аляксей Ільіч, прапаў без вестак у верасні 1944.
ЧЫКАНОЎСКІ Іван Фядосавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.
ЧЭХАЎ А. Д.
ШАБАЙЛАЎ Мірон Іванавіч, н. у 1918 у в. Нікалаеўка Шклоўскага р-на Магілёўскай вобл., выпускнік БСГІ, у Чырвонай Арміі з 1943, прызваны Кастрычніцкім РВК г. Ташкент, лейт., загінуў 14.10.1943, пахаваны ў Краснадарскім краі.
ШАКЛАКОЎ В. В., выкладчык, загінуў на фронце.
ШАПАВАЛАЎ Пётр Гапеевіч, выпускнік БСГІ, удзельнік антыфашысцкага падполля і партызанскага руху ў Пінскай вобл., загінуў 3.9.1941.
ШАЎЛОЎ А. Н.
ШАЎЛОЎ Аляксей Піменавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ШКУРГАНАЎ Еўдакім Захаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.
ШЫЦІКАЎ Аляксандр Піліпавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у студзені 1945.
ШЭЙТЛІС Веньямін Зундзелевіч, н. у 1906 у Варшаве, выкладчык кафедры геадэзіі, загінуў на фронце.

ШЭКІН П. Л.

ЯДРЭЎСКІ Пётр Сцяпанавіч, н. у 1903 у в. Філіпава Дрысенскага р-на Віцебскай вобл., выкладчык кафедры марксізму-ленінізму, прызваны ў Чырвоную Армію ў красавіку 1941, кап., загінуў у 1943 пад г. Арол.

ЯКАЎЦАЎ І. Г.

ЯКУБОЎСКІ Васіль Аронавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯЎЦІХЕЕЎ Карней Мітрафанавіч, прапаў без вестак 14.12.1943.

ЯЎЦІХЕЕЎ Т. М.

ЯФІМАЎ В. К.

Загінуўшыя на фронце воіны, прызваныя Горацкім райваенкаматам, месца жыхарства якіх не ўстаноўлена

АБАКАНОВІЧ Сяргей Сцяпанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АВЯШКОЎ Сяргей Іпалітавіч, н. у 1919, ст. сяржант, памёр ад ран 5.1.1945.

АГЕЕНКА Ілья Фядотавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

АГЕЕНКА Піліп Фядотавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

АГНЕЎ Гаўрыла Іванавіч, н. у 1903, стралок 252-га гв. сп 83-й сд, загінуў 26.6.1944 у в. Высокае Аршанскага р-на Віцебскай вобл.

АГУЛІНА Марыя Пракопаўна, н. у 1919, мал. сяржант, памерла ад ран 16.7.1943, пахавана ў с. Дзікае Луганскай вобл.

АЗАРАНКА Іван Цімафеевіч, н. у 1922, лейт., кам. узвода 1267-га сп 382-й сд, загінуў 29.3.1943, пахаваны ў в. Воранава Мглінскага р-на Ленінградскай вобл.

АЗАРАНКА Ягор Аляксеевіч, н. у 1900, рад. 865-га сп 271-й сд, прапаў без вестак 2.8.1944.

АЗІКАЎ Рыгор Майсеевіч.

АЛЕКСАНДРОВІЧ Апанас Ігнатавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

АЛЯКСЕЕЎ Нічыпар Восіпавіч, н. у 1923, лейт. 218-га сп 80-й сд, загінуў 6.10.1943 у в. Зеніна Тоснінскага р-на Ленінградскай вобл.

АМВРОСЬЕЎ Рыгор Міхеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АНДРЫЯНАЎ Сямён Рыгоравіч, н. у 1904, рад. 115-га сп 344-й сд, загінуў 5.8.1944, пахаваны ў в. Жвалгуш, Літва.

АНІСІМАЎ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1917, рад. 20-га сп, прапаў без вестак 4.10.1944.

АНІХОЎСКІ Іван Андрэевіч, н. у 1924, памёр ад ран 18.4.1945.

АНТОНАЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1926, рад. 106-га сп 29-й сд, загінуў 25.12.1944, пахаваны ў в. Смілтэнькс, Латвія.

АНТРОПЕНКА Герасім Аляксеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1941.

АНУФРЫЕЎ Дзмітрый Піменавіч, н. у 1924, сяржант. 987-га сп 226-й Глухаўскай сд 24-га ск 60-й арміі, загінуў 27.8.1943 у в. Чырвоная Паляна Хамутоўскага р-на Курскай вобл.

АНУХА Міхаіл Ціханавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

АНЦІПЕНКА Павел, н. у 1919, загінуў у палоне 19.5.1942 у г. Ламсдорф, канцлагер № 318.

АРЛОЎ Пракоп Паўлавіч, н. у 1899, стралок, прапаў без вестак 11.10.1941.

АРЛОЎ Яўген, н. у 1919, сяржант. 9-га сп 3-й гв. сд, загінуў 30.7.1943.

АРЛОЎСКІ Браніслаў, н. у 1893, загінуў у палоне 19.11.1941.

АРЛОЎСКІ Васіль Ігнатавіч, загінуў у снежні 1943.

АРЛОЎСКІ Сцяпан Герасімавіч, загінуў 18.12.1944 у Беластоцкай вобл.

АРЛОЎСКІ Ягор Іванавіч, н. у 1922, рад., памёр ад ран 15.2.1945.

АРХІПЦАЎ Адам Сцяпанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АРЦЮХОЎ Дзмітрый Іванавіч.

АЎРАМЕНКА Пётр Максімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АЎСЕЕНКА Піліп Кузьміч, прапаў без вестак у снежні 1943.

АХАТ'ЯСАЎ Барыс Міхайлавіч, загінуў 30.1.1945 у Германіі.

АХАЦЬКОЎ Барыс Міхайлавіч, н. у 1909, рад. 37-га сп 12-й сд, загінуў 30.1.1945 у Германіі.

БАБКО Восіп Дзямідавіч, н. у 1907, рад. 104-га Нёманскага сп 31-й арміі, прапаў без вестак 31.8.1944.

БАБІЧАЎ Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1920, сяржант., прапаў без вестак у верасні 1944.

БАБКОЎ Васіль Якаўлевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАБЫЛЕЎ Нікандр Малахавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАБЫЛЕЎ Ціхан Парфіравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАГАМОЛАЎ Піліп Пятровіч, н. у 1905, мал. сяржант. 1223-га сп 369-й Карачаеўскай дыв., прапаў без вестак 15.2.1945.

БАГДАНАЎ Сяргей Раманавіч, н. у 1904, рад. 1154-га сп 344-й сд, загінуў 30.1.1944 у Літве.

БАДУНОЎ Іван Цімафеевіч, загінуў 24.1. 1944 у Вінніцкай вобл.

БАЖАНКОЎ Жорж, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЖКОЎ Іван Фёдаравіч.

БАЙБУЛАЎ Такар Іпатавіч, н. у 1910, гв. рад. 75-га гв. сп 26-й гв. сд, загінуў 20.7.1944.

БАЛАХОНАЎ Прохар Лукіч, рад. 1003-й гар, загінуў 19.9.1944 у Польшчы.

БАЛАШКІН Еўдакім Мінаевіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

БАЛБАТАЎ Панкрат Міхайлавіч, н. у снежні 1902, сярж. 7-га гв. сп 2-й гв. Каўказскай дыв., прапаў без вестак 12.8.1942.

БАЛОБІН Фядос Пракопавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЛБУНОЎ Міхаіл Анісімавіч, н. у 1926, рад. 54 гв. сп, загінуў 13.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

БАЛЯШОЎ Ціхан Іванавіч, н. у 1913, памёр ад ран 30.1.1945.

БАРАВІКОЎ Арсен Іванавіч, памёр ад хваробы 17.2.1943, пахаваны ў г. Стары Аскол Курскай вобл.

БАРАНАЎ Пётр, н. у 1912, стралок 1212-га сп, памёр ад ран 1.7.1943 у Мглінскім р-не Ленінградскай вобл.

БАРКОЎСКІ Пракоп Лаўрэнцьевіч, н. у 1918, лейт., загінуў 29.1.1942 у в. Спаская Чудаўскага р-на Ленінградскай вобл.

БАРКОЎСКІ Рыгор Лаўрэнцьевіч.

БАРЫСАЎ Сямён Прохаравіч, загінуў 16.2.1943.

БАРЫСЕНКА Павел Александравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРЫСЕНКА Сямён Лукутавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАСЯКОЎ Рыгор Сямёнавіч, н. у 1905, сярж. 18-га сп 9-й сд, загінуў 28.2.1942 у в. Каркадзінава Смаленскай вобл.

БАТУРА Парфен Андрэевіч, н. у 1902, рад. 1154-га сп 344-й сд, загінуў 30.7.1944 у Літве.

БАЯНКОЎ Ілья Яфрэмавіч, н. у 1919, памёр ад хваробы лёгкіх 29.05.1945.

БЕРАСНЕЎ Парфір Андрэевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у верасні 1943.

БЕСШАПАШНІКАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1923, сярж., прапаў без вестак у ліста-падзе 1942.

БЕР Ілья Дзіліравіч, н. у 1915, лейт. 38-га сп 65-й сд, загінуў 17.3.1942 у Ленінградскай вобл.

БЛІНДЗЕРАЎ Дзмітрый Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БЛЯХА Восіп Аркадзьевіч, загінуў 8.8. 1943 на ст. Крымская Балка Краснадарскага края.

БОЛДЫРАЎ Цімафей Гаўрылавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БОНДАРАЎ П. І., прапаў без вестак у жніўні 1944.

БОНДАРАЎ Рыгор Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БОНДАРАЎ Сцяфан Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БОНДЫЛЬ Барыс Ізраілевіч, н. у 1916, повар 268-га гв. сп 90-й гв. сд., прапаў без вестак 8.7.1943.

БРАДУЛІН Міна Цімафеевіч, прапаў без вестак 18.2.1945.

БРАНЦЭВІЧ Васіль Харытонавіч, н. у 1905, мал. сярж. 25-га мінп, загінуў 25.10. 1944 у Латвіі.

БРУЕВІЧ Ігнат Міхайлавіч, н. у 1900, рад. 1210-га сп 362-й сд, загінуў 10.8.1944 у Літве.

БРУК Ілья Яфімавіч, н. у 1922, загінуў 21.2.1943 у в. Барок Паўлаўскага р-на Ленінградскай вобл.

БРЫКА Ісак Архіпавіч, н. у 1902, кулямётчык 1318-га сп 163-й сд, загінуў 25.10. 1944 у Венгрыі.

БЯРШАДСКІ, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВАЛАДЗЬКОЎ Іван Абрамавіч, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ВАРАБ'ЁЎ І. В., н. у 1913, ст. сярж., загінуў 13.12.1941.

ВАРАБ'ЁЎ Ягор Андрэевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСІЛЕВІЧ Яфрэм Міхайлавіч, н. у 1898, рад. 361-га сп 156-й сд, загінуў 18.5.1942 у г. Керч.

ВАСІЛЕЎСКІ Аляксандр Сяргеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАСІЛЬЕЎ Іван Міронавіч, ст. лейт. 131-й сд, прапаў без вестак 18.2.1942.

ВАСІЛЬЕЎ Іван Нічыпаравіч, стралок, загінуў 5.1.1944 у Віцебскай вобл.

ВАСПЯКОЎ Фядот Іванавіч, н. у 1899, рад. 1317-га сп 202-й сд., загінуў 10.12.1944 у Венгрыі.

ВАСЬКОЎСКІ Арсен Азаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАХІТАЎ Кіндабузін, н. у 1909, рад. 1237-га сп 173-й сд, загінуў 20.3.1943 на хут. Пранім Смаленскай вобл.

ВАШЭТКІН Андрыян Ягоравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВШНЕЎСКІ Аляксандр Савіч, загінуў 12.7.1944 у Румыніі.

ВОЙТАЎ Павел Іванавіч, памёр у нямецкім палоне 23.11.1941.

ВОЛКАЎ Іван Якаўлевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВОЛКАЎ Цімафей Міронавіч, н. у 1910, лейт.

ВОЛЬЦАЎ Лаўрэн Севасцьянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЯРБІЦКІ Антон Міхайлавіч, н. у 1900, загінуў 6.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЯРШЫЛА Іван Дзям'янавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЯЛІЧКА Фядос Ерамеевіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ГАЗЕЕЎ Леанід Ісідаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАЛУБКОЎ Дзмітрый Фёдаравіч, н. у 1918, рад. 445-га мсб, загінуў 3.1.1943 у Калінінскай вобл.

ГАЛУБОВІЧ Барыс Яфрэмавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАРАВЫ Кузьма Феакціставіч.

ГАРБАЦЕНКА Канстанцін Макаравіч, н. у 1919, рад. 79-й гв. Запарожскай сд, загінуў 2.9.1945 у Германіі.

ГАРБАЦЕНКА Нічыпар Паўлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРБАЧОЎ Пётр Елістратавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРНІЗОНАЎ Рыгор Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАРШКОЎ Фёдар Кандратавіч.

ГАРЭЕЎ Ахмет Мухамедавіч, н. у 1911, лейт. 1166-га сп 346-й сд, пам. кам. роты, прапаў без вестак у снежні 1941.

ГАЎРЫЛАЎ Іван Пятровіч, загінуў 17.7. 1944 у Літве.

ГАЧАЧЫЛАЎ Фёдар Яфімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГЕЎЦЕНКАЎ Ягор Парфіравіч, н. у 1907, прапаў без вестак 11.9.1941.

ГЛЕБКА Пётр Паўлавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГЛУЗДОЎ Кузьма Давыдавіч, н. у 1921, мал. сярж. 149-га аўтб 69-й тбр, загінуў 4.2.1942 у в. Кабылкіна Ленінградскай вобл.

ГМЫЗА Ігнат Лукіч, н. у 1904, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОЛІКАЎ Пётр Емяльянавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГОФМАН Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1922, памёр ад ран 12.3.1944.

ГРАБЧЫКАЎ Аляксандр Мітрафанавіч, н. у 1926, мал. сярж. 54-га сп, памёр ад ран 22.6.1945.

ГРАНСКІ Мацвей Сяргеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГРАПАЎ Ягор Парфенавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГРУЧАНКОЎ Анісім Кузьміч.

ГРЫБОЎСКІ Аляксей Кузьміч, н. у 1925, стралок 240 гв. сп 74-й гв. сд, загінуў 23.10. 1943 у Днепрапятроўскай вобл.

ГРЫГОР'ЕЎ Іван Маркавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у студзені 1942.

ГРЫГОР'ЕЎ Іван Паўлавіч, маёр 47-й Невельскай сд, загінуў 2.10.1943 у в. Ільінкі Віцебскай вобл.

ГРЫГОР'ЕЎ Ігнат Логінавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у ліпені 1942.

ГРЫНЦАЛЕЎ Аляксей Мікалаевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГРЫШЧАНКА Віктар Сямёнавіч, н. у 1900, кам. аддз. 367-га сп 71-й сд, загінуў 8.8.1943 у Сумскай вобл.

ГУБАЧАЎ Пётр Мікалаевіч, лейт., кам. узвода, загінуў 7.7.1941.

ГУМАКОЎ Аляксей Сцяпанавіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ГУМАРАЎ Аляксандр Афанасьевіч, прапаў без вестак у верасні 1945.

ГУРАЎСКІ Эдуард Эдуардавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГУРЭВІЧ Аляксандр Ісакавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГУСАРАЎ Пётр Андрэевіч, н. у 1911, загінуў 16.8.1944 у Літве.

ГУСЬКОЎ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1923, лейт. 274-га сп 90-й сд, загінуў 17.12.1943.

ДАВЫДЗЕНКА Андрэй Філатавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДАВЫДЗЕНКА Васіль Ісакавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДАВЫДЗЕНКА Рыгор Яфімавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДАЛГОЎ Ціхан Міхайлавіч.

ДАМАРКОЎ Апанас Аўрамавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДАНІЛАЎ Майсей Сямёнавіч, н. у 1925, стралок 216-га гв. сп 79-й гв. сд, загінуў 12.9.1943 у в. Багадараўка Харкаўскай вобл.

ДАНІЛАЎ Пракоп Андрэевіч, н. у 1918, загінуў 24.3.1942 у Ленінградскай вобл.

ДАНІЛЕНКА Рыгор Абрамавіч, н. у 1899, старш. 786-га сп 155-й сд, загінуў 7.8.1943 у Курскай вобл.

ДАРАШКЕВІЧ Піліп Сямёнавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДАРАШКЕВІЧ Яўтух Сямёнавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДВОСКІН Яфім Барысавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЕМ'ЯНКОЎ Аляксей Фёдаравіч, н. у 1914, ст. лейт. 227-й сд, загінуў 11.3.1944 у Крыме.

ДЗЕНІСЕНКА Абрам Іванавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДЗІРЖАМАЕЎ Махаметкул Абаравіч, н. у 1925, рад. 645-га сп 202-й сд, памёр ад ран 17.11.1944 у Венгрыі.

ДЗМІТРЫЕЎ Халімон Анісімавіч.

ДЗЯДЗЮК Барыс Цітавіч, памёр у нямецкім палоне 5.4.1944.

ДЗЯНЖЭНКА Яфрэм Трафімавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДОМАНАЎ Андрэй Яфімавіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ДРАБЛЯНКОЎ Антон Сямёнавіч, н. у 1904, загінуў 6.9.1943 у в. Чараленае Лебядзінскага р-на Сумскай вобл.

ДРАЗДОЎ Аляксандр Каліставіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДРАЗДОЎ Васіль Ануфрыевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДРАЗДОВА Вольга Абрамаўна, н. у 1921, ваенфельчар 1443-га бат. 21-й сбр 7-й сан. арміі, прапала без вестак 10.7.1942.

ДРАЗДОЎ Рыгор Макаравіч, н. у 1899, рад., 3-ці Украінскі фронт, прапаў без вестак 1.1.1944.

ДРОБЫШАЎ Фядос Дзям'янавіч, н. у 1906, кап. 133-га сп 72-й сд, загінуў 26.1.1945 у Германіі.

ДРУГАКОЎ Аляксей Антонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДРУГАКОЎ Аляксей Уваравіч.

ДРУГАКОЎ Андрэй Восіпавіч, н. у 1904, памёр ад ран 11.4.1943, пахаваны на хут. Хлебніцкі Усходскага р-на Смаленскай вобл.

ДРУГАКОЎ Рыгор Фядосавіч, н. у 1909, рад. 1108-га сп 331-й сд, загінуў 25.10.1944.

ДРЫЖАЕЎ Якаў Фёдаравіч, н. у 1904, стралок 716-га сп 157-й сд, загінуў 8.8.1944.

ДУБРОВІН Аляксандр Васілевіч, н. у 1919, стралок 1317-га сп 202-й сд, загінуў 17.2.1943 у Ленінградскай вобл.

ДУШКІН Фядос Васілевіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ДЫЛЯНОК Аляксей Васілевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕЖЫКАЎ Аляксандр Патапавіч, ст. сярж., загінуў 15.6.1944 у в. Пагор Чавускага р-на Магілёўскай вобл.

ЕЖЫКАЎ Андрэй Якаўлевіч.

ЕЎДАКІМАЎ Сяргей Тарасавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕЎДАСЕЕЎ Клім Макаравіч, н. у 1902, сярж. 28-га тб, памёр ад ран 6.10.1942, пахаваны ў Ржэўскім р-не Цвярской вобл.

ЖАЛУДОЎ Васіль Цімафеевіч, н. у 1916, маёр 758-га сп, прапаў без вестак 3.11.1944.

ЖАЛУДОЎ Лука Цярэнцьевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖАЛЯЗНОЎ Мікалай Ягоравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖАМЕРАЎ Уладзімір Андрэевіч, н. у 1923, рад. 854-га сп, памёр ад ран 26.11.1944 у г. Каўнас.

ЖАЎЛЕВІЧ Восіп Францавіч, н. у 1905, прапаў без вестак 5.2.1943.

ЖАРЫКАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1920, стралок 117-га сп 23-й сд, загінуў 8.12.1942 у Сталінградскай вобл.

ЖУКАЎ Аляксандр Сідаравіч, стралок 908-га сп 249-й сд 29-й арміі, загінуў 23.12. 1941 у в. Трэдуб'е Емяльянаўскага р-на Калінінскай вобл.

ЖУКАЎ Ілья Ананьевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЖУКАЎ Талаш Андрэевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАБАЛОТНЫ Васіль Гаўрылавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАБАЛОЦКІ Леанід Паўлавіч, н. у 1923.

ЗАБІН Сімжэй Мордухавіч, кам. узвода 564-га сп, загінуў 11.4.1944 у Ізюмінскім р-не Харкаўскай вобл.

ЗАЙЦАЎ Аляксей Сцяпанавіч, н. у 1926, загінуў 3.2.1945.

ЗАЙЦАЎ Мікалай Дзянісавіч, памёр ад ран 23.2.1944, пахаваны ў Гомельскай вобл.

ЗАЛАТУХІН Ф. І., н. у 1924, загінуў 20.3.1944.

ЗАРЭЦКІ Іван Захаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАХАРАНКА Рыгор Міхайлавіч, н. у 1925, рад. 478-га сп 320-й сд, прапаў без вестак 13.5.1944 у Малдавіі.

ЗАХАРАЎ Сяргей Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗАХАРОЎСКІ Елісей Сямёнавіч, н. у 1904, рад. 867-га ап 228-й сд, прапаў без вестак 18.10.1943.

ЗЕЛЯНЦОЎ Міхаіл Антонавіч, н. у 1915, загінуў 16.8.1941.

ЗЫЛЯНКОЎ Ульян Аляксандравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ІВАНОЎ Мікалай Барысавіч, н. у 1926, рад. 294-га сп 184-й сд, загінуў 20.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ІВАНОЎ Пётр Канстанцінавіч, н. у 1922, ст. сярж., загінуў 26.2.1944 у Кіраваградскай вобл.

ІВАНОЎ Ягор Мітрафанавіч, н. у 1900, рад. 196-га гв. сп, загінуў 4.11.1942 у Сталінградскай вобл.

ІВАНОЎСКІ Антон Сцяпанавіч, н. у 1909, сярж. 941-га сп 265-й сд, загінуў 10.2.1944 у Ленінградскай вобл.

ІВАНОЎСКІ Елісей Ерафеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ІГНАЦЕНКА Іван Пракопавіч, н. у 1918, рад., загінуў 10.4.1945 у г. Люблін.

ІЗОТАЎ Сцяпан Кірылавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ІСАКОВІЧ Кузьма Рыгоравіч, н. у 1912, мал. лейт. 120-й сд, кам. стралк. узвода, загінуў 5.8.1941 у в. Стайкі Ельненскага р-на Смаленскай вобл.

ІСАЧАНКА Сямён Савельевіч, рад. 131-га сп 45 гв. сд, загінуў 14.1.1943 у в. Неўскія Дуброўкі Ленінградскай вобл.

ІСАПКІН Мікалай Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ІСЯНКОЎ Мікалай Спірыдонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАБАЙКОЎ Васіль Іванавіч, н. у 1928, 17-я гв. мбр, 6-ы гв. Львоўскі мк, прапаў без вестак 18.3.1945.

КАБЗОЎ Міхаіл Піліпавіч, н. у 1896, загінуў 28.2.1943 у в. Дудзіна Ульянаўскага р-на Арлоўскай вобл.

КАВАЛЁЎ Андрэй Трафімавіч, стралок 84-га сп, прапаў без вестак 19.2.1943 у Харкаўскай вобл.

КАВАЛЁЎ Іван Якаўлевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАВАЛЁЎ Мікалай Восіпавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАВАЛЁЎ Рыгор Аркадзьевіч, н. у 1916, мал. лейт. 278-га сп 17-й сд, прапаў без вестак 22.6.1941.

КАВАЛЁЎ Уладзімір Апанасавіч.

КАВАЛЕНКА Васіль Іванавіч, загінуў 30.7.1943 у Смаленскай вобл.

КАВАЛЕНКАЎ Іван Ігнатавіч, н. у 1924, загінуў 28.3.1944 у в. Макарава Віцебскага р-на.

КАГАЧКА Станіслаў Іванавіч, н. у 1902, рад. 1050-га Сталінскага сп 301-й сд, загінуў 4.2.1945.

КАЖЭКІН Якаў Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗАКОЎ Дзмітрый Піліпавіч, н. у 1912, рад. 968-га сп 255-й сд, прапаў без вестак 6.10.1941.

КАЗЕЕЎ Аляксандр Паўлавіч, н. у 1913, мал. сярж. 966-га сп 296-й сд., загінуў 25.12.1941 у в. Арлова Іванаўка Сталінградскай вобл.

КАЗЛОЎ Мартын Логінавіч, н. у 1909, прапаў без вестак 3.9.1942 у в. Пясчанка Сталінградскай вобл.

КАЗЛОЎ Рыгор Іларыёнавіч, н. у 1911, рад. 1066-га сп 281-й сд, загінуў 18.4.1942 у в. Ліпоўнік Ліпецкай вобл.

КАЗЛОЎ Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у лютым 1942.

КАЗЛОЎ Яфрэм Мануілавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАЗЛОЎСКІ Міхаіл Дзяменцьевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у 1941.

КАКАЛКОЎ Мікалай Паўлавіч, рад. 1229-га сп 371-й сд. прапаў без вестак 1.9.1944.

КАЛАМЕЕЦ Фёдар Майсеевіч, н. у 1919, рад. 362-й сд, прапаў без вестак 14.8.1941.

КАЛАЧОЎ Іван Харытонавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1946.

КАЛТУНОЎ Макар Іванавіч, прапаў без вестак у маі 1945.

КАЛЯДА Павел Карнеевіч, н. у 1913, памёр ад ран 26.8.1944.

КАМАРОЎСКІ Аляксей Ануфрыевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАМЕДЗЬКА Ягор Фёдаравіч, загінуў 18.8.1945 пры размініраванні ў Горацкім р-не.

КАМІНСКІ Міхаіл Паўлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак 3.7.1942 у г. Фралова.

КАМІСАРАЎ Іван Кандратавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

КАНАВАЛАЎ Дзмітрый Іванавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАНАЎКОЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1895, рад. 757-га сп, памёр ад ран 28.3.1944 у г. Каўнас.

КАНЦАВЕНКА Васіль Іпалітавіч, рад., памёр ад ран 27.8.1944 у г. Смаленск.

КАНЦАВЕНКА Канстанцін Іпалітавіч, н. у 1920, загінуў у нямецкім палоне.

КАНЦАВЕНКА Павел Артамонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАНЦАВЫ Дзмітрый Васілевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАПЫТОЎСКІ Аляксей Якаўлевіч, памёр ад ран 15.1.1943.

КАПЫТОЎСКІ Віктар Цімафеевіч, н. у 1926, рад. 378-й сд, загінуў 3.2.1945 у Літве.

КАПЫТОЎСКІ Дзмітрый, н. у 1923, мал. лейт., кам. узвода 372-й сд, загінуў 14.2.1943 у Ленінградскай вобл.

КАПЯЛЬКОЎ Сямён Севасцьянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАВОСАЎ Мікалай Якаўлевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРАВОСАЎ Яфім Платонавіч, н. у 1907, памёр у нямецкім палоне 20.7.1944.

КАРАЛЬКОЎ Пётр Акімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРАЛЬКОЎ Фёдар Апанасавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАРАТКЕВІЧ Ігнат Фёдаравіч, н. у 1898, рад. 76-га гв. сп 27-й гв. дыв., загінуў 21.8. 1944.

КАРАЎСКІ Пётр Аляксеевіч, н. у 1913, загінуў 9.5.1944.

КАРЖАКОЎ Дзям'ян Сяргеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРНЕЕЎ Андрэй Ягоравіч, мал. сярж., прапаў без вестак у маі 1945.

КАРОБКІН Сямён Барысавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРПЕКІН Якаў Сцяпанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРПІЦКІ Астап Емяльянавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРПІЦКІ Іосіф Сцяпанавіч, яфр., загінуў 2.3.1945.

КАРПІЦКІ Парфір Сямёнавіч, разведчык, загінуў 12.2.1945 у Германіі, г. Хайльсберг.

КАРПІЦКІ Яўстафій Емяльянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАРСАКОЎ Аляксандр Васілевіч, н. у 1899, рад. 1127-га сп 337-й сд, прапаў без вестак 12.3.1942 у Харкаўскай вобл.

КАРСАКОЎ Васіль Восіпавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КАСЦОЎ Мікалай Мацвеевіч, н. у 1923, загінуў 22.9.1942 у лагеры ваеннапалонных у г. Славута.

КАСТЫЧАЎ Іван Іванавіч, н. у 1896, загінуў 26.8.1942 у Ленінградскай вобл.

КАСЬЯНАЎ І. К., прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАСЬЯНЧЫКАЎ Гаўрыла Паўлавіч.

КАСЯЛЬКОЎ Мікалай Фінагенавіч, н. у 1925, рад. 716-га сп 157-й Нёманскай сд, загінуў 29.1.1945 у в. Велаў, Усходняя Прусія.

КАТЦОЎ Пётр Апанасавіч, н. у 1903, загінуў 27.12.1943 у в. Прылепаўка Чавускага р-на.

КАЎТАР Мікалай Іванавіч, н. у 1917, ст. лейт. 88-й гв. ад, загінуў 20.7.1944 у Літве.

КАШТОЎСКІ Аляксандр Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КАШЧЭЕЎ Іван Паўлавіч, н. у 1922, загінуў 7.8.1944.

КАЯНСКІ Валянцін Рыгоравіч, н. у 1922, рад.

КІРЫКАЎ Сямён Максімавіч, н. у 1921, рад. 283-й сд, памёр ад ран 19.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

КІРЫЛЕНКА Аляксей Якаўлевіч, н. у 1904, рад. 297-га сп 184-й Духаўшчынскай сд, загінуў 17.10.1944 у Літве.

КІСЛЯКОЎ Віктар Фёдаравіч, н. у 1923, мал. лейт., загінуў 11.3.1944, пахаваны ў г. Казань.

КІСЯЛЁЎ Ілья Яфімавіч, н. у 1912, рад. 79-й гв. сд, прапаў без вестак 21.7.1943 у с. Багародзічна.

КЛАЧКОЎ Віктар Кандратавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КЛІМАЎ Павел Іванавіч, н. у 1922, лейт. 29-га сп, загінуў 19.3.1944 у г. Кіславодск.

КЛІМКОВІЧ Іван Вікенцьевіч, н. у 1910, ваенурач 2-га рангу 77-й сд, загінуў 8.9.1942.

КЛІМЯНКОЎ І. С.

КЛІМЯНКОЎ Павел Сяргеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КЛІМЯНКОЎ Фёдар Паўлавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КЛОПАЎ Кірыла Паўлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОНАНАЎ В. А.

КОНАХ Валерый Мікалаевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОНЕЎ Іван Якаўлевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОЛЦІКАЎ Павел Пятровіч, рад. 907-га сп, прапаў без вестак 18.9.1942.

КОРЫК Мікалай Мікалаевіч, н. у 1917, сярж., ст. радыст 46-й гв. арс, прапаў без вестак 22.12.1942.

КОТАЎ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1919, рад. 241-га сп, прапаў без вестак 21.12.1941.

КОШКІН Рыгор Дзмітрыевіч, н. у 1924, сярж., загінуў у лютым 1944.

КОШКІН Якаў Яўменавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОШЫНА Праскоўя Лукінічна, н. у 1921, фельчар, памерла ад ран 9.4.1945 у г. Кібартай.

КРАЕЎСКІ Гапей Ісакавіч, н. у 1908, рад. 1320-га сп 413-й Брэсцкай сд., загінуў 9.2.1945 у Польшчы.

КРАСНОЎ Павел Сямёнавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРУКАЎ Міхаіл Вакулавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРУПЕНЬ Дар'я Фамінічна.

КРУЦІНСКІ Антон Пятровіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

КРЫМСКІ Валянцін Яўгеньевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРЫСІКАЎ Аляксей Васілевіч.

КРЫСІКАЎ Сяргей Анісімавіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

КРЫШТАЛЁЎ Сцяфан Малахавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРЭСЦЯКОЎ Сяргей Яфімавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУДРАЧОЎ Іван Мікалаевіч, прапаў без вестак у ліпені 1941.

КУЗАЎКОЎ Дзяніс Андрэевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЗЬМЯНКОЎ Уладзімір Фядотавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЗЯНКОЎ Касьян Сідаравіч, н. у 1900, рад. 742-га сп 164-й сд, загінуў 4.2.1944 у Віцебскай вобл.

КУКШАЎ Рыгор Квяцімавіч.

КУКУЕЎ Майсей Майсеевіч, рад. 247-га сп 268-й сд, загінуў 12.2.1945 у Латвіі.

КУЛЕТАЎ Іван Сямёнавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛІКАЎ Макар Харытонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛІКАЎ Сцяфан Сямёнавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛТУНОЎ М. І.

КУЛЯБІН Аляксандр Андрэевіч, н. у 1922, памёр ад ран 5.9.1942, пахаваны на хут. Давыдаўка Дубаўскага р-на Валгаградскай вобл.

КУРАКАЎ Іосіф Пятровіч, н. у 1907, старш. 110-га сп, загінуў 21.8.1944 у Беластоцкай вобл.

КУРСАКОЎ Іван Маркавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУРЫЛАЎ Міхаіл Сцяпанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУСМАНАЎ Сяргей Фёдаравіч, н. у 1922, гв. лейт. 41-га гв. кп 11-й гв. кд, загінуў 8.9.1943 у Сталінскай вобл.

КУХАРАЎ Мацвей Фёдаравіч, загінуў 2.1.1944 у в. Агароднікі Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

КУХАРАЎ Яўсцігней Львовіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАБУСАЎ Максім Іванавіч, прапаў без вестак 15.11.1943.

ЛАПАНЬКОЎ Міхаіл Мітрафанавіч, н. у 1919, ст. сярж., загінуў 22.3.1942 у г. Ленінград.

ЛАПЕЗАЎ Міхаіл Купрыянавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАПІЦКІ Фёдар Мінаевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАТУШКІН Міхаіл Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛАТЫШАЎ Мікалай Якаўлевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАЎДЗІКАЎ Іван Якаўлевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛАЎРАНКОЎ Фёдар Канстанцінавіч, н. у 1914, нампаліт, прапаў без вестак у жніўні 1942.

ЛЕБЕДЗЕЎ Вавел Васілевіч, н. у 1909,

рад. 322-га сп 32-й Верхнедняпроўскай сд, загінуў 25.8.1944 у Літве.

ЛЕБЕДЗЕЎ Канстанцін Лявонцьевіч, н. у 1918, сярж. 59 гв. сд, прапаў без вестак 24.1.1943.

ЛЕНЧЫКАЎ Герасім Пракопавіч, н. у 1917, мал. сярж. 1320-га сп 413-й сд, загінуў 16.10.1944 у Польшчы.

ЛЕНЧЫКАЎ Іван Сямёнавіч.

ЛЕНЧЫКАЎ Фёдар Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЕПЯШОЎ Георгій Кірылавіч, н. у 1920, лейт., кам. узвода 761-га абс 313-й сд. загінуў 21.9.1941 у Карэліі.

ЛЕСАКОВІЧ Фёдар Аляксандравіч, н. у 1917, памёр ад ран 14.2.1943 у Ржэўскім р-не Калінінскай вобл.

ЛЕСНІКАЎ Дзмітрый Мікалаевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛЕЎШУНОЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1915, мал. сярж., загінуў 28.1.1943 у Растоўскай вобл.

ЛІКСУНОЎ Васіль Паўлавіч, н. у 1916, мал. лейт., кам. узвода, памёр ад ран 22.1. 1944.

ЛІСОЎСКІ Фёдар Іванавіч, н. у 1922, загінуў 28.8.1944 у Польшчы.

ЛІТВІНАЎ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак у студзені 1945.

ЛІТВІНАЎ Генадзь Прохаравіч, н. у 1926, загінуў 10.2.1945.

ЛІТВІНАЎ Карп Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛІТВІНАЎ Лявон Яўсеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛОГІНАЎ Арцём Прохаравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЛУГАЎЦОЎ Прохар Кірылавіч, н. у 1902, памёр ад ран у кастрычніку 1944 на ст. Шастакова, Літва.

ЛІШАК Васіль Паўлавіч, н. у 1923, загінуў 18.8.1944 у Літве.

ЛЫСЕНКА Якаў Яфімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЮТКО Піліп Мікалаевіч, рад. 156-й сд, прапаў без вестак 15.5.1942.

ЛЯВІЦІН Ісак Абрамавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛЯВІЦКІ Навум Барысавіч, н. у 1922, сярж., памёр ад ран у верасні 1941 у г. Вязьма.

ЛЯГЧЫЛАЎ Уладзімір Пятровіч.

ЛЯВОНАЎ Іван Васілевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1942.

ЛЯДНЕЎ Сцяпан Трыфанавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЛЯЎЧЫЦКІ Мікалай Ігнатавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЖАЙСКІ Канстанцін Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАЖАЙСКІ Міхаіл Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЗАК Сцяпан Яўстаф'евіч, н. у 1905, загінуў 18.8.1944 у Літве.

МАЗУР Мікалай Афанасьевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКАРАНКА Пётр Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАКАС Пётр Канстанцінавіч, н. у 1903, мал. лейт., прапаў без вестак у лістападзе 1941.

МАЛАШАНКА Канстанцін Захаравіч, н. у 1917, прапаў без вестак 21.7.1942.

МАЛЧАНАЎ Васіль Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1942.

МАЛЧАНАЎ Якаў Васілевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРКІН Васіль Фядотавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРОЗАЎ Сцяфан Рыгоравіч, загінуў 29.1.1945 у в. Бурая Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

МАРОЗАЎ Сямён Іванавіч, н. у 1903, рад. 449-га сп 144-й сд, загінуў 20.7.1943 у Смаленскай вобл.

МАРТЫНАЎ Кузьма Іванавіч, н. у 1904, стралок 491-га сп 159-й сд, загінуў 15.11.1943 у в. Іванаўшчына Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

МАРЧАНКА Васіль Іванавіч.

МАРЧАНКА Панцялей Дзянісавіч, н. у 1906, рад. 297-га сп 18-й Духаўшчынскай дыв., загінуў 17.10.1944 у Літве.

МАРЧАНКА Трафім, н. у 1904, загінуў у палоне 10.10.1942.

МАРЧАНКА Ціхан Лявонцьевіч, н. у 1916, загінуў 20.1.1943 на хут. Альхоўчын Калітвінскага р-на Растоўскай вобл.

МАРЧАНКА Якаў Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРЫСКІН Пётр Маркавіч, н. у 1917.

МАСУЛЬСКІ Канстанцін Мікалаевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАТОРЫН Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1920, мал. сярж. 34-й гв. дыв., загінуў 25.7. 1943 у в. Дзмітрыеўка Варашылаўградскай вобл.

МАТЫСКІН Рыгор Якаўлевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАЦВЕЕЎ Аляксей Карпавіч, н. у 1904, рад. 496-га сп 148-й сд, загінуў 7.3.43 у в. Сабурава Курскай вобл.

МАЦВІЕЎСКІ Міхаіл Васілевіч, н. у 1907, яфр. 654-га сп 148-й сд, загінуў 5.7. 1943 у Курскай вобл.

МАЦКЕВІЧ Маўра Дзмітрыеўна, прапала без вестак у жніўні 1944.

МАЦУЕЎ Іон І., прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Кірыла Пракопавіч, н. у 1912, загінуў 28.12.1943.

МЕЛЬНІКАЎ Марк Ігнатавіч, н. у 1905, загінуў 8.3.1943 у Дзмітрыеўскім р-не Курскай вобл.

МЕЛЬНІКАЎ Цімафей Фёдаравіч, н. у 1920, лейт., 20-я армія, прапаў без вестак у снежні 1941.

МІГУРСКІ Іван Сцяпанавіч, н. у 1917, загінуў 28.6.1942 у с. Мокрае Ураўскага р-на Маскоўскай вобл.

МІЛІЧЭНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МІНАЕЎ Мікалай Фядосавіч.

МІНКЕВІЧ Восіп Іванавіч, н. у 1895, загінуў 23.10.1943 у г. Рослаўль.

МІНЧАНКА Пётр Дзмітрыевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1943.

МІКУЛЬКІН Давыд Макаравіч, н. у 1912, стралок, прапаў без вестак у 1942.

МІНЧАНКА Сямён Сямёнавіч, загінуў 1.10.1942 у в. Белагурава Зубцоўскага р-на Калінінскай вобл.

МІРКІН Рыгор Аляксеевіч, н. у 1924, сярж. 125-га сп, памёр ад ран 30.8.1944 у в. Страша, Румынія.

МІРОНАЎ Пётр Трафімавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у лютым 1945.

МІТРАХОВІЧ Сцяпан Адамавіч, н. у 1921, рад. 19-й мбр, загінуў 7.3.1945 у Германіі.

МІХАЕНАК Пётр Аляксандравіч, н. у 1915, лейт. 1297-га сп, 160-й сд, памёр ад ран 7.9.1943 у в. Кліны Ельнінскага р-на Смаленскай вобл.

МОЦЬКІН Іван Лукіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МУРСАЛЬЯН Анушавіл Асатуравіч, н. у 1919, бранябойшчык 1156-га сп 344-й сд, загінуў 15.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

МУХАМЕДДЗЯНАЎ Саід Сутанавіч, н. у 1905, стралок 67-й арміі, прапаў без вестак 29.2.1942.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Ігнат Мацвеевіч, н. у 1916, гв. сярж., кам. асобага шабельнага эскадрона 4-й гв. Каўказскай дыв., загінуў 15.8. 1942 у в. Падбярозкі Сычоўскага р-на Смаленскай вобл.

МЯЖЭВІЧ Васіль Парфенавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МЯЖЭВІЧ Восіп Сямёнавіч, н. у 1913, загінуў 16.11.1943 у в. Расосна Віцебскай вобл.

МЯЖЭВІЧ Канстанцін Аляксеевіч, лейт., прапаў без вестак у ліпені 1942.

МЯТЛОЎСКІ Пётр Барысавіч, лейт., кам. 23-й зенітнай батарэі 71-й гв. сд, загінуў 8.9.1944 у Ленінградскай вобл.

НАВІЦКІ Рыгор Цімафеевіч, н. у 1918, рад. 90-й Ропшынскай сд, загінуў 16.2.1945 у Польшчы.

НАВІЦКІ Фёдар Цімафеевіч, н. у 1921, памёр ад ран 18.4.1945.

НАВУМЕНКАЎ Міхаіл Фадзеевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1945.

НАВУМЕНКАЎ Міхаіл Ягоравіч, н. у 1914, палітрук 918-га ап 250-й сд, загінуў 6.9.1941 у Смаленскай вобл.

НЕМЦАЎ Сяргей Міхайлавіч, н. у 1899, рад. 35-га асобага дарожна-эксплуатацыйнага батальёна 21-й арміі, прапаў без вестак 5.7.1942.

НЕСЦЕРАЎ Васіль Іпалітавіч, н. у 1921, стралок 340-га сп 121-й сд, загінуў 15.4.1944 у Ровенскай вобл.

НЕСЦЕРАЎ Мікалай Іосіфавіч, н. у 1921, рад. 14-га сп 21-й мсд, прапаў без вестак 17.9.1941.

НЕСЦЯРЭНКА Сцяфан Мінаевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

НІЧЫКАЎ Павел Сямёнавіч, н. у 1913, рад. 1229-га сп 371-й Віцебскай сд, загінуў 3.2.1945.

НОВІК Мікалай Агеевіч, н. у 1918, ст. сярж. 150-й тбр, загінуў 14.3.1942 у в. Скляева Варонежскай вобл.

НОВІКАВА Антаніна Антонаўна, фельчар 2-га тп 27-й тд, прапала без вестак у снежні 1941.

НОВІКАЎ Аляксей Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

НОВІКАЎ Мацвей Іванавіч, н. у 1924, лейт. 704-га сп 198-й сд, памёр ад ран 19.11. 1943 у в. Драчава Ленінградскай вобл.

НОВІКАЎ Мікалай Паўлавіч, н. у 1919, ст. сярж. 195-га гв. ап 91-й гв. сд, загінуў 7.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

НОВІКАЎ Рыгор Восіпавіч, загінуў 18.1. 1943 на хут. Заходноўскі Гарадзішчанскага р-на Сталінградскай вобл.

НОВІКАЎ С. С.

НОВІКАЎ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1942.

НОВІКАЎ Цімафей Восіпавіч, загінуў 1.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

НОСАЎ Апанас Сцяпанавіч, н. у 1918, лейт., загінуў 14.8.1944 у Літве.

НОСІКАЎ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1901, рад. 859-га сп 294-й сд, прапаў без вестак 30.9.1942.

ОСІПАЎ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у снежні 1941.

ПАГАРВЕЙ А. П., н. у 1919, стралок 56-га тп 28-й тд, прапаў без вестак 15.9.1941 у в. Арэхава Ленінградскай вобл.

ПАДАБАЕЎ Пракоп Мяфодзьевіч, загінуў 13.1.1945.

ПАЗЮКОЎ Васіль Мікалаевіч, н. у 1906, рад. 92-га сп 201-й Гатчынскай сд, загінуў 14.2.1944 у Ленінградскай вобл.

ПАІПАЎ Арцём Фёдаравіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПАЛЗОЎСКІ Іосіф Ігаравіч, н. у 1892, загінуў 17.10.1944.

ПАЛЬЦАЎ Павел Мяфодзьевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЛЯКОЎ Гаўрыла Міхайлавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЛЯКОЎ Павел Нічыпаравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у жніўні 1942.

ПАЛЯКОЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1914, мал. лейт., прапаў без вестак 23.9.1941.

ПАЛЯКОЎ Яфім Самсонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЛЯОНАК Сяргей Ларывонавіч.

ПАНАМАРОЎ Е. М., стралок 125-й сд, прапаў без вестак 24.9.1941.

ПАНАМАРОЎ Міхаіл Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАНАМАРОЎ Якаў Сцяпанавіч, н. у 1903, санітар 190-га сп, загінуў 7.1.1942.

ПАНАРЫН Іван Еўдакімавіч, н. у 1910, аўтаматчык 32-га тб, памёр ад ран 22.8.1944 у г. Каўнас.

ПАПОЎ Ціхан Дзям'янавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ПАРНІЦКІ Пётр Ціханавіч, н. у 1904, лейт. 84-га гв. сп, памёр ад ран 10.2.1945 у мяст. Штампелькен, Усходняя Прусія.

ПАРНІЦКІ Якаў Федасеевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у студзені 1942.

ПАТАПЕНКА Аляксей Філімонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАТАПЕНКА Васіль Давыдавіч, загінуў 7.9.1943.

ПАТАШЫНСКІ Еўдакім Данілавіч, н. у 1903, памёр ад ран 8.11.1941 у г. Краснадар.

ПАЎЛАЎ Васіль Несцеравіч, мал. сярж., прапаў без вестак 14.7.1941.

ПАЎЛАЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1925, загінуў 22.3.1945 у Германіі.

ПАЎЛАЎ Міхаіл Канстанцінавіч, н. у 1926, сярж. 196 н сд, загінуў 4.3.1944 у Ленінградскай вобл.

ПАЎЛАЎ Пракоп Васілевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАЎЛІК Барыс Мітрафанавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЎЛОЎСКІ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1919, сярж., загінуў 30.10.1942.

ПАЎЛЮЧЭНКА Іван Пракопавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПАЦЁМКІН Феакціст Лазаравіч, н. у 1900, санітар 361-га сп 15-й сд, прапаў без вестак 17.5.1942 у г. Керч.

ПАЦЕЕЎ Ілья Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАЧКІН Пётр Іванавіч, сапёр 27-га мінб 13-й арміі, прапаў без вестак 7.10.1941 у в. Студзёная Эсманскага р-на Арлоўскай вобл.

ПЕЛЮХ Апанас Данілавіч, н. у 1918, кап. 117-й гв. сд, памёр 15.1.1945.

ПЕРАПЕЛКІН Мікалай Андрэевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1943.

ПЕСЕЛЬНІК Гесель Зальманавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ПЕТРАЧЭНКА Конан Уладзіміравіч, н. у 1899, загінуў 16.9.1944 у Латвіі.

ПЕТРУСЕНКА Сцяпан Нічыпаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ПЕТУХОЎ Іван Нічыпаравіч, н. у 1922, сярж. 894-га сп 211-й сд, загінуў 12.2.1943 у Курскай вобл.

ПІСАКОЎ Якаў Рыгоравіч, н. у 1923, загінуў 6.4.1945 у г. Кёнігсберг.

ПІСАРАЎ Мікалай Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПІСАРАЎ Радзівон Емяльянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЛАТОНАЎ Фёдар Антонавіч, н. у 1923, камандзір гарматы 50-й сд, загінуў 28.6.1942 у в. Самадураўка Маскоўскай вобл.

ПРАБОРЦАЎ Іван Сцяпанавіч, загінуў 30.7.1944 у Літве.

ПРАКОПАЎ Парфен Ігнатавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПРАКАПОВІЧ Іван Васілевіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

ПРАНІН Аляксандр Кірсанавіч, н. у 1918, загінуў 29.7.1944 у Літве.

ПРАТАСАЎ Яфім Пракоф'евіч, н. у 1914, сярж. 107-га гв. сп 34-й сд 28-й арміі, прапаў без вестак 20.9.1942.

ПРАТАСЕВІЧ Пётр Карпавіч, н. у 1899, загінуў 9.10.1943 у Калінінскай вобл.

ПРАХАРЭНКА Фока Дзмітрыевіч, мал. лейт., 16-я армія, прапаў без вестак у снежні 1941.

ПРОХАРАЎ Аляксандр Іванавіч, ст. сярж., загінуў 30.6.1944.

ПРУДНІКАЎ Пётр Клімавіч, н. у 1896, стралок 47-й сд, загінуў 11.3.1942 у с. Шчанвобл.

ПТАШКОЎ Васіль Аляксеевіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ПТАШЫНСКІ Пётр Аўласавіч, н. у 1912, рад., прапаў без вестак у верасні 1944.

ПУЗЫРЭЎСКАЯ Лідзія Фролаўна, н. у 1923, старш., ст. санінструктар 860-га ап 310-й сд, загінула 23.3.1945 у г. Гдыня, Польшча.

ПУШКОЎ Кузьма Іванавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у ліпені 1943.

ПЦІВАНАЎ Анісім Раманавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЫЛЬСКІ Піліп Пятровіч, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ПЫЛЬСКІ Сяргей Андрэевіч (Аўдзеевіч), н. у 1922, рад. 86-га сп 18-й сд, прапаў без вестак 17.7.1941 у г. Порхаў.

ПЯТРОЎ Васіль Канстанцінавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЯТРОЎ Раман Ягоравіч, н. у 1912, загінуў 5.9.1944.

ПЯТРОЎ Рыгор Цімафеевіч, н. у 1910, загінуў 15.2.1943 у Растоўскай вобл.

ПЯТРОЎ Рыгор Ягоравіч, н. у 1912, загінуў 5.9.1944.

ПЯТРОЎ Сцяфан Барысавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАБЦАЎ Мікалай Андрэевіч, н. у 1922,

аўтаматчык 30-га сб 132-й сбр, прапаў без вестак 6.4.1942.

РАГАВЕЦ Іван Парфіравіч, н. у 1917, прапаў без вестак у красавіку 1943.

РАДЗЬКОЎ Аляксандр Пракопавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАДЗЬКОЎ Аляксей Паўлавіч, н. у 1902, рад. 110 гв. Брэсцкага сп 38-й гв. Лозаўскай дыв., загінуў 16.5.1945 у в. Шадка Варшаўскага ваяв.

РАДЗЬКОЎ Сцяпан Трафімавіч, прапаў без вестак у ліпені 1944.

РАДЗЬКІН Іван Дзянісавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАЖЫЛОЎСКІ Іван Уладзіміравіч, н. у 1916, рад. 218-га сп 11-й сд, загінуў 19.1. 1943 у Ленінградскай вобл.

РАЗАНЦАЎ Дзмітрый Ільіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

РАЗЯНКОЎ Мікалай Кірылавіч, н. у 1924, стралок 1160-га сп 325-й сд, загінуў 1.1.1944 каля в. Бацвіннева.

РАЙХ Юлій Робертавіч, н. у 1918, сярж. 333-га сп, загінуў 18.9.1942 у Варонежскай вобл.

РАМАНАЎ Кузьма Ігнатавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАСЦІСЛАВАЎ Дзмітрый Дзмітрыевіч, н. у 1916, мал. сярж., кам. аддз., прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАЎЦОЎ Васіль Аляксеевіч, н. у 1909, стралок 70-й Верхнедняпроўскай сд., загінуў 13.8.1944 у Літве.

РАХМАНАЎ Ісідар Мяфодзьевіч, н. у 1910, ст. лейт., кам. дыв., загінуў 23.1944 у Малдавіі.

РОДЗЬКІН Іван Дзянісавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

РОНДАЛЕЎ Сцяпан Карпавіч, памёр ад ран 14.9.1944 у г. Беласток.

РУМЯНЦАЎ Аляксандр Васілевіч.

РУСАКОЎ Андрэй Мацвеевіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

РУСЕЦКІ Мікалай Захаравіч, н. у 1918, стралок 323-й сд, прапаў без вестак 7.8.1944 у Беластоцкай вобл.

РУЦЬКОЎ Кузьма Цырэнцьевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РЫЖАНКОЎ Аляксей Мікітавіч, н. у 1921.

РЫЖАНКОЎ Пётр Паўлавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

РЫЖАНКОЎ Уладзімір Львовіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РЫЖКОЎСКІ Міхаіл Ціханавіч, н. у 1924, сярж. 55-га сп, памёр ад ран 15.3.1943, пахаваны ў в. Украінка Харкаўскай вобл.

РЭВІН Мікалай Якаўлевіч, н. у 1926, сярж., загінуў 27.11.1944 у Польшчы.

САБАЛЕЎСКІ Кузьма Герасімавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

САБІНАЎ Міхаіл Георгіевіч, н. у 1922, рад. 1929-га сп 371-й сд, прапаў без вестак 1.9.1944.

САВАДЗЕЎСКІ Аляксей Аляксеевіч, н. у 1906, стралок, прапаў без вестак 12.2.1943 у г. Пенза.

САВІЦЕНКА Іван Ільіч, сярж., кам. аддз., загінуў 16.3.1945 пры вызваленні г. Гдыня.

САВІЦКІ Іван Фёдаравіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

САЗОНАЎ Аляксандр Пятровіч, н. у 1922, лейт. 22-га тп 27-й арміі, прапаў без вестак 23.2.1943.

САЗОНАЎ Валерый Мікалаевіч, рад. 143-га гв. арт. мінп, загінуў 7.9.1944.

САЗОНАЎ Іосіф Герасімавіч, памёр у нямецкім палоне 15.12.1942.

САЗОНАЎ Міхаіл Арцёмавіч, н. у 1917, ст. сярж., загінуў 5.7.1943 у в. З. Рошча Курскай вобл.

САЛАЎЁЎ Еўдакім Паўлавіч, н. у 1909, санітар, загінуў 29.8.1943.

САМАНКОЎ Сяргей Рыгоравіч, н. у 1926, стралок 5-й Арлоўскай сд, загінуў 7.2.1945.

САМАЛЮБАЎ Давыд Абрамавіч, н. у 1916, мал. лейт., загінуў 4.10.1943 у Краснадарскім краі.

САПЕГІН Пётр Лявонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САПЕТАЎ Канстанцін Фёдаравіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

САРОКІН Дзямід Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САРОКІН Міхаіл Апанасавіч, н. у 1911, рад. 3-га сб 807-га сп 304-й сд, прапаў без вестак 14.2.1942 у Харкаўскай вобл.

САРОЧАНКАЎ Пётр Ігнатавіч, н. у 1898, прапаў без вестак 29.3.1945.

САЎКІН Іван Фёдаравіч, н. у 1906, рад., загінуў 5.9.1944.

САЎЧАНКА Міход Цырэнцьевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЎЧАНКА Фёдар Пятровіч, н. у 1918, загінуў 28.1.1944 у Ровенскай вобл.

САЎЧАНКА Яфім Усцінавіч, н. у 1902, рад. 32-га гв. сп 1216-й сд, загінуў 6.3.1943 у в. Чагадаева Арсеньеўскага р-на Тульскай вобл.

СЕВЕРЦАЎ Канстанцін Сцяпанавіч, н. у 1905, сярж., загінуў 17.2.1943 у Арлоўскай вобл.

СВІСТУНОЎ Восіп Пятровіч.

СВІСТУНОЎ Захар Фаміч, н. у 1914, памёр ад ран 29.3.1945.

СВЯТЛОЎ Аляксандр Андрэевіч.

СЕВАЛІН Валянцін Мікалаевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1942.

СЕВАСЦЕЕНКАЎ Нічыпар Васілевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЕМЯНКОЎ Сцяпан Раманавіч, н. у 1922, прапаў без вестак 26.11.1942.

СЕМЯЧКІН Максім Аляксандравіч, загінуў у палоне 8.1.1942.

СЕМЧАНКА Георгій Аляксеевіч, н. у 1912, кам. узвода 159-й сд, загінуў 15.2.1945.

СЕРАГОЎ Мірон Мінаевіч, н. у 1902, загінуў 7.3.1945 у Венгрыі.

СЕРАКОЎ Ягор Восіпавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1942.

СЕРЖАНКОЎ Іван Іванавіч, н. у 1922, мал. лейт. 413-й сд 50-й арміі, прапаў без вестак 14.2.1942.

СЕРЖАНКОЎ Самуіл Ільіч, памёр у нямецкім палоне 25.11.1941.

СІЛАНЦЬЕЎ Андрэй Раманавіч, н. у 1908, гв. лейт. 1-га тб 32-й гв. тбр, загінуў 18.8. 1943 у Сталінскай вобл.

СІВАКОЎ Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1923, лейт. 1199-га сп 354-й сд, загінуў 11.11.1943 у Лоеўскім р-не Гомельскай вобл.

СІМАКОЎ Васіль Аляксеевіч, загінуў 22.8.1944 у Беластоцкай вобл.

СІМЧАНКА Васіль Парфенавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІМЧАНКОЎ Міхаіл Лазаравіч, н. у 1923, загінуў 31.1.1942.

СІНІЧКІН Кірыл Назаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІНЯКОЎ Данііл Пракопавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІНЯЎСКІ Няфёд Карпавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СКРАГА Сцяпан Мітрафанавіч.

СЛІЗКІ Мартын Якаўлевіч, загінуў 23.12. 1943.

СЛЮМАЧОЎ Дзмітрый Сямёнавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

СМІЛГА Оберт Іванавіч, н. у 1898, загінуў 17.10.1943 у Калінінскай вобл.

СМАЛЯКОЎ Іван Варфаламеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

СМОЛІН Сяргей Міхайлавіч, н. у 1923, мал. лейт. 1295-га сп 160-й сд 49-й арміі, загінуў 25.10.1943 у в. Нікадзімава.

СТАДОРАЎ Аляксей Рыгоравіч, н. у 1919, стралок 719-га сп.

СТАЛЯРОЎ Лаўрэн Іванавіч, н. у 1905, рад. 384-й сд 1272-га сп, загінуў 21.8.1942 у Ленінградскай вобл.

СТАРАСЦІН Сямён Андрэевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СТАЎЛІНСКІ Лука Аляксеевіч.

СТРАХАЎ Сяргей Аляксандравіч, н. у 1922, рад. 755-га сп 217-й сд, загінуў 9.12. 1941 у Тульскай вобл.

СУВОРАЎ Максім Патапавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СУВОРАЎ Сафрон Цімафеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СУВОРАЎ Якаў Віктаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СУЛТАНАЎ Уладзімір Емяльянавіч, н. у 1923, загінуў 29.11.1944 у Венгрыі.

СУХАБАЕЎСКІ Мікіта Юльевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

СУЧЫНСКІ Барыс Міхайлавіч, н. у 1922. рад. 86-га сп 180-й сд, прапаў без вестак 17.7.1941.

СУЧЫКАЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1912, загінуў 31.3.1945 у Венгрыі.

СУШАЎ Афанасій, рад. 490-га сб, прапаў без вестак 22.12.1941 у в. Шульгіна Маскоўскай вобл.

СЦЕЛЬКА Іван Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЦЕПАНЕНКА Васіль Мацвеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЦЕПАНЬКОЎ Марк Пракопавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЦЯПАНАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1922, рад. 23-й сбр, загінуў 17.2.1942 у Ленінградскай вобл.

СЦЯПАНАЎ Яфім Мартынавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЫВАРАТКА Емяльян Іванавіч, н. у 1899, старш. 159-й сд, загінуў 19.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

СЫСОЕЎ Іван Ільіч, н. у 1918, рад. 1993-га сп, памёр ад ран 6.8.1944 у г. Вільнюс.

СЯЛЮЦІН Іван Раманавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СЯНКЕВІЧ Васіль Канстанцінавіч, н. у 1898, стралок 646-га сп, загінуў 14.2.1945 у г. Гердаўен.

СЯРГІЕНКА Іван Сяргеевіч, н. у 1920, рад. 942-га сп 268-й сд, загінуў 22.12.1941 у г. Колпіна Ленінградскай вобл.

ТАВАНАЎ Міхаіл Рыгоравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАЛІМАНАЎ Леанід Арцёмавіч, н. у 1904, рад. 27 гв. сп 16-й арміі, памёр ад ран 5.9.1942 у с. Папелева Казельскага р-на.

ТАЛКАЧОЎ Аляксей Рыгоравіч, н. у 1907, сярж., пісар 859-га сп 294-й сд, прапаў без вестак 20.3.1942.

ТАЛКАЧОЎ Анатоль Аўтаномавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАЛКАЧОЎ Васіль Ануфрыевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАЛМАЧОЎ Лявон Фёдаравіч, прапаў без вестак 3.11.1941.

ТАЛТАНАЎ Нічыпар Васілевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у снежні 1943.

ТАМАСАЎ Пракоп Емяльянавіч, н. у 1918, ст. сярж., загінуў 3.9.1943 у Смаленскай вобл.

ТАРАСАЎ Васіль Пятровіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАРАКАНАЎ Кузьма Ягоравіч, н. у 1918, сярж., прапаў без вестак у ліпені 1944.

ТАРАСЕНКА Аляксей Дзямідавіч, н. у 1923, мал. лейт. 50 гв. сп 15-й гв. сд, кам. узвода, загінуў 21.1.1943 у с. Варапанава Сталінградскай вобл.

ТАРАСЕНКА Сямён Кірылавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАРКОЎ Фёдар Раманавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1943.

ТОЛКАЧ Уладзімір Восіпавіч, н. у 1913, рад. 55 гв. сп 20-й сд, загінуў 27.8.1942 у в. Векшына Зубцоўскага р-на Калінінскай вобл.

ТОЛУБ Давыд Мордухавіч, рад., прапаў без вестак 12.5.1942.

ТОКАР Аляксандр Трафімавіч, рад. 53-га сп 18-й гв. сд, загінуў 22.1.1945.

ТОМАК Ілья Іванавіч, н. у 1915, старш., загінуў 12.1.1943, пахаваны ў г. Мічурынск.

ТРАПАЧОЎ Пётр Аляксеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРАЦЦЯКОЎ Аляксандр Дзямідавіч.

ТРАЦЦЯКОЎ Сямён Дзямідавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТРЭМБА Андрэй Пятровіч, н. у 1913, старш., прапаў без вестак у ліпені 1941.

ТУЗКОЎ Максім Дзянісавіч, н. у 1913, загінуў 7.3.1944 у Палескай вобл.

ТУЗКОЎ Піліп Сяргеевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

ТУЖЫКАЎ Мікалай Усцінавіч, н. у 1896, загінуў 19.11.1943 у Гомельскай вобл.

ТУМАШОЎ Арцём Хыстафоравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТУРКОЎ Васіль Кузьміч, прапаў без вестак 14.11.1943.

ТУРКОЎ Лука Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ТУСТОЎ Рыгор Емяльянавіч, н. у 1896, рад. 329-га сп 70-й сд, прапаў без вестак 7.8.1944.

ТЫКВА Іван Мікітавіч, н. у 1909, рад. 69-га сп 2-й арміі, прапаў без вестак 28.8. 1944.

ТЫЛЬЧЭЎСКІ Сямён Іванавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

УЛЬЯНАЎ Іван Фёдаравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФАМІН Пётр Карпавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФАМІН Сяргей Карпавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ФЁДАРАЎ Міхаіл Гір'евіч, н. у 1906, прапаў без вестак 12.9.1944.

ФІЛІПЕНКА Ілья Ягоравіч, н. у 1917, мал. лейт., прапаў без вестак 31.8.1941.

ФІРСІН Восіп Дзянісавіч.

ФРАНЦКЕВІЧ Валянцін Васілевіч, мал. лейт. 1266-га сп 385-й Крычаўскай сд, загінуў 22.7.1944 у Гродзенскай вобл.

ХАДАРЭНКА Парфір Ульянавіч, н. у 1911, загінуў 5.8.1944.

ХАДАСЕВІЧ Пётр Рыгоравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ХАДЗЯНКОЎ Барыс Фёдаравіч, н. у 1907, палітрук 848-га сп 267-й сд, загінуў 14.12.1941 у Ленінградскай вобл.

ХАДЗЯНКОЎ Ягор Іванавіч, н. у 1903, рад. 156-й сд, загінуў 15.5.1942 у г. Керч.

ХАЛІЧКАЎ Яфім Трафімавіч, н. у 1895, рад. 434-га ап 156-й сд, прапаў без вестак 16.5.1942 у г. Керч.

ХАМЯКОЎ Рыгор Яўсеевіч, памёр у нямецкім палоне 23.11.1941.

ХАМЯНКОЎ Андрэй Іванавіч, загінуў 23.10.1944.

ХАМЯНОК Сямён Пятровіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХАРКОЎ Васіль Мікалаевіч, памёр на фронце ад хваробы 18.1.1943.

ХАРУЖЭНКА Сямён Іванавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ХМУРОВІЧ Валянцін Анісімавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ХОМЧЫКАЎ Сямён Міхайлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ХРАМЕНКА Ігнат Маркавіч, н. у 1922, сярж. 112-га гв. сп 39-й сд, прапаў без вестак 3.8.1943.

ЦАРЫКАЎ Сілівей Апанасавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЕРАХОВІЧ Іван Антонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЕРАХАЎ Канстанцін Андрэевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦЕРАХАЎ Мяфодзій Пракопавіч, загінуў 28.1.1945.

ЦІМАШЭНКА Іван Іванавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІМАШЭНКА Піліп Арцёмавіч, рад. 121-га нап. палка, загінуў 20.12.1944 у г. Ноўгарад-Валынскі Жытомірскай вобл.

ЦІТОЎ Мікалай Кірэевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІШКЕВІЧ Іван Яфімавіч, н. у 1925, рад. 33-й арміі, загінуў 3.12.1942 у в. Чырвоная Слабада Віцебскай вобл.

ЦІШКОВІЧ Аляксей Піліпавіч, н. у 1903, мал. лейт. 850-га ап 291-й сд, загінуў 28.9.1941.

ЦІШКОВІЧ Мікіта Паўлавіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ЦІШКОВІЧ Рыгор Яўсеевіч, н. у 1895, рад., прапаў без вестак 13.4.1944.

ЦІШКОВІЧ Уладзімір Іванавіч, загінуў 2.12.1944.

ЦІШКОЎ А. А., рад. 28-га асб, памёр ад ран 22.12.1941 у Маскоўскай вобл.

ЦІШКОЎ Васіль Піліпавіч, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЦІШКОЎ Яўмен Ціханавіч, н. у 1900, рад. 218-й сд, загінуў 27.2.1942 у в. Пясоцкая.

ЦЫГАНКОЎ Трафім Дзям'янавіч, н. у 1920, рад. 213-га гв. сп 71-й гв. сд, загінуў 22.2.1945 у Латвіі.

ЦЫНГАЛЕЎ Ягор Максімавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1942.

ЦЫПІН Фёдар Якаўлевіч, н. у 1922, памёр ад ран 9.9.1942.

ЦЫЦІКАЎ Карп Селіверставіч, н. у 1920, загінуў 28.8.1941.

ЦЯЛЕГІН Гардзей Мікітавіч, н. у 1889, рад. 1324-га сп 413-й сд, прапаў без вестак 30.8.1941.

ЦЯРЭШЧАНКА Іван Тарасавіч, рад.

29-й гв. сд, прапаў без вестак 22.10.1941.

ЧАБАТАРЭЎСКІ Іларыён Андрэевіч, н. у 1926, загінуў 12.3.1945 у Польшчы.

ЧАРВІНСКІ Захар Варфаламеевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧАРНАБРОЎКІН Аляксей Пятровіч, н. у 1921, рад. 1-га гв. сп 33-й гв. сд, загінуў 18.1.1943 у Нікалаеўскім р-не Растоўскай вобл.

ЧАШУІН Васіль Іванавіч, н. у 1916, кап., загінуў 28.1.1945 у г. Велюне, Польшча.

ЧУПРАКОЎ Апанас Мануілавіч, н. у 1904, рад. 1320-га сп 413-й Брэсцкай сд 46-га корпуса 65-й арміі, загінуў 17.10.1944 у в. Гута Варшаўскага ваяв.

ЧЫКАЎ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ЧЫКАЎ Мікалай Астапавіч, мал. лейт. 216-й сд, загінуў 12.1.1943 у Краснадарскім краі.

ЧЫКАНОЎСКІ Ілья Цімафеевіч, н. у 1914, памёр ад ран 28.2.1942, пахаваны ў г. Познань, Польшча.

ЧЫЛЯНКОЎ Купрыян Мацвеевіч, н. у 1914, рад. 5-й гв. сбр, загінуў 5.2.1943.

ЧЭРНІКАЎ А. М.

ЧЭРНІКАЎ Вакула Паўлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЛАКОЎ Антон Захаравіч, н. у 1912, рад. 630-га сп 26-й сд, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЛАЕЎ Панцялей Антонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЛКАНАЎ Васіль Васілевіч, н. у 1902, лейт., загінуў 28.1.1945.

ШАМБОРКІН Уладзімір Мацвеевіч, н. у 1921, лейт. 531-га сп 164-й сд, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШАПАВАЛАЎ Іван Фядотавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАПНЕЎСКІ Самуіл Канстанцінавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШАПОРЦІН Дзмітрый Астапавіч, прапаў без вестак.

ШАЎЛІНСКІ Іосіф Прохаравіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШАЎЦОЎ Іван Максімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЎЦОЎ Пётр Іларыёнавіч, н. у 1919, сярж., загінуў 27.7.1944.

ШАХАЕЎ Іосіф Андрэевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШВЯДОЎСКІ Іван Дзям'янавіч.

ШВЯДОЎСКІ Максім Іванавіч, сярж., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШКОЛЬНІКАЎ Каліграт Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШКУРАТАЎ Цімафей Фёдаравіч, н. у 1916, загінуў 28.11.1943 у Віцебскай вобл.

ШЛЯХЦІЦАЎ Канстанцін Ігнатавіч, н. у 1904, рад. 434-га ап 156-й сд, прапаў без вестак 16.5.1942 у г. Керч.

ШТЭЎСКІ Фядот Архіпавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШУДРЫКАЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1905, 361-ы сп 156-й сд, прапаў без вестак 18.5. 1942 у г. Керч.

ШУМАКОЎ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1903, кам. аддз, 297-га сп 184-й Духаўшчынскай сд, загінуў 17.10.1944 у Літве.

ШУПЛЯКОЎ Лявон Мікалаевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШУРЫНАЎ Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1925, рад. 45-га гв. сп, загінуў 13.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ШУРЫНАЎ Яфім Карпавіч, н. у 1913, загінуў 7.10.1944 у Літве.

ШЫДЛОЎСКІ Пётр Барысавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЫЛІН Сямён Сцяпанавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫНКАРОЎ Трафім Паўлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫПІНСКІ Дзяніс Еўдакімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫПІНСКІ Іван Піменавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШЫЦІКАЎ Пётр Ільіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ШЭЙКІН Яфім Мінаевіч, н. у 1922, рад. 371-га сп 130-й сд, загінуў 14.1.1945.

ШЧАМЯЛЁЎ Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1904, рад. 781-га сп 124-й сд., загінуў 13.5. 1942 у Харкаўскай вобл.

ШЧАМЯЛЁЎ Феафіл Аляксеевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЧАРБАКОЎ Рыгор, загінуў 2.5.1945.

ШЧОКІН Канстанцін Пятровіч, н. у 1921, прапаў без вестак 19.7.1941.

ШЧАПІНСКІ Фядос Піліпавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЮР'ЕЎ Фёдар Архіпавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЮРЧАНКА Якаў Паўлавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЮХВІД Восіп Сямёнавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЮШМАНАЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ЯГОРАЎ Мікалай Цімафеевіч, н. у 1925, стралок 415-га сп, загінуў 14.10.1943 у в. Мысы Чарнігаўскай вобл.

ЯЗЫКОЎ А. П., прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЯКАЎЛЕЎ Іван Рыгоравіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯКУБОЎСКІ Мяфодзій Барысавіч, загінуў у жніўні 1941.

ЯКУШАЎ Сяргей Раманавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯНУСАЎ Барыс Ермалаевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯНЧАНКА Іван Захаравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЯРМОЛЕНКА Адам Аляксеевіч, н. у 1903, рад. 584-га сп, памёр ад ран 21.4.1945 у г. Канітца, Польшча.

ЯРМОЛЕНКА Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1904, кавалерыст 124-га кп 20-й кд, прапаў без вестак 28.11.1942.

ЯРОМЕНКА Аляксей Харытонавіч, н. у 1917, ст. сярж. 322-га сп 69-й сд, памёр ад ран 31.8.1944 у Польшчы.

ЯЎСЕЕЎ Васіль Цімафеевіч, н. у 1921, артылерыст 86-га сп 180-й сд, прапаў без вестак 17.7.1941 у г. Порлаў.

ЯФІМЕНКА Лявон Цярэнцьевіч, загінуў 27.10.1942.

ЯЦКОЎ А. П., прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯШНОЎСКІ Іван Цімафеевіч, н. у 1919, памёр ад ран 29.3.1942.

1945

ДА НАШЫХ ДЗЁН

У МІРНАЙ ПРАЦЫ

Ліпень 1944 года. Вызваленыя Горкі і раён ляжалі ў руінах. Разбураны былі ўсе прамысловыя прадпрыемствы, культурна-бытавыя і адміністрацыйныя будынкі і ўстановы. Гітлераўцы ўзарвалі і спалілі 166 са 170 дамоў камунальнай гаспадаркі. Карпусы, лабараторыі і жыллёвыя пабудовы сельскагаспадарчага інстытута ператварыліся ў развалiны.

Лепшыя . кнігі бібліятэкі фашысты вывезлі ў Германію. Матэрыяльны ўрон, нанесены толькі інстытуту, склаў 146 мільёнаў рублёў (у цэнах 1940 г.).

Вялікі ўрон нанеслі гітлераўцы гаспадарцы раёна. Яны разрабавалі ўсе калгасы і саўгасы, 2 тыс. гаспадарчых пабудоў, знішчылі 110 вёсак, 5746 жылых дамоў, 50 калгасных клубаў, 2 бальніцы і 13 медпунктаў, усе бібліятэкі.

Але як можна змерыць нязмерныя людскія страты, слёзы матак і сірот? За тры гады акупацыі нямецка-фашысцкія захопнікі расстралялі і па-зверску замучылі тысячы мірных грамадзян, 1375 чалавек вывезлі ў Германію.

Яшчэ ішлі баі на франтах Вялікай Айчыннай вайны, а райком партыі і выканком раённага Савета дэпутатаў працоўных прымалі тэрміновыя меры для аднаўлення жыцця ў вызваленым горадзе. Раённую партыйную арганізацыю ўзначаліў А. Б. Лабанок, выканком райсавета — Д. І. Бычкоў.

Гарсавет звярнуўся да жыхароў з просьбай прыняць актыўны ўдзел у аднаўленчых работах. І гэта знайшло разуменне з боку людзей.

Шырокае распаўсюджванне атрымаў рух чаркасаўцаў (па імені А. Чаркасавай, брыгада якой добраахвотна і бясплатна ў свабодны час працавала на аднаўленні Сталінграда). Ініцыятарамі стварэння такіх фарміраванняў у Горках выступілі рабочыя арцелі «Прагрэс», якія абавязаліся адпрацаваць на аднаўленні горада па 10 дзён кожны. Чаркасаўскія брыгады вызвалілі ад развалін усе вуліцы і двары горада, сабралі 180 тыс. штук цэглы.

У час расчысткі руін былі выяўлены міны, якія пакінуў вораг. Разміраваннем тэрыторыі займалася спецыяльная група. Не абышлося і без ахвяр. Загінулі інжынер-маёр К. І. Цыбульскі, радавыя В. Н. Скварцоў і І. К. Сукач.

Для будаўніцтва горада неабходна была вялікая колькасць цэглы і лесу. У верасні 1945 г. на цагельным заводзе былі адноўлены 2 печы і абпалена 48 тыс. штук цэглы. На далейшае расшырэнне вытворчасці дзяржава выдзеліла прадпрыемству 317 тыс. рублёў.

Раён паспяхова выканаў план па лесанарыхтоўках.

Да канца 1945 г. увайшлі ў строй хлебазавод, прамкамбінат, малочны завод, арцелі «Прагрэс», «Харчавік», раённая друкарня і электрастанцыя.

У райцэнтры пачалі працаваць дзве школы, а таксама бальніца і паліклі-

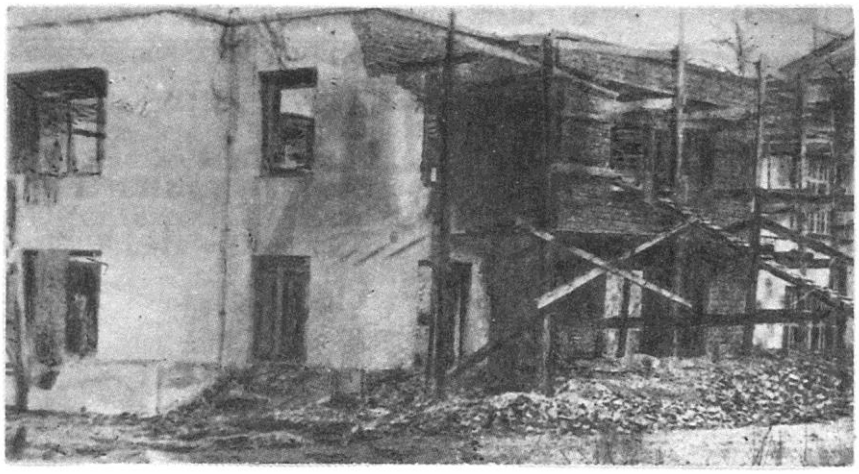

Вучэбны корпус БСГА, 1944 г.

ніка, Дом сацыялістычнай культуры.

У кастрычніку 1945 г. адкрыўся дзіцячы дом на 130 чалавек. Жыхары горада сабралі для дзяцей-сірот прадукты харчавання і цёплае адзенне. А работнікі Горацкага райкома партыі ў снежні 10 % зарплаты пералічылі ў фонд выхаванцаў дзіцячага дома.

Прымаліся меры для хуткага пад'ёму сельскай гаспадаркі раёна. У першыя ж месяцы пасля вызвалення было арганізавана 160 калгасаў і саўгасаў, машына-трактарная станцыя. У МТС да чэрвеня 1945 г. ужо дзейнічалі майстэрні, гараж, кузня, мелася 22 трактары і 2 грузавыя машыны. Пачалі працаваць курсы па падрыхтоўцы трактарыстаў.

У верасні 1945 г. камсамольцы раёна адпрацавалі ўдарную пяцідзёнку ў гонар юбілею камсамола Беларусі. 93 камсамольска-маладзёжныя брыгады, 112 камсамольскіх пастоў па ахове ўраджаю выйшлі ў поле. Прыклад у працы паказвалі трактарыст Горацкай МТС Тарас Ларковіч (узнагароджаны Ганаровай граматай ЦК ЛКСМБ) і вучаніца 7-га класа Панкратаўскай васьмігадовай школы Ганна Капусціна, якая зжынала штодзённа па 0,25 га жыта. Камсамольцы азелянялі двары і вуліцы, будавалі клубы і бібліятэкі, дамы для тых, хто жыў у зямлянках. Моладзь вёскі Хамінічы пабудавала пасёлак і назвала яго Камсамольскім. За актыўны ўдзел у аднаўленні раёна ў 1945 г. ЦК ВЛКСМ узнагародзіў камсамольскую раённую арганізацыю Ганаровай граматай.

26 мая 1946 г. на будоўлях горада адбыўся суботнік, на якім працавала 337 чалавек. 7 ліпеня прайшоў суботнік па аднаўленню і расшырэнню цагельнага завода.

У горадзе шырокі размах атрымала сацыялістычнае спаборніцтва. Ініцыятарамі рацыяналізатарскага руху сталі працаўнікі льнозавода.

На раённай сельскагаспадарчай выстаўцы, якая адкрылася 15 кастрычніка 1950 г., былі падведзены вынікі развіцця сельскай гаспадаркі за гады чацвёртай пяцігодкі. Адзначалася, што ў выніку павелічэння пасяўных плошчаў і росту ўраджайнасці валавы збор збожжавых культур у 1950 г. дасягнуў 277,7 % ад узроўню 1945 г. Пагалоўе буйной рагатай жывёлы ў параўнанні з 1940 г. вырасла на 65 %, свіней на 166 %, авечак на 146 %. Лепшымі з 59 узбуйненых калгасаў былі прызнаны гаспадаркі «Шлях сацыялізма», «Культура», імя С. М. Кірава, імя С. М. Будзёнага.

Адначасова актыўна вялося будаўніцтва жылля, школ, медыцынскіх і культурных устаноў. У 1950 г. у раёне налічвалася 88 школ, працавалі 444 настаўнікі, 18 урачоў, 22 фельчары, 48 медыцынскіх сясцёр. Дзейнічала 110 бібліятэк, 15 хат-чытальняў, 14 калгасных клубаў, раённы Дом культуры, кінатэатр, пяць кінаперасовак.

У сотні кватэр былі праведзены радыё і электрычнасць. Адразу пасля вайны было прынята рашэнне аднавіць работу Беларускага сельскагаспадарчага інстытута. Для гэтай мэты дзяржава выдзеліла 2 млн рублёў, прыборы, машыны і падручнікі. У канцы 1945 г. на першы курс было прынята 105 чалавек і 100 вярнулася да вучобы.

Студэнты, выкладчыкі, тэхнічны персанал рабілі рамонт у карпусах, інтэрнатах, выраблялі мэблю, вучэбнае абсталяванне. Дзякуючы гэтаму заняткі ў інстытуце пачаліся першага снежня 1945 г.

Першы пасляваенны выпуск налічваў усяго 9 чалавек. Сярод іх быў А. А. Калікінскі, пазней доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, загадчык кафедры. А бібліятэка інстытута сваім адраджэннем была абавязана дырэктару Дз. Новікаву (гл. матэрыял «Адданасць кнізе»).

У кастрычніку 1948 г. сельскагаспадарчы інстытут быў пераўтвораны ў акадэмію. З'явіліся новыя факультэты: гідрамеліярацыйны і эканамічны, завочнае аддзяленне, курсы павышэння кваліфікацыі. У канцы пяцігодкі ў акадэміі вучылася ўжо 1523 студэнты.

У 1954 г., калі пачалося асваенне цалінных і залежных зямель, моладзь раёна не засталася ўбаку.

Лепшыя з пасланцоў Горацкага раёна за асваенне цалінных зямель былі адзначаны высокімі ўзнагародамі Радзімы. Механізатар І. Л. Крупскі быў удастоены высокага звання Героя Сацыялістычнай Працы. Ордэн Леніна атрымаў Б. І. Латушкін, які 10 год працаваў дырэктарам саўгаса.

У 50-я гады значна пашырылася ў Горках капітальнае будаўніцтва. Былі ўзведзены будынкі універмага, гасцініцы, канторы Дзяржбанка, сярэдняй школы № 2, раённага камітэта КПБ, вучэбнага корпуса факультэта механізацыі, інтэрната на 427 чалавек сельскагаспадарчай акадэміі. У горадзе адкрылася некалькі новых магазінаў, будаваліся шматпавярховыя жылыя дамы, развівалася індывідуальная забудова. У 1957 г. у Горках з'явілася 9 новых вуліц. Толькі будаўнікі здалі 18 аб'ектаў.

У 1957 г. у раёне працавалі 82 агульнаадукацыйныя і адна музычная школы. У іх вучылася 6980 вучняў і выкладала больш чым 500 настаўнікаў. У гэтым жа годзе адкрыўся раённы Дом піянераў. У горадзе працавалі дзве бібліятэкі, у вёсках — сорак. У іх фондах налічвалася каля 100 тыс. кніг. Быў пабудаваны кінатэатр «Мір». Усяго ў раёне працавала 6 стацыянарных і 10 перасовачных кінаўстановак.

Здача збожжа дзяржаве. Калгас «Праўда», 1951 г.

Пасвячэнне ў студэнты БСГА.

Неблагія паказчыкі мелі працаўнікі сельскай гаспадаркі. Даход калгасаў у 1957 г. узрос у параўнанні з 1953 г. у 3,3 раза. У раёне працавала 213 трактароў, 102 збожжаўборачныя камбайны, 140 аўтамашын. Горацкая МТС выйшла пераможцай сацыялістычнага спаборніцтва сярод іншых машынна-трактарных станцый.

Актыўна нарошчвала ў пасляваенныя гады вучэбны патэнцыял БСГА (гл. артыкул «З гісторыі акадэміі»).

Паступова мяняўся знешні воблік раённага цэнтра. На галоўнай магістралі горада — вуліцы І. І. Якубоўскага, якую ў самым пачатку перасякае рака Парасіца — разлілося прыгожае возера, паявіліся Дом быту і школа, Дом сувязі, гасцініца, аптэка, універмаг.

Пабудаваны таксама новы мост праз раку Капылку. Цэнтральная вуліца злучана з Вакзальнай, а на месцы былога рынку сфарміраваўся адміністрацыйны цэнтр горада — плошча імя У. І. Леніна. У цэнтральнай частцы Горак сканцэнтраваны адміністрацыйныя, грамадскія, культурна-бытавыя і відовішчныя ўстановы, а таксама шматпавярховыя жылыя дамы. Тут размясціліся Дом Саветаў, Інфармацыйна-вылічальны цэнтр, гастраном, кафэ, бюро падарожжаў і экскурсій, Дом абрадаў.

Уздоўж вуліцы Вакзальнай раскінулася прыгожая алея Перамогі, якая была пасаджана 9 мая 1946 г. На правым баку вуліцы ў апошнія гады вырас новы мікрараён.

З 1983 г. Горкі сталі горадам абласнога падпарадкавання. На 1 студзеня 1991 г. тут пражывала 30,2 тыс. чалавек.

У раёне чыгуначнай станцыі Пагодзіна яшчэ ў гады першых пяцігодак сфарміравалася прамысловая зона. Там былі пабудаваны льнозавод, масласырзавод, прамкамбінат.

У апошнія гады істотна змяніўся Горацкі льнозавод — адзін з буйнейшых у вобласці — на базе якога створана адкрытае акцыянернае таварыства «Горкі — Лён». Тут узведзены новыя карпусы, устаноўлена сучаснае абсталяванне, пачаў дзейнічаць цэх па прамысловаму прыгатаванню трасты з ільносаломкі, дзе ўкаранёна сістэма аўтаматычнага кіравання працэсам. На прадпрыемстве выраслі вопытныя кадры.

Адкрытае акцыянернае таварыства «Горацкі масларобны сыраробны завод» пастаўляе сваю прадукцыю ў Мінск і іншыя гарады.

Больш за восем назваў прадукцыі выпускае Горацкі завод напіткаў. Вырабляюць гэтую салодкую прадукцыю сапраўдныя майстры сваёй справы.

У апошнія гады завод пачаў вырабляць цукеркі, гадаваць рыбу, вырошчваць грыбы, адкрыў фірменную краму.

Значнае месца ў эканоміцы горада займае завод жалезабетонных вырабаў, прадукцыя якога ідзе на будоўлі ўсёй Магілёўскай вобласці.

У кастрычніку 1984 г. на базе Горацкага ўчастка Шклоўскага мэблевага аб'яднання быў створаны камбінат будаўнічых матэрыялаў. Ён выпускае цэглу, дзвярныя і аконныя блокі, тару, камплектуючыя дэталі для аршанскага завода «Легмаш», тавары шырокага ўжытку. Калектыў камбіната састаўля-

На Горацкім масласырзаводзе.

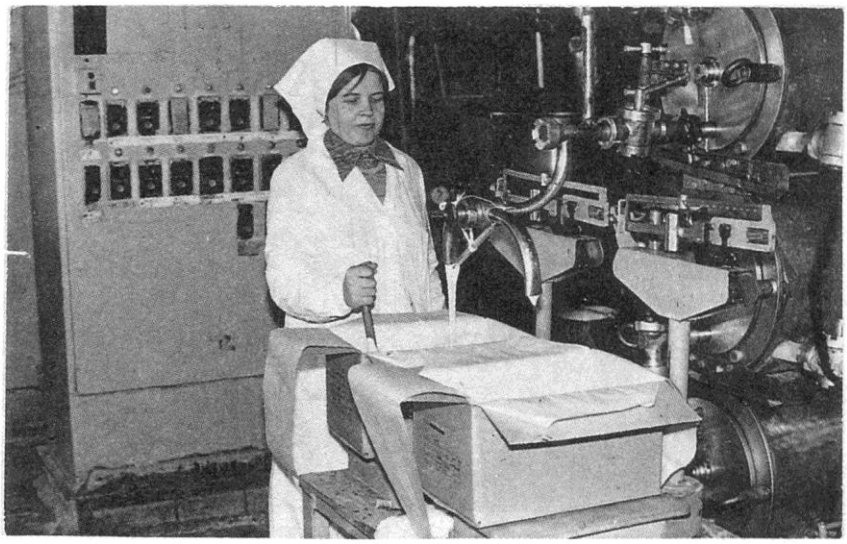

юць у асноўным вопытныя рабочыя, настаўнікі моладзі, якія аддалі прадпрыемству шмат год свайго жыцця. У 11-й пяцігодцы былі здадзены ў эксплуатацыю кінатэатр «Крыніца» на 420 месц, Дом быту па вуліцы Калініна, камбінат грамадскага харчавання, гарадскі стадыён. Значна вырас жыллёвы фонд Горак, які складае 300 тыс. квадратных метраў.

У 1990 г. будаўнічыя арганізацыі горада ўвайшлі ў аб'яднанне «Горкісельбуд».

Паступова рашаюцца пытанні жыллёва-камунальнай гаспадаркі горада, адукацыі, сувязі. На базе кацельняў горада створана аб'яднанне. Гэта дало магчымасць палепшыць забеспячэнне гарачай вадой большасці шматпавярховых дамоў.

Здадзена ў эксплуатацыю сярэдняя школа на 1726 месц, пятая па ліку, гасцініца.

У раёне працуе 16 сярэдніх, 8 няпоўных сярэдніх і 11 пачатковых школ, Дом піянераў, станцыя юных натуралістаў і дзіцяча-юнацкая конна-спартыўная школа.

Пашырылася матэрыяльная база аховы здароўя. Пабудавана новая раённая паліклініка на 375 наведванняў, працуе аддзяленне прафілактыкі. Усеагульнай дыспансерызацыяй ахоплена каля 90 працэнтаў насельніцтва. Раён абслугоўваюць 122 урачы, больш чым 400 фельчараў і медсясцёр.

Развіваецца паштовая сувязь.

Для ўдасканальвання тэлефоннай сувязі ў новым памяшканні пошты змацавана АТС на 4 тыс. нумароў. А пасля ўводу ў строй у Магілёве квазіэлектроннай станцыі «Кварц» усе абаненты Горак атрымалі магчымасць званіць у іншыя гарады нашай краіны і СНД па аўтаматычнай тэлефоннай сувязі.

У 1980—94 гг. значна пашырылася гандлёвая сетка раёна, плошча магазінаў павялічылася больш чым на тысячу квадратных метраў. Горад упрыгожыў новы комплекс «Парнас», які ўключае рэстаран, кафэ і магазін кулінарыі.

У раёне дзейнічае 9 дамоў культуры, 18 сельскіх клубаў, 31 бібліятэка, 8 музычных школ, 3 музеі. Усё гэта стварае неабходныя ўмовы для актыўнага ўдзелу жыхароў раёна ў культурным жыцці, выяўлення народных талентаў.

Папулярнымі ў горадзе і раёне сталі святы вёсак і вуліц, ярмаркі, тэатралізаваныя відовішчы.

Заняткі ў школе мастацтваў.

На святе «Грай, гармонік».

У горадзе, на тэрыторыі сельскіх Саветаў працуюць стадыён, 15 спартыўных залаў, 2 плавальныя басейны, 16 стралковых ціраў, 125 спартыўных пляцовак.

Жыхары раёна могуць карыстацца паслугамі Горацкага бюро падарожжаў і экскурсій. З Горак экскурсійныя маршруты вядуць у Маскву, Санкт-Пецярбург, Мінск і іншыя гарады. Штогод бюро абслугоўвае некалькі тысяч чалавек.

Пасля ўтварэння суседняга Дрыбінскага раёна (1989) у Горацкім засталося 11 калгасаў і 6 саўгасаў. На працягу 1993—95 гг. раён з'яўляецца лідэрам рэспублікі па вытворчасці малака, іншых сельскагаспадарчых культур. Па выніках за 1995 г. Горацкаму раёну прысуджаны тры першыя месцы ў Магілёўскай вобласці — за павялічэнне вытворчасці і продаж дзяржаве збожжа, ільну і бульбы з уручэннем прэмій па 17 мільёнаў рублёў за кожны від прадукцыі.

Сярод гаспадарак вобласці два першыя месцы па вытворчасці малака і кармоў заняў племсаўгас імя Чкалава.

У раёне вядзецца пошук новых форм гаспадарання, якія больш адпавядаюць перыяду пераходу да рыначных адносін. Вучонымі БСГА Э. А. Пятровічам, М. З. Фрэйдзіным, А. М. Каганам, практыкам А. П. Герасімавым распраца-

Святкаванне 125-годдзя Горак.

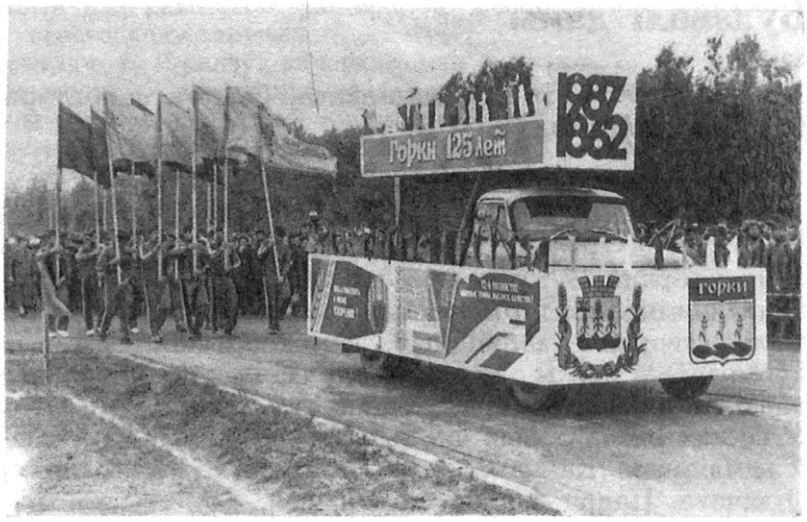

ваны праекты рэфармавання сельскай гаспадаркі. Пад іх кіраўніцтвам у 1990 г. на базе калгаса імя Свярдлова створана сельскагаспадарчае аб'яднанне, куды ўвайшло пяць сельскагаспадарчых кааператываў, а працаўнікі гаспадаркі сталі акцыянерамі.

Павялічваецца колькасць фермерскіх гаспадарак. У 1993 г. іх было 28, а ў 1995 г. стала 33, і яны апрацоўваюць 1053 га зямлі.

У прамысловасці і будаўніцтве ствараюцца акцыянерныя таварыствы, малыя і арэндныя прадпрыемствы. Калектывы гэтых прадпрыемстваў асвойваюць нетрадыцыйныя віды прадукцыі, шукаюць новыя рынкі збыту, удасканальваюць тэхналогію.

У раёне пачалі працаваць філіялы рэспубліканскіх банкаў «Белбізнесбанка», «Прамбудбанка», «Аграпрамбанка», «Прыорбанка» і банка «Дукат». У горадзе і на вёсцы ўзнікла каля сотні прыватных крам і ларкоў. Некаторыя прадпрыемствы горада, калгасы і саўгасы пачалі таксама адкрываць свае фірменные крамы.

У той ці іншай ступені змены закранулі і другія сферы жыцця.

У Горках, на базе сярэдняй школы № 5 адкрылася першая гімназія з мастацкім ухілам, ліцэйныя класы ў сярэдняй школе № 4. У школе № 1 пачалі працаваць харавы і харэаграфічны класы, пазнавальна-творчыя аб'яднанні «Клуб аматараў мастацтва», «Гартаючы старонкі гісторыі», «Гаспадынька» і іншыя. У 1993 г. адчыніла дзверы станцыя тэхнічнай творчасці. Раённы гісторыка-этнаграфічны музей адчыніў чатыры філіялы ў вёсках Маслакі, Аўсянка, Копцеўка і Леніна. Пры музеі працуюць тры аб'яднанні, якія збіраюць аматараў літаратуры, гісторыі і мастацтва. Лепту ў культурна-нацыянальнае адраджэнне ўносяць таварыствы беларускай мовы, краязнаўчае, навукова-асветніцкае «Рунь» імя М. Гарэцкага.

У пачатку 90-х г. у раёне зроблены першыя крокі на шляху шматпартыйнасці — тут функцыянiруюць партыя камуністаў Беларусі, Беларуская сацыял-дэмакратычная грамада, Беларускі народны фронт, аграрная партыя, Саюз моладзі Беларусі. Гарадскі клуб выбаршчыкаў аб'ядноўвае прыхільнікаў дэмакратычнага накірунку.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё ў перыяд пераходу да рыначнай эканомікі носіць складаны і супярэчлівы характар. Пабудова незалежнай, суверэннай дзяржавы — адказны момант у жыцці народа — адкрывае новую старонку ў шматвекавой гісторыі раёна.

У. Ліўшыц.

Будавалі дамы

З успамінаў М. М. Бранавіцкага, былога сакратара райкома камсамола

Калі горад і раён былі вызвалены ад акупантаў з падрыўнікоў-партызан стварылі групу па размініраванню будынкаў акадэміі і горада. У хуткім часе ў калгасах, на аднаўляемых прадпрыемствах і ва ўстановах былі створаны пярвічныя камсамольскія арганізацыі. Яны мабілізавалі сілы моладзі на аднаўленне разбуранай гаспадаркі. У вёсках раёна больш 4-х тыс. сем'яў жыло ў зямлянках. Камсамольцы і моладзь вёсак Ліхачова, Пална, Палёнка, Тушавая, Сялец выступілі ініцыятарамі стварэння камсамольска-маладзёжных будаўнічых брыгад. У першую чаргу будавалі дамы сем'ям загінуўшых воінаў Чырвонай Арміі і партызан, інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны, франтавікоў. Моладзь вёскі Хамінічы адбудавала пасёлак, які і зараз носіць назву «Камсамольскі».

22 лютага 1945 г. адбылася раённая камсамольская канферэнцыя, першая пасля вызвалення тэрыторыі раёна. Прысутнічала 97 дэлегатаў ад 64 камсамольскіх арганізацый, якія аб'ядноўвалі каля 600 членаў ВЛКСМ. Яна прайшла пад лозунгам: «Працоўнымі подзвігамі азнамянуем канчатковую перамогу над фашызмам».

28 мая 32 члены прамарцелі «Прагрэс», аб'яднаныя ў 4 брыгады, пасля працоўнага дня выйшлі на добраўпарадкаванне роднага горада па прыкладу Аляксандры Чаркасавай. Брыгады працавалі пасля рабочага дня 2 гадзіны. Было выбрана з руін і складзена больш чым 2 тыс. цаглін.

17 чэрвеня на нядзельнік, арганізаваны гарсаветам і РК ЛКСМБ па добраўпарадкаванню брацкіх магіл, дзе пахаваны расстраляныя і замучаныя фашыстамі савецкія людзі, выйшла 150 чалавек. У гэты дзень адбыўся агульнагарадскі мітынг, прысвечаны ўзнагароджанню ВЛКСМ ордэнам Леніна.

Уборка ўраджаю 1945 г. з'явілася новай праверкай арганізаванасці і баяздольнасці арганізацый. Камсамольцы сталі ініцыятарамі стварэння маладзёжных звенняў жней, малацільных і транспартных брыгад. Усяго на ўборцы працавала 93 камсамольска-маладзёжныя звяны жней, у якія ўваходзіла 512 дзяўчат, 46 малацільных і больш за 60 транспартных брыгад, 112 пастоў па ахове ўраджаю.

Па старонках раённай газеты «Ленінскі шлях»

9 лютага 1946 г.

За перыяд пасля вызвалення ад акупацыі калгаснікі Ленінскага сельсавета адбудавалі 164 дамы, 30 грамадскіх пабудоў, нарыхтавалі звыш 600 кубаметраў лесаматэрыялу для будаўніцтва дамоў калгаснікам. 44 сям'і калгаснікаў уселена ва ўноў адбудаваныя дамы ў Ліхачоўскім сельсавеце і заканчваецца яшчэ будаўніцтва 24 дамоў. Акрамя гэтага тут нарыхтавана і вывезена 1153 кубаметры лесаматэрыялу. У калгасе «Чырвоны сцяг» Горскага сельсавета на папялішчах адбудаваны 51 дом і 3 калгасныя пабудовы.

У калгасе «Перамога» будаўнічая брыгада тав. Гарохава адбудавала 15 саманных дамоў для калгаснікаў — сямей воінаў Чырвонай Арміі.

У выніку праведзенай работы ў раёне адбудавана і адноўлена 2432 дамы, у якія ўселена 3560 сямей калгаснікаў, пабудавана 550 грамадскіх пабудоў, зрублена 200 зрубаў, нарыхтавана і вывезена 6126 кубаметраў лесаматэрыялу. 141 будаўнічая брыгада, у якіх працуе 843 плотнікі, прадаўжаюць будаўнічыя работы.

Сотні тысяч рублёў выдана дзяржавай на будаўніцтва двароў калгаснікаў. Сем'і франтавікоў, партызан і інвалідаў ВАВ бясплатна атрымліваюць лесаматэрыял...

28 ліпеня 1946 г.

Каштоўная ініцыятыва трактарыстаў Горскай МТС

Горская МТС, атрымаўшы трактары «наці», не магла поўнасцю выкарыстаць іх магутнасць з-за адсутнасці плугоў, забяспечваюшчых поўную нагрузку машыны. Чатырох-

корпусныя плугі, прызначаныя для калёснага трактара, не даюць поўнай нагрузкі на машыну, што прыводзіць к перарасходу гаручага.

Брыгадзір трактарнай брыгады т. Фралоў, абмеркаваўшы з трактарыстамі гэта пытанне, рашыў сіламі брыгады зрабіць шасцікорпусныя плугі, з 2 мятровым захватам. Праз некалькі дзён дзякуючы напружанай працы трактарыстаў тт. Зайцава і Рэчыцкага і брыгадзіра т. Фралова плугі былі гатовы. Работа гэтымі плугамі паказала, што апрацоўка глебы імі выдатная, пры тым трактар дае вялікую эканомію гаручага.

Ініцыятыву трактарыстаў брыгады т. Фралова падхапілі і іншыя брыгады МТС.

Трактарыст брыгады № 3 т. Мачульскі зрабіў к сваей машыне шасцікорпусны плуг і трактарыст т. Паштовы — пяцікорпусны. Вялікую дапамогу ў гэтай рабоце аказаў трактарыстам старшы механік МТС т. Іваноў.

25 сакавіка 1948 г.

Клопаты аб інвалідах Айчыннай вайны і сем'ях загінуўшых воінаў

Раённы аддзел сацыяльнага забяспячэння выдаў за 1-шы квартал бягучага года 3530 рублёў дапамогі інвалідам Айчыннай вайны і сем'ям загінуўшых воінаў. Калгасныя касы ўзаемадапамогі выдалі гэтым сем'ям 2110 кілаграмаў хлеба.

6 інвалідаў Айчыннай вайны ў гэтым годзе атрымалі пуцёўкі на санаторна-курортнае лячэнне.

1 мая 1948 г.

Падарунак дзецям-сіротам

Калгас «Палітаддзелец» Кацялёўскага сельсавета перадаў у чэсць свята Першага Мая Горацкаму спецдзетдому 400 кілаграмаў бульбы і 32 кілаграмы ячменю. Асабіста калгаснікі правялі збор грошай на падарункі дзецям-сіротам.

1 чэрвеня 1955 г.

Аўтамашыны для калгасаў

За праданую дзяржаве прадукцыю сельскай гаспадаркі калгас «17 партз'езд» набыў у гэтым годзе дзве аўтамашыны. Па адной аўтамашыне набылі сёлета таксама 12 другіх калгасаў раёна. Сярод іх калгасы імя Маленкова, «Звязда», імя Кірава, «Бальшавік», імя Чкалава і другія.

21 лютага 1965 г.

Узнагароды ўручаны

За мужнасць і гераізм, праяўленыя ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны 1941—1945 гг., Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР Указам ад 9 мая 1965 года ўзнагародзіў групу партызан, якія дзейнічалі на тэрыторыі раёна. Гэтымі днямі старшыня райвыканкома тав. Гусеў Г. С. уручыў ордэны і медалі ўзнагароджаным. Ордэн Айчыннай вайны I ступені ўручан на захоўванне былому камандзіру партызанскага атрада А. З. Васільеву. Гэтым ордэнам узнагароджана пасмяротна яго маці — слаўная партызанка Ульяна Піліпаўна Васільева. Былой партызанцы Вользе Ермалаеўне Сафронавай уручаны ордэн Айчыннай вайны 2-й ступені.

5 чалавек узнагароджаны медалём «За адвагу» і 9 чалавек — медалём «За баявыя заслугі».

Падрыхтавалі В. Белавусава, С. Кротава, М. Студнева, Т. Поклад.

Адданасць кнізе

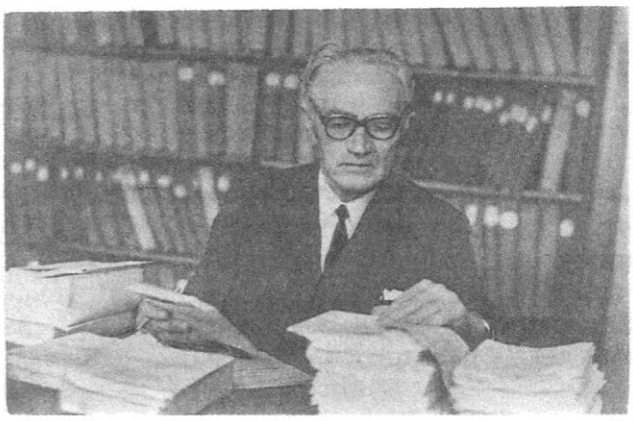

Дз. Р. Новікаў.

Дзям'ян Раманавіч Новікаў нарадзіўся ў 1886 г. у вёсцы Шапялёўка Горацкага павета. У 1913 г. паступіў у Горацкае каморніцка-агранамічнае вучылішча. Пад яго кіраўніцтвам узнік гурток самаадукацыі імя М. Я. Рубакіна — вядомага рускага кнігазнаўцы, бібліёграфа і пісьменніка. Новікаў нават напісаў яму ліст у Лазану з просьбай дапамагчы парадай. Хутка прыйшоў адказ і нават літаратура. Адміністрацыя вучылішча хацела забараніць дзейнасць гуртка Новікова, але пачалася рэвалюцыя.

З 1919 г., моманту адраджэння Горацкага інстытута, дырэктарам яго бібліятэкі становіцца Дз. Р. Новікаў.

У той час у інстытуце выдаваўся часопіс «Голас рэвалюцыйнага студэнцтва». У ім юнак пісаў: «Перш за ўсё асноўная мэта самаадукацыі... зрабіцца чалавекам адукаваным у шырокім сэнсе слова». Дзеля гэтай мэты патрэбна было шмат кніг. І ён нястомна збірае іх, арганізуе бясплатны кнігаабмен не толькі з буйнымі бібліятэкамі Масквы, Ленінграда, але з некаторымі замежнымі. Да 1940 г. у бібліятэцы інстытута было сабрана больш за 650 тысяч тамоў.

У сувязі са стагоддзем Беларускага сельскагаспадарчага інстытута група выкладчыкаў і супрацоўнікаў была адзначана дзяржаўнымі ўзнагародамі. Дзям'яну Раманавічу Новікаву быў уручаны медаль «За працоўную адзнаку».

Вайна перашкодзіла яму абараніць дысертацыю. З першых яе дзён Дз. Р. Новікаў пайшоў на фронт, дзе камандаваў будаўнічым батальёнам, быў намеснікам камандзіра палка.

Улетку 1944 г. ён даведаўся аб тым, што бібліятэку ў Горках эвакуіраваць не ўдалося. Прыехаў нямецкі прафесар, адабраў самыя каштоўныя кнігі. Яны былі складзены ў абабітыя белай бляхай вялікія скрынкі з надпісам «Уласнасць Рэйха». Астатнія было загадана спаліць. Гарэлі яны тры дні і тры ночы. Скураныя пераплёты, нацягнутыя на дубовыя дошкі, тлелі, дыміліся, зляжалыя за стагоддзі сшыткі толькі абсмальваліся і скручваліся. Тады іх аблілі бензінам, а будынак бібліятэкі ўзарвалі.

Калі Дзям'ян Раманавіч даведаўся аб гэтым, то пачаў шукаць сляды вывезеных кніг. Напісаў у некалькі франтавых газет. З цягам часу ў адрас акадэмічнай бібліятэкі пачалі прыходзіць пісьмы і бандэролі. «Пасылаем чатыры пасылкі з вашымі кнігамі, знойдзенымі ў Заходняй Прусіі 8 лютага 1945 года» — пісалі байцы і афіцэры часці пад камандаваннем палкоўніка В. А. Гусева.

Калі полк, у якім ваяваў Дз. Р. Новікаў, змагаўся на нямецкай зямлі, Дзям'яну Раманавічу паведамілі, што ў падвале аднаго буйнога маёнтка знайшлі шмат скрыняў з кнігамі і іншымі каштоўнасцямі, вывезенымі фашыстамі з Беларусі. Дз. Р. Новікаў з салдатамі знайшоў гэты маёнтак. Вялізны падвал быў запоўнены скрынямі. Хвалюючыся раскрыў адну з іх і дастаў кнігу. Знаёмы штамп «Бібліятэка Беларускага сельгасінстытута». Узяў яшчэ адну, потым яшчэ — усе кнігі былі з яго бібліятэкі.

Дзям'ян Раманавіч папрасіў камандаванне, каб каля падвала паставілі варту, а сам напісаў пісьмо ў ЦК КПБ, Прэзідыум Акадэміі навук БССР і Ваенны савет Арміі. Праз некалькі дзён кнігі былі перавезены ў Беларусь, а маёр Дз. Р. Новікаў атрымаў удзячнае пісьмо ад прэзідэнта Акадэміі навук БССР К. В. Горава. На жаль, са знойдзеных кніг у бібліятэку інстытута вярнулася толькі каля 800 тамоў, астатнія размеркавалі ў іншыя бібліятэкі.

У 1946 г. Дз. Р. Новікаў дэмабілізаваўся і вярнуўся ў родныя Горкі. Шмат хто памятае, як ля ўзарванага фашыстамі будынка стаяў малады афіцэр і плакаў. Тут жа ён даў клятву адрадзіць бібліятэку. Дзякуючы яго настойлівасці і старанню ўжо праз год будынак бібліятэкі быў адноўлены і ў ім да 7 лістапада 1947 г. налічвалася каля 100 тыс. тамоў. На асабістыя сродкі

Дз. Р. Новікаў заказваў стэлажы, паліцы, шафы. На працягу некалькіх месяцаў ён працаваў у Дзяржлітфондзе, выбіраў неабходныя кнігі, пасылаў сотні пісем у бібліятэкі розных ВНУ і навуковых устаноў з просьбай падзяліцца фондамі з бібліятэкай інстытута ў Горках.

Прайшло некалькі гадоў і ў цалкам адноўленай бібліятэцы ўжо налічвалася каля мільёна кніг. У 1965 г. Дзям'яну Раманавічу было прысвоена ганаровае званне заслужанага дзеяча культуры БССР.

Аб жыццёвым подзвігу гэтага чалавека напамінае мемарыяльная дошка, устаноўленая ў 1980 г. каля ўвахода ў будынак акадэмічнай бібліятэкі. На ёй адлюстраваны барэльеф Дз. Р. Новікава, кнігі і ружы. Чаму ружы? Нароўні з бібліятэчнай справай гэты чалавек увесь свабодны час аддаваў кветкам — больш паўвека загадваў паркавай гаспадаркай акадэміі.

Памёр Дзям'ян Раманавіч 31 студзеня 1976 г.

У. Ліўшыц.

Героі Сацыялістычнай Працы

АНЮХОЎСКАЯ Аляксандра Антонаўна. Нарадзілася 31.08.1920 г. у в. Клімацічы Горацкага раёна. У 1966—75 гг. даярка саўгаса «Камуніст». Званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена ў 1966 г. за поспехі ў развіцці жывёлагадоўлі, павялічэнні вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў.

АФІЦЭРАЎ Пётр Іванавіч. Нарадзіўся 18.8.1928 г. у в. Стрыкілі Горацкага раёна. З 1944 г. працаваў у калгасе «Шлях Леніна». У 1966 г. прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы.

БАЛАБАВА Аляксандра Кірылаўна. Нарадзілася 16.4.1928 г. у в. Калінаўка Горацкага раёна. З 1944 г. працавала ў калгасе імя У. І. Леніна, з 1953 г. звеннявая па вырошчванню льну. У 1966 г. за высокія паказчыкі ў вытворчасці і нарыхтоўцы льну прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы.

БЕЛЬСКІ Рыгор Васілевіч. Нарадзіўся 6.8.1929 г. у в. Цярэсіна Бярэзінскага раёна. У 1960 г. скончыў БСГА. З 1953 г. працаваў аграномам Бярэзінскай МТС, калгаса імя Крупскай Бярэзінскага раёна. З 1955 г. у Горацкім раёне: аграном, намеснік старшыні калгаса імя Кірава, кіраўнік аддзялення вучэбна-доследнай гаспадаркі БСГА, затым старшыня калгаса «Запаветы Ільіча». З 1979 г. старшыня Горацкага раённага камітэта народнага кантролю. Званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена ў 1971 г. за поспехі ў развіцці сельскагаспадарчай вытворчасці.

ГАЛУХІН Якаў Іванавіч. Нарадзіўся 14.8.1930 г. у в. Сахараўка Горацкага раёна. З 1955 г. трактарыст калгаса «Праўда». Заслужаны механізатар БССР (1978). Званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена ў 1981 г. за поспехі ў сацыялістычным спаборніцтве і працоўную доблесць.

ГАЎРЫЛЕНКА Еўдакія Малахаўна. Нарадзілася 14.8.1915 г. у в. Кварцяны Го-

А. А. Анюхоўская.

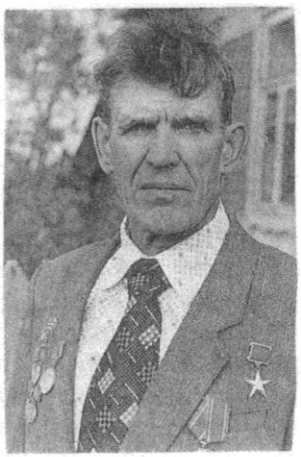

П. І. Афіцэраў.

А. К. Балабава.

Р. В. Бельскі.

Я. І. Галухін.

Е. М. Гаўрыленка.

Г. Д. Каліва.

І. І. Мельнік.

рацкага раёна. З 1945 г. старшыня калгаса «Чырвоная Беларусь», у 1947—78 гг. даярка, загадчык фермы, кладаўшчык калгаса імя Жданава Горацкага раёна. Званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена ў 1966 г. за поспехі ў жывёлагадоўлі, павелічэнні вытворчасці і нарыхтовак мяса і малака. Узнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

КАЛІВА Ганна Данілаўна. Нарадзілася 25.7.1915 г. у в. Каменка Горацкага раёна. З 1939 г. трактарыстка, у 1950—70 гг. брыгадзір трактарнай брыгады Горацкай МТС, калгасаў «Савецкая Беларусь» і «50 гадоў БССР» Горацкага раёна. Званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена ў 1960 г. за поспехі ў сацыялістычным спаборніцтве і працоўную доблесць. Выбіралася дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, заслужаны механізатар сельскай гаспадаркі БССР (1963).

КЛІМАЎ Міхаіл Трафімавіч. Нарадзіўся 3.1.1929 г. у в. Міхайлавічы Горацкага раёна. З 1960 г. працаваў памочнікам майстра Аршанскага льнокамбіната. Заслужаны настаўнік рабочай моладзі (1978). У 1976 г. прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы.

МЕЛЬНІК Іван Ігнацьевіч. Нарадзіўся 21.1.1927 г. у в. Мікулічы Бабруйскага раёна. Скончыў агранамічны факультэт БСГА. З 1959 г. старшыня калгаса «17 партз'езд». Узнагароджаны двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнамі «Знак Пашаны», Кастрычніцкай рэвалюцыі. У снежні 1985 г. удастоены звання Героя Сацыялістычнай Працы і ўзнагароджаны ордэнам Леніна.

Узнагароджаныя ордэнам Леніна

АКУЛЁНАК Ганна Сяргееўна. Нарадзілася ў 1929 г. у в. Стрыкілі Горацкага раёна. Працоўную дзейнасць пачала ў калгасе «Другая пяцігодка» конюхам. З 1950 г. на Аршанскім ільнокамбінаце, з 1952 г. у калгасе «Шлях Леніна» звеннявая па вырошчванню льну, даярка, цялятніца. У 1966 г. узнагароджана ордэнам Леніна. Пераможца Усесаюзнага сацыялістычнага спаборніцтва ў 1977, 1978, 1980 гадах.

АНЮХОЎСКАЯ Аляксандра Самуйлаўна. Нарадзілася ў 1923 г. у в. Клімацічы Горацкага раёна. Працавала даяркай у саўгасе «Камуніст» (цяпер саўгас «Старасельскі»). У 1966 г. узнагароджана ордэнам Леніна.

АНЮХОЎСКАЯ Надзея Антонаўна. Нарадзілася ў 1932 г. у в. Клімацічы Горацкага раёна. Працавала ў калгасе імя Ракасоўскага, саўгасе «Камуніст» (цяпер саўгас «Старасельскі») даяркай. Без адрыву ад вытворчасці закончыла Клімавіцкі зааветтэхнікум і ўзначальвала брыгаду, аддзяленне. Узнагароджана ордэнамі Леніна (1966), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1975).

БАСЯКОВА Ефрасіння Мікалаеўна. Нарадзілася 7.11.1927 г. у в. Бася Горацкага раёна. З 1944 г. працавала ў калгасе «Савецкая Беларусь» даяркай, звеннявой пасля аб'яднання гаспадаркі з суседнім калгасам «Шлях Леніна». Затым пераехала ў в. Маслакі і да пенсіі працавала ў жывёлагадоўлі, даяркай. У 1966 г. узнагароджана ордэнам Леніна.

ГАРБАЧЭЎСКІ Віктар Афанасьевіч. Нарадзіўся ў 1930 г. у в. Чысцікі Горацкага раёна. Працаваў у калгасе, з 1957 г. у саў-

гасе «Леніна» механізатарам. Узнагароджаны ордэнам Леніна.

ГУСАРАВА Варвара Канстанцінаўна. Нарадзілася 17.12.1920 г. у в. Валаўцы Горацкага раёна. Працавала ў калгасе «Перамога», пазней ва ўзбуйненым калгасе імя Леніна, пераважна ў жывёлагадоўлі. Узнагароджана ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

ГУСЕЎ Гурый Сяргеевіч. Нарадзіўся 25.11.1913 г. у в. Ізвекава Клепікаўскага раёна Разанскай вобласці. У 1932 г. скончыў Курскі пладоваягадны тэхнікум і працаваў аграномам, старшым аграномам, загадчыкам Тумскага райземаддзела, дырэктарам Тумскай МТС. З 1944 г. намеснік загадчыка сельгасаддзела Разанскай вобласці, першы сакратар Чумскага райкома партыі. У 1952—59 гг. першы сакратар Асіповіцкага РК КПБ. З 1959 г. першы сакратар Горацкага РК КПБ, старшыня Горацкага райвыканкома, дырэктар інкубатарнай станцыі. Узнагароджаны ордэнам Леніна (1966), трыма ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, трыма Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР, медалямі.

ДОЛЬНІКАЎ Уладзімір Усцінавіч. Нарадзіўся ў 1924 г. у в. Сахараўка Горацкага раёна. Працаваў старшынёй калгаса «Прагрэс». Узнагароджаны ордэнам Леніна.

ДРАЗДОВА Ганна Яфрэмаўна. Нарадзілася 15.2.1927 г. у в. Панкратаўка Горацкага раёна. Працавала ў калгасе «Праўда» паляводам, звеннявой па ільну. Узнагароджана ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі. Памерла 13.3.1977 г.

ЗАЙЦАВА Ганна Мікітаўна. Нарадзілася ў 1926 г. у в. Хамінічы Горацкага раёна. Працавала ў паляводстве калгаса імя Леніна, апошнія гады ў якасці звеннявой па ільну. Яе поспехі адзначаны медалямі ВДНГ. Узнагароджана ордэнамі Леніна (1973), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1966).

ЗАЙЦАЎ Сяргей Тарасавіч. Нарадзіўся 10.77.1927 г. у в. Хамінічы Горацкага раёна. Працаваў прычэпшчыкам, машыністам МК-1100, трактарыстам, брыгадзірам трактарнай брыгады Ліхачоўскай МТС у калгасе імя Леніна. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, «Знак Пашаны» (1975), медалямі.

КАСЦЮШКІНА Надзея Дзмітрыеўна. Нарадзілася ў 1925 г. у в. Шапялёўка Горацкага раёна. З 1940 г. працавала ў калгасе «Звязда» (пазней «Шлях Леніна») ільнаводам, цялятніцай. Узнагароджана ордэнам Леніна (1949), медалямі.

КЛІМАВА Марыя Кліменцьеўна. Нарадзілася ў 1926 г. у в. Бася Горацкага раёна. Працавала жывёлаводам, ільнаводам у калгасах «Савецкая Беларусь», «Шлях Леніна». Узнагароджана ордэнам Леніна (1966), медалямі.

КОРАБАЎ Сяргей Васілевіч. Нарадзіўся 22.7.1924 г. у в. Папкоўка Горацкага раёна. Скончыў школу ФЗН у Горлаўцы Данецкай вобласці. Працаваў бухгалтарам, завочна скончыў Вышэйшую гандлёва-кааператыўную школу пры Цэнтрасаюзе спажывецкай кааперацыі, пазней Жыліцкі сельскагаспадарчы тэхнікум. У 1943—61 гг. галоўны бухгалтар райспажыўсаюза, галоўны бухгалтар калгаса імя Чкалава (Паршына), працаваў старшынёй РПС, старшынёй калгасаў імя Куйбышава, імя Кірава. У чэрвені 1961 г. С. В. Корабава выбралі старшынёй калгаса імя Леніна Горацкага раёна. За 18 гадоў старшынства ў гэтай гаспадарцы С. В. Корабаў быў узнагароджаны двойчы ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга (1966, 1971), ордэнамі Леніна (1973), Кастрычніцкай Рэвалюцыі (1976), медалямі, дзвюма Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР. Выдатнік сельскай гаспадаркі. Выбіраўся членам райкома партыі, дэпутатам райсавета многіх скліканняў.

КУХАРАЎ Мікалай Еўсцігнеевіч. Нарадзіўся ў 1930 г. у в. Паршына Кіраўскага раёна. Працаваў у калгасе імя Чкалава, у вучгасе БСГА, саўгасе імя Чкалава трактарыстам, механікам, брыгадзірам трактарнай брыгады, загадчыкам механізаванага двара, інжынерам, майстрам-наладчыкам. Узнагароджаны ордэнам Леніна (1976), ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

ЛАПУНОЎ Трыфан Фролавіч. Нарадзіўся ў 1905 г. у в. Смалькоўская Буда Касцюковіцкага раёна Магілёўскай вобл. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў на партыйнай рабоце, старшынёй калгаса, дырэктарам саўгаса. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Чырвонай Зоркі, медалямі.

ЛАТУШКІН Барыс Іванавіч. Нарадзіўся ў 1920 г. у Горках. Закончыў Омскі сельскагаспадарчы інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў аграномам Горацкай МТС, дырэктарам саўгасаў «Грудзінаўка» Быхаўскага раёна, «Прырэчанскі» Кустанайскай вобласці, «Дрыбінскі». За асваенне цалінных і залежных

зямель узнагароджаны ордэнам Леніна (1956), медалямі. Памёр у 1981 г.

ЛІТВІНАЎ Міхаіл Паўлавіч. Нарадзіўся 2.3.1923 г. у в. Тушавая Горацкага раёна. У пачатку 1948 г. аднавяскоўцы абралі яго старшынёй калгаса, з 1951 г. брыгадзір трактарнай брыгады ў в. Маслакі. Працаваў галоўным інжынерам калгаса «Шлях Леніна», брыгадзірам трактарнай брыгады калгаса «40 год Кастрычніка», загадчыкам мехмайстэрні калгаса імя Леніна. Выбіраўся дэпутатам сельскага і раённага Саветаў дэпутатаў працоўных. Узнагароджаны ордэнамі Леніна (1966), Айчыннай вайны 2-й ступені (1985), медалямі. Памёр 30.9. 1985 г.

МАКСІМАВА Ганна Пятроўна. Нарадзілася 21.1.1924 г. у в. Клін Горацкага раёна. З 1946 г. працавала ў калгасе «Шлях Леніна» — узначальвала звяно па вырошчванню лёну. Удзельнік ВДНГ СССР. Узнагароджана ордэнамі Леніна (1976), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1972). Памерла 3.2.1987 г.

МАЛАШЭЎСКАЯ Вера Рыгораўна. Нарадзілася ў 1919 г. у в. Клімацічы Горацкага раёна. Працавала даяркай у калгасе імя Ракасоўскага (цяпер саўгас «Старасельскі»). Узнагароджана ордэнам Леніна (1966), медалямі. Памерла ў 1970 г.

МАСЦІЦКІ Аляксандр Віктаравіч. Нарадзіўся 15.7.1911 г. у в. Буда Бярэзінскага раёна Мінскай вобласці. У 1935 г. скончыў заатэхнічны факультэт БСГА і працаваў на Суражскім конезаводзе ў Віцебскай вобласці, затым у Горацкім райземаддзеле. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны.

Пасля вайны працаваў галоўным заатэхнікам вучгаса БСГА, галоўным заатэхнікам райсельгасупраўлення ў Горках, Асіповічах, старшынёй калгаса імя Леніна, заатэхнікам і дырэктарам дзяржплемстанцыі. За ратныя і працоўныя подзвігі ўзнагароджаны ордэнамі Леніна, Айчыннай вайны, медалямі. Памёр 23.9.1991 г.

МАЦВЕЕНКА Сяргей Мікітавіч. Нарадзіўся ў 1928 г. у в. Валынцава Горацкага раёна. Пасля вызвалення вёскі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў працаваў у калгасе. У 1958 г. скончыў Мсціслаўскае СПТВ. З 1972 г. механік калгаса імя Свярдлова, брыгадзір трактарнай брыгады. З 1986 г. працуе начальнікам мехдвара. Узнагароджаны ордэнамі Леніна (1968), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1972), «Знак Пашаны» (1966).

МІЗГАРОВА Вольга Апанасаўна. Нарадзілася ў 1926 г. у в. Кацялёва Горацкага раёна. Працавала ў калгасе імя Жданава (цяпер імя Пагодзіна) цялятніцай, амаль дваццаць гадоў даяркай, фуражырам. Узнагароджана ордэнамі Леніна, «Знак Пашаны», Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

МІКАЛАЕЎ Мікалай Ягоравіч. Нарадзіўся ў 1932 г. на Смаленшчыне. Працаваў механізатарам, у жывёлагадоўлі. Пераехаў у в. Мікуліна Горацкага раёна. Працаваў у калгасе імя Пагодзіна. Узнагароджаны ордэнам Леніна.

МІРАНКОВА Пелагея Цітаўна. Нарадзілася ў 1926 г. у в. Шапялёўка Горацкага раёна. З 1944 г. працавала ў калгасе «Звязда» (пазней «Шлях Леніна») звеннявой па вырошчванню льну. З 1950 г. на аршанскім заводзе «Барэц», затым на малочным камбінаце. Узнагароджана ордэнам Леніна (1949), медалямі.

ПРУДНІКАВА Ніна Фёдараўна. Нарадзілася ў 1942 г. у в. Душкі Горацкага раёна. Працавала ў калгасе «XVII партз'езд» у жывёлагадоўлі, потым вартаўніком. Узнагароджана ордэнам Леніна.

ПЯТРОВА Марыя Міхайлаўна. Нарадзілася 5.5.1932 г. у в. Гарунькава Манастыршчынскага раёна Смаленскай вобласці. Пераехала ў Горкі і з 1956 г. да выхаду на пенсію працавала даяркай у вучгасе БСГА. Узнагароджана ордэнам Леніна, медалямі.

РАМАНЕНКА Надзея Фёдараўна. Нарадзілася 10.3.1927 г. у в. Трыгубава (цяпер Касцюшкава) Горацкага раёна. Працавала ў паляводстве, потым 28 гадоў даяркай у саўгасе «Леніна» (цяпер племзавод). Выбіралася дэпутатам Ленінскага сельскага і Горацкага раённага Саветаў народных дэпутатаў. Узнагароджана ордэнам Леніна (1966), медалямі.

САМСОНАЎ Фёдар Якаўлевіч. Нарадзіўся 3.6.1924 г. у в. Бася Горацкага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Дэмабілізаваўшыся, працаваў у Маслакоўскай школе бібліятэкарам, старшынёй Маслакоўскага сельпо. У 1959—79 гг. старшыня калгаса «Бальшавік». Некаторы час працаваў у Горацкім гаркоме партыі, старшынёй партыйнай камісіі пры гаркоме. Узнагароджаны ордэнамі Леніна (1971), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1976), «Знак Пашаны» (1966), Айчыннай вайны (1985) і медалямі.

СНЫТКО Лідзія Міхайлаўна. Нарадзілася ў 1924 г. у в. Слабада Горацкага раёна. Працавала даяркай калгаса імя Свярдлова. Узнагароджана ордэнамі Леніна (1966), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1975), Кастрычніцкай рэвалюцыі (1977). Памерла 25.11.1991.

СОЙКІНА Ала Амосаўна. Нарадзілася 22.5.1932 г. на Віцебшчыне. Працавала ў калгасе «XVII партз'езд» Горацкага раёна жывёлаводам. Узнагароджана ордэнам Леніна.

ЦЕРАХАЎ Апанас Паўлавіч. Нарадзіўся ў 1894 г. Працаваў рабочым паштова-тэлеграфнай сувязі, агентам Горацкага аддзялення сувязі. У 1954 г. узнагароджаны ордэнам Леніна. Памёр у 1961 г.

ЦЕРАХАЎ Іосіф Аляксеевіч. Нарадзіўся ў 1907 г. у в. Шапялёўка Горацкага раёна. З 1932 г. працаваў старшынёй калгаса «Звязда», старшынёй Маслакоўскага сельскага Савета, намеснікам дырэктара Ліхачоўскай МТС. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1947 г. старшыня калгаса «Звязда» (пазней «Шлях Леніна»). Узнагароджаны двума ордэнамі Леніна, ордэнам Чырвонай Зоркі, медалямі. Памёр у 1983 г.

ЦІМАНАВА Хрысціна Трафімаўна. Нарадзілася ў 1918 г. у в. Пнеўшчына Горацкага раёна. У 1971 г. узнагароджана ордэнам Леніна.

ЧАРНЯЎСКАЯ Малання Сцяпанаўна. Нарадзілася ў 1920 г. у в. Міхайлавічы Горацкага раёна. З 1937 г. працавала ў калгасе «Калгаснік Беларусі» (пазней «Шлях Леніна») свінаркай. Узнагароджана ордэнам Леніна (1971), медалямі.

ЧАРНЯЎСКІ Іван Фядотавіч. Нарадзіўся ў 1929 г. у в. Альхоўка Горацкага раёна. З 1945 г. працаваў у калгасах «Новае жыццё», імя Маленкова (пазней «Шлях Леніна») рознарабочым, трактарыстам. Узнагароджаны ордэнам Леніна (1973), ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, Граматай Вярхоўнага Савета БССР, медалямі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР. Загінуў у 1984 г.

ШЫЛАЎ Кузьма Васілевіч. Нарадзіўся 3.5.1916 г. у в. Ферма Горацкага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў старшынёй калгаса у в. Ферма, трыццаць гадоў быў брыгадзірам паляводчай брыгады калгаса «Шлях Леніна». Узнагароджаны ордэнам Леніна.

ЯЦАЎ Леанід Іванавіч. Нарадзіўся 1.7.1926 г. у в. Любіж Горацкага раёна. Працаваў у калгасе «XVII партз'езд» механізатарам. Выбіраўся дэпутатам Любіжскага сельскага Савета народных дэпутатаў. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі, Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР.

Заслужаныя работнікі Рэспублікі Беларусь

ЗАСЛУЖАНЫ АГРАНОМ

БАГАМОЛАЎ Аляксей Міхайлавіч. Кандыдат сельскагаспадарчых навук, дацэнт. Нарадзіўся 19.12.1919 г. у с. Вялікае Іванаўскае Раменскага раёна Маскоўскай вобл. У 1947 г. скончыў БСГА. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1947 г. навуковы супрацоўнік, дырэктар Гродзенскай сельскагаспадарчай станцыі. З 1965 г. загадчык кафедры селекцыі і насенняводства, прарэктар па навуковай рабоце БСГА. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1960 г.

А. М. Багамолаў.

ЗАСЛУЖАНЫ ВЕТЭРЫНАРНЫ ЎРАЧ

БАЛБУНОЎ Георгій Ігнатавіч. Нарадзіўся ў 1912 г. у в. Каралёўка Горацкага раёна. У 1935 г. скончыў Віцебскі ветэрынарны інстытут. Удзельнік Вялікай Айчын-

Р. Т. Вільдфлуш.

С. С. Захараў.

Ю. Л. Максімаў.

Р. І. Тарануха.

най вайны. З 1946 г. урач-тэрапеўт у райветлячэбніцы. Узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонай Зоркі, ордэнамі «Знак Пашаны», Кастрычніцкай Рэвалюцыі, медалямі. Званне прысвоена ў 1966 г.

ЗАСЛУЖАНЫЯ ДЗЕЯЧЫ НАВУКІ

ВІЛЬДФЛУШ Роберт Тэнісавіч. Доктар сельскагаспадарчых навук (1955), прафесар (1956). Нарадзіўся 19.3.1906 г. у в. Мацэвічы Пухавіцкага раёна Мінскай вобл. У 1929 г. скончыў агранамічны факультэт БСГА. У 1924—34 гг. выконваў абавязкі загадчыка кафедры агранаміі і агранамічнай хіміі ў Беларускім садова-агародным інстытуце. З 1934 г. па 1941 г.— дэкан факультэта аграхіміі і глебазнаўства, з 1945 г. па 1972 г. загадчык кафедры аграхіміі БСГА. Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны», медалямі. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1965 г.

ЗАХАРАЎ Сяргей Сцяпанавіч. Доктар сельскагаспадарчых навук (1958), прафесар (1959). Нарадзіўся 1.10.1901 г. у в. Сямёнкава Пакроўскага павета Уладзімірскай губерні. У 1931 г. скончыў сельскагаспадарчую акадэмію імя Ціміразева. З 1933 г. у БСГА. У 1942—44 гг. дырэктар Інстытута сацыялістычнай сельскай гаспадаркі АН БССР. У 1950—51 гг. дэкан агранамічнага факультэта, у 1951—53 гг. прарэктар па навуковай рабоце, з 1954 г. загадчык кафедры земляробства ў БСГА. Аўтар навуковых прац. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР 1-га склікання. Узнагароджаны ордэнам Леніна, 3 іншымі ордэнамі, медалямі. Званне прысвоена ў 1965 г.

МАКСІМАЎ Юрый Леанідавіч. Доктар біялагічных навук (1970), прафесар (1979). Нарадзіўся 2.8.1925 г. у г. Ульянаўску. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1953 г. скончыў Ульянаўскі сельскагаспадарчы інстытут. З 1973 г. у БСГА загадчык кафедры, дэкан, прарэктар па навуковай рабоце. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1995 г.

САВІЦКІ Маркел Сцяпанавіч. Нарадзіўся 19.6.1898 г. у с. Расасна Дубровенскага раёна Віцебскай вобл. Доктар сельскагаспадарчых навук (1962), прафесар (1963). У 1924 г. скончыў Маскоўскую сельскагаспадарчую акадэмію імя Ціміразева і да 1935 г. працаваў у навукова-даследчых установах Беларусі. У 1963—74 гг. загадчык кафедры раслінаводства БСГА. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1965 г.

ТАРАНУХА Рыгор Іванавіч. Доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар (1980). Член-карэспандэнт ААН Беларусі (1966). Нарадзіўся 25.9.1933 г. у п. Вазнясенск Клімаўскага раёна Бранскай вобл. У 1962 г. скончыў БСГА, дзе пачаў працаваць з 1966 г. З 1976 г. загадчык кафедры селекцыі і насенняводства. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1980 г.

ЗАСЛУЖАНЫЯ НАСТАЎНІКІ

АЛЯКСЕЕЎ Аляксандр Мікалаевіч. Нарадзіўся 18.2.1922 г. у в. Жарнеўка Дубровенскага раёна Віцебскай вобл. У 1941 г. закончыў Аршанскі настаўніцкі інстытут, у 1960 г. Магілёўскі педагагічны інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны.

З 1946 г. настаўнік, завуч Юркаўскай сярэдняй школы, з 1951 г. дырэктар Горацкай вячэрняй сярэдняй школы, затым настаўнік сярэдняй школы № 2. Узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонай Зоркі, ордэнамі Славы 3-й ступені, Айчыннай вайны 2-й ступені. Званне прысвоена ў 1967 г.

ГАРЭЛЕНКАЎ Пётр Майсеевіч. Нарадзіўся 5.2.1922 г. у в. Сахараўка Горацкага раёна. У 1957 г. закончыў Магілёўскі настаўніцкі інстытут. З 1940 г. працаваў настаўнікам у Чавускім раёне. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1946—49 гг. настаўнік Сахараўскай пачатковай школы, у 1953—83 гг. дырэктар, настаўнік Станаўскай сямігадовай школы. Званне прысвоена ў 1965 г.

ДАМАРАЦКІ Мікалай Рыгоравіч. Нарадзіўся ў 1892 г. у в. Палыкавічы Магілёўскага раёна. З 1912 г. працаваў у Маслакоўскай школе настаўнікам пачатковых класаў, загадчыкам школы калгаснай моладзі, дырэктарам дзесяцігодкі. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі. Памёр у 1965 г.

ДЫЛЯНОК Марыя Паўлаўна. Нарадзілася 17.1.1910 г. у в. Валынцава Горацкага раёна. Закончыла Мсціслаўскі педагагічны тэхнікум, у 1952 г. Беларускі дзяржаўны універсітэт. У 1967 г. узнагароджана ордэнам Леніна.

КУЗЕМКІНА Ганна Сямёнаўна. Нарадзілася 11.6.1932 г. у в. Цемналессе Чавускага раёна Магілёўскай вобл. У 1956 г. скончыла Магілёўскі педагагічны інстытут і па накіраванню прыехала ў Горскую сярэднюю школу. Выкладала рускую мову і літаратуру. Званне прысвоена ў 1975 г.

ЛУБЯКА Палагея Сямёнаўна. Нарадзілася ў 1888 г. у Горках. Закончыла двухкласнае народнае вучылішча і настаўніцкую школу. З 1944 г. працавала настаўніцай СШ № 2 г. Горкі. Узнагароджана ордэнам Леніна, медалямі. Памерла ў 1975 г. Званне прысвоена ў 1947 г.

МАСКАЛЁВА Нінэль Васілеўна. Нарадзілася 1.1.1929 г. у в. Мокрадзь Дрыбінскага раёна. У 1948 г. скончыла Магілёўскі настаўніцкі інстытут, у 1965 г. Магілёўскі пединстытут. У 1948—61 гг. працавала настаўніцай мовы і літаратуры ў Шклове, Клімавічах, з 1961 г. настаўніца рускай мовы ў СШ № 1 г. Горкі. З 1965 г. намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце. Званне прысвоена ў 1967 г.

А. М. Аляксееў.

П. М. Гарэленкаў.

М. П. Дылянок.

Г. С. Куземкіна.

Н. В. Маскалёва.

К. Я. Панамарова.

ПАНАМАРОВА Кацярына Якаўлеўна. Нарадзілася 8.1.1929 г. у в. Галенкі Горацкага раёна Магілёўскай вобл. У 1968 г. скончыла Магілёўскі педагагічны інстытут. Працавала дырэктарам Еськаўскай і Нікольскай сярэдніх школ. У 1974—84 гг.

В. У. Фомчанка.

У. П. Фомчанка.

І. Ш. Гарфінкель.

А. А. Калікінскі.

У. К. Кільчэўскі.

А. М. Конанаў.

загадчык Горацкага РАНА. Званне прысвоена ў 1972 г.

ФОМЧАНКА Віктар Уладзіміравіч. Нарадзіўся 12.4.1925 г. у в. Рэкатка Горацкага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1944 г. працаваў настаўнікам, завучам, дырэктарам школы ў в. Панкратаўка. Узнагароджаны трыма ордэнамі Айчыннай вайны, медалямі. Званне прысвоена ў 1968 г.

ФОМЧАНКА Уладзімір Пятровіч. Нарадзіўся ў 1890 г. у в. Рэкатка Горацкага раёна. У 1911 г. скончыў Сахараўскую другакласную настаўніцкую школу і з 1912 г. па 1915 г. працаваў настаўнікам Рэкацкай пачатковай школы. Скончыў Вышэйшыя педагагічныя курсы ў Петраградзе, у 1940 г. педінстытут. З 1918 г. — загадчык Рэкацкай, затым Кацялёўскай, Галышанскай пачатковых школ. З 1933 г. настаўнік Панкратаўскай няпоўнай сярэдняй школы. Званне прысвоена ў 1950 г.

ЗАСЛУЖАНЫЯ РАБОТНІКІ ВЫШЭЙШАЙ ШКОЛЫ

БРАГІН Анатоль Міхайлавіч. Доктар сельскагаспадарчых навук (1969), прафесар (1970). Нарадзіўся 22.4.1909 г. у с. Новая Чыгла Талаўскага раёна Варонежскай вобл. У 1936 г. скончыў Варонежскі сельскагаспадарчы інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1949 г. у БСГА, з 1969 г. загадчык кафедры глебазнаўства. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1979 г.

ГАРФІНКЕЛЬ Ізраіль Шмэравіч. Доктар эканамічных навук (1969), прафесар (1969). Нарадзіўся 11.2.1910 г. у Варшаве. У 1931 г. скончыў БСГА. У 1936—41 гг. загадчык кафедры Пермскага сельскагаспадарчага інстытута. З 1945 г. загадчык кафедры, з 1978 г. прафесар БСГА. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1980 г.

КАЛІКІНСКІ Аляксей Арсенавіч. Доктар сельскагаспадарчых навук (1978), прафесар (1979). Нарадзіўся 30.9.1915 г. у с. Закабякіна Любімскага раёна Яраслаўскай вобл. У 1947 г. скончыў БСГА. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1947 г. у БСГА, з 1973 г. загадчык кафедры аграхіміі, адначасова дэкан агранамічнага факультэта. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1980 г.

КІЛЬЧЭЎСКІ Уладзімір Конанавіч. Кандыдат эканамічных навук (1958), дацэнт (1961). Нарадзіўся 1.2.1921 г. у в. Задуб'е Кармянскага раёна Гомельскай вобл. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1951 г. скончыў БСГА, дзе і працаваў дэканам факультэта землепраектавання, а з 1971 г. па 1984 г. дацэнтам, загадчыкам кафедры. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1980 г.

КОНАНАЎ Аляксандр Мацвеевіч. Доктар тэхнічных навук (1974), прафесар. Нарадзіўся 10.10.1915 г. у в. Кушэрка Анежскага раёна Архангельскай вобл. Скончыў Ленінградскі інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі. У 1951—72 гг. працаваў у БСГА старшым выкладчыкам, дацэнтам, прафесарам кафедры трактароў і аўтамабіляў, загадчыкам гэтай кафедры. Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны», медалямі. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1980 г.

КУРАПАЦЕНКА Фёдар Кузьміч. Прафесар (1961). Нарадзіўся 2.3.1903 г. у в. Малыя Бялевічы Магілёўскага раёна. У 1931 г. скончыў БСГА. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1939 г. у БСГА. У 1949—71 гг. загадчык кафедры землеўпарадкавальнага праектавання. З 1971 г. прафесар гэтай кафедры. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1973 г.

ШЫТАЎ Мікалай Аляксандравіч. Доктар гістарычных навук (1975), прафесар (1976). Нарадзіўся 2.12.1921 г. у в. Еляхіна Чарапавецкага раёна Валагодскай вобл. У 1948 г. закончыў Чарапавецкі настаўніцкі інстытут, у 1951 г. Ленінградскі дзяржпедінстытут імя Герцэна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1953 г. працаваў у БСГА выкладчыкам, дацэнтам, загадчыкам кафедры. Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны 2-й ступені, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1977 г.

Ф. К. Курапаценка.

М. А. Шытаў.

ЗАСЛУЖАНЫ РАБОТНІК ГАНДЛЮ І ГРАМАДСКАГА ХАРЧАВАННЯ

МІРОНЧЫКАЎ Міхаіл Васілевіч. Нарадзіўся 20.8.1937 г. у в. Горы Горацкага раёна. У 1965 г. закончыў Маскоўскі гандлёвы інстытут. У 1960—80 гг. намеснік старшыні Горскага спажывецкага таварыства, дырэктар Горацкай нарыхтоўчай канторы, старшыня Быхаўскага райсаюза. З 1980 г.— дырэктар Горацкага гархарчпрамгандлю. Званне прысвоена ў 1988 г.

М. В. Мірончыкаў.

ЗАСЛУЖАНЫ РАБОТНІК АДУКАЦЫІ

ЛАТЫПАЎ Анварбек Закіравіч. Доктар сельскагаспадарчых навук (1975), прафесар (1978). Нарадзіўся 28.8.1927 г. у г. Петрапаўлаўску. У 1951 г. скончыў Маскоўскую сельскагаспадарчую акадэмію. З 1955 г. працуе ў БСГА асістэнтам, дацэнтам кафедры селекцыі і насенневодства, прарэктарам па навуковай рабоце, загадчыкам кафедры генетыкі. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1995 г.

А. З. Латыпаў.

ЗАСЛУЖАНЫЯ РАБОТНІКІ НАРОДНАЙ АДУКАЦЫІ

ГОЛЧАНКА Міхаіл Герасімавіч. Кандыдат тэхнічных навук (1971 г.), прафесар (1991). Нарадзіўся 20.4.1943 г. у в. Пля-

М. Г. Голчанка.

М. М. Дабралюбаў.

М. П. Савуноў.

Л. І. Сцешыц.

шчыцы Шклоўскага раёна Магілёўскай вобл. У 1965 г. скончыў БСГА і застаўся там працаваць, стаў дэканам гідрамеліярацыйнага факультэта. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1990 г.

ДАБРАЛЮБАЎ Мікалай Мікалаевіч. Кандыдат тэхнічных навук (1968), дацэнт (1969). Нарадзіўся 21.3.1931 г. у в. Ніжне-Межаўскае Межаўскага раёна Кастрамской вобл. Скончыў Ленінградскі політэхнічны інстытут ім. М. І. Калініна. У 1954—62 гг. працаваў у будаўнічых прадпрыемствах Кіраўскай вобласці. З 1962 г. у БСГА: дацэнт, загадчык кафедры, дэкан, прарэктар па навучальнай рабоце, першы прарэктар. Званне прысвоена ў 1990 г.

САВУНОЎ Міхаіл Пракопавіч. Нарадзіўся 12.7.1932 г. у в. Сафонава Духаўшчынскага раёна Смаленскай вобл. Кандыдат тэхнічных навук (1971), дацэнт (1972). У 1956 г. скончыў БСГА, дзе і працуе з 1960 г. асістэнтам, старшым выкладчыкам, дацэнтам, загадчыкам кафедры, дэканам факультэта механізацыі сельскай гаспадаркі, прарэктарам па завочнаму навучанню. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1990 г.

СЦЕШЫЦ Лявон Іосіфавіч. Кандыдат эканамічных навук (1972), дацэнт (1973). Нарадзіўся 4.11.1937 г. у в. Доўгае Салігорскага раёна Мінскай вобл. У 1963 г. скончыў БСГА, дзе працаваў спачатку асістэнтам кафедры бухгалтарскага ўліку, затым галоўным бухгалтарам вучгаса, старшым выкладчыкам, дацэнтам, загадчыкам кафедры бухгалтарскага ўліку, дэканам факультэта бухгалтарскага ўліку. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1990 г.

ЗАСЛУЖАНЫЯ РАБОТНІКІ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

ГЕРАСІМАЎ Аляксандр Панфілавіч. Нарадзіўся 28.8.1932 г. у в. Камень Біацкага раёна Смаленскай вобл. Скончыў Гжацкі зааветэрынарны тэхнікум, у 1965 г. БСГА. Працаваў загадчыкам Плоскаўскага заавет-участка Віленскага раёна Смаленскай вобласці. З 1965 г. старшыня калгаса імя Свярдлова Горацкага раёна. Званне прысвоена ў 1991 г.

ДАЗОРЦАЎ Леанід Антонавіч. Кандыдат сельскагаспадарчых навук (1967). Нарадзіўся 12.3.1931 г. у Горках. У 1955 г. скончыў БСГА, дзе і працаваў з 1968 г. дацэнтам, загадчыкам кафедры агародніцтва. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1990 г.

КУРЫЛОВІЧ Краніт Канстанцінавіч. Кандыдат тэхнічных навук (1973). Нарадзіўся 31.3.1935 г. у в. Рымкі Пастаўскага раёна Віцебскай вобл. У 1962 г. скончыў БСГА. Працаваў галоўным інжынерам, а затым дырэктарам саўгаса «Дрыбінскі» Дрыбінскага раёна. З 1966 г. у БСГА асістэнт, старшы выкладчык, дацэнт, загадчык кафедры сельскагаспадарчых машын. Аўтар навуковых прац. Мае 15 вынаходніцтваў. Аўтар уніфікаваных сеялак для пасеву насення сельскагаспадарчых культур, тры з якіх укаранёны ў вытворчасць. Званне прысвоена ў 1995 г.

МЕДЗВЯДЗЁЎ Ігнат Елісеевіч. Нарадзіўся 2.2.1919 г. у в. Маслакі Горацкага раёна. Скончыў Магілёўскі педінстытут, Інстытут народнай гаспадаркі. У 1934—39 гг. працаваў у сістэме народнай адукацыі. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1956 г. — старшыня калгаса імя Будзённага Горацкага раёна, з 1962 г. — калгаса «Шлях Леніна». З 1990 г. — загадчык фі-

А. П. Герасімаў.

Л. А. Дазорцаў.

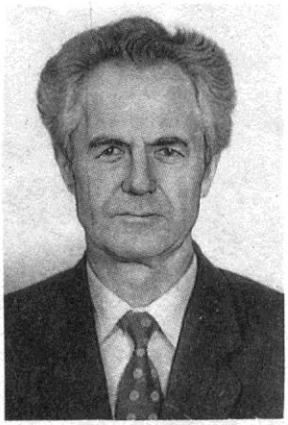

К. К. Курыловіч.

І. Е. Медзвядзёў.

І. Ф. Новікаў.

В. А. Папкоў.

Э. А. Пятровіч.

У. Ф. Клімаў.

ліяла Горацкага гісторыка-этнаграфічнага музея. Званне прысвоена ў 1980 г.

НОВІКАЎ Іван Фядосавіч. Нарадзіўся 20.6.1931 г. у в. Нівішчы Горацкага раёна. Працаваў у калгасе імя Чкалава, з 1960 г. — трактарыстам вучгаса. Званне прысвоена ў 1990 г.

ПАПКОЎ Васіль Андрэевіч. Кандыдат эканамічных навук (1971), дацэнт (1987). Нарадзіўся 15.10.1935 г. у в. Малое Шчокатава Дрыбінскага раёна Магілёўскай вобл. У 1963 г. скончыў БСГА. У 1963—65 гг. галоўны эканаміст саўгаса «Вейна» Магілёўскай вобласці. З 1965 г. па 1983 г. на партыйнай рабоце. З 1983 г. прарэктар БСГА па павышэнню кваліфікацыі кіруючых кадраў. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1990 г.

ПЯТРОВІЧ Эдуард Аляксандравіч. Кандыдат сельскагаспадарчых навук (1973), дацэнт (1974). Нарадзіўся 11.2.1939 г. у г. Жодзіна Смалявіцкага раёна Мінскай вобл. У 1961 г. скончыў БСГА. Працаваў інжынерам-глебазнаўцам, загадчыкам аддзела ўгнаенняў, дырэктарам Магілёўскай абласной аграхімлабараторыі. З 1976 г. на партыйнай і савецкай рабоце, з 1986 г. загадчык кафедры арганізацыі вытворчасці ў сельскагаспадарчых прадпрыемствах БСГА. З 1993 г. прарэктар па навуковай рабоце. Аўтар навуковых прац і вучэбных дапаможнікаў. Званне прысвоена ў 1990 г.

ЗАСЛУЖАНЫЯ ЎРАЧЫ

КЛІМАЎ Уладзімір Фаміч. Нарадзіўся 8.10.1926 г. у г. п. Круглае Магілёўскай вобл. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1953 г. закончыў Мінскі медыцынскі інстытут, працаваў у Горках загадчыкам райздраўаддзела, галоўным урачом раёна, урачом кабінета здароўя ў санэпідэмстанцыі. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонай зоркі, Айчыннай вайны 1-й ступені, «Знак Пашаны», медалямі. Званне прысвоена ў 1968 г.

А. Ф. Клімава.

Т. Я. Крывіцкая (Макеева).

Р. У. Фомчанка.

М. З. Фрэйдзін.

І. А. Капусцін.

КЛІМАВА Алена Фамінічна. Нарадзілася 9.1.1921 г. у г. п. Круглае Магілёўскай вобл. Скончыла Мінскі медыцынскі інстытут. У 1945—81 гг. працавала ў Горацкай раённай бальніцы. Узнагароджана медалямі. Званне прысвоена ў 1964 г.

КРЫВІЦКАЯ (МАКЕЕВА) Таццяна Якаўлеўна. Нарадзілася 1.1.1918 г. у в. Цімохава Велікалуцкага раёна Пскоўскай вобл. Скончыла Мінскі медыцынскі інстытут. Удзельніца Вялікай Айчыннай вайны. З 1944 г. урач Горацкай раённай бальніцы. Узнагароджана ордэнамі Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны 2-й ступені, медалямі. Званне прысвоена ў 1960 г.

ТАТАРСКАЯ Ганна Ізрайлеўна. Нарадзілася 5.3.1884 г. у мястэчку Шчэдрын Жлобінскага павета. Скончыла медыцынскі факультэт Бернскага універсітэта. З 1917 г. — урач, з 1924 г. — галоўны ўрач Горацкай раённай бальніцы. З ліпеня па кастрычнік 1941 г. працавала ў падпольным шпіталі ў Барысаве. Расстраляна фашыстамі ў лістападзе 1941 г. Званне прысвоена ў 1941 г.

ФОМЧАНКА Рыгор Уладзіміравіч. Нарадзіўся 5.9.1922 г. у в. Рэкатка Горацкага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Пасля заканчэння Мінскага медыцынскага інстытута быў накіраваны ў Горацкі раён. З 1953 г. галоўны ўрач амбулаторыі Горацкага льнозавода. Узнагароджаны двума ордэнамі Айчыннай вайны 2-й ступені, трыма Чырвонай Зоркі, медалямі. Званне прысвоена ў 1981 г.

ЗАСЛУЖАНЫ ЭКАНАМІСТ

ФРЭЙДЗІН Марк Залманавіч. Кандыдат эканамічных навук (1965), дацэнт (1966). Нарадзіўся 24.4.1932 г. у Горках. У 1956 г. скончыў БСГА. Працаваў начальнікам планава-фінансавага аддзела Горацкага раённага ўпраўлення сельскай гаспадаркі. З 1966 г. у БСГА, выкладчык, загадчык кафедры аграбізнесу. Аўтар навуковых прац. Званне прысвоена ў 1990 г.

ЗАСЛУЖАНЫ ЮРЫСТ

КАПУСЦІН Іван Аляксандравіч. Нарадзіўся 16.3.1922 г. у в. Мікулічы Бабруйскага раёна Магілёўскай вобл. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1944—61 гг. памочнік пракурора Магілёўскай вобласці па спецсправах, пракурор Магілёўскага, Шклоўскага, Клімавіцкага раёнаў. У 1961—76 — пракурор Горацкага раёна. З 1976 г. выкладчык БСГА. Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны 1-й ступені, Чырвонай Зоркі. Званне прысвоена ў 1972 г. Памёр 14.3.1995 г.

ЗАСЛУЖАНЫ ТРЭНЕР СССР

ЦЭЙЦІН Міхаіл Ільіч. Нарадзіўся ў 1920 г. у Горках. Удзельнік савецка-фін-

ляндскай і Вялікай Айчыннай войнаў. У 1947 г. скончыў Мінскі інстытут фізкультуры. Чэмпіён БССР па акрабатыцы ў 1950—53 гг. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны 1-й ступені, медалямі, Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР. Званне прысвоена ў 1961 г.

Ганаровыя грамадзяне

ГРЫБКОЎ Мікалай Іванавіч. Герой Савецкага Саюза (24.3.1945). Нарадзіўся 25.5.1908 г. у г. п. Елацьма Касімаўскага раёна Разанскай вобласці. Працаваў намеснікам рэдактара газеты «Красный маяк» Касімаўскага раёна. У 1943—44 гг. удзельнічаў у баях пад Оршай і Віцебскам. Камандзір стралковай роты старшы лейтэнант М. І. Грыбкоў вызначыўся ў баях за авалоданне апорным пунктам праціўніка ў вёсках Жывань, Чэрнеўка і Углічы на рацэ Бася. Апынуўшыся ў акружэнні танкаў, рота М. І. Грыбкова на працягу 14 гадзін адбівала націск ворага, але захоплены плацдарм на заходнім беразе Басі ўтрымала. Калі са строю выбыў камбат, М. І. Грыбкоў замяніў яго і арганізаваў кругавую абарону плацдарма. Адбіў 6 контратак праціўніка. Пасля вайны да 1961 г. служыў у Савецкай Арміі. У 1962—66 гг. дырэктар Елацьмаўскага харчкамбіната. Узнагароджаны ордэнам Леніна і другімі ордэнамі і медалямі. Памёр 25.1.1989 г.

М. І. Грыбкоў.

А. С. Макарава.

Г. І. Мішына.

ГРЫГОР'ЕЎ Ілья Лявонавіч. Герой Савецкага Саюза (15.6.1944). Нарадзіўся 15.7.1922 г. у в. Селешча Жаркаўскага раёна Калінінскай вобласці. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны з чэрвеня 1941 г. Камандзір узвода снайпераў 252-га стралковага палка 70-й стралковай дывізіі 33-й арміі гвардыі старшына І. А. Грыгор'еў за 1944 г. знішчыў больш за 300 гітлераўцаў. Навучыў снайперскаму майстэрству 130 салдат і сяржантаў. З 1944 г. у запасе. Жыў у Маскве, працаваў старшым інспектарам Галоўтранспраект Міністэрства транспартнага будаўніцтва. Узнагароджаны ордэнамі Леніна і другімі ордэнамі і медалямі.

ДОЛЬНІКАЎ Рыгор Усцінавіч (гл. артыкул «З плеяды адважных»).

МАКАРАВА Аляксандра Сямёнаўна. Нарадзілася 23.2.1921 г. у в. Одрына Карачаўскага раёна Арлоўскай вобласці. У 1940 г. скончыла Карачаўскую школу медыцынскіх сясцёр. Прымала ўдзел у баях на Брагінскім, Сталінградскім, Варонежскім, 1-м Прыбалтыйскім, 3-м Беларускім, 2-м Украінскім франтах, у вайне з Японіяй. Пасля вайны працавала ў г. Анадыр на Чукотцы. З 1946 г. медыцынская сястра Горацкай раённай паліклінікі. Узнагароджана ордэнамі Айчыннай вайны 1-й ступені, Чырвонай Зоркі, медалямі.

МІШЫНА Ганна Іванаўна. Нарадзілася 7.12.1918 г. у в. Табакова Уракумскага раёна Кіраўскай вобласці. Да 1938 г. працавала наборшчыцай у друкарнях газет «Кіраўская іскра», «Батумскі рабочы». У вольны час займалася ў аэраклубе. Удзельніца Вялікай Айчыннай вайны. Служыла ў санітарнай, з красавіка 1943 г. у цяжкай авіяцыі. Зрабіла 675 баявых вылетаў. З арміі дэмабілізавалася ў 1945 г. У 1951—56 гг. працавала ў Магілёўскім аэраклубе лётчыкам-інструктарам. Узнагароджана ордэнамі Айчыннай вайны 1-й і 2-й ступеняў, двума ордэнамі Чырвонага Сцяга, медалямі. Памерла 25.1.1993 г.

Родам з Горацкага раёна

АБЭЦЭДАРСКІ Лаўрэнцій Сямёнавіч. Доктар гістарычных навук, прафесар (1966), член-карэспандэнт АПН СССР (1968). Нарадзіўся 12.7.1916 г. у Горках. У 1946 г. скончыў БДУ і працаваў там выкладчыкам, загадчыкам кафедры гісторыі СССР, з 1958 г. гісторыі БССР. Адзін з аўтараў «Гісторыі Беларускай ССР (т. 1–2, 1954–61; т. 1–5, 1972–75), аўтар кніг па гісторыі беларуска-рускіх сувязей. Для яго прац характэрна аднабаковае, механістычнае тлумачэнне мінулага. Памёр 6.7.1975 г.

БОЙКА Барыс Барысавіч. Член-карэспандэнт АН БССР (1962), доктар фізіка-матэматычных навук (1965), заслужаны дзеяч навукі БССР (1978). Нарадзіўся 6.8.1923 г. у в. Ходараўка. У 1951 г. скончыў БДУ. Працаваў у Фізіка-тэхнічным інстытуце АН БССР. З 1958 г. у Інстытуце фізікі АН БССР, з 1968 г. загадчык лабараторыі аптычнай электронікі, з 1975 г. дырэктар Інстытута фізікі цвёрдага цела і паўправаднікоў АН БССР. Праводзіў даследаванні ў галіне вымушанай аптычнай анізатрапіі і квантавай электронікі. Распрацаваў тэарэтычныя і эксперыментальныя асновы палярызацыйна-аптычнага метаду вывучэння працэсаў цячэння вязкіх асяроддзяў. Стварыў арыгінальную прыладу для даследавання вымушанай аптычнай анізатрапіі, вынайшаў новы тып рэзанатара для аптычных квантавых генератараў.

БУЛАХАЎ Міхаіл Гапеевіч. Доктар філалагічных навук (1966), прафесар (1967), заслужаны дзеяч навукі БССР (1971). Нарадзіўся 22.7.1919 г. у в. Маслакі. У 1940 г. скончыў Магілёўскі педагагічны інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1949–51 гг. у Мінскім педагагічным інстытуце, у 1951–65 гг. у Інстытуце мовазнаўства АН БССР, з 1968 г. у БДУ. Саўтар «Граматыкі беларускай мовы (т. 1–2, 1962–66), падручнікаў і дапаможнікаў па беларускай мове для педагагічных вучылішчаў і ВНУ, аўтар артыкулаў па славянскім мовазнаўстве. Узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі, медалямі.

ВАСІЛЬЕЎ Васіль Іванавіч. Нарадзіўся 1.6.1927 г. у в. Тушава. У 1952 г. скончыў Вільнюскі дзяржаўны мастацкі інстытут. Удзельнік мастацкіх выставак з 1952 г. З 1960 г. выкладчык Мінскага мастацкага вучылішча. У Горацкім гісторыка-этнаграфічным музеі знаходзіцца калекцыя мастака з 31 карціны.

Л. С. Абэцэдарскі.

Б. Б. Бойка.

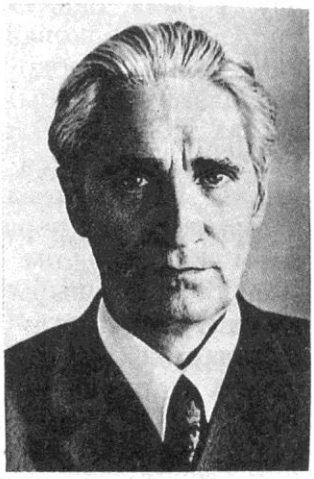

М. Г. Булахаў.

ВЕНЯДЗІКТАЎ Аляксей Маісеевіч. Нарадзіўся 17.10.1915 г. у в. Блажкі. У 1937 г. скончыў БСГА. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў старшым навуковым супрацоўнікам Цэнтральнай усесаюзнай навукова-даследчай лабараторыі, у 1953–86 гг. ва Усесаюзным навукова-даследчым інстытуце жывёлаводства. Аўтар навуковых прац.

ГАРБАТОЎСКІ Віктар Ціханавіч. Нарадзіўся 5.5.1936 г. у в. Тушавая. У 1941 г. бацька загінуў на фронце. Маці расстралялі як заложніцу ў 1942 г., і Віктар стаў выхаванцам спецыяльнага дзіцячага дома № 2 у г. Орша, а затым Віцебскага дзіцячага дома № 6. У 1952 г. закончыў сем класаў і працаваў на Аршанскім ільнокамбінаце. У 1959 г. скончыў Віцебскае музычнае вучылішча і з гэтага часу яго лёс звязаны з развіццём народнай творчасці — ён кіруе хорам панчошна-трыкатажнага камбіната ў Віцебску. Калектыў пад яго кіраўніцтвам дасягнуў высокага выканаўчага

майстэрства. Дзесяткі грамат і дыпломаў, ганаровае званне «народны» характарызуюць творчую працу кіраўніка і хору. Музыка В. Ц. Гарбатоўскага ўпрыгожвае сваёй самабытнасцю канцэртныя праграмы. Заслужаны дзеяч культуры БССР В. Ц. Гарбатоўскі з 1966 г. пастаянны кансультант хору ў саўгасе імя Раманава Бешанковіцкага раёна. І вынік адметны — у 1976 г. гэты хор удастоены звання народнага. За час кіраўніцтва хорам В. Ц. Гарбатоўскі падрыхтаваў больш за дваццаць праграм, у тым ліку тэматычныя «Трыпціх аб Радзіме» і «За ваколіцай». Кампазітарам напісана больш за сто песен. За актыўную і плённую працу па развіццю самадзейнай творчасці і мастацтва ўзнагароджаны трыма Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР, а ў 1971 г. ордэнам «Знак Пашаны».

ГЛУШАНКОЎ Нічыпар Эмануілавіч. Нарадзіўся 14.3.1902 г. у в. Зубры. Генерал-лейтэнант авіяцыі (1944). У Чырвонай Арміі з 1921 г. У 1927 г. скончыў пяхотную школу, затым у 1929 г. школу лётчыкаў. Удзельнік нацыянальна-рэвалюцыйнай вайны ў Іспаніі (1936—39). У Вялікую Айчынную вайну знаходзіўся на Крымскім і Закаўказскім франтах. З 1945 г. камандуючы ВПС ваеннай акругі. У 1954—58 гг. працаваў у ваенна-навучальных установах. Узнагароджаны 2 ордэнамі Леніна, 4 іншымі, медалямі. Памёр 20.12.1959 г.

ГРАМЫКА Віктар Аляксандравіч. Беларускі жывапісец, прафесар (1982), заслужаны дзеяч мастацтва БССР (1970). Нарадзіўся 1.1.1923 г. у в. Сенькава. У 1958 г. скончыў Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1958 г. выкладчык Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Удзельнік мастацкіх выставак з 1947 г. У 1968—73 гг., 1977—82 гг. старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР.

ДОЛЬНІКАЎ Рыгор Усцінавіч (гл. артыкул «З плеяды адважных»).

ІВАНОЎ Георгій Фёдаравіч. Доктар медыцынскіх навук, прафесар. Нарадзіўся ў 1883 г. у в. Горы. У 1922 г. скончыў Петраградскую ваенна-медыцынскую акадэмію і працаваў там выкладчыкам з 1925 г. па 1930 г., загадваў кафедрай нармальнай анатоміі Першага Маскоўскага мединстытута. Надрукаваў звыш 90 прац. Памёр у 1955 г.

ІВАНОЎ Сяргей Несцеравіч. Член-карэспандэнт АН БССР (1961), доктар сельскагаспадарчых навук (1958), прафесар (1959), лаўрэат дзяржаўнай прэміі БССР (1976). Нарадзіўся 20.3.1909 г. у в. Валынцава. У 1931 г. скончыў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1938—41 гг. дырэктар Інстытута сацыялістычнай гаспадаркі АН БССР. З 1945 г. загадчык лабараторыі фізіка-хіміі глебаў, з 1955 г. фізіка-хіміі глебаў і радыеактыўных ізатопаў Беларускага НДУ глебазнаўства і аграхіміі, з 1962 г. па 1969 г. дырэктар гэтага інстытута. Распрацаваў новы біялагічны прынцып вызначэння патрэбы раслін ва ўгнаеннях у залежнасці ад колькасці пажыўных рэчываў у глебах. Аўтар навуковых прац. Узнагароджаны ордэнамі, медалямі.

Н. Э. Глушанкоў.

Г. Ф. Іваноў.

КАВАЛЁЎ Васіль Пятровіч (Васіль Каваль, гл. артыкул «Лёс вырашылі за 15 хвілін»).

КОРШУНАЎ Аляксандр Фаміч. Нарадзіўся 4.3.1924 г. у в. Палішына. Літаратуразнавец, кандыдат філалагічных навук (1956), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Я. Коласа (1980). Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны 2-й ступені, медалямі.

КУЗНЯЦОЎ Фёдар Ісідаравіч. Нарадзіўся 29.9.1898 г. у в. Балбечына. У Арміі з 1915 г. У грамадзянскую вайну на Заходнім фронце, камандзір палка. У 1926 г. скончыў Ваенную акадэмію імя Фрунзе. З 1938 г. намеснік камандуючага войскамі БВА, начальнік Ваеннай акадэміі Генштаба, камандуючы Паўночна-Каўказскай і Прыбалтыйскай ваеннай акругамі. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. У Вялікую Айчынную вайну генерал-палкоўнік Ф. Ф. Кузняцоў камандаваў Заходнім, Волхаўскім, Карэльскім франтамі.

А. Ф. Коршунаў.

Ф. І. Кузняцоў.

У. І. Кумачоў.

І. І. Купчынаў.

У 1945—48 гг. камандуючы войскамі Уральскай ваеннай акругі. Узнагароджаны 2 ордэнамі Леніна, 3 ордэнамі Чырвонага Сцяга, ордэнам Суворава 2-й ступені. Памёр 22.3.1961 г. Адна з вуліц Горак носіць яго імя.

КУМАЧОЎ Уладзімір Іванавіч. Доктар тэхнічных навук (1994), прафесар (1994). Нарадзіўся 9.9.1941 г. у Горках. У 1965 г. скончыў БСГА. Працаваў выкладчыкам гідратэхнікума ў г. Кяхта. З 1976 г. у БСГА старшы выкладчык, затым дацэнт, прафесар кафедры гідратэхнічных збудаванняў. Аўтар больш чым пяцідзесяці навуковых артыкулаў.

КУПЧЫНАЎ Іван Іосіфавіч. Доктар тэхнічных навук (1962), прафесар (1963), заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі БССР (1968). Нарадзіўся 30.10.1909 г. у Горках. У 1931 г. скончыў БСГА. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1954 г. у Беларускім інстытуце інжынераў чыгуначнага транспарту. Аўтар навуковых прац і падручнікаў па інжынернай геадэзіі, ураўноўванні геадэзічных сетак, праграмiраванні ўраўняльных вылічэнняў для ЭВМ.

ЛУБЯКА Васіль Мікітавіч. Акадэмік АН БССР (1931), доктар сельскагаспадарчых навук (1931), прафесар (1929), заслужаны дзеяч навукі БССР (1944). Нарадзіўся 26.4.1891 г. у Горках. Пасля заканчэння ў 1925 г. Маскоўскай сельскагаспадарчай акадэміі імя Ціміразева працаваў там жа на заснаванай ім кафедры арганізацыі сацыялістычных сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Адначасова ў 1929—30 гг. дэкан эканамічнага факультэта акадэміі і ў 1940—46 гг. дырэктар Інстытута эканомікі АН БССР. У 1929 г. была выдадзена манаграфія В. М. Лубякі «Руководящие основы для составления организационных планов совхозов», якая трапіла пад рэзкую крытыку з боку «афіцыйнай» навукі. Аўтара абвінавачвалі ў тым, што ён прапаноўваў рабіць выбар культур і галін гаспадаркі пры дапамозе крытэрыю аб'ектыўнай рэнтабельнасці, а не сацыялістычнай. Унёс значны ўклад у распрацоўку тэарэтычных і практычных асноў эканомікі рэспублікі. У даваенны перыяд ён сумесна з віцэ-прэзідэнтам АН Беларусі, дырэктарам Інстытута эканомікі АН рэспублікі акадэмікам Т. Ф. Домбалем вывучаў пытанні паляпшэння арганізацыі ўпраўлення, укаранення прынцыпаў гасразліку, зніжэння сабекошту прадукцыі і павышэння прадукцыйнасці працы ў народнай гаспадарцы Беларусі. У час вайны пад яго кіраўніцтвам былі сабраны матэрыялы аб становішчы сельскай гаспадаркі Гомельскай, Палескай, Магілёўскай і Віцебскай абласцей, аб стане і развіцці энергетычнай гаспадаркі і сыравіннай базы Беларусі. Вучоны займаўся вырашэннем праблем паслявае нага аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі Беларусі, пытаннямі севазвароту і пашырэння пасеваў пшаніцы ў рэспубліцы. Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны». Памёр 16.6.1950 г.

ЛЮХЦІКАЎ Анісім Сцяфанавіч. Нарадзіўся ў 1898 г. у в. Кузавіна. З 1918 г. у Чырвонай Арміі, удзельнік грамадзянскай вайны. Скончыў Ваенную акадэмію, быў начальнікам вучылішча ў Арэнбургу. У 1941 г. камандзір стралковай дывізіі, ваяваў пад Масквой, удзельнічаў у разгроме праціўніка ў Віцебскай вобласці, Літве, Усходняй Прусіі, Кёнігсбергу. Звольніўся ў запас у 1955 г. і пражываў у Маскве. Узнагароджаны дзесяццю ордэнамі, многімі медалямі.

Гэтыя даныя сабралі члены ваенна-гістарычнага гуртка сярэдняй школы № 37 г. Вільнюса. Калі яны збіралі звесткі аб героях баёў у Прыбалтыцы, то натрапілі на прозвішча камандзіра стралковага корпуса генерал-маёра А. С. Люхціка, дывізіі і палкі якога прайшлі праз усю Літву, вызвалілі некалькі гарадоў, шмат вёсак і хутароў. А заслужаны настаўнік Літвы П. Фралоў надрукаваў аб гэтым заметку ў раённай газеце «Ленінскі шлях» за 27 лістапада 1975 г.

МІХЛІН Давыд Міхайлавіч. Доктар біялагічных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі (1948). Нарадзіўся ў 1887 г. у в. Горы. У 1913 г. скончыў юрыдычны факультэт Маскоўскага універсітэта, у 1918 г. Медыцынскі інстытут у г. Юр'еве. З 1919 г. загадчык Горскай школы 2-й ступені, з 1922 г. у Інстытуце біялогіі АН СССР. Займаўся даследаваннямі акісляльна-аднаўленчых ферментаў жывёльнага і раслінага паходжання, сінтэтычным дзеяннем ферментаў. Надрукаваў 93 навуковыя працы, у тым ліку тры манаграфіі. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі. Памёр у 1959 г.

ПАГУЛЯЕЎ Даніла Іванавіч. Доктар геолага-мінералагічных навук (1958), прафесар (1958). Нарадзіўся 10.12.1895 г. у в. Горы. У 1927 г. скончыў Смаленскі універсітэт. З 1930 г. выкладчык у Смаленскім педагагічным інстытуце. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працы па геалогіі Смаленскай вобласці і Беларусі. Узнагароджаны ордэнам Леніна, ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі, 6 іншымі ордэнамі, медалямі.

ПІЛІПЕНКА Павел Ананьевіч. Нарадзіўся 16.12.1897 г. у с. Анікавічы Горацкага павета. Генерал-маёр артылерыі (1945). У Чырвонай Арміі з снежня 1918 г., на Паўднёвым фронце, палітрук. З 1920 г. у войсках Заходняй акругі, БВА. У 1932 г. скончыў Акадэмічныя курсы ўдасканалення камсаставу. З 1941 г. на Закаўказскім, Паўднёва-Каўказскім, Сцяпным, 1-м Украінскім і 1-м Беларускім франтах — начальнік штаба і намеснік камандуючага артылерыі арміі, камандуючы артылерыі корпуса. У 1952 г. выйшаў у запас. Жыў у Кіеве. Узнагароджаны ордэнам Леніна, 8 іншымі ордэнамі, медалямі.

ПІУНОЎСКІ Ігнат Іванавіч. Доктар тэхнічных навук (1992). Нарадзіўся 29.8. 1930 г. у Горках. У 1953 г. скончыў БСГА і працаваў у Інстытуце торфа АН БССР. З 1961 г. у Цэнтральным НДІ механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі. Аўтар навуковых прац.

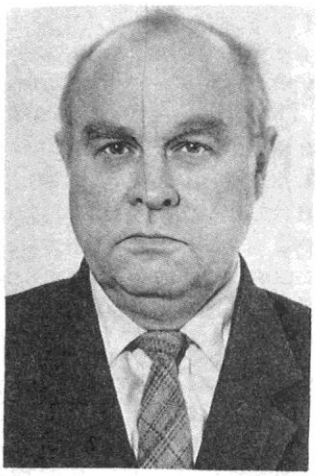

І. І. Піуноўскі.

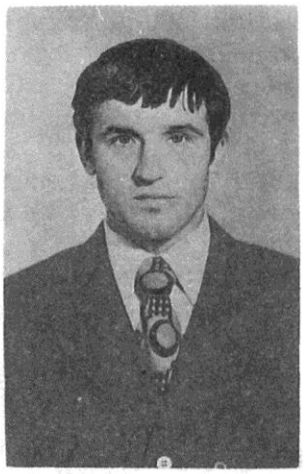

А. В. Прохараў.

Л. Э. Разгон.

ПРОХАРАЎ Анатоль Васілевіч. Нарадзіўся 1.7.1949 г. у в. Рудкаўшчына. Працаваў будаўніком-электрыкам. На пенсіі па інваліднасці. Друкуецца ў рэспубліканскіх і абласных перыядычных выданнях. Аўтар кнігі для дзяцей «Буркаток».

РАЗГОН Леў Эмануілавіч. Нарадзіўся ў 1908 г. у Горках. Скончыў сямігодку 2-й ступені і пераехаў у Маскву. Працаваў у першым Доме піянераў, пісаў артыкулы ў «Комсомольскую правду» і адначасова вучыўся на гістарычным факультэце Маскоўскага педагагічнага інстытута імя Леніна. Працаваў у выдавецтвах «Молодая гвардия», «Детгиз», спрабаваў знайсці сябе ў літаратуры. У канцы трыццатых гадоў быў рэпрэсіраваны. Вярнуўся з ссылкі праз 17 гадоў. Як адзначаў пісьменнік А. Ваксберг у «Литературной газете» за 20 чэрвеня 1991 г., «...вырвавшись с ада... он нашел в себе силы написать много добрых и умных книг, с которых самая долгая жизнь уготована несомнен-

но его «непридуманным рассказам», напрочь лишенным, к счастью, озлобления, ненависти и мести». «Непридуманное» — гэта аповесць у апавяданнях. Так вызначыў жанр сам пісьменнік. У кнізе аўтар сабраў нарысы — партрэты людзей, з якімі лёс звёў у Гулагу. Л. Э. Разгон напісаў манаграфіі аб Н. Дубраву, У. Яну, аповесці «Шестая станция», «Один год и вся жизнь», зборнік літаратурных партрэтаў «Живой голос науки» і шмат іншых кніг.

САВІЦКАЯ Маргарыта Захараўна. Нарадзілася 16.4.1928 г. у Горках. У 1959 г. скончыла Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. Працуе ў жанрах бытавым, пейзажу, партрэту. Сярод твораў «У полі» (1959), «Лета» (1962), «Гімнасткі» (1963), «Хлеб партызанам» (1967), «Восень» (1970, разам з Л. Ізмайлавай), «Дарога на Слонім» (1981), «Раніца на Іслачы» і «Лясное возера» (1985). Аўтар партрэтаў народнага мастака М. Савіцкага (1981), «Дзяўчынка» (1984) і інш. Мастацтва М. Я. Савіцкай адметна вобразным раскрыццём сутнасці з'явы, каларыстычнымі сродкамі.

СІМКІН Якаў Львовіч. Нарадзіўся ў 1921 г. у в. Леніна. Праз некаторы час сям'я пераехала ў Горкі, дзе ён скончыў дзесяцігодку і паступіў у Мінскі педінстытут. Але праз некалькі месяцаў юнак быў прызваны ў рады Чырвонай Арміі, дзе і сустрэў Вялікую Айчынную вайну. Ваяваў з першага да апошняга дня. Я. Л. Сімкін быў механікам у знішчальных авіяпалках. Узнагароджаны медалямі. Пасля вайны жыў у Мінску, затым у Маскве, дзе закончыў філалагічны факультэт Маскоўскага дзяржаўнага універсітэта. Працаваў лектарам, літаратурным супрацоўнікам газет «Зорька» ў Мінску, «Московский комсомолец» у Маскве. У 1956 г. Я. Л. Сімкін займаўся ў мастацкай студыі пры Доме культуры імя Серафімовіча. У жывапісе ён амаль заўсёды працаваў масціхінам, выкарыстоўваючы пэндзлі толькі ў пачатку малюнка. Памёр у 1978 г. Калекцыя яго твораў падаравана Горацкаму гісторыка-этнаграфічнаму музею жонкай мастака Д. Р. Сімкінай.

СЛУКА Аляксандр Яўгенавіч. Доктар геаграфічных навук (1981), прафесар. Нарадзіўся 26.6.1923 г. у Горках. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1948 г. скончыў Маскоўскі дзяржаўны універсітэт імя Ламаносава і з 1951 г. працуе тут на кафедры геаграфічнага факультэта. Аўтар больш чым 100 навуковых прац.

СТАЛЯРОЎ Парфірый Андрэевіч. Нарадзіўся 23.2.1900 г. у в. Ходараўка. Скончыў два класы настаўніцкай школы, працягваў вучобу ў Горацкім рамесным вучылішчы. У канцы 1918 г. добраахвотна ўступіў у Чырвоную Армію, вучыўся на пяхотных курсах у Маскве, быў пераведзены на 1-я Савецкія ваенна-электратэхнічныя курсы камсаставу РККА, дзе рыхтавалі камандзіраў узводаў сувязі і ваенных радыятэхнікаў. Удзельнік грамадзянскай вайны. У 1928 г. скончыў ваеннае аддзяленне пры Ленінградскім электратэхнічным інстытуце і атрымаў назначэнне на пасаду малодшага інжынера па радыё ў авіяцыі Чарнаморскага флоту. У 1940 г. ваенны інжынер I рангу П. А. Сталяроў назначаецца на работу ў штаб ВПС з мэтай стварэння службы зямнога забеспячэння самалётаваджэння. Ён узначальвае другі аддзел, які ведаў радыёсветамаячнай службай, а потым становіцца першым начальнікам службы зямнога забеспячэння самалётаваджэння ВПС Чырвонай Арміі. П. А. Сталяроў, акрамя мерапрыемстваў па арганізацыі і фарміраванню службы, работ, звязаных з удасканаленнем тэхнікі і метадаў яе прымянення, непасрэдна ўдзельнічаў у падрыхтоўцы і ажыццяўленні службай зямнога забеспячэння самалётаваджэння вялікай колькасці аперацый і бітваў на франтах Вялікай Айчыннай вайны. У вайне супраць Японіі ў саставе галоўнага Штаба кіраўніцтва ажыццяўляў каардынацыю службы зямнога забеспячэння самалётаваджэння трох паветраных армій на ўсіх франтах баявых дзеянняў на Далёкім Усходзе. Пасля вайны працаваў на ўкараненні новых сродкаў і метадаў самалётаваджэння, узначальваў радыётэхнічны факультэт Ваенна-паветранай інжынернай Акадэміі. Узнагароджаны ордэнам Леніна і другімі ордэнамі і медалямі.

УГНАЧОЎ Фёдар Антонавіч (гл. артыкул «Замяніў камандзіра»).

ХМУРОВІЧ Іван Прохаравіч. Нарадзіўся у 1884 г. у Горках. Скончыў рамеснае вучылішча, працаваў слесарам у Маскве, Харкаве, Іжэўску. Быў выбраны старшынёй агульназаводскага камітэта Іжэўскіх сталеліцейных заводаў. У 1919 г. за работу па аднаўленню прадпрыемства быў адзначаны імянной трохлінейнай вінтоўкай сістэмы «Карабін». У перыяд Вялікай Айчыннай вайны працаваў начальнікам аддзела мабілізацыі ўнутранных рэсурсаў іжэўскіх заводаў. У 1944 г. быў узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны». У мірны час працаваў на

аружэйным заводзе, сканструяваў паўаўтаматычны прыцэльны станок, які быў на ўзбраенні Савецкай Арміі. У 1956 г. узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга. Памёр у маі 1968 г.

ЦІТОВІЧ Ігар Сяргеевіч. Член-карэспандэнт АН БССР (1974), доктар тэхнічных навук, прафесар (1970), заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі БССР (1972). Нарадзіўся 30.6.1917 г. у Горках. У 1940 г. скончыў Беларускі політэхнічны інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1946 г. у БПІ, з 1951 г. загадчык кафедры, з 1973 г. дырэктар. З 1978 г. намеснік дырэктара Інстытута праблем надзейнасці і даўгавечнасці машын АН БССР. Навуковыя працы прысвечаны праектаванню асноўных агрэгатаў аўтамабіляў, трактароў і лакаматываў. Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

ЦІШКОВІЧ Анатоль Васілевіч. Доктор тэхнічных навук (1979), прафесар (1983). Нарадзіўся 3.17.1921 г. у Горках. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1948 г. скончыў БСГА і працаваў у Інстытуце торфу АН БССР. Распрацаваў навуковыя асновы рацыянальнага выкарыстання каўстабіялітаў у сельскагаспадарчай вытворчасці. Узнагароджаны двума ордэнамі і медалямі.

ЧАТЫРКІН Уладзімір Сяргеевіч. Доктар сельскагаспадарчых навук (1940), заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі БССР (1946). Нарадзіўся ў 1899 г. у в. Горы. У 1924 г. скончыў Горацкі сельскагаспадарчы інстытут. Працаваў выкладчыкам у Авінаўшчынскім, затым Сычаўскім сельгастэхнікумах, Горскім заатэхнічным, Саратаўскім зааветтэрынарным інстытутах. Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

ШАПАВАЛАЎ Пётр Гапеевіч. Нарадзіўся ў 1904 г. у Горках. У 1925—29 гг. вучыўся ў Беларускім сельскагаспадарчым інстытуце ў Горках. У 1930—32 гг. і ў 1933—39 гг. на гаспадарчай рабоце ў Мінску, Оршы, Маскве. У лютым-снежні 1939 г. інструктар ЦК КБ(б)Б, а з снежня 1939 г. сакратар Пінскага абкома КП(б)Б. З ліпеня 1941 г. сакратар Пінскага падпольнага абкома КП(б)Б. Загінуў пры выкананні баявога задання 30.9.1941.

ШЧАРБАТАЎ Георгій Міхайлавіч. Нарадзіўся 7.5.1919 г. у в. Рэкатка. У 1938 г. скончыў Магілёўскае педвучылішча і быў накіраваны на работу ў Паршынскую сямігодку. Працуючы тут, ён актыўна супрацоўнічаў у абласной газеце «Камунар Магілёўшчыны», а з 1939 г. перайшоў туды працаваць карэспандэнтам. З 1940 г. працаваў у рэдакцыі рэспубліканскай газеты «Советская Белоруссия». У пачатку Вялікай Айчыннай вайны Г. М. Шчарбатаў жыў у Куйбышаве, супрацоўнічаў у газеце «Волжская коммуна». 11 жніўня 1942 г. па заданню ЦК Кампартыі Беларусі і ЦК ВЛКСМ 60 камсамольцаў-аўтаматчыкаў перайшлі лінію фронту. Гэта быў партызанскі атрад імя Гастэлы. К канцу верасня яны былі на месцы прызначэння — у штабе Мінскага партызанскага злучэння, якім камандаваў Герой Савецкага Саюза Р. П. Мачульскі. Разам з гастэлаўцамі ў якасці карэспандэнта газеты «Звязда» сюды прыбыў і Г. М. Шчарбатаў.

І. С. Цітовіч.

А. В. Цішковіч.

Г. М. Шчарбатаў.

Працуючы ў рэдакцыі газеты, Георгій Шчарбатаў удзельнічаў у баявых аперацыях партызан, разам з усімі ішоў у атаку на варожы гарнізон у Ламавічах, граміў варо-

жы эшалон на чыгунцы паміж станцыямі Муляроўка і Пціч. Некаторы час ён узначальваў партызанскую агітбрыгаду. У лютым 1944 г. Г. М. Шчарбатаў быў назначаны рэдактарам газеты «Звязда». Пад яго кіраўніцтвам у цяжкіх умовах выйшла 14 нумароў газеты.

Амяллян Шурпач, былы супрацоўнік рэдакцыі газеты «Звязда», успамінае: «Няма паперы, няма чаго есці, ліпучы тыф звалiў усіх супрацоўнікаў. А набліжаецца Першамай. Без газеты ў такі ўрачысты дзень ніяк нельга. А на нагах толькі двое: я ды Шчарбатаў.

— Амяллян, трэба, браце, газету выпусціць.

— Калі трэба, дык выпусцім.

Пачалася работа. Юрка піша, я набіраю па літары тэкст. Чатыры дні працавалі над нумарам. Але затое колькі было радасці ў партызан і насельніцтва, калі яны бралі яшчэ пахнучы тлушчам і сажай (фарбы не было) свежы нумар газеты».

У пасляваенны час, працуючы ў рэдакцыі газеты «Звязда», часопісе «Маладосць», Г. М. Шчарбатаў працягваў літаратурную дзейнасць, якую пачаў у 1939 г. з нарысаў і рэцэнзій. Ён напісаў такія кнігі, як «Партызанскія агні», «Камсамол Беларусі ў баях за Радзіму», «Лясны фронт» і іншыя. Памёр у лютым 1957 г.

ШЫНДЗІКАЎ Мікалай Фаміч (гл. артыкул «Аб узнагародзе не даведаўся»).

ШЫТАЎ Уладзімір Мікалаевіч. Доктар эканамічных навук (1988), прафесар (1990), правадзейны член Міжнароднай акадэміі навук вышэйшай школы (1994), правадзейны член Міжнароднай акадэміі інфарматызацыі (1994). Нарадзіўся 22.4.1951 г. у Горках. У 1973 г. закончыў Маскоўскі дзяржаўны інстытут міжнародных зносін. Аўтар больш за 70 навуковых прац.

ЯКУБОЎСКІ Іван Ігнатавіч (гл. артыкул «Сталёвы таран»).

ЯЎМЕНЕНКА Фелікс Купрыянавіч. Нарадзіўся ў 1908 г. у в. Леніна. У 1930 г. скончыў рабфак пры сельскагаспадарчай акадэміі і паступіў у Маскоўскае мастацкае вучылішча «Памяці 1905 года». Вучыўся ў выдатнага мастака П. В. Кузняцова. З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны Ф. К. Яўмененка стварае серыю малюнкаў аб цяжкіх і гераічных гадах. Мастак рабіў замалёўкі пад абстрэлам, на маршы, на прывалах. Пасля вайны аддае перавагу жывапісу. Шмат работ ён падарыў Ленінскай сярэдняй школе, у Магілёўскай карціннай галерэі ёсць яго калекцыя са 150 карцін, некалькі твораў захоўваецца ў Горацкім гісторыка-этнаграфічным музеі. Памёр у 1978 г.

Падрыхтавалі С. Кротава, У. Ліўшыц, В. Нямыкін, Т. Поклад, М. Студнева.

Створаны пакаленнямі

Старэйшы ў Беларусі Горацкі дэндрарый — гістарычнае месца пачатку інтрадукцыі драўнінна-хмызняковых раслін, якія цяпер з'яўляюцца помнікам прыроды рэспубліканскага значэння. Тут захоўваецца каштоўнейшы генафонд, створаны многімі пакаленнямі людзей (гл. артыкул «Батанічны сад у Горках»).

Вайна многае загубіла ў гэтым прыгожым куточку. З 1978 г. пачаліся актыўныя планамерныя работы па аднаўленню і рэканструкцыі дэндрарыя. Былі праведзены комплексныя пошукі глебы і расліннасці. Выканана ландшафтная таксацыя калекцыйных фондаў, праведзена масавае іх папаўненне. Створаны шэраг цікавых паркавых ландшафтаў, у якія ўключаны новыя інтрадукцыраваныя дрэвы і кустарнікі. Закладзены інтрадукцыйны гадавальнік з мэтай інтэнсіўнага развядзення драўнінна-хмызняковых раслін для рэгулярнага планавага папаўнення ажываючага дэндрарыя.

Далёкаўсходнюю флору ў дэндрарыі прадстаўляюць арэх манчжурскі, чаромха Маака, бархат амурскі, бяроза далёкаўсходняя, айва японская, траскун амурскі, ліcтоўніца даурская, сафора японская, клён манчжурскі, лімоннік кітайскі, аралія манчжурская, кедр карэйскі. Сярод раслін паўночнаамерыканскай дэндрафлоры найбольшую цікавасць прадстаўляюць сосны веймутава, Банкса, Мурэя, елкі калючая і канадская, туя заходняя, гардавіна канадская, бундук канадскі, акацыя белая і клейкая, клён серабрысты, таполя канадская, піхты аднацветная і дугласава, кіпарысавік Лаўсона, лох серабрысты, чаромха віргінская, дуб чырвоны, лістоўніца амерыканская, ірга канадская, ясень пенсільванскі, ліпа амерыканская, сумах аленяро-

гі, воцатнае дрэва. З раслін Еўропы і Сібіры тут ёсць сасна лясная, елкі еўрапейская і польская, сібірская і Сукачова, ядловец звычайны, ціс ягадны, сосны горная і чорная аўстралійская, бук лясны, дубы, клёны, ляшчыны, шыпшыны. Прыжыліся прадстаўнікі дэндрафлоры Крыма і Каўказа: сасна крымская, піхта каўказская, арэх мядзведжы, баярышнікі каўказскі і панційскі, алыча, ліпы крымская і каўказская, дуб Гартвіса і іншыя. Нядрэнна адчуваюць сябе і цудоўная яблыня Нядзведскага з Сярэдняй Азіі, лох вузкалісты, або дзікая масліна, шаўковіцы, клён туркестанскі, абляпіха крушынавая, таполя пірамідальная, тамарыксы і многія іншыя.

Цяпер у калекцыях дэндрарыя больш за 400 відаў і форм раслін, гэта значыць, пасля 1978 г. яго фонд павялічыўся ўдвая.

Дэндрарый усё больш эфектыўна выкарыстоўваецца для вывучэння геабатанікі, дэндралогіі, лесаводства, дэкаратыўнага садаводства, азелянення населеных месц, аховы прыроды. Штогод тут праводзіцца больш за 150 аглядных і тэматычных экскурсій для студэнтаў, школьнікаў, слухачоў факультэта павышэння кваліфікацыі, турыстаў, любіцеляў прыроды. Частымі гасцямі дэндрарыя з'яўляюцца настаўнікі і навучэнцы гарадскіх і сельскіх школ. На тэрыторыі батанічнага сада БСГА праводзяцца выстаўкі кветак.

Г. Маргайлік, Л. Кірыльчык.

Сляды Чарнобыля

Пасля таго як стала вядома, што на Чарнобыльскай АЭС адбылася аварыя, загадчык радыяцыйнай лабараторыі БСГА В. К. Кажушка зарэгістраваў у Горках павышэнне радыяцыі (выпаў радыяцыйны ёд). Жыхарам раёна раздалі лекі, а пры лабараторыі стварылі пункт па праверцы прадукцыі сельскай гаспадаркі.

Больш за 100 жыхароў раёна прынялі ўдзел у ліквадацыі аварыі. Некаторыя з іх сталі потым інвалідамі, а супрацоўнік Горацкага ГРАУС Л. П. Азаранка памёр у росквіце сіл.

На тэрыторыі раёна для перасяленцаў пабудаваны пасёлкі Лазурны і Сонечны каля вёсак Мацюты і Ходараўка. Дамы для пацярпеўшых пабудаваны амаль у кожным калгасе і саўгасе. У іх пераехалі жыхары з Краснаполля, з іншых раёнаў адсялення.

Аб чарнобыльскай трагедыі ўспамінаюць непасрэдныя ўдзельнікі падзей, перасяленцы.

С. В. Табанюхаў, 1956 г. нараджэння, жыхар Горак, вадзіцель ДБУ-27

На ліквідацыю аварыі на ЧАЭС я трапіў 8 ліпеня 1986 г. па прызыву ваенкамата. Спатрэбілася мая армейская спецыяльнасць — хімік-разведчык. Меншай дачушцы быў толькі годзік, але ж трэба было ехаць. Працаваў у Гомельскай вобласці (два тыдні), а ў асноўным у раёнах Магілёўскай у роце хімічнай разведкі. Можна сказаць, што мы першымі выяўлялі ўзровень радыяцыі, па нашых дадзеных праводзілі дэзактывацыю — здымалі верхні слой глебы, мылі спецыяльнымі растворамі школы, дзіцячыя садкі. Успамінаюцца вёскі Касцюковіцкага, Чэрыкаўскага раёнаў — Дзеражня, Самацэвічы, Чудзяны, Вішня, Мокрае, дзе жыць ужо было небяспечна, але людзі там яшчэ былі. Яны вельмі добразычліва і гасцінна заўсёды нас сустракалі. Тады яшчэ не ўсе разумелі, якая бяда звалілася на іх галаву і што менавіта па нашых паказчыках іх вёскі хутка трапяць пад адсяленне.

Праца ў нас, вядома, была не з лёгкіх, і не так фізічна, як псіхалагічна — цяжкавата было амаль заўсёды адчуваць над сабой нейкую небяспеку, бачную толькі на нашых прыборах, якія часам паказвалі такія лічбы, што хацелася ўсё кінуць і ўцякаць. Некаторыя, дарэчы, так і рабілі.

Прабыў я на ліквідацыі 72 дні. Атрымаў за гэты час гастрыт страўніка, бо харчаванне ў нас было, мякка кажучы, не вельмі —

сустракаліся кансервы нават 50-х гадоў. Ніякага подзвігу ў сваіх дзеяннях не бачу, бо лічу, што выконваў, як і тысячы іншых людзей, свой грамадзянскі абавязак.

У. У. Войцік, 1964 г. нараджэння, работнік пазаведамаснай аховы

У Горках жыву з 1987 г. У 1985 г. працаваў вадзіцелем у саўгасе «Нача» Ляхавіцкага раёна Брэсцкай вобласці. 18 лістапада 1986 г. быў прызваны Ляхавіцкім ваенкаматам для ліквідацыі вынікӑў аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

Трапіў я ў Мінскі полк грамадзянскай абароны, база якога знаходзілася ў Брагіне. Былі там салдаты тэрміновай службы і мы, тыя, каго мабілізавалі пасля аварыі. Працаваў 6 месяцаў шафёрам у 30-кіламетровай зоне: рабілі дэзактывацыю вёсак, палівалі дарогі, мылі дзіцячыя сады і школы. Напачатку вельмі ўражвалі пакінутыя вёскі. Гэта проста страшнае, жудаснае відовішча, калі стаяць пакінутыя сялянскія хаты, а навокал ніводнай жывой душы, толькі крычаць і лятаюць вароны. Да такіх карцін нельга прывыкнуць.

Працаваў я і на разбураным рэактары. Вядома ж, разумеў, што гэта небяспечна, ды і наогул пакуль знаходзіўся ў зоне, то адчуваў, што ў паветры нешта ёсць: у горле пяршыла, было цяжка глытаць — радыяцыя была даволі высокай.

У зоне прабыў амаль шэсць месяцаў. Успамінаць аб гэтым не дужа прыемна і радасна. Бяда ёсць бяда.

В. Я. Якіменка, 1939 г. нараджэння

Аб аварыі даведаліся па радыё, потым аб гэтым паведамілі па тэлебачанні. Праз некаторы час аб'явілі, што ў зямлі знойдзены цэзій і стронцый. Трэба было выязджаць. Пакінулі мы сваю вёску Камаровічы, што ў Чэрыкаўскім раёне, і пераехалі ў 1990 г. у пасёлак Лазурны, які пабудаваны ў Горацкім раёне. Абяцалі нам залатыя горы. А на новым месцы не было і работы — шмат хто не працуе. Дом быў у нас добры, а тут хоць і нядрэнны, але сыры. Бясконцыя перабоі з газам, палівам, вада дрэнная. Добра што мы ўсе разам з дзецьмі. Але так хочацца назад у родную вёску.

Падрыхтавалі С. Кротава, У. Ліўшыц, М. Студнева.

З гісторыі акадэміі

Нялёгкі шлях пасляваеннага адраджэння прайшла Беларуская сельскагаспадарчая акадэмія. 30 чэрвеня 1945 г. было прынята рашэнне аб аднаўленні дзейнасці Беларускага сельскагаспадарчага інстытута. Урад Беларускай ССР вызначыў канкрэтныя меры ў гэтым напрамку. Асаблівасцю тых гадоў была тая акалічнасць, што вучэбныя групы на старэйшых курсах былі малалікімі.

Вялікае значэнне для інстытута мела аднаўленне да 1947 г. новага вучэбнага корпуса (пазней корпус № 1) і ўсходняга крыла студэнцкага агульнага памяшкання на 600 чалавек, сталовай на 1000 абедаў у суткі.

З лістапада 1948 г. Беларускі сельскагаспадарчы інстытут быў пераўтвораны ў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. З верасня 1949 г. тут пачало працаваць завочнае аддзяленне, а праз год быў адкрыты эканамічны факультэт. Адпаведна павялічылася і колькасць выкладчыкаў з 30 у 1945/46 навучальным годзе да 121 у 1949/50.

Да 1954 г. быў адноўлены будынак бібліятэкі і яе кніжны фонд склаў 200 тыс. тамоў. 5 снежня 1954 г. выйшаў першы нумар шматтыражнай газеты «Советский студент».

У 1953/54 навучальным годзе на 8 факультэтах акадэміі навучалася 3384 студэнты, з іх 2688 на стацыянары, 546 на завочным аддзяленні.

З 1962 г. акадэмія пачала падрыхтоўку спецыялістаў з краін сацыялістычнай садружнасці.

Значна ўмацавалася навучальна-матэрыяльная база акадэміі ў 1966—75 гг. Да канца гэтага перыяду тут налічвалася звыш 200 лабараторый, кабінетаў, 11 вучэбных карпусоў.

У першай палове 80-х гадоў калектыў акадэміі працягваў распрацоўваць і ажыццяўляць меры па ўдасканаленню навучальнага працэсу, развіццю матэрыяльна-тэхнічнай базы, паляпшэнню навукова-даследчай работы. Прафесарска-выкладчыцкі састаў павя-

лічыўся з 565 чалавек у 1975 г. да 689 у 1985 г.

9 студзеня 1976 г. за вялікія заслугі ў падрыхтоўцы высокакваліфікаваных спецыялістаў для сельскай гаспадаркі і развіццё сельскагаспадарчай навукі Беларуская сельскагаспадарчая акадэмія была ўзнагароджана ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

Вучоны савет акадэміі на пасяджэнні 10 мая 1986 г. адобрыў план развіцця гэтай установы на 1986—90 гг., зацверджаны потым Гасаграпромам СССР.

У 1995 г. у акадэміі было 7 факультэтаў: агранамічны, зоаінжынерны, механізацыі сельскай гаспадаркі, меліярацыі і воднай гаспадаркі, землеўпарадкавальны, эканамічны, бухгалтарскага ўліку, а таксама павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў, завочнае аддзяленне, аспірантура. У 1995/96 навучальным годзе вучылася каля 8 тыс. студэнтаў на 22 спецыяльнасцях і спецыялізацыях: аграхімія; глебазнаўства і ахова раслін; вытворчасць, захаванне і перапрацоўка прадуктаў раслінаводства; пладаводства; селекцыя і генетыка сельскагаспадарчых культур; радыеэкалогія; зоатэхнія; біятэхналогія і селекцыя жывёл; конегадоўля; сельскагаспадарчая і індустрыяльная рыбагадоўля; механізацыя сельскай гаспадаркі; механізацыя меліярацыйных і водагаспадарчых работ; меліярацыя і водная гаспадарка; добраўпарадкаванне сельскіх тэрыторый; землеўпарадкаванне; зямельны кадастр; эканоміка і кіраванне прадпрыемствам аграпрамысловага комплексу; камерцыйная дзейнасць у АПК; міжнародныя эканамічныя зносіны ў АПК; прававое забеспячэнне бізнеса ў АПК; бухгалтарскі ўлік; аналіз і аўдзіт у АПК; фінансы і крэдыт у АПК.

На факультэце павышэння кваліфікацыі штогод праходзяць перападрыхтоўку па 25, 30 спецыяльнасцях і спецыялізацыях з розным тэрмінам навучання каля трох тысяч работнікаў АПК.

За час сваёй дзейнасці (1840—1995 гг.) акадэмія падрыхтавала 73,3 тыс спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй. Выпускнікі акадэміі працуюць ва ўсіх рэгіёнах краін СНД, а таксама ў 58 дзяржавах Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. Каля 60 % спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй, якія працуюць у сферы АПК Рэспублікі Беларусь, з'яўляюцца выпускнікамі акадэміі.

У 1995/96 навучальным годзе на 59 кафедрах працавалі 643 выкладчыкі і каля 1500 чалавек вучэбна-дапаможнага і абслугоўваючага персаналу. Сярод выкладчыкаў 32 дактары навук і прафесары, 297 дацэнтаў і кандыдатаў навук. Акадэміі прадастаўлена права прымаць да абароны доктарскія і кандыдацкія дысертацыі па сельскагаспадарчых, тэхнічных і эканамічных навуках. Яна выдае «Працы» (з 1935), падручнікі, вучэбныя дапаможнікі. Асаблівая ўвага надаецца ўдасканальванню навукова-даследчай работы, павышэнню яе эфектыўнасці. Пашыраны маштабы і зроблены паварот навуковых даследаванняў на найбольш актуальныя накірункі сучаснай сельскагаспадарчай навукі: удасканальванне эканамічных метадаў рэфармавання АПК, распрацоўка біятэхналагічных метадаў у раслінаводстве, стварэнне сартоў у раслінаводстве, стварэнне сартоў інтэнсіўнага тыпу, устойлівых да хвароб, стварэнне новых пародаў жывёл, распрацоўка і ўкараненне інтэнсіўных тэхналогій у раслінаводстве і жывёлагадоўлі, інтэнсіфікацыя кормавытворчасці, механізацыя сельскагаспадарчай вытворчасці, землеўпарадкаванне і меліярацыя сельскагаспадарчых угоддзяў, сацыяльная перабудова сяла. Навукова-даследчая работа з'яўляецца непарыўнай састаўной часткай вучэбнага працэсу. Студэнты прымаюць актыўны ўдзел у выкананні навуковай тэматыкі.

У акадэмічным гарадку размешчана 15 вучэбных карпусоў, 12 студэнцкіх інтэрнатаў, Палац культуры, музей гісторыі акадэміі, спартыўны комплекс з зімовым плавальным басейнам, бібліятэка з кніжным фондам каля 1 млн. тамоў, друкарня, сталовая, дзіцячы камбінат, камбінат бытавога абслугоўвання, паліклініка, бальніца, гандлёвая сетка, жылы мікрараён.

Акадэмія мае буйную вучэбна-доследную гаспадарку, доследную станцыю. Вялікую каштоўнасць прадстаўляе батанічны сад-помнік прыроды рэспубліканскага значэння (Горацкі батанічны сад), дзе расце звыш 500 відаў каштоўных пародаў дрэў і кустарнікаў.

Прафесарска-выкладчыцкі калектыў акадэміі сканцэнтроўвае сваю ўвагу на вырашэнне галоўнай мэты — забеспячэнне высокай якасці падрыхтоўкі спецыялістаў. Распрацаваны і рэалізаваны прапановы па перабудове вышэйшай адукацыі, створаны новыя кафедры, колькасны прыём на 1 курс па спецыяльнасцях і спецыялізацыях праводзіцца з улікам рэальных патрэб АПК рэспублікі.

У. Я. Борматаў.

І. Ф. Гаркуша.

М. М. Каўцэвіч.

С. І. Назараў.

Распрацаваны і рэалізуюцца праграмы камп'ютэрызацыі, гуманітарызацыі вучэбнага працэсу, экалагічнай адукацыі і выхавання студэнтаў. Распрацаваны і зацверджаны новыя вучэбныя планы і праграмы па ўсіх спецыяльнасцях і спецыялізацыях з улікам айчыннага і сусветнага вопыту, істотна павялічаны гадзіны на практычнае навучанне і самастойную вучэбную дзейнасць студэнтаў. Ацэнка работы кафедраў даецца па канчатковым выніку — па ведах студэнтаў. Вучэбны працэс арганізаваны так, каб ён у найбольшай ступені садзейнічаў пераадольванню вузкага прафесіяналізму, тэхнакратычнага падыходу будучых спецыялістаў да развіцця эканомікі, навукова-тэхнічнага і сацыяльнага прагрэсу.

У пасляваенны перыяд тут працавала нямала вядомых вучоных, якія ўнеслі значны ўклад у развіццё сельскагаспадарчай навукі, падрыхтоўку кадраў. Сярод іх і тыя, хто ўзначальваў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію.

БОРМАТАЎ Усевалад Яўстаф'евіч. Член-карэспандэнт АН БССР (1970), доктар біялагічных навук (1968), прафесар (1976). Нарадзіўся 7.11.1928 г. у с. Міцькаўка Клімаўскага раёна Бранскай вобл. У 1952 г. скончыў БСГА. З 1955 г. навуковы супрацоўнік, намеснік дырэктара, загадчык аддзела Інстытута біялогіі АН БССР. З 1963 г. вучоны сакратар, намеснік дырэктара, загадчык лабараторыі Інстытута генетыкі і цыталогіі АН БССР. З 1977 г. рэктар БСГА. З 1980 г. загадчык лабараторыі Інстытута генетыкі і цыталогіі АН БССР. Працы па біялагічных асаблівасцях і селекцыйнай каштоўнасці цукровых буракоў.

ГАРКУША Іван Федасеевіч. Акадэмік АН БССР (1961), акадэмік Акадэміі сельскагаспадарчых навук (1959), доктар сельскагаспадарчых навук (1954), заслужаны дзеяч навукі БССР (1956). Нарадзіўся 29.4.1896 г. у с. Гарадзішча Гарадзішчанскага раёна Чаркаскай вобл. У 1928 г. скончыў Херсонскі сельскагаспадарчы інстытут. З 1933 г. навуковы супрацоўнік Усесаюзнага інстытута ўгнаенняў, агратэхнікі і аграглебазнаўства, адначасова загадчык кафедры глебазнаўства і земляробства Ленінградскай вышэйшай камуністычнай сельскагаспадарчай школы. З 1942 г. дырэктар глебава-агранамічнай лабараторыі Туркестанскага філіяла АН БССР. З 1944 г. прарэктар, у 1952—65 гг. рэктар і адначасова загадчык кафедры глебазнаўства БСГА. Аўтар прац па эвалюцыі дзярнова-падзолістых і тарфянабалотных глеб пад уздзеяннем акультурвання. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны», медалямі, Ганаровымі граматамі Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР. Памёр 6.8.1970 г.

1 верасня 1994 г. на корпусе № 10 БСГА ўстаноўлена мемарыяльная дошка, прысвечаная вучонаму.

КАЎЦЭВІЧ Мікалай Мікалаевіч. Беларускі фізік, заслужаны дзеяч навукі БССР (1949). Нарадзіўся 5.9.1897 г. у г. п. Любча Навагрудскага раёна Гродзенскай вобласці. У 1916 г. скончыў Петраградскі універсітэт. З 1921 г. выкладчык Беларускага політэхнічнага інстытута, Беларускага інстытута сельскай гаспадаркі. З 1925 г. асістэнт кафедры фізікі БСГА, з 1928 г. дацэнт, з 1932 г. прафесар, загадчык кафедры фізікі. Быў дэканам агранамічнага факультэта, першы рэктар у пасляваенны час. Узнагароджаны орданам «Знак Пашаны». Памёр 1.7.1949 г.

НАЗАРАЎ Сяргей Іванавіч. Акадэмік УАСГНІЛ (1988), доктар тэхнічных навук (1972), прафесар (1974), заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі БССР (1981). Нарадзіўся 14.10.1928 г. у в. Барадзіно Дубровенскага раёна Віцебскай вобл. У 1953 г. скончыў БСГА. У 1953—55 гг. выкладчык Лідскага тэхнікума механізацыі сельскай гаспадаркі, у 1958—61 гг. загадчык аддзела механізацыі Магілёўскай абласной сельскагаспадарчай доследнай станцыі, з 1961 г. загадчык аддзела, намеснік дырэктара Цэнтральнага НДІ механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспа-

даркі. У 1980—92 гг. рэктар БСГА. Працы па тэхналогіі і машынах для апрацоўкі глебы, уборкі насення канюшыны, лубіну. Узнагароджаны ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Працоўнага Чырвонага Сцяга.

СОНЦАЎ Канстанцін Міхайлавіч. Акадэмік УАСГНІЛ (1978), доктар сельскагаспадарчых навук (1965), прафесар (1966), заслужаны дзеяч навукі БССР (1973). Нарадзіўся 13.4.1914 г. у с. Соф'іна Раменскага раёна Маскоўскай вобл. У 1938 г. скончыў Пушкінскі сельскагаспадарчы інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1958 г. загадчык лабараторыі Беларускага НДІ жывёлагадоўлі, з 1964 г. рэктар БСГА. З 1977 г. дырэктар Усесаюзнага НДІ жывёлагадоўлі. Працы па пытаннях мінеральнага, бялковага, вітаміннага кармлення жывёлы. Узнагароджаны ордэнам Леніна, 3 іншымі ордэнамі, медалямі.

ЦЫГАНОЎ Аляксандр Рымавіч. Кандыдат хімічных навук (1981), акадэмік Акадэміі аграрнай адукацыі Расійскай Федэрацыі (1996), дацэнт (1982), лаўрэат прэміі фонда Сораса (1993), Сорасаўскі дацэнт (1995). Нарадзіўся 15.11. 1953 г. у Горках. У 1975 г. скончыў БДУ. З 1978 г. асістэнт, старшы выкладчык, дацэнт, загадчык кафедры, з 1993 г. першы прарэктар, з 1995 г. рэктар БСГА. Аўтар навуковых прац у галіне хіміі, радыялогіі, экалогіі і аграрнай адукацыі.

ШАРШУНОЎ Вячэслаў Аляксеевіч. Член-карэспандэнт ААН Рэспублікі Беларусь (1992), доктар тэхнічных навук (1990), прафесар (1991). Дэпутат Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 13 склікання. Акадэмік міжнароднай Акадэміі інфармацыйных працэсаў і тэхналогій (1995), акадэмік Акадэміі аграрнай адукацыі Расійскай Федэрацыі (1996). Нарадзіўся 4.5.1949 г. у в. Круглоўка Руднянскага раёна Смаленскай вобласці. У 1971 г. скончыў БСГА, дзе працаваў з 1973 г. асістэнтам, старшым выкладчыкам, дацэнтам, загадчыкам кафедры, у 1992—95 гг. рэктарам. З 1995 г. начальнік галоўнага ўпраўлення кадраў і аграрнай адукацыі Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Рэспублікі Беларусь. Мае навуковыя працы ў галіне механізацыі кормавытворчасці, жывёлагадоўлі і ўборкі сельскагаспадарчых культур.

ШЭМПЕЛЬ Віктар Іванавіч. Акадэмік АН БССР (1950), акадэмік Акадэміі сельскагаспадарчых навук (1957—61), заслужаны дзеяч навукі

К. М. Сонцаў.

А. Р. Цыганоў.

В. А. Шаршуноў.

В. І. Шэмпель.

БССР (1968). Нарадзіўся 6.2.1908 г. у Мінску. У 1929 г. скончыў БСГА. З 1933 г. загадчык аддзела, намеснік дырэктара Інстытута глебазнаўства і ўгнаенняў АН БССР, з 1942 г. вучоны сакратар Прэзідыума АН БССР. У 1949—52 гг. рэктар БСГА. У 1952—75 гг. дырэктар, загадчык аддзела ўгнаенняў Інстытута сельскай гаспадаркі. Працы па пытаннях вапнавання кіслых, дзярнова-падзолістых глеб, эфектыўнага выкарыстання мінеральных і арганічных угнаенняў.

Падрыхтавалі М. Дабралюбаў, У. Ліўшыц, В. Нямыкін, І. Нямыкіна, І. Стальмашонак.

І скарб і душа народа

Найбольш яскрава гісторыя Горацкага краю адбіваецца ў легендах «Бог і ўдава», «Удовіна дачка», «Залатавус і Касьян», «Пра халеру 1871 года», «Пра крыніцу ля м. Баева» (цяпер у Дубровенскім раёне). З іх асабліва цікавая чацвёртая, дзе зафіксаваны унікальны рэгіянальны рытуал абворваць поле і вёску ад няшчасцяў спачатку на голых цнатлівых дзяўчатах, а потым на маладым цнатлівым жарэбчыку. Не менш унікальна і другая, у якой тлумачацца лютаўскія святы Залатавуса (9 лютага) і Касьяна (29 лютага). Апошняе прыпадае адзін раз на чатыры гады за тое, што

Касьян быццам бы у час службы ў царкве дапусціў памылку — падпаліў Залатавусу свечкай вусы.

Вера ў магічную сілу слова, гука, асабліва музычна-песеннага, нарадзіла унікальную рэгіянальную разнавіднасць спеўнай культуры беларусаў — «Гуканне вясны». Гэта натуральная вера ў тое, што калі вясну пагукаем, як у лесе сябра, доўгім, гартанна-фантастычным, выключна працяжным з музычнымі пералівамі гукам «У-у-у-у-у-у...!» — тады птушачкі, якіх таксама гукаюць у вяснянках, прынясуць веснавое цяпло на сваіх крылцах.

У Горацкім раёне «гукаць вясну» пачыналі са Стрэчання (15 лютага), асабліва многа ў апошнюю нядзелю перад Вялікім пастом, на Благавешчанне і да Юр'я (6 мая). З-за таго, што «гуканне» як прыгожы спеў вельмі падабалася, то яго пераносілі і ў песні «Зялёных святак» (6-ы і 7-ы тыдзень пасля Вялікадня), а часам нават у жніўныя і вясельныя песні. Але гэта ўжо было фармальнае перанясенне, бо іх эмацыянальна-воклічныя элементы арганічна адпавядалі ўсё ж веснавому абуджэнню прыроды. У в. Паршына ў 1972 г. ад фальклорнага калектыву запісана такая:

Сядзелі бабы пад вакном — у-у-у...!
Гукалі вясну галаском — у-у-у...!
— Вясна красна, цёплая — у-у?
А што ты нам прынесла — -у-у-у...!
— Старым бабам па кіёчку — у-у...,
Малым дзеткам па яечку — у-у-у...!
Маладзічкам па платочку — у-у-у...!
А хлопчыкам па плужочку — у-у-у...!
А дзевачкам па вяночку — у-у-у...!

Запісана таксама многа жартоўных вяснянак і веснавых карагодаў: «Багаславі, маці, вясну загукаці», «Ды чаму ты, яліначка», «Вясна недалечка», «Ой, сяло, сяло, што не весяло», «З паповае лазні дым казлом». Ёсць сярод веснавых і многія сюжэты валачобных і юраўскіх песень, але самі абрады ў наш час у памяці не захаваліся.

У Горках, Рэкце, Сенькаве, Паршыне, Міхайлавічах добра захаваліся купальскія, а ў Паляшчыцах — пятроўскія песні. Тут найбольш папулярны «А йшла Купала сялом, сялом, каго сустрэне — чалом, чалом», «А йдзі Купала па заселлейку, Начуй Купала ў жыце, жыце: Каб туды змяя не залятала, У жыцечку спору не выбірала»; «Каліна, не садзіся ля сяла Скопліна, а садзіся ля сяла Паляшыцкага, каліна»; «На Івана дзеткі голыя купаліся»; «А ў нашым жыце перапяліца». У наш час на возеры ля вёскі Паляшчыцы штогод святкуюць 12 ліпеня Пятроўку, а з 6 на 7 ва ўсім раёне, асабліва на Ніжнім возеры ў Горках, усю ноч спрадвечна паляць вогнішчы, спяваюць купальскія песні і водзяць карагоды. Сярод іх многа сюжэтаў трагічна-баладнага і драматычна-сямейнага характару, жартоўных і рытуальных.

Вельмі многа ў фальклорным скарбе Горацкай зямлі жніўных песень — выдатна распрацаваных голасам напеўных, працяжных трыоляў — пераліваў, цягучых, як сама летняя жніўная спёка. Як правіла, у высокамастацкіх варыянтах яны запісаны ад таленавітых спявачак старэйшага ўзросту: Просі Гарэцкай і Просі Кацанковай, Лёксы Фаміной і Агаты Панамаровай, Ганны Букланавай і Кацярыны Маскалёвай, Марыны Купчынай і Арыны Бяззубенка. Сярод іх часцей гучаць сюжэты: «Селязенька, галоўка сізенька», «А я ў полі жыта жала» (арыгінальна, што ў ім не свякроўка, а свёкар з печы зваліўся), «А ў полі жыта, не ярыца», «Не спалася, маладзе».

Не адрозніваюцца багаццем сюжэта на Гораччыне калядныя песні і шчадроўкі, больш характэрныя і распаўсюджаныя на поўдні, на Палессі. Але сам абрад калядавання з казой, мядзведзем, пераапранаццем, карнавалізацыяй, тэатралізацыяй, жартоўнымі дыялогамі — патрабаваннямі ўзнагародзіць, ахвяраваць калядоўшчыкаў, варажбой добра вядомы ў Горках, Сенькаве, Паршыне і ў іншых месцах.

Няма сумнення, што найбольш распрацаванай у мастацкіх адносінах з'явай горацкай зямлі з'яўляюцца радзіны, якія вядомы яшчэ тут пад назвай казіны, муравіны. Існуюць тысячы запісаў тэкстаў, сюжэтаў, звязаных з рытуаламі нараджэння дзіцяці.

Найбольш новых сюжэтаў запісана ў вёсках Сенькава, Паршына, Паляшчыцы ад Марыі Рабчанка, Валянціны Багачовай, Ганны Лягчылавай, Ганны Бондаравай, Матруны Куцанковай і Просі Гарэцкай.

«Народнай операй» з хорамі маладога і маладой, аркестрам-музыкамі, дакладна размеркаванымі ролямі паміж усімі ўдзельнікамі, распісаным, па-мастацку распрацаваным па днях і гадзінах, з танцамі, карагодамі, прыпеўкамі выглядае горацкае вяселле. Тут кожны ўдзельнік знае сваё месца, музыка знае, што калі іграць, а спявак — спяваць. Яно напоўнена жартамі, кпінамі, пе-

раапрананнем, рытуальным абліваннем вадой, «падстаўнымі маладымі, цыганкамі-варажбіткамі, перазовамі, пірагамі, гасцяваннем-частаваннем і шмат яшчэ чым іншым.

Ёсць і трагічнейшыя песні — галашэнні на магіле маці перад пачаткам вяселля, калі тая не дачакалася шлюбу дачкі.

Вельмі прыгожай песняй-пажаданнем у в. Сенькава брат праважае сястру ў сямейны шлях:

— Ай, будзь багата, як зямля,
Ай, будзь жа прытка, як рыбка,
Ай, будзь жа прытка, як рыбка,
Ай, будзь жа вясёла, як пчолка.
— Багата зямля — хлеб родзіць.
Пчолка вясёла — мёд носіць.
Ай, прытка рыбка на вадзе,
Ня быць мне такой, маладзе.

Многа шчымліва-лірычных любоўных песень спяваецца ў вёсках Гораччыны: «Думай, думай, дзевачка, пра мяне» (ад Веры Клімавай з Міхайлавіч); «Хадзіў-гуляў добры малойчык» (ад Кацярыны Маскалёвай з Кузавіна), «Ой камарыкі мае» (ад фальклорнага калектыву з Паршына). Сямейныя песні з драматычным канфліктам часта перарасталі ў трагедыйныя балады, дзе часам смерць мужа, жонкі або каго другога з сямейнікаў не матывавана — як гэта часта і бывае ў жыцці.

Жывая, прадуктыўная з'ява нашых дзён сацыяльна-бытавыя песні: «Пра турэцкую вайну», «Тры казакі ў гасцях у дзяўчыны», «Чарнаморац», «Із-пад гор, гары едуць мазуры», «Прыйшлі татары хлопца браці», «Ой, да ты каліниця».

Заканамерна, што песня як эмацыянальны, няўлоўны рух душы стала вядучым жанрам фальклору, але і аб'ектыўная рэальнасць, што сярод іх усё больш і больш шырацца тэксты бяседнага, жартоўнага і нават сатырычнага зместу і тысячы адбіткаў сучаснасці — прыпевак: пра мужа і жонку ў бяседзе, недаростка і няўдаліцу, цешчу, кумоў, дзевяроў, мужа ці жонку п'яніц. Многа чатырохрадковых песенек-прыпевак запісана ў вёсцы Шышава:

Я скачу, весялюся,
Я нікога не баюся,
Ў мяне мужа няма —
Гаспадыня сама.

Творчасць дзяцей і для дзяцей на Горачыне налічвае каля дваццаці разнавіднасцяў калыханак і пацешак, заклічак і скорагаворак, дражнілак і небыліц, «энікаў-бэнікаў» і лічылак. Яна фарміруе будучую духоўную культуру народа, яго светапогляд, мараль, мову.

Фальклор — скарб і душа народа. На Горацкай зямлі ён жыве высокамастацкім жыццём, ва ўстановах культуры і адукацыі, у паўсядзённым побыце людзей.

В. Ліцвінка.

Для памяці нашчадкаў

АБ МІНУЛЫМ І СУЧАСНЫМ

Горацкі гісторыка-этнаграфічны музей быў заснаваны 14.12.1984 г., адчынены 15.2.1989 г. Мае 11 экспазіцыйных залаў агульнай плошчай 890 квадратных метраў, фонды налічваюць каля 3 тыс. адзінак.

У гістарычным раздзеле прадстаўлены археалагічныя знаходкі, дакументы і матэрыялы, прысвечаныя падзеям Паўночнай вайны 1700—21 гг., Айчыннай вайны 1812 г., паўстанню 1863 г. Адлюстроўвае музей і гісторыю Горы-Горацкага земляробчага інстытута — першай у Расіі вышэйшай навучальнай установы.

Шмат матэрыялаў, асабістых рэчаў расказваюць аб актыўных удзельніках першай рускай рэвалюцыі 1905—07 гг., лютаўскай і Кастрычніцкай рэвалюцый 1917 г.

У экспазіцыі знайшлі адлюстраванне і першыя пераўтварэнні пасля кастрычніка 1917 г., расказваецца аб удзеле ўраджэнцаў Горацкага раёна ў грамадзянскай вайне, аб калектывізацыі і індустрыялізацыі. Асобны стэнд прысвечаны тым, хто быў рэпрэсіраваны ў час культу асобы.

Комплекс матэрыялаў і дыярама прысвечаны Вялікай Айчыннай вайне. Сярод іх значнае месца займаюць экспанаты, якія расказваюць аб жыцці і подзвігах Герояў Савецкага Саюза, земляках.

Дзве залы апавядаюць аб аднаўленні і развіцці народнай гаспадаркі і культуры раёна за пасляваенны час.

Аддзел этнаграфіі музея размешчаны ў асобным драўляным будынку. Яго экспазіцыя знаёміць са старажытнымі землеапрацоўчымі, сталярнымі, цяслярнымі, каваль-

скімі і іншымі прыладамі, адзеннем, посудам, абрадамі і звычаямі жыхароў горацкай зямлі.

У мастацкім аддзеле музея, які таксама знаходзіцца ў асобным памяшканні, экспануюцца творы, падараваныя працаўнікам раёна мастакамі — ураджэнцамі краю — В. І. Васільевым, Я. Л. Сімкіным, Ф. К. Яўмененкам. Тут перыядычна экспануюцца выстаўкі з фондаў дырэкцыі мастацкіх выставак Рэспублікі Беларусь, іншых музеяў рэспублікі, самадзейных мастакоў.

За час існавання музея яго наведала каля 50 тысяч экскурсантаў з усіх куткоў рэспублікі, пабывалі госці з замежных краін.

У 1991 г. адкрыліся філіялы музея ў вёсках Маслакі і Копцеўка, у 1992 г. у Аўсянцы і Леніна.

* * *

Музей гісторыі БСГА быў створаны ў 1968 г. Спачатку ён размяшчаўся ў невялічкім пакоі, а затым у чатырох прасторных залах Палаца культуры. Тут прадстаўлена больш за 2 тыс. экспанатаў, аб'яднаных тэматычна. Яны знаёмяць з гісторыяй БСГА, з развіццём сельскагаспадарчай навукі і яе сувяззю з вытворчасцю. У акадэміі ёсць галерэя Герояў Савецкага Саюза і сацыялістычнай працы — выпускнікоў акадэміі. Аб баявой славе сведчаць многія помнікі, размешчаныя на тэрыторыі акадэмгарадка.

Дырэктар Т. Ц. Бялова і актыў музея вядуць пастаянную пошукавую работу па зборы, вывучэнні і сістэматызацыі дакументаў, экспанатаў. Наладжана цесная сувязь з ветэранамі акадэміі і членамі іх сямей, выпускнікамі, з музеямі, архівамі і іншымі ўстановамі краіны. У 1986 г. музею было прысвоена званне народнага.

* * *

Пачатак музею ў Горскай сярэдняй школе быў пакладзены ў 70-я г. настаўнікам А. С. Маляровым, які сабраў вялікі фактычны матэрыял па гісторыі і быту навакольля. Адкрыццё яго адбылося ў 1986 г. У музеі налічваюцца сотні экспанатаў, якія адлюстроўваюць гісторыю гэтай зямлі. Асаблівую ўвагу прыцягваюць матэрыялы, якія расказваюць пра дзейнасць земляка, старшыні першага рэўкома Чукоткі М. С. Мандрыкава, пра мужнасць жыхароў калгаса ў час Вялікай Айчыннай вайны.

Дырэктар музея Р. Л. Мірончыкава разам з вучнямі школы збірае краязнаўчы матэрыял, праводзіць сустрэчы з вядомымі людзьмі, ветэранамі вайны і працы.

У 1987 г. музею было прысвоена званне народнага.

У. Ліўшыц.

У ГОНАР БАЯВОЙ САДРУЖНАСЦІ

Гэты мемарыяльны комплекс створаны ў 1968 г. у в. Леніна, месцы першага (12—13.10.1943) сумеснага бою часцей Чырвонай Арміі і сфарміраванай у СССР 1-й Польскай пяхотнай дывізіі імя Т. Касцюшкі супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Быў адкрыты 15 кастрычніка, у 25-ю гадавіну гэтай падзеі. Цэнтр кампазіцыі комплексу (архітэктары Я. Белапольскі, В. Хавін, скульптар У. Цыгаль) — сіметрычны купальны будынак музея з жалезабетону, шкла і алюмінію, зроблены ў форме каскі (дыяметр 34 м, вышыня 11 м), накрыты невялікімі шчытамі з чорнай бляхі, пакладзенымі на каркас. Лесвічныя вузлы вылучаны блокамі, упрыгожаны барэльефнымі выявамі пяціканцовай зоркі і арла — сімваламі дзвюх краін. Экспанаты адлюстроўваюць гісторыю ўтварэння і фарміравання Войска Польскага. У цэнтральнай частцы памяшкання дыярама «Бітва пад Леніна» (мастакі М. Авечкін і А. Інтазараў), дзе паказаны кульмінацыйны момант бою. Перад шырокім уваходам у музей устаноўлена стэла (бетон, вышыня 8 м), увянчаная выявай сцяга, дрэўка якога трымаюць 2 моцныя рукі. У ніжняй частцы стэлы на польскай і рускай мовах надпіс «СССР — Польшча, 1943 год».

На паўночны ўсход ад музея 2 надмагільныя пліты з лабрадарыту на ўшанаванне памяці загінуўшых савецкіх і польскіх воінаў з надпісамі-прысвячэннямі на польскай, рускай і беларускай мовах. Помнік — 3-мятровы кавалак брані — сімвалізуе загартаваную ў баях савецка-польскую дружбу. Пляцоўка (9×12 м) вакол надмагілляў выкладзена цёмна-чырвоным гранітам, перад надмагіллямі Вечны агонь. На тэрыторыі вёскі на месцы былых баявых пазіцый, за 0,5 км адна ад адной брацкія магілы савецкіх і польскіх воінаў. На брацкай магіле савецкіх воінаў устаноўлены блок з чырвонага граніту, пяціканцовая зорка з надпісам-прысвячэннем на рускай мове. На брацкай магіле польскіх воінаў — сцяна (12 м×3 м) з шэрага граніту з надпісамі-прысвячэннямі на польскай і беларускай мовах. У цэнтры сцяны на бронзавым карту-

шы ў абрамленні прыспушчаных сцягоў даты бітвы пад Леніна і выявы 2 скрыжаваных лаўровых галінак. Пляцоўкі вакол помнікаў забетанаваны і абсаджаны дэкаратыўнымі кустамі.

А. Воінаў, А. Пятросава, Г. Ярмоленка.

Дом рамёстваў

Быў адкрыты паводле рашэння Горацкага райвыканкома ад 1 снежня 1993 г. і з'яўляецца адзінай установай такога тыпу ў Магілёўскай вобласці. Размешчаны ў рэканструяваным былым будынку раённай бібліятэкі.

Асноўныя напрамкі дзейнасці — вывучэнне традыцыйных відаў мастацкіх рамёстваў і навучэнне ў гуртках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Мае філіялы ў вёсках Аўсянка, Сава, Копцеўка.

З 1 жніўня 1995 г. на базе гурткоў пры Доме рамёстваў створана дзіцячая школа мастацкіх рамёстваў, якая мае пяць аддзяленняў: мастацкая і народная вышыўка, кераміка і ганчарства, разьба па дрэву, пляценне і аплікацыя з саломкі, пляценне з лазы. У школе вывучаюць таксама асновы выяўленчага мастацтва, малюнак, жывапіс, кампазіцыю і гісторыю мастацтва.

Вучні і выкладчыкі школы з'яўляюцца актыўнымі ўдзельнікамі рэспубліканскіх, абласных і раённых выстаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

С. Квач.

Галасы з Парнаса

На горацкай зямлі нарадзіліся, вучыліся і працавалі многія славутыя пісьменнікі — М. Гарэцкі, Ю. Гаўрук, В. Каваль, Л. Разгон, іншыя. Тут расцвілі паэтычныя таленты М. Казакова, А. Тулупавай і Дз. Марозава, якія сталі прафесійнымі літаратарамі — членамі Саюза пісьменнікаў. Пры раённай газеце «Ленінскі шлях» і студэнцкай шматтыражцы БСГА створаны літаб'яднанні

Актыўна літаратурнай дзейнасцю займаюцца журналісты С. Сідараў, М. Уласенка, М. Панкратаў, выкладчыкі акадэміі А. Зарэцкі, І. Стальмашонак, К. Сучкоў, С. Варухіна, В. Зеньковіч, А. Пугач, А. Падцяроб, медсястра С. Цярэшка, будаўнікі А. Прохараў і Л. Самусенка, настаўнік Л. Васільеў, служачыя С. Шатоба і В. Франкоўская, Т. Свірыдзенка, Л. Марчанка і Л. Каліненка. Іх творы часта друкуюцца ў рэспубліканскім, абласным, раённым друку. А ў гонар 50-годдзя з дня Перамогі над нямецка-фашысцкімі захопнікамі творы самадзейных аўтараў увайшлі ў зборнік «Галасы з горацкага Парнаса», што быў выдадзены за кошт сродкаў Горацкага раённага і гарадскога выканаўчых камітэтаў.

Асабліва трэба сказаць пра Н. Дз. Кавалёву, якой наканавана лёсам цяжкае выпрабаванне (з-за хваробы прыкавана да ложка). Але яна здолела знайсці ў сабе сілы і на працягу многіх гадоў радуе чытачоў добрымі вершамі. Яны друкаваліся ў зборніках «Петя Зяблик и его кораблик» (1986 г.), «Первая встреча» (1989 г.), «У кого какие сны» (1991 г.), якія выйшлі ў Мінску. А ў Горках Н. Дз. Кавалёва надрукавала кнігі «Напиток певчих птиц» (1993 г.), «Вода-чудесница» (1944 г.), «Черемуховый лес» (1995 г.).

Н. Дз. Кавалёва.

У. Ліўшыц.

Воіны Савецкай Арміі — ураджэнцы Горацкага раёна, якія загінулі пры выкананні воінскага абавязку

АБАСАЎ Вагіф Муталімавіч. Нарадзіўся 9.3.1956 г. у г. Сумгаіт у Азербайджане. Бацькі Муталім Мусейбавіч і Валянціна Маркаўна, пенсіянеры. У 1973 г. Вагіф скончыў сярэднюю школу ў Горках. У 1974 г. прызваны ў Савецкую Армію Горацкім РВК. Пасля тэрміновай службы скончыў школу прапаршчыкаў. Служыў у Беларускай ваеннай акрузе. 21.4.1987 г. накіраваны ў Афганістан. Прапаршчык В. М. Абасаў загінуў 7.5.1987 г. Пахаваны ў г. Бабруйску. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі. У В. М. Абасава сын Сяргей.

АРЛОЎСКІХ Сяргей Віктаравіч. Нарадзіўся 8.3.1964 г. у Горках. Маці, Ніна Цітаўна, рабочая на льнозаводзе, бацька, Віктар Мікітавіч, памёр у 1972 г. У 1981 г. Сяргей скончыў Горацкую сярэднюю школу № 1. Працаваў токарам на Горацкім машынабудаўнічым заводзе. Вясной 1982 г. прызваны ў Савецкую Армію Горацкім АГВК, накіраваны ў Афганістан. Малодшы сяржант С. В. Арлоўскіх загінуў 20.4.1984 г. Пахаваны ў г. Горкі. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

...С. В. Арлоўскіх зрабіў 27 рэйсаў у складзе аўтамабільных калон па розных маршрутах. 20.4.1984 г. калону, што рухалася па маршруце Кундуз — Баграм, у раёне перавалу Саланг абстралялі. Пашкоджаная аўтамашына ўтварыла на дарозе затор. Малодшы сяржант С. В. Арлоўскіх пад інтэнсіўным агнём пачаў ліквідаваць затор, але быў смяротна паранены.

ДАМІКАНАЎ Уладзімір Міхайлавіч. Нарадзіўся 25.6.1965 г. у Горках. Маці, Людміла Аляксандраўна, эканаміст калгаса «Звязда» Смалявіцкага раёна, бацька, Міхаіл Сцяпанавіч, галоўны бухгалтар гэтага ж калгаса. У 1984 г. Уладзімір скончыў Прылепскую сярэднюю школу Смалявіцкага раёна. Працаваў электрыкам на заводзе ацяпляльнага абсталявання ў Мінску. У 1984 г. прызваны ў Савецкую Армію Фрунзенскім РВК Мінска. Служыў у горнастралковым штурмавым батальёне ў роце разведкі ў правінцыі Парван на перавале Саланг. Радавы У. М. Даміканаў загінуў 5.4.1985 г. Пахаваны ў пасёлку Усяж Смалявіцкага раёна. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

...У той дзень група разведчыкаў, у якой быў і Уладзімір, атрымала баявы загад. Калі байцы выйшлі да цясніны горнай рэчкі, яны былі абстраляны з засады. Сем чалавек загінула адразу. Потым загінуў Уладзімір, прыкрываючы двух таварышаў, што засталіся жывымі.

КАЗЛОЎ Міхаіл Іванавіч. Нарадзіўся 11.2.1965 г. у в. Асіповічы Горацкага раёна. Маці, Рэгіна Францаўна, пенсіянерка, бацька, Іван Фёдаравіч, брыгадзір калгаса «Аўсянка». У 1982 г. Міхаіл скончыў Гарадзішчанскую сярэднюю школу Шклоўскага раёна. Працаваў слесарам у калгасе «Запаветы Ільіча» Горацкага раёна. У сакавіку 1983 г. прызваны ў Савецкую Армію Горацкім АГВК. М. І. Казлоў загінуў 13.9.1984 г. Пахаваны ў в. Асіповічы.

КРЫШНЁЎ Міхаіл Васільевіч. Нарадзіўся 11.6.1964 г. у в. Каменка Горацкага раёна. Маці, Антаніна Васільеўна, пенсіянерка, бацька, Васіль Сямёнавіч, памёр у 1973 г. У 1981 г. Міхаіл скончыў Каменскую сярэднюю школу, у 1982 г. — курсы ДТСААФ. Працаваў на Горацкім машынабудаўнічым заводзе фрэзероўшчыкам. У верасні 1982 г. прызваны ў Савецкую Армію Горацкім АГВК, служыў у мотастралковых часцях у Афганістане. Радавы М. В. Крышнёў быў цяжка паранены, памёр 30.1. 1984. Пахаваны ў в. Каменка. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

...15 кастрычніка 1983 г. рота выконвала баявую задачу па рэалізацыі разведданых. Перадавая група, у якой знаходзіўся радавы Крышнёў М. В., трапіла ў акружэнне. Выбраўшы зручную пазіцыю, ён вёў агонь па праціўніку. Асабістым прыкладам падняў групу ў атаку, дзя-

В. М. Абасаў.

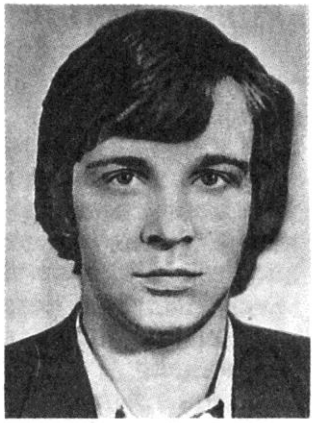

С. В. Арлоўскіх.

У. М. Даміканаў.

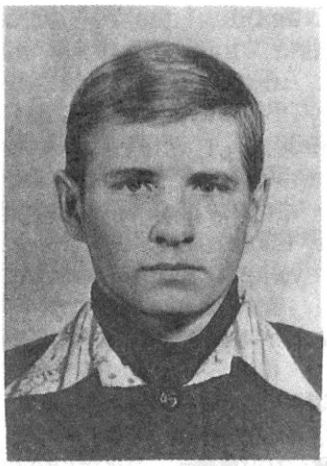

М. І. Казлоў.

М. В. Крышнёў.

А. Р. Салаўёў.

А. А. Янусаў.

куючы чаму акружэнне было прарвана. У гэтым баі быў цяжка паранены.

САЛАЎЁЎ Аляксандр Рыгоравіч. Нарадзіўся 8.2.1966 г. у Горках. Маці, Марыя Станіславаўна, інвалід 1-й групы, бацька, Рыгор Захаравіч, памёр у 1985 г. У 1984 г. Аляксандр скончыў Горацкую сярэднюю школу № 3. Працаваў рабочым на льнозаводзе. У кастрычніку 1984 г. прызваны ў Савецкую Армію Горацкім АГВК. Служыў у Афганістане ў дэсантных войсках. Радавы А. Р. Салаўёў быў цяжка паранены, памёр 21.4.1986 г. Пахаваны ў Горках. Узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі (пасмяротна), медалём «За адвагу».

ЯНУСАЎ Аляксандр Аляксеевіч. Нарадзіўся 14.4.1952 г. у Горках. Беларус. Маці, Вольга Пракопаўна, на пенсіі, бацька, Аляксей Барысавіч, памёр. У 1967 г. Аляксандр закончыў сярэднюю школу № 2 у Горках. 12.10.1968 г. быў прызваны ў Савецкую Армію Горацкім РВК. Загінуў у Чэхаславакіі 16.7.1970 г. Пахаваны ў Горках.

Падрыхтавалі С. Кротава, У. Ліўшыц.

Архітэктурнае аблічча горада

Архітэктурна-планіровачнае рашэнне Горак фарміравалася ў адпаведнасці са складаным рэльефам, які спалучае равы, яры, мелкія рэчкі. У аснове горадабудаўнічай кампазіцыі ляжыць прамавугольная сетка вуліц у цэнтральнай частцы і змешаная ў новых мікрараёнах. Асноўныя вуліцы — Якубоўскага, Леніна, Савецкая, Заслонава, Калініна, Вакзальная. Апошні генплан быў распрацаваны ў 1980 г. Беларускім навукова-даследчым праектным інстытутам горадабудаўніцтва. Згодна з ім горад падзелены на тры асноўныя раёны: Паўночны, Паўднёвы і раён Слабада ў поймах рэк Парасіца і Капылка. Перспектыўнае развіццё прадугледжваецца ў паўднёва-ўсходнім і ўсходнім напрамках. Акрамя таго, плануецца стварэнне двух невялікіх вадасховішч на р. Парасіца і парка са спартыўным комплексам.

Адміністрацыйна-грамадскі цэнтр уключае дзве плошчы, злучаныя в. Якубоўскага. Тут размешчаны будынкі Дома культуры, дзяржбанка, гасцініцы, кінатэатра, камбіната бытавога абслугоўвання, гандлёвы цэнтр.

Цэнтральныя вуліцы забудаваны двух- і пяціпавярховымі жылымі дамамі.

Аднак пераважнай забудовай жыллёвага фонду з'яўляюцца індывідуальныя аднапавярховыя дамы прысядзібнага тыпу. Згодна з генеральным планам жылое будаўніцтва вядзецца ў асноўным у цэнтры горада, у раёне шашы, якая злучае чыгуначны вакзал з тэрыторыяй БСГА, якая размешчана ў паўночна-заходняй частцы горада. Карпусы акадэміі з'яўляюцца дамініруючымі ў архітэктурнай кампазіцыі горада. Комплекс уключае шэраг старых будынкаў, рэканструяваных пасля вайны: бібліятэку, корпус № 4, жылыя карпусы прафесарска-выкладчыцкага персанала, таксатарскі, а таксама пабудаваных у 60—80-е гады — галоўны вучэбны корпус, спартыўны, палац культуры, агульнае памяшканне. Усе будынкі размешчаны ў маляўнічым пейзажным парку. Да былога галоўнага корпуса (цяпер № 4) вядзе шырокая ўязная ліпавая алея, уздоўж якой разбіты курціны з пасадкамі елкі і туі, а перад ім размешчаны вялікі партэр з газонамі прамавугольнай формы і клумбамі.

Гэты корпус з'яўляецца дамініруючым элементам комплексу, які быў пабудаваны ў сярэдзіне 19 ст. у класічным стылі. У 1954 г. быў адноўлены са змяненнем унутранай планіроўкі і прадстаўляе сабой трохпавярховы, прамавугольны ў плане будынак з сіметрычным галоўным фасадам, акцэнтаваным васьмікалонным порцікам дарычнага ордэра. Адміністрацыйны, прафесарскі, таксатарскі і фізіка-хімічны карпусы, будынак дзіцячага сада былі пабудаваны ў пачатку 20 ст. з цэглы ў эклектычным стылі. Будынак бібліятэкі прадстаўляе сабой помнік архітэктуры эпохі канструктывізму. Астатнія цагляныя і драўляныя пабудовы з'явіліся ў 1925—80 гг. З усходу маляўнічы парк абмяжоўвае р. Капылка, на якой пабудаваны невялікія штучныя сажалкі «Ніжняе возера» і «Верхняе возера». На паўночна-ўсходняй ускраіне парка знаходзіцца вучэбны пладовы сад рэгулярнай планіроўкі.

У цэнтральнай частцы горада па вуліцах Крупскай і Горкага захаваліся два будынкі з цэглы эпохі эклектыкі, пабудаваныя на рубяжы XIX і XX ст. Абодва яны аднапавярховыя, Г-вобразныя ў плане, двухскатныя стрэхі якіх утвараюць трохвугольныя франтоны. Ваконныя праёмы маюць прамавугольную і лучковую форму, а ў дэкаратыўным упрыгожванні выкарыстаны арматурныя паясы, паясы сухарыкаў, рустоўка, мнагаслойныя карнізы, плоскія лапаткі ў вуглах. Уваходныя часткі выдзелены арачнымі казыркамі.

Па вуліцы Кузняцова знаходзіцца помнік архітэктуры псеўдарускага напрамку эклектыкі — Успенская царква, пабудаваная з цэглы ў канцы XIX ст. Крыжова-мулальны храм замыкае перспектыву вуліцы.

Прамыслова-складавая зона размешчана каля станцыі Пагодзіна ў паўднёвай частцы горада.

Зонай адпачынку з'яўляюцца парк з сажалкамі, разбіты на тэрыторыі горада, маляўнічыя лясныя масівы вакол Горак.

Е. Пятросава.

Акадэміі — 155

1 верасня 1995 г. у акадэміі пачаліся афіцыйныя мерапрыемствы з нагоды яе 155-годдзя. У Палацы культуры адбылося расшыранае пасяджэнне вучонага савета, на

Сустрэча былога выпускніка Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнкі.

якім рэктар БСГА В. А. Шаршуноў уручыў вялікай групе вучоных медалі і дыпломы Ганаровых дактароў акадэміі. Сярод узнагароджаных былыя рэктары В. У. Борматаў, С. І. Назараў, вучоныя з сельскагаспадарчых устаноў Польшчы, Германіі, іншых краін, што прыехалі ў Горкі.

2 верасня ўрачыстасці працягваліся. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, былы выпускнік акадэміі, А. Р. Лукашэнка выступіў з прамовай, уручыў памятны знак у гонар 155-годдзя з дня заснавання акадэміі, крыштальнаю вазу, узнагароды групе вучоных.

Указам Прэзідэнта званне «Заслужаны работнік сельскай гаспадаркі Рэспублікі Беларусь» прысвоена загадчыку кафедры К. К. Курыловічу, «Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь» — загадчыку кафедры А. З. Латыпаву. Прафесар Ю. Л. Максімаў удастоены ганаровага звання «Заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Беларусь». Групе вядомых вучоных акадэміі А. Р. Лукашэнка ўручыў грашовыя прэміі.

Л. Ганчарова.

Народныя калектывы

Духавы аркестр Горацкага раённага Дома культуры. Створаны ў 1961 г. З 1980 г. мае званне народнага. Кіраўнік Б. Д. Круглікаў (з 1961).

У рэпертуары аранжыроўкі народных мелодый, папулярныя творы савецкіх, у тым ліку беларускіх, кампазітараў: «Радзіма мая дарагая» Алоўнікава, «Канцэртны марш» Я. Глебава і інш.

Калектыў — дыпламант Усесаюзнага фестывалю самадзейнай народнай творчасці.

Ансамбль беларускай песні «Быстрыца» Горскага сельскага клуба. Створаны ў 1957 г., а з 1987 г. мае званне народнага. Кіраўнікі: А. П. Александровіч (з 1957 г.), С. С. Шаўчук, В. С. Гурскі (з 1988 г.).

Ансамбль выконвае творы беларускіх кампазітараў: Э. Ханка «Полька-весялуха», М. Чыркуна «Сена маладое» і інш. У рэпертуары таксама апрацоўкі беларускіх народных песень «Ёсць у полі азярушка», «Ой, а пад Гор-гары», «Шумяць вербы», «Ішлі хлопцы з ярмаркі», «Не белая бярозіца», «Ой, у лесе церамок».

Калектыў — лаўрэат першага занальнага фестывалю беларускай музыкі ў в. Аўсянка (1989). Выступае ў рэспубліцы, выязджаў з канцэртамі ў суседнія раёны Расійскай Федэрацыі.

Ансамбль народнай музыкі «Весялосць» Маслакоўскага сельскага Дома культуры. Створаны ў 1988 г., ганаровае званне народнага атрымаў у 1991 г. Кіраўнік А. У. Клешчанка (з 1988).

Удзельнікі калектыву валодаюць народнымі музычнымі інструментамі: гармонікам, баянам, кантрабасам, ударнымі і шумавымі інструментамі.

У рэпертуары ансамбля беларускія народныя песні «Шэрая лашадка», «Як была я малада», «А я бачыў, бачыў», апрацоўкі народных жартоўных, сватаўскіх і вясельных песень, аранжыроўкі народных мелодый «Лявоніха», «Полька», «Смаленскі гусачок» і інш.

Калектыў — лаўрэат другога занальнага фестывалю беларускай музыкі і песні ў в. Аўсянка (1990), дыпламант рэспубліканскага фестывалю мастацтваў, прысвечанага 500-годдзю беларускага першадрукара і асветніка Францыска Скарыны. Выступае з канцэртамі ў вобласці, а таксама ў суседніх раёнах Расіі.

Эстрадная група «Новая чвэрць» Горацкага раённага Дома культуры. Створана ў 1988 г., з 1991 г. мае званне народнага калектыву. Кіраўнік У. М. Фрэйдзін.

Калектыў выконвае творы беларускіх і замежных кампазітараў. Некалькі твораў напісаў для групы яе кіраўнік.

Група — удзельнік абласных і рэспубліканскіх аглядаў самадзейнай творчасці, лаўрэат Усесаюзнага фестывалю мастацтваў «Віхроўскія зоры» (1990). Выступае з канцэртамі ў рэспубліцы, у суседняй Расіі.

Ансамбль песні і танца «Радасць» Палаца культуры БСГА. Створаны ў 1967 г. у выніку аб'яднання хору і танцавальнага гуртка, з 1987 г. мае званне народнага. Кіраўнікі: В. С. і Р. Я. Макеевы (з 1967), Г. Курнуковіч (з 1981), В. В. Воранаў (з 1985). Балетмайстры: Л. П. Барысенка (з 1967 па 1981 і з 1983 па 1988), А. Міхальчанка (з 1988). Хормайстар С. Патупчык (з 1991).

У рэпертуары калектыву апрацоўкі беларускіх народных песень, беларускія народныя танцы, песні і танцы народаў краін СНД, вакальна-харэаграфічныя кампазіцыі «Добры вечар», «На Івана, на Купалу», «Зарачанскія кавалеры», песні савецкіх, беларускіх кампазітараў.

Калектыў гастралюе па Беларусі, выступаў у Арменіі, Малдове, Літве, Расіі, Балгарыі. Дыпламант ўсесаюзных фестываляў самадзейнай мастацкай творчасці (1977 і 1988).

Жаночы вакальны ансамбль «Рэчанька» Палаца культуры БСГА. Створаны ў 1972 г. Кіраўнік С. М. Калачова.

У рэпертуары ансамбля творы беларускіх, замежных кампазітараў, рамансы, апрацоўкі беларускіх народных песень.

Народны ансамбль «Рэчанька» лаўрэат трэцяга занальнага фестывалю беларускай музыкі і песні ў в. Аўсянка (1991 г.).

Узнагароджаны Ганаровай граматай Саюза кампазітараў Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь.

Ганаровае званне народнага атрымаў у 1987 г.

Фальклорны гурт «Верасень» створаны пры метадычным цэнтры ў 1990. г. Кіраўнік В. М. Каралькоў.

У рэпертуары калектыву народныя песні: «На вуліцы мокра», «Шэрая лашадка», «Гануля», «Прымакі», а таксама апрацоўкі іншых беларускіх народных песень, аранжыроўкі народных мелодый «Лявоніха», «Полька», «Палескі вальс» і інш.

Калектыў — лаўрэат трэцяга занальнага фестывалю беларускай музыкі і песні ў в. Аўсянка, пераможца абласнога агляду-конкурсу агітацыйна-мастацкіх і канцэртных брыгад, вядзе актыўную работу па культурнаму абслугоўванню сельскіх жыхароў Горацкага раёна.

Ганаровае званне народнага атрымаў у 1992 г.

Сенькаўскі этнаграфічны ансамбль існуе пры Сенькаўскім сельскім клубе. Створаны ў 1987 г. Кіраўнік М. В. Рабчанка.

У рэпертуары ансамбля традыцыйныя, а таксама калядныя, вяснянкі, купальскія, жніўныя, сямейна-абрадавыя песні.

Асаблівае месца ў творчасці калектыву займаюць амаль ужо пазабываныя танцы: «Войра», «Нарэчанька», «Шахцёра» і іншыя.

Ансамбль удзельнічаў у рэгіянальным фестывалі танца «Пярэзвы», што праходзіў у Бабруйску. Па выніках яго калектыў узнагароджаны дыпломам Міністэрства культуры Беларусі.

На базе калектыву неаднаразова працавалі фальклорныя экспедыцыі. Абрады «Крысціны», «Муравіны» і «Гуканне вясны» запісаны і паказаны Беларускім тэлебачаннем.

Ганаровае званне народнага калектыў атрымаў у 1992 г.

Аматарскі клуб «Роднае слова». Працуе пры Горацкім гісторыка-этнаграфічным музеі. Створаны ў 1986 г. З 1995 г. мае званне народнага. Кіраўнікі: В. П. Зеньковіч (з 1986 па 1990, з 1995), М. М. Студнева (з 1990 па 1995).

Клуб аб'ядноўвае аматараў беларускай мовы і літаратуры — настаўнікаў школ горада і раёна, выкладчыкаў Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, навуковых супрацоўнікаў музеяў, журналістаў, пенсіянераў, рабочых і служачых. Ён праводзіць літаратурныя вечары, удзельнічае ў арганізацыі і правядзенні літаратурных выстаў, выданнях кніг і калектыўных зборнікаў, іх прэзентацыях, арганізоўвае сустрэчы з пісьменнікамі, займаецца вывучэннем у архівах і бібліятэках матэрыялаў па гісторыі беларускай літаратуры, збірае матэрыялы для стварэння экспазіцыі музея-кабінета М. Гарэцкага і музея В. Каваля.

Падрыхтаваў П. Емяльянаў.

Населеныя пункты Горацкага раёна*

Горад Горкі.

Аўсянкаўскі сельскі Савет: вёскі Асіповічы, Аўсянка, Грывец, Гулідаўка, Душкі, Крыўцы, Кукшынава, Ліхачова, Любіж, Палёнка, Пална, Сальнікі, Сялец, Тушавая, Ходараўка, Цімохаўка, Шэды. **Будскі сельскі Савет:** вёскі Буды, Вялікае Кацялёва, Вялікае Марозава, Кварцяны, Малое Кацялёва, Малое Марозава, Мікуліна, Славікі, Турышчава. **Горацкі сельскі Савет:** пасёлкі Гошч-Чорнае, вёскі Андрухі, Азаравічы, Ваўкоўшчына, Задарожжа, Зайцава, Лазурная, Макараўка, Мацюты, Стан, Сураўцова, Тушкава, Чапялінка, Чашнікі, Шалаханаўка. **Горскі сельскі Савет:** вёскі Акушкі, Альхавец, Аршані, Быстрая, Валынцава, Высоцкія, Горы, Гушчына, Завідаўка, Запруддзе, Каменка, Курганне, Лебедзева, Малькі, Мікадзімава, Палішына, Першыно, Сакалова, Саракупуды, Слабада, Ходараўка, Шаўнева. **Добраўскі сельскі Савет:** вёскі Балбечына, Галышына, Добрая, Ермакі, Машкова, Панкратаўка, Рэкатка, Сахараўка. **Копцеўскі сельскі Савет:** пасёлак Мікольскі, вёскі Буда, Галенкі, Копцеўка, Лянполле,

* Даныя на 1.1.1995 г.

Мядзвёдаўка, Новая Буда, Пнеўшчына, Пясочня, Рудня, Садок, Студзянец, Ходаравічы, Чапляеўка, Чурылава, Ярцаўка. **Ленінскі сельскі Савет:** вёскі Андзекалава, Бацвіннева, Блажкі, Гарадзец, Дружная, Жаўлачоўка, Канюхі, Касцюшкава, Клімацічы, Леніна, Логавіна, Лукі, Маісеева, Міколенка, Пераможная, Сафонава, Светлая, Скакоўшчына, Старасселле, Старына, Сцефанова, Сысоева, Чысцікі. **Маслакоўскі сельскі Савет:** вёскі Альхоўка, Анікавічы, Барсукі, Варкава, Вялікія Анікавічы, Дубовы Вугал, Зімнік, Клін, Малыя Анікавічы, Маслакі, Міхайлавічы, Напраснаўка, Стрыкілі, Трасное, Тудараўка, Ферма, Шацілаўка, Шапялёўка. **Паршынскі сельскі Савет:** пасёлак Маставы, вёскі Вялікая Каралёўка, Кузавіна, Малая Каралёўка, Мядзведзева, Нівішчы, Паляшчыцы, Паршына, Пуплы, Равячына, Тосна, Целяшоўка. **Рудкаўшчынскі сельскі Савет:** вёскі Валаўцы, Ермалоўка, Казлы, Калінаўка, Кустоўка, Рудкаўшчына, Хамінічы. **Ракцянскі сельскі Савет:** вёскі Арлы, Глінькава, Нежкава, Папкоўка, Рэкта, Сенькава, Ульяшына, Халмы, Шаваройка, Шышава. **Саўскі сельскі Савет:** пасёлак Чарнічны, вёскі Вішня, Вялікія Шарыпы, Зубры, Калацілы, Красуліна, Куртасы, Лугіны, Малыя Шарыпы, Масалыкі, Маралёўка, Паташы, Радзівонаўка, Сава, Слабада, Філіпава, Харкаўка, Шырокія, Юркава.

Населеныя пункты Горацкага раёна, якія выключаны з уліковых даных

Вёскі: Арлоўшчына, Бася, Буда, Верашчакі, Дыбаўскія, Цяплухі, Шведы.

Пасёлкі: Антропенкі, Глінішча, Грабянёўка, Гразіна, Дуброва, Запаложжа, Засценкі, Зялезны, Казіміраўскі, Круты, Мікалаеўскі, Павінскі, Паўдзённы, Рагавы, Ржаўскі, Сябрацкі, Тормаль, Троіцкі, Цёплае, Цвяткоў, Эмігрант.

Хутары: Барэц, Выдрыца, Выжары, Высоцкія, Добры Двор, Дубінец, Закамчынскія, Зарэчча, Іванькава, Кангрэс, Кастрычнік, Мяжэвічы, Навасёлкі, Новыя Душкі, Пасек, Ракіта, Раўкі, Рудня, Сушчак, Таўкачы, Чайкі, Шупілава, Шыманоўка.

Помнікі гісторыі і культуры Горацкага раёна

г. Горкі

Адміністрацыйны будынак (архіт.). Вул. Горкага, 1. Пабудаваны ў канцы XIX — пачатку XX ст. з цэглы. Помнік эклектычнай архітэктуры.

Адміністрацыйны будынак (архіт.). Вул. Крупская, 3. Пабудаваны з цэглы ў канцы XIX ст. Помнік эклектычнай архітэктуры.

Адміністрацыйны корпус акадэміі (архіт.). У цэнтры ансамбля. Пабудаваны ў пачатку XX ст. з цэглы.

Будынак бібліятэкі (архіт.). У паўднёва-ўсходняй частцы ансамбля. Перабудаваны ў 30-я гады з былой царквы ў стылі канструктывізму.

Вучэбны корпус № 4 (былы галоўны корпус № 1) (архіт.). У цэнтральнай частцы ансамбля. Пабудаваны ў сярэдзіне XIX ст. з цэглы ў стылі класіцызму. Разбураны ў Вялікую Айчынную вайну. У 1954 г. адноўлены, унутраная планіроўка часткова зменена.

Галоўны вучэбны корпус акадэміі (архіт.). Вул. Мічурына, 5. Пабудаваны ў 1965 г. з цэглы.

Дзіцячы сад (архіт.). У паўночна-ўсходняй частцы ансамбля. Пабудаваны ў пачатку XX ст. з цэглы.

Жылы дом (архіт.). У паўночнай частцы ансамбля. Пабудаваны ў 1925 г. з дрэва. Тут у 1926—28 гг. жыў беларускі пісьменнік М. Гарэцкі, які працаваў у акадэміі загадчыкам кафедры беларускай мовы.

Вучэбны корпус факультэта гідрамеліярацыі (архіт.). У паўночна-заходняй частцы ансамбля. Пабудаваны ў 1973 г. з цэглы.

Прафесарскі корпус (архіт.). На паўночнай ускраіне ансамбля. Пабудаваны ў пачатку XX ст. з цэглы.

Таксатарскі корпус (архіт.). У паўночна-ўсходняй частцы ансамбля. Пабудаваны ў пачатку XX ст. з цэглы.

Фізіка-хімічны корпус (архіт.). У паўночнай частцы ансамбля. Пабудаваны ў пачатку XX ст. з цэглы.

Брацкая магіла падпольшчыкаў і ахвяр фашызму (гіст.). На тэрыторыі БСГА. Пахаваны савецкія грамадзяне, якіх загубілі нямецка-фашысцкія захопнікі ў 1941—44 гг. Сярод пахаваных — падпольшчыкі, члены іх сем'яў.

Будынак стаматалагічнай паліклінікі (архіт.). Вул. Леніна, 22. Пабудаваны ў канцы XIX — пачатку XX ст. з цэглы. Помнік эклектычнай архітэктуры.

Брацкая магіла савецкіх воінаў (гіст.). Вул. Вакзальная. На могілках. Пахаваны маёр-інжынер К. І. Цыбульскі, радавыя У. А. Скварцоў і І. К. Сукач, якія загінулі ў 1944 г. пры вызваленні горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1952 г. на магіле пастаўлены абеліск.

Брацкая магіла харчатрадаўцаў (гіст.). Вул. Савецкая, у скверы. У 1930 г. на магіле пастаўлена калона, у Вялікую Айчынную вайну разбурана. У 1947 г. помнік адноўлены.

Магіла ахвяр фашызму (гіст.). Ва ўрочышчы Белы Ручай, 0,8 км на поўнач ад горада. Пахавана каля 2 тысяч савецкіх грамадзян, якіх 17.10. 1941 г. расстралялі нямецка-фашысцкія захопнікі. У 1960 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура жанчыны ў жалобе.

Магіла савецкіх ваеннапалонных (гіст.). Вул. Мічурына, на тэрыторыі БСГА, у парку. Пахавана больш за 300 ваеннапалонных, закатаваных нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У 1982 г. на магіле ўстаноўлена гранітная пліта.

Помнік ахвярам Вялікай Айчыннай вайны. Каля гарадскога стадыёну. Адкрыты 26 чэрвеня 1994 г. Прысвечаны ўшанаванню памяці жыхароў Горацкага раёна, якія загінулі ў гады вайны. Аўтар — І. А. Міско.

Помнік вызвалення (гіст.). На скрыжаванні вуліц Якубоўскага і Вакзальнай, каля аўтавакзала. Процітанкавая гармата на пастаменце ўстаноўлена ў 1982 г. у гонар воінаў 33-й і 49-й армій 2-га Беларускага фронту, 1-й і 4-й паветраных армій, якія ў чэрвені 1944 г. вызвалілі раён ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Помнік выкладчыкам, студэнтам, рабочым і служачым БСГА (гіст., маст.). На тэрыторыі вучэбнай гаспадаркі акадэміі. Пастаўлены ў 1972 г. на ўшанаванне памяці 210 выкладчыкаў, студэнтаў, рабочых і служачых БСГА, якія загінулі на франтах і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у Вялікую Айчынную вайну.

Бюст І. І. Якубоўскага (маст.). На плошчы Якубоўскага перад будынкам раённага Дома культуры.

Мемарыяльная дошка Я. М. Афанасьеву (гіст.). Вул. Агранамічная, 1, на будынку вучэбнага корпуса БСГА № 3. Устаноўлена ў 1977 г. на ўшанаванне памяці вучонага-глебазнаўцы, акадэміка АН БССР, які ў 1921—31 гг. працаваў загадчыкам кафедры глебазнаўства БСГА.

Мемарыяльная дошка Ю. А. Вейсу (гіст.). Вул. Мічурына, 5, на будынку вучэбнага корпуса БСГА № 10. Устаноўлена ў 1995 г. на ўшанаванне памяці вучонага ў галіне машыназнаўства і механізацыі сельскай гаспадаркі, акадэміка АН БССР, які ў 1920—41 гг. быў загадчыкам кафедры механізацыі сельскай гаспадаркі, прарэктарам БСГА.

Мемарыяльная дошка М. І. Гарэцкаму (гіст.). Ленінскі бульвар, 4. Устаноўлена 18 лютага 1993 г. на будынку корпуса № 4 БСГА на ўшанаванне памяці класіка беларускай літаратуры.

Мемарыяльная дошка М. І. Гарэцкаму (гіст.). Вул. Агранамічная, 3. Устаноўлена 18 лютага 1995 г. на жылым доме, дзе ў 1926—28 гг. жыў класік беларускай літаратуры.

Мемарыяльная дошка І. Ф. Гаркушу (гіст.). Вул. Мічурына, 5. Устаноўлена ў 1994 г. на будынку галоўнага корпуса БСГА на ўшанаванне памяці былога рэктара акадэміі, акадэміка АН БССР.

Мемарыяльная дошка двум знішчальным атрадам і атраду медыцынскіх сясцёр (гіст.). Устаноўлена 9 мая 1995 г. на будынку адміністрацыйнага корпуса БСГА на ўшанаванне памяці студэнтаў і выкладчыкаў акадэміі, якія актыўна ўдзельнічалі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Мемарыяльная дошка І. В. Зубрыцкаму (гіст.). Ленінскі бульвар, 4. Устаноўлена ў 1994 г. на будынку корпуса № 4 БСГА на ўшанаванне памяці прафесара.

Помнік М. Ф. Іванову (гіст.). Вул. Мічурына, на тэрыторыі БСГА. Устаноўлены ў 1964 г.

Мемарыяльная дошка А. А. Калікінскаму (гіст.). Вул. Агранамічная, 1, на будынку вучэбнага корпуса БСГА № 3.

Устаноўлена ў 1995 г. на ўшанаванне памяці вучонага аграхіміка, доктара сельскагаспадарчых навук, які ў 1947—94 гг. працаваў у БСГА.

Мемарыяльная дошка М. Я. Каробкіну (гіст.). Вул. Крупскай, 3, на будынку аддзела ўнутраных спраў райвыканкома. Устаноўлена ў 1970 г. на ўшанаванне памяці ўчастковага ўпаўнаважанага Горацкага раённага аддзялення міліцыі М. Я. Каробкіна, які загінуў 30.3.1946 г. пры выкананні службовых абавязкаў.

Мемарыяльная дошка А. К. Кедраву-Зіхману (гіст.). Вул. Агранамічная, 1, на будынку вучэбнага корпуса БСГА № 3. Устаноўлена ў 1985 г. на ўшанаванне памяці вучонага аграхіміка, акадэміка АН БССР, акадэміка УАСНГІЛ, які ў 1921—30 гг. працаваў загадчыкам кафедры БСГА.

Мемарыяльная дошка М. В. Найдзёнаву (гіст.). Вул. Мічурына, 5. Устаноўлена ў 1995 г. у будынку галоўнага корпуса БСГА на ўшанаванне памяці доктара сельскагаспадарчых навук, прафесара, члена-карэспандэнта АН Беларусі.

Мемарыяльная дошка Дз. Р. Новікаву (гіст.). Вул. Паркавая, 1, на будынку бібліятэкі БСГА. Устаноўлена ў 1980 г. на ўшанаванне памяці дырэктара бібліятэкі (1919—76 гг.), заслужанага дзеяча культуры БССР (1965 г.) Д. Р. Новікава.

Мемарыяльная дошка Ф. А. Сурганаву (гіст.). Вул. Мічурына, 5. Устаноўлена ў 1980 г. на будынку галоўнага корпуса БСГА.

Мемарыяльная дошка ўдзельнікам Горацкага антыфашысцкага руху (гіст.). Устаноўлена 9 мая 1995 г. на будынку адміністрацыйнага корпуса БСГА на ўшанаванне памяці падпольшчыкаў, якія загінулі ў скверы каля корпуса 12 ліпеня 1942 г.

Помнік У. І. Леніну (гіст.). Вул. Паркавая, на тэрыторыі БСГА, каля будынка бібліятэкі. Устаноўлены ў 1947 г.

Помнік У. І. Леніну (гіст.). На пл. Леніна, каля будынка райвыканкома. Устаноўлены ў 1982 г.

Помнік Д. М. Пранішнікаву (гіст.). Вул. Мічурына, на тэрыторыі БСГА. Устаноўлены ў 1964 г.

Помнік М. В. Рытаву (гіст.). Вул. Мічурына, на тэрыторыі БСГА. Устаноўлены ў 1964 г.

Помнік А. В. Саветаву (гіст.). Вул. Мічурына, на тэрыторыі БСГА. Устаноўлены ў 1964 г.

Помнік І. А. Сцебуту (гіст.). Вул. Мічурына, на тэрыторыі БСГА. Устаноўлены ў 1964 г.

Царква Ушэсця (архіт.). У цэнтральнай частцы горада, замыкае перспектыву вул. Кузняцова. Пабудавана ў канцы XIX ст. з цэглы.

Помнік сельскаму працаўніку. На плошчы каля кінатэатра «Крыніца». Адкрыты 1 мая 1993 г.

в. Арлы, Ракцянскі сельсавет

Курган (археал.). За 0,5 км на ўсход ад вёскі.

в. Асіповічы, Аўсянкаўскі сельсавет

Курганны могільнік (археал.). За 0,1 км на поўнач ад вёскі.*

в. Аўсянка, цэнтр сельсавета

Магіла Ф. П. Ерафеева (гіст.). На могілках. Ураджэнец вёскі, навучэнец Горацкага рамеснага вучылішча, Ф. П. Ерафееў забіты ў час расстрэлу 16.1.1905 г. рэвалюцыйнай дэманстрацыі ў Горках.

Помнік землякам (гіст., маст.). На заходняй ускраіне вёскі, каля аўтамабільнай дарогі Горкі — Шклоў. Пастаўлены ў 1973 г. на ўшанаванне памяці 264 жыхароў вёсак сельсавета, якія ў Вялікую Айчынную вайну загінулі на франтах і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў ці загублены гітлераўцамі.

в. Бацвіннева, Ленінскі сельсавет

Вайсковыя могілкі (гіст.). На ўскраіне вёскі. У 74 магілах пахаваны 349 савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 тг. Сярод пахаваных — воіны 344-й і 352-й стралковых дывізій, якія вялі баі з ворагам на гэтым участку фронту і ўдзельнічалі ў вызваленні раёна. У 1964 г. на могілках пастаўлены помнік — скульптура воіна і мармуровыя дошкі з імёнамі загінуўшых.

в. Ваўкоўшчына, Горацкі сельсавет

Гарадзішча (археал.). За 1 км на паўночны захад ад вёскі, на левым беразе ракі Капылка, ва ўрочышчы Курган.

в. Горы, цэнтр сельсавета

Брацкая магіла савецкіх воінаў (гіст.). Вул. Леніна, каля будынка сельсавета. Пахаваны 530 воінаў, якія загінулі ў 1943—44 гг. у баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1958 г. на магіле пастаўлены помнік.

Брацкая магіла савецкіх воінаў (гіст.). Вул. Леніна, каля будынка сельсавета, на могілках. Пахаваны воіны М. В. Багатаў, М. Д. Нікіцін, В. А. Якаўлеў, якія загінулі ў 1943 г. У 1958 г. на магіле ўстаноўлена мармуровая пліта.

Гарадзішча, замчышча, пасад. (археал.). Гарадзішча. За 0,3 км на паўночны захад ад вёскі, каля сутокі рэк Карчаваха і Быстрая, на мысе.

Замчышча. На паўночнай ускраіне вёскі, за 0,2 км на ўсход ад гарадзішча.

Пасад. Каля паўднёвай часткі замчышча.

Магіла У. В. Абашкіна (гіст.). Вул. Леніна, каля будынка сельсавета, на могілках. У. В. Абашкін загінуў 8.10.1943 г. У 1958 г. на магіле ўстаноўлена мармуровая пліта.

Магіла Р. М. Анішчанкі (гіст.). Вул. Леніна, каля будынка сельсавета, на могілках. Воін Чырвонай Арміі Р. М. Анішчанка загінуў 22.11. 1943 г. У 1958 г. на магіле пастаўлена стэла.

Магіла С. С. Крыцкага (гіст.). Вул. Леніна, каля будынка сельсавета, на могілках. Гвардыі лейтэнант С. С. Крыцкі загінуў 24.6.1944 г. У 1958 г. на магіле ўстаноўлена мармуровая пліта.

Магіла А. М. Махліса (гіст.). Вул. Леніна, каля будынка сельсавета, на могілках. Лейтэнант Чырвонай Арміі А. М. Махліс загінуў 19.5. 1944 г. У 1958 г. на магіле ўстаноўлена мармуровая пліта.

Магіла А. С. Чарнышова (гіст.). Вул. Леніна, каля будынка сельсавета, на могілках. Маёр Чырвонай Арміі А. С. Чарнышоў загінуў 12.10. 1943 г. У 1958 г. на магіле ўстаноўлена мармуровая пліта.

Помнік землякам (гіст.). Вул. Леніна, каля бальніцы. На ўшанаванне памяці 474 землякоў, што загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1967 г. пастаўлены стэла і сцяна, на якой дошкі з імёнамі загінуўшых.

Помнік М. С. Мандрыкаву (гіст.). Вул. Леніна. Ураджэнец вёскі, М. С. Мандрыкаў актыўны ўдзельнік барацьбы за Савецкую ўладу на Чукотцы. У 1984 г. у вёсцы ўстаноўлены скульптурны партрэт.

в. Гушчына, Горскі сельсавет

Магіла С. Дз. Пагодзіна (гіст.). На паўночнай ускраіне вёскі, на могілках. Першы ваенком павета, арганізаваў у Горках атрад Чырвонай гвардыі (80 байцоў). 15.3.1918 г. у час выступлення на мітынгу смяротна паранены. У 1968 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Добрая, цэнтр сельсавета

Гарадзішча (археал.). За 0,5 км на захад ад вёскі, на правым беразе ракі Лоша.

Помнік землякам (гіст.). Каля будынка Дома культуры. На ўшанаванне памяці 263 землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў. У 1978 г. пастаўлена стэла з рэльефнымі выявамі воіна і партызана, а таксама пліта з імёнамі загінуўшых.

* Знішчаны.

в. Ермалоўка, Рудкаўшчынскі сельсавет

Магіла Лосевых Ігната Антонавіча і Алены Данілаўны (гіст.). На могілках. Арганізатар і першы старшыня калгаса імя Леніна І. А. Лосеў і яго жонка А. Д. Лосева забіты ворагамі Савецкай улады ў 1935 г. У 1967 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Зайцава, Горацкі сельсавет

Радзіма І. І. Якубоўскага (гіст.). Савецкі военачальнік Маршал Савецкага Саюза (1967 г.), двойчы Герой Савецкага Саюза.

в. Каменка, Горскі сельсавет

Вайсковыя могілкі (гіст.). Каля будынка праўлення калгаса «Савецкая Беларусь». У 68 магілах пахаваны 440 воінаў Чырвонай Арміі, якія загінулі ў жніўні 1943 г. — чэрвені 1944 г. у баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод пахаваных — воіны 58-й, 70-й, 247-й, 352-й стралковых дывізій. У 1959 г. на могілках пастаўлены помнік — скульптура воіна з аўтаматам.

Помнік землякам (гіст.). Каля будынка праўлення калгаса «Савецкая Беларусь». На ўшанаванне памяці 205 жыхароў 7 вёсак Горскага сельсавета, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1967 г. пастаўлены абеліск.

в. Касцюшкава, Ленінскі сельсавет

Гарадзішча (археал.). За 1 км на паўднёвы ўсход ад вёскі, на стрэлцы мыса трохвугольнай формы.

в. Кацялёва, Будскі сельсавет

Брацкая магіла савецкіх воінаў, помнік землякам (гіст.). На паўднёва-заходняй ускраіне вёскі. Пахаваны 70 воінаў, што загінулі ў 1943—44 гг. Сярод пахаваных — байцы 130-й, 160-й, 180-й стралковых дывізій. У 1975 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна са сцягам. Побач на пілонах устаноўлены 4 мармуровыя дошкі з імёнамі загінуўшых 159 аднавяскоўцаў.

в. Клін, Маслакоўскі сельсавет

Магіла ахвяр фашызму (гіст.). За 1 км на паўночны захад ад вёскі, у полі. Пахаваны К. І. Яўсеева і 2 яе сыны. У чэрвені 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты расстралялі, а потым спалілі патрыётаў Яўсеевых у іх роднай хаце. У 1975 г. на магіле пастаўлена стэла.

в. Курганне, Горскі сельсавет

Гарадзішча (археал.). За 0,4 км на паўночны захад ад вёскі, на мысе, за 0,3 км ад р. Быстрыца.

в. Леніна, цэнтр сельсавета

Мемарыяльны комплекс савецка-польскай баявой садружнасці (гіст., архіт., маст.). Уключае будынак музея савецка-польскай баявой садружнасці, магілы невядомых савецкага і польскага воінаў за 1 км на захад ад вёскі і брацкія магілы савецкіх і польскіх воінаў у в. Леніна.

в. Лугіны, Саўскі сельсавет

Курганны могільнік (археал.). За 0,2 км на паўночны захад ад вёскі, на левым беразе р. Парасіцы (левы прыток Проні), на могілках.

в. Любіж, Аўсянкаўскі сельсавет

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан (гіст.). У цэнтры вёскі, каля дарогі на Шклоў. Пахаваны 9 воінах Чырвонай Арміі і 3 партызаны, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. У 1958 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура салдата са сцягам.

в. Маслакі, цэнтр сельсавета

Гарадзішча (археал.). На паўднёва-заходняй ускраіне вёскі, на левым беразе р. Бася, на стрэлцы мыса.

Курганны могільнік (археал.). У вёсцы, на тэрыторыі могілак.

Помнік землякам (гіст.). На ўсходняй ускраіне вёскі, на могілках. На ўшанаванне памяці 337 землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1983 г. пастаўлены помнік.

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан (гіст.). У цэнтры вёскі, у скверы. Пахаваны 2 воіны Чырвонай Арміі і 3 партызаны, якія загінулі ў 1944 г. пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1958 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна.

в. Мікуліна, Будскі сельсавет

Помнік землякам (гіст.). Насупраць будынка клуба. На ўшанаванне памяці 91 жыхара вёскі, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1975 г. пастаўлены абеліск.

в. Напраснаўка, Маслакоўскі сельсавет

Магіла ахвяр фашызму (гіст.). За 1 км на захад ад вёскі. Пахаваны 240 жыхароў вёскі, расстраляных нямецка-фашысцкімі акупантамі ў сакавіку 1942 г. У 1968 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Мікадзімава, Горскі сельсавет

Гарадзішча (археал.). За 1,2 км на паўднёвы ўсход ад вёскі, на левым беразе р. Быстрая.

Чыгуначная станцыя Пагодзіна

Брацкая магіла савецкіх воінаў (гіст.). За 0,5 км ад будынка станцыі, каля чыгуначнага палатна. Пахаваны 14 воінаў, якія загінулі ў 1941 г. у баі каля станцыі і ў 1944 г. пры яе вызваленні ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1959 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура салдата.

Помнік С. Дз. Пагодзіну (гіст.). Каля будынка чыгуначнай станцыі. На ўшанаванне памяці арганізатара чырвонагвардзейскага атрада, першага ваеннага камісара Горацкага павета С. Дз. Пагодзіна.

в. Палёнка, Аўсянкаўскі сельсавет

Брацкая магіла камбедаўцаў (гіст.). На могілках. Пахаваны члены вясковага камітэта беднаты М. Ф. Ісакаў, М. М. Панцялееў, П. А. Раўковіч, Я. Ф. Фядотаў, забітыя бандытамі ў час сялянскага сходу 21.7.1924 г. У 1970 г. на магіле пастаўлены абеліск.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, помнік землякам (гіст.). У цэнтры вёскі, насупраць будынка сельсавета. Пахаваны 15 воінаў, якія загінулі пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1974 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна. Побач бетонная сцяна, на якой мармуровыя дошкі з імёнамі 173 жыхароў 6 вёсак сельсавета, якія загінулі ў баях з ворагам на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе.

Магіла ахвяр фашызму (гіст.). На паўночна-ўсходняй ускраіне вёскі. Пахаваны бацька і стрыечная сястра камандзіра партызанскай групы 35-й партызанскай брыгады А. З. Васільева.

Магіла З. Я. Васільева (гіст.). На могілках. Камандзір узвода 115-й Горацкай партызанскай брыгады, удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40гг. Загінуў у 1943 г. У 1968 г. на магіле пастаўлены абеліск.

Магіла М. П. Крушына (гіст.). У цэнтры вёскі, на могілках. Партызан М. П. Крушын загінуў у 1943 г. у баі з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У 1970 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Панкратаўка, Добраўскі сельсавет

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан (гіст.). У цэнтры вёскі, пахаваны 50 воінаў і партызан, якія загінулі ў 1943—44 гг. у баях супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў. У 1956 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна.

в. Папкоўка, Ракцянскі сельсавет

Магіла Дз. К. Крыўчыкава і Е. Е. Яфімавай (гіст.). На могілках. Лётчык Чырвонай Арміі Дз. Крыўчыкаў і жыхарка вёскі Е. Е. Яфімава забіты нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў ліпені 1941 г. У 1961 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Паршына, цэнтр сельсавета

Курганны могільнік (археал.). За 0,3 км на паўднёвы ўсход ад вёскі.

Брацкая магіла савецкіх воінаў (гіст.). У цэнтры вёскі, каля будынка школы. Пахаваны 114 воінаў, што загінулі ў 1943—44 гг. у баях супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў. Сярод пахаваных — воіны 173-й, 344-й, 352-й, 398-й стралковых дывізій, якія загінулі ў баях на рубяжы р. Проня. У 1964 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна.

Помнік землякам (гіст.). На ўсходняй ускраіне вёскі. На ўшанаванне памяці 225 землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў, і 4 вяскоўцаў, расстраляных гітлераўцамі. У 1968 г. пастаўлена стэла.

в. Рудкаўшчына, цэнтр сельсавета

Брацкая магіла савецкіх воінаў (гіст.). На паўднёвай ускраіне вёскі, каля могілак, уздоўж аўтамабільнай дарогі Орша — Горкі. Пахаваны 12 воінаў Чырвонай Арміі, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў у 1944 г. У 1959 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна з аўтаматам.

Помнік землякам (гіст.). Насупраць будынка магазіна. На ўшанаванне памяці 112 землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі. У 1968 г. пастаўлены абеліск.

в. Рэкатка, Добраўскі сельсавет

Брацкая магіла партызан (гіст.). На могілках. Пахаваны 5 партызан адной з груп брыгады «Звязда», якія загінулі ў баі супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў у студзені 1943 г. У 1967 г. на магіле пастаўлены абеліск.

Радзіма Г. М. Шчарбатава (гіст.). Беларускі пісьменнік.

в. Рэкта, цэнтр сельсавета

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан (гіст.). У цэнтры вёскі, каля школы. Пахаваны 10 воінаў і 3 партызаны, якія загінулі ў 1944 г. пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1968 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна.

Магіла савецкага воіна (гіст.). На могілках. Воін загінуў у 1944 г. пры вызваленні вёскі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1957 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Сава, цэнтр сельсавета

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан (гіст.). На ўсходняй ускраіне вёскі, каля аўтамабільнай дарогі Орша — Горкі. Пахаваны 3 воіны і 3 партызаны, якія загінулі ў 1943—44 гг. у баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1960 г. на магіле пастаўлены помнік.

Радзіма В. П. Каваля (гіст.). Сапраўднае імя — В. П. Кавалёў. Беларускі пісьменнік.

в. Сенькава, Ракцянскі сельсавет

Гарадзішча (археал.). За 0,5 км на паўднёвы ўсход ад вёскі, на левым беразе р. Проня.

в. Стан, Добраўскі сельсавет

Помнік землякам (гіст.). У цэнтры вёскі, каля школы. На ўшанаванне памяці 175 землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1965 г. пастаўлены абеліск.

в. Стараселле, Ленінскі сельсавет

Вайсковыя могілкі (гіст.). У цэнтры вёскі. У 4 магілах пахаваны 357 воінаў Чырвонай Арміі, што загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у верасні 1943 г. — чэрвені 1944 г. Сярод пахаваных — воіны 62-й, 247-й, 352-й стралковых дывізій. У 1960 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна.

Магіла А. Я. Ацеева (гіст.). У цэнтры вёскі, на вайсковых могілках. Воін Чырвонай Арміі А. Я. Ацееў загінуў у кастрычніку 1943 г. у баі супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў каля в. Леніна. У 1971 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Старына, Ленінскі сельсавет

Вайсковыя могілкі (гіст.). На ўсходняй ускраіне вёскі. У 5 магілах пахаваны 128 воінаў, якія загінулі ў лютым 1943 г. — чэрвені 1944 г. у баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у Вялікую Айчынную вайну. Сярод пахаваных — воіны 144-й і 352-й стралковых дывізій, 1-й польскай дывізіі імя Т. Касцюшкі, беларускі пісьменнік П. А. Левановіч. У 1959 г. на могілках пастаўлены помнік — скульптурная кампазіцыя: салдат і піянерка.

в. Сцефанова, Ленінскі сельсавет

Вайсковыя могілкі (гіст.). На заходняй ускраіне вёскі. Пахаваны 488 савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у чэрвені 1943 г. — чэрвені 1944 г. Сярод пахаваных — воіны 139-й, 164-й, 274-й, 252-й, 338-й, 344-й, 352-й стралковых дывізій, а таксама воіны 1-й польскай дывізіі імя Т. Касцюшкі, французскі лётчык Морыс Бон. У 1953 г. на могілках пастаўлены помнік.

в. Тудараўка, Маслакоўскі сельсавет

Магіла савецкіх патрыётаў (гіст.). За 1 км на ўсход ад вёскі, на могілках. Пахаваны 17 вясковых камсамольцаў, у тым ліку 7 дзяўчат, якія дапамагалі партызанам брыгады № 35 Бялыніцкай ваенна-аператыўнай групы. Патрыёты распаўсюджвалі сярод насельніцтва зводкі Саўінфармбюро, здабывалі разведданыя. 25.5.1943 г. фашысты схапілі іх і расстралялі. У 1966 г. на магіле пастаўлена стэла.

в. Тушавая, Аўсянкаўскі сельсавет

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан (гіст.). За 1 км на захад ад вёскі. Пахаваны 34 воіны, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г., і 4 партызаны 115-га Горацкага партызанскага атрада, што загінулі ў баі з акупантамі ў лютым 1944 г. У 1960 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна.

Магіла ахвяр фашызму (гіст.). На паўночна-ўсходняй ускраіне вёскі. Пахаваны 34 жыхары вёскі, расстраляныя нямецка-фашысцкімі акупантамі ў верасні 1943 г. У 1960 г. на магіле пастаўлены абеліск.

в. Хамінічы, Рудкаўшчынскі сельсавет

Помнік землякам (гіст.). У цэнтры вёскі, каля будынка праўлення калгаса імя Леніна. На ўшанаванне памяці 133 землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі. У 1968 г. пастаўлены абеліск.

в. Ходараўка, Горскі сельсавет

Помнік землякам (гіст.). У цэнтры вёскі. На ўшанаванне памяці 165 жыхароў вёсак Гушчына, Палішына, Саракапуды і Ходараўка, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскай барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі. У 1967 г. пастаўлены абеліск.

в. Шарыпы Вялікія, Саўскі сельсавет

Стаянка (археал.). За 1,5 км на поўдзень ад вёскі, на першай надпоймавай тэрасе левага берага р. Проня, пры ўпадзенні ў яе р. Пнеўка.

в. Шарыпы Малыя, Саўскі сельсавет

Гарадзішча (археал.). За 0,3 км на поўдзень ад вёскі, на мысе, утвораным 2 ярамі, што выходзяць у пойму р. Пнеўка.

в. Шаўнева, Горскі сельсавет

Гарадзішча — 1 (археал.). За 250 м на ўсход ад вёскі, на левым беразе р. Каменка.

Селішча (археал.). Каля паўднёвага боку гарадзішча — 1.

Падзеі, факты, лічбы

1944 г., чэрвень. Пачала дзейнічаць Горацкая МТС (майстэрня, гараж, кузня).

Верасень. Пачалі даваць прадукцыю прамысловая арцель «Прагрэс», сталярны цэх прамкамбіната.

1945 г., 1 снежня. Пачаліся заняткі ў Беларускім сельскагаспадарчым інстытуце.

1946 г., 28 мая. Пушчаны ў эксплуатацыю лесапільны завод райпрамкамбіната.

8 ліпеня. Адбылася сустрэча ўраджэнца Горацкага раёна, двойчы Героя Савецкага Саюза І. І. Якубоўскага з вучонымі і студэнтамі Беларускага сельскагаспадарчага інстытута.

16 верасня. Створаны аддзел гарадской камунальнай гаспадаркі.

1948 г.,1 студзеня. У Горках пачала працаваць новая пякарня, якая ў суткі выпякала каля 10 тон хлеба.

1952 г. У горадзе адбылося свята песні.

1954 г., 5 снежня. У БСГА выйшаў першы нумар шматтыражнай газеты «Советский студент».

1956 г. У горадзе з'явілася дзевяць новых вуліц. Будаўнікі здалі 18 аб'ектаў.

1958 г., 15 студзеня. Сакавік. У Горках 12,5 тысяч жыхароў. Горацкая МТС рэарганізавана ў РТС (рамонтна-трактарную станцыю).

1960 г. У БСГА адкрыўся аграпедагагічны факультэт.
Горацкі кансервавы завод перайшоў у новае памяшканне з сучасным абсталяваннем.

1962 г., 9 студзеня. У Доме культуры адбылося ўрачыстае пасяджэнне гарадскога Савета дэпутатаў працоўных, прысвечанае 100-годдзю горада Горкі.

1964 г. Пабудаваны 36-кватэрны жылы дом па вул. Інтэрнацыянальнай з гастраномам «Цэнтральны» і аптэкай.

1965 г., май. Выканком Горацкага гарадскога Савета прыняў рашэнне аб наданні вуліцы ў Горках імя капітана І. Е. Чэрнікава, ураджэнца в. Сава Горацкага раёна.

Верасень. Уступіў у строй галоўны вучэбны корпус акадэміі.
Адкрыты музей гісторыі сельскагаспадарчай акадэміі.

1965 г., 26 снежня. У раённым Доме культуры ўпершыню адбылася ўрачыстая рэгістрацыя шлюбу жыхароў горада.

1967 г. У Горках 20,5 тысячы жыхароў.

1968 г., 12 кастрычніка. У сувязі з адкрыццём у в. Леніна мемарыяльнага комплексу і музея савецка-польскай баявой садружнасці Горкі наведала ўрадавая дэлегацыя СССР і ПНР на чале з П. М. Машэравым, першым сакратаром ЦК КБП, Ц. Я. Кісялёвым, старшынёй Савета Міністраў БССР, І. І. Якубоўскім, першым намеснікам міністра абароны СССР.

Снежань. За высокую санітарную культуру ў быце і на вытворчасці гораду Горкі прысуджаны пераходны Чырвоны сцяг абласнога Савета дэпутатаў працоўных і прэзідыума абласнога Савета прафсаюзаў.

1969 г., 29 мая. Упершыню ў горадзе было праведзена свята жыхароў вуліцы. Яно было прысвечана вуліцы імя У. І. Леніна.

1970 г., 28 лютага. У Магілёве адбыўся дзень Горацкага раёна. Дэлегацыя сельскіх і гарадскіх жыхароў (100 чалавек) выязджала на 2 дні ў Магілёў.

1972 г. Горацкі філіял Карачаўскага завода «Электродеталь» пераўтвораны ў Горацкі машынабудаўнічы завод.

1973 г., 6 лістапада. Адкрыўся новы універмаг (пазней магазін «Адзенне»).

1975 г., 9 верасня. Адкрыта новая стаматалагічная паліклініка, якая размясцілася ў былым будынку райвыканкома.

1979 г., май. У Горацкай сярэдняй школе № 3 адкрыты музей баявой славы. Загадчыца В. Т. Гулевіч.

Заснаваны камбінат грамадскага харчавання (раней існаваў як аддзел грамадскага харчавання пры Горацкім гархарчпрамгандлі).

1982 г. Арганізавана Горацкае вытворчае аб'яднанне жыллёва-камунальнай гаспадаркі на базе камбіната камунальных прадпрыемстваў.

1985 г. У Горках 30,2 тысячы жыхароў.
Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію скончыў А. Р. Лукашэнка, які ў 1994 г. быў абраны першым прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

1986 г., жнівень. Пярвічная арганізацыя журналістаў раённай газеты «Ленінскі шлях» прызнана пераможцай рэспубліканскага агляду-конкурсу.

1986 г. У выдавецтве «Беларусь» выйшла кніга Дз. Ф. Вайстрова «В горецком редколесье».

1987 г., 30—31 мая. Адбыліся святкаванні з нагоды 125-годдзя прысваення Горкам статуса горада.

1988 г., чэрвень. Рэдакцыя раённай газеты «Ленінскі шлях» прызнана пераможцай ва Усесаюзным сацыялістычным спаборніцтве за лепшую пастаноўку масавай работы і ўзнагароджана прэміяй Саюза журналістаў СССР. Калектыў рэдакцыі перадаў прэмію Раснянскай школе-інтэрнату. У горадзе зарэгістравана сем кааператываў, 32 чалавекі заняты індывідуальнай працоўнай дзейнасцю.

1989 г., 27 ліпеня. У Горках адбыўся фінал рэспубліканскага спаборніцтва на прыз клуба ЦК ВЛКСМ «Скураны мяч».

Кастрычнік. Усе будаўнічыя арганізацыі горада ўвайшлі ў аб'яднанне «Горкісельбуд».

1992 г., 5 красавіка. У мастацкім аддзеле Горацкага гісторыка-этнаграфічнага музея адкрылася выстава карцін мастака Мікалая Рэрыха з цыкла «Гімалаі».

1993 г., люты. Рашэннем Горацкага гарадскога Савета дэпутатаў вуліца «40 год Кастрычніка» перайменавана ў вуліцу імя М. Гарэцкага.

18 лютага. У аўдыторыі імя Гарэцкага вучэбнага корпуса № 4 БСГА адбыліся II Гарэцкія чытанні, прысвечаныя 100-годдзю з дня нараджэння М. І. Гарэцкага.

1994 г., 1 студзеня. У Горках 32,5 тысячы жыхароў.

31 мая. Прэзідыум Горацкага гарадскога Савета дэпутатаў прысвоіў Герою Савецкага Саюза Р. У. Дольнікаву званне «Ганаровы грамадзянін г. Горкі».

17 верасня. БСГА падпісала дагавор аб супрацоўніцтве з Тулузкім нацыянальным політэхнічным універсітэтам (Францыя).

1995 г., 18—19 лютага. Адбыліся IV Гарэцкія чытанні, прысвечаныя вывучэнню жыцця і творчасці М. Гарэцкага.

4 мая. Выйшаў з друку альманах «Галасы з горацкага «Парнаса», які ўключае 26 аўтараў.

Аферовский А. Свет северного сияния. Мн., 1989.

Адрес-календарь и памятная книжка Могилевской губернии на 1907 г. Могилев, 1907.

Акты литовской метрики. Т. 1, в. 1—2. Варшава, 1886—1899.

Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси. Т. 1—14. Вильна, 1867—1904.

Абецедарский Л. С. Белорусы в Москве XVII в.: Из истории русско-белорусских связей. Мн., 1957.

Бацькаўшчына. Тэзісы дакладаў і паведамленняў. Горкі, 1993.

Белорусская сельскохозяйственная академия. 150 лет. Краткий очерк истории и деятельности. Коллектив авторов. Мн., 1990.

Борьба за Советскую власть в Белоруссии. 1918—1920 гг.: Сб. документов и материалов. Т. 1—2. Мн., 1968—1971.

Без-Корнилович М. О. Исторические сведения о примечательных местах в Белоруссии с присовокуплением и других сведений, к ней же относящихся. Спб., 1855.

Бучанов В. И. Крестьянские войны в России XVII — XVIII вв. М., 1976.

Белорусская сельскохозяйственная академия. Мн., 1986.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Т. 1—2. Мн., 1957.

Всенародное партизанское движение Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944): Документы и материалы. В 3 т. Мн., 1967—1973.

Гудков Н. А. Краткий исторический очерк горецких учебных заведений. Орша, 1890.

Добролюбов Н. Н., Лившиц В. М. Белорусская сельскохозяйственная академия. Памятники и памятные места. Мн., 1990.

Еременко А. И. В начале войны. М., 1964.

Живописная Россия. Литовское и Белорусское Полесье. Репринтное воспроизведение издания 1882 года. Мн., 1993.

Индустриализация Белорусской ССР (1926—1941 гг.): Сб. документов и материалов. Мн., 1975.

Каталог книг Горецкой библиотеки. Горки, 1912.

Каминский Н. В. Первые социалистические преобразования в Белоруссии (25 окт. 1917 — июль 1919 г.). Мн., 1957.

Комитеты бедноты Белоруссии: Сб. документов и материалов. Мн., 1958.

Козловский П. Г. Магнатское хозяйство Белоруссии во второй половине XVIII в. Мн., 1974.

Копысский З. Ю. Социально-политическое развитие городов Белоруссии в XVI — первой половине XVII в. Мн., 1966.

Лившиц В. М. Горки. Историко-экономический очерк. Мн., 1984. 1989.

Ліўшыц У. М. Раскопкі вакол горацкага «Парнаса». Метадычны матэрыял і парады ў дапамогу прапагандыстам кнігі. Магілёў, 1992.

Лившиц В. М. Горки и окрестности. Справочник-путеводитель. Орша, 1993.

Ліўшыц У. М. Горацкай зямлі адважныя сыны. Горкі, 1994.

Ліўшыц У. М. Горацкі гісторыка-этнаграфічны музей. Даведнік. Мн., 1991.

Мальцев А. Н. Россия и Белоруссия в середине XVII в. Мн., 1974.

Первая русская революция и ее историческое значение: Сб. документов и материалов. М., 1975.

Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии. 1941—1944. Мн., 1965.

Поболь Л. Д. Славянские древности Белоруссии (свод археологических памятников...) Мн., 1974.

Революционные комитеты БССР и их деятельность по упрочению Советской власти и организации социалистического строительства (июль — декабрь 1920): Сб. документов и материалов. Мн., 1957.

Стельмашонок И. М. Освобождение Горецкого района в годы Великой Отечественной войны (сентябрь 1943 — июнь 1944 гг.). Горки, 1944.

Стельмашонок И. М. Защищая Родину (Из истории горецкого антифашистского подполья и партизанского движения, участия воинов-земляков в борьбе с немецко-фашистскими захватчиками). Горки, 1995.

Цытовіч С. 1863 год у Горы-Горках быўш. Магілёўскай губ. (Падзеі паўстання). Запіскі аддзела гуманітарных навук Беларускай Акадэміі навук, 1929. Мн., Кн. 8. Т. 3.

Цитович С. Г. Горы-Горецкий земледельческий институт — первая в России высшая сельскохозяйственная школа. Горки, 1960.

Штыхов Г. В. Археологическая карта Белоруссии. В 2 ч. Мн., 1971.

Могилевские губернские ведомости 1863—1917 гг.

Магілёўская праўда, 1945—1994 гг.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь.

Нацыянальны гістарычны архіў у г. Мінску.

Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці.

Асноўныя скарачэнні, прынятыя ў кнізе

абр — артылерыйская брыгада
авд — авіяцыйная дывізія
авп — авіяцыйны полк
азсп — асобны запасны стралковы полк
амсб (омсб) — асобны мотастралковы батальён
амедсб (омедсб) — асобны медыка-санітарны батальён
ап — артылерыйскі полк
арб — асобны разведвальны батальён
арс (орс) — асобная рота сувязі
асапб (осапб) — асобны сапёрны батальён
асбр (осбр) — асобная сапёрная брыгада
асп (осп) — асобны стралковы полк
ап — артылерыйскі полк
аўтб (автб) — аўтамабільны батальён
аўтп (автп) — аўтамабільны полк
атп — асобны танкавы полк
баа (бао) — батальён аэрадромнага абслугоўвання
бад — бамбардзіровачная авіяцыйная дывізія
бап — бамбардзіровачны авіяцыйны полк
в. (д.) — вёска
ваяв. (воев.) — ваяводства
вобл. (обл.) — вобласць
воп. — вопіс
г. — год, горад
гап — гаўбічны артылерыйскі полк
гар — гаўбічная артылерыйская рота
гв. — гвардыі, гвардзейскі
гл. — глядзі
г. п. — гарадскі пасёлак
дбап — далёкабамбардзіровачны авіяцыйны полк
дыв. (див.) — дывізія
зенад — зенітная артылерыйская дывізія
зенадн — зенітны артылерыйскі дывізіён
зенап — зенітны артылерыйскі полк
завп — знішчальны авіяцыйны полк
зсп — запасны стралковы полк
зптабр (иптабр) — знішчальная процітанкавая артылерыйская брыгада
зптадн (иптадн) — знішчальны процітанкавы артылерыйскі дывізіён
зптап (иптап) — знішчальны процітанкавы артылерыйскі полк
ісапб — інжынерна-сапёрны батальён
ісапбр — інжынерна-сапёрная брыгада
кам. (ком.) — камандзір
кам. аддз. (ком. отд.) — камандзір аддзялення
кап. — капітан
кд — кавалерыйская дывізія
кк — кавалерыйскі корпус
кп — кавалерыйскі полк
л. — ліст
лап — лёгкі кавалерыйскі полк
лейт. — лейтэнант
мал. (мл.) — малодшы
мбр — механізаваная брыгада
медсб — медыка-санітарны батальён
мінб — мінамётны батальён
мінбр — мінамётная брыгада
мсб — мотастралковы батальён
мсбр — мотастралковая брыгада
н. (р.) — нарадзіўся
падпалк. (подполк.) — падпалкоўнік
палк. (полк.) — палкоўнік
памбр (помбр) — пантонна-маставая брыгада
пас. (пос.) — пасёлак
пап — пушачны артылерыйскі полк
пбр — пяхотная брыгада
пд — пяхотная дывізія
пдд (вдд) — паветрана-дысантная дывізія
пдсп (вдсп) — паветрана-дысантны стралковы полк
птадн — процітанкавы артылерыйскі дывізіён
птап — процітанкавы артылерыйскі полк
пш — пяхотны полк
п/п — палявая пошта
рад. (ряд.) — радавы
с. — старонка

Асноўныя скарачэнні, прынятыя ў кнізе

с/с — сельсавет
сап — самаходны артылерыйскі полк
сб — стралковы батальён
сбр — стралковая брыгада
сд — стралковая дывізія
ск — стралковы корпус
сп — стралковы полк
спр. — справа
старш. — старшына
ст. — старшы
сярж. (серж.) — сяржант
т. — том
тб — танкавы батальён
тбр — танкавая брыгада
тк — танкавы корпус
тп — танкавы полк
тыс. — тысяча
УР — умацаваны раён
ф. — фонд
цпабр (тпабр) — цяжкая пушачная артылерыйская брыгада
цсап (тсап) — цяжкі самаходны полк
штаб — штурмавы авіяцыйны батальён
шап — штурмавы авіяцыйны полк
яфр. (ефр.) — яфрэйтар

ЗМЕСТ

ДА ЧЫТАЧА 17

АРХЕАЛАГІЧНАЯ СПАДЧЫНА ГОРАЦКАЙ ЗЯМЛІ 19

Гарадзішчы ў в. Мікадзімава і каля в. Шаўнева (24).

З СІВОЙ ДАЎНІНЫ 26

Генеалагічныя схемы ўладальнікаў маёнткаў на тэрыторыі Горацкага раёна ў XV — XVIII ст. (37). Дакументы сведчаць (41). Грамата імператрыцы Ганны Іаанаўны падстолію Міхаілу Патоцкаму на валоданне маёнткамі Горы-Горкі і іншымі. (41). «Фортеция Горская» (42). Горкі ў старажытнасці (45). Пётр I у Горках (47). Паплечнік Пятра I (48).

У СКЛАДЗЕ РАСІЙСКАЙ ІМПЕРЫІ 49

Дакументы сведчаць (66). Апісанне ўрону, які панеслі жыхары Горы-Горацкага графства падчас нашэсця напалеонаўскіх войск у 1812 г. (66). Пісьмо апекуна Горы-Горацкага маёнтка Івана Няплюева магілёўскаму губернатару (68). Рапарт Горацкага павятовага паліцэйскага ўпраўлення магілёўскаму губернатару А. П. Беклямішаву аб захопе паўстанцамі Горак (69). Праваслаўныя цэрквы і прыходы Горацкага павета (70). Як дзед Бяляс французаў чаем паіў (71). Аб лёсе музыкантаў графа Салагуба (71). Горацкі павет у канцы XIX ст. (71). З гісторыі вёсак (75). Браты-нарадавольцы (83). Рэвалюцыянер і журналіст (83). Лідэр паўстаўшых (84). Вязень Шлісельбургскай крэпасці (86). Жыццё ў барацьбе (87). Рэвалюцыйныя падзеі ў Горацкім павеце — вачыма сведак (87). Дакументы сведчаць (89). Пісьмо вучня аднаго з гарадскіх вучылішчаў, у якім ён паведамляе аб пахаванні забітых на дэманстрацыі (89). Пісьмо вучняў Горацкага земляробчага вучылішча (89). Лістоўка Горацкай арганізацыі РСДРП (90). Першыя дні лютаўскай рэвалюцыі ў Горках (90). Па старонках газет (93). З гісторыі горацкіх сельскагаспадарчых навучальных устаноў (99). Першыя даследаванні эфектыўнасці дрэнажных сістэм (104). Славутыя выпускнікі Горы-Горацкіх земляробчых навучальных устаноў (105). Яны аддавалі свае веды моладзі (108). «Записки Горы-Горецкого земледельческого института» (111). Батанічны сад у Горках (113). Адзін з заснавальнікаў аграхіміі (114). Літаратурныя скрыжалі (116). Хто аўтар? (116). Прататып Рахметава (118). Пісаў кабзар у Горкі (119). Да сяброў, у Горкі і Горы (120). Будзь заўсёды сумленным і годным (120). Горы-Горкі (121). Назвы зямлі горацкай (124). Воіны-землякі, якія загінулі ў час руска-турэцкай вайны 1877—78 гг. (124). Воіны-землякі, якія загінулі ў гады руска-японскай вайны 1904—05 гг. (125). Воіны-землякі, якія загінулі ў час першай сусветнай вайны (126). Падзеі, факты, лічбы (127).

У ГАДЫ ВЫПРАБАВАННЯЎ 131

Дакументы сведчаць (140). Паведамленне Горацкага інфармацыйнага бюро галоўнакамандуючаму арміямі Заходняга фронту аб арганізацыі павятовымі Саветамі Магілёўскай губерні барацьбы з нямецкімі акупантамі (140). Аб кантролі камбеда за работай Шарыпскага цагельнага завода (140). Пісьмо прафесару М. В. Рытаву аб высяленні з уласнага дому (141). Населеныя пункты Горацкага раёна (141). Калгасы Горацкага раёна (142). З паведамлення старшыні СНК БССР М. М. Галадзеду (143). Іх выклікаў час (144). Міхаіл Сяргеевіч Мандрыкаў (145). Арганізоўвалася моладзь (146). Па старонках газет (146). Беларуская секцыя вучняў горацкіх сельскагаспадарчых школ (148). Беларуская секцыя студэнтаў Горацкага сельскагаспадарчага інстытута (148). З гісторыі Горацкага краязнаўчага таварыства (149). Горацкія маладнякоўцы (150). Горацкі павет у 1924 г. (151). Як ствараліся першыя камуны і арцелі (152). Горацкі раён у пачатку 30-х гадоў (152). Аб арганізацыі калгаса ў вёсцы Міхайлавічы (153). Першая ардэнаноска (154). Прамысловыя прадпрыемствы (154). З гісторыі акадэміі (155). Аддавалі талент і веды (160). Па старонках раённай газеты «Ленінскі шлях» (163). Лёс вырашылі за 15 хвілін (164). Выпадак з партрэтам маршала Блюхера (166). Восстановить доброе имя прокурора (166). Вернутыя імёны (167). Воіны-землякі, якія загінулі ў савецка-фінляндскую вайну (197). Падзеі, факты, лічбы (199).

ШЛА ВАЙНА СВЯШЧЭННАЯ 201

Гартаючы падшыўкі (215). Дзейнічалі рашуча (216). Атакавалі калону (217). Тыя чорныя дні (218). Захапілі ўчастак (218). Дакументы сведчаць (219). Рызыкуючы жыццём (220). Сям'я падпольшчыкаў (222). Дакументы сведчаць (223). Змагалася моладзь (225). Армейскія разведчыкі (225). «Летучка» адляталася (226). На прымусовых работах (227). Дакументы сведчаць (229). У наступленні і абароне (231). Ратавала дакументы (231). Павёў у бой (232). Прарываў абарону... (232). Атаку вялі танкісты (232). Падтрымлівалі агнём (233). З аператыўнай зводкі (233). Вызваляў горад (233). Данясенні з Млавы (234). Героямі сталі на Горацкай зямлі (235). Сталёвы таран (236). За мужнасць і гераізм (237). Удзельнік Парада Перамогі (240). Дакументы сведчаць (241). Вяртанне (245). Падзеі, факты, лічбы (246). Загінуўшыя ўдзельнікі антыфашысцкага падполля, партызаны, асобы, якія актыўна садзейнічалі партызанскаму руху і антыфашысцкаму падполлю, члены іх сем'яў, жыхары партызанскіх зон і раёнаў, што падверглісяфашысцкаму тэрору (248). Воины Красной Армии, погибшие при обороне и освобождении Горецкого района и захороненные на его территории (275). Воіны-землякі, якія загінулі і прапалі без вестак на франтах Вялікай Айчыннай вайны ў 1941—45 гг. (383). Выкладчыкі, студэнты, рабочыя і служачыя Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны (515). Загінуўшыя на фронце воіны, прызваныя Горацкім райваенкаматам, месца жыхарства якіх не ўстаноўлена (517).

У МІРНАЙ ПРАЦЫ 531

Будавалі дамы (538). Па старонках раённай газеты «Ленінскі шлях» (538). Адданасць кнізе (540). Героі Сацыялістычнай Працы (541). Узнагароджаныя ордэнам Леніна (542). Заслужаныя работнікі Рэспублікі Беларусь (545). Ганаровыя грамадзяне (553). Родам з Горацкага раёна (554). Створаны пакаленнямі (560). Сляды

Чарнобыля (561). З гісторыі акадэміі (562). І скарб і душа народа (565). Для памяці нашчадкаў (567). Дом рамёстваў (569). Галасы з Парнаса (569). Воіны Савецкай Арміі — ураджэнцы Горацкага раёна, якія загінулі пры выкананні воінскага абавязку (570). Архітэктурнае аблічча горада (571). Акадэміі — 155 (572). Народныя калектывы (573). Населеныя пункты Горацкага раёна (574). Населеныя пункты Горацкага раёна, якія выключаны з уліковых даных (575). Помнікі гісторыі і культуры Горацкага раёна (575). Падзеі, факты, лічбы (581). Асноўныя скарачэнні, прынятыя ў кнізе (585).

Навукова-папулярнае выданне

ПАМЯЦЬ

Гісторыка-дакументальная хроніка Горацкага раёна

Мастацкі рэдактар
А. Г. Званароў

Тэхнічны рэдактар
Г. М. Раманчук

Карэктар
Л. А. Шлыковіч

Здадзена ў набор 6.12.95. Падпісана да друку 19.08.96. Фармат 70×100/16. Папера афсетная. Гарнітура Кудрашаўская. Афсетны друк. Ум. друк. арк. 48,1. Ум. фарбаадб. 56,55. Ул.-выд. арк. 59,44. Тыраж 3500 экз. Заказ 2613.

Выдавецтва «Вышэйшая школа» Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку. Ліцэнзія ЛВ № 5. 220048. Мінск, пр. Машэрава, 11.

Мінскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкамбінат МВПА імя Я. Коласа. 220005, Мінск, вул. Чырвоная, 23.

ПАМЯЦЬ: Гіст.-дакум. хроніка Горацкага р-на. — Мн.: Выш. шк., П15 1996. — 590 с.; іл.

ISBN 985-06-0180-9.

У кнізе змешчаны нарысы, дакументы, архіўныя матэрыялы, артыкулы, успаміны аб мінулым і сучасным Горацкага раёна, знакамітых людзях, героях ратнай і працоўнай славы. Прыводзяцца звесткі пра загінуўшых у руска-турэцкую, руска-японскую, савецка-фінляндскую войны, у гады Вялікай Айчыннай вайны: партызан, мірных жыхароў, воінаў Чырвонай Арміі, воінаў-землякоў, а таксама загінуўшых у Афганістане. Падаюцца спісы і звесткі пра рэпрэсіраваных у перыяд культу асобы.

Для масавага чытача.

9470670000 — 041

П ——————— 62—96

М 304(03) — 96
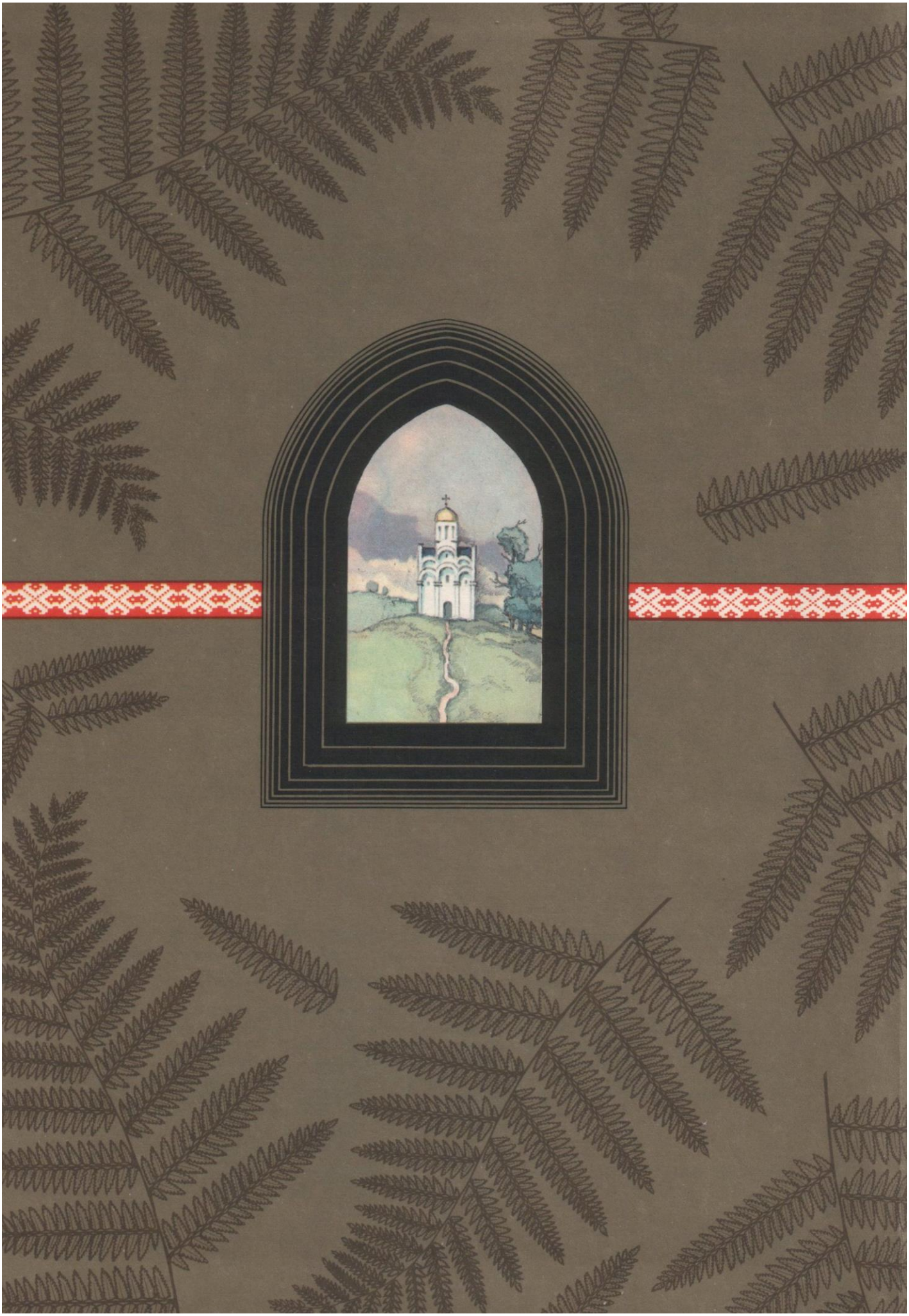
ББК 63.3(4Беи)